અક્ષરાનંદસ્વામીની વાતો

દાદાખાચરનો દરબાર તથા લીંબતરું-ગઢપુરધામ

સદ્ગુરુ બ્રહ્મચારી

અક્ષરાનંદસ્વામીની વાતો

સદ્‌ગુરુ બ્રહ્મચારી

અક્ષરાનંદસ્વામીની વાતો

પ્રેરક	:	પ.પૂ.સદ્.શ્રીજ્ઞાનજીવનદાસજીસ્વામી
સંશોધક	:	સંશોધન સમિતી
પ્રકાશક	:	શ્રીસ્વામિનારાયણ મંદિર, કુંડળધામ તથા શ્રીસ્વામિનારાયણ મંદિર, કારેલીબાગ-વડોદરા
		© સર્વ હક્ક પ્રકાશકને આધીન
પ્રકાશન તિથિ	:	સંવત્ ૨૦૭૧, દીવાળી, તા.૧૧/૧૧/૨૦૧૫
આવૃત્તિ	:	પ્રથમ
પ્રત	:	૩૦૦૦
કિંમત	:	₹૧૫૦/-
ISBN	:	978-93-83456-63-5

: પ્રાપ્તિસ્થાન :

- **કુંડળ** : શ્રીસ્વામિનારાયણ મંદિર મો.૯૬૦૧૨ ૯૦૦૦૧
- **વડોદરા** : શ્રીસ્વામિનારાયણ મંદિર, કારેલીબાગ મો.૯૬૦૧૨ ૯૦૦૦૫
  Website : www.swaminarayanbhagwan.com
  Email : karelibaug@gmail.com
- **વડતાલ** : શ્રીજી સાહિત્ય મહિમા કેન્દ્ર, 'કાનજીભુવન' દુકાન નં.૧૮
  શ્રીસ્વા.મંદિર સામે, મેઈન બજાર. મો. ૯૬૦૧૨ ૯૨૪૦૦
- **મુંબઈ** : શ્રીસ્વામિનારાયણ મંદિર દહીંસર(ઈસ્ટ), ભરૂચા રોડ,
  ભાટલાદેવી મંદિરની સામે. મો.૯૮૩૩૩ ૨૮૫૨૩
- **સુરત** : શ્રીસ્વામિનારાયણ મંદિર, 'મૂર્તિબાગ' સમસ્ત પાટીદાર
  સમાજની વાડીની સામે, વેડ રોડ. મો.૯૬૦૧૨ ૯૧૨૫૨

સદ્. બ્ર. શ્રીઅક્ષરાનંદસ્વામી - ગઢપુરધામ

શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજ, શ્રીગોપીનાથજી મહારાજ, શ્રીરાધિકાજી
(ગઢપુરધામ)

સપ્રેમ ભેટ

સુજ્ઞ સ્નેહી શ્રી..

ગામ .... **તા.**............................... **જિ.** ....

સર્વાવતારી પૂર્ણ પુરુષોત્તમ શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાનના પરમ ઉપાસક સદ્.બ્ર.શ્રીઅક્ષરાનંદસ્વામીએ પોતાની આગવી શૈલીમાં જે વાતો કરી તે **'સદ્.બ્ર.શ્રીઅક્ષરાનંદસ્વામીની વાતો'**નો આ ગ્રંથ સહુ કોઈને વાંચી, વિચારી, મનન કરી જીવનમાં ઉતારવાથી સર્વ રીતે ઉપયોગી થાય એવો આદર્શરૂપ છે.

આ અનુપમ સર્વાંગી સદ્ગ્રંથ આપ તથા આપના સપરિવાર સ્નેહીજનોને સત્સંગમાં સ્નેહભાવ, પ્રેમભાવ, સુહૃદતા અને શ્રધ્ધા વર્ધક બને તથા સદ્સંસ્કાર અને સમજણમાં અભિવૃધ્ધિ થાય એવી

આપનો સ્નેહી

તારીખ ....

....

પ્રસ્તાવના

જીવને જ્યારે મનુષ્યજન્મ મળે છે ત્યારે પૃથ્વી ઉપર ભગવાન કે ભગવાનના સંત જરૂર વિચરતા હોય છે. (વચ.વડ.૧૯) આ વાક્ય અનુસાર શ્રીજીમહારાજ સ્વધામ પધાર્યા પછી, બરોબર પંદર વર્ષ બાદ સદ્.બ્ર.શ્રીઅક્ષરાનંદસ્વામીનો જન્મ રોહિશાળા (તા.જિ. બોટાદ) ગામમાં થયો હતો. તેમણે ૨૦ વર્ષની ઉંમરે સંસારનો ત્યાગ કરી સદ્. બ્ર.શ્રીઆનંદાનંદસ્વામીના શિષ્ય તરીકે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.

તેમણે વિદ્યાભ્યાસ કરતાં સદ્‌ગુરુસેવા અને સંતો-ભક્તોની સેવાને શ્રેષ્ઠ સાધન માન્યાં અને તેમાં જ પોતાના વિદ્યાભ્યાસની તથા જીવનની સફળતા માની હતી. ગુરુસેવાના ફળસ્વરૂપે વિષય થકી નિર્બાધપણું અને શ્રીહરિની અખંડ સ્મૃતિના આશીર્વાદ પ્રાપ્ત થયા હતા. તદુપરાંત ગુરુકૃપાથી તેમની વાણીમાં સરસ્વતી વસ્યાં હતા. તેથી તેઓશ્રીએ પોતાની ઉપદેશાત્મક સુંદર વાણીથી અનેક લોકોનાં જીવન પરિવર્તન કર્યાં હતાં, તેમજ આત્યંતિક કલ્યાણનો માર્ગ બતાવી અનેક જીવનો ઉદ્ધાર કર્યો હતો.

સદ્.બ્ર.શ્રીઅક્ષરાનંદસ્વામીની આ વાતોમાં નિષ્ઠાની ખુમારી, શ્રીહરિ અને સંતો-ભક્તોનાં રોચક ચરિત્રો-પરચાઓ અને જીવન-પ્રસંગો વર્ણવ્યાં છે. તેમજ સામાજિક વિવેક દર્શાવતા રમૂજી દૃષ્ટાંતો રજૂ કર્યા છે. વળી આ ગ્રંથમાં શ્રીજીમહારાજે ગઢપુર, વડતાલ, કારિયાણી, લોયા વગેરે ધામોમાં જે જે લીલાઓ કરી હતી તથા પોતાના સંતો-ભક્તોને પરચા આપ્યા હતા તેનું વિષય અનુસાર વર્ણન કર્યું છે. તદુપરાંત સદ્. શ્રીગોપાળાનંદસ્વામીના પરચા તેમજ મુક્તાનંદસ્વામી, બ્રહ્માનંદસ્વામી,

ગુણાતીતાનંદસ્વામી વગેરે સંતોના જીવન-પ્રસંગોનું સુંદર અને સરળ ભાષામાં વર્ણન કર્યું છે.

આપણા જીવનને શારીરિક અને માનસિક શાંતિ કેવી રીતે મળે? જીવીએ છીએ તેથી વધારે સારી રીતે કેમ જીવી શકીએ ? તેમજ અરસપરસ સંપીને કેમ જીવી શકાય ? એવી સ્થૂળ અને સૂક્ષ્મ બંને બાબતોનું આ ગ્રંથમાં સચોટ, સરળ અને સુંદર રીતે વર્ણન કર્યું છે.

સ્વામીના આ ગ્રંથનું મહત્ત્વ તેમની વિદ્વતાને આધારે નહિ પરંતુ તેમના વાત્સલ્યપૂર્ણ પ્રેમાળ પ્રકૃતિ, વ્યાવહારિક સૂઝબૂઝ અને આધ્યાત્મિક અનુભવોને આધારે ગણી શકાય અને તેથી જ આ વાતો સત્સંગમાં અનેક લોકોને હૃદયસ્પર્શી તેમજ લોકપ્રિય બની છે. આ ગ્રંથ માત્ર વાર્તાસંગ્રહ નહિ પરંતુ આપણા જીવનને સ્પર્શતી અનેક બાબતોમાં પ્રકાશ પાડે તેવો અનુપમ છે.

આ વાતો શ્રીજીમહારાજનો મહિમા સમજાવવા માટે, ભગવાનના સ્વરૂપમાં અસાધારણ પ્રીતિ કરવા માટે, શ્રીહરિના સ્વરૂપમાં અખંડવૃત્તિ રાખવા માટે અને સંતો-ભક્તોનો મહિમા સમજવા માટે અતિ ઉપયોગી છે. તેમજ આ વાતો કથાકાર, પ્રવચક સંતોને વક્તવ્યમાં ઉપયોગી સાહિત્ય પૂરું પાડવામાં અજોડ છે. મને પણ મારા જીવનના કથા કરવાના પ્રારંભકાળમાં આ વાતો અતિ ઉપયોગી બનેલ હતી અને આજ પણ એટલી જ ઉપયોગી છે. મેં સદ્.બ્ર.શ્રીઅક્ષરાનંદસ્વામીની વાતો બહુવાર વાંચી છે અને એમાંથી મેં કરેલી નિષ્કુળાનંદસ્વામીની યમદંડની કથા જેવી અનેક કથામાં વિપુલ પ્રમાણમાં પ્રસંગો, દૃષ્ટાંતો વગેરેનો ઉપયોગ કરેલ છે.

બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામીના શિષ્યના શિષ્ય બ્ર.કૃષ્ણાનંદજી સાથે અમારે

ઘણો ઘનિષ્ઠ નાતો હતો. એકવાર એમણે અમને ગઢડામાં એમની રૂમ રહેવા માટે આપેલ. ત્યારે અમે એક મહિનો ત્યાં રહી ચાંદ્રાયણ વ્રત અને કથા-વાર્તા કર્યા હતા. તે વખતે તેમણે અમારી બધી રીતે ખૂબ જ મદદ કરી હતી. માટે અમે એમના ઋણી છીએ. તેઓ અમારા ઉપર બહુ જ રાજી હતા.

આ **'સદ્.બ્ર.શ્રીઅક્ષરાનંદસ્વામીની વાતો'** ની પ્રથમ આવૃત્તિ સ્વામીશ્રીના શિષ્ય સ.બ્ર.ગદાધરાનંદસ્વામીએ તેમના શિષ્ય બ્રહ્મચારી કૃષ્ણાનંદજીને સાથે રાખીને સં.૧૯૩૩ માં બાળબોધ લિપિમાં પ્રસિદ્ધ કરી હતી. જે ગ્રંથને આખાયે સત્સંગે સપ્રેમ વધાવી લીધો. ત્યારબાદ ગઢપુર, વડતાલ વગેરે સ્થળેથી આ ગ્રંથની ઘણીક આવૃત્તિ પ્રસિદ્ધ થઈ છે.

પરંતુ અમોએ આ ગ્રંથ પ્રકાશન માટે અન્ય બીજી કોઈ આવૃત્તિનો આધાર નહિ લેતા પ્રથમ આવૃત્તિનો જ આધાર લીધો છે. કેમ જે, અન્ય આવૃત્તિઓમાં અમુક વાતો કોઈ કારણોસર નીકળી ગયેલ છે. તેથી અમોએ પ્રથમ આવૃત્તિ મુજબ બધી જ વાતોનો આમાં સમાવેશ કરવાનો પ્રયત્ન કરેલો છે. તેમાં સુયોગ્ય સંશોધન કર્યું છે. ઉપરાંત કઠીન શબ્દોના અર્થ સમજાય તે માટે ટીપ્પણી પણ કરી છે. વાતો યાદ રાખવી સરળ પડે તે માટે વાતોના મથાળે સારરૂપ હેડીંગ આપેલા છે.

આ ગ્રંથ શ્રીસ્વામિનારાયણ મંદિર, કુંડળધામ તથા કારેલીબાગ-વડોદરા દ્વારા પ્રકાશિત કરેલ છે. આ પ્રકાશનથી સર્વોપરી શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાન, મહામુક્ત સ.બ્ર.શ્રીઅક્ષરાનંદસ્વામી તથા શ્રીહરિના પરમ ઉપાસક સંતો, હરિભક્તો અમારા ઉપર પ્રસન્ન થાય

લિ. સ્વામી જ્ઞાનજીવનદાસજી - કુંડળધામના
[illegible] જય સ્વામિનારાયણ

સ.ગુ.બ્ર.શ્રીઅક્ષરાનંદસ્વામીની જીવન ઝરમર

❁ જન્મ તથા કુટુંબ પરિચય

જેમ દરેક વનમાં ચંદનનાં વૃક્ષ હોતાં નથી, દરેક સ્ત્રી પતિવ્રતા હોતી નથી; તેમ દરેક માણસથી મહાપુરુષ બની શકાતું નથી. નાનપણથી જ જેનું હૈયું ભગવાનને ઝંખ્યા કરતું હોય, સંતોને જોઈને ખેંચાતું હોય, કથા-વાર્તા કે સંત સમાગમમાં જેને આનંદ આવતો હોય, દેવદર્શન, સેવા, સત્સંગ અને સ્મરણ કરવામાં જેનો જીવ ઠરતો હોય તે મોટા થઈ મહા સંત બને છે. આવા અનેક સદ્‌ગુણે યુક્ત સિદ્ધયોગી હતા 'સદ્.બ્રહ્મચારી શ્રીઅક્ષરાનંદસ્વામી.'

શ્રીહરિ વચ.અમ.૨ માં કહે છે કે, **"એવા જે મુક્ત હોય તે જો કોઈક કાળે દેહ ધરે તો જેમ ભગવાન સ્વતંત્ર થકા દેહ ધરે છે તેમ તે પણ સ્વતંત્ર થકો દેહ ધરે છે પણ કાળ, કર્મ ને માયા તેને આધીન થકો દેહને નથી ધરતો."** મુક્ત પણ શ્રીહરિની પેઠે દેહ ધરવામાં તથા ત્યાગવામાં સ્વતંત્ર હોય છે. એટલે જ આ મુક્તાત્માએ જન્મ ધરવા માટે શ્રીહરિ જે તિથિએ અવની ઉપર પધાર્યા હતા એ જ તિથિ પસંદ કરી. અને **તેમણે સંવત્ ૧૯૦૧ ના ચૈત્ર સુદ નવમીના રોજ બોટાદ**

જીલ્લાના રોહિશાળા ગામમાં જન્મ ધારણ કર્યો. તેઓ જ્ઞાતિએ ઔદિચ્ય બ્રાહ્મણ હતા. તેમના પિતાનું નામ બેચરભાઈ ત્રિવેદી હતું. તેમનું પૂર્વાશ્રમનું નામ રામકૃષ્ણ હતું. સામવેદ, શાખા કૌથમી, ગોત્ર સાવરણી અને ત્રિપર્વ(ભાર્ગવ, સાવેતસ અને વૈતહવ્ય) હતા.

તેઓશ્રીના પિતા બેચરભાઈ ત્રિવેદી જન્મસિદ્ધ મુમુક્ષુ અને સંતસેવા તથા સત્સંગ પરાયણ હતા. આ બેચરભાઈ મકનજીભાઈ ત્રિવેદીને બાળપણથી સત્સંગ થયો હતો. જ્યારે શ્રીહરિએ કારિયાણીમાં મહારુદ્ર યાગ કર્યો ત્યારે બેચરભાઈ તેમના પિતા મકનજીભાઈ સાથે કારિયાણી યજ્ઞનાં દર્શન કરવા માટે ગયેલા. તે યજ્ઞમાં શિયાણીના મહાન ભક્ત વિપ્ર શિવરામ ભટ્ટ આવ્યા હતા કે જે પાછળથી અખંડાનંદ બ્રહ્મચારી થયા હતા. અને જેમણે **'શ્રીહરિચરિત્રમ્'** નામનો શ્રીહરિનો સર્વોપરી મહિમા અને મૂર્તિના વર્ણનનો અજોડ ગ્રંથ કર્યો છે. આ શિવરામ ભટ્ટ બેચરભાઈના મામા થાય. મામાએ ભાણાને સત્સંગ કરાવ્યો. પછી તેમના પિતા મકનજીભાઈને પૂછ્યું, 'આ બાળક બેચરને બાળકેશ કેમ રખાવ્યા છે ?' ત્યારે મકનજીભાઈ કહે, 'બહુચરાજીની માનતા રાખી છે. તે માનતા પૂરી કરીશ ત્યારે ઉતરાવીશ.'

એટલે શિવરામ વિપ્ર કહે, 'મકનજીભાઈ, આ સ્વામિનારાયણ સર્વોપરી ભગવાન છે. એમનાં દર્શન અને સેવા કરવાથી અનંત તીર્થોનું ફળ મળે. તેત્રીસ કરોડ દેવતાઓ અને તમામ દેવીઓનું પૂજન શ્રીહરિના પૂજનમાં આવી જાય. જેમ મૂળિયે પાણી રેડે તો આખો વડ લીલો થાય તેમ આ શ્રીજીમહારાજ તો સર્વે અવતારોના તથા સર્વે દેવ-દેવીઓ તથા ઈશ્વરોનું મૂળકારણ છે. સર્વે અવતારો શ્રીહરિમાંથી થાય છે અને શ્રીહરિમાં પાછા સમાય છે; એવું મેં નજરે નિહાળીને સ્વામિનારાયણ ભગવાનનો આશરો કર્યો છે. માટે મારું જો માનતા હો તો આ બેચરના

બાળકેશ અહીં ઉતારો. જેમ હાથીના પગલાંમાં સર્વે પગલાં સમાઈ જાય તેમ અહીં આ બાળકના બાળકેશ ઉતારશો તો અનંત માતાજીની માનતાનું ફળ મળશે.'

મકનજીભાઈને પોતાના સાળા શિવરામ વિપ્રની વાત અડી ગઈ. અને કારિયાણીમાં તળાવને કાંઠે જ્યાં શ્રીહરિ બેસતા, તે જ જગ્યાએ બેચરના બાળકેશ ઉતાર્યા. પછી **શ્રીજીમહારાજને હાથે જ બેચરને વર્તમાન ધારણ કરાવ્યા.** તે વખતે શ્રીહરિએ બાળક બેચરના મસ્તક ઉપર હાથ મૂકી આશીર્વાદ આપી કહેલું કે, **'આ મોટો થઈ સારો સત્સંગી થશે અને તેમનો વચેટ પુત્ર તો બાપ કરતાં પણ સવાયો થશે.'**

આમ તે બાપ-બેટો બંને શ્રીહરિની કૃપાના પાત્ર બનેલા. શ્રીજી અને સંતોના આશીર્વાદ લઈ તેઓ ઘેર આવ્યા. શ્રીહરિનો મહિમા બેચરભાઈના રોમેરોમમાં ઊતરી ગયો. નાનપણથી જ તેના હૈયામાં શ્રીહરિની સર્વોપરી નિષ્ઠા, સેવા અને સત્સંગના ઊંડાં બીજ રોપાયાં. મોટા થતા તેમના લગ્ન થયા. તેમનું જીવન સદા ધર્મ પરાયણ, સત્સંગ પરાયણ અને ભક્તિમય હતું.

શ્રીહરિની કૃપાથી તેમને ત્રણ પુત્રોના જન્મ થયા. (૧) શંભુરામ (૨) રામકૃષ્ણ અને (૩) દેવશંકર. તેઓ પણ તેમના પિતાશ્રીની માફક સુસંસ્કારી હતા. તેમાંય રામકૃષ્ણ તો નાનપણથી જ અતિ પ્રતિભાશાળી વ્યક્તિત્વવાળા, સત્સંગપ્રેમી અને સદ્ગુણી હતા. અને એ **આ રામકૃષ્ણ એ જ આપણા 'અક્ષરાનંદસ્વામી' બન્યા હતા.**

રામકૃષ્ણએ પોતાનો પ્રાથમિક અભ્યાસ પોતાના ગામની શાળામાં કરેલો. રોહિશાળા ગામમાં સદ્.ભાયાત્માનંદસ્વામી અવારનવાર પધારતા. તેમના સેવા સમાગમથી રામકૃષ્ણને બાળપણમાં જ સત્સંગના સુસંસ્કારો પ્રાપ્ત થયેલા. વળી, સંતસેવાપરાયણ અને સર્વાવતારી

શ્રીહરિની દૃઢ નિષ્ઠાવાળા તેમના પિતાશ્રીના સંસ્કારોથી રામકૃષ્ણનો સત્સંગ ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિ પામેલો. બેચર ત્રિવેદીએ રામકૃષ્ણને આઠમે વર્ષે યજ્ઞોપવિત ધારણ કરાવી. પછી સદ્.ભાયાત્માનંદસ્વામી પાસે વર્તમાન ધારણ કરાવ્યા હતા.

શ્રીહરિ વચ.કારિ.૩ માં કહે છે જે, **"એવો જે સારો હોય તે તો બાળકપણામાંથી જ જણાય."** તે ઉપર પોતે પોતાના બાળકપણાના ત્યાગી સ્વભાવની ઘણીક વાર્તા કરીને બોલ્યા જે, **"સારો હોય તેને તો બાળપણામાંથી જ છોકરાની સોબત ગમે નહિ ને જીહ્વાનો સ્વાદિયો હોય નહિ ને શરીરને દમ્યા કરે."** શ્રીહરિના કથન મુજબ રામકૃષ્ણ બાળપણથી જ સત્સંગના અને ભક્તિના રંગે રંગાયેલા હતા.

પોતાના ગામમાં સંતો આવે તો તેને મનમાં ગોળના ગાડા આવ્યા હોય એવો આનંદ થાય. નિત્ય સવારમાં પૂજા-પાઠ કરવા, કીર્તનો બોલવા, માતા-પિતા તથા સંતોને રાજી કરવા, સેવા કરવી, સદ્‌ગ્રંથોનું વાંચન કરવું વગેરે સદ્‌ગુણો તેના જીવનમાં નાનપણથી જ તાણા-વાણાની જેમ વણાઈ ગયેલા હતા. ભજન-ભક્તિ, સેવા-સત્સંગમાં જીવન વિતાવતા રામકૃષ્ણ સોળ વર્ષના થયા. તે સમયે મહામુક્ત મોટીબાની પ્રેરણાથી બોટાદવાસી શિવલાલ શેઠના યજમાનપદે ગઢપુરમાં શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજની પ્રતિષ્ઠાના મોટા ઉત્સવનું આયોજન થયું.

❁ ગૃહત્યાગ અને સંત દીક્ષા

સંવત્ ૧૯૧૬ ના ફાગણ સુદ-૫ ના દિવસે ગઢપુરમાં શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજની મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવમાં પિતાશ્રી બેચરભાઈ ત્રિવેદી સાથે રામકૃષ્ણ ગઢપુર દર્શનાર્થે ગયા હતા. ત્યાં સદ્.બ્ર. શ્રીઆનંદાનંદજીનાં દર્શન માટે તે પિતા-પુત્ર ગયા. રામકૃષ્ણના મુખની કાંતિ અને તેમાં રહેલા સદ્‌ગુણોને જોઈને જેમ ઝવેરી હીરાને પારખે તેમ બ્ર.આનંદાનંદજી

રામકૃષ્ણને પારખી ગયા. અને સંપ્રદાયને એક ઉત્તમ સંતવર્યની ભેટ ધરવા માટે તેમણે બેચરભાઈ ત્રિવેદી પાસે રામકૃષ્ણને ત્યાગીની દીક્ષા આપીને બ્રહ્મચારી બનાવવા માટે પુત્રની માંગણી કરી.

જેમણે શ્રીહરિના સર્વોપરી ઉપાસક એવા બ્ર.અખંડાનંદસ્વામીનું સેવન કરેલું, શ્રીહરિના આશીર્વાદ લીધેલા, અનેક સંતોને રાજી કરેલા; એવા બેચરભાઈ ત્રિવેદીએ પુત્રને ત્યાગી થવાનું પૂછ્યું ત્યારે રામકૃષ્ણને તો ગૃહત્યાગની અંતરમાં તીવ્ર ઇચ્છા હતી જ, એટલે તેણે હા કહી. તેથી તરત જ જેમ સર્પ કાચળી ઉતારે તેમ પોતાના પ્રાણપ્યારા પુત્રને પુરુષોત્તમનારાયણની સેવામાં સદૈવ સમર્પણ કર્યો.

અને સદ્.બ્ર.આનંદાનંદસ્વામીની ઇચ્છા એ જ પોતાની ઇચ્છા; એમ માની રાજી-ખુશીથી રામકૃષ્ણને ત્યાગી થવા માટે અનુમતિ આપી. રામકૃષ્ણને કપાળમાં કુંકુમનો ચાંદલો કરીને હાથમાં શ્રીફળ આપી બ્ર.આનંદાનંદસ્વામીના હાથમાં તેનો હાથ સોંપ્યો. તે સમયે સિદ્ધયોગી બ્ર.આનંદાનંદસ્વામીએ રાજી થઈને ભવિષ્ય ભાખ્યું કે, **"આ જીવ બહુ જ બળિયો છે અને સત્સંગને ઘણું પોષણ આપશે."** એમ કહી બ્ર.આનંદાનંદસ્વામીએ રામકૃષ્ણને તથા તેમના પિતા બેચરભાઈ, બંનેની સમજણ, સમર્પણ અને નિષ્ઠાને બિરદાવી રૂડા આશીર્વાદ આપ્યા. ત્યારબાદ ઉત્સવ પૂર્ણ કરી બેચરભાઈ વગેરે પોતાને ગામ ગયા અને રામકૃષ્ણ સદૈવ સત્સંગની સેવામાં રોકાયા.

રામકૃષ્ણ સદ્.બ્ર.આનંદાનંદસ્વામી પાસે પાર્ષદ તરીકે રહીને તેમની સેવા-સમાગમ કરવા લાગ્યા. ચાર વર્ષની સેવામાં તો તેમણે અનેક નંદસંતોના તથા બ્રહ્મચારીઓના દિલ જીતી લીધા. પછી સંવત્ ૧૯૨૦ માં બ્ર.આનંદાનંદસ્વામીએ રામકૃષ્ણમાં ત્યાગ-વૈરાગ્યનાં ઉત્તમ લક્ષણો જોઈને વડતાલમાં આચાર્ય શ્રીભગવત્પ્રસાદજી મહારાજ પાસેથી

બ્રહ્મચારીની ભાગવતી દીક્ષા અપાવી અને જેના હૈયામાં સદૈવ અક્ષરરૂપ થઈ શ્રીહરિને ધારવાની લટક હતી, એવા આ મુમુક્ષુનું **‘બ્રહ્મચારી અક્ષરાનંદસ્વામી’** એવું સાર્થક નામ ધારણ કરાવ્યું. દીક્ષા લીધા બાદ તરત જ સદ્.શુકમુનિ પાસે આશીર્વાદ લેવા ગયા. ત્યારે સ્વામીએ તેમનું નામ પૂછ્યું. ત્યારે તે કહે અક્ષરાનંદ.

પછી શુકસ્વામીએ તેમના એ નામનો યોગ્ય અર્થ કરતા કહ્યું કે, શ્રીહરિએ લોયાના બારમા વચનામૃતમાં કહ્યું છે કે, **“તેમ જેના એક એક રોમમાં અષ્ટાવરણે યુક્ત અનંતકોટિ બ્રહ્માંડો પરમાણુની પેઠે ઊડતાં ફરે છે, એવું જે પુરુષોત્તમનારાયણનું ધામરૂપ અક્ષર તે રૂપે પોતે રહ્યો થકો પુરુષોત્તમની ઉપાસના કરે, તેને ઉત્તમ નિર્વિકલ્પ નિશ્ચયવાળો કહીએ.”** આમ પોતાના આત્માને અક્ષરબ્રહ્મ સાથે એકાકાર કરી સર્વ અવતારના અવતારી, સર્વનું કારણ એવા શ્રીહરિને પ્રગટ પ્રમાણ ધારી રાખે અને વિષયાનંદને છોડીને સહજાનંદના મહા આનંદમાં મગ્ન બની જાય તે ખરા **‘અક્ષરાનંદ’** છે; માટે તેમ વર્તજો.

શુકાનંદસ્વામીના આ વાક્યની તેમના જીવનમાં ખૂબ ઊંડી અસર થઈ અને તે મુજબ બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામીએ પોતાના જીવનમાં તે ગુણોને સાર્થક કરી બતાવેલા. આવા તે સંતપ્રેમી, નિર્માની અને મહાવિશ્વાસુ હતા.

❁ અભ્યાસ તથા ગુરુસેવા

વડતાલમાં દીક્ષા ગ્રહણ કર્યા બાદ પોતાના ગુરુ સાથે ગઢપુર આવ્યા. દેવોની સેવા, સત્સંગની સેવા તથા ગુરુની સેવામાં તલ્લીન બન્યા. સાથોસાથ બ્ર.આનંદાનંદસ્વામીના મહાન વિદ્વાન સંત અને પોતાના મોટા ગુરુબંધુ બ્ર.અનંતાનંદસ્વામી પાસે રહી ગુરુ આજ્ઞાથી વિદ્યાભ્યાસ શરૂ કર્યો. સારસ્વત વ્યાકરણની દોઢ વૃત્તિ અને રઘુવંશના

ત્રણ સર્ગો સુધી અભ્યાસ કર્યો. તેઓશ્રીની બુદ્ધિ ઘણી તીવ્ર અને સ્મરણશક્તિ સતેજ હતી. તેથી સત્સંગના અન્ય સાહિત્યમાં પણ તેઓ ટૂંકકાળમાં પારંગત થયા. પરંતુ વિદ્યાભ્યાસ કરતાં તેમણે સદ્ગુરુ સંતોનું સેવન તથા ગુરુસેવાને પરમ સાધન માન્યાં. અને તેમાં જ પોતાની વિદ્યા અને જીવનની સફળતા માની. તેથી બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામી પોતાના ગુરુ બ્ર.આનંદાનંદસ્વામીની ખૂબ ઉમદાભાવથી સેવા કરવા લાગ્યા.

ગુરુએ જ્યારે તેમનું સંપૂર્ણ જીવન ગુરુમુખી તથા સંતમુખી, વળી ઠરાવરહિત અહંશૂન્ય, અને સરળ વર્તન જોયું ત્યારે બ્ર.આનંદાનંદ સ્વામીએ અતિ ભાવપૂર્વક આશીર્વાદ આપતાં કહ્યું, **“અક્ષરાનંદ ! આ સેવાનું ફળ તને આ લોકમાં તથા પરલોકમાં જરૂર મળશે. તને કોઈ વિષય-વાસના બાધ નહિ કરે. સહેજે શ્રીહરિની સ્મૃતિ રહેશે.”** ગુરુદેવના આ આશીર્વાદથી પોતે પોતાના જીવનમાં પૂર્ણકામતાનો અનુભવ કર્યો. પછી બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામીએ ગુરુની સેવામાં વિશેષ ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું અને વિદ્યાભ્યાસ પ્રત્યે નિષ્ક્રિયતા દર્શાવી. આમ તેઓએ મન, કર્મ, વચનથી પોતાના ગુરુ બ્ર.આનંદાનંદસ્વામીની સેવા કરી. ગુરુસેવાના ફળ સ્વરૂપે બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામી ઉપર સર્વાવતારી શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાન અઢળક ઢળ્યા અને તેઓ બહુ થોડા જ વિદ્યાભ્યાસે મહા વિદ્વાન બન્યા.

વળી, તેમનો કંઠ મધુર હતો તથા વાણી પ્રતિભાશાળી અને મીઠાશવાળી હતી. તેથી તેઓ જ્યારે સભામાં શ્રીહરિની લીલાઓનું વર્ણન કરતા હોય કે અન્ય કથાપ્રસંગ કહેતા હોય ત્યારે સહુ શ્રોતાજનો મંત્રમુગ્ધ બની જતા હતા. શ્રીહરિની સર્વોપરી નિષ્ઠા, સંતો-ભક્તોના જીવનપ્રસંગો, પિંડ-બ્રહ્માંડથી વિરક્તરૂપી વૈરાગ્ય જેવા વિષયો દષ્ટાંતો દ્વારા શ્રોતાજનોને પીરસતા ત્યારે તેમના હૃદયમાં હાસ્યરસ સાથે સચોટ

શ્રીહરિની તથા સત્સંગની અલૌકિક છાપ પડતી હતી. આમ તેઓશ્રીએ ઉપદેશાત્મક સુંદર વાણીથી અનેક લોકોનાં જીવનને પરિવર્તન કર્યાં. અનેકને સાચા સહજાનંદી સિંહ જેવા ભક્તો બનાવ્યા. અને આત્યંતિક કલ્યાણનો માર્ગ બતાવી અનેક જીવનો ઉદ્ધાર કરેલો. ખોપાળા, બોટાદ, વલ્લભીપુર, ઉગામેડી, રોહિશાળા, હરિપર વગેરે ગામો તે સમયે આ બ્રહ્મચારીના કહેવાતાં.

અક્ષરાનંદસ્વામીની તે તે ગામોના ભક્તોના હૃદયમાં એવી અલૌકિક પ્રતિભા હતી કે, **સ્વામીના એક વચને ગામના નાના-મોટા સહુ પોતાનું સર્વસ્વ સત્સંગને અર્થે કુરબાન કરવા તૈયાર રહેતા હતા.** આમ તેમણે અનેક ચૈતન્ય મંદિરોનું નિર્માણ કરેલું. સ્વામી થકી કંઠી બાંધેલા એવા ખોપાળાના હરખાદાદા કાયમ એમ કહેતા કે, **'આત્મા મારું નામ અને અક્ષરધામ મારું ગામ.'** આવા અનેક મુક્તોનું તેમણે નિર્માણ કરી સત્સંગની બહુ મોટી સેવા કરી હતી. અને અનેકને અક્ષરધામના અધિકારી બનાવ્યા હતા.

❁ મંદિરોની સેવા અને નિર્બંધતા

સદ્.બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામીએ જેમ દિવ્ય સત્સંગ સમાજનું નિર્માણ કરેલું તે જ રીતે અનેક શ્રદ્ધાળુ ભક્તોને પ્રેરણા આપી તન, મન અને ધનથી ગઢપુરમાં શ્રીગોપીનાથજી મહારાજની પણ ઘણી સેવા કરાવેલી. તેમજ તેઓ સંવત્ ૧૯૬૭ ના મહા સુદ પંચમીના રોજ ધર્માદો ઉઘરાવવા માટે મુંબઈ ગયેલા, ત્યારે તેમના મુખથી શ્રીહરિ તથા સત્સંગની મહિમાસભર વાતો સાંભળી મુંબઈના અનેક ભક્તો મુગ્ધ બની ગયેલા. માત્ર થોડો સમય સ્વામીની વાતો સાંભળીને તેઓ એટલા બધા પ્રભાવિત થયા કે તેમનાં વચને જે કહે તે સેવા કરવા તત્પર થયા.

પછી ત્યાંના વસનજીભાઈ, કલ્યાણજીભાઈ, શેઠ શ્રીલવજીભાઈ, શેઠ શ્રીનરોત્તમદાસ વગેરે ત્યાંના અનેક હરિભક્તોએ બ્રહ્મચારીની પ્રેરણાથી શ્રીગોપીનાથજી મહારાજનાં સોનાનાં સિંહાસન વગેરેની ઘણી સેવા કરેલી. તે જ રીતે મુંબઈના પ.ભ. કરમશીભાઈના ધર્મપત્ની રત્નાબાઈએ તથા તેમના પુત્રી લક્ષ્મીબાઈએ સદ્.બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામીની શુભ પ્રેરણાથી ગઢપુરમાં કૃષ્ણબળદેવનું સુવર્ણનું સિંહાસન તૈયાર કરાવી આત્મકલ્યાણ પ્રાપ્ત કરેલું.

ગામ મલાડના રહેવાશી શેઠ ડાયાલાલ ભાઈલાલભાઈ પણ બ્રહ્મચારીના પરમ સેવક હતા. તેથી તેમણે પણ બ્રહ્મચારીની પ્રેરણાથી ગઢપુરમાં સુખશૈયાનો સુવર્ણનો છપર પલંગ તથા ધર્મદેવનું સુવર્ણનું સિંહાસન કરાવી આપેલું. વળી, તે ડાયાભાઈએ બ્રહ્મચારીની પ્રેરણાથી ગઢપુરમાં સત્સંગિજીવનની ૧૦૮ પારાયણો દ્વારા પુરશ્ચરણ મહોત્સવ કરેલો. તે મહોત્સવ તથા યજ્ઞમાં તેઓશ્રીએ બ્રહ્મચારીના કહેવા મુજબ બીજાં ધામોમાં દેવોની સેવા, બ્રહ્મભોજન, સાધુ-સંતોને દક્ષિણા તથા વસ્ત્રદાન કરીને શ્રીજીમહારાજ, મોટા સંતો તથા બ્રહ્મચારીનો અત્યંત રાજીપો પ્રાપ્ત કરેલો.

બ્રહ્મચારીશ્રીની ઉપદેશાત્મક વાણીથી પ્રભાવિત થયેલા સુરત, બોટાદ તેમજ અન્ય ગામોના હરિભક્તોએ પણ તેમની પ્રેરણાથી શ્રીગોપીનાથજી મહારાજની તથા મંદિરની અનેક પ્રકારની સેવા કરેલી. તેમજ ભાવનગરના પટેલ ગીરધરભાઈ ઝીણાભાઈએ બ્રહ્મચારીની પ્રેરણાથી ગઢપુરમાં ચાર વિષ્ણુયાગ એકસાથે કરાવેલા તથા દરબારમાં સત્સંગિજીવનની પારાયણ કરાવીને શ્રીગોપીનાથજી મહારાજની ઘણી સેવા કરેલી. અને તે રીતે બ્રહ્મચારીશ્રીનો રાજીપો મેળવેલો. આમ સ્વામીના યોગમાં આવેલા અનેક ભક્તો બીજા નાના-મોટા ભક્તોની,

મંદિરોની તથા દેવોની સેવા કરવામાં સદૈવ તત્પર રહેતા. સ્વામીએ દેશદેશાંતરમાં ફરી એક નિષ્ઠાવાન સત્સંગ સમાજનું નિર્માણ કર્યું હતું. એ તેમની સહુથી મોટી સેવા છે.

શ્રીહરિ વચ.ગ.મ.૪૭ માં કહે છે કે, **"જેમ પોતાની સેવા ગૃહસ્થ કરે છે અથવા ત્યાગી સેવા કરે છે, તેમ આપણે પણ હરિભક્તનું માહાત્મ્ય જાણ્યું જોઈએ.** જેમ અમારી ચાકરી મૂળજી બ્રહ્મચારી માહાત્મ્ય જાણીને કરે છે, તેમ અમે પણ બ્રહ્મચારીનું માહાત્મ્ય જાણીએ છીએ. જેમ આપણી ગૃહસ્થ અન્ન-વસ્ત્રે કરીને ચાકરી કરે છે, તેમ આપણે પણ એમનું માહાત્મ્ય સમજીને એમની વાતચીતે કરીને ચાકરી કરવી; એમ અરસપરસ માહાત્મ્ય સમજીને હરિભક્તની સોબત્ય રાખવી." આ વાક્યને ધ્યાનમાં લઈ તેમણે હરિભક્તોની સાથે ખૂબ કથા-વાર્તાથી તેમનું પોષણ કરવારૂપ સોબત રાખી હતી. તેથી શ્રીહરિ તેમના ઉપર અતિ પ્રસન્ન હતા. અને શ્રીહરિનું અખંડ ધ્યાન, ભજન કરતા. મહારાજની મૂર્તિ સાથે વૃત્તિઓ અતિશય જોડાયેલી રહેતી હતી એટલે જ તે જેમ બોલે તેમ થતું. હજારો ભક્તો પણ તેમનામાં વિશ્વાસ રાખી સુખેથી જીવન જીવતા અને સત્સંગની અપાર સેવાઓ કરતા હતા. આમ તેમણે અનેક સેવાઓ કરી છે. તેમનું વર્ણન શબ્દમાં કરવું અશક્ય છે.

❁ શતવાર્ષિક પાટોત્સવમાં સેવા અને ભક્તોને સુખ

જ્યારે સંવત્ ૧૯૮૫ માં ગઢપુરમાં શ્રીગોપીનાથજી મહારાજનો શતવાર્ષિક પાટોત્સવ આવ્યો અને આ ઉત્સવ ભવ્યતાપૂર્વક ઊજવવાનું સહુએ નક્કી કર્યું ત્યારે બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામીએ ગામોગામ ફરીને દરેક હરિભક્તોને આ સમૈયાની સેવા કરવાની પ્રેરણા કરેલી. તે મુજબ ભાવનગરના દીવાનસાહેબ ત્રિભુવનદાસ કાળીદાસભાઈના પરિવારે બ્રહ્મચારીશ્રીની પ્રેરણાથી ગઢપુરમાં શતવાર્ષિક પાટોત્સવ પ્રસંગે ઘણી

જ સેવા કરેલી. તેમજ દીવાનસાહેબ પોતે સહપરિવાર બ્ર. અક્ષરાનંદજીના સમાગમ અર્થે તેમજ શ્રીગોપીનાથજી મહારાજના દર્શનાર્થે ગઢપુરમાં રોકાયેલા. બોટાદના નગરપતિ શિવલાલ શેઠના પૌત્ર હિંમતલાલ હરિલાલભાઈ દોશી પરિવારે, તેમજ શેઠ શ્રીમોહનલાલ મોતીચંદે પણ બ્રહ્મચારીશ્રીની પ્રેરણાથી ગઢપુરમાં શતવાર્ષિક પાટોત્સવ પ્રસંગે ઘણી જ સેવા કરીને બ્રહ્મચારીનો રાજીપો મેળવેલો.

બ્ર.આનંદાનંદસ્વામીએ ધામમાં જતા પહેલા બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામીને કહેલું કે, 'જ્યારે શ્રીગોપીનાથજી મહારાજનો શતવાર્ષિક પાટોત્સવ ઊજવાય ત્યારે તું ખોપાળા ઝોળી માગવા જાજે, તને જે ઝોળીમાં આપશે તે સહુનું શ્રીહરિ કલ્યાણ કરશે. અને ત્યાંના ભક્તોને તું તારા ગુરુભાઈઓ માનજે.' આ ગુરુદેવનાં વચનને યાદ કરી તેઓ આ પ્રસંગે ખોપાળા ઝોળી માગવા ગયા. તે વખતે આ ગામની સ્થિતિ આર્થિક રીતે અતિ દુર્બળ હતી. સ્વામીએ કહ્યું, **'જે આ ઉત્સવમાં ગઢપુર સેવા કરશે તેની સ્વામિનારાયણ ભગવાન સર્વે પીડા હરશે. અને તમે આપશો તેથી હજારઘણું કરીને શ્રીહરિ પાછું આપશે.'** તેથી ખોપાળાના હૃદયના ભોળાભક્તોએ ચાર ગાડા ભરાય એટલાં ગોદડાં, ઓછાડ, ઓશિકા, ઘી, ગોળ, ઘઉં વગેરે સેવામાં આપેલાં. સ્વામીનાં વચને ત્યારે જેણે જેણે જે જે સેવા કરી તે બધાના પરિવારજનો હાલ લાખોપતિ અને કરોડોપતિ છે. વળી, પ્રાયઃ સ્વામિનારાયણ ભગવાનની નિષ્ઠાવાળા તથા સત્સંગના મમત્વવાળા છે.

આ ઉત્સવ થયો તે વર્ષે દુષ્કાળ હોવાથી ઘેલા નદીમાં પાણી ન હતું, તેથી પાણીની ખેંચને કારણે સંતો-ભક્તો મનમાં મૂંઝાયા. પછી અક્ષરાનંદસ્વામી વગેરે મોટા સંતોને વાત કરી. ત્યારે સ્વામી કહે, **"આપણી ચિંતા તો સર્વોપરી શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાનને તથા**

શ્રીહરિએ પધરાવેલા આ ધિંગા ધણી શ્રીગોપીનાથજી મહારાજને છે. સહુ ભજન કરો પાણી આવશે.” એમ કહી સ્વામી ઘેલા નદીમાં ગયા. નદીની વચ્ચે બેસી થોડીવાર શ્રીહરિનું ધ્યાન કરીને પ્રાર્થના કરી. અને તે જ રાત્રીએ ગઢપુરધામની સીમમાં ઉપરવાસ અતિ વરસાદ થયો. ઘેલા નદીમાં પુષ્કળ પાણી આવેલું તે હજારો લોકોએ નજરે નિહાળેલું. અને આ પ્રસંગ જોઈને અનેક સ્વામિનારાયણ ભગવાનના આશ્રિત થયેલા. આમ શ્રીહરિએ સદ્.બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામી દ્વારા અનેક હરિભક્તો પાસે દેવસેવા, સમૈયા ઉત્સવની સેવા તેમજ સંપ્રદાયની અમૂલ્ય સેવા કરાવેલી અને આ દ્વારા સર્વે હરિભક્તોના જીવનું કલ્યાણ કરેલું.

❁ બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામીનો અક્ષરવાસ

આવા સત્સંગના પુષ્ટિદાતા, હજારો હરિભક્તોના આધારસ્તંભ અને પોતાની નિષ્કામબુદ્ધિ વડે સત્સંગનો પ્રચાર અને પ્રસાર કરનારા એવા **નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચારી સદ્.અક્ષરાનંદસ્વામી સંવત્ ૧૯૮૬ ના જેઠ વદ-૬ ને મંગળવારના રોજ રાત્રે આઠ વાગ્યે શ્રીહરિનું અખંડ સ્મરણ કરતા થકા તદ્દન સાવધાન સ્થિતિમાં ગઢપુરધામથી જ સદૈવ અક્ષરધામમાં શ્રીહરિની સેવામાં પહોંચ્યા હતા.** તે વખતે કેટલાય હરિભક્તોને આ મહાસમર્થ સંત સદ્.બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામીને શ્રીજીમહારાજ તેડવા પધારેલા તેવાં દિવ્યદર્શન થયાં હતાં.

આ સંતના અક્ષરવાસથી સત્સંગીઓના હૃદયમાં જબરો આઘાત થયો હતો. આવા સત્પુરુષના જવાથી સત્સંગસમાજમાં ઘણી ખામી જણાઈ હતી. કેમ જે, તેમણે અનેકના અંતરની શંકા-કુશંકાઓ ટાળેલી, દ્વિધાઓ દૂર કરેલી અને શ્રીહરિની સર્વોપરી નિષ્ઠાના બળે, નિષ્કામવ્રતના ઓજસ વડે તથા અખંડ શ્રીહરિનાં ચિંતન અને મોટા સંતોના આશીર્વાદના બળે હજારોનાં હૈયામાં શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજની પ્રતિષ્ઠા

કરેલી. સદ્ગુણો અને સંસ્કારનું સુદઢ વાવેતર કરેલું. તેથી તેમના તમામ સેવકોએ સ્વામીની પુણ્યસ્મૃતિમાં પણ ઘણા સત્સંગહિતનાં કાર્યો કરેલાં.

સ્વામી તો અક્ષરવાસી થયા પરંતુ તેમણે શ્રીહરિ અને સંતો-ભક્તોને કરેલી વાતોરૂપી અક્ષરદેહે તેઓ સદૈવ સત્સંગમાં અમર રહ્યા છે. સત્સંગ સાહિત્ય પ્રકાશનમાં સદ્.બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામીની વાતોનો ગ્રંથ ખૂબ જ અગત્યનો બની રહ્યો છે. બ્ર.અક્ષરાનંદસ્વામીએ સભા પ્રસંગે શ્રીજીમહારાજ તથા સંતો-હરિભક્તોનાં દિવ્ય લીલાચરિત્રોની તેમજ ઉપદેશાત્મક જે વાતો કરેલી તેના સંગ્રહરૂપે **'અક્ષરાનંદસ્વામીની વાતો'** આ નામનો ગ્રંથ સહુ પ્રથમ તેમના શિષ્ય બ્ર.ગદાધરાનંદસ્વામીએ સં.૧૯૮૯ માં સંપ્રદાયમાં છપાવીને પ્રસિદ્ધ કરેલો અને તે દ્વારા તેઓએ શ્રીજીમહારાજ તથા બ્રહ્મચારીશ્રીનો રાજીપો મેળવેલો. સદ્. બ્રહ્મચારી અક્ષરાનંદસ્વામીની શિષ્ય પરંપરામાં તેઓશ્રીના મુખ્ય શિષ્ય ગઢપુરધામના સદ્.બ્ર.ગદાધરાનંદસ્વામી અને બ્ર.મુકુંદપ્રિયાનંદસ્વામી વગેરે હતા. અને ગદાધરાનંદસ્વામીના બ્ર.પુરાણી અવિનાશાનંદસ્વામી, બ્ર.હરિકૃષ્ણાનંદસ્વામી, બ્ર.શાંતદેવાનંદસ્વામી, બ્ર.કૃષ્ણાનંદસ્વામી શિષ્યો હતા.

લિ. સાધુ બ્રહ્મપ્રકાશદાસના
ગુરુ : પ.પૂ.સદ્.શ્રીજ્ઞાનજીવનદાસજીસ્વામી(કુંડળધામ)ના
ભાવથી જય સ્વામિનારાયણ

વિષયાનુંસાર
અનુક્રમણિકા

ક્રમ	વિષય	સંખ્યા	પેજ
૧.	ગઢપુર લીલાની વાતો	૧૯૨	૧
૨.	સંકલ્પ સત્ય કર્યા તેની વાતો	૩૦	૧૧૯
૩.	શ્રીજીમહારાજ તથા સંતના ઉપયોગમાં જે જે આવ્યા તેને તેડવા પધાર્યા તે વાતો	૧૭	૧૩૮
૪.	મહારાજે જડ વસ્તુમાં ચૈતન્ય મૂક્યું તે વાતો	૪	૧૪૭
૫.	મહારાજે માંગેલ વસ્તુ ન આપી તે વિષે વાતો	૮	૧૪૯
૬.	મહારાજે અભણ પાસે વેદ બોલાવ્યા તે વાતો	૫	૧૫૮
૭.	મહારાજે કોલ દીધેલ અને અંતસમે તેડવા આવ્યા અને જે જે સાથે ન ગયા તે વાતો	૮	૧૬૧
૮.	પક્ષ સંબંધી વાતો	૧૯	૧૬૬
૯.	સંકટમાં પણ નિશ્ચયમાંથી ડગ્યા નહીં તે વાતો	૬૫	૧૮૨
૧૦.	જેના ઘરમાં બાઈને સત્સંગ ન હોય અને દૃઢ ટેક રાખી તે વાતો	૮	૨૨૬
૧૧.	જુદાં જુદાં ગામની પરચુરણ વાતો	૮૧	૨૩૪
૧૨.	મહારાજે જેની જેની રક્ષા કરી તે ભક્તોની વાતો	૧૫	૨૮૯
૧૩.	કારિયાણીમાં મહારાજે પધારીને લીલા કરી તે વાતો	૩૫	૩૦૧
૧૪.	સારંગપુરમાં મહારાજની કરેલી લીલા તે વાતો	૨૩	૩૨૪

૧૫. લોયાની લીલા તથા સુરા ખાચરની વાતો	૩૧	૩૩૭
૧૬. કરિયાણામાં મહારાજે કરેલી લીલા તે વાતો	૧૦	૩૫૪
૧૭. ઝીંઝાવદરની લીલા તથા અલૈયા ખાચરની વાતો	૧૨	૩૬૦
૧૮. કુંડળમાં મહારાજે કરેલી લીલા તે વાતો	૪	૩૬૮
૧૯. ગઢાળીની લીલા તથા આંબા શેઠની વાતો	૧૨	૩૭૦
૨૦. માણાવદરની લીલા તથા મયારામ ભટ્ટની વાતો	૧૦	૩૭૮
૨૧. અગત્રાઈની લીલા તથા પર્વતભાઈની વાતો	૧૦	૩૮૫
૨૨. ચાંદગઢના રણછોડજી મહારાજની વાત	૨	૩૯૧
૨૩. માંગરોળની લીલા તથા આણંદજી સુતારની વાતો	૧૦	૩૯૨
૨૪. પંચાળાની લીલા તથા ઝીણાભાઈની વાતો	૯	૩૯૯
૨૫. જુદી જુદી છૂટક વાતો	૧૧	૪૦૫
૨૬. શ્રીગોપાળાનંદસ્વામીની ચમત્કારી વાતો	૧૫૨	૪૧૨
૨૭. સદ્‌ગુરુ શ્રીમુક્તાનંદસ્વામીની વાતો	૫૩	૫૨૪
૨૮. ગામ લીંબલીના પીતાંબરભાઈ લુવાણાની વાત	૧	૫૬૦
૨૯. ગામ હાટીના માળિયાના મૂળજીના વર્તમાનની વાત	૧	૫૬૧
૩૦. સદ્‌ગુરુ મોટા ગોવિંદાનંદસ્વામીની વાતો	૩	૫૬૪
૩૧. સદ્‌ગુરુ શ્રીબ્રહ્માનંદસ્વામીની વાતો	૩૦	૫૬૬
૩૨. સદ્‌ગુરુ મૂળજી બ્રહ્મચારીની વાતો	૩૨	૫૮૪
૩૩. સદ્‌ગુરુ શ્રીઆનંદાનંદ બ્રહ્મચારીની વાતો	૫૧	૬૦૪
૩૪. સદ્‌ગુરુ શ્રીસિદ્ધાનંદસ્વામીની વાતો	૨૫	૬૪૦
૩૫. સદ્‌ગુરુ શ્રીસચ્ચિદાનંદસ્વામીની વાતો	૧૩	૬૫૨

૩૬.	સદ્‌ગુરુ શ્રીભાયાત્માનંદસ્વામીની વાતો	૧૪	૬૫૮
૩૭.	સદ્‌ગુરુ શ્રીનિષ્કુળાનંદસ્વામીની વાતો	૮	૬૬૭
૩૮.	નૃસિંહાનંદસ્વામીની વાતો	૨	૬૭૧
૩૯.	મહાવીર્યાનંદસ્વામીની વાતો	૧	૬૭૩
૪૦.	વિધાત્રાનંદસ્વામીની વાતો	૩	૬૭૪
૪૧.	સદ્‌ગુરુ શ્રીગુણાતીતાનંદસ્વામીની વાતો	૨૩	૬૭૬
	પુજા ડોડિયાની વાતો	૩	
	પાંચા ચારોલાની વાતો	૪	
૪૨.	આંબા ગામના લુહાર દેવશીભગતની વાતો	૮	૬૯૬
૪૩.	લોકબુદ્ધિ તથા જાડ્યતા ઉપર રમૂજની વાર્તાઓ	૨૭૫	૭૦૩

કુલ વાતો : ૧૩૩૩

INDEX

અનુક્રમણિકા

॥ ગઢપુર લીલાની વાતો - ૧૯૨ ॥

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦
૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦
૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦
૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
૬૧	૬૨	૬૩	૬૪	૬૫	૬૬	૬૭	૬૮	૬૯	૭૦
૭૧	૭૨	૭૩	૭૪	૭૫	૭૬	૭૭	૭૮	૭૯	૮૦
૮૧	૮૨	૮૩	૮૪	૮૫	૮૬	૮૭	૮૮	૮૯	૯૦
૯૧	૯૨	૯૩	૯૪	૯૫	૯૬	૯૭	૯૮	૯૯	૧૦૦
૧૦૧	૧૦૨	૧૦૩	૧૦૪	૧૦૫	૧૦૬	૧૦૭	૧૦૮	૧૦૯	૧૧૦
૧૧૧	૧૧૨	૧૧૩	૧૧૪	૧૧૫	૧૧૬	૧૧૭	૧૧૮	૧૧૯	૧૨૦
૧૨૧	૧૨૨	૧૨૩	૧૨૪	૧૨૫	૧૨૬	૧૨૭	૧૨૮	૧૨૯	૧૩૦
૧૩૧	૧૩૨	૧૩૩	૧૩૪	૧૩૫	૧૩૬	૧૩૭	૧૩૮	૧૩૯	૧૪૦
૧૪૧	૧૪૨	૧૪૩	૧૪૪	૧૪૫	૧૪૬	૧૪૭	૧૪૮	૧૪૯	૧૫૦
૧૫૧	૧૫૨	૧૫૩	૧૫૪	૧૫૫	૧૫૬	૧૫૭	૧૫૮	૧૫૯	૧૬૦
૧૬૧	૧૬૨	૧૬૩	૧૬૪	૧૬૫	૧૬૬	૧૬૭	૧૬૮	૧૬૯	૧૭૦
૧૭૧	૧૭૨	૧૭૩	૧૭૪	૧૭૫	૧૭૬	૧૭૭	૧૭૮	૧૭૯	૧૮૦
૧૮૧	૧૮૨	૧૮૩	૧૮૪	૧૮૫	૧૮૬	૧૮૭	૧૮૮	૧૮૯	૧૯૦
૧૯૧	૧૯૨	૧૯૩							

॥ સંકલ્પ સત્ય કર્યા તેની વાતો - ૩૦ ॥

૧૯૪	૧૯૫	૧૯૬	૧૯૭	૧૯૮	૧૯૯	૨૦૦	૨૦૧	૨૦૨	૨૦૩
૨૦૪	૨૦૫	૨૦૬	૨૦૭	૨૦૮	૨૦૯	૨૧૦	૨૧૧	૨૧૨	૨૧૩
૨૧૪	૨૧૫	૨૧૬	૨૧૭	૨૧૮	૨૧૯	૨૨૦	૨૨૧	૨૨૨	

॥ શ્રીજીમહારાજ તથા સંતના ઉપયોગમાં જે જે આવ્યા તેને તેડવા પધાર્યા તે વાતો - ૧૭ ॥

૨૨૩	૨૨૪	૨૨૫	૨૨૬	૨૨૭	૨૨૮	૨૨૯	૨૩૦	૨૩૧	૨૩૨
૨૩૩	૨૩૪	૨૩૫	૨૩૬	૨૩૭	૨૩૮	૨૩૯			

॥ મહારાજે જડ વસ્તુમાં ચૈતન્ય મૂક્યું તે વાતો - ૪ ॥

૨૪૦	૨૪૧	૨૪૨	૨૪૩

॥ મહારાજે માંગેલ વસ્તુ ન આપી તે વિષે વાતો - ૮ ॥

૨૪૪	૨૪૫	૨૪૬	૨૪૭	૨૪૮	૨૪૯	૨૫૦	૨૫૧

॥ મહારાજે અભણ પાસે વેદ બોલાવ્યાં તે વાતો - ૫ ॥

૨૫૨	૨૫૩	૨૫૪	૨૫૫	૨૫૬

॥ મહારાજે કોલ દીધેલ અને અંતસમે તેડવા આવ્યા અને જે જે સાથે ન ગયા તે વાતો - ૮ ॥

૨૫૭	૨૫૮	૨૫૯	૨૬૦	૨૬૧	૨૬૨	૨૬૩	૨૬૪

॥ પક્ષ સંબંધી વાતો - ૧૯ ॥

૨૬૫	૨૬૬	૨૬૭	૨૬૮	૨૬૯	૨૭૦	૨૭૧	૨૭૨	૨૭૩	૨૭૪
૨૭૫	૨૭૬	૨૭૭	૨૭૮	૨૭૯	૨૮૦	૨૮૧	૨૮૨	૨૮૩	

॥ સંકટમાં પણ નિશ્ચયમાંથી ડગ્યા નહીં તે વાતો - ૬૫ ॥

૨૮૪	૨૮૫	૨૮૬	૨૮૭	૨૮૮	૨૮૯	૨૯૦	૨૯૧	૨૯૨	૨૯૩
૨૯૪	૨૯૫	૨૯૬	૨૯૭	૨૯૮	૨૯૯	૩૦૦	૩૦૧	૩૦૨	૩૦૩
૩૦૪	૩૦૫	૩૦૬	૩૦૭	૩૦૮	૩૦૯	૩૧૦	૩૧૧	૩૧૨	૩૧૩
૩૧૪	૩૧૫	૩૧૬	૩૧૭	૩૧૮	૩૧૯	૩૨૦	૩૨૧	૩૨૨	૩૨૩
૩૨૪	૩૨૫	૩૨૬	૩૨૭	૩૨૮	૩૨૯	૩૩૦	૩૩૧	૩૩૨	૩૩૩
૩૩૪	૩૩૫	૩૩૬	૩૩૭	૩૩૮	૩૩૯	૩૪૦	૩૪૧	૩૪૨	૩૪૩
૩૪૪	૩૪૫	૩૪૬	૩૪૭	૩૪૮					

॥ ઘરમાં બાઈને સત્સંગ ન હોય ને દૃઢ ટેક રાખી તે વાતો - ૮ ॥

૩૪૯	૩૫૦	૩૫૧	૩૫૨	૩૫૩	૩૫૪	૩૫૫	૩૫૬

॥ જુદાં જુદાં ગામની પરચુરણ વાતો - ૮૧ ॥

૩૫૭	૩૫૮	૩૫૯	૩૬૦	૩૬૧	૩૬૨	૩૬૩	૩૬૪	૩૬૫	૩૬૬
૩૬૭	૩૬૮	૩૬૯	૩૭૦	૩૭૧	૩૭૨	૩૭૩	૩૭૪	૩૭૫	૩૭૬
૩૭૭	૩૭૮	૩૭૯	૩૮૦	૩૮૧	૩૮૨	૩૮૩	૩૮૪	૩૮૫	૩૮૬
૩૮૭	૩૮૮	૩૮૯	૩૯૦	૩૯૧	૩૯૨	૩૯૩	૩૯૪	૩૯૫	૩૯૬
૩૯૭	૩૯૮	૩૯૯	૪૦૦	૪૦૧	૪૦૨	૪૦૩	૪૦૪	૪૦૫	૪૦૬
૪૦૭	૪૦૮	૪૦૯	૪૧૦	૪૧૧	૪૧૨	૪૧૩	૪૧૪	૪૧૫	૪૧૬
૪૧૭	૪૧૮	૪૧૯	૪૨૦	૪૨૧	૪૨૨	૪૨૩	૪૨૪	૪૨૫	૪૨૬
૪૨૭	૪૨૮	૪૨૯	૪૩૦	૪૩૧	૪૩૨	૪૩૩	૪૩૪	૪૩૫	૪૩૬
૪૩૭									

INDEX

॥ મહારાજે જેની જેની રક્ષા કરી તે ભક્તોની વાતો - ૧૫ ॥

૪૩૮	૪૩૯	૪૪૦	૪૪૧	૪૪૨	૪૪૩	૪૪૪	૪૪૫	૪૪૬	૪૪૭
૪૪૮	૪૪૯	૪૫૦	૪૫૧	૪૫૨					

॥ કારિયાણીમાં મહારાજે પધારીને લીલા કરી તે વાતો - ૩૫ ॥

૪૫૩	૪૫૪	૪૫૫	૪૫૬	૪૫૭	૪૫૮	૪૫૯	૪૬૦	૪૬૧	૪૬૨
૪૬૩	૪૬૪	૪૬૫	૪૬૬	૪૬૭	૪૬૮	૪૬૯	૪૭૦	૪૭૧	૪૭૨
૪૭૩	૪૭૪	૪૭૫	૪૭૬	૪૭૭	૪૭૮	૪૭૯	૪૮૦	૪૮૧	૪૮૨
૪૮૩	૪૮૪	૪૮૫	૪૮૬	૪૮૭					

॥ સારંગપુરમાં મહારાજની કરેલી લીલા તે વાતો - ૨૩ ॥

૪૮૮	૪૮૯	૪૯૦	૪૯૧	૪૯૨	૪૯૩	૪૯૪	૪૯૫	૪૯૬	૪૯૭
૪૯૮	૪૯૯	૫૦૦	૫૦૧	૫૦૨	૫૦૩	૫૦૪	૫૦૫	૫૦૬	૫૦૭
૫૦૮	૫૦૯	૫૧૦							

॥ લોયાની લીલા તથા સુરા ખાચરની વાતો - ૩૧ ॥

૫૧૧	૫૧૨	૫૧૩	૫૧૪	૫૧૫	૫૧૬	૫૧૭	૫૧૮	૫૧૯	૫૨૦
૫૨૧	૫૨૨	૫૨૩	૫૨૪	૫૨૫	૫૨૬	૫૨૭	૫૨૮	૫૨૯	૫૩૦
૫૩૧	૫૩૨	૫૩૩	૫૩૪	૫૩૫	૫૩૬	૫૩૭	૫૩૮	૫૩૯	૫૪૦
૫૪૧									

॥ કરિયાણામાં મહારાજે કરેલી લીલા તે વાતો - ૧૦ ॥

૫૪૨	૫૪૩	૫૪૪	૫૪૫	૫૪૬	૫૪૭	૫૪૮	૫૪૯	૫૫૦	૫૫૧

II ઝીંઝાવદરની લીલા તથા અલૈયા ખાચરની વાતો - ૧૬ II

૫૫૨	૫૫૩	૫૫૪	૫૫૫	૫૫૬	૫૫૭	૫૫૮	૫૫૯	૫૬૦	૫૬૧
૫૬૨	૫૬૩								

II કુંડળમાં મહારાજે કરેલી લીલા તે વાતો - ૩ II

૫૬૪	૫૬૫	૫૬૬

II ગઢાળીની લીલા તથા આંબા શેઠની વાતો - ૧૨ II

૫૬૮	૫૬૯	૫૭૦	૫૭૧	૫૭૨	૫૭૩	૫૭૪	૫૭૫	૫૭૬	૫૭૭
૫૭૮	૫૭૯								

II માણાવદરની લીલા તથા મયારામ ભટ્ટની વાતો - ૧૦ II

૫૮૦	૫૮૧	૫૮૨	૫૮૩	૫૮૪	૫૮૫	૫૮૬	૫૮૭	૫૮૮	૫૮૯

II અગત્રાઈની લીલા તથા પર્વતભાઈની વાતો - ૧૦ II

૫૯૦	૫૯૧	૫૯૨	૫૯૩	૫૯૪	૫૯૫	૫૯૬	૫૯૭	૫૯૮	૫૯૯

II ચાંદગઢના રણછોડજી મહારાજની વાત - ૨ II

૬૦૦	૬૦૧

II માંગરોળની લીલા તથા આણંદજી સુતારની વાતો - ૧૦ II

૬૦૨	૬૦૩	૬૦૪	૬૦૫	૬૦૬	૬૦૭	૬૦૮	૬૦૯	૬૧૦	૬૧૧

II પંચાળાની લીલા તથા ઝીણાભાઈની વાતો - ૯ II

૬૧૨	૬૧૩	૬૧૪	૬૧૫	૬૧૬	૬૧૭	૬૧૮	૬૧૯	૬૨૦

॥ જુદી જુદી છૂટક વાતો - ૧૧ ॥

૬૨૧	૬૨૨	૬૨૩	૬૨૪	૬૨૫	૬૨૬	૬૨૭	૬૨૮	૬૨૯	૬૩૦
૬૩૧									

॥ શ્રીગોપાળાનંદસ્વામીની ચમત્કારી વાતો - ૧૫૨ ॥

૬૩૨	૬૩૩	૬૩૪	૬૩૫	૬૩૬	૬૩૭	૬૩૮	૬૩૯	૬૪૦	૬૪૧
૬૪૨	૬૪૩	૬૪૪	૬૪૫	૬૪૬	૬૪૭	૬૪૮	૬૪૯	૬૫૦	૬૫૧
૬૫૨	૬૫૩	૬૫૪	૬૫૫	૬૫૬	૬૫૭	૬૫૮	૬૫૯	૬૬૦	૬૬૧
૬૬૨	૬૬૩	૬૬૪	૬૬૫	૬૬૬	૬૬૭	૬૬૮	૬૬૯	૬૭૦	૬૭૧
૬૭૨	૬૭૩	૬૭૪	૬૭૫	૬૭૬	૬૭૭	૬૭૮	૬૭૯	૬૮૦	૬૮૧
૬૮૨	૬૮૩	૬૮૪	૬૮૫	૬૮૬	૬૮૭	૬૮૮	૬૮૯	૬૯૦	૬૯૧
૬૯૨	૬૯૩	૬૯૪	૬૯૫	૬૯૬	૬૯૭	૬૯૮	૬૯૯	૭૦૦	૭૦૧
૭૦૨	૭૦૩	૭૦૪	૭૦૫	૭૦૬	૭૦૭	૭૦૮	૭૦૯	૭૧૦	૭૧૧
૭૧૨	૭૧૩	૭૧૪	૭૧૫	૭૧૬	૭૧૭	૭૧૮	૭૧૯	૭૨૦	૭૨૧
૭૨૨	૭૨૩	૭૨૪	૭૨૫	૭૨૬	૭૨૭	૭૨૮	૭૨૯	૭૩૦	૭૩૧
૭૩૨	૭૩૩	૭૩૪	૭૩૫	૭૩૬	૭૩૭	૭૩૮	૭૩૯	૭૪૦	૭૪૧
૭૪૨	૭૪૩	૭૪૪	૭૪૫	૭૪૬	૭૪૭	૭૪૮	૭૪૯	૭૫૦	૭૫૧
૭૫૨	૭૫૩	૭૫૪	૭૫૫	૭૫૬	૭૫૭	૭૫૮	૭૫૯	૭૬૦	૭૬૧
૭૬૨	૭૬૩	૭૬૪	૭૬૫	૭૬૬	૭૬૭	૭૬૮	૭૬૯	૭૭૦	૭૭૧
૭૭૨	૭૭૩	૭૭૪	૭૭૫	૭૭૬	૭૭૭	૭૭૮	૭૭૯	૭૮૦	૭૮૧
૭૮૨	૭૮૩								

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીમુક્તાનંદસ્વામીની વાતો - ૫૩ ॥

૭૮૪	૭૮૫	૭૮૬	૭૮૭	૭૮૮	૭૮૯	૭૯૦	૭૯૧	૭૯૨	૭૯૩
૭૯૪	૭૯૫	૭૯૬	૭૯૭	૭૯૮	૭૯૯	૮૦૦	૮૦૧	૮૦૨	૮૦૩
૮૦૪	૮૦૫	૮૦૬	૮૦૭	૮૦૮	૮૦૯	૮૧૦	૮૧૧	૮૧૨	૮૧૩

૮૧૪	૮૧૫	૮૧૬	૮૧૭	૮૧૮	૮૧૯	૮૨૦	૮૨૧	૮૨૨	૮૨૩
૮૨૪	૮૨૫	૮૨૬	૮૨૭	૮૨૮	૮૨૯	૮૩૦	૮૩૧	૮૩૨	૮૩૩
૮૩૪	૮૩૫	૮૩૬							

॥ ગામ લીંબલીના પીતાંબરભાઈ લુવાણાની વાત - ૧ ॥

૮૩૭

॥ ગામ હાટીના માળિયાના મૂળજીના વર્તમાનની વાત - ૧ ॥

૮૩૮

॥ સદ્‌ગુરુ મોટા ગોવિંદાનંદસ્વામીની વાતો - ૩ ॥

૮૩૯	૮૪૦	૮૪૧

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીબ્રહ્માનંદસ્વામીની વાતો - ૩૦ ॥

૮૪૨	૮૪૩	૮૪૪	૮૪૫	૮૪૬	૮૪૭	૮૪૮	૮૪૯	૮૫૦	૮૫૧
૮૫૨	૮૫૩	૮૫૪	૮૫૫	૮૫૬	૮૫૭	૮૫૮	૮૫૯	૮૬૦	૮૬૧
૮૬૨	૮૬૩	૮૬૪	૮૬૫	૮૬૬	૮૬૭	૮૬૮	૮૬૯	૮૭૦	૮૭૧

॥ સદ્‌ગુરુ મૂળજી બ્રહ્મચારીની વાતો - ૩૨ ॥

૮૭૨	૮૭૩	૮૭૪	૮૭૫	૮૭૬	૮૭૭	૮૭૮	૮૭૯	૮૮૦	૮૮૧
૮૮૨	૮૮૩	૮૮૪	૮૮૫	૮૮૬	૮૮૭	૮૮૮	૮૮૯	૮૯૦	૮૯૧
૮૯૨	૮૯૩	૮૯૪	૮૯૫	૮૯૬	૮૯૭	૮૯૮	૮૯૯	૯૦૦	૯૦૧
૯૦૨	૯૦૩								

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીઆનંદાનંદ બ્રહ્મચારીની વાતો - ૫૧ ॥

૯૦૪	૯૦૫	૯૦૬	૯૦૭	૯૦૮	૯૦૯	૯૧૦	૯૧૧	૯૧૨	૯૧૩

૯૧૪	૯૧૫	૯૧૬	૯૧૭	૯૧૮	૯૧૯	૯૨૦	૯૨૧	૯૨૨	૯૨૩
૯૨૪	૯૨૫	૯૨૬	૯૨૭	૯૨૮	૯૨૯	૯૩૦	૯૩૧	૯૩૨	૯૩૩
૯૩૪	૯૩૫	૯૩૬	૯૩૭	૯૩૮	૯૩૯	૯૪૦	૯૪૧	૯૪૨	૯૪૩
૯૪૪	૯૪૫	૯૪૬	૯૪૭	૯૪૮	૯૪૯	૯૫૦	૯૫૧	૯૫૨	૯૫૩
૯૫૪									

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીસિદ્ધાનંદસ્વામીની વાતો - ૨૫ ॥

૯૫૫	૯૫૬	૯૫૭	૯૫૮	૯૫૯	૯૬૦	૯૬૧	૯૬૨	૯૬૩	૯૬૪
૯૬૫	૯૬૬	૯૬૭	૯૬૮	૯૬૯	૯૭૦	૯૭૧	૯૭૨	૯૭૩	૯૭૪
૯૭૫	૯૭૬	૯૭૭	૯૭૮	૯૭૯					

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીસચ્ચિદાનંદસ્વામીની વાતો - ૧૩ ॥

૯૮૦	૯૮૧	૯૮૨	૯૮૩	૯૮૪	૯૮૫	૯૮૬	૯૮૭	૯૮૮	૯૮૯
૯૯૦	૯૯૧	૯૯૨							

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીભાયાત્માનંદસ્વામીની વાતો - ૧૪ ॥

૯૯૩	૯૯૪	૯૯૫	૯૯૬	૯૯૭	૯૯૮	૯૯૯	૧૦૦૦	૧૦૦૧	૧૦૦૨
૧૦૦૩	૧૦૦૪	૧૦૦૫	૧૦૦૬						

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીનિષ્કુળાનંદસ્વામીની વાતો - ૮ ॥

૧૦૦૭	૧૦૦૮	૧૦૦૯	૧૦૧૦	૧૦૧૧	૧૦૧૨	૧૦૧૩	૧૦૧૪

॥ નૃસિંહાનંદસ્વામીની વાતો - ૨ ॥

૧૦૧૫	૧૦૧૬

INDEX

॥ મહાવીર્યાનંદસ્વામીની વાતો - ૧ ॥

૧૦૧૭

॥ વિદ્યાત્રાનંદસ્વામીની વાતો - ૩ ॥

૧૦૧૮	૧૦૧૯	૧૦૨૦

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીગુણાતીતાનંદસ્વામીની વાતો - ૨૩, પુજા ડોડિયાની - ૩ અને પાંચા ચારોલાની - ૪ વાતો ॥

૧૦૨૧	૧૦૨૨	૧૦૨૩	૧૦૨૪	૧૦૨૫	૧૦૨૬	૧૦૨૭	૧૦૨૮	૧૦૨૯	૧૦૩૦
૧૦૩૧	૧૦૩૨	૧૦૩૩	૧૦૩૪	૧૦૩૫	૧૦૩૬	૧૦૩૭	૧૦૩૮	૧૦૩૯	૧૦૪૦
૧૦૪૧	૧૦૪૨	૧૦૪૩	૧૦૪૪	૧૦૪૫	૧૦૪૬	૧૦૪૭	૧૦૪૮	૧૦૪૯	૧૦૫૦

॥ આંબા ગામના લુહાર દેવશીભગતની વાતો - ૮ ॥

૧૦૫૧	૧૦૫૨	૧૦૫૩	૧૦૫૪	૧૦૫૫	૧૦૫૬	૧૦૫૭	૧૦૫૮

॥ લોકબુદ્ધિ તથા જાડ્યતા ઉપર રમૂજની વાર્તાઓ - ૨૭૫ ॥

૧૦૫૯	૧૦૬૦	૧૦૬૧	૧૦૬૨	૧૦૬૩	૧૦૬૪	૧૦૬૫	૧૦૬૬	૧૦૬૭	૧૦૬૮
૧૦૬૯	૧૦૭૦	૧૦૭૧	૧૦૭૨	૧૦૭૩	૧૦૭૪	૧૦૭૫	૧૦૭૬	૧૦૭૭	૧૦૭૮
૧૦૭૯	૧૦૮૦	૧૦૮૧	૧૦૮૨	૧૦૮૩	૧૦૮૪	૧૦૮૫	૧૦૮૬	૧૦૮૭	૧૦૮૮
૧૦૮૯	૧૦૯૦	૧૦૯૧	૧૦૯૨	૧૦૯૩	૧૦૯૪	૧૦૯૫	૧૦૯૬	૧૦૯૭	૧૦૯૮
૧૦૯૯	૧૧૦૦	૧૧૦૧	૧૧૦૨	૧૧૦૩	૧૧૦૪	૧૧૦૫	૧૧૦૬	૧૧૦૭	૧૧૦૮
૧૧૦૯	૧૧૧૦	૧૧૧૧	૧૧૧૨	૧૧૧૩	૧૧૧૪	૧૧૧૫	૧૧૧૬	૧૧૧૭	૧૧૧૮
૧૧૧૯	૧૧૨૦	૧૧૨૧	૧૧૨૨	૧૧૨૩	૧૧૨૪	૧૧૨૫	૧૧૨૬	૧૧૨૭	૧૧૨૮
૧૧૨૯	૧૧૩૦	૧૧૩૧	૧૧૩૨	૧૧૩૩	૧૧૩૪	૧૧૩૫	૧૧૩૬	૧૧૩૭	૧૧૩૮
૧૧૩૯	૧૧૪૦	૧૧૪૧	૧૧૪૨	૧૧૪૩	૧૧૪૪	૧૧૪૫	૧૧૪૬	૧૧૪૭	૧૧૪૮
૧૧૪૯	૧૧૫૦	૧૧૫૧	૧૧૫૨	૧૧૫૩	૧૧૫૪	૧૧૫૫	૧૧૫૬	૧૧૫૭	૧૧૫૮
૧૧૫૯	૧૧૬૦	૧૧૬૧	૧૧૬૨	૧૧૬૩	૧૧૬૪	૧૧૬૫	૧૧૬૬	૧૧૬૭	૧૧૬૮

INDEX

૧૧૬૯	૧૧૭૦	૧૧૭૧	૧૧૭૨	૧૧૭૩	૧૧૭૪	૧૧૭૫	૧૧૭૬	૧૧૭૭	૧૧૭૮
૧૧૭૯	૧૧૮૦	૧૧૮૧	૧૧૮૨	૧૧૮૩	૧૧૮૪	૧૧૮૫	૧૧૮૬	૧૧૮૭	૧૧૮૮
૧૧૮૯	૧૧૯૦	૧૧૯૧	૧૧૯૨	૧૧૯૩	૧૧૯૪	૧૧૯૫	૧૧૯૬	૧૧૯૭	૧૧૯૮
૧૧૯૯	૧૨૦૦	૧૨૦૧	૧૨૦૨	૧૨૦૩	૧૨૦૪	૧૨૦૫	૧૨૦૬	૧૨૦૭	૧૨૦૮
૧૨૦૯	૧૨૧૦	૧૨૧૧	૧૨૧૨	૧૨૧૩	૧૨૧૪	૧૨૧૫	૧૨૧૬	૧૨૧૭	૧૨૧૮
૧૨૧૯	૧૨૨૦	૧૨૨૧	૧૨૨૨	૧૨૨૩	૧૨૨૪	૧૨૨૫	૧૨૨૬	૧૨૨૭	૧૨૨૮
૧૨૨૯	૧૨૩૦	૧૨૩૧	૧૨૩૨	૧૨૩૩	૧૨૩૪	૧૨૩૫	૧૨૩૬	૧૨૩૭	૧૨૩૮
૧૨૩૯	૧૨૪૦	૧૨૪૧	૧૨૪૨	૧૨૪૩	૧૨૪૪	૧૨૪૫	૧૨૪૬	૧૨૪૭	૧૨૪૮
૧૨૪૯	૧૨૫૦	૧૨૫૧	૧૨૫૨	૧૨૫૩	૧૨૫૪	૧૨૫૫	૧૨૫૬	૧૨૫૭	૧૨૫૮
૧૨૫૯	૧૨૬૦	૧૨૬૧	૧૨૬૨	૧૨૬૩	૧૨૬૪	૧૨૬૫	૧૨૬૬	૧૨૬૭	૧૨૬૮
૧૨૬૯	૧૨૭૦	૧૨૭૧	૧૨૭૨	૧૨૭૩	૧૨૭૪	૧૨૭૫	૧૨૭૬	૧૨૭૭	૧૨૭૮
૧૨૭૯	૧૨૮૦	૧૨૮૧	૧૨૮૨	૧૨૮૩	૧૨૮૪	૧૨૮૫	૧૨૮૬	૧૨૮૭	૧૨૮૮
૧૨૮૯	૧૨૯૦	૧૨૯૧	૧૨૯૨	૧૨૯૩	૧૨૯૪	૧૨૯૫	૧૨૯૬	૧૨૯૭	૧૨૯૮
૧૨૯૯	૧૩૦૦	૧૩૦૧	૧૩૦૨	૧૩૦૩	૧૩૦૪	૧૩૦૫	૧૩૦૬	૧૩૦૭	૧૩૦૮
૧૩૦૯	૧૩૧૦	૧૩૧૧	૧૩૧૨	૧૩૧૩	૧૩૧૪	૧૩૧૫	૧૩૧૬	૧૩૧૭	૧૩૧૮
૧૩૧૯	૧૩૨૦	૧૩૨૧	૧૩૨૨	૧૩૨૩	૧૩૨૪	૧૩૨૫	૧૩૨૬	૧૩૨૭	૧૩૨૮
૧૩૨૯	૧૩૩૦	૧૩૩૧	૧૩૩૨	૧૩૩૩					

અનુક્રમણિકા

વાત	વિષય	પેજ નં.

॥ ગઢપુર લીલાની વાતો - ૧૯૨ ॥

૧.	ગોપાળાનંદસ્વામીએ મહારાજ ઉપર રંગની પીચકારી નાંખી	૧
૨.	બ્રહ્માનંદસ્વામીએ ઠકરાણી જેવો દેખાવ કર્યો	૨
૩.	શેષજી મહારાજની પ્રસાદી લેવા આવ્યા	૩
૪.	રતનજી અને મિયાંજીને ઘરના ધણી કહ્યા	૩
૫.	ભીમભાઈએ બંદૂકનો ભડાકો કર્યો	૪
૬.	મહારાજે વછેરીની વૃત્તિ ખેંચી અને વૈદ પાસે ડામ દેવરાવ્યા	૫
૭.	મહારાજે પરમાનંદસ્વામીની લૂખસ મટાડી	૬
૮.	જોધા ભરવાડે મહારાજ ઉપર દૂધની સેડ્ય નાંખી ને દૂધ પાયું	૭
૯.	રોજકાનો કરણો ગઢવી તેની માતા સાથે દર્શને આવ્યો	૭
૧૦.	અવિચળભગતે મહારાજને રૂપિયાનો મહિમા કહ્યો	૮
૧૧.	સાતપડાના ભગાભગતે મહારાજની ગારાથી પૂજા કરી	૮
૧૨.	ભગાભગતે દિશાએ ગયેલા મહારાજના દર્શનની રજા માંગી	૯
૧૩.	મુનિબાવાને ગરમી થઈ	૯
૧૪.	રાસલીલામાં મુનિબાવાને થયેલ સંશય ટાળ્યો	૧૦
૧૫.	શિવજીને સચ્ચિદાનંદસ્વામીમાં લીન થતા જોઈ એભલ બાપુએ મહારાજનાં દર્શનનું નિયમ લીધું	૧૦
૧૬.	બોટાદના ભક્તોની રસોઈ - શ્રીહરિએ સંતનો મહિમા કહ્યો	૧૧

૧૭. મહારાજે યુક્તિથી સંતો સાથે પાર્ષદોને જમાડ્યા ૧૨
૧૮. વેળાવદરના રૂડાભગતે મરજીમાં ભળી રાજીપો મેળવ્યો ૧૨
૧૯. કારિયાણીના ભક્તો મહારાજની મરજીમાં ભળ્યા ને
બ્રાહ્મણે અડધા રૂપિયામાં મોતૈયા-જલેબીની જીદ કરી ૧૩
૨૦. બાંધણીના દાજીભાઈએ રસોઈ આપીને રાજીપો લીધો ૧૪
૨૧. તત્ત્વાનંદસ્વામી બીમારીમાં પણ બાવીસ લાડુ જમ્યા ૧૪
૨૨. મહારાજે સાધુવેષે આવેલા રામાનંદસ્વામીને જમાડ્યા ૧૪
૨૩. મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીના માથે માલપુડાનો ખડકલો મેલ્યો ૧૫
૨૪. મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીના માથે દૂધ રેડ્યું ને લાડુબાના
હાથમાંથી ખેંચીને માટલું ફોડ્યું ૧૫
૨૫. ખોલડિયાદના ખેંગારભગતે મહારાજનો રાજીપો લીધો ૧૬
૨૬. ઝીંઝુડાના આંબા શેઠ અને લક્ષ્મીરામ દેરાસરીએ લેખ કરીને
રસોઈ આપી ૧૮
૨૭. મહારાજે સેવા કરતા જેઠા માણિયાને લાડુ જમાડ્યા ૧૯
૨૮. ખોપાળાના જેઠા માણિયા પોતે, ગાડું ને બળદ ત્રણે કૃષ્ણાર્પણ ૧૯
૨૯. ઝમરાળાના જીવા દવે કહે ગાડું, બળદ ને ગંગારામ ત્રણે કૃષ્ણાર્પણ ૧૯
૩૦. દાદા ખાચરની સમર્પણ ભક્તિ ૨૦
૩૧. બ્ર.ધર્મસ્વરૂપાનંદજી ઉપર શ્રીહરિની પ્રસન્નતા ૨૦
૩૨. શ્રીહરિએ બોટાદના ભવાનભાઈને વિદૂરનીતિ અને ધર્માખ્યાન
ભણવાની આજ્ઞા કરી ૨૦
૩૩. મંદિરની સેવા કરનાર ઉપર મહારાજ પ્રસન્ન થતા ૨૧
૩૪. મુક્તાનંદસ્વામીના નિમીત્તે માળા ફેરવવાની રીતિ કહી ૨૧
૩૫. મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને જીવોનાં કલ્યાણની વાત કરી ૨૨
૩૬. દાદાએ મહારાજની મરજી જાણી શુકસ્વામીને તપાડ્યા ૨૩

૩૭. પીઠવડીના ભક્તોએ લાકડાં અર્પણ કરી પ્રસન્નતા મેળવી
અને સચ્ચિદાનંદસ્વામીનું હેત ૨૩
૩૮. ગોપીઓએ પ્રગટ થઈને લાડુબાની સેવા કરી ૨૪
૩૯. દુર્વાસા થાળ જમ્યા તે લાડુબા અને મહારાજનો સંવાદ ૨૫
૪૦. મહારાજે લાડુબાને સર્વોપરીપણાની નિષ્ઠા કરાવી ૨૫
૪૧. લાડુબાએ મંદિરની સેવા માટે દોરડું આપ્યું ૨૬
૪૨. મહારાજે ભક્તિમાતાનું શ્રાદ્ધ કર્યું ૨૬
૪૩. સોમાબાઈ ફૂઈને ત્યાં મહારાજ રોટલા જમ્યા ૨૮
૪૪. સોમાબાઈ ફૂઈએ સાધુને રસોઈ આપી ૨૯
૪૫. મહારાજે માંડવધારના રબારી પાસે દૂધ લઈને રસોઈ આપી ૨૯
૪૬. રામપ્રતાપજી રિસાયા અને મુક્તાનંદસ્વામીએ મનાવ્યા ૩૧
૪૭. મહારાજે રાધાવાવ ગળાવી અને પાર્ષદોની રક્ષા કરી ૩૪
૪૮. શ્રીજીમહારાજ સંતો સાથે રંગે રમ્યા ૩૫
૪૯. તાંબડી ટપવા જતાં કમળશી સાથે મહારાજે મનુષ્યલીલા કરી ૩૬
૫૦. મહારાજે કમળશી શેઠને વર આપ્યો ૩૬
૫૧. મહારાજે દાદા ખાચરનું સમર્પણ વખાણ્યું ૩૭
૫૨. મહારાજે ગંગારામ મલ્લને મલ્લવિદ્યા શીખવી ૩૮
૫૩. મહારાજ સંન્યાસી થયા ૩૮
૫૪. દાદા ખાચર અડધી હજામતે હાજર થયા ૪૦
૫૫. મહારાજે ઢાલ, તલવાર ધારણ કર્યાં ૪૧
૫૬. મહારાજ લક્ષ્મીવાડીના રીંગણાંનું ભડથું ને રોટલો જમ્યા ૪૨
૫૭. દાદા ખાચરની જાનમાં નાગાજણ રાવળનાં કીર્તનો ૪૨
૫૮. મહારાજે થાળની પ્રસાદી શુકમુનિને આપી ૪૩
૫૯. મહારાજે શુકમુનિને નાહ્યા વિના જમાડ્યા ૪૩
૬૦. મહારાજે દરબારગઢમાં ચૂવાક બંધ કરાવ્યો ૪૩

૬૧. મહારાજે સર્પ પકડાવ્યો, રામપ્રતાપજીના સંશયનું સમાધાન ૪૪
૬૨. મહારાજે લૂલા-મૂંગા બાળકોને બોલતાં-ચાલતાં કર્યા ૪૫
૬૩. હસનભાઈને એકાદશીએ એકટાણાની છૂટ આપી ૪૫
૬૪. હસનભાઈએ તમાકુનો વેપાર કર્યો ૪૬
૬૫. હસનભાઈને ધોખો થયો પણ ગોપાળાનંદસ્વામીએ સમજાવ્યા ૪૭
૬૬. સ્વરૂપાનંદસ્વામીને નળિયાનું ધ્યાન કરાવ્યું ૪૮
૬૭. મુક્તાનંદસ્વામીને મહારાજે શાંતિ માટે સ્વચરિત્ર કહ્યાં ૪૮
૬૮. ઈચ્છારામજીને મહારાજમાં પ્રેમ અને દેહત્યાગ ૪૯
૬૯. સાકર અને લીંબડાના પાણીનું દૃષ્ટાંત અને તેનો મર્મ ૫૦
૭૦. જીવા ખાચરે દાદા ખાચરનાં ખળાં રોકાવ્યાં ૫૦
૭૧. દાદા ખાચર ને ચારેય બહેનો રિસાઈને ચાલ્યાં ગયાં ૫૨
૭૨. ગામ કાનેતરમાં સગરામને ત્યાં મહારાજ છાના રહ્યા
અને સ્ત્રીનાં વસ્ત્રો પહેર્યાં ૫૪
૭૩. વાઘા ખાચર ને અમરા ખાચરનાં વસ્ત્રો માંગીને મહારાજે
પહેર્યાં અને કપાસના જીવોનો ઉદ્ધાર ૫૫
૭૪. ગઢપુરમાં મહારાજ સંતો સાથે રંગે રમ્યા ૫૭
૭૫. મહારાજે દાદા ખાચરને આત્મનિવેદી ભક્ત કર્યા ૫૭
૭૬. મહારાજ નિત્ય મોરને ચણ નાંખતા ૫૮
૭૭. મહારાજ ચકલી ઊડી તેથી ડરી ગયા ૫૮
૭૮. મહારાજ કાનખજૂરાથી ડર્યા ૫૮
૭૯. મહારાજે પોતાના જેવી જ ગોપીનાથજીની મૂર્તિ કરાવી અને
તેમાં લીન થયા ૫૯
૮૦. શ્રીજીમહારાજને જળ ધરાવવા ચાંદીનો અબખોરો કર્યો
તેમાં બોટાદના કાના સોનીએ દોઢ રૂપિયાની ચોરી કરી ૫૯
૮૧. દાદા ખાચરે બંને બહેનોને ગરાસનો લેખ કરી આપ્યો ૬૦

૮૨. જીવુબા-લાડુબાની ભક્તિનો એભલ બાપુને પરચો ૬૧
૮૩. મહારાજે એભલ બાપુને આખલાથી છૂટકારો અપાવ્યો ૬૧
૮૪. મહારાજે છત્રીસ વાછરડાં નથાવ્યાં ૬૨
૮૫. દાદા ખાચરનું દાસત્વ ૬૨
૮૬. મહારાજ એક માસ સુધી નારાયણધરે સ્નાન કરવા પધારતા ૬૨
૮૭. મહારાજ દિવ્ય સ્વરૂપ ધારણ કરી પ્રત્યક્ષ અન્નકૂટ જમ્યા ૬૩
૮૮. મહારાજે અંબારામનો સંકલ્પ જાણીને ચરણારવિંદ આપ્યાં ૬૩
૮૯. મહારાજને મંદવાડમાં તપની ઈચ્છા ૬૪
૯૦. જેટલાં ગોદડાં આપ્યાં તેટલાં છાતીમાં ચરણ આપ્યાં અને મેઘા સુતારનો ચોફાળ ગ્રહણ કર્યો ૬૫
૯૧. નવી ગોદડી બળી ગઈ, બહેનોને દર્શનની છૂટ ૬૬
૯૨. મહારાજની દાતણ લીલા ૬૭
૯૩. મહારાજે ખીમા સુતાર સાથે રમૂજ કરી ૬૭
૯૪. મહારાજે સોની પાસે દાંત બંધાવ્યા ૬૮
૯૫. બ્રહ્માનંદસ્વામીએ ડોલાં ખાતાં જાગીને શીઘ્ર કીર્તન બનાવ્યું ૬૮
૯૬. મૂળજી બ્રહ્મચારી ઊંઘમાં પણ મહારાજની સેવામાં ૬૮
૯૭. મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું, તમે ખરેખરા સત્સંગી થયા છો ? ૬૯
૯૮. સુરા ખાચરે પ્રગટના ધ્યાનની રીત કહી ૬૯
૯૯. રઘુવીરજી મહારાજનાં ઘરનાંને પ્રગટના ધ્યાનની રીત કહી ૭૦
૧૦૦. મહારાજે સુરા ખાચરને માણકીમાં ગરુડ દેખાડ્યો ૭૦
૧૦૧. મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીને રૂમાલમાં તરવાર દેખાડી ૭૦
૧૦૨. મહારાજે રતનજી અને મિંયાજીને ઘરધણી કહ્યા ૭૧
૧૦૩. મહારાજે પ્રાગજી દવેના દૃષ્ટાંતે કામવાસનાની ભૂંડાશ કહી ૭૧
૧૦૪. મહારાજની વાત સાંભળી લાડકીબાઈ રડ્યાં ૭૨
૧૦૫. મહારાજ વિશ્વાસુની જ ખબર રાખે છે ૭૨

૧૦૬. આનંદ બ્રહ્મચારી અને વાસુદેવ બ્રહ્મચારીની પ્રશંસા ૭૩
૧૦૭. મહારાજે જીવા ખાચરના કારભારીને અનુગ્રહ કરી સત્સંગી કર્યો ૭૩
૧૦૮. જીવા ખાચરનો કારભારી પ્રથમ મહારાજનું નામ ન લેતો ૭૪
૧૦૯. મહારાજે વજેસિંહ દરબારને ગોપીનાથજીનાં દર્શન કરાવ્યાં ૭૪
૧૧૦. મહારાજે ભગા-મૂળાના પૈસા લઈને વરસાદ વરસાવ્યો ૭૫
૧૧૧. મહારાજે રઘુવીરજી મહારાજને ત્યાં દિવાળી કરી ૭૫
૧૧૨. મોટાભાઈ દ્વારા ભાણ ખાચરના સો સ્વારોને ભગાડ્યા ૭૬
૧૧૩. મહારાજે કરીમ પાળા પાસે શેઢાડી પકડાવી ૭૭
૧૧૪. મહારાજે દાદા ખાચરના વ્યવહારની કરેલી ચિંતા, ગોવાળને જલેબીનો જલેબો ૭૮
૧૧૫. મહારાજે એકાશિયા કાળની આગાહી કરી ૭૯
૧૧૬. ગામનું નામ લેતાં અન્ન ન મળે તેની વાત સુરા ખાચરે કરી ૭૯
૧૧૭. મહારાજે રાંકને અંતકાળે છાતીમાં ચરણ આપ્યાં ૮૧
૧૧૮. મહારાજ સભામાં બેઠા હતા ને બાઈને દિવ્યરૂપે તેડવા ગયા ૮૨
૧૧૯. મુક્તાનંદસ્વામીએ વાંકમાં આવેલ પાર્ષદને બચાવ્યો ૮૨
૧૨૦. મહારાજ જેઠા મોચીગોરનાં જાંબુડા જમ્યા ૮૨
૧૨૧. મહારાજને પોતાને ત્યાં પધરાવવા વસ્તા ખાચર, ઝીણાભાઈ અને જીવા ખાચરની ખેંચતાણ ૮૩
૧૨૨. દાદા ખાચરે સોનીને ગામ બહાર કાઢ્યો ૮૪
૧૨૩. સદાનંદસ્વામીએ ભક્તિબાગે શેરડીના વાઢમાં શિયાળિયાંને સમાધિ કરાવી ૮૪
૧૨૪. મહારાજે ભણનારા સંતોને સજાગ કર્યા ૮૫
૧૨૫. મહારાજે હરજી ઠક્કરને કહ્યું, ધન જેવી લગની અમારી મૂર્તિમાં લગાડો ૮૬

૧૨૬. મહારાજે આખી રાત પરોક્ષનાં કીર્તન સાંભળ્યાં ૮૬
૧૨૭. હરજી ઠક્કરનાં માતાના પુનર્જન્મની કથા ૮૭
૧૨૮. મહારાજે ખેતાની મા જાનબાઈને જીવતાં કર્યાં ૮૭
૧૨૯. ત્રાપસનાં જાનબાઈ દેહ મૂકીને અક્ષરધામમાં ગયાં ૮૮
૧૩૦. મહારાજે સુરા ખાચરને કહ્યું, અમે અમારું રડી લીધું ને દાડો કરી લીધો ૮૮
૧૩૧. મહારાજે લક્ષ્મીવાડીએ સંતોને મૂળા ને તલ જમાડ્યા ૮૯
૧૩૨. મહારાજે મૂળા ઉછાળ્યા તે સર્વે સંતો તથા દેવોએ લીધા ૮૯
૧૩૩. મહારાજને લક્ષ્મીરામે દાદાના પુત્રજન્મની વધામણી આપી ૯૦
૧૩૪. મહારાજે બાવા ખાચરની ભવિષ્યવાણી કહી ૯૦
૧૩૫. મહારાજ અને બાળક બાવા ખાચર ૯૦
૧૩૬. મહારાજે જમણા ચરણમાંથી તેજ પ્રગટ કરી પત્ર લખાવ્યો ૯૦
૧૩૭. શુકમુનિની અપૂર્વ ભક્તિભાવના ૯૧
૧૩૮. મહારાજે શુકમુનિને નાહ્યા વિના જમાડ્યા ૯૧
૧૩૯. ડભાણિયો બળદ,આંબો અને શુકમુનિની પ્રશંસા ૯૧
૧૪૦. મહારાજે દાદા ખાચરને ડોશીનું માથું કાપવા કહ્યું ૯૨
૧૪૧. નારદજી શ્રીજીમહારાજનાં દર્શને આવ્યા ૯૨
૧૪૨. શુકમુનિએ મહારાજની શીખા કાપી લીધી ૯૩
૧૪૩. સેવામાં નાના નાના બ્રહ્મચારીને રાખવાની વાત કરી ૯૩
૧૪૪. ગઢપુર મંદિરનું ખાતમુહૂર્ત કરાવ્યું ને વરતાલ આવ્યા ૯૩
૧૪૫. મહારાજે કણબીની બાઈને નિશ્ચય કરાવ્યો ૯૪
૧૪૬. મહારાજે શાલીગ્રામ સંન્યાસી સાથે રમૂજ કરી ૯૪
૧૪૭. ખીમા સુતારે કળિયુગી બાવાનો વેશ કરી રાજીપો લીધો ૯૫
૧૪૮. ખીમા સુતારે હસનભાઈનું રમૂજી કીર્તન ગાયું ૯૫
૧૪૯. મહારાજને અંગરખાની કસ અર્પણ કર્યાનું પુણ્ય ૯૫

૧૫૦.	જીવા ખાચરે મહારાજ માટે મંડીલ ફાડી આપ્યું	૯૬
૧૫૧.	મહારાજે ગઢવીને પોતાના ધામનો મહિમા કહ્યો	૯૬
૧૫૨.	જીવા ખાચર ઉપર મહારાજનો રાજીપો	૯૬
૧૫૩.	મહારાજની સુગથી સ્ત્રી-પુરુષની સભા નોખી થઈ	૯૭
૧૫૪.	ચોખા જેવા થવાશે ત્યારે ધામમાં જવાશે	૯૭
૧૫૫.	વાણીથી મહારાજને રાજી કર્યા	૯૭
૧૫૬.	કુંડલીના ભોજા લુવારની સેવાથી મહારાજ રાજી થયા	૯૮
૧૫૭.	ભોજા લુવારની તકની સેવાથી મહારાજ રાજી થયા	૯૮
૧૫૮.	મહારાજની પરીક્ષા કરવાની રીત	૯૮
૧૫૯.	મોટીબાએ શ્રીહરિનાં થાળનું સીધું જોવાનું નિયમ લીધું	૯૯
૧૬૦.	દાદાને સંતોમાં હેત કરવાનો વિવેક શિખવ્યો	૯૯
૧૬૧.	ઉકા ખાચરને નીચી ટેલ-સેવાનું વ્યસન	૯૯
૧૬૨.	અક્ષરઓરડીની પાછળ અપાસરો પાડીને સદાવ્રત બંધાવ્યું	૧૦૦
૧૬૩.	મહારાજે માફી માંગીને હડતાલ ખોલાવી-ક્ષમાનિધયે નમઃ	૧૦૧
૧૬૪.	વડતાલ સમૈયે જવા શ્રીહરિએ પ્રેમીભક્તોની આજ્ઞા માંગી	૧૦૧
૧૬૫.	નિર્વિકારાનંદ અને નિર્વિકલ્પાનંદ વિમુખ થયા	૧૦૨
૧૬૬.	ભગવાનાનંદસ્વામી(કીડીસખી) વિમુખ થયા	૧૦૨
૧૬૭.	જોગીદાસ ખુમાણનું નામ સાર્થક તે વાત	૧૦૩
૧૬૮.	અખંડવૃત્તિવાળા સિદ્ધાનંદસ્વામીની મોટ્યપ	૧૦૩
૧૬૯.	મહારાજે યુક્તિથી ધોતિયું ન આપ્યું	૧૦૪
૧૭૦.	મહારાજે યુક્તિથી માંદા સાજામાંદા સંતોને છૂટા પાડ્યા	૧૦૪
૧૭૧.	માણસિયા બાપુ એકાદશીએ બેશુદ્ધ થયા	૧૦૫
૧૭૨.	મુક્તાનંદસ્વામીના કીર્તનમાં તોછડાઈ નહીં	૧૦૫
૧૭૩.	ક્ષમાનિધિ મહારાજે બાળકની પાસે ક્ષમા માંગી	૧૦૬
૧૭૪.	દાદાએ ગોપીનાથજીને બસો વિંઘાં જમીન સમર્પણ કરી	૧૦૬

૧૭૫.	મહારાજે અયોધ્યાપ્રસાદજીને સંતરૂપી કામધેનુ આપી	૧૦૭
૧૭૬.	ગોપીનાથજી મારું સ્વરૂપ છે તેનાં દર્શન કરજો	૧૦૭
૧૭૭.	મહારાજે ખીમા સુતાર પાસે સુખડની કંઠીઓ તૈયાર કરાવી	૧૦૮
૧૭૮.	બીમાર સંતનું સામર્થ્ય અને મહારાજની ટકોર	૧૧૦
૧૭૯.	નારણદાસ સમાધિવાળાનાં ડગલા માટે ચાળાચૂંથણાં	૧૧૧
૧૮૦.	આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીજીની આંખોની દવા કરી	૧૧૧
૧૮૧.	મહારાજે રામશરણજી તથા હરિશરણજીને જનોઈ આપી	૧૧૧
૧૮૨.	મોટીબાની ભવિષ્યવાણી રતનબાઈને સત્ય થઈ	૧૧૨
૧૮૩.	મોટીબાની ભવિષ્યવાણી પાનબાઈને સત્ય થઈ	૧૧૨
૧૮૪.	મોટીબાની ભવિષ્યવાણી બ્રાહ્મણ બાઈને સત્ય થઈ	૧૧૨
૧૮૫.	લાડુબાનું સમર્પણ	૧૧૨
૧૮૬.	ગવૈયા જિષ્ણુદાસને બાવા ખાચરે પ્રસાદીનો હાર આપ્યો	૧૧૩
૧૮૭.	રાજબાઈનો અભૂતપૂર્વ ત્યાગ, ભક્તિ તથા સ્વધામગમન	૧૧૩
૧૮૮.	મીણબાઈ ગંગાજીનો અવતાર હતાં	૧૧૫
૧૮૯.	મોટીબા, મીણબા ને રાયબા વર્ણીને વનમાં અખંડ દેખતાં	૧૧૫
૧૯૦.	મહારાજ ઘોડી ઉપર બેઠાં બેઠાં દહીં જમ્યા	૧૧૫
૧૯૧.	મહારાજે ભગા શેઠના પ્રાણની રક્ષા કરી	૧૧૭
૧૯૨.	પ્રાગજી દવેને વિવાહની તીવ્ર ઈચ્છા	૧૧૮

॥ સંકલ્પ સત્ય કર્યા તેની વાતો - ૩૦ ॥

૧૯૩.	લંગાળાના ગોયો અને દાનભગત સત્સંગી થયા	૧૧૯
૧૯૪.	રેવા ગામના ગોવિંદરામ ઉપાધ્યાય સત્સંગી થયા	૧૧૯
૧૯૫.	વાવડીના વૈરાગી ભગવાનગર સત્સંગી થયા, ઘર કૃષ્ણાર્પણ	૧૨૦
૧૯૬.	સાતપડાના ભગાભગત સત્સંગી થયા	૧૨૦
૧૯૭.	કુકડના ભગવાનસિંહ અને હરિસિંહ સત્સંગી થયા	૧૨૧

૧૯૮. ઘોઘાબારાના ત્રણ બ્રાહ્મણો સત્સંગી થયા ૧૨૨
૧૯૯. પહવીના હરજી તથા દેવજી કુંભાર ખરા સત્સંગી થયા ૧૨૨
૨૦૦. વિરમગામના દુર્લભરામ ને કામેશ્વર સત્સંગી થયા ૧૨૩
૨૦૧. પીઠવાજાળના ખીમા ડોબરિયા હરિભક્ત થયા ૧૨૫
૨૦૨. નાવડાના હીરા શેઠ સત્સંગી થયા ૧૨૫
૨૦૩. હળવદના ચૌદ વૈદિક પંડિતોને સત્સંગી કર્યા ૧૨૬
૨૦૪. ગીરનારા ત્રણ બ્રાહ્મણો શ્લોક સાંભળીને સત્સંગી થયા ૧૨૬
૨૦૫. અમરેલીના આમદ અને મકન પછેડી આપીને સત્સંગી થયા ૧૨૬
૨૦૬. વસોના પાટીદારને સોળ ચિહ્ન દેખાડી નિશ્ચય કરાવ્યો ૧૨૭
૨૦૭. પાંચી ડોશીને સત્સંગી કરી ૨૧ પેઢીનાં કલ્યાણનો વર ૧૨૮
૨૦૮. વેળાવદરના દેવજી ઉપર બે પૈસાના રાતડિયાંમાં રાજી ૧૨૯
૨૦૯. ડભાણના બાવાને ધાબળો ઓઢાડીને સત્સંગી કર્યો ૧૩૦
૨૧૦. રણુના પ્રભાતગરને ગોદડી આપી સત્સંગી કર્યા ૧૩૦
૨૧૧. ઝીંઝાવદરમાં જીવા શેઠને દુકાને જઈને સત્સંગી કર્યા ૧૩૧
૨૧૨. ચુડાના ચાર બ્રાહ્મણો સોળ ચિહ્ન જોઈ સત્સંગી થયા ૧૩૧
૨૧૩. માણેકચંદ અને તલકશીને સૂતરફેણી જમાડી આશ્રિત કર્યા ૧૩૨
૨૧૪. સુંદરિયાણાના મુળા પટેલ અને ત્રીસ મજૂરોને આશ્રિત કર્યા ૧૩૨
૨૧૫. મઠનો રોટલો જમીને બાઈને છાસથી વર્તમાન ધરાવ્યાં ૧૩૩
૨૧૬. પ્રાગજી દવે કૂવે પડવા તૈયાર થયા ૧૩૩
૨૧૭. પ્રાગજી દવે વાંસનું અથાણું ખાઈને ફજેત થયા ૧૩૪
૨૧૮. ચાંદગઢના રણછોડજીના દોકડા રાખીને કોરી પાછી આપી ૧૩૫
૨૧૯. મોટા ભટ્ટના મનની વાત કહીને સેવાનો ઉમંગ વધાર્યો ૧૩૬
૨૨૦. રામ ચાંદુનો વેઢ માંગીને તેનો સંકલ્પ પૂર્ણ કર્યો ૧૩૬
૨૨૧. મોજડી ચોપડનાર કરસન કુંભારને ધામ આપ્યું ૧૩૭
૨૨૨. ગોરડકાના લાડુબાઈના પુત્રને સાજો કરી માંગીને માનતા લીધી ૧૩૭

॥ શ્રીજીમહારાજ તથા સંતના ઉપયોગમાં જે જે આવ્યા તેને તેડવા પધાર્યા તે વાતો - ૧૭ ॥

૨૨૩. ભુજના વાણિયાને ખોટા નાળિયેરમાં ધામ આપ્યું ૧૩૮
૨૨૪. આંબાવાડિયાના રખવાળને બે કેરીમાં કલ્યાણ આપ્યું ૧૩૮
૨૨૫. આટકોટના ભરવાડે ગઢપુરનો દરવાજો વખાણ્યો એટલામાં ધામ આપ્યું ૧૩૯
૨૨૬. વીરદાસને સ્નાન કરાવનારને ધામમાં તેડી ગયા ૧૩૯
૨૨૭. કરસન બાંભણિયાને શેરડીના બે સાંઠામાં ધામ આપ્યું ૧૪૦
૨૨૮. નિત્યાનંદસ્વામીને દવા માટે દૂધ આપનાર ભરવાડની બકરીનું કલ્યાણ કર્યું ૧૪૦
૨૨૯. ઈચ્છારામજી માટે હરડે આપનાર વાણિયાનું કલ્યાણ ૧૪૦
૨૩૦. ગઢપુર મંદિરના પાયામાં પથ્થર નાંખનાર અલિયાસ જમાદારનું કલ્યાણ ૧૪૧
૨૩૧. સોઢીની બીબડીએ દાતણ આપ્યું એટલામાં કલ્યાણ ૧૪૧
૨૩૨. બરવાળામાં મંદિર લીંપનાર મજૂરણબાઈનું કલ્યાણ ૧૪૨
૨૩૩. ખંભાતમાં સાધુને ઝોળીમાં પોતું મારનાર બાઈનું કલ્યાણ ૧૪૨
૨૩૪. ભાલમાં છોકરે પાણી પાયું ત્યાં સાત પેઢીનું કલ્યાણ કર્યું ૧૪૩
૨૩૫. નાવડાના હિરા શેઠે મંદિર કરાવ્યું તેને ધામમાં તેડી ગયા ૧૪૪
૨૩૬. ગાના ગામના ખેડૂતને મહારાજે 'આવ્યા રામ'નો મર્મભર્યો ઉત્તર આપ્યો ૧૪૫
૨૩૭. નાવલીની બીબડીનું સુરા ખાચર જેવું કલ્યાણ કર્યું ૧૪૫
૨૩૮. વડોદરાની 'રે સગપણ હરિવરનું સાચું...' એ કીર્તન ગાનારી બાઈનો મોક્ષ ૧૪૫
૨૩૯. જેતલપુરની વેશ્યાનું ઘઉં દળાવી કલ્યાણ કર્યું ૧૪૬

॥ મહારાજે જડ વસ્તુમાં ચૈતન્ય મૂક્યું તે વાતો - ૪ ॥

૨૪૦. વર્તન વાતો કરશે - સંતોએ બોટાદમાં સત્સંગ કરાવ્યો ૧૪૭
૨૪૧. સંતોને રૂમાલ આપીને સત્સંગ કરવા મોકલ્યા ૧૪૭
૨૪૨. સંતને હાર આપીને સત્સંગ કરવા મોકલ્યા ૧૪૮
૨૪૩. સંતને લાકડી આપીને સત્સંગ કરવા મોકલ્યા ૧૪૮

॥ મહારાજે માંગેલ વસ્તુ ન આપી તે વિષે વાતો - ૮ ॥

૨૪૪. ઉમરેઠમાં નંદુભાઈએ મહારાજને રસમાં ખાંડ ન આપી ૧૪૯
૨૪૫. ગાધકડાના નાગજી વિપ્રે પધરામણી ન કરાવી ૧૫૦
૨૪૬. બારપટોળીના કાળુભાઈના ભાઈ લુંભાએ ગોળ ન આપ્યો ૧૫૦
૨૪૭. આત્માનંદસ્વામીના વૃદ્ધ શિષ્ય લુંભા આયર અને મહારાજનો રોચક સંવાદ ૧૫૨
૨૪૮. સુખા ત્રવાડીએ મહારાજને સૂકો રોટલો જમાડ્યો ૧૫૨
૨૪૯. દાદા દયા અને વસ્તા દયાએ મહારાજને રસોઈ ન આપી ૧૫૩
૨૫૦. અમરાભગત બે પૈસાના દાળિયા મહારાજને જમાડી ન શક્યા ૧૫૫
૨૫૧. બામણવાના નારુજીને અક્ષરધામમાં મહારાજે જમવાનું ન આપ્યું ૧૫૬

॥ મહારાજે અભણ પાસે વેદ બોલાવ્યાં તે વાતો - ૫ ॥

૨૫૨. ઉમરેઠમાં મૂંગા પાસે વેદ બોલાવી બ્રાહ્મણોને આશ્રિત કર્યા ૧૫૮
૨૫૩. કારિયાણી યજ્ઞમાં ચૂડાના હરિ ભટ્ટ પાસે વેદના મંત્રો બોલાવ્યા ૧૫૮
૨૫૪. કારિયાણી યજ્ઞમાં બોટાદના અજા મહારાજ પાસે સ્વામિનારાયણમંત્રનો જાપ કરાવ્યો ૧૫૯
૨૫૫. મેઘપુરમાં કરસન ભાટ પાસે કુરાન બોલાવ્યું ૧૫૯
૨૫૬. ગઢપુરમાં સચ્ચિદાનંદસ્વામી પાસે ચાર વેદ બોલાવ્યા ૧૬૦

॥ મહારાજે કોલ દીધેલ અને અંતસમે તેડવા આવ્યા અને જે જે સાથે ન ગયા તે વાતો - ૮ ॥

૨૫૭. વાસનિક દરજી સાથે તેની પત્ની અને દીકરાને પણ ધામ ૧૬૧
૨૫૮. વાસનિક હીરા આયરને ધામમાં તેડી ગયા ૧૬૨
૨૫૯. બોટાદના સોનીએ સમાધિમાં સોનાની ઈંટ ખેંચી ૧૬૨
૨૬૦. ડભાણની ડોશી મહારાજ તેડવા આવ્યા છતાં ધામમાં ન ગઈ ૧૬૩
૨૬૧. ડાંગરવાના અગરોજી વાડીની વાસનાને કારણે છ માસ હેરાન થયા ૧૬૩
૨૬૨. રોજકાના પુરુષોત્તમને પરણવાની તીવ્ર વાસના ૧૬૪
૨૬૩. સાણંદનો પાટીદાર તમાકુની વાસનાએ ભૂત થયો ૧૬૫
૨૬૪. જીવા શેઠને મરતાં સુધી મમત્વ ન ટળ્યું ૧૬૫

॥ પક્ષ સંબંધી વાતો - ૧૯ ॥

૨૬૫. બોટાદના નરસિંહ જોશીએ ભાવનગર કચેરીમાં પક્ષ રાખ્યો ૧૬૬
૨૬૬. લાખણકાના નાજા જોગિયાએ પક્ષ રાખ્યો ૧૬૬
૨૬૭. રેફડાના મોળદાન રેફડિયાનું પક્ષે કરીને કલ્યાણ ૧૬૭
૨૬૮. રોજકાના મશરુ ગોળે બ્રહ્મચારીનો પક્ષ રાખ્યો ૧૬૮
૨૬૯. વેજળકામાં ભીમ પંડ્યાએ પક્ષ રાખીને સાધુ તેડાવ્યા અને મંદિર કરાવ્યું ૧૬૮
૨૭૦. નાગનેશમાં મનોરદાસ વાણિયાએ સંતનો પક્ષ રાખ્યો ૧૭૦
૨૭૧. પાલીતાણામાં ત્રિકમજી રાજગરે ધોબીને મારી રાજા આગળ સાધુનો પક્ષ રાખ્યો ૧૭૧
૨૭૨. ધારીમાં વાણિયાએ એક હરિભગતના જામીન થઈ પક્ષ રાખ્યો ૧૭૨
૨૭૩. જૂનાગઢના નવાબે શ્રીહરિનો પક્ષ રાખી કલ્યાણ મેળવ્યું ૧૭૨
૨૭૪. જૂનાગઢના નવાબને શ્રીહરિ અર્ધી રાત્રે તેડવા પધાર્યા ૧૭૩

૨૭૫. હાથસણીમાં ગામધણીએ સંતોનો પક્ષ રાખ્યો ૧૭૪
૨૭૬. ભુજમાં ગંગારામ મલ્લે જગજીવન મેતા આગળ પક્ષ રાખ્યો ૧૭૪
૨૭૭. વસોમાં પોલીસે તથા તુળશીભાઈએ સંતોનો પક્ષ રાખ્યો ૧૭૬
૨૭૮. ઝીણાભાઈએ માંગરોળના માંદા કમળશી વાંઝાની સેવા કરી ૧૭૮
૨૭૯. ક્ષત્રિયે મુક્તાનંદસ્વામી ને બ્રહ્માનંદસ્વામીને બાવાથી છોડાવ્યા ૧૭૮
૨૮૦. વિસનગરમાં ઉદયકુંવરબાએ સત્સંગીઓનો પક્ષ રાખ્યો ૧૭૯
૨૮૧. જાનબાઈએ પક્ષ માટે દીકરા ધનજી ઠક્કરનો ત્યાગ કર્યો ૧૮૦
૨૮૨. ગુંદાળીના બે કાઠીઓએ સાધુનો પક્ષ રાખ્યો ૧૮૦
૨૮૩. મહારાજના વેશધારી હરિશંકર પાખંડીને અમરા ખાચરે ભગાડ્યો ૧૮૧

॥ સંકટમાં પણ નિશ્ચયમાંથી ડગ્યા નહીં તે વાતો - ૬૫ ॥

૨૮૪. કરિયાણાના દાહા ખાચરની દૃઢતા ૧૮૨
૨૮૫. ઝીંઝુડાના હાથિયા કાઠીની ખુમારી ૧૮૨
૨૮૬. મોલડીના ઉગા ખુમાણની ખુમારી ૧૮૩
૨૮૭. મીતિયાળાના રાવત મૈતરાની ખુમારી ૧૮૩
૨૮૮. સમઢિયાળાના વીરાભગતનાં ખોરડાં બળ્યાં છતાં નિષ્ઠા ન ડગી ૧૮૪
૨૮૯. સમઢિયાળાના વીરાભગતને પ્રાપ્તિ અને ખુમારીની વાત ૧૮૪
૨૯૦. સમઢિયાળાના વીરાભગતની દૃઢ નિષ્ઠા ૧૮૫
૨૯૧. કુંડલાના ચાંપા ખુમાણની ખુમારી ૧૮૫
૨૯૨. વાંકિયાના મોકા ખાચરને નિયમની દૃઢતા ૧૮૬
૨૯૩. શેલણા-ભમોદરાના ઓઘડ, વાજસુર અને રામ ખુમાણને સત્સંગ થયો તથા નિયમની દૃઢતા ૧૮૬
૨૯૪. વીકળિયાના અરજણ પટેલે મૂળ સંપ્રદાયનો પક્ષ રાખ્યો ૧૮૭
૨૯૫. ચમારડીના દેવાભગત સત્સંગમાં અડગ રહ્યા ૧૮૮

૨૯૬. મૂળધરાઈના કાનજી અને સુંદરજીએ કંઠી ન જ તોડી ૧૮૯
૨૯૭. ખોપાળાના જેઠા માણિયાને મહારાજના કર્તાપણાનો વિશ્વાસ ૧૯૦
૨૯૮. જેઠા માણિયાએ સાધુની સેવા ખાતર ભેંસો ગઢપુર આપી ૧૯૧
૨૯૯. જેઠા માણિયાએ સંતની સેવા માટે દિવાલમાં બારી પાડી ૧૯૨
૩૦૦. કારિયાણીના જોઈતા ખાચરને સત્સંગનો ખપ ૧૯૨
૩૦૧. કઠલાલના લક્ષ્મીબાને સત્સંગનું બળ ૧૯૩
૩૦૨. ગાધકડાના ગોવિંદ મેરાઈને સત્સંગની ખુમારી ૧૯૩
૩૦૩. ઘાંડલાના મુળી ડોશીને નિશ્ચયનો કેફ ૧૯૪
૩૦૪. જેતપુરનાં રામબાઈને સત્સંગનો ખપ ૧૯૪
૩૦૫. ઝીંઝાવદરનાં રામબાઈને ભજનની લગની ૧૯૫
૩૦૬. નાગનેશનાં અમરતબાઈને દુ:ખમાં શ્રીહરિએ સહાય કરી ૧૯૫
૩૦૭. કમિયાળાનાં જીજીબાની બ્રહ્મચર્યવ્રતની પ્રતિજ્ઞા ૧૯૬
૩૦૮. ઉદેપુરનાં રાણી ઝમકુબાઈનો સત્સંગ માટે રાજ્યનો ત્યાગ ૧૯૭
૩૦૯. કુંડળનાં રાઈબાઈને મહારાજનાં વચનની કિંમત ૧૯૮
૩૧૦. સીતબાઈની ભક્તિને વશ થઈ મહારાજ કારિયાણી
તત્કાળ પધાર્યા ૧૯૯
૩૧૧. મોટીબાએ રસ્તે ચાલતાં મહારાજ માટે થાળ બનાવ્યો ૨૦૦
૩૧૨. જેતલપુરનાં ગંગાબાને રામાનંદસ્વામીએ નિશ્ચય કરાવ્યો ૨૦૧
૩૧૩. જેતલપુરમાં ગામડી ગામની બાઈને વર્તમાન ધરાવ્યાં ને
નથુ ભટ્ટને પત્નીનો શોક ટાળાવ્યો ૨૦૨
૩૧૪. લાઠીદડનાં શામબાઈએ પિતાના કારજમાં આવેલાને
સત્સંગી કર્યા ૨૦૩
૩૧૫. લાઠીદડનાં ફુલીબાએ મહારાજને પૂડલા જમાડ્યા ૨૦૩
૩૧૬. રતનપરના જસમત પટેલે દીકરો ધામમાં ગયો
તેની સાકર વહેંચી ૨૦૪

૩૧૭. કુંડળનાં રાયબાને હાથિયો પટગર ધામમાં ગયો છતાં દુઃખ ન થયું ૨૦૫
૩૧૮. સુંદરિયાણાનાં કમરબાઈને દીકરા પીતાંબરનો શોક ટળાવ્યો ૨૦૬
૩૧૯. કારિયાણીનાં પુરીબાઈને દીકરા મુળજીનો શોક ટળાવ્યો ૨૦૬
૩૨૦. વડોદરાનાં શામબાઈને જીવનપર્યંતનું સીધું અપાવ્યું ૨૦૭
૩૨૧. ડાંગરવામાં જતન ફઈએ દહીં-દૂધ જમાડીને શ્રીહરિને રાજી કર્યા ને વર મેળવ્યો ૨૦૭
૩૨૨. જતનબાની ખાલી કોઠીઓ ડાંગરથી મહારાજે ભરી દીધી ૨૦૮
૩૨૩. જતનબાને દીકરાનો શોક મહારાજે ટળાવ્યો ૨૦૯
૩૨૪. જતનબાને ઘેર મહારાજે ધાન રાંધ્યું ૨૧૦
૩૨૫. જતનબાને પ્રસાદીની વસ્તુનો મહિમા ૨૧૦
૩૨૬. લાંઘણોજમાં અમૃતબાઈએ સાકરની જગ્યાએ લોટ જમાડ્યો ૨૧૦
૩૨૭. સેંજળમાં માણસિયો ખુમાણ એકાંતિક સત્સંગી થયા ૨૧૨
૩૨૮. લીંબલીના સગરામે રાજાને પ્રત્યક્ષ પરચાની વાત કરી ૨૧૨
૩૨૯. જોબન પગીનો કુસંગીને જવાબ ૨૧૩
૩૩૦. બંધિયાના ડોસાભાઈ સાધુ થવા તૈયાર ૨૧૩
૩૩૧. પેટલાદના કસિયાભાઈને જોબન પગીનો જવાબ ૨૧૪
૩૩૨. મહારાજની સેવામાં ડોસાને અર્પણ કર્યા તથા એમની પરીક્ષા ૨૧૫
૩૩૩. બંધિયાના બોદા કમાનગરની પરીક્ષા મહારાજે કરી ૨૧૬
૩૩૪. લંગાળાનાં બાઈને સ્વા.ના.નામથી સર્પનું ઝેર ઊતર્યું ૨૧૭
૩૩૫. ભેંસજાળનાં ચાંદાબાનો હાથ મહારાજે ચડાવી આપ્યો ૨૧૭
૩૩૬. ભેંસજાળમાં ઓઝલવાળાં બેનોને મહારાજે રાત્રે દર્શન દીધાં ૨૧૭
૩૩૭. ગાંફના વસ્તા રાવળની સર્વોપરી નિષ્ઠાથી હરિ રાજી થયા ૨૧૮
૩૩૮. નાવલીના કસિયાજીનું નિયમ રહ્યું, પેટલાદના કસિયાજીનું નિયમ ગયું ૨૨૦

૩૩૯. માંગરોળના આણંદજી સુતારની દૃઢતા મહારાજે ચકાસી ૨૨૦
૩૪૦. દદુકાના ગોડજી ગરાસિયાની પરીક્ષા ૨૨૧
૩૪૧. નેનપરના દેવજીભગતની અડગ શ્રદ્ધા ૨૨૧
૩૪૨. દેવજીભગતનો દીકરો ધામમાં ગયો, પત્ની ઘી લઈ ગઢડા ગયાં ૨૨૨
૩૪૩. લંગાળાના માંડણભગતના નિયમની દૃઢતા ૨૨૩
૩૪૪. લંગાળાના માંડણભગતની નિયમની દૃઢતા : દોરડું ન લીધું ૨૨૩
૩૪૫. પીપરલાના કાનાભગતે કોઈનું ન લેવાનો નિયમ પળાવ્યો ૨૨૩
૩૪૬. પીપરલાના કાનાભગતની અણહકનું ન લેવાની દૃઢતા ૨૨૪
૩૪૭. ગોપાળભગતે પત્નીને મારીને 'સ્વા.ના.' નામ લેવરાવ્યું ૨૨૪
૩૪૮. લોયાના ઘેલા કોળીએ પરદ્રવ્ય પર ધૂળ નાંખી ૨૨૫

॥ ઘરમાં બાઈને સત્સંગ ન હોય ને દૃઢ ટેક રાખી તે વાતો - ૮ ॥

૩૪૯. હળિયાદના માવજીભગતને સત્સંગની દૃઢતા ૨૨૬
૩૫૦. હળિયાદના માવજીની પત્ની પુત્ર પાંચાથી થાકીને સત્સંગી થઈ ૨૨૭
૩૫૧. કંથારિયાના જીવાભગતનાં પત્ની સત્સંગી થયાં ૨૨૭
૩૫૨. શેડુભારના સવદાસે પત્નીનો વિરોધ હોવા છતાં સાધુને લોટ આપ્યો ૨૨૮
૩૫૩. મેંકડાના ઠારણ સોનીએ સંતને લોટ આપ્યો તેથી તેની પત્નીએ ગળે ફાંસો ખાધો ૨૨૮
૩૫૪. ખોરાસાના રાજાભાઈની પ્રેરક કથા ૨૨૯
૩૫૫. માનકુવાના મુળજી તથા કૃષ્ણજીનો ત્યાગ-વૈરાગ્ય ૨૩૨
૩૫૬. વાળાંક દેશના સામત પટેલને નિષ્ઠાની ખુમારી ૨૩૩

॥ જુદાં જુદાં ગામની પરચુરણ વાતો - ૮૧ ॥

૩૫૭. મહારાજે મોટા મોટા ગામધણીઓને સાધુ કર્યા ૨૩૪
૩૫૮. ભુજના સુંદરજીભાઈ મહારાજનાં વચને સાધુ થયા ૨૩૬

૩૫૯. નાજાની રક્ષા માટે શ્રીહરિ વડનગરથી જસદણ પધાર્યા ૨૩૮
૩૬૦. જસદણમાં સુરા ખાચરને એકાંતમાં સ્ત્રીનો યોગ થયો છતાં ડગ્યા નહિ ૨૪૦
૩૬૧. બોટાદના મોના જોષીની મહારાજ સાથે રમૂજ ૨૪૧
૩૬૨. લાઠીદડના ભક્તોને ખંપાળી લઈને દર્શન માટે દોડતા જોઈ મહારાજે ઘોડી દોડાવી ૨૪૧
૩૬૩. બરવાળામાં મહારાજે ઉતારો બદલ્યો ૨૪૨
૩૬૪. પોલારપરમાં પૈસાપાત્રની પ્રશંસા કરતા સંતને શ્રીહરિ વઢ્યા ૨૪૨
૩૬૫. ભીમનાથમાં મહારાજે દસહજારની રુદ્રી અને ચોરાશી કરાવી ૨૪૨
૩૬૬. ઝીંઝરમાં ખોડાભાઈએ મહારાજને રીંગણાં જમાડી સુખી થયા ૨૪૪
૩૬૭. શામળિયા ચૈતન્યાનંદસ્વામી દત્તાત્રેયનો અવતાર છે ૨૪૫
૩૬૮. ખરડમાં તળાવ કાંઠે રોટલા જમ્યા ને પ્રસાદીના કરી આપ્યા ૨૪૫
૩૬૯. ખરડમાં સંકલ્પવાળા સંતને ખીચડીમાં ઘી ઓછું આપ્યું અને નારદ તથા તુંબરુએ રાજી કર્યા ૨૪૬
૩૭૦. મહારાજે દૂધનો સંકલ્પ કર્યો ત્યાં ગાય દોડતી આવી ૨૪૭
૩૭૧. રોજકામાં મહારાજે કરણા ગઢવી ને તેના પિતાને સત્સંગી કર્યા ૨૪૭
૩૭૨. રોજકાના કરશનજી કોઠારીનો મગદળ કૂતરાં ખાઈ ગયાં ૨૪૮
૩૭૩. ગાંફમાં ગોવિંદ પટેલની પત્ની પાસે કળથી રસોઈ કરાવી ૨૪૮
૩૭૪. ખરડમાં પૂતનાએ મારેલાં બાળકોને સ્વર્ગમાં મોકલ્યાં ૨૫૦
૩૭૫. ગાંફમાં વસ્તા રાવળની માએ મહારાજને તર કાઢીને દહીં આપ્યું અને સત્સંગ થયો ૨૫૦
૩૭૬. પચ્છમના જાદવજી ત્રવાડીને મહારાજ ધામમાં તેડી ગયા ૨૫૧
૩૭૭. કમિયાળામાં મહારાજે નવો શીરો કરાવી સંતને જમાડ્યા ૨૫૧
૩૭૮. ભાલમાં મહારાજે પોતાની પછેડી ફાડીને સંતને પગે બંધાવી ૨૫૨
૩૭૯. બોરુમાં તળાવને કિનારે શ્રીહરિએ મર્મની વાત કરી ૨૫૨

૩૮૦. બોરુમાં પર્વતભાઈને કહ્યું, પંચ વર્તમાન પાળે તેનું કલ્યાણ ૨૫૨
૩૮૧. વારણામાં પુતળીબાઈને ત્યાં ખીચડી જમતાં મનુષ્યલીલા ૨૫૩
૩૮૨. વટામણના રતનજી બાપુનો અદ્‌ભુત ત્યાગ ૨૫૪
૩૮૩. વસોમાં તળાવની પાળે બ્રાહ્મણોને વસ્ત્રાલંકારનું દાન ૨૫૪
૩૮૪. વડતાલમાં છોકરાં પ્રસાદીના જળમાં નાહ્યાં ને ચક્રવર્તી થયા ૨૫૫
૩૮૫. વડતાલ ગારાવાળા થયેલ સાચા સેવક પર રાજીપો ૨૫૫
૩૮૬. વડતાલમાં મહારાજે મંદિરની સેવાનો મહિમા કહ્યો ૨૫૫
૩૮૭. રતનાએ કહ્યું, અત્યારે ધામમાં મહારાજ શું કરતા હશે ? ૨૫૬
૩૮૮. ફુલઝરીબાઈના પ્રેમથી મહારાજની આંખમાં આંસુ આવ્યાં ૨૫૬
૩૮૯. વડતાલમાં હાથોહાથ થાળી લઈને ભાજી ને રોટલો જમ્યા ૨૫૭
૩૯૦. ભગવાન ભાવનાના ભૂખ્યા છે ભારે ભોજનના નહિ ૨૫૮
૩૯૧. વડતાલમાં મહારાજ માટે કરેલો થાળ ડુંગરજી જમી ગયા ૨૫૮
૩૯૨. ડુંગરજીએ અડધું નાળિયેર જ મહારાજને આપ્યું ૨૫૯
૩૯૩. ચોળાફળી ચોરીને દાન કર્યું ૨૬૦
૩૯૪. વડનગરના ઝુમખરામે મહારાજને કોઠું જમાડ્યું ૨૬૦
૩૯૫. વડતાલના ચોકમાં મહારાજે બન્ને આચાર્યની પૂજા કરાવી ૨૬૧
૩૯૬. આણંદમાં શ્રીજીમહારાજ પર દ્વેષીએ ધૂળ નંખાવી ૨૬૧
૩૯૭. મહારાજે ભાવુક ગરીબ ભક્તનું દારિદ્રય ટાળ્યું ૨૬૨
૩૯૮. સુરતમાં મહારાજે સર્પની ખાંડ અને પથ્થરની સાકર કરી સભામાં વહેંચી ૨૬૨
૩૯૯. ઉધનાના પ્રેમીભક્તે પગરખાં ગીરવે મૂકી બરફી લીધી ૨૬૩
૪૦૦. ખંભાતના કૃષ્ણરામની માતા પર મહારાજનો રાજીપો ૨૬૪
૪૦૧. ડભાણ યજ્ઞમાં ઘોડા ચોરવા આવેલા જોબન પગી ભક્ત થયા ૨૬૪
૪૦૨. ઘોડાસરનાં રાજમાતા સત્સંગી થયાં ૨૬૫
૪૦૩. રોહિશાળાના શ્રદ્ધાળુ લક્ષ્મીરામનું દારિદ્ર મહારાજે ટાળ્યું ૨૬૬

૪૦૪. ડભાણ યજ્ઞમાં મહારાજે શેઠ બનીને સીધું-સામાન આપ્યાં ૨૬૭
૪૦૫. મહારાજે એકસાથે અનેક જગ્યાએ દિવ્યરૂપે દર્શન દીધાં ૨૬૭
૪૦૬. વડનગરનો શોભારામ કહે, સ્વામિનારાયણ ભગવાન હોય તો હું આંધળો થાઉં ૨૬૮
૪૦૭. દુર્લભરામ અને બેચરભાઈને અણબનાવ થયો ૨૬૯
૪૦૮. ચાર સંતોએ મહારાજ વિના કોઈનું ધ્યાન કરવાની ના પાડી ૨૭૦
૪૦૯. સંતોએ લક્ષ્મીનારાયણ દેવના ધ્યાનની ના પાડી ૨૭૦
૪૧૦. મહારાજ મોટા અખંડાનંદસ્વામી પર રાજી થયા ૨૭૧
૪૧૧. મહારાજનાં દર્શને બ્રહ્મા, વિષ્ણુ ને મહેશ આવ્યા ૨૭૧
૪૧૨. જેતલપુરમાં સંતને ઊભા ઊભા જમાડ્યા ૨૭૧
૪૧૩. અમદાવાદમાં મહારાજને જોઈને રોઝો ઘોડો રડી પડ્યો ૨૭૨
૪૧૪. અમદાવાદમાં પક્ષના પ્રતાપે વિકર્ણને મહારાજનો યોગ ૨૭૨
૪૧૫. અમદાવાદમાં અધોગતિને પામેલા શાસ્ત્રીનો ઉદ્ધાર ૨૭૩
૪૧૬. મહારાજે અશ્વત્થામાને ચરણોદક આપ્યું ૨૭૪
૪૧૭. સીંજીવાડાના જગરૂપ બારોટના પુત્રને હાથ-પગ આપ્યા ૨૭૪
૪૧૮. મહારાજને જવા દીધા ને સ્ત્રીને રાખી તેથી ફજેતો થયો ૨૭૫
૪૧૯. વિજાપુરમાં ચકલાંઓને સમાધિ કરાવી ૨૭૫
૪૨૦. વિજાપુરનાં વજીબાને મહારાજમાં હેત ૨૭૬
૪૨૧. મહારાજે વજીબા સાથે રમૂજ કરી ૨૭૬
૪૨૨. ઉંઝાના ઉદેકુંવરબા એક શીંગોડું ખાઈ ષડઊર્મિ રહિત રહ્યાં ૨૭૭
૪૨૩. દેવળિયાનાં ગરાસણી બાઈ તેર વર્ષ અન્ન-જળ વિના રહ્યાં ૨૭૭
૪૨૪. મેઉના ભુખણ ભાવસારની દીકરી જમનાનો પરચો ૨૭૭
૪૨૫. મેઉના ભુખણ ભાવસારને ત્યાં મહારાજ થાળ જમ્યા ૨૭૮
૪૨૬. લાંઘણોજમાં મહારાજે સંતોને શીરાનાં દાતણ કરાવ્યાં ૨૭૯
૪૨૭. અડાલજ વાવે લેખ વાંચી સંતો સહિત મહારાજે સ્નાન કર્યું ૨૭૯

૪૨૮. હળવદમાં મહારાજ ત્રણ મણ સાકર જમી ગયા ૨૮૦
૪૨૯. કચ્છમાં ખોખરી ગામે ભક્તોને મહારાજે નિશ્ચય કરાવ્યો ૨૮૦
૪૩૦. ભુજમાં ખાખીઓ મોતૈયા-જલેબી માટે લડ્યા અને મલ્લોને નિશ્ચય કરાવી મહારાજે જમાડ્યા ૨૮૧
૪૩૧. રીંગણીના રામજીએ મહારાજ પાસે 'અમે ભગવાન છીએ' એમ બોલાવરાવ્યું ૨૮૩
૪૩૨. નિષ્કુળાનંદસ્વામીનો સાળો તેડવા આવેલો તે સત્સંગી થયો ૨૮૪
૪૩૩. કાદીપુરમાં ગુલતાનની ગાદીના મહંત બની મહારાજે સૌને શીરો જમાડ્યો ૨૮૪
૪૩૪. સુરા ખાચરે ઢોંગી બાવાનું કપટ ઉઘાડું કર્યું ૨૮૬
૪૩૫. સુરા ખાચરે બાવાજીને 'ક્યું મત ચલાયા'નો જવાબ આપ્યો ૨૮૬
૪૩૬. નાગમાલાએ મમરાનો મારગ પૂછ્યો ૨૮૭
૪૩૭. સુરત કચેરીમાં કાઠીઓની પરીક્ષા અને ઝીણાભાઈનો વિવેક ૨૮૮

॥ મહારાજે જેની જેની રક્ષા કરી તે ભક્તોની વાતો - ૧૫ ॥

૪૩૮. ગાંફના વિશ્વાસી ભક્તોના ઘઉંની મહારાજે રક્ષા કરી ૨૮૯
૪૩૯. ખોખરીના કરશન બામણિયાના કપાસની રક્ષા કરી ૨૯૦
૪૪૦. આખા-પીપલાણામાં બ્રાહ્મણના બાજરાની રક્ષા કરી ૨૯૦
૪૪૧. સાવદામાં શામદાસ શેઠની દુકાને પોલિસરૂપે પહેરો કર્યો ૨૯૧
૪૪૨. ઉમરેઠના નંદુ ઠાકરની સિપાઈના રૂપમાં રક્ષા કરી ૨૯૨
૪૪૩. રામપરાના બેચર પટેલની ખેતીની રખેવાળી મહારાજ કરતા ૨૯૩
૪૪૪. હામાપરના લાલદાસ શેઠે ધર્માદામાં કાઢેલા ઘઉંની રક્ષા ૨૯૪
૪૪૫. કરમડમાં પંક્તિ વચ્ચે આવેલા કૂતરાનો ઉદ્ધાર કર્યો ૨૯૫
૪૪૬. કરમડનાં અગરસિંગજી ને ફૂલીબા શ્રીહરિની વાત માનવાથી સુખી થયાં ૨૯૫

૪૪૭. લીંબડીના કારભારીને મહારાજના અપરાધનું ફળ મળ્યું ૨૯૬
૪૪૮. રાણપુરના આલમમિયાંની ભક્તિ ને ધનેશ્વર ત્રવાડીનો લોભ ૨૯૬
૪૪૯. દલસુખરામ આદરજમાં અન્નકૂટના સમૈયાનો કાગળ આપી આવ્યા તેથી મહારાજ રાજી થયા ૨૯૭
૪૫૦. માલપૂરના દલસુખરામની પ્રેમભક્તિ ૨૯૮
૪૫૧. મછિયાવના ફઈબાએ મહારાજ પાસે પાંચ વર માંગ્યા ૨૯૯
૪૫૨. ફઈબાને ત્યાંથી શ્રીહરિ-સંતો જમ્યા વિના નીકળી ગયા ૨૯૯

॥ કારિયાણીમાં મહારાજે પધારીને લીલા કરી તે વાતો - ૩૫ ॥

૪૫૩. મહારાજનો પત્ર વાંચીને માંચા ખાચર સંત થયા ૩૦૧
૪૫૪. મહારાજે ઉનાના ગણેશ શેઠના ગોત્રેજનું નડતર કાઢ્યું અને ભીખા કોળીનો અડધો રૂપિયો હાથોહાથ લીધો ૩૦૧
૪૫૫. કારિયાણીમાં દીવ બંદરના પ્રેમબાઈનો પ્રેમ અને ત્યાગ ૩૦૨
૪૫૬. કારિયાણીમાં દીદીમાએ થાળ કરી મહારાજને જમાડ્યા ૩૦૩
૪૫૭. કારિયાણી ગોવિંદ પટેલની પરીક્ષા કરી,સૌના સંકલ્પો કહ્યા ૩૦૩
૪૫૮. મહારાજે કારિયાણી અક્ષરઓરડીમાં પોતાની સ્થિતિ કહી ૩૦૪
૪૫૯. ઝમરાળાના જીવા દવે ને ગંગારામ દવેનો પ્રેમ ને સમર્પણ ૩૦૪
૪૬૦. કારિયાણીમાં સાધુએ કહ્યું, દો ખસ ને દો બગડ ગયા ૩૦૫
૪૬૧. કારિયાણીમાં સંતે પૂછ્યા વિના આંબલિયો ખાધો ૩૦૬
૪૬૨. કારિયાણીમાં માંદા સંતની સેવાથી અચિંત્યાનંદસ્વામી ઉપર મહારાજ રાજી થયા ૩૦૬
૪૬૩. કારિયાણીમાં વેરાભાઈએ પૂછ્યા વિના દાતણ લીધું, તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત કર્યું ૩૦૬
૪૬૪. કારિયાણીમાં માંદા સંતની સેવાથી ગુણાતીતાનંદસ્વામી ઉપર મહારાજ રાજી થયા ૩૦૭

૪૬૫. જોઈતા ખાચરે કેરી માટે ઊતરી ને નવઘરું આપ્યું ૩૦૭
૪૬૬. બોરુ-ભોળાદ વચ્ચે કેરીનો ટોપલો પડાવનાર બાવાને શિક્ષા ૩૦૮
૪૬૭. મહારાજ કેરીનાં બે ગોટલાં શેકીને જમ્યા ૩૦૯
૪૬૮. કારિયાણીમાં મહારાજે વીક્રમશીના પૂર્વ જન્મની વાત કરી ૩૦૯
૪૬૯. કારિયાણીના કાજીની ભગતના ગુના માફ કરવા અરજ ૩૧૧
૪૭૦. કારિયાણીના સાધુ હીરાદાસજીની મહારાજ પ્રત્યેની નિષ્ઠા ૩૧૩
૪૭૧. મહારાજે સંતોને ગામમાં રહેવા-ઓઢવાની છૂટ આપી ૩૧૩
૪૭૨. વસ્તા ખાચરથી મહારાજનું વચન મનાણું નહિ તેથી સમૈયાનો લાભ ન મળ્યો ૩૧૪
૪૭૩. અંતઃકરણરૂપી ખેતરમાં કામ-ક્રોધાદિ બૂડ ઠૂંઠાની વાત ૩૧૫
૪૭૪. મહારાજે કહ્યું ભક્તો ! અમારા ઉપર દયા રાખજો ૩૧૫
૪૭૫. કારિયાણીમાં દશેરાએ ઘોડા દોડાવ્યા ૩૧૬
૪૭૬. મહારાજે વસ્તા ખાચરને ગોપાળાનંદસ્વામીની અને પોતાની મોટાઈ કહી ૩૧૬
૪૭૭. મહારાજે કારિયાણીમાં તળાવ ગળાવ્યું ૩૧૭
૪૭૮. ભાઈ રામદાસજીનો અને માંચા ખાચરનો અક્ષરવાસ ૩૧૭
૪૭૯. ઓગણોતેરામાં વસ્તા ખાચરે પાંચસે પરમહંસોની સેવા કરી ૩૧૭
૪૮૦. મહારાજે વસ્તા ખાચરનું ખરચ કરાવ્યું ૩૧૮
૪૮૧. કારિયાણીના માંચા ખાચરને નિષ્કામવ્રતની દૃઢ પ્રતિજ્ઞા ૩૧૮
૪૮૨. ભોજા ચારણે ભગવાન શોધ્યા ૩૧૯
૪૮૩. કપાસ ઠેકાણે પાડી માંચા ખાચર સરધાર દર્શને આવ્યા ને માછલાંની સમાધિ જોઈ ૩૧૯
૪૮૪. મહારાજે માંચા ખાચરને સાધુ કર્યા ૩૨૦
૪૮૫. કાંકરિયે મહારાજે અચિંત્યાનંદસ્વામીની પ્રશંસા કરી ૩૨૧
૪૮૬. કારિયાણીમાં મહારાજે રૂપિયા ઉડાડ્યા ૩૨૨
૪૮૭. મહારાજે જૈન સાધુઓને સમાધિ કરાવી ૩૨૨

॥ સારંગપુરમાં મહારાજની કરેલી લીલા તે વાતો - ૨૩ ॥

૪૮૮. કાઠિયાવાડી અને ગુજરાતી સ્ત્રીભક્તોએ માંગેલી ગોઠ ૩૨૪
૪૮૯. સારંગપુરમાં મહારાજે ફૂલના શણગાર ધારણ કર્યા ૩૨૪
૪૯૦. દંઢાવ્ય દેશનો સંઘ મહારાજનાં દર્શને આવ્યો ૩૨૪
૪૯૧. મહારાજે વજીબાઈને પોતે કરેલી પરીક્ષાની સ્મૃતિ આપી ૩૨૫
૪૯૨. મહારાજે જતન ફઈના કહ્યા પછી પણ નાનાભાઈની દીકરીને ભવિષ્યનું જોઈ હાર ન આપ્યો ૩૨૫
૪૯૩. બોટાદના નરશી જોશી પર મહારાજનો રાજીપો ૩૨૬
૪૯૪. ભગા ધાધલની ઘોડી બે વાર પાછળ રહી છતાં હાર ન સ્વીકારી ૩૨૭
૪૯૫. સુરા ખાચરે મહારાજને ગામ ભાંગવાની રીત દેખાડી ૩૨૭
૪૯૬. મહારાજ ઝોળી માંગવા નીકળ્યા, નિર્ગુણાનંદને ઠોંટ મારી ૩૨૮
૪૯૭. મહારાજે આખા ગામને વર્તમાન ધરાવ્યાં ને બહેરી ડોશીનું કલ્યાણ કર્યું ૩૨૯
૪૯૮. સારંગપુરની સીમમાં જમ નહીં આવે : મહારાજનું વરદાન ૩૨૯
૪૯૯. મહારાજ વડોદરાના દીવાનથી ડરીને ઘરમાં સંતાણા ૩૨૯
૫૦૦. મુક્તાનંદસ્વામી આદિક સાઠ સંતો દર્શને આવ્યા, મહારાજે પોતાનું સુખ સંતોને આપ્યું ૩૩૦
૫૦૧. શ્રીહરિ માટે દૂધ ન આપતાં અમરા ખાચરે પત્નીને બહેન કહી ૩૩૧
૫૦૨. મહારાજની કૃપાથી જીવા ખાચરના કૂવામાં પાણી આવ્યું ૩૩૨
૫૦૩. મહારાજે બાટી બનાવી અને બાઈઓને કીર્તન શીખવાડ્યું ૩૩૨
૫૦૪. સારંગપુર-કુંડળ વચ્ચે મહારાજ અમરબાઈનાં બોર જમ્યા ૩૩૪
૫૦૫. રસોઈ કરવા માટે જીવા ખાચરે કિંમતી હિંડોળાખાટ ફાડી ૩૩૪
૫૦૬. મહારાજે રાજગર બ્રાહ્મણના ઘરનો મોભ ઊંચકી રક્ષા કરી ૩૩૪
૫૦૭. શ્રીહરિએ હાજાના રૂપિયાથી દક્ષિણા આપી છતાં અખૂટ રહ્યા ૩૩૫
૫૦૮. નાના ભરવાડનો સમર્પણભાવ જોઈ મહારાજ રાજી થયા ૩૩૫

૫૦૯. રાઠોડ ધાધલ મહારાજ છાના રહેતા હતા ત્યાં પહોંચ્યા ૩૩૬
૫૧૦. આનંદાનંદજીએ વાડીએથી પાણી લાવી એક માસ થાળ કર્યો ૩૩૬

॥ લોયાની લીલા તથા સુરા ખાચરની વાતો - ૩૧ ॥

૫૧૧. અલાઉમાં મહારાજ શેરા માટે સાકરનું પાણી હતું તે પી ગયા ૩૩૭
૫૧૨. લોયામાં શાક બનાવતા મહારાજને જોઈને બુવાના કાનદાસને સંશય ને પછી નિશ્ચય થયો ૩૩૭
૫૧૩. લોયામાં પ્રથમ ધર્મકુળ આવ્યું ને ઈચ્છારામજી ખૂબ રડ્યા ૩૩૮
૫૧૪. અઠ્યાવીશ વર્ષ પછી મહારાજ અને રામપ્રતાપજીનું મિલન ૩૩૮
૫૧૫. ગોપાળજી મહારાજને મહારાજમાં પ્રત્યક્ષભાવ ૩૪૦
૫૧૬. ચંદ્રગ્રહણ પછી મહારાજે ભાદર કાંઠે સૌને તપાડીને જમાડ્યા ૩૪૦
૫૧૭. સુરા ખાચર ઉપર પ્રસન્ન થઈને મહારાજે દારિદ્ર ટાળ્યું ૩૪૧
૫૧૮. મહારાજ સંઘા પટેલનાં ઘરવાળાનો થાળ પ્રેમથી જમ્યા ૩૪૧
૫૧૯. મહારાજનાં થાળ માટે ગંગામા અને લાડુબાની વઢવેડ ૩૪૨
૫૨૦. લોયામાં મહારાજે નટનાં પૂતળાં સ્થિર કરી આશ્ચર્ય દેખાડ્યું ૩૪૩
૫૨૧. લોયામાં મેથાણના તલવાળા પટેલ મહારાજનાં દર્શને આવ્યા ૩૪૩
૫૨૨. સુરા ખાચર કોઈકના ચાર બળદ લઈ આવ્યા ૩૪૪
૫૨૩. પહેલાં નાના દીકરા હરિભક્તોનું કલ્યાણ-પછી સાધુનું ૩૪૪
૫૨૪. પહેલાં હરિભક્તોનું કલ્યાણ, પછી સાધુનું તેનું કારણ ૩૪૫
૫૨૫. મહારાજ ! મારુ અંગરખું ફાટે ત્યાં સુધી પહેરજો ૩૪૫
૫૨૬. લોયામાં ધ્યાન કરતા સંતને જૂવો કરડ્યો તે વાત ૩૪૬
૫૨૭. નાગડકામાં મહારાજે શાંતીબાઈ સાથે છાશ તાણી ૩૪૬
૫૨૮. મહારાજે વલુબાઈને રોટલો ને દહીં જમાડ્યા ૩૪૭
૫૨૯. મહારાજે વલુબાઈ પાસે દેદો કૂટાવ્યો ને તેનું રહસ્ય કહ્યું ૩૪૭
૫૩૦. મહારાજે કહ્યું, ત્યારે સુરા ખાચરે ઘોડી બાંધી ૩૪૮

૫૩૧. મહારાજે સુરાબાપુને જમતાં ન માગવાનું નિયમ આપ્યું ૩૪૮
૫૩૨. ઓગણતેરા કાળમાં સુરા ખાચરે સંતની સેવા કરી અને સંતોનું નિઃસ્વાદીપણું ૩૪૯
૫૩૩. સુરા ખાચરે સાધુની વાત કરી ઉદાસ મહારાજને હસાવ્યા ૩૪૯
૫૩૪. સુરા ખાચરે સાખી બોલીને મહારાજની ઉદાસીનતા ટાળી ૩૫૦
૫૩૫. સુરા ખાચરે રમૂજી કીર્તન બોલીને ઉદાસીનતા ટાળી ૩૫૦
૫૩૬. સુરા ખાચરે બાવાની રમૂજી વાત કરી શ્રીહરિની ઉદાસી ટાળી ૩૫૦
૫૩૭. મહારાજે થાળ આપી સુરા ખાચરને જમાડ્યા ૩૫૧
૫૩૮. સુરા ખાચરે ગરાસિયાની ઠેકડી કરવા રમૂજી વાતો કરી ૩૫૧
૫૩૯. સુરા ખાચરે મહારાજને ગરાસિયાની રમૂજી વાત કરી ૩૫૨
૫૪૦. ઝીણાભાઈએ કાઠીની રમૂજી વાત કહી ઠેકડી કરી ૩૫૨
૫૪૧. ઝીણાભાઈએ કાઠીની ઠેકડી કરી સુરા ખાચરને મૌન કર્યા ૩૫૩

॥ કરિયાણામાં મહારાજે કરેલી લીલા તે વાતો - ૧૦ ॥

૫૪૨. મહારાજે કાળા મકવાણાને સીતા-રામ, પાંડવો અને કૃષ્ણ-બળરામનાં દર્શન કરાવ્યાં ૩૫૪
૫૪૩. કાળા મકવાણાને પાંડવ ને રામચંદ્રના યજ્ઞનો અશ્વ બતાવ્યો ૩૫૪
૫૪૪. મહારાજે કાળા મકવાણાને ઘેર કોશ-કોદાળી સોનાનાં કર્યાં ૩૫૫
૫૪૫. મહારાજે કાળા મકવાણાની પેઢીના પૂર્વજોનું કલ્યાણ કર્યું ૩૫૬
૫૪૬. દશ-પંદર બંદૂકધારીના અવાજમાં હજારોનો અવાજ સંભળાવી દીવાનને ભગાડ્યો ને પીઠાવાળા સત્સંગી થયા ૩૫૭
૫૪૭. ઉનડ ખાચરના ખભે ચડી ધૂબકા મારી મહારાજે કાલિંદ્રીમાં સ્નાનલીલા કરી ૩૫૭
૫૪૮. મીણબાઈએ માથે સગડી રાખી વરસાદમાં થાળ કર્યો ૩૫૮
૫૪૯. પર્વતભાઈને મહિમાનું અંગ-સુરાબાપુનો ચારણી જેવો સ્વભાવ ૩૫૮

૫૫૦. કરિયાણામાં બદરિકાશ્રમથી સંતદાસજી આવ્યા ૩૫૯
૫૫૧. કરિયાણા સમૈયામાં લક્ષ્મીજી પાસે હીરા શેઠને પૈસા અપાવ્યા ૩૫૯

॥ ઝીંઝાવદરની લીલા તથા અલૈયા ખાચરની વાતો - ૧૬ ॥

૫૫૨. હૈદ્રાબાદના જમાદારને ગામમાં આવતાં જ શાંતિ થઈ ગઈ ૩૬૦
૫૫૩. મહારાજ જાર જમ્યા ને અગણોતેરા દુષ્કાળની આગાહી કરી ૩૬૧
૫૫૪. મહારાજે જેઠસુર ખાચરને પૂર્વજોના કલ્યાણની ખાતરી કરાવી ૩૬૧
૫૫૫. અલૈયા ખાચરનો ચાકર જેહલાએ ચિતામાંથી બેઠા થઈને ધામમાં ગયો છું; એવી ખાતરી આપી ૩૬૨
૫૫૬. પ્રથમ જે વસ્તુ પર હાથ પડે તે જમવું એવું પ્રકરણ ૩૬૩
૫૫૭. અલૈયા ખાચરે કુંભારની જમદૂતથી રક્ષા કરી ૩૬૪
૫૫૮. અલૈયા ખાચરને સંતમંડળ સાથે વાતો કરવા મોકલ્યા ૩૬૪
૫૫૯. મહારાજે સુરા ખાચરને સપ્તર્ષિમાં પ્રથમ ગણ્યા તે સાંભળીને અલૈયા ખાચરને મૂર્છા આવી ગઈ ૩૬૪
૫૬૦. મહારાજે અલૈયા ખાચરને પાણીમાં ધક્કો માર્યો ને તેને અભાવ આવ્યો ૩૬૫
૫૬૧. નાજા જોગિયાને ઘોડીની સેવાથી રાજીપો, અલૈયાને ધોખો થયો ૩૬૫
૫૬૨. મહારાજ ઝીંઝાવદર કારજમાં ન ગયા તેથી અલૈયા ખાચરને અભાવ આવ્યો ૩૬૬
૫૬૩. વ્યાપકાનંદસ્વામીને જોઈ મહારાજ કહે, અમારા પ્રભુ માટે થાળ કરો ૩૬૬

॥ કુંડળમાં મહારાજે કરેલી લીલા તે વાતો - ૩ ॥

૫૬૪. કુંડળ વ્યાપકાનંદસ્વામીને જોઈને કહે, અમારા પ્રભુ આવ્યા છે, થાળ કરો ૩૬૮

૫૬૫. ભગવાનને સંભાર્યા વિનાનું સ્નાન લોહીમાં નાહ્યા બરાબર ૩૬૮
૫૬૬. મામૈયા પટગીરે હે સ્વા.ના. ! કહ્યું, મહારાજે જવાબ આપ્યો ૩૬૮
૫૬૭. પુરીબાઈનો પ્રેમ અને ગઢડા મંદિર માટે મહારાજે વજેસિંહજી પાસે લેખ કરાવ્યો ૩૬૯

॥ ગઢાળીની લીલા તથા આંબા શેઠની વાતો - ૧૨ ॥

૫૬૮. આંબા શેઠ નિત્ય મહારાજને દાતણ આપતા ૩૭૦
૫૬૯. દર્શન માટે શેઠ વંડી પરથી અક્ષરઓરડીમાં અંદર પડ્યા ૩૭૦
૫૭૦. ખીજડા, લીંબડા દર્શને આવે આંબો શા માટે નહિ ? ૩૭૧
૫૭૧. આંબા શેઠે મહારાજને શૈયા અર્પણ કરી ૩૭૧
૫૭૨. મહારાજે ભગુજીને દૂઝણી ભેંસ શોધવા મોકલ્યા ૩૭૨
૫૭૩. આંબા શેઠે ગઢપુર મહારાજને ભેંસ અર્પણ કરી ૩૭૨
૫૭૪. આંબા શેઠ દીકરી અને ગાયને કહેતા, ન્યાલકરણ... ન્યાલકરણ કર... ૩૭૩
૫૭૫. ત્રણસોની રસોઈમાં પરમહંસો અને આખું ગામ જમાડ્યું ૩૭૩
૫૭૬. આંબા શેઠે મહારાજને લઘુ કરવા ચૂલો બતાવ્યો અને કોગળા કરવા પાઘડી ધરી ૩૭૪
૫૭૭. ગાંફના રાજાના કારભારી ગગા વ્યાસને શેઠ દ્વારા સત્સંગ ૩૭૫
૫૭૮. વડતાલમાં મહારાજે આંબા શેઠ પાસે નિશાન પડાવ્યું ૩૭૬
૫૭૯. પૌત્રને ભેગો નહિ જમાડવા આંબા શેઠની અનોખી યુક્તિ ૩૭૭

॥ માણાવદરની લીલા તથા મયારામ ભટ્ટની વાતો - ૧૦ ॥

૫૮૦. મયારામ ભટ્ટ બીજું ઘર કરું ? તે પૂછવા લોજ ગયા ૩૭૮
૫૮૧. મયારામ ભટ્ટે વેપાર ન કરવાનું નિયમ લીધું ૩૭૮
૫૮૨. મયારામ ભટ્ટ તથા બાઈની કડલા નીમિત્તે પ્રામાણિકતા ૩૭૯

૫૮૩. મહારાજે પ્રકરણ ફેરવ્યું, દાઢે ચડાવે તે વિમુખ ૩૭૯
૫૮૪. ધર્મનિષ્ઠ ભટ્ટજીને સંશય થયો, મહારાજે મને અભડાવ્યો ૩૮૦
૫૮૫. દીનાનાથ ભટ્ટની દીકરીનું ભૂત મયારામ ભટ્ટ દ્વારા કાઢ્યું ૩૮૦
૫૮૬. મયારામ ભટ્ટ ચોરાશીમાં બનતી રસોઈ જોવા ગયા ૩૮૧
૫૮૭. અગત્રાઈમાં માણાવદરના ગોવિંદરામના દીકરાની જનોઈ મહારાજે અપાવી ૩૮૨
૫૮૮. મહારાજે માણાવદરમાં લાલજી પધરાવ્યા ૩૮૩
૫૮૯. માણાવદરના આલશી ઘાંચી સાથે મહારાજની મનુષ્યલીલા ૩૮૪

॥ અગત્રાઈની લીલા તથા પર્વતભાઈની વાતો - ૧૦ ॥

૫૯૦. પર્વતભાઈએ ઘરનું તમામ અનાજ લોજ સદાવ્રતમાં આપ્યું ૩૮૫
૫૯૧. પર્વતભાઈની માનસી પૂજામાં દહીં પ્રત્યક્ષ ઢોળાયું ૩૮૫
૫૯૨. પર્વતભાઈને ચોવીશ અવતારનાં દર્શન થયાં ૩૮૬
૫૯૩. પર્વતભાઈના સમર્પણભાવથી કાઠીઓની શંકા ટાળી ૩૮૬
૫૯૪. દીકરો માંદો હતો છતાં પર્વતભાઈ મહારાજનાં દર્શને ગયા ૩૮૮
૫૯૫. પર્વતભાઈએ અન્ન-જળ વિના સાત દિવસ મૂર્તિનું સુખ લીધું ૩૮૮
૫૯૬. પર્વતભાઈને મહારાજ કહે, અનંત બ્રહ્માંડ મારે આધારે છે તેથી બહાર હોય તે આપો ૩૮૯
૫૯૭. પરશુરામે લોહીના કુંડમાં નવરાવી વિશ્વાસીનું કલ્યાણ કર્યું ૩૮૯
૫૯૮. મહારાજે ભીમભાઈની વિનંતીથી સ્વરૂપાનંદસ્વામી દ્વારા નરકકુંડ ખાલી કરાવ્યા ૩૯૦
૫૯૯. મહારાજે ભીમભાઈને કહ્યું, કકાનું કલ્યાણ કરવું છે ૩૯૦

॥ ચાંદગઢના રણછોડજી મહારાજની વાત - ૨ ॥

૬૦૦. રણછોડજી મહારાજે ઘેર આવેલા ચોરને આશ્વાસન આપ્યું ૩૯૧

૬૦૧. રણછોડજી મહારાજના અપરાધથી તેના વેવાઈની બન્ને આંખો બહાર નીકળી ગઈ ૩૯૧

॥ માંગરોળની લીલા તથા આણંદજી સુતારની વાતો - ૧૦ ॥

૬૦૨. આણંદજી સંઘેડિયાને મહારાજની વાતું સાંભળવાનો ખપ ૩૯૨
૬૦૩. આણંદજીના ખપની તીવ્રતાથી કૂતરાનો જન્મ ટળ્યો ૩૯૩
૬૦૪. આણંદજીભાઈની ઘરવાળીને જમદૂત દેખાડીને સત્સંગી કરી ૩૯૩
૬૦૫. મુંબઈ જતા આણંદજીને માંગરોળમાં રાખી આજીવિકા આપી ૩૯૪
૬૦૬. નવાબને હિંડોળો અર્પણ કરાવી આણંદજીભાઈને સુખી કર્યા ૩૯૪
૬૦૭. આણંદજીભાઈએ આજ્ઞાનુસાર કર્યું તેથી મહાસુખી થયા ૩૯૫
૬૦૮. કુસંગીબાઈ પોતાના દીકરાને મહારાજ સામું જોવા દેતી નહિ ૩૯૭
૬૦૯. ભગવાન વિનાનું બીજું જે કાંઈ કરે,તે બધા કબા ગાંડા છે ૩૯૭
૬૧૦. ભાયાવદરના કણબી દર્શનના પુણ્યથી સત્સંગી થયા ૩૯૭
૬૧૧. મહારાજે માંગરોળના મેઘજીનું અભિમાન ટાળ્યું ૩૯૮

॥ પંચાળાની લીલા તથા ઝીણાભાઈની વાતો - ૯ ॥

૬૧૨. શ્રીહરિ અને બ્રહ્મમુનિનો સંવાદ : પંજાબી વધુ જમે કે પુરબિયા ૩૯૯
૬૧૩. મહારાજે તીર પુંખે કર્યું ને મોટાભાઈ ગુસ્સે થયા ૩૯૯
૬૧૪. ગ્રામજનોની સેવાથી રાજી થઈને સૌને શેલણ જમાડ્યું ૪૦૦
૬૧૫. સુત્રેજનાં પીતાંબરની ધ્યાન થાય એવાં દર્શનની માંગણી ૪૦૧
૬૧૬. નરવરકોટનાં છ માસનાં બાળકોએ મુમુક્ષુઓને મહારાજ પાસે મોકલ્યા, પચાસ થાળ એકસાથે જમ્યા, સુત્રેજ દર્શન ૪૦૧
૬૧૭. ભાયાવદરના પટેલિયા પંચાળા દર્શને આવ્યા ૪૦૨
૬૧૮. જેરામ બ્રહ્મચારીએ ‘ગોવિંદના ગુણ કાલે ગાશું’ દષ્ટાંતથી સૌની ઊંઘ ઊડાડી ૪૦૨

૬૧૯. મહારાજનાં ઢોલિયે બેસતી કૂતરીને માતરા ધાધલે મારી ૪૦૩
૬૨૦. ઝીણાભાઈને અંતકાળે દર્શન આપ્યાં, દેવરામભાઈને પંદરમા દિવસે ધામમાં તેડી ગયા ૪૦૪

॥ જુદી જુદી છૂટક વાતો - ૧૧ ॥

૬૨૧. બુરાનપુરના સંઘને ચોરથી બચાવ્યો, મોતીરામને વેઢ આપ્યો ૪૦૫
૬૨૨. દેવળીયામાં ગોપાળાનંદસ્વામીની મશ્કરી કરી તેથી તેમની પ્રજા બોબડી થઈ ૪૦૬
૬૨૩. ભરવાડના પૂર્વજોના ફળાથી લવજી ને આણંદજી બન્ને તાપ્યા ૪૦૬
૬૨૪. ગુણાતીતાનંદસ્વામીના કહેવાથી એક ભગતે કુસંગી કન્યા સાથે લગ્ન કર્યા ૪૦૮
૬૨૫. શુકસ્વામીનો સમાગમ કરવા આવેલ ભક્તને ઘરવાળી સ્વપ્નમાં આવતા સ્વામીએ ઘેર મોકલ્યો ૪૦૮
૬૨૬. શુકસ્વામીએ ફરીવાર પૂજા કરી ૪૦૯
૬૨૭. સ્વામીએ અંતર્યામીપણે કહ્યું કે, મહુવાના ભક્તો આવે છે ૪૦૯
૬૨૮. અયોધ્યાપ્રસાદજી ને શુકમુનિનો પરસ્પર મહિમાનો પ્રસંગ ૪૦૯
૬૨૯. પીપલગના ભગાભગત ત્રણ ફેરા ફરી માંડવેથી સાધુ થયા ૪૧૦
૬૩૦. કંકોત્રી આવતાં પીપળાવના પ્રભાશંકરે લગ્ન પાછાં વાળ્યાં ૪૧૧
૬૩૧. હળિયાદના ભગાભગત મૂળજી બ્ર.ના કહેવાથી સાધુ થયા ૪૧૧

॥ શ્રીગોપાળાનંદસ્વામીની ચમત્કારી વાતો - ૧૫૨ ॥

૬૩૨. મહારાજે ભક્તચિંતામણિમાં પરચા વિભાગમાં ગોપાળાનંદ સ્વામીનું ૧૪૨ મું આખું પ્રકરણ લખાવ્યું ૪૧૨
૬૩૩. સદ્.ગોપાળાનંદસ્વામીના વચને વરસાદ થયો ૪૧૨
૬૩૪. ભાદરાના રતનાભગતને સ્વામીએ મૂર્તિ ધારવાની રીત ધામમાં બતાવી ને વાસના ટળાવી ૪૧૩

૬૩૫. સદ્.ગુણાતીતાનંદસ્વામીની માંગણીથી સદ્.ગોપાળાનંદસ્વામી દર વર્ષે એક માસ જૂનાગઢ વાતું કરવા ને દર્શન દેવા જતાં ૪૧૩
૬૩૬. સ્વામીએ ભેટ આવેલા બધા પેંડા મોકા ખાચરને આપ્યા તેથી પુરુષાનંદસ્વામીને સંશય થયો ૪૧૪
૬૩૭. સ્વામીએ વરસાદ કરીને બીડમાં ઘાસ કાપતા સંતોની અગ્નિ થકી રક્ષા કરી ૪૧૫
૬૩૮. ગોપાળાનંદસ્વામીએ બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું કે, ગઢપુરથી ત્રણ સંતો મહારાજની પ્રસાદી લઈને આવે છે ૪૧૬
૬૩૯. ગોંડલના રાઘવજીએ આઠ આના દેવદ્રવ્ય લીધું તેથી તેમની દુર્દશા થઈ ૪૧૬
૬૪૦. રાઘવજીનો ગયેલો અધિકાર ગોપાળાનંદસ્વામીની કૃપાદષ્ટિથી પાછો આવ્યો ૪૧૭
૬૪૧. સ્વામીની કૃપાથી ભાણાભાઈને ગોંડળનું રાજ્ય મળ્યું, પણ સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે ભગવાન ભૂલ્યા ૪૧૮
૬૪૨. સ્વામી કારિયાણી આવ્યા, મહારાજ હાથ ઝાલીને અક્ષર-ઓરડીમાં લઈ ગયા ૪૧૮
૬૪૩. સ્વામીને મહારાજે અહીં આવ્યાના છ હેતુ કહ્યા, તે સાંભળીને નિષ્કુળાનંદસ્વામીને રામાનંદસ્વામીની વાત સમજાણી ૪૧૯
૬૪૪. છ હેતુની વાત સાંભળીને નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ 'પુરુષોત્તમ-પ્રકાશ' ગ્રંથ લખ્યો ૪૨૧
૬૪૫. સ્વામીએ વડતાલમાં પાટીદારોની પ્રાર્થનાથી વરસાદ કર્યો ૪૨૨
૬૪૬. સ્વામીના પત્રથી મહારાજે સર્વ દેશમાં વરસાદ વરસાવ્યો ૪૨૨
૬૪૭. શેષજી રસ્તામાં સ્વામીનાં દર્શને આવ્યા ૪૨૩
૬૪૮. વિજ્ઞાનદાસજીના ભાણાએ બે સંતોને રોટલા જમાડ્યા ૪૨૪
૬૪૯. સંતને જમાડ્યાના પુણ્યે વિજ્ઞાનદાસજીના ભાણેજ દેવ થયા ૪૨૪

૬૫૦. દેવ થયેલા ભાણેજ વિજ્ઞાનદાસજી દ્વારા અક્ષરધામમાં ગયા ૪૨૫
૬૫૧. સ્વામીના કહેવાથી વરસાદ આવ્યો ને બંધ થયો ૪૨૬
૬૫૨. બોટાદમાં સ્વામીએ સંતની પંક્તિ સમયે વરસાદને અટકાવ્યો ૪૨૬
૬૫૩. સ્વામીએ શિવલાલ શેઠને આવાહન-વિસર્જન શીખવાડ્યો ૪૨૭
૬૫૪. બોટાદમાં નારણ અને બોઘા દરજીએ વસ્ત્રના માપથી વસ્ત્ર સીવવાનો નિયમ લીધો ૪૨૭
૬૫૫. બોટાદમાં સ્વામીએ કઠિયારા ને વાણિયાના દૃષ્ટાંતથી સાચા ગરીબની વ્યાખ્યા કરી ૪૨૮
૬૫૬. બોટાદમાં લાલજીની સેવાનું સદૃષ્ટાંત માહાત્મ્ય કહ્યું ૪૨૯
૬૫૭. કુંડલાના કરશન વાણિયાને સ્વામીના આશીર્વાદ ૪૩૧
૬૫૮. કરશનભાઈના સાસુ-સસરાએ તેની સાથે વ્યવહાર તોડ્યો ૪૩૨
૬૫૯. કરશનને સ્વામીના આશિષ ફળ્યા, તેથી વ્યવહારે સુખી ને નાતમાં મોટેરા થયા ૪૩૨
૬૬૦. કરશનભગતે જેલમાં પણ ટેક રાખી, અંતે લવજી મહારાજે છોડાવ્યા ૪૩૩
૬૬૧. વિધાત્રાનંદસ્વામી સાથે હેત છે, એમ જાણીને સ્વામી લખુ કંદોઈના દીકરા પર રાજી થયા ૪૩૪
૬૬૨. સ્વામીએ દાદાના પુત્ર અમરા ખાચરને અંબરીષ કહ્યા ૪૩૪
૬૬૩. સ્વામીએ કલ્યાણ કંદોઈને આશીર્વાદ આપ્યા ૪૩૪
૬૬૪. સ્વામીએ હરજી ઠક્કરને દર્શન દઈને બચાવ્યા ૪૩૫
૬૬૫. ગઢપુરમાં સ્વામીએ બીમાર સંતનો દેહ મેલાવ્યો ૪૩૫
૬૬૬. મહારાજે સદ્.ગોપાળાનંદસ્વામીને સત્સંગની સોંપણી કરી ૪૩૬
૬૬૭. સદ્.ગોપાળાનંદસ્વામી ધામમાં સિધાવ્યા ૪૩૭
૬૬૮. સ્વામીની કૃપાથી વડોદરા રાવસાહેબ ગોપાળજીનો રોગ ગયો ૪૩૭

૬૬૯. સ્વામીની કૃપાથી સુરતનો પારસી બાળક બોલતો થયો ૪૩૭
૬૭૦. સ્વામીની વાતોથી ખંભાતના સદાશિવને હવેલીનો મોહ ટળ્યો ૪૩૮
૬૭૧. વરસતા વરસાદમાં સ્વામી એકલા કોરા રહ્યા ૪૩૮
૬૭૨. સ્વામીએ પુસ્તકોને મીણિયાં બંધાવ્યાં ને વરસાદ થયો ૪૩૯
૬૭૩. સ્વામીના અપરાધથી ઉમરેઠના અમલદારનો અધિકાર ગયો ૪૩૯
૬૭૪. ગઢપુરમાં વાણિયાનું ભૂત કાઢ્યું ને તે સાધુ થયા ૪૪૦
૬૭૫. સ્વામીના જન્મ સમયે થયેલો ઉત્સવ ને આકાશવાણી ૪૪૦
૬૭૬. સ્વામીએ વિદ્યાભ્યાસ કરીને પછી પાઠશાળા ખોલી ૪૪૧
૬૭૭. પાઠશાળામાં બાળકોને સમાધિ દ્વારા બ્રહ્મવિદ્યા આપી ૪૪૧
૬૭૮. સમાધિવાન બાળકને તેના પિતા લઈ ગયા પછી માફી માંગી ૪૪૧
૬૭૯. વીરમંત્રથી વિષ્ણુને લાવતો તાંત્રિક કપટ ખુલ્લું થવાથી ભાગ્યો ૪૪૨
૬૮૦. સ્વામીની પૂજામાં દેવો પધારતા, સ્વામીનાં ચરણસ્પર્શથી મહુડો મીઠો થયો ૪૪૩
૬૮૧. ખુશાલ ભટ્ટને ધ્યાનમાં તેજ સાથે છ યોજન સંભળાય તેવા કડાકા સંભળાયા ને પ્રાર્થનાથી વૃષ્ટિ કરી ૪૪૩
૬૮૨. શામળાજીમાં ખુશાલ ભટ્ટના ચમત્કાર ૪૪૪
૬૮૩. ખુશાલભાઈએ નદીમાં રહેતાં હજારો ભૂતોનો ઉદ્ધાર કર્યો ૪૪૪
૬૮૪. ગૃહત્યાગ વખતે ખુશાલભાઈએ દીકરીને આશિષ આપ્યા ૪૪૪
૬૮૫. ગૃહત્યાગ વખતે ખુશાલભાઈએ પિતાને આશીર્વાદ આપ્યા ને ટાંપાટુંપાના મિત્ર કાના પટેલ સાથે ચાલી નીકળ્યા ૪૪૫
૬૮૬. ખુશાલ ભટ્ટ જેતલપુર આવીને મહારાજને મળ્યા ૪૪૫
૬૮૭. મુક્તાનંદસ્વામીને મહારાજે ખુશાલ ભટ્ટનો સ્વામી-સેવક ભાવ જણાવ્યો ૪૪૬
૬૮૮. ખુશાલભાઈની ભક્તિથી મહારાજ સદાશિવને ઘેર દિવ્યરૂપે જમતા ૪૪૬

૬૮૯. ખુશાલભાઈ દ્વારા સયાજીરાવનાં કાકાનાં બાળકોને સમાધિ ૪૪૭
૬૯૦. સયાજીરાવને મંત્રી દ્વારા ખુશાલભાઈની સમાધિની ખાતરી ૪૪૮
૬૯૧. ભાવનગરથી કોઈ મહાભારતનું પુસ્તક ન લાવી શક્યું ૪૪૮
૬૯૨. ભાવનગર જતાં રેવા અને વરતેજ ગામમાં ચમત્કાર ૪૪૮
૬૯૩. ભાવનગર જતાં લક્ષ્મીરામને બતાવેલો ચમત્કાર ૪૪૯
૬૯૪. ખુશાલભટ્ટે ચમત્કાર દેખાડીને ભાવનગર કાશીરામના ઘેરથી મહાભારતનું પુસ્તક લાવી આપ્યું ૪૫૦
૬૯૫. ખુશાલ ભટ્ટને દીક્ષા દીધી ૪૫૧
૬૯૬. ઉમરેઠમાં બ્રાહ્મણપુત્રને સમાધિ કરાવી વૈકુંઠમાં મોકલી સ્વામી લેખની ખબર લાવ્યા, ઉપાસના તેવી પ્રાપ્તિની શીખ ૪૫૧
૬૯૭. સ્વામીએ અહીં મૂર્તિની પૂજા કરી તે ધામમાં પૂજા થઈ ૪૫૨
૬૯૮. ઉમરેઠમાં સ્વામીએ સૂત્રભાષ્ય પૂર્ણ કર્યું, શિવલાલ શેઠે તેની પૂજા કરી તે ધામમાં મહારાજ ને મુક્તોની પૂજા થઈ ૪૫૩
૬૯૯. વસોમાં સ્વામીએ પચ્છે ગામના પોચા ભટ્ટને જમ દેખાડ્યા ૪૫૪
૭૦૦. વસોમાં સ્વામીને વસ્તા ખાચરે સમૃદ્ધિનું કારણ પૂછ્યું ૪૫૪
૭૦૧. વસોમાં સ્વામીએ હરિભક્તોની સમૃદ્ધિનું કારણ કહ્યું ૪૫૫
૭૦૨. વડતાલમાં મહારાજે ફણેણીના સુતારને તેજોમય મુક્તમંડળ સાથે દર્શન દીધાં ૪૫૫
૭૦૩. મહારાજે નારુપંત નાનાની સો જન્મની કસર કાઢી ૪૫૬
૭૦૪. મહારાજે સદ્.ગોપાળાનંદસ્વામીને મૂળઅક્ષર કહ્યા ૪૫૬
૭૦૫. રાઘવજી સોનીની સ્ત્રીએ દેહ મેલ્યો તે વાત સ્વામીએ વિજ્ઞાનદાસજી પાસે કરાવી ૪૫૭
૭૦૬. સ્વામીએ વિજ્ઞાનદાસજી પાસે છોકરાએ દેહ મેલ્યો ને ધામમાં ગયો તેની વાત કરાવી ૪૫૮
૭૦૭. વડતાલમાં એક ગરીબ ભક્ત ને સ્વામીનો રોચક સંવાદ ૪૫૮

૭૦૮. વડોદરામાં સ્વામીએ મહાવિદ્વાન દિગ્વિજયી ચૌદ વિદ્યા ભણેલ તૈલંગ શાસ્ત્રીને હરાવી આશ્રિત કર્યો ૪૫૯
૭૦૯. સ્વામીએ કૃષ્ણારામને બચાવવા ગ્રહણ ફેરવ્યું ૪૬૧
૭૧૦. સ્વામીએ લક્ષ્મીજી પાસે સયાજીરાવને હાર પહેરાવડાવ્યો ૪૬૩
૭૧૧. સ્વામીએ સયાજીરાવ દ્વારા રતીરામ શાસ્ત્રીનું દારિદ્ર ટાળ્યું ૪૬૩
૭૧૨. સ્વામીએ એક ભગતને “આવો ડોસા” કહ્યું, પછી રમૂજ થઈ ૪૬૪
૭૧૩. પ્રાર્થનાથી સ્વામી દોષ ટાળવા તૈયાર થયા,ભગતે ના પાડી ૪૬૪
૭૧૪. સ્વામી આગળ માન રાખવાથી મંગળજીભાઈ પાછા મંગળિયો થઈ ગયા ૪૬૪
૭૧૫. વડતાલમાં સ્વામીની કૃપાથી કોગળિયાનો રોગ ગયો ૪૬૫
૭૧૬. સ્વામીએ વડોદરા-દીવાનના યજ્ઞની પૂર્ણાહુતિમાં વરસાદ કર્યો ૪૬૬
૭૧૭. સ્વામીએ વડોદરામાં ત્રણ રાત-દિ’ વરસાદ વરસાવ્યો ૪૬૭
૭૧૮. સ્વામીએ ધ્યાનમાં ચંદ્રમાનું મંડળ ખેંચ્યું ૪૬૭
૭૧૯. મહારાજે હરજી ઠક્કરને સ્વામીનો સંગ રાખવા આજ્ઞા કરી ૪૬૭
૭૨૦. સ્વામી અને સચ્ચિદાનંદસ્વામીનો સંવાદ ૪૬૮
૭૨૧. સ્વામીએ કરાળીમાં સાઠ સંતોને પોતાના અને મહારાજનાં પ્રારબ્ધનો અનુભવ કરાવ્યો ૪૬૮
૭૨૨. સ્વામીએ મેરાલભાઈનું વૈદું કરાવીને કૃષ્ણારામની આજીવિકા કરી આપી ૪૬૯
૭૨૩. સ્વામીની કૃપાથી કૃષ્ણારામ શાસ્ત્રીના દીકરાનાં લગ્ન નિર્વિઘ્ન પૂર્ણ થયાં ૪૭૦
૭૨૪. નાથભગતના અપરાધી નારુપંથ નાના દેશપાર થયા ૪૭૧
૭૨૫. સ્વામીને નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ ભૂખરૂપી કૂતરીનું દૃષ્ટાંત કહ્યું ૪૭૨
૭૨૬. સ્વામીએ દૂધના દેગડા લઘુશંકાના ખાળિયે ઢોળી દીધાં ૪૭૪

૭૨૭. જોળના વિદ્યાર્થીઓને માટલી અક્ષયપાત્ર કરી આપી ૪૭૫
૭૨૮. નાપાના બારોટને તાંદળજાની ડાળખી દ્વારા બે પુત્ર આપ્યા ૪૭૫
૭૨૯. સ્વામીએ જોળમાં મંદિરની રક્ષા માટે ભૂરિયો નાગ મેલ્યો ૪૭૬
૭૩૦. સ્વામીએ બ્રહ્માનંદસ્વામીની વિનંતીથી જૂનાગઢમાં દ્વેષી બાવાને પરાસ્ત કરી ભઠ્ઠીમાં અગ્નિ પ્રદીપ્ત કર્યો ૪૭૮
૭૩૧. સ્વામીના કહેવાથી સાધુએ પાલખ ન બાંધી, મિત્રના કહ્યાથી બાંધી ૪૭૯
૭૩૨. સ્વામી સાથે ફરવા ન જવાના અપરાધથી સત્સંગમાંથી ગયા ૪૮૦
૭૩૩. સ્વામીને મુળી ને ધોલેરા મૂર્તિ પધરાવવાનું આમંત્રણ ૪૮૦
૭૩૪. સ્વામીએ મુળીમાં મૂર્તિ પધરાવીને લાડવા અખૂટ કર્યા ૪૮૧
૭૩૫. સ્વામીના કહેવા છતાં બે દાડમ ન આપ્યાં; તેથી મુળીમાં દાડમનો બગીચો સુકાઈ ગયો ૪૮૨
૭૩૬. ધોલેરા પ્રતિષ્ઠા વખતે સ્વામીએ દેવતાઓને પ્રત્યક્ષ બોલાવ્યા ૪૮૩
૭૩૭. સ્વામીને ધોલેરાથી સારંગપુર લઈ જવાનું વચન આપીને કુસંગીના કહેવાથી ગાડાવાળા જતા રહ્યા ૪૮૪
૭૩૮. કુસંગીનું માનવાથી ગાડાવાળાને અન્ન-વસ્ત્રનું દુઃખ આવ્યું ૪૮૫
૭૩૯. સ્વામીના કહેવાથી વાઘા ખાચરે જાતે ખેતી કરી સુખી થયા ૪૮૫
૭૪૦. સ્વામીએ પુરુષાનંદસ્વામીને ઘેલામાં શ્વેતદ્વીપના મુક્તનાં દર્શન કરાવ્યા ૪૮૬
૭૪૧. ઝમરાળામાં પ્રાગજી દવેને ત્રિપુંડ્ર ભૂંસીને સત્સંગી કર્યા ૪૮૬
૭૪૨. સ્વામીના પ્રતાપે નિત્યાનંદસ્વામી રઘુવીરજી મહારાજ સાથે સંઘમાં આવવા રાજી થયા ૪૮૭
૭૪૩. સ્વામીના વચને હરજી ઠક્કરને લઘુશંકા થઈ - મોટાનું વચન એ જ મોટું ઔષધ ૪૮૮

૭૪૪. ઈડરના રાજાને સ્વામીના વચને પુત્ર થયો ૪૮૮
૭૪૫. ગંગારામ દવેને દીક્ષા આપી ધર્મસ્વરૂપાનંદ કર્યા ૪૮૯
૭૪૬. દેવાનંદસ્વામીએ શાપ આપેલો છતાં સ્વામીનાં વચને ભીમ પંડ્યાને ત્રણ પુત્રો થયા ૪૮૯
૭૪૭. ખરડના ગોવિંદજી વિપ્રને જગન્નાથજીએ સ્વામી પાસે મોકલ્યા ૪૯૦
૭૪૮. ગોવિંદજી વિપ્રએ સ્વામી પાસે વર્તમાન ધાર્યા અને ગોપાળાનંદ નામનું ભજન કરી અંતે ધામમાં ગયા ૪૯૧
૭૪૯. રોજકાના શિવશંકર ભટ્ટે પુત્ર માટે જનમંગલના પાઠ કર્યા પરંતુ સ્વામીના વચને તેમના ભાઈને પુત્ર થયો ૪૯૨
૭૫૦. રોજકામાં એક બ્રાહ્મણને ઘેર રહેતા સંતે પુત્રરૂપે જન્મ લીધો ૪૯૩
૭૫૧. સ્વામીના ને ભૂદેવના અપમાનથી ભોળાદના પટેલને આઠ જમ ઊપાડી ગયા ૪૯૩
૭૫૨. વારણાના બ્રાહ્મણ ભક્તને ઘેર ધૂંધળી મલ જન્મેલો, તે સ્વામીના વચને ગયો ૪૯૫
૭૫૩. સ્વામીએ માણસાના નરસીરામભાઈને અંતર્યામીપણે ઓળખાણ આપી ને તેના દોષમાત્ર ટાળ્યા ૪૯૫
૭૫૪. સ્વામીએ વરતાલના મહંત અક્ષરાનંદસ્વામીનો મોહ ટાળ્યો ૪૯૭
૭૫૫. સ્વામીની વાતોથી ચૈતન્યાનંદસ્વામીને સમજણની કસર ટળી ૪૯૮
૭૫૬. સર્વનિવાસાનંદસ્વામીએ અમદાવાદ દેશ અને સાઠ શિષ્યો છોડીને સ્વામીનો સમાગમ કર્યો ૪૯૯
૭૫૭. રાઠોડ ધાધલને ઘેર પુત્રરૂપે જન્મેલા સાથીને ઓળખ્યો ૫૦૦
૭૫૮. સ્વામીએ વાઘા ખાચરની વિનંતીથી સારંગપુરમાં હનુમાનજીની સ્થાપના કરી ૫૦૧
૭૫૯. સ્વામીએ કહ્યું, હનુમાનજી મોટા થઈને પ્રતાપી થશે ૫૦૩
૭૬૦. સ્વામીએ બોટાદમાં ચરણારવિંદ પધરાવ્યાં ૫૦૩

૭૬૧. પટવાના વૈદ બ્રાહ્મણને ચમત્કાર બતાવીને આશ્રિત કર્યા ૫૦૪
૭૬૨. સુંદરિયાણામાં રાજવૈદ હેમરાજશાને સ્વામીએ સત્સંગી કર્યા ૫૦૫
૭૬૩. મહારાજે ધામમાં જતાં પહેલાં મુક્તાનંદસ્વામીને તેડાવીને કહ્યું, આ ગોપાળાનંદસ્વામી મૂળઅક્ષર છે ને ત્રણરૂપે છે ૫૦૬
૭૬૪. એક ભગતને મહારાજ પરાણે ધામમાં લઈ ગયા તે વાત સ્વામીએ સભામાં કરી ૫૦૭
૭૬૫. સ્વામીએ રામજીભગતની ઈચ્છાથી પોતાની મોટ્યપ કહી ૫૦૮
૭૬૬. નિત્યાનંદસ્વામીના કહેવાથી સ્વામીએ અરદેશરજીને તેમની ભૂલ ઓળખાવી ૫૦૮
૭૬૭. ધામમાં જવા તૈયાર થયેલા સ્વામીને ઠપકો આપીને રાખ્યા ૫૧૦
૭૬૮. સ્વામી અને બ્રહ્માનંદસ્વામીના શિષ્યોનો સંવાદ ૫૧૦
૭૬૯. મહારાજે વસ્તા ખાચરને ગોપાળાનંદસ્વામીની અને પોતાની મોટપ કહી ૫૧૧
૭૭૦. વડોદરાના ત્રંબકનાથને સ્વામીએ કૃપાસાધ્ય વિદ્યા આપી ૫૧૨
૭૭૧. સ્વામીએ રાવ સાહેબનો બ્રહ્મરાક્ષસનો વળગાડ કાઢ્યો ૫૧૩
૭૭૨. સ્વામીએ સિયાજીરાવ પાસે વડોદરાના દેવની સેવા કરાવી ૫૧૪
૭૭૩. મેઘપુરના શુકદેવ બ્રાહ્મણ સ્વામીના પરચાથી સત્સંગી થયા ૫૧૫
૭૭૪. સ્વામીએ આખાના નરશી દવેની વિનંતીથી વરસાદ કર્યો ૫૧૫
૭૭૫. ગોંડલ લુવારને કહ્યું, આ તારો બાપ છે તે ધાવશે નહિ ૫૧૫
૭૭૬. ભરૂચ મંદિરના કામ વખતે સ્વામીએ વરસાદ ચાલુ-બંધ કર્યો ૫૧૬
૭૭૭. સ્વામીએ ભરૂચમાં વરસાદ કર્યો ને સુરત આવ્યા ત્યાં મહારાજ વાણિયાને પરાણે તેડી ગયા, તે વાત સભામાં કરી ૫૧૭
૭૭૮. સ્વામી કહે, મહારાજ ફરી જન્મની આજ્ઞા કરે તો ગરીબ બ્રાહ્મણને ઘેર જન્મ લઉં ૫૧૮
૭૭૯. મહારાજે સ્વામીને બ્રહ્મરૂપ થઈને ધ્યાન ધર્યાની રીતિ કહી ૫૧૮

૭૮૦. સ્વામીએ પેટલાદ કચેરીમાં વડતાલ મંદિરનું દાણ માફ કરાવ્યું ૫૧૯
૭૮૧. વડતાલથી પથ્થરમંગાવેલ કસીયાજીને સ્વામીએ પરચો આપ્યો ૫૨૧
૭૮૨. આખી રાત સેવા કરનાર સંત ઉપર સ્વામી પ્રસન્ન થયા ૫૨૨
૭૮૩. સ્વામીની હાજરીમાં હરજી ઠક્કરે યુક્તિથી બ્રહ્મજ્ઞાનીને જીત્યો ૫૨૩

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીમુક્તાનંદસ્વામીની વાતો - ૫૩ ॥

૭૮૪. સ્વામી પચાસ સંતો સાથે અમદાવાદ ગયા ને બ્રહ્મજ્ઞાનીઓને મહારાજના પ્રતાપે જીત્યા ૫૨૪
૭૮૫. વાત અસર કરે ન કરે તેનું રહસ્ય સ્વામીએ શાસ્ત્રીઓને કહ્યું ૫૨૫
૭૮૬. વડોદરાના રામચંદ્ર વૈદને ડાકોરનાથજીએ કલ્યાણ માટે સ્વામી પાસે મોકલ્યા ૫૨૬
૭૮૭. મહારાજે રામચંદ્ર વૈદને અલૌકિક દર્શન દઈને, નિયમ ધરાવીને આશ્રિત કર્યા ૫૨૭
૭૮૮. સ્વામીએ નડિયાદમાં ભક્તોને મહારાજનો મહિમા કહ્યો ૫૨૮
૭૮૯. સ્વામી કહે જીવ શ્રીહરિ-સંત આગળ સરળ વર્તે તો ધામ પામે ૫૨૯
૭૯૦. સ્વામીએ વાણીની મીઠાશથી ક્રોધી નાગા બાવાને શાંત કર્યા ૫૨૯
૭૯૧. સ્વામીએ ઉમરેઠમાં છ મહિના રહીને સત્સંગ કરાવ્યો ૫૩૦
૭૯૨. શ્રીહરિ પોતે કેટલા દૂરથી આવ્યા છે તેની સ્વામીને વાત કરી ૫૩૦
૭૯૩. મુક્તાનંદસ્વામીની પૂજામાં રામાનંદસ્વામીનો આડબંધ ૫૩૦
૭૯૪. મુક્તાનંદસ્વામીનો ગુણગ્રાહી સરળ-દાસભાવનો સ્વભાવ ૫૩૧
૭૯૫. ભેંસજાળના મોતી ત્રવાડી મુક્તાનંદસ્વામીના આચરણથી શ્રીજીના આશ્રિત થયા ૫૩૨
૭૯૬. મહારાજે શુકમુનિને દીક્ષા આપી, સ્વામીએ નામકરણ કર્યું ૫૩૩
૭૯૭. સ્વામીએ મહારાજના નખ લીધા, તે જોઈને સંશયગ્રસ્ત પર્વતભાઈ વગેરેને સ્વામીએ નિશ્ચય કરાવ્યો ૫૩૪

૭૯૮. સ્વામીને રામાનંદસ્વામીએ મહારાજનો નિશ્ચય કરાવ્યો ને સ્વામીએ પ્રથમ આરતી કરી ૫૩૬
૭૯૯. સ્વામીના વચને વર્ણી પોઠિયા ઉપર કાલવાણીથી લોજ જઈને પાછા આવ્યા ૫૩૭
૮૦૦. સ્વામી આજ્ઞા વિના દર્શને આવ્યા તો મહારાજે મનુષ્યલીલા કરી ૫૩૭
૮૦૧. સ્વામીએ સુરતના ભક્તોએ આપેલા ત્રણસો રૂપિયા મહારાજને અર્પણ કરાવ્યા ૫૩૮
૮૦૨. મહારાજ મુક્તાનંદસ્વામી ભેળા જમ્યા એવું હેત હતું ૫૩૯
૮૦૩. મુક્તાનંદસ્વામીના અંતિમ ત્રણ સંકલ્પો ૫૩૯
૮૦૪. સ્વામીએ વર્ણીનાં વચને બાઈઓની સભામાં કથા બંધ કરી ૫૪૦
૮૦૫. લોજમાં વર્ણીએ આશ્રમની દીવાલનો ગોખલો પૂરાવ્યો ૫૪૦
૮૦૬. ગઢપુરમાં સ્વામીએ ગ્વાલિયરના ગવૈયાઓને પરાસ્ત કર્યા ૫૪૧
૮૦૭. કમિયાળા જતાં ઘોડી ભડકી, સ્વામીનો હાથ મરડાયો ૫૪૧
૮૦૮. સ્વામીના અપરાધથી સાંગાવદરના કણબીને ચોરે માર્યો ૫૪૨
૮૦૯. નીલકંઠવર્ણી સ્વામીને કહે, તુંબડીનું ધ્યાન કરો છો ? ૫૪૨
૮૧૦. સ્વામીનું ધોતિયું ધોવા પુજો કુંભાર ત્યાગી થયા ૫૪૩
૮૧૧. મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને તેમની મોટ્યપ કહી ૫૪૩
૮૧૨. મુક્તાનંદસ્વામીની રામાનંદસ્વામીએ પરીક્ષા લીધી ૫૪૩
૮૧૩. મહારાજે ગામ સરકારપરમાં વાણિયાની રોટલી ચોરી, પછી તેણે રસોઈ આપી અને બે ભાઈ સાધુ થયા ૫૪૪
૮૧૪. મહારાજે બે ગામ ફરીને વતું કરાવ્યું ને ગજા ગઢવીની વાત ૫૪૫
૮૧૫. સ્વામીએ લોકમેણાને લઈ માથેથી રૂમાલ ઉતારી નાંખ્યો ૫૪૬
૮૧૬. સ્વામીએ કીર્તન લખીને ધનબાઈને મોકલ્યું, મોટીબા પાસે કંઠી પહેરાવી ૫૪૭

૮૧૭. મહારાજે સ્વામીને તલવાર સમણવાનું રહસ્ય કહ્યું ૫૪૭
૮૧૮. સ્વામીના ગુણગ્રાહી સ્વભાવથી મહારાજ બહુ રાજી થયા ૫૪૭
૮૧૯. શુકજી-પરીક્ષિત જેવા વક્તા-શ્રોતા હોય તો આજેય મોક્ષ થાય ૫૪૮
૮૨૦. સ્વામીએ જયમંગળ હાથીના દૃષ્ટાંતે શુકજી જેવા સમર્થ જ કલ્યાણ કરી શકે તે વાત કરી ૫૪૮
૮૨૧. શ્રીહરિએ સ્વામીનો હાથ પોતાની છાતીએ અડાડી મહિમા કહ્યો ૫૪૯
૮૨૨. મહારાજે સ્વામીને કહ્યું તમે ને માણકીએ સાથે તપ કરેલું ૫૪૯
૮૨૩. સદ્.ગોપાળાનંદસ્વામીના કહ્યા પ્રમાણે સ્વામીએ વસ્તુઓ વહેંચી દેહ મૂક્યો ૫૪૯
૮૨૪. મહારાજ મુક્તાનંદસ્વામીની મર્યાદા રાખતા ૫૫૦
૮૨૫. મહારાજે સ્વામી પાસે વાતો કરાવી બ્રહ્માનંદસ્વામીએ ના પાડી ૫૫૦
૮૨૬. ગોપાળાનંદસ્વામીએ સ્વામીની સેવામાં અનુપમાનંદને રાખ્યા ૫૫૦
૮૨૭. સ્વામીએ મહારાજને પાણીનું ઉનામણિયું આપ્યું ૫૫૧
૮૨૮. સ્વામીએ સુરતમાં એકાંતરા પાકી રસોઈ લીધી તેથી સંતોએ મહારાજને ફરિયાદ કરી ૫૫૧
૮૨૯. સુરતમાં સંતનો મા-બાપને સત્સંગ કરાવવાનો સંકલ્પ, સ્વામીએ વાતે કરીને ટાળ્યો ૫૫૨
૮૩૦. સ્વામીએ એક સંતને ટોક્યા તો મારવા તૈયાર થયા ૫૫૩
૮૩૧. સ્વામી ઘર છોડવા માટે ગાંડા થયા ૫૫૪
૮૩૨. સ્વામીનો ગૃહત્યાગ, ધ્રાંગધ્રા-મોરબી થઈ સરધાર આવ્યા ૫૫૪
૮૩૩. સ્વામી સરધારમાં તુલસીદાસના દ્વારાના મુખિયા બન્યા ને તળાવ પર રામાનંદસ્વામીના ભક્તો મળ્યા ૫૫૬

૮૩૪. રામાનંદસ્વામીએ મુકુંદદાસને કથામાં આવવાની ના પાડી ૫૫૭
૮૩૫. મુકુંદદાસે વરસતા વરસાદે નવેળામાં બેસી કથા સાંભળી ૫૫૭
૮૩૬. મુકુંદદાસનો સદાવ્રતમાં છૂટો હાથ, તુળસીદાસે રજા દીધી ને બંધિયામાં રામાનંદજી પાસે દીક્ષા લીધી ૫૫૮

॥ ગામ લીંબલીના પીતાંબરભાઈ લુવાણાની વાત - ૧ ॥

૮૩૭. લીંબલીના પીતાંબરનું કપટ ઉઘાડું પડ્યું ૫૬૦

॥ ગામ હાટીના માળિયાના મૂળજીના વર્તમાનની વાત - ૧ ॥

૮૩૮. માળિયાના મૂળજીએ બાઈઓને ભોળવીને મહારાજને ભેટ ધરેલા રૂપિયા ને ઘરેણાંના ડબ્બા ચોર્યા ૫૬૧

॥ સદ્‌ગુરુ મોટા ગોવિંદાનંદસ્વામીની વાતો - ૩ ॥

૮૩૯. સ્વામી ઘર છોડીને નીકળ્યા ને રસ્તે રાજાની દાસી મળી ૫૬૪
૮૪૦. મહારાજે સ્વામીને સ્થાનનું બંધન છોડાવ્યું ૫૬૪
૮૪૧. મહારાજે સ્વામી પાસે યજ્ઞ કરાવ્યો ને બે હજાર રૂપિયા વધ્યા તેનો ભેદ પર્વતભાઈની દીકરી પાસે ખોલાવ્યો ૫૬૫

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીબ્રહ્માનંદસ્વામીની વાતો - ૩૦ ॥

૮૪૨. મહારાજે કુંડળમાં લાડુદાનને મોટીબા સાસરે જાય; એમ સમજાવવા કહ્યું ૫૬૬
૮૪૩. લાડુદાનજીએ મોટીબાને રસશૃંગાર સંબંધી વાતો કરી ૫૬૭
૮૪૪. લાડુબાની વાતો સાંભળી લાડુદાને તેઓની માફી માંગી ૫૬૮
૮૪૫. લાડુદાને કુંડળમાં આવી દીક્ષા લીધી ને શ્રીરંગ થયા ૫૬૯
૮૪૬. લાડુદાનને સંબંધીઓ તેડવા આવ્યા, તે પાછા ગયા ૫૬૯
૮૪૭. કારિયાણીમાં સ્વામીએ 'સુણો ચતુર સુજાણ'એ કીર્તન કર્યું ૫૭૦

૮૪૮. ગઢપુરમાં સ્વામીની આજ્ઞાથી ખરીદી થાય તેવો ઠરાવ ૫૭૨
૮૪૯. મહારાજ ધામમાં ગયાના સમાચાર જાણી સ્વામી ગઢપુર આવ્યા, ગોપીનાથજીની મૂર્તિમાંથી પ્રગટી હાર પહેરાવ્યો ૫૭૨
૮૫૦. મહારાજનો અગ્નિસંસ્કાર થયો જાણીને સૌને ઠપકો દીધો ૫૭૩
૮૫૧. સ્વામીને મુક્તાનંદસ્વામી સાથે ત્રણ દિ' અબોલા રહ્યા ૫૭૩
૮૫૨. મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીની મશ્કરી કરી ૫૭૪
૮૫૩. મહારાજે સૌને શણનાં ટાટ પહેરાવ્યાં ૫૭૪
૮૫૪. સ્વામીએ ત્રણ હાથનું વસ્ત્ર પહેર્યું ૫૭૪
૮૫૫. સ્વામીને એકલવાસમાં બોટાદના ભગાદોશી જમાડતા ૫૭૫
૮૫૬. મહારાજે બારપટોળીના કાળુવાવડીયાને દર્શન દઈ બધા રાળ સ્વામીને અપાવ્યા ને પટારા રાળથી ભરી દીધા ૫૭૫
૮૫૭. બ્રહ્માનંદસ્વામીની નિષ્ઠા જોઈને નવાબ ચરણે પડ્યા ૫૭૬
૮૫૮. જૂનાગઢ મંદિર અટકાવવા આવતો રંગીલદાસ કમોતે મર્યો ૫૭૬
૮૫૯. સ્વામી પાસે મલાર રાગ ગવરાવીને વરસાદ કરાવ્યો ૫૭૮
૮૬૦. સ્વામીને મુળી મંદિર માટે પથ્થર ને પાણી મહારાજે બતાવ્યાં ૫૭૮
૮૬૧. સ્વામીએ હળવદમાં મુળીના મંદિર માટે ફાળો કર્યો ૫૭૯
૮૬૨. સ્વામીએ મહારાજની સાખીનો ઉત્તર સાખીમાં આપ્યો ૫૭૯
૮૬૩. વડતાલમાં સ્વામીએ ભેટ લેવા પાર્ષદને રાખ્યા પણ મહારાજના પાર્ષદે લેવા ન દીધી તેથી તેને સ્વામીએ ધમકાવ્યા ૫૮૦
૮૬૪. સ્વામીએ પોંક આપનારા છોકરાઓનું અંતે કલ્યાણ કર્યું ૫૮૧
૮૬૫. સ્વામીએ જમાડનાર ધ્રાંગધ્રાના સોનીનું કલ્યાણ કર્યું ૫૮૧
૮૬૬. ધ્રાંગધ્રાથી મેથાણ જતાં વૈરાગીએ સ્વામીને લૂંટ્યા ૫૮૨
૮૬૭. સ્વામીને મહારાજે કહ્યું, અમે કેટલી દયા કરી ! ૫૮૨
૮૬૮. મહારાજે સ્વામીને કહ્યું, ખરા સત્સંગી થયા છો ? ૫૮૨

૮૬૯. સ્વામીએ મહારાજને ધ્યાનમાંથી ઉઠાડી રાજી કર્યા ૫૮૩
૮૭૦. મહારાજે રાધાવાવે વાંસળી વગાડી ૫૮૩
૮૭૧. મહારાજે કહ્યું સ્વામી તમે જેમ સમજતા હો તેમ ગાઓ ૫૮૪

॥ સદ્ગુરુ મૂળજી બ્રહ્મચારીની વાતો - ૩૨ ॥

૮૭૨. કચ્છ જતાં મહારાજે બ્રહ્મચારીને ચોર પાસે લૂંટાવ્યા ૫૮૪
૮૭૩. મહારાજે બ્રહ્મચારીને કહ્યું, માર ખવરાવું કે લાડવા ? ૫૮૫
૮૭૪. મહારાજે રોંઢિયામાં બ્રાહ્મણ પતિ-પત્નીનું તપ સમાપ્ત કરાવ્યું ૫૮૬
૮૭૫. કાળાતળાવમાં બ્રહ્મચર્ય પાળતાં પતિ-પત્નીને દર્શન દીધાં ૫૮૭
૮૭૬. બ્રહ્મચારીને મૂકી મહારાજ કંથકોટ કચરાભગતને ત્યાં પધાર્યા ૫૮૭
૮૭૭. મહારાજ બ્રહ્મચારી સહિત કંથકોટ કચરાભગતને ઘેર પધાર્યા અને સુખી કર્યા તથા રાજાની પૂજા સ્વીકારી ૫૮૮
૮૭૮. બ્રહ્મચારીનું હેત : પ્રદક્ષિણા ઉપરથી કૂદી જળપાન કરાવ્યું ૫૯૦
૮૭૯. બ્રહ્મચારી મહારાજની સેવા મેલી ધર્મકુળની સેવામાં લાગ્યા ૫૯૧
૮૮૦. બ્રહ્મચારીને ગુજરાત જવા કહ્યું, ધર્મકુળ દેશમાં જવા તૈયાર થયું ૫૯૨
૮૮૧. મહારાજે બ્રહ્મચારીને સ્ત્રીઓ સાથે બોલવાની ના કહી ૫૯૨
૮૮૨. ભોળાભલા બ્રહ્મચારીને ગ્રામ્યકથા ને રામકથા એક હતાં ૫૯૩
૮૮૩. મહારાજ કહે, મુળાનંદ અને સહજાનંદની જોડ્ય છે ૫૯૪
૮૮૪. બ્રહ્મચારી મંદિરમાં અડધા રૂપિયાની સેવાથી રાજી થયા ૫૯૪
૮૮૫. સલડીના બેચરે જીવ્યા ત્યાં સુધી બ્રહ્મચારીને યાદ કર્યા ૫૯૪
૮૮૬. બ્રહ્મચારીની બ્રાહ્મી સ્થિતિ : દહીંમાં અડદની દાળ જમ્યા ૫૯૫
૮૮૭. મહારાજે શુકમુનિને થાળ આપ્યો; બ્રહ્મચારીએ આંખ્યો કાઢી ૫૯૫
૮૮૮. બ્રહ્મચારી કેરીનો ટોપલો ઉપાડી વડતાલથી ગઢપુર આવ્યા ૫૯૬
૮૮૯. કચ્છ જતાં રસ્તે બ્રહ્મચારીએ બાટી બનાવી જમાડ્યા ૫૯૭

૮૯૦. બ્રહ્મચારી વારણામાં બાવા ખાચર માટે દૂધ લાવ્યા ૫૯૭
૮૯૧. બ્રહ્મચારીએ ગાદીવાળા પાસે મંદિર છોવરાવા રૂપિયા લીધા ૫૯૮
૮૯૨. ગઢપુરનું મંદિર છોવરાવીને બ્રહ્મચારી ધામમાં ગયા ૫૯૮
૮૯૩. બ્રહ્મચારીએ વડતાલથી ગઢપુર આવી મહારાજની તિથિ કરી ૫૯૯
૮૯૪. બ્રહ્મચારીએ બળદને લાડવા ખવરાવ્યા ૫૯૯
૮૯૫. બ્રહ્મચારીના આશીર્વાદથી વીસાને ગોળો ચડતો બંધ થયો ૬૦૦
૮૯૬. ગોપાળાનંદસ્વામીએ બ્રહ્મચારીને ટકોર કરી ૬૦૧
૮૯૭. ઘાંડલામાં બ્રહ્મચારીએ બળદને ગોળ ખવરાવ્યો ને પોતે ખાવાનું ભૂલી ગયા ૬૦૧
૮૯૮. મહારાજ રસ્તે ચાલતાં થાકે તો બ્રહ્મચારી ખંભે બેસારતા ૬૦૨
૮૯૯. બ્રહ્મચારીને મહારાજે સ્ત્રીના હાથનું જમવા કહ્યું, ન જમ્યા ૬૦૨
૯૦૦. બ્રહ્મચારીની સાદી પૂજા ૬૦૨
૯૦૧. બ્રહ્મચારીની માનસી પૂજાની અનોખી રીત ૬૦૩
૯૦૨. મહારાજ પાંચુબાઈની બાજુમાં રહેવા આવ્યા ૬૦૩
૯૦૩. મહારાજે પાંચુબાને છાસ કરી આપી ૬૦૩

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીઆનંદાનંદ બ્રહ્મચારીની વાતો - ૫૧ ॥

૯૦૪. આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીની જન્મકથા અને બાળપણમાં પણ મહારાજનો રાજીપો લીધો તે પ્રસંગ ૬૦૪
૯૦૫. આનંદાનંદજીએ ત્યાગી થવાની માત-પિતા પાસે રજા માંગી ૬૦૬
૯૦૬. અમદાવાદ સેવામાં જવા તૈયાર થયા,મહારાજે ગુલાબના ચાર હાર પહેરાવી ને કહ્યું જે, આ તો મુળજી બ્રહ્મચારી જેવા છે ૬૦૭
૯૦૭. સાત મહિના અમદાવાદ સેવા કરીને લોયા આવ્યા ને સંઘા પટેલને ત્યાં જમ્યા ૬૦૮
૯૦૮. પંચાળામાં મહારાજે ચાર સનકાદિકની આરતી કરી ૬૦૯

૯૦૯. પીપરડીમાં આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીએ કૂવેથી સિંચી મહારાજને પાણી પાયું ૬૦૯
૯૧૦. મહારાજે આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીને સાકરની પ્રસાદી આપી ૬૧૦
૯૧૧. જોટીંગડામાં આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીએ મહારાજને ઠંડુ પાણી પાયું ૬૧૦
૯૧૨. આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીએ ગઢપુરમાં ઘણી સેવા કરાવી ૬૧૦
૯૧૩. આનંદાનંદ બ્ર.ને પાઘ આપી ને જૂનાગઢ સેવામાં મોકલ્યા ૬૧૧
૯૧૪. મહારાજે આનંદાનંદ બ્ર.ને ધોલેરા સેવામાં મોકલ્યા ૬૧૧
૯૧૫. ઝાંઝમેરમાં જેરામ બ્રાહ્મણને સ્વામીના આશીર્વાદથી દશ હજાર રૂપિયા થયા ને ગામમાં સત્સંગ થયો ૬૧૨
૯૧૬. આનંદાનંદ બ.એ વાવડીના નાનભાની આંખનો મસ આંગળી અડાડીને મટાડ્યો ૬૧૨
૯૧૭. આનંદાનંદ બ્ર.એ વાવડીના ભગવાન પટેલના વીર ભગાડ્યા ૬૧૩
૯૧૮. રેવા ગામમાં આનંદાનંદ બ્ર.એ અમીચંદ શેઠને ધીરજ આપી ૬૧૩
૯૧૯. ઉમરાળાના હીરા શેઠની વિધવા દીકરી રળિયાતબાને સ્વામીએ આશિષ આપી ને વિદ્યા સાથે ઉદ્ધવગીતા આપી ૬૧૪
૯૨૦. ઉમરાળાનું મંદિર પૂરું કરવામાં આર્થિક સહયોગ આપનાર નથુ શ્રીમાળીને સ્વામીનાં વચને ત્રણ દીકરા થયા ૬૧૫
૯૨૧. ઉમરાળા મંદિરને નડતો લીંબડો કપાવીને સ્વામી ન્યાયાધીશ પાસે હાજર થયા. તેણે માફી માંગી ને રસોઈ આપી ૬૧૫
૯૨૨. ઉમરાળામાં સ્વામીનો વિદ્યાર્થી દયો સત્સંગ છોડીને ગયો ૬૧૬
૯૨૩. ઉમરાળાના જેશંકર સ્વામીના વચને દેખતા થયા ૬૧૭
૯૨૪. ગઢાળી મંદિર વખતે આનંદાનંદસ્વામીએ ગોવિંદ શેઠને ચમત્કાર દેખાડ્યો ૬૧૭
૯૨૫. ગઢાળીમાં સ્વામીએ વાણિયાની ઘરવાળીની દોષદષ્ટિ ટાળી ૬૧૮

૯૨૬. ગઢાળીમાં સ્વામીનાં વચને ગિરધર વાણિયાની ભેંસ મરી ગઈ અને આરતીનો મહિમા કહ્યો ૬૧૯
૯૨૭. ગઢાળીમાં આણંદ ભાવસારની કોઠી અખૂટ કરી આપી ૬૧૯
૯૨૮. પાટણાના જૂઠા શેઠનું અનિદ્રાનું દર્દ સ્વામીએ ટાળ્યું ૬૨૦
૯૨૯. કરિયાણાના ખોડા ખાચરને વળગેલો મહાવીર કાઢ્યો ૬૨૦
૯૩૦. લંગાળાના ગોયા આહીરે રઘુવીરજી મહારાજને બળદ આપ્યા, તે મહારાજને પહોંચ્યા ૬૨૧
૯૩૧. ખોપાળાના નારણ સોનીને સ્વામીના વચને પાંચ પુત્ર થયા ૬૨૨
૯૩૨. સ્વામીએ ગઢપુરના પીતાંબરને આશીર્વાદથી સુખિયા કર્યા ૬૨૩
૯૩૩. અમરા ખાચરના પુત્રને અંતકાળે સ્વામીએ દર્શન આપ્યા ૬૨૩
૯૩૪. હરજી લુહારને ભોંયે લીધા હતા છતાં સ્વામીએ બેઠા કર્યા ૬૨૪
૯૩૫. ઉગામેડીના રૂડાભાઈના દીકરાને સ્વામીએ સાજો કર્યો ૬૨૪
૯૩૬. લાઠીદડના અમરશી પટેલના કોરા કૂવામાં સ્વામીના વચને છ કોશનું પાણી થયું ૬૨૫
૯૩૭. ઝમરાળામાં બ્રાહ્મણનાં માતા-પિતાનો સ્વામીએ ઉદ્ધાર કર્યો ૬૨૬
૯૩૮. ઝમરાળાના અજા પટેલના કૂવામાં સ્વામીના વચને પાણી થયું ૬૨૭
૯૩૯. કારિયાણીના દલા પટેલને સ્વામીએ સાજા કર્યા ૬૨૭
૯૪૦. ભાવનગરના હરિશંકરને સ્વામીના આશિષથી ત્રણ પુત્ર થયા ૬૨૮
૯૪૧. ભાવનગરના છગન ઝીણા સ્વામીની કૃપાથી ધનાઢ્ય થયા ૬૨૯
૯૪૨. રોહિશાળામાં સ્વામીએ ભગવાનજીની આગળ ચૂડાના કહેવાતા ભગવાન હરિશંકરના મૃત્યુની આગાહી કહી ૬૩૧
૯૪૩. પછેગામમાં સ્વામી આવ્યાના ખબર મળ્યા પછી દેવા ભટ્ટે જેટલી વંડી ચણી તેટલી સ્વામીના વચને પડી ગઈ ૬૩૧
૯૪૪. પછેગામના ઝંડુ ભટ્ટ બ્રહ્મરાક્ષસ થયા અને અંતે સ્વામીએ તેને બદરિકાશ્રમમાં મોકલ્યા ૬૩૨

૯૪૫. સ્વામીએ સારંગપુરના વાણિયાની સારણગાંઠ મટાડી ૬૩૩
૯૪૬. આનંદાનંદસ્વામીએ બગડમાં વેદસ્તુતિની કથા કરી ૬૩૩
૯૪૭. ગઢપુરમાં ભાવનગરના ગગા ઓઝાને સ્વામીએ કહ્યું, હવેલીને નળિયાં ચડે પછી વરસાદ થશે, તે તેમ જ થયું ૬૩૪
૯૪૮. અમદાવાદમાં સ્વામીએ સારંગપુરના કાઠીનો બાર વરસથી ચાલતો ગરાસનો કેસ જીતાડીને સુખી કર્યા ૬૩૫
૯૪૯. ગઢપુર ઠાકોરજી જળ ઝીલે તેટલીવાર વરસાદ રોક્યો ૬૩૬
૯૫૦. સારંગપુરમાં સ્વામીએ એક માસ મહારાજને જમાડવાની સેવા કરી ૬૩૬
૯૫૧. સ્વામીએ વારણાના ભક્તોની મરકીના રોગથી રક્ષા કરી ૬૩૬
૯૫૨. ભાવનગરના ન્યાયાધીશ વિદ્યારામભાઈને નિશ્ચય કરાવ્યો ૬૩૭
૯૫૩. સ્વામીએ વિહારીલાલજી મહારાજના કહેવાથી વરસાદ કર્યો ૬૩૮
૯૫૪. બગડના દેહા ખાચરના પ્રેમને કારણે પ્રાંત અધિકારીને આનંદાનંદસ્વામીએ વર્તમાન ધરાવ્યાં ૬૩૮

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીસિદ્ધાનંદસ્વામીની વાતો - ૨૫ ॥

૯૫૫. સ્વામી પૂર્વાશ્રમમાં કમળપૂજા ખાવા તૈયાર થયા ત્યારે આકાશવાણીએ ગઢડા જવાનું કહ્યું ૬૪૦
૯૫૬. સ્વામી મિલકત લેવા ઘેર ગયા, કાકાની ટકોરથી પાછા વળ્યા ૬૪૦
૯૫૭. સ્વામી મહારાજના બળદની સેવામાં રહ્યા ને સંત થયા ૬૪૧
૯૫૮. રાધાવાડીએ ઘઉં વીણતાં સમાધિમાં મહારાજનાં દર્શન થયાં ૬૪૧
૯૫૯. મહારાજ તથા સૌને ત્રણ મહિના શેરડી જમાડી, પોતે ન જમ્યા ૬૪૨
૯૬૦. સ્વામીએ શેરડીનો પાતળો સાંઠો લીધો તે પણ જમ્યા નહિ ૬૪૩
૯૬૧. સ્વામીએ ત્રણ અંજીર મહારાજને આપ્યાં, મહારાજ બે જમ્યા ૬૪૩
૯૬૨. સ્વામી વાડીએથી પુષ્પ લાવ્યા ને મહારાજે માંગી લીધાં ૬૪૩

૯૬૩. સ્વામી મોગરાનો હાર લાવ્યા, મહારાજે પ્રસાદીનો કરી પહેર્યો ૬૪૪
૯૬૪. સ્વામીએ ત્રણ રાત-દિ' અખંડ ભજન કરી મૂર્તિ સિદ્ધ કરી ૬૪૪
૯૬૫. સ્વામી થોરનું દૂધ પીને મહારાજ પાસે આવ્યા ૬૪૪
૯૬૬. સ્વામી કહે અમે ગોપાળાનંદસ્વામીની આજ્ઞામાં રહીશું ૬૪૫
૯૬૭. ગઢાળીના હરિભાઈ સ્વામીને જમાડીને સુખી થયા ૬૪૫
૯૬૮. સ્વામીએ સમઢિયાળામાં સૌને ધર્માદો કઢાવી સુખી કર્યા ૬૪૫
૯૬૯. લાઠીદડ મંદિરમાં સેવા કરનાર જેરાજ પટેલને સુખી કર્યા ૬૪૬
૯૭૦. સ્વામીએ લાઠીદડના માવજી પટેલને કૃપા કરી સુખી કર્યા ૬૪૬
૯૭૧. સ્વામીએ ડાહ્યાભાઈ જાખણિયાને આશિષ દઈ સુખી કર્યા ૬૪૭
૯૭૨. લાઠીદડના શામજી વિપ્રને લોટ-પાણી અખંડ રહેવાનો વર ૬૪૭
૯૭૩. સ્વામીની મશ્કરી કરવાથી અરજણ સથવારા દુઃખી થયા ૬૪૭
૯૭૪. ખસ-બગડ ને ઢીંકવાળીના શેઠિયા સ્વામીના આશિષથી સુખી થયા પણ વચન લોપી ધર્માદો ન કાઢ્યો તો દુઃખી થયા ૬૪૮
૯૭૫. સ્વામીની દૃષ્ટિથી કારિયાણીના નથુ પટેલની રાજસી પ્રકૃતિ ટળી ગઈ ૬૪૯
૯૭૬. કારિયાણી મંદિરની સેવા કરનાર રામચરણદાસજીને મહારાજ ભેટ્યા ૬૫૦
૯૭૭. ખોખરનેહના મોતીચંદને સ્વામીની ભવિષ્યવાણી સાચી પડી ૬૫૦
૯૭૮. ઉગામેડીના ભક્તોએ સ્વામીને તેડાવીને મંદિર કરાવ્યું ૬૫૦
૯૭૯. મહારાજે દરબારોને સિદ્ધાનંદસ્વામીની મોટાઈ કહી ૬૫૧

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીસચ્ચિદાનંદસ્વામીની વાતો - ૧૩ ॥

૯૮૦. માંડવધારમાં સ્વામીએ કાચા સુતરથી ચીંચોડો ચલાવીને બાવાની જમાત ભગાડી ૬૫૨
૯૮૧. સ્વામીના માથે બે નાગ ફેણો માંડી બેસતા તે જોઈ પીપળિયા આખું ગામ સત્સંગી થયું ૬૫૨

૯૮૨. સ્વામીની વાતમાં મહારાજનું બળ ૬૫૩
૯૮૩. સ્વામીએ પીપળિયાના વેલા લુવારને અંતર્યામીપણું બતાવ્યું ૬૫૩
૯૮૪. સ્વામીને મહારાજ ધામમાં તેડી ગયા ૬૫૩
૯૮૫. સ્વામીએ દૃષ્ટાંત સહિત ખપ ને ગરજુનું સ્વરૂપ કહ્યું ૬૫૪
૯૮૬. ધરમપુરમાં મહારાજ થાળ આપતા ને ગઢડામાં સ્વામી જમતા ૬૫૪
૯૮૭. સ્વામીને વિયોગમાં રુંવાડે રુંવાડે રુધિર નીકળે એવો પ્રેમ હતો ૬૫૫
૯૮૮. સ્વામી સેવા કરતા હતા ત્યાં મહારાજ પધાર્યા ૬૫૫
૯૮૯. સ્વામી નાડી-પ્રાણ તોડીને મહારાજ પહેલાં ધામમાં પહોંચ્યા ૬૫૬
૯૯૦. સ્વામીએ પૂર્વાશ્રમમાં મરકીને પરાસ્ત કરી, ગામ છોડાવ્યું ૬૫૬
૯૯૧. કચ્છ દર્શને જતાં સ્વામીને વહાણમાં ત્રણ દિ'ની સમાધિ થઈ ૬૫૭
૯૯૨. સ્વામીને સંબંધીએ ઘરમાં પૂર્યા, મહારાજ આવીને તેડી ગયા ૬૫૭

॥ સદ્ગુરુ શ્રીભાયાત્માનંદસ્વામીની વાતો - ૧૪ ॥

૯૯૩. મહારાજે ધોરાજીમાં ભાયાત્માનંદસ્વામીને બ્રાહ્મણના રૂપે આવી ખીચડી-કઢી જમાડ્યાં ૬૫૮
૯૯૪. શ્રીહરિએ સ્વામીને ભુજ જઈ રવજી સુતારને લાત મારવા કહ્યું ૬૫૯
૯૯૫. પોતાના દેહ સારુ કંઈ ન માગ્યું હોય તેવા એક સ્વામી ૬૫૯
૯૯૬. સ્વામી ખાણ ગામ જતાં ભૂલા પડ્યા ને મહારાજે આવીને જમાડ્યા ને ગામ બતાવ્યું ૬૬૦
૯૯૭. સ્વામી ઝીંઝાવદર રાત રહ્યા તેથી મહારાજને શંકા થઈ ૬૬૨
૯૯૮. મહારાજે ભાગવતનું રહસ્ય 'મરેલ મકોડો જીવતાને તાણે' એ દૃષ્ટાંત-સિદ્ધાંતથી સ્વામીને કહ્યું ૬૬૨
૯૯૯. સ્વામી ભોળપણે કહે સંતને રસ રોટલીના સોજા ચડ્યા છે ૬૬૩

૧૦૦૦. વાગડમાં સ્વામીના વચનથી ઈંગોરાળાના પટેલ કુંવરજીને હોકાનું વ્યસન ગયું અને પગચંપીની આદત છૂટી ૬૬૩
૧૦૦૧. સ્વામીને કાળે વાગડમાંથી બરવાળાના નેહમાં મૂક્યા ૬૬૫
૧૦૦૨. સુરતમાં પ્રજ્ઞાનંદસ્વામીએ બ્રહ્મજ્ઞાનીના પ્રશ્નનો ઉત્તર કર્યો ૬૬૫
૧૦૦૩. સ્વામીએ પ્રશ્ન પ્રમાણે ઉત્તર આપ્યો ને સૌ હસી પડ્યા ૬૬૫
૧૦૦૪. વિશ્વાત્માનંદસ્વામીએ ભક્તમાળની વાતથી રાજી કર્યા ૬૬૬
૧૦૦૫. સ્વામીએ ઢુંઢિયાને જડબાતોડ જવાબ આપ્યો ૬૬૬
૧૦૦૬. સ્વામીએ સામો પ્રશ્ન પૂછી ઢુંઢિયાને બોલતા બંધ કરી દીધા ૬૬૭

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીનિષ્કુળાનંદસ્વામીની વાતો - ૮ ॥

૧૦૦૭. સ્વામી ત્યાગી થવા આવ્યા ને સગાંસંબંધી ઘેર તેડી ગયા ૬૬૭
૧૦૦૮. મહારાજને સામે બેસારીને સ્વામી પૂર્વાશ્રમમાં લાકડાં ઘડતા ૬૬૭
૧૦૦૯. સ્વામી ગઢપુરમાં પથ્થર ઊંચકી ઉપર લઈ ગયા, રતનાએ નીચે નાંખ્યો, છતાં અંતે સ્વામીએ ભૂલ માથે લીધી ૬૬૮
૧૦૧૦. સ્વામીના વૈરાગ્યની છટા, બીરંજ છોડીને જુવારનો રોટલો જમ્યા ૬૬૯
૧૦૧૧. ધોલેરામાં સ્વામીએ પૂજામાંથી પણ દ્રાક્ષ કાઢી નાંખી ૬૬૯
૧૦૧૨. ધોલરામાં સ્વામીના એક શબ્દે અમલદાર સત્સંગી થયા ૬૭૦
૧૦૧૩. સ્વામીના પુત્ર સંત થવા આવ્યા, જુવારનો રોટલો જમ્યા એટલે મહારાજે કહ્યું કે, સિંહના તો સિંહ જ હોય ૬૭૦
૧૦૧૪. ગોપા.સ્વામીએ ગોવિંદસ્વામીની સાધુતાની પ્રશંસા કરી ૬૭૧

॥ નૃસિંહાનંદસ્વામીની વાતો - ૨ ॥

૧૦૧૫. નૃસિંહાનંદસ્વામીના આશિષથી લખુ કંદોઈ સુખી થયા ૬૭૧
૧૦૧૬. પુજા શેઠે સ્વામીને નવા સેવક નિમવા વિશે, નવા-જૂના કારભારીનું દૃષ્ટાંત દીધું ૬૭૨

॥ મહાવીર્યાનંદસ્વામીની વાતો - ૧ ॥

૧૦૧૭. હાથસણીના કાનજીભગત દીક્ષા લઈ મહાવીર્યાનંદ બન્યા ૬૭૩

॥ વિધાત્રાનંદસ્વામીની વાતો - ૩ ॥

૧૦૧૮. ઉપલેટા, જાળિયા વગેરેના સંઘને ગુણાતીતાનંદસ્વામીએ ગઢપુરમાં વિધાત્રાનંદસ્વામીનો સંગ કરવા કહ્યું ૬૭૪
૧૦૧૯. સ્વામીએ સદૃષ્ટાંતે કહ્યું, 'વરને ઠેકાણે ભગવાન રાખજો.' ૬૭૪
૧૦૨૦. સ્વામીએ મધ વેચનારાના દૃષ્ટાંતથી વિષયની અસારતા કહી, એક મધના ટીપે સાતના જીવ લીધા ૬૭૫

॥ સદ્ગુરુ શ્રીગુણાતીતાનંદસ્વામીની વાતો - ૨૩, પુજા ડોડિયાની - ૩ અને પાંચા ચારોલાની - ૪ વાતો ॥

૧૦૨૧. ભાદરામાં હિરાભાઈની પત્નીની નજર મહારાજ સાથે એક થતાં મૂર્તિ દેખાવા લાગી તેથી તે અકળાઈ ગઈ ૬૭૬
૧૦૨૨. સ્વામી અને નિષ્કુળાનંદસ્વામી બન્ને પૂર્વાશ્રમમાં શેખપાટ અને ભાદરાની વચ્ચે ભેળા થઈ સત્સંગ કરતા ૬૭૮
૧૦૨૩. સ્વામીની કૃપાથી વાંકિયાના વેજનાથ વિપ્ર સુખી થયા ૬૭૮
૧૦૨૪. સ્વામીએ જૂનાગઢ ધર્મશાળાનો પાયો પૂરાવ્યો ૬૭૮
૧૦૨૫. સ્વામીને બળદ માટે ઠપકો દેનાર લહિયા સંતની કલમ તૂટતાં રોવા લાગ્યા ૬૭૯
૧૦૨૬. સ્વામીને નવાજનાર ચારણ નિરાશ થઈ ચાલતો થયો ૬૮૦
૧૦૨૭. ભરવાડણે ગાયોને કહ્યું, આ ઝોક લજવશો નહિ ૬૮૦
૧૦૨૮. બીલખામાં સ્વામીએ બાવાજીની રસોઈ લઈ કલ્યાણ કર્યું ૬૮૧
૧૦૨૯. જૂનાસાવરમાં સ્વામી ને કૃપાનંદસ્વામી આદિનું અપમાન કરનાર ઉગા ખુમાણને પુત્રપ્રાપ્તિના આશીર્વાદ ૬૮૨

૧૦૩૦. રોહિશાળાના ભરવાડને રાત્રે રાફડિયા યાદ ન આવ્યા ૬૮૩
૧૦૩૧. પાણવીના પુજા ડોડિયાને આકાશવાણી, સ્વામીને મળ્યા ૬૮૪
૧૦૩૨. પુજા ડોડિયે ઉપદેશ દઈ દીકરી ને જમાઈને ત્યાગી કર્યા ૬૮૫
૧૦૩૩. શ્રીહરિ સ્વધામ ગયાના સમાચાર સાંભળી પુજા ડોડિયાને અન્ન-જળ છૂટી ગયાં ને તેરમા દિવસે ધામમાં ગયા ૬૮૫
૧૦૩૪. શ્રીજીમહારાજે પુજાભાઈને પાણી પાઈ પ્રેમીભક્તની એકતા જણાવી ૬૮૬
૧૦૩૫. લાખિયાણીના કંગાલદાસે ગુણાતીતાનંદસ્વામીના હાથે ધોકો માર્યો, ઝમરાળાના પાંચા ચારોલે તેને પૂરતો દંડ દીધો ૬૮૭
૧૦૩૬. ઝમરાળા મંદિર રોકવા માટે આવેલા આરબને પાંચાભગતે કાઢ્યા ૬૮૮
૧૦૩૭. પાંચાભગત ચાલુ વરસાદમાં ખંભે બેસારીને મહારાજને સમઢિયાળાથી ઝમરાળા તેડી લાવ્યા ૬૮૯
૧૦૩૮. મહારાજે પાંચાના ઘર ઉપર રૂપિયા ઉડાવ્યા ૬૮૯
૧૦૩૯. સ્વામીને રસ્તો દેખાડનાર ભરવાડને મોક્ષનો રસ્તો મળ્યો ૬૮૯
૧૦૪૦. ગુણાતીતાનંદસ્વામીની આજ્ઞા લેવા કાળ પોતે આવ્યો ૬૯૦
૧૦૪૧. સ્વામી કહે માવાભગત ! તમે જ્યાં નાશો ત્યાં તીર્થ થશે ૬૯૦
૧૦૪૨. સ્વાામીએ માવાભગતની ત્રિપુટીનો અર્થ કહ્યો ૬૯૦
૧૦૪૩. વાગડને પાદર ધર્મસ્વરૂપાનંદજી શિવલાલ શેઠને ઉદ્દેશીને કીર્તન બોલ્યા ૬૯૧
૧૦૪૪. સ્વામીના નાગલપરમાં નીચી દ્દષ્ટિએ ૨૭ વરને આશિષ ૬૯૧
૧૦૪૫. સ્વામીની માંદગી જાણીને પ્રેમી આયર વાડિયેથી દોડતો જૂનાગઢ આવ્યો, એ દૃશ્યથી આચાર્યશ્રીને આશ્ચર્ય થયું ૬૯૨
૧૦૪૬. ગુણાતીતાનંદસ્વામી ખીમા વાઘને ત્યાં પધરામણીએ ગયા ૬૯૩

૧૦૪૭. ગોંડળનો લવજી અવળા સંકલ્પથી મંદિર વાળતો, તે
સિદ્ધ થયા પછી બંધ થઈ ગયો ૬૯૪
૧૦૪૮. સ્વામીએ કારિયાણીમાં માંદા સંતોની સેવા કરી ૬૯૪
૧૦૪૯. જામનગર શોભાયાત્રામાં સંતના વર્તનથી સભા જીત્યા ૬૯૫
૧૦૫૦. સ્ત્રીની વાસના, ખાટલે પડેલા ડોસાએ નિયમ ન લીધું ૬૯૫

॥ આંબા ગામના લુહાર દેવશીભગતની વાતો - ૮ ॥

૧૦૫૧. ભગતની બાલ્યાવસ્થામાં મહારાજનાં દર્શન ને આશીર્વાદ ૬૯૬
૧૦૫૨. આશીર્વાદથી જીવનપર્યંત મૂર્તિ દેખાણી અને કુટુંબમાં
સત્સંગ થયો ૬૯૭
૧૦૫૩. તરકતળાવમાં લુવારભક્તે કરેલા મંદિરનું વાણિયાએ
મોતિયું કાપ્યું, તેના અપરાધથી સાતનાં મૃત્યુ થયાં ૬૯૮
૧૦૫૪. દેવશીભગતને દિવ્યદષ્ટિથી મહારાજનાં દર્શન થતાં ૬૯૯
૧૦૫૫. ભગતે વાંકિયાના દેવરાજ પટેલને સંસારની અસારતા
બતાવીને ધામમાં જવાનું પાછળ ઠેલી દીધું ૬૯૯
૧૦૫૬. આંબાના મેઘજીને મહારાજ કહીને ધામમાં તેડી ગયા ૭૦૦
૧૦૫૭. આંબામાં ભગતે બોઘાને ઉપદેશ દઈને ત્યાગી થવા
ગઢપુર મોકલ્યો, ત્યાં ન રહેતાં તેનું ફળ મળ્યું ૭૦૧
૧૦૫૮. ભરબીડના મેઘજીને ભગતે અસત્ગુરુ ઓળખાવ્યા ૭૦૨

॥ લોકબુદ્ધિ તથા જાડ્યતા ઉપર રમૂજની વાર્તાઓ - ૨૭૫ ॥

૧૦૫૯. ધર્માદાનું વ્યાજ ખવાય તો દીવાળું કઢવાનો વારો આવે ૭૦૩
૧૦૬૦. ધર્માદો આપવાના પ્રતાપે વાણિયાને માલ મળ્યો અને
ખોટું કરનાર ખુવાર થયો ૭૦૪
૧૦૬૧. પુંડરીકના દષ્ટાંતે માતા-પિતાની સેવાનો મહિમા કહ્યો ૭૦૬

૧૦૬૨. વ્યભિચારી કથાકાર બ્રાહ્મણે ભોળી બાઈને કહ્યું, ભગવાને જમપુરી ઉખેડીને સમુદ્રમાં નાંખી દીધી છે ૭૦૮
૧૦૬૩. કથાકારે કહ્યું, ગીતા-ભાગવત સત્ય હશે તો હવે કુંભીપાકમાં ભેળા થાશું ૭૦૯
૧૦૬૪. અજ્ઞાની પાસે કથા ન કરવી : હરણમાંથી સીતા થયાં ? ૭૧૦
૧૦૬૫. વિશ્વાસુ ભોળી ભરવાડણો પાણી ઉપર ચાલી અને દંભી પોથી પંડિત ડૂબ્યો ૭૧૧
૧૦૬૬. મૂર્ખની આગળ મૌન રહેવું ૭૧૩
૧૦૬૭. કથામાંથી અજ્ઞાની ઉલટું ગ્રહણ કરે તેનું દૃષ્ટાંત ૭૧૪
૧૦૬૮. મચ્છર જેવા આંતર દોષ કથામાં સુખ આવવા દેતાં નથી ૭૧૫
૧૦૬૯. અજ્ઞાનીને હરિરસ ખારો લાગે છે તેનું દૃષ્ટાંત ૭૧૫
૧૦૭૦. મન નિર્મળ થાય ત્યારે કથા અસર કરે તેનું દૃષ્ટાંત ૭૧૬
૧૦૭૧. સ્વભાવનું બળ, કાઠીએ મરતાં મરતાં ચોરવાનું કહ્યું ૭૧૭
૧૦૭૨. કાઠીએ મરવા પડેલ ગાય દાનમાં આપી ૭૧૭
૧૦૭૩. કાઠીએ ઘઉં-ચોખા-ઘઉં એમ નિયમ ફેરવ્યું તેની વાત ૭૧૮
૧૦૭૪. સમય પ્રમાણે વર્તવાનું દૃષ્ટાંત ૭૧૮
૧૦૭૫. અફીણના બંધાણનું દુષ્પરિણામ, બધું વેચાઈ ગયું ૭૧૯
૧૦૭૬. અફીણના બંધાણનું દુષ્પરિણામ, પાયમાલ થયા ૭૧૯
૧૦૭૭. મૂરખ સાથે સરવણું કરવાના પરિણામનું દૃષ્ટાંત ૭૨૦
૧૦૭૮. જીવની અવળાઈ કેવી છે ? કથા સાંભળવા ન જાય ૭૨૧
૧૦૭૯. વિવેકથી સત્પાત્રને દાન કરવું, દંભનું ફળ ડામ ખાધા ૭૨૧
૧૦૮૦. લાલચુ બ્રાહ્મણને ભરવાડે ડામ દીધા ૭૨૨
૧૦૮૧. જેવાં કર્મ તેવાં ફળ ૭૨૩
૧૦૮૨. દાન ક્યાં કરવું ? તે વિવેક વિષેનું દૃષ્ટાંત ૭૨૪

૧૦૮૩. અશ્રદ્ધાળુ શિષ્યની ગુરુભક્તિ : બે કામ મેં કર્યા એક તમે કરો ૭૨૪
૧૦૮૪. ગુરુની જીભ ઉપર પગ દીધો, કેડ ઉપર નહિ ૭૨૫
૧૦૮૫. વસનદાસ અને કરશનદાસની જગ્યામાં રાત્રે ચોર આવ્યા ૭૨૫
૧૦૮૬. નાગા બાવાને શું લૂંટે, તેમ ધર્મહીનને શેનો ભય ? ૭૨૬
૧૦૮૭. નિર્લજ માણસની વાત : એક સાડલે સોળવાર લગ્ન કર્યા ૭૨૬
૧૦૮૮. ધર્મ-લજ્જાશીલ વ્યક્તિને સમજવા માટેનું દષ્ટાંત ૭૨૭
૧૦૮૯. અજ્ઞાની ભાભો ત્રણ દુઃખ લઈને મર્યો ૭૨૭
૧૦૯૦. વાસનિક ભાભાને જીવતો ભૂત ગણ્યો, માટે ભજન કરવું ૭૨૮
૧૦૯૧. દામનગરના દેવશીભગત સાથે હેત હોવાથી ગોવિંદ જમદૂતથી બચ્યો ૭૩૨
૧૦૯૨. દામનગરના કણબીની આસ્થા વિનાની કાશીની યાત્રા નકામી થઈ ૭૩૨
૧૦૯૩. હાથસણીના કોળીએ વિશ્વાસ વિના કાશીની યાત્રા કરી ૭૩૩
૧૦૯૪. વેળાવદરના વીસ છોકરાઓએ દ્વારકાની યાત્રામાં પીઠડમાતાની માનતા કરી ૭૩૪
૧૦૯૫. કોળીભગતે ગંગાની યાત્રા કરી ને ઘેર આવી બીજાની સ્ત્રી લઈને ભાગી ગયો, ગધેડો ગંગામાં નાહ્યો ૭૩૪
૧૦૯૬. મિથ્યા આરોપણથી બ્રહ્મહત્યાનું પાપ લાગ્યું ૭૩૫
૧૦૯૭. ચારેબાજુથી સંકટ આવે ત્યારે લોળિયા પાડા જેવું થાય ૭૩૬
૧૦૯૮. તરંગી વિચારોની દુનિયામાં ભરવાડનું દષ્ટાંત ૭૩૬
૧૦૯૯. કાણે ગયેલાં કાઠિયાણી દોરડું ચોરતાં ફસાઈ ગયાં ૭૩૭
૧૧૦૦. કાણે ગયેલી પટલાણીઓનાં દાતરડાં દેખાયાં ૭૩૮
૧૧૦૧. જગત લંઘીઓ જેવું સ્વાર્થી છે ૭૩૯

૧૧૦૨. અંતે કોઈ સગું નથી, ડોશી કહે જમરાજ ! બિમારનો ખાટલો ઘરમાં છે ૭૩૯
૧૧૦૩. સ્વાર્થે ને ધનની લાલચે ચાર વહુઓએ દોડી દોડીને ડોસાની સેવા કરી છેવટે ભંભો રેતીનો ભરેલ નીકળ્યો ૭૪૦
૧૧૦૪. બે ભાઈઓના ઝઘડામાં વૃદ્ધ પિતાની દુર્દશા ૭૪૩
૧૧૦૫. સગા દીકરાએ બાપને સાથી(મજૂર) કર્યો ૭૪૪
૧૧૦૬. પગ ઊંચો-નીચો પડ્યો તેનો ખુલાસો ન કર્યો તો વીસ ગાઉની ધફડ કરી, સત્સંગ વિના જીવનની અર્થહીનતા ૭૪૫
૧૧૦૭. મોતી લેવા ગયેલા ભાઈબંધોના દૃષ્ટાંત દ્વારા કાર્યાકાર્યનો વિવેક કહ્યો છે ૭૪૭
૧૧૦૮. શેઠનો પુત્ર પરદેશથી કમાણી કરીને ડુંગળી લાવ્યો ૭૪૮
૧૧૦૯. મારો પુત્ર લાખ રૂપિયા કમાણો છે, આ સાંભળતાં શેઠને એટેક આવ્યો ૭૪૯
૧૧૧૦. હવેલીની વાસનાને કારણે શેઠ મરીને કૂતરો થયા ૭૫૦
૧૧૧૧. બ્રાહ્મણે વાણિયાને ઘેર જન્મ લઈને રૂપિયા વસૂલ કર્યા ૭૫૧
૧૧૧૨. શેઠાણી કહે રાંડું હું તમે શા માટે ? મોત કોઈને ગમતું નથી છતાં સૌને આવે છે ૭૫૨
૧૧૧૩. ઋષિના આશ્રમમાં સ્ત્રીનું કપડું આવ્યું, તોપણ સૌનાં ચિત્ત વ્યગ્ર થયાં ૭૫૩
૧૧૧૪. ક્રોધની ઘરવાળી ચાંડાળીએ ઋષિને શાંત કર્યા ૭૫૪
૧૧૧૫. વાણિયાએ શબાસન કરી પતિવ્રતા પત્નીની પરીક્ષા લીધી ૭૫૬
૧૧૧૬. ધર્મના નામે ધન ધૂતાની ખળતા : ઘી ચોરો સ્વાહા ૭૫૬
૧૧૧૭. લોભી વાણિયાને સંત સમાગમે મોક્ષ મળ્યો ૭૫૭
૧૧૧૮. મહાત્મા નનામીમાં બેઠા થઈ બોલ્યા, ઊજળે વસ્ત્રે જાઉં છું ૭૫૮

૧૧૧૯. ઋષિની કૃપાએ શરભ થયેલો કૂતરો પાછો કૂતરો થયો ૭૫૯
૧૧૨૦. ધનના કેફમાં ઉંદરડો કૂદકા મારતો હતો ૭૫૯
૧૧૨૧. મોચીના દૃષ્ટાંતે દેખાવ કરવાના સ્વભાવની વાત ૭૬૦
૧૧૨૨. ગરાસિયાના દૃષ્ટાંતે દેખાવ કરવાના સ્વભાવની વાત ૭૬૦
૧૧૨૩. પટેલના દૃષ્ટાંતે આસુરી દ્રવ્યનો પ્રભાવ ૭૬૧
૧૧૨૪. એંશી વર્ષના વૃદ્ધ દંપતિના દૃષ્ટાંતે બળવાન કામવાસના ૭૬૨
૧૧૨૫. રૂપવાન સ્ત્રીના મોહે સાઠ વહાણમાં બેઠા ને બૂડી મર્યા ૭૬૨
૧૧૨૬. વાણીના કુપ્રભાવથી બાદશાહે કારીગરને તોપે ઉડાડ્યો ૭૬૩
૧૧૨૭. વાણીના દોષથી લવાના ભાઈને બાદશાહે જેલમાં નાંખ્યો ૭૬૩
૧૧૨૮. વાણીના ગુણથી લવાએ ભાઈને જેલમાંથી છોડાવ્યો ૭૬૪
૧૧૨૯. લવો કહે મારી દાઢીને બે મસરકા મારી તમારી બુઝાવું ૭૬૪
૧૧૩૦. લવાએ બાદશાહની ગાળ તેના મોઢામાં રખાવી ૭૬૫
૧૧૩૧. લવાએ બાદશાહને ગાળ દઈ હસાવ્યા ને પાછું વાળી લીધું ૭૬૫
૧૧૩૨. સંગ બડા કે સ્વભાવ ? બાદશાહ બિલાડીના માથે દીવો મૂકી કુરાન વાંચતા ૭૬૫
૧૧૩૩. લવો કહે પરમેશ્વરની મરજી કોણ જાણે ? ૭૬૬
૧૧૩૪. લવે કૂવામાં પડી મોટાના વચનની કિંમત કરી બતાવી ૭૬૬
૧૧૩૫. લવાએ બાદશાહને છે છે ને છે, છે ને નથી, નથી ને છે, નથી નથી ને નથી; એ ચાર પ્રશ્નોના જવાબ આપ્યા ૭૬૭
૧૧૩૬. આપણે બીજા માટે જેવું વિચારીએ તેવું જ બીજા આપણા માટે વિચારે, તે વિશે રાજા અને કઠિયારાનું દૃષ્ટાંત ૭૬૮
૧૧૩૭. કળિયુગના ત્રણ ગુણ જોઈ ભગવાને સત્કાર કર્યો ૭૬૯
૧૧૩૮. જે ભાવ આપણા મનમાં હોય તે જ સામાના મનમાં થાય, તે ઉપર ચોરે ઝેરના લાડુ બનાવ્યા તેનું દૃષ્ટાંત ૭૭૦
૧૧૩૯. કળિયુગમાં ખોટા-નીચ માણસ મહાન ગણાય છે ૭૭૧

૧૧૪૦. ડોશી ઊંટવાળાની દાનત પારખી ગઈ, તો ઘરેણાં બચ્યાં ૭૭૨
૧૧૪૧. કાઠીને મફતિયું લેવાના સંસ્કારની વાત ૭૭૩
૧૧૪૨. બાપના સંસ્કાર, યાત્રામાં ભાતો ન લઈ જવાય ૭૭૩
૧૧૪૩. વસ્તડીના અમરચંદ શેઠની સ્વાર્થના સગા વિષે વાત ૭૭૩
૧૧૪૪. લાઠીદડના માધા મેરાઈ અને રઘુવીરજી મહારાજના સંવાદ પર કોઠારી સ્વામીની રમૂજ ૭૭૪
૧૧૪૫. પીપરલાના વાસનિક વિપ્રની તીર્થયાત્રા ૭૭૪
૧૧૪૬. બાવાજીને તુંબડામાં હેત રહેવાથી ભૂત થયા ૭૭૫
૧૧૪૭. વડતાલના પરોળિયા રેવનદાસને ક્રિયાનો અભિનિવેશ ૭૭૫
૧૧૪૮. પત્ની મરતાં પતિ ગાંડો થઈ ગામમાં સાડલો લઈ ફર્યો ૭૭૫
૧૧૪૯. પત્ની મરતાં પતિને થાંભલે બાંધ્યો, પછી અગ્નિદાહ થયો ૭૭૫
૧૧૫૦. પત્ની મરતાં પટેલે સ્ત્રીમોહથી અગ્નિદાહની ના પાડી ૭૭૬
૧૧૫૧. સ્ત્રીમોહથી બ્રાહ્મણ સ્મશાને જઈ રાખના ઢગલે રડતો ૭૭૬
૧૧૫૨. સ્ત્રીના મૃત્યુથી એક જણ ગાંડો થઈ ગયો ૭૭૬
૧૧૫૩. વાણિયો પત્નીમાં આસક્તિથી પાગલ થઈ ગયો ૭૭૭
૧૧૫૪. ચોરીનું ફળ ‘મૂહ મેં રામ બગલ મેં છૂરી’ નું દૃષ્ટાંત ૭૭૭
૧૧૫૫. હરિભક્તે હરિભક્તનો વિશ્વાસઘાત કરી શેરડી ચોરી ૭૭૮
૧૧૫૬. પૂછ્યા વિના બાવળ કાપતાં દંડ થયો ૭૭૯
૧૧૫૭. પૂછ્યા વિના ઘાસ લેતાં સાઈઠ રૂપિયાનો દંડ ૭૭૯
૧૧૫૮. પૂછ્યા વિના ઘાસ કાપતાં દુદા દરજીને માર પડ્યો ૭૮૦
૧૧૫૯. અજા કણબીને સત્સંગી જાણી દરબારે સજા માફ કરી ૭૮૦
૧૧૬૦. સ્ત્રીને વશ થઈને સગી માની હત્યા કરી ૭૮૧
૧૧૬૧. સ્ત્રીવશ માની હત્યા કરનારો અંતે નદીમાં ડૂબી મર્યો ૭૮૨
૧૧૬૨. દીકરે પતના રોગી બાપને દવાખાનાના નામે ખાડીમાં દાટ્યા ૭૮૨
૧૧૬૩. કડવી વાણીવાળા વૃદ્ધની દુર્દશા ૭૮૩

૧૧૬૪.	દેવકાના આયરની વાણીની કડવાશ	૭૮૪
૧૧૬૫.	દીકરે બાપને ડોસાજી, તો તેના દીકરે તેને ટણપાજી કહ્યું	૭૮૪
૧૧૬૬.	તુલસીશ્યામમાં ભક્તોનો બાવાજી સાથે સંવાદ	૭૮૫
૧૧૬૭.	આંબા ગામના લાખાએ ગઢપુર સ્વપ્નામાં ગધેડા તગડ્યાં	૭૮૫
૧૧૬૮.	વાસનાનું વિકરાળ સ્વરૂપ,તને કાળિયા કૂતરાને પરણાવું	૭૮૬
૧૧૬૯.	તને બ્રાહ્મણને દઉં, બ્રાહ્મણ કહે લાવો હું લઈ લઉં	૭૮૭
૧૧૭૦.	વાસનાથી નવ સુંદરો ભૂંડ થયેલ રાજાનું દૃષ્ટાંત	૭૮૭
૧૧૭૧.	ભૂંડણે નારદજીને પૂછ્યું સ્વર્ગમાં પાયખાનું છે ?	૭૮૮
૧૧૭૨.	જન્મથી આંધળાએ દૂધને વાંકું સમજીને ના પાડી	૭૮૮
૧૧૭૩.	ભગવાન પર વિશ્વાસ રાખે તો બધું જ થાય	૭૮૯
૧૧૭૪.	ભગવાને મેરુના શિખરે બેઠેલી ચકલીને પાણી પાયું	૭૯૦
૧૧૭૫.	વિશ્વંભર ભગવાન કીડીને પણ ભૂખી રાખતા નથી	૭૯૧
૧૧૭૬.	ગરુડજી અને પોપટના દૃષ્ટાંતથી ભાવિની બળવત્તા	૭૯૧
૧૧૭૭.	ગરુડજીનું મૃત્યુ યમરાજાના દરબારમાં થયું	૭૯૨
૧૧૭૮.	ગાય, બ્રાહ્મણ ને દેવની આજીવિકા તોડવાનું મહાપાપ	૭૯૨
૧૧૭૯.	દર વર્ષે ભવાયા રમાડવાના પાપે ઘડપણમાં આંધળો થયો	૭૯૩
૧૧૮૦.	ભવાયા રમાડનારના ઘરમાં ભવાઈ આવી	૭૯૪
૧૧૮૧.	ઈંગોરાળામાં ખોડા પટેલની દૃઢતાથી ભવાયાનો ખેલ બંધ	૭૯૪
૧૧૮૨.	ભવાયા જોવાના મોહમાં બ્રાહ્મણે જીવ ગુમાવ્યો	૭૯૫
૧૧૮૩.	આંધળી-બહેરી ડોશી ભવાયા જોવા ગઈ તેનું દૃષ્ટાંત	૭૯૬
૧૧૮૪.	હરિભગત ભવાયા પણ ગાળીને જુવે, એવી ફજેતી થઈ	૭૯૬
૧૧૮૫.	ભવાયા જોવાના મોહથી મૃત્યુ થયું	૭૯૭
૧૧૮૬.	બોટાદના કોળીએ પહેરેલાં કપડાં ભવાયાને દાનમાં દીધાં	૭૯૭
૧૧૮૭.	બ્રાહ્મણે પોતાનાં છોકરાં ઉઘાડાં ફરતાં ને ભવાયાને તાકો દાનમાં દીધો	૭૯૭

૧૧૮૮. સત્સંગી વૃદ્ધે છાના ભવાયા જોયા ને ફજેતી થઈ ૭૯૮
૧૧૮૯. ભજિયાં ખાવા ટેવાયેલ ડોશીને ઊંટની લાદ ખવાડી ૭૯૮
૧૧૯૦. મરેલ બિલાડો ઢસડવા માટે તકરાર ૭૯૯
૧૧૯૧. એક એરડા માટે બે ભાઈએ કોર્ટમાં બબ્બે હજાર ખર્ચ્યા ૭૯૯
૧૧૯૨. બે માર્ગ જુદા પડતાં બન્ને સાધુ પાછા આવ્યા : મનધાર્યું મૂકવું તે મૂવા બરાબર ૮૦૦
૧૧૯૩. સ્વભાવ વશ બે સાધુ કઢી હલાવતાં લડ્યા ૮૦૦
૧૧૯૪. આટકોટના સુથારની પત્નીએ ગળામાં વીંધણો માર્યો ૮૦૦
૧૧૯૫. કાગળ વોંકળામાં ન બોલ્યો ને માલિક પાસે બોલ્યો ૮૦૧
૧૧૯૬. બીજાનો સામાન લાવતાં, પોતાનો બાકી રહી ગયો ૮૦૨
૧૧૯૭. દીકરીના વિવાહ અને પિતાનું કારજ સાથે કર્યાં ૮૦૩
૧૧૯૮. પટેલના દીકરા સંતો પાસે બેઠા તે સંસ્કારી થયા ને મોટા પટેલને કુસંગ મોંઘો પડ્યો ૮૦૩
૧૧૯૯. સ્ત્રી મરતાં સત્સંગીની સમજણ અને કુસંગીની રોકકળ ૮૦૪
૧૨૦૦. વાગડના ભીકાભાઈ પુત્રવધૂના મેણાથી બીજું લગ્ન કરવા તૈયાર થયા, સંત સાથે હેત હોવાથી બચ્યા ૮૦૫
૧૨૦૧. કુપાત્રને દાન આપવાથી ફળની આશા ખોટી ઠરે છે, ત્રણ દિ'ના ખાટા બોળામાં વિમાનની વાટ જોઈ ૮૦૬
૧૨૦૨. વેશ્યાનો નાત મેળો, સત્પુરુષથી જ કલ્યાણ થાય છે ૮૦૬
૧૨૦૩. વેશ્યાએ પુણ્ય માટે સાધુ થયેલ ભાંડ ને જમાડ્યા ૮૦૮
૧૨૦૪. શૂરવીર મેઘરાજજીએ બસો ધાડપાડુઓને ભગાડ્યા ૮૦૮
૧૨૦૫. કુસંગ નડ્યા વિના ન રહે, તે ગરાસિયાના એક કુંવરને દાસીએ ધવરાવ્યો તે લડાઈ વખતે જણાયું ૮૧૦
૧૨૦૬. સંપનું ફળ, ભૂત પણ હારી ગયું ને ધન મળ્યું ૮૧૧
૧૨૦૭. કુસંપનું ફળ, ભૂતનો માર ખાધો ૮૧૨

૧૨૦૮. દાસી ને ઘેટાના કુસંપનું પરિણામ વાંદરાઓએ ભોગવ્યું ૮૧૩
૧૨૦૯. તારા જેવા મૂરખને આ સોનાની સોટી આપજે, રાજા દાન-પુણ્ય વિના અંતે પસ્તાયા ને પોતે મૂરખ ઠર્યા ૮૧૪
૧૨૧૦. અંતે કાંઈ સાથે નથી આવતું તે જણાવવા રાજાએ નનામીમાં હાથ લટકતા રાખવા કહ્યું, માટે દાન કરવું ૮૧૫
૧૨૧૧. કરેલું ક્યારેય વ્યર્થ ન જાય, વાણિયો જ્યાં ગયો ત્યાં વિવેકી પત્નીના કારણે ભાતું ને આદર-સત્કાર મળ્યાં ૮૧૬
૧૨૧૨. લોભી વાણિયો બૂટ બગલમાં લઈ, દીવો સળીએ સંકોરજે એમ પત્નીને કહેવા આવ્યો ૮૧૬
૧૨૧૩. ચીભડું માર્યું કે તુરંત જીવડા દેખાણાં : માનસિક ભયનું દૃષ્ટાંત ૮૧૭
૧૨૧૪. વેઢને બદલે વીંછી, વાણિયાએ યુક્તિ કરી ચોરને માર્યો ૮૧૭
૧૨૧૫. હોશિયાર વાણિયાએ ચોરને પકડીને કોર્ટમાં મોકલ્યો ૮૧૮
૧૨૧૬. વાણિયાએ યુક્તિથી ચોરને દિગંબર કરીને પકડ્યો ૮૧૮
૧૨૧૭. વાણિયાએ કોર્ટમાં સાક્ષી ન પૂરી ૮૧૯
૧૨૧૮. વાણિયાએ દીકરાને વેશ્યા પાસે પાવરધો કરવા મૂક્યો, છોકરે અત્તરની જગ્યાએ પેશાબ આપ્યો ૮૨૧
૧૨૧૯. વાણિયાએ પાર્વતીને કાળા તલને બદલે ધોળા તલ આપતાં છેતર્યા ૮૨૧
૧૨૨૦. કીર્તિ માટે દાન આપનાર વાણિયો હાથી થયો ૮૨૨
૧૨૨૧. વાણિયાની પુત્રવધૂએ સદાવ્રતમાં ખોરી જારને ઠેકાણે સારું અનાજ કરાવ્યું ૮૨૩
૧૨૨૨. જેવું વાવે તેવું લણે ૮૨૪
૧૨૨૩. બ્રાહ્મણનું દ્રવ્ય જ્યાં જાય ત્યાં મોત ઊભું કરે ૮૨૪
૧૨૨૪. સૌ સ્વાર્થના મતલબી છે ૮૨૬
૧૨૨૫. સ્વાર્થ ને મમત્વથી જ દુઃખ થાય છે ૮૨૬

૧૨૨૬. પટેલે ઘરડા ઊંટ, બળદ, ભેંસ અને ઘોડીમાં દાંભિક મોટાઈ-શોભા માનેલી ૮૨૭
૧૨૨૭. જીવના સ્વભાવનું વર્ણન ૮૨૮
૧૨૨૮. બાઈએ યુક્તિથી મહેમાનને ભગાડ્યા, તેમ મતપંથીએ જીવને સાંબેલાં પકડાવ્યાં તે વાત સાચી મનાતી નથી ૮૨૮
૧૨૨૯. ચોરોએ આંધળાને માલ લઈ પથરા પકડાવ્યા, તેમ મતપંથીએ જીવને અવળા માર્ગે ચડાવ્યા છે ૮૩૦
૧૨૩૦. બ્રાહ્મણને દાળિયે ઘર ઘાલ્યું, તે જમાણું નહિ તેમ વિષયથી અંતર ભરેલું હોય તો ઉપદેશ લાગે નહિ ૮૩૧
૧૨૩૧. શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને સુદામાને પોતાની અકળ કળા બતાવી ૮૩૧
૧૨૩૨. ભગવાને દ્વારકામાં નારદજીનો ગર્વ ઉતાર્યો ૮૩૩
૧૨૩૩. આસુરી સંપત્તિથી બ્રાહ્મણનું ગાંઠ્યનું ગોપીચંદન ગયું ૮૩૪
૧૨૩૪. સંતના વચને મશ્કરીમાં ગાડું ન ખાવું એવું નિયમ લેનારને જીવતદાન મળ્યું ૮૩૬
૧૨૩૫. સંત પાસે મશ્કરીમાં મુંડી જોવાનું નિયમ લેનારને સંપત્તિ મળી ૮૩૭
૧૨૩૬. મગદળ ચોરીને ખાતાં ચોરને રજપૂતે ભગદળ ખવરાવ્યો ૮૩૮
૧૨૩૭. ગુરુના જોડા વેચીને ચેલાએ શીરો-પૂરી ખવરાવ્યા ૮૩૮
૧૨૩૮. મિત્રએ ગળે કાપો મેલ્યો છતાં શંકા ન કરી ૮૪૦
૧૨૩૯. કુંવરના પેટમાં ને રાફડામાં રહેલ બંને સર્પ મર્મભેદક વચનથી મર્યા ને ત્રીજો ફાવ્યો, માટે હિતકારી બોલવું ૮૪૧
૧૨૪૦. કથાકાર ભૂદેવ ને મણિધર સર્પ : મન છૂટાં પડી જાય પછી ભેળા થવાનો શો અર્થ ? ૮૪૩
૧૨૪૧. ઉંદરડીમાંથી બનેલી ઋષિકન્યા અંતે ઉંદરને પરણી ૮૪૪
૧૨૪૨. ભાગ્ય-વિધાતાની આગળ માણસનું જોર ન ચાલે ૮૪૫

૧૨૪૩. વિધાતાના લેખ બળવાન છે : બ્રાહ્મણ અને મોચીની દીકરીનો વિવાહ થયો ૮૪૬
૧૨૪૪. જ્ઞાતિના-લોહીના સંસ્કાર ઢાંક્યા રહેતા નથી ૮૪૮
૧૨૪૫. રાવણકન્યા અશ્વપાળ સાથે પરણી : ભાગ્ય બળવાન છે ૮૪૯
૧૨૪૬. સંગ તેવો રંગ, હંસના સંગે વાઘ અહિંસક થયો ને શિયાળના સંગે બ્રાહ્મણની હત્યા કરી ૮૫૨
૧૨૪૭. મૈંને બડ બોયા હૈ-બાવાજી વડના વૃક્ષમાં બંધાણા ૮૫૪
૧૨૪૮. બાવાજી બોરમાં ઈયળ થયા, તે મરી ત્યારે નગારાં વાગ્યાં ૮૫૪
૧૨૪૯. ગીંગાના ભાઈબંધ ભમરાએ ગીંગાના નાકમાંથી ગોળીઓ કાઢી ત્યારે ફૂલની સુગંધ આવી ૮૫૫
૧૨૫૦. સુરદાસે ગોલો, કારભારી અને રાજાને ભાષાથી ઓળખ્યા ૮૫૬
૧૨૫૧. કથીવદરના લાખાભાઈ આહીરને સ્વામીએ સત્-અસત્ ઓળખાવી સત્સંગ કરાવ્યો ૮૫૬
૧૨૫૨. પશુતુલ્ય જીવન જીવતા અસંસ્કારી વ્યક્તિનું દૃષ્ટાંત ૮૫૭
૧૨૫૩. ઉચ્ચ કોટીમાં મનુષ્યજન્મ છતાં પશુતુલ્ય અસંસ્કારી જીવન ૮૫૭
૧૨૫૪. વનવાસમાં પાણી લેવા ગયેલા ચાર પાંડવોને સરોવરના ધણીએ પ્રશ્નો પૂછ્યા, તેના જવાબ કોઈને ન આવડ્યા ૮૫૮
૧૨૫૫. વાછડી ને ગાય ધાવે તેનો ઉત્તર યુધિષ્ઠિરે આપ્યો ૮૬૦
૧૨૫૬. નાના પાણા મોટા પાણા સાથે અથડાય તેનો ઉત્તર આપ્યો ૮૬૦
૧૨૫૭. હંસ કાગડાની સ્તુતિ કરે તેનો ઉત્તર યુધિષ્ઠિરે આપ્યો ૮૬૦
૧૨૫૮. એક ઘડે ચાર ભરાણા પણ ચાર ઘડે એક ન ભરાણો ૮૬૧
૧૨૫૯. મન લુલિયા પોઠિયા જેવું છે ૮૬૧
૧૨૬૦. સુખી થવાનો ઉપાય : સાંખ્ય વિચારનો મહિમા ૮૬૨
૧૨૬૧. ખેતા અને ભીમાએ અંધારે બાજરો દળ્યો તે વાત ૮૬૨

૧૨૬૨. ભગવાનની દયા અને જીવની અવળાઈ ૮૬૩
૧૨૬૩. કઠણ વચન કહું છું રે : સત્પુરુષનાં હિતકારી વચન ૮૬૪
૧૨૬૪. જગત-ભગતમાં રહેલા ભેદ ૮૬૪
૧૨૬૫. કળથીના શાકનું રમૂજી દૃષ્ટાંત ૮૬૪
૧૨૬૬. સંસાર-વ્યવહારમાં ડૂબેલા ખેડૂતે થાળી ભરીને સેવ ખાધી પણ ખબર નથી શું ખાધું ? ૮૬૫
૧૨૬૭. બસ આટલી સેવે થઈ રહેશે, મેમાનગતિમાં વિવેક રાખવો ૮૬૬
૧૨૬૮. જમવા જઈએ ત્યારના વિવેકાવિવેકનું દૃષ્ટાંત ૮૬૬
૧૨૬૯. બ્રાહ્મણે ખસખસ આપીને લાડવા કરાવ્યા ૮૬૭
૧૨૭૦. વરસો પછી સંન્યાસીને વાસના પાછી ઘેર લઈ ગઈ ૮૬૭
૧૨૭૧. સંન્યાસીએ નાત-જાત પૂછ્યા વિના ભોજન કર્યું ૮૬૯
૧૨૭૨. સંન્યાસીને કઢીની વાસના બાઈએ છોડાવી ૮૬૯
૧૨૭૩. સંન્યાસીને દરજીએ રસોઈ કરી આપી ૮૭૦
૧૨૭૪. નફટગર અતીત ઘણા વર્ષે પોતાના આશ્રમમાં આવ્યા ૮૭૦
૧૨૭૫. બ્રાહ્મણે પાણી લેવાનું કહ્યું તો પટેલ વાડામાં લેવા ગયા ૮૭૨
૧૨૭૬. જે જેનું કામ તે તેની જ પાસે કરાવવું, નહિ તો કપડાં પહેર્યા વિના ભાત લઈને આવેલા ખેડૂત જેવું થાય ૮૭૨
૧૨૭૭. લોકોએ મારીને લાલદાસને લંગોટ પહેરાવી ૮૭૪
૧૨૭૮. ગોપાળને બદલે ચોફાળ મંત્ર જપ્યો છતાં ભગવાન મળ્યા ૮૭૪
૧૨૭૯. ડોસો હરિ કે રામનામ બોલ્યો જ નહિ ૮૭૫
૧૨૮૦. ડોસો નારાયણ બોલ્યો ત્યાં ભગવાન તેડવા આવ્યા ૮૭૫
૧૨૮૧. ભીંગરાડનો કણબી મરવા પડ્યો હતો છતાં ‘સ્વામિનારાયણ’ ન બોલ્યો ૮૭૬
૧૨૮૨. ખુંટવડાના પીતાંબરને મરચાંના વેપારનો અભિનિવેશ ૮૭૬

૧૨૮૩. ખુંટવડામાં બાવાનો વેશ જોઈ કૂતરું ભસ્યું ૮૭૭

૧૨૮૪. ભરવાડનો કૂતરો સંતોને ન કરડ્યો, બાવાજીને કરડ્યો ૮૭૭

૧૨૮૫. બ્રાહ્મણ કહે, આ કૂતરાથી રસોઈ ન અભડાય, એમ કહીને જમી ગયા ૮૭૮

૧૨૮૬. બરવાળાનો વાણિયો 'અવેજ વળ્યો' એમ કરતાં મર્યો ૮૭૯

૧૨૮૭. મેંથાણનો વણિકપુત્ર 'જાન જોડો' એમ લવારો કરતો મર્યો ૮૭૯

૧૨૮૮. ફટાણામાં નામ ન આવતાં કાકા જાન પહેલાં ઘેર જતા રહ્યા ૮૭૯

૧૨૮૯. પત્નીએ કૂવામાં ધક્કો માર્યો તોપણ ધણીએ સહન કર્યું, બહુ બોલ્યામાં માલ નહિ ૮૮૦

૧૨૯૦. વહુએ સાસુથી કંટાળીને ખેતરપાળને બલિ ચડાવવાની માનતા કરી, પણ પોતાની માની બલિ ચડી ૮૮૨

૧૨૯૧. અધિકાર ગયે જીવ-પ્રાણીમાત્ર બેભાન જેવાં થઈ જાય છે - 'તમારા સસરા ગયા પછી કાંઈ ભાન રહેતું નથી' ૮૮૪

૧૨૯૨. ખેડૂતને ઘરવાળીએ વછડક શાક ખવરાવ્યું ૮૮૫

૧૨૯૩. વઘારની લાલચમાં ધૂપેલ તેલમાં રોટલો ચોળીને ખાધો ૮૮૬

૧૨૯૪. બડઘલીની ભાજીની લાલચમાં પોદળો ખાધો ૮૮૭

૧૨૯૫. ક્રોધે કરીને પત્ની માથે કઢીનો ઊકળતો પાટિયો ફોડ્યો ૮૮૭

૧૨૯૬. સ્વાર્થવશ સંસાર : પતિને મૃત્યુ પામેલો જાણી પત્નીએ દહીં ખાધું ને કુલેર તૈયાર કરી રાખી ૮૮૮

૧૨૯૭. માનેલી પતિવ્રતાએ પતિની મરણપોક પહેલાં જારનો ઢૂમરો ખાધો ને સોનાના રેખવાળો દાંત પાડવા બેઠી ૮૮૯

૧૨૯૮. અણહકનું ખાવાથી વાછરડો થયો ૮૯૦

૧૨૯૯. સંતે ઝાડનું થડ પકડીને છોડાવોની બૂમો પાડતાં વ્યવહાર છોડીએ તો જ છૂટે, તે વાત કહી ૮૯૨

૧૩૦૦. સંસારની આસક્તિ : કુંભારના ગૃહત્યાગનું વર્ણન ૮૯૩
૧૩૦૧. પત્ની સાથે કજિયો થતાં સાધુ થવા ગયો ને ગધેડી દોરીને પાછો આવ્યો ૮૯૪
૧૩૦૨. કુંભારે માસ્તરને ગધેડો ભણાવવા આપ્યો ૮૯૪
૧૩૦૩. રોડાજીનો ખરખરો, ગાડરિયા પ્રવાહનું દૃષ્ટાંત ૮૯૭
૧૩૦૪. ભરવાડે લગ્ન વધાવવા કંકુના બદલે સિંદૂર માંગ્યું ૮૯૮
૧૩૦૫. આલા ભરવાડ અને તેની પત્નીનો સંવાદ ૮૯૮
૧૩૦૬. જાતિ અભિમાન : જોધા ભરવાડે ઝોકમાંથી બકરીઓ શોધી ૮૯૯
૧૩૦૭. ભરવાડની બોલી, જાન તો મહાણે પહોંચી ૮૯૯
૧૩૦૮. મુળો ભરવાડ હાથે ચૉરીએ ચડી ગયો ૯૦૦
૧૩૦૯. બાવાને લગ્નના કોડ ને ફૂલેકે ચડી મૃત્યુ પામ્યો ૯૦૦
૧૩૧૦. બાવો સ્વપ્નમાં પરણ્યો, તોપણ જીવતો કૂવામાં પડ્યો ૯૦૧
૧૩૧૧. શેખચલ્લીના વિચારો, જાગ્રતનું સ્વપ્નું ૯૦૨
૧૩૧૨. મિયાંની દાઢી સળગી તે બીબીએ દીવો સળગાવી લીધો ૯૦૨
૧૩૧૩. પત્ની કહે હું રંડાણી બ્રાહ્મણ કહે મારી બૂમે બૂમ સંધાણી ૯૦૩
૧૩૧૪. રાંગડીના ગુણ મારી છાતી જાણે છે ૯૦૪
૧૩૧૫. લોભે કરી અધમ દાન લીધું તો ઊંટ થવું પડ્યું ૯૦૪
૧૩૧૬. રાજા રાજી થયા ત્યારે પગરખાં માગ્યાં ૯૦૫
૧૩૧૭. ખેડૂતે પાણી ન પાયું છતાં રાજાએ પોતાના સંકલ્પને સત્ય કરવા ગામ બક્ષિસ આપ્યું ૯૦૫
૧૩૧૮. જમતાં ઊભો થઈને મૂળા લેવા ગયો ને મૃત્યુ પામ્યો ૯૦૭
૧૩૧૯. સેવ ચૂલે ને ગોળ ગાંઠે, મરકીના ડરથી વિના મોતે મર્યો ૯૦૮
૧૩૨૦. ગોળ પડ્યો રહ્યો ને વેપારી મૃત્યુ પામ્યો ૯૦૮
૧૩૨૧. કાપડના વેપારીએ સ્વપ્નામાં ઓઢવાની ચાદર ફાડી નાંખી ૯૦૮
૧૩૨૨. એંશી વર્ષે બ્રહ્મચર્યની ના : વણિક અને ગોરજીના નિયમ ૯૦૯

૧૩૨૩. લાખા વણઝારાનું યમદૂતના હાથે મૃત્યુ જોઈ શેઠ ભક્તિ પરાયણ થયા ૯૦૯

૧૩૨૪. સર્પ, ગુમાસ્તો, પતિ, સસરા આટલાને મારી પોતે મરી : સ્ત્રીમાં કેટલું સાહસ હોય તેનું બેનમૂન દષ્ટાંત ૯૧૨

૧૩૨૫. બાંધી મુટ્ઠી લાખની, વાણિયે વેશ્યાની સહાયથી કાગડો સવા લાખમાં વેચ્યો : સ્ત્રીનો પોઝીટીવ-નેગેટીવ પ્રસંગ ૯૧૬

૧૩૨૬. 'પાપનો બાપ લોભ' : વેશ્યાએ બ્રાહ્મણને ભણાવ્યો ૯૧૯

૧૩૨૭. ધનના લોભમાં બાવાજીએ એક આંખ ફોડી, વેશ્યાએ બ્રાહ્મણના પૈસા અપાવ્યા ૯૨૦

૧૩૨૮. 'હરિ ઈચ્છા' પ્રભુ ભજવામાં આળસ ન કરવી ૯૨૩

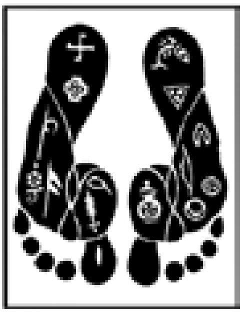
૧૩૨૯. ભગવાન ભજવામાં સૌને પરસેવો વળે છે ૯૨૪

૧૩૩૦. જમુના મોચણને પરાણે સતી કરી, તેમ સંત પરાણે પ્રભુ ભજાવે છે ૯૨૪

૧૩૩૧. કોળી સ્ત્રી સતી થવા ચાલી ને ઝાંપેથી પાછી વળી ૯૨૫

૧૩૩૨. બે મિત્રો મુંબઈ ગયા, જેવો સંગ-વાતાવરણ એવા સંસ્કાર ૯૨૫

૧૩૩૩. દેવકાના વોરાનો માલ લૂંટાણો, લૂંટાયા પહેલાં ચેતવું ૯૨૬

॥ શ્રીસ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ॥

શ્રીગોપીનાથજી મહારાજ સત્ય છે.
શ્રીહરિકૃષ્ણજી મહારાજ સત્ય છે.

શ્રીગઢપુરવાસી
સદ્.બ્ર.શ્રીઅક્ષરાનંદસ્વામીની વાતો

॥ ગઢપુર લીલાની વાતો - ૧૯૨ ॥

શ્રીગઢપુરને વિષે શ્રીજીમહારાજે કરેલી લીલા તથા દિવ્યચરિત્ર તથા જે જે ભક્તજનો જે જે સંકલ્પ કરીને આવેલા તે સિદ્ધ કરેલા તેનો દિવ્ય સંક્ષિપ્ત સંગ્રહ.

૧. ગોપાળાનંદસ્વામીએ મહારાજ ઉપર રંગની પીચકારી નાંખી

એક સમે શ્રીજીમહારાજે ગઢપુરમાં વસંતપંચમીનો સમૈયો કર્યો અને સંત-હરિભક્તોએ સાથે રંગે રમી લાભ લીધો. પછી શ્રીજીમહારાજ ઉત્તરાદા બારના ઓરડાની ઓસરીએ પધારી ચાકળા ઉપર વિરાજમાન થયા હતા. તે સમે ગોપાળાનંદસ્વામીના મનમાં સંકલ્પ થયો જે, 'સૌ સંતે મહારાજ સાથે રંગે રમી લાભ લીધો, પણ મારાથી લાભ લેવાણો નહીં.' પછી રંગનું તપેલું ભર્યું હતું, તેમાંથી એક પિચકારી ભરીને પોતે મહારાજની પાછળ ઊભા રહ્યા. અને 'મહારાજની છાતીમાં પિચકારી નાખું તો અપરાધ થાય' એમ વિચાર કર્યો.

પછી મહારાજનાં વાંસામાં પિચકારી નાંખી. તે જોઈ મહારાજે પાછું વાળી જોયું, એટલે ગોપાળાનંદસ્વામી હાથમાં પિચકારી લઈને બેઠા હતા. તે જોઈ મહારાજ હસ્યા જે, "ઘરડી ગાયને પણ શૂરાતન ચઢતું દેખાય છે !" એમ મહારાજે કહ્યું, એટલે સૌ રાજી થયા અને સખા સહિત નદીએ નાવા પધાર્યા. ॥૧॥

૨. બ્રહ્માનંદસ્વામીએ ઠકરાણી જેવો દેખાવ કર્યો

એક દિવસ શ્રીજીમહારાજ દરબારમાં ઘોડી ફેરવતા હતા. તે બ્રહ્માનંદસ્વામીએ માણસ મોકલ્યું જે, 'મહારાજ શું કરે છે ?' માણસે આવી જોયું, ત્યાં તો મહારાજ ઘોડી ફેરવતા હતા. તેણે જઈ બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "મહારાજ તો ઘોડી ફેરવે છે." પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી પાંચ-સાત સાધુ સાથે લઈ અને કાઠિયાણીની પેઠે માથે ઓઢણું ઓઢી અને મોટો ઘુંઘટો કાઢીને આગળ ચાલ્યા અને બીજા સાધુ પાછળ ચાલ્યા.

દરબારમાં જાતાં પાળે અટકાવ્યા જે, "મહારાજ ઘોડી ફેરવે છે માટે નહિ જવાય." સ્વામી કહે, "ઘોડી ફેરવતા હોય તો જાવા દે." પછી સ્વામી દરબારમાં ગયા. અને મહારાજે ઘોડી ઊભી રાખી સ્વામીને કહ્યું જે, "ઠકરાણાં !(ઠાકોરનાં પત્ની-ગરાસણી) પાળા કેમ, પાળા?" સ્વામીએ કહ્યું જે, "ઘરનો ધણી ઘોડીએ ચડી ગયો છે, નહિંતર ઘોડીએ ચડીને આવત." તે સાંભળીને મહારાજ કહે, "વેલબેલ નહોતી ?" સ્વામી કહે, "વાવણિયા(વાવવાનાં સાંતી) જૂતી ગયા છે." મહારાજ કહે, "કાંઈ પાંસરું બોલો, પાંસરું(સવળું) !" સ્વામી કહે, "આપ બહુ પાંસરું પૂછતા હશો..! જેવો તમારો પ્રશ્ન, તેવો અમારો ઉત્તર !" એટલે મહારાજ ઘોડીએથી હેઠા ઊતર્યા ને સ્વામીનો ઘુંઘટો ખેંચી લીધો. તે પછી અક્ષરઓરડીએ પધાર્યા. ॥૨॥

૩. શેષજી મહારાજની પ્રસાદી લેવા આવ્યા

એક દિવસ મહારાજે મોટીબાને કહ્યું જે, "અમારે કાઠીને જમાડવા છે, માટે બિરંજ(ચોખામાંથી બનાવેલ મીઠાઈ)ની રસોઈ કરો." પછી બિરંજની રસોઈ કરાવી અને દરબારમાં ચોક વચ્ચે ઢોલિયા નંખાવ્યા. અને એક એક ઢોલિયા ઉપર ચાર ચાર જણને બેસાર્યા. અને વચ્ચે બિરંજ તથા શાક વિગેરેના મોટા તાંસ ભરીને મૂક્યા. અને એક ઢોલિયા ઉપર શ્રીજીમહારાજ થાળ જમવા બેઠા. અને કાઠીઓને મહારાજે આજ્ઞા કરી, જેથી સૌ કાઠી જમવા માંડ્યા.

અને જે ઢોલિયા ઉપર મહારાજ જમતા હતા, ત્યાં શેષજી મહારાજની પ્રસાદી લેવા માટે આવ્યા. તે ઢોલિયા ઉપર પોતાનું મોઢું ઊંચું કરીને બેઠા. તે સમે મહારાજે જમીને એક ગ્રાસ બિરંજ શેષજીના મોઢામાં નાંખ્યો અને જળ પીને શેષજીના મોઢામાં રેડ્યું. તે સમે કાઠી ખાવું પડ્યું મેલી તે નાગને જોવા મંડ્યા જે, "આવો મોટો નાગ ક્યાંથી આવ્યો ?" એમ સૌ એકબીજા વાતું કરવા મંડ્યા અને જમવું સૌનું બંધ રહ્યું.

પછી શેષજી પ્રસાદી લઈ અદૃશ્ય થઈ ગયા. તે જોઈ કાઠી સૌ મહારાજને પૂછવા લાગ્યા જે, "મહારાજ ! આ કોણ હતું ?" મહારાજ કહે, "શેષજી અમારી પ્રસાદી લેવા આવ્યા હતા, તે પ્રસાદી લઈને પાતાળમાં ગયા." ॥૩॥

૪. રતનજી અને મિયાંજીને ઘરના ધણી કહ્યા

એક વખત મહારાજ દરબારમાં સાંજને સમે કથા કરાવતા હતા. તે સમયે મહારાજ બાજરાનાં ડૂંડાં સૌ પાસે વિણાવતા હતા. તે સમે મહારાજ બોલ્યા જે, "અમારે લક્ષ્મીવાડીએ જવું છે." તે સાંભળી રતનજીભાઈ તથા મિયાંજીભાઈ વાડીએ જઈ મહારાજની બેઠક કરી આવ્યા.

પછી મહારાજની ઘોડી લાવ્યા, એટલે મહારાજ સ્વાર થઈ વાડીએ પધાર્યા. તે ભેળા સંત, પાર્ષદ તથા હરિજન સૌ મહારાજ ભેળા વાડીએ ગયા અને અહીંયાં ડૂંડાં તથા બાજરાની કડબ બધું પડ્યું મેલીને સૌ ગયા. પછી મહારાજ વાડીએ સભા ભરીને બોલ્યા જે, "ઘરના ધણી અહીંયાં નહિ હોય." તે સાંભળી સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! ઘરનો ધણી કોણ ?" મહારાજ કહે, "તપાસી જુઓ !" એટલે રતનજી તથા મિયાંજી બન્ને જણને સભામાં ભાળ્યા નહીં.

પછી તે બન્ને જણે દરબારમાં આવી ડૂંડાં તથા કડબ નોખાં પાડી સૌ સૌને ઠેકાણે નાંખ્યાં. અને દરબાર વાળી, સાફ કરીને પાથરણાં પાથર્યાં. અને મહારાજનો ઢોલિયો તથા ગાદીતકિયો ખંખેરીને પાથરી મૂક્યો. પછી મહારાજ વાડીએથી દરબારમાં પધાર્યા. પછી મહારાજે સુરા ખાચરને કહ્યું જે, "જુઓ, આ ઘરના ધણી ! તમો સૌ મારી સાથે વાડીએ ચાલી નીકળ્યા અને રતનજી તથા મિયાંજીએ આ બધું ઠેકાણે પાડ્યું; માટે એનું નામ ઘરના ધણી કહેવાય." ॥૪॥

૫. ભીમભાઈએ બંદૂકનો ભડાકો કર્યો

એક વખત શ્રીજીમહારાજ અક્ષરઓરડીમાં વિરાજમાન હતા અને સીમમાંથી ભીમભાઈ દરબારમાં સીધું લેવા માટે આવ્યા હતા. તેણે દરબારમાં આવી બંદૂકનો ભડાકો કર્યો. તે સાંભળી તાજણ ઘોડી થાણમાંથી બહાર નીસરી ગઈ.

પછી મહારાજ અક્ષરઓરડીમાંથી દરબારમાં પધાર્યા અને પૂછ્યું જે, "આ કોણે ભડાકો કર્યો ?" કોઈએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! ભીમભાઈએ ભડાકો કર્યો." ને ભીમભાઈને મહારાજની બીક લાગી એટલે વાડામાં ખડના કુંદવામાં(ઘાસના પુળાનો ઢગલો) સંતાઈ ગયા હતા. મહારાજ કહે, "ક્યાં ગયો ભીમ ? બોલાવો મારી પાસે !" તે સાંભળીને ભીમભાઈ આવીને મહારાજ પાસે હાથ જોડીને ઊભા રહ્યા.

મહારાજ કહે, "ભીમ ! કેમ ભડાકો કર્યો ? આ હજાર રૂપિયાની ઘોડી થાણમાંથી નીસરી ગઈ, તે નથી જાણતો ?" ભીમભાઈ કહે, "મહારાજ ! મારી બંદૂક બંધાઈ જાય, તેટલા માટે ભડાકો કર્યો." મહારાજ કહે, "લાવ્ય તારી બંદૂક !" પછી મહારાજે હાથમાં બંદૂક લઈ ઉગમણા બારના ઓરડાના પગથિયાં ઉપર ઘા કર્યો, એટલે ત્રણ કટકા થઈ ગયા. તે સમે બ્રહ્માનંદસ્વામી મહારાજ પાસે આવી ઊભા હતા. તે સાખી-બોલ્યા જે,

ભીમ ભડાકા કીન ઘોડીકે કાનમેં, તબ ખીજે કરતાર આયે બહુ તાનમેં;
લીન બંદૂકડી હાથ પછાડી પાનમેં, ભીમ નહીં તેરા કામ ચલે જા રાનમેં.

મહારાજ કહે, "આવું હોય ત્યારે આવા કવિ પણ જોઈએ." પછી મહારાજે ભીમને કહ્યું જે, "તારે સીમમાં રહેવું, અહીં આવવું નહીં." ။૫။

૬. મહારાજે વછેરીની વૃત્તિ ખેંચી અને વૈદ પાસે ડામ દેવરાવ્યા

એક વખત તાજણ ઘોડીની વછેરી માંદી થઈ ગઈ હતી. પછી તેને ડામ દેવા માટે વૈદને બોલાવ્યાં. વૈદે કહ્યું જે, "ઘોડીને દોરડા બાંધી હેઠી પાડો, પછી ડામ દઉં." તે સમે મહારાજ અક્ષરઓરડીમાંથી એક ખેસભર આવી ઊભા રહ્યા. મહારાજે પૂછ્યું કે, "શું કરો છો ?" સૌ કહે, "મહારાજ ! આ વછેરીને ડામવી છે, તેથી આડી પાડવી છે." મહારાજ કહે, "જાતવંત ઘોડીને આડી પડાય નહીં, લાવો અમારી ખુરશી."

પછી પાર્ષદ ખુરશી લાવ્યા તે ઉપર મહારાજ વિરાજમાન થયા. પછી મહારાજ કહે, "હવે માંડો ચોબા દેવા." અને ઘોડીની વૃત્તિ શ્રીજીમહારાજે પોતામાં તાણી લીધી, એટલે મહારાજની મૂર્તિ સામી સ્થિર થઈ ઊભી રહી. પછી વૈદે જે ઠેકાણે રોગ હતો તે ઠેકાણે ચોબા દીધા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "આવી જાતવંત ઘોડી પડે નહીં." તે જોઈ વૈદ બહુ જ આશ્ચર્ય પામ્યો અને પગે લાગ્યો. ။૬။

૭. મહારાજે પરમાનંદસ્વામીની લૂખસ મટાડી

એક સમયે શ્રીજીમહારાજ દરબારમાં વિરાજમાન હતા અને પરમાનંદસ્વામી મહારાજનાં દર્શને આવ્યા. અને સ્વામીના શરીરે બહુ જ લૂખસ(ખંજવાળ આવે તેવો ચામડીનો રોગ; ખૂજલી) થઈ હતી. તે જોઈ મહારાજ બોલ્યા જે, "મહાપુરુષ ! શરીરે શું થયું છે ?" સ્વામી કહે, "મહારાજ ! લૂખસ થઈ છે." તે સાંભળી શ્રીજીમહારાજ રઘુવીરજી મહારાજનાં ઘેર પધાર્યા. અને રઘુવીરજી મહારાજનું નામ લઈ બોલાવ્યાં અને કહ્યું જે, "એક શેર ખીચડી કરો, તેમાં એક શેર ઘી સમાય તેવી કરો."

પછી ગાદીવાળાએ શેર ખીચડીમાં શેર ઘી નાંખીને કરી. અને રઘુવીરજી મહારાજ થાળીમાં લઈ શ્રીજીમહારાજ પાસે અક્ષરઓરડીમાં લાવ્યા. પછી મહારાજ તેમાંથી બે ગ્રાસ જમ્યા અને પરમાનંદસ્વામીને મહારાજે કહ્યું જે, "મહાપુરુષ ! લ્યો તેજાના." પછી પરમાનંદસ્વામી થાળી લઈ મહારાજની પ્રસાદીની ખીચડી અક્ષરઓરડીના ફળિયામાં બેસી બધી જમી ગયા; પણ પાણી પીવાનું સાધન કાંઈ નહીં, તેથી રાતે સૂઈ રહ્યા. અને રાતના બાર વાગ્યા એટલે પોતાને બહુ જ તૃષા લાગી. તેથી મૂળજી બ્રહ્મચારીને જગાડીને કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી, મને પાણી પાઓ, બહુ જ તૃષા લાગી છે." બ્રહ્મચારી કહે, "તેજાના ઉપર પાણી પિવાય નહીં; સૂઈ જાઓ છાનામાના !" પછી સ્વામી દરબારમાં જઈ સૂઈ ગયા.

પછી શ્રીજીમહારાજ સવારે ચાર વાગે દાતણ કરવા બેઠા. અને દાતણ કરી કોગળા કરતા હતા. ત્યાં જઈ પરમાનંદસ્વામીએ ખોબો ધર્યો. ત્યારે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "વળી અત્યારે આવ્યા છો !" મહારાજ કહે, "શું છે બ્રહ્મચારી ?" બ્રહ્મચારી કહે, "રાતે પાણી પીવા આવ્યા હતા ને વળી અત્યારે આવ્યા." મહારાજ કહે, "પાયું હતું કે નહીં ?" બ્રહ્મચારી

કહે, "તેજાના ઉપર પાણી પિવાય ?" મહારાજ કહે, "બ્રહ્મચારી, તેજાનો શું ?" બ્રહ્મચારી કહે, "મારી બલા જાણે શું તેજાનો..!!"

પછી મહારાજને દાતણ કરતાં અડધી તાંબડી પાણી વધ્યું હતું તે પરમાનંદસ્વામીને પાયું. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "આને તેજાનાની ખબર નથી અને આને પાણી પિવાય કે ન પિવાય તે પણ ખબર નથી." એમ કહી મહારાજે કહ્યું જે, "તૃષાએથી સાધુ મરત !" અને સ્વામીનું શરીર સોના જેવું રોગે રહિત થયું. ॥૭॥

૮. જોધા ભરવાડે મહારાજ ઉપર દૂધની સેડ્ય નાંખી ને દૂધ પાયું

એક વખત જોધો ભરવાડ ગાયું દોહતો હતો અને કીર્તન બોલતો જે, "કાનુડો રે કાનુડો રે" તે સમે મહારાજ અક્ષરઓરડીમાંથી દરબારમાં પધાર્યા અને પૂછ્યું જે, "કયો કાનુડો ?" ત્યારે જોધે દૂધની સેડ્ય મહારાજ સામી ઉડાડી અને કહ્યું જે, "આ ચાલ્યો જાય તે જ કાનુડો છે." એમ કહીને મહારાજને તાંસળી ભરીને દૂધ આપ્યું. અને કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ દૂધ ગાળીને લાવ્યો છું, પાન કરો." પછી મહારાજ દરબારમાં ઊભા ઊભા દૂધનું પાન કરીને અક્ષરઓરડીમાં પધાર્યા. ॥૮॥

૯. રોજકાનો કરણો ગઢવી તેની માતા સાથે દર્શને આવ્યો

એક વખત શ્રીજીમહારાજ દરબારમાં વિરાજમાન હતા અને ગામ **રોજકાનો કરણો ગઢવી** મહારાજનાં દર્શને આવ્યો હતો. તેની સાથે તેની માતુશ્રી પણ દર્શને આવેલ. તેને પોતે મારગમાં સમજાવેલ જે, "મા ! સ્વામિનારાયણ ભગવાન છે, તે તને બોલાવે કે ન બોલાવે, પણ કાંઈ બોલીશ નહીં." ડોશી કહે, "બાપ દીકરા..! હું કાંઈ નહીં બોલું."

પછી દરબારમાં આવી ડોશી મહારાજને પગે લાગી; તોપણ મહારાજે સામું જોયું નહીં. ત્યારે ડોશી બોલી જે, "તમે મારી વૃદ્ધ સામું શેના જુઓ !" એમ ડોશી બોલી. એટલે કરણો સભામાં બોલ્યો જે, "ભૂંકી..ગધેડી..! ભૂંકી..ગધેડી..! હું ગધેડીને સમજાવતો હતો કે, તું

કાંઈ બોલીશ નહીં." પછી મહારાજ કહે, "ખરો કરણો, તેની માને ગધેડી કહી !" એમ હસીને બોલ્યા. ॥૯॥

૧૦. અવિચળભગતે મહારાજને રૂપિયાનો મહિમા કહ્યો

ગામ **અવિધાનો અવિચળ** કરીને એક હરિભક્ત હતો. તે ગઢડે મહારાજનાં દર્શને આવ્યો. મહારાજ ઉગમણા બારના ઓરડે સભા કરીને વિરાજમાન હતા. પછી દંડવત્ કરીને મહારાજને એક રૂપિયો ભેટ મેલી, એટલે મહારાજ પડખું ફરી ગયા. પછી તે રૂપિયો લઈને ડાબે પડખે મૂક્યો. પાછા વળી મહારાજ આમ ફરીને બેઠા. પછી તેનો તે રૂપિયો વળી મહારાજ પાસે મેલ્યો.

એમ પાંચ-સાત વાર મહારાજ પાસે એકનો એક રૂપિયો મેલ્યો, પણ મહારાજે સામું જોયું નહીં. ત્યારે અવિચળ બોલ્યો જે, "મહારાજ ! રૂપિયા સામું કેમ જોતા નથી ? સો હાથ ખોદીએ તો પાણી ને પાણો બે જ નીસરે, પણ રૂપિયો નીસરે નહીં; એવો રૂપિયો મોંઘો છે." મહારાજ કહે, "તારી પાસે રૂપિયાનો મહિમા કહેરાવવો હતો." પછી મહારાજે રાજી થઈને તેની ભેટ લીધી. ॥૧૦॥

૧૧. સાતપડાના ભગાભગતે મહારાજની ગારાથી પૂજા કરી

ગામ **સાતપડાના ભગાભગત** કરીને એક કોળી હરિભગત હતા. અને તે એક વખત મહારાજનાં દર્શને અક્ષરઓરડીએ જતા હતા. તે વખતે પાર્ષદ આંબલી હેઠે ગાર ખૂંદતા હતા. તેણે ભગાભગતને કહ્યું જે, "ભગત ! ક્યાં જાઓ છો ?" ભગત કહે, "મહારાજનાં દર્શને જાઉં છું." પાર્ષદ કહે, "ગારો ખૂંદાવો, હમણાં મહારાજ અહીં નીસરશે."

પછી ભગાભગત ગાર ખૂંદતા હતા અને મહારાજ એક પીતાંબર પહેરીને ને એક ઓઢીને ચાખડિયું પહેરીને જમવા પધારતા હતા. તે વખતે પાર્ષદે કહ્યું જે, "ભગાભગત ! મહારાજ જાય છે." ભગત એકદમ ગારાવાળા હાથે દોડી મહારાજનાં ચરણારવિંદે બાઝ્યો, એટલે

સૌ પાર્ષદો કહેવા મંડ્યા જે, "ભગાભગત ! મહારાજનાં ચરણારવિંદ મેલી દ્યો..!" ભગત વિચારમાં પડ્યો જે, 'ચરણારવિંદ એટલે શું ?' તે સમે બ્રહ્માનંદસ્વામી આવ્યા અને બોલ્યા જે, "એલા ભગલા..! મેલી દે મહારાજનો ટાંગો..!" ત્યારે ભગોભગત કહે, "લ્યો સ્વામી !" ત્યારે ભગત સમજ્યા કે, ચરણારવિંદ એટલે ટાંગો કહેવાય.

પછી મહારાજ જમવા પધાર્યા. ત્યારે લાડુબાઈએ પૂછ્યું જે, "આવો કોણ પ્રેમીભગત મળ્યો જે ગારે પૂજા કરી ?" મહારાજ કહે , "એવાય ભગત મળે." પછી ઊનું પાણી લઈ મહારાજનાં ચરણારવિંદ ધોયાં. પછી મહારાજ બાજોઠ ઉપર જમવા માટે વિરાજમાન થયા. ॥૧૧॥

૧૨. ભગાભગતે દિશાએ ગયેલા મહારાજના દર્શનની રજા માંગી

એક વખત ભગાભગત મહારાજના દર્શને આવ્યા હતા. અને તે સમયે મહારાજ દિશાએ ગયા હતા. ત્યારે પાર્ષદે કહ્યું જે, "ભગાભગત ! મહારાજ દિશાએ ગયા છે, માટે અહીંયાં બેસો." ભગાભગત હાથ જોડીને બોલ્યા જે, "મેં દિશાનાં દર્શન કર્યાં નથી, માટે મને જવા દ્યો." પાર્ષદ કહે, "ત્યાં જવાય નહીં." પછી મહારાજ દિશાએ જઈને આવ્યા એટલે ભગાભગતને ખબર પડી જે, દિશા એટલે કળશે જવાનું. પછી ભગાભગતે મહારાજનાં દર્શન કર્યાં. ॥૧૨॥

૧૩. મુનિબાવાને ગરમી થઈ

એક સમે મહારાજ સંધ્યા આરતીમાં સંત ભેગા આરતી કરતા હતા. અને બ્રહ્માનંદસ્વામી તથા **સુરત**ના **મુનિબાવા** આથમણા બારના ઓરડાની જેરે(ઓસરીની ધાર ઉપર) ઊભા હતા. અને સંત જ્યારે આરતી કરી રહ્યા ત્યારે મહારાજે મુનિબાવાને પૂછ્યું જે, "અહીંયાં કેમ ઊભા છો ?" મુનિબાવા કહે, "મહારાજ ! ગરમી બોત થાતી હે, તેથી અહીં ઊભો છું." પછી મહારાજ સભામાં વિરાજમાન થયા, ત્યારે સભામાં જઈ મુનિબાવા બેઠા. ॥૧૩॥

૧૪. રાસલીલામાં મુનિબાવાને થયેલ સંશય ટાળ્યો

એક વખત સંત રાસ રમતા હતા અને મહારાજ પણ ભેળા રાસ રમતા હતા. તે સંત જ્યારે ગાતાં ગાતાં બેસી જાય ત્યારે મહારાજ ઊભા થાય અને સંત જ્યારે ઊભા થાય ત્યારે મહારાજ બેસી જાય. તે જોઈ મુનિબાવે બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "મહારાજ આમ કેમ કરે છે ?"

પછી સભા થઈ ત્યારે સ્વામીએ મહારાજને પૂછ્યું જે, "મુનિબાવાને સંશય થયો છે જે, ગરબી લેતા સંત ઊભા થાય ત્યારે તમે બેસતા હતા અને સંત બેસતા ત્યારે તમે ઊભા થાતા; તે શું ?" મહારાજ કહે, "કોઈને નરસિંહ મહેતાનું પદ આવડે છે ?" ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામી કહે, "મહારાજ, મને આવડે છે." મહારાજ કહે, "બોલો છેલ્લું પદ." પછી મુક્તાનંદસ્વામી પદ બોલ્યા જે,

બેઠા બેઠા ગાય ત્યારે હું ઊભા ઊભા સાંભળું;
ઊભલાને ગાય ત્યારે નાચું, કહે નરસૈયો તે પદ સાચું.

મહારાજ કહે, "જ્યારે તમે બેઠા બેઠા ગાતા હતા ત્યારે હું ઊભો ઊભો સાંભળતો હતો. અને જ્યારે ઊભા ઊભા ગાતા હતા ત્યારે નાચતો હતો." પછી મુનિબાવા હાથ જોડીને મહારાજને પગે લાગ્યા જે, "મહારાજ ! તમે ખરું કહ્યું." ॥૧૪॥

૧૫. શિવજીને સચ્ચિદાનંદસ્વામીમાં લીન થતા જોઈ એભલ બાપુએ મહારાજનાં દર્શનનું નિયમ લીધું

એક વખત ચોમાસું હતું અને ઘેલા નદીમાં પાણી બે કાંઠે ચાલ્યું જતું હતું. અને એભલ ખાચરને સામે કાંઠે નીલકંઠ મહાદેવ છે તેનાં દર્શન કરવાનું નિયમ હતું; પણ સાંજ સુધી પાણી ઊતર્યું નહીં એટલે એભલ ખાચરે શંકરનાં દર્શન કર્યા વગર ખાધું નહીં. પછી સાંજ વખતે મોટીબા મહારાજ પાસે અક્ષરઓરડીમાં ગયાં અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારા બાપુ જમ્યા નથી અને ડોલાં ખાય છે." મહારાજ

કહે, "બોલાવો આંહીં." પછી મહારાજ ઉગમણા બારના ઓરડાની ઓસરીએ વિરાજમાન થયા. અને એભલ ખાચરને બોલાવ્યાં ને મહારાજે પૂછ્યું જે, "એભલ ખાચર ! આજ કેમ નથી જમ્યા ?" એભલ ખાચર કહે, "મહારાજ ! શંકરનાં દર્શનનું નિયમ છે એટલે દર્શન કર્યા વગર જમાય નહીં."

પછી મહારાજે આથમણા બારના ઓરડા તથા ઉગમણા બારના ઓરડા તથા ઉત્તરાદા બારના ઓરડા તથા દક્ષણાદા બારના ઓરડામાં, બધા ઓરડાની ઓસરીની કોરે સો શંકરનાં સ્વરૂપ દેખાડ્યાં. અને મહારાજે એભલ ખાચરને કહ્યું જે, "એભલ ખાચર ! આમાં કયા તમારા ગુરુ ? કરો દર્શન." એમ જ્યારે કહ્યું ત્યાં તો સૌના હાથમાં ડાક તથા ડમરું હતા તે લઈને વગાડતા હતા. તે જોઈ એભલ ખાચર વિચારમાં પડ્યા જે, 'આમાં મારા ગુરુ કયા ? સૌનાં સરખાં સ્વરૂપ છે.' પછી તે સૌ શિવનાં સ્વરૂપ સચ્ચિદાનંદસ્વામીમાં લીન થયાં. ત્યારે એભલ ખાચરને એમ નિશ્ચય થયો જે, મહારાજથી કોઈ મોટું નથી, માટે આજથી મહારાજનાં દર્શન કર્યા વગર જમવું નહીં. ॥૧૫॥

૧૬. બોટાદના ભક્તોની રસોઈ - શ્રીહરિએ સંતનો મહિમા કહ્યો

એક વખત **બોટાદ**ના હરિજન સંતોને રસોઈ દેવા આવ્યા હતા અને ખાંડના લાડુની રસોઈ હતી. પછી દરબારમાં સંતની પંક્તિ થઈ. તે સમયે મહારાજ સૌને પીરસતા હતા. અને બોટાદના બ્રાહ્મણો લીંબડા નીચે દર્શન કરવા માટે ઊભા હતા. તે મહારાજ સૌને પીરસતા એટલે બ્રાહ્મણ લાડવાની ગણતરી કરતા હતા જે, 'આ સંત આટલા લાડુ જમ્યા, આ સંત આટલા જમ્યા.' એમ એકબીજા વાતું કરતા હતા. તે સમે મહારાજ બોલ્યા જે, "બ્રાહ્મણો ! શું વાતો કરો છો ? આ તો અષ્ટ આવરણને ભેદી જાય તેવા છે." એટલે બ્રાહ્મણ સૌ હસવા મંડ્યા. અને મહારાજે સંતોને ખૂબ જમાડી હાથ-પગ ધોયા ને ઉતારે પધાર્યા. ॥૧૬॥

૧૭. મહારાજે સંતોને ખૂબ પીરસી વધેલા પ્રસાદથી પાર્ષદોને જમાડ્યા

એક વખત **બોટાદના અદા શેઠ** ગઢડામાં રસોઈ દેવા આવ્યા હતા. અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારે મોતૈયાની રસોઈ દેવી છે પણ પાર્ષદ નહીં, એકલા સંત જમે." મહારાજ કહે, "શેઠ, મંદિરનું કામ ચાલે છે અને પાર્ષદની હા પાડો." શેઠ કહે, "ના મહારાજ, મારે એકલા સંતને જમાડવા છે."

પછી મહારાજે મોતૈયાની રસોઈ કરાવી અને સંતની પંક્તિ દરબારમાં કરી. ત્યારે અદા શેઠે સંતને ખૂબ જમાડવા ને સંતને પીરસવા મહારાજને બે હાથ જોડીને વિનંતી કરી. પછી મહારાજે સંતને ખૂબ જમાડ્યા અને છેલ્લી બાકી પીરસ્યું ને સંતનાં પત્તર ભરી દીધાં. અને સંત ખૂબ જમી તૃપ્ત થયા. પછી જેટલી સંતની પ્રસાદી વધી હતી તેનાં બે મોટાં તપેલાં ભરાવ્યાં.

પછી મહારાજે શેઠને કહ્યું જે, "શેઠ! આ વધ્યું તેનું શું કરવું ?" શેઠ કહે, "મહારાજ, અમારે તો કામ ન આવે." ત્યારે મહારાજ કહે, "જે સાધુના હોય તે પ્રસાદી ખાય." પછી મહારાજે પાર્ષદને આજ્ઞા કરી એટલે પાર્ષદ પોતાને ઉતારે તપેલાં ઉપાડી ગયા અને બે દિવસ સુધી જમ્યા. ॥૧૭॥

૧૮. વેળાવદરના રૂડાભગતે મરજીમાં ભળી રાજીપો મેળવ્યો

અહીંયાં(ગઢપુરમાં) મંદિરનું કામ ચાલતું હતું અને ગામ **વેળાવદર**ના **રૂડાભાઈ** રસોઈ દેવા આવ્યા હતા. તેને મહારાજે કહ્યું જે, "રૂડા, તારું ધાર્યું કરવું છે કે મારું ?" રૂડાભાઈ કહે, "મહારાજ ! તમારું ધાર્યું કરવું છે." મહારાજ કહે, "કેટલા રૂપિયાની રસોઈ દેવી છે ?" રૂડાભાઈ કહે, "મહારાજ! સો રૂપિયા લાવ્યો છું." મહારાજ કહે, "પચાસના અડદ લાવ્ય અને પચાસના ઘઉં લાવ્ય. તે પહોંચે ત્યાં સુધી તારી રસોઈ." પછી

પચાસના અડદ લાવ્યા ને પચાસ રૂપિયાના ઘઉં લાવ્યા ને મહારાજ પાસે ભેટ કર્યા. પછી મહારાજ બહુ રાજી થયા. પછી મહારાજે મળીને(ભેટીને) છાતીમાં ચરણારવિંદ દીધાં. ॥૧૮॥

૧૯. કારિયાણીના ભક્તો મહારાજની મરજીમાં ભળ્યા ને બ્રાહ્મણે અડધા રૂપિયામાં મોતૈયા-જલેબીની જીદ કરી

ગામ **કારિયાણી**ના હરિભક્તો રસોઈ દેવા આવ્યા હતા. અને તેની સાથે એક બ્રાહ્મણ હતો અને મંદિરનું કામ ચાલતું હતું. પછી હરિભક્તોએ મહારાજને કહ્યું જે, “મહારાજ ! અમારે મોતૈયા લાડવા ને જલેબીની રસોઈ દેવી છે.” મહારાજ કહે, “ભક્તો ! મંદિરનું કામ ચાલે છે એટલે કોઈ નવરા નથી માટે ખાંડના ચૂરમાની રસોઈ કરાવો.” બ્રાહ્મણ કહે, “ના મહારાજ ! તમારે સંકલ્પ માત્રમાં રસોઈ થાય.” મહારાજ કહે, “દેવ ! અત્યારે મોતૈયા-જલેબીની થાય તેમ નથી.” તોપણ બ્રાહ્મણે તથા સૌ હરિજનોએ માન્યું નહીં.

ત્યારપછી મહારાજે યુક્તિ કરીને સૌને સભામાં બોલાવ્યાં. મહારાજ કહે, “તમારી પાસે રૂપિયા હોય તે મારી ગાદી ઉપર મૂકો.” પછી રસોઈના રૂપિયા બધા મહારાજ પાસે મૂક્યા. પછી મહારાજ કહે, “સૌ સૌના હોય તે લઈ લ્યો.” પછી સૌએ પોતપોતાના રૂપિયા લઈ લીધા. અને એક અડધો બાકી રહ્યો. તેને જોઈને મહારાજ બોલ્યા જે, “આ અડધો કોનો છે ?” બ્રાહ્મણ કહે, “મહારાજ, મારો છે.” મહારાજ કહે, “દેવ ! તમારો અર્ધો લઈ લ્યો.”

પછી મહારાજ હરિભક્તોને કહે, “તમારે શું કરવું છે ?” હરિભક્તો કહે, “મહારાજ ! જેમ તમે રાજી થાઓ તેમ કરવું છે.” પછી મહારાજે ખાંડના લાડુની રસોઈ કરાવી અને બ્રાહ્મણને કહ્યું જે, “તમે હવે મોતૈયા-જલેબીની રસોઈ કરાવો.” પછી બ્રાહ્મણ શરમાઈ ગયો. અને ખાંડના લાડુની રસોઈ કરાવીને મહારાજે સંતને જમાડ્યા. ॥૧૯॥

૨૦. બાંધણીના દાજીભાઈએ રસોઈ આપીને રાજીપો લીધો

ગામ **બાંધણીના** **દાજીભાઈ** રસોઈ દેવા આવ્યા હતા. અને મહારાજે પૂછ્યું જે, "હું કહું તેમ કરવું છે કે તમારું ધાર્યું કરવું છે ?" દાજીભાઈ કહે, "મહારાજ ! તમે રાજી થાઓ તેમ કરવું છે." મહારાજ કહે, "કેટલા રૂપિયા છે ?" દાજીભાઈ કહે, "મહારાજ ! સવાસો રૂપિયા વાપરવા છે." મહારાજ કહે, "મંદિરનું કામ ચાલે છે, તે અડધાના એટલે પચાસ રૂપિયાના અડદ લાવો અને પોણોસો રૂપિયાના ઘઉં લાવો." પછી તે પ્રમાણે લાવી મહારાજને ભેટ કરી. તેથી મહારાજ બહુ જ રાજી થયા અને મહારાજે કહ્યું જે, "આ દાણા પહોંચે ત્યાં સુધી તમારી રસોઈ." પછી મહારાજને પગે લાગી પોતાને ગામ ગયા. ॥૨૦॥

૨૧. તત્ત્વાનંદસ્વામી બીમારીમાં પણ બાવીસ લાડુ જમ્યા

એક વખત લાડુની રસોઈ હતી અને દરબારમાં સંતની પંક્તિ કરાવી શ્રીજીમહારાજ સંતને પીરસતા હતા. પછી છેલ્લી બાકી શ્રીજી મહારાજ સંતની પંક્તિમાં લાડુ ફેરવતા હતા. ત્યારે **તત્ત્વાનંદસ્વામી** બોલ્યા જે, "નહિ મહારાજ..! હું માંદો છું." મહારાજ કહે, "બાવીસ લાડવા જમી ગયો અને કહે છે જે, 'હું માંદો છું !' તે સાજો હોય તો કેટલા જમે ?" એમ કહી મહારાજ હસ્યા. ॥૨૧॥

૨૨. મહારાજે સાધુવેષે આવેલા રામાનંદસ્વામીને જમાડ્યા

એક વખત મોતૈયા-જલેબીની રસોઈ મોટીબાએ કરાવી હતી. અને સંતની પંક્તિ દરબારમાં જમવા બેઠી હતી અને મહારાજ મોતૈયા-જલેબી પીરસતા હતા. તે સમે **રામાનંદસ્વામી** સંતને વેષે આવી લીંબડા તળે ઊભા રહ્યા. અને શ્રીજીમહારાજ મોતૈયા-જલેબીનો ટોપલો લઈ પીરસતાં પીરસતાં આવ્યા. તે વખતે મહારાજે હિંદુસ્તાની બોલીમાં રામાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "લ્યો મહાપુરુષ ! ચઈતા હે ?" તુરત રામાનંદસ્વામીએ પોતા પાસે રૂમાલ હતો તે પાથર્યો અને મહારાજે

(તેમાં) મોતૈયા-જલેબીનો ટોપલો ઠલવ્યો. તે લઈ મહારાજને પગે લાગી ચાલતા થયા.

તે સમે એક વાણિયો છોકરાને તેડીને દરબારમાં ઊભો હતો. તે મહારાજને ભાળીને વાણિયો છોકરાને કહે જે, "રો મા, (બેટા !) મહારાજ અહીં આવી, હમણાં તને લાડવા આપશે." મહારાજ કહે, "લે મારો અંગૂઠો !" એમ કહી મહારાજે અંગૂઠો દેખાડ્યો. મહારાજ કહે, "હું મારા છોકરાને જમાડું છું, તું તારા છોકરાને જમાડ !" એમ કહી મહારાજ ચાલ્યા ગયા અને વાણિયો શરમાઈને ચાલ્યો ગયો. ॥૨૨॥

૨૩. મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીના માથે માલપુડાનો ખડકલો મેલ્યો

એક વખત માલપૂડાની રસોઈ હતી અને દરબારમાં સંતની પંક્તિમાં મહારાજ માલપૂડા પીરસતા હતા. પછી **બ્રહ્માનંદસ્વામી**ને તાણ કરવા મંડ્યા. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી પોતાનું પત્તર પેટ આડું નાંખીને આડા પડ્યા. પછી મહારાજે માલપૂડાનો ખડકલો લઈ સ્વામીના માથા ઉપર મેલ્યો. પછી સ્વામી માલપૂડા પોતાના માથેથી એક હાથે લઈ જમવા મંડ્યા. તે જોઈ સૌ સંત હસવા મંડ્યા જે, "જો ને, સ્વામી કેવી રમૂજ કરે છે !" ॥૨૩॥

૨૪. મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીના માથે દૂધ રેડ્યું ને લાડુબાના હાથમાંથી ખેંચીને માટલું ફોડ્યું

એક વખત દૂધપાકની રસોઈ હતી અને સંતની પંક્તિમાં મહારાજ દૂધપાક પીરસતા હતા. પછી **બ્રહ્માનંદસ્વામી**ને મહારાજ તાણ કરવા મંડ્યા, પણ સ્વામીએ દૂધપાક લીધો નહીં. પછી મહારાજે દૂધની તાંબડી લઈ સ્વામીને માથે ધાર કરી. તે સમે સ્વામી કીર્તન બોલ્યા જે,

લઈ દહીં દૂધના ગાડવા રે, માથડે ઢોળે માવ;
ઘેલા થઈને ગોવાળિયા રે, ખૂબ પીવે કરી ખ્યાલ.

એ કીર્તન સ્વામી જમતાં જમતાં બોલ્યા. પછી મહારાજ દૂધનું માટલું લેવા ગયા. ત્યારે લાડુબાઈએ માટલાનો કાંઠો ઝાલ્યો અને બોલ્યા જે, "કાંઈ ઢોળવા માટે નથી ભેગું કર્યું !" પછી એક કાંઠો મહારાજનાં હાથમાં ને એક કાંઠો લાડુબાના હાથમાં; એમ ખેંચતાણ કરી એટલે માટલું ફૂટી ગયું અને મહારાજ બીજું માટલું લઈ સંતને પીરસવા આવ્યા. તે લીલા બ્રહ્માનંદસ્વામીએ જોઈ અને કીર્તન કર્યું જે,

એક સમે હરિ વનમાં, ઊભા વેણ વાય રે;
લઈ મટુકી ગોપીકા, મહી વેચવાને જાય રે.

ને તે પછી નામાચરણમાં સ્વામી બોલ્યા જે,

એ લીલાની વાત બ્રહ્માનંદ જાણે રે. ॥૨૪॥

૨૫. ખોલડિયાદના ખેંગારભગતે મહારાજનો અપાર રાજીપો લીધો

અહીંયાં ગોપીનાથજી મહારાજનું મંદિર ચણાતું હતું અને કડિયાના પગાર પણ ચડ્યા હતા. અને મહારાજને શરીરે મંદવાડ પણ હતો. તે સમે ગામ **ખોલડિયાદ**ના રજપૂત **ખેંગારભક્ત** મહારાજનાં દર્શને આવ્યા અને મહારાજને અક્ષરઓરડીમાં દંડવત્ કરી પગે લાગ્યા. અને મહારાજે બધા સમાચાર પૂછ્યા.

પછી મહારાજે કહ્યું જે, "ખેંગારભગત ! તમારો વહેવાર કેવો છે ?" ખેંગારભગત કહે, "મહારાજ ! મારો વહેવાર બહુ સારો છે." પછી મહારાજ લઘુશંકા કરવા પધાર્યા. તે સમે શુકસ્વામી અક્ષરઓરડીમાં પુસ્તક લખતા હતા. તેમને ખેંગારભક્તે પૂછ્યું જે, "સ્વામી ! મહારાજ મને ઘડીએ ઘડીએ પૂછે છે જે, 'તમારો વહેવાર કેવો છે ?' તે મહારાજને કાંઈ કામ છે ?" સ્વામી કહે, "હા, કડિયાનો પગાર ચઢ્યો છે તે દેવાને માટે રૂપિયા જોઈએ છે." ભગત કહે, "એમાં શું ! લ્યો, હું લઈને આવું. અને રસોઈ દેવા હું અહીં આવ્યો છું."

પછી શ્રીજીમહારાજ લઘુશંકા કરીને આવ્યા, ત્યારે ખેંગારભગત બોલ્યા જે, "મહારાજ ! મારો વહેવાર બહુ સારો છે, કાંઈ સેવા હોય તો કહો." મહારાજ કહે, "ખેંગારભગત ! કડિયાના પગારના રૂપિયા ત્રણસેં જોઈએ છે." ભગત કહે, "લ્યો મહારાજ ! લાવી દઉં." એમ કહી લાધા ઠક્કર પાસે ગયા અને કહ્યું જે, "મારે પાંચસેં રૂપિયા જોઈએ છે." લાધા ઠક્કર કહે, "હમણાં નાણાની ભીડ બહુ જ છે."

પછી પોતે બજારમાં ચાલ્યા જતા હતા, ત્યાં પોતાના સગા કોઈ ગરાસિયા(ગામ વણાના મનુભા તા.લખતર) દરબારની તીજોરીના ઉપરી હતા તે ભેળા થયા અને પૂછ્યું જે, "ખેંગારભગત ! તમે કેવા ?" ભગત કહે, "હું મહારાજનાં દર્શને આવ્યો છું, પણ મારે તમારા જેવું કામ છે." ગરાસિયો કહે, "શું છે ?" ખેંગારભગત કહે, "પાંચસે રૂપિયા જોઈએ છે." ગરાસિયા કહે, "ચાલો મારી સાથે, આપું." પછી તીજોરીમાંથી રૂપિયા પાંચસેં લઈ મહારાજ પાસે આવીને મૂક્યા.

અને મહારાજને કહ્યું જે, "આ ત્રણસેં રૂપિયા તમારા કડિયાના પગારના અને સો રૂપિયા તમે માંદા છો તે તમારા ઔષધ માટે અને આ સો રૂપિયા સંતને રસોઈના." મહારાજ કહે, "ખેંગારભગત ! આ તમે ત્રણસેં રૂપિયા આપ્યા તે તમારી લાખો રસોઈ થઈ રહી." ભગત કહે, "નહિ મહારાજ ! સંતને લાડુ કરીને જમાડો."

પછી લાડુ કરીને સંતની પંક્તિ દરબારમાં જમવા માટે કરી. તે સમે શ્રીજીમહારાજને ખુરશી નાંખીને વિરાજમાન કર્યા. અને મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને સંતને પીરસવાની આજ્ઞા કરી. પછી સ્વામી સંતને પીરસી મહારાજ પાસે આવી બેઠા. તે સમે (ખેંગારભક્ત) એક ચંદનનો મોટો વાટકો ભરીને લાવ્યા. ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "ખેંગારભાઈ ! મહારાજ માંદા જેવા છે, તેથી ચંદન શરીરે વસમું લાગશે; માટે ચરણારવિંદને અંગૂઠે પૂજા કરો." તે સાંભળી મહારાજ

બોલ્યા જે, “સ્વામી ! આ ચંદન વસમા લાગે તેવા નથી. માટે મારા આખા શરીરે ચંદન ચરચો.” પછી મહારાજે ચોફાળ ઓઢ્યો હતો તે કોરે મેલીને આખા શરીરે ચંદન ચરચાવ્યું અને ખેંગારભગતે આરતી ઉતારી. પછી મહારાજ બથમાં ઘાલી ચંદન સોતા મળ્યા અને ખેંગારભગત ઉપર બહુ જ રાજી થયા. આ વાર્તા ખેંગારભગતે પંડે દરબાર વચ્ચે ઊભા રહીને કહી હતી. ॥૨૫॥

૨૬. ઝીંઝુડાના આંબા શેઠ અને લક્ષ્મીરામ દેરાસરીએ લેખ કરીને રસોઈ આપી

એક વખત ગામ **ઝીંઝુડાના આંબા શેઠ** ગઢપુર રસોઈ દેવા આવ્યા હતા; પણ પોતા પાસે રૂપિયા થોડા હતા, તેથી લક્ષ્મીરામ દેરાસરીએ કહ્યું જે, “મને રસોઈમાં ભાગ આપો એટલે આપણે બન્ને જણ ભેળી રસોઈ કરાવીએ.” ત્યારે આંબા શેઠ બોલ્યા જે, “તું મને અક્ષરધામનો ભાગ ન આપે, માટે હું એકલો રસોઈ કરાવીશ.” ત્યારે લક્ષ્મીરામ કહે, “હું તમને લેખ કરી આપું જે, ‘અક્ષરધામમાં ઉત્તમમાં ઉત્તમ ભાગ છે તે મોદી(અટક; અનાજ, ઘી, ગોળ,મસાલા વગેરે ખાદ્ય ચીજોના વેપારી) આંબાનો છે અને ઊતરતામાં ઊતરતો ભાગ દેરાસરી લક્ષ્મીરામ શંભુરામનો છે.’

એમ લેખ કરી બન્ને જણે ભેગા થઈ રસોઈ આપી. અને સાંજે સભા થઈ અને શ્રીજીમહારાજ ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન હતા. પછી મહારાજની આરતી ઉતારીને પૂજા કરી અને સંતની પણ પૂજા કરી. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામીએ મહારાજને કહ્યું જે, “મહારાજ ! આ રસોઈ બહુ દાખડાની છે.” મહારાજ કહે, “કેમ ?” સ્વામી કહે, “આનો તો લેખ થયો છે.” ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, “આંબા શેઠ ! મરશો ત્યારે લેખ તો અહીં ને અહીં જ રહેશે.” પછી આંબા શેઠ વિચારમાં પડ્યા. ત્યારે

મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "આંબાભાઈ ! લેખ મહારાજનાં હાથમાં દ્યો એટલે અક્ષરધામમાં પહોંચી રહ્યો." પછી લેખ લઈને શ્રીજીમહારાજનાં હાથમાં આપ્યો. મહારાજે કહ્યું જે, "જાઓ, તમારો લેખ અક્ષરધામમાં પહોંચી રહ્યો." ॥૨૬॥

૨૭. મહારાજે સેવા કરતા જેઠા માણિયાને લાડુ જમાડ્યા

દક્ષિણાદાબારના ઓરડામાં દાણાની કોઠિયું ફેરવવી હતી. અને ગામ **ખોપાળાના જેઠા માણિયા** કરીને કણબી હરિભક્ત હતા તે કોઠી ફેરવતા હતા, ત્યાં શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા. અને મહારાજે મુળજી બ્રહ્મચારીને કહ્યું જે, "આને ખવરાવો." પછી બ્રહ્મચારીએ ચૂરમાના મોટા ચાર લાડુ લાવીને આપ્યા. તે ઊભા ઊભા જમી ગયા ને પાછા કોઠી ફેરવવા મંડ્યા. ॥૨૭॥

૨૮. ખોપાળાના જેઠા માણિયા પોતે, ગાડું ને બળદ ત્રણે કૃષ્ણાર્પણ

ગોપીનાથજી મહારાજનાં મંદિરનો પાયો નાંખવો હતો. પછી મહારાજે સભા કરીને સૌ હરિભક્તોને કહ્યું જે, "મંદિર કરવું છે, માટે સૌની શ્રદ્ધા પ્રમાણે સેવામાં ગાડું તથા બળદિયા વિગેરે આપવાનાં છે." પછી સૌ સૌની શ્રદ્ધા પ્રમાણે બોલ્યા. ત્યારે **ખોપાળા** ગામના **જેઠા માણિયે** મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! ગાડુ, બળદિયા ને હું, એ ત્રણે વાનાં મંદિર થાય ત્યાં સુધી કૃષ્ણાર્પણ." તે સાંભળી મહારાજ બહુ રાજી થયા. ॥૨૮॥

૨૯. ઝમરાળાના જીવા દવે કહે ગાડું, બળદ ને ગંગારામ ત્રણે કૃષ્ણાર્પણ

અને તે સભામાં ગામ **ઝમરાળાના જીવા દવે** બેઠા હતા. તેણે મહારાજને હાથ જોડીને કહ્યું જે, "મહારાજ ! ગાડું, બળદ ને ગંગારામ (જીવાદવેના નાના ભાઈ હતા); એ ત્રણે જ્યાં સુધી મંદિર થાય ત્યાં સુધી કૃષ્ણાર્પણ." તે સાંભળી મહારાજ બહુ જ રાજી થયા અને જીવા દવેનો વાંસો થાબડી છાતીમાં ચરણારવિંદ આપ્યાં. ॥૨૯॥

૩૦. દાદા ખાચરની સમર્પણ ભક્તિ

પછી દાદા ખાચર બોલ્યા જે, “મહારાજ ! મારે જેટલાં જુત(બળદયુક્ત ગાડું) છે અને મારા જેટલા ભાગિયા છે, તે સર્વે જ્યાં સુધી મંદિરનું કામ પૂરું થાય ત્યાં સુધી તમારી સેવામાં કૃષ્ણાર્પણ છે.” પછી મહારાજે પ્રસન્ન થઈને કહ્યું જે, “ધન્ય છે તમને !” એમ સૌ સાંભળતાં શ્રીજીમહારાજે દાદા ખાચરની પ્રશંસા કરી. ॥૩૦॥

૩૧. બ્ર.ધર્મસ્વરૂપાનંદજી ઉપર શ્રીહરિની પ્રસન્નતા

અહીં(ગઢપુરમાં) મંદિરનું કામ ચાલતું હતું અને કડિયા મંદિર ઉપર કામ કરતા હતા. અને ધર્મસ્વરૂપાનંદ બ્રહ્મચારી નીચે બધો સુધારો કરતા હતા. તે ઉઘાડે શરીરે હતા તેથી તેમના શરીર ઉપર, ઉપરથી ચૂનો પડેલ. તે સમે શ્રીજીમહારાજ કામ જોવા માટે પધાર્યા અને ધર્મસ્વરૂપાનંદના વાંસા ઉપર ચૂનો જોઈ મહારાજ બોલ્યા જે, “ઋષિના વાંસા ઉપર ચૂનો પડ્યો છે.” એમ કહી મહારાજે પોતાના હાથેથી તેમના વાંસા ઉપરથી ચૂનો ખંખેરી નાંખ્યો. ॥૩૧॥

૩૨. શ્રીહરિએ બોટાદના ભવાનભાઈને વિદૂરનીતિ અને ધર્માખ્યાન ભણવાની આજ્ઞા કરી

એક વખત ગામ **બોટાદ**ના **ભવાનભાઈ** ગઢડા મહારાજનાં દર્શને આવ્યા હતા. તે સમે મહારાજ જમીને ઉત્તરાદા બારના ઓરડાની ઓસરીએ હાથમાં રૂમાલ લઈ ટેલતા હતા. ત્યાં આવી ભવાનભાઈ વિગેરે સૌ હરિજન મહારાજને દંડવત કરી પગે લાગ્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, “કામદાર ! ચાલશો ?” કામદાર કહે, “હા મહારાજ ! તમારી રજા લેવા માટે આવ્યો છું.” મહારાજ કહે, “તમો વિદૂરનીતિ તથા ધર્માખ્યાન, એ બે ગ્રંથ ભણજો.” પછી કામદારે હાથ જોડીને કહ્યું જે, “મહારાજ ! જેમ આપની આજ્ઞા છે તેમ કરીશ.” પછી મહારાજની રજા લઈ પોતાને ઘેર ગયા. ॥૩૨॥

૩૩. મંદિરની સેવા કરનાર ઉપર મહારાજ પ્રસન્ન થતા

અહીંયાં(ગઢપુર) મંદિરનું કામ થતું હતું અને પાણાનાં ગાડાં આવ્યાં હતાં. તે સમે એક સંત માળા ફેરવવા બેઠા હતા અને મહારાજ ઉત્તરાદા બારના ઓરડાની ઓસરી ઉપર કડાનું દોરડું ઝાલીને ઊભા હતા. તે સમે મહારાજ બોલ્યા જે, "મહાપુરુષ ! લાકડાં શું તાણો છો લાકડાં ! પાણા ઉતરાવો પાણા !" પછી સંત માળા ફેરવવી પડી મૂકીને પાણા ઉતરાવવા ગયા. કેમ કે, તે સમે શ્રીજીમહારાજ સેવાથી ઘણા જ પ્રસન્ન થતા હતા. ॥૩૩॥

૩૪. મુક્તાનંદસ્વામીના નિમીત્તે માળા ફેરવવાની રીતિ કહી

એક વખત મહારાજે સભામાં સૌ સંતને પૂછ્યું જે, "તમે કેટલી માળા ફેરવો છો ?" કેટલાકે કહ્યું જે, "મહારાજ ! હું પાંચસે માળા ફેરવું છું," કોઈ કહે, "હું હજાર ફેરવું છું." મહારાજ કહે, "શી રીતે ફેરવો છો ?" કેટલાકે કહ્યું કે, "મહારાજ ! માળા ફેરવવા માટે બેરખા રાખ્યા છે."

પછી મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમો કેટલી માળા ફેરવો છો ?" સ્વામી કહે, "મહારાજ ! હું પચાસ માળા ફેરવું છું." મહારાજ કહે, "શી રીતે ?" સ્વામી કહે, "તમારાં અંગ ધારીને (ફેરવું છું), તેમાં જો બીજો સંકલ્પ થાય તો તે માળા ખોટી પડે." મહારાજ કહે, "આની આગળ હજારે કાંઈ નહીં ને પાંચસે પણ કાંઈ નહીં." પછી સૌ સંત સમજી ગયા કે, 'મહારાજનાં અંગ ધારીને માળા ફેરવવી.' તે ઉપર મુક્તાનંદસ્વામીએ કીર્તન કર્યાં છે જે,

ભજો ભાવ શું અંખડ જપમાળા રે,
માળા ટાળે છે મન કેરા ચાળા રે,
હરિનું એક એક અંગ ઉર ધારો રે. ॥૩૪॥

૩૫. મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને જીવોનાં કલ્યાણની વાત કરી

એક દિવસ સવારમાં સદ્‌ગુરુ બ્રહ્મચારી આનંદાનંદજી અક્ષરઓરડીમાં શ્રીજીમહારાજનાં દર્શને ગયા. ત્યારે મહારાજે પૂછ્યું જે, “આનંદાનંદ બ્રહ્મચારી ! ક્યાંથી આવો છો ?” ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, “સાધુની ધર્મશાળામાંથી આવું છું.” મહારાજ કહે, “મુક્તાનંદસ્વામીને બોલાવી લાવો.” પછી આનંદાનંદસ્વામી મુક્તાનંદસ્વામીને બોલાવવા ગયા. સ્વામીનો હાથ ઝાલી મુક્તાનંદસ્વામી અક્ષરઓરડીમાં આવ્યા. સ્વામીને ગાદીતકિયો નંખાવી આપ્યો. પછી તે ઉપર બેઠા.

પછી મહારાજે પૂછ્યું જે, “સ્વામી ! અમારે અનંત જીવનું કલ્યાણ કરવું, તે શે થાય ?” સ્વામી કહે, “મહારાજ ! તમે ભગવાન છો, માટે તમે જાણો.” ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, “અમારા ભાવે તથા કભાવે જે દર્શન કરશે તેનું કલ્યાણ થાશે !” પછી મહારાજ કહે, “દત્ત, કપીલ, રામ તથા કૃષ્ણ કોઈ રહ્યા નહીં, તો અમે ક્યાં સુધી રહીશું ? માટે અમારા મળેલનાં દર્શન કરશે તેનું કલ્યાણ !” એમ કહી મહારાજ બોલ્યા જે, “નારદજી, શુકજી, હનુમાનજી કોઈ રહ્યા નહીં, તો અમારા મળેલ ક્યાં સુધી રહેશે ? માટે તેના મળેલ હશે ને તેનું દર્શન કરશે તો તેનું કલ્યાણ.” એમ કહી મહારાજ બોલ્યા જે, “અમારા સત્સંગીને જમાડશે અને એનું અનાજ જમશે અને તેનાં દર્શન કરશે, તેનું પણ કલ્યાણ ! તેના ગોળાનું પાણી પીશે તેનું પણ કલ્યાણ થાશે !”

એમ કહી મહારાજ બોલ્યા જે, “સ્વામી ! આ દરબાર ઉપર થઈને જનાવર ઊડીને જાશે, તો તેનું કલ્યાણ થાશે !” પછી મહારાજ બોલ્યા જે, “સ્વામી ! આ બાવળિયે શું પુણ્ય કર્યાં હશે ? કે નિત્ય તેનું દાતણ અમારા ઉપયોગમાં આવે છે ?” વળી મહારાજ બોલ્યા જે, “આ ગાયું તથા ભેંશુએ શાં પુણ્ય કર્યાં હશે ? જે, તેનું દૂધ, દહીં તથા ઘી અમારા ઉપયોગમાં આવે છે ?” એમ કહી મહારાજ બોલ્યા

જે, "આ સર્વ પશુનું કલ્યાણ થાશે !" એમ મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામી પાસે અક્ષરઓરડીમાં વાત કરી. ॥૩૫॥

૩૬. દાદાએ મહારાજની મરજી જાણી શુકસ્વામીને તપાડ્યા

એક વખત સવારમાં માઘ માસમાં શુકસ્વામી ઘેલે નાહીને શ્રીજીમહારાજ પાસે અક્ષરઓરડીમાં આવ્યા. સ્વામીની અવસ્થા નાની હતી. વળી ઠંડે પાણીએ નાહીને આવ્યા, તેથી ટાઢ બહુ જ ચડી હતી. તે જોઈ મહારાજે દાદા ખાચરને પૂછ્યું જે, "દાદા ! આ વળિયું શેણે જડી છે ?" દાદા ખાચર કહે, "મહારાજ ! ખીલે જડી છે." આ વળિયું નીસરે નહીં, નહિ તો વળિયું કાઢીને આ સાધુને તપાડું." વળી મહારાજ બોલ્યા જે, "આ ખપાટ્યું નીસરે નહીં, નહિ તો આ સાધુને તપાડું."

તે સાંભળી દાદા ખાચર દરબારમાં આવ્યા અને સુતારને બોલાવી એક મોટું લાકડું જૂનું પડ્યું હતું, તેના કટકા કરાવ્યા. અને એક મોટો ગોળો ફોડી તેમાં લાકડાનો તાપ કરી પોતે હાથે ઉપાડી, મહારાજ પાસે અક્ષરઓરડીમાં લાવ્યા. તે જોઈ મહારાજ બોલ્યા જે, "દાદા ! તેં શાથી જાણ્યું ?" દાદા ખાચર કહે, "મહારાજ ! તમે કહેતા હતા જે, આ વળિયું નીસરે નહીં, નહિ તો સાધુને તપાડું." પછી શ્રીજીમહારાજ સગડીએ તાપવા બેઠા અને સદ્‌ગુરુ સૌ આવ્યા. અને શ્રીજીમહારાજ દાદા ખાચર ઉપર બહુ જ રાજી થયા. ॥૩૬॥

૩૭. પીઠવડીના ભક્તોએ લાકડાં અર્પણ કરી પ્રસન્નતા મેળવી અને સચ્ચિદાનંદસ્વામીનું હેત

અને તે વખતે ગામ **પીઠવડી**થી હરિજન મહારાજનાં દર્શને આવ્યા હતા. તેમણે જાણ્યું જે, 'મહારાજ બળતણથી બહુ જ રાજી થાય છે. માટે આપણે ઘેર જઈ બળતણનાં ગાડાં ભરી લાવીએ.' પછી સૌ હરિજન મહારાજની રજા લઈ પીઠવડી ગયા. અને ત્યાંથી લાકડાંનાં પાંચ-સાત ગાડાં ભરી ગઢડા આવ્યા અને દરબારમાં ગાડાં છોડ્યાં.

તે જોઈ અક્ષરઓરડીમાં શ્રીજીમહારાજને કોઈકે ખબર કરી જે, “મહારાજ ! લાકડાંનાં ગાડાં આવ્યાં છે.” મહારાજ કહે, “શું વળિયું આવી ?” વળી તે માણસે કહ્યું કે, “ના મહારાજ ! લાકડાંનાં ગાડાં આવ્યાં છે.” મહારાજ કહે, “શું વાંસડા આવ્યા છે ?” તેણે કહ્યું, “ના મહારાજ ! પીઠવડીથી લાકડાંનાં ગાડાં આવ્યાં છે.” તે સાંભળી મહારાજ દરબારમાં પધાર્યા ને બહુ જ પ્રસન્ન થયા. પછી હરિજનને મહારાજ પોતાની સાથે અક્ષરઓરડીમાં લઈ ગયા. અને મહારાજે કહ્યું જે, “ભગા ! મૂળા ! ભાયા ! રૂડા ! તમે મારી સારુ સોનાનાં કાંસા (લાટા ?)લાવ્યા.” એમ કહી મહારાજ બથમાં ઘાલી સૌને મળ્યા અને છાતીમાં ચરણારવિંદ આપ્યાં અને થાળ જમી સૌને પ્રસાદી આપી.

તે સમે સચ્ચિદાનંદસ્વામી ઉગમણાબારના ઓરડાની ઓસરીએ બેઠા હતા. પછી હરિજન અક્ષરઓરડીમાંથી દરબારમાં આવ્યા. ત્યારે સચ્ચિદાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “ભક્તો ! કાંઈ જાણ્યું ?” સર્વ હરિજન કહે, “હા સ્વામી ! મહારાજ અમારી ઉપર બહુ જ પ્રસન્ન થયા અને છાતીમાં ચરણારવિંદ આપ્યાં અને થાળ જમીને પ્રસાદી આપી.” ત્યારે સચ્ચિદાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “તમને તો આટલું બધું કર્યું, પણ મને એમ કહે જે, ‘આવ્ય સચ્ચિદાનંદ’ એટલું જો કહે તો આકાશ ને પાતાળ, બેઉ ભેગાં કરી દઉં !” ॥૩૭॥

૩૮. ગોપીઓએ પ્રગટ થઈને લાડુબાની સેવા કરી

એક વખત દરબારમાં ભાગવતની કથા વંચાતી હતી. તેમાં દશમસ્કંધ વંચાતો હતો. પછી તેમાં ગોપીઓ તથા ગોપનું બહુ જ માહાત્મ્ય આવ્યું જે, ‘ગોપીઓ તથા ગોપે ભગવાનને ખરેખરા પ્રસન્ન કર્યા.’ ત્યારે લાડુબા બોલ્યાં જે, “ગોપીઓનાં તથા ગોપનાં બહુ મોટાં ભાગ્ય !” એમ કહી રાત્રે પોતે સૂઈ ગયાં. તે વખતે ગોપીઓ આવી ચરણારવિંદ ચાંપવા મંડી. ત્યારે લાડુબા જાગ્યાં અને પૂછ્યું જે, “તમે

કોણ છો ?" ત્યારે તે બોલ્યાં જે, "અમે ગોપિયું છીએ અને અમે તમારો મહિમા જાણીએ છીએ જે, તમને પુરુષોત્તમ મળ્યા છે." એમ ગોપીઓએ કહ્યું. એટલે લાડુબાને યથાર્થ મહિમા સમજાયો જે, સર્વ કારણના કારણ શ્રીજીમહારાજ છે; એવી પોતાને દૃઢતા થઈ. ॥૩૮॥

૩૯. દુર્વાસા થાળ જમ્યા તે લાડુબા અને મહારાજનો સંવાદ

એક વખત ભાગવતની કથા થતી હતી. અને તે કથામાં એમ આવ્યું જે, 'દુર્વાસા વ્રજમાં આવ્યા અને ભગવાને ગોપીઓને અન્નના થાળ ભરાવીને દુર્વાસાને જમાડવા મોકલી. પછી દુર્વાસા સર્વ ગોપીઓના થાળ જમી ગયા અને ઉપવાસી કહેવાણા.' તે સાંભળી લાડુબા બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! વ્યાસજીએ ઠીક ડીંગ માર્યાં છે. બધા થાળ જમી ગયા અને ઉપવાસી કહેવાણા; તે સત્ય મનાય ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "લાડુબા ! તે વાત તમે અત્યારે નહિ માનો, પણ કોઈક સમે દેખાડશું." એમ કહી મહારાજે કથાનો પ્રસંગ ચાલુ કર્યો. ॥૩૯॥

૪૦. મહારાજે લાડુબાને સર્વોપરીપણાની નિષ્ઠા કરાવી

એક દિવસ શ્રીજીમહારાજ લાડુબાને ઓરડે જમવા પધાર્યા હતા. ત્યારે શ્રીજીમહારાજ પાસે લાડુબાએ જમવાનો થાળ મૂક્યો, પણ પોતાના મનમાં ઘણા દિવસથી સંકલ્પ હતો જે, 'મારે મહારાજને પૂછવું છે.' પછી હાથ જોડીને વિનંતીપૂર્વક બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! તમને કૃષ્ણાવતારમાં કોણ નવરાવતું ને કોણ જમાડતું ?" તે સાંભળી મહારાજ બોલ્યા જે, "લાડુબા ! હું તમારે ઘેર આટલા વર્ષથી રહ્યો ને તમે મારો મહિમા કાંઈ જાણ્યો નહીં." એમ કહી મહારાજ હસ્યા. પછી લાડુબાને મહારાજે કહ્યું જે, **"હું સર્વ અવતારનો અવતારી છું અને ક્યારેય આ પૃથ્વી ઉપર આવ્યો નથી ને આવીશ નહીં."** તે સાંભળી લાડુબા હાથ જોડીને બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! તમે મારી ખોટ ઓળખાવી." ॥૪૦॥

૪૧. લાડુબાએ મંદિરની સેવા માટે દોરડું આપ્યું

અહીં(ગઢપુર) ગોપીનાથજી મહારાજનું મંદિર ચણાતું હતું અને પાણા ચડાવવા માટે કંપો(પથ્થર ચડાવવા-ઉતારવાનું સાધન) બાંધ્યો હતો. તે મોટો પાણો ચડાવવા માટે સૌ દોર ખેંચતા હતા. તે પાણાનું વજન બહુ, તેથી દોરડાની સરુ(સેરો) તૂટવા માંડી. તે જોઈ મહારાજ બોલ્યા જે, “દોરડું તૂટ્યું તૂટ્યું કે !” તે સાંભળી લાડુબા બોલ્યાં જે, “મહારાજ ! મારા વાડામાં મોટો દોર પડ્યો છે. માટે કોઈ પાર્ષદને મોકલો, લઈ આવે.” તે શબ્દ સાંભળી તેમનાં એક કલુ કરીને સેવિકા હતાં. તે એકદમ વાડામાં દોડ્યાં ગયાં અને દોર લઈ, કોઠીમાં નાંખી, ઢાંકણું ઢાંકી દીધું. અને પછી આવી લાડુબાના પડખામાં બેસી ગયાં.

અને પાર્ષદ દોર લેવા વાડામાં ગયા, પણ દોર ક્યાંય નજરે ચડ્યો નહીં અને પાર્ષદ પાછા આવ્યા. ત્યારે મહારાજને કહ્યું જે, “મહારાજ ! ત્યાં દોર નથી.” મહારાજ કહે, “અમે મોટીબા તથા લાડુબા પાસે એવાં માણસ રાખ્યાં છે કે, એક દોરડું બગડવા દે નહીં.” તે સાંભળી કલુ બોલી જે, “હા મહારાજ ! હમણાં હું કોઠીમાં નાંખી આવી છું.” તે સાંભળી લાડુબા બોલ્યાં જે, “રાંડ ! એમ શા માટે કર્યું ?” કલુ કહે, “આપણું દોરડું તોડવા આપું ?” લાડુબા કહે, “જા રાંડ ! કાઢી દે.” પછી કલુ કોઠીમાં ઊતરી, દોર કાઢીને મહારાજને આપ્યો અને કંપે બાંધ્યો. ॥૪૧॥

૪૨. મહારાજે ભક્તિમાતાનું શ્રાદ્ધ કર્યું

એક વખત શ્રીજીમહારાજ સભામાં વિરાજમાન હતા ને ભાદરવા માસમાં શ્રાદ્ધપક્ષ ચાલતા હતા. પછી સૌ સાંભળતા શ્રીજીમહારાજ બોલ્યા જે, “તમો સૌ પોતપોતાના માતા-પિતાનું શ્રાદ્ધ કરો છો અને અમારે કોઈનું શ્રાદ્ધ કરવાનું નહીં ?” તે સાંભળી મોટીબા, લાડુબા તથા દાદા ખાચર ત્રણે જણ હાથ જોડીને બોલ્યાં જે, “હે મહારાજ ! તમે કહો તેનું શ્રાદ્ધ કરીએ.” મહારાજ કહે, “અમારાં માતાજીનું શ્રાદ્ધ કરવું છે.”

પછી નોમ આવી, ત્યારે વીસ-પચીસ મણ દૂધ ભેળું કર્યું અને તેનો દૂધપાક કરાવ્યો અને સંત પાસે સાત પડી રોટલી કરાવી. પછી મહારાજ કહે, “શ્રાદ્ધમાં એક પવિત્ર બ્રાહ્મણ જમાડવો જોઈએ.” પછી મહારાજ કહે, “પવિત્ર બ્રાહ્મણ કોણ હશે ?” પછી મુક્તાનંદસ્વામી તથા ગોપાળાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “મૂળજી બ્રહ્મચારી જેવો કોઈ પવિત્ર માણસ નથી.” પછી મહારાજે કહ્યું જે, “મૂળજી બ્રહ્મચારી ! તમે પહેલાં જમી લ્યો, પછી મારે શ્રાદ્ધ નાંખવું છે.” બ્રહ્મચારી કહે, “તમને જમાડ્યા વિના મારે જમાય નહીં.” મહારાજ કહે, “આજે અમારા માતાજીનું શ્રાદ્ધ છે, માટે તમે જમો.” બ્રહ્મચારી કહે, “ઉગમણો સૂર્ય ઊગે છે, પણ આથમણો ઊગે તોપણ તમને જમાડ્યા વગર નહિ જમું.” પછી મહારાજ પણ હઠ ઝાલીને બેઠા જે, “બ્રહ્મચારીને જમાડ્યા વગર શ્રાદ્ધ નહિ નાંખું.”

અહીં દરબારમાં સંતની પંક્તિ જમવા માટે તૈયાર થઈ હતી. અને દૂધપાકનાં તપેલાં તથા રોટલીના તાંસડા ભરી મેલ્યાં હતાં. પછી મુક્તાનંદસ્વામી તથા ગોપાળાનંદસ્વામીએ બ્રહ્મચારીને ખૂબ સમજાવ્યા જે, “મહારાજ તમને જમાડ્યા વગર છૂટકો નહીં કરે અને આ સંત બધા પાત્ર ઉપર બેઠા છે; માટે મહારાજ રાજી થાય તેમ કરો.” પછી બ્રહ્મચારીએ તેમના સેવક વૈકુંઠ બ્રહ્મચારીને કહ્યું જે, “લાવ વૈકુંઠિયા ! હું જમું, અમથા મહારાજ કેડ નહિ મૂકે !” એમ કહી બે ગ્રાસ જમ્યા.

પછી મહારાજે દૂધપાક તથા રોટલી પાત્રમાં ચોળ્યાં અને હાથમાં થાળી લઈ અંતરવાસ છેડો નાંખ્યો(શ્રાદ્ધ સરાવતાં ખભા ઉપર નાંખવામાં આવતું વસ્ત્ર). પછી ઉત્તરાદા બારના ઓરડા ઉપર વાશ નાખવા મંડ્યા. તે પ્રસાદી લેવા માટે દેવો બધા સમળીઓનાં સ્વરૂપ ધારણ કરીને આવ્યા. તે મહારાજ જ્યાં ઓરડા ઉપર ઘા કરે ત્યાં અદ્ધરથી બધાં પક્ષીઓ લઈ જાય. પછી સંતની પંક્તિ જ્યારે જમવા બેઠી ત્યારે મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને કહ્યું, “કેમ સ્વામી ! ઠીક ને ?” સ્વામી

કહે, "મહારાજ ! ગામમાં ચોરાશી કરે પણ એક બ્રાહ્મણ રહી જાય તો ચોરાશી કહેવાય નહીં." મહારાજ કહે, "બ્રહ્મચારી જમાડ્યા, પાંચસે પરમહંસ જમાડ્યા, હવે કોણ બાકી છે ?"

સ્વામી કહે, "મહારાજ ! સચ્ચિદાનંદસ્વામીને ત્રણ દિવસ થયા કાઢી મૂક્યા છે, તે ઘેલાને સામે કાંઠે બેઠા છે." મહારાજ કહે, "બોલાવો, કોણ જાશે ?" તે સાંભળી માનજી લુલા હતા તે એકદમ દોડ્યા. અને નદીમાં જઈ છેટેથી બૂમ પાડી અને કહ્યું જે, "હે સચ્ચિદાનંદસ્વામી..! તમોને મહારાજ બોલાવે છે." તે સાંભળી એકદમ સચ્ચિદાનંદસ્વામી દરબારમાં આવ્યા અને મહારાજને બાથ લેવા દોડ્યા. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "અહીં બેસો."

પછી પંક્તિમાં જમવા બેઠા, પણ પોતા પાસે કંઈ પાત્ર નહીં. પછી મહારાજે એક તાંસ પડ્યો હતો તે સ્વામી પાસે મૂક્યો. પછી મહારાજે દૂધપાકના એક સાથે ત્રણ ડંકા ભરીને નાંખ્યા અને એક ખડકલો રોટલીનો મેલ્યો. પછી મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને કહ્યું કે, "કેમ સ્વામી હવે ?" સ્વામી કહે, "મહારાજ ! હવે ચોરાશી પૂરી થઈ રહી." પછી સંતને ખૂબ દૂધપાક-પૂરી તાણ કરી જમાડ્યા. ॥૪૨॥

૪૩. સોમાબાઈ ફૂઈને ત્યાં મહારાજ રોટલા જમ્યા

દાદા ખાચરનાં ફૂઈ સોમાબાઈ કરીને હતાં. તે બહુ પ્રેમી ને બહુ જ ભોળાં જેવાં હતાં. પછી તેને રાજી કરવા માટે શ્રીજીમહારાજ મનુષ્યચરિત્ર કરતા. એક દિવસ સોમાબાઈએ પોતાના ઘરમાં રોટલા મૂકવાનો માટીનો કોઠો હતો, તેમાં રોટલા મૂકી અને ઘરનાં બારણાંની સાંકળ દઈ પોતે ગામમાં કાંઈ કામપ્રસંગે ગયાં હતાં. પછી મહારાજે પછવાડેથી જઈ તેના ઘરના ઓરડાની સાંકળ ઉઘાડી કોઠામાં જે રોટલા પડ્યા હતા, તેમાંથી થોડા થોડા જમી ગયા. અને પછી કોઠો ઉઘાડો મૂકી એક ખૂણે મહારાજ સંતાઈને ઊભા રહ્યા.

તે સમે સોમાબાઈ ગામમાંથી આવ્યાં. અને આવીને જુએ ત્યાં તો બધા રોટલા થોડા ખંડિત ભાળ્યા. તે જોઈ સોમાબાઈ બોલ્યાં જે, “મારો પીટ્યો.. મીંદડો ! બધા રોટલા થોડા થોડા ખાઈ ગયો, કાલ આવે તો લાકડીએ મારું !” તે સાંભળી મહારાજ બોલ્યા જે, “સોમાબાઈ ! કોને ગાળ્યું દ્યો છો ?” સોમાબાઈ કહે, “પીટ્યો મીંદડો રોટલા ખાઈ ગયો !” મહારાજ કહે, “સોમાબાઈ ! મીંદડો ક્યાં હતો ? તે તો અમો હતા.” સોમાબાઈ કહે, “અરે.. માડી ! મને કહેવું હતું ને, ગાળ્યું તો ન દેત ! મેં તો મીંદડો જાણી ગાળો દીધી હતી.” એમ ઘણીકવાર મહારાજ તેમને રાજી કરતા હતા. ॥૪૩॥

૪૪. સોમાબાઈ ફૂઈએ સાધુને રસોઈ આપી

એક દિવસ મહારાજે સોમાબાઈને કહ્યું જે, “તમે સાધુને રસોઈ આપો.” સોમાબાઈ કહે, “મહારાજ ! શું રસોઈ આપું ?” મહારાજ કહે, “દૂધપાક-પૂરીની રસોઈ આપો.” સોમાબાઈ કહે, “ઠીક મહારાજ ! કાલે રસોઈ કરાવીશ.” પછી દૂધ લેવા માંડવધાર ગયાં. માંડવધારના રબારી બધા વિસામણના ભગત હતા, તેથી તેણે ના પાડી જે, “અમે દૂધ નહીં આપીએ.” સોમાબાઈ કહે, “બમણાં નાણાં લ્યો, પણ દૂધ આપો.” રબારી કહે, “ચારગણાં આપો તોપણ સ્વામિનારાયણને દૂધ નહિ આપીએ.” પછી ગામમાંથી દૂધ ભેળું કરી રસોઈ આપી અને મહારાજને રાજી કર્યા. ॥૪૪॥

૪૫. મહારાજે માંડવધારના રબારી પાસે દૂધ લઈને રસોઈ આપી

એક દિવસ બ્રહ્માનંદસ્વામી તથા સુરા ખાચરે મહારાજને કહ્યું જે, “મહારાજ ! સૌની પાસેથી રસોઈ લ્યો છો, પણ તમે કયે દિવસે આપશો ?” મહારાજ કહે, “બધી હું જ અપાવું છું ને !” બ્રહ્માનંદસ્વામી તથા સુરા ખાચરે કહ્યું, “મહારાજ ! દૂધપાક-પૂરીની રસોઈ આપો.” મહારાજ કહે, “મારે એક ઘેરથી દૂધ ભેળું કરી સંતને જમાડવા છે, પણ

મહિના પછી; હમણાં નહીં." પછી પચીસ દિવસ થયા, પણ મહારાજે વાત ઉચ્ચારી નહીં. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! મહિનો થવા આવ્યો, પણ રસોઈ કયે દિવસ કરાવશો ?"

પછી એક દિવસ આડો રહ્યો એટલે ગામ **માંડવધાર**નો રબારી વઢિયાર(ઉત્તર ગુજરાતનો એક પ્રદેશ) જવા માટે તૈયાર થયો. અને ઘરના માણસોને બોલીને કહ્યું જે, "સ્વામિનારાયણવાળા દૂધ લેવા આવે તો આપશો નહીં." અને મહારાજે વિચાર કર્યો જે, 'મારે તેની પાસેથી દૂધ લેવું.' પછી મહારાજ તે રબારીનું રૂપ ધારણ કરીને માંડવધાર રબારીને ઘેર ગયા. ત્યારે તે રબારીની ઘરવાળી બોલી, "કેમ પાછા આવ્યા ? કહેતા હતા કે, પંદર દિવસે આવીશ ?" રબારી કહે, "હું જતો હતો ત્યાં રસ્તામાં એક મોટો સર્પ સામે દોડ્યો આવતો હતો. તેને જોઈને હું લીંબડા ઉપર ચડી ગયો. અને તે સર્પ લીંબડાને ફરતો આંટો ફરી, ફેણ માંડી, મારી સામે બેઠો. તે જો હું ઊતરું તો મને કરડે. પછી મેં માનતા કરી જે, 'અહીંથી જો સર્પ ભાગી જાય તો સ્વામિનારાયણને દૂધપાકની રસોઈ આપીશ.' પછી સર્પ ભાગી ગયો. તે માટે તને હું કહેવા આવ્યો છું જે, આપણી ગાયોનું સાત-આઠ મણ દૂધ થાય છે તે સવારમાં વહેલા દોહી તે દૂધ ગઢડા પહોંચાડજે." બાઈ કહે, "બહુ સારું, ફિકર નહીં."

એમ વાતો કરે છે તે સાંભળી તે રબારીનો નાનો ભાઈ આવ્યો અને બોલ્યો જે, "શું બે જણા વાતો કરો છો ભાભી ?" ત્યારે બાઈ કહે, "તમારા ભાઈને કષ્ટ આવ્યું હતું, તે માંડ જીવતા આવ્યા છે. અને તેણે માનતા કરી છે જે, આપણી ગાયોનું જેટલું દૂધ થાય તે સ્વામિનારાયણને પુગાડવું." ત્યારે તેનો ભાઈ બોલ્યો જે, "એમાં શું ? મારી ગાયોનું સોત ભેળું આપીશ."

પછી સવારમાં વહેલી ગાયું દોહી, અને દૂધના હાંડા ભરી સૌ દરબારમાં આવ્યા. તે જોઈ બ્રહ્માનંદસ્વામી તથા સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજે કોઈકમાં પ્રવેશ કરીને દૂધ મંગાવ્યું." મહારાજ કહે, "દૂધ ઠલવી લ્યો." પછી દૂધપાક કરી ઘઉંની રોટલી કરી સંતને જમાડ્યા.

થોડા દિવસ થયા એટલે તે રબારી વઢિયારમાંથી ગાયું લઈને આવ્યો અને બધું પૂછતાં કહ્યું જે, "સ્વામિનારાયણને દૂધ નથી આપ્યું ને ?" બાઈ કહે, "તમે કહી ગયા હતા ને દૂધ પુગાડવાનું ?" "હું તો ના પાડી ગયો હતો !" બાઈ કહે, "તમે જ કહેવા આવ્યા હતા !" પછી ઉપલી બધી વાત કહી દેખાડી. પછી તે રબારી કહે, "ચાલો, આપણે સ્વામિનારાયણને વઢવા જઈએ."

પછી ગઢડે આવી દરબારમાં મહારાજ સભામાં વિરાજમાન હતા ત્યાં દર્શન કર્યાં. અને મહારાજને કહેવા લાગ્યા જે, "કેમ તમે અમારું દૂધ લીધું ?" મહારાજ કહે, "તમે દેવા આવ્યા ત્યારે લીધું. અમે ક્યાં લેવા આવ્યા હતા ?" પછી સૌ રબારીને શ્રીકૃષ્ણરૂપે દર્શન દીધું. તેથી વર્તમાન ધારી સત્સંગી થયા. તે જોઈ સૌ આશ્ચર્ય પામ્યા. ।।૪૫।।

૪૬. રામપ્રતાપજી રિસાયા અને મુક્તાનંદસ્વામીએ મનાવ્યા

ગઢડામાં શ્રીજીમહારાજ પાસે દેવો તથા વીરો કરીને બે ભગત રહેતા હતા. તે દિવસ બધા ખેતીનું કામ કરતા હતા અને તેનો ઉતારો રામપ્રતાપજી મહારાજને પડખે હતો. અને રામપ્રતાપજી મહારાજ દોકડ વગાડી રાત બધી ગાવણું કરતા, એટલે દેવા તથા વીરાને ઊંઘ આવે નહીં. તેથી બેઉ જણે વિચાર કર્યો જે, 'રામપ્રતાપજીભાઈ ગાવણું કરતા આળસે તેમ કાંઈક કરીએ.' પછી બેઉ જણ રામપ્રતાપજીભાઈ પાસે જઈ પગે લાગ્યા અને ભાઈને કહ્યું જે, "અમને મહારાજે કહેવા મોકલ્યા છે જે, 'ગાવણું કરશો નહીં." તે સાંભળી રામપ્રતાપજીભાઈ દોકડ બાંધી સૂઈ ગયા અને દેવો તથા વીરો સુખેથી સૂઈ ગયા.

પછી સવારમાં ભાઈ સાબદા થઈ ચાલી નીકળ્યા. તેની ખબર મહારાજને કોઈએ કહી જે, "ભાઈ રિસાઈને ચાલ્યા ગયા છે." મહારાજે કહ્યું જે, "કોઈએ કાંઈ કહ્યું હતું ?" સૌ કહે, "ના મહારાજ! અમે જાણતા નથી." પછી મહારાજ કહે, "ચાલો પાછા વાળીએ." પછી મહારાજ માણકી ઘોડી ઉપર બેઠા અને મુક્તાનંદસ્વામીને ગાડા ઉપર બેસાર્યા. પછી સૌ ઉગામેડીએ ગયા. ત્યાં શ્રીજીમહારાજ ગામના પાદરના કૂવે ઘોડી પાવા રહ્યા અને મુક્તાનંદસ્વામી ગામમાં ગયા. તે ભાઈ કણબીને ઘેર રસોઈ કરી, જમીને વાંકિયાનું ગાડું કારિયાણી જતું હતું, તેમાં બેઠા હતા.

પછી મુક્તાનંદસ્વામીએ સમજાવ્યા ને પાછા વાળ્યા. તે મહારાજે જોઈને ઘોડી પાછી વાળી ને ગઢપુર પધાર્યા. અને મુક્તાનંદસ્વામી તથા ભાઈ એક ગાડામાં બેસી મહારાજની લીલાની વાતો કરતાં કરતાં ગઢપુર આવ્યા. પછી ભાઈ પોતાને ઉતારે ગયા અને મુક્તાનંદસ્વામી મહારાજને પગે લાગીને બેઠા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "સ્વામી ! ભાઈ શા માટે રિસાણા હતા ?" સ્વામી કહે, "મહારાજ ! તે મેં પૂછ્યું નથી." મહારાજ કહે, "તે કોઈ સમાચાર લાવે ?" પ્રેમાનંદસ્વામી કહે, "હા મહારાજ ! હું લાવું."

પછી પ્રેમાનંદસ્વામી રાત્રે સતાર(સિતાર) લઈ ગાવણું કરવા ગયા. તે એક કીર્તન જ્યાં બોલી રહ્યા, ત્યાં ભાઈ બેઠા થઈ પોતાનાં દોકડિયાં છોડી વગાડવા મંડ્યા; તે રાત બધી બેઉ જણે ગાવણું કર્યું. અને સવારે ચાર વાગે ભાઈ રાજી થઈ પ્રેમાનંદસ્વામીને મળ્યા અને કહ્યું જે, "ઓર પ્રેમાનંદ, માગ્ય !" સ્વામી કહે, "કાલે તમે શા માટે રિસાણા હતા ?" પછી ભાઈ કહે, "અમે અમારો દેશ છોડી, કુટુંબ છોડી અહીં મહારાજનાં ગુણ ગાવા આવ્યા અને મહારાજે ગાવાની ના પાડી; એટલે અમે ચાલી નીસર્યા." સ્વામી કહે, "કોણે કહ્યું ?"

ભાઈ કહે, "દેવો તથા વીરો કહી ગયા જે, 'મહારાજે ગાવણાની ના પાડી છે." પછી સ્વામીએ મહારાજ પાસે આવી તે બધી વાત કરી. ત્યારે મહારાજ કહે, "બોલાવો દેવા તથા વીરાને, અને ભાઈને અહીં બોલાવો."

પછી ભાઈ દરબારમાં મહારાજ પાસે આવી ગાદીતકિયા ઉપર બેઠા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "ભાઈ ! અમે જાણતા નથી. ને કેમ દેવા તથા વીરા, અમે તમને ના પાડી છે ?" દેવો તથા વીરો કહે, "ના મહારાજ ! તમે ના પાડી નથી, પણ અમે દિવસ બધાના થાકેલા હોઈએ અને રાત બધી પડખે ભાઈ ગાવણું કરે, તેથી ઊંઘ આવતી નહીં. તેથી માંડ કરી બે દિવસથી સુખે ઊંઘીએ છીએ." તે સાંભળી ભાઈ કોપાયમાન થયા જે, "કાં તો દેવા-વીરાને રાખો ને કાં તો મને રાખો !" પછી મહારાજે દેવા-વીરાને છાની રીતે સમજાવ્યા જે, "માંડવધાર જતા રહો." પછી બેઉ જણ માંડવધાર ગયા.

પછી બે-ત્રણ દિવસ થયા એટલે ભાઈ ઘેલે નહાવા ગયા હતા. ત્યાં કોઈક પાપી માછલાં મારતા હતા, તે જોઈ ભાઈના મનમાં વિચાર થયો જે, 'આ ભગવાનથી વિમુખ છે, તે માટે પાપ કરે છે અને મેં દેવા-વીરાને વિમુખ કરાવ્યા છે, તે પણ આવું પાપ કરતા હશે !' પછી દરબારમાં આવી મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! દેવા તથા વીરાને બોલાવો." પછી મહારાજ કહે, "તે તો ક્યાંઈ સાલેમાળમાં ઊતરી ગયા હશે." ભાઈ કહે, "જ્યાં હોય ત્યાંથી બોલાવો." ભાઈ કહે, "હું નહાવા ગયો હતો ત્યાં કોઈ પાપી પાપ કરતા હતા અને દેવા-વીરાને મેં વિમુખ કરાવ્યા છે, તે પણ પાપ કરતા હશે. માટે એને ઝટ બોલાવો."

પછી મહારાજે જનાર મનુષ્યને કહ્યું જે, "બે-ચાર દિવસ રોકાઈ પછી તેડીને આવજો." પછી દેવો તથા વીરો બન્ને જણ આવ્યા અને સભામાં ભાઈને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. ત્યારે ભાઈ બોલ્યા જે,

"અરે દેવા-વીરા ! ક્યાં ગયા હતા ?" ત્યારે બન્ને જણે કહ્યું કે, "સાલેમાળ પર્વતમાં આઘા ઊતરી ગયા હતા." પછી દેવે તથા વીરે રસોઈ આપી અને એક જોડ્ય ચરણારવિંદ ભાઈને આપ્યાં અને ભાઈ રાજી થયા. ||૪૬||

૪૭. મહારાજે રાધાવાવ ગળાવી અને પાર્ષદોની રક્ષા કરી

હાલ રાધાવાવ છે ત્યાં પ્રથમ બીડ હતું અને તેમાં ઈંગોરિયાં તથા હરમાનાં ઝાડવાં હતાં. તે ખોદાવી શ્રીજીમહારાજે વાવેતર થાય તેવી જમીન કરાવી. પછી મહારાજે વિચાર કર્યો જે, 'અહીં એક વાવ્ય કરાવી હોય તો સારું.' પછી દાદા ખાચર, મોટીબા તથા લાડુબાને પૂછ્યું જે, "આપણે એક વાવ કરાવવી છે." ત્રણે જણે કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે રાજી હોય તેમ કરાવો."

પછી લાધા ઠક્કરને મહારાજે બોલાવ્યાં અને કહ્યું જે, "આપણે ઉગામેડીને માર્ગે એક વાવ કરાવવી છે." લાધા ઠક્કર કહે, "મહારાજ ! અત્યારે દાડિયા મળતા નથી." મહારાજ કહે, "આપણા ચાળીસ પાર્ષદો છે, તે બીજાનું કામ કરવા જાય છે તે વાવ ખોદશે. અને તેમને રોજનો એકેક રૂપિયો આપવો અને ત્રણે વખત ખાવાનું આપવું." તે સાંભળી લાધા ઠક્કરના મનમાં વિચાર થયો જે, 'ઓય બાપલિયા..! ત્રણ વખત ખાવાનું ને એકેક રૂપિયો આપવો; માટે આ તો રોજ સો રૂપિયાનો ખર્ચ થાશે !'

પછી મહારાજે બીજે દિવસે રાધાવાવે જઈ અને વાવની નિશાની કરી આપી. પછી બીજે દિવસે મહારાજ વડતાલ પધાર્યા અને પાછળથી પાર્ષદ વાવ ખોદવા મંડ્યા. તે થોડા દિવસમાં વાવ ખોદી રહ્યા. તે જે ઠેકાણે મહારાજને કૂવો કરાવવો હતો તે ઠેકાણે નાળ(વાવની અંદર જવાનો માર્ગ) કરી અને નાળને ઠેકાણે કૂવો ખોદ્યો. પછી મહારાજ વડતાલથી ગઢડા પધાર્યા અને વાવ જોઈને દરબારમાં પધાર્યા. અને

સભામાં મહારાજે કહ્યું જે, "કોઈ પાર્ષદને બોલાવી લાવે ?" ત્યારે બેચર ચાવડે કહ્યું જે, "હું બોલાવું." મહારાજ કહે, "દોડ્યા જઈને છેટેથી બૂમ મારજો, 'સૌ બહાર નીસરો..! મહારાજ તમારી ઉપર રાજી થયા છે; માટે તમને બોલાવે છે." (તેણે વાવે જઈને તેમ કહ્યું.)

તે સાંભળી સૌ પાર્ષદ બહાર નીસર્યા અને સૌ બહાર આવી ઊભા રહ્યા. ને તેણે જેટલો કૂવો ગાળ્યો હતો તેની ભેખડ પડી, ને તે કૂવો બધો પુરાઈ ગયો. પછી સૌ દરબારમાં મહારાજ પાસે આવ્યા. પછી મહારાજે સાત પડા ઘઉંના રોટલા કરાવ્યા અને પાર્ષદની પંક્તિ કરી, ધારે ઘી ને ઉપર ગોળ પીરસ્યાં. પછી સૌ સભામાં મહારાજ પાસે આવીને બેઠા. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "તમારો ચાળીસેનો કાળ આવી રહ્યો હતો, એટલા માટે તમને સૌને બોલાવ્યાં." અને બેચર ચાવડાને મહારાજે લીંબડા હેઠે ઊભા રાખીને દહીં ને સાકરની તાંસળી ભરીને પાઈ. પછી બીજે દિવસે પાર્ષદે જઈ તમામ કૂવો ગાળી નાંખ્યો. ॥૪૭॥

૪૮. શ્રીજીમહારાજ સંતો સાથે રંગે રમ્યા

એક વખત મહારાજે ફૂલદોલનો સમૈયો કર્યો હતો. પછી મહારાજે સૌ સંતને રંગે રમવાની આજ્ઞા કરી. ત્યાં એક તરફ મહારાજ તથા સખા અને એક તરફ નિત્યાનંદસ્વામી તથા બ્રહ્માનંદસ્વામી આદિક સંત. તેમાં એવો ઠરાવ બાંધેલ જે, 'હારે તેનાં વસ્ત્ર ઉતારી લેવાં.' પછી રમતાં રમતાં શ્રીજીમહારાજને સંતે હરાવ્યા. તેથી નિત્યાનંદસ્વામીએ મહારાજનાં હાથમાંથી સોનાનાં કડાં કાઢી લીધાં. અને મહારાજને સંતે રંગે રમાડી ખૂબ અકળાવ્યા, એટલે મહારાજ લીંબડા ઉપર ચડી ગયા અને સૌ બાઈઓ દર્શન કરવા માટે એક તરફ ઊભાં હતાં.

પછી મહારાજને લીંબડેથી હેઠે ઉતારવા માટે મૂળજી બ્રહ્મચારી ગયા. અને બ્રહ્મચારીએ ડોશીઓને છેટે રહેવા માટે બૂમ પાડી, પણ એક ડોશી બ્રહ્મચારીને જરા અડી ગઈ; એટલે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે,

"આમેય અડી ને આમેય અડી !" એમ કહી, બે હાથ પહોળા કરી, બાઈઓ વચ્ચે માર્ગ કરીને લીંબડાના થડમાં જઈ ઊભા રહ્યા. અને મહારાજને કહ્યું જે, "કૃપાનાથ ! મારા ખંધોલા ઉપર બેસો." પછી મહારાજ બ્રહ્મચારીના ખંધોલા ઉપર બેસી લીંબડાથી હેઠે ઊતર્યા અને પરમહંસ તથા સખા સાથે ઘેલા નદીએ નહાવા પધાર્યા. અને બ્રહ્મચારીએ બીજે દિવસે પ્રાયશ્ચિતનો ઉપવાસ કર્યો. ||૪૮||

૪૯. તાંબડી ટપવા જતાં કમળશી સાથે મહારાજે મનુષ્યલીલા કરી

એક વખતે મહારાજે **કમળશી વાણિયાને** કહ્યું જે, "તને તાંબડી ટપતાં આવડે છે ?" કમળશી કહે, "હા." પછી ત્રણ તાંબડી ઉપરાઉપર ચડાવી અને મહારાજે કહ્યું જે, "લે, હું તાંબડી ઝાલી રાખું, પડે નહીં." પછી મહારાજ તાંબડીઓ ઝાલી નીચે બેઠા અને કમળશી દરબારમાં છેટે જઈને દોડ્યો. તે જ્યાં તાંબડી ટપવા જાય, ત્યાં મહારાજે તેને ધક્કો માર્યો, તે પડી ગયો. તેથી શરમાણો ને ભોંય ઉપર બેસી ગયો ને મહારાજ અક્ષરઓરડીમાં પધાર્યા. પછી કમળશી ઊઠીને તેને ઘેર ગયો.

પછી ઘેર જઈને મહારાજ પાસે આવ્યો ને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મને વાગ્યું." મહારાજ કહે, "તને ટપતાં નથી આવડતું ને શા માટે તેં હા પાડી ?" પછી કાઠી સૌ ઠેકડી કરવા મંડ્યા જે, "ભણે વાણિયા ! તારી લાજ ગઈ !" એમ કહી સૌ હસવા મંડ્યા. અને તેની ઘરવાળી તેને ઠપકો દેવા મંડી જે, "તમને તાંબડિયું ટપતાં આવડે છે ? જે તમે તાંબડી ટપવા ગયા ?" એમ શિખામણનાં વચનો કહેવા લાગી. ||૪૯||

૫૦. મહારાજે કમળશી શેઠને વર આપ્યો

એક સમે મહારાજ **કમળશી શેઠ** ઉપર બહુ રાજી થયા અને કહ્યું જે, "વર માગ." ત્યારે કમળશી બોલ્યો જે, "મહારાજ ! પાણી ને લોટ બે દેજો." મહારાજ કહે, "તે તો તારા કરમમાં છે. માટે બીજું

સારું માગ !" તોપણ તેણે કહ્યું જે, "ના મહારાજ ! મારે તે જ જોઈએ છે." પછી મહારાજે તે વર આપ્યો કે, "જા, તને લોટ-પાણી મળશે." તે ત્રણ પેઢી સુધી રહ્યું. ।।૫૦।।

૫૧. મહારાજે દાદા ખાચરનું સમર્પણ વખાણ્યું

ગામ **વસો**ના **ગિરધરભાઈ પાટીદાર** તથા **સીંજીવાડા**ના **જગરૂપ બારોટ**; બન્ને જણ ગઢપુર મહારાજનાં દર્શન માટે આવ્યા. તેનું કારણ જે, ગિરધરભાઈએ પોતાને રહેવા માટે હવેલી કરાવી હતી. તે પોતાને એવો સંકલ્પ હતો જે, 'શ્રીજીમહારાજ તથા સંતને પધરાવી વાસ્તુ કરાવવું.' એવા સંકલ્પથી ગઢપુર આવ્યા હતા. પછી દરબારમાં આવી શ્રીજીમહારાજને દંડવત્-પ્રણામ કરી પગે લાગ્યા અને સભામાં ગિરધરભાઈ બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમે મારે ઘેર શાના આવો ? તમે તો દાદા ખાચરમાં બંધાઈ ગયા છો."

મહારાજ કહે, "ગિરધરભાઈ ! તમારી છત મારે શા કામમાં આવે ? તમે કોઈ દિવસ મારા સંતને પાણી ગાળવા ગરણું પણ આપ્યું નથી અને મારા સંત ધજાયુંનાં ગરણાં કરે છે. અને **દાદા ખાચર** તો સર્વસ્વ મને અર્પણ કરીને બેઠા છે. તેની ભેંસુનાં દૂધ, તેની ગાયુંનાં દૂધ તથા દહીં, તે મારા અર્થે તથા મારા સંતને અર્થે આવે છે." પછી ગિરધરભાઈ બહુ જ દિલગીર થઈ ગયા.

ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! ગિરધરભાઈ બહુ જ સારા હરિભક્ત છે અને તેમણે નવી હવેલી કરાવી છે. તેમાં તમને તથા સંતને પધરાવીને રસોઈ દેવી છે અને તમારી પૂજા કરવી છે. પછી તેઓ રહેવાને જશે." પછી મહારાજ કહે, "બહુ સારું, સ્વામી ! ગિરધરભાઈને ત્યાં વસોમાં જઈ તેમને રાજી કરશું." ।।૫૧।।

૫૨. મહારાજે ગંગારામ મલ્લને મલ્લવિદ્યા શીખવી

શ્રીજીમહારાજ ગઢપુરમાં વિરાજમાન હતા અને **ભુજથી ગંગારામ** વિગેરે મલ્લો મહારાજનાં દર્શને આવ્યા હતા. પછી મહારાજે ગંગારામ મલ્લ પાસે દરબારમાં મલ્લકુસ્તી કરાવી. અને મહારાજે ગંગારામ મલ્લને મલ્લકુસ્તી શીખવાડી જે, કોઈ કોઈના પેચમાં ન આવવું; એમ મહારાજે તેને અંતર્યામીપણે વાર્તા કરી જે, "ભુજમાં એક પંજાબી મલ્લ આવશે અને તેની સાથે તમારે મલ્લયુદ્ધ કરવું પડશે. તે દેવીનો ઉપાસક છે અને માંસાહારી છે. તે નિત્ય અધમણ દૂધનો આહાર કરે છે. અને તે ગળામાં એક માતાનો દોરો બાંધી રાખે છે. માટે તમારી સાથે યુદ્ધ કરે ત્યારે તેના ગળાથી હાથ છોડાવી નાંખજો અને તેનો ગળાનો દોરો ઝાલશો એટલે તે મૃત્યુ પામશે."

પછી ગંગારામ ભુજ ગયા અને તે મલ્લ ત્યાં આવેલ. પછી દરબારમાં તેની સાથે ગંગારામ મલ્લને યુદ્ધ કરવાનું આમંત્રણ આવ્યું. પછી ગંગારામ મલ્લ શ્રીજીમહારાજનું ધ્યાન કરીને તેની સાથે યુદ્ધ કરવા ગયા. પછી આખા શહેરનું માણસ જોવા માટે એકઠું થયું હતું. તે વખતે બન્ને જણ મલ્લયુદ્ધ કરતા હતા. તેમાં પંજાબી મલ્લનો હાથ ગળાથી છોડાવી નાંખી, ગંગારામ મલ્લે તેના ગળાનું દોરડું(દોરો?) ઝાલીને તેને એક તરફ ફેંકી દીધો. અને તે મૃત્યુને પામ્યો ને ગંગારામ મલ્લની જીત થઈ. પછી ભુજના રાવે તેને જીવાઈ માટે વર્ષાસન બાંધી આપ્યું. ॥૫૨॥

૫૩. મહારાજ સંન્યાસી થયા

એક વખત **ગઢપુર**માં શ્રીજીમહારાજ સંતની ધર્મશાળામાં પધાર્યા હતા અને ત્યાં સભા કરીને વિરાજમાન થયા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "અહીંયાં રસોઈ બહુ જ અશુદ્ધ થાય છે, માટે અમારે સંન્યાસી થવું છે." પછી મુક્તાનંદસ્વામી તથા બ્રહ્માનંદસ્વામીને મહારાજે કહ્યું જે, "અમારે અહીં રહેવું નથી." મુક્તાનંદસ્વામી તથા બ્રહ્માનંદસ્વામી

તથા સુરા ખાચર બોલ્યા જે, “મહારાજ ! જેવી તમારી મરજી.” પછી મહારાજે પોતાનાં વસ્ત્ર ઉતારી એક તરફ મૂક્યાં. (અને ભગવાં વસ્ત્ર પહેર્યાં) પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “મહારાજ ! હવે તમારે ધાતુપાત્રને નહિ અડાય; માટે તુંબડું તથા પત્તર રાખવું જોશે.” મહારાજ કહે, “લાવો, તુંબડું તથા પત્તર.”

પછી સૌ સંતે તુંબડાં તથા પત્તર લાવી મહારાજ પાસે મૂક્યાં અને નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ વાંકી તુંબડી લઈ મહારાજ પાસે મૂકી. પછી મહારાજે વાંકી તુંબડી હાથમાં લીધી અને લૂગડાની ઝોળી વાળી. પછી તેમાં તુંબડી રાખીને ખંભે ઝોળી ભરવી અને એક દંડ હાથમાં લીધો. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “મહારાજ ! તુંબડી તો પાંસરી લ્યો.” મહારાજ કહે, “વાંકી તુંબડીએ ક્યાં વાંકી ધાર થાય છે ?”

પછી મહારાજનાં લૂગડાં સુરા ખાચરે ગાંઠે બાંધી લીધાં ને દરબારમાં ગયા. અને મોટીબા તથા લાડુબાને વાત કરી જે, “મહારાજ ! સંન્યાસી થઈ ગયા અને હવે ગામડામાં જશે.” તે સાંભળી લાડુબાએ સુરા ખાચરને કહ્યું જે, “અમોએ મહારાજનાં દર્શન બહુ જ કર્યાં છે, પણ સંન્યાસી થયા તે દર્શન કર્યાં નથી. માટે મહારાજને કહો જે, ‘છેલ્લી વખત દર્શન આપતા જાય.’ પછી સુરા ખાચરે મહારાજને કહ્યું જે, “મહારાજ ! દરબારમાં તો કલોહલ થઈ રહ્યું છે જે, મહારાજ સંન્યાસી થયા તે બહુ જ સારું થયું; પણ એક વખત અમને દર્શન આપતા જાય.” પછી મહારાજ કહે, “ચાલો, દર્શન દેવા જઈએ.”

પછી સંત તથા પાર્ષદ સહિત મહારાજ દરબારમાં પધાર્યા. પછી મહારાજ વાસુદેવનારાયણના ઓરડાની ઓસરીએ ચાકળો નાંખી, તે ઉપર વિરાજમાન થયા. પછી લાડુબાઈ બોલ્યાં જે, “મહારાજ ! તમે સંન્યાસી થયા તે બહુ જ સારું થયું. તે હવે તમારે અગ્નિને અડાશે નહીં. અને અહીંયાં તો મોટીબાને બે-ચાર છોકરાં ને મારે બે-ચાર

છોકરાં; તે અહીં ચોખ્ખું ક્યાંથી થાય ? અને બ્રાહ્મણિયું નાહી-ધોઈ ચોકા કરી તમારા સારુ રસોઈ તૈયાર કરીને બેઠી હશે." વળી, લાડુબા એમ બોલ્યાં જે, "રાતે છોકરાં ઝાડે ફરેલાં હશે તે એક કોરે ઢાંકેલું હશે, અને એક છોકરું ખોળામાં ઝાડે ફરેલું હશે, તે લઈ રોટલા કરતી હશે. અને નાકમાંથી શેડા કાઢતી જતી હશે અને રોટલા કરતી હશે." વગેરે ઘણી ઘણી અનાચારની વાતો કરી.

તે સાંભળી મહારાજ બોલ્યા જે, "અરરર..! આવાં ગોબરાં ?" સુરા ખાચર કહે, "હા મહારાજ ! ત્યાં તો એવું જ હોય !" તે વાત સાંભળી મહારાજને શંકા થઈ, એટલે દંડ હાથમાં હતો તે લીંબડા નીચે ઘા કરી નાંખ્યો. અને ભગવાં લૂગડાં જે પહેર્યાં હતાં તે ફળીમાં ઉડાડી નાંખ્યાં. અને મહારાજ બોલ્યા જે, "લાવો અમારાં લૂગડાં, પહેરવાં છે." પછી સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "લ્યો મહારાજ ! તૈયાર છે." પછી મહારાજ પોતાનાં વસ્ત્ર પહેરી ઉતારે પધાર્યા. ॥૫૩॥

૫૪. દાદા ખાચર અડધી હજામતે હાજર થયા

એક વખત મહારાજ અક્ષરઓરડીમાં વિરાજમાન હતા અને કાંઈક કામ પ્રસંગ હશે, એટલે મહારાજે દાદા ખાચરને સાદ કર્યો જે, "દાદો ક્યાં ?" એટલે દાદા ખાચર પોતાની ડેલીએ હજામત કરાવતા હતા. તે મહારાજનો સાદ સાંભળીને દાદા ખાચરે હજામને કહ્યું જે, "રાખ્ય હજામત કરવી, મહારાજ બોલાવે છે." પછી માથે લૂગડું વીંટીને અક્ષરઓરડીએ આવ્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "દાદા ! ક્યાં હતો ?" દાદા ખાચર કહે, "મહારાજ ! હું હજામત કરાવતો હતો." મહારાજ કહે, "હજામત કરાવી રહ્યો ?" ત્યારે કહે, "ના મહારાજ ! અડધી હજામત બાકી છે અને તમે સાદ કર્યો એટલે હું આવ્યો." મહારાજ કહે, "જો ને, અમારો કેટલો વિશ્વાસ છે ! હજામત પડતી મૂકીને આવ્યા !" ॥૫૪॥

૫૫. મહારાજે ઢાલ, તલવાર ધારણ કર્યાં

એક સમે મહારાજ અક્ષરઓરડીમાં વિરાજમાન હતા અને દાદા ખાચર ક્યાંઈક ગામ ગયા હતા. તે સમે દાદા ખાચર ઉપર ભાવનગરથી હલ્લા(ત્રાસ કરવા કે ચડાઈ કરવા ટુકડી) આવી. તે જોઈ સુરબાઈ(દાદા ખાચરનાં માતા) મહારાજ પાસે અક્ષરઓરડીમાં ગયાં અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! દાદો ઘેર નથી અને દરબાર ઉપર હલ્લા આવી છે." મહારાજ કહે, "સુરબાઈ ! કાંઈ ફિકર કરશો નહીં, હું એકલો હજારો જણાનો નાશ કરીશ." તે સાંભળી સુરબાઈ દરબારમાં આવ્યાં. અને મહારાજ અક્ષરઓરડીમાંથી બખતર પહેરીને દરબારમાં આવ્યા. અને હાથમાં ઢાલ તથા તરવાર ધારણ કરી અને આવીને મહારાજે સુરબાઈને બોલાવ્યાં.

મહારાજ કહે, "સુરબાઈ !" તે સાંભળી સુરબાઈએ મહારાજ સામું જોયું અને બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! આ શું કર્યું ?" મહારાજ કહે, "તમે કહેતાં હતાં ને, 'દાદો ઘેર નથી ?" તે સાંભળી દાદા ખાચરનાં ફઈ સોમાબાઈ હતાં તેણે પોતાને ઓઢવાનું વસ્ત્ર કેડે બાંધ્યું અને હાથમાં સાંબેલું લીધું. અને માથાના કેશ છૂટા મૂક્યા અને કપાળમાં કંકુનો લેપ કર્યો અને મહારાજનાં પડખે આવીને ઊભાં રહ્યાં. તે જોઈ મહારાજ બોલ્યા જે, "આ શું ?" સોમાબાઈ કહે, "હું મહાકાળીનો અવતાર છું...તે સર્વનો નાશ કરું !"

પછી હલ્લા દાદા ખાચરની ડેલીએ આવી અને બંદુકના અવાજ કરવા મંડ્યા. તેમાં જે મોટેરો જમાદાર હતો તેના દારૂમાં દેવતા ઊડીને પડ્યો; એટલે તે જમાદાર ઊછળી ઊછળીને ઊંચો પડવા લાગ્યો. તે જોઈ બધી હલ્લા ભાગી ગઈ. અને મહારાજ સુરબાઈ પાસે આવીને બોલ્યા જે, "સુરબાઈ ! હલ્લા બધી ભાગી ગઈ." સુરબાઈ કહે, "મહારાજ ! તમારી આગળ કોનું ચાલે તેવું છે ?" એમ કહી પગે લાગ્યાં

ને મહારાજ અક્ષરઓરડીમાં પધાર્યા. અને બખતર ઉતારી પોતાનાં શ્વેત વસ્ત્ર પહેર્યાં અને સોમાબાઈ પોતાને ઘેર ગયાં. આવી રીતે મહારાજે અસુરનો પરાજય કર્યો. ।।૫૫।।

૫૬. મહારાજ લક્ષ્મીવાડીના રીંગણાંનું ભડથું ને રોટલો જમ્યા

એક વખત મહારાજ લક્ષ્મીવાડીએ પધાર્યા હતા અને ત્યાં વાડીમાં વંતાક બહુ જ સારાં થયાં હતાં. તે બે વંતાક લાવી વાડીના રખવાળે મહારાજ પાસે મૂક્યાં. ત્યારે મહારાજ વૈતાક જોઈને બહુ જ રાજી થયા. પછી મહારાજ કહે, “આ બે વંતાક કોઈ દરબારમાં પહોંચાડે અને અમે આવીએ ત્યાં થાળ તૈયાર થાય.” પછી બેચર ચાવડો કહે, “લાવો મહારાજ ! હું જાઉં.” પછી વંતાક લઈ બેચર ચાવડો દરબારમાં આવ્યા અને મોટીબાને કહ્યું જે, “આ બે વંતાકનો ઓળો કરો અને મહારાજ પધારે ત્યાં સુધીમાં થાળ તૈયાર કરો.” પછી મોટીબાએ વંતાકનો ઓળો કરી, બાજરીનો રોટલો સારો કરી અંદર ઘી ભર્યું. પછી મહારાજ વાડીએથી દરબારમાં પધાર્યા અને થાળ જમીને બહુ જ રાજી થયા. ।।૫૬।।

૫૭. દાદા ખાચરની જાનમાં નાગાજણ રાવળનાં કીર્તનો

દાદા ખાચરને પરણાવવા માટે મહારાજે જાન જોડાવી. અને **નાગાજણ રાવળ** કીર્તન બોલવા મંડ્યો જે,

“નારી પિચાશા વાકી મત કરો આશા, બડેબડેકું બિગોયા વે.”

તે સાંભળી મહારાજ બોલ્યા જે, “માળા મૂરખ ! તુંને આ જ કીર્તન આવડે છે કે બીજાં આવડે છે ? મેં માંડ માંડ દાદાને સમજાવીને ગાડીમાં બેસાર્યો અને તેં આ કીર્તન આદર્યાં?” મહારાજ કહે, “અત્યારે તું સિંધુ રાગનાં બોલ્ય !” પછી તે બીજાં રસીક કીર્તન બોલવા મંડ્યો. ત્યારે મહારાજે સુરબાઈને કહ્યું જે, “કેમ સુરબાઈ ! તમે રાજી થયાં ?” સુરબાઈ કહે, “મહારાજ ! મારો દાદો પ્રથમ પરણ્યો ત્યારે આખું ગામ જમાડ્યું

હતું અને આમ મારો દાદો છાનોમાનો ન પરણે !" પછી મહારાજે લખુ કંદોઈ વગેરે કંદોઈને બોલાવ્યાં અને શીરો તથા ગાંઠિયા કરાવી આખા ગામને જમાડ્યું. અને મહારાજ જાન વળાવીને પાછળ માલપરા ગામે ભેગા થયા. ॥૫૭॥

૫૮. મહારાજે થાળની પ્રસાદી શુકમુનિને આપી

મહારાજ થાળ જમતા હતા ને શુકમુનિ આવ્યા. પછી મહારાજ થાળ જમીને બોલ્યા જે, "લ્યો, શુકમુનિ થાળ." તે વખતે મૂળજી બ્રહ્મચારી મહારાજ પાસે બેઠા હતા. તે શુકમુનિ થાળની પ્રસાદી લેવા ગયા એટલે બ્રહ્મચારીએ આંખ્યું તાણી. ત્યારે શુકમુનિ છેટે જઈને ઊભા રહ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે, "શુકમુનિ ! થાળ લ્યો ને !" પણ શુકમુનિ કાંઈ બોલે નહીં. પછી મહારાજે બ્રહ્મચારીને કહ્યું જે, "શુકમુનિને થાળ દ્યો." ત્યારે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "લ્યો, કૃપાનાથ !" (એમ કહીને બ્રહ્મચારીએ થાળની પ્રસાદી આપી.) પછી શુકમુનિ થાળની પ્રસાદી લઈને મુક્તાનંદસ્વામી પાસે ગયા. ॥૫૮॥

૫૯. મહારાજે શુકમુનિને નાહ્યા વિના જમાડ્યા

એક વખત શુકસ્વામી લખતા હતા અને નાવાનું મોડું થઈ ગયું. ત્યારે શુકમુનિ વિચાર કરવા મંડ્યા જે, 'અત્યારે સંગાથ મળશે નહીં ને કોની સાથે નહાવા જઈશ !?' પછી મહારાજ શુકમુનિ પાસે આવ્યા અને બોલ્યા જે, "શુકમુનિ ! શું વિચાર કરો છો ? અમે ક્યારેક નાહ્યા વગર ખાઈ લેતા." પછી શુકમુનિ ઊઠીને ભંડારમાં જમી આવ્યા ને પછી મોડેથી નહાવા ગયા. ॥૫૯॥

૬૦. મહારાજે દરબારગઢમાં ચૂવા બંધ કરાવ્યો

શ્રીજીમહારાજ દરબારમાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા. અને ચોમાસું હતું ને વરસાદ બહુ જ વરસતો હતો. તે વખતે જસુબાઈના ઓરડામાં માંડ્ય(વાસણો ગોઠવેલી અભેરાઈ) ઉપર ચૂતું(પાણી ટપકતું)

હતું. તે જોઈ જસુબાઈ મહારાજ પાસે આવીને બોલ્યાં જે, "મહારાજ! મારી માંડ્ય પલળે છે." તે સાંભળી મહારાજ એકદમ ઊઠ્યા અને નાજા જોગિયાને કહ્યું જે, "નિસરણી લાવ્ય !" પણ નિસરણી હાથ આવી નહીં. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "મારા ખંભા ઉપર પગ દઈને ચડ્ય." પછી નાજા જોગિયે નિસરણી લાવીને ચૂવાક(પાણી ટપકવાની જગ્યા) બંધ કર્યો. ॥૬૦॥

૬૧. મહારાજે સર્પ પકડાવ્યો, રામપ્રતાપજીના સંશયનું સમાધાન

વળી ઘડીક થયું ત્યાં પાંચુબાઈ આવ્યાં અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારા કોઠા(માટીનો કબાટ આકારનો કોઠલો) ઉપર ચૂવે છે." તુરત મહારાજ પાંચુબાઈના ઓરડામાં પધાર્યા અને મહારાજે કહ્યું જે, "આ કોઠો આડો પાડો." પાંચુબાઈ કહે, "મહારાજ ! કોઠાના પાયા ભાંગી જાય." મહારાજ કહે, "કોઠા હેઠે મોટો નાગ છે." પછી કોઠો આડો પાડ્યો એટલે મોટો નાગ નીકળ્યો. અને મહારાજની પાછળ ચાલ્યો અને મહારાજ દરબારમાં પધાર્યા. અને નાગ મહારાજની પાછળ દરબારમાં ગયો.

મહારાજ કહે, "એક મોટો ગોળો લાવો, તેમાં નાગને પૂરો." પછી ગોળાને વાંકો પાડી નાગ પાસે મેલ્યો, એટલે નાગ પોતાની મેળે ગોળામાં પેઠો. પછી મહારાજે ઢાંકણી ઢંકાવીને મોં બંધાવ્યું ને મહારાજ કહે, "નારણધરાને માથે મોટું નહેરું(ઝરણું,નદી) છે, ત્યાં મૂકી આવો." પછી પાર્ષદ ગોળો માથે ઉપાડીને મૂકી આવ્યા. તે જોઈ રામપ્રતાપજી મહારાજને સંશય થયો જે, 'ઘેર ચીભડી નીંદવા લઈ ગયા હતા ત્યારે ચીભડી ખેંચી કાઢતા અને અહીં કાઠીના ઘરની નોકરી કરે છે જે, સર્પ ઝલાવે છે, ચૂવાક બંધ કરાવે છે, વગેરે કાઠીનું કામ કરે છે.'

પછી મહારાજ અંતર્યામીપણે બોલ્યા જે, "સૌ સભા સાંભળો જે, કેટલાકને સંકલ્પ થાતા હશે જે, કાઠીની નોકરી કરે છે અને ઘેર

કાંઈ કામ કરતા નહીં; પણ આ કાઠી નથી, આ તો સર્વે દેવ છે, તે દેવની નોકરી હું કરું છું." પછી રામપ્રતાપજી મહારાજ પોતાના મનમાં સમજ્યા જે, 'મહારાજે મારી ઉપર વાત કરી.' ॥૬૧॥

૬૨. મહારાજે લૂલા-મૂંગા બાળકોને બોલતાં-ચાલતાં કર્યા

મહારાજ ગઢપુરમાં વિરાજમાન હતા અને ગામ **સરધારથી હસનભાઈ** તથા **નાથાને** તેની મા પોઠિયા ઉપર છાલકામાં(પોઠિયા ઉપર નાંખવાની બે પાંસિયાવાળી ખુલ્લી ગુણ) બેસાડી ગઢપુર લાવ્યાં. અને દરબારમાં આવી છાલકું હેઠું ઉતાર્યું. તેમાંથી બન્ને ભાઈને બહાર કાઢ્યા. તે હસનભાઈ આઠવંકા હતા ને તેનો ભાઈ નાથો મૂંગો હતો. તેને જોઈને બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે,

मूकं करोति वाचालं पंगुं लंघयते गिरिम् ।
यत्कृपा तमहं वंदे परमानंदं माधवम् ।।

પછી મહારાજે હસનભાઈના બે પગ ઉપર પોતાના બે પગ દબાવીને ડોક ઝાલીને ખેંચ્યો. અને પછી મહારાજે ધક્કો માર્યો એટલે હસનભાઈ ચાલવા શીખ્યા. અને મહારાજે કાઠીઓને કહ્યું જે, "એક ચકલી ઝાલો ને નાથાનું મોં ફાડી અંદર ચકલી બોલાવો." પછી કાઠીએ ચકલી ઝાલીને નાથાનું મોઢું ફાડીને અંદર ચકલી બોલાવી, એટલે નાથો બોલવા શીખ્યો. પછી બન્ને ભાઈ વાડીએ સેવા કરવા મંડ્યા. ॥૬૨॥

૬૩. હસનભાઈને એકાદશીએ એકટાણાની છૂટ આપી

એક વખત હસનભાઈ એકાદશી રહ્યા હતા અને સાંજ વખતે ભૂખ બહુ જ લાગી હતી. પછી મોટીબાને આવીને કહ્યું જે, "બા ! મને ફરાળ આપો, મને બહુ જ ભૂખ લાગી છે." ત્યારે મોટીબા કહે, "આ કોઠીમાં ચણા છે, તે શેકીને ખા !" પછી ચણાને ઠીબડી(ભાંગેલ માટીના ઘડાનો નીચેનો અડધો ભાગ)માં નાંખી ઉપર દેવતા મૂક્યો અને વાસુદેવનારાયણના ઓરડાની ઓસરીએ બેસીને ચણા શેકતા હતા.

તે વખતે મહારાજ લક્ષ્મીવાડીથી દરબારમાં આવ્યા અને ચોપદાર છડી બોલ્યો, એટલે હસનભાઈને મહારાજની બીક લાગી જે, 'મહારાજ ભાળશે તો મને ખિજાશે.' એમ જાણી પોતે ભાગ્યા. તે હાથમાંથી ચણાની ઠીબડી પડી ગઈ ને ફળીમાં દેવતા તથા ચણા વેરાઈ ગયા. અને મહારાજ દરબારમાં પધાર્યા. પછી મહારાજે મોટીબાને પૂછ્યું જે, "આ ચણા કોણે ઢોળ્યા છે ?" મોટીબા કહે, "મહારાજ ! હસનો ભૂખ્યો થયો હતો, તે ફરાળ માટે ચણા શેકતો હતો. તે તમે આવ્યા એટલે ભાગી ગયો છે."

પછી મહારાજ કહે, "બોલાવો હસનને !" પછી વાડામાં હસનભાઈ સંતાણા હતા ત્યાંથી બોલાવ્યાં. અને મહારાજ પાસે હાથ જોડીને ઊભા રહ્યા, તે થરથર શરીર ધ્રૂજતું હતું. મહારાજ કહે, "હસન ! કેમ ચણા ઢોળ્યા ?" હસનભાઈ કહે, "મહારાજ ! એકાદશી હું રહ્યો છું, તે ભૂખ્યો બહુ જ થયો છું. તે ફરાળ માટે ચણા શેકતો હતો. તે તમારા આવવાથી હું ભાગ્યો." પછી મહારાજ કહે, "જા, એકટાણું કરજે." ॥૬૩॥

૬૪. હસનભાઈએ તમાકુનો વેપાર કર્યો

એક વખત ગઢડામાં **હસનભાઈ**એ તમાકુનો વેપાર કર્યો હતો. તેમાં પોતાને ખોટ જાય એમ જણાયું, એટલે **રામચંદ્ર** કરીને ગામ **રુંવાદ**ના બ્રાહ્મણ હતા તેને કહ્યું જે, "આ તમાકુના વેપારમાં હાંસલ(નફો) બહુ આવે તેમ છે. માટે ગાડીઓ ભરી સરધાર વેચવા જાઓ. પછી ગાડાં ભરી હસનભાઈએ રામચંદ્રને સરધાર મોકલ્યા અને મહારાજ સવારમાં નાઈ-ધોઈ પૂજા કરવા બેઠા. પછી મહારાજ કહે, "રામચંદ્ર ક્યાં ?" પછી કોઈએ કહ્યું જે, "ભાંગ વેચવા મોકલ્યા." મહારાજ કહે, "અમારી પાસે વિષ્ણુસહસ્રનો પાઠ કરતા હતા અને તેને ત્યાં ક્યાં મોકલ્યા ? અને ગધેડાનો ભાર ગાય પાસે ક્યાં ઉપડાવ્યો ?

માટે બે અસ્વાર જઈ પાછા વાળો." પછી બે અસ્વાર જઈ પાછા વાળી આવ્યા અને મહારાજે હસનભાઈને કહ્યું જે, "લાભ રહે તોય તારે ને ખોટ જાય તોય તારે માથે."

રામચંદ્ર અને રત્નેશ્વર તથા તેનાં માતુશ્રી, ત્રણેય જણ પોતાના ગામનો ત્યાગ કરી શ્રીજીમહારાજની સેવા માટે આવેલ હતાં અને રામચંદ્ર શ્રીજીમહારાજ સવારમાં પૂજા કરવા બેસે ત્યારે વિષ્ણુસહસ્રનો પાઠ કરતા. પછી બન્ને ભાઈ બ્રહ્મચારી થયા. તે રામચંદ્રનું નામ પુરુષોત્તમાનંદ પાડ્યું અને રત્નેશ્વરનું નામ ગોવિંદાનંદ પાડ્યું હતું. ॥૬૪॥

૬૫. હસનભાઈને ધોખો થયો પણ ગોપાળાનંદસ્વામીએ સમજાવ્યા

હસનભાઈએ એક વખત ગઢપુરમાં વેપાર કર્યો હતો અને તેમાં ખોટ જાય તેવું જણાયું. પછી શ્રીજીમહારાજે ગામમાં સાદ પડાવ્યો જે, "જેને હસન પાસે લેણું હોય તો સુખેથી લેશો, પણ દાદા ખાચરને ને હસનને કાંઈ લેવા-દેવા નથી." એવો સાદ પડાવ્યો. પછી હસનભાઈ વહેલા ઊઠીને ભાવનગર જતા રહ્યા અને વહાણમાં બેસી સુરત ઊતર્યા અને સુરતમાં ગોપાળાનંદસ્વામી હતા તેમનાં દર્શને ગયા.

પછી ગોપાળાનંદસ્વામીએ પૂછ્યું, "હસનભાઈ ! અહીં કેવા ?" હસનભાઈ કહે, "ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજે મારી લાજ લીધી." સ્વામી કહે, "હવે ક્યાં જાશો ?" હસનભાઈ કહે, "મુંબઈ જઈશ અને ગર્વનરને મળીશ અને ગઢડા પરગણું ઈજારે લાવીશ. અને ગઢડાની બજારમાં ઘોડાગાડીએ બેસીને જ્યારે નીકળું અને ગઢડાનું મહાજન મને સલામ ભરે, ત્યારે મારી લાજ રહે." સ્વામી કહે, "ગઢડામાં તારી લાજ જેણે લીધી, તેને તમે શું જાણો છો ?" હસનભાઈ કહે, "ભગવાન જાણું છું." સ્વામી કહે, "ગર્વનરનું અંતઃકરણ ફેરવી નાંખશે, તો તમે શું કરશો ?" પછી હસનભાઈ કહે, "સ્વામી ! તમે કહો તેમ કરું." પછી સ્વામી વડતાલ તેડી ગયા અને ત્યાંના કોઠારી કર્યા. ॥૬૫॥

૬૬. સ્વરૂપાનંદસ્વામીને નળિયાનું ધ્યાન કરાવ્યું

એક વખત ગઢડામાં સ્વરૂપાનંદસ્વામીના શરીરે તાવ બહુ જ આવ્યો. અને શરીરમાં બળતરા બહુ જ થાતી હતી અને શ્રીજીમહારાજે મલિયાગર ચંદન ઘસાવી પોતાના હાથે સ્વામીને ચરચ્યું, તોપણ બળતરા મટી નહીં. પછી મહારાજ કહે, “સ્વામી ! આ દરબાર તથા ઓરડાનું તથા નળિયાનું ધ્યાન કરો.” પછી સ્વામીએ, દરબારમાં શ્રીજીમહારાજ પાંચસેં પરમહંસ સહિત સભા કરીને બેઠા છે; એમ મહારાજની મૂર્તિ ધારી એટલે શરીરનો વ્યાધિ નાશ પામ્યો. તેનું કારણ જે, મહારાજે દરબારનો મહિમા દેખાડ્યો.

અને સ્વરૂપાનંદસ્વામીને આત્મનિષ્ઠાનું બળ વિશેષ હતું. તે એક સંતને તાવ આવ્યો હતો અને તે તાવના વ્યાધિમાં સંત બહુ જ મૂંઝાતા હતા. પછી સ્વરૂપાનંદસ્વામીએ તે સંતને કહ્યું, “મહાપુરુષ ! ક્યા બોલતે હો ? દેહ તો ખલકા હે !” તે પર શ્રીજીમહારાજે આ બધું દેખાડ્યું. ॥૬૬॥

૬૭. મુક્તાનંદસ્વામીને મહારાજે શાંતિ માટે સ્વચરિત્ર કહ્યાં

શ્રીજીમહારાજ અક્ષરઓરડીમાં વિરાજમાન હતા અને મુક્તાનંદસ્વામી મહારાજનાં દર્શને ગયા. પછી સ્વામીએ મહારાજને પૂછ્યું જે, “મહારાજ ! શાંતિ થાય તેવી વાત કરો.” પછી મહારાજ ઘેરથી ચાલ્યા અને સાત વર્ષ વનમાં ફર્યા અને જે જે વનમાં ચરિત્ર કર્યા, તે સર્વે સ્વામીને કહી દેખાડ્યાં; તોપણ સ્વામી કાંઈ સમજ્યા નહીં. પછી વળી બીજે દિવસે સ્વામી મહારાજનાં દર્શને ગયા અને મહારાજને પૂછ્યું જે, “મહારાજ ! શાંતિ થાય તેવી વાત કરો.” મહારાજ કહે, “કાલે કરી હતી ને ?” તોપણ સ્વામી કાંઈ સમજ્યા નહીં.

પછી ત્રીજે દિવસે મહારાજનાં દર્શને ગયા. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, “સ્વામી ! ગુજરાતમાં ફરવા જાઓ.” પછી મહારાજે ગાડું જોડાવી દીધું,

એટલે સ્વામી ફરવા ચાલ્યા. પછી સૌ સદ્‌ગુરુ સ્વામીને વળાવવા ગયા. પછી રાધાવાવે જઈ સૌ સદ્‌ગુરુ સભા કરીને બેઠા અને મુક્તાનંદસ્વામીને ધાબળી પાથરીને તે ઉપર બેસાર્યા. પછી નિત્યાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "સ્વામી ! તમને અચાનક મહારાજે ફરવાની આજ્ઞા કરી, તે શું ?" સ્વામી કહે, "હું ત્રણ દિવસ થયા મહારાજ પાસે જતો અને શાંતિ થયાની વાત પૂછતો, એટલે મહારાજે ઉપર લખેલી(પોતાના ચરિત્રની) વાત કહી."

પછી નિત્યાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "અહોહો..! આટલું બધું મહારાજને તમારી સાથે હેત ! અને હું જ્યારે પૂછું જે, મહારાજ ! તમે વનમાં શાં શાં ચરિત્ર કર્યા ? ત્યારે કહે, 'હું ઘેરથી નીકળ્યો તે રામાનંદસ્વામીને ભેગો થયો.' ને તમારી ઉપર બહુ જ હેત." પછી મુક્તાનંદસ્વામી બહુ જ દિલગીર થઈ ગયા. ને સૌ સંતો પાછા ગઢડે આવ્યા અને મુક્તાનંદસ્વામી ચાલતા થયા. પછી નિત્યાનંદસ્વામીએ મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મુક્તાનંદસ્વામી ઉપર તમારે આટલું બધું હેત ?" પછી મહારાજ કહે, "સ્વામીને પાછા બોલાવો." પછી બે સ્વારે જઈ સ્વામીને પાછા વાળ્યા. પછી સ્વામી ગઢપુર આવ્યા અને અક્ષરઓરડીમાં દર્શને ગયા. અને પોતે કીર્તન કર્યું જે,

ઠરવાનું ઠામ તમે મારું, બીજું સર્વે માયાનું એ લારું રે,
ઠરવાનું ઠામ તમે મારું. તે કીર્તન સ્વામીએ કર્યા. ॥૬૭॥

૬૮. ઈચ્છારામજીને મહારાજમાં પ્રેમ અને દેહત્યાગ

ગઢપુરમાં ઈચ્છારામજી મહારાજે દેહત્યાગ કર્યો અને વિમાનમાં બેસાર્યા. એ વખતે મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીને બોલાવ્યાં ને મહારાજ કહે,

'લગાડી તેં પ્રીતિ લાલ રે, પ્રીતલડી તેં તો લગાડી.'

તે કીર્તન બોલો." પછી સ્વામી એ કીર્તન બોલ્યા. પછી ઈચ્છારામજી મહારાજને દેન(અગ્નિદાહ) દેવા પધાર્યા. ત્યાં મહારાજ

સભા કરીને વિરાજમાન થયા અને સ્વામીને કહ્યું, "લગાડી તેં પ્રીતિ લાલ રે,' તે કીર્તન બોલો." પછી ત્યાં પણ તે કીર્તન બોલાવ્યું. અને અગ્નિસંસ્કાર કરી દરબારમાં આવ્યા અને દરબારમાં સભા કરીને તે કીર્તન બોલાવ્યાં. પછી શ્રીજીમહારાજ બોલ્યા જે, "આ કીર્તનમાં જેવું કહ્યું છે તેવું ઈચ્છારામજીને મારી સાથે હેત હતું." ॥૬૮॥

૬૯. સાકર અને લીંબડાના પાણીનું દૃષ્ટાંત અને તેનો મર્મ

એક વખત મહારાજ વાસુદેવનારાયણના ઓરડાના બારણા વચ્ચે ચાકળા ઉપર વિરાજમાન હતા. અને એક સાકરના પાણીની તાંસળી ભરી અને એક લીંબડાની અંતરછાલના પાણીની તાંસળી ભરી, તે બેયમાં આંગળી મહારાજ ફેરવતા હતા. પછી મુક્તાનંદસ્વામીને મહારાજે પૂછ્યું જે, "સ્વામી ! સાકર સારી કે લીંબડો ?" સ્વામી કહે, "મહારાજ ! સાકર સારી." મહારાજ કહે, "જેને પંચવિષયરૂપી રોગ ટળી ગયો છે તેને સાકર સારી ને જેને પંચવિષયરૂપી રોગ છે તેને લીંબડો સારો." તે ઉપર મહારાજે નિષ્કુળાનંદસ્વામીનું ચોસઠપદીનું પદ બોલાવ્યું જે,

કઠણ વચન કહું છું રે, કડવાં કાંકચ્યરૂપ;
દરદીને ગોળી દઉં છું રે, સુખ થાવા અનુપ.

તે કીર્તન મહારાજ બોલ્યા. ॥૬૯॥

૭૦. જીવા ખાચરે દાદા ખાચરનાં ખળાં રોકાવ્યાં

એક વખત શ્રીજીમહારાજ વડતાલ પધાર્યા હતા અને અહીં દાદા ખાચરનાં ખળાં જીવા ખાચરે રોકાવ્યાં હતાં. અને મહારાજ વડતાલથી પધાર્યા પછી મહારાજે દાદા ખાચરને પૂછ્યું જે, "દાદા, હજુ ખળાં કેમ પડ્યાં છે ?" દાદા ખાચર કહે, "મહારાજ ! તમારી મરજી હશે!" મહારાજ કહે, "મારી મરજી આવી હોય ? કે માગશર મહિના સુધી તારાં ખળાં પડ્યાં રહે ?" દાદા ખાચર કહે, "હા, તમારી મરજી

સિવાય કાંઈ થાય નહીં." એમ મહારાજને દાદા ખાચર વાત કરે છે, ત્યાં જીવા ખાચર મહારાજને પગે લાગવા આવ્યા.

પછી મહારાજે પૂછ્યું જે, "જીવા ખાચર ક્યાં જાઓ છો ?" જીવા ખાચર કહે, "ભાવનગર ઘરકામે જાઉં છું." મહારાજ કહે, "તમે ઘરકામ માટે જતા નથી, તમે તો દાદાનું વાંકું બોલવા જાઓ છો." જીવા ખાચર કહે, "દાદો તો મારો દીકરો કહેવાય અને તેનું હું વાંકું બોલું ?" મહારાજ કહે, "તમે મને શું જાણો છો ?" જીવા ખાચર કહે, "તમને હું ભગવાન જાણું છું." મહારાજ કહે, "તમે ભાવનગર જશો, પણ રાજાનું અંતઃકરણ કોઈ ફેરવી નાંખશે."

પછી જીવા ખાચર ભાવનગર ગયા અને વજેસિંહ દરબારને મળ્યા અને દરબારને કહ્યું જે, "સ્વામિનારાયણ ગુજરાતમાંથી આવ્યા છે, તે સાથે બસો માણસ છે, તે હુમલો(ચડાઇ,આક્રમણ) કરીને દાદાના ખળાં લઈ લેશે; માટે પચાસ પોલીસ મેલો તો તેમનાથી નામ લેવાય નહીં." તે સાંભળી દરબાર આકુળ-વ્યાકુળ થઈ ગયા અને બોલ્યા જે, "મેરુ ! મેરુ ! દેસાઈને બોલાવ અને કાગળ ઝટ લખી આપ જે, સ્વામિનારાયણ તો ભગવાન છે અને મારી ઉપર હુમલો કરે તો મારું ખોબલા જેટલું રાજ્ય જાય." પછી દરબારે કાગળ લખી આપ્યો ને બે સ્વાર તૈયાર કર્યા અને સ્વારને કહ્યું જે, "આ કાગળ સવારમાં સ્વામિનારાયણને પહોંચાડવો."

પછી બે સ્વાર ઉમરાળે આવ્યા અને ઉમરાળેથી બે સ્વાર ગઢપુર આવ્યા. અહીં મહારાજે રાત્રે લાધા ઠક્કરને તથા દાદા ખાચરને બોલાવીને કહ્યું જે, "સવારમાં આપણે ખળાં ભરવા જવાં છે તે વહેલો થાળ કરાવજો. અને દાણા ભર્યાનાં બે માપ મંગાવો અને સૌ ખેડુને કહો, એટલે સૌ તૈયાર થઈ રહે." પછી લાધા ઠક્કર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! વીસ પોલીસ છે અને બીજા ચાલીશ સવારમાં મોકલશે. તે માટે અહીંથી

જીવા ખાચર ગયા છે." મહારાજ કહે, "તારે ચિંતા કાંઈ કરવી નહીં."

પછી મહારાજ સવારે ચાર વાગે ઊઠી, નાઈ-ધોઈ, પૂજા કરી જમવા બેઠા અને મહારાજ કહે, "દહીં લાવો, આજ માંગલિક કરવાં છે." પછી મહારાજ જમીને આથમણા બારના ઓરડાની ઓસરીએ થાંભલાને ઓઠીંગણ દઈને ચાકળા ઉપર વિરાજમાન થયા. તે વખતે ઉમરાળેથી બે સ્વાર આવ્યા અને મહારાજને પગે લાગી કાગળ આપ્યો. પછી મહારાજે લાધા ઠક્કરને કહ્યું જે, "આ કાગળ વાંચો." પછી લાધા ઠક્કરે કાગળ વાંચી સંભળાવ્યો અને મહારાજ ખળાં ભરવા પધાર્યા. પછી જેવી જેને નીપજ હતી, તે પ્રમાણે સૌના ખળામાં મહારાજે પરથારો મેળાવ્યો. આ વાત શ્રીજીમહારાજે વચનામૃતમાં લખી છે જે, "દાદા ખાચરને થોડું જ આપત્કાળ જેવું આવ્યું હતું, તોપણ જેનું અંતઃકરણ જેવું હતું, તેવું સૌને જણાયું છે." ॥૭૦॥

૭૧. દાદા ખાચર ને ચારેય બહેનો રિસાઈને ચાલ્યાં ગયાં

શ્રીજીમહારાજ ગુજરાતમાં પધાર્યા હતા અને અહીંયાં દાદા ખાચર અને એભલ ખાચર સાથે કાંઈ બોલાચાલી થઈ, તેથી દાદા ખાચર તથા તેમની ચાર બહેનો રિસાઈને ચાલી નીકળ્યાં. તે રણિયાળાના માર્ગે જતાં તેમની ભેંસો ચરતી હતી, ત્યાંથી એક સારી દૂઝણી ભેંસ સાથે લીધી અને રણિયાળે જઈને રાત રહ્યા. અને ચાલતી વખતે પટારામાંથી એંશી રૂપિયા લીધા હતા. પછી સાંજે ભરવાડે આવીને એભલ ખાચરને કહ્યું જે, "દાદો આપણી ભેંસ લઈ ગયો."

તે સાંભળી એભલ ખાચર બોલ્યા જે, "જા, આ પાડી મેલી આવ્ય, નહીંતર ભેંસ દોહવા નહીં દે અને છોરડાં દૂધ વિના શેમાં ખાશે?" પછી ભરવાડ રાતે જઈ પાડી મેલી આવ્યો અને સવારે પાંચે જણ ગાડું જોડાવી ગામ ગોખલાણે ગયાં; ત્યાં પાંચ-પંદર દિવસ રહ્યા. પછી મહારાજ ગુજરાતમાંથી પધાર્યા અને મહારાજને ભાળી પાંચેય

જણ રડી પડ્યાં. પછી મહારાજે સમજાવીને શાંત પાડ્યાં. પછી બીજે દિવસે મહારાજ બોલ્યા જે, "અમે અહીંથી જાશું. કેમ કે, અમો અહીં રહીએ તો મહેમાન આવે તેને શું ખવરાવીએ ? અને તમારી પાસે શું છે ?" દાદા ખાચર કહે, "મહારાજ ! ચાલતી વખતે એંશી રૂપિયા લીધા છે, તે ખાતાં ખાતાં બાર રૂપિયા રહ્યા છે." મહારાજ કહે, "અમારા દર્શને કાઠી આવે તેને દૂધ, ચોખા અને સાકર ખવરાવી જોઈએ." એમ મહારાજે કહ્યું.

પછી મહારાજ માટે થાળ કર્યો. તે મહારાજ જમવા બેઠા. તે વખતે એક દશ વર્ષની કન્યા હાથમાં રૂપાની થાળી, તેમાં સવાસો રૂપિયા અને તુલસીપત્ર અંદર નાંખેલું તથા કંકુ અંદર નાંખેલું અને શ્રીજીમહારાજ જમતા હતા; ત્યાં આવીને ઊભી રહી. તે જોઈ મોટીબા તથા લાડુબા એકબીજા સામું જોવા મંડ્યાં. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "શું જોવા મંડ્યા છો ?" પછી લાડુબાએ તે બાઈના હાથમાંથી તે થાળી લઈ લીધી, એટલે બાઈ અદૃશ્ય થઈ ગયાં. પછી મહારાજ કહે, "આટલા રૂપિયા વાપરો, ત્યાં સુધીમાં હું ગઢપુર ભેગા કરીશ."

પછી મહારાજે સુરા ખાચરને કહ્યું જે, "તમે ગઢપુર જાઓ ને એભલ ખાચરને સમજાવો." પછી સુરા ખાચર ગોખલાણેથી સ્વાર થઈ ગઢપુર આવ્યા. અને ગામના પાદરથી ઘોડી દોડાવી દરબારમાં આવ્યા એટલે ઘોડી પરસેવે પલળી ગઈ અને પોતે પરસેવેથી પલળી ગયેલા. પછી એભલ ખાચરે સુરા ખાચરને ઘોડીએથી હેઠા ઉતાર્યા. તરત સુરા ખાચરે પોક મેલી. એભલ ખાચર કહે, "શું છે ?" સુરા ખાચર કહે, "માઠા સમાચાર સાંભળી લોયેથી એકદમ આવ્યો છું." એભલ ખાચર કહે, "શું ?" સુરા ખાચર કહે, "દાદાને કોઈએ મારી નાંખ્યો." તે સાંભળી એભલ ખાચર આકુળ-વ્યાકુળ થઈ ગયા અને સુરા ખાચરને કહ્યું જે, "દાદાને ક્યાંકથી ગોતી લાવો." સુરા ખાચર કહે, "ક્યાંથી

લાવું ?" પછી સુરા ખાચર ગઢપુરથી ચાલ્યા એટલે ગોખલાણે આવ્યા. પછી દાદા ખાચરને તથા ચારે બહેનોને લઈ ગઢપુર આવ્યા અને એભલ ખાચરે સુરા ખાચરને કહ્યું જે, "તમે મને જીવિતદાન આપ્યું અને બીજે દિવસે મહારાજ પધાર્યા. ॥૭૧॥

૭૨. ગામ કાનેતરમાં સગરામને ત્યાં મહારાજ છાના રહ્યા અને સ્ત્રીનાં વસ્ત્રો પહેર્યાં

એકવાર મહારાજ ગઢપુરથી રિસાઈને ચાલી નીકળ્યા અને અહીંયાં સર્વેએ અન્ન-જળનો ત્યાગ કર્યો. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી તથા સુરા ખાચર મહારાજને પછવાડે શોધ કરવા ગયા. તે જતાં જતાં મહારાજ વેજીશિયાળ પધાર્યા, ને ત્યાંના સગરામભગતને મહારાજે કહ્યું જે, "મારે છાનું રહેવું છે." પછી ત્યાંથી મહારાજ **કાનેતર** પધાર્યા અને ત્યાં **સાદુળ** તથા **સગરામ** કરીને બે ભગત હતા, તેને ત્યાં ગયા. મહારાજ કહે, "મને તમારા ઘરમાં સંતાડશો ?" સગરામ કહે, "મારા ઘરમાં કાંઈ પટારો કે કબાટ નથી, પણ મારા ભાઈના ઘરમાં કોઠી છે." પછી મહારાજ વંડી ટપીને તેના ભાઈના ઘેર ગયા અને વંડી ટપતાં મહારાજની મોજડી પડી ગઈ. ત્યારે સાદુળભગત બોલ્યા જે, "મહારાજ ! બીજી મોજડી નાંખો, નહિતર સ્વામીને કહી દઈશ !" પછી મહારાજે બીજી મોજડી ઉડાડી નાંખી.

તેટલીવારમાં બ્રહ્માનંદસ્વામી અને સુરા ખાચર આવી પહોંચ્યા. પ્રથમ ગામ વેજીશિયાળ ગયા હતા અને ત્યાંના હરિભગતને કહ્યું, "અહીં મહારાજ પધાર્યા છે ?" પછી તેણે કહ્યું, "મહારાજ તો કાનેતર પધાર્યા છે." પછી સ્વામી અને સુરા ખાચર કાનેતર ગામ ગયા અને સગરામભગતને કહ્યું જે, "તારે ઘેર મહારાજ આવ્યા છે ?" સગરામ કહે, "મારે ત્યાં નથી." સ્વામી કહે, "તારા ઘરની જડતી(ઓચિંતી તપાસ) લેવી પડશે." ભગત કહે, "આ ઘર રહ્યું, જોઈ લ્યો." મહારાજે સાદુળભગતને કહ્યું જે, "મને ક્યાંક સંતાડ્ય." સાદુળ

કહે, “મહારાજ ! આ કોઠી છે તેમાં બેસી જાઓ.” પછી મહારાજ કચરાની કોઠીમાં પેઠા અને બ્રહ્માનંદસ્વામી તથા સુરા ખાચર સાદુળને ત્યાં આવ્યા ને સાદુળને કહ્યું જે, “અહીં મહારાજ છે ?”

તે સાંભળી સાદુળ કહે, “અહીં મહારાજ નથી.” સ્વામી કહે, “તારા ઘરની જપ્તી લેવી છે.” પછી કોઠીમાં બાઈઓનાં નવાં લૂગડાંની પોટકી બાંધી હતી તે છોડીને મહારાજે એક ઓઢવાનું ઓઢ્યું અને એક પહેર્યું; ને બાઈઓના વચ્ચે ચાલ્યા. તે સમે બ્રહ્માનંદસ્વામી તથા સુરા ખાચર ફળીમાં ખાટલા ઉપર બેઠા હતા. પછી ત્રણે જણ ઘર બહાર એકબીજાના હાથ ઝાલીને નીસર્યા. તે જોઈ સ્વામી બોલ્યા જે, “આ બે તો તમારા બે ભાઈનાં ઘરનાં, પણ આ ત્રીજી કોણ છે ?” તે સાંભળી મહારાજ હસ્યા. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી મહારાજને જોઈને ઊભા રાખી કીર્તન બોલ્યા જે,

વાતલડી રહોને રાતલડી, વાલા પૂછું એક વાતલડી;
મોરલડી સાટે મનમોહન, દીધું વેલણ કોણે દાતલડી૦ વાલા..
પીતાંબર સાથે મારા પ્રીતમ, સાડી લાવ્યા નવી ભાતલડી૦ વાલા..

પછી નામાચરણ સ્વામી બોલ્યા જે,

જેને ઘેર રજની તમે જાગ્યા, કોણ હતી તેની જાતલડી;
બ્રહ્માનંદ કહે સંશય થયો નહીં, ધન્ય છે તમારી છાતલડી૦ વાલા..

પછી મહારાજને લઈને ગઢપુર પધાર્યા અને સૌને શાંતિ થઈ. ||૭૨||

૭૩. વાઘા ખાચર ને અમરા ખાચરનાં વસ્ત્રો માંગીને મહારાજે પહેર્યાં અને કપાસના જીવોનો ઉદ્ધાર

એક વખત મહારાજે ગઢપુરમાં વસંતપંચમીનો સમૈયો કર્યો હતો અને દેશાંતરોના હરિભક્ત દર્શને આવ્યા હતા. અને ગામ **સારંગપુર**ના **વાઘા ખાચર** તથા **અમરા ખાચર** બન્ને ભાઈએ ગઢપુર આવવા વિચાર

કર્યો; પણ પોતાને વ્યવહારે દુર્બળ સ્થિતિ બહુ, તેથી બન્ને જણે વિચાર કર્યો જે, "આપણે મહારાજને માટે શું ભેટ લઈ જઈશું ?" પછી વાઘા ખાચર બોલ્યા જે, "આપણે ગરીબ છીએ, તે ફૂલ નહિ તો ફૂલની પાંખડી.!" પછી બે જગન્નાથીના તાકા લઈ મહારાજને પહેરવાનાં બધાં વસ્ત્ર કરાવ્યાં અને એક તાકો મહારાજને માથે પાઘડી બંધાવવા લીધો.

પછી બન્ને ભાઈ ગઢપુર આવ્યા અને દરબારમાં મહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા. પછી મહારાજે આજ્ઞા કરી જે, "જેને પૂજા કરવી હોય તે કરો." પછી દેશાંતરના હરિભક્તો ભારેભારે પોશાક તથા દાગીનાં લાવ્યા હતા, તે મહારાજને પહેરાવ્યાં. આ બે ભાઈઓ વિચાર કરે છે જે, 'આપણે આની આગળ શું હિસાબમાં ! માટે કાંઈ ઊભા થવું નહીં.'

પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "વાઘા ખાચર ! અમરા ખાચર ! લાવો તમારો પોશાક." પછી બન્નેએ કહ્યું જે, "આ તો મહારાજે માંગી લીધું !" પછી મહારાજની પાસે જઈ વસ્ત્રની પોટલી છોડી, એટલે મહારાજ બોલ્યા જે, "વાઘા ખાચર ! અમરા ખાચર ! તમે શે જાણ્યું જે, અત્યારે અમારે રંગ ઉડાડવો છે તે શ્વેત વસ્ત્ર જોઈએ, પણ બીજો પોશાક પહેરીને રંગે રમાય નહીં ?" પછી મહારાજ તેમનો પોશાક પહેરી રંગે રમ્યા. અને ઘેલે નહાવા પધાર્યા ને તેમનાં વસ્ત્ર પાછાં વાઘા ખાચર તથા અમરા ખાચરને આપ્યાં.

પછી રાતે બે ભાઈ સૂતા હતા. ત્યાં કપાસની વરખડીઓના જીવ આવી બોલવા મંડ્યા જે, "ધન્ય છે વાઘા ખાચર ! ધન્ય છે અમરા ખાચર ! તમે અમારા જીવનો મોક્ષ કર્યો." વાઘા ખાચર કહે, "તમે કોણ છો ?" ત્યારે તે બોલ્યા જે, "અમે તમોએ મહારાજને વસ્ત્ર પહેરાવ્યાં તે કપાસની વરખડીયુંના અમે જીવ છીએ, તે અમે મહારાજનાં ધામમાં

જઈએ છીએ." પછી સવારે ઊઠીને મહારાજનાં દર્શને આવ્યા ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "કેમ વાઘા ખાચર ! આજ રાતમાં શું દેખાણું ?" વાઘા ખાચરે બધી વાત સભામાં કહી દેખાડી. ॥૭૩॥

૭૪. ગઢપુરમાં મહારાજ સંતો સાથે રંગે રમ્યા

મહારાજને રંગે રમવું હતું અને અક્ષરઓરડીમાંથી દરબારમાં પધારતા હતા. અને પાછળથી રઘુવીરજી મહારાજ રંગનો ઘડો ભરીને લાવ્યા, એટલે મહારાજે રઘુવીરજી મહારાજનો હાથ ઝાલ્યો અને કહ્યું જે, "નહિ રઘુવીર, નહિ રઘુવીર..!" રઘુવીરજી મહારાજ કહે, "મહારાજ ! રંગ નાંખીશ." પછી રઘુવીરજી મહારાજે મહારાજની ઉપર રંગનો ઘડો ઢોળ્યો ને રંગના ભર્યા મહારાજ દરબારમાં પધાર્યા અને સંત તથા હરિજન મહારાજ સાથે રંગે રમવા મંડ્યા. તે રમતાં રમતાં દરબારમાં રંગના ગારાનો કીચડ થયો અને ઓરડાના નળિયાં બધાં લાલચોળ થઈ ગયાં, એટલી રંગની પિચકારી સંતોએ મહારાજ ઉપર ચલાવી હતી. પછી મહારાજ સખા સહિત ઘેલા નદીએ નહાવા પધાર્યા. ॥૭૪॥

૭૫. મહારાજે દાદા ખાચરને આત્મનિવેદી ભક્ત કર્યા

એકવાર મહારાજ ઉગમણા બારના ઓરડે સભા કરીને વિરાજમાન થયા હતા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "અમારે આત્મનિવેદી કરવા છે." ત્યારે ઝીણાભાઈ કહે, "મહારાજ ! હું આત્મનિવેદી થાઉં." ત્યારે મહારાજ કહે, "તમારી રસોઈ કોણ કરશે ?" ત્યારે ઝીણાભાઈ બોલ્યા જે, "વાલકી રસોઈ કરશે." મહારાજ કહે, "વાલકી કોણ ?" ત્યારે ઝીણાભાઈ કહે, "મારી ગોલી છે તે રસોઈ કરશે." ત્યારે મહારાજ કહે, "વાલકી રસોઈ કરે ને તમે આત્મનિવેદી થાઓ ?"

પછી જસુબાઈએ મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારે ભટવદર જાવું નથી અને જો ભટવદર જાઉં તો હાથે રસોઈ કરીને જમું." પછી

મહારાજ કહે, "અમારે જેને આત્મનિવેદી કરવા હતા તે થયા." તેનું કારણ જે, મહારાજને દાદા ખાચરને આત્મનિવેદી કરવા હતા. ॥૭૫॥

૭૬. મહારાજ નિત્ય મોરને ચણ નાંખતા

ગઢપુરમાં મહારાજ નિત્ય સવારમાં ઊઠી એક મોરને ચણ્ય નીરતા હતા. તે જુવારની ટોપલી ભરીને પોતે ઢગલી કરે, એટલે તે મોર આવીને મહારાજની સન્મુખ જુવાર ચણવા મંડે. અને કોઈક વખત મોર બોલે. ત્યારે કોઈ કહે જે, "મહારાજ ! તમારો મોર બોલ્યો." ત્યારે મહારાજ કહે જે, "અમારો મોર બોલે તે અમે ઓળખીએ છીએ. અમારો મોર સત્સંગી છે અને આ તો કુસંગી મોર બોલે છે." એમ મહારાજ કહેતા. ॥૭૬॥

૭૭. મહારાજ ચકલી ઊડી તેથી ડરી ગયા

(એકવાર) ઉગમણા બારના ઓરડે મહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા. અને માથેથી ચકલી ઊડીને ગઈ, એટલે મહારાજ ઝબકી ગયા. ત્યારે મૂળજી બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "ઓય રાંડ ચકલી, મારા ભગવાનને બિવરાવ્યા !" એમ કહી મહારાજને રાજી કર્યા. ॥૭૭॥

૭૮. મહારાજ કાનખજૂરાથી ડર્યા

એક દિવસ મહારાજ રાતે ઢોલિયા ઉપર સૂતા હતા અને મોટો કાનખજૂરો નીકળ્યો, એટલે મહારાજ બોલ્યા જે, "આ કરડે તો શું થાય ?" ત્યારે સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તે કરડે તો સોજો ચડે." પછી મહારાજ કહે, "આપણો ઢોલિયો અહીંથી ઉપાડો." એમ મૂળજી બ્રહ્મચારી પાસે ત્રણ વખત ઢોલિયો ફેરવાવ્યો. પછી બ્રહ્મચારીએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે પોઢી જાઓ, હું જાગું ને કાનખજૂરાને નહિ આવવા દઉં." પછી મહારાજ પોઢી ગયા. ॥૭૮॥

૭૯. મહારાજે પોતાના જેવી જ ગોપીનાથજીની મૂર્તિ કરાવી અને તેમાં લીન થયા

વાસુદેવનારાયણના ઓરડા પાસે આથમણી ઓરડી છે, તેમાં નારણજીભાઈ પાસે (મહારાજ) ગોપીનાથજી મહારાજની પ્રતિમા કરાવતા હતા. અને બ્રહ્મચારી આનંદાનંદજીને તેમની સેવામાં રાખ્યા હતા. ને મહારાજ દિવસમાં બે-ચાર વખત નારણજીભાઈ પાસે જાય અને કહે જે, "જોજે હોં ! કારીગરના ભાવ આવે નહીં. જેવું મારું મુખારવિંદ છે, જેવા મારા હાથ તથા પગ છે, તેવી જ મૂર્તિ કરજો." અને પોતાની નાસિકા કાગળથી ભરીને નારણજીભાઈને આપી અને કહ્યું જે, "આવી નાસિકા કરજો." અને જ્યારે મૂર્તિ સંપૂર્ણ થઈ રહી ત્યારે મૂર્તિને પડખે પોતે સૂતા ને કહ્યું જે, "હવે બરોબર મારા જેવડી મૂર્તિ થઈ."

અને જ્યારે ગોપીનાથજી મહારાજની પ્રતિષ્ઠા કરી, ત્યારે બે કલાક સુધી તેમાં પોતે અદૃશ્ય થઈ ગયા. અને પડખે ઊભા રહીને પોતાનો હાથ ગોપીનાથજી મહારાજને માથે મૂક્યો. અને મહારાજે કહ્યું જે, "બરોબર મારા જેવડી મૂર્તિ થઈ." પછી પોતે આરતી ઉતારી ગોપીનાથજી મહારાજમાં લીન થયા; તે એક ઘડી સુધી કોઈને દર્શન થયાં નહીં. પછી બહાર નીસર્યા ને તે પછી પોતે રાધાવાવ પધાર્યા. ॥૭૯॥

૮૦. શ્રીજીમહારાજને જળ ધરાવવા ચાંદીનો અબખોરો કર્યો તેમાં બોટાદના કાના સોનીએ દોઢ રૂપિયાની ચોરી કરી

ગામ **બોટાદ**ના **કાના સોની** પાસે મુળજી બ્રહ્મચારીએ મહારાજને જળ પીવા રૂપાનો આબખોરો કરાવ્યો. પછી કાના સોનીએ અંદરથી દોઢ રૂપિયાભાર રૂપું કાઢી તાંબું ભેળવ્યું. તેનું કારણ જે, 'મહારાજને ગઢપુર લોટી દેવા જઈશું ત્યારે થાળ કરાવશું અને ઘડામણ આપણે લેવું

નથી.' પછી લોટી લઈ ગઢપુર આવ્યા અને બ્રહ્મચારીને લોટી આપીને કહ્યું જે, "આજ મારો થાળ કરજો." પછી બ્રહ્મચારીએ થાળ કર્યો અને મહારાજ જમવા બેઠા. પછી કાનો સોની મહારાજ પાસે હાથ જોડીને બેઠો. પછી મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! લોટી ઘાટમાં ને રૂપમાં સારી થઈ છે ?" મહારાજ કહે, "કાના ! લોટી તો સારી છે, પણ દોઢ રૂપિયો નોખો નહોતો પાડવો; આમાં રહેવા દેવો તો." કાનો સોની કહે, "મહારાજ ! હું ભૂલી ગયો, અમારો ધંધો તે મારાથી રહેવાણું નહીં." આ જીવ ભગવાનની ચોરી કરે તેવો છે. ॥૮૦॥

૮૧. દાદા ખાચરે બંને બહેનોને ગરાસનો લેખ કરી આપ્યો

એક વખત મહારાજે દાદા ખાચરને અક્ષરઓરડીએ બોલાવ્યાં અને કહ્યું જે, "તમારો ગરાસ તમારી બે બહેનોને લખી આપો." દાદા ખાચર કહે, "બહુ સારું મહારાજ ! બોલાવો લાધા ઠક્કરને." પછી બે બહેનોને ગરાસ લખી આપીને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! અમને ગાડું કરાવી આપો. અમો બન્ને જણ કારિયાણી જઈએ." પછી મહારાજે ગાડું કરાવી આપ્યું એટલે દાદા ખાચર તથા જસુબાઈ ગાડામાં બેસી ચાલી નીકળ્યાં.

પછી મહારાજે મોટીબા તથા લાડુબાને બોલાવ્યાં અને કહ્યું જે, "તમને દાદા ખાચરે ગરાસ લખી આપ્યો છે અને રાજકોટ તથા ભાવનગર જ્યાં બોલાવે ત્યાં બન્ને બહેનું જજો." મોટીબા બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! અમારે તમારી મૂર્તિ વિના કાંઈ જોતું નથી." મહારાજ કહે, "હવે કેમ કરશું ? બોલાવો દાદા ખાચરને પાછા." પછી સ્વાર જઈ દાદા ખાચરને પાછા વાળી આવ્યા. અને મહારાજે કહ્યું જે, "દાદા ખાચર ! કારિયાણી જઈને વસ્તા ખાચરના ચાકર રહેત ને ? માટે અહીં રહો. અને અહીં તમારી બહેનનું કામ કરો." પછી દાદા ખાચર કહે, "બહુ સારું મહારાજ ! જેમ તમે રાજી થાઓ તેમ કરું. ॥૮૧॥

૮૨. જીવુબા-લાડુબાની ભક્તિનો એભલ બાપુને પરચો

મોટીબા તથા લાડુબા લાલજીની પૂજા કરતાં હતા. પછી તેમના બાપુ એભલ ખાચરે કહ્યું જે, "આજ નાનપણથી આ શું લઈ બેઠાં છો? અને મારે ઘેર ઠાકોરદ્વારો હોય નહીં. માટે લાલજી કોકને આપી દ્યો." ત્યારે બેઉ બહેનો બોલ્યાં જે, "આ મૂર્તિ મૂક્યા જેવી નથી." પછી એભલ ખાચર કહે, "એમ હોય તો મને કાંઈક પરચો આપો; નહીંતર તમારા બન્ને બહેનોનાં માથાં કાપી લઉં."

પછી સાંજ વખતે દૂધનો કટોરો ભરી અંદર સાકર નાંખી અને લાલજીને પ્રાર્થના કરીને કહ્યું, "હે મહારાજ ! અમે તમારાં ખરાં ભક્ત હોઈએ તો અમારી પ્રતિજ્ઞા રાખજો." પછી એભલ ખાચરને બોલાવ્યાં અને સામા ઊભા રાખ્યા. પછી લાલજી મહારાજે દૂધ પી કટોરાનો ઘા કર્યો, તે એભલ ખાચરના પગમાં વાગ્યો. પછી એભલ ખાચર બન્ને બહેનોને પગે લાગ્યા અને કહ્યું જે, "તમે મારી દીકરીયું નથી, તમે તો દેવ છો; માટે સુખેથી લાલજીની પૂજા કરો." ॥૮૨॥

૮૩. મહારાજે એભલ બાપુને આખલાથી છૂટકારો અપાવ્યો

ગઢપુરમાં એક સાંઢ હતો. તે એભલ ખાચરને છેટેથી ભાળી મારવા દોડતો અને એભલ ખાચરનો સાદ સાંભળી દોડીને મારવા આવતો. પછી મોટીબાએ મહારાજને વાત કરી જે, "મહારાજ ! ગામમાં એક આખલો છે, તે મારા બાપુનો સાદ સાંભળીને મારવા દોડે છે; તેથી દરબાર બહાર નીસરી શકતા નથી." પછી તે આખલો દરબારની ડેલીએ આવીને ઊભો હતો અને મહારાજ ત્યાં ગયા. અને તે આખલાનાં બે શિંગડાં ઝાલી પાછે પગે માણેક ચોક સુધી લઈ ગયા. પછી તે આખલો એભલ ખાચરને ભાળે ત્યારે છેટે ભાગી જતો. ॥૮૩॥

૮૪. મહારાજે છત્રીસ વાછરડાં નથાવ્યાં

એક વખત મહારાજ અક્ષરઓરડીમાં વિરાજમાન હતા અને દાદા ખાચરને ગાયોનાં વાછડાં નાથવાં હતા. પછી મહારાજ અક્ષરઓરડીમાંથી દરબારમાં પધાર્યા અને ખુરશી નાંખી દરબારમાં બેઠા. અને કહ્યું જે, "કોઈ વાછડાંને પાડશો નહીં ને એમ ને એમ છૂટાં મેલીને નાથો." પછી સૌ વાછડાંને દરબાર વચ્ચે છૂટાં મૂક્યાં અને છત્રીસ વાછડાં હતાં તે એકસાથે મહારાજે નથાવ્યાં. ||૮૪||

૮૫. દાદા ખાચરનું દાસત્વ

એકવાર મહારાજ સખા સહિત વડતાલ જવા માટે તૈયાર થયા હતા. અને મહારાજ માણકી ઘોડી ઉપર સ્વાર થયા અને બીજા સખા તથા પાર્ષદ સૌ સ્વાર થઈ ઊભા રહ્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "દાદો ક્યાં ?" અને દાદા ખાચર ખંભે ખડિયો લઈ ઓસરીની કોરે ઊભા હતા. વળી ફેર મહારાજે પૂછ્યું જે, "દાદો ક્યાં ?" પછી દાદા ખાચરના મામા ઘેલા ધાધલ બોલ્યા જે, "મહારાજ ! દાદો શા ઉપર બેસે ?" મહારાજ કહે, "દાદાને દશ ઘોડા છે." ઘેલા ધાધલ કહે, "જુઓ, આ બધા પાર્ષદ ચડીને ઊભા." પછી દાદા ખાચરની ઘોડી ઉપર ભીમ ડાભી ચડ્યા હતા તેને મહારાજે હેઠે ઉતાર્યા. પણ દાદા ખાચર મોંઢામાંથી બોલ્યા નહીં જે, અમારી ઘોડીએ પાર્ષદ ચડ્યા છે. પછી મહારાજે આજ્ઞા કરી એટલે ઘોડી ઉપર બેસી સૌ સ્વાર ચાલતા થયા. ||૮૫||

૮૬.મહારાજ એક માસ સુધી નારાયણઘરે સ્નાન કરવા પધારતા

શ્રીજીમહારાજ એક માસ સુધી રથ ઉપર બેસીને નારાયણધરે નાહવા પધારતા હતા. તે રથમાં મુક્તાનંદસ્વામી તથા દાદા ખાચરને બેસારતા અને પોતે રથ હાંકતા. એમ એક માસ સુધી નારાયણધરે નહાવા પધારતા ને ત્યાં ઘણીક લીલા કરી છે. ||૮૬||

૮૭. મહારાજ દિવ્ય સ્વરૂપ ધારણ કરી પ્રત્યક્ષ અન્નકૂટ જમ્યા

એક વખત અન્નકોટનો સમૈયો આવ્યો. પછી મહારાજે મોટીબાને કહ્યું જે, "અન્નકોટ કરાવો." પછી અન્નકૂટ કરાવીને વાસુદેવનારાયણના ઓરડામાં વાસુદેવનારાયણની આગળ અન્નકૂટ ધરાવ્યો. તે શ્રીજીમહારાજ દિવ્ય સ્વરૂપ ધારણ કરીને જમ્યા. તે સૌ સંતને તથા હરિજનને પ્રત્યક્ષ દર્શન થયાં. તે જોઈને સૌને આશ્ચર્ય થયું. ॥૮૭॥

૮૮. મહારાજે અંબારામનો સંકલ્પ જાણીને ચરણારવિંદ આપ્યાં

એક વખત ગામ **ભેંસજાળ**ના **અંબારામમહારાજ** ગઢપુરમાં ભગવદાનંદસ્વામી પાસે વિદ્યા અભ્યાસ કરતા હતા. અને ગામમાં ભીક્ષાવૃત્તિ કરતા અને સુતારને ત્યાંથી બળતણ લાવતા. પછી સુતારોને એક દિવસ મહારાજ માટે થાળ કરવો હતો, તે આઠ જણાના થાળ હતા. પછી અંબારામમહારાજને કહ્યું જે, "અંબારામમહારાજ ! આઠ ફૂલના હાર કરજો અને એક વાટકો ચંદન ઘસીને ઉતારજો." પછી અંબારામમહારાજે આઠ ફૂલના હાર વાડીએથી ફૂલ વીણીને કર્યા અને ચંદન ઉતારીને વાટકો ભર્યો. પછી મહારાજ થાળ જમી રહ્યા કેડે સૌ સુતારે અક્ષરઓરડીમાં મહારાજની પૂજા કરી હાર પહેરાવ્યા. પછી અંબારામમહારાજનાં મનમાં વિચાર થયો જે, 'હું કેવો દુર્ભાગી જે (મેં) આઠ હાર કર્યા ! ને જો નવમો હાર કર્યો હોત તો હું પૂજા કરત.' એમ વિચાર કરતા હતા. એટલે એના મનનો સંકલ્પ જાણી મહારાજ બોલ્યા જે, "લ્યો.. દેવ ! શેરડી વાંસે એરડી." પછી તેમણે મહારાજનાં ચરણારવિંદ પોતાને કપાળે લીધાં. તે અરધાં આખ્યું ઉપર ને અરધાં પાઘડી ઉપર. તે પાઘડી તથા મોંઢુ ચંદન ચંદન થઈ રહ્યું. અને પછી પોતે મહારાજ સામા ઊભા રહીને કીર્તન બોલ્યા જે,

અક્ષરભુવનમાં રે હરિ નીરખ્યા, જેને પરખવા હોય તેને પરખો;
અક્ષરભુવનમાં રે..

એ કીર્તન આખું કરી મહારાજને સંભળાવ્યું અને મહારાજ બહુ રાજી થયા. ॥૮૮॥

૮૯. મહારાજને મંદવાડમાં તપની ઇચ્છા

એક વખત શ્રીજીમહારાજે શરીરે મંદવાડ ધારણ કર્યો હતો અને અક્ષરઓરડીમાં નિષ્કુળાનંદસ્વામી દર્શને ગયા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "સ્વામી ! ગાડી કરો તો આપણે સાલેમાળ પર્વતમાં તપ કરવા જઈએ." સ્વામી કહે, "બહુ સારું મહારાજ !" પછી સ્વામી લાકડાં ભેગાં કરીને દરબારમાં ગાડી કરવા બેઠા. તે વાતની નિત્યાનંદસ્વામીને ખબર પડી, એટલે નિત્યાનંદસ્વામી દરબારમાં આવ્યા અને સ્વામીને કહ્યું જે, "શું કરો છો ?" સ્વામી કહે, "મહારાજને તપ કરવા જાવું છે તે ગાડી કરું છું." નિત્યાનંદસ્વામી કહે, "આસને જઈને બેસો."

પછી સ્વામી આસને ગયા અને નિત્યાનંદસ્વામીએ એક સાધુને મોકલી અક્ષરઓરડીમાં ખબર કઢાવી જે, "મહારાજ શું કરે છે ?" સાધુએ આવીને કહ્યું જે, "મહારાજ પોઢી ગયા છે." પછી નિત્યાનંદસ્વામી ચાર સંત લઈ અક્ષરઓરડીમાં ગયા ને બેને ઓશીકે બેસાર્યા અને બેને પાંગત્યે બેસાર્યા અને પોતે મહારાજની પાસે બેઠા. પછી બે સંતે મહારાજનો ઢોલિયો તાણ્યો અને બીજા બે સંતે પાછો હડસેલ્યો; એમ બે-ચાર વખત કર્યું, એટલે મહારાજે મોંઢા ઉપરથી વસ્ત્ર ઉઘાડીને જોયું અને કહ્યું જે, "આ શું થાય છે ?" નિત્યાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "સાલેમાળમાં ગાડી જાય છે, તે રોદા આવે છે; એટલે ગાડી ઊંચીનીચી થાય છે." મહારાજ ઊંચું જોઈને બોલ્યા જે, "ગપ્પાં શું મારો છો ? હું તો અક્ષરઓરડીમાં છું." ત્યારે નિત્યાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "તમે શું ગપ્પાં મારો છો ? જે આવા માંદા છો ને તપ કરવા જાવું છે ?" પછી મહારાજ કાંઈ બોલ્યા નહીં અને નિત્યાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "તમે

પધારો તો આ બધાને આધાર શો ?" પછી મહારાજ કહે, "જેમ તમે રાજી થાશો તેમ કરશું." પછી નિત્યાનંદસ્વામી આસને ગયા. ॥૮૯॥

૯૦. જેટલાં ગોદડાં આપ્યાં તેટલાં છાતીમાં ચરણ આપ્યાં અને મેઘા સુતારનો ચોફાળ ગ્રહણ કર્યો

ગામ **પીપળાવ**ના **પ્રભાશંકરભાઈ** ગઢપુરમાં મહારાજનાં દર્શને આવ્યા હતા અને અક્ષરઓરડીને પછવાડે ઊતર્યા હતા. પછી રાતના બે વાગે ઊઠીને ભજન કરતા જે, "હે દયાનિધિ ! હે દયાનિધિ !" એમ બોલતા હતા. તે સાંભળી મહારાજે માનસંગ પાળાને પૂછ્યું જે, "આ કોણ બોલે છે ?" માનસંગ કહે, "તે તો ઓલ્યો પ્રભાશંકર બોલે છે." મહારાજ કહે, "શું કહે છે ?" માનસંગ કહે, "તે દયા નથી, દયા નથી, એમ કહે છે." પછી મહારાજ કહે, "બોલાવો અહીં."

પછી પ્રભાશંકરભાઈને અક્ષરઓરડીમાં બોલાવ્યાં અને મહારાજે પૂછ્યું જે, "પ્રભાશંકર ! શું કહેતા હતા ?" પ્રભાશંકર કહે, "મહારાજ ! દયાનિધિ, દયાનિધિ કરતો હતો." મહારાજને માનસંગ કહે, "તે તો બ્રાહ્મણ બીહીનો, પણ તમારે ક્યાં દયા છે ? અને જો દયા હોય તો આવી ટાઢ્યના સંત જ્યાંત્યાં (કેમ) પડ્યા રહે છે ? માટે હું કહું છું કે દયા નથી." મહારાજ કહે, "સગડી કરી લાવ્ય, તાપીએ."

પછી સગડી કરી મહારાજ પાસે લાવ્યા એટલે સૌ ભેળા થયા. અને પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "આજ અમારે એક પ્રકરણ કરવા છે જે, એક ગોદડું આપે તેને એકવાર ચરણારવિંદ આપવાં અને બે ગોદડાં આપે તેને બેવાર ચરણારવિંદ આપવાં." પછી **દાદા ખાચર** બોલ્યા જે, "મહારાજ ! મારાં સો ગોદડાં." **વસ્તા ખાચર** કહે, "મારા સો ગોદડાં." **સુરા ખાચર** કહે, "મારા સો ગોદડાં." અને ગામના માણસને ખબર પડી ત્યારે ગામનાં માણસ પોતાની શ્રદ્ધા પ્રમાણે ગોદડાં લઈને આવ્યા.

એક **મેઘા સુતાર** હતા તે ચોફાળ લઈને આવ્યા. તેણે ચોફાળ મહારાજને આપ્યો. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "તારે ગોદડું નથી ?" મેઘો કહે, "મહારાજ ! હું તો મારા મામાનો નોકર છું, એટલે મારે નોકરને ગોદડું ક્યાંથી હોય ? માટે મારે ચોફાળ છે તે લઈને આવ્યો છું." મહારાજ કહે, "લાવ તારો ચોફાળ, હું ઓઢું !" એમ કહી મહારાજે તેનો ચોફાળ ઓઢ્યો અને કહ્યું જે, "તને સાથીને કોણ આપશે ? માટે પાછો લઈ જા." પછી મહારાજે તેને ચોફાળ પાછો આપ્યો. ||૯૦||

૯૧. નવી ગોદડી બળી ગઈ, બહેનોને દર્શનની છૂટ

એક વખત શ્રીજીમહારાજ અક્ષરઓરડીમાં રાત્રે પોઢી ગયા હતા. અને શિયાળાની રાત હતી, તેથી સગડી ઢોલિયા પાસે મેલી હતી. અને મૂળજી બ્રહ્મચારી તથા નાજા જોગિયા ઊંઘી ગયા હતા અને ગોદડીનો છેડો સગડીમાં પડ્યો એટલે ગોદડી બળી ગઈ. પછી મહારાજ જાગ્યા અને નાજા જોગિયાને કહ્યું જે, "ચાલો, આપણે જાતા રહીએ. કેમ કે, ગોદડી બળી ગઈ, એટલે આપણે શું જવાબ દેશું ?" પછી નાજા જોગિયા કહે, "મોટીબાને ખબર કરી આવીએ." પછી નાજા જોગિયા દરબારમાં આવી મોટીબા તથા લાડુબાને વાત કરી જે, "મહારાજને ઓઢવાની ગોદડી બળી ગઈ, તે સારું મહારાજ કહે છે જે, આપણે જાતા રહીએ." પછી મોટીબા તથા લાડુબા બોલ્યાં જે, "મહારાજને કહેજો જે, તમારો મેલ લઈને ગોદડી બળી ગઈ. અને એવી ગોદડીઓ અમારે એક એક બહેનને સો સો છે."

તે વખતે મહારાજે બાઈઓને દર્શનની બંધી કરી હતી. પછી નાજે જોગિયે મહારાજને વાત કરી, એટલે મહારાજ બોલ્યા જે, "આપણે એની ગોદડી બાળી તોપણ અભાવ લેતાં નથી; માટે બાઈઓને બોલાવો જે, કમાડની તડેથી દર્શન કરે." પછી નાજા જોગિયા મોટીબા આદિક સૌ બાઈઓને બોલાવી લાવ્યા અને કમાડની તડેથી મહારાજનાં દર્શન

કર્યા, એટલે ગોદડી ઊંચી કરીને દેખાડી." ત્યારે મોટીબા તથા લાડુબા બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! ગોદડી બળી ગઈ તે ખેર, તમારો મેલ લઈને ગઈ." પછી મહારાજ કહે, "આપણે તેમનાં ગોદડાં બાળીએ છીએ તોએ અભાવ નથી. માટે નાજા જોગિયા ! બારણું ઉઘાડો, સૌ દર્શન કરે." પછી અક્ષરઓરડીનું બારણું ઉઘાડ્યું, એટલે સૌએ દર્શન કર્યા અને નવી ગોદડીયું લાવી મહારાજને ભેટ કરી. ॥૯૧॥

૯૨. મહારાજની દાતણ લીલા

મહારાજ નિત્યે દાતણ કરતા ત્યારે દાતણની ચીરિયું કરી ફળિયામાં નાંખતા. અને બે ચીરિયું સવળી પડે ત્યારે મહારાજ બોલે જે, "લાડુબા ! આજ બે ચીરું સવળી પડી છે; માટે મિષ્ટાન્ન જોઈએ." અને જ્યારે એક ચીર સવળી પડે ત્યારે મહારાજ કહે કે, "લાડુબા ! આજ અડધું મિષ્ટાન્ન જોઈએ." એમ નિરંતર મહારાજ દાતણ કરી પોતાના ભક્તજનને સંભળાવતા. ॥૯૨॥

૯૩. મહારાજે ખીમા સુતાર સાથે રમૂજ કરી

અગણોતેરા કાળમાં મહારાજ અક્ષરઓરડીમાં ભંડક(ભોંયરું) હતું તેમાં છાના રહેતા. અને માથે જટા વધારી હતી અને પોતે પાણી પીવા માટે કચરાનો લોટકો રાખ્યો હતો. એટલે સૌને સૂચના આપતા જે, 'આગળ દુકાળ પડવાનો છે. માટે સૌ ઢોરાં તથા ઘરેણાં વેચી અનાજનો સંગ્રહ કરજો.' અને મહારાજે ખીમા સુતારને કહ્યું જે, "તારે કેટલાં ઘરબારા(ઘર, સ્ત્રી, છોકરા, માલમિલ્કત) છે ?" ત્યારે ખીમા સુતાર કહે, "મહારાજ, બે છે." મહારાજ કહે, "તેને વેચી દે." ત્યારે ખીમા સુતાર કહે, "મહારાજ ! એક ઘરડું છે તે કોઈ લે તેવું નથી અને એક સારું છે." મહારાજ કહે, "તેને વેચ અને અનાજ લે." એમ તેને મહારાજે રમૂજમાં વાત કરી હતી. ॥૯૩॥

૯૪. મહારાજે સોની પાસે દાંત બંધાવ્યા

અક્ષરઓરડીના ભંડકમાં મહારાજને દાંત બંધાવવા હતા. પછી કારીગર સોનીને બોલાવી સોનાના વાળાથી દાંત બંધાવ્યા. તે સમે સદ્‌ગુરુ બ્રહ્મચારી આનંદાનંદજી મહારાજને કોગળા કરાવવા માટે પાણીનો લોટો લઈ ઊભા હતા. પછી મહારાજે દાંત બંધાવ્યા. તે પછી મહારાજને કોગળા કરાવ્યા અને પછી મહારાજે રજા આપી તે પોતાના આસને ગયા. ।।૯૪।।

૯૫. બ્રહ્માનંદસ્વામીએ ડોલાં ખાતાં જાગીને શીઘ્ર કીર્તન બનાવ્યું

એક સમે મહારાજ સભા કરી વિરાજમાન હતા. મહારાજે એવું પ્રકરણ કર્યું હતું કે, જેને ડોલું આવે તેને સોપારીનો (બેરખો મારવો. પછી) બેરખો કર્યો હતો તે મારતા. તે બેરખો મહારાજને આપીને તડકામાં જઈ ઊભા રહેતા. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી સભામાં ડોલાં ખાતા હતા, તેને મહારાજે બેરખો માર્યો. મહારાજ કહે, "તમે કેમ ડોલાં ખાતા હતા ?" સ્વામી કહે, "હું કીર્તનની કડી ગોઠવતો હતો, હું ક્યાં ડોલાં ખાતો હતો ?" મહારાજ કહે, "કીર્તનની કડી ગોઠવતા હો તો બોલો કીર્તન !" ત્યારે સ્વામી કહે, "માંડો ઝીલવા !" પછી સ્વામી કીર્તન બોલ્યા જે,

તારે ચટક રંગીલો છેડલો અલબેલા રે;
કાંઈ નવલ કસુંબી પાઘ રંગના રેલા રે.

એ ચાર કીર્તન તત્કાળ કરીને બોલ્યા અને પોતાનું વચન સિદ્ધ કર્યું; એવા શીઘ્ર કવિ હતા. ।।૯૫।।

૯૬. મૂળજી બ્રહ્મચારી ઊંઘમાં પણ મહારાજની સેવામાં

બીજે દિવસે સભામાં મુક્તાનંદસ્વામીને ડોલું આવ્યું, એટલે મહારાજે સ્વામીને બેરખો માર્યો. તે બેરખો મહારાજને આપીને તડકે

જઈને ઊભા રહ્યા. પછી ઘડીક થયું ત્યાં મૂળજી બ્રહ્મચારી મહારાજનાં ઢોલિયા પાસે બેસીને ઊંઘતા હતા અને નાખોરાં બોલતાં હતાં. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “મહારાજ ! મુક્તાનંદસ્વામીને બેરખો માર્યો અને મૂળજી બ્રહ્મચારી પાડીની પેઠે નાખોરાં બોલાવે છે તેને કેમ બેરખો મારતા નથી અને પક્ષપાત કરો છો ?”

મહારાજ કહે, “તે તો અમારી સેવામાં છે.” સ્વામી કહે, “ઊંઘમાં શી સેવા કરે છે ?” મહારાજ કહે, “ઊંઘમાં અમારી સેવા કરે છે.” તોપણ સ્વામીએ માન્યું નહીં. પછી મહારાજે બ્રહ્મચારીને બેરખો માર્યો, એટલે એકદમ ઊઠીને મહારાજને ગાદલાં સુદ્ધાંત લઈ એકદમ નાઠા. એટલે સૌ બોલવા મંડ્યા જે, “હં બ્રહ્મચારી..! હં બ્રહ્મચારી..!” બ્રહ્મચારી કહે, “મેં જાણ્યું જે અગ્નિ થયો છે, તે મહારાજને લઈને જતો રહું.” ત્યારે મહારાજ કહે, “જુઓ, ઊંઘમાં અમારી સેવા કરે છે કે નહીં ?” ત્યારે સૌએ હા પાડી. એવી પ્રીતિવાળા હતા. ॥૯૬॥

૯૭. મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું, તમે ખરેખરા સત્સંગી થયા છો ?

એક વખત અક્ષરઓરડીમાં શ્રીજીમહારાજ વિરાજમાન હતા અને બ્રહ્માનંદસ્વામી દર્શને આવ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે, “તમે કેવા સત્સંગી થયા છો ?” સ્વામી કહે, “અમે ખરેખરા સત્સંગી થયા છીએ.” ત્યારે મહારાજ કહે, “અમે શું કરતા હતા ? તે કહો.” ત્યારે સ્વામી કહે, “એવા સત્સંગી અમે નથી થયા.” ત્યારે મહારાજ કહે, “એવા અમારા સત્સંગી તો પર્વતભાઈ તથા ગોરધનભાઈ તથા વશરામભાઈ તથા સચ્ચિદાનંદસ્વામી તે છે. તે અમને ત્રણે અવસ્થામાં દેખે છે.” ॥૯૭॥

૯૮. સુરા ખાચરે પ્રગટના ધ્યાનની રીત કહી

એક વખત અક્ષરઓરડીમાં શ્રીજીમહારાજ વિરાજમાન હતા અને સોમલા ખાચર માથે લૂગડું ઓઢીને ધ્યાન કરવા બેઠા હતા. ત્યારે સુરા

ખાચર બોલ્યા જે, "કાણાસે મોઢો ઢાંકેસ ? (મોંઢુ ઢાંકીને તારે કોને જોવા છે ?)આગળ બેઠા તેને જોવો ને !" પછી સોમલા ખાચર મોંઢા ઉપરથી વસ્ત્ર લઈ મહારાજ સામું જોઈને બેઠા. ॥૯૮॥

૯૯. રઘુવીરજી મહારાજનાં ઘરનાંને પ્રગટના ધ્યાનની રીત કહી

મહારાજ નિરંતર રઘુવીરજી મહારાજને ત્યાં જમવા પધારતા હતા અને રઘુવીરજી મહારાજનાં ઘરનાં લાજ કાઢીને મહારાજને જમાડતાં હતાં. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "લાજ કાઢો છો ત્યારે ધ્યાન કોના કરશો ? હું કોઈનો સસરો નથી. હું તો સર્વનો બાપુ છું." એમ મહારાજ મર્મમાં બોલ્યા, એટલે રઘુવીરજી મહારાજનાં ઘરનાં રાજી થયાં. ॥૯૯॥

૧૦૦. મહારાજે સુરા ખાચરને માણકીમાં ગરુડ દેખાડ્યો

અક્ષરઓરડીમાં મહારાજ વિરાજમાન હતા અને સુરા ખાચર મહારાજનાં દર્શને ગયા. અને અક્ષરઓરડીની પછવાડે માણકી ઘોડી બાંધી હતી. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "સુરા ખાચર ! આ શું બાંધ્યું છે ?" ત્યારે સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! ઘોડી બાંધી છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "ઘોડી નહીં, ગરુડ બાંધ્યો છે." સુરા ખાચર કહે, "ના મહારાજ, ઘોડી છે." પછી સુરા ખાચરે ઘોડી સામું જોયું, એટલે ઘોડી પાંખું ફફડાવવા મંડી. ત્યારે સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! આ તો ગરુડ દેખાય છે !" ॥૧૦૦॥

૧૦૧. મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીને રૂમાલમાં તરવાર દેખાડી

અક્ષરઓરડીમાં મુક્તાનંદસ્વામી તથા બ્રહ્માનંદસ્વામી શ્રીજીમહારાજનાં દર્શને ગયા. અને મહારાજ થાળ જમીને હાથ લુઈને હાથમાં રૂમાલ લઈને વિરાજમાન હતા. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામીને મહારાજે કહ્યું જે, "સ્વામી, આ શું ?" ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "તે તો રૂમાલ છે." ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "નહિ, તરવાર છે." ત્યારે સ્વામી

કહે, "નહિ, મહારાજ રૂમાલ છે." ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "સ્વામી ! રૂમાલનું નામ મહારાજે તરવાર પાડ્યું છે; માટે તરવાર કહો ને." ત્યારે સ્વામી કહે, "હું તો હોય તેવું કહું." પછી મહારાજે રૂમાલ ઊંચો કર્યો, એટલે સ્વામીને તરવાર દેખાણી. ॥૧૦૧॥

૧૦૨. મહારાજે રતનજી અને મિંયાજીને ઘરધણી કહ્યા

અક્ષરઓરડીની ખડકીએ મહારાજને દાતણ કરવાનો ઓટો હતો. તે એક વખત કૂતરે ઝાડે કરીને બગાડ્યો હતો. અને **રતનજી, મિયાંજી** નાવા ગયા હતા. અને જે મહારાજનાં દર્શને આવે તે બોલતા આવે જે, 'મહારાજને દાતણ કર્યાનો ઓટો કૂતરે બગાડ્યો છે,' પણ કોઈ સાફ કરે નહીં. એમ જે આવે તે બોલ્યા કરે. પછી ઘડીક થયું એટલે રતનજી તથા મિયાંજી ઘેલેથી નાહીને આવ્યા. તેણે ઓટો બગાડેલ જોયો, એટલે પોતાનાં વસ્ત્ર એક તરફ મૂકીને ઓટો સાફ કરીને લીંપી નાંખ્યો.

ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "હવે ઘરના ધણી આવ્યા જે, બોલાહ મટ્યો. જે ઘરનો ધણી હોય તેને ઘરની ફિકર હોય જે, કાંઈ પડ્યું, આખડ્યું, બગડ્યું તેની ખબર રાખે. તેમ તમો સૌ બોલતા હતા જે, 'મહારાજને દાતણ કર્યાનો ઓટો કૂતરે બગાડ્યો છે,' પણ રતનજી તથા મિયાંજી આવ્યા તેણે બોલાહ અળસાવ્યો; તે ઘરનો ધણી જાણવો." ॥૧૦૨॥

૧૦૩. મહારાજે પ્રાગજી દવેના દૃષ્ટાંતે કામવાસનાની ભૂંડાશ કહી

એક વખત મહારાજ ઉગમણા બારના ઓરડે લોઢાની સાંકળ ઝાલીને ઊભા હતા અને **પ્રાગજી દવે** મહારાજ પાસે ઊભા હતા. તે સમે શેખજી મહારાજનાં દર્શને આવ્યા. તેને મહારાજે કહ્યું જે, "તમારે કેટલી બીબી છે ?" ત્યારે શેખજી કહે જે, "મારે બે બીબી છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "એક પ્રાગજી દવેને આપો." ત્યારે શેખજી કહે, "બહુ સારું મહારાજ." ત્યારે મહારાજે પ્રાગજી દવેને કહ્યું, "કેમ દવે, તમારે

ખપશે ?" દવે કહે, "મહારાજ ! રોટલા હું કરીશ, પણ જેવું હોય તેવું ચાલશે." પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "માળો, ભણ્યો તોય ગધેડો ને ગધેડો રહ્યો જે, પોતે બ્રાહ્મણ છે અને તે મુસલમાન છે એનીએ ખબર છે ? એવી કામવાસના છે તે ભૂંડી છે ને નાત-જાત જાણે નહીં." ॥૧૦૩॥

૧૦૪. મહારાજની વાત સાંભળી લાડકીબાઈ રડ્યાં

એક વખત મહારાજ પાંચુબાઈને ઓરડે પધાર્યા અને પાંચુબાઈ બેઠાં હતાં. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "પાંચુબાઈ ! શું કરો છો ?" પછી પાંચુબાઈ બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! માળા ફેરવું છું." પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "અમે તમારા પાડોશમાં રહેવા આવશું." તે વાત ગામ મેઘપુરવાળાં લાડકીબાઈ તેમણે સાંભળી, એટલે વાસુદેવનારાયણના ઓરડામાં જઈ રડવા લાગ્યાં.

ત્યારે મોટીબાએ તથા લાડુબાએ પૂછ્યું જે, "લાડકી ! શા માટે રડે છે ?" લાડકીબાઈ કહે, "મહારાજ ! પૃથ્વી ઉપર નહીં રહે. કેમ કે, ગોપીનાથજી મહારાજ પધરાવ્યા અને પાંચુબાઈને કહ્યું જે, "અમે તમારા પાડોશમાં રહેવા આવશું." પછી મોટીબા તથા લાડુબા બોલ્યાં જે, "તે વાત કદી હોય નહીં." લાડકીબાઈ કહે, "જરૂર મહારાજ ઉદાસ થયા છે; માટે જરૂર ધામમાં પધારશે !" ॥૧૦૪॥

૧૦૫. મહારાજ વિશ્વાસુની જ ખબર રાખે છે

ગઢડામાં **કરશન ભાવસાર** હતો, તે શરીરે માંદો બહુ હતો. પછી તેમના ભત્રીજા હકો ભાવસાર મહારાજ પાસે આવ્યા ને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારા કાકા બહુ જ માંદા છે, માટે જોવા પધારશો ?" મહારાજ કહે, "હા, ચાલો." પછી હકે ભાવસારે આગળ જઈ ઢોલિયો પાથરી મેલ્યો અને પાથરણાં પાથર્યાં. અને મહારાજ માટે સાકરનો તાંસ ભરીને તૈયાર કર્યો અને મહારાજ તેને જોવા પધાર્યા. તેની ખડકીમાં

મહારાજ પેઠા એટલે કરશન ભાવસારના હાથે લોઢાનું કડું પહેરાવ્યું હતું તે મહારાજે ભાળ્યું. તે જોઈ મહારાજ પાછા વળ્યા. સૌ કહે, "કેમ મહારાજ પાછા વળ્યા ?" મહારાજ કહે, "એને અમારો ક્યાં વિશ્વાસ છે ? એને તો લોઢાના કડાનો વિશ્વાસ છે !" એમ કહી મહારાજ પાછા દરબારમાં પધાર્યા. ॥૧૦૫॥

૧૦૬. આનંદ બ્રહ્મચારી અને વાસુદેવ બ્રહ્મચારીની પ્રશંસા

મહારાજ સવારમાં ઊઠી દરબારમાં આંબલી નીચે ઓટા ઉપર બેસી દાતણ કરતા હતા. અને આનંદ બ્રહ્મચારી તથા વાસુદેવ બ્રહ્મચારી બન્ને જણ ઝોળી માગવા નીકળ્યા હતા. ત્યારે મહારાજ કહે, "ક્યાં જાઓ છો ?" બન્ને જણ હાથ જોડી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! ઝોળી માગવા જઈએ છીએ." મહારાજ કહે, "મને એકેક પ્રશ્ન પૂછો, પછી જાઓ."

પછી આનંદ બ્રહ્મચારીએ પૂછ્યું, તે સાંભળી મહારાજ બોલ્યા જે, "આ મૂળજી બ્રહ્મચારી જેવો થશે જે, સ્ત્રી-ધનમાં લેવાશે નહીં." પછી વાસુદેવાનંદસ્વામીએ પ્રશ્ન પૂછ્યું. તે સાંભળી મહારાજે કહ્યું જે, "આ શુકસ્વામી જેવો બુદ્ધિવાન થશે." એમ મહારાજે બેઉની પ્રશંસા કરી. પછી રજા આપી એટલે પગે લાગીને ચાલી નીકળ્યા. ॥૧૦૬॥

૧૦૭. મહારાજે જીવા ખાચરના કારભારીને અનુગ્રહ કરી સત્સંગી કર્યો

ગઢડામાં **દેવજી ગોસાળિયો** કરીને જીવા ખાચરનો કારભારી હતો. તે મહારાજ સામું જોતો નહીં. પછી એક દિવસ મહારાજે જીવા ખાચરને કહ્યું જે, "તમારો કારભારી મારી સામું જોતો નથી." ત્યારે જીવા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! આજ એને તમારાં દર્શન કરાવું." પછી જીવા ખાચર આગળથી જઈને તેની દુકાને બેઠા અને પાછળથી મહારાજ તથા પાર્ષદ તેની દુકાને પધાર્યા; એટલે વાણિયો નીચું જોઈ

ગયો. પછી મહારાજે તેનું માથું ઝાલી ઊંચું કર્યું ને મહારાજ બોલ્યા જે, "વાણિયા ! અમે તમારું શું બગાડ્યું છે ? જે સામું નથી જોતો ?" પછી વાણિયો કહે, "મહારાજ ! હું ભૂલી ગયો ને હવેથી તમારાં દર્શન કરીને રોટલો જમીશ." એમ મહારાજે પરાણે સત્સંગી કર્યો." ॥૧૦૭॥

૧૦૮. જીવા ખાચરનો કારભારી પ્રથમ મહારાજનું નામ ન લેતો

અને તે વાણિયો પ્રથમ શ્રીજીમહારાજ જીવા ખાચરના દરબારમાં પધારતા ત્યારે પોતાના છોકરાને નીચું જોવરાવતો. અને મહારાજ છેટા જાય એટલે છોકરાને આંગળી કરી દેખાડે જે, "ચમચમ જોડા થાય તે રતનજી તથા મિયાંજી તથા ભગુજી, અને ટપક ટપક થાય તે પેલા !" એમ તે વાણિયો મહારાજને પોતાના છોકરાને એવી રીતે બોલી દેખાડતો, પણ મોઢેથી એમ ન બોલે જે, ચાખડીઓ પહેરીને જાય તે સ્વામિનારાયણ છે, એમ ન બોલે. ॥૧૦૮॥

૧૦૯. મહારાજે વજેસિંહ દરબારને ગોપીનાથજીનાં દર્શન કરાવ્યાં

ગઢપુરમાં ગોપીનાથજી મહારાજ પધરાવ્યા. પછી વજેસંગ દરબારને કોઈ કુસંગીએ કહેલ જે, 'સ્વામિનારાયણે કોઠો(કિલ્લાની વચ્ચમાં તોપો રાખવાનું અને દારૂગોળો કે અનાજ ભરવાનું ઠેકાણું, બુરજ) કર્યો છે અને તેમાં મારા(નિશાન તાકી મારવા માટે કિલ્લામાં રખાતાં કાણાં) મૂકેલ છે.' પણ મહારાજે મંદિર કરાવીને ગોપીનાથજી દેવ પધરાવેલ. પછી તે જોવા સારુ ભાવનગરથી વજેસિંહજી દરબાર આવ્યા. પછી તે દરબાર પ્રથમ શ્રીજીમહારાજનાં દર્શને આવ્યા. પછી મહારાજ તથા દરબાર બન્ને ગોપીનાથજીના દર્શને ગયા અને મહારાજ બારણાની આથમણી સાખે ઊભા રહ્યા અને દરબાર ઉગમણી તરફ ઊભા રહ્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "દરબાર ! જુઓ, તમને કોઈ ભરાવતું હશે કે સ્વામિનારાયણે કોઠો કર્યો છે; પણ અમે તો ગોપીનાથજી મહારાજ દેવ પધરાવ્યા છે."

તે સાંભળી દરબાર બોલ્યા જે, “કોઈ પાજીપળાવ બોલતા હોય તે ભલે બોલે, પણ મારા રાજ્યમાં ગોપીનાથજી દેવ પધરાવ્યા તે દિવસથી મારી ચડતી કળા છે.” પછી ગોપીનાથજી મહારાજની સેવામાં આનંદાનંદજી નામે બ્રહ્મચારી હતા, તેમણે એક મોટો પતાસાનો થાળ મહારાજ આગળ મૂક્યો. પછી મહારાજે હાથ અડાડી દરબારને આપ્યો અને બ્રહ્મચારીએ બે હાર મહારાજને પહેરાવ્યા અને એક હાર દરબારને પહેરાવ્યો. પછી મહારાજ દરબારનો હાથ ઝાલીને મંદિરમાંથી ઉગમણે દરવાજે ગયા. ત્યારે દરબાર કહે, “મહારાજ ! આમ ને આમ મારો હાથ ઝાલી રાખજો.” મહારાજ કહે, “અમે તો ઝાલી રાખીશું, તમે નહિ મુકાવો તો !” પછી મહારાજને પગે લાગી દરબાર પોતાને ઉતારે ગયા અને શ્રીજીમહારાજ અક્ષરઓરડીમાં પધાર્યા. ॥૧૦૯॥

૧૧૦. મહારાજે ભગા-મૂળાના પૈસા લઈને વરસાદ વરસાવ્યો

એક વખત ચોમાસામાં વરસાદ થોડો થઈને આળસી ગયો ને મોલ સુકાવા માંડ્યા. પછી ગામ **પીઠવડી**ના **ભગો** તથા **મુળો** બે જણ ગઢપુર આવ્યા અને મહારાજને પૂછ્યું જે, “મહારાજ ! વરસાદ ક્યારે થાશે ?” મહારાજ કહે, “વરસાદના તો પૈસા બેસે છે, અમથો થાય નહીં.” ત્યારે ભગે તથા મુળે કહ્યું કે, “પૈસા લ્યો, પણ વરસાદ કરો.” મહારાજ કહે, “પાંચસેં રૂપિયા હોય તો વરસાદ થાય.” પછી પાંચસેં રૂપિયા મહારાજ પાસે મૂક્યા. પછી મહારાજ કહે, “શેત્રુંજી ઊતરો, પછી ઊતરાશે નહીં.” પછી મહારાજને પગે લાગી ચાલવા મંડ્યા, તે શેત્રુંજી માંડ માંડ ઊતર્યા અને પીઠવડી પહોંચ્યા ત્યાં તો વરસાદ ઘણો જ થયો ને સૌ રાજી થયા. ॥૧૧૦॥

૧૧૧. મહારાજે રઘુવીરજી મહારાજને ત્યાં દિવાળી કરી

એકવાર દિવાળી આવી, ત્યારે મહારાજે પૂછ્યું જે, “આજ દિવાળીને દિવસે શું કરે ?” ત્યારે સૌ કહે, “મહારાજ ! આજ તો

વહાલાં સગાં હોય તે ભેળાં બેસીને લાપસી કરીને ખાય.” ત્યારે મહારાજ કહે, “અમારે વહાલામાં વહાલા રઘુવીરજી છે, તેને ઘેર દીવાળી કરીએ.” પછી રઘુવીર મહારાજને ઘેર કંસાર કરાવ્યો અને સૌ સખાને લઈ મહારાજ જમવા પધાર્યા. પછી સખાની પંગતી કરીને શ્રીજીમહારાજ વચમાં જમવા બેઠા.

પછી રઘુવીરજીમહારાજ ઘરમાંથી લાવતા જાય અને પીરસતા જાય અને મહારાજ સખાને તાણ કરી જમાડતા જાય. પછી રઘુવીર મહારાજનાં ઘરવાળાંએ પોતે બે જણ જમે તેટલો કંસાર રાખેલ. અને મહારાજ જમતા જાય અને બોલે જે, “લાવો.” પછી રઘુવીરે બે જણ માટે રાખ્યું હતું તે લાવી મહારાજ પાસે મૂક્યું. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, “રાખો રઘુવીર, દિવાળી પૂરી થઈ રહી.” ત્યારે રઘુવીર મહારાજ બોલ્યા જે, “મહારાજ ! ત્યાંએ દિવાળી પૂરી થઈ રહી છે.” કેમ જે, ત્યાં પણ થઈ રહ્યું હતું. ॥૧૧૧॥

૧૧૨. મોટાભાઈ દ્વારા ભાણ ખાચરના સો સ્વારોને ભગાડ્યા

ગામ **ભડલી**ના **ભાણ ખાચર**ને દાદા ખાચરની સાથે વેર હતું. તેને કરીને મહારાજનો દ્વેષ બહુ જ કરતો અને મહારાજને મારવાનો લાગ ગોત્યા કરતો. પછી એક દિવસ રાત્રીને વિષે મહારાજ વીશ પાળા લઈ રાધાવાવે પધાર્યા હતા. પછી મહારાજે વીશને કહ્યું જે, “આપણે રસોઈ કરવી છે, તે દસ જણા ગામમાં સીધું લેવા જાઓ અને દસ જણા કપાસના ખેતરમાં ચીભડાં લેવા જાઓ; અને અમારી સેવામાં એક મોટાભાઈ(સચ્ચિદાનંદસ્વામીનું પૂર્વ નામ) રહે.” પછી સહુ નોખા નોખા વેરાઈ ગયા અને ભડલીવાળો ભાણ ખાચર બરાબર લાગ સાધીને, સો સ્વાર લઈને રાધાવાવે આવ્યો. અને મહારાજે મોટી કાંટાની વાડ્ય કરાવી હતી અને તેની અંદર ગાડા ઉપર ઢોલિયો નંખાવીને વિરાજમાન હતા અને મોટાભાઈ પાસે બેઠા હતા.

તે વખતે ભાણ ખાચરના સો સ્વારે આવીને ચારેકોર મહારાજને ઘેરી લીધા. પછી મહારાજે સાદ કર્યો જે, "મોટાભાઈ..! એ મોટાભાઈ..!" એમ કહ્યું ત્યાં ઘોડે ઘોડે મોટાભાઈ દેખાણા. તે સૌ સ્વારની ચોટલીયું મોટાભાઈના એક હાથમાં ને એક હાથમાં તરવાર લઈ ગળે અડાડેલી અને ચારેકોર કોલાહલ થઈ રહ્યો. અને સૌ કાઠીઓ સોગંદ ખાવા મંડ્યા જે, "અહીંયાં કોઈ દિવસ આવીએ તો અમને આપા ગોરખાના સમ છે, આપા વિસામણના સમ છે." અને કોઈકના માથાના ફેંટા પડ્યા રહ્યા અને કોઈકનાં હથિયાર પડ્યાં રહ્યાં.

પછી મહારાજે ઢોલિયે બેઠાં બેઠાં કહ્યું જે, "મોટાભાઈ..!" તે ભેળા જ સર્વ સ્વારોની ચોટલી મેલી દીધી. ને સ્વારો જીવ લઈને નાઠા અને બોલ્યા જે, "આ ઠેકાણે કોઈ દિવસ લાળી કરવી નહીં." અહીંયાં શોર-બકોર સાંભળી ચીભડાં લેવા ગયેલા પાળા એકદમ દોડી આવ્યા અને ગામમાં સીધું લેવા ગયેલ પાળા એકદમ દોડી આવ્યા. પછી મહારાજ કહે જે, "તમે ગયા તે ત્યાં ને ત્યાં રહ્યા. અહીં ભાણ ખાચર અમને મારવા આવ્યો હતો; તે મોટાભાઈએ જીવતા રાખ્યા." મોટાભાઈ કહે, "હું શું કરું ? હું જ્યાં જોઉં ત્યાં હું જ દેખાતો." એમ મહારાજે મોટાભાઈ દ્વારા કાઠીઓનો પરાજય કર્યો. ॥૧૧૨॥

૧૧૩. મહારાજે કરીમ પાળા પાસે શેઢાડી પકડાવી

રાધાવાવ છે ત્યાં પ્રથમ બીડ હતું. તે બીડ કપાવીને મહારાજે જમીન ખેડાવી અને તેમાં તલ વવરાવ્યા. તે તલ બહુ જ સારા થયા. તેને શેઢાડી કાપતી હતી. પછી મહારાજ તલ જોવા ગયા. તલ જોઈને મહારાજ બોલ્યા જે, "અમારા કોણ બહારવટિયા છે ? જે, અમારા તલ કાપે છે ?" વળી, મહારાજ કહે, "અમારા બહારવટિયાને ઝાલે તેને થાળ આપીએ." ત્યારે કરીમભાઈ બોલ્યા જે, "હું કહું તેમ કરો તો હું ઝાલું." પછી મહારાજ કહે, "તારે શું જોવે ?" કરીમભાઈ કહે, "લખુ

કંદોઈને કહો જે, મને લસણની કળી નાંખીને ભજિયાં કરી આપે." પછી મહારાજે લખુ કંદોઈને બોલાવ્યાં અને કહ્યું જે, "કરીમભગત કહે, તે તેને કરી આપો."

પછી લસણની આખી કળીયુંના ભજિયાં કરી આપ્યાં અને ગટકુડું(નાનું માટલું) ભરીને ખેતરે લઈ ગયા. પછી શેઢાડીનું ભોંણ હતું ત્યાંથી ભજિયાં વેરતાં વેરતાં છેટે જઈ, એક કડબનો પૂળો ઊભો કરી તેની ઓથે જઈ બેઠા. પછી શેઢાડી તેના દરમાંથી બહાર નીકળી અને ભજિયાંની ગંધે ગંધે ખાતી ખાતી જે ઠેકાણે કરીમભાઈ બેઠા હતા તે ઠેકાણે ગઈ. એટલે કરીમભાઈએ પોતાનો ચોફાળ ઉપર નાંખી ઢાંકી દીધો. પછી તેને ચોફાળમાં વીંટી દરબારમાં લાવ્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "કેમ કરીમ, લાવ્યો ?" ત્યારે કરીમભાઈ કહે, "હા મહારાજ ! તમારો ચોર પકડી લાવ્યો છું." મહારાજ કહે, "ક્યાં છે ?" ત્યારે કરીમભાઈ કહે, "આ મારી પાસે છે." મહારાજ કહે, "લાવ અહીં."

પછી તેણે ચોફાળમાંથી શેઢાડીને બહાર કાઢી, એટલે પોતાના પીંછા ખરરર કરીને ઊંચાં કર્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "આ (પીંછાં) તો મોર જેવાં દેખાય છે." પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "અમે તારા કાળા તલ ક્યાં ચોર્યા છે ? તે અમારા તલ કાપે છે ?" પછી તેને મહારાજે આજ્ઞા કરી જે, "આને નારાયણધરાને માથે મૂકીને આવો." પછી બે પાર્ષદ જઈ નારાયણધરાને માથે મૂકી આવ્યા. ॥૧૧૩॥

૧૧૪. મહારાજે દાદા ખાચરના વ્યવહારની કરેલી ચિંતા, ગોવાળને જલેબીનો જલેબો

એક વખત જલેબી-મોતૈયાની રસોઈ ચાલતી હતી, તે લગભગ મહિના-દોઢ મહિના સુધી ચાલી. પછી દાદા ખાચરનો ગોવાળ બીજલ તથા જોધો કરીને હતા, તે નિરંતર મોતૈયા-જલેબી ખાઈ ખાઈને કાહી(થાકી) ગયા. પછી મહારાજ સભામાં વિરાજમાન હતા, ત્યાં

આવીને બોલ્યા જે, "મહારાજ ! આ તમારી લાકડી અને આ તમારો ધાબળો. અમે જલેબી ખાઈખાઈને થાકી ગયા. માટે અમે ભેંહુમાં નહિ જઈએ." મહારાજ કહે, "શું હોય તો જાઓ ?" ત્યારે બેઉ ગોવાળ બોલ્યા જે, "અમારે તો એકેક પાલીનો એકેક બાજરાનો રોટલો જોવે અને ઉપર બબે મરચાં હોય તો ઢોર ચારવા જવું છે; નહિતર નથી જવું." પછી મહારાજે મોટીબાને કહેવરાવ્યું જે, "આને એકેક બાજરાનો મોટો રોટલો કરીને અપાવો." પછી બેઉ જણાને તેના કહેવા પ્રમાણે બાજરાના રોટલા તથા મરચાં આપ્યાં, એટલે ઢોર ચારવા ગયા. એમ મહારાજ દાદા ખાચરના વહેવારની પંડે ખબર રખાવતા હતા. ॥૧૧૪॥

૧૧૫. મહારાજે એકાશિયા કાળની આગાહી કરી

એકાશિયો કાળ પડવાનો હતો અને બીજલ તથા જોધો ભરવાડ ઢોરાં ચારવા ગયા હતા. અને સમી સાંજમાં અષાઢી પાંચમની વીજળી થઈ. પછી જોધે આવી મહારાજને વાત કરી જે, "મહારાજ ! પાંચમની વીજળી થઈ." મહારાજ કહે, "તારી મા વીજળી શું કરવાની છે ? વરસાદ કરવો તે મારા હાથમાં છે કે બીજાના ?" એમ સૌ સાંભળતા મહારાજે સભામાં કહ્યું અને એકાશિયો કાળ પડ્યો. ॥૧૧૫॥

૧૧૬. ગામનું નામ લેતાં અન્ન ન મળે તેની વાત સુરા ખાચરે કરી

એક વખત શ્રીજીમહારાજ દરબારમાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા. તે સમે સુરા ખાચરે આવી મહારાજને વાત કરી જે, "મહારાજ ! કેટલાક ગામનું નામ લીધેથી માણસને અનાજ ન મળે અને અનાજને બદલે જૂતિયાં ખાવાં પડે." મહારાજ કહે, "એવું વળી કયું ગામ છે ?" પછી સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! આજ જીવા ખાચરની ડેલીએ એક ગઢવો આવ્યો હતો. તેને જીવા ખાચરે પૂછ્યું જે, 'ગઢવા ક્યાંથી આવે છે ?' ગઢવો કહે, ' બાપુ, ભગતના ગામથી આવું છું.' જીવા ખાચર કહે, 'ગામનું નામ લે.' ગઢવો કહે, 'તે લીધા જેવું નથી, બાપુ!'

જીવા ખાચર કહે, 'મારે ઘેર અનાજનો સાદ પડે છે ને તું ભૂખ્યો રહીશ ?' તોપણ ગઢવે નામ ન લીધું. પછી જીવા ખાચરે બહુ આગ્રહ કર્યો, ત્યારે ગઢવો બોલ્યો જે, 'બાપુ, હું સાયલા ગામથી આવું છું.' તરત જ જીવા ખાચરે તેના રસોયા માણસને બોલાવ્યો અને ભલામણ કરી જે, 'આ ગઢવાને મેંદાના લોટની રોટલી ઘીમાં બોળીને દેજે અને ઉપર દૂધ, ચોખા ને સાકર જમાડજે.' રસોયો માણસ કહે, "બહુ સારું બાપુ, ફેર નહિ પડે.'

પછી જીવા ખાચર ડેલીએ સૂઈ રહ્યા અને ગઢવાને વિચાર થયો જે, રસોઈને વાર છે એટલે હું ગામ જોવા જાઉં. ગઢવો ગામ જોવા ગયો તે જ વખતે બીજો ગઢવો આવી ડેલીએ બેઠો. તે વખતે તેમનો રસોયો વાળંદ સાંગો કરીને હતો તે બોલાવવા આવ્યો કે 'ગઢવો ક્યાં છે ? હાલ જમવા.' તે સાંભળી ગઢવો બોલ્યો જે, 'ભલે જીવા ખાચર ભલે ! ધાનના સાદ તારી ડેલીએ પડે છે અને તું ભૂખ્યાનું મોઢું જો તેવો નથી.' એમ વખાણ કરીને ગઢવો દરબારમાં જઈ જમી આવ્યો અને રસોયે દરબારના કહેવા પ્રમાણે ગઢવાને ખૂબ જમાડ્યો. ગઢવો જમીને તુરત ચાલતો થયો અને પહેલો આવેલ ગઢવો ગામમાંથી આવી દરબારની ડેલીએ સૂઈ ગયો.

પછી ચાર વાગ્યા એટલે જીવા ખાચર નિદ્રામાંથી ઊઠી, મોઢું ધોઈ પાણી પીને બેઠા. પછી ગઢવો પણ સામી ઓસરીએ બેઠો. પછી દરબારે પૂછ્યું કે, 'કેમ છે ગઢવા ! ખૂબ જમ્યો ને ?' ત્યારે ગઢવો બોલ્યો જે, 'બાપુ ! હજુ પેટમાં ગલુડિયાં બોલે છે ?' તે સાંભળી જીવા ખાચર બોલ્યા, 'ક્યાં ગયો સાંગલો ?' સાંગલો તુરત દરબાર પાસે આવી ઊભો રહ્યો. તે અવસ્થાવાન હતો. તેને દરબારે પૂછ્યું જે, 'કેમ સાંગલા, ગઢવાને જમાડ્યો ને ?' સાંગલો કહે, 'બાપુ ! તમારા કહેવા પ્રમાણે મેંદાની રોટલી ઘીમાં બોળીને ઉપર દૂધ, ચોખા, સાકર

જમાડ્યું.’ તે સાંભળી ગઢવો બોલ્યો જે, ‘તપાસ તપાસ, તેં કોને જમાડ્યું ?’ સાંગલો તુરત જ આંખ આડા હાથ કરીને ગઢવાનું મોઢું જોવા મંડ્યો અને દરબારને કહ્યું જે, ‘બાપુ, પેલો દાઢીવાળો હતો.’ તે સાંભળી દરબારને ક્રોધ ચડ્યો અને પોતાના પગમાંથી મોજડી કાઢી સાંગલા સામું ઘા કર્યો. તે સાંગલો વાંકો વળી ગયો અને ગઢવાના મોઢા ઉપર મોજડી વાગી. ત્યારે ગઢવો બોલ્યો જે, ‘હાશ ! હવે શુકન વાડે(મદદે) થયા એટલે અનાજ મળશે.” તે સાંભળી મહારાજ બહુ જ હસ્યા જે, ગામના નામનો આટલો બધો પ્રતાપ જે મોજડી ખાય ત્યારે અનાજ મળે ! એવું નઠારું નામ કેવાય. ॥૧૧૬॥

૧૧૭. મહારાજે રાંકને અંતકાળે છાતીમાં ચરણ આપ્યાં

શ્રીજીમહારાજ જીવા ખાચરના દરબારમાંથી રાતે બાર વાગ્યે આ દરબારમાં પધારતા હતા અને રસ્તામાં એક રાંક રોતું હતું. તે એમ બોલતું જે, “જીવા ! મોક્ષ દે મોક્ષ દે.” એમ કરતું, પણ મહારાજ સાથે નાજા જોગિયા હતા તેને એમ સમજાણું જે, ‘આ રાંક રોટલો માંગે છે.’ પછી મહારાજ તે રાંક પાસે ઊભા રહ્યા અને નાજા જોગિયા જીવુબા પાસેથી રાત્રીએ આવી એક રોટલો લઈ ગયા અને રાંકના હાથમાં આપ્યો. તે અડધો રોટલો ખાઈ ગયો અને પછી મૂર્છા આવી ગઈ.

પછી મહારાજે તેની છાતી ઉપર ચરણારવિંદ મૂક્યું એટલે તે દેહ મૂકી ગયું. પછી મહારાજ જીવા ખાચરની ડેલીએ પધાર્યા અને જીવા ખાચરને કહ્યું જે, “અમે અભડાણા. કેમ કે, આ રાંકને અમે અડ્યા.” પછી મહારાજે નાજા જોગિયાને કહ્યું જે, “રાંક રોટલો માંગતો નહોતો, પણ મોક્ષ માંગતો હતો.” પછી મહારાજ તથા નાજા જોગિયા પરબારા ઘેલે નહાવા પધાર્યા અને જીવા ખાચરે માણસો મોકલી રાંકને અગ્નિસંસ્કાર કરાવ્યો. તેનાં કેવાં મોટાં ભાગ્ય, જે ભગવાનનો યોગ થયો..!! ॥૧૧૭॥

૧૧૮. મહારાજ સભામાં બેઠા હતા ને બાઈને દિવ્યરૂપે તેડવા ગયા

મહારાજ દાદા ખાચરના દરબારમાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા, અને જીવા ખાચરના દરબારમાં એક બાઈએ દેહ મૂક્યો. તેને મહારાજ તેડવા પધાર્યા અને સૌને દિવ્યસ્વરૂપનાં દર્શન થયાં. અને પછી સચ્ચિદાનંદસ્વામીએ સભામાં સૌને કહ્યું જે, "મહારાજ સભામાં અહીંયાં દેખાય છે, પણ અહીંયાં નથી. પેલા દરબારમાં બાઈએ દેહ મૂક્યો તેને તેડવા પધાર્યા છે; પણ હમણાં સૌ જોજો મહારાજ અજાણ્યા થઈ જાશે." એટલામાં કોઈએ ખબર આપ્યા જે, 'પેલા દરબારમાં એક સાંખ્યયોગી બાઈએ દેહ મેલ્યો.' તે સાંભળી મહારાજ બોલ્યા જે, "રામ રામ રામ રામ, બહુ ખોટું થયું !" એમ મહારાજે કહ્યું. પછી સચ્ચિદાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "હું કહું છું તે ખોટું ?" ॥૧૧૮॥

૧૧૯. મુક્તાનંદસ્વામીએ વાંકમાં આવેલ પાર્ષદને બચાવ્યો

એક પાર્ષદ કાંઈક વાંકમાં આવ્યો હશે, તેને મહારાજે રજા આપી. પછી તે મુક્તાનંદસ્વામી પાસે ગયા અને સ્વામીને કહ્યું જે, "મને મહારાજે રજા આપી છે." ત્યારે સ્વામી કહે, "તું રઘુવીરજી મહારાજની સેવામાં રહે." પછી તેણે રઘુવીરજી મહારાજને કહ્યું જે, "તમે મને તમારી સેવામાં રાખો." પછી રઘુવીરજી મહારાજ શ્રીજીમહારાજ પાસે ગયા અને હાથ જોડીને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે રજા આપી છે તે પાળો મારી સેવામાં રહે છે." મહારાજ કહે, "રઘુવીર ! તમારી સેવામાં રહેતો હોય તો તેના સો ગુન્હા માફ." એમ શ્રીજીમહારાજે રઘુવીરજી મહારાજ ઉપર પ્રસન્નતા જણાવી. ॥૧૧૯॥

૧૨૦. મહારાજ જેઠા મોચીગોરનાં જાંબુડા જમ્યા

શ્રીજીમહારાજ અક્ષરઓરડીમાં વિરાજમાન હતા અને ગામ **શીહોરનો જેઠો મોચીગોર** જાંબુડાની માટલી ભરી લાવ્યો. તે છોડી મહારાજ પાસે થાળમાં ઢગલો કર્યો. પછી જાંબુડાં જળે ધોઈને મૂળજી બ્રહ્મચારીએ

મહારાજને આપ્યાં. પછી મહારાજ જાંબુડાં જમીને બોલ્યા જે, "જેઠા ! આ જાંબુડાનાં મૂળ નદીના કાંઠે હોવા જોઈએ." ત્યારે જેઠો મોચીગોર બોલ્યો જે, "નદીને કાંઠે જાંબુડો છે." પછી મહારાજે જાંબુડાં જમીને અક્ષર-ઓરડીના ઉગમણે ખૂણે વાવ્યો. અને મહારાજનાં સ્નાન કરવાના જળથી તે જાંબુડો મોટો થયો ને તેનાં જાંબુડાં શ્રીજીમહારાજ જમ્યા છે. ॥૧૨૦॥

૧૨૧. મહારાજને પોતાને ત્યાં પધરાવવા વસ્તા ખાચર, ઝીણાભાઈ અને જીવા ખાચરની ખેંચતાણ

ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજ વિરાજમાન હતા. અને **કારિયાણીથી વસ્તા ખાચર** મહારાજને તેડવા આવ્યા, અને **પંચાળેથી ઝીણાભાઈ** તેડવા માટે આવ્યા, અને **સારંગપુરથી જીવા ખાચર** મહારાજને તેડવા માટે આવ્યા. પછી મહારાજે કારિયાણી જવાનો ઠરાવ કર્યો અને રસોયા સાધુને આગલે દિવસે કારિયાણી મોકલ્યા. પછી મહારાજ સવારમાં સાબદા થઈને ચાલ્યા. તે રસ્તે જતા જ્યાં પીપળિયાનો મારગ જુદો પડે છે ત્યાં ગયા. તે વખત જીવા ખાચર સાખી બોલ્યા જે,

ધીંગે દીધેલ ધાન, આડા ઓડા બાંધીને,
રાંકે રટેલ નહિ રામ, સમજાવે તને કોણ શામળા.

પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "જીવા ખાચર ! શું બોલ્યા ?" જીવા ખાચર કહે, "મહારાજ ! કાંઈ નહીં." મહારાજ કહે, "જે બોલ્યા હો તે કહો." પછી જીવા ખાચરે મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! અત્યારે વસ્તા ખાચરના ઘરમાં લાખ રૂપિયા છે; માટે તેને સૌ સારું લગાડે, પણ ગરીબને કોણ સારું લગાડે ?" પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "માણકી જ્યાં જાય ત્યાં આપણે જાવું." પછી માણકીની ડોક ઉપર સરક મૂકી, એટલે માણકી પીપળિયાના મારગે ચાલી. ત્યારે મહારાજ કહે, "સૌ ચાલો સારંગપુર." ત્યારે વસ્તા ખાચર ઉગામેડીના મારગે ચાલી નીકળ્યા. ત્યારે જીવા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ પધારે ને તમે નહિ આવો

તો મારે તમારી સાથે બોલવાનો વહેવાર નહિ રહે.” પછી મહારાજે વસ્તા ખાચરને સમજાવીને સારંગપુર લીધા અને બે સ્વાર મોકલી રસોયા સાધુને કારિયાણીથી સારંગપુર બોલાવ્યાં. ॥૧૨૧॥

૧૨૨. દાદા ખાચરે સોનીને ગામ બહાર કાઢ્યો

ગઢપુરમાં **કાનો** કરીને **પરજિયો સોની** રહેતો હતો. તે ગુંસાઈજીને લાવ્યો. પછી મહારાજે દાદા ખાચરને કહ્યું જે, “કાં તો કાનો સોની રહે, કાં તો હું રહું.” પછી દાદા ખાચરે મહારાજને વિનંતી કરી કહ્યું જે, “આજથી પાંચમે દહાડે ગઢડામાં નહીં રહે.” પછી તેમનામાં હસનભાઈ મુનીમ હતા, તેને દાદા ખાચરે કહ્યું જે, “કાનો સોની ગામમાંથી જાય તેમ કરો.” પછી એક વખત કાનો સોની ગામ ગયો હતો અને તેના દીકરા પાસે તેના ખત બધાં ફેરવી નંખાવ્યાં અને લેણદારોને કહેવરાવ્યું, “જેને લેવું હોય તે આવજો, નહિ તો કાનો સોની દેવાળું કાઢે તેમ છે.” પછી લેણદારો સૌ આવ્યા અને કાના સોની પાસે દેવાળું કઢાવ્યું અને કાનો સોની રાત લઈને બીજે ગામ જતો રહ્યો. ॥૧૨૨॥

૧૨૩. સદાનંદસ્વામીએ ભક્તિબાગે શેરડીના વાઢમાં શિયાળિયાંને સમાધિ કરાવી

મહારાજે ભક્તિબાગે નવી જમીન ખેડાવી વાઢ કરાવ્યો હતો. અને તે વાઢમાં શિયાળિયાં શેરડી બહુ જ કાપતાં હતાં. પછી પાણતિયે (ખેતરમાં પાણી પાનારો) આવી મહારાજને કહ્યું જે, “મહારાજ ! વાઢ થયો છે સારો, પણ શિયાળિયાં શેરડી બહુ જ કાપે છે.” પછી મહારાજે સદાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, “તમે વાઢનું રખવાળું કરવા જાઓ.” પછી સદાનંદસ્વામી રાત્રે વાઢે ગયા ને બધા શિયાળિયાંને સમાધિ કરાવી દીધી. અને શિયાળિયાંની વચ્ચે પોતે સૂતા. પછી સવારે મહારાજ તથા દાદા ખાચર વગેરે સખા ખબર કાઢવા પધાર્યા અને જ્યાં જાય ત્યાં તો ચારેકોર શિયાળિયાં સમાધિમાં પડેલ અને વચ્ચે સદાનંદસ્વામી

સૂતેલા. તે જોઈ મહારાજે જઈને સદાનંદસ્વામીને હાંક મારીને જગાડ્યા. સદાનંદસ્વામી જાગીને મહારાજને પગે લાગ્યા.

મહારાજ કહે, "સદાનંદ ! આ શું કર્યું ?" સદાનંદસ્વામી કહે, "મહારાજ ! સૌને સમાધિ કરાવેલી છે. તે હું સૂઉં ત્યારે બધાએ સૂવું ને હું જાગું ત્યારે સૌ જાગે." પછી મહારાજે કહ્યું જે, "સૌને જગાડો." પછી સદાનંદસ્વામી કહે, "ઊઠો ઊઠો." પછી સૌ શિયાળિયાં સમાધિમાંથી જાગીને પોતપોતાની જાતીનો શબ્દ કરી ચાલ્યા ગયાં. ॥૧૨૩॥

૧૨૪. મહારાજે ભણનારા સંતોને સજાગ કર્યા

એક વખત રાત્રીને સમયે શ્રીજીમહારાજ ભણનારાની ખબર કાઢવા માટે પધાર્યા. અને મોટા ભણનારા બધા સૂઈ ગયા હતા અને ચાર જણ પંચસિદ્ધિનો અભ્યાસ કરતા હતા. તે સમયે મહારાજ ગુપ્ત રીતે જોઈને પાછા વળ્યા. અને સવારે સભા કરીને મહારાજ બોલ્યા જે, "અમારે ચાર ભણનારા રહે અને બીજા સૌ ગુજરાતમાં જાય." ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામીએ મહારાજને કહ્યું જે, "ચાર ભણનારા કોણ ?" એક બાલમુકુંદાનંદસ્વામી, એક વિશુદ્ધાત્માનંદસ્વામી, એક આનંદાનંદ બ્રહ્મચારી અને એક વાસુદેવાનંદબ્રહ્મચારી, તે ચાર જણ રહે."

ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "ભણનારાનો વાંક શું ?" મહારાજ કહે, "સમી સાંજમાં સૂઈ જાય ત્યારે ભણે ક્યારે ?" પછી મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "રાત્રીના બાર વાગ્યા સુધી અભ્યાસ કરશે ને પછી સૂઈ જાશે." ત્યારે મહારાજ કહે, "એમ અભ્યાસ કરે તો રહે." પછી નાના ચાર ભણનારે વિચાર કર્યો જે, "આપણે હવે મોટા ભણનારા ઊઠ્યા પછી બેસવું નહીં. કેમ કે, આપણને પછી પાઠ નહીં આપે." પછી તે ચારે ભણનારા મોટા ભણનારાની અગાઉ આસને ચાલ્યા જાય. પછી બીજે દિવસે કેરીનું ગાડું મંગાવી ભણનારાને કેરીઓ વહેંચી આપી અને મહારાજ રાજી થયા. ॥૧૨૪॥

૧૨૫. મહારાજે હરજી ઠક્કરને કહ્યું, ધન જેવી લગની અમારી મૂર્તિમાં લગાડો

એક વખત શ્રીજીમહારાજ રાત્રીના વખતે જીવા ખાચરના દરબારમાં પધારતા હતા. ત્યારે રસ્તામાં હરજી ઠક્કર દુકાનમાં બેસી નાણાંમેળ કરતા હતા. અને મહારાજ કાળો ધાબળો ઓઢીને હરજી ઠક્કરની પછવાડે ઘણીકવાર ઊભા રહ્યા. અને હરજી ઠક્કર નાણાંમેળ કરતાં બોલતા જાતા કે, "એક પાણની એક પાણ, બે પાણની બે પાણ, ત્રણ પાણની ત્રણ પાણ, ચાર પાણનો હોળાયો, વિદ્યા આવી એક." એમ પાણો મેળવી નાણાંમેળ કરતા. ત્યારે શ્રીજીમહારાજ ઘણીકવાર ઊભા રહીને બોલ્યા જે, "હરજી ઠક્કર ! જેવી આમાં લગની લાગી છે તેવી જો આ મૂર્તિમાં લાગે તો કાંઈ વાંધો રહે નહીં." પછી હરજી ઠક્કર મહારાજને પગે લાગીને બોલ્યા જે, "અહો મહારાજ ! તમે ક્યારના ઊભા છો ?" મહારાજ કહે, "હરજી ઠક્કર ! હું ક્યારનો ઊભો છું. ॥૧૨૫॥

૧૨૬. મહારાજે આખી રાત પરોક્ષનાં કીર્તન સાંભળ્યાં

એક સમયે રાત્રીને વિષે બે બાવા પરોક્ષનાં કીર્તન બોલતા હતા. તે મહારાજે અક્ષરઓરડીમાં સૂતાં સૂતાં સાંભળ્યાં. પછી ત્યાંથી મહારાજ ઊઠીને પૂનમિયા કૂવા ઉપર રાત બધી બેસી રહ્યા. પછી ચાર વાગે મૂળજી બ્રહ્મચારી જાગ્યા અને ઢોલિયામાં જુએ તો મહારાજને દેખ્યા નહીં. પછી મહારાજને ખોળવા માટે બ્રહ્મચારી ચારેકોર ફરી વળ્યા અને જ્યાં કૂવા પાસે ગયા ત્યાં તો મહારાજ કાળો ધાબળો ઓઢીને બેઠા હતા. પછી બ્રહ્મચારીએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! અહીં કેમ બેઠા છો ?" મહારાજ કહે, "પેલા બાવા સમી સાંજનાં કીર્તન બોલે છે, તે સાંભળવા અહીં આવ્યો છું." ॥૧૨૬॥

૧૨૭. હરજી ઠક્કરનાં માતાના પુનર્જન્મની કથા

પાંચુબાની દીકરી હીરુબાઈ કરીને હતાં. તે ચોકમાં રમતાં હતાં. તેને જોઈ મહારાજે હરજી ઠક્કરને કહ્યું જે, "હરજી ઠક્કર ! પેલી છોડી રમે છે તે તમારી મા છે. તેણે અમારે અર્થે થાળ કર્યા નથી, તે સારુ પાંચુબાને ત્યાં જન્મ લીધો છે. તે અમારા અર્થે થાળ કરીને અક્ષરધામમાં જાશે." પછી તેણે મહારાજને અર્થે થાળ કરી મહારાજને જમાડ્યા. પછી તે દેહ મેલી અક્ષરધામમાં ગયાં. પછી પાંચુબાઈ બહુ જ શોક કરવા લાગ્યાં. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "તે ક્યાં તમારી દીકરી હતી ? તે તો હરજી ઠક્કરની મા હતાં. તે અમને થાળ જમાડવા માટે આવ્યાં હતાં. તે થાળ જમાડીને અમારા ધામમાં ગયાં છે. ॥૧૨૭॥

૧૨૮. મહારાજે ખેતાની મા જાનબાઈને જીવતાં કર્યાં

એક વખત ખેતાની તથા ભીમાની મા જાનબાઈ દેહ મેલી ગયાં. તેને ગામની એક ઘાંચણ બાઈ હતી તે ભોંય સુવાડીને ઘેર આવી. અને ખેતો દોડાદોડ શ્રીજીમહારાજ પાસે અક્ષરઓરડીમાં આવ્યો. ને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારી મા મરી જાય છે." તે સાંભળી મહારાજ એક ખેસભર વંડામાં પધાર્યા. ત્યાં પેલી ઘાંચણ પોતાની ઘરની ખડકી બહાર ઊભી હતી. તે મહારાજને જોઈ બોલી જે, "આ ચમચમ કરતો જાય છે, તે શું શ્વાસ ઘાલશે ?"

તે સાંભળી મહારાજ બોલ્યા જે, "ડોશી ! હું શ્વાસ નહિ ઘાલું ત્યારે તું ઘાલીશ ?" પછી મહારાજ વંડામાં પધાર્યા અને જાનબાઈ પાસે જઈને બોલ્યા જે, "જાનબાઈ, એ જાનબાઈ ! નાનાં છોકરાં છે ને ક્યાં જા છ ?" તે સાંભળી બાઈને તુરત આરામ આવ્યો ને સાજી થઈ. પછી તે ઘાંચણ પછવાડે જોવા માટે ગઈ હતી, તે પણ આશ્ચર્ય પામી. મહારાજ કહેતા હતા જે, "આ ખેતો તથા ભીમો, બેઉ જણ પૂર્વે ઝાડવાં હતા. તેને અમારો યોગ થયો એટલે સત્સંગમાં આવ્યા." ॥૧૨૮॥

૧૨૯. ત્રાપસનાં જાનબાઈ દેહ મૂકીને અક્ષરધામમાં ગયાં

ગામ **ત્રાપસ**નાં શ્રીમાળી બ્રાહ્મણ **જાનબાઈ** કરીને હતાં. તે બાલ્યાવસ્થામાં પોતાના પતિનો ત્યાગ કરી ગઢપુર રહ્યાં હતાં. તે સાંખ્યયોગીનો ધર્મ પાળતાં. પછી તેના સસરા તરફના સંબંધી તેડવા માટે આવ્યા. અને તે સૌ હરજી ઠક્કરને ત્યાં ઊતર્યા હતા. પછી મહારાજે પાકાં સીધાં અપાવી રસોઈ કરાવી. અને તે બ્રાહ્મણો રસોઈ જમીને મહારાજ પાસે આવ્યા ને કહ્યું જે, "અમારું માણસ અમને સ્વાધીન કરો." પછી મહારાજે જાનબાઈને કહ્યું જે, "તમે ઘેર જાઓ." પછી તે સાંભળી તે બાઈનું લોહી-માંસ બળી ગયું અને કાળા ઠીકરા જેવી કાયા થઈ ગઈ. અને પોતાના મનમાં એમ થયું કે, 'મને ભગવાને જાકારો દીધો, માટે હવે મારું કોણ ધણી ?!' પછી તે બાઈને હરજી ઠક્કરને ઘેર લઈ ગયા અને ઘડીવાર થઈ એટલે દેહ ત્યાગ કરી દીધો.

પછી બ્રાહ્મણ સૌ મહારાજ પાસે આવી વિનંતી કરવા લાગ્યા જે, "મહારાજ ! બાઈ તો દેહ મેલી ગઈ." પછી મહારાજ હરજી ઠક્કરને ત્યાં પધાર્યા અને બાઈને ઓશીકે મહારાજ જઈને બેઠા. અને બાઈની જમણી આંખ્ય મહારાજે ઊંચી કરી, ને બોલ્યા જે, "જાનબાઈ, એ જાનબાઈ ! અમે તમારી ઉપર બહુ જ રાજી થયા છીએ." પછી તે બાઈ દેહ મૂકી અક્ષરધામમાં ગયાં. અને મહારાજે બ્રાહ્મણોને કહ્યું જે, "લ્યો આ તમારું માણસ, જેનો જીવ હતો તે ત્યાં ગયો અને આ દેહ તમારો છે તે લઈ જાઓ." પછી મહારાજ દરબારમાં પધાર્યા. ॥૧૨૯॥

૧૩૦. મહારાજે સુરા ખાચરને કહ્યું, અમે અમારું રડી લીધું ને દાડો કરી લીધો

એક વખત મહારાજ લક્ષ્મીબાગમાં પધાર્યા હતા અને ઓટા ઉપર બેઠકે બેસીને બહુ જ દિલગીર થયા અને નેત્રમાંથી જળ ચાલવા માંડ્યાં.

તે જોઈ સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! રડ્યા કેમ ?" મહારાજ કહે, "સુરા ખાચર ! તમારી પાછળ રોનારા તે રોવે, મારી પાછળ કોણ રોવે ?" મહારાજ કહે, "તેથી મેં મારું રડી લીધું." પછી સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! અમારી પાછળ દાડા કરે." મહારાજ કહે, "અમે મોટા મોટા વિષ્ણુયાગ કર્યા તે અમારો દાડો કર્યો." સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! અમારી ઉપર દેરી કરે." ત્યારે મહારાજ કહે, "મેં ગોપીનાથજીનું મંદિર કર્યું, તે દેરું કર્યું." સુરા ખાચર કહે, "અમારે તો પાળિયો બેસારે." ત્યારે મહારાજ કહે, "ગોપીનાથજીને પધરાવ્યા છે, તે અમારો પાળિયો પધરાવ્યો છે." એમ મહારાજે લક્ષ્મીવાડીમાં વાત કરી. ॥૧૩૦॥

૧૩૧. મહારાજે લક્ષ્મીવાડીએ સંતોને મૂળા ને તલ જમાડ્યા

મહારાજ લક્ષ્મીવાડીએ પધાર્યા હતા અને સાથે પાંચસે પરમહંસ હતા. પછી વાડીમાંથી મૂળા ધોઈને લાવ્યા અને મહારાજ આગળ મોટો ગંજ કર્યો. અને પાંચ મણ તલ સંત પાસે ધોવરાવીને લાવ્યા. પછી મહારાજે સૌ સંતને વહેંચી આપ્યા. ॥૧૩૧॥

૧૩૨. મહારાજે મૂળા ઉછાળ્યા તે સર્વે સંતો તથા દેવોએ લીધા

બીજે દિવસ મહારાજ લક્ષ્મીવાડીએ પધાર્યા હતા અને સંત મૂળા ધોઈને લાવ્યા. પછી મહારાજે ઊભા થઈને મૂળા ઉડાડવા માંડ્યા. તે લેવાને માટે સર્વે સંત ઊભા થયા અને કેટલાક દેવ પણ વિમાનમાં બેસીને તે પ્રસાદી લેવા માટે આવ્યા હતા. અને મુક્તાનંદસ્વામી પણ તે પ્રસાદી માટે સભામાંથી ઊઠ્યા હતા. પછી મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "આ મૂળા અનંત જન્મના રોગ ટાળે તેવા છે." પછી સ્વામી કહે, "હા મહારાજ." પછી સ્વામી પ્રસાદીનો મૂળો જમ્યા. ॥૧૩૨॥

૧૩૩. મહારાજને લક્ષ્મીરામે દાદાના પુત્રજન્મની વધામણી આપી

મહારાજ લક્ષ્મીવાડીએ બેઠક છે ત્યાં વિરાજમાન હતા અને લક્ષ્મીરામ દેરાશ્રીએ જઈને મહારાજને વધામણી આપી જે, "મહારાજ ! દાદા ખાચરને ત્યાં દીકરાનો જન્મ થયો. તે સાંભળી મહારાજે પાંચસે રૂપિયાની ઊતરી પહેરી હતી તે લક્ષ્મીરામને આપી. ॥૧૩૩॥

૧૩૪. મહારાજે બાવા ખાચરની ભવિષ્યવાણી કહી

મહારાજ ઉગમણા બારના ઓરડાની ઓસરીએ વિરાજમાન હતા ને કેરીયું જમતા હતા. ત્યાં બાવા ખાચર આવીને મહારાજ પાસે ઊભા રહ્યા. તેને મહારાજે પ્રસાદીની કેરીઓ આપી. એમ ઘણીકવાર કેરીની પ્રસાદી બાવા ખાચરને જમાડતા. પછી બાવા ખાચરની માતુશ્રી જસુબાઈએ મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! નાના છોકરાને બહુ કેરીયું જમાડો છો, તે વાવળી(બાળકને થતો પેટનો રોગ) થાશે." મહારાજ કહે, "જસુબાઈ ! બાવા ખાચર કેરીયુંભર જ રહેશે." પછી તે મોટા થયા ત્યારે કેરીઓના વખતમાં(સીઝનમાં) બહુધા કરીને કેરીઓ જમતા. ॥૧૩૪॥

૧૩૫. મહારાજ અને બાળક બાવા ખાચર

મહારાજ જ્યારે ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન થતા ત્યારે બાવા ખાચર મહારાજનો ઢોલિયો ઝાલીને ઊભા થાતા. અને મહારાજ પોતાનું જમણું ચરણારવિંદ લાબું કરતા, એટલે બાવા ખાચર મહારાજનાં ચરણારવિંદનો અંગૂઠો ધાવતા. અને મહારાજ જ્યારે અક્ષરઓરડીમાં પૂજા કરવા બેસતા ત્યારે બાવા ખાચર મહારાજને પ્રદક્ષિણા ફરતા. ॥૧૩૫॥

૧૩૬. મહારાજે જમણા ચરણમાંથી તેજ પ્રગટ કરી પત્ર લખાવ્યો

શ્રીજીમહારાજ **અક્ષરઓરડી**માં રાત્રીના સમયે વિરાજમાન હતા અને **શુકમુનિ** પાસે કાગળ લખાવતા હતા. પછી દીવો બુઝાઈ ગયો અને કાગળ લખવો અધૂરો રહ્યો. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "શુકમુનિ !

લખોને, કેમ બેઠા ?" શુકમુનિ કહે, "દીવો ઓલાઈ ગયો, શી રીતે લખાય ?" પછી મહારાજે પોતાનું જમણું ચરણારવિંદ ઢોલિયા ઉપર લાંબું કર્યું. તે અંગૂઠામાંથી દીવા જેટલો પ્રકાશ કર્યો ને શુકમુનિએ પત્ર પૂરો કર્યો. પછી મહારાજે ચરણારવિંદ તાણી લીધું એટલે પ્રકાશ મટી ગયો. ॥૧૩૬॥

૧૩૭. શુકમુનિની અપૂર્વ ભક્તિભાવના

એક વખત શુકમુનિ અક્ષરઓરડીની ઓસરીમાં લખતા હતા, તે રાત બધી લખ્યું ને ચૌદ પાનાં સવાર થઈ ત્યાં લખ્યાં. પછી મહારાજે ઓરડીમાંથી આવી પાનાં હાથમાં લઈ જોયા વિના ફાડી નાંખ્યાં ને ફળીમાં નાંખી દીધાં; તોપણ શુકમુનિ કાંઈ બોલ્યા નહીં. પછી નિત્યાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "શુકમુનિ ! તમને કાંઈ સંશય થયો નહીં ? જે રાત બધી ઉજાગરો કરીને લખ્યું ને મહારાજે જોયા વિના પાનાં ફાડી નાંખ્યાં ?" શુકમુનિ કહે, "મારે મહારાજને રાજી કરવા હતા, તે પાનાં ફાડીને રાજી થયા." ॥૧૩૭॥

૧૩૮. મહારાજે શુકમુનિને નાહ્યા વિના જમાડ્યા

એક વખત શુકસ્વામી લખતા હતા ને દિવસના દશ વાગી ગયા. પછી પોતાને નદીએ નાહવા જવું હતું, પણ કોઈ સંઘાથ મળે નહીં. પછી મહારાજ આવીને બોલ્યા જે, "શુકમુનિ ! શું વિચાર કરો છો ? અમે ક્યારેક નાહ્યા વિના ખાઈ લેતા." પછી શુકમુનિ ભંડારે જઈને જમી આવ્યા. ॥૧૩૮॥

૧૩૯. ડભાણિયો બળદ, આંબો અને શુકમુનિની પ્રશંસા

મહારાજ લક્ષ્મીવાડીએ પધારતા ત્યાં એક આંબો હતો. તે મહારાજ જ્યારે ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન થાય ત્યારે આંબાની ડાળો મહારાજનાં મસ્તક ઉપર અડે. તે જોઈ મહારાજ બોલતા જે, "આ આંબો બહુ જ

ઉતાવળો થાય છે.” અને મહારાજ કહેતા જે, “**ડભાણિયો આંબો** ને ડભાણિયો **બળદ** અને ડભાણના **શુકમુનિ**, તે ત્રણ જેવા મારે ઉપયોગમાં આવ્યાં છે તેવું બીજું કોઈ આવ્યું નથી.” અને મહારાજ કહેતા જે, “આ શુકમુનિ મારા હાથપગ છે ને મારો ઉછાળો છે.” એમ શ્રીજીમહારાજ શુકમુનિની પ્રશંસા ઘણીકવાર કરતા હતા. ॥૧૩૯॥

૧૪૦. મહારાજે દાદા ખાચરને ડોશીનું માથું કાપવા કહ્યું

ગઢપુરમાં એક ડોશી મહારાજનો થાળ કરતી. તે મહારાજને જમાડ્યા પહેલાં પોતે દરેક ચીજ ચાખતી. પછી મહારાજે એક દિવસ દાદા ખાચરને કહ્યું જે, “દાદા ! તું મારી પ્રસાદી ખા અને હું પેલી ડોશીની પ્રસાદી ખાઉં.” પછી મહારાજે કહ્યું જે, “દાદા ! જા તે રાંડનું માથું કાપી નાંખ.” પછી દાદા ખાચરે પાંચ રૂપિયા આપી પગે લાગીને કહ્યું જે, “માતાજી ! હમણાં બીજે ગામ જાઓ અને પાંચ દિવસ પછી આવજો.” પછી તે બાઈ માંડવધાર ગઈ અને દાદા ખાચર મહારાજ પાસે આવી અક્ષરઓરડીમાં બેઠા.

પછી મહારાજે પૂછ્યું, “કેમ દાદા, ડોશીનું માથું કાપ્યું ?” પણ દાદા ખાચર કાંઈ જવાબ દે નહીં. પછી મહારાજે બે-ચાર વાર કહ્યું જે, “કેમ દાદા બોલતો નથી ?” પછી દાદા ખાચર કહે, “મહારાજ ! તમારું ભજન કરે તેનું માથું મારાથી કેમ કપાય ?” પછી મહારાજ બહુ જ રાજી થયા અને દાદા ખાચરને છાતીમાં ચરણારવિંદ આપ્યાં ને કહ્યું જે, “ખરો દાદો..!” ॥૧૪૦॥

૧૪૧. નારદજી શ્રીજીમહારાજનાં દર્શને આવ્યા

શ્રીજીમહારાજ અક્ષરઓરડીમાં વિરાજમાન હતા ને નારદજી મહારાજનાં દર્શને આવ્યા; તે દિવ્યદેહ સોતા આવ્યા. પછી મહારાજને આવી દંડવત કરી પગે લાગ્યા, પણ પોતાને દેહની સ્મૃતિ નહીં કે હું કયા દેહે આવ્યો છું ?” પછી મહારાજ બોલ્યા જે, “નારદજી ! અમારે એક

એક રુંવાડે કરોડ કરોડ સૂર્યની કાંતિ છે, તે અમે છુપાવી રાખી છે." પછી નારદજીને ખબર પડી જે, હું દિવ્ય દેહે આવ્યો છું. પછી મહારાજને પગે લાગ્યા અને કહ્યું જે, "મહારાજ ! હું ભૂલી ગયો." ॥૧૪૧॥

૧૪૨. શુકમુનિએ મહારાજની શીખા કાપી લીધી

એક વખતે શ્રીજીમહારાજ અક્ષરઓરડીમાં ઉઘાડે મસ્તકે ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન હતા અને પોતાની શિખા એક હાથે ઊંચી કરી હતી અને શુકમુનિ પાસે બેઠા બેઠા લખતા હતા. પછી મહારાજનો સંકલ્પ જાણી શુકમુનિએ હાથમાં કાતર લઈને મહારાજની શિખા કાપી લીધી. તે શિખા હાલ વરતાલ અક્ષરભુવનમાં કાષ્ઠની મૂર્તિના માથે છે, તે સોનાના વાળામાં બાંધેલી છે. ॥૧૪૨॥

૧૪૩. સેવામાં નાના નાના બ્રહ્મચારીને રાખવાની વાત કરી.

મહારાજે મૂળજી બ્રહ્મચારીને કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી ! હવે તો તમે વૃદ્ધ થયા, માટે અમે નાના નાના બ્રહ્મચારી સેવામાં રાખશું." બ્રહ્મચારી કહે, "મહારાજ ! બહુ સારું." ॥૧૪૩॥

૧૪૪. ગઢપુર મંદિરનું ખાતમુહૂર્ત કરાવ્યું ને વરતાલ આવ્યા

ગોપીનાથજી મહારાજનાં મંદિરનો પાયો નાંખવો હતો અને તેનું ખાતમુહૂર્ત કરાવવા પોતે બેઠા. અને રામચંદ્ર ભટ્ટ પાસે ખાતમુહૂર્ત કરાવ્યું. અને પછી મહારાજને વરતાલ પધારવું હતું, તે રામચંદ્રને પૂછ્યું કે, "અમારે કયે દિવસે વડતાલ જવાનું મુહૂર્ત છે ?" તે રામચંદ્ર ભટ્ટે જ્યોતીષ જોઈને જણાવ્યું કે, "મહારાજ ! આજે સારું મુહૂર્ત છે. પછી આઠ દિવસ પછી આવશે. માટે જવા વિચાર હોય તો આજ પસ્તાનું કરો." પછી મહારાજે રામચંદ્ર ભટ્ટને પોતાની પાઘડી આપી. રામચંદ્રે પાઘડી લઈને પોતાના ઘરની કોઠી ઉપર મૂકી ને બીજે દિવસ મહારાજ વડતાલ પધાર્યા. પછી હસનભાઈએ રામચંદ્રને ઘેર જઈને કહ્યું

જે, "પાઘડી ક્યાં મેલી છે ?" રામચંદ્ર કહે, "આ કોઠી ઉપર પડી." પછી હસનભાઈ પાઘડી લઈને ચાલ્યા ગયા. તે પાઘડી જૂનાગઢની સુખ શય્યામાં છે. ॥૧૪૪॥

૧૪૫. મહારાજે કણબીની બાઈને નિશ્ચય કરાવ્યો

ગઢડા પાસેના ગામ **રાજપીપળા**ની કોઈ એક **કણબીની બાઈ** હતી. તેના મનમાં એક શંકા રહેતી જે, 'સ્વામિનારાયણ બાઈઓ ભેગા રહે છે, તે ધર્મ શી રીતે રાખતા હશે ? તેની મારે પરીક્ષા કરવી છે.' પછી તે બાઈ ગઢપુર આવી અને ઉત્તરાદા બારના ઓરડાની ઓસરીએ બેઠી. અને મહારાજ તેને નિશ્ચય કરાવવા માટે ફળી વચ્ચે બાજોઠ નાંખી ઊભા ઊભા સ્નાન કરવા મંડ્યાં. અને સ્નાન કરીને વસ્ત્ર બદલાવતી વખતે મહારાજે બાઈને દિવ્ય સ્વરૂપે દર્શન આપ્યું. તે જોઈ બાઈ તુરત જ મહારાજનાં પગમાં પડી ને પગે લાગી. અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે તો સાક્ષાત્ પુરુષોત્તમનારાયણ છો !" ॥૧૪૫॥

૧૪૬. મહારાજે શાલીગ્રામ સંન્યાસી સાથે રમૂજ કરી

એક વખત મહારાજ સભામાં વિરાજમાન હતા અને **શાલીગ્રામ સંન્યાસી** મહારાજનાં દર્શને આવ્યા. તેને જોઈને મહારાજ કહે, "લક્ષ્મીરામ ! આ શાલીગ્રામ સંન્યાસીનો જન્મ કયા નક્ષત્રમાં છે ?" લક્ષ્મીરામ કહે, "મહારાજ, અશ્વલેખામાં છે." મહારાજ કહે, "ચગી તો ચગી ને ફગી તો ફગી." એટલે લક્ષ્મીરામ કહે, "હા." તે ભેળા શાલીગ્રામ સંન્યાસી દંડ લઈને તેની પાછળ દોડ્યા, તે લક્ષ્મીરામ રસોડામાં ગરી ગયા. અને શાલીગ્રામ સંન્યાસીએ રસોડામાં જઈને એક દંડ બરડામાં માર્યો, અને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારી મશ્કરી કરે ને તું પણ ભેળો કરે છે ?" પછી સભામાં આવી મહારાજને પગે લાગીને બેઠા. પછી મહારાજ કહે, "કેમ શાલીગ્રામ ?" શાલીગ્રામ સંન્યાસી કહે, "મહારાજ ! એક દંડ જઈને માર્યો, હવે પછી તે બોલશે નહીં." ॥૧૪૬॥

૧૪૭. ખીમા સુતારે કળિયુગી બાવાનો વેશ કરી રાજીપો લીધો

ગઢપુરમાં એક **ખીમો** કરીને સુતાર હતો અને તે મહારાજને રાજી કરવા માટે કળિયુગના બાવાનો વેશ કરી સભામાં આવતો. તે પોતાના જેવો ટીખળી માણસ હશે તેને રામકી કરતો. તેને માથે એક ઘોડિયું મેલતો અને અંદર એક બાળકને સુવારતો. અને એક બાળકને પોતે કેડમાં તેડતો ને એકને ખંધોલે બેસાડતો. અને અસલ બાવાનો વેશ કરીને સભામાં આવતો. અને મહારાજને રાજી કરવા માટે બોલતો જે, "દેખ રંડી ! આ બધા કલિયુગકા ભેખ બેઠા હે !" એમ મહારાજને ઘણીકવાર નવાજીને રાજી કરતો ને મહારાજ તેને રાજી થઈ પ્રસાદી આપતા. ॥૧૪૭॥

૧૪૮. ખીમા સુતારે હસનભાઈનું રમૂજી કીર્તન ગાયું

એક વખત હસનભાઈએ વેપાર કર્યો હતો અને તેને ખોટ ગઈ. તે સમયે ખીમો સુતાર મહારાજને પગે લાગવા આવ્યો. ને તેની મૂછો બહુ મોટી હતી એટલે મહારાજે તેની મૂછ તાણી. ત્યારે તે સભામાં બોલ્યા જે,

વાલે મારી મૂછડી તાણી, હસનો થયો ધૂડધાણી;
વાલે મારી મૂછડી તાણી...

મહારાજ કહે, "એ તારું કામ નથી, એ તો બ્રહ્માનંદસ્વામીનું કામ છે." ॥૧૪૮॥

૧૪૯. મહારાજને અંગરખાની કસ અર્પણ કર્યાનું પુણ્ય

મહારાજ ઘેલે આથમણે આરે નહાવા પધાર્યા હતા. અને ત્યાં મહારાજ સ્નાન કરી રહ્યા પછી વરસાદ વરસવા મંડ્યો; તે સાધુએ મહારાજને માથે લાકડીઓની છત્રી કરી. તેમાં લાકડીઓનાં ત્રણ ઠેબાં ચીંથરે કરીને બાંધ્યાં, પણ ચોથું ઠેબું બાંધવા ચીંથરું મળે નહીં. તે

સમે ગામ **રાજકોટ**ના એક **ગરાસિયા** ત્યાં ઊભા હતા. તેણે પોતાના અંગરખાની કસ તોડીને સાધુને આપી. અને કહ્યું જે, "લ્યો, બાંધો ચોથું ઠેબું." તે જોઈ મહારાજ બોલ્યા જે, "આનું દ્રૌપદીના જેટલું તો પુન્ય થઈ રહ્યું." ॥૧૪૯॥

૧૫૦. જીવા ખાચરે મહારાજ માટે મંડીલ ફાડી આપ્યું

મહારાજ જીવા ખાચરના દરબારમાં ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન હતા અને શેરડીનો સાંઠો સુધારતા હતા. તે સુધારતાં સુધારતાં મહારાજની આંગળીએ છરી વાગી. પછી સૌ પાટો બાંધવા માટે ચીંથરું ગોતવા મંડ્યા. તે સમયે જીવા ખાચરે પોતાના માથે મોટું મંડીલ(જરિયેલ દોરનો ફેંટો) બાંધ્યું હતું. તે ફાડીને મહારાજને આંગળીએ પાટો બાંધ્યો. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "જીવા ખાચર ! આ શું કર્યું ?" જીવા ખાચર કહે, "મહારાજ ! તમારે અર્થે કામ ન આવે તો શા કામનું ?" ॥૧૫૦॥

૧૫૧. મહારાજે ગઢવીને પોતાના ધામનો મહિમા કહ્યો

એક સમે મહારાજ સભા કરી દરબારમાં વિરાજમાન હતા અને પાંચસેં પરમહંસ તથા હરિજનની સભા ભરાઈને બેઠી હતી. તે સમે એક ગઢવી દરબારમાં આવ્યો અને સભા જોઈ બોલ્યો જે, "અહોહો..! આ બધા સમાસે ક્યાં ? આખું જગત મુંડી નાખ્યું !" મહારાજ કહે, "ગઢવા ! મારું ધામ તારા વાડા જેવડું નથી જે, ચોમાસું હોય ને ઢોરાં બહાર રહે છે." મહારાજ કહે, "મારું ધામ તો અષ્ટાવરણ પાર છે." પછી ગઢવો મહારાજને હાથ જોડીને પગે લાગ્યો જે, "મહારાજ ! તમે સત્ય કહો છો. મેં જાણ્યું જે, મારા વાડા જેવડું હશે." ॥૧૫૧॥

૧૫૨. જીવા ખાચર ઉપર મહારાજનો રાજીપો

એક વખત મહારાજને બહાર જવાનું થયું હતું. પછી જીવા ખાચરે પોતાના રહેવાના ઓરડામાં મહારાજને બહાર જવા માટે ખાડો

કર્યો. તે જોઈ મહારાજ બોલ્યા જે, "આ શું કર્યું ?" જીવા ખાચર કહે, "મહારાજ ! તમારા અર્થે કામ ન આવે ત્યારે શા કામનું ?" મહારાજ કહેતા જે, "આ બે વાત મારા જીવમાં સાંભરે છે." ॥૧૫૨॥

૧૫૩. મહારાજની સુગથી સ્ત્રી-પુરુષની સભા નોખી થઈ

એક દિવસ મહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા. તેવામાં એક ગઢવી આવ્યો. તે બાઈ-ભાઈની સભા નોખી ભાળી બોલ્યો જે, "અહોહો ! આ બ્રહ્મમાં કોણે ભેદ પાડ્યો ?" મહારાજ કહે, "ગઢવા, આ કોઈ નોખા બેસે તેવા નથી, પણ હું એક સુગાળવો આવ્યો છું, તે મારી સુગ સૌને ચડી ગઈ છે; નહીં તો તે કોઈ નોખા બેસે તેવા નથી." પછી ગઢવી મહારાજને પગે લાગીને ચાલ્યો ગયો. ॥૧૫૩॥

૧૫૪. ચોખા જેવા થવાશે ત્યારે ધામમાં જવાશે

એક સમે **ધરમપુરથી કુશળકુંવરબાઈ**એ લીલી ડાંગર હાથે ફોલીને કોથળી ભરીને ચોખા ગઢપુર મોકલ્યા હતા અને મહારાજની આગળ સભામાં તે કોથળી મેલી. પછી મહારાજે કોથળીનું મોં છોડીને હાથમાં ચોખા લીધા અને સભામાં સૌને દેખાડ્યા જે, "આ શું કહેવાય ?" ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ, ચોખા કહેવાય." મહારાજ કહે, "ઉપર ફોતરું હોય તો ?" સ્વામી કહે, "ડાંગર કહેવાય." મહારાજ કહે, "આ ચોખા જેવા થવાશે, ત્યારે અક્ષરધામમાં જવાશે." એમ મહારાજે સભામાં વાત કરી. ॥૧૫૪॥

૧૫૫. વાણીથી મહારાજને રાજી કર્યા

મહારાજ દરબારમાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા અને કોઈએ આવી મહારાજને પૂછ્યું જે, "મહારાજ ! તમે કંઠી કેમ પહેરતા નથી ?" મહારાજ કહે, "મારો કોઈ ગુરુ થાય તો કંઠી પહેરું." પછી તે બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમે તો ભગવાન કહેવાઓ છો, તે તમારો

ગુરુ કોણ થાય ? સર્વનાં માતા-પિતા તમે છો." પછી મહારાજ તેની ઉપર રાજી થઈ ગયા કે, "બોલતાં ઠીક આવડ્યું." ॥૧૫૫॥

૧૫૬. કુંડલીના ભોજા લુવારની સેવાથી મહારાજ રાજી થયા

મહારાજ ગોપીનાથજી મહારાજનું મંદિર કરાવતા હતા ને ઉગમણે આરે સંત પથરા કાઢતા હતા અને મહારાજ ત્યાં પધાર્યા હતા. એક મોટો પથરો હતો તેને સંત ભાંગતા, પણ તેના કટકા થાય નહીં. તે સમે ગામ **કુંડલી**નો લુવાર **ભોજો** કરીને હતો. તે મહારાજનાં દર્શને આવ્યો. પછી મહારાજને પગે લાગીને સંત જ્યાં પાણો ભાંગતા હતા ત્યાં આવ્યો, ને કહ્યું જે, "લાવો મહારાજ મારા હાથમાં ઘણ." પછી સંતના હાથમાંથી ઘણ લઈને પથ્થરની સાંધ્યમાં છીણી ભરાવી, ને ઘણ ઊંચો ઉપાડી છીણી ઉપર માર્યો, તે પથ્થરના બે કટકા થઈ ગયા. તે જોઈ મહારાજ બહુ જ પ્રસન્ન થયા ને ભોજાને છાતીમાં ચરણારવિંદ આપ્યાં. ॥૧૫૬॥

૧૫૭. ભોજા લુવારની તકની સેવાથી મહારાજ રાજી થયા

એક વખત મહારાજની ઘોડી માટે મોરડો(મોઢા પર પહેરાવવામાં આવતો ચામડા કે સુતરની દોરીનો) ભરીને ગામ કુંડલાના રાઠોડ લાવ્યા હતા. અને ચોકડાને ભરકડી(ભમરકડી) નહોતી, તે ભોજા લુવાર કરીને લાવ્યા. પછી તે મહારાજને આપી. તે જોઈને મહારાજ બહુ જ રાજી થયા. ॥૧૫૭॥

૧૫૮. મહારાજની પરીક્ષા કરવાની રીત

એક વખત મહારાજ પાંચ સારા સંત તથા પાંચ હરિભક્ત લઈને બેઠા અને મહારાજે સૌને કહ્યું જે, "અમે પૂછીએ ત્યારે જવાબ આપશો ?" પછી પાંચે જણા માળા લઈને મહારાજ સામે બેઠા. મહારાજ

પૂછે જે, "ફલાણા સાધુ કેવા ?" ત્યારે સંત કહે, "બહુ સારા." તો મહારાજ માળાનો મણકો મેલે અને ફરી પૂછે જે, "ફલાણા સંત કેવા ?" સંત કહે જે, "અમે માળા ફેરવીએ છીએ." એમ મહારાજ સૌની પરીક્ષા કરતા. ॥૧૫૮॥

૧૫૯. મોટીબાએ શ્રીહરિનાં થાળનું સીધું જોવાનું નિયમ લીધું

એક વખત મહારાજ વાસુદેવનારાયણને ઓરડે બેઠા હતા અને જમતાં જમતાં ભાતમાં કપાસિયાનું મીંજ(બીજની અંદરનો ભાગ) નીકળ્યું. તે જોઈ મહારાજ બોલ્યા જે, "મોટીબા ! તમે અમારા થાળના ચોખા જોવાને યોગ્ય નહીં. કેમ જે, ભાતમાં કપાસિયાનું મીંજ આવ્યું. અને તમારા સેવક અમારા થાળનું સીધું જોવે છે." પછી મોટીબાએ એવો નિયમ રાખ્યો જે, મહારાજનાં થાળનું સીધું પોતે જોવું. ॥૧૫૯॥

૧૬૦. દાદાને સંતોમાં હેત કરવાનો વિવેક શિખવ્યો

એકવાર મહારાજે અક્ષરઓરડીમાં દાદા ખાચરને પૂછ્યું જે, "દાદા ! તારે કેવા(કયા) સંત સાથે હેત ?" ત્યારે દાદા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! મારે ભજનાનંદસ્વામી સાથે હેત." મહારાજ કહે, "અમારી ભેળો રહ્યો છે ને બંધાણો ક્યાં ?" પછી મહારાજ કેટલાક સારા સંતને તથા હરિજનને મુક્તાનંદસ્વામી, ગોપાળાનંદસ્વામી, બ્રહ્માનંદસ્વામી તથા નિત્યાનંદસ્વામી, એવા મોટા સદ્‌ગુરુ સાથે હેત રાખવા ભલામણ કરતા. ॥૧૬૦॥

૧૬૧. ઉકા ખાચરને નીચી ટેલ-સેવાનું વ્યસન

મહારાજ કહે, "જે સેવા કરશે તેને ભજનાનંદસ્વામીની ગોળી ખાવી નહીં પડે. કેમ કે, સેવાએ કરીને પૂર્વનાં પાપ પણ બળે છે." કેમ કે, સેવા તો ઉકા ખાચરની શ્રીજીમહારાજે વખાણી. ઉકા ખાચરને

શ્રીજીમહારાજ પૂછતા જે, "તમે પૂજા કરો છો ?" ત્યારે કહે જે, "હા." મહારાજ કહે, "તમારે કેટલી મૂર્તિ છે ?" ઉકા ખાચર કહે કે, "મહારાજ ! મારે પાંચસેં મૂર્તિઓ છે."

તે સવારમાં ત્રણ વાગે ઊઠી દરબારમાંથી વાળતાં વાળતાં ઠેઠ ખળખળિયા સુધી વાળી રસ્તો સાફ કરતા જે, 'મારા સાધુને કાંકરા વાગશે.' એમ જાણીને સેવા કરતા. અને સાધુ લઘુશંકા કરતા તેનાં માટલાં ભરીને બહાર પાદર નાંખી આવતા. અને પછી નાઈધોઈને શ્રીજીમહારાજ પાસે પગે લાગવા આવતા. તે વાત શ્રીજીમહારાજે વચનામૃત(ગ.મ.૨૫)માં લખી છે જે, "ઉકા ખાચરની પેઠે ટેલ સેવા કર્યાનું વ્યસન હોય તેને ગમે તેવી મલિન વાસના હોય તે બળી જાય." ॥૧૬૧॥

૧૬૨. અક્ષરઓરડીની પાછળ અપાસરો પાડીને સદાવ્રત બંધાવ્યું

અક્ષરઓરડીની પછવાડે પ્રથમ અપાસરો હતો. તે રાતમાં સંતે બારણું પાડીને સવારમાં દાદાગુરુને(પ્રભુતાનંદસ્વામી) જારનો ટોપલો ભરીને સદાવ્રત દેવા બેસાર્યા. તે સવારમાં ગામનું મહાજન જોવા આવ્યું જે, 'સ્વામિનારાયણના સાધુએ આપણો અપાસરો પાડીને ત્યાં સદાવ્રત દેવા માંડ્યું.' તે સારુ ગામમાં હડતાલ પાડી. પછી લાધા ઠક્કરને મહારાજે કહ્યું જે, "તમે ભાવનગર જઈ વજેસિંહજી દરબારને મળો." લાધા ઠક્કર તે દિવસ સ્વાર થઈ ભાવનગર ગયા. અહીંયાં મહાજને વિચાર કરી પાંચસે રૂપિયા એકઠા કર્યા અને ભાવનગર જવું, એવો ઠરાવ કર્યો.

પછી લાધા ઠક્કરે ભાવનગર જઈ વજેસિંહ દરબારને કહ્યું જે, "દાદા ખાચર ઘેર નથી ને મહાજને હડતાલ પાડી છે. અને સ્વામિનારાયણના સાધુ એક તરણાને પણ તોડે નહીં અને મહાજન કહે છે જે, "અમારો અપાસરો પાડી નાંખ્યો. તે ઠેકાણે દાદા ખાચરનું

ઘર હતું, ત્યાં સ્વામિનારાયણે સદાવ્રત બંધાવ્યું છે. તે માટે મહાજને ગામમાં હડતાલ પાડી છે." પછી ગઢડાથી મહાજન ભાવનગર ગયું અને દરબારને મળવા માટે ગયા. ત્યારે દરબારે કહ્યું જે, "આજ મારે અવકાશ નથી." એમ ચાર-પાંચ દિવસ સુધી મહાજનને દરબારે જવાબ આપ્યો નહીં. અને ખરચી હતી તે બધી ખૂટી ગઈ. પછી મહાજન સૌ દરબારને પગે લાગી ગુન્હાની માફી માગી ગઢડે આવ્યા. ॥૧૬૨॥

૧૬૩. મહારાજે માફી માંગીને હડતાલ ખોલાવી - ક્ષમાનિધયે નમઃ

ઝીણાભાઈનો દીકરો હઠીભાઈ હતો. તે રમતાં રમતાં બજારમાં અપાસરાની ઓસરીમાં જઈને થૂંક્યો. તેથી મહાજને ગામમાં હડતાલ પાડી. પછી શ્રીજીમહારાજને ખબર પડી એટલે મહારાજ અપાસરા પાસે જઈ ઊભા રહ્યા. એટલામાં જહોરખ કરીને ગોરજી અપાસરામાં ઊભા હતા, તે મહારાજને ભાળી બહાર આવી મહારાજને પગે લાગ્યા અને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે અહીં ક્યાંથી ? અહીં શા માટે આવ્યા ?" મહારાજ કહે, "આ તો છોકરું છે, તે અજાણ્યે થૂંક્યો હશે; તેને માટે આટલું બધું તોફાન હોય ?" જહોરખ કહે, "મહારાજ ! અપરાધ ક્ષમા કરશો ને હમણાં હડતાલ ખોલાવું છું." પછી મહારાજ દરબારમાં પધાર્યા. ॥૧૬૩॥

૧૬૪. વડતાલ સમૈયે જવા શ્રીહરિએ પ્રેમીભક્તોની આજ્ઞા માંગી

એક સમે મહારાજને વડતાલ પધારવું હતું અને મોટીબા વિગેરે સૌ કહે, "મહારાજને ગઢડેથી જવા દેવા નહીં." પછી મહારાજ ઘોડીએ સ્વાર થયા. પછી માણકીની વૃત્તિ બાઈઓએ તાણી લીધી. તેથી માણકી ફરીફરીને વાસુદેવનારાયણના ઓરડા સામી ઊભી રહે. પછી મહારાજ કહે, "આ ગઢડાના પાર્ષદ અમારી ઘોડીની વૃત્તિ ખેંચી લે છે; એવા પ્રેમી છે." પછી મહારાજે મોટીબા વિગેરેને કહેવરાવ્યું જે, "હવે તમે આજ્ઞા આપો એટલે વડતાલ જઈએ." પછી બાઈઓએ કહેવરાવ્યું જે,

"પાછા વહેલા ગઢપુર આવો, તો રજા આપીએ." પછી મહારાજ કહે, "જાઓ, સમૈયો કરીને તુરત પાછા આવીશું." પછી મહારાજને રજા આપી એટલે મહારાજ વડતાલ પધાર્યા. (તે ઉપર પ્રેમાનંદ સ્વામીએ કીર્તન કર્યું છે જે, માણકીએ ચડ્યા રે મોહન વનમાળી...) ॥૧૬૪॥

૧૬૫. નિર્વિકારાનંદ અને નિર્વિકલ્પાનંદ વિમુખ થયા

એક વખત મહારાજ આથમણે આરે ઘેલામાં મોટો પથ્થર છે, ત્યાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા. તે સમે નિર્વિકલ્પાનંદ તથા નિર્વિકારાનંદ, બન્ને જણ સભામાં આવ્યા. અને તેને એવું માન હતું કે, મુક્તાનંદસ્વામી તથા નિત્યાનંદસ્વામીની જોડે બેસવું. પછી તેનું માન ટાળવા માટે શ્રીજીમહારાજે રોઝો ઘોડો શણગારીને મંગાવ્યો, અને પોતાનાં વસ્ત્ર-અલંકાર નિત્યાનંદસ્વામીને પહેરાવ્યાં અને રોઝા ઘોડા ઉપર બેસાર્યા; અને માણકી ઘોડી ઉપર પોતે બેઠા અને વાજતે ગાજતે દરબારમાં પધાર્યા. તે જોઈને નિર્વિકારાનંદ તથા નિર્વિકલ્પાનંદ, બન્ને ચાલ્યા ગયા. તે નિર્વિકલ્પાનંદ આમોદ ગામમાં જઈ દીનાનાથ ભટ્ટને મળ્યા અને નિર્વિકારાનંદ ડભોઈ ગામમાં મઠ બાંધી રહ્યા. ॥૧૬૫॥

૧૬૬. ભગવાનાનંદસ્વામી(કીડીસખી) વિમુખ થયા

ભગવાનાનંદસ્વામી કરીને એક ગવૈયા સંત હતા અને તેનું બીજું નામ કીડીસખી હતું અને પોતે ગાયનકળામાં બહુ જ હોશિયાર હતા; પણ પોતાને ગુણનું માન વિશેષ હતું. તે જ્યારે પ્રેમાનંદસ્વામી સભામાં ગાયન કરતા ત્યારે શ્રીજીમહારાજ તેમની વારંવાર પ્રશંસા કરતા. આમને કોઈ દિવસ શ્રીજીમહારાજ વખાણતા નહીં. તેથી પોતાના મનમાં એમ રહેતું જે, 'હું તો મોટા રાજાને રંજન કરું તેવો છું, પણ મહારાજની ગણતરીમાં નથી.' પછી તેનું માન ટાળવા માટે શ્રીજીમહારાજ એકવાર સભામાં બોલ્યા જે, "કીડીસખીનો કાંઈ રાગ છે ! જેવો અમારે મૂળદ્વારે રાગ છે તેવો રાગ છે !"

તે સાંભળીને તે સંત પોતાનો સરોદ લઈ સભામાંથી પરબારા ચાલી નીકળ્યા અને બોટાદ ગયા. ત્યાં ભગાશેઠને મળ્યા. ભગાશેઠે કહ્યું, "સ્વામી, એકલા કેમ ?" સ્વામી કહે, "મારું અપમાન શ્રીજીમહારાજે સભામાં કર્યું જે, 'વાહ ! કીડીસખીનો રાગ વાહ ! જેવો અમારે મૂળદ્વારે રાગ છે, તેવો રાગ છે !" પછી ભગાશેઠે બહુ જ સમજાવ્યા જે, "સ્વામી ! ધન્ય ઘડી ધન્ય ભાગ્ય ! ભગવાનના મૂળદ્વાર જેવો આપણે રાગ ક્યાંથી હોય ! આવો, હું તમને મેલવા આવું." પછી સંતે કહ્યું, "હું તો મોટા રાજાને રાજી કરું તેવો છું." પછી તે સત્સંગ બહાર ગયા અને પતનો રોગ થયો. અને પછી બહુ હેરાન થઈ દેહ મેલી ગયા. ॥૧૬૬॥

૧૬૭. જોગીદાસ ખુમાણનું નામ સાર્થક તે વાત

જીવા ખાચરના કારજમાં ગામ **આંબરડી**ના **જોગીદાસ ખુમાણ** કરીને કાઠી હતા, તે ગઢપુર આવ્યા હતા અને સભામાં મહારાજનાં દર્શને આવ્યા. પછી મહારાજે સભામાં તેને પૂછ્યું જે, "જોગીદાસ ખુમાણ ! તમારે પરસ્ત્રી સામું જોવાય ત્યારે આંખમાં મીઠું ભરો છો, તેનું કારણ શું ?" જોગીદાસ ખુમાણ કહે, "મહારાજ, મારી માએ મારું નામ જોગીદાસ ખુમાણ પાડ્યું છે; તે હું જોગીઓનો દાસ કહેવાઉં. તે માટે મારાથી પરસ્ત્રી સામું કેમ જોવાય ? અને જોઉં તો મારા ગુરુ લાજે, એટલે આંખમાં મીઠું ભરું છું." પછી મહારાજે સૌ સંતને કહ્યું જે, "જુઓ, આને કેટલી બધી લાજ છે જે, 'હું જોગીઓનો દાસ કહેવાઉં !' એમ લાજ રાખે તો ધર્મ પળે, નહીં તો ધર્મ પળે નહીં." ॥૧૬૭॥

૧૬૮. અખંડવૃત્તિવાળા સિદ્ધાનંદસ્વામીની મોટ્યપ

જીવા ખાચરના કારજમાં સૌ કાઠી ભેળા થયા હતા. પછી સૌ કાઠી મહારાજ પાસે આવ્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! અમને મુક્તાનંદસ્વામીનાં દર્શન કરાવો." પછી મહારાજ કહે,

"મુક્તાનંદસ્વામીનાં દર્શન કરવાં છે કે તેથી મોટા હોય તેનાં દર્શન કરવાં છે ?" ત્યારે સૌ બોલ્યા જે, "તેથી મોટા હોય તેનાં દર્શન કરાવો." પછી સિદ્ધાનંદસ્વામી ઉગમણે આરે નદીમાં પથ્થર કાઢતા હતા, ત્યાં શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા અને કાઠીઓને કહ્યું જે, "મારી મૂર્તિ રાખવી તેમાં આ મોટા છે અને લોકવહેવારે મુક્તાનંદસ્વામી મોટા છે." એમ મહારાજે કાઠીઓને કહ્યું, એટલે કાઠી સૌ સિદ્ધાનંદસ્વામીને પગે લાગ્યા. ॥૧૬૮॥

૧૬૯. મહારાજે યુક્તિથી ધોતિયું ન આપ્યું

એક વખત શ્રીજીમહારાજ અક્ષરઓરડીમાં વિરાજમાન હતા અને કોઈ સંતે મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારે ધોતિયું ફાટી ગયું છે." પછી મહારાજ કહે, "મહાપુરુષ, સભામાં આવજો, ત્યાં આપીશ." પછી મહારાજ સીત્તેર થીગડાંવાળું ધોતિયું ઓઢીને સભામાં બેઠા અને સૌ સંત સાંભળતાં મહારાજે કહ્યું જે, "જેને આટલાં થીગડાં હોય તે ધોતિયું માગવા આવજો." પછી તે સંત છાનામાના સભામાં બેસી રહ્યા. ॥૧૬૯॥

૧૭૦. મહારાજે યુક્તિથી માંદા, સાજામાંદા સંતોને છૂટા પાડ્યા

એક વખત ઘણાક સંત માંદા થયા હતા. તેમાં કેટલાક સાજામાંદા હતા. તેથી મહારાજે જાણ્યું જે, આમાં કેટલાક માંદા છે ને કેટલાક સાજા છે; માટે સૌ એક સાથે ગણાય છે. માટે તેનો કાંઈક ઉપાય કરીએ." પછી ભંડારીને બોલાવીને મહારાજે કહ્યું જે, "આજ મીઠું નાંખીને બાજરાના લોટની રાબ કરજો, એટલે માંદા સંત સૌને પીવાય." પછી મહારાજે સૌ માંદાને બોલાવ્યાં ને કહ્યું જે, "આ મીઠાની રાબ સૌ પીવો." પછી કેટલાક બોલ્યા જે, "મહારાજ ! અમે તો સાજા છીએ." પછી માંદા સંતને બાજરાના લોટની રાબ પાઈને સાજા કર્યા. ॥૧૭૦॥

૧૭૧. માણસિયા બાપુ એકાદશીએ બેશુદ્ધ થયા

ગઢપુરમાં રામપ્રતાપજી મહારાજે કાઠીને પૂછ્યું જે, "તમે દુબળા કેમ ? ત્યારે કાઠી કહે, "તમારા ભાઈ એક એકાદશી લાવ્યા છે જે પંદર દિવસ થાય એટલે આવીને ઊભી રહે છે; તે ઉપવાસ કરવો પડે અને જ્યાં પાંચ દિવસ થાય ને કાંઈક સમો વળે ત્યાં ફડકો પડે જે, આવી...આવી...! તેણે કરીને સુકાઈએ છીએ." એમ વાત કરે છે, તેટલામાં માણસિયો કરીને કાઠી હતો તે જાણીને મોંઢે ફીણ આણીને પડ્યો. પછી ચાર જણ ઝોળીમાં નાંખીને મહારાજ પાસે લાવ્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ માણસિયો મરી જાય છે."

મહારાજ કહે, "શું છે ?" કાઠી કહે, "મહારાજ ! એકાદશી રહ્યો છે." એમ જ્યાં કહે છે ત્યાં ગામમાં છોકરું મરી ગયું; તેની મરણપોક પડી. તે સાંભળી કાઠી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! ઝટ કરો. આ એકાદશીએ એક તો લીધો અને માણસિયો મરી જાશે." પછી મહારાજ કહે, "જાઓ, સૌ એકટાણું જમજો." તે સાંભળી માણસિયો સૂતો હતો તે બેઠો થઈ ખોંખારો કર્યો, ને મહારાજને પગે લાગ્યો. મહારાજ કહે, "કેમ માણસિયા ?" માણસિયો કહે, "મહારાજ ! હું તો ભૂખે મરી જાતો હતો, તે હવે જીવતો થયો." ||૧૭૧||

૧૭૨. મુક્તાનંદસ્વામીના કીર્તનમાં તોછડાઈ નહીં

મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "તમારાં કીર્તનમાં તોછડાઈ બહુ જ આવે અને મુક્તાનંદસ્વામીનાં કીર્તનમાં તોછડાઈ નહીં." ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે, "હા મહારાજ, મુક્તાનંદસ્વામીનાં કીર્તનમાં કાંઈ તોછડાઈ નહીં હોય." એમ કહી સ્વામી મુક્તાનંદસ્વામીનાં કીર્તનનું પદ બોલ્યા જે, "મુક્તાનંદ કહે મૂરખ લોક પાધરા દીસે પાજી જો." પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે, "જુઓ મહારાજ, આમાં કાંઈ છે તોછડાઈ?" ||૧૭૨||

૧૭૩. ક્ષમાનિધિ મહારાજે બાળકની પાસે ક્ષમા માંગી

મહારાજ લક્ષ્મીવાડીએ જતા હતા અને એક છોકરાને મહારાજની સોટી અડી ગઈ. પછી મહારાજ પાછા વળીને ઊભા રહ્યા અને ગામમાંથી બશેર પેંડા લાવી છોકરાને આપ્યા. અને મહારાજે છોકરાને કહ્યું જે, "છોકરા, તને સોટી વાગી ?" છોકરો કહે, "ના મહારાજ, મને કાંઈ વાગ્યું નથી. અને મારાં ધન્યભાગ્ય કે તમારી સોટી મને અડી !" પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "કેમ છોકરા, તું રાજી છો ?" છોકરો કહે, "હા મહારાજ, હું બહુ જ રાજી છઉં." પછી મહારાજ લક્ષ્મીવાડીએ પધાર્યા. ॥૧૭૩॥

૧૭૪. દાદાએ ગોપીનાથજીને બસો વિઘા જમીન સમર્પણ કરી

ગોપીનાથજી મહારાજ પધરાવ્યા પછી દાદા ખાચરને મહારાજે કહ્યું જે, "દાદા ! ગોપીનાથજીદેવ તો પધરાવ્યા, પણ તેમને નિરંતર થાળ ધરવા માટે જોશે." ત્યારે દાદા ખાચર કહે, "મહારાજ ! જેમ તમે કહો તેમ કરું." પછી મહારાજ કહે, "હું કહું તેટલી જમીન આપો." પછી શ્રીજીમહારાજ તથા દાદા ખાચર તથા બીજા પાર્ષદને સાથે લઈ મહારાજ રાધાવાડીએ પધાર્યા અને અડતાળાના માર્ગેથી અણવાણે પગે(અડવાણે-પગરખા વિના) ચાલ્યા, તે ફરતાં ફરતાં ઉગામેડીના માર્ગે આવીને ઊભા રહ્યા. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "દાદા ! આટલી જમીન આપ." પછી દાદા ખાચરે બસ વિઘા જમીન કૃષ્ણાર્પણ કરી."

એ વખતે ગામ સુંદરિયાણાના પુજો શેઠ શ્રીજીમહારાજની સાથે હતા. તે મહારાજ અણવાણે પગે ચાલ્યા, તે પગલે પગલેથી ચરણ રજ લીધી. અને પછી મહારાજ દરબારમાં પધાર્યા ત્યારે લાડુબા બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! ક્યાં પધાર્યા હતા ?" મહારાજ કહે, "દાદા ખાચરે ગોપીનાથજીના થાળમાં બસે વિઘા જમીન આપી." પછી લાડુબા બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! દાદાનાં ઢોર ક્યાં ચરશે ? માટે બે માર્ગ વચ્ચે થોડીક

જમીન દાદા ખાચરને ખાતે રહેવા દ્યો." પછી બે માર્ગ વચ્ચે ખૂણો પડતર રાખ્યો. તેમાં સ્ટેશન છે તે જગ્યા રખાવી. ||૧૭૪||

૧૭૫. મહારાજે અયોધ્યાપ્રસાદજીને સંતરૂપી કામધેનુ આપી

અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ અમદાવાદ જવા તૈયાર થયા. પછી મહારાજ સભામાં વિરાજમાન હતા ત્યાં આવી દંડવત કરી મહારાજને પગે લાગ્યા. અને બહુ જ દિલગીર થયા ને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! રઘુવીરજી મહારાજને તો વડતાલ ગામડીયું ગામ તે કાંઈ ફિકર નહીં, પણ મારે તો અમદાવાદ જેવું શહેર તેમાં રહેવું અને મારી પાસે કાંઈ વિદ્યા નહીં, તેમ દ્રવ્ય પણ નહીં." પછી શ્રીજીમહારાજે સભા સામું જોયું, ત્યાં તો નિરંજનદાસસ્વામીને મહારાજે દેખ્યા અને પોતા પાસે બોલાવ્યાં. અને અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજને કહ્યું જે, "લ્યો, આ તમને કામધેનુ આપું છું, તેને જમાડીને જમજો અને તે કહે તેમ કરજો." પછી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજને મહારાજ બથમાં ઘાલીને મળ્યા અને વાંસો ઠપકારી મહારાજે કહ્યું જે, "જાઓ, હું તમારી ભેળો છું." પછી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ અમદાવાદ પધાર્યા અને સ્વામીએ જેમ કહ્યું તેમ તેમણે કર્યું. ||૧૭૫||

૧૭૬. ગોપીનાથજી મારું સ્વરૂપ છે તેનાં દર્શન કરજો

શ્રીજીમહારાજ જ્યારે સ્વધામ જવાને તૈયાર થયા ત્યારે જીવુબા, લાડુબા તથા જસુબા વિગેરેએ મહારાજની પ્રાર્થના કરી ને કહ્યું જે, "મહારાજ ! અમારે તમારાં દર્શનનું નિયમ છે, તે હવે કોનાં દર્શન કરીને જમીએ ?" પછી શ્રીજીમહારાજે કહ્યું જે, "આ ગોપીનાથજી છે તે જ મારું સ્વરૂપ છે. માટે તેમનાં દર્શન કરીને જમજો." પછી મોટીબા, લાડુબા તથા જસુબા વિગેરે જ્યારે ગોપીનાથજી મહારાજનાં દર્શને આવે ત્યારે ગોપીનાથજી મહારાજને શ્રીજીમહારાજરૂપે દેખતાં, પણ ત્રિભંગી મૂર્તિ ન દેખતાં. ||૧૭૬||

૧૭૭. મહારાજે ખીમા સુતાર પાસે સુખડની કંઠીઓ તૈયાર કરાવી

ગઢડામાં શ્રીજીમહારાજ દાદા ખાચરના દરબારમાં શ્રીવાસુદેવ નારાયણના ઓરડાની આગળના ફળિયામાં, લીંબડાની છાયા નીચે સભા ભરી બેઠા હતા અને સભાનું કામ ચાલું કર્યું હતું. એટલામાં ગામના જ હરિભક્ત નામે ખીમા, ઉર્ફે ખીમજી કલ્યાણ, જ્ઞાતે ગુર્જર સુતાર સભામાં આવ્યા. અને પોતે એક નાળિયેરની કાચલીમાંથી બનાવેલી કંઠી શ્રીજીમહારાજને અર્પણ કરી. તે કંઠી જોઈને શ્રીજીમહારાજ બહુ જ પ્રસન્ન થયા. તેમજ બ્રહ્માનંદસ્વામી, ગોપાળાનંદસ્વામી, સર્વે હરિજન અને સંતો પણ તે જોઈને બહુ રાજી થયા. શ્રીજીમહારાજ તે કંઠી હાથમાં લઈ એમ બોલ્યા જે, "આવી જ, પરંતુ સુખડની અથવા તુલસીની કંઠી પહેરવાનો રિવાજ આજથી આપણા સંપ્રદાયમાં શરૂ કરવો." અને સર્વ હરિજનોએ તે આજ્ઞા કબૂલ રાખી.

પછી શ્રીજીમહારાજે પ્રસન્ન થઈને ખીમા સુતારને સુખડની અથવા તુલસીની કંઠીઓ બનાવવા આજ્ઞા કરી. પરંતુ પાસેનાં ગામોમાં અથવા શહેરોમાં સુખડનો અભાવ હોવાથી ખીમા સુતારે શ્રીજીમહારાજ પ્રત્યે વિનંતી કરી જે, "આસપાસ કોઈ ગામમાં કે શહેરમાં સુખડ મળવું શક્ય જણાતું નથી." પછી શ્રીજીમહારાજ બોલ્યા કે, "સુરતમાં સુખડ જોઈએ તેટલું તમોને મળી શકશે, એટલે સુરતથી સુખડ લાવો." ખીમાભક્ત તુરત તૈયાર થયા અને પગરસ્તે ભાવનગર પહોંચ્યા. અને ત્યાંથી વહાણમાં સુરત જવા રવાના થયા. તેમની સાથે એક બ્રાહ્મણ(વૈરાગી બાવો ?) ભાવનગરથી તે જ વહાણમાં તેમની સાથે થયો. ખીમાભક્તની કમરમાં પૈસાની વાંસળી હતી તે તે બ્રાહ્મણની નજરે ચડી અને તે તેણે ધ્યાનમાં રાખી.

બેઉ જણા વહાણમાં પ્રવાસ કરે છે અને રસ્તામાં રાત થઈ એટલે ખીમાભક્ત સ્વામિનારાયણના નામની ધૂન કરવા લાગ્યા. પેલો બ્રાહ્મણ આ ધૂન સાંભળી ચીડાણો અને કહેવા લાગ્યો કે, "સ્વામિનારાયણ તે વળી

કોણ છે ? અને આ શું બડબડ કરી રહ્યા છો ?" આ સાંભળી ખીમાભક્તે ધીમા અવાજે નામસ્મરણ ચલાવવા માંડ્યું. પરંતુ તે પણ પેલા બ્રાહ્મણને સહન ન થયું અને ગુસ્સે થઈ બોલ્યો જે, "તારો સ્વામિનારાયણ ખરો હશે તો તને આજ રાતમાં બચાવશે !" પરંતુ ખીમાભક્તે નામસ્મરણ ન છોડતાં તેનો જવાબ વાળ્યો કે, "તમારાથી બને તે કરશો."

પછી રાતના અગિયાર વાગ્યાનો સુમાર થતાં ખીમાભક્ત નિદ્રાવશ થઈ ગયા; એટલે પેલા બ્રાહ્મણે અડદના દાણા તેમના ઉપર છાંટવાનો પ્રયત્ન શરૂ કર્યો. કારણ કે, તે બ્રાહ્મણ મ્લેચ્છ વિદ્યામાં સારું જ્ઞાન ધરાવતો હતો અને તેનો તેને મનમાં બહુ જ ગર્વ હતો. અને આવા પ્રયોગથી ઘણાની પ્રાણહત્યા તેણે કરી હતી. તેણે લગભગ અર્ધો શેર અડદના દાણા તેમના ઉપર છાંટ્યા. અને હવે આ ડોસો ઠેકાણે થઈ ગયો હશે, એમ માની સંતોષ કરી નિહાળતો બેઠો. ખીમાભક્ત પાંચેક કલાક ઊંઘ લીધા બાદ જાગ્રત થયા અને નામસ્મરણ કરતાં કરતાં ઊઠીને પથારીમાં જુવે તો જ્યાંત્યાં અડદ વેરાયેલા નજરે જોયા. અને તે બાબત કંઈ પણ ધ્યાનમાં ન લેતાં બધા અડદ ભેળા કરી એક રૂમાલને છેડે બાંધી લઈ ખડિયામાં મૂકી દીધા. તે બધું જોઈ તે બ્રાહ્મણ મનમાં ભયભીત થયો અને વિચાર કરવા લાગ્યો કે, 'આ રીતે મેં ઘણાના પ્રાણ લીધા છે, અને આ ડોસો ઊભો થયો ! આ એક અજબ જેવી વાત છે !'

પછી બીજે દિવસે વહાણ સુરત બંદરે પહોંચ્યું અને બેઉ જણ બંદર પર ઊતરી એક ધર્મશાળામાં ઊતર્યા. ખીમાભક્તે નાઈધોઈ પૂજાપાઠ કરી રસોઈ કરી. તેમાં પોતાની પાસે રૂમાલમાં જે અડદ ભેગા કરી સાથે લીધા હતા તેની દાળ બનાવી. બધી રસોઈ તે બ્રાહ્મણના દેખતાં જમ્યા, એટલે પેલો બ્રાહ્મણ વધારે ગભરાણો અને મનમાં સમજ્યો કે, 'આ ડોસલ મારા કરતાં મ્લેચ્છ વિદ્યામાં બહુ જ વધારે પ્રવીણ હોવો જોઈએ.' ખીમાભક્ત જમી રહ્યા પછી બ્રાહ્મણને બોલાવી કહ્યું કે, "હવે

મારા સ્વામિનારાયણનો ચમત્કાર તને બતાવું.” એટલું સાંભળતાં જ પેલો બ્રાહ્મણ પગમાં પડ્યો અને “મારી ભૂલ થઈ” એમ કહી ક્ષમા યાચવા લાગ્યો. એટલે ખીમાભક્તે તેને કહ્યું કે, “આજથી કોઈ પણ જીવની હિંસા હું નહિ કરું, એમ પાણી મૂક એટલે ક્ષમા જ છે.” તે બ્રાહ્મણે ડોસલની આજ્ઞા માન્ય કરી હાથમાં પાણી લઈને મૂક્યું જે, “આજથી કોઈ પણ જીવની હિંસા હું નહિ કરું.”

પછી તે બ્રાહ્મણે ખીમાભક્તને પૂછ્યું જે, “મને તમારા સ્વામિનારાયણ ક્યાં છે ? તે કહો. મારે તેમનાં દર્શન કરવાં છે.” બ્રાહ્મણની તીવ્ર જિજ્ઞાસા જોઈ તેને ખીમાભક્તે કહ્યું કે, “કાઠિયાવાડમાં ગઢડા કરીને ગામ છે ત્યાં છે અને હું તે જ ગામનો વતની છું.” પછી સુખડનું વહાણ ભર્યા બાદ તે બ્રાહ્મણને શ્રીજીમહારાજ પાસે લઈ જઈને કહ્યું કે, “આ અમારા સ્વામિનારાયણ પોતે જ છે.” આ પ્રમાણે પેલા બ્રાહ્મણને દર્શન કરાવ્યાં.

પછી તે બ્રાહ્મણે બધી બનેલી હકીકત શ્રીજીમહારાજને કહી તેમની ક્ષમા માગવા લાગ્યો અને પોતાને શરણે સ્વીકાર કરી, આશ્રિત કરી લેવા વારંવાર વિનવવા લાગ્યો. એટલે શ્રીજીમહારાજે કૃપા કરી પોતાનો આશ્રિત બનાવ્યો. પછી ખીમા સુતાર લાવેલા સુખડમાંથી કંઠીઓ બનાવવા લાગ્યા અને શ્રીજીમહારાજે તે કંઠીઓ બધા સત્સંગી બાઈ-ભાઈઓને ગળામાં પહેરવાનો રિવાજ ત્યારથી ખીમા સુતારને હાથે ચાલુ કર્યો. ॥૧૭૭॥

૧૭૮. બીમાર સંતનું સામર્થ્ય અને મહારાજની ટકોર

ગઢપુરમાં એક સંતને તાવ બહુ આવ્યો હતો. પછી તે સંત તાવને ગોદડીમાં મૂકીને પોતે એક કોર જઈને બેઠા. તે વખતે શ્રીજીમહારાજે આવીને સંતને કહ્યું જે, “મહાપુરુષ ! આમ કેમ છેટે બેઠા ? એટલું તમારું પ્રારબ્ધ કોણ ભોગવશે ? માટે તમારું પ્રારબ્ધ તમે ભોગવી

લ્યો." અને તે ગોદડું છેટે પડ્યું પડ્યું તરફડતું હતું. પછી મહારાજે કહ્યું એટલે સંતે તે તાવને અંગીકાર કર્યો. ||૧૭૮||

૧૭૯. નારણદાસ સમાધિવાળાનાં ડગલા માટે ચાળાચૂંથણાં

એક વખતે ગઢપુરમાં મુક્તાનંદસ્વામીને કોઈક હરિભક્તે ડગલો આપ્યો હતો. પછી સ્વામીએ સભામાં કહ્યું જે, "જેને ડગલો ન હોય તે મારી પાસેથી લઈ જજો." પછી નારણદાસ સમાધિવાળા હતા તે પોતાનો જૂનો ડગલો ઉકરડામાં સંતાડી આવ્યા. પછી કોઈક ભંડારીએ તે ઉકરડામાં દેવતા નાંખ્યો એટલે ડગલો માંહેથી સળગ્યો ને ધુમાડા નીકળવા મંડ્યા. પછી સૌ લોક ભેળા થઈને તે ઉકરડો ફોળવા મંડ્યા; ત્યાં તો માંહેથી ડગલો નીકળ્યો. તે જોઈને સૌ કહેવા લાગ્યા જે, "આ કોનો ડગલો? આ કોનો ડગલો ?" પછી કોઈકે તે ડગલો ઓળખ્યો જે, આ તો નારણદાસજીનો ડગલો છે. પછી નારણદાસને બોલાવીને તે ડગલો તેમને પાછો આપ્યો. સમાધિવાળા હતા પણ ચાળાચૂંથણા કહેવાણા. ||૧૭૯||

૧૮૦. આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીજીની આંખોની દવા કરી

ગઢપુરમાં સદ્‌ગુરુ બ્રહ્મચારી આનંદાનંદસ્વામીની આંખો બહુ દુ:ખવા આવી હતી. પછી મહારાજે લીંબુ મંગાવીને માંહે વડાગરું મીઠું વટાવીને નાંખ્યું. પછી આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીને બોલાવીને વાસુદેવનારાયણના ઓરડે તે રસ સ્વામીની આંખોમાં નાંખ્યો. અને બીજો દિવસ થયો એટલે આંખો દીવા જેવી સારી થઈ ગઈ. અને પછી જીવનપર્યંત ક્યારેય પણ આંખો દુ:ખવા આવી નહીં. ||૧૮૦||

૧૮૧. મહારાજે રામશરણજી તથા હરિશરણજીને જનોઈ આપી

શ્રીજીમહારાજે ગઢપુરમાં રામશરણજી મહારાજ તથા હરિશરણજી મહારાજને દરબારમાં જનોઈ દીધી હતી. અને બેઉનાં નામ શ્રીજીમહારાજે રામશરણજી તથા હરિશરણજી પાડેલાં હતાં, ને બન્નેના માથે હાથ મેલી મહારાજ રાજી થયા. ||૧૮૧||

૧૮૨. મોટીબાની ભવિષ્યવાણી રતનબાઈને સત્ય થઈ

ગઢપુરમાં મોટીબા હતાં તેમને દર્શને **ગઢાળી**નાં ભાવસાર બાઈ **રતનબાઈ** આવ્યાં હતાં. તેમને મોટીબાએ છેટેથી ભાળીને કહ્યું જે, "રતન, તું એટલે રહેજે, તારા પેટમાં દીકરો છે; માટે મને અડીશ નહીં." પછી પૂરા માસ થયા ત્યારે તેમને દીકરો અવતર્યો. તે સવા મહિનાનો થયો ત્યારે તેને મોટીબાને પગે લગાડવા લાવ્યાં. પછી મોટીબાએ તેને રૂમાલ આપીને હરિ એવું નામ પાડ્યું. ॥૧૮૨॥

૧૮૩. મોટીબાની ભવિષ્યવાણી પાનબાઈને સત્ય થઈ

ગામ **દાડમા**ના **પાનબાઈ** કરીને બ્રાહ્મણ બાઈ હતાં. તે ગઢપુર મોટીબાનાં દર્શને આવ્યા. ત્યારે મોટીબાએ કહ્યું જે, "પાન, તું એટલે રહેજે હો, તારા પેટમાં દીકરો છે." પછી તેને પૂરા માસ થયા એટલે દીકરાનો જન્મ થયો, તેનું નામ ઈશ્વર પાડ્યું. ॥૧૮૩॥

૧૮૪. મોટીબાની ભવિષ્યવાણી બ્રાહ્મણ બાઈને સત્ય થઈ

ગામ **ઉમરાળા**ની **શ્રીમાળી** બ્રાહ્મણ બાઈ હતાં. તે ગઢપુરમાં મોટીબાનાં દર્શને આવ્યા. તેને મોટીબાએ કહ્યું જે, "બાઈ, તું એટલે રહેજે, તારા પેટમાં દીકરો છે." પછી પૂરા માસ થયે તે બાઈને પુત્ર આવ્યો, તેનું નામ જટાશંકર પાડ્યું અને તે શ્રીજીમહારાજનાં એકાંતિક ભક્ત થયા. ॥૧૮૪॥

૧૮૫. લાડુબાનું સમર્પણ

ગઢપુરમાં ગોપીનાથજી મહારાજનું મંદિર ચણાતું હતું અને કડિયાના પગારના રૂપિયા ચઢ્યા હતા. પછી મહારાજે લાડુબાને કહ્યું જે, "લાડુબા, કડિયાના પગાર ચઢ્યા છે." પછી લાડુબા પોતાને પગમાં પહેરવાનાં સોનાનાં કડલાં હતાં તે પટારો ઉઘાડી લાવીને મહારાજને આપ્યાં. અને મહારાજને કહ્યું જે, "લ્યો આ કડલાં અને કડિયાના પગાર ચૂકાવો." એવો લાડુબાને શ્રીજીમહારાજનો વિશ્વાસ હતો. ॥૧૮૫॥

૧૮૬. ગવૈયા જિષ્ણુદાસને બાવા ખાચરે પ્રસાદીનો હાર આપ્યો

એક વખત **અમદાવાદ**ના **જિષ્ણુદાસ** કરીને ગવૈયા સાધુ ગઢપુર આવ્યા હતા. તેણે ગોપીનાથજી મહારાજનાં મંદિરની પછવાડે પ્રદક્ષિણામાં બેસીને ગાયનનો આલાપ કર્યો. તે સાંભળી બાવા ખાચર બહુ જ રાજી થયા અને સાધુને કહ્યું જે, “સ્વામી, માંગો તે આપું.” જિષ્ણુદાસજી કહે, “શ્રીજીમહારાજ જે હાર પહેરતા તે હાર મને આપો. તે હારમાં એક મોતી તથા એક પરવાળું હતું. તે હાર લેવાને માટે બાવા ખાચર પોતાને ઘેર ગયા. ત્યારે લાડુબાએ કહ્યું જે, “બાવા, પટારો ઉઘાડીને શું કરે છે ?” બાવા ખાચર કહે, “ફૂઈ, ગવૈયા સાધુએ ગાવણું કર્યું તે સાંભળીને હું બહુ જ રાજી થયો છું; તેમને આ હાર આપવો છે.”

પછી લાડુબાએ કહ્યું જે, “તું ગાંડો થા મા ગાંડો, આ હાર કાંઈ ગાવણાના આલાપમાં અપાય નહીં. આ તો જ્યારે અક્ષરપતિ પ્રકટ પુરુષોત્તમ આ પૃથ્વી ઉપર પધાર્યા હોય અને મોટીબા ફૂઈ જેવાં તથા રાજબાઈ ફૂઈ જેવાં તથા મારા જેવાં સાથે આવ્યાં હોય, અને તેમણે સેવાએ કરીને રાજી કર્યા હોય ત્યારે આ હાર મળે; અમથો આ હાર મળે તેવો નથી.” પછી જ્યારે લાડુબા ધામમાં ગયાં ત્યારપછી બીજીવાર તે ગવૈયા સાધુ આવીને બાવા ખાચરને રાજી કરીને તે હાર તેઓ લઈ ગયા હતા. ॥૧૮૬॥

૧૮૭. રાજબાઈનો અભૂતપૂર્વ ત્યાગ, ભક્તિ તથા સ્વધામગમન

ગઢપુરમાં **રાજબાઈ** હતાં તેમને પરણવું નહોતું, પણ શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞાથી તેમનાં લગ્ન કરવાં પડેલાં અને પરણીને પોતાના સાસરે ગયાં. પછી જ્યાં ઘરમાં જાય ત્યાં તો તેના પતિએ રાજબાઈનું સિંહના જેવું સ્વરૂપ ભાળ્યું. તે જોઈને તેમનો પતિ ચીસ નાંખીને પાછો ભાગ્યો. પછી રાજબાઈને રથમાં બેસાડીને પાછાં ગઢપુર મોકલ્યાં. તે રસ્તે આવતાં એક નદીમાં મોટા અખંડાનંદસ્વામીને લોહીખંડ

પેટબેસણું થયું હતું તેમને છેટેથી જોઈને પૂછાવ્યું જે, “ઓલ્યું કોણ છે ?” પછી તે માણસે જોઈ આવીને કહ્યું જે, “એ તો મોટા અખંડાનંદસ્વામી છે ને તેમને લોહીખંડ પેટબેસણું થયું છે.”

પછી રાજબાઈ બોલ્યાં જે, “સંતને આ ગાડીમાં સુવાડો, હું ચાલીને આવીશ.” પછી પોતાની રેશમી ગોદડિયું હતી તે પોતાના બેસવાના રથમાં પાથરી દઈને તેમાં સંતને સુવાડ્યા અને પોતે ગઢપુર સુધી ચાલીને આવ્યાં. અને અહીંયાં આવ્યા પછી સંસારના સુખનો ત્યાગ કરીને શ્રીજીમહારાજનું અખંડ ધ્યાન, હરિભક્તિ કરી. પોતાને એવો નિયમ હતો જે, વીશ હાથ પુરુષથી છેટે રહેતા. પછી એક દિવસ મૂળજી બ્રહ્મચારી તેમના ઓરડાની ઓશરીની કોર ઉપર જઈ ઊભા રહ્યા. ત્યાં તો ઓરડામાંથી એક બાઈ દોડી આવી ને બોલી જે, “બ્રહ્મચારી, છેટે રહો છેટે રહો, રાજબાઈને ઉપવાસ પડશે.” બ્રહ્મચારી કહે કે, “રાજબાઈને ઉપવાસ પડે ત્યારે મારે ઉપવાસ ન પડે ? રાજબાઈ એક દિવસ ઉપવાસ કરે તો હું બે કરું, રાજબાઈ બે ઉપવાસ કરે તો હું ચાર ઉપવાસ કરું.” પછી રાજબાઈએ બ્રહ્મચારીને કહેવરાવ્યું જે, “તમે જમજો ને હું પણ જમીશ.” તે વાતની મહારાજને ખબર પડી એટલે મહારાજ બોલ્યા જે, “રાજબાઈને કોઈ જીતી શકે નહીં, પણ બ્રહ્મચારીએ તેમને જીત્યાં.”

રાજબાઈએ જ્યારે દેહત્યાગ કર્યો, ત્યારે શ્રીજીમહારાજ તેડવા પધાર્યા. તે વખતે દાદા ખાચર ઘેર નહોતા એટલે રાજબાઈએ કહ્યું જે, “મહારાજ ! દાદા ખાચર ઘેર નથી, આવે ત્યારપછી હું ધામમાં આવીશ. કેમ કે, મને દાદા વિના બીજો કોઈ અગ્નિ મૂકે નહીં.” પછી તે વખતે શ્રીજીમહારાજ પાછા પધાર્યા ને દાદા ખાચર જ્યારે ઘેર આવ્યા ત્યારે રાજબાઈને શ્રીજીમહારાજ ધામમાં તેડી ગયા. અને દાદા ખાચરે અગ્નિસંસ્કાર કર્યો. રાજબાઈએ જ્યારે દેહ મેલ્યો ત્યારે સૌને કહેલું જે, “મને સ્ત્રીઓ ઉપાડે.” ॥૧૮૭॥

૧૮૮. મીણબાઈ ગંગાજીનો અવતાર હતાં

ગામ **કરિયાણામાં** **મીણબાઈ** હતાં. તેમણે ગઢપુરમાં દેહત્યાગ કર્યો અને તેમને દાદા ખાચરને ખળખળીએ અગ્નિસંસ્કાર કરવા લઈ ગયા. પછી જ્યારે અગ્નિસંસ્કાર થઈ રહ્યો અને ટાઢી ઠાર્યા પછી જે ઠેકાણે અગ્નિસંસ્કાર કર્યો હતો ત્યાં એક ગાયે આવીને પોતાનું બધું દૂધ સૃવ્યું. ને પછી તે ગાય ઘેલામાં અદૃશ્ય થઈ ગઈ. પછી શ્રીજીમહારાજે કહ્યું જે, "આ મીણબાઈ હતાં તે ગંગાજીનો અવતાર હતાં." એમ શ્રીજીમહારાજે સભામાં વાત કરી. ॥૧૮૮॥

૧૮૯. મોટીબા, મીણબા ને રાયબા વર્ણીને વનમાં અખંડ દેખતાં

ગઢપુરના મોટીબા, કરિયાણાનાં મીણબાઈ, કુંડળનાં રાઈબાઈ, એ ત્રણે જણ જ્યારે શ્રીજીમહારાજ ઘેરથી વનમાં પધાર્યા ત્યારથી દેખતાં અને સૌને કહેતાં જે, "ભગવાન બાળસ્વરૂપે આવે છે, બ્રહ્મચારીના જેવો વેશ છે, એક ગોટકો સાથે છે તથા એક કમંડળું સાથે છે તથા માથે પીળી બાબરી છે; એવા વેશે ભગવાન તીર્થો કરતાં કરતાં ચાલ્યા આવે છે." એમ સૌને ભવિષ્યનું કહેતાં હતાં. ॥૧૮૯॥

૧૯૦. મહારાજ ઘોડી ઉપર બેઠાં બેઠાં દહીં જમ્યા

ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજને દૂધ પાવાને માટે લાડુબા આવ્યાં. પછી મહારાજે દૂધનો વાટકો હાથમાં લીધો. દૂધમાં લસણની દુર્ગંધ આવી. તે જોઈ મહારાજ કહે કે, "મારે દૂધ પીવું નથી, કારણ કે, આજ ભેંસે લસણ ખાધેલું છે." એમ કહીને દૂધ પીધા વગર તે વાટકો પાછો મૂકી દીધો. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "અમને દૂધ જમાડવું હોય તો ભેંસને ઘેર રાખો. અને તેને પાણી પણ અહીંથી સીંચીને પાવું. અને ક્યાંઈ બહાર ભેંસને નીસરવા દેવી નહીં; એમ કરો તો હું તેનું દૂધ જમું." પછી સૌએ પ્રાર્થના કરી જે, "તમારા કહેવા મુજબ ભેંસને ઘેર ને ઘેર રાખશું અને સીમમાં ચરવા પણ મોકલશું નહીં."

પછી એક દિવસ મોટીબા તથા લાડુબા વિગેરે સૌ નાગડકે જતાં હતાં અને મહારાજ પણ નાગડકે પધારતા હતા. અને મહારાજને દૂધ પીવાની ભેંસ હતી તે તરતની વિયાણેલી હતી. તેની પાડીને રથમાં બેસાડી હતી અને ભેંસ પછવાડે છૂટી ચાલી આવતી હતી. અને તેઓ સૌએ બોટાદ સોંસરો રથને હાંક્યો અને ગાડીના રથના પડદા પણ પાડી નાંખ્યા હતા. પછી પાડી ન દેખાવાથી ભેંસ રથની પાછળ રણકતી રણકતી દોડી જાય. તે જોઈ બોટાદના સૌ લોક કહેવા લાગ્યા જે, "જુઓ, આ ભેંસે સ્વામિનારાયણની પ્રસાદી ખાધી છે તેથી તે ભેંસ પણ ગાંડી થઈ ગઈ છે. માટે મનુષ્ય પ્રસાદી ખાય અને ગાંડા થાય તેમાં શી નવાઈ !"

પછી મહારાજ લોયા અને બરવાળા વચ્ચે ગયા, ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "મોટીબા ! ભૂખ લાગી છે." પછી મોટીબાએ આખું દહીંનું ગોરસડું હતું તે આખું દોણું મહારાજને આપ્યું. પછી મહારાજ ઘોડીના કાઠા ઉપર દોણું રાખીને તેમાંથી દહીં જમવા મંડ્યા. તે જોઈ સુરા ખાચર વિગેરે સ્વારોને ખબર પડી જે, 'મહારાજ ગોરસ જમે છે, માટે ચાલો આપણે પ્રસાદી લઈએ.' એમ જાણીને સૌ સ્વારો મહારાજની આસપાસ ફરી વળ્યા. અને મહારાજને કહ્યું જે, "એકલા એકલા જમો છો તે અમને પ્રસાદી આપો." પણ મહારાજે કહ્યું જે, "મારે કોઈને પ્રસાદી આપવી નથી." એમ કહીને મહારાજે માણકી ઘોડીને વહેતી મૂકી. એટલે મહારાજની પાછળ સૌ સ્વારોએ પણ પોતાનાં ઘોડાં વહેતાં મેલ્યાં. પછી જ્યાં સ્વારો ભેળા થયા ત્યાં મહારાજે દોણું પૃથ્વી ઉપર પછાડ્યું, તેથી મહારાજનાં વસ્ત્રો તથા પલાણ વિગેરે ઘોડી દોડાવવાથી દહીં દહીં થઈ ગયાં હતાં. તે ભાદર નદીએ જઈને સ્નાન કરીને વસ્ત્ર તથા પલાણ વિગેરે ધોવરાવ્યાં. ॥૧૯૦॥

૧૯૧. મહારાજે ભગા શેઠના પ્રાણની રક્ષા કરી

બોટાદમાં ભગા શેઠ માંદા હતા. તેમને જોવા સારુ મહારાજને ગઢપુરથી બોટાદ જવું હતું. પછી મહારાજને જીવા ખાચરે કહ્યું જે, "બે ઘડી ખમો તો હું પણ આવું." પછી મહારાજ સ્વાર થઈને જીવા ખાચરની ડેલીએ પધાર્યા. તે વખતે જીવા ખાચર ડેલીએ બેઠા હતા, પણ સાબદા થયા નહોતા. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "જીવા ખાચર ! તમારા મનમાં એમ છે જે, ભગા શેઠ દેહ મેલી ગયા, પણ મારો ભગો કાંઈ સાધારણ માણસ નથી તે દેહ મેલી જાય !" એમ કહીને મહારાજ નાજા જોગિયાને સાથે લઈને ચાલી નીકળ્યા. તે ગામ જોટિંગડાને પાદર ગયા એટલે વરસાદ બહુ થયો, તેથી મહારાજનાં વસ્ત્ર તથા જરિયાની પલાણ વિગેરે સૌ પલળી ગયાં. પછી નાજા જોગિયા બોલ્યા જે, "થઈને પણ !"

પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "શું થઈ ? આવાં સો સો પલાણ ભગા ઉપર ઘોળ્યાં." પછી મહારાજ એમ ને એમ ભીને વસ્ત્રે બોટાદમાં ગોદડ ખાચરના દરબારમાં પધાર્યા. ત્યાં કોરાં વસ્ત્ર પહેરીને પછી ભગા શેઠને જોવા સારુ ગયા. પછી ભગા શેઠના ખાટલા પાસે ખુરશી નાંખી આપી, તે ઉપર શ્રીજીમહારાજ વિરાજમાન થયા. પછી મહારાજે ભગા શેઠને સાદ કરીને બોલાવ્યા જે, "ભગા, એ ભગા..!" એમ ત્રણ વાર સાદ કરીને બોલાવ્યાં. એટલે ભગા શેઠે આંખ ઉઘાડીને મહારાજનાં દર્શન કર્યા. પછી મહારાજ કહે, "ભગા શેઠને સાકરની રાબ કરીને પાઓ." પછી મહારાજે રાબ કરાવીને ભગા શેઠને પીવરાવી. પછી થોડા દિવસ થયા એટલે ભગા શેઠ સાજા થયા.

ભગા શેઠના પિતા ભાઈચંદ શેઠ હતા. તે બહુ માંદા થયા. તેમને જોવા સારુ પણ શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા. અને મહારાજને ખુરશી

નાંખી આપી તે ઉપર મહારાજ વિરાજમાન થયા. તે વખતે ભાઈચંદ શેઠ એક સાખી બોલ્યા જે,

"નીચું નળિયેલ ખોરડું થાંભલીએ ઠા નહિ રહે આલિંગડા."

એ સાખી બોલ્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "ભાઈચંદ શેઠ ! તમારા કરતાં ભગા શેઠ સો ગણા સારા થશે." ત્યારે ભાઈચંદ શેઠ બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમારું વચન ફળો." ભાઈચંદ શેઠ સાખી બોલ્યા તેનો ભાવ પોતે જણાવ્યો જે, "હું ખોરડાના આડસરને ઠેકાણે છું, તે તો હવે ચાલ્યો અને ભગો શેઠ છે તે તો થાંભલીને ઠેકાણે છે. માટે થાંભલી આડસર વગર રહી શકે નહીં." ॥૧૯૧॥

૧૯૨. પ્રાગજી દવેને વિવાહની તીવ્ર ઇચ્છા

ગઢપુરમાં એક વખત **પ્રાગજી દવે** કથા કરતા હતા અને લક્ષ્મીરામ દેરાસરીએ આવીને પ્રાગજી દવેને કહ્યું જે, "દવેજી ! તમારે કેવા કેવા બ્રાહ્મણમાં સંબંધ થાય ? પ્રાગજી દવે કહે, "ભણે, જેવા હોય તેવા ખપે." લક્ષ્મીરામ કહે, "પહેલા પચાસ રૂપિયા હોય તો કામ થાય." તે વખતે દાદા ખાચરે પ્રાગજી દવેની પૂજા કરીને પચાસ રૂપિયા મૂક્યા હતા, તે દવેજીએ લઈને લક્ષ્મીરામને આપ્યા. અને ભલામણ કરવા મંડ્યા જે, "મારા સસરાને કહેજો જે, વર બહુ લાયક છે તથા બહુ રૂપાળા છે અને મહારાજ તેમને બહુ સારી રીતે રાખે છે. એમ મારા સસરા આગળ વખાણ કરજો." પછી મહારાજ કહે, "જુઓને, કેવો મૂરખ છે ? ઓલ્યો પચાસ રૂપિયા લઈને ચાલ્યો ગયો." બે-ત્રણ દિવસ પછી લક્ષ્મીરામ દેરાસરી સભામાં આવ્યા. પછી દવેને કહ્યું જે, "ક્યાંઈ કન્યા મળી નહીં." ॥૧૯૨॥

॥ સંકલ્પ સત્ય કર્યા તેની વાતો - ૩૦ ॥

૧૯૩. લંગાળાના ગોયો અને દાનભગત સત્સંગી થયા

ગામ **લંગાળાના** આયર **ગોયાભગત** તથા **દાનભગત**, બે જણ પોતાના ઘેરથી ગોળનાં બે ભેલાં લઈને ગઢપુર મહારાજને દેવા માટે ચાલ્યા. તે રસ્તામાં આવતાં ગામ રાજપીપળામાં રાત રહ્યા. પણ પોતા પાસે ભાતું કાંઈ નહીં, તેથી તે ગામમાં તેમનાં સંબંધી રહેતાં હતાં તેમને કહ્યું જે, "આ બે ગોળનાં ભેલાં તમે રાખો અને અમને ભાતું કરી આપો." પછી તેમના સંબંધીએ તેમને ભાતું કરી આપ્યું અને કહ્યું જે, "આ ભેલાં તમે સ્વામિનારાયણને આપજો." પછી બન્ને ભાઈ ગઢપુરમાં આવ્યા અને ઉતારે ગોળનાં ભેલાં મૂકી મહારાજને દર્શને આવ્યા.

પછી મહારાજે કહ્યું જે, "ગોયાભગત તથા દાનભગત, તમારા સંબંધીએ તમને ભાતું કરી આપ્યું છે ને અમારી સારુ ગોળનાં બે ભેલાં લાવ્યા છો, તે ક્યારે લાવશો ? લાવો ને !" પછી બન્ને ભાઈઓએ ગોળનાં ભેલાં લાવી મહારાજ પાસે મેલ્યાં. અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! અમને વર્તમાન ધરાવો. અમો આવો સંકલ્પ કરીને આવ્યા હતા.(કે, આ બે ગોળના ભેલા માંગીલે તો ભગવાન ખરા)" પછી મહારાજે વર્તમાન ધરાવ્યાં અને સત્સંગી થયા. ॥૧૯૩॥

૧૯૪. રેવા ગામના ગોવિંદરામ ઉપાધ્યાય સત્સંગી થયા

ગામ **રેવાના ગોવિંદરામ** ઉપાધ્યાય બ્રાહ્મણ હતા. તેણે એવો સંકલ્પ કર્યો જે, 'હું ગઢપુર જાઉં અને મહારાજ મારી પાસેથી સોપારી માંગી લીએ તો ભગવાન ખરા.' પછી તે ગઢપુર આવ્યા અને દરબારમાં મહારાજને પગે લાગીને ઊભા રહ્યા. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "ગોવિંદરામ ! સોપારી ક્યાં સુધી ઝાલી રાખશો ? લાવો, મેલોને અમારી પાસે !" પછી ગોવિંદરામે સોપારી મહારાજ પાસે મૂકી, ને

મહારાજને કહ્યું જે, “મહારાજ ! મને વર્તમાન ધરાવો, તમે ભગવાન ખરા. હું એવો સંકલ્પ કરીને આવ્યો છું.” ॥૧૯૪॥

૧૯૫. વાવડીના વૈરાગી ભગવાનગર સત્સંગી થયા, ઘર કૃષ્ણાર્પણ

ગામ **વાવડીના વકાભાઈ** કરીને ગરાસિયા હતા. તે ગઢપુર આવવા માટે તૈયાર થયા અને ત્યાંના બાવા ભગવાનગર કરીને હતા. તેને વકાભાઈએ કહ્યું જે, “ભગવાનગર, ગઢપુર આવશો ?” ભગવાનગર કહે, “આવું તો ખરો, પણ હું ચાર ભેંસોની છાશ કરું છું તે સ્વામિનારાયણ ભગવાન છે તે કરી દેખાડે તો આવું.” વકાભાઈ કહે, “ચાલોને સ્વામિનારાયણ ભગવાન છે તે કરી દેખાડશે.”

પછી તેને લઈને ગઢપુર આવ્યા અને મહારાજને પગે લાગવા ગયા. ત્યાં મહારાજ બોલ્યા જે, “ભગવાનગરને લાવ્યા ?” ત્યારે વકાભાઈ કહે, “હા મહારાજ.” ત્યારે મહારાજ કહે, “તે તો વેરાગી.” વકાભાઈ કહે, “હા મહારાજ, તે તો વેરાગી.” મહારાજ કહે, “એક તો ચાર વાગે ઊઠીને ચાર ભેંસોની છાશ કરે તે રાગ.” એમ કહીને મહારાજે છાશ કરી દેખાડી અને બીજો રાગ મહારાજ કહે, “ભેખ લીધો તે.” એમ મહારાજે કહ્યું, તે સાંભળી ભગવાનગર બોલ્યા જે, “મહારાજ ! તમે ભગવાન ખરા ! મેં સંકલ્પ કર્યો હતો જે ભગવાન હોય તો મને છાશ કરી દેખાડે તો ભગવાન ખરા; માટે વર્તમાન ધરાવો.” પછી વર્તમાન ધારી પોતાને રહેવાનું જે ઘર હતું તે મંદિરમાં કૃષ્ણાર્પણ કર્યું. ॥૧૯૫॥

૧૯૬. સાતપડાના ભગાભગત સત્સંગી થયા

ગામ **સાતપડાના ભગોભગત** હતા. તેણે એવો સંકલ્પ કર્યો જે, ‘હું સ્વામિનારાયણના દર્શને જાઉં અને તેમની ડૂંટી ઉપર રૂપિયો મેલવા દે તો ભગવાન ખરા.’ પછી તે ગઢપુર આવ્યો અને સભાથી છેટે લીમડા નીચે ઊભો રહ્યો. પછી શ્રીજીમહારાજ ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન હતા

તે આડે પડખે થયા. ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! કેમ આડે પડખે થયા ?" મહારાજે કહ્યું, "ઓલ્યો ભગલો ક્યારનો ઊભો થઈ રહ્યો છે. આવ ભગલા, મેલ મારી ડૂંટી ઉપર રૂપિયો." પછી ભગાભગતે આવી મહારાજની ડૂંટી ઉપર રૂપિયો મેલ્યો. પછી મહારાજને કહ્યું જે, "તમે ભગવાન ખરા, માટે મને વર્તમાન ધરાવો." પછી વર્તમાન ધારી સત્સંગી થયો. ॥૧૯૬॥

૧૯૭. કુકડના ભગવાનસિંહ અને હરિસિંહ સત્સંગી થયા

ગામ **કુકડ**ના ગરાસિયા **ભગવાનસિંહ** તથા **હરિસિંહ**, બંને જણે મનમાં સંકલ્પ કર્યો જે, 'આપણે ગઢપુર સ્વામિનારાયણનાં દર્શને જઈએ અને ડાબે પડખે બેસીએ અને ત્યાંથી ઉઠાડીને આપણને જમણે પડખે બેસાડે તો ભગવાન ખરા; અને ચાલીએ ત્યારે ત્રીજે ડગલે ગુલાબનો હાર આપે તો ભગવાન ખરા.' પછી બંને ભાઈ અને સાથે એક ચારણ હતો, તેઓ ગઢપુર આવ્યા અને ગઢપુરમાં હરજી ઠક્કરને ઘેર ઊતર્યા. પછી દરબારમાં મહારાજને દર્શને ગયા. મહારાજને પગે લાગી ડાબે પડખે બેઠા.

મહારાજ કહે, "ભગવાનસિંહ, હરિસિંહ ! તમારો માર્ગ તો જમણે પડખે રાખ્યો છે ને ડાબે પડખે કેમ બેઠા ?" તે જોઈ ચારણના મનમાં એમ થયું જે, 'આ તો એક સંકલ્પ સિદ્ધ થયો ! અને જો બીજો સંકલ્પ સિદ્ધ થશે તો (બંને ભાઈ) સત્સંગી થશે ! મહારાજ પાસે અત્યારે હાર નથી, ત્યારે ક્યાંથી લાવશે ?' પછી ચારણ બોલ્યો જે, "બાપુ ! ચાલો ઉતારે." પછી બન્ને ભાઈ મહારાજને પગે લાગી ઊભા થયા અને જ્યાં ત્રીજું પગલું ભર્યું, ત્યાં તો મહારાજ બોલ્યા જે, "લ્યો ભગવાનસિંહ, હરિસિંહ; આ હાર !" તે વખતે મહારાજનાં હાથમાં રૂમાલ હતો, તે રૂમાલનો ઘા કર્યો એટલે બે હાર થયા, તે બે ભાઈને પહેરાવ્યા. તે જોઈને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! અમને વર્તમાન ધરાવો. અમે આવો સંકલ્પ કરીને આવ્યા હતા."

ત્રીજો સંકલ્પ એવો હતો જે, ચાલીએ ત્યારે આપણને તાણ કરીને બે દિવસ રાખે તો ભગવાન ખરા. પછી ચાલતી વખતે મહારાજની રજા લેવા ગયા, ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "હમણાં બે દિવસ રોકાઓ ને મુક્તાનંદસ્વામીની વાતો સાંભળો, પછી જજો." તે જોઈ ચારણના મનમાં એમ થયું જે, 'આના બધા સંકલ્પ સિદ્ધ થયા ! માટે હું પણ સત્સંગી થાઉં.' પછી ચારણે મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મને વર્તમાન ધરાવો." મહારાજ કહે, "તારો જીવ આસુરી છે, તે તારે વર્તમાન નહિ રહે." પછી ચારણ શરમાણો તે બેસી ગયો. ॥૧૯૭॥

૧૯૮. ઘોઘાબારાના ત્રણ બ્રાહ્મણો સત્સંગી થયા

ઘોઘાબારાના ત્રણ બ્રાહ્મણ ગઢપુર આવ્યા અને ઘેલામાં નાહીને એવો વિચાર કર્યો જે, 'આપણે સ્વામિનારાયણને ન ભાળીએ અને તે આપણને ન ભાળે; અને આપણી ત્રણેની ડોકમાં ગુલાબના સરખા હાર હોય તો ભગવાન ખરા.' પછી તે ત્રણે દાદાના દરબારમાં આવી આથમણા બારના ઓરડાની ઓસરીની કોર આગળ ઊભા રહ્યા. એકબીજાની ડોક સામું જોવા મંડ્યા, એટલે ત્રણેની ડોકમાં સરખા ગુલાબના હાર જોયા. પછી ત્રણે જણા આવીને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. અને મહારાજને કહ્યું જે, "હે મહારાજ ! અમને વર્તમાન ધરાવો. અમે આવો સંકલ્પ કરીને આવ્યા હતા જે, 'સ્વામિનારાયણ ભગવાન હોય તો ત્રણેની ડોકમાં ગુલાબના સરખા હાર હોય.' પછી તે વર્તમાન ધારી સત્સંગી થયા ને પછી ઘેર ગયા. ॥૧૯૮॥

૧૯૯. પહવીના હરજી તથા દેવજી કુંભાર ખરા સત્સંગી થયા

ગામ **પહવી**ના **હરજી** તથા **દેવજી** કરીને કુંભાર ભગત હતા. તે ગઢપુર મહારાજને દર્શને આવ્યા અને નદીમાં નાહીને બેઉ જણે સંકલ્પ કર્યો જે, 'સ્વામિનારાયણ ભગવાન કહેવાય છે, તે આપણે દર્શને જઈએ છીએ તે આપણે કાંઈક સંકલ્પ કરીએ.' ત્યારે દેવજી

કહે, "મને સોટી મારે તો ભગવાન ખરા." ત્યારે હરજી કહે, "મારે શું સંકલ્પ કરવો ?" ત્યારે દેવજી કહે, "તને છાતીમાં કંકુનાં પગલાં આપે તો ભગવાન ખરા." પછી તે બન્ને જણ દરબારમાં આવ્યા. તે વખતે મહારાજ સભા કરી વિરાજમાન હતા. પછી મહારાજને જઈ પગે લાગ્યા. ત્યારે મહારાજે સોટી લઈને દેવજીને મારી. તે જોઈને દેવજી બોલ્યો જે, "હાશ, ભગવાન ખરા!" અને હરજીને છાતીમાં કંકુનાં ચરણારવિંદ કરીને આપ્યાં. તે જોઈ હરજી બોલ્યો જે, "હાશ, ભગવાન ખરા !" મુક્તાનંદસ્વામીએ પૂછ્યું જે, "મહારાજ ! આમ કેમ કર્યું ?" ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "તે બન્ને જણે આવો સંકલ્પ કર્યો હતો." પછી બન્ને જણા વર્તમાન ધારી સત્સંગી થયા ને ખરા ભક્ત થયા. ॥૧૯૯॥

૨૦૦. વિરમગામના દુર્લભરામ ને કામેશ્વર સત્સંગી થયા

વિરમગામના **દુર્લભરામ** ને **કામેશ્વર**, એ બે બ્રાહ્મણ હતા. તે કાશીએ વિદ્યાભ્યાસ કરવા ગયા હતા. ત્યાં બાર વરસ સુધી વિદ્યાભ્યાસ કર્યો. પછી તેઓ દેશમાં આવ્યા. ત્યારે પોતાના ગામમાં સાંભળ્યું જે, 'સ્વામિનારાયણ ભગવાન કહેવાય છે અને તેમને કોઈ જીતી શકતું નથી.' પછી બન્ને જણે વિચાર કર્યો જે, 'આપણે બાર વરસ સુધી કાશીએ ભણ્યા છીએ અને સ્વામિનારાયણને હઠાવીએ નહીં, તો આપણી વિદ્યા શા કામની ?' એમ ધારી બન્ને જણ કાઠિયાવાડ તરફ આવ્યા. અમરેલીમાં તુલસી દવે કરીને તેમના સંબંધી હતા. તેમને પ્રથમ મળી આવ્યા. પછી વળતી વખતે ગઢપુર આવ્યા અને ઘેલા નદીમાં સ્નાન કરવા માટે રોકાણા. એટલામાં ઘણાક સંતનાં દર્શન નદીમાં થયાં અને ઘણાક હરિજનો તેમના જોવામાં આવ્યા.

પછી બન્ને જણાએ વિચાર કર્યો જે, 'આટલા બધા માણસમાં આપણે સ્વામિનારાયણને હઠાવી શકીશું નહીં અને સામું આપણું અપમાન થાશે. પણ તે ભગવાન કહેવાય છે તો આપણે જે જે સંકલ્પ

કરીને જઈએ છીએ તે સત્ય ઠરે તો ભગવાન ખરા.' પછી દુર્લભરામ કહે, "મારે એવો સંકલ્પ છે જે, હું સર્વ વિદ્યા ભણ્યો છું તે પૂછી જુએ; અને આપણે જઈએ ત્યારે આપણને ગાલેચો નાંખીને બેસાડે અને પાકાં સીધાં આપે તો ભગવાન ખરા." ત્યારે કામેશ્વર કહે, "મારે એવો સંકલ્પ છે જે ભૃગુઋષિએ છાતીમાં પાટું માર્યું છે, તે ભૃગુલાંછન દેખાડે તો ભગવાન ખરા."

પછી બેઉ જણ નદીમાં એવો સંકલ્પ કરીને દરબારમાં આવ્યા અને લીમડા નીચે ઊભા રહ્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "દુર્લભરામ, કામેશ્વર ચાલ્યા આવો." પછી તે બેઉ મહારાજ પાસે આવ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે, "આ તો ભણેલા વિદ્વાન બ્રાહ્મણો છે. માટે પાથરવા ગાલેચો લાવી તેમને પાથરી આપો." પછી તે સભામાં બેઠા. મહારાજ બોલ્યા જે, "દુર્લભરામ !, કામેશ્વર !, તમે તો બાર વર્ષ સુધી કાશીએ અભ્યાસ કરી આવ્યા." પછી બેઉ જણે કહ્યું જે, "હા મહારાજ." મહારાજ કહે, "તમે અમરેલી જઈ તુલસી દવેને મળી આવ્યા ?" ત્યારે બેઉ જણા કહે, "હા મહારાજ." મહારાજ કહે, "દુલર્ભરામ, તમે કૌમુદી ભણ્યા છો ? અને તેની ત્રણ ટીકાઓ ભણ્યા છો ?" ત્યારે દુલર્ભરામે કહ્યું, "હા મહારાજ."

પછી મહારાજે દાદા ખાચરને કહ્યું જે, "આ બન્ને જણાને પાકાં સીધાં આપજો." મહારાજ કહે, "કામેશ્વર ! જુઓને મને નાનપણમાં કાંઈક વાગ્યું છે." એમ કહી લીલા કીનખાબની ડગલી પોતે પહેરી હતી, તેની કસ છોડીને પોતાની છાતી દેખાડી. અને કહ્યું જે, "જોને, મને નાનપણમાં કાંઈક વાગ્યું છે." તે જોઈ બન્ને જણા ઊઠી મહારાજને પગે લાગ્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ! અમે એવો સંકલ્પ કરીને આવ્યા હતા તે આપે સત્ય કર્યો; માટે અમને વર્તમાન ધરાવો, પછી રસોઈ જમશું." પછી મહારાજે વર્તમાન ધરાવ્યાં ને સત્સંગી થયા. ॥૨૦૦॥

૨૦૧. પીઠવાજાળના ખીમા ડોબરિયા હરિભક્ત થયા

ગામ **પીઠવાજાળના ખીમા ડોબરિયા** કરીને કણબી હતા. તે ગઢપુર મહારાજનાં દર્શને આવ્યા. અને તેની સાથે શેરડીના ત્રણ સાંઠા પણછા સહિત હતા. તે લઈને ઘેલામાં આવી, એકવીસ કટકા કરી ગાંઠે બાંધ્યા અને પોતાના મનમાં સંકલ્પ કર્યો જે, 'શેરડીના આ કટકા માંગી લે, તો ભગવાન ખરા.' પછી તે દરબારમાં આવી મહારાજને પગે લાગી ઊભા રહ્યા.

પછી મહારાજે કહ્યું જે, "ખીમા ! શેરડીના ત્રણ સાંઠા પડછાં સહિત ઘેલા સુધી લાવ્યો છે અને ઘેલામાં ભાંગીને એકવીસ કટકા કર્યા છે, તે ક્યાં સુધી ગાંઠે બાંધી રાખીશ ? લાવને, મેલ્યને હેઠા !" પછી તેણે એકવીસ કટકા મહારાજનાં ઢોલિયા ઉપર મૂક્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મને વર્તમાન ધરાવો." પછી તે વર્તમાન ધારી સત્સંગી થયા. ॥૨૦૧॥

૨૦૨. નાવડાના હીરા શેઠ સત્સંગી થયા

ગામ **નાવડાના હીરા શેઠ** પોતાના મનમાં એવો સંકલ્પ કરીને ગઢડા આવ્યા જે, 'ભગવાન હોય તો સોળે ચિહ્ન દેખાડે, તો ભગવાન ખરા.' પછી તે ગઢપુર મહારાજનાં દર્શને આવ્યા અને મહારાજને પગે લાગી સભામાં બેઠા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "શેઠ ! ચિહ્ન જોઈને સત્સંગ કરવો છે કે એમ ને એમ ?" શેઠ કહે, "મહારાજ ! સોળ ચિહ્ન દેખાડો તો સારું." પછી મહારાજે ચરણારવિંદ લાંબાં કરીને સોળે ચિહ્ન દેખાડ્યાં. પછી હીરા શેઠને વર્તમાન ધરાવ્યાં અને તે સત્સંગી થઈને પોતાને ઘેર ગયા. ॥૨૦૨॥

૨૦૩. હળવદના ચૌદ વૈદિક પંડિતોને સત્સંગી કર્યા

ગામ **હળવદ**ના ચૌદ વેદિયા બ્રાહ્મણો પોતાના મનમાં એવો સંકલ્પ કરીને આવ્યા જે, 'આપણે સ્વામિનારાયણનાં દર્શને જઈએ અને સ્વામિનારાયણ આપણ ચૌદને વેદના મંત્રો નોખા નોખા બોલાવે તો ભગવાન ખરા.' તે વખતે મહારાજ ગામ મેથાણ હતા અને તળાવની પાળે સભા કરીને વિરાજમાન હતા. ત્યાં ચૌદ જણા આવીને મહારાજને પગે લાગ્યા. મહારાજ બોલ્યા જે, "આ તો વેદિયા બ્રાહ્મણો છે." મહારાજે સભામાં તેમને સત્કાર કરીને બેસાડ્યા.

પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "વેદ પુરુષો ! અમારા ધાર્યા બોલશો કે તમારા ધાર્યા ?" પછી વેદિયા બ્રાહ્મણો બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમે કહો તે પ્રમાણે બોલીએ." પછી મહારાજે ચૌદે જણાને જુદાં જુદાં નામ લઈને ચારે વેદના મંત્ર બોલાવ્યાં. પછી ચૌદે વેદિયા ઊઠી ઊઠીને મહારાજને પગે લાગ્યા અને વર્તમાન ધારી સત્સંગી થયા. અને મહારાજને કહ્યું જે, "અમો આવો સંકલ્પ કરીને આવ્યા હતા." ॥૨૦૩॥

૨૦૪. ગીરનારા ત્રણ બ્રાહ્મણો શ્લોક સાંભળીને સત્સંગી થયા

ગઢપુરમાં **ગીરનારા** ત્રણ બ્રાહ્મણ આવ્યા હતા. તેમણે વિચાર કર્યો જે, 'સ્વામિનારાયણ ભગવાન કહેવાય છે, તે જો આપણે જઈએ અને જો શ્લોક બોલીને વાતો કરે તો ભગવાન ખરા.' પછી તે બ્રાહ્મણ સભામાં આવીને બેઠા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "આ બ્રાહ્મણોને સત્સંગ થાતો હોય તો શ્લોક બોલીને વાતો કરીએ." પછી મહારાજે શ્લોક બોલીને વાતો કરી. તે સાંભળી તે બ્રાહ્મણો ઊઠીને મહારાજને પગે લાગ્યા અને વર્તમાન ધારી સત્સંગી થયા. ॥૨૦૪॥

૨૦૫. અમરેલીના આમદ અને મકન પછેડી આપીને સત્સંગી થયા

ગામ **અમરેલી**ના **આમદ** તથા **મકન** કરીને બે ખોજા હતા, તે ગઢડે આવ્યા. તેમની પાસે બગસરાની બે પછેડીઓ હતી. તેમાં એક

રાતા છેડાની તથા બીજી કાળા છેડાની હતી. તે બન્ને જણાએ એવો સંકલ્પ કર્યો જે, 'આપણે પછેડીઓ લઈને સ્વામિનારાયણ પાસે જઈએ અને જો તે માંગી લે તો ભગવાન ખરા !' પછી બન્ને જણા પછેડીઓ લઈને દરબારમાં આવીને સભાથી છેટે લીમડા નીચે ઊભા રહ્યા. તે વખતે શ્રીજીમહારાજ દરબારમાં સભા કરીને બેઠા હતા.

પછી બન્નેને જોઈને મહારાજ બોલ્યા જે, "આમદ ! તથા મકન ! તમો બન્ને જણા કાળા છેડાની તથા રાતા છેડાની પછેડીઓ લાવ્યા છો, તે ક્યાં સુધી ગાંઠે બાંધી રાખશો ? લાવોને, મેલોને મારી પાસે !" પછી બન્ને જણાએ બેય પછેડીઓ મહારાજને આપીને છેટેથી પગે લાગ્યા અને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે ભગવાન ખરા. અમો આવો સંકલ્પ કરીને આવ્યા હતા. માટે અમોને વર્તમાન ધરાવો." પછી બન્ને જણા વર્તમાન ધારી સત્સંગી થયા ને ઘેર ગયા. એમ કેટલાકના મનના સંકલ્પ શ્રીજીમહારાજ કહેતા હતા. ॥૨૦૫॥

૨૦૬. વસોના પાટીદારને સોળ ચિહ્ન દેખાડી નિશ્ચય કરાવ્યો

વડતાલમાં ઉગમણી બેઠક છે, ત્યાં શ્રીજીમહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા. અને ગામ **વસો**ના ચાર પાટીદાર આવ્યા ને મહારાજનાં ચરણારવિંદ જોવા મંડ્યા. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "પાટીદારો ! શું જુવો છો ?" પાટીદાર કહે, "મહારાજ ! ભગવાન હોય તો તેના પગમાં સોળ ચિહ્ન હોય." મહારાજ કહે, "સોળ ચિહ્ન હોય કે ન હોય, પણ આ ચરણારવિંદની વિરાટબ્રહ્મા પચાસ વર્ષથી પ્રાર્થના કરતા હતા, ત્યારે આ ચરણારવિંદ આ પૃથ્વી ઉપર આવ્યાં છે." એમ કહી મહારાજે ચરણારવિંદમાં સોળ ચિહ્ન દેખાડ્યાં અને પછી તેઓ વર્તમાન ધારી સત્સંગી થયા ને મહારાજનો સર્વોપરી નિશ્ચય કરીને ઘેર ગયા. ॥૨૦૬॥

૨૦૭. પાંચી ડોશીને સત્સંગી કરી ૨૧ પેઢીનાં કલ્યાણનો વર

એક વખત મહારાજ **જૂનાગઢ** પધાર્યા હતા અને ત્યાં રૂપશંકર નાગરની મા **પાંચીબાઈ** કરીને હતાં. તેણે રાતે મનમાં એવો સંકલ્પ કર્યો જે, 'સ્વામિનારાયણ ભગવાન કહેવાય છે, તે દશ વાગે નોતરું દીધા વિના જમવા આવે તો ભગવાન ખરા ! અને નવું ઉનામણું,(પાણી ગરમ કરવાનું વાસણ-દેગડું) નવી તાંબાકુંડી(તાંબા-પિત્તળનું પહોળા મોંઢાવાળું નાવાનું વાસણ) તથા નવું પીતાંબર માંગી લે તો ભગવાન ખરા; અને હું કહું તેટલું જમે અને સો રૂપિયાનો વેઢ માંગી લે, તો ભગવાન ખરા !' પછી તેમણે તેમની એક હેતવાળી બાઈ હતી તેને કહ્યું. પછી તે બાઈ કહે, "ત્યારે મારે શું સંકલ્પ કરવો ?" તેણે કહ્યું જે, "હું ખડકીનું કમાડ વાસીને દૂધનો લોટો ભરીને ઊભી રહું અને માંગીને પીએ તો ભગવાન ખરા."

પછી સવાર પડી એટલે મૂળજી બ્રહ્મચારી તપેલીને કટેવાળો (વાસણ કાળુ ન થાય તે માટે બહારની બાજુ કરવામાં આવતો ભીની માટીનો લેપ)કરવા મંડ્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "આજ કટેવાળો કરશો નહીં, આજ તો ગામમાં જમવા જવાનું છે." બ્રહ્મચારી કહે, "મને કોઈ નોતરું દેવા આવ્યું નથી." મહારાજ કહે, "અમારે રાતનાં નોતરાં આવ્યાં છે."

હંમેશાં બ્રહ્મચારી આગળ ચાલતા હતા, પણ તે દિવસે મહારાજ કહે, "હું આગળ ચાલું, મેં ઘર ભાળ્યું છે." પછી પેલી ડોશી દૂધનો કળશિયો ભરીને, અંદર સાકર નાંખી હાથમાં લઈને, ખડકી વાસીને ઊભી હતી. તેની ખડકીએ જઈને મહારાજ કહે, "ડોશી ! કમાડ ઉઘાડ ! લાવ તારું દૂધ પીતો જાઉં !" પછી તેની ખડકી ઉઘડાવીને દૂધ પીને મહારાજ ચાલ્યા.

પછી પાંચી ડોશીને ઘેર જઈ મહારાજે કહ્યું જે, "સાંકળ ઉઘાડો." ડોશીએ આવીને ઘરની સાંકળ ઉઘાડી. પછી મહારાજ ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન થયા. મહારાજ બોલ્યા જે, "દસ વાગ્યા કે નહીં ? નવા ઉનામણામાં પાણી મેલ્યું છે કે નહીં ? નવી ત્રાંબાકુંડી લાવો અને પટારામાંથી નવું પીતાંબર લાવો." પછી મહારાજ બાજોઠ ઉપર નહાવા બેઠા અને નાહીને બીજા બાજોઠ ઉપર જમવા પધાર્યા. પછી થોડું જમીને મહારાજ આળસી ગયા. ત્યારે પાંચી ડોશી બોલ્યાં જે, "જમોને મહારાજ !" મહારાજ કહે, "બધું જમીએ તો શું આપો ?" પાંચી ડોશી કહે, "મહારાજ ! અમે શું આપીએ ?" મહારાજ કહે, "પટારામાં સો રૂપિયાનો વેઢ છે, તે આપો તો જમીએ."

પછી પટારો ઉઘાડી વેઢ લાવી મહારાજને પહેરાવ્યો; એટલે મહારાજ બાઈએ જેટલો થાળ કર્યો હતો તે બધો જમી ગયા. પછી જમીને મહારાજને ઢોલિયા ઉપર પધરાવ્યા. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "પાંચી ડોશી ! વર માંગો." ત્યારે બાઈ કહે, "મારા ચાર દીકરા મરી ગયા છે, તે તમારા ધામમાં જાય." મહારાજ કહે, "તારા ચાર શું, તારી એકવીશ પેઢીનું કલ્યાણ કરીશ." એમ શ્રીજીમહારાજે પ્રસન્ન થઈને પાંચી ડોશીને વર આપ્યો. ॥૨૦૭॥

૨૦૮. વેળાવદરના દેવજી ઉપર બે પૈસાના રાતડિયાંમાં રાજી

ગામ **વેળાવદર**માં **દેવજી** કરીને બ્રાહ્મણ હતો. તે ગઢપુર મહારાજનાં દર્શને આવ્યો. તેની પાસે માત્ર ચાર પૈસા મૂડી હતી ને મનમાં એમ સંકલ્પ કરતો જે, 'હું મહારાજને શું ભેટ મૂકીશ ? અને ચાર પૈસા મૂકીશ તો ખાઈશ શું ?' પછી સભામાં તે આવીને મહારાજને પગે લાગ્યો અને મનમાં સંકલ્પ કર્યો જે, 'દીઠા દેવ ને પહોંચી જાત્રા.' પછી તે ગામમાં જઈને બે પૈસાનાં રાતડિયાં(ગાજર) લઈ આવ્યો અને પાછો સભામાં આવી ઊભો રહ્યો. ત્યારે મહારાજ કહે, "દેવજી ! ગાંઠે

શું બાંધ્યું છે ?" દેવજી કહે, "મહારાજ ! આજે એકાદશી છે, તે ફરાળ માટે રાતડિયાં લાવ્યો છું." મહારાજ કહે, "મેલ્ય મારા પાસે !" પછી મહારાજે રાતડિયાં લઈ બ્રહ્મચારીને બોલાવ્યાં, અને કહ્યું જે, "આ રાતડિયાંનું શાક કરજો; આવાં રાતડિયાં અમે કોઈ દિવસ જમ્યા નથી. અને દેવજીને ફરાળ કરાવજો તથા દેવજી રહે ત્યાં સુધી આપણે ચોકે જમાડજો." પછી પોતાના મનમાં દેવજીએ વિચાર કર્યો જે, 'જખ મારે, બે પૈસાના રાતડિયાંમાં મહારાજ રાજી થયા અને ફરાળનું નક્કી થયું. અને પાંચ દિવસ રહીશ ત્યાં સુધી જમવાનું નક્કી થયું. અને બે પૈસા પાસે છે તેના દાળિયા લઈ ઘર ભેગા થઈ જાશું.' ॥૨૦૮॥

૨૦૯. ડભાણના બાવાને ધાબળો ઓઢાડીને સત્સંગી કર્યો

શ્રીજીમહારાજ **ડભાણ** પધાર્યા હતા ને શિયાળો હતો અને એક બાવો બેઠો બેઠો ટાઢે ઠરતો હતો. તેણે મહારાજને જોઈને એવો સંકલ્પ કર્યો જે, 'સ્વામિનારાયણ ભગવાન હોય તો કાળો ધાબળો ઓઢીને મને આપે, તો ભગવાન ખરા.' પછી મહારાજે ભગુજીને કહ્યું જે, "ભગુજી ! લાવોને આજ તો કાળો ધાબળો ઓઢીએ." પછી ધાબળો ઘડીક ઓઢીને મહારાજ બોલ્યા જે, "જુવોને, પેલો બાવો ક્યારનો ટાઢે ઠરે છે; માટે તેને આ ધાબળો આપો." પછી તે ધાબળો તે બાવાને આપ્યો એટલે તે બાવો આવીને મહારાજને પગે લાગ્યો જે, "મહારાજ ! મેં મનમાં આવો સંકલ્પ કર્યો તે આપે સિદ્ધ કર્યો." પછી તે બાવો મહારાજની ઘણી પ્રાર્થના કરીને મહારાજનો આશ્રિત થયો. ॥૨૦૯॥

૨૧૦. રણુના પ્રભાતગરને ગોદડી આપી સત્સંગી કર્યા

રણુ ગામમાં **પ્રભાતગર** કરીને અતિત બાવો હતા. (મૂળગામ ઠીકરિયાના હતા.) તેણે એવો સંકલ્પ કર્યો જે, 'સ્વામિનારાયણ ભગવાન કહેવાય છે, તે ગોદડી ઓઢીને મને આપે તો ભગવાન ખરા.' પછી

મહારાજે ગોદડી ઓઢીને ભગુજીને કહ્યું જે, "આ ગોદડી પેલા બાવાને આપો." પછી તે પ્રભાતગર આવીને મહારાજનાં પગમાં પડ્યો અને મહારાજને કહ્યું જે, "હે મહારાજ ! મારા મનમાં આવો સંકલ્પ હતો, તે તમે સિદ્ધ કર્યો. તમો તો સાક્ષાત્કાર ભગવાન છો ! માટે મને તમારો આશ્રિત કરો." પછી તે વર્તમાન ધારી સત્સંગી થયો. ॥૨૧૦॥

૨૧૧. ઝીંઝાવદરમાં જીવા શેઠને દુકાને જઈને સત્સંગી કર્યા

ગામ **ઝીંઝાવદર**માં **જીવો** કરીને વાણિયો હતો. તે પોતાની દુકાને બેઠો હતો. ત્યાં શ્રીજીમહારાજ ગામને પાદર થઈને નીકળ્યા. ત્યારે લોક શ્રીજીમહારાજને દર્શને દોડ્યા. ત્યારે જીવો શેઠ બોલ્યો જે, "શા માટે દોડ્યા જાઓ છો ? ભગવાન હોય તો મનની કળે. જો ભગવાન હશે તો હમણાં મારે પગથિયે આવીને ઊભા રહેશે." પછી શ્રીજીમહારાજે નદીમાં ઘોડાં ઊભાં રાખીને સુરા ખાચરને કહ્યું જે, "તમો સૌ આંહીં ઊભા રહો, હું ગામમાં જઈ આવું."

પછી શ્રીજીમહારાજ માણકી ઘોડી ઉપર બેસીને શેઠની હાટના પગથિયે આવી ઊભા રહ્યા. મહારાજે કહ્યું જે, "જીવા શેઠ ! ઓ જીવા શેઠ..! હવે તો બહાર નીકળો, હું અહીંયાં સુધી તો આવ્યો !" પછી શેઠ દુકાનમાંથી બહાર આવીને મહારાજને પગે લાગ્યા અને બોલ્યા જે, "ભગવાન હોય તો સૌના મનની કળે, એ તમોએ સત્ય કર્યું." એમ દર્શન દઈને સ્વાર ભેગા થઈ ગયા. એમ કેટલાકના મનના સંકલ્પ સિદ્ધ કરીને શ્રીજીમહારાજે પોતાના આશ્રિત કર્યા. ॥૨૧૧॥

૨૧૨. ચુડાના ચાર બ્રાહ્મણો સોળ ચિહ્ન જોઈ સત્સંગી થયા

ગામ **ચુડા**ના ચાર બ્રાહ્મણ ગઢડા દર્શને આવ્યા. તેઓના મનમાં એવો સંકલ્પ હતો જે, 'આપણે ગઢડા દર્શને જઈએ અને સ્વામિનારાયણ સોળ ચિહ્ન દેખાડે તો ભગવાન ખરા.' પછીથી ચારેય બ્રાહ્મણો ગઢડા

આવ્યા અને શ્રીજીમહારાજ ઉગમણા બારના ઓરડે સભા કરીને બેઠા હતા. મહારાજ કહે, "પંડ્યા ! ચિહ્ન જોઈને સત્સંગ કરવો છે કે એમ ને એમ ?" પંડ્યો કહે, "ચિહ્ન દેખાડો તો સારું." પછી મહારાજે ચરણારવિંદ લાંબાં કરીને સોળે ચિહ્ન દેખાડ્યાં. પછી વર્તમાન ધારી ચારે બ્રાહ્મણો સત્સંગી થયા. ॥૨૧૨॥

૨૧૩. માણેકચંદ અને તલકશીને સૂતરફેણી જમાડી આશ્રિત કર્યા

ગામ **સાયલાના પારેખ માણેકચંદ** તથા **લીંબડીના** શેઠ **તલકશી** ગામ લોયે મહારાજનાં દર્શને આવ્યા. તેઓના મનમાં એવો સંકલ્પ હતો જે, 'આપણે સ્વામિનારાયણના દર્શને જઈએ અને સૂતરફેણીની પ્રસાદી આપે તો ભગવાન ખરા.' અને પછીથી બે જણા લોયે આવ્યા અને મહારાજને પગે લાગીને બેઠા. મહારાજ કહે, "આ બે વાણિયાને સત્સંગ થાતો હોય તો લાવો સૂતરફેણીની પ્રસાદી આપીએ." પછી મહારાજે બે જણાને સૂતરફેણીની પ્રસાદી આપી. પછી બે જણા ઊઠીને મહારાજને પગે લાગ્યા. અને કહ્યું જે, "હે મહારાજ ! અમો આવો સંકલ્પ કરીને આવ્યા હતા તે આપે સિદ્ધ કર્યો." પછીથી બે જણા વર્તમાન ધારી સત્સંગી થયા. ॥૨૧૩॥

૨૧૪. સુંદરિયાણાના મુળા પટેલ અને ત્રીસ મજૂરોને આશ્રિત કર્યા

શ્રીજીમહારાજ વડતાલ પધારતા હતા અને ગામ **સુંદરિયાણા**ની સીમમાં નીસર્યા. ત્યાં **મુળો** કરીને પટેલ હતો. તેણે ત્રીસ દાડિયાં કપાસ વીણવાને કર્યા હતાં. ત્યાં રસ્તે મહારાજને ભાળી દાડિયાં સૌએ મુળા પટેલને કહ્યું જે, "ભાભા ! અમને સ્વામિનારાયણનાં દર્શન કરવા સારુ જવા દ્યોને !" પટેલ કહે, "કાલાં વીંણવા આવ્યા છો કે ખોટી થાવા આવ્યા છો ? જો તમારી તાણ હશે, તો એમની મેળે અહીં આવશે." પછી શ્રીજીમહારાજ વાગડને રસ્તે સ્વારને ઊભા રાખીને

માણકીને એકદમ વેતી મૂકી અને મુળા પટેલને પાસે આવીને કહ્યું જે, "મુળા પટેલ ! એ મુળા પટેલ ! વાગડનો માર્ગ કયો ?" મુળા પટેલ કહે, "મહારાજ ! વાગડનો માર્ગ તો ઘોડાં ઊભાં છે તે છે; પણ આ દાડિયાંને મેં ખાળીને રાખ્યાં હતાં, જે ભગવાન હોય તો તમારી તાણ નહિ જાણે ? માટે મને વર્તમાન ધરાવો." પછી ત્રીસ દાડિયાં અને એકત્રીસમો મુળો પટેલ, તે સૌને વર્તમાન ધરાવ્યાં. અને પછી મહારાજ સ્વાર ભેગા થઈ ગયા. ॥૨૧૪॥

૨૧૫. મઠનો રોટલો જમીને બાઈને છાસથી વર્તમાન ધરાવ્યાં

ગુજરાતમાં(કોઠાવી ગામ) એક બાઈ મઠના રોટલા કરતી હતી અને એક રોટલો બહુ જ ફૂલ્યો. તેને જોઈને તે બાઈ બોલી કે, "ઓહો ! પૃથ્વી ઉપર ભગવાન ન મળે. નહિતર આ રોટલો તેને જમાડું તેવો થયો છે." પછી તે બાઈ ભાત લઈને ખેતર જતી હતી. તેને શ્રીજીમહારાજ દિવ્ય સ્વરૂપે સ્વાર સહિત મળ્યા અને કહ્યું જે, "બાઈ ! અમારો રોટલો લાવ." બાઈ કહે, મહારાજ ! તમારો રોટલો આમાં કેવો ?" મહારાજ કહે, "તું કહેતી હતી કે, ભગવાન જમે એવો છે."

પછી તે બાઈએ ભાત હેઠું ઉતારીને મહારાજને રોટલો આપવા માંડ્યો. ત્યારે શ્રીજીમહારાજ બોલ્યા જે, "એ રોટલાને અમે ઓળખીએ છીએ. તે રોટલો જરા દાઝેલો છે." પછી મહારાજે પોતાને હાથે તેની પાસેથી તે રોટલો લીધો. બાઈ કહે, "મહારાજ ! (મને) વર્તમાન ધરાવો." પછી તેની પાસે છાશની દોણી હતી, તેની પરાશે(છાશ ઉપરનું પાણી) કરીને મહારાજે તેને વર્તમાન ધરાવ્યાં. ॥૨૧૫॥

૨૧૬. પ્રાગજી દવે કૂવે પડવા તૈયાર થયા

ગઢપુરમાં એક દિવસ પ્રાગજી દવે કથા કરતા હતા અને પરમહંસ તથા હરિજન સૌ સાંભળતા હતા. પછી મહારાજને રાજી કરવા સારુ સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "ભટજી ! બે કન્યાઓ છે. તે તમે કહો ત્યાં

તમારો સંબંધ કરીએ." તે સાંભળી પ્રાગજી દવે બોલ્યા જે, "સાંભળો, સાંભળો, વેવિશાળની વાર્તા થાય છે." અને બોલ્યા જે, "ભણે કૃપાનાથ! પાસે તો આવા જ માણસો જોઈએ. કેમ કે, સુરા ખાચર જેવા હોય તો કૃપાનાથની શોભા વધે." એમ દવેજી વખાણ કરવા લાગ્યા.

પછી સુરા ખાચર કહે, "એક જસદણમાં છે અને બીજી લાઠીમાં છે. તે તમો કહો ત્યાં સગપણ કરીએ." ભટજી કહે, "ભણે, જ્યાં મોટું હોય ત્યાં કરો." સુરા ખાચર કહે, "મોટી તો લાઠીમાં છે." પછી તે કથાની સમાપ્તિ કરીને સાંજે ઘેર ગયા. પછી કોઈકે કહ્યું જે, "જસદણમાં અને લાઠીમાં તો મોટી શૂળીઓ છે. તે જે વાંકમાં આવે તેને શૂળીએ ચડાવી દે છે." પછી પ્રાગજી દવે કહે, "હવે તો મારે કૂવે પડીને મરવું છે."

પછી દિવસ આથમ્યા ટાણે તે કૂવે પડવા ચાલ્યા. તે જ્યાં કૂવાને કાંઠે થાળામાં બેઠા બેઠા પગ ટટળાવે ત્યાં બોલ્યા જે, "આવા મોટા વખંભર(બિહામણા;ભયાનક) કૂવામાં કેમ પડાય ?" ત્યાં મહારાજને ખબર પડી જે, "પ્રાગજી દવે કૂવે પડવા ગયો છે. માટે તેમને ગોતી આવો." પછી લક્ષ્મીરામે છેટેથી બૂમ પાડી. ત્યારે તે સાંભળી દવેજી બોલ્યા જે, "હે લખીયા ! હું આંહીં બેઠો છું." પછી લક્ષ્મીરામે પાસે જઈને કહ્યું જે, "આંહીં શું કરો છો ? ચાલો, મહારાજ બોલાવે છે." ભટજી કહે, "લખીયા ! મારે કૂવે પડવું છે, પણ માંહે મોટો સર્પ દોટું કાઢે છે અને વળી કાંટા પડ્યા છે. તે આવા વખંભર કૂવામાં શે પડાય ?" પછી ભટને તેડીને લક્ષ્મીરામ ગામમાં આવ્યા અને મહારાજને બધી વાત કહી સંભળાવી. ॥૨૧૬॥

૨૧૭. પ્રાગજી દવે વાંસનું અથાણું ખાઈને ફજેત થયા

ધરમપુરથી મહારાજને માટે વાંસનું અથાણું આવ્યું હતું. તેમાં મહારાજને હીંગની ગંધ આવી. પછી મહારાજ કહે, "આ અથાણું અમારે

ખાવું નથી, માટે નાંખી દ્યો.” ત્યારે પ્રાગજી દવે બોલ્યા જે, “મને આપો, હું ધોઈને ખાઈશ.” પછી મહારાજે દવેને તે અથાણું આપ્યું. તે એમ ને એમ જમીને સાંજે મહારાજ પાસે કથા કરવા બેઠા. પછી થોડીક કથા થઈ એટલે મહારાજ બોલ્યા જે, “હીંગ ગંધાય છે.” સુરા ખાચર મહારાજને કહે કે, “તમે કહેતા હો તો હું સૌનાં મોંઢાં સૂંઘું.” પછી સુરા ખાચર ઊઠીને સૌનાં મોંઢા સૂંઘવા મંડ્યા. અને પછી પ્રાગજી દવે પાસે ગયા ત્યારે પ્રાગજી દવે બોલ્યા જે, “ભણે, એટલે રહેજે !” સુરા ખાચર કહે, “જુઓ મહારાજ, આ પ્રાગલે હીંગ ખાધી છે.” એમ રમૂજ કરીને મહારાજને રાજી કરતા હતા. ॥૨૧૭॥

૨૧૮. ચાંદગઢના રણછોડજીના દોકડા રાખીને કોરી પાછી આપી

ગામ **ચાંદગઢ**ના **રણછોડજી** કરીને બ્રાહ્મણ હતા. તે ગઢપુર મહારાજનાં દર્શને આવ્યા. અને તેમની પાસે નવ દોકડા(રૂપિયાના સોમા ભાગની કીંમતનો એક જૂનો તાંબાનો સિક્કો) અને એક કોરી(જામનગર,પોરબંદર,જૂનાગઢ અને કચ્છનાં જૂનાં રજવાડાંઓનું રૂપિયાના ચોથા કે પાંચમા ભાગની કીંમતનું ચાંદીનું નાણું;કચ્છમાં સોનાની કોરી હતી, જેની કીંમત સોના પ્રમાણે હતી.)હતી. તે અહીંયાં શ્રીગોપીનાથજી મહારાજનાં મંદિરનું કામ ચાલતું હતું. પછી તે મહારાજ પાસે પગે લાગીને ઊભા રહ્યા ને મનમાં એમ સંકલ્પ કર્યો જે, ‘નવ દોકડા મહારાજ પાસે મેલીશ તો મહારાજ કહેશે જે, નવ દોકડા જ મેલ્યા ? અને કોરી મેલીશ તો ખાઈશ શું ?’ એમ વિચાર કરતાં કરતાં તે નવ દોકડા અને કોરી એ બધુંય મહારાજ પાસે મેલ્યું.

પછી મહારાજે તે કોરી લઈને તે રણછોડજી મહારાજને પાછી આપી, ને કહ્યું જે, “લ્યો, આ કોરી તમારા ભાતાની.” અને નવ દોકડા લઈને મહારાજે હાથમાં ઉછાળ્યા અને મુક્તાનંદસ્વામી તથા ગોપાળાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, “મુક્તાનંદસ્વામી ! તથા ગોપાળાનંદસ્વામી ! આ બ્રાહ્મણનાં

નિર્ગુણ દ્રવ્ય આવ્યાં, તેથી ગોપીનાથજીનું મંદિર પૂરું થઈ રહ્યું." એમ કહી મહારાજ રાજી થયા. ॥૨૧૮॥

૨૧૯. મોટા ભટ્ટના મનની વાત કહીને સેવાનો ઉમંગ વધાર્યો

ગામ **ઉમરાળા**ના શ્રીમાળી બ્રાહ્મણ **મોટા ભટ્ટ** કરીને હતા. તે ગઢપુર મહારાજને દર્શને આવ્યા હતા અને અહીંયાં વાસુદેવનારાયણના ઓરડા ઉપર તે વખતે નળિયાં ચડાવતા હતા. ત્યાં મહારાજ નીંબતરુ નીચે ખુરશી નાંખીને વિરાજમાન હતા. તે વખતે તે બ્રાહ્મણ મહારાજને રાજી કરવા માટે દોડી દોડીને નળિયાંના ખડકલા આપતો હતો. પછી કોઈ સંતે આવીને કહ્યું જે, "છોકરા ! પાછલે પડાળે ચાલ્ય. ત્યાં માણસની તંગાશ(તાણ) છે." પછી તે પાછલે પડાળે જઈ નળિયાંના ખડકલા આપતાં વિચાર કરવા લાગ્યો જે, 'પણે તો મહારાજ દેખતા હતા અને અહીંયાં કોણ દેખશે ?' એમ વિચાર કરે છે એટલામાં મહારાજ પાછલે પડાળ પધાર્યા. અને મોટા ભટ્ટને મહારાજે કહ્યું જે, "મોટા ! શું સંકલ્પ કરે છે ? હું તો આગલે પડાળે દેખતો હતો તેવો જ અહીં પાછલે પડાળે દેખું છું." તે સાંભળીને તે બ્રાહ્મણ ઘણું જ રાજી થયો અને દોડી દોડીને ઉંમગભેર નળિયાંના ખડકલા દેવા મંડ્યો. ॥૨૧૯॥

૨૨૦. રામ ચાંદુનો વેઢ માંગીને તેનો સંકલ્પ પૂર્ણ કર્યો

મહારાજ દાદા ખાચરને પરણાવવા સારુ પધાર્યા અને વળતી વખતે ચાંદુને **ગોરડકે** પધાર્યા. ત્યાં **રામ ચાંદુ** કરીને કાઠી હતા. તેણે મનમાં એમ સંકલ્પ કર્યો હતો જે, 'સ્વામિનારાયણ મારે ઘેર પધારે તથા એંશી રૂપિયાનો વેઢ માગી લે, તો ભગવાન ખરા.' પછી મહારાજ ગામને પાદર વિરાજમાન હતા. ત્યાં સૌ ગામનાં લોક મહારાજને દર્શને આવ્યાં. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "રામ ચાંદુ ! એંશી રૂપિયાનો વેઢ અહીંયાં લાવશો કે મારે તમારે ઘેર આવવું જોશે ?" પછી રામ ચાંદુ

કહે, “મહારાજ, ઘેર પધારો !” પછી મહારાજ તેને ઘેર પધાર્યા. ત્યારે તેમણે એંશી રૂપિયાનો વેઢ આગળ ધર્યો. એમ મહારાજે તેનો સંકલ્પ સિદ્ધ કર્યો. ॥૨૨૦॥

૨૨૧. મોજડી ચોપડનાર કરસન કુંભારને ધામ આપ્યું

મહારાજ તેને(રામ ચાંદુ) ઘેર પધાર્યા તે વખતે મહારાજે પોતાની મોજડીયું ઓસરીની કોરે પગથિયે ઉતારી હતી. તેનો ભાગિયો **કરશન કુંભાર** કરીને હતો. તે ત્યાં બેઠો હતો ને કોસ ચોપડતો હતો. તેણે મહારાજની મોજડીયું ખંખેરીને તેલ ચોપડ્યું અને સવળી કરીને મેલી. પછી જ્યારે તેણે દેહ મેલ્યો, ત્યારે તેને મહારાજ તેડવા આવ્યા. ત્યારે તેણે કહ્યું કે, “સ્વામિનારાયણ તમે કેવા ?” ત્યારે મહારાજ કહે, “તેં રામ ચાંદુને ઘેર મારી મોજડીયું તેલ ચોપડી સવળી કરીને મૂકી હતી; તે સારુ તને તેડવા આવ્યો છું, તૈયાર થા.” ॥૨૨૧॥

૨૨૨. ગોરડકાના લાડુબાઈના પુત્રને સાજો કરી માંગીને માનતા લીધી

અને તે જ ગામ(ગોરડકા)માં લાડુબાઈ કરીને એક કાઠિયાણી બાઈ હતી. તેના છોકરાને બળિયા નીકળ્યા હતા. તે વખતે તેણે સંકલ્પ કર્યો જે, ‘મારા છોકરાને સારું થાય તો પાંચ રૂપિયા મહારાજની આગળ ભેટ મેલવા.’ એવી માનતા કરી હતી. પછી તેણે મહારાજને માટે અઢી રૂપિયાનો થાળ કર્યો અને મહારાજને જમાડ્યા અને અઢી રૂપિયા મહારાજ આગળ ભેટ મૂકી. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, “ડોશી ! તેં માનતા કરી છે, તે અઢી રૂપિયા બીજા લાવ્યને ! અને તું જાણ જે, થાળમાં વળે.” પછી તેણે બીજા અઢી રૂપિયા લાવીને પાંચ રૂપિયા પૂરા મહારાજ આગળ મૂક્યા. તે મહારાજે હાથોહાથ લીધા ને અંતે તેડવા પધાર્યા. ॥૨૨૨॥

॥ શ્રીજીમહારાજ તથા સંતના ઉપયોગમાં જે જે આવ્યા તેને તેડવા પધાર્યા તે વાતો - ૧૭ ॥

૨૨૩. ભુજના વાણિયાને ખોટા નાળિયેરમાં ધામ આપ્યું

ગામ **ભુજ**માં મહારાજ પધાર્યા હતા અને એક વાણિયે ખોટું નાળિયેર લાવીને મહારાજ આગળ મેલ્યું. પછી તેને મહારાજે હાથમાં લઈને ખખડાવ્યું અને વાણિયાને કહ્યું જે, "શેઠિયા ! આ તો ખોટું છે." વાણિયો કહે, "મહારાજ ! મારું તો ખોટું છે પણ તમારું સાચું હોય તો મને અંતકાળે તેડવા આવજો." પછી તેણે જ્યારે દેહ મેલ્યો ત્યારે તેને મહારાજ હાથમાં નાળિયેર લઈને ખખડાવતાં ખખડાવતાં તેડવા પધાર્યા હતા. ને કહ્યું જે, "શેઠિયા ! તૈયાર થા." શેઠ કહે, "સ્વામિનારાયણ, તમે કેવા ?" મહારાજ કહે, "તું કહેતો હતો જે, તમારું સાચું હોય તો આવજો; તે સારુ અમે આવ્યા છીએ." એમ કહીને તેને મહારાજ ધામમાં તેડી ગયા. ॥૨૨૩॥

૨૨૪. આંબાવાડિયાના રખવાળને બે કેરીમાં કલ્યાણ આપ્યું

કચ્છના હરિજન ગઢપુર મહારાજને દર્શને આવતા હતા અને નગરના રાજ્યમાં ગોપ કરીને ગામ છે; તેના બગીચામાં ઊતર્યા હતા. અને ત્યાં આંબાનાં ફળ સારાં ભાળી તે હરિભક્તોએ આંબાના રખવાળને કહ્યું જે, "બે કેરીઓ આપીશ ?" ત્યારે રખવાળ બોલ્યો જે, "આ કેરીઓ તમારાં મોઢાં ખાય તેવી નથી. આ તો મોતીયુંવાળો જામ ખાય તેવી છે." ત્યારે હરિભગત બોલ્યા જે, "અમારે સ્વામિનારાયણ ભગવાન સારુ લઈ જવી છે." ત્યારે રખવાળ બોલ્યો જે, "જો ભગવાન સારુ લઈ જવી હોય તો હું બે કેરીયું મારી વતી વધારે આપું." પછી તેણે બે સારી જોઈને કેરીઓ આપી. પછી ગઢપુરઆવીને મહારાજને તે કેરીઓ આપી અને મહારાજ કેરીઓ જમીને બહુ જ રાજી થયા.

પછી તે રખવાળે દેહ મેલ્યો ત્યારે તેને મહારાજ હાથમાં કેરીઓ લઈને તેડવા આવ્યા હતા. ત્યારે તેણે કહ્યું જે, “સ્વામિનારાયણ ! તમે કેવા ?” ત્યારે મહારાજ કહે કે, “દેખ તારી કેરીઓ.” પછી તેને વિમાનમાં બેસાડીને ધામમાં તેડી ગયા. ॥૨૨૪॥

૨૨૫. આટકોટના ભરવાડે ગઢપુરનો દરવાજો વખાણ્યો એટલામાં ધામ આપ્યું

ગામ **આટકોટ**નો ભરવાડ હતો તે ગઢપુર આવ્યો હતો. અને ગોપીનાથજી મહારાજનાં દર્શન કરીને બહુ રાજી થયો અને મંદિરનો દરવાજો જોઈને સૌને કહેવા લાગ્યો જે, “આવો દરવાજો મેં ક્યાંય જોયો નથી !” પછી તેણે દેહ મેલ્યો ત્યારે મહારાજ તેને તેડવા પધાર્યા. ત્યારે તે ભગત બોલ્યો જે, “મહારાજ ! તમે કેવા ?” મહારાજ કહે, “તું કહેતો હતો જે, સ્વામિનારાયણના મંદિરનો દરવાજો બહુ સારો છે. તે સારુ અમે તને તેડવા આવ્યા છીએ.” પછી તેને વિમાનમાં બેસારીને ધામમાં તેડી ગયા. ॥૨૨૫॥

૨૨૬. વીરદાસને સ્નાન કરાવનારને ધામમાં તેડી ગયા

ગામ **કારિયાણી**માં **વીરદાસ** કરીને કણબી ભગત હતા અને તે ગામના પટેલ હતા. પછી તે નદીએ નહાવા ગયા હતા. ત્યાં ગામના કોઈ માણસે આવીને ખારાથી(ધોવામાં અને સાબુ બનાવામાં ઉપયોગ થતો ખારો પદાર્થ; ખારા પ્રદેશમાં થતો ક્ષાર) તેને વાંસો ચોળીને નવરાવ્યા. પછી વીરદાસભગત બોલ્યા જે, “તું મને ભગત જાણીને નવરાવે છે કે પટેલ જાણીને ?” ત્યારે તે માણસે કહ્યું જે, “તમને ભગત જાણીને નવરાવું છું.” પછી તેણે દેહ મેલ્યો ત્યારે તેને મહારાજ તેડવા પધાર્યા. ત્યારે તે બોલ્યો જે, “સ્વામિનારાયણ ! તમે કેવા ?” મહારાજ કહે, “તેં વીરદાસભગતને શરીર ચોળીને નવરાવ્યા હતા, તે

સારુ તને તેડવા આવ્યા છીએ; માટે તૈયાર થા." પછી તેને વિમાનમાં બેસારીને ધામમાં તેડી ગયા. ॥૨૨૬॥

૨૨૭. કરસન બાંભણિયાને શેરડીના બે સાંઠામાં ધામ આપ્યું

ખોખરી ગામમાં **કરશન બાંભણિયો** કરીને હરિભગત હતો. તેણે શેરડીના બે સાંઠા પડછા સોતાં લાવીને મહારાજને આપ્યા. પછી તેણે દેહ મેલ્યો ત્યારે મહારાજ માણકી ઘોડીએ ચડીને હાથમાં શેરડીના બે પડછા સોતા સાંઠા લઈને તેડવા પધાર્યા. મહારાજ કહે કે, "કરશન ! તૈયાર થા અને જો, આ તારા સાંઠા." પછી તેને વિમાનમાં બેસારીને ધામમાં તેડી ગયા. ॥૨૨૭॥

૨૨૮. નિત્યાનંદસ્વામીને દવા માટે દૂધ આપનાર ભરવાડની બકરીનું કલ્યાણ કર્યું

ગામ **આંબામાં નિત્યાનંદસ્વામી** પધાર્યા હતા. અને તેમને રાતના બાર વાગ્યે દૂધ જોઈતું હતું, પણ બીજે ક્યાંય દૂધ મળ્યું નહીં. પછી એક ભરવાડની બકરીને દોઈને દૂધ લાવ્યા. પછી તે બકરીએ જ્યારે દેહ મેલ્યો, ત્યારે મહારાજ તે બકરીને તેડવા પધાર્યા. ત્યારે દેવશીભગત લુવાર હતા તે બોલ્યા જે, "આ બકરીનું શું પુણ્ય ?" મહારાજ કહે, "નિત્યાનંદસ્વામીને એનું દૂધ કામ આવ્યું હતું. તે પુણ્યે કરીને અમે તેને તેડવા આવ્યા છીએ." એમ પશુનું પણ કલ્યાણ કર્યું. ॥૨૨૮॥

૨૨૯. ઈચ્છારામજી માટે હરડે આપનાર વાણિયાનું કલ્યાણ

ગઢપુરમાં ઈચ્છારામજી મહારાજ માંદા હતા. તેમને માટે હરડે જોઈતી હતી. તે એક વાણિયે આઠ આના લઈને હરડે આપી. પછી તે વાણિયે દેહ મેલ્યો ત્યારે મહારાજ તેને તેડવા આવ્યા. ત્યારે વાણિયો બોલ્યો જે, "સ્વામિનારાયણ, તમે કેવા ?" ત્યારે મહારાજ કહે કે, "તેં ઈચ્છારામજી સારુ હરડે આપી હતી." ત્યારે વાણિયો કહે, "મેં તો

આઠ આના લઈને આપી હતી." ત્યારે મહારાજ કહે, "બાર આના કેમ લીધા નહીં ? મારા ભાઈને આપી, તે માટે તૈયાર થઈ જા." પછી વિમાનમાં બેસારી ધામમાં તેડી ગયા. ॥૨૨૯॥

૨૩૦. ગઢપુર મંદિરના પાયામાં પથ્થર નાંખનાર અલિયાસ જમાદારનું કલ્યાણ

ગઢપુરમાં મહારાજ શ્રીગોપીનાથજી મહારાજનું મંદિર કરાવતા હતા. પછી મહારાજ સભામાં બોલ્યા જે, "કોઈ શેરનો પાણો પાયામાં નાંખે તેને અમારે તેડવા આવવું." તે સમે સભામાં **અલિયાસ** કરીને એક જમાદાર બેઠો હતો. તે ઘેલામાંથી એક મણનો પાણો ઉપાડીને લાવ્યો અને મહારાજને કહ્યું જે, "સ્વામિનારાયણ ! દેખો આ હું એક પાણો મંદિરના પાયામાં નાંખું છું." મહારાજ કહે, "બહુ સારું." પછી તેણે દેહ મેલ્યો ત્યારે મહારાજ તેને તેડવા પધાર્યા. ત્યારે અલિયાસ બોલ્યો જે, "સ્વામિનારાયણ ! તમે કેવા ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "તેં મંદિરના પાયામાં એક પાણો નાખેલો છે, તે પુણ્યે કરીને તને તેડવા આવ્યા છીએ; માટે તૈયાર થઈ જાઓ." પછી તેને શ્રીજીમહારાજ ધામમાં તેડી ગયા. ॥૨૩૦॥

૨૩૧. સોઢીની બીબડીએ દાતણ આપ્યું એટલામાં કલ્યાણ

શ્રીજીમહારાજ સવારના પહોરમાં ગામ **સોઢી**ને પાદર પધાર્યા ને તળાવને કાંઠે નાહવા સારુ ઉતારો કર્યો. ત્યારે મહારાજે સુરા ખાચરને કહ્યું જે, "સુરા ખાચર ! બાવળિયાનાં દાતણ હોય તો અહીંયાં કરીએ." તે સાંભળી સુરા ખાચર ગામમાં ગયા અને એક તરકડી(મુસ્લિમ સ્ત્રી) બેઠી હતી. તેને પૂછ્યું જે, "અહીંયાં બાવળનાં દાતણ મળશે ?" તે સાંભળીને તે બાઈ બોલી જે, "એવો કોણ રસિયો છે જે આ ભાલમાં બાવળનું દાતણ માંગે છે ?" સુરા ખાચર કહે, "ખુદા છે." ત્યારે બાઈ

કહે, "જો ખુદા હોય તો હું આપું." પછી તેણે એક બાવળિયો પાણી પાઈને દાતણ થાય તેવડો ઉછેરીને કર્યો હતો, તેને કાપીને તે બાઈ સુરા ખાચરની સાથે મહારાજને દાતણ દેવા આવી. અને મહારાજને દાતણ દઈને બોલી જે, "હે સ્વામિનારાયણ ! મને તેડવા આવજો." મહારાજ કહે, "બહુ સારું." પછી તેણે દેહ મેલ્યો ત્યારે દાતણ લઈને મહારાજ તેને તેડવા પધાર્યા. બાઈ કહે, "સ્વામિનારાયણ ! તમે કેવા ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "દેખ તારું દાતણ !" એમ કહીને વિમાનમાં બેસારીને ધામમાં તેડી ગયા. ॥૨૩૧॥

૨૩૨. બરવાળામાં મંદિર લીંપનાર મજૂરણબાઈનું કલ્યાણ

ગામ **બરવાળા**માં એક બાઈએ ત્રણ ત્રણ આના દાડી લઈને મંદિરમાં ગાર કરી હતી. પછી તેણે દેહ મેલ્યો ત્યારે મહારાજ તેને તેડવા પધાર્યા. ત્યારે બાઈ કહે, "સ્વામિનારાયણ ! તમે કેવા ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "તેં મારું મંદિર લીંપ્યું છે તેથી." ત્યારે બાઈ કહે, "મેં તો ત્રણત્રણ આના દાડી લઈને ગાર કરી છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "છ છ આના કેમ લીધા નહીં ? પણ અમારા મંદિરમાં ગાર કરી છે, માટે ચાલો." એમ કહીને વિમાનમાં બેસારીને ધામમાં તેડી ગયા. ॥૨૩૨॥

૨૩૩. ખંભાતમાં સાધુને ઝોળીમાં પોતું મારનાર બાઈનું કલ્યાણ

ગામ **ખંભાત**માં સાધુ ઝોળીએ ગયા હતા અને એક પટેલને ઘેર "નારાયણ હરે..!" કહીને ઊભા રહ્યા. તે વખતે તે બાઈ ધોળ કરતી હતી. તેણે ક્રોધ કરીને સાધુ સામું ગારવાળું પોતું ઉડાડ્યું અને બોલી જે, "મારા પીટ્યા મુંડીયા લાગ્યા છે." પછી તે પોતું સાધુ ઉતારે લઈ ગયા અને તેને તળાવમાં ધોઈને તેના દોરા કાઢ્યા, ને વાટ્યું કરીને ઠાકોરજી પાસે દીવા કર્યા. પછી તેણે દેહ મેલ્યો ત્યારે મહારાજ તેને તેડવા પધાર્યા. ત્યારે તે બાઈ બોલી જે, "સ્વામિનારાયણ ! તમે કેવા ?"

મહારાજ કહે, "તારા પોતાના દોરાના તો મારી આગળ ઘીના દીવા કર્યા છે. તે પુણ્યે કરીને તેડવા આવ્યા છીએ; માટે તૈયાર થા." એમ કહીને તેને વિમાનમાં બેસારીને ધામમાં તેડી ગયા. ॥૨૩૩॥

૨૩૪. ભાલમાં છોકરે પાણી પાયું ત્યાં સાત પેઢીનું કલ્યાણ કર્યું

મહારાજ વરતાલ પધારતા હતા અને **ભાલ**માં જતાં તરસ્યા બહુ થયા. પછી મહારાજે સુરા ખાચરને કહ્યું જે, "મને તરસ બહુ લાગી છે." તે સાંભળી સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! લ્યો, હું પાણી લાવું." પછી એક કણબીનો છોકરો છેટે સાંતી હાંકતો હતો, તેને સુરા ખાચરે દીઠો અને ઘોડું દોડાવી ત્યાં ગયા. ત્યાં સુરા ખાચરને દેખીને છોકરો બળદિયાની ઓથ્યે બેસી ગયો. સુરા ખાચરે તેને કહ્યું કે, "છોકરા !" ત્યારે છોકરે કહ્યું કે, "ભાઈ સાહેબ ! મને મારશો નહીં."

ત્યારે સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મારે તને મારવો નથી, પણ મારે પાણી જોઈએ છે, તે આપીશ ?" છોકરો કહે કે, "આજ નવી બતક ભરીને લાવ્યો છું." પછી તે છોકરાને સાથે લઈને સુરા ખાચર પાણીની બતક લેવરાવીને મહારાજ પાસે આવ્યા. અને રસ્તામાં છોકરાને કહ્યું કે, "તારું પાણી પીને મહારાજ બહુ રાજી થાશે. માટે તું કાંઈક માંગજે." ત્યારે છોકરો કહે, "શું આપે ?" સુરા ખાચર કહે, "જે માંગીશ તે આપશે." છોકરો કહે કે, "મારે એક સો વિંઘાં જમીન છે અને બીજી સો વિંઘાં જમીન આપે તો સુખેથી ખેડી ખાઉં." તેને સુરા ખાચરે કહ્યું કે, "તે તો આંહીં ને આંહીં પડ્યું રહેશે; માટે તારા જીવનો મોક્ષ માંગજે." પછી પાણી પીને મહારાજ બહુ રાજી થયા.

પછી મહારાજ કહે, "આ કોનું પાણી છે ?" સુરા ખાચર કહે, "આ છોકરો ઊભો તેનું છે." પછી તે છોકરાને મહારાજે પાસે બોલાવીને કહ્યું જે, "છોકરા ! તું વર માંગ !" ત્યારે છોકરે કહ્યું જે,

"મારા જીવનું કલ્યાણ થાય." ત્યારે મહારાજ કહે, "તારી સાત પેઢીનું કલ્યાણ થાશે જા !" એમ પાણીમાં રાજી થયા. ॥૨૩૪॥

૨૩૫. નાવડાના હિરા શેઠે મંદિર કરાવ્યું તેને ધામમાં તેડી ગયા

ગામ **નાવડા**માં એક બાઈ જ્યારે ત્યાં સાધુ ફરવા આવે ત્યારે તેમનું પાણી ભરી આપતી અને તે ગામમાં **હીરા શેઠ** મંદિર કરાવતા હતા. પછી તે બાઈને સમાધિ થઈ અને અક્ષરધામમાં ગઈ. ત્યાં અક્ષરધામમાં હીરા શેઠના મહોલ ચણાતા હતા. તેને જોઈને તે બાઈએ મહારાજને પૂછ્યું જે, "મહારાજ ! આ કેના મહોલ ચણાય છે ?" ત્યારે મહારાજ કહે કે, "હીરા શેઠ ત્યાં અમારું મંદિર ચણાવે છે. તેમના સારુ અહીંયાં સોનાના મહોલ કરાવીએ છીએ." પછી બાઈએ મહારાજને પૂછ્યું કે, "ક્યારે પૂરા થશે ?" મહારાજ કહે, "આજથી છ મહિને પૂરા થશે."

પછી તે બાઈ સમાધિમાંથી બહાર આવી અને હીરા શેઠને તે વાત કરી જે, "તમે તો અહીંયાં પથ્થરનું મંદિર કરાવો છો અને તમારા સારુ ત્યાં સોનાનું મંદિર મહારાજ કરાવે છે. અને તેમાં હીરા, માણેક અને મોતીનાં તોરણ બંધાવ્યાં છે." શેઠ કહે, "મહારાજે કાંઈ કહ્યું છે ?" બાઈ કહે, "હા, છ મહિને આ મહોલ પૂરા થશે." તે સાંભળીને શેઠે તે વાર, તિથિ ચોપડીમાં લખી રાખી અને પોતે ચોમાસાના વખતમાં ધંધુકે કામ પ્રસંગે ગયા હતા. ત્યાં પોતાને તાવ આવ્યો.

પછી તેમણે પોતાના દીકરા ઝીણાભાઈને પૂછ્યું જે, "ઝીણા ! ઓલી ડોશીએ કહ્યું છે તેમાં કેટલા દિવસ બાકી છે ?" ઝીણા શેઠે ચોપડો જોઈને કહ્યું જે, "બાપા ! ત્રણ દિવસ બાકી છે." પછી પોતે ચોમાસાની ઋતુ હતી તેથી ગાડાં ચાલે નહીં, તેથી પાડા ભાડે કરીને પોતાને ઘેર આવ્યા. અને છ મહિના પૂરા થયા તે દિવસે શ્રીજીમહારાજ તેડવા પધાર્યા અને ધામમાં લઈ ગયા. ॥૨૩૫॥

૨૩૬. ગાના ગામના ખેડૂતને મહારાજે 'આવ્યા રામ' નો મર્મભર્યો ઉત્તર આપ્યો

ગુજરાતમાં **ગાના** ગામને પાદર શ્રીજીમહારાજ અવેડામાં ઘોડાં પાતા હતા અને વાડીનો ધણી કોસ હાંકતો હતો. તે કોસ જ્યારે બહાર આવ્યો ત્યારે તે બોલ્યો જે, "આવ્યા રામ..!" તે સાંભળી મહારાજ કહે કે, "છે તો એમ, પણ જો તમે ઓળખો તો..!" એમ કહીને મહારાજ ચાલી નીકળ્યા. ॥૨૩૬॥

૨૩૭. નાવલીની બીબડીનું સુરા ખાચર જેવું કલ્યાણ કર્યું

નાવલી ગામને પાદર શ્રીજીમહારાજ સ્વારે સહિત નીકળ્યા અને ઘોડાને પાણી પાવા મંડ્યા. ત્યારે એક **તરકડી** બોલી જે, "સ્વામિનારાયણ! નજર રખિયો..!" ત્યારે મહારાજ કહે, "બહુ સારું." સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "શું ખબર રાખશો ?" ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "તમારી સાથે એનું કલ્યાણ કરશું." સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "અમે ઘરબાર મૂકીને તમારી સાથે ફરીએ છીએ." મહારાજ કહે કે, "તેણે મને ભગવાન જાણ્યો તેથી (એનું કલ્યાણ કરશું). કેમ તમને કોઈને ન કહ્યું જે, ખબર રાખજો ? માટે તમારી સાથે એનું કલ્યાણ કરવું છે." ॥૨૩૭॥

૨૩૮. વડોદરાની 'રે સગપણ હરિવરનું સાચું...' એ કીર્તન ગાનારી બાઈનો મોક્ષ

વડોદરામાં મંદિર પાસે એક (મહાકોર નામે (સ્વા.ચ.ચિં. ૪/૪૯) બાઈ રહેતી હતી. અને સાધુ કીર્તન બોલતા જે, 'રે સગપણ હરિવરનું સાચું.' એ કીર્તનનું પદ તે બાઈ નિરંતર બોલ્યા કરતી હતી. પછી તેને દેહ મેલવા વખત થયો ત્યારે શ્રીજીમહારાજ વિમાન લઈને તેડવા પધાર્યા. ત્યારે બાઈ બોલી જે, "સ્વામિનારાયણ ! તમે કેવા ?" મહારાજ

કહે કે, "તું કહેતી હતી જે, 'રે સગપણ હરિવરનું સાચું.' તે હરિવર તો હું છું. તે સગપણે કરીને આવ્યો છું; તેથી તૈયાર થઈ જા." પછી વિમાનમાં બેસારીને તેને ધામમાં લઈ ગયા. ॥૨૩૮॥

૨૩૯. જેતલપુરની વેશ્યાનું ઘઉં દળાવી કલ્યાણ કર્યું

શ્રીજીમહારાજ **જેતલપુર** યજ્ઞ કરાવતા હતા અને પોતે ઘઉંનો ઢગલો કરીને સૌને ઘઉં દળવા સારુ દેતા હતા. તે સમે એક વેશ્યાએ મહારાજ પાસે આવીને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મને ઘઉં આપો." મહારાજ કહે, "તું એક મણ ઘઉં દળી દે તો તારું કલ્યાણ કરું." પછી તેને એક મણ ઘઉં આપ્યા. મહારાજ કહે, "તું તારે હાથે દળજે." પછી તે પોતાને હાથે એક મણ ઘઉં દળીને મહારાજ પાસે લોટનો ટોપલો ભરીને લાવી અને મહારાજને હાથ દેખાડ્યા જે, "મારે હાથે ફોડલા પડ્યા છે." મહારાજ કહે, "જા, તારું કલ્યાણ થઈ ગયું !" ॥૨૩૯॥

।। મહારાજે જડ વસ્તુમાં ચૈતન્ય મૂક્યું તે વાતો - ૪ ।।

૨૪૦. વર્તન વાતો કરશે - સંતોએ બોટાદમાં સત્સંગ કરાવ્યો

ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજ વિરાજમાન હતા અને ધ્યાનાનંદસ્વામી તથા સાંખ્યાનંદસ્વામી, એ બે જણને મહારાજે કહ્યું જે, "તમે બોટાદ જાઓ." પછી તે બન્ને જણે હાથ જોડીને મહારાજની પ્રાર્થના કરી, ને કહ્યું જે, " હે મહારાજ ! અમે શી વાતો કરીએ ?" પછી મહારાજ કહે કે, "મહાપુરુષો ! જાઓ તમારાં વર્તન વાતું કરશે."

પછી બન્ને જણ **બોટાદ** ગયા અને હાલ જ્યાં મંદિર છે તે ઠેકાણે ઓરડી હતી, ત્યાં ધ્યાન કરીને બેઠા. અને એક વખત ભિક્ષાવૃત્તિ કરીને પોતે ભોજન કરતા. એમ કરતાં કરતાં થોડાક દિવસ થયા એટલે ગામમાં ખબર થઈ જે, 'આપણા ગામમાં કેવળીક(કૈવલ્યજ્ઞાન ધરાવનાર,પરમજ્ઞાની,તીર્થંકર) આવ્યા છે અને ચોવીશે કલાક ધ્યાનમાં બેસી રહે છે.' પછી ગામના કેટલાક ઢૂંઢિયા વાણિયા હતા તે આવી આવીને સંતના ચરણમાં વંદના કરતા હતા જે, "તમે તો સાક્ષાત્ કેવળીક છો." અને કેટલાક વર્તમાન ધરાવીને સત્સંગી થયા. ।।૨૪૦।।

૨૪૧. સંતોને રૂમાલ આપીને સત્સંગ કરવા મોકલ્યા

એક સાધુનું મંડળ ફરવા ચાલ્યું. તેણે શ્રીજીમહારાજને દંડવત કરીને કહ્યું જે, "મહારાજ ! અમે શી શી વાતો કરીએ ?" તે વખતે મહારાજ જમીને અક્ષરઓરડીમાં વિરાજમાન હતા ને એક હાથમાં રૂમાલ હતો. પછી તે રૂમાલ સંતને આપ્યો અને મહારાજ બોલ્યા જે, "મહાપુરુષો ! લ્યો, આ રૂમાલ વાતો કરશે જાવ !" પછી સંતે રૂમાલ લઈને સંકેલીને ડાબલીમાં રાખ્યો.

પછી જે ગામમાં જાય ત્યાં પ્રથમ કીર્તનભક્તિ કરે. પછી ત્યાં ગામનાં લોક ભેળાં થાય ત્યારે ડાબલામાંથી રૂમાલ કાઢીને સૌને દર્શન

કરાવે જે, "જુઓ ભાઈ ! આ રૂમાલ અમને સ્વામિનારાયણ ભગવાને આપ્યો છે; માટે તેનાં દર્શન કરો." તે દર્શન કરતાંવેંત સૌને સમાધિ થઈ જાય અને સૌ અક્ષરધામમાં જાય. અને સમાધિમાંથી જાગીને પછી સંતનાં ચરણમાં પડે. અને કહે જે, "તમે ભગવાનના સંત છો, માટે અમને વર્તમાન ધરાવો." ॥૨૪૧॥

૨૪૨. સંતને હાર આપીને સત્સંગ કરવા મોકલ્યા

બીજા સાધુનું મંડળ ફરવા ચાલ્યું, ત્યારે મહારાજને દંડવત કરી પગે લાગીને બોલ્યા, ને કહ્યું જે, "હે મહારાજ ! અમે શી વાતો કરીએ ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "મહાપુરુષો ! લ્યો આ હાર. તે હાર વાતું કરશે." પછી સાધુએ તે હાર લઈને એક ડાબલીમાં નાંખ્યો ને ફરવા ગયા. ત્યાં જે ગામમાં જાય ત્યાં પ્રથમ કીર્તનભક્તિ કરે એટલે ગામનાં સૌ લોક ભેળાં થાય. પછી સંત ડાબલીમાંથી હાર કાઢીને તેનાં સૌને દર્શન કરાવે જે, "જુઓ, અમને સ્વામિનારાયણ ભગવાને આ હાર આપ્યો છે; તેનાં સૌ દર્શન કરો." પછી દર્શનમાત્રમાં સૌને સમાધિ થઈ જાય અને અક્ષરધામમાં જાય. અને જાગીને સંતને પગે લાગે જે, "મહારાજ ! તમે ભગવાનના સાધુ છો; માટે અમને વર્તમાન ધરાવો." એમ હાર દ્વારે મહારાજે સમાધિયું કરાવી. ॥૨૪૨॥

૨૪૩. સંતને લાકડી આપીને સત્સંગ કરવા મોકલ્યા

વળી એક વખત બીજા સંતનું મંડળ ફરવા ચાલ્યું. તે મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા ને મહારાજને કહે કે, "અમે શી વાતો કરીએ ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "લ્યો, આ લાકડીનો કટકો. તે કટકો વાતું કરશે." તે લાકડીનું એક ઠેબું લાલ હતું અને બીજું ઠેબું ધોળું હતું. તે લઈને સંત ફરવા ગયા અને તે જે ગામમાં જાય ત્યાં બધાં લોક ભેળાં થાય. તેની આગળ ભગવાનના મહિમાની વાતો કરે. અને પછી તેમને લાકડીનું એક ઠેબું અડાડે એટલે સમાધિ થઈ જાય,

અને બીજું ઠેબું અડાડે ત્યારે જાગે. પછી તે ઊઠી ઊઠીને સંતને પગે લાગે, ને કહે જે, "હે મહારાજ ! તમે ભગવાનના સંત છો; માટે અમને વર્તમાન ધરાવો ને તમારા આશ્રિત કરો." એમ લાકડામાં ચમત્કાર મેલ્યો. ॥૨૪૩॥

॥ મહારાજે માંગેલ વસ્તુ ન આપી તે વિષે વાતો - ૮ ॥

૨૪૪. ઉમરેઠમાં નંદુભાઈએ મહારાજને રસમાં ખાંડ ન આપી

ગામ **ઉમરેઠ**માં શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા હતા અને **નંદુભાઈ ઠાકર**ને ત્યાં રસ-રોટલીની રસોઈ કરી હતી ને સાથે પાંચસે પરમહંસ હતા. રસોઈ તૈયાર થઈ ત્યારે પ્રથમ શ્રીજીમહારાજ થાળ જમ્યા. પછી સંતની પંક્તિ કરી અને મહારાજ સંતને રસ પીરસવા મંડ્યા. પછી મહારાજે નંદુભાઈને કહ્યું જે, "નંદુભાઈ ! આમાં જો ખાંડ હોય તો મણા ન રહે." ત્યારે નંદુભાઈ કહે કે, "મહારાજ ! ખાંડ આપવાનો અહીંયાં ધારો નહીં." વળી મહારાજે બીજીવાર કહ્યું જે, "નંદુભાઈ ! આ રસમાં જો ખાંડ હોય તો મણા ન રહે." ત્યારે નંદુભાઈ કહે, "મહારાજ ! રસમાં ખાંડ નાંખવાનો અમારે ધારો નહીં."

મહારાજે બે-ચાર વખત ખાંડ આપવાનું કહ્યું અને તે બધી વખત નંદુભાઈએ ના પાડી. પછી સંત જમી રહ્યા કેડે નંદુભાઈ જમવા બેઠા. અને જ્યાં રસ જમ્યા, ત્યાં તો પોતાને બહુ જ ખાટો લાગ્યો. ત્યારે પોતે વિચાર કર્યો જે, 'અરેરે ! મહારાજે મને બે-ચાર વખત કહ્યું ને મેં ના પાડી ! માટે આજથી ખાંડ, સાકર, ગોળ જીવનપર્યંત ખાવી નહીં.' એમ પછી પસ્તાવો થયો. માટે સમય ગયા પછી પસ્તાવું તે શા કામનું ? પહેલાંથી સમજે તે ડાહ્યો કહેવાય. ॥૨૪૪॥

૨૪૫. ગાધકડાના નાગજી વિપ્રે પધરામણી ન કરાવી

શ્રીજીમહારાજ દાદા ખાચરને પરણાવવા ભટવદર પધારતા હતા. તે વખતે **ગાધકડા**ને પાદર મહારાજ નીસર્યા અને ત્યાંના સૌ હરિજન મહારાજને દર્શને આવ્યા. તે ભેળા **નાગજી** કરીને બ્રાહ્મણ હતા, તે પણ દર્શને આવ્યા હતા. અને મહારાજ ગામ સોંસરા નીસર્યા. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "નાગજી મહારાજ ! તમારું ઘર ક્યાં છે ?" ત્યારે કહે, "મહારાજ ! મારું ઘર આગળ છે." વળી આઘા જઈને મહારાજે ફરીવાર પૂછ્યું જે, "તમારું ઘર કેટલેક છેટે છે ?" ત્યારે નાગજી કહે, "મહારાજ ! મારું ઘર પાછળ રહી ગયું." પછી મહારાજ પરબારા રાજુલે પધાર્યા. અને નાગજીમહારાજનાં મનમાં એમ જે, 'હું મહારાજને મારે ઘેર પધરાવીશ તો મારે પાંચ રૂપિયાનો ખરચ થશે.' તેમ જાણીને મહારાજને પધરાવ્યા નહીં.

પછી તેણે જ્યારે દેહ મેલ્યો ત્યારે શ્રીજીમહારાજ તેને તેડવા પધાર્યા અને મહારાજે કહ્યું જે, "નાગજી ! તૈયાર થા." નાગજી કહે, "મહારાજ ! દીકરાને પરણાવવો છે અને વેવાઈ બહુ વસમો છે. માટે હમણાં મેલી જાઓ તો ઠીક." પછી શ્રીજીમહારાજ પાછા ગયા, ને સો વર્ષના ટીપણાનાં કુંડલિયાં કર્યા છે(સો વર્ષ સુધીનાં ટીપણાં જોઈ કુંડળીઓ કરી), પણ વાસના ટળી નહીં. ||૨૪૫||

૨૪૬. બારપટોળીના કાળુભાઈના ભાઈ લુંભાએ ગોળ ન આપ્યો

શ્રીજીમહારાજ દાદા ખાચરને પરણાવીને પાછા વળ્યા. તે વખતે ગામ **બારપટોળી**ના **કાળુભગત**, તેણે મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારે જાન રોકવી છે." અને જાન રોકવાને માટે તે કાળુભગતે ઘી, ખાંડ, ગોળ વિગેરે તમામ સીધું તૈયાર કરી રાખ્યું હતું. પછી મહારાજે જાણ્યું જે, 'કાળુભગત સાથે હશે તો આપણને જાવા નહીં દે.' પછી

મહારાજે કાળુભગતને કહ્યું જે, "તો અહીંયાં રહીને બધો સરસામાન ઠેકાણે પડાવો." પછી મહારાજે કાળુભગતને ભટવદર રાખ્યા અને પોતે જાન લઈને બારપટોળી આવ્યા.

તે વખતે આખું ગામ મહારાજનાં દર્શને બહાર નીસર્યું હતું અને કાળુભગતનો ભાઈ **લુંભો** કરીને હતો. તેણે મહારાજને કહ્યું જે, "ભગતે કહ્યું છે જે, 'જાન રોકવી છે.' મહારાજ કહે, "અમારે રોકાવું નથી અને ગોળ હોય તો લાવો, તો બળદને દેવો છે." ત્યારે લુંભો કહે જે, "મહારાજ ! આ ગામડિયા ગામમાં ગોળ ક્યાંથી હોય ?" પછી મહારાજ કહે, "જય સચ્ચિદાનંદ" એમ કહીને મહારાજ બોલ્યા જે, "આ જમપુરીનો મારગ છે કે બીજો સારો મારગ છે ?" ત્યારે સૌ લોક બોલ્યા જે, "મહારાજ ! હીંડોરડા ગામનો મારગ સારો છે."

પછી મહારાજ તે મારગે ચાલ્યા અને સૌ લોક પાછા વળ્યા. તેટલામાં કાળુભગત ઘોડીએ સ્વાર થઈ એકદમ આવ્યા અને સૌને પૂછ્યું જે, "મહારાજ ક્યાં ?" લુંભો કહે, "મહારાજ તો રહ્યા નહીં, પણ મહારાજે ગોળ માગ્યો તે મેં ના પાડી." કાળુભગત કહે, "મર મૂરખ ! આખી જાન રોકવી હતી અને ગોળની ના પાડી !"

પછી પોતાના નોકરને માથે ગોળનાં ત્રણ માટલાં ચડાવ્યાં અને પોતે એકદમ ઘોડી વેતી મેલીને મહારાજનાં રથ આડા જઈને ઊભા રહ્યા. અને કહ્યું જે, મહારાજ ! જાઓ છો ક્યાં ? મારે જાન રોકવી છે." ભગતને મહારાજે કહ્યું જે, "જાન મેમાન હોય નહીં." ભગત કહે, "મહારાજ ! આ ગોળ આવ્યો." મહારાજ કહે, "એ તો વાત ગઈ." પછી કાળુભગતે ગોળ, ખાંડ, સાકર જીવનપર્યંત ખાધું નહીં. તેનું કારણ જે, મહારાજે માંગ્યું ને ન આપ્યું. ॥૨૪૬॥

૨૪૭. આત્માનંદસ્વામીના વૃદ્ધ શિષ્ય લુંભા આયર અને મહારાજનો રોચક સંવાદ

મહારાજ ત્યાંથી ચાલતા ગામ **હીંડોરડે** પધાર્યા અને તે જ ગામમાં આત્માનંદસ્વામીનો ચેલો **લુંભો** કરીને આયર હતો. અને તે અવસ્થાએ બહુ જ વૃદ્ધ થયો હતો. ને મહારાજ તે ગામને પાદર પધાર્યા, ત્યારે આખું ગામ દર્શને આવ્યું. ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ ગામમાં આત્માનંદસ્વામીનો ચેલો છે." મહારાજ કહે, "તેને અહીંયાં બોલાવો." પછી તેને ડોળીમાં બેસારીને મહારાજ પાસે લાવ્યા. તે ભગત મહારાજને પગે લાગ્યો. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "ભગત ! તમારું નામ શું ?" ત્યારે ભગત કહે, "મારું નામ લુંભો."

મહારાજ કહે, "તમે કોના ચેલા ?" ત્યારે ભગત કહે, "હું આત્માનંદસ્વામીનો ચેલો." મહારાજ કહે, "આત્માનંદસ્વામી કેવા હતા?" ત્યારે ભગત કહે, "તું જેવા હતા." મહારાજ કહે, "તે કોનું ભજન કરાવતા ?" ત્યારે ભગત કહે, "તારું ભજન કરાવતા." મહારાજ કહે, "આત્માનંદસ્વામી કેમ બોલતા ?" ત્યારે ભગત કહે, "તારી પેઠે બોલતા." પછી મહારાજે રાજી થઈને તેને વસ્ત્ર આપ્યાં ને ખોબો ભરીને રૂપિયા આપ્યા. ॥૨૪૭॥

૨૪૮. સુખા ત્રવાડીએ મહારાજને સૂકો રોટલો જમાડ્યો

શ્રીજીમહારાજ **મીણાપર** માણકી ઘોડી લેવા સારુ પધાર્યા હતા અને ત્યાં **સુખા ત્રવાડી** કરીને હરિભક્ત બ્રાહ્મણ હતા. પછી સુખા ત્રવાડીએ મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારે ઘેર જમવા પધારો." પછી મહારાજ તેને ઘેર જમવા પધાર્યા. ત્યારે સુખા મહારાજે શ્રીજીમહારાજને પીત્તળની થાળીમાં પંચ કણકીનો રોટલો પીરસ્યો અને ઉપર ચપટી મીઠું મેલ્યું. પછી મહારાજ જમીને બોલ્યા જે, "આ તો

"સૂકા ત્રવાડી છે" પણ "સુખા" નહીં." એમ કહીને મહારાજ તેને ઘેરથી દરબારમાં પધાર્યા. ॥૨૪૮॥

૨૪૯. દાદા દયા અને વસ્તા દયાએ મહારાજને રસોઈ ન આપી

ગામ **નાગનેશના દાદો દયો** તથા **વસ્તો દયો**, એ બે ભાઈ હતા. તે શ્રીજીમહારાજ છતાં વખતો વખત શ્રીજીમહારાજને દર્શને ગઢપુર આવતા. પછી મૂળજી બ્રહ્મચારીને પૂછે જે, "બ્રહ્મચારી ! આજ કોઈનો થાળ છે ?" ત્યારે બ્રહ્મચારી કહે જે, "વસ્તાભાઈ ! આજ તો ફલાણા હરિભક્તનો થાળ છે." એમ ઘણાંક વર્ષ સુધી દર્શન કર્યા પણ શ્રીજીમહારાજનો કોઈ વખતે થાળ કર્યો નહીં. પછી શ્રીજીમહારાજ સ્વધામ પધાર્યા અને પોતાને પસ્તાવો થયો જે, આપણે મહારાજને અર્થે થાળ કરી શક્યા નહીં.

પછી રઘુવીરજી મહારાજ ગામડામાં ફરવા પધારેલા અને ગામ રાણપુર મુકામ હતો. પછી ગઢપુરના કોઠારી ભક્તિવલ્લભદાસજીએ રઘુવીરજી મહારાજને કહ્યું જે, "તમારી આજ્ઞા હોય તો હું નાગનેશ જઈ આવું." પછી રઘુવીરજી મહારાજની આજ્ઞા લઈને કોઠારી, ગામ નાગનેશ ગયા. અને ત્યાં સૌ હરિજનોને ભેળા કર્યા અને દાદા દયાને તથા વસ્તા દયાને કહ્યું જે, "તમારાથી શ્રીજીમહારાજની સેવા થઈ શકી નથી પણ આ રઘુવીરજી મહારાજ છે તે શ્રીજીમહારાજનાં પુત્ર છે; માટે તેમને રાજી કરો તો શ્રીજીમહારાજ રાજી થાય." તે સાંભળી બન્ને ભાઈએ હાથ જોડીને કોઠારીને કહ્યું જે, "જેમ તમે કહો તેમ કરીએ." અને બન્ને ભાઈઓ પાસે દસ દસ હજાર રૂપિયાની મૂડી હતી.

પછી કોઠારીએ બંને ભાઈને કહ્યું જે, "ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજની મૂર્તિ કરાવી છે. તેનો ખરચ પાંચ હજાર રૂપિયા થયો છે, તે આપો. અને એક હજાર રૂપિયા રઘુવીરજી મહારાજ પાસે મેલો, અને એક હજાર રૂપિયાનું અહીં મંદિર કરાવો, અને હજાર રૂપિયાનું સદાવ્રત

કરાવો એટલે અહીંયાં જે સંત આવે તેમને પ્રથમ તમારી રસોઈ અપાય; અને એક એક હજાર રૂપિયા તેની દીકરીઓને અપાવ્યા.

અને આગલે દિવસે એકાદશી હતી. પછી સૌ હરિજનોને કોઠારીએ કહ્યું જે, "તમે સૌ મળીને એકાદશીનું ફરાળ કરાવો." એટલે તેમાં કંદોઈ હરિભક્તોએ કહ્યું જે, "અમારે પેંડા કરાવી આપવા." અને કણબીએ કહ્યું જે, "અમારે દૂધ આપવું." અને બ્રાહ્મણ હરિભક્ત હતા તેમણે કહ્યું જે, "અમારે સૌને ત્યાંથી દૂધ વિગેરે ભેગું કરી આપવું અને બારસને દિવસે દાદા દયા તથા વસ્તા દયાની રસોઈ કરવી." એમ ઠરાવ કરીને કોઠારી પાછા રાણપુર આવ્યા અને નાગનેશથી ગાડાં લઈ સૌ હરિજન મહારાજશ્રીને દર્શને આવ્યા.

પછી રઘુરવીરજી મહારાજ ગામ નાગનેશ પધાર્યા અને ત્યાં સંતને એકાદશીનાં ફરાળ કરાવ્યાં અને બારશને દિવસે મોતિયા લાડુની રસોઈ કરાવીને સંતને જમાડ્યા. અને સાંજે રઘુવીરજી મહારાજને કોઠારીએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! સોનેરી વસ્ત્ર પહેરો અને હાથીએ બેસીને ગામમાં પધરામણીએ જવું છે." પછી કોઠારીએ હરિજનોને ઘેર આગળથી જઈને બધી સગવડતા કરી આપી. પછી રઘુવીરજી મહારાજ હાથીએ બેસીને ગામ સોંસરા નીસર્યા. અને જ્યાં દાદા દયાનું ઘર આવ્યું ત્યાં હાથીને બેસાર્યો અને નાનું એવું છાપરું હતું, તેમાં એક ખાટલા ઉપર ગોદડું પાથર્યું હતું, તે ઉપર રઘુવીરજી મહારાજને પધરાવ્યા. અને એક હજાર રૂપિયાનો થાળ ભરીને રઘુવીરજી મહારાજને ભેટ કર્યો અને પાંચ હજાર રૂપિયા મહારાજની મૂર્તિ કરાવી તેમાં આપ્યા અને એક હજાર રૂપિયા હરિકૃષ્ણમહારાજને થાળ માટે આપ્યા. તે જોઈને રઘુવીરજી મહારાજ બહુ જ રાજી થયા.

અને કોઠારીએ કહ્યું જે, "આ બે ભાઈથી શ્રીજીમહારાજને અર્થે થાળ થઈ શક્યો નથી અને તમો ભગવાનના પુત્ર છો, તે તમે રાજી

થાઓ તો શ્રીજીમહારાજ રાજી થાય." પછી મહારાજની આરતી ઉતારી અને રઘુવીરજી મહારાજ તેને બથમાં ઘાલીને મળ્યા અને કહ્યું જે, "જાઓ, હવે તમારો અક્ષરધામમાં નિવાસ થઈ ગયો જાણવું." અને સાથે જેટલાં માણસ હતાં તે સૌને વસ્ત્ર ઓઢાડ્યાં અને દાદા દયાને ને વસ્તા દયાને રાજી કર્યા. ॥૨૪૯॥

૨૫૦. અમરાભગત બે પૈસાના દાળિયા મહારાજને જમાડી ન શક્યા

શ્રીજીમહારાજ સાથે **અમરાભગત** હતા અને મહારાજ ગુજરાતમાં પધાર્યા હતા અને એક ગામમાં મહારાજ રાત રહ્યા હતા. પછી મહારાજે અમરાભગતને કહ્યું જે, "ભગત ! મને બહુ ભૂખ લાગી છે, તે તમારી પાસે કાંઈ હોય તો બે પૈસાના દાળિયા મગાવીએ. અને બ્રહ્મચારી ભેગા થશે ત્યારે તમને પાછું અપાવીશ." ત્યારે ભગત બોલ્યા જે, "મહારાજ ! મારી પાસે કાંઈ નથી." પણ તે અમરાભગત પાસે સાડા છ રૂપિયા હતા ને મહારાજે બે-ચાર વખત કહ્યું પણ ભગતે ચોખ્ખી ના પાડેલી.

પછી મહારાજ એક વાણિયાની દુકાનમાં ઊતર્યા હતા અને અમરાભગત ત્યાં સમી સાંજમાં ઊંઘી ગયા અને મહારાજ જાગ્યા. પછી રાતના બાર વાગે વાણિયો દુકાનમાંથી લઘુશંકા કરવા બહાર નીસર્યો. તે વખતે અમરાભગતની તરવાર મહારાજે બારસાખના થડમાં ઊભી કરીને મૂકી, ને મહારાજ માથે વસ્ત્ર ઓઢીને સૂઈ ગયા. પછી વાણિયો તરવાર લઈને દુકાનમાં ગયો અને તરવારે સાડા છ રૂપિયા બાંધ્યા હતા તે છોડી લઈને તરવાર કોઠીમાં નાંખી, ને પછી વાણિયો સૂઈ ગયો.

પછી ઘડીક થયું એટલે અમરાભગત જાગ્યા અને બૂમ પાડીને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મહારાજ !" તે સાંભળીને મહારાજ તરત જાગ્યા ને અમરાભગતે કહ્યું જે, "મારી તરવાર નથી." મહારાજ કહે, "અમને તો ઊંઘ આવી ગઈ." ત્યારે ભગત કહે, "મહારાજ ! મારી તરવાર

કોઈક લઈ ગયું." મહારાજ કહે, "તરવાર હતી કે બીજું કાંઈ હતું ?" અમરા ભગત કહે, "મહારાજ ! સાડા છ રૂપિયા રૂમાલે બાંધ્યા હતા." ત્યારે મહારાજ કહે, "મેર મૂરખ ! મારે બે પૈસાના દાળિયા જોતા હતા તે ન આપ્યા." તે સાંભળી અમરાભગત બહુ દિલગીર થઈ ગયા.

પછી મહારાજે શેઠને કહ્યું જે, "શેઠ, એ શેઠ ! અમારી તરવાર લાવોને." ત્યારે શેઠ કહે, "દુકાનમાં ઊતરવા દીધા ત્યારે માથે ચોરી નાંખો છો ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "કોઠીમાં તરવાર નાંખી છે, તેમાંથી કાઢી દે અને સાડા છ રૂપિયા હડફામાં (પૈસા રાખવાની નાની પેટી) નાંખ્યા છે, તેમાંથી કાઢી આપ." તે સાંભળી તે વાણિયે તરવાર તથા સાડા છ રૂપિયા આપ્યા. તે લઈને સવારે મહારાજ બીજે ગામ પધાર્યા, પણ અમરાભક્તે મહારાજને બે પૈસાના દાળિયા ન આપ્યા. એવો જીવ લોભી છે. ॥૨૫૦॥

૨૫૧. બામણવાના નારુજીને અક્ષરધામમાં મહારાજે જમવાનું ન આપ્યું

ગામ **બામણવા**માં (તા.વિજાપુર જિ.મહેસાણા) **નારુજી** કરીને ગરાસિયા હતા. તે શ્રીજીમહારાજ સાથે ગામોગામ ફરતા હતા, પણ શ્રીજીમહારાજને પોતાને ઘેર કોઈ દિવસ પધરાવ્યા નહીં. પછી તેણે દેહ મેલ્યો ત્યારે શ્રીજીમહારાજ વિમાન લઈને તેને તેડવા સારુ પધાર્યા અને સૌની આગળ નારુજી બોલ્યા જે, "શ્રીજીમહારાજ તેડવા પધાર્યા છે, તેમની સાથે હું ધામમાં જાઉં છું." પછી શ્રીજીમહારાજ તેમને ધામમાં તેડી ગયા અને ત્યાં સંતની તથા પાર્ષદની પંક્તિ કરી અને ઝીણાભાઈ વચ્ચે ને દાદા ખાચર વચ્ચે નારુજીને બેસાર્યા. પછી મહારાજે નારુજીનું ભાણું ટાળીને બીજાને પીરસ્યું અને હરે કર્યા.

પછી નારુજી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! મારા ભાણામાં પીરસ્યું નથી." મહારાજ કહે જે, "તપાસ કર જે, તેં ઘેર કોઈ દિવસ સંતની

પંક્તિ કરી છે ?" અને નારુજીને ક્ષુધા પણ બરાબર લાગેલી હતી. પછી મહારાજને કહ્યું જે, "મને ઝટ દેહમાં મેલો." અહીંયાં તેનું શબ બાંધતા હતા. તેટલામાં નારુજીનું શરીર સચેત થયું. પછી શબને છોડી નાંખ્યું અને ઘેર લઈ ગયા. અને બીજે દિવસે બેય આચાર્યને તેડાવવા કાગળ લખીને માણસ મોકલ્યું. એટલે અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ એકસો માણસો સાથે લઈને બામણગામ (બામણવા) પધાર્યા અને રઘુવીરજી મહારાજ પણ પધાર્યા. ત્યાં આઠ દિવસ સુધી રાખ્યા અને પછી છેલ્લે દિવસે પૂજા કરી, આરતી ઉતારીને સંતને વસ્ત્ર ઓઢાડીને પોતે હાથ જોડીને વિનંતી કરી કે, "મહારાજ મને અક્ષરધામમાં લઈ ગયા હતા અને ત્યાં મને આવી રીતે દેખાડ્યું."

પછી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજને તથા રઘુવીરજી મહારાજને વિનંતી કરી કે, "તમે ભગવાનના પુત્ર છો. તે મારી ઉપર રાજી થાઓ તો મહારાજ મને અક્ષરધામમાં તેડી જાય." પછી આચાર્ય મહારાજ તેને બથમાં ઘાલીને મળ્યા, ને કહ્યું જે, "હવે તમને શ્રીજીમહારાજ સુખેથી અક્ષરધામમાં તેડી જશે." પછી થોડા દિવસ કેડે તેણે દેહ મેલ્યો ત્યારે શ્રીજીમહારાજ તેમને ધામમાં તેડી ગયા. ॥૨૫૧॥

॥ મહારાજે અભણ પાસે વેદ બોલાવ્યા તે વાતો - ૫ ॥

૨૫૨. ઉમરેઠમાં મૂંગા પાસે વેદ બોલાવી બ્રાહ્મણોને આશ્રિત કર્યા

એક વખત શ્રીજીમહારાજ ગામ **ઉમરેઠ** પધાર્યા હતા. અને ત્યાં સૌ ખેડાવાળ બ્રાહ્મણો મહારાજ પાસે આવ્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "તમે ભગવાન કહેવાઓ છો, તે કોઈક પાસે વેદ બોલાવો તો ભગવાન ખરા. કેમ કે, શંકરાચાર્યે પાડાની પૂંઠે વેદ બોલાવ્યાં હતા." પછી મહારાજ કહે, "પાડાની પૂંઠે વેદ બોલાવાય નહીં, અશુદ્ધ થઈ જાય; પણ કોઈ નરપશુ જેવો માણસ હશે તેમની પાસે બોલાવ્યાં હશે. માટે તમે કોઈ નિરક્ષર માણસ લાવો, તો તેની પાસે બોલાવીએ." પછી ગામમાંથી એક મૂંગા માણસને લઈને ઊભો રાખ્યો. પછી મહારાજે તેના સામી દષ્ટિ કરી એટલે તે ચારે વેદ બોલ્યો. તે સાંભળી સૌ બ્રાહ્મણો આશ્ચર્ય પામીને મહારાજનાં આશ્રિત થયા. ॥૨૫૨॥

૨૫૩. કારિયાણી યજ્ઞમાં ચૂડાના હરિ ભટ્ટ પાસે વેદના મંત્રો બોલાવ્યા

ગામ **કારિયાણી**માં શ્રીજીમહારાજ મહારુદ્ર કરતા હતા અને ત્યાં **ચુડાના હરિ ભટ્ટ** તથા શંભુ શુક્લ આવ્યા. તેમાં શંભુ શુક્લનું વરુણ કર્યું અને હરિ ભટ્ટનું વરુણ ન કર્યું. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "દામોદર શુક્લ ! આ હરિ ભટ્ટનું વરુણ કેમ ન કર્યું ?" ત્યારે હરિ ભટ્ટ કહે, "મહારાજ ! હું તો કાળા અક્ષરને કુહાડે મારું છું અને હું તો પારથેશ્વર(મહાદેવજીના લીંગ જેવી માટીની ગોળીયું) કરી જાણું છું." મહારાજ કહે, "તમે ચારે વેદ ભણ્યા છો ને ?" એમ કહીને પછી હરિ ભટ્ટને કહ્યું જે, "બોલો સામવેદ." પછી અનુક્રમે ચાર વેદના મંત્ર બોલ્યા. તે સાંભળી મહારાજે કહ્યું જે, "આવા ભણેલ બ્રાહ્મણ છે તેનું વરુણ કેમ ન કર્યું ? માટે વરુણ કરો." પછી તેનું વરુણ કરીને હોમ કરવા ને મંત્ર જપવા બેસાર્યા. પછી તે યજ્ઞ પૂરો થઈ રહ્યા પછી ઘેર ગયા ત્યારે પ્રથમ હતા તેવા નિરક્ષર થઈ રહ્યા. અને ગામમાં ભિક્ષાવૃત્તિ

કરવા જાય ત્યારે સૌની આગળ વાતું કરે જે, "સ્વામિનારાયણે મારી પાસે ચાર વેદ બોલાવ્યાં હતા; એવા પ્રતાપી ભગવાન છે." ॥૨૫૩॥

૨૫૪. કારિયાણી યજ્ઞમાં બોટાદના અજામહારાજ પાસે સ્વામિનારાયણ મંત્રનો જાપ કરાવ્યો

ગામ **બોટાદના અજોમહારાજ** કરીને શ્રીમાળી બ્રાહ્મણ હતા. તે કારિયાણીએ શ્રીજીમહારાજનાં દર્શને ગયા. પછી મહારાજે શંભુ શુક્લને કહ્યું જે, "આ અજામહારાજનું વરુણ કરો." ત્યારે અજોમહારાજ કહે જે, "મહારાજ ! હું ભણ્યો નથી." મહારાજ કહે, "તમે તો મહામંત્ર ભણ્યા છો ને ?" અજોમહારાજ કહે, "હું મહામંત્ર પણ ભણ્યો નથી." પછી મહારાજ લઘુશંકા કરવા પધાર્યા, ત્યારે અજોમહારાજ પાછળ પાછળ ગયા અને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે કહો છો કે તું મહામંત્ર ભણ્યો છું." ત્યારે મહારાજ કહે, "તું ભજન કેનું કરે છે ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "તમારું." મહારાજ કહે, "શું કરે છે ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "સ્વામિનારાયણ ! સ્વામિનારાયણ ! ભજન કરું છું." ત્યારે મહારાજ કહે, "એથી કોઈ મોટો મહામંત્ર નથી; માટે જા, જપ કરવા બેસી જા." પછી તેનું વરુણ કરાવીને મંત્રનો જાપ કરવા બેસાર્યા. ॥૨૫૪॥

૨૫૫. મેઘપુરમાં કરસન ભાટ પાસે કુરાન બોલાવ્યું

ગામ **મેઘપુર**માં શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા હતા અને લાડકીબાઈનો ભાઈ **કરશનજી** કરીને ભાટ હતો તે મહારાજ પાસે બેઠો હતો. તે સમે એક ફકીર મહારાજ પાસે આવ્યો. તેને મહારાજે કહ્યું જે, "તમે કોણ છો ?" ત્યારે ફકીર કહે, "હું ખલબલશા છું." પછી તેણે મહારાજને કહ્યું જે, "તમે ભગવાન કહેવાઓ છો તે જો આ કરશનજી ભાટ પાસે કુરાન બોલાવો તો ભગવાન ખરા." પછી મહારાજે કરશનની સામું જોઈને કહ્યું જે, "તમે કોણ છો ?" ત્યારે કરશનજી કહે, "હું ખલબલશા છું." મહારાજ કહે, "તું ખલબલશા હો તો કુરાન બોલ્ય."

અને મહારાજે ફકીરને કહ્યું જે, "તમારી કિતાબ હાથમાં લ્યો." પછી ફકીરે કિતાબ હાથમાં લીધી અને કરશનજી કુરાન બોલવા લાગ્યો. તે સાંભળીને ફકીરે મહારાજને હાથ જોડ્યા જે, "હે મહારાજ ! તમે તો સાક્ષાત્ ખુદા છો ને આ તો ગભરુ(અણસમજુ બાળક) છે, તે ક્યા બોલતે હે ?" એમ કહીને પગે લાગ્યો. ॥૨૫૫॥

૨૫૬. ગઢપુરમાં સચ્ચિદાનંદસ્વામી પાસે ચાર વેદ બોલાવ્યા

એક વખત ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજ ઉગમણા બારના ઓરડાની ઓસરીમાં બેઠા હતા અને ચારે વેદ મૂર્તિમાન બ્રાહ્મણનું સ્વરૂપ લઈને આવ્યા. પછી તે ચારે જણ ઘેલા નદીમાં સ્નાન કરીને જળના લોટા ગાળીને ભરી લાવ્યા અને શ્રીજીમહારાજની શોડષોપચારે કરીને પૂજા કરી. પછી ચારે જણાને મહારાજે પૂછ્યું જે, "તમે ક્યાં રહો છો ? ને ક્યાં ગયા હતા ?" ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, "અમે કાશીએ ભણવા ગયા હતા." પછી મહારાજ કહે, "હમણાં આંહીં રોકાઓ." ત્યારે તેમણે કહ્યું કે, "બહુ દિવસથી ઘર મેલ્યું છે, તે સારુ જાશું." પછી મહારાજે રજા આપી એટલે મહારાજને પગે લાગીને ચારે જણા ચાલ્યા ગયા.

પછી મહારાજે સભામાં કહ્યું જે, "આ ચારે વેદ અમારી પૂજા કરવા સારુ આવ્યા હતા. અને આ સચ્ચિદાનંદસ્વામી છે તે વેદમૂર્તિ છે." ત્યારે કોઈએ કહ્યું જે, "સચ્ચિદાનંદસ્વામી તો કશુંએ ભણ્યા નથી અને કાળા અક્ષરને કુવાડે મારે તેવા છે." પછી મહારાજ કહે, "સચ્ચિદાનંદસ્વામી ! વેદ બોલો." ત્યારે કોઈ સાધુએ કહ્યું જે, "સચ્ચિદાનંદસ્વામી વેદ બોલશે પણ પ્રમાણ કોણ કરશે ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "આ મુક્તાનંદસ્વામી તથા ગોપાળાનંદસ્વામી એ બે જણ પ્રમાણ કરશે." પછી શ્રીજીમહારાજે દૃષ્ટિ કરી એટલે સ્વામી ચારે વેદના મંત્ર અનુક્રમે બોલી ગયા. ॥૨૫૬॥

॥ મહારાજે કોલ દીધેલ અને અંતસમે તેડવા આવ્યા અને જે જે સાથે ન ગયા તે વાતો - ૮ ॥

૨૫૭. વાસનિક દરજી સાથે તેની પત્ની અને દીકરાને પણ ધામ

એક દરજી હતો. તેને શ્રીજીમહારાજે કહ્યું જે, "તું વર્તમાન ધારણ કર." ત્યારે તે બોલ્યો જે, "મને કોલ દ્યો જે મને તેડવા આવો તો હું વર્તમાન ધારું." પછી મહારાજ કહે કે, "જા, મારો કોલ છે." પછી તે વર્તમાન ધારી સત્સંગી થયો. અને તે વાસનિક બહુ હતો, તેથી તેની આવરદાનાં દશ-બાર વર્ષ બાકી હતાં, ત્યારથી મહારાજે અગાઉથી ચેતવણી આપી હતી. અને પછી જ્યારે મહારાજ વિમાન લઈને તેડવા આવ્યા અને કહ્યું જે, "ભગત ! તૈયાર થા, તને તેડવા આવ્યો છું." ત્યારે ભક્ત કહે કે, "મહારાજ ! હમણાં હું ઘરઘ્યો છું." તે સાંભળી મહારાજ પાછા ચાલ્યા ગયા. પછી થોડા દિવસ થયા પછી ફરીવાર મહારાજ તેડવા આવ્યા અને કહ્યું જે, "ભક્ત ! તૈયાર થા." ત્યારે તે ભક્તે કહ્યું જે, "મહારાજ ! દીકરો આવ્યો છે." એમ કહીને તે ન ગયો.

પછી જ્યારે મહારાજ ત્રીજી વખત તેડવા પધાર્યા. ત્યારે ભક્તે કહ્યું જે, "મહારાજ ! ગગો પેઢી સાચવે તેવો થશે ત્યારે આવીશ." પછી મહારાજે જાણ્યું જે, "આ વાસનિક છે, માટે નીકળશે નહીં; અને મારો કોલ છે તે ખોટો પણ થાય નહીં." પછી ત્રણેને મહારાજે ટૂંટિયાનો રોગ પ્રેર્યો અને દરજીને દેહ મેલાવીને વિમાનમાં બેસાર્યો. ત્યારે દરજી કહે, "મહારાજ ! મારો ગગો ક્યાં ?" ત્યારે મહારાજ કહે કે, "દેખ્ય, આ તારો ગગો." વળી દરજી કહે કે, "મહારાજ ! ગગાની મા ક્યાં ?" ત્યારે મહારાજ કહે કે, "આ ગગાની મા." ત્યારે ગગાનો બાપ બારો નીકળ્યો, એવો જીવ વાસનિક છે. એમ ત્રણેને દેહ મેલાવી મહારાજ તેડી ગયા અને પોતાનો વર સત્ય કર્યો. ॥૨૫૭॥

૨૫૮. વાસનિક હીરા આયરને ધામમાં તેડી ગયા

ગામ **જાંબુડામાં હીરો** કરીને આયર હરિભક્ત હતો. તેને શ્રીજીમહારાજે વર્તમાન ધરાવ્યાં હતાં. પછી તેણે દેહ મેલ્યો ત્યારે મહારાજ તેડવા પધાર્યા. અને હીરાએ સૌને કહ્યું જે, “મહારાજ મને તેડવા આવ્યા છે, તેમનો ભેગો હું ધામમાં જાઉં છું.” પણ પોતાના છોકરામાં બહુ વાસના હતી અને વિમાનમાં બેઠો. પછી મહારાજે તેને પૂછ્યું જે, “હીરા ! તારે કાંઈ વાસના છે ?” ત્યારે હીરો કહે, “મહારાજ ! ઝીણિયાને પરણાવવો છે.” તે સાંભળી મહારાજે તરત તેને વિમાનમાંથી હેઠે નાંખ્યો. અને દેહ બાંધ્યું હતું તે સળવળ્યું એટલે તેને છોડી નાખ્યું અને જાગ્રત થયો.

પછી સૌએ પૂછ્યું કે, “મહારાજ તને તેડવા આવ્યા હતા ને ?” ત્યારે હીરાભગતે કહ્યું જે, “મારે ઝીણિયાને પરણાવવાની વાસના હતી તેથી મને મૂકીને ગયા.” પછી તે છોકરો વાઢમાં ખડ નીંદવા ગયો હતો. ત્યાં તેને વીંછી કરડ્યો તેથી તે મરણ પામ્યો અને હીરોભગત પછવાડે ઘણાં વર્ષ જીવ્યો અને બહુ હેરાન થયો. પછી વિહારીલાલજી મહારાજ ત્યાં પધાર્યા હતા. તેમની પ્રાર્થના કરીને કહ્યું જે, “તમે મહારાજને કહો એટલે મને તેડી જાય.” પછી વિહારીલાલજી મહારાજે કહ્યું જે, “જાઓ, તમને હવે શ્રીજીમહારાજ ધામમાં તેડી જશે.” પછી તેના અંત સમે શ્રીજીમહારાજ તેને તેડી ગયા. ॥૨૫૮॥

૨૫૯. બોટાદના સોનીએ સમાધિમાં સોનાની ઈંટ ખેંચી

ગામ **બોટાદ**માં એક સોનીને મહારાજે સમાધિ કરાવી હતી અને તે વીરજા નદીને કાંઠે ગયો. ત્યાં સોનાનો ઓટો જે બેઠક, તે ભાળીને તે સોની તેમાંથી ઈંટો ખેંચવા મંડ્યો. તે અહીંયાં ખાટલામાં સૂતો સૂતો હુંકારા કરે, પણ ઈંટ નીસરે નહીં. બહુ બળ જ્યારે કર્યું ત્યારે તેનું લૂગડું બગડી ગયું. પછી સમાધિમાંથી તે જાગ્યો ત્યારે સૌએ પૂછ્યું જે,

"આ શું થયું ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "સમાધિમાં હું હતો, ત્યાં સોનાની વેદીમાંથી હું ઈંટ કાઢતો હતો. તે નીસરી નહીં તેથી બહુ બળ કરવાથી એમ થયું છે." જીવને સમાધિમાં જાય તોપણ આ લોકની વાસના મટે નહીં. ॥૨૫૯॥

૨૬૦. ડભાણની ડોશી મહારાજ તેડવા આવ્યા છતાં ધામમાં ન ગઈ

ગામ **ડભાણ**માં એક ડોશી સત્સંગી હતી. તેણે પોતાના તેર રૂપિયા ઘંટી નીચે દાટ્યા હતા. પછી તે માંદી થઈ ત્યારે શ્રીજીમહારાજ તેને તેડવા પધાર્યા. ત્યારે ડોશીએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારી દીકરીને તેર રૂપિયા સોંપવા દ્યો, ત્યાર પછી આવીશ." તે સાંભળી મહારાજ ચાલ્યા ગયા અને તે બાઈ ભૂતડી થઈ અને ઘરમાં રહી. રૂપિયા તેની દીકરીને પણ દેવાણા નહીં ને ધામમાં પણ જવાણું નહીં. ॥૨૬૦॥

૨૬૧. ડાંગરવાના અગરોજી વાડીની વાસનાને કારણે છ માસ હેરાન થયા

ગામ **ડાંગરવા**માં **અગરોજી** તથા **અમરોજી,** બે કાકો-ભત્રીજો ગરાસિયા હતા. પછી અગરાજીને શ્રીજીમહારાજ અંત સમયે તેડવા પધાર્યા અને વિમાનમાં બેસારીને ચાલ્યા; પણ પોતાને કૂવામાં તથા વાડીમાં વાસના હતી, તેથી પોતે વિમાનમાંથી ઊતરી ગયા અને પોતાની વાડીએ આવીને રહ્યા. પછી તેમના ભત્રીજા આંબા નીચે ખાટલો ઢાળીને સૂતા હતા. તે વખતે અગરોજી સાદ કરવા લાગ્યા જે, "અમરા ! એ અમરા !" તે સાંભળી અમરે વિચાર કર્યો જે, 'મને કોઈ અમરો કહેતું નથી, પણ મારા કાકાના જેવો સાદ છે. તે રખેને આંહીંયાં પાછા આવ્યા હોય !'

પછી તેણે પૂછ્યું જે, "તમે કોણ છો ?" ત્યારે તેણે કહ્યું કે, "હું તારો કાકો છું." ત્યારે અમરાભક્ત બોલ્યા જે, "તમે કહેતા હતા

જે, ‘મહારાજ તેડવા આવ્યા છે ને તેમની સંગાથે વિમાનમાં બેસીને હું ધામમાં જાઉં છું,’ એમ કહેતા હતા ને પાછા કેમ આવ્યા ?” ત્યારે તેણે કહ્યું જે, “મારે વાડીમાં તથા કૂવામાં વાસના હતી. તેથી આંહીં રહ્યો છું.” પછી તેણે કહ્યું જે, “હવે શું કરવું ?” પછી બન્ને જણે છ મહિના સુધી મહારાજની પ્રાર્થના કરી એટલે તેને ધામમાં તેડી ગયા. માટે કોઈ પદાર્થમાં વાસના રાખવી નહીં. ॥૨૬૧॥

૨૬૨. રોજકાના પુરુષોત્તમને પરણવાની તીવ્ર વાસના

ગામ **રોજકામાં** **પુરુષોત્તમ ખાખદાસ** કરીને બ્રાહ્મણ હતા. તે પૈસાપાત્ર હતા પણ પોતાનાં લગ્ન થયેલ નહીં; તેથી પોતાને મનમાં સંસારની વાસના બહુ જ હતી. પછી સૌ સંબંધીએ મળી તેનું સગપણ જૂનાસાવરમાં કર્યું. અને લગ્ન કર્યા અગાઉ તેને શરીરે મંદવાડ બહુ થયો અને તેની અવસ્થા પૂરતી હતી. તેથી તેણે પૈસા પણ પૂરતા ભરી દીધા હતા. પછી પોતાને મંદવાડમાં લવાન(લવારો; બકવાસ) થયું જે, ‘ઓહો ! રૂપિયાએ ગયા ને ફેરા પણ ફરવા ન પામ્યો.’ તેમ ખાટલામાં આળોટતાં આળોટતાં બોલ્યા કરે. પછી ત્યાં શિવશંકર કરીને ભટ્ટ હતા, તેમણે વિચાર કર્યો જે, ‘આ સારા સત્સંગી છે. તેને અત્યારે આ લવાન થયું તે ઠીક નહીં. માટે તેનો કાંઈક ઉપાય કરું તો ઠીક.’

પછી તે સાબદા થઈ ખંભે ખડિયો લઈ પુરુષોત્તમ પાસે ગયા ને બોલ્યા જે, “પુરુષોત્તમભાઈ ! જે સ્વામિનારાયણ.” ત્યારે તેણે કહ્યું જે, “શિવશંકર ! ક્યાંથી આવો છો ?” ત્યારે તે કહે કે, “હું કાઠિયાવાડમાંથી આવું છું.” ત્યારે પુરુષોત્તમ કહે, “ત્યાંના કાંઈ ખબર છે ?” શિવશંકર કહે કે, “તેટલા માટે જ હું પરબારો તમારી પાસે આવ્યો છું, પણ તમને નીચા ઉતારે તો કહું.” પછી તેને નીચા ઉતાર્યા અને કહ્યું જે, “પુરુષોત્તમભાઈ ! ઓલ્યું કર્યું હતું તે મરી ગયું.” ત્યારે પુરુષોત્તમ કહે, “હેં !” તે ભેળા તેના પણ પ્રાણ નીસરી ગયા. ॥૨૬૨॥

૨૬૩. સાણંદનો પાટીદાર તમાકુની વાસનાએ ભૂત થયો

ગામ **સાણંદ**માં એક પાટીદાર હતો તે સત્સંગી હતો. પછી તેને શરીરે બહુ મંદવાડ થયો અને બરાબર તમાકુ કાપવાનો સમો હતો. પછી તે ડોસાએ કહ્યું જે, "હમણાં તમાકુ કાપશો નહીં, કાચી છે." પણ ડોસાને દિવસે દિવસે મંદવાડ વધતો ગયો. તેથી છોકરાઓએ જાણ્યું જે, 'ડોસાને મંદવાડ વધતો જાય છે, તે મરી જશે તો તમાકુ કપાશે નહીં. માટે હમણાં કાપી લઈએ તો ઠીક.' પછી છોકરા તમાકુ કાપીને સાંજે ઘેર આવ્યા. અને ડોસે પૂછ્યું જે, "છોકરાઓ ! આજ ક્યાં ગયા હતા ?" ત્યારે કહે, "બાપા ! તમાકુ કાપવા ગયા હતા." ત્યારે ડોસો કહે કે, "અરરર ! કાચી તમાકુ કાપી, તે ભાવ ઓછો આવશે." એમ પશ્ચાત્તાપ કરીને દેહ મેલી ગયો અને મરીને ભૂત થયો. ॥૨૬૩॥

૨૬૪. જીવા શેઠને મરતાં સુધી મમત્વ ન ટળ્યું

એક ગામમાં **જીવો શેઠ** કરીને એક વાણિયો સત્સંગી હતો. તેના શરીરે મંદવાડ બહુ થયો. પછી તેને સંતનાં દર્શન થવા મંડ્યાં. ત્યારે તેણે પોતાની ઘરવાળીને બોલાવી જે, "આંહીં આવ્ય." ત્યારે ઘરવાળીએ આવીને કહ્યું જે, "તમારે શું કહેવું છે ? જે કહેવું હોય તે કહો." ત્યારે જીવો શેઠ કહે કે, "આ દાંતનાં બલિયાં છે તે કાઢી નાંખ્ય અને લાકડાનાં પહેર. કેમ કે, હું મરીશ ત્યારે ભાંગવાં પડશે અને દાંતનાં હશે તો દીકરીને દેવા થશે; માટે લાકડાનાં પહેર. અને હમણાં મહારાજ મને તેડવા પધારશે." પછી શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા અને વિમાનમાં બેસારી ધામમાં તેડી ગયા. એમ આ જીવને દેહ મેલે ત્યાં સુધી ઘરનું મમત્વ મટે તેમ નથી. માટે નિર્વાસનિક થાવું. ॥૨૬૪॥

॥ પક્ષ સંબંધી વાતો - ૧૯ ॥

૨૬૫. બોટાદના નરસિંહ જોશીએ ભાવનગર કચેરીમાં પક્ષ રાખ્યો

ગામ **બોટાદના નરસિંહ જોશી** કરીને બ્રાહ્મણ હતા. તે ભાવનગર ગયા હતા અને વજેસિંહજી દરબાર પાસે કચેરી ભરાઈને બેઠી હતી. તે વખતે ગામ તતાણાનો મુળુ કરીને ચારણ હતો. તે કચેરીમાં મહારાજનું વાંકું બોલવા માંડ્યો જે, "સ્વામિનારાયણ આવા ને સ્વામિનારાયણ આવા." તે વખતે નરસિંહ જોશી ઊભા થઈને કચેરીમાં બોલ્યા જે, "બોલ મા બોલ મા લેંડા(કાયર-ફોશી) ! સ્વામિનારાયણ તો સાક્ષાત્ ભગવાન છે." એમ એક ને બે વખત જ્યાં લેંડો કહ્યો, ત્યાં તો ચારણ હેઠો બેસી ગયો. પછી દરબાર બોલ્યા જે, "મુળુ ! સ્વામિનારાયણ તો જોશી કહે છે તેવા ભગવાન છે. અને સૂર્ય સામે ધૂળ નાંખીએ તો પોતાની આંખમાં પડે છે. માટે સ્વામિનારાયણનું વાંકું બોલવું, તે ધૂળ ઉડાડીને પોતાને માથે નાંખવા સમાન છે. ॥૨૬૫॥

૨૬૬. લાખણકાના નાજા જોગિયાએ પક્ષ રાખ્યો

ગામ **લાખણકામાં નાજા જોગિયા** કરીને કાઠી હતા અને ત્યાં સાધુ ગયા હતા. પછી તે ગામના કાઠીએ સાધુને મારીને, તિરસ્કાર કરીને ગામ બહાર કાઢી મૂક્યા. અને નાજા જોગિયા તથા રામ જોગિયા, એ બે ભાઈ ખેતીનું કામ કરવા સીમમાં ગયા હતા. તે દિવસના બાર વાગે ઘેર આવ્યા. પછી તેનાં માતુશ્રી ત્યાં રુદન કરતાં હતાં. ત્યારે તેમણે પૂછ્યું જે, "માજી ! શા સારુ રુવો છો ?" ડોશી કહે, "તમે મારે પેટ પથરા પડ્યા હોત તો સારું. કેમ કે, મારા સાધુને લાખે ગોવાળીએ મારીને ગામ બહાર કાઢ્યા. અને મારા પેટના હો તો મારા સાધુનું વેર લઈને પછી રોટલા જમો !"

પછી બન્ને ભાઈ હથિયાર બાંધીને ચોરે ગયા અને સાધુને મારનાર કાઠીને બરછીએ દીધો ને બન્ને ભાઈ ત્યાંથી ભાગ્યા. અને પછવાડે વાર

ચડી, તે આવતાં આવતાં અડતાળા અને લાખણકા વચ્ચે જાળામાં સંતાઈ ગયા. ત્યાં વાર આવી ત્યારે બન્ને ભાઈ મોંઢામાં ઉઘાડી તરવાર લઈને વાર સામા લડવા તૈયાર થયા, એટલે વારના માણસોએ જાણ્યું જે, 'આ બન્ને મરણિયા થયા છે તે આપણને જરૂર મારશે.' એવું જાણીને વારના માણસો પાછા વળી ગયા. અને એ બે ભાઈ અને તેમનાં માતુશ્રી, એ ત્રણે જણાં પછી ગઢપુર આવીને મહારાજની હજૂરમાં સેવામાં રહ્યાં. ॥૨૬૬॥

૨૬૭. રેફડાના મોળદાન રેફડિયાનું પક્ષે કરીને કલ્યાણ

ગામ **રેફડાનો મોળદાન રેફડિયો** કરીને કાઠી હતો. અને તે ભાવનગર વજેસિંહ દરબાર પાસે ગયો હતો. પછી દરબારે તેને કહ્યું જે, "મોળદાન ! તું તો હવે ઘરડો થયો." મોળદાન કહે, "ના બાપુ ! હું હજી ઘરડો નથી થયો. તમે કહો તો હું જૂનાગઢનાં કમાડ ઉતારી આવું, અને તમે કહો તો હું નગરનાં કમાડ ઉતારી આવું." ત્યારે વજેસિંહ દરબારે તેને કહ્યું જે, "આ સ્વામિનારાયણ ભગવાન કહેવાય છે અને તે આ કાઠિયાણીઓ ભેગા રહે છે. માટે તેને કાંઈક કર તો ખરો !" મોળદાન કહે, "બાપુ ! એવું બોલશો નહીં. કેમ કે, તેઓ તો સાક્ષાત્કાર ભગવાન છે. બીજું કહો તો કરું, પણ એ તો અગ્નિમાં હાથ ઘાલ્યા જેવું છે." તેણે મહારાજનો એટલો પક્ષ રાખ્યો હતો.

પછી એક વખત ગામ ચોટીલા પાસે સરવા કરીને ગામ છે, ત્યાં લડાઈમાં ગયો હતો. અને તે લડાઈમાં પોતે મૃત્યુ પામ્યો. તે વખતે શ્રીજીમહારાજ હાથમાં ઠંડા જળનો ઘડો લઈને અને માથે છત્રી રાખીને મોળદાન પાસે ગયા. ને મહારાજે મોળદાનને કહ્યું જે, "મોળદાન ! લ્યો પાણી !" મોળદાન કહે કે, "સ્વામિનારાયણ ! તમે કેવા ?" મહારાજ કહે કે, "તેં વજેસિંહ દરબાર પાસે મારો પક્ષ રાખ્યો હતો, તે સારુ તેડવા આવ્યો છું. તે માટે તૈયાર થઈ જા." ॥૨૬૭॥

૨૬૮. રોજકાના મશરુ ગોળે બ્રહ્મચારીનો પક્ષ રાખ્યો

ગામ **રોજકામાં મશરુ ગોળ** કરીને રજપૂત હતો. અને જેરામ બ્રહ્મચારી સુરતથી શ્રીજીમહારાજનો પોશાક લઈને આવતા હતા અને પોતે ચાલ્યા આવતા હતા. ત્યાં બે કોળી બ્રહ્મચારીની પાછળ દોડ્યા. પછી જેરામ બ્રહ્મચારી આગળ અને બે કોળી પાછળ, એમ દોડતાં દોડતાં બ્રહ્મચારી તો રજપૂત સાંતી હાંકતો હતો તેની પાસે ગયા. ત્યારે રજપૂતે પૂછ્યું કે, "મહારાજ ! કેમ દોડ્યા આવો છો ?" ત્યારે બ્રહ્મચારી કહે, "ઓલ્યા બે માણસ મને લૂંટવા આવે છે અને મારી પાસે સ્વામિનારાયણ ભગવાનનો પોશાક છે." ત્યારે રજપૂત કહે, "મહારાજ ! અહીંયાં બેસો, બીશો નહીં." પછી પોતા પાસે તરવાર હતી તે ઉઘાડી કરીને તે કોળી સામો દોડ્યો, અને કહ્યું જે, "આવી જાઓ દીકરાઓ ! હું જાતનો રજપૂત છું."

પછી તે કોળી ભાગી ગયા અને રજપૂત બ્રહ્મચારીને સાંતી ઉપર બેસાડીને પોતાને ઘેર લાવ્યો અને રસોઈ કરાવીને બ્રહ્મચારીને જમાડ્યા. બીજે દિવસે ગાડું કરીને બ્રહ્મચારીને ભીમનાથ સુધી મૂકી ગયો. પછી ગઢપુર આવીને બ્રહ્મચારીએ મહારાજને તે વાત કરી જે, "ગામ રોજકાના મશરુ ગોળે આવી રીતે મારી રક્ષા કરી." મહારાજ કહે, "તે આંહીંયાં દર્શને આવે ત્યારે મને સંભળાવજો." પછી તે જ્યારે ગઢપુર આવ્યા ત્યારે બ્રહ્મચારીએ ઓળખાણ પાડી. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "તેં બ્રહ્મચારીનો પક્ષ રાખ્યો, માટે જા, તારું મુક્તાનંદસ્વામીની સાથે કલ્યાણ !" એમ કહીને મહારાજ બહુ જ રાજી થયા. ॥૨૬૮॥

૨૬૯. વેજળકામાં ભીમ પંડ્યાએ પક્ષ રાખીને સાધુ તેડાવ્યા અને મંદિર કરાવ્યું

ગામ **વેજળકામાં ભીમ પંડ્યા** કરીને બ્રાહ્મણ હતા અને તે ગામમાં ચુડાનો અધિકારી વહીવટદાર આવ્યો હતો. તે વખતે સિદ્ધાનંદ

સ્વામી ગામ નાગનેશમાં હતા. એટલે વહીવટદારના મનમાં એમ થયું જે, 'સ્વામિનારાયણના સાધુને પંડ્યા અહીંયાં તેડી લાવશે, તો મારે ઉતારામાંથી નીકળવું પડશે.' એમ જાણી ગામના પટેલને બોલાવીને પોતે કહ્યું જે, "તું પંડ્યાને કહી આવ્ય જે, સ્વામિનારાયણના સાધુ અહીંયાં આવશે તો હું ગામને ઝાંપેથી પાછા વાળીશ." પંડ્યાને ખબર નહોતી જે, 'સ્વામી નાગનેશમાં છે.'

પછી તેમણે પોતાના પુત્રને કહ્યું જે, "નરભેરામ ! ઊઠ્ય, ગાડાં જોડ્ય અને સ્વામીને આંહીં તેડી લાવ્ય ! આપણને તો ખબર નહોતી પણ આ વહીવટદારે ખબર કરી; માટે તું તથા સાથી બન્ને જણા જઈને સ્વામીને સવારમાં આંહીં તેડી લાવજો." અને પટેલને કહ્યું જે, "જા મેતાને જઈને તું કહે જે, 'હજાર વિઘા(૧ વિઘો-૧૬૧૭ ચો.મી.) મારી જમીન છે ને હજાર વિઘા દરબારી જમીન છે. માટે અરધો ઉતારો વાળીને સાફ કરાવજે અને અમને તો ખબર નહોતી પણ તેં કહ્યું ત્યારે જાણ્યું.' અને કહેવું જે, સ્વામિનારાયણના સાધુને ગામના ઝાંપામાંથી પાછા ન વાળ્ય તો તારા માવતરમાં ફેર. અને જો હું તને લાકડીએ ન દઉં તો મારો બાપ ભાણજી પંડ્યો નહીં ! ને ન કહે તો તારા ચારે દીકરા મરે !"

પછી પટેલે જઈને વાત કરી, ત્યારે વહીવટદારના મનમાં બીક લાગી જે, 'આ બ્રાહ્મણ તો નક્કી લાકડીએ મારશે, માટે ઝટ ગાડું લાવ્ય, ચુડા ભેળા થઈ જઈએ !' પછી વહીવટદાર વહેલો ઊઠીને ચુડે ગયો અને સવારમાં સિદ્ધાનંદસ્વામી આવ્યા. પછી પંડ્યે પટેલને કહેવરાવ્યું જે, "ઉતારો વળાવીને સાફ કરાવ્ય." એટલે પટેલે પંડ્યાને કહ્યું જે, "ઉતારો તો નવરો જ છે. કારણ કે, વહીવટદાર તો વહેલો ઊઠીને ચુડે ચાલ્યો ગયો છે." પછી સ્વામીને આઠ દિવસ સુધી રાખ્યા ને ગામ કરમડ મેલી આવ્યા.

અને પોતે ગામ ચુડે ગયા અને ત્યાં બાઈરાજને મળવા ગયા અને બાઈને વાત કરી જે, “વહીવટદાર આવ્યો હતો તેણે સાધુનું આવી રીતે અપમાન કર્યું. પછી મેં તેને આવી રીતે કહ્યું હતું.” પછી બાઈ બોલ્યાં જે, “મારા પીટ્યાને લાકડીએ દેવો હતો ને !” પછી પંડ્યે બાઈને કહ્યું જે, “આપણા સાધુને ઊતરવા માટે મંદિર કરવું છે, તો કોઈ સારે ઠેકાણે જગ્યા અપાવો.” પછી તે બાઈએ તે વહીવટદારને બોલાવીને કહ્યું જે, “પંડ્યા કહે તેટલી જગ્યા આપજે અને મંદિર ચણવાનો ખર્ચ થાય તે રાજ તરફથી આપજે.” પછી તે ગામમાં મંદિર કરાવ્યું. ॥૨૬૯॥

૨૭૦. નાગનેશમાં મનોરદાસ વાણિયાએ સંતનો પક્ષ રાખ્યો

ગામ **નાગનેશ**માં સાધુ ગયા હતા અને ગામના અમલદારો બધા કુસંગી હતા. પછી સાધુ જ્યારે નહાવા જાય ત્યારે તેમણે કોઈ નિર્લજ બાઈને શિખવાડેલ જે, “તારે સ્વામિનારાયણના સાધુની પાછળ દોડવું.” એટલે સાધુ જ્યારે નહાવા નીસરે ત્યારે તે બાઈ તેમની પાછળ દોડે. એટલે બધા સાધુ આડાઅવળા વીંખાઈ જાય. તે તમાશો જોઈને મેતાઓ એકબીજા સામું જોઈ હસે અને સાધુની મશ્કરી કરે. પછી સાધુએ એક દિવસ તે ગામના **મનોરદાસ** કરીને વાણિયા હરિભગત હતા. તેમને વાત કરી જે, “એક બાઈ અમને હંમેશાં હેરાન કરે છે.”

પછી તે વાણિયો આગળથી જાળામાં સંતાઈને બેઠો. અને સાધુ જ્યારે નહાવા નીસર્યા ત્યારે તે બાઈ સંતની પાછળ દોડી. ત્યારે વાણિયે પોતાના પગમાંથી જોડો કાઢીને તે બાઈને ખૂબ મારી અને અમલદારોને કહ્યું જે, “હું વઢવાણ ફરિયાદ કરવા જાઉં છું કે, આવી રીતે તમે અધર્મ કરો છો.” પછી અમલદારોએ હાથેપગે લાગીને વાણિયાને પાછો વાળ્યો. ॥૨૭૦॥

૨૭૧. પાલીતાણામાં ત્રિકમજી રાજગરે ધોબીને મારી રાજા આગળ સાધુનો પક્ષ રાખ્યો

ગામ **પાલીતાણા**માં સાધુ ફરવા ગયા હતા અને ત્યાં ધોબીનો આરો છે ત્યાં નાહવા જતા. પછી ધોબીની સ્ત્રીઓ સાધુની પાછળ દોડે જે, "લાવો સ્વામિનારાયણ, તમારાં લૂગડાં ધોઈ દઈએ." એટલે સાધુ છેટા ભાગે અને સૌ ધોબી દાંત કાઢે. એમ ઘણાક દિવસ સાધુને હેરાન કર્યા. પછી એક દિવસ સાધુએ ત્યાંના **ત્રિકમજી** રાજગર બ્રાહ્મણ હતા. તેને વાત કરી જે, "અમને આવી રીતે ધોબી લોકો તથા ધોબીની સ્ત્રીઓ પાછળ દોડીને ઉપવાસ પડાવે છે ને નિત્ય હેરાન કરે છે."

પછી ત્રિકમજી આગળથી ત્યાં જઈને ગુપ્તપણે બેઠા. ત્યારે જે વખતે સાધુ નાહવા નીસર્યા અને ધોબીની સ્ત્રીઓ પાછળ દોડીયું. પછી ત્રિકમજી રાજગરે ઊભા થઈને ધોબીને તથા તેમની સ્ત્રીઓને જોડે જોડે ખૂબ મારી અને પછી સાધુ સાથે મંદિરમાં આવ્યા અને ધોબી સૌ પ્રતાપસિંહ રાજા પાસે ગયા અને કહ્યું જે, "અમને ત્રિકમજીએ બહુ જ માર્યા. માટે અમે લૂગડાં ધોવા કાલે નહીં જઈએ." પછી દરબાર કહે, "ત્રિકમજીને આંહીં બોલાવો." તેમના મોટાભાઈ લખભા રાજાના કારભારી હતા.

પછી ત્રિકમજી રાજગરને હજૂર પાસે બોલાવી ગયા. ત્યારે દરબારે ત્રિકમજીને પૂછ્યું કે, "ધોબીને કેમ માર્યા ?" ત્યારે ત્રિકમજી કહે, "માર્યા, કેમ માર્યા શું ? મારા સાધુને ઉપવાસ પડાવે છે તે સારુ માર્યા." દરબાર કહે, "તે તો ગાંડા છે લૂગડું કાઢી નાખશે." ત્યારે ત્રિકમજી કહે, "હું પણ ગાંડો છું." એમ કહી પોતાનું પહેરવાનું લૂગડું કચેરી વચ્ચે કાઢીને, એક કોરે મૂકીને ધોબીને જોડે જોડે મારવા મંડ્યો. અને કહ્યું જે, "આમ માર્યા." પછી સૌ કહેવા લાગ્યા જે, "હવે ભલો થઈને તારું લૂગડું પહેર." પછી તેને રજા આપી એટલે ઘેર ગયો ને ધોબી સાધુને હેરાન કરતા મટ્યા. ॥૨૭૧॥

૨૭૨. ધારીમાં વાણિયાએ એક હરિભગતના જામીન થઈ પક્ષ રાખ્યો

ગામ **ધારી**માં વાણિયા બે ભાઈ હરિભગત હતા અને બીજા ગામના હરિભગત વાણિયે તે ગામનું માપું(જકાત ઉઘરાવવાનું) રાખ્યું હતું. પછી તેના માપાના પૈસા પૂરા ન થયા તેથી તેમને જેલમાં બેસાર્યા. પછી ગામના મહાજન તેમને છોડાવવા માટે ગયા, તેમાં એક સત્સંગી વાણિયો સાથે ગયો હતો. પછી પાંચસેં રૂપિયાના જામીન થઈને વાણિયાને છોડાવ્યા. તે વખતે સત્સંગી વાણિયો હતો તે બોલ્યો જે, "હે સ્વામિનારાયણ ! તમે પહોંચ્યા ખરા." ત્યારે મહાજન સૌ બોલ્યા જે, "આ સત્સંગીના અમો જામીન નથી." પછી એકને છોડાવીને સૌ ગામમાં આવ્યા અને પેલો(સાથે ગયેલ) સત્સંગી વાણિયો પણ ઘેર ગયો. ત્યારે તેના ભાઈએ પૂછ્યું જે, "કાં, બેયને છોડાવ્યા ને ?" ત્યારે વાણિયો કહે કે, "સત્સંગી ઊઠતી વખતે આમ બોલ્યો જે, 'હે સ્વામિનારાયણ ! તમે પહોંચ્યા ખરા." એવું સાંભળીને મહાજન તેના જામીન થયા નહીં.

પછી સત્સંગી વાણિયે તેને કહ્યું જે, "આપણે સત્સંગી બે ભાઈ છીએ તેમ તે આપણો ત્રીજો ભાઈ છે. માટે તેના ભાગના અઢીસેં રૂપિયા રોકડા લઈ જઈને છોડાવી આવ્ય !" પછી તે પ્રમાણે રૂપિયા આપીને છોડાવીને તેને ઘેર લાવ્યા. ને તેને જમાડીને તેના ઘેર જવા દીધો. તે વાતની મહારાજને ખબર પડી. તે સાંભળીને મહારાજ બહુ જ રાજી થયા. ॥૨૭૨॥

૨૭૩. જૂનાગઢના નવાબે શ્રીહરિનો પક્ષ રાખી કલ્યાણ મેળવ્યું

એક વખત મહારાજ **જૂનાગઢ** પધાર્યા હતા અને સાથે કાઠીના સ્વારો પણ ઘણા હતા અને મહારાજને તે શહેરમાં પધારવું હતું. પછી જૂનાગઢના નવાબસાહેબને અમલદાર નાગરોએ કહ્યું જે,

"સ્વામિનારાયણ સાથે ઘણા જ સરબંધી કાઠી છે. તે શહેરમાં આવશે તો તોફાન કરશે ને તમારું રાજ્ય લઈ લેશે." ત્યારે નવાબે કહ્યું જે, "મારું રાજ્ય લે તો સુખેથી લે, પણ તેને શહેરમાં આવવા દ્યો." પછી નવાબે કહેવરાવ્યું જે, "હું ખાણું ખાઉં છું તે ખાઈ રહું, ત્યારે મહારાજ પધારે." પછી મહારાજ સોનેરી વસ્ત્ર પહેરીને માણકી ઉપર વિરાજમાન થયા અને સાથે કાઠીના સ્વારો પણ ઘણાક હતા.

પછી જ્યાં રાજમહેલ પાસે આવ્યા, ત્યારે કોઈક પ્રેમીભક્તે ચીભડાની બે કાકડી મહારાજને આપી, એટલે મહારાજ બન્ને હાથે ચીભડાં જમવા મંડ્યા. અને તેનાં બી તો સોનેરી વસ્ત્રો ઉપર પડતાં હતાં અને નવાબ ખુરશી નાંખીને પોતાના મહેલની અગાશી ઉપર મહારાજનાં દર્શન કરવા બેઠા હતા. પછી અમલદારે નવાબને કહ્યું જે, "જુઓ સાહેબ ! ભગવાન હોય તો આટલો વિવેક હોય કે નહીં ? જે આટલા માણસ વચ્ચે ચીભડાં ખાય છે." તે સાંભળીને નવાબે કાજીને પૂછ્યું જે, "કાજી ! ખુદા કેવા ?" ત્યારે કાજી કહે, "ખુદા બેપરવાઈ છે. તેને કોની પરવા છે ?" પછી નવાબે કહ્યું જે, "ખુદા વિના આટલા માણસમાં કોનું મોંઢું ફાટે એમ છે ? માટે સ્વામિનારાયણ તો સાક્ષાત્ ખુદા છે." એમ મહારાજનો પક્ષ રાખ્યો હતો. ॥૨૭૩॥

૨૭૪. જૂનાગઢના નવાબને શ્રીહરિ અર્ધી રાત્રે તેડવા પધાર્યા

એક વખત **કરિયાણા**માં નદીને કાંઠે કોઠો છે ત્યાં રાત્રીને વખતે મહારાજ પોઢ્યા હતા અને રાત્રીના બાર વાગ્યે ઊભા થઈને મહારાજ બથમાં ઘાલીને મળ્યા અને પોતાનું મુખારવિંદ અવળું કરી ગયા. તે વખતે સુરા ખાચર જાગતા હતા. પછી સવારે સુરા ખાચરે મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે આજ અર્ધી રાતે ઊભા થઈને મળ્યા અને તમારું મુખારવિંદ અવળું કરી દીધું, એ શું ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "સુરા ખાચર ! તે વખતે જૂનાગઢના નવાબે દેહ મેલ્યો હતો. તેને

અમે તેડવા ગયા હતા, પણ તેને દારૂ પાયો હતો એટલે તેનું મોંઢું ગંધાણું; તે સારુ અમે અવળું જોઈ ગયા. કેમ કે, તેણે અમારો પક્ષ રાખ્યો હતો, તેથી તેને અમે તેડવા ગયા હતા." ॥૨૭૪॥

૨૭૫. હાથસણીમાં ગામધણીએ સંતોનો પક્ષ રાખ્યો

ગામ **હાથસણી**માં સંત ગયા હતા અને તે ગામના બાવાએ સાધુને મારીને ગામ બહાર કાઢ્યા. પછી તે ગામના ધણી સત્સંગી હતા. તેને ખબર પડી કે, સ્વામિનારાયણના સાધુને બાવાએ માર્યા અને મારીને ગામ બહાર કાઢી મૂક્યા. તે સાંભળીને તે ગામને ચોરે આવ્યા અને સૌને કહ્યું જે, "જેણે સ્વામિનારાયણના સાધુને કાઢ્યા હોય, તેને મારે ઈનામ આપવું છે." ત્યારે બાવો બોલ્યો જે, "બાપુ ! મેં મારીને કાઢી મૂક્યા છે." દરબાર કહે, "તું શું કાઢી શકે ?" ત્યારે બાવો કહે, "હા બાપુ ! નક્કી કહું છું !" તે સાંભળી દરબારના હાથમાં ઘોડાનું ચોકડું હતું, તે બાવાના બરડામાં માર્યું અને ધોલ મારીને કહ્યું જે, "ગધીના ! તારા બાપનું ગામ છે કે મારું ગામ છે ?" પછી ધોલ મારીને કહ્યું જે, "મારા ગામમાં જો તું રહીશ તો તારો નાશ કરી નાંખીશ !" પછી તે બાવો ગામ છોડીને જતો રહ્યો અને દરબાર સંતને ગામ બહાર નદીએથી ઘેર તેડી લાવ્યા અને રસોઈ કરાવીને બે દિવસ રાખીને સમાગમ કર્યો. પછી સંતને રજા આપી હતી. એમ સાધુનો પક્ષ રાખ્યો હતો. ॥૨૭૫॥

૨૭૬. ભુજમાં ગંગારામ મલ્લે જગજીવન મેતા આગળ પક્ષ રાખ્યો

ગામ **ભુજ**માં શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા હતા અને હીરજીભાઈ તથા સુંદરજીભાઈને ઘેર મહારાજ હતા. અને મહારાજને બેસવાને ઠેકાણે ગૂમડું થયું હતું, તે મહારાજ મેડી ઉપર રહેતા. અને હીરજીભાઈ પણ માંદા હતા. તે વખતે તેમને જોવા માટે ભુજનો દીવાન જગજીવન મેતો આવેલો હતો. પછી જગજીવન ખુરશી ઉપર બેઠો અને સુંદરજીભાઈને પૂછ્યું જે, "સ્વામિનારાયણ આંહીં છે ?" ત્યારે સુંદરજીભાઈ કહે,

"આંહીં તો નથી." એમ કહ્યું એટલે મહારાજ મેડેથી દાદર નીચે ઊતર્યા અને દાદરનાં પગથિયાં ઉપર બેઠા.

તે જોઈ જગજીવન ક્રોધાયમાન થયો અને સુંદરજીભાઈને કહ્યું જે, "આંહીં છે ને તમે કેમ ના પાડો છો ?" પછી જગજીવને મહારાજને કહ્યું જે, "તમે લક્ષ્મીજીના પતિ ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "હા" ત્યારે કહે, "તમે રાધિકાજીના પતિ ?" મહારાજ કહે, "હા" તે સાંભળી જગજીવને સુંદરજીભાઈને કહ્યું જે, "હું ખરો હોઉં, તો તારાં ઘર-ખોરડાં લૂંટાવી લઉં !" પછી મહારાજે સુંદરજીભાઈને કહ્યું કે, "કેમ સુંદરજીભાઈ ?" ત્યારે સુંદરજીભાઈ કહે, "મહારાજ ! હમણાં ક્યાંઈક આઘાપાછા થાઓ તો સારું." પછી મહારાજે ગંગારામ મલ્લને ખબર કરી, એટલે ગંગારામ મલ્લ મહારાજ પાસે આવ્યા. ને તેમને મહારાજે કહ્યું જે, "જગજીવન મેતે આવી રીતે ઉપાધિ કરી છે, માટે તમો અમને રાખશો ?" તે સાંભળીને ગંગારામ મલ્લ કહે કે, "અમો એક-એક જણ સો-સો જણને મારી નાંખીએ એવા છીએ. માટે સુખેથી અમારે ઘેર પધારો !"

પછી મહારાજે જગજીવનને ઘેરે (પત્નીને) કહેવરાવ્યું કે, "અમારે ગંગારામ મલ્લને ઘેર જવું છે, માટે સિગરામ મોકલજો." પછી તે બાઈએ જગજીવનને બેસવાનો સિગરામ હતો, તે મહારાજને બેસવા માટે મોકલાવ્યો. અને જગજીવનની હવેલી પાસે થઈને મહારાજે સિગરામ હંકાવ્યો. તે વખતે જગજીવન પોતાની અગાશી ઉપર બેઠો હતો અને સિગરામની આગળ એકસો મલ્લ હતા. તે કીર્તન બોલતાં બોલતાં ચાલતા હતા. તે સાંભળીને જગજીવને પૂછ્યું જે, "આ કોણ જાય છે ?"

ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, "સ્વામિનારાયણ ગંગારામ મલ્લને ઘેર જાય છે." ત્યારે જગજીવન બોલ્યો જે, "આ સિગરામ તો મારો છે. તે કોણે

મોકલ્યો?" પછી તેના માણસે કહ્યું જે, "તમારે ઘેરથી મોકલ્યો છે." પછી જગજીવનના મનમાં એમ થયું જે, 'આને આપણે જીતી શકીશું નહીં.' અને સૌ મલ્લના હાથમાં ઉઘાડી તરવારો હતી. તે જોઈને જગજીવન પોતાના મનમાં સમજીને બેસી રહ્યો. ॥૨૭૬॥

૨૭૭. વસોમાં પોલીસે તથા તુળશીભાઈએ સંતોનો પક્ષ રાખ્યો

એક વખત ગામ **વસો**માં વીસ સાધુ ગયા હતા અને તે ગામમાં ભિક્ષાવૃત્તિ કરવા જતા હતા. પછી કસિયાજીને ખબર પડી જે, 'સ્વામિનારાયણના સાધુ ગામમાં આવ્યા છે, તે ગામ બગાડશે.' એમ જાણીને પોતે પોતાના નોકરોને બોલાવ્યાં અને કહ્યું જે, "સ્વામિનારાયણના સાધુને ગામ બહાર કાઢી મૂકજો." પછી પોલીસે સંતને કહ્યું જે, "મહારાજો ! ભિક્ષા માગીને ઝટ ગામમાંથી બહાર નીસરી જજો." પછી સંતે કહ્યું જે, "બીજા બાવા માગે છે અને અમારામાં શો દોષ છે ? તે અમને ના પાડો છો ?."

તે સાંભળીને પોલીસને દયા આવી જે, 'આપણે આવા સંતને શા વાસ્તે દુઃખવવા પડે ? માટે પગાર તૂટી જાય તો ભલે, પણ આવા સાધુને આપણે દુઃખવવા નહીં.' એમ વિચાર કરીને બધા પોલીસ કસિયાજી પાસે ગયા અને કહ્યું જે, "તેરા પગાર જલ જાય ! અતીત માગે, ફકીર માગે, બાવા માગે અને સ્વામિનારાયણના સાધુએ શું બગાડ્યું છે ? તે બિચારાને કાઢી મૂકવા !" કસિયાજી કહે, "જાઓ જાઓ, ભલે માગે. તમે તમારી નોકરી ઉપર જાઓ."

પછી બીજે દિવસે સંત ભિક્ષાવૃત્તિ કરવા નીસર્યા અને **તુળશીભાઈ**ને ઘેર જઈને "નારાયણ હરે... સચ્ચિદાનંદ પ્રભો !" એમ શબ્દ બોલ્યા. તે વખતે તુળશીભાઈ નાહીને પૂજામાં બેઠા હતા. તે પ્રકાશ પ્રકાશ થઈ રહ્યો. એટલે તુળશીભાઈ બોલ્યા જે, "આ નારાયણ

હરે કોણે કહ્યું ?" તે સાંભળી તેના ચાકરે કહ્યું જે, "બાપુ ! કોઈક સાધુ છે." પછી તુળશીભાઈ કહે, "તે સાધુને આંહીં બોલાવો." પછી સંતને મેડી ઉપર બોલાવી ગયા અને તુળશીભાઈએ તેમને પૂછ્યું જે, "મહારાજ ! તમે કોણ છો ? અને કેના સંત છો ?" સંત કહે, "અમે સ્વામિનારાયણના સંત છીએ."

તે સાંભળી તુળશીભાઈના મનમાં ઘાટ-સંકલ્પ થાતા હતા તે સમી ગયા. પછી સંતને પૂછ્યું જે, "તમે કેટલી મૂર્તિઓ છો ?" ત્યારે સંતે કહ્યું જે, "અમે વીસ સંત છીએ." પછી માણસ મોકલીને વીસે સંતને પોતાને ઘેર બોલાવ્યાં અને બ્રાહ્મણ પાસે રસોઈ કરાવવા માંડી અને સંત સૌ કીર્તન બોલવા મંડ્યા. કીર્તન સાંભળીને તુળશીભાઈના અંતઃકરણમાં અતિશય શાંતિ થઈ ગઈ. ઠાકોરજીને રસોઈનો થાળ ધરીને પછી જમ્યા, ને સંત પાછા કીર્તનભક્તિ કરવા મંડ્યા ને તુળશીભાઈ માળા લઈને બેઠા. તે વખતે કસિયાજીએ ખબર કઢાવી જે, સ્વામિનારાયણના મુંડિયા ક્યાં છે ?"

પછી તપાસ કરનાર માણસે આવીને કહ્યું જે, "તુળશીભાઈની મેડી ઉપર કીર્તન બોલે છે." પછી કસિયાજીએ પોતાના હજૂરી માણસને મોકલીને કહેવરાવ્યું જે, "તુળશીભાઈને કહેવું જે, એ મુંડિયાને રજા આપે." પછી માણસે આવીને કહ્યું જે, "બાપા ! બાપા ! કસિયાજી બાપુએ કહ્યું છે જે, મુંડિયાને રજા આપે." તે સાંભળી તુળશીભાઈ બોલ્યા જે, "આ મુંડિયા તો માથા સાટે છે અને બાપાને જો પેટમાં દુઃખતું હોય તો તે અહીંયાં આવે !" પછી તે માણસે જઈને સમાચાર કહ્યા જે, "તુળશીબાપે આવી રીતે સમાચાર કહ્યા છે." તે સાંભળીને કસિયાજી બોલ્યા જે, "કોઈ કાંઈ પણ બોલશો નહીં. કેમ કે, એમાંથી ક્લેશ થાય ને ઉપાધિ વધે." ॥૨૭૭॥

૨૭૮. ઝીણાભાઈએ માંગરોળના માંદા કમળશી વાંઝાની સેવા કરી

ગામ **પંચાળાના ઝીણાભાઈ** હતા. તેને કોઈક હરિભક્તે કહ્યું જે, "રામાનંદસ્વામીનો સત્સંગી માંગરોળમાં (કમળશી) વાંઝો કરીને છે તે માંદો છે અને તેની કોઈ ચાકરી કરનારું નથી." પછી ઝીણાભાઈ ગાડું જોડાવીને તેમને તેડવા સારુ માંગરોળ ગયા. પછી તેને તેડીને પંચાળે લાવ્યા. અને ઝીણાભાઈએ પંડે તેની ચાકરી કરી અને સાજો કર્યો. પણ એક દિવસ ઝીણાભાઈ ક્યાંઈક બહાર ગયેલ અને (કમળશીભાઈને) તરસ બહુ લાગેલ; એટલે તેણે ઝીણાભાઈની બેનને કહ્યું જે, "બા ! મને પાણી આપોને, તરસ લાગી છે."

ત્યારે અદીબા બોલ્યાં જે, "મારા ભાઈ તો આવા ઘણા માંદા માણસોને લઈને આવશે. હું પાણી પાવાને નવરી નથી !" પછી થોડીકવાર થઈ એટલે ઝીણાભાઈ ઘેર આવ્યા, તેમણે પાણી પાયું. પછી તેણે ઝીણાભાઈને વાત કરી જે, "બા પાસે મેં પાણી માગ્યું, પણ તેમણે મને આ પ્રમાણે જવાબ આપ્યો."

પછી તે હરિભગતની દીકરી બીજે ગામ હતી. તેને ઝીણાભાઈએ બોલાવી, ને તે હરિભક્તને વસ્ત્ર વિગેરે નવાં સિવડાવી આપીને તેની સાથે ઘેર મોકલ્યા અને પોતે સંબંધીને પૂછ્યા વિના ગઢપુર આવ્યા. પછી સંબંધી સૌ ઝીણાભાઈને તેડવા આવ્યા, પણ ઝીણાભાઈ ઘેર જવાની ના કહેતા. તેથી શ્રીજીમહારાજે સમજાવીને તેમને ઘેર મોકલ્યા અને પોતાની બેન અદીબા સાથે છ માસ સુધી બોલ્યા નહીં. ॥૨૭૮॥

૨૭૯. ક્ષત્રિયે મુક્તા.સ્વામી અને બ્રહ્મા.સ્વામીને બાવાથી છોડાવ્યા

કોઈ એક (કારેલી?) ગામમાં મુક્તાનંદસ્વામી તથા બ્રહ્માનંદસ્વામી ગયા હતા અને ત્યાં એક બાવો તેની જગ્યામાં હતો. તે જગ્યામાં એ

બન્ને સાધુને લઈ ગયો અને એક ઓરડામાં પૂર્યા અને બહારથી સાંકળ વાસી દીધી. પછી તે બાવો પોતાનો છરો લઈને ઘસવા લાગ્યો. તે સમે કોઈક ક્ષત્રિય વર્ણ ત્યાં નીકળ્યો. તેણે પૂછ્યું જે, "બાવાજી ! શું કરો છો ?" બાવે કહ્યું જે, "સ્વામિનારાયણના સાધુનાં નાક-કાન કાપવાં છે." તે સાંભળીને તે ક્ષત્રિયે તરત તે બાવાને માર મારીને ઓરડાનું કમાડ ઉઘાડીને સાધુને બહાર કાઢ્યા. અને (ઓરડામાં પૂર્યા ત્યારે) બ્રહ્માનંદસ્વામી મુક્તાનંદસ્વામીને કહેતા હતા જે, "સ્વામી ! આપણાં નાક-કાન કાપશે, ત્યારે આપણે લોકમાં શું મોઢું દેખાડશું ?"

ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "આ લોકમાં સંબંધીને માટે કેટલીક વાર નાક-કાન કપાવ્યાં હશે, પણ આ તો સ્વામિનારાયણને અર્થે છે !" એમ વાત કરતા હતા એટલામાં તે ક્ષત્રિયે સંતને ઓરડામાંથી બહાર કાઢ્યા ને બન્ને સંતને બે ગાઉ સુધી મૂકી આવ્યો. ને પગે લાગ્યો ને કહ્યું જે, "મારું કલ્યાણ કરજો !" ॥૨૭૯॥

૨૮૦. વિસનગરમાં ઉદયકુંવરબાએ સત્સંગીઓનો પક્ષ રાખ્યો

ગામ **વિસનગર**માં શોભારામ કરીને નાગર હતો. તે જેટલા સત્સંગી હોય તેને તડકે બેસારતો. અને પોતાની બેન **ઉદયકુંવર** કરીને હતી, તે સત્સંગી હતી. તે પણ સત્સંગી સાથે તડકે બેસતી અને તેનો દીકરો બે વર્ષનો બળદેવ કરીને હતો, તેને પણ સાથે તડકે બેસારતી. અને શોભારામ ન્યાયાધીશની જગ્યા ઉપર હતો. તેથી સૌ સત્સંગીને હેરાન કરતો. પછી પોતાની બેનને દેખીને કહેતો જે, "બેન ! તું શા વાસ્તે બેઠી છો ?" ત્યારે ઉદયકુંવર બોલ્યાં જે, "જા જા પીટ્યા ! તું ક્યાં મારો ભાઈ છો ? મારા ભાઈ તો આ બધા તડકે બેઠા તે છે." પછી તે સૌને ઉઠાડી મેલતો. એમ જ્યારે જ્યારે ઉપાધિ કરે ત્યારે ત્યારે ઉદયકુંવર પોતાના દીકરાને સાથે લઈને સત્સંગીની સાથે રહેતાં. એમ તેણે સત્સંગીનો પક્ષ રાખ્યો હતો. ॥૨૮૦॥

૨૮૧. જાનબાઈએ પક્ષ માટે દીકરા ધનજી ઠક્કરનો ત્યાગ કર્યો

ગઢપુરમાં હરજી ઠક્કરનાં માતુશ્રી **જાનબાઈ** કરીને હતાં. તે પોતે મહારાજ સારુ પીથલપર ગામનો ત્યાગ કરીને આવ્યાં હતાં. પછી એક દિવસ મહારાજને નાહવા માટે ઉનામણું જોતું હતું. ત્યારે તેમણે મોટી ત્રાંબાની દેગડી પાણી ઊનું કરવા માટે આપી. તે જોઈ તેમનો દીકરો ધનજી હતો તે બોલ્યો જે, "મા ! નાનું ઉનામણું આપીએ નહીં ? આવડું મોટું આપ્યું ?" તે સાંભળી જાનબાઈ બોલ્યાં જે, "તું મહારાજની સેવામાં આડો ફરે છે. માટે આજથી મારે તારું મોંઢું જોવું નથી." પછી ધનજી ઠક્કર ગઢપુરનો ત્યાગ કરીને તળાજે રહેવા ગયો અને તેમણે ત્યાં જ દેહ મેલ્યો; પણ જાનબાઈએ પોતાના સગા દીકરાને બોલાવ્યો નહીં. ॥૨૮૧॥

૨૮૨. ગુંદાળીના બે કાઠીઓએ સાધુનો પક્ષ રાખ્યો

ગામ **ગુંદાળી**ના બે કાઠી હરિભગત હતા અને તે ગામમાં સાધુ ગયા હતા. પછી ગામધણીએ સાધુને મારીને ગામ બહાર કાઢી મૂક્યા અને તે બે ભાઈ ખેતીનું કામ કરવા ગયા હતા. તે જ્યારે ઘેર આવ્યા, ત્યારે તેની માતુશ્રી રોવા લાગી જે, "તમે મારા પેટના નહીં ! મારા પેટના હો તો મારા સાધુનું વેર લીધા પછી રોટલા ખાઓ ! કેમ કે, ગામધણીએ મારા સાધુને મારીને કાઢી મેલ્યા છે." પછી બન્ને જણા હથિયાર બાંધીને ચોરે ગયા અને તે ગામધણીને ત્યાં બરછીએ માર્યો, અને પોતે ભાગ્યા, તે પણ આગળ જતા મરાણા. માટે ખરા ભક્ત હોય તેને આ દેહની ગણતી જ ન હોય. ॥૨૮૨॥

૨૮૩. મહારાજના વેશધારી હરિશંકર પાખંડીને અમરા ખાચરે ભગાડ્યો

ગઢપુરમાં ગામ **ચુડા**નો હરિશંકર કરીને બ્રાહ્મણ આવ્યો હતો. તે પાંખડી હતો. તે સ્વામિનારાયણનો વેશ ધારણ કરીને સૌને ઉપદેશ કરતો હતો. તે ગઢપુરમાં આવ્યો અને તેના કેટલાક સેવક ગઢપુરમાં હતા. તેને કહ્યું જે, "આપણે ગોપીનાથજી મહારાજનાં દર્શને જવું છે." પછી **અમરા ખાચર**ને તે વાત ખબર પડી એટલે તે ઢાલ-તરવાર બાંધીને દરવાજે બેઠા અને કોઈક પાસે કહેવરાવ્યું જે, "તું મંદિરમાં દર્શને આવ્ય અને તારા જો કટકા કરી નાંખું નહીં, તો મારો બાપ દાદા ખાચર નહીં !" એમ કોઈક સાથે કહેવરાવ્યું અને "જો આ ગામમાં રહ્યો તોપણ તારું મોત સમજજે !" એવું સાંભળીને તે રાત લઈને તે ગામમાંથી ભાગી ગયો અને તેના સેવક હતા તે પણ છાનામાના બેસી રહ્યા. ॥૨૮૩॥

॥ સંકટમાં પણ નિશ્ચયમાંથી ડગ્યા નહીં તે વાતો - ૬૫ ॥

૨૮૪. કરિયાણાના દાહા ખાચરની દૃઢતા

ગામ **કરિયાણામાં દાહા ખાચર** કરીને ગામધણી હતા અને તે શ્રીજીમહારાજનાં મળેલા હતા. પછી તે ગામમાં ગામ ખસનો બાવો કન્હીરામ કરીને ગયો હતો. તે બાવો આખા ડાયરામાં કંઠી બાંધતો હતો. પછી દાહા ખાચરને કંઠી બાંધવા મંડ્યો. ત્યારે દાહા ખાચરે પોતાનો પગ લાંબો કર્યો. ત્યારે કન્હીરામ કહે, "બાપુ ! આમ કેમ ?" ત્યારે દાહા ખાચર કહે, "ડોકમાં તો સ્વામિનારાયણની કંઠી છે અને તારાં જો ભાગ્ય હોય ને તારા જીવનું કલ્યાણ કરવું હોય, તો મારા પગ સુધી તારી કંઠી ક્યાંથી ? અને હું સ્વામિનારાયણનો મળેલો છું." એમ કહીને પોતે કંઠી નાંખવા દીધી નહીં. ત્યારે બાવો કહે, "બાપુ ! હું કન્હીરામ !" ત્યારે દાહા ખાચર કહે, "હું કરિયાણા ગામનો દાહા ખાચર !" પછી બાવો ચાલ્યો ગયો પણ કંઠી પહેરી નહીં. ॥૨૮૪॥

૨૮૫. ઝીંઝુડાના હાથિયા કાઠીની ખુમારી

ગામ **ઝીંઝુડામાં હાથિયા માંઝરિયા** કરીને કાઠી હરિભક્ત હતા. પછી તે ગામના લોક સૌ ગંગાજીએ જાવાને તૈયાર થયાં. ત્યારે કેટલાકે કહ્યું જે, "હાથિયા માંઝરિયા ! ભાતો કરો ભાતો. આપણે સૌ ગંગાજી જાઈએ." ત્યારે હાથિયો કહે, "હું તો હમણાં ગંગાજીએ જઈ આવ્યો." ત્યારે કહે, "ક્યારે ?" ત્યારે કહે, "હું હમણે ગઢપુર જઈને ડોળિયાને ને કાબરિયાને (બે બળદને) નવરાવી આવ્યો. તેમાં ડોળિયો તો ધામમાં ગયો ને કાબરિયો તૈયાર થયો છે." ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, "ઘેલામાં તો પાણી સુકાઈ જાય છે." ત્યારે હાથિયો કહે જે, "ત્યાંની વેળું કાંઈ સુકાઈ જાય છે ? ત્યાંનો કાંકરો લઈને માથે મેલીએ તોપણ કલ્યાણ થાય; એવો ગઢપુરમાં ઘેલા નદીનો મહિમા છે. જેમ ઢીંચણ સામો ઝીંઝવો ગામને પાદર ડોલતો હોય ને મૂર્ખ હોય તો વાંઢે ધોડે !(દૂર લેવા દોડે)" ॥૨૮૫॥

૨૮૬. મોલડીના ઉગા ખુમાણની ખુમારી

ગામ **મોલડીમાં ઉગો ખુમાણ** કરીને કાઠી હરિભગત હતા. અને ગઢપુરથી એક ચારણ (ત્યાં) ગયો. ત્યારે તે ચારણે તેને વાત કરી જે, "ઉગા ખુમાણ, સ્વામિનારાયણ તો પોતાના સત્સંગીઓને રુદ્રાક્ષનો એકેકો પારો ગળે બંધાવે છે." ત્યારે ઉગા ખુમાણ કહે, "ગઢવા, રુદ્રાક્ષનો પારો તો સારો, પણ સ્વામિનારાયણ કહેશે કે, 'સૂંકુ ખાસડું લઈને શાહરીને(કાણું પાડીને) ગળે બાંધો' તો તે બાંધવું છે; પણ સ્વામિનારાયણ તો ભગવાન છે બા !" પછી તે સાંભળીને ગઢવો ચાલતો થયો. ॥૨૮૬॥

૨૮૭. મીતિયાળાના રાવત મૈતરાની ખુમારી

ગામ **મીતિયાળામાં રાવત મૈતરો** કરીને કાઠી હરિભક્ત હતો. તે ગામમાં એક બાવી રહેતી હતી. તે બાઈ કાશીએ ગઈ અને વર્ષ દિવસે પાછી આવી. ત્યારે પોતાની સાથે આઠ બાવા લેતી આવી હતી. તે નવે જણે આવીને ચોરે પાણીની કાવડ્યું ઉતારી. તે વખતે તે ગામના બધા કાઠીઓ ચોરે બેઠા હતા. તે ઊઠી ઊઠીને માતાના પગમાં પડ્યા, પણ રાવત મૈતરો ઊઠ્યો નહીં. ત્યારે સૌ કાઠી કહેવા લાગ્યા જે, "રાવત મૈતરા ! માતાને પગે લાગો માતા આદાં. માતા કાશીએ જઈને આવ્યાં અને સાથે આઠ બાવા લાવ્યાં." રાવત મૈતરો કહે, "તમે પગે લાગ્યા તે ઘણું કર્યું." તોપણ કાઠીએ બહુ આગ્રહ કર્યો, એટલે ચોરા પાસે એક ગધેડી ઊભી હતી. તેને રાવત મૈતરો જઈને પગે લાગ્યો અને કહ્યું જે, "હે ગધેડી મા ! આ સોળ સંઢી જો સૌનું કલ્યાણ કરે, તો મારું કરજે."

તે જોઈ સૌ કાઠી બોલ્યા જે, "રાવત મૈતરા ! આ શું કર્યું ? ત્યાં જઈને કેમ પગે લાગ્યા ?" ત્યારે રાવત મૈતરો કહે કે, "તારી મામાં ને મારી મામાં શો ફેર છે ? તારી માને સોળ પતિ તો મારી માને એક પતિ. આ આઠ સાથે લાવી છે અને આઠ બીજા કર્યા હશે

ને મારી માને તો ગધેડો એક જ પતિ." તે સાંભળી કાઠી સૌ બોલતા બંધ થઈ ગયા. આનું નામ નિશ્ચય કહેવાય. ॥૨૮૭॥

૨૮૮. સમઢિયાળાના વીરાભગતનાં ખોરડાં બળ્યાં છતાં નિષ્ઠા ન ડગી

ગામ **સમઢિયાળા**માં **વીરો** (સેલડિયા?) કરીને એક કણબી હરિભક્ત હતા. તે ગઢપુર મહારાજને દર્શને આવીને વર્તમાન ધારીને ઘેર ગયા. પછી થોડાક દિવસ થયા કેડે તેનાં ઘરનાં ખોરડાં બળી ગયાં અને પોતે સીમમાં ખેતીનું કામ કરવા ગયા હતા. અને સાંજે જ્યારે ઘેર આવ્યા, ત્યારે ગામને ચોરે કાઠી બેઠા હતા. તે કહેવા લાગ્યા જે, "વીરા ! તારે તો સત્સંગ ફળીભૂત થયો જે, તારાં ઘરખોરડાં બળી ગયાં." તે સાંભળીને વીરો પટેલ બોલ્યો જે, "બાપુ ! તમને ખબર નથી ?" ત્યારે કાઠી, "કહે શું ?" વીરો પટેલ કહે કે, "અમારાં પંડ્યનાં પાપ તો સ્વામિનારાયણે મુકાવ્યાં હતાં, પણ અમે ચોરી ચોરીને ઘરમાં જે ભેળું કર્યું હતું, તે જો ખાત, તો તે પાછાં પાપ અમને વળગત ! તે સીમમાં મોલ ઊભા છે અને નવો કાટમાળ લાવીને ખોરડાં નવાં ચણાવશું અને નવા દાણા ઘરમાં ભરશું. તે સ્વામિનારાયણે અમારાં પાપ તો મુકાવ્યાં, પણ અમારાં ખોરડાનાં પણ પાપ મુકાવ્યાં ! માટે સ્વામિનારાયણ તો ભગવાન છે !" ॥૨૮૮॥

૨૮૯. સમઢિયાળાના વીરાભગતને પ્રાપ્તિ અને ખુમારીની વાત

એક વખત **વીરો** પટેલ સીમમાંથી ઘેર આવતા હતા અને કાઠી સૌ ચોરે બેઠા હતા. એટલે કાઠીઓએ વીરાભગતની મશ્કરી કરી જે, "વીરાભગત ! આજ એક ગઢવો ગઢડેથી આવ્યો છે. તે સમાચાર લાવ્યો છે કે, સ્વામિનારાયણ તો ત્રણ બાઈડીઓ લઈને ભાગી ગયા છે." ત્યારે વીરો પટેલ કહે જે, "ત્રણ જ ?" ત્યારે કાઠી કહે કે, "કેટલીક લઈ જાય ?" ત્યારે વીરો પટેલ કહે કે, "સોળ હજાર એકસો ને આઠ,

એટલી લઈ જાય ત્યાં સુધી તો શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન જેવા કહેવાય અને તેથી વધારે લઈ જાય તો તે થકી મોટા જાણવા !" તે સાંભળી કાઠી બોલ્યા જે, "વોય માળો વીરો ! કોઈ વાત સાચી માનતો નથી !" વીરો પટેલ કહે, "સાચી હોય તો માનું ને ?" ॥૨૮૯॥

૨૯૦. સમઢિયાળાના વીરાભગતની દૃઢ નિષ્ઠા

એક વખત તે ગામમાં(સમઢિયાળામાં) એક બાવો આવ્યો હતો અને ગામને ચોરે ઊંચા પગ બાંધીને ઊંધે માથે તપ કરતો હતો. તેને જોવા સારુ ગામનાં સૌ લોક ભેળાં થયાં હતાં. તે સમે **વીરોભગત** ક્યાંઈકથી ત્યાં આવી ચડ્યા. ત્યારે કાઠીએ કહ્યું જે, "વીરાભગત ! આ બાવાને તમે કેવો મોટો જાણો છો ?" વીરાભગત કહે, "ભાઈ ! બહુ મોટા." કાઠી બોલ્યા જે, "ના, તમે જેવું જાણતા હો તેવું કહો." વીરાભગત કહે કે, "આ હેઠલો માળ છે તે હેઠે રાખ્યા જેવો છે અને ઊંધે માથે થયો એટલે હેઠલો માળ ગળે આવ્યો, એવો મોટો." એટલે કે પૂંઠ ને ગળું બેય સરખાં થયાં, એવું કહીને પોતે ચાલ્યો ગયો પણ માથું નમાવ્યું નહીં. ॥૨૯૦॥

૨૯૧. કુંડલાના ચાંપા ખુમાણની ખુમારી

ગામ **કુંડલામાં ચાંપા ખુમાણ** કરીને કાઠી હરિભગત હતા અને તે શરીરે માંદા બહુ થયા હતા. પછી તેમના ભાઈ આલો ખુમાણ હતા. તેમને સૌએ કહ્યું જે, "ડાક્ટર બોલાવો ને ચાંપાભાઈની નાડી બતાવો." ત્યારે ચાંપાભાઈ કહે, "મારે ડાક્ટરનું શું કામ છે ? મારે તો સ્વામિનારાયણનું કામ છે." તોપણ સૌ પરાણે પરાણે ડાક્ટરને લાવ્યા અને ખુરશી નાંખીને ત્યાં ચાંપાભાઈના ઢોલિયા પાસે બેસાર્યા. પછી આલો ખુમાણ બોલ્યા જે, "મોટાભાઈ ! વૈદ આવ્યા છે, તે હાથ લાંબો કરો." ત્યારે ચાંપાભાઈ કહે, "આ હાથ રઘુવીરજી મહારાજ તથા ગોપાળાનંદસ્વામીના હાથમાં આપેલો છે; તે હાથ વૈદના હાથમાં હોય

નહીં." તે સાંભળી વૈદને રીસ ચડી. તેથી તે જતાં જતાં ઓસરીની કોરેથી પગથિયું ચૂકી ગયો ને એ ભોંયે પડી ગયો. તેથી તેનું ઢીંઢું ભાંગી ગયું, તેથી ડોળી કરીને ઉપાડીને તેને ઘેર લઈ ગયા. ॥૨૯૧॥

૨૯૨. વાંકિયાના મોકા ખાચરને નિયમની દૃઢતા

ગામ **વાંકિયામાં મોકા ખાચર** કરીને કાઠી હરિભક્ત હતા અને તેમને એવો નિયમ હતો જે, પાંચસેં માળા ફેરવાય ત્યારે નિયમ પૂરું કહેવાય ને વચમાં બોલે તો આગળની ફેરવેલી માળા ખોટી થાય; એવો નિયમ હતો. પછી એક વખત તેઓ સાહેબ જોડે ઘોડે ચડીને સીમમાં ગયા હતા. ત્યાં રસ્તે જતાં એક જનાવર ઊડ્યું અને ઘોડી ભડકી, તેથી પોતે ઘોડીએથી પડી ગયા અને પગનો સાંધો ખડી ગયો. તે વખતે પોતે માળા ફેરવતા હતા. તે લાંકસાહેબ આવીને તેને બોલાવવા લાગ્યા, "મોકા ખાચર ! એ મોકા ખાચર !" પણ મોકા ખાચર કાંઈ જવાબ આપે નહીં. પછી જ્યારે તેમની પચીસ માળા પૂરી થઈ રહી ત્યારે બોલ્યા જે, "મારો પગ ખડી ગયો છે. તે મારાથી ઘોડે બેસાશે નહીં." લાંકસાહેબ કહે, "અત્યાર સુધી કેમ બોલ્યા નહીં ?" ત્યારે મોકા ખાચર કહે, "મારે પાંચસેં માળા ફેરવ્યાનું નિયમ છે. તે પૂરી થાય ત્યારે બોલાય અને જો બહુ દેશકાળ આવે તો પચીસ માળા પૂરી થાય ત્યારે બોલાય." તે પ્રમાણે તેમને જવાબ આપ્યો. તે સાંભળી તે ગામમાંથી ગાડું મંગાવીને તેમાં બેસાડીને ઘેર લઈ ગયા. ॥૨૯૨॥

૨૯૩. શેલણા-ભમોદરાના ઓઘડ, વાજસુર અને રામ ખુમાણને સત્સંગ થયો તથા નિયમની દૃઢતા

ગામ **શેલણા ભમોદરા**ના ઓઘડ ખુમાણ તથા વાજસુર ખુમાણ કરીને સત્સંગી કાઠી હતા. અને તેમણે એમ સાંભળ્યું હતું કે, ગઢડામાં એભલ ખાચરની દીકરીઓ દેવીનો અવતાર છે. માટે આપણે તેમને દર્શને જવું. પછી **ઓઘડ ખુમાણ, વાજસુર ખુમાણ** તથા **રામ ખુમાણ**

એ ત્રણે જણા ગઢપુર આવ્યા અને દાદા ખાચરના દરબારમાં ઊતર્યા. ત્યાં તેની બહુ આગતા સ્વાગતા કરી અને સારી રીતે પરોણાગત કરીને જમાડ્યા. પછી ત્રણે જણાએ દાદા ખાચરને કહ્યું જે, "અમારે મોટીબાનાં તથા લાડુબાનાં દર્શન કરવાં છે." દાદા ખાચર કહે, "બહુ સારું, પણ તેઓ કોઈની સાથે બોલતાં નથી."

પછી વાસુદેવનારાયણને ઓરડે આવ્યા અને ત્રણ ચાકળા નાંખ્યા. તે ઉપર ત્રણે જણા બેઠા અને દાદા ખાચર ઓરડાના ઉંબરામાં બેઠા. પછી ઓઘડ ખુમાણ બોલ્યા જે, "દાદા ! બાને કહો જે, ઓઘડ ખુમાણ તથા વાજસુર ખુમાણ નારાયણ કહે છે." પછી મોટીબા ઓરડામાંથી બોલ્યાં જે, "દાદા ! ભાઈને કહો કે, જે સ્વામિનારાયણ." તે સાંભળી ત્રણેના સંકલ્પ બંધ થઈ ગયા. ત્યારે તેમના મનમાં એમ થયું જે, 'આ તો સાક્ષાત્ લક્ષ્મીજી તથા રાધિકાજી જેવાં છે !' પછી ત્રણે જણા ફળીમાં લીંબડા નીચે આવીને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા અને બીજે દિવસે પોતાને ઘેર ગયા. પછી યોગાનંદસ્વામીના સમાગમથી દૃઢ સત્સંગ થયો.

અને પછી ત્રણે જણા એક વખત ભાવનગર ગયા હતા. ત્યારે ત્યાંના રાજા વજેસિંહજી સાથે તેમને ઘણો સ્નેહ હતો. પછી વજેસિંહજી દરબારે તે વખતે દારૂના શીશા લાવીને પાવા મંડ્યા. ત્યારે તે ત્રણે જણે તરવારો ઉઘાડી કરીને આગળ મૂકી. ત્યારે દરબાર કહે, "આમ કેમ ?" ત્યારે ત્રણે જણા બોલ્યા જે, "આ ત્રણેનાં માથાં હેઠાં પડે ત્યારે દારૂ મોંઢામાં જાય. કેમ કે, અમે સત્સંગી થયા છીએ." તે સાંભળી દરબારે આગ્રહ પડ્યો મેલ્યો. કેમ જે, વજેસિંહ દરબારને સત્સંગનો ગુણ હતો. ॥૨૯૩॥

૨૯૪. વીકળિયાના અરજણ પટેલે મૂળ સંપ્રદાયનો પક્ષ રાખ્યો

ગામ **વીકળિયાના પટેલ અરજણ** કરીને કણબી હરિભગત હતા અને તેને સાધુએ વર્તમાન ધરાવ્યાં હતાં. તે સાધુ કાળને યોગે કરીને

સત્સંગમાંથી બહાર નીકળી બંડિયા ખાતામાં ભળ્યા હતા. પછી તે બેય સાધુ ગામ વીકળિયે આવ્યા. તે વખતે પટેલ અરજણ ખળામાં દાણાનો પગર સમો કરતા હતા. તેને પહેલાંથી ખબર થઈ હતી કે, મને વર્તમાન ધરાવનાર સંત બંડિયામાં ભળી ગયા છે. પછી તે બે સાધુને છેટેથી ભાળીને પોતે હાથમાં ખંપાળી લીધી ને બોલ્યા જે, “આંહીં જો આવ્યા તો માથું ભાંગી નાંખીશ.” ત્યારે સાધુ બોલ્યા જે, “અમારે તમને એક વાત કહેવી છે અને ભગવાન પ્રગટ થયા છે.” ત્યારે ભગત કહે, “અમારા સ્વામિનારાયણ ભગવાન કહી ગયા છે કે, પોતાને વર્તમાન ધરાવનારો આવીને કહે જે, ‘સ્વામિનારાયણ ભગવાન નથી,’ તો તેને કહેવું જે તારું માથું ફર્યું છે; પણ સ્વામિનારાયણ તો ભગવાન છે.” એમ કહીને તેને કાઢી મેલ્યા. ॥૨૯૪॥

૨૯૫. ચમારડીના દેવાભગત સત્સંગમાં અડગ રહ્યા

ગામ **ચમારડીમાં દેવો કોશીયો** કરીને કણબી હરિભક્ત હતો અને પ્રથમ તે માધવગરનો ચેલો હતો. પછી માધવગરને ખબર પડી જે, દેવો સ્વામિનારાયણનો ભગત થયો છે, માટે તેની કંઠી તોડાવીએ. પછી માધવગરનો શિષ્ય સચ્ચિદાનંદ કરીને સાધુ હતો. તેને કહ્યું જે, “તું દેવાની કંઠી તોડાવ્ય.” પછી તેણે ચમારડી આવીને દેવાને ઘેર ઉતારો કર્યો અને દેવાને વાતો કરવા લાગ્યો. એમ રાતના બાર વાગ્યા. ત્યારે સચ્ચિદાનંદ બોલ્યો જે, “દેવા ! હવે કંઠી તોડ્ય !” ત્યારે દેવો કહે, “સ્વામિનારાયણ ભગવાન અને રઘુવીરજી મહારાજ મારા ગુરુ !” પછી રાતના ચાર વાગ્યા સુધી વાતો કરીને બીજીવાર કહ્યું જે, “દેવા ! કંઠી તોડ્ય !” ત્યારે પણ દેવાભગતે કહ્યું જે, “સ્વામિનારાયણ ભગવાન અને રઘુવીરજી મહારાજ મારા ગુરુ !” એવું સાંભળીને ઉદાસ થઈને સચ્ચિદાનંદ ચાલ્યો ગયો, પણ દેવાભક્તે કંઠી ન તોડી. તેનું નામ સત્સંગ કહેવાય. ॥૨૯૫॥

૨૯૬. મૂળધરાઈના કાનજી અને સુંદરજીએ કંઠી ન જ તોડી

ગામ **મૂળધરાઈ**માં **કાનજી** તથા **સુંદરજી** કરીને બે ભાઈ વાણિયા હતા. અને તે પ્રથમ રાજ્યકાર્ય કરતા હતા, પણ પોતાને સત્સંગ નહોતો. પછી તે બન્ને ભાઈ ગઢપુર આવ્યા અને રઘુવીરજી મહારાજ તથા સદ્‌ગુરુ સિદ્ધાનંદસ્વામી તથા સદ્‌ગુરુ બ્રહ્મચારી આનંદાનંદસ્વામીની વાતો સાંભળીને તેઓ સત્સંગી થયા. અને રઘુવીરજી મહારાજને હાથે વર્તમાન ધરાવ્યાં. પછી તેઓ થોડાક દિવસ ગઢપુરમાં રહીને ઘેર જવાને તૈયાર થયા અને તેમને જમવાને થોડીવાર હતી. તે વખતે કોઠારી ભક્તિવલ્લભદાસજીને દર્શને ગયા.

પછી કોઠારીએ તેમને પોતાને આસને બેસારીને વ્યવહારિક વાત કરી જે, "તમે રઘુવીર મહારાજને હાથે વર્તમાન ધરાવ્યાં, એ બહુ સારું કર્યું; પણ અમૃત જેવું ભોજન જમ્યા હોઈએ ને એક માખીનો ટાંગો આવ્યો હોય તો છઠ્ઠીનું ધાવણ નીકળી જાય. માટે તમે સત્સંગરૂપી અમૃતનું પાન કર્યું છે તે હવે માંખીઓ જાળવજો."

પછી તેઓ રોટલા જમીને સાબદા થઈને ઘેર ગયા. તે વખતે પછેગામના (બ્રાહ્મણ) પ્રશ્નોરાઓને ખબર પડી જે, 'કાનજીભાઈ તથા સુંદરજીભાઈ ગઢડે જઈને સત્સંગી થઈને ઘેર આવ્યા છે. તો આપણે તેની કંઠી તોડાવી નાંખીએ તો ઠીક.' પછી વીસ પ્રશ્નોરા પછેગામથી સવારમાં મૂળધરાઈ આવ્યા. તે વખતે તે કાનજીભાઈ તથા સુંદરજીભાઈ બન્ને જણા પોતાની દુકાને બેઠા બેઠા દાતણ કરતા હતા અને તે વીશે પ્રશ્નોરા તેમની દુકાને આવીને ઊભા રહ્યા. તે જોઈ કાનજીશેઠ બોલ્યા જે, "ધન્ય ભાગ્ય ! ધન્ય ઘડી ! આપણે ગઢપુર જઈને તીર્થ કરી આવ્યા અને આપણે ઘેર વીશ બ્રહ્મદેવ પધાર્યા ! માટે આપણાં પુણ્યનો પાર નહીં !"

પછી પોતાના માણસને કહ્યું જે, “વખારે જઈને જગ્યા વળાવી ચોળાવી સાફ કરીને, પાણી ભરાવીને પંદર શેર ઘી વગેરે સીધાનો સામાન તૈયાર કરાવો અને શુદ્ધ પાણી ભરાવો.” તે સાંભળી પ્રશ્નોરા બોલ્યા જે, “કાનજીશેઠ ! શું બોલો છો ? એ તો આ કંઠીઓ ડોકમાંથી તૂટીને જ્યારે હેઠી બજારમાં પડશે, ત્યારે રોટલા જમશું !” કાનજીશેઠ કહે, “એમ થાય ? અમે શું ભૂંડું કર્યું છે ?” બ્રાહ્મણ કહે, “તમે ભૂંડું કર્યું, એવું તો કોઈ કરે નહીં.” કાનજી શેઠ કહે, “વાતો તો ઘણી સાંભળી હતી, પણ ચાલતી વખતે કોઠારી ભક્તિવલ્લભદાસજીએ જે વાત કરી છે જે, ‘અમૃત જેવું ભોજન જમ્યા હોઈએ અને તેમાં માંખીનો ટાંગો એક આવે તો ઝેરરૂપ થાય.’ માટે આ લોકો માંખીના ટાંગારૂપ છે.” પછી તેનો ચાકર જાફરિયો કરીને મુસલમાન હતો. તેને કહ્યું જે, “ક્યાં ગયો જાફરિયો ? જા, આ પ્રશ્નોરાને પછેગામનો માર્ગ બતાવી આવ્ય અને કંઠી તો માથા સાટે છે, તે કંઠીઓ તૂટે તેમ નથી.” પછી તે વીશે જણા હાથ ખંખેરીને ચાલ્યા ગયા, પણ તેમણે કંઠી તોડી નહીં ને ખરેખરા સત્સંગી થયા ને દેવની સેવા ગઢપુરમાં સારી કરી. ॥૨૯૬॥

૨૯૭. ખોપાળાના જેઠા માણિયાને મહારાજના કર્તાપણાનો વિશ્વાસ

ગામ **ખોપાળામાં જેઠા માણિયા** કરીને હરિભગત હતા અને તે ચોરે ડાયરામાં બેઠા હતા. ત્યાં એક મોટો સર્પ નીકળ્યો. તે જોઈને સૌ માણસો ઊઠી ઊઠીને ભાગી ગયા. ત્યારે જેઠાભગત બોલ્યા જે, “શા માટે ભાગો છો ? કરડવું કાંઈ તેના હાથમાં નથી. કરડવું તો સ્વામિનારાયણના હાથમાં છે.” એમ કહીને પોતે બેસી રહ્યા. પછી સર્પ તેના ખંભા ઉપરથી પગ ઉપર થઈ ચડ્યો. તે વખતે જેઠાભગત ઉઘાડે શરીરે બેઠા હતા, એટલે સર્પ તેની ડૂંટીમાં બે-ત્રણ માથાં મારીને ચાલ્યો ગયો; પણ જેઠાભગતે પગ પણ ઊંચો કર્યો નહીં. તે જોઈને સૌ લોક જેઠાભગતને પગે લાગ્યા ને વખાણ કર્યા જે, “તું સ્વામિનારાયણનો ભક્ત ખરો !” ॥૨૯૭॥

૨૯૮. જેઠા માણિયાએ સાધુની સેવા ખાતર ભેંસો ગઢપુર આપી

એક વખત સાધુ ગઢપુરથી ખોપાળે ફરવા ગયા હતા અને જેઠા માણિયા ઘેર પોતાની ઘરવાળીને કહેતા ગયા જે, "સાધુને માટે બોઘરણું ભરીને દૂધ મોકલજે." પણ ઘરવાળી બહુ લોભી હતી, તેથી છાશનું બોઘરણું ભરીને મોકલ્યું. પછી જેઠા માણિયા સીમમાંથી બપોરે પરબારા મંદિરમાં આવ્યા અને સાધુને પગે લાગીને બેઠા.

પછી જેઠાભગતે પૂછ્યું જે, "સ્વામી ! આપણે ઘેરથી કાંઈ આવ્યું હતું ?" સાધુ કહે, "હા, જાડીરેડ(ઘાટી રગડા જેવી) જેવી છાશનું બોઘરણું ભરીને આવ્યું હતું. તેની કઢી કરીને ઠાકોરજીને જમાડ્યા અને અમે પણ જમ્યા." તે સાંભળી જેઠાભગત ઘેર ગયા અને ઘેરથી બે પાડીયું છોડીને પોતે ચાલ્યા. તે ગઢપુરને માર્ગે ભેંશો ચરતી હતી, તેને પણ લઈને પછી ત્યાંથી ગઢડે આવીને મંદિરમાં બાંધી ગયા. અને પાછા ખોપાળે જઈને મંદિરમાં સાધુ પાસે જઈને બેઠા.

પછી સાંજ વખત થઈ તોપણ ભેંશો ઘેર આવી નહીં. ત્યારે તેની ઘરવાળી મંદિરની ખડકીએ આવીને બૂમ પાડવા માંડી. અને ભગવાન સોનીને બોલાવ્યાં જે, "તારા કાકાને કહે જે, ભેંશો ઘેર આવી નથી અને પાડીયુંને ક્યાં મેલી આવ્યા છો ?" ભગવાન સોનીએ જેઠાભગતને પૂછ્યું જે, "મારી કાકી પૂછે છે જે, 'પાડીયું ક્યાં મેલી આવ્યા ? અને ભેંશો પણ આવી નથી."

તે સાંભળીને જેઠાભગતે કહ્યું જે, "જા, જઈને કહે જે, જેની હતી તેને આપી આવ્યો. હું ખેતર હતો ત્યાં ગોપીનાથજી મહારાજ આવીને કહી ગયા જે, 'મેં તને ભેંશો આપી છે તે જ્યારે સાધુ આવે ત્યારે સાધુ દૂધ ખાય અને જ્યારે સાધુ ન હોય ત્યારે તારાં છોકરાં દૂધ ખાય.' માટે જા, જઈને કહેજે કે, ગોપીનાથજીએ મંગાવી લીધી અને બોઘરણું લઈને સવારે છાશ માંગવા તૈયાર થાજે; નીકર છોકરાં છાશ

વગરનાં રહેશે. કેમ કે, ગોકળ ગાબાણીને ત્યાં દૂઝણું છે, ત્યાંથી છાશ લાવજે." એમ કહેવરાવી દીધું, પણ પોતે બહાર નીસર્યા નહીં. ॥૨૯૮॥

૨૯૯. જેઠા માણિયાએ સંતની સેવા માટે દિવાલમાં બારી પાડી

એક વખત સદ્ગુરુ આનંદાનંદસ્વામી ખોપાળે પધાર્યા હતા અને ઉનાળાનો વખત હતો. પછી સ્વામીએ જેઠાભગતને કહ્યું જે, "જેઠા ! ઉનાળો છે ને ઘામ બહુ થાય છે, માટે ક્યાંકથી પવન આવે એવું થાય તો ઠીક." ત્યારે જેઠાભગત કહે, "સ્વામી ! તમે નાહવા પધારો એટલે પવન આવે એમ કરું." પછી સ્વામી નાહવા પધાર્યા અને જેઠાભગતે મંદિરની પછીતની પછવાડે બાંકું પાડ્યું. પછી સ્વામી સ્નાન કરીને આવ્યા અને જોયું. ત્યારે જેઠાભગતને પૂછ્યું જે, "ભગત ! આ શું કર્યું ?" ભગત કહે કે, "સ્વામી ! બાંકું પાડ્યું. તમે કહેતા હતા જે, 'પવન આવે તેવું કરો.' માટે તમો રહો ત્યાં સુધી રાખશું અને પછી પૂરી દેશું." એવા શૂરવીર હતા. ॥૨૯૯॥

૩૦૦. કારિયાણીના જોઈતા ખાચરને સત્સંગનો ખપ

ગામ **કારિયાણી**માં **જોઈતા ખાચર** કરીને વસ્તા ખાચરના દીકરા હતા. અને પોતે શ્રીજીમહારાજનાં દર્શન જે જે સ્થળે કરેલ, તે સર્વ સ્થળે સવારમાં ઊઠીને ત્યાં જઈને પ્રાર્થના કરતા. અને દિવસના બાર વાગે ત્યારે પોતે રોટલા જમતા ને નવરા થાતા; એવા સત્સંગી પોતે હતા. પછી તે ગામમાં એક વખત ભવાયા રમવા આવ્યા હતા. પછી સૌ તરગાળા દરબાર પાસે આવ્યા. અને દરબારને કહ્યું જે, "બાપુ ! તમે રમત જોવા પધારો તો અમારે શીખ(ભેટ) સારી થાય."

ત્યારે દરબાર કહે, "હું તો સત્સંગી છું, તે કોઈ દિવસ જોવા જતો નથી ને જોવાય નહીં." તોપણ ભવાયા જોરાવરીએ ખાટલો ઉપાડીને લઈ ગયા અને દરબાર બે ઘડી બેસીને તુરત ઘેર આવતા રહ્યા. તે

ખબર ત્યાં સાધુ રહેતા હતા તેમના જાણવામાં આવી જે, 'આજ રાતે જોઈતા ખાચર ભવાયા જોવા ગયા હતા.' પછી તે સવારે મંદિરમાં દર્શને આવ્યા, ત્યારે હરિસેવાદાસ કરીને સાધુ હતા, તેમણે જોઈતા ખાચરને ડોકે ઝાલીને મંદિર બહાર કાઢ્યા જે, "તમે સત્સંગી થઈને ભવાયા કેમ જોયા ?" પછી જોઈતા ખાચરે પોતાના પગમાંથી મોજડી કાઢીને મોંઢામાં લીધી અને સાધુને કહ્યું જે, "બા ! હું તો તમણો કૂતરો છું, પણ મારાથી મંદિર આવ્યા સિવાય અનાજ લેવાશે નહીં." પછી તે સાધુ ઘણા શરમાઈ ગયા અને મંદિરના અધિકારીએ તે સાધુની બદલી કરાવી નાંખી. ॥૩૦૦॥

૩૦૧. કઠલાલના લક્ષ્મીબાને સત્સંગનું બળ

ગામ **કઠલાલ**માં શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા હતા. ત્યાં **લક્ષ્મીબા** કરીને બ્રાહ્મણ હતાં. તે સત્સંગી બહુ સારાં હતાં, પણ ગામમાં કોઈ સત્સંગી નહોતું. અને શ્રીજીમહારાજ ગામ કઠલાલ પધાર્યા. પછી તે બાઈ પાણીનું બોઘરણું ભરીને મહારાજ પાસે ગયાં અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ પાણીમાં ચરણારવિંદ બોળી દ્યો. મારે એ પાણીને કૂવામાં નાંખવું છે. મારું પીટ્યું ગામ બધું કુસંગી છે તે સત્સંગી થાય." પછી મહારાજે ચરણારવિંદ બોળી આપ્યું. તે જળ લઈને બાઈએ કૂવામાં નાંખ્યું, તેથી આખું ગામ સત્સંગી થયું. એવું બાઈને સત્સંગનું બળ હતું. ॥૩૦૧॥

૩૦૨. ગાધકડાના ગોવિંદ મેરાઈને સત્સંગની ખુમારી

ગામ **ગાધકડા**માં **ગોવિંદ** કરીને એક દરજી હરિભક્ત હતો. પછી સૌ વાતું કરે જે, "કલ્યાણ કેમ થાય ?" ત્યારે ગોવિંદ મેરાઈ કહે, "મારું સીવેલું લૂગડું જે પહેરશે અને મારા ગોળાનું પાણી જે પીશે તેનું કલ્યાણ થાશે. માટે કલ્યાણ કલ્યાણ શું કરો છો ?" એવો પોતાને સ્વામિનારાયણનો નિશ્ચય હતો. ॥૩૦૨॥

૩૦૩. ઘાંડલાના મુળી ડોશીને નિશ્ચયનો કેફ

ગામ **ઘાંડલા**માં **મુળી ડોશી** કરીને કુંભાર હરિભગત હતાં. તેને અંતસમો થયો એટલે શ્રીજીમહારાજ તેને તેડવા પધાર્યા. ત્યારે બાઈએ સૌને કહ્યું જે, "મને મહારાજ તેડવા આવ્યા છે ને તેમની સાથે હું ધામમાં જાઉં છું." તે વખતે તેમનો પતિ ભગોભગત હાથ જોડીને બોલ્યો જે, "તું તો ધામમાં ચાલી, પણ મને કાંઈ કહેને !" બાઈ કહે, "તમને શું કહેવું ? મારું ભરેલું પાણી અને મારા ઘડેલા રોટલા જેણે ખાધા હશે તેનું કલ્યાણ થાશે. અને તમે તો મારા પતિ છો, તે તમારા કલ્યાણમાં શું વાંધો છે ?" તે બાઈને આવું નિશ્ચયનું બળ હતું. ॥૩૦૩॥

૩૦૪. જેતપુરનાં રામબાઈને સત્સંગનો ખપ

ગામ **જેતપર**માં **રામબાઈ** કરીને બ્રાહ્મણી હતાં. તે પોતે મહાભક્તરાજ હતાં અને પૂર્વનાં બહુ સંસ્કારી હતાં. અને પોતે સાસરે ગયાં એટલે સાસરાના પક્ષનાં બધાં કુસંગી હતાં. તેથી બાઈને સત્સંગ મેલાવવાને માટે ઘણો દુરાગ્રહ કર્યો, પણ બાઈએ સત્સંગ મૂક્યો નહીં. અને રાત્રીએ સૂવે ત્યારે તેનો પતિ તેની છાતી ઉપર ખાટલાનો પાયો મૂકીને ઉપર સૂતો. પછી તે બાઈ દુઃખથી બહુ કંટાળી ગયાં અને ઉપવાસ કરવા માંડ્યાં. તે વારે શ્રીજીમહારાજે તેને દર્શન દઈને કહ્યું જે, "તું કાંઈ ચિંતા રાખીશ નહીં." પછી ચોમાસાનો વખત હતો અને ભાદર નદીનું પૂર બે કાંઠામાં હતું. પછી બાઈ લૂગડાં ધોવાનો મીશ લઈ માથે લૂગડાંની પોટલી મેલીને નદીએ આવ્યાં. અને શ્રીજીમહારાજ બ્રાહ્મણને વેશે કરીને તે બાઈને તેડવા આવ્યા હતા. પછી તે બાઈ લૂગડાંની પોટલી સોતા ભાદર નદીમાં પડીને સામે કાંઠે ગયાં, પણ એકે વસ્ત્ર પલળ્યું નહીં. અને ગઢપુર આવીને સાંખ્યયોગી થઈને રહ્યાં; એવાં ખપવાળાં હતાં. ॥૩૦૪॥

૩૦૫. ઝીંઝાવદરનાં રામબાઈને ભજનની લગની

ગામ **ઝીંઝાવદરમાં રામબાઈ** કરીને સથવારાં બાઈ હરિભગત હતાં અને તે અલૈયા ખાચર ભેગાં રહેતાં. પછી તે બાઈનો લગ્નસમય થયો, ત્યારે સર્વેએ કહ્યું જે, "રામબાઈનાં લગ્ન કરવાં છે." ત્યારે રામબાઈ કહે, "મારે લગ્ન કરવાં નથી." ત્યારે અલૈયા ખાચર કહે, "એમ થાય નહીં. લગ્ન કરવાં જોઈએ." રામબાઈ કહે કે, "તમે કેમ લગ્ન કર્યાં નથી અને મને કહો છો ?" અલૈયા ખાચર કહે, "આપણે મહારાજને કાગળ લખીએ અને મહારાજ કહે તેમ કરીએ."

પછી કાગળ લખીને ગઢપુર માણસ મોકલ્યું. ત્યારે મહારાજે કહેવરાવ્યું જે, "પરણીને પ્રભુ ભજવા." ત્યારે અલૈયા ખાચરે કહ્યું જે, "રામબાઈ ! પરણીને પ્રભુ ભજવા એવો મહારાજનો કાગળ છે." પછી તેનું લગ્ન ગામ ખસમાં કર્યું અને ત્યાંથી જાન ઝીંઝાવદર આવી. પછી ફેરા ફરતી વખતે સૌએ વરને હાથગરણું કર્યું. ત્યારે રામબાઈએ પોતાના કાનમાંથી અકોટા(સ્ત્રીઓએ કાનની બૂટમાં પહેરવાનું ગોળ ચકરડી જેવું વજનદાર ઘેરણું) કાઢ્યા અને હાથમાંથી બલોયાં કાઢ્યાં અને પોતાના પતિ આગળ મેલ્યાં. અને સૌ સાંભળતાં બોલ્યાં જે, "લ્યો ભાઈ ! આ હું તમને હાથગરણું કરું છું." સૌ કહેવા લાગ્યાં જે, "રામબાઈ ! આ શું કર્યું ?" ત્યારે રામબાઈ કહે જે, "એ મારો ભાઈ છે અને હું તેની બેન છું." પછી જાન ઘેર ગઈ અને રામબાઈએ પ્રભુ ભજ્યા. ને સો વરસનાં થઈને ગામ ચાડામાં દેહ મેલ્યો. ॥૩૦૫॥

૩૦૬. નાગનેશનાં અમરતબાઈને દુઃખમાં શ્રીહરિએ સહાય કરી

ગામ **નાગનેશમાં અમરતબાઈ** કરીને એક બ્રાહ્મણી હતાં અને તેમના સાસરામાં કુસંગ બહુ હતો. તેથી તે બાઈને બહુ દુઃખ આપતાં. પછી શ્રીજીમહારાજ બ્રાહ્મણનું સ્વરૂપ લઈને રાતના બાર વાગે તે બાઈ પાસે આવ્યા. અને ઘરનાં કોઈ માણસ ન જાણે તેમ શ્રીજીમહારાજ

આગળ અને બાઈ શ્વેત વસ્ત્ર પહેરીને પાછળ ચાલી, અને ગામને દરવાજે આવ્યાં. ત્યારે દરવાજાના કમાડની બારી એની મેળે ઊઘડી ગઈ, ને તે દરવાણીએ દીઠું અને પાછી બારી તેની મેળે પ્રથમ હતી તેવી રીતે વસાઈ ગઈ. પછી તેમનાં સાસરિયાં તે બાઈને ગોતવા નીકળ્યાં અને દરવાજે આવીને દરવાણીને પૂછ્યું જે, "આંહીંથી કોઈ બાઈ નીકળી છે ?"

ત્યારે દરવાણી કહે, "શ્વેત વસ્ત્ર પહેરીને એક પુરુષ હતો અને તેની પાછળ એક બાઈ હતી. તે બન્ને જણ બારીએથી નીકળી ગયાં ને બારી એની મેળે ઊઘડી ગઈ અને વળી એની મેળે વસાઈ ગઈ, તે મેં નજરે ભાળ્યું." પછી સૌ ઘેર ગયાં અને બાઈએ સ્વામિનારાયણનું ભજન કર્યું. ॥૩૦૬॥

૩૦૭. કમિયાળાનાં જીજીબાની બ્રહ્મચર્યવ્રતની પ્રતિજ્ઞા

એક વખત શ્રીજીમહારાજ પચ્છમ પધાર્યા હતા. અને ત્યાં કમિયાળા તથા પચ્છમ વચ્ચે તલાવડી છે, ત્યાં મહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા. તે વખતે **કમિયાળા**થી મોડભાઈ તથા તેમનાં માતુશ્રી તથા તેમનાં બેન **જીજીબા** દર્શને આવ્યાં હતાં. પછી તે મહારાજને પગે લાગીને સભામાં બેઠાં. પછી મહારાજે વિશુદ્ધાત્માનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમારી રામબાઈએ જ્યારે ઘર મેલ્યું, ત્યારે ઓલ્યાં જીજીબા જેવડાં હતાં ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "મારી રામબાઈએ ઘર મેલ્યું, ત્યારે નવ વર્ષની ઉંમર હતી." તે સાંભળી જીજીબા બોલ્યાં જે, "મા ! મા ! સંસાર હરામ છે." તે સાંભળી તેની મા કહે કે, "એવું બોલ્ય મા !" ત્યારે જીજીબા કહે કે, "જોવો, મહારાજે મારી સામી આંગળી કરીને વાત કરી." પછી તેણે જીવંતપર્યંત બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળીને સાંખ્યયોગી રહીને પ્રભુ ભજ્યા, પણ સંસાર કર્યો નહીં. ॥૩૦૭॥

૩૦૮. ઉદેપુરનાં રાણી ઝમકુબાઈનો સત્સંગ માટે રાજ્યનો ત્યાગ

ગામ **ઉદેપુર**માં રાજાની **રાણી ઝમકુબાઈ** કરીને હતાં અને તેઓ બાળપણથી સત્સંગી હતાં. પછી તેમના પતિ રાણાએ સત્સંગ મેલાવવાને માટે ઘણો જ આગ્રહ કર્યો તથા અભક્ષ વસ્તુ ખવરાવવાને માટે નિરંતર તે દુઃખ દેતો હતો. પછી બાઈના મનમાં એમ થયું જે, 'આના કરતાં દેહ પાડવો તે સારું.' તેથી તેણે રાત્રે ત્રીજે માળેથી પોતાનું શરીર પડતું મેલ્યું. શ્રીજીમહારાજે તેમને અધરથી ઝીલી લીધાં. પછી મહારાજ તે વખતે બ્રાહ્મણનું સ્વરૂપ ધારણ કરીને આગળ ચાલ્યા અને બાઈ પાછળ ચાલ્યાં. તે વખતે ગઢના દરવાજા એની મેળે ઊઘડી ગયા. પછી બાઈ રસ્તે જતાં હતાં, ત્યાં વણઝારાની પોઠ ચાલી જતી હતી. તે આગળ જતાં એક મરેલ ઊંટના હાડકાનું ખોખું પડ્યું હતું, તેમાં બાઈ સંતાઈ ગયાં. અને મહેલમાં તપાસ કરતાં બાઈ ક્યાંઈ માલમ પડ્યાં નહીં, એટલે રાણી ક્યાં ગયાં ? તેમની શોધ કરવા ચારેકોરે સ્વારો દોડ્યા આવ્યા, પણ ક્યાંઈ પતો મળ્યો નહીં.

પછી ત્રીજે દિવસે તે ખોખાંમાંથી નીકળીને ચાલી નીકળ્યાં અને રસ્તે જતાં એક મોટી નદી આવી. તેમાં શ્રીજીમહારાજ બ્રાહ્મણનું સ્વરૂપ ધારણ કરીને આવ્યા અને બાઈને કહ્યું જે, "તમે ઘણા દિવસનાં થાકેલાં છો અને અપવિત્ર જગ્યામાં રહ્યાં છો; માટે આ નદીમાં સ્નાન કરો અને શુદ્ધ થાઓ." પછી બાઈ તે નદીમાં લૂગડાં ધોઈને સ્નાન કરીને બેઠાં. ત્યારે મહારાજ કહે, "તમારે ચાર ઉપવાસ થયા છે, તો આ લ્યો, મારી પાસે ચોખ્ખી સુખડી છે, તે જમો." પછી જમીને પાણી પીધું, ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "તમારે ત્રણ-ચાર રાતનો ઉજાગરો છે, માટે સૂઈ જાઓ. તમારાં લૂગડાં હું સાચવું છું."

પછી બાઈને ઊંઘ આવી ગઈ. અને શ્રીજીમહારાજે બાઈને કારિયાણીના ઝાંપામાં વડ છે, ત્યાં લાવીને મેલ્યાં. પછી મહારાજે બાઈને

કહ્યું જે, "બાઈ ! આ ગામમાં સ્વામિનારાયણ છે. ત્યાં તમે જાઓ." પછી બાઈ વસ્તા ખાચરના દરબારમાં ગયાં અને ત્યાં મહારાજનાં દર્શન કર્યાં. પછી મહારાજે તેમને ગઢડે મોકલ્યાં. ત્યાં બાઈ દરબારમાં નિરંતર વાળતાં અને શ્રીજીમહારાજ સારુ ઘેલામાંથી નિરંતર પાણી ભરી લાવતાં.

પછી એક વખતે મહારાજે મોટીબાને કહ્યું જે, "મોટીબા ! આ દરબાર નિત્ય કોણ વાળે છે ?" ત્યારે મોટીબા કહે કે, "કોઈક ગુજરાતી બાઈ છે, તે વાળે છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "ગુજરાતી બાઈ નથી, એ તો ઉદેપુરનાં રાણાનાં રાણી છે. અને તેની પાછળ તો હજી ગોતવાને માટે વોરંટ ફરે છે." પછી તે વખતે ભુજથી લાધીબાઈ મહારાજને દર્શને આવ્યાં હતાં. તેમને મહારાજે કહ્યું જે, "લાધીબાઈ ! આમને તમારી સાથે ભુજ તેડી જાઓ અને તેમનું નામ માતાજી કહેજો." પછી તેમને ભુજ તેડી ગયાં અને બન્ને જણાં એક ઓરડામાં બેસીને ધ્યાન કરતાં અને શ્રીજીમહારાજ હંમેશાં તેમને દર્શન આપતા. અને પછી તે બન્ને એક દિવસે દેહ મેલીને એક ચેહમાં બળ્યાં ને અક્ષરધામમાં ગયાં. એવી રીતે મહારાજે તેમની પ્રતિજ્ઞા રાખી. ॥૩૦૮॥

૩૦૯. કુંડળનાં રાઈબાઈને મહારાજનાં વચનની કિંમત

ગામ **કુંડળ**માં **રાઈબાઈ** કરીને કાઠી હતાં અને તેમને મામૈયો પટગીર કરીને દીકરો હતો. અને શ્રીજીમહારાજે ભાદરેથી પત્ર લખ્યો હતો જે, "સૌ હરિજનો ભગવાં વસ્ત્ર પહેરીને કાશીની જાત્રાએ જાજો." તે પ્રમાણે તે સંત ભેગા મામૈયો પટગીર પણ હતા. તે સૌ મળીને જેતલપુર ગયા અને ત્યાં રામદાસભાઈને મળ્યા. પછી રામદાસભાઈએ આગ્રહ કરીને કહ્યું જે, "તમે સૌ મળીને પાછા ભુજ જાઓ." પછી ભુજને રસ્તે જતાં મામૈયા પટગીર પાછા વળીને ઘેર આવ્યા. અને ગામને પાદર આવીને કોઈક માણસ પાસે કહેવરાવ્યું જે, "રાઈને કહો

જે મામૈયો આવ્યો છે." પછી તે માણસે જઈને રાઈબાઈને કહ્યું જે, "મામૈયો ગામને પાદર આવેલ છે."

ત્યારે રાઈબાઈ કહે જે, "પૂછી આવ જે, મહારાજની રજા લઈને આવ્યો છે કે રજા વગર આવ્યો છે ? જો રજા લઈને આવ્યો હોય તો આવ્ય અને રજા વગર આવ્યો હોય તો તારું મારે કામ નથી." ત્યારે મામૈયે કહ્યું જે, "રજા વગર આવ્યો છું." પછી તે માણસે જઈને તે પ્રમાણે રાઈબાઈને સમાચાર આપ્યા. ત્યારે રાઈબાઈએ તેમના બીજા પુત્ર હાથિયાને કહ્યું જે, "તું બાંધ્ય ઢાલ-તરવાર અને હું લઉં સાંબેલું ! પીટ્યો આવશે તો દરબાર બગાડશે." પછી મામૈયો ભાગીને તુરખા ગામમાં છ મહિના રહ્યો. અને પછી મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને કુંડળ રાઈબાઈને સમજાવવા મોકલ્યા તેથી સમજ્યાં. તે પછી મામૈયાને કુંડળ આવવા દીધો. ॥૩૦૯॥

૩૧૦. સીતબાઈની ભક્તિને વશ થઈ શ્રીજીમહારાજ કારિયાણી તત્કાળ પધાર્યા

ગામ **કારિયાણી**માં વસ્તા ખાચરનાં ઘરનાં **સીતબાઈ** કરીને હતાં. એક વખત ચોમાસામાં વરસાદની હેલી બહુ થઈ હતી. તે સમે શ્રીજીમહારાજ ગામ સારંગપુરમાં ગયા હતા. અને કારિયાણીમાં સીતબાઈ ઢોલિયો પાથરીને કીનખાબનો ઓછાડ ઓછાડીને બહુ જ દિલગીર થયાં. ત્યારે વસ્તા ખાચર બોલ્યા જે, "તમે શા માટે દિલગીર થાઓ છો ?" ત્યારે સીતબાઈ બોલ્યાં જે, "આવા અનરાધાર વરસાદમાં મહારાજ ક્યાં કોકના કૂબામાં સંકોડાઈને બેઠા હશે ?" ત્યારે વસ્તા ખાચર કહે કે, "જેનાં ભાગ્ય હશે તેને ઘેર હશે."

તે વખતે શ્રીજીમહારાજ સારંગપુરમાં વાળુ કરવા ઊઠ્યા હતા ને મહારાજ બોલ્યા જે, "જય સચ્ચિદાનંદ ! અમારે અત્યારે કારિયાણી

જાવું છે.” ત્યારે જીવા ખાચર વિગેરે સૌ કહેવા લાગ્યા જે, “મહારાજ! આવો વરસાદ પડે છે ને અંધારી રાત છે; આગળ બે-ત્રણ નદીઓ છે, માટે શી રીતે જવાશે ?” મહારાજ કહે, “ગમે તેમ હોય પણ અમારે અત્યારે કારિયાણી જાવું છે.”

પછી મહારાજ ચાલ્યા. તેમની પાછળ માતરો ધાધલ ચાલ્યા અને ગામને ઝાંપે ગયા, ત્યાં તો કેડ કેડ સમું પાણી હતું. પછી મહારાજ કહે કે, “માત્રા ! તું મને નહીં પહોંચ. મારો એક પગ સારંગપુરના ઝાંપામાં ને એક પગ કારિયાણીના ઝાંપામાં.” તે સાંભળી માતરો ધાધલ પાછા વળ્યા અને શ્રીજીમહારાજે કારિયાણીમાં જઈ અકસ્માત દર્શન આપ્યાં. તે જાણે તેજનો ગોળો આવ્યો હોય ને શું ! તેવા જણાણા. તે જોઈને વસ્તા ખાચર તથા સીતબાઈ ઊભાં થઈને મહારાજને પગે લાગ્યાં અને કહે કે, “અહો અહો ! મહારાજ ! આવા વરસાદમાં કોરે લૂગડે ક્યાંથી પધાર્યા ?” ત્યારે મહારાજ કહે, “તમે હમણાં કહેતાં નહોતાં જે, આવા હેલીના મહારાજ ક્યાં હશે ? તે હું તમારે ઘેર નથી રહેતો ?” એમ કહીને મહારાજે કહ્યું જે, “લાવો મને ભૂખ લાગી છે.” પછી સીતબાઈ રસોઈ કરવા મંડ્યાં. ત્યારે મહારાજ કહે, “મારે બપોરના રોટલા જોઈએ.” પછી કોઠલામાંથી રોટલો લાવીને મહારાજને દૂધ અને રોટલો જમાડ્યાં; એમ પ્રેમીને વશ ભગવાન છે. ॥૩૧૦॥

૩૧૧. મોટીબાએ રસ્તે ચાલતાં મહારાજ માટે થાળ બનાવ્યો

એક વખત મહારાજ વરતાલ પધારતા હતા અને રસ્તામાં સૌએ ભાતાં ખાધાં હતાં અને મહારાજ જમ્યા નહીં અને મહારાજ સાથે મોટીબા તથા લાડુબા વિગેરે પાર્ષદ સૌ હતા. પછી મોટીબાએ વિચાર કર્યો જે, ‘આપણ સૌ જમ્યાં પણ મહારાજ જમ્યા નથી. માટે મહારાજને માટે ભાત રાંધું.’ પછી પોતે કચરાનો ઘડો ફોડીને તેની ઠીબ કરીને, તેમાં રેતી ભરીને, તેમાં છાણાં ખડકી આઢ કરીને તેના ઉપર ભાત

કર્યો. અને માથે સગડી લઈને ગાડાની પાછળ પાછળ અડવાણે પગે ચાલ્યાં આવતાં હતાં. પછી ગામ વરસડાને પાદર આવ્યા ને મહારાજ ગાડાં ભેળાં થયા.

પછી મહારાજે કહ્યું જે, "લાડુબા ! મને ભૂખ લાગી છે." લાડુબા કહે, "મોટીબા ગાડા ઉપરથી હેઠા ઊતરી ગયાં છે, માટે તેમને આવવા દ્યો." એમ વાત કરે છે ત્યાં મોટીબા માથે સગડી લઈને આવ્યાં. અને મહારાજ કહે, "મોટીબા ! મને ભૂખ લાગી છે." ત્યારે મોટીબા કહે કે, "મહારાજ ! તૈયાર છે લ્યો !" પછી ચોખા, ઘી ને સાકર મહારાજને જમાડ્યાં. તે ઠેકાણે ઓટો કર્યો છે. ॥૩૧૧॥

૩૧૨. જેતલપુરનાં ગંગાબાને રામાનંદસ્વામીએ નિશ્ચય કરાવ્યો

ગામ **જેતલપુરનાં ગંગામા** કરીને નાગર બ્રાહ્મણ હતાં અને તે આત્માનંદસ્વામીનાં ભગત હતાં. અને શ્રીજીમહારાજને જ્યારે નારાયણ કહેવરાવે ત્યારે કહે જે, "મારા ભત્રીજાને નારાયણ કહેજો. તેનું કારણ કે હું આત્માનંદસ્વામીની ચેલી અને મહારાજ રામાનંદસ્વામીના ચેલા. તેથી મારા ભત્રીજા થાય." પછી એક દિવસ રામાનંદસ્વામીએ આવીને દર્શન દઈને ગંગામાને કહ્યું જે, "તું ભત્રીજા ભત્રીજા કોને કહે છે ? આ તો સાક્ષાત્ સર્વ અવતારના અવતારી છે અને હું તો ઉદ્ધવનો અવતાર છું. માટે ભત્રીજા ભત્રીજા કરીશ નહીં." એમ રામાનંદસ્વામી કહીને અંતરધ્યાન થઈ ગયા.

અને પછી ઘડીક થયું ત્યાં તો સમાચાર આવ્યા જે, "શ્રીજીમહારાજ પધારે છે." પછી સામૈયું લઈને સૌ મહારાજની સામા ગયા અને પછી ગામમાં પધાર્યા. અને શ્રીજીમહારાજની સારુ ગંગામાએ થાળ કર્યો. પછી ગંગામાએ મહારાજને પ્રાર્થના કરીને કહ્યું કે, "મહારાજ ! થાળ જમવા પધારો." પછી મહારાજ કહે, "ઊઠ્ય બાપ દીકરા !" એમ કહો તો ઊઠું, નહીં તો નહીં ઊઠું !" ગંગામા કહે કે, "ઉગમણો સૂર્ય ઊગે છે

તે આથમણો ઊગે તોપણ એમ ન કહું. (કેમ કે) હમણાં જ રામાનંદ સ્વામીએ આવીને મને ઠપકો આપેલ છે." પછી શ્રીજીમહારાજને થાળ જમાડ્યો અને પૂજા કરી આરતી કરી અને મહારાજને પગે લાગીને થયેલ અપરાધની માફી માંગી. ॥૩૧૨॥

૩૧૩. જેતલપુરમાં ગામડી ગામની બાઈને વર્તમાન ધરાવ્યાં ને નથુ ભટ્ટને પત્નિનો શોક ટાળાવ્યો

જેતલપુરના કોટમાં મહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા અને ત્યાં **ગામડી** ગામની એક બાઈ આવી. તેણે મહારાજને છેટેથી વિનંતી કરી જે, "મહારાજ ! ગંગામાને કહો કે મને વર્તમાન ધરાવે." મહારાજ કહે, "અમે એમ વર્તમાન ન ધરાવીએ. પરણ્યા એ પતિ ને બીજા ભાઈ-બાપ કરે તો વર્તમાન ધરાવીએ !" ત્યારે બાઈ કહે, "હું પરણી તે પતિ, બીજા ભાઈ-બાપ !" મહારાજ કહે, "એમ કહેનારાં ઘણાં મળે, પણ પરણ્યા પતિને જો ભાઈ-બાપ કહે તો વર્તમાન ધરાવીએ !" ત્યારે બાઈ કહે, "પરણી છું તે પતિ મારો ભાઈ-બાપ !" મહારાજ કહે, "તેમ કહેનારાં પણ ઘણાં મળે, પણ ધોળાં વસ્ત્ર પહેરે તો વર્તમાન ધરાવીએ." બાઈ કહે, "લાવો, ધોળાં વસ્ત્ર પહેરું." મહારાજ કહે, "માથું મૂંડાવે તો વર્તમાન ધરાવીએ." બાઈ કહે, "બોલાવો વાળંદને, માથું મૂંડાવું." આટલાં વાનાં તે બાઈએ કબૂલ કર્યાં.

તે વખતે ગામ **અમદાવાદ**ના **નથુ ભટ્ટ** શ્રીજીમહારાજનાં ઢોલિયા પાસે બેઠા હતા. તેમને મહારાજે કહ્યું જે, "નથુ ભટ્ટ ! અમારાં જૂનાં સત્સંગી સારા કે નવા ?" મહારાજ કહે, "એ બાઈને જેટલું અમે કહ્યું તેટલું તેણે કરવાની હા પાડી. અને તમારી ઘરવાળી મરી ગઈ છે તેથી તમે પંદર દિવસથી ખાધું નથી." પછી નથુ ભટ્ટ હાથ જોડીને મહારાજને પગે લાગીને બોલ્યા જે, "મહારાજ ! મારી ભૂલ ઓળખાવી." અને તે બાઈને ગંગામા પાસે વર્તમાન ધરાવ્યાં. પછી તે સત્સંગી થઈ. ॥૩૧૩॥

૩૧૪. લાઠીદડનાં શામબાઈએ પિતાના કારજમાં આવેલાને સત્સંગી કર્યા

ગામ **લાઠીદડમાં શામબાઈ** કરીને કડવા કણબી બાઈ હતાં અને તેમના પિતાશ્રી ગુજરી ગયા હતા. પછી તેમના ભાઈએ(વાઘજી પટેલે) આખી નાત જમવા માટે તેડાવી હતી. અને તે વિસામણના ભગત હતા, તેથી પાળિયાદથી તેણે વિસામણ ભગતને પણ તેડાવ્યા હતા. ત્યારે શામબાઈ કહે કે, “તેં તારા ગુરુને તેડાવ્યા તો હું મારા ગુરુને તેડાવીશ.” પછી શામબાઈએ ગઢપુરથી શ્રીજીમહારાજને લાઠીદડ તેડાવ્યા ને મહારાજ માણકી ઘોડીએ ચડીને પધાર્યા ને પરબારા તેને ઘેર આવ્યા.

પછી મહારાજ ઘોડીએથી હેઠા ઊતરીને સુખડીની વખાર ભરી હતી ત્યાં પધાર્યા. ત્યાં મહારાજ સુખડીનું દડબું હાથમાં લઈને બોલ્યા જે, “ખાણાંએ જાડાં ને પહેરણાંએ જાડાં !” પછી એક ચણા જેટલી સુખડી લઈને પોતાના મોંઢામાં મેલી અને બીજી ઢગલામાં પાછી નાંખી. પછી બીજે દિવસ સવારમાં ઉગમણે ઝાંપે, ખીજડા નીચે ગાડા ઉપર મોટું તપેલું પાણીનું ભરાવીને મહારાજ વિરાજમાન થયા. તે વખતે આખી ઝાલાવાડના કણબી ખરચે(પ્રસંગે જમવા) આવેલા હતા. તે સૌ મહારાજ પાસે આવીને કહેવા લાગ્યા જે, “મહારાજ ! અમને વર્તમાન ધરાવો.” પછી મહારાજ ગાડા ઉપર ઊભા થઈને, હાથમાં તાંસળી ભરીને પાણી ઉડાડવા મંડ્યા. અને મહારાજે કહ્યું જે, “આ જળનો છાંટો જેને અડે, તેને સૌ વર્તમાન જાણજો.” ॥૩૧૪॥

૩૧૫. લાઠીદડનાં ફુલીબાએ મહારાજને પૂડલા જમાડ્યા

એક દિવસ શ્રીજીમહારાજ ગામ **લાઠીદડ** પધાર્યા હતા અને શામબાઈની ભત્રીજી **ફુલીબા** કરીને હતી. તે નિત્ય શામબાઈને કહ્યા કરતી જે, “ફઈબા ! મહારાજ આવે તો મારે થાળ કરીને જમાડવા છે.”

પછી તેણે શામબાઈને કહ્યું જે, "આજ હું સીધું લાવું." પછી રાત્રીએ તે બાઈ પોતાને ઘેર ગઈ. ત્યારે તેની માએ કહ્યું જે, "અત્યારે કેમ ઘેર આવી ?" ફુલીબા કહે કે, "મા ! મારો ઓઢવાનો પછેડો ભૂલી ગઈ છું; તે લેવા આવી છું." પછી ફુલીબાઈએ અંધારે કોઠલામાંથી ઘી-ગોળ લીધાં અને માટલીમાંથી લોટ લીધો. તેનો ખડખડાટ સાંભળીને તેની મા બોલી જે, "શું ખખડાવે છે ?" ત્યારે ફુલીબા કહે, "મા ! પછેડો હાથ આવતો નથી."

પછી તે બાઈ ઘી-ગોળ ને લોટ લઈને શામબાઈ પાસે આવ્યાં. પછી ફુલીબાઈ પૂડલા કરવા મંડ્યાં અને મહારાજ જમવા બેઠા. પછી કટકા ઊતરે તેટલા મહારાજની થાળીમાં નાંખે. પછી મહારાજ જમતા જાય અને ફુલીબા પૂડલા ઉતારતાં જાય. ત્યારે શામબાઈ બોલ્યાં જે, "ઊઠ ઊઠ, તને ક્યાં આવડે છે ? કાચાં પૂડલાં મહારાજને ખવરાવે છે, તે મહારાજને પેટમાં દુખશે !" પછી શામબાઈએ આખો પૂડલો ઉતારીને મહારાજનાં ભાણામાં મૂક્યો. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "શામબાઈ ! ઓલ્યા કટકા જેવા મીઠા લાગતા હતા તેવા આ મીઠા નથી લાગતા !" પછી જળપાન કરાવ્યું અને શ્રીજીમહારાજ રાત્રે પોઢી ગયા. ॥૩૧૫॥

૩૧૬. રતનપરના જસમત પટેલે દીકરો ધામમાં ગયો તેની સાકર વહેંચી

ગામ **રતનપર**માં **જસમત** કરીને એક કણબી હરિભગત હતા. અને તે નવા સત્સંગી થયા હતા, પણ પોતાને પૂર્વનો સંસ્કાર જબરો હતો; તેથી એકાંતિકપણાને પામ્યા હતા. પછી એક દિવસ તે સૂતા હતા અને તેમના દીકરા (મોહન)ને તાવ આવતો હતો. તે વખતે શ્રીજીમહારાજ માણકી ઘોડીએ ચડીને આવ્યા. અને જસમત પટેલને મહારાજે જગાડ્યા અને કહ્યું જે, "શું સૂતો છો ? તારા દીકરાને તેડવા માટે હું આવ્યો છું." ત્યારે જસમત પટેલ કહે, "મહારાજ ! મારાં ધન્યભાગ્ય અને

ધન્યઘડી ! હું કણબી વરણ તે ભગવાન મારે ઘેર ક્યાંથી ! માટે સુખેથી મારા દીકરાને તેડી જાઓ.”

ત્યારે મહારાજ કહે, “આજથી પંદરમે દિવસે તારા બીજા દીકરાને પણ તેડી જાશું.” એમ કહીને મહારાજ તે દીકરાને તેડીને પધાર્યા. અને પટેલે સૌને કહ્યું જે, “કોઈ રોશો નહીં. કેમ કે, મારો દીકરો ભગવાનના ધામમાં ગયો છે.” પછી તેને અગ્નિસંસ્કાર કરીને આવ્યા, ત્યારે પોતે સાકર મંગાવીને વહેંચી. અને પંદર દિવસ પૂરા થયા ત્યારે તેવી રીતે બીજા દીકરાને પણ તેડી ગયા, તોય પણ મનમાં જરાય શંકા થઈ નહીં. માટે ભગવાનનો મહિમા જાણે તેને સંશય ન થાય. ॥૩૧૬॥

૩૧૭. કુંડળનાં રાયબાને હાથિયો પટગર ધામમાં ગયો છતાં દુઃખ ન થયું

ગામ **કુંડળ**માં **રાઈબાઈ** હતાં. તે શ્રીજીમહારાજ જ્યારે ઘેરથી નીકળ્યા અને વનમાં સાત વર્ષ ફર્યા અને જે જે લીલા કરી, તે રાઈબાઈ દેખતાં. પછી એક દિવસે શ્રીજીમહારાજે સૌ કાઠીઓને કહ્યું જે, “તમે બધે ગામ ધાડાં પાડો પણ આસોદર ગામમાં જાશો નહીં. કેમ કે, તે આત્માનંદસ્વામીનું ગામ છે. ત્યાં તમે જાશો તો જીતશો નહીં.” પછી એક દિવસ કાઠીઓ ભેગા થઈને આસોદર ગામ ભાંગવા ગયા. તેમાં કુંડળનો હાથિયો પટગર હતો તે મરાણો. અને શ્રીજીમહારાજે રાઈબાઈને દર્શન આપ્યાં જે, “હાથિયો મરાણો છે અને ઘોડી કાલે સવારે અહીં આવશે, ને હું તેને ધામમાં તેડી ગયો છું.”

પછી બીજે દિવસે સવારમાં ગામ આસોદરથી ઘોડી કુંડળ આવી. તે વખતે રાઈબાઈએ ઊઠીને ઘોડીના ભામણાં લીધાં અને ઘોડીને કહ્યું જે, “ભલે પંખાળી ભલે ! તું મારા હાથિયાને અક્ષરધામમાં મેલીને આવી !” પછી ગામ નસીતપરમાં તેમના ભાઈ માંચા ખાચર કરીને હતા તે કાણે આવ્યા. (આ તેમના ગરાસનું બીજું ગામ હતું) પછી રાઈબાઈ તેમને

ડેલે જઈને ઊભાં જે, "ભાઈ ! શા માટે રુવો છો ?" હાથિયો તો ભગવાનના ધામમાં ગયો છે." એમ કહીને તેને છાના રાખ્યા. ॥૩૧૭॥

૩૧૮. સુંદરિયાણાનાં કમરબાઈને દીકરા પીતાંબરનો શોક ટળાવ્યો

ગામ **સુંદરિયાણા**માં **કમરબાઈ** કરીને વાણિયણ બાઈ હતી અને તેનો દીકરો પીતાંબર કરીને હતો. તે દેહ મેલી ગયો હતો. પછી તે બાઈ નિરંતર રોયા કરતી અને બોલે જે, "હે મારો પીતાંબર રે... મારો પીતાંબર..." એમ નિરંતર કલ્પાંત કરતી. પછી એક દિવસ શ્રીજીમહારાજ તે પીતાંબરને તેડીને પધાર્યા અને કમરબાઈને કહ્યું જે, "કમર ! શું પીતાંબર પીતાંબર કરી રહી છે ? પીતાંબરને તો હું તેડી ગયો છું. લે દેખ, આ તારો પીતાંબર." તેને જોઈને બાઈ બહુ રાજી થઈ અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! હવે હું નહિ રોઉં." પછી સવારમાં તેના મોટા દીકરાની વહુએ કહ્યું જે, "ઊઠો બાઈજી ! મોઢું વાળીએ. (શોક કરીએ)" ત્યારે બાઈજી કહે કે, "તું મોઢું વાળ્ય. મારો દીકરો તો ભગવાનના ધામમાં ગયો છે, તેથી મોઢું વાળવું નથી." ॥૩૧૮॥

૩૧૯. કારિયાણીનાં પુરીબાઈને દીકરા મુળજીનો શોક ટળાવ્યો

ગામ **કારિયાણી**માં **પુરીબાઈ** કરીને કડવા કણબી હતાં. તેનો દીકરો મૂળજી કરીને હતો અને ગામ કેરીયામાં ભગુ પટેલના બાપનું ખરચ હતું. તે સૌ ગાડાં જોડાવીને કેરીયે આવતાં હતાં. તે રસ્તે આવતાં એક નદી પાડલિયો કરીને આવે છે. તેમાં સૌએ બળદિયાને પાણી પાયું અને મૂળજીનું ગાડું સૌની પાછળ રહી ગયું. પછી મૂળજી જ્યાં ગાડું જોડવા જાય છે એટલામાં બળદિયે ઝોંટ મારી, તેથી મૂળજી પડી ગયો. અને ડોકમાં રાશ આવી ગઈ હતી, તેથી ઢસડાઈને દેહ મેલી ગયો. તેને શ્રીજીમહારાજ અક્ષરધામમાં તેડી ગયા, પણ પુરી ડોશી નિરંતર રોયા કરતી જે, "મારો મૂળજી રે...મારો મૂળજી રે..." એમ કલ્પાંત કરતી.

પછી શ્રીજીમહારાજ મૂળજીને સાથે લઈને હાથીએ બેસારીને કારિયાણીએ પધાર્યા અને પુરી ડોશીને કહ્યું જે, “પુરી ! શું મૂળજી મૂળજી કરી રહી છો ? લેને આ તારો મૂળજી. તેં તો એક ફૂલ અને વેઢ એ બે જ પહેરાવ્યાં હતાં અને જો, અમે તેને સુંડલી એક ઘેરણાં પહેરાવ્યાં છે અને રૂપમાં કામદેવ જેવો થઈ રહ્યો છે.” પછી મૂળજી કહે, “મા ! હું તો મહારાજનાં ધામમાં ગયો છું. હવે રોઈશ મા.” પછી તે બાઈ રાજી થઈ ને મહારાજને પગે લાગી. તેટલામાં મહારાજ અદૃશ્ય થઈ ગયા. ॥૩૧૯॥

૩૨૦. વડોદરાનાં શામબાઈને જીવનપર્યંતનું સીધું અપાવ્યું

ગામ **વડોદરા**માં **શામબાઈ** કરીને એક હરિભગત હતાં. તે નિરંતર શ્રીજીમહારાજનું ધ્યાન કરતાં અને શ્રીજીમહારાજ તેને જમવા માટે પ્રસાદીની થાળી આપતા; તોપણ તે બાઈને એક દિવસ મનમાં એમ થયું જે, ‘મને એક મહિનાનું ભેગું સીધું આપે તો સારું.’ પછી શ્રીજીમહારાજે એક મહિનાનું સીધું આપ્યું. પછી વળી બાઈએ સંકલ્પ કર્યો જે, ‘જીવનપર્યંતનું આપે તો સારું કે જેથી નિરાંતે ધ્યાન કર્યા કરું.’ પછી મહારાજે સયાજીરાવને દર્શન આપ્યાં જે, ‘અમુક ઠેકાણે એક બાઈ મારું ધ્યાન કરે છે, તેને જીવનપર્યંત અન્ન અને વસ્ત્ર પૂરાં પાડજો !’ પછી સયાજીરાવે માણસ મોકલીને ખબર કઢાવી અને તેને જીવનપર્યંત અન્ન-વસ્ત્રનું ચાલતું ધોરણ બાંધી આપ્યું. ॥૩૨૦॥

૩૨૧. ડાંગરવામાં જતન ફઈએ દહીં-દૂધ જમાડીને શ્રીહરિને રાજી કર્યા ને વર મેળવ્યો

ગામ **ડાંગરવા**માં શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા હતા અને ત્યાં જતન ફઈ કરીને એક કણબી બાઈ ભક્ત હતાં. અને ગામ વડેહવાના પટેલ ગોવિંદ હતા. તે પણ મહારાજને તેડવા માટે આવ્યા હતા અને સાથે પરમહંસ હતા. પછી મહારાજ કહે, “અમને જે દહીં-દૂધમાં

તાણી કાઢે(હરાવે,થકાવે) તેને ઘેર જઈએ." ત્યારે જતનબાઈ કહે, "મહારાજ ! તમારા સાધુને હું દહીં-દૂધમાં તાણી કાઢું." મહારાજ કહે કે, "જો ખૂટે તો તારા હોકારા(ફજેતો) કરાવું." ત્યારે જતનબાઈ કહે કે, "જો વધે તો હું તમારા હેકારા કરાવું."

પછી **જતનફઈ**એ ફરતે ગામડેથી દૂધ ભેગું કરાવ્યું અને તેની મોટી કચરાની ગોળીઓ ભરીને મેળવ્યું. અને સવારમાં ફરતા ગામનું તથા ગામનું દૂધ ભેગું કરાવ્યું. અને પછી રસોઈ કરાવીને સંતની પંક્તિ કરાવી. પછી મહારાજ પંક્તિમાં દહીં-દૂધ ફેરવવા મંડ્યા. તે ક્યાંઈ ધાર ખેંચે નહીં. તે જોઈ જતનફઈ બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! ઢોળવા સારુ ભેગું કર્યું નથી, પણ સાધુને જમાડવા ભેગું કર્યું છે. તમે જાણો કે ઢોળીને બગાડું ને ખૂટાડું." પછી મહારાજ દહીંનું દોણું લેવા પધાર્યા. ત્યારે જતનફઈએ દોણાનો કાંઠો ઝાલી રાખ્યો અને મહારાજને કહ્યું જે, "ઢોળવા નહિ દઉં." એમ બન્ને જણ ખેંચાતાણ કરતાં દોણું ફૂટી ગયું. તે જતનફઈના હાથમાં એક કાંઠો રહ્યો અને મહારાજ બીજું દોણું લઈને પીરસવા મંડ્યા. અને જતનફઈએ દહીં તથા દૂધની બીજી ચાર ગોળીયું મહારાજથી છાની રાખી હતી.

પછી મહારાજ કહે, "જતન ! હવે જો તારા હેકારા કરાવું કે ?" જતનફઈ કહે, "મહારાજ જુઓ, આ ચાર ગોળીઓ ભરેલી છે !" પછી મહારાજ કહે, "જતન ! કાંઈ વર માગ્ય." પછી જતનફઈ કહે, "મહારાજ ! મારે ઘેર જે મરે તેનું કલ્યાણ થાય." મહારાજ કહે, "તારે ઘેર પશુ મરશે તેનું પણ કલ્યાણ થાશે. ને આજથી તારે ઘેરથી દહીં-દૂધ નહિ ખૂટે !" એમ કહી મહારાજ રાજી થયા. ॥૩૨૧॥

૩૨૨. જતનબાની ખાલી કોઠીઓ ડાંગરથી મહારાજે ભરી દીધી

એક વખત શ્રીજીમહારાજ **ડાંગરવા** પધાર્યા હતા અને **જતન ફઈ**એ થાળ કર્યો હતો. તે મહારાજ જમવા બેઠા હતા અને મહારાજને

પીરસીને બહાર જતનબાઈ હાથ ધોવા આવ્યાં. તે વખતે જતનફઈના બાપ ગોવિંદ પટેલ બોલ્યા જે, "બાપ દીકરી જતન ! મહારાજ જો જાતા હોય તો જાવા દેજે. હવે બોઈએ(વાવીએ) એટલું રહ્યું છે." પછી જતન ફઈ બહારથી ઘરમાં ગયાં. તેને મહારાજે પૂછ્યું કે, "તમારો બાપ શું કહે છે ?" જતનફઈ કહે, "મહારાજ ! મારો બાપ કહે છે જે, મહારાજ જતા હોય તો જવા દઈશ નહીં."

પછી મહારાજ થાળ જમીને બહાર પધાર્યા અને ગોવિંદ પટેલને મહારાજે પૂછ્યું જે, "પટેલ ! શું કહેતા હતા ?" પટેલ કહે, "મહારાજ ! જતનને હું કહેતો હતો જે, મહારાજ જતા હોય તો રોકીશ નહીં. હવે બોઈએ તેટલું રહ્યું છે." પછી મહારાજ કહે, "ચાલો, તમારા કોઠિયારાના ઓરડામાં જોઈએ, કેટલાક દાણા છે?" પછી મહારાજ ને ગોવિંદ પટેલ અને જતન ફઈ એ ત્રણે જણાં ત્યાં ગયાં. તેમાં સાત કોઠીઓ મોટી ખાલી પડી હતી. તે સાતેને મહારાજે સોટી અડાડી અને મહારાજે કહ્યું જે, "આ ભરી છે, આ ભરી છે." એમ સોટી અડાડીને કહ્યું. પછી જ્યાં જુવે, ત્યાં તો સાતે કોઠીઓ ડાંગરની ભરેલી હતી. ॥૩૨૨॥

૩૨૩. જતનબાને દીકરાનો શોક મહારાજે ટળાવ્યો

એક વખત મહારાજ **ડાંગરવા** પધાર્યા હતા અને **જતન ફઈ**ને ઘેર મહારાજ ઊતર્યા હતા. અને જતન ફઈએ મહારાજને પગે લાગીને થાળ કર્યો ને મહારાજને જમાડ્યા. પછી મહારાજને ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન કર્યા. પછી જતન ફઈ મહારાજને પગે લાગીને બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! મારો ધોરી મરી ગયો, મારો ધર્મદાસ મરી ગયો." એમ બે-ચારનાં નામ લઈ દિલગીર થઈ ગયાં. ત્યારે મહારાજ કહે, "જતન! મારા ફલાણા સાધુ મરી ગયા, મારા ફલાણા સાધુ મરી ગયા." એમ મહારાજે કહ્યું. ત્યારે જતનબા કહે, "મારાને તો તમે લઈ ગયા છો,

પણ તમારા સાધુને હું ક્યાં લઈ ગઈ છું ? તે તમે મારી સાથે રડવા બેઠા ?" મહારાજ કહે, "તારાનો ખરખરો ને મારાનો તો ખરખરો નહીં ને ?" એમ કહીને જતન ફઈનો શોક મહારાજે ટાળ્યો. ॥૩૨૩॥

૩૨૪. જતનબાને ઘેર મહારાજે ધાન રાંધ્યું

એક વખત મહારાજ **ડાંગરવા** પધાર્યા હતા અને જતન ફઈને ઘેર ઊતર્યા હતા. અને જતન ફઈ કડદો(ધાન) કરતાં હતાં અને ઢોરને છોડવાની વખત થઈ હતી. પછી મહારાજ કહે, "જતન ! ઢોરને છોડવાની વખત થઈ છે." જતન ફઈ કહે કે, "મહારાજ ! હું કડદો હલાવું છું." મહારાજ કહે, "લાવ, તારો કડદો હું હલાવું અને તું ઢોરને છોડ." પછી મહારાજ કડદો હલાવવા બેઠા અને જતનફઈ ઢોરાં પાદર મેલવા ગયાં. પછી જતન ફઈ ઘેર આવ્યાં. તેને મહારાજ કહે, "જતન ! જોને કડદો મળ્યો(ચડ્યો) કે નહીં ?" જતનફઈ કહે, "મહારાજ ! કડદો ચડ્યો કે ન ચડ્યો, પણ મારું તો કામ થઈ ગયું ! કેમ કે, જે જમશે તેનું કલ્યાણ થાશે." એમ કહીને સૌ જમવા બેઠાં અને મહારાજે પ્રસાદી સૌને આપી. ॥૩૨૪॥

૩૨૫. જતનબાને પ્રસાદીની વસ્તુનો મહિમા

એક વખત અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ ડાંગરવા પધાર્યા હતા. પછી આચાર્ય મહારાજે જતન ફઈને કહ્યું કે, "આ દોણું મહારાજની પ્રસાદીનું છે તે મને આપો, તો હું સોનામાં મઢાવીને સજ્યામાં પધરાવું." જતન ફઈ કહે કે, "મહારાજ ! એ દોણાનું તો મારે ધ્યાન થાય છે. બીજું કાંઈક માંગો તે આપું, પણ તે વાત કરશો નહીં." ॥૩૨૫॥

૩૨૬. લાંઘણોજમાં અમૃતબાઈએ સાકરની જગ્યાએ લોટ જમાડ્યો

ગામ **લાંઘણોજ**માં શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા હતા અને **અમૃતબાઈ** કણબી સત્સંગી હતાં. તેને ઘેર મહારાજ પધાર્યા હતા. પછી અમૃતબાઈએ

મહારાજને જમવાને માટે બહુ જ આગ્રહ કર્યો, પણ મહારાજ કહે, “અમારે જમવા રોકાવું નથી.” પછી શ્રીજીમહારાજ રાતે અમૃતબાઈની વાડીએ આંબા નીચે જઈને રાત રહ્યા. તેની અમૃતબાઈને ખબર પડી, ત્યારે વહેલો થાળ કરીને ચાર વાગે મહારાજ પાસે ગયાં. અને છેટેથી બૂમ પાડી જે, “એ મારા આંબા નીચે કોણ ઊતર્યું છે..?” પછી મહારાજ કહે, “એ તો અમે છીએ..” અમૃતબાઈ કહે, “અમે વળી કોણ ?” ત્યારે ડુંગરજી કહે, “એ તો મહારાજ છે.”

પછી અમૃતબાઈ ત્યાં ગયાં. તેને મહારાજે પૂછ્યું જે, “અમૃત ! અત્યારે ક્યાં જાય છે ?” અમૃત કહે, “મહારાજ ! મારા સાથીને ભાત દેવા જાઉં છું.” મહારાજ કહે, “દેખાડ, તારું ભાત કેવું છે ?” પછી ટોપલો હેઠો મેલીને માંહીથી સેવ કાઢી અને દૂધ કાઢ્યું. અને સાકરની તાંસળી ભરીને લાવ્યાં હતાં તે અને ઘીનો લોટો વગેરે કાઢ્યાં. ત્યારે મહારાજ કહે કે, “અમૃત ! તારો સાથી આવું ખાય છે ?” અમૃતબાઈ કહે, “મહારાજ, મારો સાથી બહુ સ્વાદિયો છે. તેને સારું સારું ખાવાનું જોઈએ.” મહારાજ કહે, “તારા સાથી તો અમે છીએ, માટે લાવ અમને પીરસ.”

પછી મહારાજ જમવા બેઠા અને અમૃતબાઈએ મહારાજને સેવ પીરસી. અને પછી ઘી પીરસ્યું અને સાકરને બદલે લોટની તાંસળી ભરી ગયાં હતાં, તેમાંથી બે દોથા લોટના નાંખ્યા. તેને ચોળીને મહારાજ બે ગ્રાસ જમ્યા. પછી મહારાજ કહે, “અમૃત ! દૂધ પણ ભેળું નાંખ્ય.” પછી મહારાજ કહે, “હવે રાખ્ય.” ત્યારે ડુંગરજી બોલ્યા જે, “મહારાજ ! નાંખવા દ્યોને, પછવાડે હું છું ને ?” પછી વળી એક દોથો લોટ નાંખ્યો.

પછી મહારાજે થોડું જમીને થાળી ડુંગરજી ભણી હડસેલી મેલી, ને કહ્યું જે, “ડુંગરજી ! લે પ્રસાદી.” ડુંગરજી કહે, “બહુ સારું મહારાજ, લાવો.” પછી ડુંગરજી જમવા બેઠા, તે બકારીયું ખાવા મંડ્યા અને બોલ્યા

જે, "મહારાજ ! આ તો ભાવતું નથી અને કહો તો ભોંમાં ભંડારું." મહારાજ કહે, "નો ખા તો તારે માથે થપેડું." અમૃતબાઈ કહે, "આ શું ? સેવ, સાકર ને દૂધ છે, તેમાં ડુંગરજીભાઈ બકારીયું ખાય છે ?" પછી જ્યાં જુએ, ત્યાં તો તાંસળીમાં બાજરાનો લોટ ભરેલો દીઠો. તે જોઈ અમૃતબાઈ બોલી જે, "અરર મહારાજ ! હું તો સાકરને બદલે લોટ લાવી છું !" પછી મહારાજે ડુંગરજીને કહ્યું જે, "ખા ડુંગરજી ખા, થાળ જમતા બહુ સારું લાગ્યું હતું કેમ ?" મહારાજ કહે, "નો ખા તો તારે માથે થપેડું." પછી ડુંગરજી જમવું પડ્યું મૂકીને પાણી પીને મહારાજ સાથે બીજે ગામ ગયા. ॥૩૨૬॥

૩૨૭. સેંજળમાં માણસિયો ખુમાણ એકાંતિક સત્સંગી થયા

ગામ **સેંજળમાં માણસિયો ખુમાણ** કરીને કાઠી હતો. તેને યોગાનંદસ્વામીનો સમાગમ થયો અને પછી સત્સંગી થયા અને ઘેર લાલજી રાખ્યા. પછી લાલજીને થાળ કરવા સારુ એક બ્રાહ્મણને રાખ્યો હતો. તે થાળ લાલજીને ધરાય ત્યારપછી ઘરના માણસથી જમાય; એવું તેમને નિયમ હતું. અને પોતે જમવા બેસે ત્યારે અંજવાળે જઈને પોતાની થાળીમાં જુએ ને તેમાં કસ્તર બસ્તર હોય તો નાંખી દે. અને રસોઈ કરનાર બ્રાહ્મણને ઠપકો દે. પછી પોતે એકાંતિક સત્સંગી થયા. ॥૩૨૭॥

૩૨૮. લીંબલીના સગરામે રાજાને પ્રત્યક્ષ પરચાની વાત કરી

ગામ **લીંબલીમાં સગરામ** કરીને વાઘરી(દેવીપૂજક) હરિભગત હતો. અને તે વરસોવરસ એક કૂતરો પાળીને લીંબડીના દરબારને આપતો. પછી તેને પૂર્વના કોઈ સારા સંસ્કારને યોગે કરીને સત્સંગ થયો અને તેને એવું સમજાવ્યું જે, "તું રાજાને કૂતરો આપે છે તે કૂતરો જે પાપ કરે તે તને લાગે." પછી તે સત્સંગી થયો. પછી કૂતરો દેવા ન ગયો. ત્યારે રાજાએ તેને લીંબડીએ તેડાવ્યો અને પોતાના સિંહાસન

પાસે ઊભો રાખ્યો. ને પૂછ્યું જે, "સગરામ ! કૂતરો કેમ ન લાવ્યો ?" ત્યારે સગરામ કહે કે, "બાપુ ! હું હવે સ્વામિનારાયણનો થયો." તે સાંભળી દરબાર કહે, "તેં સ્વામિનારાયણમાં શો પરચો ભાળ્યો ?" ત્યારે સગરામ કહે, "બીજું તો કાંઈ નહીં, પણ તમારા સિંહાસન પાસે આવીને ઊભો રાખ્યો, એ જ મોટો પરચો મેં ભાળ્યો. આટલાં વરસ સુધી મેં તમને કૂતરાં આપ્યાં, પણ કોઈ વખત મેં આપનું મોંઢું દીઠું નહોતું અને અત્યારે મને સમીપમાં બોલાવી લીધો." એ સાંભળી દરબાર કહે, "તારો સત્સંગ ખરો !" ને રાજા રાજી થયા. ॥૩૨૮॥

૩૨૯. જોબન પગીનો કુસંગીને જવાબ

ગામ **વરતાલ**માં **જોબન પગી** હતા અને પોતાની દીકરીઓને તેડીને ગઢપુર આવતા હતા. પછી ભીમનાથની નદીમાં પાણી પીતા હતા, ત્યાં તેને કોઈ કુસંગીએ પૂછ્યું જે, "ક્યાં જાઓ છો ?" ત્યારે જોબન પગી કહે, "ગઢડે સ્વામિનારાયણને દર્શને જાઉં છું." ત્યારે કુસંગી કહે, "સ્વામિનારાયણ તો વરતાલના જોબન પગીની બે દીકરીઓને લઈને ભાગી ગયા છે. તેની વાંસે વોરંટ નીકળ્યું છે." જોબન પગી કહે, "હૈયું ફોડ્ય મા, મારું નામ જોબન પગી ને હું વરતાલનો રહેવાસી છું. અને આ સાથે છે તે મારી બે દીકરીઓ છે." પછી તે કુસંગી ચાલ્યો ગયો. અને જોબન પગીએ ગઢપુર આવીને મહારાજનાં દર્શન કર્યાં. ॥૩૨૯॥

૩૩૦. બંધિયાના ડોસાભાઈ સાધુ થવા તૈયાર

એક વખત ગઢડે **બંધિયા**ના કણબી ગોળ વેચવા આવ્યા હતા. અને તેઓ દરબારમાં મહારાજને દર્શને આવ્યા. પછી મહારાજે પૂછ્યું જે, "ક્યાં રહેવું પટેલિયાઓ ?" પટેલ કહે, "મહારાજ ! અમારે બંધીયે રહેવું." મહારાજ કહે, "**ડોસાભાઈ** સુખી છે ને ?" કણબી કહે, "હા." પછી મહારાજ કહે, "ડોસાભાઈ તો કથનમાત્ર વહેવારમાં રહ્યા છે." ત્યારે કણબી કહે, "મહારાજ ! અમે તો વ્યવહારમાં ગળા સુધી

ખૂંત્યા છીએ અને ડોસાભાઈ તો ચોટલી સુધી ખૂંત્યા છે." મહારાજ કહે, "ડોસાભાઈ તો અમારી આજ્ઞાએ કરીને સંસારમાં કથનમાત્ર રહ્યા છે." તોપણ પટેલિયાએ માન્યું નહીં.

પછી મહારાજ કહે, "ડોસાભાઈ સાધુ થાય તો તમે સત્સંગી થાશો ?" પછી મહારાજે પત્ર લખીને ભગુજીને બંધીયે મોકલ્યા અને પત્રમાં લખ્યું જે, "આ પત્ર વાંચીને તુરત ચાલી નીકળજો." તે વખતે ડોસાભાઈએ ગામનું માપું(માપવા કે માલ તોળવાનું કામ ઈજારે રાખવું) રાખ્યું હતું. તે વાઢે ગોળ જોખવા ગયા હતા. પછી ભગુજી ઊંટ ઉપર બેસીને બંધીયે ગયા અને ઘેર પૂછ્યું જે, "ડોસાભાઈ ક્યાં છે ?" ઘરનાં માણસોએ કહ્યું જે, "વાઢમાં ગોળ તોલવા ગયા છે."

પછી ભગુજી ઊંટ ઉપર બેસી વાઢે ગયા. ને ભગુજીને દેખીને ડોસાભાઈ સામા આવ્યા અને કાગળ વાંચ્યો. પછી વાઢના ધણીને ડોસાભાઈ કહે, "હવે જય સ્વામિનારાયણ છે. મારાથી હવે ત્યાં નહિ અવાય." ત્યારે વાઢનો ધણી કહે, "ધારણ(વજનની સંખ્યા) કેટલી થઈ ?" ડોસાભાઈ કહે, "અઠ્યાવીશ." એમ કહીને ચાલી નીકળ્યા અને ભગુજી સાથે ગઢપુર આવ્યા અને મહારાજને પગે લાગીને બેઠા. પછી મહારાજે પટેલિયાને કહ્યું જે, "આ ડોસાભાઈ સાધુ થાય છે. તમે સત્સંગી થાશો ?" પટેલિયા કહે, "ના મહારાજ ! અમારાથી સત્સંગી થવાય નહીં." ॥૩૩૦॥

૩૩૧. પેટલાદના કસિયાભાઈને જોબન પગીનો જવાબ

એક વખત **પેટલાદના કસિયાજી**એ જોબન પગીને બોલાવ્યાં ને કહ્યું જે, "સ્વામિનારાયણ ગધેડાની ગાય કરે છે તે સાચું ?" ત્યારે જોબન પગી કહે, "હા, હું ગધેડા જેવો, તે સ્વામિનારાયણે મને એક માળા આપી છે. તેથી સ્વામિનારાયણનું ભજન કરું છું. અને નીકર ધોળે દહાડે પેટલાદનાં કમાડ ઉતારી જાઉં, તોપણ તમારાથી મારું નામ

લેવાતું નહીં. અને મારા શરીરમાં રુંવાડાં છે તેટલા તીરના ઘા છે, પણ સ્વામિનારાયણે મને વર્તમાન ધરાવ્યાં છે ત્યારથી હવે કોઈની સળી પણ લેતો નથી. તે મને ગાય જેવો કરી દીધો." તે સાંભળીને કસિયાજી બોલ્યા જે, "તું ખરો સત્સંગી થયો જોબન !" ॥૩૩૧॥

૩૩૨. મહારાજની સેવામાં ડોસાને અર્પણ કર્યા તથા એમની પરીક્ષા

ગામ **બંધીયા**માં **ડોસાભાઈ** કરીને એક વાણિયા હતા અને તે રામાનંદસ્વામીના સત્સંગી હતા. પછી શ્રીજીમહારાજ ત્યાં પધાર્યા હતા અને ડોસાભાઈની માને કહ્યું જે, "મને એક દીકરો આપ." ડોશી કહે, "મારે આ ચાર દીકરા છે. તેમાંથી તમે કહો તેને હું સેવામાં આપું." મહારાજ કહે, "આ તારા ડોસાને આપ." પછી ડોશીએ ડોસાભાઈને મહારાજની સેવામાં મેલ્યા. અને રાતના બાર વાગ્યા ત્યારે મહારાજ કહે, "ઊઠ ! તેં રામાનંદસ્વામીની આજ્ઞા લોપી છે. તે કાશીએ જઈને આવ તો રાખું !"

પછી ડોસાભાઈ સવારમાં ઊઠીને કાશીને રસ્તે ચાલતા થયા. તે વાતની તેની માને ખબર પડી જે, ડોસાને મહારાજે કાશીએ મોકલ્યો. પછી ડોશી પચાસ રૂપિયા લઈને મહારાજ પાસે આવ્યાં અને મહારાજને કહ્યું જે, "વાણિયાનો દીકરો છે તે રસ્તામાં શું ખાશે ?" પછી મહારાજ કહે, "તારે કાંઈ દેવું છે ?" ત્યારે ડોશી કહે, "પચાસ રૂપિયા લાવી છું તે આપવા છે." પછી મહારાજે મુળુજીને બોલાવ્યાં અને કહ્યું જે, "આ રૂપિયા ડોસાને આપી આવો, અને કહેજો કે, તું ચાલતો થા અને તમે ત્યાં ઊભા રહેજો."

પછી મુળુજી ઘોડે ચડીને ગામને સીમાડે ભેગા થયા. પછી મુળુજીને ભાળીને ડોસાભાઈ ઊભા રહ્યા. મુળુજી કહે, "લે આ પચાસ રૂપિયા તારી માએ મોકલ્યા છે." ત્યારે ડોસાભાઈ કહે, "મારી માએ મોકલ્યા હોય તો નથી લેવા." ત્યારે મુળુજી કહે, "મહારાજે આપ્યા છે." ત્યારે

ડોસાભાઈ કહે કે, "મહારાજે કાંઈ કહ્યું છે ?" ત્યારે મુળુજી કહે કે, "હા, તું ચાલતો થા અને મને કહ્યું છે કે, તું ઊભો રહેજે."

પછી ડોસાભાઈ ચાલતા થયા અને મુળુજી ઘોડાની સરક ઝાલીને ઊભા રહ્યા. પછી સાંજ પડી પણ મુળુજી આવ્યા નહીં. ત્યારે મહારાજ કહે, "ડોસાભાઈ કેટલેક ગયા હશે ? તે હજી સુધી આવ્યા નહીં." પછી સીમમાંથી માણસો આવ્યાં, તેણે મહારાજને કહ્યું જે, "મુળુજી તો ગામને સીમાડે ઘોડાની સરક ઝાલીને ઊભા છે." મહારાજ કહે, "જાઓ, મુળુજીને બોલાવી લાવો." પછી માણસ જઈને બોલાવી લાવ્યા. ત્યારે મુળુજી આવીને મહારાજને પગે લાગ્યા. અને મહારાજે કહ્યું જે, "મુળુજી ! ક્યાં સુધી ઊભા રહેત ?" મુળુજી કહે, "મહારાજ ! તમે કહેત ત્યાં સુધી ઊભો રહેત." અને ડોસાભાઈ જેતલપુરમાં રામદાસભાઈને મળ્યા. પછી રામદાસભાઈ કહે, "પાછા વળો, તમારે કાશીની જાત્રા પૂરી થઈ રહી." પછી તે મહારાજ પાસે આવ્યા. ॥૩૩૨॥

333. બંધિયાના બોદા કમાનગરની પરીક્ષા મહારાજે કરી

ગામ **બંધિયામાં બોદા કમાનગર** કરીને હરિભગત હતા અને તે રામાનંદસ્વામીના સત્સંગી હતા. પછી શ્રીજીમહારાજ ત્યાં પધાર્યા અને સભા કરીને વિરાજમાન હતા. તે સભામાં બોદા કમાનગર બેઠા હતા. તેને મહારાજે કહ્યું જે, "ઊઠ, તેં રામાનંદસ્વામીની આજ્ઞા લોપી છે, તેથી તું વિમુખ છો !" પછી બોદા કમાનગર કહે કે, "મહારાજ ! મને કેમે કરીને રાખો." ત્યારે મહારાજ કહે, "હા, તું ડોશીનાં લૂગડાં પહેર અને કેડે હોકો બાંધ્ય અને આખા ગામની પ્રદક્ષિણા કરી આવ." (દિગંબર થઈ ગામ વચ્ચે ચાલી પાદર ઉકરડા ઉપર બેસવું ?)પછી તેણે તે પ્રમાણે ડોશીનાં લૂગડાં પહેર્યાં અને કેડે હોકો બાંધ્યો ને ગામ ફરતો આંટો મારીને મહારાજ પાસે આવ્યા અને મહારાજને પગે લાગ્યા અને કહ્યું જે, "મહારાજ ! આમ કેમ કરો છો ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "હું

તારી પરીક્ષા જોઉં છું જે, તું કેટલાકમાં છો !" (લોકોને વસ્ત્ર સહિત દેખાયા અને આજ્ઞા લોપનું સફળતાથી પ્રાયશ્ચિત કરાવ્યું) ॥૩૩૩॥

૩૩૪. લંગાળાનાં બાઈને સ્વા.ના.નામથી સર્પનું ઝેર ઊતર્યું

ગામ **લંગાળા**માં દાનભગત કરીને આયર ભગત હતા. તે ઘરનાં બન્ને માણસ સાંખ્યયોગ પાળતાં હતાં. પછી તેની ઘરવાળીને સર્પ કરડ્યો. ત્યારે સર્વેએ કહ્યું જે, "સર્પને ઉતરાવીએ." ત્યારે બાઈ કહે, "મારે ઉતરાવવો નથી." પછી સ્વામિનારાયણનું ભજન કરવા લાગ્યાં, એટલે સર્પ એની મેળે ઊતરી ગયો. ॥૩૩૪॥

૩૩૫. ભેંસજાળનાં ચાંદાબાનો હાથ મહારાજે ચડાવી આપ્યો

ભેંસજાળમાં **ચાંદાબા** કરીને ગરાસિયા હરિભગત હતાં અને તેઓ પરપુરુષ સામું જોતાં(અડતા) નહીં. એક વખત તેઓ ઓસરીની કોરે બેઠાં હતાં. ત્યાંથી ચકરી આવી તે પડી ગયાં ને હાથ ખડી ગયો. પછી સૌએ કહ્યું જે, "હાથ ચડાવનારાને તેડી આવો." ત્યારે ચાંદાબા કહે, "જો મને પરપુરુષ અડે તો મારો દેહ પડી જાય." પછી રાત્રીના બાર વાગે શ્રીજીમહારાજ દિવ્યસ્વરૂપે પધાર્યા અને ચાંદાબાનો હાથ ઝાલીને મહારાજે ચડાવી દીધો. અને ચાંદાબા બોલ્યા જે, "નહિ મહારાજ !" મહારાજ કહે, "નહિ શું ? હાથ દુઃખે ના ?" એમ કહી હાથ ચડાવીને મહારાજ અદૃશ્ય થઈ ગયા. પછી સવારે સૌ જોવા આવ્યાં, ત્યાં તો હાથ જેવો હાથ દીઠો. અને ચાંદાબાએ સૌને કહ્યું જે, "શ્રીજીમહારાજે રાત્રે આવીને મારો હાથ ચડાવી દીધો. ॥૩૩૫॥

૩૩૬. ભેંસજાળમાં ઓઝલવાળાં બેનોને મહારાજે રાત્રે દર્શન દીધાં

એક વખત મહારાજ **ભેંસજાળ** પધાર્યા હતા અને ગરાસિયા બાઈઓને ઓઝલ હતી, તેથી મહારાજને કહેવરાવ્યું જે, "મહારાજ ! અમારે તમારાં દર્શન શી રીતે થાય ?" ત્યારે મહારાજે કહેવરાવ્યું જે,

"રાત્રે સૌ સૂઈ જાય ત્યારે આવજો." પછી રાત્રીના બાર વાગે બાઈઓ સૌ, જે ઘરમાં મહારાજ ઊતર્યા હતા તેની પછીતે ફાંકું પાડીને અંદર પેઠાં. અને મૂળજી બ્રહ્મચારી તથા નાજા જોગિયા વગેરે સૌ મહારાજ પાસે સૂતા હતા. તેને મહારાજે એવી ઊંઘ મેલી જે, કોઈ જાગ્યા નહીં.

પછી સૌ દર્શન કરીને ચાલ્યાં, તે વખતે ચાંદાબાએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! અમને કંઈક પ્રસાદીની વસ્તુ (યાદી માટે) આપો. પછી મહારાજે ચોરસાનું ગોદડું ઓઢ્યું હતું તે તેને આપ્યું અને તેઓ સૌ ગયા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "અમારું ગોદડું ચોર લઈ ગયા.. ! ગોદડું ચોર લઈ ગયા..! અને અમને મારી નાંખે તોપણ આ જાગે નહીં !" તે સાંભળીને મૂળજી બ્રહ્મચારી જાગીને બોલ્યા જે, "કોઈને તમે આપી દીધું હશે અને દાનેશ્વરીના દીકરા થયા હશો ! એ ગોદડું કોઈકનું હું માગી લાવ્યો છું તેને શું જવાબ દઈશ ?" ॥૩૩૬॥

૩૩૭. ગાંફના વસ્તા રાવળની સર્વોપરી નિષ્ઠાથી હરિ રાજી થયા

ગામ **ગાંફ**માં **વસ્તા રાવળ** કરીને સારા સત્સંગી હતા. અને શ્રીજીમહારાજે સૌને કહેલ જે, "મને નારદજી જેવો કે શુકજી જેવો કહેવો, પણ એથી મોટો કહેવો નહીં." પછી એક વખત ગાંફના રાજા (મનુભા દરબાર) ભાગવતની કથા કરાવતા હતા અને સત્સંગી ને કુસંગી સાંભળવા જતા હતા. અને વસ્તા રાવળ પણ કથા સાંભળવા સૌની પહેલાં જઈ આગળ બેસતા હતા. પછી પોતાને છીંક આવે ત્યારે સ્વામિનારાયણનું નામ લે અને બગાસું આવે ત્યારે પણ સ્વામિનારાયણનું નામ લે.

પછી એક દિવસ દરબારે સૌ સત્સંગીને કહ્યું જે, "વસ્તા રાવળ ભાગવતની કથા સાંભળે છે અને છીંક આવે કે બગાસું આવે ત્યારે 'સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ' કહે છે. માટે તમે સૌ પૂછો જે, રામચંદ્રજી થયા તેમણે સમુદ્ર ઉપર પાળ બાંધી અને રાવણ આદિક રાક્ષસને માર્યા; અને શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન થઈ ગયા તેમણે કંસાદિક રાક્ષસને

માર્યા અને ગોરધન પર્વત તોળ્યો, તેણે કરીને ભગવાન કહેવાય છે; પણ આ સ્વામિનારાયણે એવું શું ચરિત્ર કર્યું છે જે, ભગવાન કહો છો ?" ત્યારે વસ્તા રાવળ કહે, "તમને ખબર નથી, રામે તથા કૃષ્ણે જે જે ચરિત્ર તે સ્વામિનારાયણે આજ્ઞા કરી તેટલું જ કર્યું છે, પણ તેથી વિશેષ કર્યું નથી." ત્યારે મનુભા દરબાર બોલ્યા જે, "લ્યો જુઓ, રાવળજીએ તો સૌના કારણ સ્વામિનારાયણને કહ્યા."

પછી સર્વે હરિભક્તે રાવળજીને કહ્યું જે, "મહારાજે ના પાડી છે તેમ છતાં તમે કેમ સર્વોપરી કહ્યા ?" ત્યારે વસ્તા રાવળ કહે જે, "હું તો મહારાજને જેવા જાણું છું તેવા કહીશ." ત્યારે હરિભક્ત કહે, "તમે વિમુખ છો, માટે મંદિરમાં આવશો નહીં." વસ્તા રાવળ કહે, "મારે મંદિરે આવ્યા વગર રહેવાશે નહીં."

પછી થોડાક દિવસ થયા તે વારે શ્રીજીમહારાજ વરતાલ પધારતા હતા. તે ગાંફને પાદર આવ્યા અને સૌ હરિજન મહારાજની પાસે જઈને પગે લાગ્યા. અને વસ્તા રાવળ છેટે ઊભા રહીને પગે લાગ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે, "રાવળજી ! ઓરા આવોને." ત્યારે હરિભક્તો કહે જે, "મહારાજ ! અમે તેમને વિમુખ કર્યા છે." મહારાજ કહે કે, "વર્તમાનમાંથી કાંઈ ચૂક્યા કે શું ?" ત્યારે હરિભક્તો કહે, "ના મહારાજ ! તે વર્તમાનમાંથી તો કાંઈ ચૂક્યા નથી, પણ આમ બોલ્યા." મહારાજ કહે, "શું બોલ્યા ?"

પછી ઉપરની વાત કહી સંભળાવી. પછી મહારાજ માણકી ઘોડીએથી હેઠા ઊતર્યા અને વસ્તા રાવળને પાસે બોલાવ્યાં. અને મહારાજે મળીને તેનો વાંસો થાબડ્યો, ને બોલ્યા જે, "કહેજે, કહેજે, કહેજે જા ! એ મને સર્વોપરી જાણે છે, તેથી સર્વોપરી જ કહે તો ! અને તમે એવો જાણતા નથી !" પછી સૌ હરિજન બોલ્યા જે, "મહારાજને સર્વોપરી જાણવાથી જ તેઓ રાજી થાય છે. ॥૩૩૭॥

૩૩૮. નાવલીના કસિયાજીનું નિયમ રહ્યું, પેટલાદના કસિયાજીનું નિયમ ગયું

ગામ **નાવલીમાં કસિયાજી** કરીને પાટીદાર હતા અને તેને એવો નિયમ હતો જે, પોતાને ઘેર જે કોઈ મેમાન થાય તેને પાંચવાર સ્વામિનારાયણ કહેવરાવ્યા પછી અન્ન-જળ આપતા. તે વાતની ગામ પેટલાદના કસિયાજીને ખબર પડી જે, 'નાવલીના કસિયાજીને આવી ટેક છે. માટે આપણે તેની ટેક મુકાવવી.' પછી તે નાવલી આવીને કસિયાજીને ઘેર ઊતર્યા. ત્યારે કસિયાજીએ સૌ ઘરના માણસોને કહેલ જે, "પાંચવાર સ્વામિનારાયણ કહ્યા વિના કોઈ જળનો લોટો લાવશો નહીં." પછી તેમને ઢોલિયો ઢાળીને ઉપર બેસાર્યા અને વાત કરવા લાગ્યા જે, "અમુક ઠેકાણે જગ્યાનો તકરાર છે."

કસિયાજી કહે, "તેને પડખે કોણ છે ? સ્વામિનારાયણને ?" એમ પાંચવાર સ્વામિનારાયણનું નામ લીધું, ત્યારે નાવલીના કસિયાજી બોલ્યા જે, "છોકરાઓ ! પાણીનો લોટો લાવો." તે સાંભળીને પેટલાદના કસિયાજી બોલ્યા જે, "અલ્યા, તેં મારી ટેક તોડાવી." ત્યારે નાવલીના કસિયાજી કહે, "બાપુ ! તમારી તો ખોટી ટેક છે અને મારી તો સાચી છે, તે પરમેશ્વર સત્ય જ રાખશે." ॥૩૩૮॥

૩૩૯. માંગરોળના આણંદજી સુતારની દૃઢતા મહારાજે ચકાસી

ગામ **માંગરોળમાં આણંદજી સુતાર** હતા. તેને મહારાજે કહ્યું જે, "આણંદજી ! ગળામાં લાકડાના ટાચકાની(સોપારીઘાટના મણકાની) માળા નાંખીને આખા ગામમાં ફરી આવ, તો સત્સંગમાં રાખું !" પછી તેણે ગળામાં ટાચકાની માળા પહેરી, ને આખા ગામમાં ફરી આવ્યા, ને પછી મહારાજ પાસે આવ્યા. પછી મહારાજને પગે લાગીને બોલ્યા જે, "મહારાજ ! આમ કેમ કરો છો ?" મહારાજ કહે, "તારી દૃઢતા જોઉં છું જે, તું કેટલાકમાં છો ?" એમ ભક્તની દૃઢતા જોતા હતા. ॥૩૩૯॥

૩૪૦. દદુકાના ગોડજી ગરાસિયાની પરીક્ષા

એક વખત શ્રીજીમહારાજ કચ્છમાં પધારતા હતા અને સાથે મુક્તાનંદસ્વામી આદિક સંત હતા અને સુરા ખાચર આદિક પાર્ષદ હતા. પછી મહારાજે રસ્તે જતાં જતાં વાત કરી જે, "મોર્યે પરોક્ષ ભગત થઈ ગયા. તેમણે આવી રીતે પરીક્ષા આપી જે, મોરધ્વજે કરવત મેલાવ્યું, હરિશ્ચંદ્ર રાજા શ્વપચને ઘેર વેચાણા અને ચેલૈયો ખાણિયામાં ખંડાયો; એમ આજ એવા કોઈ મારા હરિભગત પરીક્ષા આપે એવા હશે ?" તે સાંભળી ગામ **દદુકાના ગોડજી** ગરાસિયા બોલ્યા જે, "હા મહારાજ ! લાવો, હું પરીક્ષા આપું." મહારાજ કહે, "ક્યારેક વાત." એમ કરતાં થોડેક ચાલ્યા, ત્યાં ઉજ્જડ ગામ આવ્યું.

ત્યાં મહારાજ બોલ્યા જે, "ક્યાં ગયા ગોડજી ? બેસ આ કૂબામાં. અને ક્યાં ગયા ભગુજી ? ફરતા કાંટા વીંટીને આને સળગાવો." પછી ગોડજી ઘોડેથી હેઠે ઊતરીને કૂબામાં પેઠા અને ભગુજી કાંટા વીંટીને ચકમક પાડતા હતા. એટલામાં મુક્તાનંદસ્વામીની ગાડી પાછળ હતી તે મહારાજ ભેગા થયા. સ્વામી કહે, "મહારાજ ! કેમ ખોટી થયા ?" મહારાજ કહે, "ગોડજીને કૂબામાં ઘાલ્યા છે. તે કૂબો સળગાવવો છે." ગોડજી કહે, "સળગાવો સળગાવો, શું કરો છો ? બહારથી અગ્નિ મેલો, નીકર લાવો, તો હું માંહીથી અગ્નિ મેલું !" ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "ગોડજીભાઈ ! બહાર નીસરો. તમારી પરીક્ષા પૂરી થઈ ચૂકી." પછી કૂબામાંથી બહાર કાઢ્યા. ॥૩૪૦॥

૩૪૧. નેનપરના દેવજીભગતની અડગ શ્રદ્ધા

ગામ **નેનપરમાં દેવજીભગત** હતા અને કૃપાનંદસ્વામી તથા ગુણાતીતાનંદસ્વામી ત્યાં ગામડાં ફરવા ગયા હતા. પછી દેવજીભગત સ્વામી પાસે વાતું સાંભળવા બેઠા. અને રાતના દસ વાગ્યા એટલે

સ્વામી બોલ્યા જે, "હવે ઘેર જાઓ." ત્યારે ભગત કહે જે, "સ્વામી! તમે થાક્યા-પાક્યા સૂઈ જાઓ અને હું ઘેર જાઉં." સ્વામી કહે, "ઘેર જઈને શું કરશો ?" ભગત કહે, "વાળુની થાળી ઢાંકીને મેલી હશે અને ઘરનાં સૌ સૂઈ ગયાં હશે. તે હું ઘેર જઈ દીવો કરીને જોઈશ અને પછી વાળુ કરીને વાડીએ જાઈશ. ત્યાં જઈને નિયમની પાંચસેં માળા ફેરવીશ અને પછી ઊંઘને કહીશ જે, આવ. તે આવશે તો ઠીક, નહીંતો પછી સવાર સુધી માળા ફેરવીશ." પછી કૃપાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "સાંભળો ગુણાતીતાનંદસ્વામી ! આ ભક્તની શ્રદ્ધા કેવી છે !!" ॥૩૪૧॥

૩૪૨. દેવજીભગતનો દીકરો ધામમાં ગયો, પત્ની ઘી લઈ ગઢડા ગયાં

એક વખત દેવજીભગતનો દીકરો દેહ મેલી ગયો અને તેને ખરખરે સૌ લોક આવવા મંડ્યાં. પછી પોતે પોતાની વાડીએ જઈને બેઠા અને ઘરવાળીને ઘીનો ઘડો ભરીને ગઢપુર મોકલ્યાં. બાઈ ગઢપુર આવીને લીંબડા નીચે જઈને મહારાજને પગે લાગ્યાં. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "ભગત સુખી છે ?" બાઈ કહે, "મહારાજ ! ભગત તો સુખી હતા અને હવે વધારે સુખિયા કર્યા !" મહારાજ કહે, "એમ કેમ ?" ત્યારે બાઈ કહે, "એક દીકરો તમે દીધો હતો તેની ઉપાધિ હતી. તેને તમે ધામમાં તેડી ગયા !"

પછી તે વખતે મહારાજ થાળ જમતા હતા ને ઘીનો ઘડો લઈને મહારાજની પાસે મેલ્યો. ને તેમાંથી મહારાજ ઘી પોતાને હાથે જમવા લાગ્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "તમે સૌ માથાં મૂંડાવીને બેઠી છો અને દાદા ખાચરની એક વેંત જેવડી દીકરી મરી ગઈ, જેની વાંસે ઘણું રોયા કરો છો અને મને દૂધ પાવું પણ ભૂલી ગયાં !" એમ મોટીબા તથા લાડુબાને સંભળાવ્યું. અને "આને એક દીકરો હતો તે ધામમાં ગયો, તોપણ શોક ન પાળ્યો અને અમને જમવા સારુ ઘીનો ઘડો લાવ્યાં છે અને ભક્ત વાડીએ જઈને બેઠો !" ॥૩૪૨॥

૩૪૩. લંગાળાના માંડણભગતના નિયમની દૃઢતા

ગામ **લંગાળામાં માંડણ** કરીને હરિભગત હતો અને તે ગામમાં સાધુ ફરવા ગયા હતા. પછી તેઓને બીજે ગામ જવું હતું એટલે માંડણભગત ગાડું જોડીને તેઓને મેલવા માટે ગયા. અને આગળ રસ્તે ખડનાં ગાડાં ચાલ્યાં જતાં હતાં ને ખડના પૂળા બે તેમાંથી પડેલા. તે સાધુએ ઊતરીને લઈને ગાડામાં નાંખ્યા. ત્યારે માંડણભગત બોલ્યા જે, “સ્વામી ! આને શું કરશો ?” સાધુ કહે, “આપણે કાળુભાર નદીમાં નાહશું ત્યારે બળદિયાને ખવરાવવા કામ આવશે.” માંડણભગત કહે, “સ્વામી ! ખડ ગાડીમાંથી નાંખી દ્યો પછી હું ગાડું હાંકીશ ! અને જુઓ, આ ગૂંજામાં(ખીસામાં) પૈસા લાવ્યો છું. તે ગામમાંથી ખડ લાવીને મારા બળદિયાને ખવરાવીશ. અને મને આનંદ બ્રહ્મચારીએ વર્તમાન ધરાવ્યાં છે તે દિવસથી મેં કોઈની ખડની સળી પણ લીધી નથી.” પછી સાધુએ ખડ નીચે નાંખી દીધું ત્યારે ગાડું હાંક્યું. ॥૩૪૩॥

૩૪૪. લંગાળાના માંડણભગતની નિયમની દૃઢતા : દોરડું ન લીધું

એક વખત માંડણભગત પોતે ગાડું જોડીને પોતાને ખેતર જતા હતા અને ગાડા ઉપર તેની સ્ત્રી બેઠી હતી. તે રસ્તામાં કોઈનું સૂતરનું નાડું પડ્યું હતું. પછી બાઈએ હેઠે ઊતરીને તે નાડું લીધું. તે જોઈ માંડણભગત બોલ્યા જે, “તેં શું લીધું ?” બાઈ કહે, “કાંઈ નહીં.” ભગત કહે, “સાચું બોલ, નહિતર પાટુએ મારીને હેઠે નાંખુ છું !” બાઈ કહે, “એક નાડું પડ્યું હતું તે લીધું.” ભગત કહે, “નાંખી દે, નીકર તારા હાથનું અન્ન-જળ હરામ છે !” પછી નાડું નાંખી દીધા પછી ગાડું હાંકીને ખેતર ગયા. ॥૩૪૪॥

૩૪૫. પીપરલાના કાનાભગતે કોઈનું ન લેવાનો નિયમ પળાવ્યો

ગામ **પીપરલામાં કાનાભગત** કરીને પલેવાળ બ્રાહ્મણ હતા અને તે ખેતર ગયા હતા. પછી તેની સ્ત્રી બપોરે ભાત લઈને ખેતર જતી

હતી અને તેની સાથે તેનો એક નાનો છોકરો હતો. તેણે વેન કર્યું જે, "મા ! મને એક સાંઠો ભાંગી દે !" પછી બાઈએ કોઈકના ખેતરમાંથી જારનું એક રાડું ભાંગીને છોકરાને આપ્યું. પછી ખેતર ગઈ, ત્યાં કાનાભગતે પૂછ્યું જે, "તું પણે વાંકી કેમ વળી હતી ?" બાઈ કહે કે, "વાલીયે સાંઠાનું વેન કર્યું હતું, તેથી જારનું એક રાડું ભાંગીને આપ્યું હતું." ભગત કહે જે, "વાલીયો કહેશે કે, "તું કૂવામાં પડ્ય, તો તું કેમ પડતી નથી ? માટે તારા હાથનું ખાય તે હરામ ખાય ! અને એક ઉપવાસ કર તો તારા હાથનું ખાઉં." અને તે દિવસે ભગતે તેના હાથનું ખાધું નહીં અને બીજે દિવસે ઉપવાસ કર્યો ત્યારપછી ખાધું. ॥૩૪૫॥

૩૪૬. પીપરલાના કાનાભગતની અણહક્નું ન લેવાની દૃઢતા

એક દિવસ **કાનોભગત** મંદિર ગયા હતા અને ત્યાં કોઈ હરિભગત મગની ફળીયું(શીંગ ?) લાવ્યો હતો. પછી તે મંદિરમાં વહેંચતાં વધી. પછી તે કાનાભગતને આપી. તે લઈને ભગત ઘેર ગયા, ત્યારે તેની ઘરવાળી બોલી જે, "આપણા ખેતરમાં મગફળી નથી, ત્યારે તમે આ કેનું ખાતર પાડીને લાવ્યા ?" તે સાંભળી કાનોભગત એકદમ મંદિરે જઈ તે મગફળીવાળાને તેડીને ઘેર આવ્યા, ને બોલ્યા જે, "આ તારી કાકી કહે છે જે, તમે કેનું ખાતર પાડ્યું ?" પછી તે હરિભગત બોલ્યો જે, "કાકી ! એ તો હું મારે ખેતરથી લાવ્યો છું." ત્યારે બાઈ કહે, "ઠીક." ॥૩૪૬॥

૩૪૭. ગોપાળભગતે પત્નીને મારીને 'સ્વા.ના.' નામ લેવરાવ્યું

એક કણબી **ગોપાળ** કરીને હતો અને તેની સ્ત્રી કુસંગી હતી. પછી તે ખેતીનું કામ કરવા ગયો હતો. ત્યાં તે બાઈ બપોરે ભાત લઈને ગઈ, ત્યારે ગોપાળભગતે કહ્યું જે, "તું સ્વામિનારાયણ કહે તો રોટલો ખાઉં." બાઈ કહે, "હું કાંઈ કહેતી નથી." તેથી ભગત પોતાના પગમાંથી જોડો કાઢીને બાઈના માથામાં મારવા લાગ્યો અને કહ્યું જે, "કહે સ્વામિનારાયણ." એમ કહી પાંચ-સાત ખાસડાં માર્યાં. ત્યારે બાઈ કહે,

"સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ." એમ પાંચ-સાત વખત કહ્યું. ત્યારે ભગત ખાસડાં મારતો રહી ગયો. પછી તે બાઈની બુદ્ધિ સારી થવાથી વર્તમાન ધારીને સત્સંગી થઈ, ને પૂનમે પૂનમે ગઢડે આવતી. ॥૩૪૭॥

૩૪૮. લોયાના ઘેલા કોળીએ પરદ્રવ્ય પર ધૂળ નાંખી

ગામ **લોયામાં ઘેલો ભગત** કરીને કોળી હતા. તે ઓગણોતેરા કાળમાં વરતવા(નિર્વાહ કરવા; આજીવિકા માટે) માટે બન્ને સ્ત્રી-પુરુષ ઘેરેથી ચાલ્યાં. તે ચાલતાં ચાલતાં સુરત ગયાં. ત્યાં અશ્વિનીકુમારને આરે સડક ઉપર સોનાનો કોઈકનો તોડો પડ્યો હતો. તે જોઈ ઘેલાભગતે તેના ઉપર ધૂળ વાળી. અને તેની સ્ત્રી પાછળ ચાલી આવતી હતી. તે ભેળી થઈ ત્યારે પૂછ્યું જે, "તમે ત્યાં શું કામ ઊભા રહ્યા હતા ?" ભગત કહે, "ત્યાં સોનાનો તોડો પડ્યો હતો. તેમાં તારું મન લોભાય નહિ તેટલા સારુ ધૂળ વાળી." બાઈ કહે, "તમારો પગ વિષ્ટાવાળો થયો ના ? પડી ચીજ સામું આપણાથી જોવાય જ કેમ ? માટે તમારો પગ ધોઈ નાંખો !" તેટલીવારમાં કોઈ સ્વાર આવ્યો અને પૂછ્યું જે, "આટલા રસ્તામાં કાંઈ પડ્યું છે ?" ભગત કહે, "હા, એક સોનાનો તોડો પડ્યો છે. તેના ઉપર મેં ધૂળ વાળી છે." ત્યારે સ્વાર કહે, "ચાલો, મને દેખાડો."

પછી તેને તે તોડો દેખાડ્યો અને પછી તેને શેઠને ઘેર તેડી ગયો ને વાત કરી. ત્યારે શેઠ કહે, "તમે કેવાં છો અને ક્યાં રહો છો ?" પછી ભગત કહે, "અમે કાઠિયાવાડમાં રહીએ છીએ અને કોળી છીએ; અને સ્વામિનારાયણના સત્સંગી છીએ. અને ત્યાં દુકાળ પડ્યો છે, તેથી વરતવા સારુ અહીંયાં આવ્યાં છીએ." પછી તે બન્ને જણને શેઠે પોતાને ઘેર રાખ્યાં. અને દુકાળ ઊતર્યો ત્યારે તેને અન્ન-વસ્ત્રાદિક સારી રીતે દઈ ઘેર મોકલ્યાં. ॥૩૪૮॥

॥ જેના ઘરમાં બાઈને સત્સંગ ન હોય અને દૃઢ ટેક રાખી તે વાતો - ૮ ॥

૩૪૯. હળિયાદના માવજીભગતને સત્સંગની દૃઢતા

ગામ **હળિયાદ**માં **માવજી** કરીને હરિભગત હતો અને તેના ઘરનું માણસ બહુ કુસંગી હતું. તેનું જ્યારે ભાત લઈને ખેતર જાય ત્યારે ઉપર ડુંગળીનો ગાંઠિયો મેલીને જાય અને પાણીના ગોળામાં પણ ડુંગળી નાંખે. એક વખત ત્યાં ધર્માનંદસ્વામી પધાર્યા હતા.

પછી માવજીભગત પોતાને ઘેર સ્વામીને રસોઈ કરાવવા સારુ તેડી ગયા ને એક ઘરમાં સાધુ રસોઈ કરતા હતા. ત્યાં તે બાઈ આડી જઈને ઊભી રહી અને સાધુને કહ્યું જે, “મારો પીટ્યો, હવે ક્યાંથી નીકળશો ?” તેટલામાં માવજીભગતે આવીને બાવડે ઝાલીને તેને ઘરમાં ઘાલી. પછી સાધુ ત્યાંથી સીધું લઈને તેની વાડીએ ગયા અને ત્યાં રોટલા કરતા હતા. ત્યાં બાઈ પહોંચી અને સાધુને કહ્યું જે, “એ મારો પીટ્યો મુંડીયો..! તમે તો માવજીડાનો કેડ ન મૂક્યો ! પણ હું મારા પીટ્યા માવજીડાનું ઘર ભાંગીને જાઉં છું.”

પછી ધર્માનંદસ્વામીએ માવજીને કહ્યું જે, “જા, બાને પાછી વાળ ! અમે તો આ ચાલ્યા !” પછી માવજીભગત જઈને બાઈને પાછી વાળી આવ્યો અને સાધુ બીજી વાડીએ જઈને જમ્યા. અને માવજીભગતને દેહ મેલવાનો સમય થયો ત્યારે તે બોલ્યા કે, “મહારાજ મને તેડવા આવ્યા છે અને હું ધામમાં જાઉં છું.” ત્યારે તે બાઈ બોલી જે, “હું તમને મહિનાનું પાણી આપું છું.” માવજીભગત કહે, “તારું પાણી દે કોઈક ઢેઢને ! મેં તારું પાણી ઘણું પીધું.” એમ કહી પોતે દેહ મૂકી મહારાજનાં ધામમાં ગયા. ॥૩૪૯॥

૩૫૦. હળિયાદના માવજીની પત્ની પુત્ર પાંચાથી થાકીને સત્સંગી થઈ

માવજીભગતનો દીકરો પાંચો કરીને હતો. તે સત્સંગી થયો અને તેની મા કુસંગી હતી, એટલે અણગળ પાણી ભરતી. વળી તેથી તે છોકરો ગોળા ફોડી નાંખતો અને રાંધ્યાનાં વાસણ પણ ફોડી નાંખતો. એમ ઘણા દિવસ રંજાડ કરી. તેથી તે બાઈએ કાયર થઈને છોકરાને કહ્યું જે, "તું કહે તેમ કરું." ત્યારે છોકરો કહે, "સત્સંગી થા, તો તારા હાથનું ખાઉં !" પછી તે બાઈ ગઢપુર આવીને બાઈઓ પાસે વર્તમાન ધારીને સત્સંગી થઈ. ॥૩૫૦॥

૩૫૧. કંથારિયાના જીવાભગતનાં પત્ની સત્સંગી થયાં

ગામ **કંથારિયા**માં **જીવાભાઈ** કરીને કણબી હતા. તે સત્સંગી સારા હતા અને તેની ઘરવાળી બહુ કુસંગી હતી. અને પચ્છેગામના હરિજન છગનભાઈ તથા કેવળરામ ભટ્ટ તથા સુતાર કાળા વિગેરે સૌ વડતાલ જવા તૈયાર થયા અને ગામ કંથારિયે આવ્યા. અને જીવાભગતને કહ્યું જે, "ભાતું કરો વડતાલ જઈએ." ભગતે ઘરવાળીને કહ્યું જે, "ભાતું કરી દે, મારે વરતાલ જાવું છે." ત્યારે ઘરવાળીએ કહ્યું કે, "જવું હોય તો ઘોળ્યો જા..! (તિરસ્કારમાં-નફરતમાં વપરાતો શબ્દ) હું ભાતું નહિ કરી દઉં..!"

પછી જીવાભગતે સૌ હરિજનને કહ્યું જે, "તમે ઘડીક બેસો તો હું ભાતું કરી લઉં." પછી ભગતે ચૂલો લગાડીને તાવડામાં ગોળ તથા ઘી નાંખીને માંહે લોટ નાંખીને સુખડી કરીને ડબો ભરી લીધો. પછી ચાલતી વખતે પટારામાંથી રૂપિયા લીધા અને ચાલ્યા. ત્યારે બાઈ કાકડા મોડીને બોલી, "જો જાજે પીટ્યા હલુરનો જાતડો જાજે ને વળતડો વળીશ નહીં !" પછી ભગતે પાદર ગયા પછી સૌ હરિભગતને કહ્યું જે, "તમે અહીં ઘડીક બેસો તો હું ઘેર જઈ સંદેશો કહી આવું." જીવાભગત ઘેર

આવ્યા ત્યારે તે બાઈ છાણાં થાપતી હતી. તે સામી આવી અને તે ભગતને જોઈને બોલી જે, “ભગત કેમ પાછા આવ્યા ?” ભગત કહે, “તને કહેવા આવ્યો છું જે, તારાં બોલ જોતાં તો આ ગામનો ઝાંપો અને તારું મોઢું એ બે જોયા જેવું નથી, પણ હું છું નકટો, તેથી પંદર દિવસે પાછો આવીશ હો, ફિકર રાખીશ નહીં.” પછી તે બાઈ સત્સંગી થઈ અને પૂનમે પૂનમે ગઢપુર દર્શને જતી હતી. ॥૩૫૧॥

૩૫૨. શેડુભારના સવદાસે પત્નીનો વિરોધ હોવા છતાં સાધુને લોટ આપ્યો

ગામ **શેડુભાર**માં સાધુ મંદિર કરાવવા સારુ ગયા હતા અને એક દિવસ સાધુ ઝોળી માગવા જવા તૈયાર થયા. ત્યારે **સવદાસ** કરીને પટેલ હતા, તે બોલ્યા જે, “સ્વામી ! હમણાં ઝોળીએ જાવું રહેવા દ્યો. હું ઘેર જઈ આવું અને ઘરવાળી જો આઘીપાછી હશે, તો લોટની સૂંડલી ભરીને લાવીશ.” પછી તે ઘેર ગયો. ત્યારે તેની ઘરવાળી છાણાં થાપતી હતી. અને સવદાસ પટેલ ઘરમાં જઈ ઘંટીના ગાળા ઉપર લોટની ટોપલી પડી હતી, તે લઈને ભાગ્યા. અને તેની સ્ત્રી પાછળ દોડી અને કેડિયાની ચાળ ઝાલી રાખી. અને કહ્યું જે, “ક્યાં લોટ લઈને જાઓ છો ?” એમ કહીને કેડિયાની ચાળ તાણી. તે ટૂટી જવાથી બાઈના હાથમાં રહી, ને બાઈને આંચકો લાગ્યો તે પડી ગઈ. ને ભગત લોટની સૂંડલી લઈને મંદિરમાં આવ્યા. અને સાધુને કહ્યું જે, “લ્યો સ્વામી ! કેડિયાની ચાળ તો ટૂટી ગઈ, પણ લોટ લાવ્યે રહ્યો છું !” ॥૩૫૨॥

૩૫૩. મેંકડાના ઠારણ સોનીએ સંતને લોટ આપ્યો તેથી તેની પત્નીએ ગળે ફાંસો ખાધો

ગામ **મેંકડામાં ઠારણ સોની** કરીને હરિભગત હતા અને તેની ઘરવાળી બહુ જ કુસંગી હતી. તે સાધુને કોઈ દિવસ રસોઈ આપવા દેતી નહીં. પછી ત્યાં સાધુ ગયા ત્યારે ઠારણ સોનીએ કોઈ બીજી બાઈ

પાસે ઘઉં દળાવવા આપ્યા. અને ઠારણ સોનીની ઘરવાળી પાણી ભરવા ગઈ હતી. અને જેને ઘઉં દળવા આપ્યા હતા તે પણ પાણી ભરવા ગઈ હતી. તેને ઉતાવળ કરતી જોઈને ઠારણ સોનીની સ્ત્રી બોલી જે, "કેમ બહુ ઉતાવળ કરો છો ?" ત્યારે બાઈ કહે, "સાધુ આવ્યા છે તેના સારુ ઠારણ સોની ઘઉં દળવા આપી ગયા છે." સોનીની સ્ત્રી બોલી જે, "વોય મારો પીટ્યો..! મારાથી છાનું દઈ આવ્યો છે કે શું ! પણ જો હું ખરી હોઉં તો સાધુને ખાવા ન દઉં !"

પછી તે બાઈ પાણીનું બેડું લઈને ઘેર ગઈ ને ઘરમાં નાટે દોરડું બાંધીને ગળે ફાંસો ખાધો. તેટલામાં તેનો દીકરો ઘેર પાણી પીવા આવ્યો હતો. તેણે ઘરની સાંકળ વાસેલી જોઈને પાટુ મારીને કમાડ ખેડવ્યું; ત્યાં તો તેની માને ગળે ફાંસો નાંખેલો જોઈને એકદમ તેના બાપા પાસે દોડી ગયો અને કહ્યું જે, "બાપા ! બાપા ! મારી માએ ગળે ફાંસો ખાધો છે." પછી ઠારણ સોનીએ આવીને રાંઢવું કાપીને હેઠી ઉતારી અને ડોકમાંથી ગાળો કાઢી નાંખીને પૂછ્યું જે, "રાંડ ! આ શું કર્યું ?" બાઈ કહે, "મારા પીટ્યા ! મારાથી છાનો લોટ આપ્ય જ કેમ ?" ॥૩૫૩॥

૩૫૪. ખોરાસાના રાજાભાઈની પ્રેરક કથા

ગામ **ખોરાસામાં રાજાભાઈ** કરીને હરિભગત હતા. અને એક વાણિયાભાઈ સત્સંગી હતા. તેને રાજાભાઈએ કહી રાખેલું જે, "આપણા ગામમાં સાધુ આવે ત્યારે આપણે ઘેરથી સીધું લાવીને જમાડવા." પછી એક દિવસ રાજાભાઈ ખેતી કરવા ગયા હતા અને પાછળથી સાધુ આવ્યા હતા. પછી વાણિયો રાજાભાઈને ઘેર ગયો અને બાઈને કહ્યું જે, "સાધુ આવ્યા છે તે આટલા ઘઉં દળી આપો." ત્યારે બાઈ બોલી જે, "એવા સાધુ તો ઘણાય આવશે અને મારે નાનો છોકરો છે, તે નવરાશ નથી !" પછી વાણિયે દુકાનેથી સીધું લઈને સાધુને રસોઈ

કરાવીને જમાડ્યા ને સાધુ ઠાકોરને જમાડી, પોતે જમી બીજે ગામ ગયા.

પછી સાંજે રાજાભાઈ ખેતી કરીને ઘેર આવ્યા અને મંદિરમાં આરતી કરી ધૂન કરીને બેય જણા બેઠા. પછી વાણિયે કહ્યું જે, "રાજાભાઈ ! સાધુએ નારાયણ કહ્યા છે." રાજાભાઈએ કહ્યું જે, "સાધુ ક્યાં છે ?" વાણિયો કહે, "એ તો જમીને બીજે ગામ ગયા." પછી વાણિયે રાજાભાઈને વાત કરી જે, "ઘરમાં રહેવું અને ઘરનું માણસ સત્સંગી નહીં, એ કાંઈ સારું નહીં." ત્યારે રાજાભાઈ કહે, "શું થયું ?" પછી વાણિયો કહે, "તમારે ઘેર ઘઉં દળાવવા ગયો, ત્યારે ઘરનું માણસ આમ બોલ્યું જે, 'પોતે સત્સંગી થયા છે તે એવા સાધુ તો ઘણાય આવશે !' એમ કહીને લોટ દળી દીધો નહીં."

પછી રાજાભાઈ કહે, "તું એક કાગળ લખ !" પછી રાજાભાઈએ કાગળ લખાવ્યો. તેમાં પોતાની ઘરવાળીનું નામ લખાવ્યું અને માંહે હકીકત લખી જે, તમારો ભાઈ બહુ માંદો છે તેથી આ કાગળ વાંચીને ઘડી એક ઊભા રહેશો નહીં. પછી રાજાભાઈએ કહ્યું જે, "સવારમાં હું સાંતીને તૈયાર કરતો હોઉં ત્યારે તું એ કાગળ લઈને આવજે." પછી મંદિરમાંથી રાત્રીએ પોતે ઘેર ગયા અને તેમણે પોતાની માને વાત કરી જે, "મા ! આપણે આ રૂપાનું ઘરાણું છે તે બહુ સાચવવું પડે છે. માટે જો સોનાનું હોય તો એક જણું સાચવે." તે સાંભળીને રાજાભાઈની ઘરવાળી બોલી જે, "હા, તમે ઠીક કહો છો. બધું સોનાનું કરાવો તો હું એકલી સાચવું." રાજાભાઈ કહે, "સવારમાં સોની બોલાવીએ." બાઈ કહે, "મારા કાનમાં વેઢલાં(કાનનું ઘરેણું) છે તેને પણ સોનાનાં કરાવીએ."

પછી રાત્રે સૌ સૂઈ રહ્યા અને સવારે નાહીધોઈ પૂજા કરીને સાંતીડું તૈયાર કરતા હતા. તે વખતે વાણિયો કાગળ લઈને આવ્યો અને છેટેથી બોલ્યો જે, "રાજાભાઈ ઘેર છે ?" ત્યારે રાજાભાઈ કહે,

"હા, કેમ છે ?" શેઠ કહે, "તમારે સાસરેથી કાગળ આવ્યો છે." રાજાભાઈ કહે, "વાંચ જોઈએ, શું છે ?" તે વખતે રાજાભાઈની ઘરવાળી રોટલા ઘડતી હતી અને વાણિયે ઊંચે સાદેથી કાગળ વાંચ્યો. તે સાંભળી બાઈ ઘરમાંથી બહાર આવી, ને કહ્યું જે, "કાગળ વાંચો, માંહે શું લખ્યું છે ?" વાણિયે વાંચ્યું જે, "તમારા ભાઈ બહુ માંદા છે, માટે આ કાગળ સાંભળી અપીતપાણી અહીં પીજો."(પાણી પીવા રોકાવું નહીં) રાજાભાઈ કહે કે, "હું જાઉં ?" ત્યારે બાઈ કહે, "તમારું ક્યાં નામ છે ? મારું નામ છે." રાજાભાઈ કહે, "તારે નાનાં છોકરાં, તે ગાડું જોઈએ ના ?" બાઈ કહે, "મારે ગાડું જોઈતું નથી. હું તો ચાલીને જઈશ." પછી રાજાભાઈ કહે, "આપણે રાત્રે ઘરેણાં કરાવ્યાનો ઠરાવ કર્યો છે, તે તું જા, તો પછવાડે કોણ કરાવે ?" પછી બાઈ બોલી જે, "આ લ્યો, આ કાનના વેઢલા તમારી મેળે કરાવજો !"

પછી બે રોટલા પછેડામાં બાંધીને છોકરાંને કાખમાં તેડીને ચાલતી થઈ. અને રાજાભાઈએ તેની માને કહ્યું જે, "મા ! સંસાર હરામ છે ! મારે તો ગઢપુર જવું છે." તેની મા કહે, "ભા ! તું ત્યાં હું." અને બાઈ તો પોતાને પીયર પહોંચી. તે જોઈ તેની મા બોલી જે, "બેન! તું કેવી ?" ત્યારે બાઈ કહે કે, "આંહીંથી આવો કાગળ આવ્યો છે." તે સાંભળીને તેની મા બોલી જે, "કોઈક અદાવતીએ(ઈર્ષ્યાળુ, દ્વેષી) આવો ખોટો કાગળ લખ્યો અને ભાઈને મૂવો વાંચ્યો. અને તું ઘણે દહાડે આવી છો, તેથી એકાદ મહિનો તને નહિ જવા દઈએ.

અને અહીંયાં રાજાભાઈએ ઘરમાં જેટલી સામગ્રી હતી, તેટલી ગાડામાં ભરી અને ઘેર તાળું વાંસીને કૂંચી તથા ખેતરની ચોપડી, તેના ભાઈઓને આપી. અને કહ્યું જે, "હું તો ગઢડે સાધુ થવા જાઉં છું અને આ કુંચી તથા ખેતરની ચોપડી છોકરાની મા આવે તો આપજો." એમ

કહીને તેની માને ગાડામાં બેસારીને ગઢડે આવ્યા અને શ્રીજીમહારાજને સભામાં દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. અને મહારાજને કહ્યું જે, "મને સાધુ કરો અને મારી મા છે, તે તમો કહો ત્યાં રહે."

પછી મહારાજ કહે, "રાજાભાઈ ! તમારે સાધુ થાવું છે કે અમે કહીએ તેમ કરવું છે ?" ત્યારે રાજાભાઈ કહે, "મહારાજ ! તમે કહો તેમ કરવું છે." મહારાજ કહે, "તમારી મા, તે મોટીબાની સેવામાં રહે અને તમે પર્વતભાઈનાં છોકરાં મોટા થાય ત્યાં સુધી પર્વતભાઈનું સાંતી હાંકો."

પછી તેઓ અગત્રાઈમાં આવીને પર્વતભાઈનું સાંતી હાંકવા મંડ્યા અને રાજાભાઈનાં છોકરાં પણ તે ગામમાં રહેવા આવ્યાં હતાં. તે જ્યારે પોતાનો દીકરો સામો મળે ત્યારે અવળું જોઈ જતા. પછી પર્વતભાઈ કહે, "રાજાભાઈ ! ચાલો મહારાજનાં દર્શને જઈએ." ત્યારે રાજાભાઈ કહે કે, "મહારાજ કહે કે, 'રાજાભાઈ દર્શન કરવા આવે' ત્યારે દર્શને આવીશ; નીકર પર્વતભાઈનું સાંતી ખોટી થાય." ॥૩૫૪॥

૩૫૫. માનકુવાના મૂળજી તથા કૃષ્ણજીનો ત્યાગ-વૈરાગ્ય

ગામ **માનકુવાના**(કચ્છ) **મૂળજી** તથા **કૃષ્ણજી**, એ બે ભાઈઓ લેઉવા પાટીદાર હતા અને તે સાધુ થવાને માટે ચાલ્યા. તે વખતે તે બન્ને જણની સ્ત્રીઓ તેમની પાછળ ચાલી અને બહુ દુરાગ્રહ કરવા મંડી. ત્યારે બન્ને જણે વિચાર કર્યો જે, આપણને આ નિરાંતે પ્રભુ ભજવા દેશે નહીં. પછી પોતાની ઇન્દ્રિયું કાપીને(ભીષ્મક્રિયા કરીને) ઘા કરી નાંખ્યા અને કહ્યું જે, "લ્યો, આ તમારા ચોર." પછી તે બન્ને બાઈઓ નિરાશ થઈ પોતાને ઘેર પાછી આવી. અને બન્ને જણા પોતાની મેળે સાધુ થઈને ગઢપુર આવ્યા અને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા.

પછી મહારાજે તિરસ્કાર કરીને કહ્યું જે, "આ કોના સાધુ છે ? અહીંથી તેમને કાઢી મેલો." પછી બન્ને જણા ઘેલાને સામે

કાંઠે શંકરની દેરીએ રાત રહ્યા. અને રાતે મૂર્તિનાં કીર્તન બોલવા મંડ્યા. તે સાંભળવાને માટે શ્રીજીમહારાજ રાત બધી ગંગાજળિયા કૂવાને કાંઠે બેસી રહ્યા. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "આ કોણ કીર્તન બોલે છે ?" પછી નાજા જોગિયાએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે જે બે સાધુને કાઢી મેલ્યા તે છે." પછી મહારાજ કહે, "તેને બોલાવો." પછી તેઓને બોલાવ્યાં. ત્યારે મહારાજે દીક્ષા આપીને સાધુ કર્યા. પછી પોતાની પાસે રાખ્યા. ॥૩૫૫॥

૩૫૬. વાળાંક દેશના સામત પટેલને નિષ્ઠાની ખુમારી

વાળાંક દેશમાં **ચારદીકા** ગામમાં **સામત** કરીને આયર પટેલ હતા. તે પોતાના દીકરાની ઘરવાળીને તેડવા ગયા અને તેના દીકરાના સાસરિયાં કુસંગી હતાં. પછી તે સામત પટેલે કહ્યું જે, "તમારી દીકરીને અમારે ઘેર મોકલો." પછી તે બોલ્યો જે, "તમારા દીકરાને તો અમારી દીકરીનો ખપ નથી અને જો તમારે ખપ હોય તો તેડી જાઓ." તે સાંભળી સામત પટેલને મનમાં એમ થયું જે, 'અરર..! હું સ્વામિનારાયણનો ભગત અને મને આમ વચન મારે !' પછી પોતાની શિશ્ન ઇન્દ્રિને કાપીને,(ભીષ્મક્રિયા કરીને) તેના વેવાઈને આપીને કહ્યું જે, "આ લે, તેં મને વચન માર્યું ?" પછી તેનો વેવાઈ પગે લાગ્યો ને માફી માંગી. ॥૩૫૬॥

॥ જુદાં જુદાં ગામની પરચુરણ વાતો - ૮૧ ॥

૩૫૭. મહારાજે મોટા મોટા ગામધણીઓને સાધુ કર્યા

ગામ **ભુજના સુંદરજીભાઈ** તેમણે મહારાજને કહ્યું જે, “તમોએ રાંક રાંક મૂંડ્યા છે, પણ કોઈ ગામેતી મૂંડ્યો નથી.” તે ઉપરથી મહારાજે કાગળ લખીને સુરા ખાચર, સોમલા ખાચર, માંચા ખાચર વગેરે કાઠીઓને સાધુ થવાની આજ્ઞા કરી. અને સૌ સાધુ થઈ થઈને મહારાજ પાસે ભુજ ગયા. અને ભુજ જતી વખતે બોટાદમાંથી એક રાજગરનું ગાડું ભાડે કર્યું હતું અને ચાલતી વખતે કચ્છ દેશનાં ગાડાં બોટાદ આવ્યાં હતાં. તેની ખબર કાઠીઓને પડી જે, ‘આ કચ્છ દેશનાં ગાડાં છે તે સસ્તા ભાડે આપણને લઈ જશે. માટે આ ગાડાવાળાને પાછો વાળીએ.’

ત્યારે ગાડાવાળો કહે, “ઠાલું હાંકી આવું પણ પાછો વળું નહીં; નીકર મને ઠરાવેલું બધું ભાડું આપો.” એમ રકઝક કરતાં માતરા ધાધલે રાજગરને ધોલ મારી અને કહ્યું જે, “ગધીના ! પાછો વળ છ.. કે બીજી ઠઠાડું ?” રાજગર કહે, “વોય માળા, આ તો કાઠા દેખાય છે.” માતરો ધાધલ કહે, “આ બધાય કાઠી છે. તું જાણીશ મા જે ભગવાં પહેર્યાં છે માટે સાધુડા (છે).” તે જોઈ કચ્છના ગાડાવાળા બોલ્યા જે, “આપણે આને નહિ બેસારીએ તો આપણા પણ આવા હાલ થાશે.”

પછી ગાડાવાળા બોલ્યા જે, “મહારાજો ! આવો અકેક જણ બેસી જાઓ.” પછી ગામ વવાણીએ જઈને સૌ વહાણમાં બેસીને સામે કાંઠે જતા હતા અને વહાણમાં સ્વામિનારાયણનું ભજન કરતા હતા. ત્યારે વહાણના ખેવટ બોલ્યા જે, “આ તો માળા સ્વામિનારાયણિયા છે.” એમ કેટલોક વખત નિંદાના શબ્દ બોલ્યા. પછી સુરા ખાચર બોલ્યા જે, “ધીરજ રાખો બોલશો નહીં.” પછી બંદર આવ્યું ત્યારે માતરા ધાધલે

ઊભા થઈને ખારવાને ખૂબ પ્રહાર કર્યો. અને પછી સૌ વહાણમાંથી કૂદી કૂદીને નીચે ઊતરી ગયા. પછી સૌ ભુજ ગયા.

તે વખતે શ્રીજીમહારાજે હરિજનોને કહ્યું જે, "ચાલો, નવા સંત આવ્યા છે, તે સામા જઈએ." પછી મહારાજે વેશ બદલો કર્યો. એક કચ્છી ધોતિયું પહેર્યું અને કચ્છી અંગરખું પહેર્યું. કચ્છી જાડું લૂગડું માથે બાંધ્યું અને ડોકમાં મોટી બે-ચાર માળાઓ પહેરી અને હાથમાં રાઈફલ(મોટી બંદૂક) લીધી. અને સાધુને પડખે થઈને નીસર્યા અને બોલ્યા જે, "ભક્તો ! રામ રામ..!" ત્યારે સાધુએ કહ્યું જે, "રામ બા રામ !" પણ કોઈએ મહારાજને ઓળખ્યા નહીં. પછી મહારાજે બે-ચાર વખત "રામ રામ" કર્યા એટલે કોઈકે ઓળખ્યા જે, આ તો મહારાજ છે. પછી દંડવત કરીને મહારાજને પગે લાગ્યા અને સભા કરીને વિરાજમાન થયા.

પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "અમે કેવા શોભીએ છીએ ?" પછી કાઠી કહે કે, "મહારાજ ! તમે તો મોટા ભગત જેવા લાગો છો." મહારાજ કહે કે, "ભગતના હાથમાં રાઈફલ હોય ?" સાધુ કહે, "તમે તો મોટા જમાદાર જેવા લાગો છો." મહારાજ કહે, "જમાદારના ગળામાં માળા હોય ?" પછી સૌ ગામમાં આવ્યા અને સૌને જમાડ્યા. પછી મહારાજે સૌ હરિજનને કહ્યું જે, "આ બધા ગામેતી છે અને અમારી આજ્ઞાએ કરીને સૌ સાધુ થઈને આવ્યા છે. પછી થોડા દિવસ રાખીને સૌને રજા આપી જે, "અમારે વચને કરીને જેમ ત્યાગી થયા છો તેમ અમારી આજ્ઞાએ કરીને સૌ પાછા ઘેર જાઓ." તે આજ્ઞા પાળીને સૌ ઘેર આવ્યા ને સાંખ્યયોગી રહ્યા. અને એક માંચાભગતને મહારાજે સાથે રાખ્યા હતા.

પછી મહારાજ કહે, "વાટનાં વિઘન કહો." પછી મહારાજ કહે, "ઓલ્યા રાજગરને શા સારુ ધોલ મારી ?" ત્યારે માતરો ધાધલ

કહે, "ગધીનો પાછો નહોતો વળતો !" ત્યારે મહારાજ કહે, "ઓલ્યા ખારવાને શા સારુ માર્યા ?" ત્યારે માતરો ધાધલ કહે, "મહારાજ ! ભણે તમારો વાંકો બોલતો હતો." પછી મહારાજ બહુ જ રાજી થયા ને સૌને સમજાવીને ઘેર મોકલ્યા ને ભુજના હરિજન સૌ રાજી થયા જે, આ તો બધાય આજ્ઞા પરાયણ છે. ॥૩૫૭॥

૩૫૮. ભુજના સુંદરજીભાઈ મહારાજનાં વચને સાધુ થયા

એક વખત **ભુજ**ના રાજાનું ખાંડું હાલાર દેશમાં આવતું હતું. પછી **સુંદરજીભાઈ**એ ભુજના મંદિરમાં જઈને પૂછ્યું જે, "મહારાજ ક્યાં છે ?" ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, "મહારાજ તો સરધારમાં છે." પછી જગજીવનને સુંદરજીભાઈએ કહ્યું જે, "તમે આજ્ઞા આપો તો ખાંડા સાથે હું જાઉં." પછી જગજીવને કહ્યું જે, "તમે ખાંડા સાથે જાઓ ને હું રાજ સાચવું." પછી ખાંડું જે ગામ જતું હતું ત્યાં આવ્યું અને ત્યાં ગામના હરિભગતોને પૂછ્યું જે, "મહારાજ અહીંયાં છે ?" ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, "અહીંથી નજીક ગામ છે ત્યાં છે." પછી સુંદરજીભાઈએ સૌને કહ્યું જે, "મારે શંકરની માનતા છે અને અહીંથી ત્રણ ગાઉ દૂર ગામ છે ત્યાં તે શંકર છે. માટે હું દર્શન કરીને તુરત પાછો આવીશ." ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, "તમારી સાથે સગરામ અને પાંચ માણસ આવે." ત્યારે સુંદરજીભાઈએ વિચાર્યું જે, માણસ સાથે આવે તો તેઓ વાત કરે જે, ત્યાં તો સ્વામિનારાયણ હતા, પણ શંકર નહોતા. માટે એકલા જાવું તે જ ઠીક છે. પછી તેમણે કહ્યું જે, "મારે એવી માનતા છે જે, પગપાળા ચાલીને જાવું."

પછી સુંદરજીભાઈ સવારમાં વહેલા ઊઠીને સરધાર ગયા. તે વખતે શ્રીજીમહારાજ એક ઓરડામાં સભા કરી વિરાજમાન હતા અને સુંદરજીભાઈએ જઈને મહારાજને દંડવત કર્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "કોણ એ ?" ત્યારે સુંદરજીભાઈ બોલ્યા જે, "એ તો તમારો

દાસ.” ત્યારે મહારાજ કહે, “દાસ હો તો કહીએ તેમ કરે તે દાસ! પણ કહીએ ઉગમણો અને જાય આથમણો, એ દાસ નહીં.” ત્યારે સુંદરજીભાઈ કહે, “જેમ તમે કહો તેમ તૈયાર છું.” ત્યારે મહારાજ કહે, “થાઓ સાધુ !!”

પછી વાળંદને બોલાવ્યો અને હજામત કરાવવા બેસાર્યા અને દાઢી તથા મૂછ તથા ચોટલી સહિત મુંડાવી નાંખ્યું. પછી ભગવી ચાદર મહારાજે ઓઢાડી અને મહારાજે કહ્યું જે, “મુક્તાનંદસ્વામીનાં દર્શન કરી આવો.” પછી તે સૌ સાધુ જે જગ્યામાં ઊતર્યા હતા ત્યાં સુંદરજીભાઈ મુક્તાનંદસ્વામીને દર્શને ગયા. ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામીને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “આ શું કર્યું ?” સુંદરજીભાઈ કહે, “સાધુ થયો. કેમ કે, મહારાજ કહે તેમ કરીએ તો કલ્યાણ થાય. કાંઈ અમથું કલ્યાણ થાય નહીં !” પછી સ્વામી સુંદરજીભાઈનો હાથ ઝાલીને મહારાજ પાસે આવ્યા. પછી સ્વામીએ મહારાજને કહ્યું જે, “મહારાજ ! આ શું કર્યું ?” મહારાજ કહે, “સુંદરજીભાઈને સાધુ કર્યા.” સ્વામી કહે કે, “કાઠીઓને મૂંડ્યા છે તે કાઠિયાવાડમાં તો અમારો રોટલો ટાળ્યો અને કચ્છમાં અમારો રોટલો હતો તે જગજીવનને ખબર પડશે જે, ‘સુંદરજીભાઈને સાધુ કર્યા’ તો અમને ગોતી ગોતીને મારશે !” ત્યારે મહારાજ કહે, “કેમ કરશું ?” સ્વામી કહે, “પાછા ધોળાં વસ્ત્ર પહેરાવો.”

પછી મહારાજે ધોળાં વસ્ત્ર પહેરાવ્યાં. અને દાઢી-મૂછ ને ચોટલીએ મૂંડ્યાં હતાં તે નવાં કાંઈ જલદી આવે નહીં. પછી તેવે વેશે જે ગામ ખાંડું હતું ત્યાં ગયા. પછી સૌ કહેવા લાગ્યાં જે, “ મોટેરા થઈને આ શું અપશુકન કર્યા ?” પછી સુંદરજીભાઈ કહે, “શંકર પાસે ગયો અને પૂજારીએ કહ્યું જે, ‘હજામત કરાવ્યા વગર તમારી માનતા પૂરી નહીં થાય’ અને વાળંદ એવો અબૂઝ હતો તે ચોટલી સહિત પાડી નાંખી.” એમ ઉત્તર દઈને સમજાવ્યા. ॥૩૫૮॥

૩૫૯. નાજાની રક્ષા માટે શ્રીહરિ વડનગરથી જસદણ પધાર્યા

એક વખત **નાજા જોગિયા** જસદણ ગયા હતા. ત્યાં સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ ભજન કરતા હતા. તે સાંભળી જસદણના વાજસુર ખાચર બોલ્યા જે, "નાજા ! સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ કાણું ભણતો સે ?" નાજા જોગિયા કહે, "બાપુ ! સ્વામિનારાયણ ભગવાન છે, તેમનું ભજન કરું છું." દરબાર કહે, "સ્વામિનારાયણ ભગવાન છે?" નાજા જોગિયા કહે, "હા." દરબાર કહે કે, "તેઓ ક્યાં હશે ?" નાજા જોગિયા કહે, "તે તો કાંઈ ખબર નથી." દરબાર કહે, "કાલે સવારમાં જો ન આવે, તો તારા પગની ઘૂંટિયું ભાંગી નાંખું !"

તે વખતે શ્રીજીમહારાજ તથા મૂળજી બ્રહ્મચારી બન્ને જણ વડનગર વિસનગર હતા. પછી મહારાજ તેમનો સંકલ્પ જાણીને ત્યાંથી ચાલ્યા, તે સાંજ વખતે વઢવાણ પહોંચ્યા અને ચોમાસાને લીધે ભોગાવામાં બે કાંઠે પૂર આવેલું હતું. પછી મહારાજ કહે, "બ્રહ્મચારી ! તમે મને નહીં પહોંચો. માટે આ દેરીમાં બેસો." ત્યારે બ્રહ્મચારી કહે, "મહારાજ ! આટલી બધી શી ઉતાવળ છે ?" મહારાજ કહે, "બ્રહ્મચારી ! કાલ સવારમાં મારે જસદણ જવું છે. ને જો ન જાઉં તો નાજા જોગિયાના ઢીંચણ ત્યાંનો રાજા ભાંગી નાખે."

પછી મહારાજ ભોગાવો ઊતરીને વઢવાણ શહેરની બજારમાં નીસર્યા. તે વખતે એક શેઠ ભાણજી મેતો પોતાની મેડી ઉપર બેઠો હતો અને મહારાજની મૂર્તિમાંથી તેજની કીરણો છૂટતી હતી અને બજારમાં પ્રકાશ પ્રકાશ થઈ રહ્યો હતો. પછી શેઠે માણસ મોકલીને મહારાજને પોતાને ઘેર બોલાવ્યાં. પછી શેઠે મહારાજને પૂછ્યું કે, "ક્યાંથી પધારો છો ?" પછી મહારાજ કહે, "વડનગર વિસનગરથી આવીએ છીએ." ત્યારે શેઠ કહે, "તે વાત સત્ય ન હોય. કેમ કે, આવો ભેગાવો બે કાંઠે ચાલ્યો જાય છે તે જાનવર પણ ઊતરી શકે નહીં." ત્યારે મહારાજ કહે,

"તમને વિશ્વાસ ના હોય તો અમારા ગુરુ સામે કાંઠે શંકરની દેરીમાં બેઠા છે તેને બોલાવો."

પછી શેઠે ત્રાપા બાંધીને બ્રહ્મચારીને ત્યાં તેડાવ્યા અને બ્રહ્મચારી તે શેઠને ઘેર આવ્યા. અને શેઠની ઘરવાળી મછિયાવ ગામની હતી. તેમણે બ્રહ્મચારીને ઓળખ્યા જે, આ તો મૂળજી બ્રહ્મચારી છે અને આ તો મહારાજ છે. પછી સૌ મહારાજને પગે લાગ્યાં. અને બ્રહ્મચારીને ત્યાં મેલીને મહારાજ ચાલ્યા, તે સવારના ચાર વાગે જસદણ પહોંચ્યાં. મહારાજનાં નાજા જોગિયાએ દર્શન કર્યાં ને દંડવત કરી પગે લાગ્યા.

પછી મહારાજ બોલ્યા, "નાજા ! જા દરબારને ખબર કર જે, સ્વામિનારાયણ આવ્યા." પછી નાજા જોગિયાએ દરબારમાં જઈ, દરબારને જગાડીને કહ્યું જે, "બાપુ બાપુ ! સ્વામિનારાયણ પધાર્યા." દરબાર કહે, "આવ્યા ?" ત્યારે કહે, "હા." પછી મહારાજ તેમના દરબારમાં પધારતા હતા, તે રસ્તે જતાં જેલખાનું આવ્યું. તેમાં ચોર લોકો બધા રાડ્યું નાંખતા હતા. મહારાજ તે સાંભળીને બોલ્યા જે, "નાજા ! આ શું રોકકળ થાય છે ?" નાજા જોગિયા કહે, "મહારાજ! આ રાજ્યમાં જે ચોરી કરે તેના રાજા ઢીંચણ ભાંગી નાંખે છે. તે સૌના સંબંધી રોકકળ કરે છે." મહારાજ કહે કે, "આવો પાપી રાજા છે ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "આપણે પાછા વળો !" ત્યારે નાજા જોગિયા કહે કે, "પાછા વળશો તો મારા પણ આવા જ હાલ છે."

પછી મહારાજ દરબારમાં પધાર્યા અને દરબાર ઊઠીને મહારાજને પગે લાગીને બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમે ભગવાન ખરા ને નાજાની પ્રતિજ્ઞા રાખી." પછી મહારાજ કહે, "અમારે તમને નિયમ દેવા છે જે, ચોરને આવો દંડ ન દેવો." પછી રાજા કહે, "મહારાજ ! મારી વસ્તી કોળીની છે. તે જો આમ ન કરું તો કાંઈ રહેવા દે નહીં." પછી મહારાજનાં વચને કરીને દૈહિક દંડ દેવો બંધ રાખ્યો. ॥૩૫૯॥

૩૬૦. જસદણમાં સુરા ખાચરને એકાંતમાં સ્ત્રીનો યોગ થયો છતાં ડગ્યા નહિ

એક વખત **સુરા ખાચર** જસદણ ગયા હતા અને ત્યાંના રાજાએ એકાંતવાસમાં તેમને ઉતારો આપ્યો હતો. તે વખતે જસદણના રાજાએ વિચાર કર્યો જે, 'સુરા ખાચર સ્વામિનારાયણના ભક્ત છે, માટે આજ મારે તેની પરીક્ષા લેવી.' એવું ધારીને એક નિર્લજ સ્ત્રીને બોલાવીને કહ્યું જે, "તું સુરા ખાચરને આજ ધર્મમાંથી પાડ." પછી તે બાઈ રાત્રિના બાર વાગ્યે સુરા ખાચર જે ઘરમાં ઊતર્યા હતા ત્યાં ગઈ અને ખડકીએ જઈને બૂમ પાડવા માંડી જે, "દરબાર...એ દરબાર ! મારો દીકરો બહુ માંદો છે અને ઘરમાં ઓસડ છે તે મારે લેવું છે; માટે ખડકી ઉઘાડો."

પછી સુરા ખાચરે જઈને ખડકી ઉઘાડી અને બાઈ ઘરમાં જઈને નવસ્ત્રી થઈને ઊભી રહી. ત્યારે સુરા ખાચરે તરવાર કાઢીને તેનો ચોટલો ઝાલીને, તરવાર તેને ગળે અડાડીને કહ્યું જે, "બોલ્ય રાંડ ! કોણે શીખવ્યું છે ?" પછી બાઈ બોલી જે, "મને દરબારે શીખવીને મોકલી છે." પછી સુરા ખાચર તેને તે વખતે સ્વાર થઈને ચાલી નીસર્યા.

અને શ્રીજીમહારાજ ગઢપુર સવારમાં સભા કરીને બેઠા હતા ત્યાં મહારાજે વાત કરી જે, "અમારા એવા ભક્ત છે જે, એકાંતમાં સ્ત્રીનો જોગ થયો તોપણ લેવાણા નહીં." ત્યારે સૌએ પૂછ્યું જે, "આવા તમારા ભક્ત કોણ છે ?" મહારાજ કહે, "હમણાં દેખાડું." એમ વાત કરે છે ત્યાં તો સુરા ખાચર આવ્યા અને ઘોડી ઉપરથી ઊતરીને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "જુઓ, આ અમારા ખરા ભક્ત ! તેમને એકાંતમાં સ્ત્રીનો જોગ થયો પણ લેવાણા નહીં. તે આ આવ્યા છે તે." ॥૩૬૦॥

૩૬૧. બોટાદના મોના જોષીની મહારાજ સાથે રમૂજ

એક વખત શ્રીજીમહારાજ પીપળિયા ગામના પાદરમાં વિરાજમાન હતા અને **બોટાદથી મોના જોશીને** હરિભક્તોએ મહારાજને તેડવા મોકલ્યા હતા. પછી તેઓ ગામ પીપળિયે આવ્યા અને મહારાજને પગે લાગીને બોલ્યા જે, "મહારાજ ! અદે-ભગે-ગોદડે-હમીરે 'જે નારાયણ' કહ્યા છે અને તમને ત્યાં તેડાવ્યા છે." એમ કહીને તે બોલ્યો જે, "મહારાજ ! તમે ત્યાં આવજો અને હું પધારું છું !" મહારાજ કહે, "દેવ ! તમે પધારો અને અમે આવશું !"

વળી મહારાજને કહે જે, "મહારાજ ! અદે-ભગે જરૂર જરૂર કહ્યું છે, માટે તમે જરૂર જરૂર આવજો." એમ કહીને પછી ચાલ્યા. અને આઘા જઈને પાછા આવ્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ! મને સમાધિ કરાવો."

ત્યારે મહારાજ કહે, "દેવ ! તમે સમાધિમાં જ બોલો છો !" પછી મહારાજને પૂછ્યું જે, "હે મહારાજ ! આ ટૂંટિયું ક્યારે જાશે ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "દેવ ! તમારા દેહનો અંત આવશે ત્યારે જાશે !" પછી બોટાદ આવીને ભગા શેઠને વાત કરી. ત્યારે ભગા શેઠ કહે, "એમ શા સારુ પૂછ્યું ?" બ્રાહ્મણનો હેતુ એવો હતો કે, તિલક, ટોપી ને ટૂંટિયું, એ ત્રણે સાથે આવ્યું છે અને સાથે જશે. પછી છ મહિને તેણે દેહ મેલ્યો અને તેમના દેહનો અંત આવ્યો. ॥૩૬૧॥

૩૬૨. લાઠીદડના ભક્તોને ખંપાળી લઈને દર્શન માટે દોડતા જોઈ મહારાજે ઘોડી દોડાવી

શ્રીજીમહારાજ ગામ કારિયાણીએ પધારતા હતા અને **લાઠીદડ** ગામને પાદર નીકળ્યા. તે વખતે સૌ હરિજન ખળામાં ખળાનું કામ કરતા હતા. તે મહારાજનાં સ્વાર ભાળીને હાથમાં ખંપાળિયું લઈને મહારાજને દર્શને દોડ્યા. તે જોઈ મહારાજ બોલ્યા જે, "આ લોકો મારશે કે શું ?"

પછી મહારાજે માણકી ઘોડી દોડાવી મેલી અને કણબી સૌ સીમાડા સુધી ગયા, પણ મહારાજ ભેગા થયા નહીં; તેથી સૌ પાછા વળ્યા. ॥૩૬૨॥

૩૬૩. બરવાળામાં મહારાજે ઉતારો બદલ્યો

શ્રીજીમહારાજ ગામ **બરવાળે** પધાર્યા હતા અને ત્યાં ધર્મશાળામાં ઉતારો કર્યો. તે વખતે તે ધર્મશાળાનો રખવાળ આવ્યો અને બોલ્યો જે, "અહીંયાં કેના કહેવાથી ઊતર્યા છો ?" પછી મહારાજે સુરા ખાચરને કહ્યું જે, "સુરા ખાચર ! આપણે શિક્ષાપત્રી કરી અને આપણે લોપી. કેમ કે, તેના ધણીને પૂછ્યા વિના ઉતારો કર્યો; માટે સૌ તૈયાર થઈ જાઓ." પછી ત્યાંથી બીજી જગ્યામાં ઊતર્યા. ॥૩૬૩॥

૩૬૪. પોલારપરમાં પૈસાપાત્રની પ્રશંસા કરતા સંતને શ્રીહરિ વઢ્યા

એક વખત શ્રીજીમહારાજ ગામ **પોલારપર** પધાર્યા હતા. અને ત્યાં મહારાજ થાળ જમીને ચાલ્યા. તે વખતે ગામના રહીશ હરિજન સૌ મહારાજને વળાવવા સારુ આવ્યા હતા અને તેમના ભેગો એક પૈસાપાત્ર વાણિયો આવ્યો હતો અને એક સંત પ્રભુદાસ કરીને મહારાજ સાથે હતા. તેણે મહારાજને પડખે ચડીને બે-ચારવાર કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ શેઠ બહુ પૈસાવાળા છે." પણ મહારાજ કાંઈ જવાબ આપે નહીં. પછી બહુ વખત કહ્યું, ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "પૈસાપાત્ર હોય તો બટકાં ભર બટકાં !!" પછી તે સાધુ બોલતાં બંધ થયા અને સૌ હરિજન પાછા વળ્યા. ॥૩૬૪॥

૩૬૫. ભીમનાથમાં મહારાજે દસહજારની રુદ્રી અને ચોરાશી કરાવી

શ્રીજીમહારાજ **ભીમનાથ** પધાર્યા હતા અને સાથે ભગા શેઠ હતા અને **હીરો** કરીને મહારાજનો કોઠારી પણ હતો. પછી મહારાજે પોલારપરને ઝાંપે જઈને કાઠીઓ પાસે બંધૂકોના અવાજ કરાવ્યા. તે

સાંભળી બાવે તપાસ કરાવ્યો જે, કોણ આવે છે ? અને જ્યાં જોવે ત્યાં તો મહારાજને ભાળ્યા જે, આ તો સ્વામિનારાયણ આવે છે. પછી બાવે મહારાજનો ઉતારો કરાવ્યો ને મહારાજ શંકરનાં દર્શન કરવા જ્યારે ચાલ્યા, ત્યારે હીરો વાણિયો બોલ્યો જે, “મહારાજ ! મારી પાસે પચીસ રૂપિયા છે.” પછી મહારાજ બોલ્યા જે, “હીરા ! એકસો ને પાંચ રૂપિયા લાવ, મારે શંકરને મેલવા છે.” પછી ભગા શેઠે મહારાજને રૂપિયા આપ્યા, તે શંકરને પારે(આગળ,પથ્થરની પાળી) મેલ્યા.

પછી મહારાજે મહંતને કહ્યું જે, “અમારે રુદ્રી કરાવવા સારુ એકસોને આઠ બ્રાહ્મણ બેસારવા છે અને તેને પૂજા માટે પાથરણાં, આચમની, લોટા વિગેરે મંગાવો. અને ફરતા ગામથી સવારમાં બ્રાહ્મણોને બોલાવો.” પછી તમામ સામાન મંગાવ્યો ને બ્રાહ્મણોને બાવે બોલાવ્યાં. અને હીરો શેઠ મહારાજને કહ્યા કરે જે, “તમે આટલો બધો ખર્ચ કરો છો, પણ મારી પાસે કાંઈ નથી.” પછી ભગા શેઠે મહંતને કહ્યું જે, “આ હીરો જેટલું માંગે તેટલું મારે ખાતે માંડીને આપજો.” પછી મહારાજ કહે, “રુદ્રી પૂરી થઈ રહે પછી ચોરાસી કરવી છે.” પછી બાવે ફરતા ગામના બ્રાહ્મણોને બોલાવ્યાં અને રુદ્રીનો હોમ કરાવ્યો. પછી જ્યારે બ્રાહ્મણ જમવા બેઠા ત્યારે મહારાજે કાઠીઓને કહ્યું જે, “ચાલજો સૌ.” પછી સૌ ઘોડે સ્વાર થઈને મહારાજની સાથે ચાલી નીકળ્યા અને હીરો વાણિયો જઈને મહારાજની આડો ફર્યો જે, “મહારાજ ! દશ હજારનો ઉપાડ કર્યો છે અને ક્યાં જાઓ છો ?”

પછી મહારાજ બોલ્યા જે, “ઘોડાં જે દોડાવે નહીં તેનો બાપ હીરો !” અને ભગા શેઠ પણ મહારાજ સાથે ચાલી નીકળ્યા. પછી હીરો શેઠ નીલકા નદીને કાંઠે બહાવરો થઈને ફરતો હતો. ત્યાં એક શેઠ વેલમાં બેસીને નીસર્યો. તેણે હીરાને પૂછ્યું જે, “તું કોણ છો ?

અને કેમ ગાંડાની પેઠે ફરે છે ?" હીરો કહે, "સાહેબ ! હું વાણિયો છું અને અહીંયાં સ્વામિનારાયણ આવ્યા હતા ને દશ હજાર રૂપિયાનો ખર્ચ કરીને ચાલ્યા ગયા." ત્યારે શેઠ કહે, "તારે શું જોઈએ છે ? રૂપિયા જોતા હોય તો આ રહ્યા." એમ કહીને હજાર હજાર રૂપિયાની દશ કોથળીઓ વેલમાંથી હેઠી નંખાવી. ને જ્યાં જુવે ત્યાં તો વેલ બેલ કાંઈ ન મળે.

પછી તે હીરે બાવાના માણસને બોલાવીને તેની પાસે રૂપિયા ઉપડાવીને મહંતને આપ્યા. તેની પહોંચ હીરે લખાવી લીધી. પછી બ્રાહ્મણ જમતા હતા ત્યાં ગયો અને કેટલુંક કાચું સીધું વધ્યું હતું તે મહંત પાસે લઈને શંકરને અર્પણ કર્યું. પછી પોતે ઘોડીએ બેસીને રાતના બે વાગ્યે કુંડળ આવ્યો. તે વખતે શ્રીજીમહારાજ લઘુશંકા કરવા ઊઠ્યા હતા. તે હીરાને જોઈને મહારાજ બોલ્યા જે, "કોણ એ ?" હીરો કહે, "મહારાજ! એ તો હું હીરો." મહારાજ કહે, "તું અત્યારે કેવો ? ક્યાં ગયો હતો?" હીરો કહે, "મહારાજ ! શું 'ક્યાં ગયો હતો ?' એમ પૂછો છો ? તમે ભીમનાથ પધાર્યા હતા ત્યાં મહંત પાસેથી દશ હજાર રૂપિયાનો ઉપાડ કર્યો હતો." મહારાજ કહે, "સાચે કહેં હીરા, તેનું શું થયું ?" હીરો કહે, "એક શેઠ આવ્યો હતો તેમણે આપ્યા." ત્યારે મહારાજ કહે, "મર, આ ફેરે તેણે અમારું કામ કર્યું, તે ભલે કર્યું !" ॥૩૬૫॥

૩૬૬. ઝીંઝરમાં ખોડાભાઈએ મહારાજને રીંગણાં જમાડી સુખી થયા

પછી ત્યાંથી મહારાજ **ઝીંઝર** પધાર્યા અને **ખોડાભાઈ**ને ઘેર ઊતર્યા. પછી મહારાજ કહે, "ખોડાભાઈ ! રીંગણાંના ઓળા હોય તો જમીએ." ખોડાભાઈ કહે, "લ્યો મહારાજ, રીંગણા લઈ આવું." પછી ગામમાં એક કોળીએ રીંગણાંની વાડી કરી હતી. ત્યાં ખોડાભાઈ અરધો રૂપિયો લઈને રીંગણાં લેવા ગયા. અને વાડીવાળાને કહ્યું જે, "મને બે રીંગણાં આપ અને હું તને તેના બે આના આપું." વાડીવાળો

કહે, “આઠ આના આપો તોપણ મારે તમને રીંગણાં નથી દેવાં.” ખોડાભાઈ કહે, “આઠ આના લે પણ બે રીંગણાં આપ.” પછી કહે, “એક રૂપિયો આપો તોપણ ન આપું.”

પછી વાડીવાળાની ઘરવાળી બોલી જે, “બાપુને બે રીંગણાં આપો ને !” એમ કહીને તેણે બે રીંગણાં અપાવ્યાં. તે ખોડાભાઈ લાવ્યા ને મૂળજી બ્રહ્મચારીએ ઓળો કરીને મહારાજને થાળ કરીને જમાડ્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, “ખોડાભાઈ ! આજથી તમો વહેવારે સુખીયા થશો. કેમ કે, પૂર્વે તમે સેવકરામ નામે સાધુ હતા અને મેં તમારી ચાકરી કરી હતી, પણ તમે મને પાશેર અનાજ આપ્યું નહોતું, તે પ્રતાપે કરીને આવી સ્થિતિ છે.” ॥૩૬૬॥

૩૬૭. શામળિયા ચૈતન્યાનંદસ્વામી દત્તાત્રેયનો અવતાર છે

એક વખત શ્રીજીમહારાજ જૂનાગઢ પધાર્યા હતા અને સાથે સખામંડળ પણ હતું. પછી સૌ સખા ગુરુ દત્તાત્રયને પગલે દર્શને ગયા હતા અને ખોડાભાઈને નિદ્રા આવી તે સૂઈ રહ્યા. પછી સૌ દર્શન કરીને આવ્યા. ત્યારે ખોડાભાઈ બહુ પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યા અને કહ્યું જે, “મને જગાડ્યો નહીં ? મારે પગલાંનાં દર્શન કરવાં હતાં.” પછી મહારાજ કહે, “તમારે પગલાંનાં દર્શન કરવાં હતાં કે મૂર્તિમાનનાં ?” ત્યારે ખોડાભાઈ કહે, “મૂર્તિમાન હોય તો પગલાંનું શું કામ છે ?” ત્યારે મહારાજ કહે, “ગઢપુરમાં શામળિયા ચૈતન્યાનંદસ્વામી છે તે દત્તાત્રયનો અવતાર છે.” પછી ગઢપુર આવીને ચૈતન્યાનંદસ્વામીનાં દર્શન કર્યાં. ॥૩૬૭॥

૩૬૮. ખરડમાં તળાવ કાંઠે રોટલા જમ્યા ને પ્રસાદીના કરી આપ્યા

એક વખત મહારાજ કુંડળથી ચાલ્યા. ત્યારે રાઈબાઈ કહે, “મહારાજ ! ભાતું લેતા જાઓ.” પછી ભાતાનો ડબો મહારાજે નાજા જોગિયાને અપાવ્યો. અને દહીંની દોણી ભરીને રાઈબાઈએ આપી,

તે મહારાજે ગોવિંદસ્વામીને અપાવી. પછી ગોવિંદસ્વામી વિગેરે સંતો ખરડને પાદર જઈને એક તળાવની ઉગમણી પાળે જઈને ઊતર્યા. પછી મહારાજ ભાતું જમવા બેઠા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "નાજા ! ગોરસની દોણી કોને આપી છે ?" નાજો જોગિયો કહે, "મહારાજ ! ગોવિંદસ્વામીને આપી છે, પણ તેઓ ક્યાં હશે ?" એમ જ્યાં વાત કરે છે ત્યાં તો ગોવિંદસ્વામીએ તળાવની પાળે ચડીને જોયું એટલે છેટેથી મહારાજનાં દર્શન થયાં. પછી સ્વામી દહીંની દોણી લઈને મહારાજ પાસે આવ્યા.

પછી મહારાજે સૌને અરધો અરધો રોટલો અને ગોરસ આપ્યું. તે વખતે ત્યાંના ગરાસિયાના છોકરા રમતા હતા. તે બોલ્યા જે, "મહારાજ ! અમને પ્રસાદી આપો ને !" પછી મહારાજ કહે, "તમારે ઘેર ઘણા રોટલા છે, લાવોને, પ્રસાદી કરી આપું." પછી છોકરા ઘેર જઈને રોટલા લઈ આવ્યા. તેને મહારાજે પ્રસાદી કરીને પાછા આપ્યા. ॥૩૬૮॥

૩૬૯. ખરડમાં સંકલ્પવાળા સંતને ખીચડીમાં ઘી ઓછું આપ્યું અને નારદ તથા તુંબરુએ રાજી કર્યા

એક વખત મહારાજ ખરડ પધાર્યા હતા અને તળાવમાં ખીચડી કરી હતી. પછી એક સંતને સંકલ્પ થયો જે, 'આજ ખીચડી અને ઘી ખૂબ જમશું !' અને ખીચડી થોડી હતી તેથી મહારાજ ઘી ખૂબ પીરસતા હતા. પછી જે સંતે સંકલ્પ કર્યો હતો તેની પાસે મહારાજ પીરસતા પીરસતા આવ્યા અને તે સંતને જરાક ઘી આપ્યું. પછી મહારાજ ઉગમણી પાળે સભા કરીને વિરાજમાન થયા. તે વખતે નારદજી તથા તુંબરુ એ બંને જણ મહારાજને રાજી કરવા ગાયન કરવા આવ્યા હતા. તે ગાયને કરીને કચરાની બબે માણ્યું ફૂટી ગઈ. પછી મહારાજને રાજી કરી અદશ્ય થઈ ગયા. પછી મુક્તાનંદસ્વામી કહે, "મહારાજ ! એ કોણ હતું ?"

પછી મહારાજ કહે, "નારદજી ને તુંબરુ એ બેય અમને રાજી કરવાને સારુ આવ્યા હતા. તે રાજી કરીને ચાલ્યા ગયા." એમ કેટલાક દેવો પણ દિવ્યસ્વરૂપે આવતા હતા. ॥૩૬૯॥

૩૭૦. મહારાજે દૂધનો સંકલ્પ કર્યો ત્યાં ગાય દોડતી આવી

એક વખત ગામ ખરડમાં ગરાસિયાને ત્યાં મૂળજી બ્રહ્મચારીએ થાળ કર્યો. ત્યાં શ્રીજીમહારાજ જમવા બેઠા અને બોલ્યા જે, "દૂધ હોય તો જમીએ." ત્યારે હરિભગત કહે, "મહારાજ ! અત્યારે ઢોરાં બધાંય સીમમાં ચરવા ગયાં છે." અને મહારાજે દૂધનો સંકલ્પ કર્યો ત્યાં તો વગડામાંથી એક ગોરહેલ કરીને ગાય હતી તે દોડી. અને તેની પાછળ ભરવાડ પણ દોડ્યો આવ્યો. અને તે ગાય ડેલાની બારીમાંથી ફળીમાં આવી. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "આ ગાય આવી, દોવો !" અને પાછળ ભરવાડ આવીને બોલ્યો જે, "બાપુ બાપુ ! ગાયને ગમે તેમ હોય હું દોડી દોડીને થાક્યો, પણ પાછી વળી નહીં." પછી તેને કહ્યું જે, "મહારાજે દૂધનો સંકલ્પ કર્યો હતો તેથી તે ગાય આવી છે." પછી ગાયને દોહીને શ્રીજીમહારાજને દૂધ જમાડ્યું અને ગાય શ્રીજીમહારાજને અર્પણ કરી. ॥૩૭૦॥

૩૭૧. રોજકામાં મહારાજે કરણા ગઢવી અને તેના પિતાને સત્સંગી કર્યા

પછી મહારાજ ગામ **રોજકે** પધાર્યા હતા અને ત્યાં ગામને પાદર છોકરાં રમતાં હતાં. તેમાં દેવાઈત ગઢવીનો દીકરો **કરણો** કરીને હતો. તેને શ્રીજીમહારાજે વર્તમાન ધરાવ્યાં. તે જોઈ એક છોકરો દેવાઈત ગઢવી પાસે ગયો અને કહ્યું જે, "બાપુ બાપુ ! કરણાને સ્વામિનારાયણે પાડ્યો કે પાડ્યો." તે સાંભળી દેવાઈત ગઢવી પાદર આવ્યા અને પોતાના પુત્રને બથમાં ઘાલીને પૂછવા માંડ્યા જે, "બાપ કરણા ! તને સ્વામિનારાયણે પાડ્યો, એ વાત સાચી ? અને તને કાંઈ માથું કે પેટમાં

દુઃખે છે ?" છોકરો કહે, "ના ના, મને તો મહારાજે વર્તમાન ધરાવ્યાં અને સત્સંગી કર્યો !" પછી દેવાઈત ગઢવી પણ સત્સંગી થયા. ॥૩૭૧॥

૩૭૨. રોજકાના કરશનજી કોઠારીનો મગદળ કૂતરાં ખાઈ ગયાં

શ્રીજીમહારાજ રોજકાને પાદર રાત રહ્યા હતા અને સાથે સંત તથા પાર્ષદ હતા અને કરશનજી કરીને મહારાજનાં કોઠારી પણ હતા. તેની સાથે મગદળનો ડબો ભરેલો હતો તે રાત્રીએ કૂતરાં આવીને ખાઈ ગયા. પછી તે સવારમાં જાગીને પાળાને ખીજવા માંડ્યો જે, "તમે મારો મગદળ ખાઈ ગયા." એમ તાણી તાણીને રાડ્યો પાડવા માંડ્યો અને શ્રીજીમહારાજ પોઢી ગયા હતા. પછી નિષ્કુળાનંદસ્વામી કીર્તન બોલ્યા જે,

તારી અખિયામાં ઝાઝી રીસ રે તને મગદળ ભાવે,
ચોર નહીં એ તો શ્વાન જ જાણે; પાળાને મ ખીજે મ ખીજે.

એ આખું કીર્તન બનાવીને બોલ્યા. ॥૩૭૨॥

૩૭૩. ગાંફમાં ગોવિંદ પટેલની પત્ની પાસે કળથી રસોઈ કરાવી

પછી ત્યાંથી સાબદા થઈને ગામ **ગાંફ** પધાર્યા અને તે ગામના પાદરમાં ઘોડા પાતા હતા. તે વખતે **ગોવિંદ પટેલ** બળદ પાવા આવ્યા હતા. તેણે મહારાજને આગ્રહ કર્યો. ત્યારે મહારાજ કહે, "અમારે દરબારમાં ઊતરવું છે." પટેલ કહે, "ના મહારાજ, આજ તો મારા મેમાન થાઓ." પછી તેણે મહારાજને પોતાને ઘેર પધરાવીને ઘોડાને ગમાણે બંધાવ્યાં ને ઘાસ નંખાવ્યું. અને મહારાજને ઢોલિયો ઢળાવીને ઉપર ગોદડું પાથરી આપ્યું. પછી ઘરમાં જઈને ઘરવાળીને કહ્યું જે, "મહારાજ પધાર્યા છે. તેમને માટે લાપશી કર !" તે સાંભળી બાઈ હાથમાં લાકડાનો ડંડીકો લઈને પાછળ દોડી અને કહ્યું જે, "મારા પીટ્યા ! તું તો અસૂર્યા(ટાણા વિના) આવા કેટલાક લઈને આવીશ ?" તે રકઝક બધી મહારાજે સાંભળી.

પછી પટેલ મહારાજનાં ઢોલિયા પાસે બેસી ગયા. ત્યારે મહારાજે પૂછ્યું જે, "કેમ છે પટેલ ?" પટેલ કહે, "મહારાજ ! ઘરનું માણસ કલોગું(ખરાબ) છે." પછી મહારાજ ઢોલિયેથી ઊતરીને ઘરમાં પધાર્યા અને બોલ્યા જે, "અહોહો ! આ તો કેશવ પટેલની દીકરી ! તે અમારી દીકરી !" પછી તેની સાત પેઢીનાં નામ કહી સંભળાવ્યાં. તે સાંભળી બાઈ બોલી જે, "અહો ! આ તો મારા બાપ ઘેર આવ્યા ! અને મારો પીટ્યો ! મારા બાપ પાસે મારું વાંકું બોલ્યો જે, ઘરનું માણસ કલોગું છે !"

પછી તેની હેતવાળી બે-ચાર બાઈઓ હતી તેને બોલાવીને કંસાર વિગેરે રસોઈ કરાવીને મહારાજ તથા પાર્ષદ વિગેરેને જમાડ્યા. અને પટારા ઉઘાડીને નવાં ગાદલાં તથા નવાં ગોદડાં કાઢીને મહારાજ તથા સખાને પાથરી આપ્યાં. અને વાળંદને બોલાવીને સારી રીતે ચાકરી કરાવી. પછી મહારાજ સવારે ચાલવા તૈયાર થયા. ત્યારે બાઈ બોલી જે, "મહારાજ ! જમ્યા વગર ચાલવા નહીં દઉં !" મહારાજ કહે, "બાપ દીકરી ! અમારાથી રોકાવાય એમ નથી !" પછી બાઈ બોલી જે, "મહારાજ ! જ્યારે અહીંયાં પધારો, ત્યારે મારે ઘેર પધારજો !" મહારાજ કહે, "બહુ સારું."

પછી બાઈ કહે, "મહારાજ ! પટેલ તો મારો પીટ્યો, ઘરલજામણો છે, તે મારું વાંકું બોલ્યો !" પટેલે ઊભા ઊભા સાંભળીને મનમાં વિચાર કર્યો જે, 'ઘરલજામણો ભલે થયો, પણ મહારાજનો સત્કાર તો થયો !' પછી સૌ હરિજન મહારાજને વળાવવા આવ્યા. તેમને મહારાજે પાછા વાળ્યા, પણ પટેલ પાછા વળ્યા નહીં. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "પટેલ, હવે પાછા વળો. આ ફેર તો જેમ તેમ કરીને પાર પાડ્યું પણ વખત વગરનું આવું કામ કોઈ દિવસ કરશો નહીં." પછી પટેલ પાછા વળ્યા. ॥૩૭૩॥

૩૭૪. ખરડમાં પૂતનાએ મારેલાં બાળકોને સ્વર્ગમાં મોકલ્યાં

ગામ **ખરડ**ને પાદર શ્રીજીમહારાજ તથા મૂળજી બ્રહ્મચારી સવારના પહોરમાં નીસર્યા. તે વખતે આકાશમાંથી હજારો છોકરાં આવ્યાં. તેને મહારાજે કમંડળમાંથી પાણી છાંટ્યું, તે વિમાનમાં બેસીને દેવલોકમાં ગયાં. તે જોઈ મૂળજી બ્રહ્મચારીએ પૂછ્યું જે, "એ કોણ હતાં ?" મહારાજ કહે, "શ્રીકૃષ્ણને ભરોસે પૂતનાએ વ્રજમાં બાળક માર્યાં હતાં તે અમારે દર્શને આવ્યાં હતાં. તે બધાંને દેવલોકમાં મોકલ્યાં, તે પછી સત્સંગમાં જન્મ લઈને અક્ષરધામને પામશે." ॥૩૭૪॥

૩૭૫. ગાંફમાં વસ્તા રાવળની માએ મહારાજને તર કાઢીને દહીં આપ્યું અને સત્સંગ થયો

શ્રીજીમહારાજ **ગાંફ**માં પધાર્યા હતા અને સાથે સંત હતા. ને ત્યાં **વસ્તા રાવળ**ને ઘેર રસોઈ કરાવી હતી. પછી મહારાજ થાળ જમીને સંતને પીરસવા મંડ્યા. તે વખતે વસ્તા રાવળની મા, તેણે દોણા ઉપરથી દહીંની તર કાઢી કાઢીને એક મોટું દોણું ભર્યું. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "લાવો ડોશી દોણા !" પછી ડોશી મહારાજને દોણું આપવા મંડ્યાં. એમ પીરસતાં પીરસતાં મહારાજે બધું દહીં ખૂટાડી દીધું. પછી મહારાજ કહે, "લાવો ડોશી ઓલ્યું દોણું !!"

પછી તે તરનું દોણું ભર્યું હતું તે મહારાજને આપ્યું. પછી મહારાજ કહે, "રાખો ડોશી." પછી તે બાઈને સત્સંગ થયો અને એકસો રૂપિયા લઈને ડોશી ગઢપુર રસોઈ દેવા આવ્યાં. ત્યારે મહારાજે સભામાં વાત કરી જે, "આ ડોશીએ દહીંની તર ઉતારી લઈને એક દોણું ભરી રાખ્યું હતું, તેના ધણી સો રૂપિયા લઈને રસોઈ દેવા આવ્યા છે." તે સાંભળી ડોશી બોલી જે, "મહારાજ ! તે દહાડે હું તમારો મહિમા સમજતી નહોતી." ॥૩૭૫॥

૩૭૬. પચ્છમના જાદવજી ત્રવાડીને મહારાજ ધામમાં તેડી ગયા

મહારાજ ગાંફથી **પચ્છમ** પધાર્યા અને ત્યાં **જાદવજી** કરીને ત્રવાડી બ્રાહ્મણ હતા. તે માંદા હતા. તેને જોવા માટે મહારાજ તેને ઘેર પધાર્યા. પછી પાણીનો કળશિયો ભરીને લાવ્યા ને મહારાજને કહે, "મહારાજ ! આમાં ચરણારવિંદ બોળી દ્યો." મહારાજ કહે, "અમે બ્રાહ્મણને ચરણારવિંદ બોળી આપતા નથી." પછી હાથનો અંગૂઠો બોળી આપ્યો અને મહારાજ ચાલી નીકળ્યા. તે પચ્છમને સીમાડે જઈને મહારાજે ઘોડીને પાછી વાળી અને પચ્છમ સામું મોઢું કરીને ઊભી રાખી. પછી મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! કેમ ઊભા રહ્યા ?" મહારાજ કહે, "જાદવજી ત્રવાડીએ અત્યારે દેહ મેલ્યો, તેને અક્ષરધામમાં મેલ્યા." અને જાદવજી ત્રવાડી ત્યાં બોલ્યા જે, "શ્રીજીમહારાજ મને માણકી ઘોડી ઉપર ચડીને તેડવા પધાર્યા છે." એમ કહીને દેહ મેલ્યો. ॥૩૭૬॥

૩૭૭. કમિયાળામાં મહારાજે નવો શીરો કરાવી સંતને જમાડ્યા

ત્યાંથી મહારાજ **કમિયાળા** પધાર્યા અને હરિજનોએ શીરાની રસોઈ કરાવી હતી. તે જમતાં જમતાં સંતને ચોકે શીરો થઈ રહ્યો. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "જાઓ, બ્રહ્મચારીને ચોકે જઈને પૂછી જુઓ." તે વખતે આનંદસ્વામી તથા વાસુદેવસ્વામી મહારાજની સાથે(સેવામાં) હતા. તે બન્ને જણે શીરો કર્યો હતો અને ઘરમાં ધુમાડો બહુ થયો. તેથી શીરો કાચાપાકાની ખબર ન રહી. પછી પાણી નાંખીને તરત હેઠો ઉતાર્યો અને મહારાજે પૂછ્યું જે, "આનંદબ્રહ્મચારી ! શીરો છે ?" બ્રહ્મચારી કહે, "હા મહારાજ ! માખણ જેવા બે તાંસ ભર્યા છે." પછી બેઉ જણ ઉપાડીને શીરો મહારાજ પાસે લઈ ગયા. અને મહારાજે હાથમાં લઈને જોતાં કાચો લાગ્યો. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "તાવડા માંડો તાવડા માંડો. આ તો બ્રાહ્મણના કર્યા બ્રાહ્મણ ખાય, કાં ભેંશ ખાય !" એમ મહારાજે કહ્યું અને બીજો શીરો કરીને સંતને જમાડ્યા. ॥૩૭૭॥

૩૭૮. ભાલમાં મહારાજે પોતાની પછેડી ફાડીને સંતને પગે બંધાવી

પછી મહારાજ ત્યાંથી ચાલ્યા તે ભોળાદ અને બોરુ વચ્ચે એક **ઓઝાકુઈ** આવે છે ત્યાં ખીજડો છે. તે ઉપર સંતોએ પોતાની ભીની ચાદરો કરીને નાંખી અને છાંયે મહારાજને પધરાવ્યા. પછી થોડીકવાર થઈ એટલે મહારાજ લઘુશંકા કરવા પધાર્યા. તે મહારાજનાં પગ તાપના દાઝવા મંડ્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "આવા પગબળણામાં મારા સાધુ ઉઘાડે પગે ચાલે છે !!" પછી પોતાની પછેડી હતી તે ફાડી ફાડીને સંતને પગે બાંધવા આપી. પછી સુરા ખાચર તથા સોમલા ખાચર વિગેરે પાર્ષદોએ પોતાનાં વસ્ત્ર ફાડીને સંતોને પગે બાંધવા આપ્યાં. ॥૩૭૮॥

૩૭૯. બોરુમાં તળાવને કિનારે શ્રીહરિએ મર્મની વાત કરી

એક વખત મહારાજ **બોરુ**ને પાદર પધાર્યા અને ત્યાંના તળાવમાં સૌ હરિજન સાથે સ્નાન કરવા પધાર્યા. ત્યારે અમદાવાદવાળા દામોદરભાઈ બોલ્યા જે, "એ હરિભક્તો ! તમારા ઉતારા સાચવજો, નહીંતર ચોર લઈ જશે !" પછી મહારાજ નાહીને તળાવને કાંઠે દેરી છે ત્યાં પધાર્યા. અને દામોદરને કહ્યું જે, "તમે શું કહેતા હતા ?" દામોદરભાઈ કહે, "મહારાજ ! તમારા ઉતારા સાચવજો !' એમ હરિભક્તને કહેતો હતો." મહારાજ કહે, "આ તો બધાય અક્ષરના મુક્તો છે અને હરિભક્ત તો હવે થાશે." એવી રીતે દામોદરભાઈને મહારાજે વાત કરી. ॥૩૭૯॥

૩૮૦. બોરુમાં પર્વતભાઈને કહ્યું, પંચ વર્તમાન પાળે તેનું કલ્યાણ

એક વખત મહારાજ **બોરુ**ને પાદર તળાવની પાળે દેરી છે, ત્યાં સવારમાં નિત્યવિધિ કરવા બેઠા હતા. તે વખતે મયારામ ભટ્ટ તથા પર્વતભાઈ વિગેરે દોઢસો માણસનો સંઘ ત્યાં આવ્યો. અને મહારાજને પગે લાગીને પર્વતભાઈ બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમે કહો તે તમને

હું આપું." તે સાંભળી મહારાજ બોલ્યા જે, "અનંત કોટી બ્રહ્માંડ છે તે મારે આધારે છે. હવે તે બહાર હોય તો તે મને આપો !"

ત્યારે પર્વતભાઈ બોલ્યા જે, "તમે કહો તેમ કરું." ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "અમારાં પાંચ શુકન(વચન-નિયમ) પાળો તો તમારું કલ્યાણ." પર્વતભાઈ બોલ્યા જે, "સૌ પાળતા હોત તો તમે શું પળાવત ?" મહારાજ કહે, "હું તમને છૂટી મેલત, જે ન પાળે તેનું કલ્યાણ." તે ઉપર મહારાજે વાત કરી જે, "પરશુરામ થઈ ગયા, તેમણે ક્ષત્રિને મારીને લોહીના કુંડ કર્યા અને કહ્યું જે, 'આમાં જે નાય તેનું કલ્યાણ.' પછી જેણે માન્યું તેનું કલ્યાણ કર્યું." તેમ મહારાજ કહે જે, "જો સૌ પાળતા હોત તો હું તેને છૂટી મેલત જે, ન પાળે તેનું કલ્યાણ. આ તો નથી પાળતા તે મારે પળાવવાં છે." ॥૩૮૦॥

૩૮૧. વારણામાં પુતળીબાઈને ત્યાં ખીચડી જમતાં મનુષ્યલીલા

પછી મહારાજ ગામ **વારણે** પધાર્યા અને ત્યાં પ્રશ્નોરા બ્રાહ્મણ **પુતળીબાઈ** હતાં. અને તેને ઘેર રાત્રે મહારાજ ખીચડી જમવા પધાર્યા ને પાટલા ઉપર બેસારીને ખીચડી ને દૂધ પીરસ્યું. પછી મહારાજ જમતાં જમતાં મનુષ્યચરિત્ર કરવા લાગ્યા જે, થોડીક ખીચડી જમણી કોર કાઢે ને થોડીક ખીચડી ડાબી કોર કાઢી નાંખે. તે જોઈ ડોશી બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! તમને ખીચડી જમતાં આવડતી નથી, તો કલ્યાણ શી રીતે કરશો ?" મહારાજ કહે, "પુતળીબાઈ ! કલ્યાણ તો હું આમ કરું !" એમ કહીને મહારાજે હાથની ચપડી વજાડી. તે ભેળી પુતળીડોશીને સમાધિ થઈ અને અક્ષરધામમાં ગયાં. ત્યાં દિવ્ય સિંહાસન ઉપર મહારાજને બેઠેલા દીઠા.

પછી મહારાજ કહે, "પુતળી ! હું કલ્યાણ કરું એવો ખરો કે નહીં ?" પુતળીબાઈ કહે, "મહારાજ ! મારું તો શું પણ અનેક જીવનાં કલ્યાણ કરો એવા તમે છો !" પછી ડોશી સમાધિમાંથી બહાર આવીને

જુએ છે તો ત્યાં મહારાજને ખીચડી જમતા જોયા. પછી પુતળીડોશી મહારાજનાં પગમાં પડીને પગે લાગી. ॥૩૮૧॥

૩૮૨. વટામણના રતનજી બાપુનો અદ્ભુત ત્યાગ

પછી મહારાજ ગામ **વટામણ** પધાર્યા અને ત્યાં **રતનજી બાપુ**ની ઘરવાળીનું તેરમું હતું. પછી મહારાજ ત્યાં જમીને ચાલ્યા. તેમને સૌ હરિજનો વળાવવા ગયા. તેમને મહારાજે પાછા વાળ્યા, પણ રતનજી બાપુને મહારાજે કહ્યું નહીં જે, 'તમે પાછા વળો.' પછી આગલે ગામ મુકામ કર્યો. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "રતનજી બાપુ ! તમે આવ્યા છો કે શું ?" રતનજી બાપુ કહે, "તમે સૌને પાછા વળવાનું કહ્યું અને મને કહ્યું નહીં જે, તું પાછો વળ." મહારાજ કહે, "હવે..?" રતનજી બાપુ કહે, "જેમ તમે કહો તેમ કરું."

પછી રતનજી બાપુ ત્યાગી થઈને મહારાજ ભેળા રહ્યા. અને પોતે તો ત્રણ લૂગડાંભેર આવ્યા હતા, તોપણ પોતાના મનમાં એમ થયું નહીં જે, પછવાડે ઘેર કેમ થયું હશે ? એવા નિશ્ચયવાળા હતા. ॥૩૮૨॥

૩૮૩. વસોમાં તળાવની પાળે બ્રાહ્મણોને વસ્ત્રાલંકારનું દાન

એક વખત શ્રીજીમહારાજ ગામ **વસો** પધાર્યા હતા. ત્યાં તળાવની પાળ ઉપર દેરી છે, ત્યાં વિરાજમાન થયા હતા. તે ઠેકાણે વેદિયા બ્રાહ્મણ આવીને વેદ બોલ્યા. ત્યારે શ્રીજીમહારાજે રાજી થઈને, પોતાને માથે સોનેરી નવઘરું(જરિયાની મોળિયું; ભારે કસબી ફેંટો) બાંધ્યું હતું, તે આપ્યું. અને કેડ્યે ભારે રેંટો બાંધ્યો હતો તે છોડીને આપ્યો અને કેડિયું ઉતારીને દીધું. પછી કોટમાં પાંચસેં રૂપિયાની ઊતરી હતી તે આપવા મંડ્યા; ત્યારે સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તે મારી છે." ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "તારી હોય તે લે, નીકર બ્રાહ્મણને આપી દઉં છું !" એમ બ્રાહ્મણ ઉપર પ્રસન્ન થઈને પોતાનાં વસ્ત્રાદિક અલંકાર આપ્યાં. ॥૩૮૩॥

૩૮૪. વડતાલમાં છોકરાં પ્રસાદીના જળમાં નાહ્યાં ને ચક્રવર્તી થયા

મહારાજ **વરતાલ**માં રામપ્રતાપભાઈના બંગલામાં વિરાજમાન હતા અને પોતે કળશિયે જઈ આવીને સ્નાન કરવા બેઠા. તે વખતે ખળખળિયાવાળી ચોકડીમાંથી નીચે પાણી પડતું હતું. તેના નાળવે કોળીનાં છોકરાં નાહતાં હતાં અને બોલતાં હતાં. પછી શ્રીજીમહારાજે મૂળજી બ્રહ્મચારીને કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી ! આ કોલાહલ શેનો થાય છે ?" બ્રહ્મચારી કહે, "મહારાજ ! કોળીનાં છોકરાં તમારી પ્રસાદીના પાણીમાં નાય છે." મહારાજ કહે, "તેઓ ચક્રવર્તી તો થઈ રહ્યા અને જો મહિમા જાણીને નાયાં હોત, તો અક્ષરધામની પ્રાપ્તિ થાત !" ॥૩૮૪॥

૩૮૫. વડતાલ ગારાવાળા થયેલ સાચા સેવક પર રાજીપો

મહારાજ (વડતાલમાં) લક્ષ્મીનારાયણ દેવનું મંદિર કરાવતા હતા અને સાધુનાં ગારાળાં શરીર હોય તેને મળતા હતા. તેમાં કેટલાકને ખબર પડી જે, જેનાં ગારાવાળાં શરીર હોય તેને મહારાજ મળે છે. પછી કેટલાક ગારો ચોપડીને આવ્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "એટલે રહેજ્યો ! હું તમને ઓળખું છું." એમ કહીને તેને છેટે રાખ્યા. ॥૩૮૫॥

૩૮૬. વડતાલમાં મહારાજે મંદિરની સેવાનો મહિમા કહ્યો

એક વખત મહારાજ સભામાં વિરાજમાન હતા. અને પછી પોતે બોલ્યા જે, "કેટલાકને સંકલ્પ થાતા હશે જે, 'મહારાજ ઈંટો ઉપડાવે છે, પથરા ઉપડાવે છે ને ગારા ઉપડાવે છે; પણ તમે મને શેણે કરીને રાજી કરશો ? અને આ સેવા કરો છો, તેણે કરીને હું રાજી થાઉં છું, મળું છું, પ્રસાદી આપું છું. અને હું ધારું તો પૃથ્વીમાંથી સાવ સોનાનાં મંદિર કાઢું; જેમ કોઈક ભગવાન છે તેણે મેરુ પર્વત સાવ સોનાનો કર્યો છે તેમ." મહારાજ કહે "હું ભગવાન છું, તે સોનાનાં મંદિર કાઢું; પણ તમે મને શાણે કરીને રાજી કરશો ?" ॥૩૮૬॥

૩૮૭. રતનાએ કહ્યું, અત્યારે ધામમાં મહારાજ શું કરતા હશે ?

મહારાજ (વડતાલમાં) લક્ષ્મીનારાયણ દેવનું મંદિર કરાવતા હતા. અને બોરડી નીચે એક મોટો પથ્થર હતો, તે ઉપર આઠ વડી ધાબળી પાથરીને વિરાજમાન હતા. પછી હરે...થયું એટલે સૌ સંત તથા કડિયા જમવા ગયા. પછી **રતનો** કરીને કડિયો હતો તેણે ઘણા દિવસથી સંકલ્પ કરેલ જે, 'ક્યારેક મહારાજને એકાંત મળે તો મારે પૂછવું છે.' પછી તે વખતે મહારાજને તેણે પૂછ્યું જે, "મહારાજ ! અત્યારે અક્ષરધામમાં શ્રીજીમહારાજ શું કરતા હશે ?"

મહારાજ કહે, "રતના, અત્યારે અક્ષરધામમાં બોરડી નીચે મોટું બેલું છે, તે ઉપર આઠ વડી ધાબળી કરીને, પાથરીને તે ઉપર ભગવાન વિરાજમાન છે, અને લક્ષ્મીનારાયણ દેવના મંદિર કરાવે છે." રતનો કહે, "મહારાજ ! હું તો અક્ષરધામનું પૂછું છું !" ત્યારે મહારાજ કહે, "રતના, મેં અક્ષરધામની વાત કરી છે." એમ બે-ચારવાર પૂછ્યું, પણ મહારાજે એ જ ઉત્તર આપ્યો.

પછી માણસની હરફર થઈ એટલે રતનો કડિયો પથરા ઘડવા મંડ્યો. અને પછી રાત્રીએ મુક્તાનંદસ્વામીને આસને રતના કડિયાએ જઈને વાત કરી જે, "મેં મહારાજને પૂછ્યું, ત્યારે મહારાજે મને આવો જવાબ આપ્યો." પછી સ્વામી બોલ્યા જે, "રતના ! આંહીં છે તે જ અક્ષરધામમાં છે અને અક્ષરધામમાં છે તે જ આંહીં છે; એમાં જરાય ફેર નથી." ત્યારે રતનો કડિયો સમજ્યો. ॥૩૮૭॥

૩૮૮. ફુલઝરીબાઈના પ્રેમથી મહારાજની આંખમાં આંસુ આવ્યાં

અને વરતાલમાં રઘુવીરજી મહારાજનાં બહેન **ફુલઝરી** કરીને આવ્યાં હતાં અને તેમને સાસરાપક્ષવાળા તેડવા આવ્યા હતા. ત્યારે મહારાજે આજ્ઞા કરી જે, "બાપ દીકરી ફુલઝરી ! દેશમાં જાઓ !" પણ તેમને મહારાજને વિષે અતિશય પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ હતી, તેથી

બહુ જ દિલગીરી કરવા લાગ્યાં. પછી મહારાજ તેમને વળાવવાને માટે સંત સહિત ચાલ્યા. તે ચાલતાં ચાલતાં જોળનો ચરો(ગૌચર જગ્યા) છે, ત્યાં સુધી પધાર્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "બાપ દીકરી ! ગાડીમાં બેસ !" તે સાંભળીને બાઈ ચીસો પાડવા માંડી. પછી મહારાજે તેને તેડીને ગાડીમાં બેસારી. પછી તેનો વિલાપ સાંભળીને મહારાજનાં નેત્રમાં જળ આવી ગયાં. પછી મહારાજ પ્રત્યે બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! સંસારની માયા બહુ દુસ્તર છે !" મહારાજ કહે, "સ્વામી મારે વિષે તેને પ્રેમ કેટલો છે ! તે જોઈને મને નેત્રમાં જળ આવ્યાં !" પછી તેને વળાવીને સૌ પાછા વરતાલમાં આવ્યા. ॥૩૮૮॥

૩૮૯. વડતાલમાં હાથોહાથ થાળી લઈને ભાજી ને રોટલો જમ્યા

વરતાલમાં એક સ્ત્રી અને એક પુરુષ હરિજન હતા. તેઓ વહેવારે બહુ જ દુર્બળ હતાં. પછી પોતે બન્ને જણાએ વિચાર કર્યો જે, 'કાંઈક સારું અનાજ આવે તો આપણે થાળ કરીને મહારાજને જમાડીએ.' પણ કોઈ દિવસ સારું અનાજ આવ્યું નહીં. પછી બન્ને જણે વિચાર કર્યો જે, 'આપણા પ્રારબ્ધમાં હશે તે મળી રહ્યું. માટે કોદરાનો રોટલો અને કડલીની ભાજી કરીને મહારાજને જમાડીએ. કેમ કે, વિદૂરજીની ભાજી ભગવાન જમ્યા છે, તે આપણો ભાવ હશે તો મહારાજ જમશે !'

પછી બન્ને સ્ત્રી-પુરુષ એક થાળીમાં રોટલો અને કડલીની ભાજી લીધી, ને પછી મહારાજ પાસે સભામાં જઈ ઊભાં રહ્યાં. પછી મહારાજ હાથોહાથ થાળી લઈને ભાજી તથા રોટલો જમવા મંડ્યા. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી ઊભા થઈને બોલ્યા જે, "મહારાજ ! એકલા એકલા જમો છો તે પેટમાં દુ:ખશે !" મહારાજ કહે, "સ્વામી ! આ રોટલો પેટમાં દુ:ખે તેવો નથી !" એમ કહીને સ્વામીને પ્રસાદી આપી અને મહારાજ જળપાન કરીને વિરાજમાન થયા. ॥૩૮૯॥

૩૯૦. ભગવાન ભાવનાના ભૂખ્યા છે ભારે ભોજનના નહિ

તે વખતે બીજા ગામના હરિજન દર્શને આવ્યા હતા. તેમણે વિચાર કર્યો જે, 'આપણે મહારાજને માટે થાળ કરીએ, પણ કોઈ દિવસ મહારાજે ભાળ્યું ન હોય અને કાને સાંભળ્યું ન હોય તેવાં પકવાન કરીએ જેથી આપણને ખૂબ વખાણે;' એમ જાણીને પોતે થાળ કર્યો અને સૌ થાળ તૈયાર કરીને મહારાજને જમવાને માટે બોલાવવા આવ્યા. પણ મહારાજ તો સામું પણ જુએ નહીં. પછી મૂળજી બ્રહ્મચારીએ મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ હરિજન થાળ લાવ્યા છે, તે જમવા પધારો."

મહારાજ કહે, "બ્રહ્મચારી ! અમે હમણાં જમ્યા છીએ, તે પેટમાં ભૂખ નથી." પછી બ્રહ્મચારી કહે, "મહારાજ ! તેઓએ રાત બધી દાખડો કરીને તમારે માટે થાળ કર્યા છે." પછી બ્રહ્મચારીનો બહુ આગ્રહ જોઈને મહારાજ જમવા પધાર્યા અને બાજોટ ઉપર વિરાજમાન થયા. અને મહારાજ આગળ બધા પકવાનના થાળ ધર્યા. પછી મહારાજ તેમાંથી ભાતનો એક ગ્રાસ જમીને હાથ ધોઈને ઊઠી નીકળ્યા, પણ બીજા પકવાન સામું જોયું નહીં; એમ ભગવાન ભાવનાના ભૂખ્યા છે. ||૩૯૦||

૩૯૧. વડતાલમાં મહારાજ માટે કરેલો થાળ ડુંગરજી જમી ગયા

શ્રીજીમહારાજ **વડતાલ**માં સભામાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા. અને એક બાઈએ પોતાને ઘેર મહારાજ માટે થાળ કર્યો હતો. તે ઢાંકીને મહારાજને બોલાવવા આવી. તે વખતે મૂળજી બ્રહ્મચારીએ કહ્યું જે, "બોલ મા બોલ મા દૂતી ! મહારાજ વાતું કરે છે." તે સાંભળીને બાઈ ડોસીની સભામાં બેસી ગઈ. તે વાતની ડુંગરજીભગતને ખબર પડી જે, 'ડોસી મહારાજ સારુ થાળ કરીને આવી છે, માટે તેને હું જમી આવું !' પછી ડુંગરજીભગત જઈને થાળ જમી આવ્યા અને પાછા મહારાજ પાસે આવીને ઊભા રહ્યા. પછી બ્રહ્મચારી બોલ્યા

જે, "મહારાજ ! પેલી ડોસી ક્યારની આવીને બેઠી છે." મહારાજ કહે, "ચાલો ડોસી ! થાળ જમવા આવીએ."

પછી ડોસી એકદમ ઉતાવળી ઉતાવળી ઘેર ગઈ અને જઈને જુએ ત્યાં તો વાસણમાં કાંઈ ન મળે. પછી ઘરની ખડકીએ આવીને બાઈએ મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! હું ત્યાં બેસી રહી, ત્યાં તો કૂતરો થાળ ખાઈ ગયો !" મહારાજ કહે, "ચાલો, કૂતરો ખાય એવા કૂતરાને હું ઓળખું !" પછી મહારાજે જઈને જોયું અને બોલ્યા જે, "હે ડુંગરજી ! આ તે બે પગા કૂતરાએ ખાધું હશે કે ચાર પગા કૂતરાએ ખાધું હશે ?" ડુંગરજી કહે, "મહારાજ ! મને શી ખબર ?" મહારાજ કહે, "હમણાં તું ખાઈને આવ્યો અને 'મને શી ખબર' એમ કેમ કહે છે ?" ડુંગરજી કહે, "મહારાજ ! મારા પેટમાં તો ભૂખે ગલુડિયાં બોલતાં હતાં અને તમારે માટે તો હમણાં ડોસી થાળ કરશે, પણ મારે માટે કોણ કરત ?" પછી ડોસીએ બીજો થાળ કરીને મહારાજને જમાડ્યા. ॥૩૯૧॥

૩૯૨. ડુંગરજીએ અડધું નાળિયેર જ મહારાજને આપ્યું

એક વખત શ્રીજીમહારાજ સભામાં વિરાજમાન હતા અને કોઈ સત્સંગી બાઈ નાળિયેરનો મોટો ગોટો લાવી. પછી સભાથી છેટે ઊભી રહીને બોલી જે, "ભગત ! આ નાળિયેર મહારાજ પાસે મેલો." પછી ડુંગરજીભગત નાળિયેર લેવા ગયા, તે અરધો ગોટો ભાંગીને પોતાની કેડમાં ખોસ્યો અને અરધો ગોટો મહારાજ પાસે મેલ્યો. તે જોઈ બાઈ બોલી જે, "એ ભાઈ ! એને કહો કે, બધો ગોટો નાળિયેર મહારાજ પાસે મેલે ! અને તમારે જોતું હશે તો હું બીજું લાવી દઈશ !" ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "ડુંગરજી ! ઓલી ડોસી શું કહે છે ?" ડુંગરજી કહે, "મહારાજ ! હું તો સારો, તે એટલો અરધો ગોટો મેલ્યો; નીકર દેવને તો ત્રણ શેષું જોઈએ ! " એમ કહીને મહારાજને રાજી કર્યા. પછી ઊભા-ઊભા ખાઈ ગયા. ॥૩૯૨॥

૩૯૩. ચોળાફળી ચોરીને દાન કર્યું

મહારાજ વડતાલમાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા અને કોઈક **પરગામ**નો હરિભગત હતો તેણે મહારાજની આગળ બશેર ચોળાફળી મેલી. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "ભગત ! તમારા ખેતરમાં બહુ સારી ચોળાફળી થઈ છે !" ત્યારે તે બોલ્યો જે, "ના મહારાજ ! હું રસ્તામાં ચાલ્યો આવતો હતો, તે કોઈકના ખેતરમાંથી લાવ્યો છું." મહારાજ કહે, "ઉપાડ તારી ચોળાફળી ! ચોરી કરીને તારે મને ખવરાવવી છે ને ? માટે જ્યાંથી લાવ્યો ત્યાં પાછી નાંખી આવ !" પછી મહારાજે તેની પાસે ચોળાફળી ઉપડાવીને જ્યાંથી લાવ્યો હતો ત્યાં પાછી મોકલાવી દીધી. માટે ચોરી કરીને દાન ન કરવું. ॥૩૯૩॥

૩૯૪. વડનગરના ઝુમખરામે મહારાજને કોઠું જમાડ્યું

ગામ **વડનગર**ના **ઝુમખરામ** કરીને વણિક હતા. તે શ્રીજીમહારાજને દર્શને આવ્યા હતા અને પોતે વહેવારે બહુ દુર્બળ હતા. તેથી મહારાજ પાસે ભેટ મૂકવા કાંઈ નહોતું. પછી તે ગોમતીજીએ નાહવા માટે ગયા. અને ત્યાંથી મોટું પાકેલ કોઠું હતું તે પોતાને હાથ આવ્યું. તે ગોમતીજીમાં ધોઈને શ્રીજીમહારાજ પાસે મેલ્યું. પછી ઉત્તમાનંદસ્વામીએ તેને ભાંગીને તેમાં ગોળ અને મીઠું, જીરું નાંખીને મહારાજને જમાડ્યું. પછી અરધું ઝુમખરામને પાછું આપ્યું, એટલે પ્રસાદી લેવા સારું સાધુ દોડી આવીને લેવા મંડ્યા. એટલે મહારાજ કહે, "તારે મોઢે અડાડી દે, નીકર સાધુ તારી પાસે રહેવા દેશે નહીં." પછી તેણે મોઢે અડાડી દીધું. એટલે સાધુ સર્વે સભામાં બેસી ગયા. મહારાજ કહે, "વાણિયો ખરો, છેતરાણો નહીં !" ॥૩૯૪॥

૩૯૫.વડતાલના ચોકમાં મહારાજે બન્ને આચાર્યની પૂજા કરાવી

ગામ **વરતાલ**માં ચોક વચ્ચે બે ઓટા છે. ત્યાં બે ઢોલિયા ઉપર બે ગાદી નંખાવીને અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ તથા રઘુવીરજી મહારાજને બેસાર્યા. અને બન્ને ભાઈઓને બસેં બસેં રૂપિયાની શાલો ઓઢાડી, ને ડોકમાં સોનાના દોરા પહેરાવ્યા. પછી મહારાજે નિત્યાનંદસ્વામી તથા બ્રહ્માનંદસ્વામીને બોલાવ્યાં અને કહ્યું જે, "નરનારાયણદેશના હરિભક્ત હોય તેમની પાસે અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજની પૂજા કરાવો અને લક્ષ્મીનારાયણ દેશના હરિભક્ત હોય તેની પાસે રઘુવીરજી મહારાજની પૂજા કરાવો." એમ નિત્યાનંદસ્વામી તથા બ્રહ્માનંદસ્વામીને મહારાજે ભલામણ કરી. પછી હરિમંડપ ઉપર પોતે ગાદીતકિયો નંખાવીને રવેશ(માળનો બહાર પડતો ભાગ,ઝરૂખો)માં વિરાજમાન થયા. અને બન્ને દેશના હરિજનો પાસે બન્ને આચાર્યની પૂજા કરાવી. તે જોઈને મહારાજ અતિશય પ્રસન્ન થયા ને પોતાનો પ્રતાપ બેય આચાર્યમાં મેલ્યો. ॥૩૯૫॥

૩૯૬. આણંદમાં શ્રીજીમહારાજ પર દ્વેષીએ ધૂળ નંખાવી

એક વખત શ્રીજીમહારાજ **આણંદ** પધાર્યા હતા. અને ત્યાં ગામને પાદર નીસર્યા એટલે ગામનાં કેટલાક દ્વેષી માણસ હતા, તેમણે છોકરાઓ પાસે મહારાજ ઉપર ધૂળ નંખાવી. તે સમે મહારાજ સાથે સુરા ખાચર તથા સોમલા ખાચર વગેરે કાઠી હતા અને દાદા ખાચરના નોકર મારવાડા પણ સાથે હતા. પછી તે સૌ હથિયાર ઉગામીને લોકને મારવા દોડ્યા. પછી શ્રીજીમહારાજે સૌને પોતાના સોગન દીધા જે, "કોઈને આંગળી અડાડો તો તમને મારા સમ છે." પછી શ્રીજીમહારાજ વરતાલ પધાર્યા અને સભા કરીને બોલ્યા જે, "અત્યારે આપણે કેવા શાંતિથી બેઠા છીએ ! અને જો કોઈકને મારપછાડ કરી હોત તો આપણે અત્યારે સાબરમતી ઊતરવી પડત. માટે સૌએ ક્ષમા રાખવી, એ મોટો ધર્મ છે." એમ વાત કરી. ॥૩૯૬॥

૩૯૭. મહારાજે ભાવુક ગરીબ ભક્તનું દારિદ્રય ટાળ્યું

કાનમ દેશમાં શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા હતા અને ત્યાં મહી નદીને કાંઠે એક ગામ હતું. ત્યાં એક હરિજન રહેતો હતો. તે વહેવારે બહુ દુર્બળ હતો. તેને ઘેર શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા. તે વખતે તે હરિજન ખેતી કરીને ઘેર આવ્યો અને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યો. અને બોલ્યો જે, "મહારાજ ! આજ મારે ઘેર મેમાનગતિ કરો. જુઓ, આ ભદવામાં(માટીનો નાનો ઘડો) ચીણો ભર્યો છે અને આ ભદવામાં બાવટો ભર્યો છે અને આ ભદવામાં બાજરી ભરી છે. તેમાંથી ઘોડાને પાવરા અપાવો."

પછી કાઠી સૌ બોલ્યા જે, "ગટકુડું(નાનું માટલું) બાજરાનું ભર્યું છે તેના પાવરા(ઘોડાને ચંદી ખવરાવવાની કોથળી) કેમ ભરાવાય ? જોને માળો મૂરખ કેવો છે !" એમ વાત કરે છે, ત્યાં તેનો છોકરો આવ્યો. તે બોલ્યો જે, "બાપા બાપા ! મને ક્યાંક વેચી આવો અને મહારાજની મેમાનગતિ કરો." તેવામાં તેની સ્ત્રી બહારથી આવી. તે થાળી તથા તાંસળી લઈને ચાલી. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "ક્યાં ચાલી ?" ત્યારે બાઈ બોલી જે, "મારો સાડલો વેચીને તમારી મેમાનગતિ કરવી છે." તેને મહારાજે પાછી બોલાવી. અને પછી મહારાજ બે બાપ-દીકરાને તેના ઘરમાં બોલાવીને મળ્યા. અને બોલ્યા જે, "આજથી તમારું દાળીદરપણું ગયું !" પછી તે પૈસાપાત્ર થયો. ॥૩૯૭॥

૩૯૮. સુરતમાં મહારાજે સર્પની ખાંડ અને પથ્થરની સાકર કરી સભામાં વહેંચી

એક વખત શ્રીજીમહારાજ **સુરત** પધાર્યા હતા અને ત્યાં મસ્તુ બાગમાં ઊતર્યા હતા. પછી ત્યાંના નવાબે મહારાજને માટે બે માટલીઓ મોકલી હતી. તેમાં એક માટલીમાં એક મોટો સર્પ પકડીને નંખાવ્યો અને એક માટલીમાં મરડિયા કાંકરા(આકારમાં લાંબો એક જાતનો સખત

ચળકતો પથ્થર) ભરાવ્યા. પછી બન્નેનાં મોઢાં બંધાવીને ગોવિંદરામ કરીને બ્રાહ્મણ હતા, તેની સાથે મોકલ્યું. અને તેની સાથે બીજા કેટલાક માણસો પણ મોકલ્યા હતા અને કહ્યું જે, "સ્વામિનારાયણને આ ભેટ આપજો." પછી મહારાજ પાસે આવીને સૌ પગે લાગ્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ નવાબે આપને માટે ભેટ મોકલી છે."

પછી મહારાજે માટલી છોડાવી. ને જે માટલીમાં મરડિયા પાણા ભર્યા હતા, તેમાં સાકર જોવામાં આવી. અને જેમાં સર્પ હતો, તેમાં ખાંડ ભરેલી જોઈ. પછી મહારાજે આખી સભાને માટલીમાંથી મૂઠીએ મૂઠીએ સાકર આપી અને એકમાંથી સૌને મૂઠીએ મૂઠીએ ખાંડ આપી; તોપણ માટલીઓ એમ ને એમ ભરી રહી. પછી મહારાજે તેનાં મોઢાં બંધાવીને ગોવિંદરામને કહ્યું જે, "લ્યો, આ નવાબને પાછી ભેટ આપજો અને તમે જો મોઢાં છોડો તો જોઈને છોડજો." એમ મહારાજે કહ્યું.

પછી ગોવિંદરામ બન્ને માટલીઓ લઈને નવાબ પાસે ગયા અને સૌએ વાત કરી જે, "આવી રીતે સ્વામિનારાયણે કર્યું." તે સાંભળીને નવાબ આશ્ચર્ય પામ્યો અને નવાબ સારુ સાકરની તથા ખાંડની પ્રસાદી પણ મોકલી હતી. પછી જ્યાં માટલીઓનાં મોઢાં છોડ્યાં, ત્યાં એકમાં સર્પ અને એકમાં મરડિયા પાણા નીકળ્યા. ॥૩૯૮॥

૩૯૯. ઉધનાના પ્રેમીભક્તે પગરખાં ગીરવે મૂકી બરફી લીધી

શ્રીજીમહારાજ સુરત પાસે **ઉધના** ગામ છે, ત્યાં પધાર્યા હતા. પછી સૌ હરિજન મહારાજને દર્શને ચાલ્યા. તેમાં કેટલાક પાસે બરફી તથા પેંડા વિગેરે મેવાની ભેટ હતી, તે લઈને ગયા. અને એક હરિજને પોતાના ખીસામાં હાથ ઘાલ્યો પણ ખાલી જોયો. પછી પોતાનાં પગરખાં મોચીને ત્યાં મૂકીને તેના પૈસા લીધા અને તેની બરફી લઈને શ્રીજીમહારાજને ભેટ મૂકી; તેવા પ્રેમી હરિજન હતા. તે હાલ વર્તમાનકાળમાં પણ તેવા જ પ્રેમી છે. ॥૩૯૯॥

૪૦૦. ખંભાતના કૃષ્ણરામની માતા પર મહારાજનો રાજીપો

વરતાલમાં શ્રીજીમહારાજ સભામાં વિરાજમાન હતા અને ગામ **ખંભાત**નાં બ્રાહ્મણ બાઈ પોતાના પુત્ર કૃષ્ણરામને સાથે લઈને દર્શને આવ્યાં હતાં. પછી શ્રીજીમહારાજને પગે લગાડવા ગયાં, એટલે પોતાના દીકરાનું માથું મહારાજની પાટ સાથે ભટકાણું. તે જોઈને મહારાજ બોલ્યા જે, "જુઓને, કેવો પ્રેમ છે ! છોકરાને માથા સોતા અમને અર્પણ કરે છે !" એમ કહી મહારાજ રાજી થયા. પછી તે બ્રાહ્મણ એકાંતિક ભક્ત થયા હતા. ॥૪૦૦॥

૪૦૧. ડભાણ યજ્ઞમાં ઘોડા ચોરવા આવેલા જોબન પગી ભક્ત થયા

શ્રીજીમહારાજ **ડભાણ** યજ્ઞ કરવા પધાર્યા હતા અને વરતાલમાં જોબન પગી તથા તખા પગીને ખબર પડી જે, 'સ્વામિનારાયણ ડભાણ આવ્યા છે અને તેમની સાથે ઘોડાં બહુ સારાં લાવ્યાં છે. માટે રાત્રે આપણે તેમનાં ઘોડાં લઈ આવવાં.' એમ પરિયાણ કરીને પાંચ-સાત જણા ડભાણ ગયા. પછી રાત્રે જ્યાં ઘોડાં ચોરવા જાય, ત્યાં તો તમામ ઘોડાંની સરકો ઝાલીને મહારાજ ઊભેલા; એટલે લેવાને લાગ ફાવ્યો નહીં.

પછી હરિજનનાં પોટલાં પડ્યાં હતાં અને ત્યાં લેવા જાય તો પોટલે પોટલે મહારાજને દેખે; એમ ત્રણ રાત ને ત્રણ દિવસ સુધી ફર્યા, પણ ક્યાંય લેવાનો લાગ મળ્યો નહીં. પછી શ્રીજીમહારાજને પગે લાગીને બોલ્યા જે, "મહારાજ ! અમને વર્તમાન ધરાવો. કેમ કે, તમે સાક્ષાત્ ભગવાન છો. અને અમે આવી રીતના સંકલ્પે આવ્યા હતા." પછી તેમને વર્તમાન ધરાવીને સત્સંગી કર્યા. પછી તેઓ એકાંતિક ભક્ત થયા. એમ મહારાજે ચમત્કાર જણાવ્યો. ॥૪૦૧॥

૪૦૨. ઘોડાસરનાં રાજમાતા સત્સંગી થયાં

મહારાજ ગામ **ઘોડાસર**ને પાદર થઈને ડભાણ જતા હતા. તે વખતે ઘોડાસરના રાજાનો દીકરો ગામને પાદર છોકરાં ભેગો રમતો હતો. તેણે મહારાજને ભાળી કહ્યું જે, "બાપો આવ્યા...બાપો આવ્યા..!" મહારાજ કહે, "બાપો તો પાછળ આવે છે." પછી ઘડીક થયું, ત્યાં મૂળજી બ્રહ્મચારી ખંભે ખડિયો લઈને આવ્યા. તે ખંભે મોટો સામાનનો ખડિયો ભરેલો ને હાથમાં મોટી લાકડી હતી. અને પોતાની દાઢી મોટી બહુ હતી, તે જોઈ છોકરાં બોલ્યાં જે, "બાપો આવ્યા...બાપો આવ્યા..!" બ્રહ્મચારી કહે, "બાપો તો આગળ ગયા તે; અને હું તો એમનો બ્રહ્મચારી છું." પછી છોકરો ઘોડે ચઢીને મહારાજ ભેળો થયો અને મહારાજને કહ્યું જે, "ઊભા રહો, તમે બાપો છો ને કેમ ના પાડો છો ? અને આ ઘોડી ઉપર ચઢો."

પછી મહારાજે ઘોડી ઉપર ચઢીને ઘોડીને કુંડાળે નાંખી. તે એક પછેડીવામાં(પછેડી જેટલા કુંડાળામાં) લાવ્યા. પછી મહારાજ ડભાણ પધાર્યા. તે ખબર તે રાજાની માને પડી જે, 'મારા દીકરાને(દીકરાના દીકરાને) સ્વામિનારાયણ ડભાણ તેડી ગયા છે, તે સાધુ કરી નાંખશે !' એમ જાણીને રાત્રીએ બાઈ પાલખીમાં બેસીને ડભાણ ગયાં અને સાથે બે દીવીયું બળતી હતી, ચોપદાર પણ સાથે હતો. પછી સભા નજીક બાઈ ગયાં એટલે ચોપદાર છડી બોલ્યો. ત્યારે મહારાજ કહે, "આ કોણ આવે છે ?" ત્યારે રાજાનો કુંવર બોલ્યો જે, "મહારાજ ! મારી મા આવતાં હોય એવું લાગે છે. કેમ કે, હું તેને પૂછ્યા વિના આવ્યો છું." બાઈએ એવો સંકલ્પ કર્યો હતો જે, 'હું સ્વામિનારાયણ ભગવાન પાસે જાઉં અને જમણા કાનની બુટ્ટી ઉપર તલ દેખાડે તો ભગવાન ખરા !'

પછી તે બાઈ સભા નજીક આવી, એટલે સાધુ ઊઠી ઊઠીને ભાગવા મંડ્યા. ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! ઊઠો

ઊઠો ! અમને ઉપવાસ પડાવશે !" પછી બાઈ બોલી જે, "મહારાજો ! બેસી રહો, હું પણ તમ જેવી છું !" બાઈ જાણે જે, 'આ બધાય રાંડેલા ભેળા થયા છે અને હું પણ રાંડેલી છું.' પછી મહારાજ સામા ઊઠીને બાઈ પાસે ગયા. મહારાજે દીવી મંગાવી અને બોલ્યા જે, "બાઈ ! જોને મારી કાનની બુટ્ટીએ કાંઈ થયું છે." પછી મહારાજની જમણી બુટ્ટીએ તલ જોઈને બાઈ બોલી જે, "મારા દીકરાએ ભગવાન ઓળખ્યા !" એમ કહીને તે વર્તમાન ધારીને સત્સંગી થઈ. ॥૪૦૨॥

૪૦૩. રોહિશાળાના શ્રદ્ધાળુ લક્ષ્મીરામનું દારિદ્ર મહારાજે ટાળ્યું

શ્રીજીમહારાજે ગામ ડભાણ યજ્ઞ કર્યો હતો. ત્યારે ગામોગામ કંકોત્રીઓ ફેરવી. અને ગામ **રોહીશાળા**ના **લક્ષ્મીરામ** કરીને બ્રાહ્મણ હતા અને આણંદજી કરીને વાણિયા હતા. તે બન્ને જણ ડભાણ જવાને તૈયાર થયા; પણ લક્ષ્મીરામ ઘરના બહુ જ દુર્બળ હતા. તેમનો મિત્ર એક ભરવાડ હાજો ગમારો કરીને હતો. તેને કહ્યું જે, "મારે સ્વામિનારાયણને દર્શને જવું છે, તો તું મને કાંઈ આપીશ ?" ભરવાડ કહે, "મારી પાસે બીજું તો કાંઈ નથી, પણ મારી ઘરવાળીનાં બાર રૂપિયાનાં રૂપાનાં કડલાં છે; તે કહે તો આપું." પછી તે કડલાં આણંદજી કોઠારીને ત્યાં મૂકીને સાત રૂપિયા લીધા.

પછી તે બન્ને જણા ડભાણ ગયા. ત્યાં શ્રીજીમહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગીને સાત રૂપિયા ભેટ મૂકી. પછી મહારાજે તે રૂપિયા હાથમાં લઈને ઉછાળ્યા અને મહારાજ બોલ્યા જે, "આ બ્રાહ્મણના નિર્ગુણ દ્રવ્ય આવ્યાં, તેથી ડભાણનો યજ્ઞ પૂરો થઈ રહ્યો." પછી તે યજ્ઞની સમાપ્તિ થઈ ત્યાં સુધી રહ્યા. અને પછી ઘેર આવ્યા અને ઘેર આવીને લક્ષ્મીરામભાઈએ આણંદજીભાઈને ચાંદલો કર્યો. તેણે દક્ષિણાનો એક રૂપિયો આપ્યો. પછી તે રૂપિયાનાં મરચાનાં બી લઈને તેનો હવેજ(મસાલો) કરીને વેચ્યો. તેમાંથી નફો થયો. અને તેમ વેપાર

કરતાં કરતાં શ્રીજીમહારાજની કૃપાથી સાઠ હજાર રૂપિયાના આસામી થયા. અને તેણે ગઢપુરમાં ગોપીનાથજી મહારાજની ઘણી સેવા કરેલી છે. એમ મહારાજની શ્રદ્ધાપૂર્વક થોડી સેવા કરી, તો પણ દારિદ્રપણું ગયું. ॥૪૦૩॥

૪૦૪. ડભાણ યજ્ઞમાં મહારાજે શેઠ બનીને સીધું-સામાન આપ્યાં

શ્રીજીમહારાજે ડભાણ યજ્ઞ કર્યો ત્યારે ઘણાક હરિજનોને ઘણેક ઠેકાણે મહારાજે દર્શન આપેલું. અને પોતાનાં ઐશ્વર્ય વડે તે યજ્ઞ પૂરો કર્યો. યજ્ઞનો જ્યારે પ્રારંભ કર્યો, ત્યારે ખંભાતથી એક ગાઉ છેટું મોટા બંગલા જેવું એક છપર કર્યું. અને ત્યાં તમામ સામાન ઘી-ગોળ-ખાંડ-ચોખા-દાળ-ઘઉં વિગેરેના મોટા મોટા ગંજ કરેલા. અને ફરતા ગામના લોકને ભાડે બોલાવીને તમામ સામાન ડભાણ મોકલતા. અને પોતે શેઠનું સ્વરૂપ ધારણ કરીને કેટલાક નોકરોની સાથે ત્યાં રહેતા.

પછી એક વખત મુક્તાનંદસ્વામીએ મહારાજને કહ્યું જે, “મહારાજ ! આ ગાડાવાળાને ભાડું તથા ખાવાનું કાંઈ આપતા નથી. તેનું કેમ થાય છે ?” ત્યારે મહારાજ કહે, “સ્વામી ! આપણે તો જે સામાન આવે, તે ઉતારી લેવો અને તેની પહોંચ તેને લખી આપવી. અને બીજો ખરચ તો ત્યાં શેઠ છે, તેણે માથે રાખેલ છે. માટે તેની ચિંતા આપણે રાખવી નહીં.” ॥૪૦૪॥

૪૦૫. મહારાજે એકસાથે અનેક જગ્યાએ દિવ્યરૂપે દર્શન દીધાં

અને કચ્છ દેશના હરિજન (ડભાણ યજ્ઞમાં) મહારાજને દર્શને આવેલ હતા. તે થોડાક દિવસ ડભાણમાં રહીને પોતાને ઘેર જવાને તૈયાર થયા. ત્યારે મહારાજ કહે, “તમે જાઓ અને તમારાં સંબંધીને મોકલજો.” એમ રજા લઈને ઘેર જવા રવાના થયા. તે દેવળિયા ગામને પાદર સવારના ચાર વાગે નીકળ્યા. તે વખતે સંત બધા નાહવા આવ્યા

હતા. તેમાં નાહતાં નાહતાં "સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ" એમ ભજન કરતા હતા. તે સાંભળીને હરિજન આવીને પગે લાગ્યા. ત્યારે સંતે પૂછ્યું જે, "ક્યાંથી આવ્યા ?" ત્યારે હરિજને કહ્યું જે, "અમે મહારાજને દર્શને ડભાણ ગયા હતા અને ડભાણમાં મહારાજ મોટો યજ્ઞ કરાવે છે." સંત કહે, "મહારાજ તો એક માસ થયા અહીંયાં છે અને નિત્યાનંદસ્વામી ભાગવતની કથા કરે છે."

પછી તે હરિજન સંત સાથે ગામમાં ગયા અને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે, "ભક્તો ! ક્યાંથી આવો છો ?" હરિજન કહે, "અમે ડભાણ ગયા હતા." મહારાજ કહે, "ડભાણ શું છે ?" ત્યારે હરિજન કહે, "મહારાજ ! તમે ત્યાં એક લાખ બ્રાહ્મણ ભેગા કર્યા છે અને એક મોટો મંચ કર્યો છે. તે ઉપર હંમેશાં વિરાજમાન થાઓ છો. તમે અમને રજા આપતી વખતે આજ્ઞા કરી છે જે, તમે ઘેર જાઓ અને તમારા સંબંધીને મોકલજો."

મહારાજ કહે, "એક માસ થયા તો અમે અહીંયાં છીએ અને ભાગવતની માસિક પારાયણ થાય છે." એમ વાત કરે છે, ત્યાં તો ગામ ધમડકેથી કંકોતરી લઈને બ્રાહ્મણ આવ્યો જે, "મહારાજ ત્યાં ભાગવતની સપ્તાહ કરાવે છે, માટે સૌ તેનો લાભ લેવા આવજો." પછી તે સાંભળીને સૌ હરિજન આશ્ચર્ય પામ્યા. અને ત્યાંથી મહારાજની રજા લઈને દેશમાં ગયા. એમ અનેક ઠેકાણે દિવ્ય સ્વરૂપે દર્શન આપતા હતા. ॥૪૦૫॥

૪૦૬. વડનગરનો શોભારામ કહે, સ્વામિનારાયણ ભગવાન હોય તો હું આંધળો થાઉં

ગામ **વડનગર**ના વિપ્ર મોતીરામ કરીને હતા. તે ડભાણના યજ્ઞમાં દર્શને આવ્યા હતા. તે યજ્ઞ પૂરો થઈ રહ્યા પછી પોતાને ઘેર ગયા અને પોતાના કાકા શોભારામને મળવા ગયા. ત્યારે શોભારામ બોલ્યા જે, "મોતીરામ ! કેમ દેખાતો નહોતો ? ક્યાં ગયો હતો ?"

ત્યારે મોતીરામ કહે, "કાકા ! હું ડભાણ ગયો હતો." શોભારામ કહે, "ડભાણ શું હતું ?" મોતીરામ કહે, "સ્વામિનારાયણે યજ્ઞ કર્યો, તેમાં એક લાખ બ્રાહ્મણ ભેગા કર્યા હતા. અને એક હજાર બ્રાહ્મણ વરુણીમાં વરાવ્યા હતા. અને પરનાળે અખંડ ધારાયે ઘી કુંડમાં હોમાતાં હતાં."

તે સાંભળીને શોભારામ બોલ્યો જે, "સ્વામિનારાયણનો યજ્ઞ પૂરો થયો ?" મોતીરામ કહે, "હા કાકા, પૂરો થયો." ત્યારે શોભારામ બોલ્યો જે, ""જા ભાઈ જા ! હું નહીં, નીકર તો છેલી બાકી કુંડમાં પડીને હું એનું ભૂંડું દેખાડત !" એમ કહીને ગાદી ઉપર હાથ પછાડ્યો અને બોલ્યો જે, "મોતીરામ ! જો તારા સ્વામિનારાયણ ભગવાન હોય તો હું આઠ દહાડામાં આંધળો થાઉં !" પછી તે આઠ દહાડાને બદલે ચાર દહાડામાં આંધળો થયો. પછી મોતીરામને કહ્યું જે, "બાપ મોતીરામ ! તું સ્વામિનારાયણની પ્રાર્થના કર તો હું દેખતો થાઉં." ત્યારે મોતીરામ કહે, "કાકા ! તમે તો આંધળા જ સારા !" એમ જે આસુરી જીવ હોય તે અવળું જ માંગે. ॥૪૦૬॥

૪૦૭. દુર્લભરામ અને બેચરભાઈને અણબનાવ થયો

ગામ **મહેમદાવાદ**ના **દુર્લભજી** અને **બેચર** બે હરિજન હતા. તે બેઉને અણબનાવ હતો. પછી તેમને એક કરવાને માટે શ્રીજીમહારાજ ત્યાં પધાર્યા હતા. પછી મહારાજે બેચરભાઈને કહ્યું જે, "અમે કહીએ તેમ કરશો ?" બેચરભાઈ કહે, "હા મહારાજ." પછી મહારાજ કહે, "તમે દુર્લભજીના જોડા લ્યો અને દુર્લભજી તમારી પાઘડી લે." પછી બન્ને જણા સાથે બજાર વચ્ચે ચાલો. પછી મહારાજે દુર્લભરામને કહ્યું જે, "તમે બેચરભાઈની પાઘડી લ્યો અને તે તમારા જોડા લે." તે સાંભળી દુર્લભરામ બોલ્યા જે, "હું જ્યારે બેચરાની પાઘડી લઉં ત્યારે થઈ રહ્યું ને ? પછી મારી આબરુ શી ?" આ સાંભળી શ્રીજીમહારાજ કુરાજી થઈ ગયા અને ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યા. જ્યારે શ્રીજીમહારાજ

સ્વધામ પધાર્યા, તે પછી તેઓ બન્ને જણા એક થયા; પણ મહારાજનાં કહેવે કરીને એક ન થયા તે ન થયા. ॥૪૦૭॥

૪૦૮. ચાર સંતોએ મહારાજ વિના કોઈનું ધ્યાન કરવાની ના પાડી

મહારાજ **અસલાલી**ને પાદર સભા કરીને બેઠા હતા અને ત્યાં મહારાજે ચાર સદ્‌ગુરુઓને બોલાવ્યાં. મુક્તાનંદસ્વામી, નિત્યાનંદસ્વામી, ચૈતન્યાનંદસ્વામી તથા બ્રહ્માનંદસ્વામી; એ ચાર સદ્‌ગુરુને બોલાવીને કહ્યું જે, "તમો નરનારાયણ તથા લક્ષ્મીનારાયણ દેવનું ધ્યાન કરો." ત્યારે ચારે જણા બોલ્યા જે, "મહારાજ ! ધ્યાન તો તમારું થાય, બીજા દેવનું ધ્યાન થાય નહીં." મહારાજ કહે, "તમે અમારું માનતા નથી, તો સભામાંથી બહાર જઈને છેટે બેસો." પછી એક આંબો હતો તે નીચે જઈને ચારે જણા બેઠા.

તે વખતે વેણીભાઈ ગામમાંથી દર્શને આવ્યા. તેમણે મહારાજને પૂછ્યું જે, "ઓલ્યા ચાર સદ્‌ગુરુ છે તે છેટે જઈને કેમ બેઠા છે ?" મહારાજ કહે, "તેમને સભામાંથી બહાર કર્યા છે." વેણીભાઈ કહે કે, "શા સારુ ?" મહારાજ કહે, "અમે કહ્યું તે અમારું માન્યું નહીં." પછી વેણીભાઈ બોલ્યા જે, "અપરાધ થોડો અને દંડ ઝાઝો !" પછી મહારાજ કહે, "તેમને અહીં બોલાવી લાવો." પછી તેઓ તેમને સભામાં બોલાવી લાવ્યા. અને મહારાજ પ્રસન્ન થયા જે, "તમો ચારે જણા ખરા જે અમારું પણ માન્યું નહીં." ॥૪૦૮॥

૪૦૯. સંતોએ લક્ષ્મીનારાયણ દેવના ધ્યાનની ના પાડી

વરતાલમાં શ્રીજીમહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા અને મહારાજે કહ્યું જે, "તમે સૌ લક્ષ્મીનારાયણ દેવનું ધ્યાન કરો." ત્યારે નિત્યાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! ધ્યાન તો તમારું જ થાય, બીજાનું ધ્યાન થાય નહીં." તે સમે એક સંત સભામાંથી ઊઠીને ઊભા

થઈને બોલ્યા જે, "હે મહારાજ ! તમે કહો તો હું લક્ષ્મીનારાયણ દેવનું ધ્યાન કરું." પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "મહાપુરુષ ! અમે તમને નથી કહેતા!" તે વખતે તત્ત્વાનંદસ્વામી સભામાંથી ઊભા થયા અને બોલ્યા જે, "બેટીકા બાપ ! ધ્યાન તો તેરા હોગા, દુસરાકા નાહીં !" આ સાંભળી મહારાજ બહુ રાજી થયા. એમ મહારાજ અનેક સંતો તથા હરિજનોની પરીક્ષા લેતા હતા. ॥૪૦૯॥

૪૧૦. મહારાજ મોટા અખંડાનંદસ્વામી પર રાજી થયા

શ્રીજીમહારાજ **જેતલપુર**ના મહોલમાં વિરાજમાન હતા અને ગોખમાં બેઠા બેઠા શેરડી જમતા હતા. તે જમીને કૂચા હેઠે નાંખતા હતા. તે મોટા અખંડાનંદસ્વામી મહારાજની પ્રસાદીના કૂચા લઈને ચૂસતા હતા. તે જોઈ મહારાજ બોલ્યા જે, "ગધેડાં હોય તે કૂચા ખાય !" ત્યારે અખંડાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "ગધી હો સો ખાતી હૈ !"(અર્થાત્) 'એમ આ દેહ ગધેડા જેવું છે તે ખાય છે.' એમ સ્વામી બોલ્યા એટલે મહારાજ બહુ જ રાજી થઈને પ્રસાદીનાં માંદળિયાં સ્વામીને આપ્યાં. ॥૪૧૦॥

૪૧૧. મહારાજનાં દર્શને બ્રહ્મા, વિષ્ણુ ને મહેશ આવ્યા

મહારાજ એક વખત (જેતલપુર) મહોલમાં વિરાજમાન હતા અને બ્રહ્મા, વિષ્ણુ ને શંકર, ત્રણે દિવ્યસ્વરૂપે તેજના ગોળારૂપે ત્યાં ઊતર્યા. અને પછી વિમાનમાંથી ઊતરીને નોખે નોખે સ્વરૂપે થઈને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. એમ શ્રીજીમહારાજે તે મહોલમાં ઘણાં ઐશ્વર્ય જણાવ્યાં હતાં. ॥૪૧૧॥

૪૧૨. જેતલપુરમાં સંતને ઊભા ઊભા જમાડ્યા

એક વખત જ્યારે શ્રીજીમહારાજ **જેતલપુર** ગામમાં પધાર્યા હતા, ત્યારે સાધુએ ચંદનનાં બે તપેલાં ઘસીને ભર્યાં હતાં. તે મહારાજને આખે શરીરે ચરચ્યું હતું. પછી ગામને પાદર ઊભા ઊભા સંત પાસે, હાથની આંગળીઓ ફાટી જાય, એવી રીતે ધૂન કરાવી. તે સમે એક હરિજને

મહારાજને માથે છત્રી ધરી હતી. તે છત્રી લઈને મહારાજે ભાંગી નાંખી અને હરિજનને ઘેર ત્યાંથી જમવા પધાર્યા; પણ તે જગ્યા બહુ સાંકડી હતી. તેથી સંતને ત્યાં ઊભા ઊભા જમાડ્યા. પછી મહારાજ ત્યાંથી દેવસરોવર પધાર્યા. ત્યાં સંતે મહારાજ ઉપરથી ચંદન ઉતારી લીધું. અને પછી મહારાજને તે દેવસરોવરમાં ચોળીને નવરાવ્યા. પછી શ્વેત વસ્ત્ર પહેરીને મહોલમાં વિરાજમાન થયા; એવું તે સરોવર પ્રસાદીનું છે. ॥૪૧૨॥

૪૧૩. અમદાવાદમાં મહારાજને જોઈને રોઝો ઘોડો રડી પડ્યો

એક વખત શ્રીજીમહારાજ **અમદાવાદ** પધાર્યા હતા અને ભદ્રકાળી પાસે નીકળ્યા. તે સમે ભદ્રકાળીમાં રોઝો ઘોડો બાંધ્યો હતો તે હણહણ્યો, એટલે મહારાજે તેનો શબ્દ સાંભળ્યો. પછી મહારાજ કહે, “આ રોઝો ઘોડો હણહણ્યો, માટે ચાલો ત્યાં જઈએ.” પછી મહારાજ ભદ્રકાળીમાં પધાર્યા અને સખા સહિત રોઝા ઘોડા પાસે ગયા. પછી મહારાજે તેના ચાબુક(ઘોડાગાડી હાંકનાર)ને કહ્યું જે, “આ ઘોડાની પછાડી(ઘોડાનાં પાછલા પગે બાંધવાનું દોરડું) છોડી નાંખ, આંખનાં ડાબલાં પણ છોડી નાંખ.” પછી ચાબુક બોલ્યો જે, “મહારાજ ! આવો હાથી જેવડો ઘોડો છે, તેની પછાડી છોડાય નહીં. કેમ કે, કોઈકનું નુકસાન કરે.”

ત્યારે મહારાજ કહે, “નુકસાન કરે તે અમારે માથે.” પછી ચાબુકે ઘોડાની પછાડી અને ડાબલાં છોડી નાંખ્યાં. પછી શ્રીજીમહારાજની મૂર્તિ સામું જોઈને રોઝા ઘોડાની આંખમાંથી આંસુની ધાર ચાલી નીકળી. તે જોઈને મહારાજ બોલ્યા જે, “રોઝો ઘોડો હવે ઝાઝા દિવસ રહેશે નહીં.” એમ કહીને ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યા. ॥૪૧૩॥

૪૧૪. અમદાવાદમાં પક્ષના પ્રતાપે વિકર્ણને મહારાજનો યોગ

શ્રીજીમહારાજ **અમદાવાદ**માં દરિયાખાનના ઘૂમટે સ્વારો સહિત પધાર્યા હતા. અને ત્યાં દુર્યોધનનો નાનો ભાઈ વિકર્ણ, જે પૂર્વે મુસલમાનનો રાજા થયો હતો. અને જે વખતે સભામાં દ્રૌપદીજીના

ચીર તાણ્યાં હતાં, તે વખતે તેણે પાંડવોનો પક્ષ રાખ્યો હતો. તે મરીને મુસલમાનનો રાજા થયો હતો. તે રાજા અધોગતિને પામ્યો હતો. પછી જ્યારે ત્યાં મહારાજ પધાર્યા, ત્યારે તેણે આવીને માણકીની સરક ઝાલી ને પગે લાગ્યો. અને કારભારી, છડીદાર, ચમરવાળો તથા છતરવાળો વિગેરે સૌ આવીને મહારાજને પગે લાગ્યા. પછી સૌ સ્વારે કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ કોણ છે ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "દુર્યોધનનો નાનો ભાઈ વિકર્ણ, તેણે દ્રૌપદીજીનો સભામાં પક્ષ રાખ્યો હતો. તે પુણ્યે કરીને તેને અમારો યોગ થયો. અને તે હવે સત્સંગમાં જન્મ લેશે અને અમારો આશ્રિત થઈને અમારા ધામને પામશે." એમ પક્ષ રાખ્યાનો એવો પ્રતાપ છે. ॥૪૧૪॥

૪૧૫. અમદાવાદમાં અધોગતિને પામેલા શાસ્ત્રીનો ઉદ્ધાર

અમદાવાદ દરિયાખાનના ઘૂમટમાં સંત રહેતા હતા અને તેમાં કેટલાક સંત વિદ્યાભ્યાસ કરતા હતા. તે ગામમાં શાળાએ જઈને પાઠ લઈ આવતા અને સૌ અહીંયાં આવી પાઠ ગોખતા. પછી તે જગ્યામાં કોઈ મોટા શાસ્ત્રી મરી ગયેલા તે અધોગતિને પામ્યા હતા. તે પેલા જીવતા શાસ્ત્રીના જેવું રૂપ ધારણ કરીને સંતને નિત્ય પાઠ આપતા. પછી એક દિવસ પેલા જીવતા શાસ્ત્રીએ પૂછ્યું જે, "મહાપુરુષો ! તમે ફરી કેમ પૂછવા આવતા નથી ? અને પાઠ તો શુદ્ધ અને સત્ય બોલો છો ?" ત્યારે સંત કહે, "તમે નિરંતર રાત્રે ત્યાં પાઠ શીખવવાને પધારો છો ને ?" તે સાંભળી તે શાસ્ત્રી વિચારમાં પડ્યો અને સાધુને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે બીશો નહીં ને ?" સાધુ કહે, "અમે સ્વામિનારાયણનું ભજન કરીએ છીએ, એટલે અમારી પાસે કોઈ આવી શકે નહીં." પછી શાસ્ત્રી કહે, "એક મોટા વિદ્વાન શાસ્ત્રી અગાઉ ગુજરી ગયા છે, તે અધોગતિને પામ્યા છે. તે તમોને શિખવાડવા સારુ આવતા હશે." પછી રાત્રી થઈ, ત્યારે સાધુને પાઠ શિખવાડવા તે શાસ્ત્રી આવ્યા.

પછી સંતે તેને પૂછ્યું જે, "તમે કોણ છો ?" ત્યારે શાસ્ત્રીએ પોતાના પૂર્વની બધી વાત કહી દેખાડી. તેથી સંત તેને મુક્તાનંદસ્વામી પાસે લઈ ગયા ને સ્વામીએ શ્રીજીમહારાજનાં મહિમાની વાતો કરીને તેને ભૂતયોનીમાંથી મુક્ત કરાવીને બદરિકાશ્રમમાં મોકલ્યો. એવો સ્વામિનારાયણનો પ્રતાપ છે. ॥૪૧૫॥

૪૧૬. મહારાજે અશ્વત્થામાને ચરણોદક આપ્યું

શ્રીજીમહારાજ ખંભાતથી ચાલ્યા તે રસ્તામાં અશ્વત્થામા મળ્યો. અને માથા ઉપર એક ભીનું લૂગડું ઢાંક્યું હતું અને હાથમાં જળની લોટી લઈને મહારાજ પાસે આવીને ઊભો રહ્યો. પછી મહારાજને કહે, "મહારાજ ! આ જળમાં તમારું ચરણારવિંદ બોળી દ્યો." પછી મહારાજે માણકી ઘોડીએ બેઠાં બેઠાં ચરણારવિંદ બોળી આપ્યું. તે જળ ઊભાં ઊભાં પી ગયો. અને પછી મહારાજ ચાલ્યા એટલે પાછળથી વાયરો તથા વંટોળિયો કરીને ધૂળ ઉડાડી. ત્યારે સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! એ કોણ હતો ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "અશ્વત્થામા હતો અને તેણે આ ધૂળ ઉડાડી. કેમ કે, તેને પાંડવ સાથે વૈર છે." ॥૪૧૬॥

૪૧૭. સીંજીવાડાના જગરૂપ બારોટના પુત્રને શ્રીહરિએ હાથ-પગ આપ્યા

એક વખત શ્રીજીમહારાજ **સીંજીવાડે** પધાર્યા હતા અને **જગરૂપ બારોટ**ને ઘેરે પુત્રનો જન્મ થયો હતો. અને તે જગરૂપ બારોટે બહુ જ આગ્રહ કરીને મહારાજને પોતાને ઘેર પધરાવ્યા અને ખાટલી ઉપર જન્મેલા છોકરાને સુવાડ્યો હતો. અને તેનાં એકેય અવયવ દેખાતાં નહોતાં. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "જગરૂપ બારોટ ! આ ખાટલી ઉપર માંખીઓ કેમ બહુ ઊડે છે ?" ત્યારે જગરૂપ બારોટનાં ઘરવાળાં બોલ્યાં જે, "તમે એક દીકરો સેવા કરવા આપ્યો છે ને ?" મહારાજ કહે, "અમે

એવો આપીએ નહીં. અમે આપીએ તે એવો હોય નહીં." ત્યારે બાઈ બોલી જે, "તમારા વિના બીજો કોણ આપે ?" પછી મહારાજ કહે, "લાવો અમારી પાસે." પછી મહારાજે તે રુંઢમુંઢ બાળકના હાથપગ તાણીને બહાર કાઢ્યા અને બે હાથ ઝાલીને તાણીને ડોક બહાર કાઢી. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "લ્યો, હવે આ અમારો આપેલો અને આનું નામ પ્રભુદાસ પાડજો." ॥૪૧૭॥

૪૧૮. મહારાજને જવા દીધા ને સ્ત્રીને રાખી તેથી ફજેતો થયો

મહારાજ ગામ **ઈસરવાડે** પધાર્યા હતા. ત્યાં એક હરિભક્તને ઘેરે ઊતર્યા હતા. તેણે કોઈ બાઈને ઘેર રાખેલી હતી. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "આને રજા દે તો અમે રાત રહીએ." ત્યારે તે કહે, "ના મહારાજ, તે તો મારી બહેન છે; મારી ભેળી રહે છે." મહારાજ કહે, "તારી બહેન નથી અને તેને રજા આપ. અને તું મને શું જાણે છે ?" ત્યારે તે કહે, "મહારાજ ! તમે તો ભગવાન છો." મહારાજ કહે, "જો અમને ભગવાન જાણતો હોય તો તેને રજા આપ. નીકર અમે ચાલી નીકળશું !" એમ મહારાજે કહ્યું, પણ તેને રજા ન આપી. તેથી મહારાજ ચાલી નીકળ્યા. અને બીજે દિવસે એ બન્ને જણાનો ફજેતો થયો. તે ગામમાંથી ભાગી ગયો, પણ મહારાજનું કહ્યું માન્યું નહીં. ॥૪૧૮॥

૪૧૯. વિજાપુરમાં ચકલાંઓને સમાધિ કરાવી

એક વખત મહારાજ **વિજાપુર** પધાર્યા હતા અને ત્યાં વડની નીચે સભા કરીને બેઠા હતા. અને ગામમાંથી કેટલાંક માણસ મહારાજને દર્શને આવ્યાં હતાં. તે વખતે મહારાજે વડ ઉપર જેટલાં ચકલાં બેઠાં હતાં તેને સમાધિ કરાવી; એટલે તે બધાંય વૃક્ષ ઉપરથી નીચે પડ્યાં અને સૌ જોઈને આશ્ચર્ય પામ્યાં જે, 'આ શું ? બધાંય ચકલાં ઊંધાં પડ્યાં છે !' અને મહારાજ સભામાં વાતો કરતા હતા. પછી મહારાજે

બધાયનો કોલાહલ સાંભળીને હાથમાં રૂમાલ હતો તે ઊંચો કર્યો. એટલે સૌને સમાધિ ઊતરી ગઈ અને બધાં ચકલાં ઊડી ઊડીને વૃક્ષ ઉપર જઈને બેઠાં. તે જોઈને સૌ આશ્ચર્ય પામ્યા. ॥૪૧૯॥

૪૨૦. વિજાપુરનાં વજીબાને મહારાજમાં હેત

એક વખત શ્રીજીમહારાજ **વિજાપુર** પધાર્યા હતા. તે વખતે **વજીબાઈ**નો ભત્રીજો પરણતો હતો અને તેનો ગોત્રેડો(ગોતીડો-લગ્નમાં ગણેશમાટલી માટે કુંભારને ત્યાંથી લવાતો માટીનો ઘડો. ગોતરડું-કુળદેવની પૂજા માટેનો સામાન) ભર્યો હતો. પછી મહારાજે ગામને પાદર આવીને કહેવરાવ્યું જે, "વજીબાઈને કહેજો જે, તમારા સ્વામિનારાયણ ગામને પાદર આવ્યા છે." તે વખતે વજીબાઈ ગોત્રેડો ભરીને ચોરે પહોચ્યાં હતાં. ત્યાં માણસે પડખે ચડીને કહ્યું જે, "વજીબાઈ ! તમારા સ્વામિનારાયણ પાદર આવ્યા છે." તે સાંભળી વજીબાઈ ચુંદડી તથા મોડિયો પોતાના પતિ ઉપર ઉડાડી નાંખીને ચાલી નીસર્યાં અને જઈને મહારાજને પગે લાગ્યાં.

પછી મહારાજ કહે, "વજીબાઈ ! નવાં વસ્ત્ર કેમ પહેર્યાં છે ?" વજીબાઈ કહે, "મારો ભત્રીજો પરણે છે, તેનો ગોત્રેડો ભર્યો હતો." મહારાજ કહે, "ક્યાં ગોત્રીડો ?" વજીબાઈ કહે, "એ તો ચોરા પાસે મારા પતિને માથે મૂકી દીધો. ગોત્રેડો તો પોરે(આવતી સાલ) ભરશું પણ તમે ક્યારે પધારો !" પછી મહારાજને પોતાના ઘેર પધરાવ્યા ને થાળ કરીને જમાડ્યા. ॥૪૨૦॥

૪૨૧. મહારાજે વજીબા સાથે રમૂજ કરી

મહારાજે ઉંઝામાં સમૈયો કર્યો હતો. ત્યાં વજી ફઈ તથા જતન ફઈ વિગેરે દર્શને આવ્યાં હતાં. પછી વજી ફઈએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! ફૂલડોલનો સમૈયો કરવા વિજાપુર પધારજો." મહારાજ કહે, "વજીબાઈ ! ત્રણે વાનાં ભેળાં થાય તે શોભે નહીં." વજીબાઈ કહે, "શું ?" મહારાજ

કહે, "એક તો હોળીનું પરબ, તે ઊતરતું; અને બીજું સ્ત્રીજાતી પણ ઊતરતી અને ત્રીજું તમારી જ્ઞાતિ (સથવારા તે) પણ ઊતરતી; એમ ત્રણે વાનાં ભેળાં થાય તો શોભે નહીં." એમ કહીને મહારાજ હસ્યા. ॥૪૨૧॥

૪૨૨. ઉંઝાના ઉદેકુંવરબા એક શીંગોડું ખાઈ ષડઊર્મિ રહિત રહ્યાં

ગામ **ઉંઝામાં ઉદેકુંવર** કરીને એક બ્રાહ્મણ બાઈ હતી. તેને મહારાજે દર્શન દઈને કહ્યું જે, "તારે ફરાળ કરીને રહેવું." પછી તે બાઈ નિત્ય એક શીંગોડું ખાઈને રહેતાં. અને શ્રીજીમહારાજ તેમને નિત્ય દર્શન આપતા, તેણે કરીને તેને ખટઊર્મિ વ્યાપતી નહીં. એવાં મુક્ત હતાં. તે જીવનપર્યંત એમ ને એમ રહ્યું. ॥૪૨૨॥

૪૨૩. દેવળિયાનાં ગરાસણી બાઈ તેર વર્ષ અન્ન-જળ વિના રહ્યાં

ગામ **દેવળિયામાં** ગરાસણી બાઈ હતાં. તેમને શ્રીજીમહારાજે દર્શન દઈને કહેલું જે, "તમારે અન્ન-જળ તેર વરસ સુધી લેવું નહીં." પછી તે બાઈએ તેર વરસ સુધી અન્ન-જળ લીધાં નહીં. અને છપૈયાની યાત્રા કરી આવ્યાં. અને દિવસ તથા રાત્રી થઈને એક હજાર માળા ફેરવતાં. પછી શ્રીજીમહારાજનાં ધામ પધાર્યાં. ॥૪૨૩॥

૪૨૪. મેઉના ભુખણ ભાવસારની દીકરી જમનાનો પરચો

એક વખત મહારાજ **મેઉ** ગામમાં પધાર્યા અને **ભુખણ ભાવસારે** તાણ કરી જે, "મહારાજ ! મારે ઘેર પધારો." મહારાજ કહે, "તારે ઘેર સૂતક છે, તે નહિ આવીએ." ત્યારે ભુખણ ભાવસાર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! જમ્યે સૂતક, પાણી પીધ્યે સૂતક, પણ ખાટલે બેઠ્યે કાંઈ સૂતક છે ?" તોય મહારાજ કહે, "ના, નહીં આવીએ." પછી મહારાજ તેને ઘેર પધાર્યા અને ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન થયા. પછી ભુખણભાઈ બોલ્યા જે, "મહારાજ ! બ્રહ્મા બહુ ભુલકણો છે." મહારાજ કહે,

"બ્રહ્મા ભૂલે નહીં, પણ જીવ ભૂલે." મહારાજ કહે, "અમે એકવાર બ્રહ્માને આજ્ઞા કરી છે, તે કોઈ દિવસ ભૂલ આવી નથી."

પછી ભુખણદાસ ઘરમાં ગયા ને પોતાની સ્ત્રીને કહ્યું જે, "લાવ એ બાળક !" બાઈ કહે, "બોલો મા બોલો મા, છ વાહાનો ટેટો મહારાજ પાસે લઈ જવાય નહીં !" ભુખણદાસ કહે, "લાવને હવે ! વાહાનો કરનારો જ ઘેર આવ્યો છે !" પછી સુપડામાં સુવાડીને મહારાજ પાસે લઈને આવ્યા. અને મહારાજને કહ્યું જે, "જુઓ મહારાજ ! બ્રહ્મા ભૂલ્યો છે કે નહીં ? આને મારે દીકરો કે દીકરી શું કહેવું ?" પછી મહારાજે દૃષ્ટિ કરી, એટલે શરીરનાં અવયવ બધાં બહાર નીસર્યાં."

પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "આ તો દીકરી છે અને અમે જ્યાં હશું ત્યાં ઘીના ઘડા ભરીને લાવશે. અને આનું નામ જમના પાડજ્યો." પછી તે મોટાં થયાં ત્યારે ઘીનો ઘડો ભરીને, નારદીપુરના નાનાભાઈ દોઢસો માણસનો સંઘ લઈને આવ્યા, તેની સાથે ગઢપુર આવ્યાં. પછી મહારાજ સભામાં બોલ્યા જે, "જુઓ, ભાઈ ભુખણદાસ કહેતા જે, બ્રહ્મા ભૂલ્યો છે, પણ આ બાઈ અમારા સારુ ઘીનો ઘડો ભરીને લાવ્યાં છે." ને તે એકાંતિક ભક્ત થયાં હતાં. ॥૪૨૪॥

૪૨૫. મેઉના ભુખણ ભાવસારને ત્યાં મહારાજ થાળ જમ્યા

એક વખત મહારાજ **મેઉ** પધાર્યા હતા અને **ભુખણ ભાવસારે** મહારાજને આગ્રહ કર્યો જે, "મહારાજ ! મારે ઘેર રસોઈ કરાવું." મહારાજ કહે, "દાળ-રોટલા કરાવ તો આવીએ." પછી ઘેર જઈને દૂધપાક કરાવ્યો અને માલપૂડા કરાવ્યા. પછી મહારાજને જમવા માટે બોલાવવા આવ્યા. અને મહારાજ જમવા બેઠા ત્યારે દૂધપાક તથા માલપૂડા મહારાજનાં થાળમાં પીરસ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે, "ભુખણભગત ! આ શું કર્યું ?" ભગત કહે, "મહારાજ ! તમે કહેતા હતા જે દાળ-રોટલા કરજો, તે આ દાળ અને આ રોટલા કર્યા છે."

પછી મહારાજને થાળ જમાડીને સંતની પંક્તિ કરી અને સંતને જમાડ્યા. ને તેમને ઘેર એક મોટો પથરો છે, તે ઉપર મહારાજ બેસતા. અને સૌ ભાવસાર સોરંગી(એક વનસ્પતિ જેનો લાલ રંગ બને છે) ખાંડતા, તે વખતે ભાવસાર સૌ "પં પં પં" એમ બોલે. તે વખતે મહારાજ પણ તેમની સાથે "પં પં પં" એમ કરીને બોલતા. ॥૪૨૫॥

૪૨૬. લાંઘણોજમાં મહારાજે સંતોને શીરાનાં દાતણ કરાવ્યાં

મહારાજ **લાંઘણોજ** પધાર્યા હતા અને સાથે બસો સંત હતા. અને ગામમાં બ્રાહ્મણોની ચોરાસી હતી, તે ભેળી સંતની પણ રસોઈ કરી હતી. પછી બ્રાહ્મણોએ વિચાર્યું કે, 'આપણે પ્રથમ જમી લેવું ને પછી સાધુ જાણે !' પછી મહારાજ તેમનો સંકલ્પ જાણીને બોલ્યા જે, "બ્રાહ્મણો સંતને જમ્યા વગર રાખશે. માટે પહેલાં સંતને જમાડી લીધા હોય તો ઠીક." અને બ્રાહ્મણોએ રાત બધી રસોઈ કરીને તૈયાર કરી હતી. પછી સંત ચાર વાગ્યે ઊઠીને નાહવા ચાલ્યા ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "મહાપુરુષો ! ક્યારેય શીરાના દાતણ કર્યા છે ?" ત્યારે સંત કહે, "ના મહારાજ, શેરાના દાતણ કર્યા નથી !"

મહારાજ કહે, "આજ તો શેરાના દાતણ કરો !" પછી હરિજનના ફળિયામાં સંતની પંક્તિ કરી અને મહારાજે સંતને શીરો પીરસીને ખૂબ જમાડ્યા. પછી મહારાજ કહે, "મહાપુરુષો ! હવે દાતણ લઈને નાહવા જાઓ." પછી બ્રાહ્મણની ચોરાશીમાં ટૂટો આવ્યો, તે ફરી રસોઈ કરીને બ્રાહ્મણ જમ્યા. એમ મહારાજે બ્રાહ્મણોનો સંકલ્પ જાણીને સંતોને જમાડી લીધા. પછી તે સૌ બ્રાહ્મણો મહારાજને પગે લાગ્યા. ॥૪૨૬॥

૪૨૭. અડાલજ વાવે લેખ વાંચી સંતો સહિત મહારાજે સ્નાન કર્યું

શ્રીજીમહારાજ **અડાલજ** પધાર્યા હતા અને ત્યાં મોટી વાવ છે, તેની પાસે ઊતર્યા હતા. અને નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ વાવમાં જઈને શિલાલેખ વાંચ્યો. તેમા લખેલ જે, "આ વાવ મેં જે કરાવી છે, તે મેં

મારા પૈસાની છત(વધારો) દેખાડવા સારુ તથા મારાં વખાણ થાવા સારુ કરાવી નથી; પણ આમાં કોઈક મોટાપુરુષ આવીને નહાય તો મારું કલ્યાણ થાય, એટલા સારુ કરાવી છે. અને બીજો ખરચ તો હું લખી શકતી નથી, પણ ગાડાના ઊંગામણના એરંડિયાના લાખ રૂપિયા થયા છે." તે લેખ વાંચીને નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ શ્રીજીમહારાજને વાત કરી જે, "હે મહારાજ ! આ વાવમાં તો આવી રીતનો લેખ છે."

પછી મહારાજે સૌ સંતને આજ્ઞા કરી જે, "તમે નહાવો." અને પોતે પણ નહાયા. અને ત્યાં સૌએ ભાતાં ખાધાં અને જળ પણ તે વાવનું પીધું. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "આ સ્ત્રી-પુરુષ સત્સંગમાં જન્મ લેશે." તે બાઈએ પેટલાદ પાસે ધર્મજ ગામ છે ત્યાં ગરાસિયાને ઘેર જન્મ લીધો અને કુશળકુંવરબાઈ કરીને થયાં. અને તેમના પતિ હતા તે સુંદરિયાણાના હેમરાજશા કરીને વાણિયા થયા. અને તે શ્રીજીમહારાજને માટે નાતબહાર રહ્યા અને તેમનો પરિવાર હજી સુધી સત્સંગને અર્થે નાતબહાર છે. ॥૪૨૭॥

૪૨૮. હળવદમાં મહારાજ ત્રણ મણ સાકર જમી ગયા

એક વખત શ્રીજીમહારાજ ગામ **હળવદ** પધાર્યા હતા અને ત્યાં મંદિરમાં હાલ પાટ છે તે દવેને ઘેર હતી. તે ઉપર શ્રીજીમહારાજ વિરાજમાન હતા. પછી સૌ હરિજનોએ વિચાર કર્યો જે, 'આપણે એક દુકાનેથી સાકર લઈને મહારાજને ભેટ ધરીએ.' પછી સૌ સાકર લાવીને મહારાજને ભેટ મૂકવા મંડ્યા અને મહારાજ તે પાટ ઉપર બેસીને જમવા મંડ્યા, તે ત્રણ મણ સાકર ત્યાં પાટે બેઠા બેઠા જમી ગયા. તે જોઈને સૌ આશ્ચર્ય પામ્યા. તે પાટ હાલ ત્યાંના મંદિરમાં છે. ॥૪૨૮॥

૪૨૯. કચ્છમાં ખોખરી ગામે ભક્તોને મહારાજે નિશ્ચય કરાવ્યો

કચ્છ દેશમાં ગામ **ખોખરી** છે, ત્યાં રામાનંદસ્વામી પધાર્યા હતા. અને સ્વામી ત્યાંથી ચાલ્યા ત્યારે બધાય હરિજન બહુ દિલગીર થઈ ગયા

અને બોલ્યા જે, "સ્વામી ! તમો પાછા ક્યારે પધારશો ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "તમારે ઘેર ભગવાન પધારશે અને આ લીંબડી નીચે ઊભા રહેશે; અને આ ઓટા ઉપર તમે ગાદીતકિયો નાંખશો તે ઉપર બેસશે; અને તમો કહેશો તેટલો થાળ જમશે; તેને તમે ભગવાન જાણજો." પછી થોડા દિવસ પછી શ્રીજીમહારાજ તેને ઘેર પધાર્યા અને લીંબડી નીચે જઈને ઊભા રહ્યા. પછી હરિભક્તોએ ઓટા ઉપર ગાદીતકિયો નાંખ્યો, તે ઉપર વિરાજમાન થયા અને તેઓએ કહ્યું તેટલો થાળ જમ્યા. પછી તેમણે રામાનંદસ્વામીની કહેલી વાત બધી કહી દેખાડી. એમ મહારાજે પોતાના સ્વરૂપનો નિશ્ચય કરાવ્યો. ॥૪૨૯॥

૪૩૦. ભુજમાં ખાખીઓ મોતૈયા-જલેબી માટે લડ્યા અને મલ્લોને નિશ્ચય કરાવી મહારાજે જમાડ્યા

શ્રીજીમહારાજ ભુજમાં પધાર્યા હતા અને સૌ હરિજનને સાથે લઈને હમીર તળાવે નાહવા જતા હતા. ત્યાં રસ્તામાં એંસી ખાખી પંચધૂણી તાપતા હતા. પછી હરિજનોએ મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ બહુ તપસ્વી છે. તેને જમાડ્યા હોય તો બહુ જ પુણ્ય થાય." ત્યારે મહારાજ કહે, "જાઓ ગામમાં, અને મોતિયા-જલેબી લઈ આવો." પછી હરિભક્તોએ ગામમાં જઈને ચાર ટોપલા જલેબીના અને ચાર ટોપલા મોતિયા લાડુના લાવ્યા ને મહારાજ પાસે લાવીને મેલ્યા અને મહારાજ છેટે બેઠા હતા.

પછી મહારાજ કહે, "જાઓ, એના મહંતને પૂછી આવો જે, સ્વામિનારાયણ તમને મોતિયા-જલેબી જમાડે છે, તે તમે જમશો ?" પછી હરિભક્તોએ જઈને મહંતને પૂછ્યું જે, "તમે જમશો ?" ત્યારે મહંત કહે, "એ નુગરાનું અમે ન જમીએ !" એમ કહીને મહારાજની ઘણીક નિંદા કરી. તે સાંભળીને મહારાજને આવીને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મહંત તો ના પાડે છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "તેના ભંડારી પાસે લઈ

જાઓ.” પછી ભંડારી પાસે જઈને કહ્યું જે, “તમને સ્વામિનારાયણ મોતિયા-જલેબી જમાડે છે.” ત્યારે ભંડારી બોલ્યો જે, “બહુ સારું, લાવો.” ત્યારે મહંત કહે, “એનું ખવાય નહીં, માટે આંહીં નહીં ! તે તો નુગરા હે, મોચી હે !” એમ તેઓ બોલાચાલી કરવા માંડ્યા.

પછી મહારાજને હરિજનોએ તે વાત કરી અને બોલ્યા જે, “તેમાં બે તડાં પડ્યાં છે. એટલે ભંડારી કહે કે, લાવો. ને મહંત કહે, નહીં.” તેથી મહારાજ કહે, “જાઓ, આ બધું ભંડારી પાસે જઈને મેલજો.” તે પ્રમાણે ભંડારી પાસે ટોપલા મૂક્યા, તે તેના ચેલા લઈને ચાલ્યા. તે વખતે મહંત ઊભો થયો અને ટોપલાની મના કરવા મંડ્યો. તે વખતે તે એકબીજાને ખૂબ બોલાચાલી થઈ અને ત્યાં લાકડાનાં ફાચરાં બાળવા માટે પડ્યાં હતાં તે એકબીજા લઈને સામસામા ઉપરાઉપર મારવા મંડ્યા. તે લોહીલુહાણ થઈ ગયા. તે જોઈ હરિજન બોલ્યા જે, “વોય વોય ! આ તો ત્યાગી નહિ, પણ આ તો ખૂંટિયા છે !” અને ભંડારીની કોર ઝાઝા થયા, તેથી મહંતની કોર થોડા રહ્યા.

પછી ટોપલા લઈ મહારાજ પાસે આવ્યા. પછી મહારાજ કહે, “ચાલો, મહાજનના ઢોરને ખવરાવીએ.” પછી જ્યાં ધર્મશાળામાં ગયા ત્યાં તો ઢોર પણ વગડામાં ચરવા ગયાં હતાં. પછી મહારાજ ચાલ્યા તે મલ્લશાળા પાસે નીકળ્યા. તેમાં મલ્લ કુસ્તી કરતા હતા. તેના થપાટાની ગર્જના થાતી હતી. તે સાંભળીને મહારાજ બોલ્યા જે, “આ શું થાય છે ?” ત્યારે હરિજન કહે, “મહારાજ ! આ મલ્લ રમે છે અને ત્યાં મલ્લનો અખાડો છે.” ત્યારે મહારાજ કહે, “ચાલો, આપણે જોવા જઈએ.” પછી મહારાજ મલ્લના અખાડામાં પધાર્યા અને ગંગારામ મલ્લ બેઠા હતા. તેને કહ્યું જે, “તમે કેમ રમતા નથી ?” ગંગારામ મલ્લ કહે, “સોહો સોહો ગાઉમાં મારો બરોબરિયો કોઈ નથી.” એમ કહ્યું એટલે મહારાજે કહ્યું, “ઝાલો મારો હાથ.” ત્યારે ગંગારામ મલ્લ

કહે, "મહારાજ ! રહેવા દ્યો ! સો નાળિયેર તો હું મૂઠીએ ભાંગી નાંખું છું અને આ તમારા મૂઠી જેટલાં હાડકાં છે, તે ગોત્યાં નહીં જડે !"

પછી ગંગારામ મલ્લે મહારાજનો હાથ પકડ્યો અને મહારાજે આંચકો મારીને હાથ ખેંચી લીધો. તે જોઈને ગંગારામ મલ્લને ઘણી જ ગ્લાની થઈ. પછી મહારાજ કહે, "લાવો તમારો હાથ." પછી મહારાજે ગંગારામ મલ્લનો હાથ ઝાલ્યો, તે મલ્લની આંગળીએ લોહીનાં ટશિયાં આવ્યાં એટલો ભીંસ્યો અને શ્રીકૃષ્ણરૂપે દર્શન દીધાં. પછી ગંગારામ મલ્લ શ્રીજીમહારાજનાં પગમાં પડ્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "તમે તો સાક્ષાત્ ભગવાન છો અને અમે સૌ રામાનંદસ્વામીના આશ્રિત છીએ; પણ આજથી તમારા આશ્રિત જાણજો." પછી જલેબી-મોતિયાના ટોપલા હતા તે મલ્લને જમાડ્યા ને પછી મંદિરમાં પધાર્યા. ॥૪૩૦॥

૪૩૧. રીંગણીના રામજીએ મહારાજ પાસે 'અમે ભગવાન છીએ' એમ બોલાવરાવ્યું

કચ્છમાં **રીંગણીયું** કરીને ગામ છે, ત્યાં શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા હતા. અને **રામજી** કરીને સુતાર હરિભક્ત હતો, તેને મહારાજે કહ્યું, "અમે ભગવાન નથી." સુતાર કહે, "ના, તમે ભગવાન છો." પણ મહારાજે ના પાડી. પછી મહારાજે તેને આજ્ઞા કરી જે, "આ માણકી ઘોડીને પાઈ આવ." પછી તે તળાવમાં ઘોડી પાવા માટે ગયો. એટલે ઘોડી અને રામજી એ બન્ને જણાં તળાવના ઊંડા પાણીમાં ઊતરી ગયાં. તે વખતે મહારાજે દિવ્યસ્વરૂપે આવીને બન્નેને બહાર કાઢ્યાં.

પછી રામજી ઘોડી લઈને મહારાજ પાસે આવ્યો અને ઘોડીની સરક મહારાજ સામી ઉગામીને ઊભો રહ્યો. અને કહ્યું જે, "એમ કહો, ભગવાન છું. નહીં તો મારું છું !" એમ ખરેખરા રૂપમાં આવીને સરકનું બેવડું મારવા તૈયાર થયો. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "અમે ભગવાન, ભગવાન, ભગવાન !" ત્યારે રામજી બોલ્યા જે, "હેં ? માર તો ચૌદમું

રતન છે ને ? ભગવાન કહેવરાવ્યા કે નહીં ?" એમ કેટલાક તો એવાય ભક્ત હતા જે પરાણે ભગવાન કહેવરાવ્યા. ॥૪૩૧॥

૪૩૨. નિષ્કુળાનંદસ્વામીનો સાળો તેડવા આવેલો તે સત્સંગી થયો

મહારાજ **અલૈયા** ગામમાં વિરાજમાન હતા અને નારણજી સુતારને ઘેર લીંબડા નીચે સભા કરીને વિરાજમાન હતા અને એક થંભ ઊભો કરીને મોદિયું બાંધ્યું હતું. તે વખતે નિષ્કુળાનંદસ્વામીનો સાળો લાલજી સુતારને તેડવા આવ્યો હતો. તેણે આવીને મહારાજને કહ્યું જે, "મારા બનેવીને કેમ સાધુ કર્યા ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "મેં ક્યાં સાધુ કર્યા છે ? તારી બહેન કુહાડે કુટાવતી હતી, તેમાં સાધુ થયા." તે વખતે તે લાકડાનો થંભ ઝાલીને ઊભો હતો, એટલે મહારાજે તેના સામી દૃષ્ટિ કરી. પછી તે થરથર કંપવા લાગ્યો. તે વખતે લીંબડાને થડ, મકોડાની હાર થંભી રહી હતી. તે જોઈને મહારાજ બોલ્યા જે, "આ મંકોડા પણ અમારી વાતો સાંભળવાને થંભી ગયા છે, પણ આ મૂરખ મનુષ્યને ખબર નથી." એમ એ સુતારને મહારાજે કહ્યું એટલે તે મહારાજનાં પગમાં પડ્યો ને વર્તમાન ધારીને સત્સંગી થયો. ॥૪૩૨॥

૪૩૩. કાદીપુરમાં ગુલતાનની ગાદીના મહંત બની મહારાજે સૌને શીરો જમાડ્યો

એક વખત શ્રીજીમહારાજ વરતાલ પધારતા હતા અને રાત્રીએ અંધારું થઈ ગયું. અને ધોલેરા પાસે **કાદીપુર** કરીને ગામ છે ત્યાં ગુલતાનની ગાદીના બાવા રહેતા હતા. પછી મહારાજે કાઠીઓને કહ્યું જે, "તમે કોઈ બોલો નહીં તો શીરો-પૂરી જમાડું !" કાઠી કહે, "જાઓ મહારાજ, નહીં બોલીએ." વળી મહારાજ કહે કે, "કોઈ સ્વામિનારાયણનું નામ લેશો નહીં."

પછી મહારાજ તે બાવાની જગ્યાને દરવાજે જઈને બોલ્યા જે, "મહંતજી ! કમાડ ખોલો !" તે વખતે એક બાવે આવીને કમાડ ખોલ્યું અને પૂછ્યું જે, "કોણ હે ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "ગુલતાનકી ગાદીકા મહંત હે." તે સાંભળીને સૌ બાવા દોડ્યા આવ્યા અને દરવાજો ઉઘાડીને મહારાજને જગ્યામાં તેડી ગયા અને ઘોડા બંધાવ્યા. અને સંતે મહારાજને ઢોલિયો ઢાળી દીધો અને સર્વ સખાને પણ ઢોલિયા ઢાળી દીધા. પછી ચાર-પાંચ બાવા શીરો-પૂરી વગેરે રસોઈ કરવા મંડ્યા. અને એક મહંત હતો તે હાથ જોડીને મહારાજ પાસે બેઠો.

પછી મહારાજ અંતર્યામીપણે કહેવા લાગ્યા જે, "અમોએ સાધુ કર્યાનું લખ્યું હતું તે તમોએ સાધુ કર્યા કે નહીં ?" મહંત કહે, "હા મહારાજ ! આ કરશનદાસજી અને વસનદાસજી, એ બે સાધુ કર્યા." તે સાંભળી એ બે સાધુ મહારાજનાં પગમાં આવીને પડ્યા. વળી મહારાજ કહે, "તમે એક હજાર રૂપિયાની હૂંડી બીડી હતી તે વડોદરામાં અમને પહોંચી હતી." મહંત કહે, "ઠીક મહારાજ." પછી રસોઈ તૈયાર થઈ એટલે સૌને સારી રીતે જમાડ્યા અને પછી સૌ સૂઈ ગયા. પછી તે સૌ બાવાએ ચાકરી પણ સારી રીતે કરી. પછી મહારાજ સૌને મર્મમાં સમજાવતા જાય જે, "ખબડદાર..!"

પછી સવારે ચાલવાને માટે તૈયાર થયા ત્યારે મહંત બહુ આગ્રહ કરવા લાગ્યા; એટલે મહારાજ બોલ્યા જે, "રહેવાય એમ નથી. અમારે દ્વારકા પરસવા(દર્શન કરવા) જવું છે." પછી પ્રથમ મહારાજ માણકી ઘોડી ઉપર સ્વાર થયા. પછી કાઠી સૌ સ્વાર થવા મંડ્યા. તે વખતે સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "જય સ્વામિનારાયણ..!" ત્યારે બાવા બોલ્યા જે, "વોય માળા ! આ તો સ્વામિનારાયણિયા છે ! પણ આપણા મહંત નહીં !" પછી હાથમાં ધોકા લઈને બાવા સૌ કાઠી વાંસે થયા. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "સુરા ખાચર ! હવે પાછા વળો." અને ચોમાસું

હતું એટલે ઘોડાં સૌનાં ગારામાં ખૂંતવા મંડ્યાં. પછી સુરા ખાચરે ઘોડી પાછી વાળીને સરક ઝાલીને ફરી વળ્યા, એટલે બાવા સૌ પાછા વળ્યા. એમ બાવાને રાજી કર્યા ને ચાલ્યા ગયા. ॥૪૩૩॥

૪૩૪. સુરા ખાચરે ઢોંગી બાવાનું કપટ ઉઘાડું કર્યું

એક વખત મહારાજ રસ્તે ચાલ્યા જતા હતા અને વગડામાં એક બાવો કોપીનભર મુનિવ્રત ધારણ કરીને બેઠો હતો. તે વખતે કાઠીએ મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે કહો તો આ મુનિને બોલાવીએ." ત્યારે મહારાજ કહે, "બેસી રહેવા દ્યો ને, શા માટે હેરાન કરો છો ?" સુરા ખાચર કહે, "ના મહારાજ, ઘડીક તમે આઘા ઊભા રહો." પછી સુરા ખાચર અને માતરા ધાધલ બાવા પાસે ગયા. અને સુરા ખાચરે કહ્યું જે, "માતરા ! મારે ભીમનાથની પાંચ રૂપિયાની માનતા છે ને આ સાક્ષાત્ ભીમનાથ આદો(આવ્યો) છે, પણ બાવા પાસે લૂગડો નથી; નહીં તો લૂગડે બાંધીને ચાલ્યા જઈએ. પણ જો બાવો મોઢો ફાડે તો મોઢામાં મેલીએ !" એમ કહીને બાવાની પ્રદક્ષિણા ફરવા મંડ્યા અને હાથમાં રૂપિયા ખખડાવતા જાય.

પછી બાવે વિચાર કર્યો જે, 'લાવને મોઢું ફાડું !' પછી બાવે મોઢું ફાડ્યું અને પાછળથી સુરા ખાચરે ધૂળની મૂઠી ભરી લીધી હતી, તે બાવે મોઢું ફાડ્યું હતું એટલે તેના મોઢામાં નાંખી. પછી બાવો ક્રોધ કરીને એસીતેસી કરીને ગાળું દેવા મંડ્યો. પછી કાઠી સૌ બોલ્યા જે, "મુનિ બોલ્યો..! મુનિ બોલ્યો..!" એમ તેની મશ્કરી કરીને ચાલ્યા ગયા. એમ કેટલાકનાં કપટ ઉઘાડાં કરતા. ॥૪૩૪॥

૪૩૫. સુરા ખાચરે બાવાજીને 'ક્યું મત ચલાયા'નો જવાબ આપ્યો

એક વખત મહારાજ **સુરત** પધારતા હતા. ત્યાં એક બાવો રસ્તે મળ્યો અને મહારાજને આડો ફરીને ઊભો રહ્યો. અને મહારાજને કહ્યું

જે, "ક્યું મત ચલાયે ?" મહારાજ કહે, "બાવાજી ! અમે મત નથી ચલાવ્યો. ઓલ્યો પાછળ જાડો ચાલ્યો આવે તેણે મત ચલાવ્યો છે. માટે ત્યાં જાઓ." પછી મહારાજે સુરા ખાચરને કહ્યું જે, "સુરા ખાચર ! આ બાવાને જવાબ દેતા આવજો."

પછી સુરા ખાચર કહે, "બહુ સારું મહારાજ." પછી સુરા ખાચરે બાવાને કહ્યું જે, "આવો બાવાજી ! એમણે ક્યાં મત ચલાવ્યો છે ? મત તો મેં ચલાવ્યો છે." એમ કહીને સુરા ખાચર ઘોડેથી હેઠા ઊતર્યા અને હાથમાં ઘોડાની સરકનું બેવડું ઝાલ્યું, અને બાવાની દાઢી ઝાલીને બરડામાં બેવડું માર્યું એટલે બાવો પડી ગયો. અને કહ્યું જે, "ગધીના ! આમ મત ચલવ્યો !"

પછી બાવો ઊભો થઈને એસીતેસી કરવા લાગ્યો. એટલે સુરા ખાચરે ફેર દાઢી ઝાલીને પછાડ્યો. તે બાવાના પગનો રાંધો(કેડ અને સાથળ વચ્ચેના પગનો સાંધો) ખડી ગયો. પછી બાવો બોલ્યો જે, "તેરી ગૌવાં હે !" સુરા ખાચર કહે, "આમ પહેલું બોલવું હતું !" પછી સ્વાર થઈને મહારાજ ભેળા થઈ ગયા ને બાવો રસ્તામાં પડ્યો હતો. ॥૪૩૫॥

૪૩૬. નાગમાલાએ મમરાનો મારગ પૂછ્યો

અને ત્યાંથી મહારાજને **બુવે** પધારવું હતું. પછી મહારાજે કાઠીઓને ખાવા માટે મમરાની ઝોળીયું ભરાવી હતી. પછી એક ગામને(આમોદ) પાદર ગયા. તે વખતે નાગમાલો બોલ્યા જે, "એ... ખામી,(કોઈ માણસને કહ્યું) આ મમરાનો મારગ કીસે જાસે ? મમરાનો મારગ ?" ત્યારે સુરો ખાચર કહે, "મમરાનો મારગ તો તારો મોઢો છે ! પણ બુવાનો મારગ પૂછ બુવાનો !" પછી બુવાનો મારગ પૂછીને બુવે પધાર્યા અને ત્યાં કાનદાસને ઘેર ઊતરીને રાત રહ્યા. અને ત્યાં થાળ જમીને સુરત પધાર્યા. ॥૪૩૬॥

૪૩૭. સુરત નવાબની કચેરીમાં કાઠીઓની પરીક્ષા અને ઝીણાભાઈનો વિવેક

પછી ત્યાંથી મહારાજ જ્યારે **સુરત** પધાર્યા ત્યારે નવાબે પોતાની કચેરીમાં મહારાજની પધરામણી કરી. અને એક મોટું સિંહાસન હતું તે ઉપર મહારાજને પધરાવ્યા અને સખાને માટે ચડા ઊતરીની ખુરશીઓ ગોઠવી હતી. પછી કાઠીઓ સૌ ખુરશીઓ ઉપર બેસવા મંડ્યા. ત્યારે તે વખતે ખુરશીઓ કહકહવા મંડી. ત્યારે છડીદાર બોલ્યો જે, "અદબસે બેઠના ! અદબસે બેઠના !" એમ બોલવા લાગ્યો. ત્યારે કાઠી સૌ બોલ્યા જે, "મહારાજ ! આ કાણું ભણતો સે જે, ગદબસેં બેઠના, ગદબસેં બેઠના ?"

પછી મહારાજે ઈશારો કર્યો એટલે સૌ બેસી ગયા. પછી અત્તરદાની લઈને અત્તર ફેરવ્યું. એટલે કોઈએ હાથમાં લીધું અને કોઈએ લૂગડામાં લીધું અને કેટલાકે મોઢે ભૂસ્યું. અને ઝીણાભાઈ હતા, તેણે એક રૂમાલ ધર્યો અને તેમાં લીધું અને પોતે કચેરીની રીતે ખુરશી ઉપર બેઠા. તે જોઈ નવાબ બોલ્યો જે, "મહારાજ ! કચેરીકે બેઠનેવાલે તો એહી એક હે." કોણ ? ઝીણાભાઈ. ત્યારે મહારાજ કહે, "આ સૌ ગામેતી છે પણ જંગલી લોક છે. તેને કચેરીમાં બેસવાનો અભ્યાસ નો હોય." ॥૪૩૭॥

॥ મહારાજે જેની જેની રક્ષા કરી તે ભક્તોની વાતો - ૧૫ ॥

૪૩૮. ગાંફના વિશ્વાસી ભક્તોના ઘઉંની મહારાજે રક્ષા કરી

ગાંફ ગામના હરિજન હતા તે વરતાલ સમૈયો કરવા જવા માટે તૈયાર થયા. ત્યારે બીજા હરિજનોએ કહ્યું જે, "ઘઉંની મોસમ છે માટે અમે નહીં આવીએ. અને મહારાજને અમારા નારાયણ કહેજો." પછી બે જણા શૂરવીર હતા, તેણે કહ્યું, "અમારું તો મહારાજ સાચવશે." એમ કહીને તે બન્ને જણા વરતાલ સમૈયે ગયા અને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા.

ત્યારે મહારાજ કહે, "બીજા કેમ આવ્યા નહીં ?" ત્યારે તે હરિજનોએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! તે સૌ પોતાની વાડીમાં ઘઉં સાચવવા રહ્યા છે." ત્યારે મહારાજ કહે કે, "અમારે તમારા બેની જ ફિકર, બીજાની અમારે ફિકર નહીં !"

પછી સૌએ ઘઉં સીમમાંથી કાપીને ખળાવાડમાં નાંખ્યા. ત્યાં કોઈકે હોકો ભરવા સારુ દેવતા કર્યો હતો. તે પવન બહુ થયો એટલે દેવતા ઊડ્યો, તેથી આખી ખળાવાડ બળી ગઈ અને સૌ નિરાશ થઈને ઘેર જઈને બેઠા. અને જે વરતાલ ગયા હતા તે સમૈયો કરીને ઘેર આવ્યા. પછી તેણે વાત સાંભળી જે, આવી રીતે બધી ખળાવાડ સળગી ગઈ. પછી બીજા હરિજન તેમને મળવા આવ્યા. તેમણે મહારાજે કહેલા નારાયણ કહ્યા. પછી સૌએ કહ્યું જે, "મહારાજ કાંઈ બોલ્યા હતા ?"

ત્યારે તેમણે કહ્યું, "હા, મહારાજે કહ્યું હતું જે, 'અમારે તો તમારી જ ફિકર ! પણ ઘેર જે સાચવવા રહ્યા છે તેની ફિકર અમારે નહીં !" પછી તે ખેતરમાંથી બન્ને જણાએ ઘઉં કાપી લાવીને ખળાવાડમાં નાંખ્યા અને ઘઉંને ચોખ્ખા કરીને ઘેર લઈ ગયા. એમ મહારાજે તેમની રક્ષા કરી. એમ ભગવાનના થાય તો ભગવાન રક્ષા કરે. ॥૪૩૮॥

૪૩૯. ખોખરીના કરશન બામણિયાના કપાસની રક્ષા કરી

અને **ખોખરી** ગામમાં **કરશન બામણિયો** કરીને કણબી હરિભગત હતા અને રાત્રીએ તેના ખેતરમાં ત્રીશ ચોર આવીને કપાસ વીણવા લાગ્યા. પછી શ્રીજીમહારાજે એક રૂપે આવીને ચોરને બહાર કાઢ્યા અને ચોરે દરેક જણે મણ મણ કપાસ વીણ્યો હતો. પછી તે ત્રીસે જણને મહારાજે તગડીને કાઢી મૂક્યા અને મહારાજ ઘોડે ચડીને ખેતર ફરતા ફરવા મંડ્યા. અને બીજે રૂપે કરસનભગતને જગાડ્યા અને કહ્યું જે, "શું સૂતો છો ? તારા ખેતરમાં ત્રીશ ચોર કપાસ વીણે છે !" એમ કહીને મહારાજ અદૃશ્ય થઈ ગયા અને કરશનભગત જ્યાં ખેતર જાય ત્યાં તો ત્રીશ ઢગલા કપાસના જોયા. અને માણકીએ ચઢીને મહારાજ ખેતર ફરતા આંટા મારતા હતા અને તેમને જોઈને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. પછી મહારાજ અદૃશ્ય થઈ ગયા. એમ ભક્તની રક્ષા કરી. ॥૪૩૯॥

૪૪૦. આખા-પીપલાણામાં બ્રાહ્મણના બાજરાની રક્ષા કરી

અને **આખા-પીપલાણા** ગામનો બ્રાહ્મણ હરિભક્ત હતો. તે વરતાલે મહારાજનાં દર્શન કરવા જવાને માટે તૈયાર થયો. ત્યારે તેની મા બોલી જે, "ખેતરમાં બાજરો સારો પાક્યો છે અને પડખે ભાવરનું ગામ છે તે લઈ જશે. માટે ન જા તો ઠીક." ત્યારે બ્રાહ્મણ કહે, "મારે ગયા વિના ચાલે તેમ નથી અને મહારાજને રાખવું હશે તો રાખશે." પછી તે બ્રાહ્મણ વરતાલ ચાલ્યો ગયો અને પાછળથી ચૌદ ભાવરે રાત્રીએ જઈને તેનો બાજરો લણ્યો. અને એકેક જણે બબે મણ ડૂંડાં ભેગાં કર્યાં અને જ્યાં ગાંસડીઓ બાંધવા તૈયાર થયા તે વખતે દસ-બાર સ્વાર લઈને મહારાજ ઘોડીએ ચડીને પધાર્યા અને ચૌદે જણાની ગાંસડીઓ મેલાવી.

પછી તે ચૌદે જણા સવાર સુધી તેમના ચોફાળ લેવાને ઊભા રહ્યા,

પણ સવાર સુધી મહારાજે સ્વારો સહિત ખેતર ફરતા આંટા માર્યા. અને સવારે તે બ્રાહ્મણની મા વીશ દાડિયાં કરીને ખેતર આવી. અને ખેતરને શેઢે આવી, ત્યાં તો ચોરોએ બધું લણેલું દીઠું, તેથી તે બાઈ રુદન કરવા લાગી. પછી દાડિયાં બોલ્યાં જે, "શા માટે રુઓ છો ? જે થવાનું હતું તે થયું. અને ખેતરમાં તપાસ કરીએ, જો સલો(ખેતરમાંથી પાક લીધા પછી પડી રહ્યું હોય તે વીણવું) કરવા જેવું રહ્યું હોય તો સલો કરીએ." પછી તે બાઈ ખેતરની માંહેની કોરે ગઈ એટલે ત્યાં ડૂંડાંની ચૌદે ગાંસડીઓ બાંધેલી દીઠી. અને તેથી તે બાઈ બહુ જ રાજી થઈ અને દાડિયાંને કહ્યું જે, "આવો આવો, આ તો કોઈક આવેલું, તેથી રહી ગયું છે !"

પછી તે ચૌદે ગાંસડીઓ લઈને ગાડામાં નાંખીને ઘેર લઈ ગઈ. અને થોડાક દિવસ થયા એટલે તેનો છોકરો વડતાલથી ઘેર આવ્યો. તેની આગળ તેની માએ વાત કરી જે, "આવી રીતે થયું અને ચૌદ ચોફાળ આપણે ત્યાં રહ્યા." છોકરો કહે, "ચૌદ ચોફાળ ધોઈને ચૌદ ગોદડાં કર, ઓઢવા થશે !" પછી થોડાક દિવસ થયા અને મહારાજ ત્યાં પધાર્યા અને ભાવર સૌ ચોરે બેઠા હતા. તે મહારાજને જોઈને બોલ્યા જે, "આદમભાઈ ! મમુદભાઈ ! આ રાતુવાળા !" પછી મહારાજ ઘોડે બેઠા બેઠા બોલ્યા જે, "હા ભાઈઓ, અમો રાતુવાળા છીએ..!! તમે ઓળખો છો ને ?" પછી સૌ આવીને મહારાજનાં પગમાં પડ્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે અમારા ચોફાળ પણ લેવા દીધા નહીં !" મહારાજ કહે, "તમારા ચોફાળ તો બ્રાહ્મણને અર્પણ કર્યા, તે લેવાય નહીં." ॥૪૪૦॥

૪૪૧. સાવદામાં શામદાસ શેઠની દુકાને પોલિસરૂપે પહેરો કર્યો

ગામ **સાવદામાં શામદાસ** કરીને નગરશેઠ હતા અને તે રાત્રીએ દુકાનને સાંકળ વાસ્યા વિના ઉપર તાળું વાસીને ઘેર ચાલ્યા ગયા.

દુકાનમાં તિજોરી વિગેરે માલ સંપૂર્ણ ભર્યો હતો અને પોતે ઘેર જઈ સૂઈ રહ્યા. પછી મહારાજે પોલીસનો વેશ ધરી રાતે હાથમાં રાઈફલ લઈને પહેરો ભર્યો. અને સામી કંદોઈની દુકાન હતી, તે કોઈકને ત્યાં વિવાહ હશે, તેના સારુ મિઠાઈ કરતા હતા. પછી તેઓ મહારાજને જોઈ એમ વિચાર કરે જે, 'શેઠની દુકાને કોઈની તિજોરી ઊતરી હશે, તેથી પહેરેદાર પહેરો ભર્યા કરે છે.'

પછી સવારના ચાર વાગ્યે મહારાજે જઈને શામદાસને જગાડ્યા અને સાદ કર્યો જે, "શામદાસ..! એ શામદાસ..! દુકાને સાંકળ વાસ્યા વગર તાળું દીધું છે, તે અમારે આખી રાત પહેરો ભરવો પડ્યો છે !" તે શામદાસની માએ સાંભળ્યું. પછી તેમણે શામદાસને જગાડ્યા અને કહ્યું જે, "શામદાસ, એ શામદાસ ! ઊઠને ! મહારાજ જેવું કોઈક આવ્યું છે અને કહે છે કે, દુકાને સાંકળ વાસ્યા વિના તાળું દીધું છે, તે અમારે આખી રાત પહેરો ભરવો પડ્યો છે !" પછી શામદાસ ઊઠીને દુકાને ગયા. ત્યારે કંદોઈ બોલ્યા જે, "શેઠ ! આજ કોઈ તિજોરી ઊતરી છે કે શું ? રાત બધી રાઈફલ બાંધીને પોલીસ પહેરો ભરતો હતો." ત્યારે શેઠ કહે, "તિજોરી તો કાંઈ ઊતરી નથી, પણ હું સાંકળ વાસ્યા વગર તાળું દઈને ચાલ્યો ગયો હતો. એટલે સ્વામિનારાયણ ભગવાન રાત બધી જાગ્યા. અને અત્યારે મને ઘેરે આવીને જગાડી ગયા." તે સાંભળી કંદોઈ સત્સંગી થયા જે, 'સ્વામિનારાયણ તો ભગવાન ખરા!' ॥૪૪૧॥

૪૪૨. ઉમરેઠના નંદુ ઠાકરની સિપાઈના રૂપમાં રક્ષા કરી

ગામ **ઉમરેઠ**ના **નંદુ ઠાકર** ગોધરા ગયા હતા. ત્યાંથી તેઓ સાંજ વખતે ચાલ્યા. તે ચાલતાં ચાલતાં રાત્રી પડી ગઈ. તે રાત અંધારી હતી, તેથી રસ્તો પણ ભૂલી ગયા. પછી પોતાની ઘોડીને એક વૃક્ષને થડે બાંધીને પોતે ત્યાં બેઠા અને મહારાજની સ્મૃતિ કરી. પછી પોતાને સાંભરી આવ્યું જે, 'મહારાજે સભામાં વાત કરી હતી જે, આપત્કાળ

પડે ત્યારે મહારાજને સંભારવા, તો ભગવાન રક્ષા કરે.' એમ વિચાર કરતા હતા, એટલામાં એક શ્વાન ભસ્યું. તેનો શબ્દ સાંભળીને અને છેટેથી એક દીવો દીઠો. જેથી પોતાને વિચાર થયો જે, 'દીવો બળે છે માટે ત્યાં મનુષ્ય હોવું જોઈએ.'

પછી તેને આધારે આધારે ત્યાં ગયા અને પૂછ્યું જે, "તમે કોણ છો ?" ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, "અમે સરકારી માણસ છીએ." ત્યારે નંદુભાઈ કહે, "અમને અહીંયાં રાત રહેવા દેશો ?" ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, "સુખેથી રહો ને અમે માણસની રક્ષા કરવા સારુ જ અહીંયાં રહ્યા છીએ." તેથી ઘોડી બંધાવીને ખડ નીર્યું અને કહ્યું જે, "તમારે કાંઈ જમવું છે ?" ત્યારે કહે, "ના, મારે જમવું નથી." પછી તેમને ખાટલો ઢાળી દઈને સુવાર્યા અને મહારાજે તેમની પગચંપી પણ કરી.

પછી સવારનો વખત થયો ત્યારે તેમને જગાડ્યા અને રસ્તો બતાવ્યો. ત્યાં જતાં રસ્તામાં માણસ સામા મળ્યા. તેમને પૂછ્યું જે, "અહીંયાં ચોકીદાર કોઈ રહે છે ?" ત્યારે માણસો કહે કે, "અહીંયાં તેવી ચોકી કરવાનું થાણું નથી." તે સાંભળી નંદુભાઈ પાછા વળી તે ઠેકાણે ગયા અને જઈને જોયું. ત્યારે ઘોડીની લાદ પડેલી દીઠી અને ખડ નીરેલું દીઠું, પણ બીજું કાંઈ દીઠું નહીં. તેથી નંદુભાઈએ જાણ્યું જે, નક્કી આ તો શ્રીજીમહારાજ આવેલા. પછી પોતે ત્યાંથી બારોબાર વરતાલ આવ્યા અને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. પછી નંદુભાઈ કહે, "મહારાજ ! મારી દેશકાળમાં રક્ષા કરી તે તો ઠીક, પણ તમે જે મારા પગ દાબ્યા એ અપરાધથી હું ક્યાં છૂટીશ ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "નંદુભાઈ ! ક્યારેક સેવક પગ દાબે અને ક્યારેક ગુરુએ પગ દાબે ! તે અપરાધ ન કહેવાય." ||૪૪૨||

૪૪૩. રામપરાના બેચર પટેલની ખેતીની રખેવાળી મહારાજ કરતા

ગામ **રામપરા** લાઠી પાસે ગામમાં **બેચર પટેલ** કણબી હરિભક્ત

હતા. તે ખેતીનું કામ કરતા અને દશોંદ વીશોંદ ચોખો ધર્માદો આપતા. તેમને એકસો વીઘાંનું ખેતર હતું. તેમાં જુવાર વાવી હતી. તે બહુ સારી પાકી હતી. પછી શ્રીજીમહારાજ સ્વારે સહિત તે ખેતર ફરતા આંટા મારી રક્ષા કરતા હતા. તેને શેઢે એક મુસલમાનનું ખેતર હતું. તે મુસલમાન મહારાજને હંમેશાં જોયા કરતો જે, 'ખેતર ફરતા આ કોણ સ્વાર આંટા માર્યા કરે છે ?' પછી બેચર પટેલ સવારે ખેતર ગયા. તેની આગળ મુસલમાન બોલ્યો જે, "બેચર પટેલ ! બે સ્વાર શ્વેત વસ્ત્ર પહેરીને નિત્ય અહીંયાં તમારા ખેતર ફરતા શા માટે આંટા માર્યા કરે છે ?" અને મહારાજે બેચર પટેલને રાતે જઈને કહ્યું હતું જે, "બેચર ! તું શા માટે ખેતર જાય છે ? તેં મારો ભાગ કર્યો છે, તે સારુ અમે રખવાળું કરીએ છીએ." પછી બેચર પટેલે મુસલમાનને કહ્યું જે, "એ તો અમારા સ્વામિનારાયણ ભગવાન તથા ગોપીનાથજી મહારાજ, એ બે જણ નિત્ય આવે છે ને મને હમણાં કહી ગયા જે, "અમો ખેતર ફરતી ચોકી કરીએ છીએ." ॥૪૪૩॥

૪૪૪. હામાપરના લાલદાસ શેઠે ધર્માદામાં કાઢેલા ઘઉંની રક્ષા

ગામ **હામાપર**માં **લાલદાસ** કરીને વાણિયા હતા. તેણે ધર્માદાના ઘઉંના બે કોથળા ભર્યા હતા. અને તેની સાથે બીજા કોથળા પણ ભરેલા પડ્યા હતા. પછી એક દિવસ રાત્રે ચોર આવ્યા અને જ્યાં ધમાર્દાના ઘઉંનો કોથળો લેવા જાય, ત્યાં માંહેથી 'મા' એવો શબ્દ થાય. તેથી ચોર છેટા ઊભા રહે. એમ બે-ચાર વખત લેવા જતી વખતે શબ્દ થયો, તોપણ તે ધર્માદાના ઘઉંનો કોથળો લઈ ગયા. તે વખતે તેની સ્ત્રીને મહારાજે જઈને દર્શન દીધાં અને કહ્યું જે, "અમારા ઘઉં તારો ધણી લાવ્યો છે, તે પાછા મોકલજે !" બાઈ કહે, "તમો કોણ છો ?"

ત્યારે મહારાજ કહે, "હું સ્વામિનારાયણ છું." એમ કહી મહારાજ અદૃશ્ય થઈ ગયા. પછી ચોર ઘેરે આવ્યા ત્યારે તેની સ્ત્રી કહેવા લાગી

જે, "આ તો સ્વામિનારાયણના ઘઉં છે. તે શા માટે લાવ્યા ? કોથળો પાછો મેલી આવો ! તે વિના હું રોટલા નહીં ઘડું અને ખાઈશ પણ નહીં!" પછી ચોર તે ઘઉંનો કોથળો લઈ પાછો મેલી આવ્યો, ને લાલદાસ શેઠને કહ્યું જે, "શેઠ ! તમારા ઘઉંનો કોથળો અમે લઈ ગયા હતા અને તમારા સ્વામિનારાયણે આવીને અમારી ઘરવાળીને દર્શન દીધાં. માટે અમે તમારી પાસે માફી માંગીએ છીએ." એમ કહી ઘેર ગયા અને શેઠ તે ધર્માદાના કોથળા લઈને ગઢપુર નાંખી ગયા. ॥૪૪૪॥

૪૪૫. કરમડમાં પંક્તિ વચ્ચે આવેલા કૂતરાનો ઉદ્ધાર કર્યો

શ્રીજીમહારાજ એક વખત ગામ **કરમડ** પધાર્યા હતા. અને ત્યાં અન્નકૂટનો સમૈયો કર્યો અને સંતની પંક્તિ જમવા માટે થઈ હતી. તે પંક્તિમાં મોતિયા લાડુ લઈને મહારાજ ફરતા હતા. તે વખતે એક કૂતરું તે પંક્તિ વચ્ચે સોસરું પડ્યું. તેને સૌ હડ હડ કરવા મંડ્યા, પણ કૂતરું પાછું વળ્યું નહીં. અને શ્રીજીમહારાજ સામેથી પીરસીને ચાલ્યા આવતા હતા અને હાથમાં લાડવા હતા, તેનો કૂતરાની સામે ઘા કર્યો. તે લાગવાથી કૂતરું રાડ્ય નાંખીને ભાગી ગયું. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "એને બે લાડવા ખવરાવો." પછી પાર્ષદે જઈને બે લાડવા તે કૂતરાને ખવરાવ્યા ને કૂતરાનો ઉદ્ધાર કર્યો. ॥૪૪૫॥

૪૪૬. કરમડનાં અગરસિંગજી ને ફૂલીબા મહારાજની વાત માનવાથી સુખી થયાં

મહારાજે અગરસિંહજીને કહ્યું જે, "દરબાર ! અમે મેરાયાં સીંચતાં જોયાં નથી." ત્યારે અગરસિંહજી કહે, "મહારાજ ! અમારે ઓઝલ કહેવાય, તેથી મેરાયાં શી રીતે સીંચાય ?" પણ ફુલીબાને અને તેમને અણબનાવ બહુ હતો, તેથી મહારાજને તે બેયને એક કરવાં હતાં. પછી અગરસિંહજીએ મહારાજનો બહુ આગ્રહ જોઈને કહ્યું જે, "આપ કહેશો તેમ કરીશ." પછી દિવાળીની રાત્રીએ અગરસિંહજી પાસેથી મહારાજે

મેરાયું સીંચાવ્યું અને અગરસિંહજી મેરાયાં સીંચીને એકદમ ચાલ્યા ગયા અને ફુલીબા મહારાજનાં ચરણારવિંદ ઝાલીને બહુ રોયાં. પછી મહારાજ કહે, "રુવો મા, તમારું જ મનાશે !" પછી અન્નકૂટ કરીને મહારાજ ગઢપુર પધાર્યા. અને દરબારમાં જે કાંઈ કામકાજ હોય તે ફુલીબાને પૂછ્યા વિના ન થાય. અને અગરસિંહજીને કોઈ કામનિમિત્તે પૂછવા આવે તો કહે જે, "દરબારમાં પૂછી આવો ને તે કહે તેમ કરો." એમ મહારાજને રાજી કર્યા તો સુખિયાં થયાં. ॥૪૪૬॥

૪૪૭. લીંબડીના કારભારીને મહારાજના અપરાધનું ફળ મળ્યું

શ્રીજીમહારાજ એક વખત **લીંબડી** પધાર્યા હતા. અને ત્યાંનો કારભારી હતો તેણે છોકરાઓ પાસે મહારાજ ઉપર ધૂળ ઉડાડાવી. ત્યારે મહારાજ કહે, "આંહીં આ હુતાશણી છે કે શું ?" પછી કાઠી કહે, "ના મહારાજ ! હુતાશણી નથી, પણ કારભારીએ ધૂળ ઉડાવરાવી છે." અને શ્રીજીમહારાજનો અપરાધ કર્યો, તેણે કરીને તેનો અધિકાર ટળી ગયો અને વેજાં(ખાદીના તાકા) લઈને ગામ વેજળકે વેચવા આવ્યો હતો. પછી ભીમ પંડ્યે કહ્યું, "મોદી, આ શું ? આ તમે ઘોડાગાડીમાં બેસનારા અને તમારે માથે વેજાંની ગાંસડી ?" ત્યારે તે વાણિયો બોલ્યો જે, "પંડ્યા, એ તો દસકા ભોગવવાના છે !" ત્યારે પંડ્યો કહે, "દસકો બસકો જાણતો નહીં ! સ્વામિનારાયણ ઉપર ધૂળ નંખાવી, તેનું આ ફળ ભોગવો છો !" પછી તે દરિદ્ર અવસ્થા ભોગવીને મરી ગયો. એમ મોટાના અપરાધ કર્યાનું ફળ છે. ॥૪૪૭॥

૪૪૮. રાણપુરના આલમમિયાંની ભક્તિ ને ધનેશ્વર ત્રવાડીનો લોભ

ગામ **રાણપર**માં ધનેશ્વર ત્રવાડી હતા. તે શ્રીજીમહારાજને વખતો વખત આગ્રહ કર્યા કરે જે, "મહારાજ ! મારે ઘેર એક વખત પધારો." પછી જે વખતે શ્રીજીમહારાજ માણકી ઘોડી લેવા સારુ મીણાપર પધાર્યા

હતા, તે વખતે સંધ્યા આરતી વખતે મહારાજ રાણપર પધાર્યા. અને ધનેશ્વર ત્રવાડીની ખડકીએ જઈને મહારાજ ઊભા રહ્યા અને સાથે કાઠીના સાત-આઠ સ્વાર હતા. તે મહારાજને ભાળીને ધનેશ્વર ત્રવાડી ઘરમાં સંતાઈ ગયો. પછી મહારાજે ખડકીએ ઊભા રહીને બે-ચાર સાદ કર્યા જે, "ધનેશ્વર ત્રવાડી..! એ ધનેશ્વર ત્રવાડી..!" ત્યારે તેના ઘરનું માણસ બોલ્યું જે, "જે બોલાવતા હોય તેને કહો, એ તો ઘેર નથી, ગામ ગયા છે." એવું સાંભળીને મહારાજ ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યા.

તે બજારમાં જતાં આલમમિયાં મળ્યા. તેણે મહારાજને કહ્યું, "મહારાજ ! અત્યારે ક્યાં જાઓ છો ? અહીંયાં રોકાઓ." ત્યારે મહારાજ કહે, "બડે મિયાં હોત તો રોકાત !" ત્યારે આલે મિયાં કહે, "હમ બડે મિયાંકા બેટા હે ના ? બડે મિયાં કાંઈ ઘર સાથે લઈ ગયા નથી !" પછી તેણે બહુ આગ્રહ કર્યો પણ મહારાજ રોકાણા નહીં અને ભેંશજાળ જઈને વાળુ કર્યું. આમ વખત આવ્યો ત્યારે ધનેશ્વર ત્રવાડી સંતાઈ ગયા. જીવને લોભ છે તે એવો છે કે ભગવાનને પણ આપે નહીં. ॥૪૪૮॥

૪૪૯. દલસુખરામ આદરજમાં અન્નકૂટના સમૈયાનો કાગળ આપી આવ્યા તેથી મહારાજ રાજી થયા

એક વખત મહારાજ **મછિયાવ** પધાર્યા હતા અને આદરજ અન્નકૂટનો સમૈયો કરવા જવું હતું. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "ફઈબા ! આદરજ કાગળ લઈને જાય એવું કોઈ માણસ છે ?" ત્યારે ફઈબા કહે, "હા, અમારા ગોરનો ભાણેજ છે તે જશે." પછી મહારાજે દલસુખરામને બોલાવ્યાં અને કહ્યું જે, "**દલસુખ** ! તું **આદરજ** જઈશ ?" ત્યારે હાથ જોડીને જવાની હા પાડી. પછી મહારાજ કહે, "લે આ પાંચ રૂપિયા." ત્યારે દલસુખરામભાઈ કહે, "મહારાજ ! મારે તો તમે રાજી થાઓ તેમ કરવું છે અને હું રસ્તામાં ભિક્ષાવૃત્તિ કરીશ." અને આદરજ જતાં

રસ્તામાં બીક લાગતી હતી, તેથી માણસનો સંગાથ કરી આપ્યો. એટલે આદરજ જઈને હરિજનોને કાગળ આપ્યો. તે વાંચીને સૌ રાજી થયા અને અનાજ વગેરે અન્નકૂટ કરવા માટેનો સામાન સુધારવા માંડ્યો. અને દલસુખરામભાઈ ત્યાં બે દિવસ રહીને પાછા મછિયાવ આવ્યા. તે વખતે મહારાજ લાંગણોજ પધાર્યા હતા. ત્યાં ગામને ચોરે મહારાજ વિરાજમાન હતા. ત્યાં જઈને (મહારાજને) દંડવત કરીને પગે લાગ્યા.

પછી મહારાજ કહે, “દલસુખ આવ્યો ?” ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, “હા મહારાજ.” મહારાજ કહે, “બધા હરિજન શું કરે છે ?” ત્યારે દલસુખરામ કહે, “મહારાજ ! તમારો પત્ર વાંચીને સૌએ માથે ચડાવ્યો અને અન્નકૂટ કરવાની સામગ્રી કરાવે છે.” પછી મહારાજનાં ઢોલિયા નીચે શ્રીફળ પડ્યાં હતાં તેમાંથી એક શ્રીફળ દલસુખરામભાઈને આપ્યું. તે ચોરાના પગથિયામાં ફોડી અરધું જમી ગયા અને અરધું ગાંઠે બાંધ્યું. પછી મહારાજે કોઈક હરિજનને કહ્યું જે, “આને ઉતારો કરાવો.” પછી દલસુખ ઉતારો કરવા ગયા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, “સોમલા ખાચર! આ શું ઉતારો કરશે ?” ત્યારે સોમલા ખાચર કહે, “મહારાજ ! “આડીમાં બાંગલો ખોસશે અને માંહે તુંબડી ભરાવશે.” પછી ઉતારો કરીને મહારાજ પાસે આવીને ઊભા રહ્યા અને રાતે વાળુ કરીને સૌ સૂઈ ગયા. ॥૪૪૯॥

૪૫૦. માલપૂરના દલસુખરામની પ્રેમભક્તિ

અને બીજે દિવસે સવારમાં (લાંઘણોજ) ગામને પાદર વડ છે, તેની વડવાઈયું વચ્ચે મોટો ચાકળો નાંખીને મહારાજ વિરાજમાન થયા, ને ત્યાં દાતણ કરતા હતા. અને મુક્તાનંદસ્વામી પાસે બેઠા હતા અને સંત બધાય નાહીને, પૂજા કરીને, મહારાજને પગે લાગીને, ઓળા ગામને મારગે ચાલ્યા. તે બબે જણ ભીના વસ્ત્રનો અકેકો છેડો ઝાલીને ચાલતા હતા. પછી મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, “સ્વામી !

આ પૃથ્વી કેવી શોભે છે ! જાણે ગુલાબનો બગીચો હોય એવાં સંતના વસ્ત્ર શોભે છે !" પછી એકો(એક બળદ કે ઘોડાથી ખેંચાતું વાહન) જોડાવીને શ્રીજીમહારાજ તથા મુક્તાનંદસ્વામી તેમાં બેઠા અને સ્વાર બધા પાછળ ચાલ્યા. અને દલસુખરામ મહારાજનાં એકાનું ઠાંડું(છેડાનો ભાગ) ઝાલીને ચાલ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે, "દલસુખ ! ઘેર જા, તારો બાપ ચિંતા કરતા હશે !" ત્યારે દલસુખ કહે, "મહારાજ ! મારા બાપાને કહીને હું આવ્યો છું." પછી મહારાજ ઓળે પધાર્યા ને સંતને શીરો કરીને જમાડ્યા. ॥૪૫૦॥

૪૫૧. મછિયાવના ફઈબાએ મહારાજ પાસે પાંચ વર માંગ્યા

એક વખતે મહારાજે મછિયાવમાં વસંતપંચમીનો સમૈયો કર્યો. તે વખતે હીમ પડવાથી તળાવનું પાણી પણ ઠરી ગયું. અને કોરા ઘડા પાણીના ભરાવીને રાત્રે ફળિયામાં મૂકતા હતા. તે પાણીથી સવારમાં સૌને નવરાવતા અને તળાવના પાણીમાં સૌ સંત જઈને સ્નાન કરતા. અને વસંતનો સમૈયો કર્યા પછી મહારાજ ફઈબા પર બહુ જ રાજી થયા અને કહ્યું જે, "ફુઈબા ! કંઈક વર માગો." ત્યારે તેમણે મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમારે ઠંડે પાણીએ નાહવું નહીં, નકોરડી એકાદશી કરવી નહીં, અડવાણે પગે ચાલવું નહીં." એ વગેરે પાંચ વર માગ્યા. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "એ વર તમને આપ્યો." એમ મહારાજને ફુઈબાએ પ્રસન્ન કર્યા હતા અને મહારાજે ફુઈબાને લાલજી પૂજવા આપ્યા હતા. અને લાલજીનું નામ દામોદર પાડ્યું હતું. પછી મહારાજ ત્યાંથી બીજે ગામ પધાર્યા. ॥૪૫૧॥

૪૫૨. ફઈબાને ત્યાંથી શ્રીહરિ-સંતો જમ્યા વિના નીકળી ગયા

એક વખત મહારાજને ખબર મળ્યા જે, 'ફઈબાના દીકરાની વહુ સાથે ફઈબાને અણબનાવ છે.' તે સાંભળી મહારાજ કહે, "ચાલો, આપણે ત્યાં જઈ સંપ કરાવીએ." એટલે બસો સંતો લઈને મહારાજ

મછિયાવ પધાર્યા. અને સંતોએ શીરા-પૂરીની રસોઈ આદરી હતી. અને મહારાજ ગામ મેલાણે પધાર્યા હતા. ત્યાં ફઈબાના દીકરાની વહુ રહેતાં હતાં. તેમને મહારાજે પૂછ્યું જે, "અમે કહીએ તેમ કરશો ?" ત્યારે બાઈ કહે, "મહારાજ ! તમે અને મારી સાસુ, મારે માથે ખડનો પૂળો મૂકીને જ્યાં વેચો ત્યાં હું વેચાઉં અને જેમ તમે રાજી થાઓ તેમ કરું."

પછી મહારાજ રાજી થયા ને મછિયાવ પધાર્યા. તે વખતે દલસુખરામભાઈ લાલજીની પૂજા કરતા હતા અને ફઈબા તથા તેની એક દીકરી પાસે બેઠાં હતાં. અને મહારાજ ઘોડીએથી ઊતરીને દાદરે ચડ્યા. પછી દાદરા વચ્ચે મહારાજ ઊભા રહ્યા. તે વખતે ફઈબા ને તેમની દીકરી તથા દલસુખરામભાઈ, તે ત્રણે જણાં મહારાજને પગે લાગ્યાં. પછી મહારાજ કહે, "ફઈબા ! અમે કહીએ તેમ કરશો ?" પછી ફઈબા બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! તમે કહો તેમ કરું, પણ તમને મેલાણાવાળી બાઈએ ભરમાવ્યા છે તે મારાથી ન થાય !"

પછી મહારાજ કહે, "જય સચ્ચિદાનંદ..!" એમ કહીને ચાલી નીકળ્યા. અને સંતને કહ્યું જે, "ચાલજો મહાપુરુષો !" પછી સંત રસોઈ પડતી મૂકીને બધા ચાલી નીકળ્યા અને બીજે ગામ જઈને જમ્યા. અને બાઈ રથ જોડાવીને મહારાજને પાછા વાળવા માટે ચાલ્યાં. તે વખતે એક ગરાસિયો આડો ફર્યો જે, "બાઈરાજ ! સ્વામિનારાયણ તો ભગવાન છે, તે વ્રેહ(વિરહ) કરે છે. તે હમણાં પાછા આવશે, જાય નહીં !" તે સાંભળી બાઈ પાછાં વળ્યાં. ત્યારપછી મહારાજ તેમને ઘેર કોઈ વખત પધાર્યા નથી. ॥૪૫૨॥

॥ કારિયાણીમાં મહારાજે પધારીને લીલા કરી તે વાતો - ૩૫ ॥

૪૫૩. મહારાજનો પત્ર વાંચીને માંચા ખાચર સંત થયા

શ્રીજીમહારાજ **કારિયાણી**માં હાલ જ્યાં બારકોશિયો કૂવો છે, ત્યાં ઢોલિયો ઢળાવીને વિરાજમાન હતા. પછી મહારાજે **માંચા ખાચર**ને કહ્યું જે, “આંહીંયાં પાણી બહુ ઉતાવળાં થાય છે.” પછી તે ઠેકાણે તેમણે કૂવો ગળાવવા માંડ્યો. તે વખતે શ્રીજીમહારાજે ભાદરેથી કાગળ લખ્યો હતો જે, “ભગવાં વસ્ત્ર પહેરીને સૌ ચાલી નીકળજો !” તે કાગળ લઈને વીરદાસ પટેલ માંચાભગત પાસે ગયા. ત્યારે માંચાભગતે કહ્યું જે, “વીરદાસ, કેમ આવ્યા ?” ત્યારે વીરદાસ બોલ્યા જે, “બાપુ ! મહારાજનો કાગળ આવ્યો છે.” ત્યારે માંચાભગત કહે, “વાંચ જોઈએ.”

પછી કાગળમાં લખેલ જે, “પાદર હો તો ગામમાં જશો મા, અને ગામમાં હો તો ઘેર જશો મા, અને ઘેર હો તો ઘરમાં પેસશો મા; અને આ કાગળ વાંચીને તુરત ચાલી નીકળજો.” પછી કાગળ સાંભળીને માંચાભગત બોલ્યા જે, “વીરદાસ, ગેરુ લાવ્યો છો ગેરુ ?” ત્યારે કહે, “ના.” પછી ગામમાંથી કુંભારને ત્યાંથી ગેરુ મંગાવીને લૂગડાં ભગવાં કરીને, પહેરીને ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યા; પણ ઘેર ગયા નહીં. ॥૪૫૩॥

૪૫૪. મહારાજે ઉનાના ગણેશ શેઠના ગોત્રેજનું નડતર કાઢ્યું અને ભીખા કોળીનો અડધો રૂપિયો હાથોહાથ લીધો

શ્રીજીમહારાજ કારિયાણીમાં વસ્તા ખાચરના દરબારમાં વિરાજમાન હતા. અને ગામ **ઉના**ના **ગણેશ શેઠ** મહારાજનાં દર્શને આવ્યા હતા, અને મહારાજ પાસે પાંચસેં રાળ(રૂ.૮ની કીંમતનો રૂપાનો સિક્કો/અઢી રૂપિયાની કીંમતનો સાદો સિક્કો) મૂકીને પગે લાગ્યા. તે વખતે તેમને માથેથી પાઘડી નીચે પડી ગઈ અને માથા ઉપર ચોટલી ન દીઠી. તે

જોઈ મહારાજ બોલ્યા જે, "શેઠ ! કેમ માથે ચોટલી નથી ?" ત્યારે શેઠ કહે, "મહારાજ ! અમને ગોત્રેજ(કુળદેવ) નડે છે, તે આખા કુળમાં કોઈને ચોટલી રખાતી નથી." ત્યારે મહારાજ કહે, "અમે ગોત્રેજને કહેશું જે તમને નહીં નડે અને ચોટલી રખાવજો."

તે વખતે તેમની સાથે ભીખો કરીને એક કોળી હતો. તે વિચાર કરવા લાગ્યો જે, 'પાંચસેં રાળ આગળ મારો અરધો રૂપૈયો શા લેખામાં ?' પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "ભીખા ! શું વિચાર કરે છે ? એના પાંચસેં રાળ છે તે તારા અરધા આગળ કાંઈ લેખામાં નથી. માટે તારે અરધો રૂપિયો મેલવો છે, તે લાવ મારી પાસે !" પછી તેનો અરધો રૂપિયો મહારાજે તેની પાસેથી હાથોહાથ લીધો. કેમ કે, તેને તે ખરી મહેનતનો હતો. ॥૪૫૪॥

૪૫૫. કારિયાણીમાં દીવ બંદરના પ્રેમબાઈનો પ્રેમ અને ત્યાગ

દીવ બંદરના હરિજન પોશાક લઈને આવ્યા હતા. તેમની ભેળાં પ્રેમબાઈ કરીને એક સાંખ્યયોગી બાઈ હતાં. તે ફાઉંની ભરીને એક કોથળી લાવ્યાં હતાં અને એક કોથળી ચણાની ભરીને લાવ્યાં હતાં. અને તે બાળરંડાં(બાળપણમાં વિધવા થયેલ) હતાં, તેથી સુવાસણીનો વેશ રાખ્યો હતો. પછી પોતાના બંને હાથ ઢાંકીને મહારાજ આગળ તે કોથળીઓ મેલી. ત્યારે મહારાજ કહે, "પ્રેમબાઈ ! આ શું ?" ત્યારે પ્રેમબાઈ કહે, "મહારાજ ! આ ફાઉં ને આ ચણા." એમ બે-ચાર વાર મહારાજે પૂછ્યું, એટલે પ્રેમબાઈ ઉતાવળાં થઈ ગયાં અને લાંબો હાથ કરીને કહ્યું જે, "આ ફાઉં ને આ ચણા." તે વખતે પોતાના હાથમાં પહેરેલાં કંકણ ખખડ્યાં. તે સાંભળીને મહારાજ બોલ્યા જે, "રાંડી રાંડને ક્યારેય આવો ખખડાટ સાંભળ્યો નહોતો !" પછી તે બાઈએ ઉતારે જઈને બધો પોશાક ઉતાર્યો અને વાળંદ પાસે હજામત કરાવીને, ધોળાં વસ્ત્ર પહેરીને, પછી મહારાજ પાસે પગે લાગવા આવ્યાં. તે જોઈ મહારાજ રાજી થયા. ॥૪૫૫॥

૪૫૬. કારિયાણીમાં દીદીમાએ થાળ કરી મહારાજને જમાડ્યા

શ્રીજીમહારાજ **કારિયાણી**માં વિરાજમાન હતા અને **દીદીમા** (સુવાસિની) વિગેરે સૌ ધર્મકુળ દેશમાંથી આવ્યું. તેના સમાચાર સાંભળીને મહારાજ ગામના સીમાડા સુધી સામા ગયા હતા. અને વાજતે ગાજતે ગામમાં લાવ્યા અને વસ્તા ખાચરના દરબારમાં ઉતારો આપ્યો. પછી સવારે દીદીમાએ થાળ કર્યો અને અક્ષરઓરડીની આથમણી ઓસરીમાં મહારાજને જમવા બેસાર્યા. પછી થાળી પીરસીને દીદીમા બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! તમે નાના હતા અને હું તમને કોળિયા આપીને જમાડતી; તેથી આજ આપણે સૌ સાથે બેસીને જમીએ અને હું તમને જમાડું." પછી મહારાજ કહે, "દીદી ! અમે તો કોઈના ભેળા જમતા નથી. બ્રહ્મચારીના હાથનું જમીએ છીએ અને તમારા ભેળા જમશું નહીં." પછી મહારાજને થાળ પીરસીને દીદીમાએ હાથે કરીને જમાડ્યા. ॥૪૫૬॥

૪૫૭. કારિયાણી ગોવિંદ પટેલની પરીક્ષા કરી, સૌના સંકલ્પો કહ્યા

અને **કારિયાણી**માં હાલ જ્યાં મંદિર છે ત્યાં મહારાજ સભા કરીને બેઠા હતા અને **ગોવિંદ** કરીને એક કણબી પગે લાગવા આવ્યો. તે દર્શન કરીને સભામાં બેઠો. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "પટેલ, તમારું નામ શું ?" ત્યારે પટેલ બોલ્યો જે, "મારું નામ ગોવિંદ." એમ બે-ચારવાર મહારાજે પૂછ્યું જે, "પટેલ, તમારું નામ શું ?" ત્યારે પટેલ અકળાઈને બોલ્યો જે, "આને નામની ખબર નથી અને ભગવાન કરીને બેસાર્યો છે !" પછી મહારાજે તેના મનના સંકલ્પ કહેવા માંડ્યા અને બોલ્યા જે, "અનેક કોટી બ્રહ્માંડના જીવ-ઈશ્વર તેમને હથેળીમાં જળનાં ટીપાંની પેઠે દેખું છું." એમ કહીને તેના બધા સંકલ્પ કહેવા મંડ્યા, એટલે તે સભામાંથી ઊઠીને ચાલતો થયો. અને સભામાં બીજા જે જે બેઠા હતા, તેના સંકલ્પ મહારાજે કહેવા માંડ્યા. ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામીએ હાથ જોડીને કહ્યું જે, "મહારાજ ! રાખો, અને આમ કહેશો તો કોઈ

ઊભું રહેશે નહીં. માટે દયા રાખો !" પછી મહારાજ બોલતા બંધ થઈ ગયા. ॥૪૫૭॥

૪૫૮. મહારાજે કારિયાણી અક્ષરઓરડીમાં પોતાની સ્થિતિ કહી

અક્ષરઓરડીની ઓસરીમાં મહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા અને મહારાજ બોલ્યા જે, "સૌ સૌની સ્થિતિ કહો." અને બારણાની ઉત્તરાદી સાખે ચાકળો નાંખીને મહારાજ વિરાજમાન હતા અને દક્ષણાદી સાખે રામદાસભાઈ બેઠા હતા. પછી સૌએ પોતપોતાની સ્થિતિ કહી દેખાડી. તેમાં કોઈ કહે કે, "હું એક બ્રહ્માંડને દેખું છું" અને કોઈકે કહ્યું, "હું બે બ્રહ્માંડને દેખું છું." તે પ્રમાણે સૌ પોતપોતાની સ્થિતિ કહેવા લાગ્યા. તે સાંભળીને મહારાજ કહે, "હવે અમે અમારી સ્થિતિ કહીએ, તે સાંભળો જે, અનંત કોટી બ્રહ્માંડ અને તેના જીવ અને તેના ઈશ્વર; તેનાં કર્મ ને તેનાં ફળ, તે સર્વેને એક કાળાવિચ્છિન જાણું છું." એમ મહારાજે સૌની આગળ વાત કરી દેખાડી. ॥૪૫૮॥

૪૫૯. ઝમરાળાના જીવા દવે ને ગંગારામ દવેનો પ્રેમ ને સમર્પણ

કારિયાણીમાં સવારમાં મહારાજ અક્ષરઓરડીની ઉગમણી ઓસરીમાં ચાકળા ઉપર બેસીને દાતણ કરતા હતા. તે વખતે ગામ **ઝમરાળેથી જીવો દવે** તથા **ગંગારામ દવે** બન્ને ભાઈ કારિયાણી આવ્યા. અને તેમાં એકને માથે ઘઉંના લોટની ગાંસડી હતી અને બીજા પાસે ઘીનો ડબો તથા ગોળનાં ભીલાં હતાં. અને માથા ઉપર રાખીને મહારાજ પાસે બન્ને ભાઈ રોવા લાગ્યા. ત્યારે મૂળજી બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "ભાર તો માથેથી હેઠો મેલો, પછી રોજ્યો !" પછી ઘી-ગોળ અને લોટ મહારાજ પાસે મેલ્યાં અને વિનંતી કરી જે, "મહારાજ ! આટલે વેરે(નજીકના અંતરે હોવા છતાં) તમે અમારે ગામ નો પધારો ત્યારે અમારું શું કામ આવ્યું !"

પછી મહારાજ કહે, "જાઓ દવેજી, તમે કહેશો ત્યારે આવશું." પછી ત્રીજે દહાડે મહારાજ ઝમરાળે પધાર્યા અને પોતાને ઘેર થાળ કરીને મહારાજને જમાડ્યા. અને પાંચસે પરમહંસને પણ રસોઈ કરાવીને જમાડ્યા. પછી મહારાજની અને સંતની પૂજા કરી. અને ગંગારામ દવે ગાડું જોડીને તે ઉપર એક સારું નવું ગોદડું પાથર્યું અને તે ઉપર મહારાજને બેસાર્યા. પછી કારિયાણી મેલવા આવતા હતા. તેના સારા બળદ જોઈને મહારાજ બોલ્યા જે, "ગંગારામ ! આ તારા બળદ છે?" ત્યારે ગંગારામ કહે, "હા મહારાજ, મારા છે." મહારાજ કહે, "અમારી વેલે જોડ્યા જેવા છે." ત્યારે ગંગારામ કહે, "મહારાજ ! તમારે જોતા હોય તો ગાડું, બળદ અને હું એ ત્રણે કૃષ્ણાર્પણ !" પછી મહારાજ કહે, "ભલે બ્રાહ્મણિયા ભલે ! જા તું અમને દઈ ચૂક્યો !" એમ તેની ઉપર મહારાજ રાજી થયા. પછી મહારાજે રાજી થઈને તેનો બરડો થાબડ્યો. પછી મહારાજને કારિયાણી મેલી આવીને પોતાને ઘેરે ગયા. ॥૪૫૯॥

૪૬૦. કારિયાણીમાં સાધુએ કહ્યું, દો ખસ ને દો બગડ ગયા

મહારાજ **કારિયાણી**માં વિરાજમાન હતા અને સાધુનું મંડળ દેશમાંથી ફરીને આવ્યું. તેમાં બે સાધુ બગડ ગામ ગયેલા હતા અને બે સાધુ ખસ ગામ ગયેલા હતા. અને બે સાધુ કારિયાણીએ મહારાજ પાસે આવ્યા અને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "છ સાધુ ગયા હતા અને બે જ કેમ આવ્યા ?" ત્યારે સાધુ બોલ્યા જે, "મહારાજ ! દો ખસ ગયે અને દો બગડ ગયે અને દો આંહીંયાં આયે !" તે સાંભળીને મહારાજ કહે, "બે ખસી ગયા અને બે બગડી ગયા ?" ત્યારે સુરા ખાચર કહે, "ના મહારાજ, ખસ અને બગડ, બે ગામ છે ત્યાં ગયા હશે." પછી સંત કહે, "હા મહારાજ, તે તે ગામ ગયેલા છે." ॥૪૬૦॥

૪૬૧. કારિયાણીમાં સંતે પૂછ્યા વિના આંબલિયો ખાધો, તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત પૂછવા આવ્યા

કારિયાણીમાં વાડામાં એક આંબલી છે. તે નીચે આંબલીના કાતરા પડ્યા હશે. તે એક સાધુએ તેનો આંબલિયો ખાધો. પછી તે સભામાં મહારાજને પૂછવા આવ્યા જે, "મહારાજ ! મેં ચીયા ખાધા, તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત શું હશે ?" પછી સૌ સાંભળીને જોઈ રહ્યા જે, ચીયા તે શું હશે ? પછી મહારાજ કહે, "આ સાધુએ પૂછ્યા વિના આંબલિયો ખાધો છે, તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત પૂછવા આવ્યા છે." પછી મહારાજે તેને પાંચ માળા ફેરવવાની આજ્ઞા કરી જે, "આ તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત કરો." પછી મહારાજ કહે, "આ હિંદુસ્તાની સાધુ છે, તેણે પૂછ્યા વિના આંબલિયો ખાધો છે તે પૂછવા આવ્યા છે." ॥૪૬૧॥

૪૬૨. કારિયાણીમાં માંદા સંતની સેવાથી અચિંત્યાનંદસ્વામી ઉપર મહારાજ રાજી થયા

કારિયાણીમાં સાત સાધુ માંદા હતા અને શ્રીજીમહારાજ વરતાલ સમૈયો કરવા પધાર્યા હતા અને અચિંત્યાનંદસ્વામીને સેવામાં રાખ્યા હતા. અને તે સાતેની સેવા ખરા દિલથી કરી. પછી સૌ સાજા થયા. અને મહારાજ વરતાલથી પાછા કારિયાણીએ પધાર્યા અને સ્વામી ઉપર બહુ જ રાજી થયા અને તેમને સાત વાર મળ્યા. ॥૪૬૨॥

૪૬૩. કારિયાણીમાં વેરાભાઈએ પૂછ્યા વિના દાતણ લીધું, તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત કર્યું

વેરાભાઈ પાર્ષદ હતા. તેમણે વસ્તા ખાચરના પાણિયારેથી પૂછ્યા વિના દાતણ લીધું હતું. પછી મહારાજને પૂછવા આવ્યા જે, "મહારાજ ! વસ્તા ખાચરના પાણિયારેથી મેં પૂછ્યા વિના દાતણ લીધું છે." ત્યારે

મહારાજ કહે, "તમે ગઢપુર જઈ આવો, એટલે તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત થઈ રહ્યું." પછી તેઓ ગઢપુર આવીને ઘેલા નદીમાં સ્નાન કરીને ગોપીનાથજી મહારાજનાં દર્શન કરીને પાછા કારિયાણી ગયા. ॥૪૬૩॥

૪૬૪. કારિયાણીમાં માંદા સંતની સેવાથી ગુણાતીતાનંદસ્વામી ઉપર મહારાજ રાજી થયા

એક વખત **કારિયાણી**માં ઓગણીશ સંત માંદા હતા અને શ્રીજીમહારાજે સભામાં કહ્યું જે, "આ માંદા સાધુની જે સેવા કરે તેને સો સમૈયાનું ફળ આપું. પછી **ગુણાતીતાનંદસ્વામી** ઓગણીશે સાધુની સેવામાં રહ્યા. તે બધા સાધુને બહાર જવાનો વ્યાધિ હતો. તેથી રાત ને દિવસ ગુણાતીતાનંદસ્વામી તે સંતની સેવામાં હાજર રહેતા. પછી સૌ સારી રીતે સાજા થયા, ત્યારે ગુણાતીતાનંદસ્વામી વરતાલ જાવા સારુ તૈયાર થયા. ત્યારે સૌ સંત બોલ્યા, "મહાપુરુષ ! અમારા સૌને સાટે તમે મહારાજને ભેટજો." પછી ગુણાતીતાનંદસ્વામીને ઓગણીશ વખત શ્રીજીમહારાજ મળ્યા અને તેમના ઉપર બહુ જ રાજી થયા. એમ માંદાની સેવાથી શ્રીજીમહારાજ બહુ રાજી થાતા. ॥૪૬૪॥

૪૬૫. જોઈતા ખાચરે કેરી માટે ઊતરી ને નવઘરું આપ્યું

મહારાજ (કારિયાણી) વસ્તા ખાચરના દરબારમાં ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન હતા અને કેરીઓ જમતા હતા. તે વખતે વસ્તા ખાચરનો દીકરો **જોઈતા ખાચર** ડોકમાં સોનાની ઊતરી પહેરીને પાસે બેઠા હતા. પછી મહારાજે લાંબો હાથ કરીને કહ્યું જે, "જોઈતા, લે કેરી !" એટલે જોઈતા ખાચર મહારાજનો ઢોલિયો ઝાલીને ઊભા થયા. ત્યારે મહારાજ કહે, "ઊતરી આપ, તો કેરી આપું !" પછી જોઈતા ખાચરે ડોકમાંથી ઊતરી કાઢીને મહારાજનાં હાથમાં આપી અને મહારાજે તે પોતાના ઢીંચણની ઉપર પહેરાવવાની પેઠે મેલી.

પછી જોઈતા ખાચરને કેરી આપી અને શ્રીજીમહારાજે કહ્યું જે, “જોઈતા, લે કેરી !” એટલે તેમણે ફેર લાંબો હાથ કર્યો. ત્યારે મહારાજ કહે, “આ તારે માથે બાંધ્યાનું આપ્ય, તો આપીએ !” ત્યારે જોઈતા ખાચર માથે સોનેરી નવઘરું(જરિયાની મોળિયું; કસબી ભારે ફેંટો) બાધ્યું હતું તે મહારાજને આપ્યું, એટલે તેને કેરી દીધી. પછી સભામાં મહારાજે વાત કરી જે, “આ જીવ બાળક જેવો છે. કેમ કે, આ બાળકને કાંઈ ખબર છે જે, આ ઊતરીમાં ગાડેગાડાં કેરીઓ સમાયેલી છે ? તે એક કેરીને બદલે આપી દીધી. તેમ ભગવાનને મેલીને જીવ જ્યાં ત્યાં ભટક્યા કરે છે, પણ ભગવાનના શરણને પામે તો જીવને જનમમરણ મટી જાય તેમ છે; પણ સમજતો નથી.” ॥૪૬૫॥

૪૬૬. બોરુ-ભોળાદ વચ્ચે કેરીનો ટોપલો પડાવનાર બાવાને શિક્ષા

મહારાજ કારિયાણીએ વિરાજમાન હતા અને ગુજરાતમાંથી બે સાધુ ચાળીશ કેરીનો ટોપલો ભરીને લાવતા હતા. તેઓ ચાલતાં ચાલતાં બોરુ અને ભોળાદ વચ્ચે એક ઓઝાકૂઈ છે. ત્યાં ખીજડા નીચે સંત ટોપલો મૂકીને કૂઈએ પાણી પીવા ગયા. તે વખતે એક બાવો આવી ચડ્યો. તે કેરીનો ટોપલો જોઈને રાજી થયો જે, ‘આ સારું થયું.’ પછી સંત પાણી પીને આવ્યા અને બાવાજીને કહ્યું જે, “બાવાજી ! આઘા ખસો, અમારે ટોપલો લેવો છે.” ત્યારે બાવાજી કહે, “ક્યા ટોપલા લેનાવાલે હે ? એ ટોપલા તો હમેરા હે !” સાધુ કહે, “બાવાજી ! અમારે સ્વામિનારાયણ ભગવાન સારુ લઈ જવી છે; માટે મેલી દ્યો.” બાવો કહે, “સ્વામિનારાયણ ક્યાં ખાઈ જાને ?” સંત કહે, “બાવાજી, તમારે જોતી હોય તો બે કેરીઓ આપીએ, પણ ટોપલો એક કોરે મેલો !” બાવો કહે, “એક (પણ) કેરી તમને નહીં આપું, ચલે જાવ !”

પછી સંતે વિચાર કર્યો જે, ‘મહારાજની આજ્ઞા નથી, નીકર માર મારત, પણ આને માર્યા કરતાં વિશેષ શિક્ષા થાય તેમ કરીએ.’ પછી

બે સંતે તે બાવાને ઝાલીને તેના માથાનો ફેંટો હતો તે ફાડીને બાવાને ખીજડાના થડ સાથે બાથ ભરાવીને તેના આખા ડીલે વીંટી દીધો. અને કૂઈમાંથી પાણીનાં તુંબડાં કાઢીકાઢીને ખીજડાનાં મૂળિયામાં રેડ્યાં અને બે-ચાર તુંબડાં બાવાના શરીર ઉપર રેડ્યાં. પછી ખીજડાના મૂળમાંથી કરોડો મંકોડા નીકળ્યા. તે બાવાને આખા શરીરે ચોંટ્યા, તેથી બાવો ચીસો પાડવા મંડ્યો. અને સાધુએ કહ્યું જે, "બાવાજી ! હવે નિરાંતે કેરીયું જમજ્યો." એમ કહીને પછી સાધુ ટોપલો લઈને ચાલી નીકળ્યા. તે કારિયાણી આવીને મહારાજને કેરીયું જમાડી અને બાવાને કોઈક મનુષ્ય આવ્યું તેણે છોડ્યો હતો. ॥૪૬૬॥

૪૬૭. મહારાજ કેરીનાં બે ગોટલાં શેકીને જમ્યા

બે સાધુ ગુજરાતમાંથી મહારાજ સારુ કેરીઓનો ટોપલો લઈને આવતા હતા. અને તે કેરીઓ બગડવા માંડી, તેમ તેમ સંત તે કેરીઓને ઠેકાણે પાડવા મંડ્યા. પછી બે કેરીના ગોટલા લઈને તે સાધુ કારિયાણી આવ્યા અને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. પછી મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમારે માટે કેરીઓ લાવતા હતા. તે બગડી ગઈ તેથી નાંખી દીધી." ત્યારે મહારાજ કહે, "કાંઈ લાવ્યા છો ?" પછી સંત કહે, "મહારાજ ! બે ગોટલા લાવ્યા છીએ." ત્યારે મહારાજ કહે, "તેને શેકીને લાવો." પછી ગોટલા શેકીને મહારાજને આપ્યા. તે જમીને મહારાજ બહુ જ રાજી થયા. અને મહારાજ કહે, "આ બે આંબાનું કલ્યાણ થઈ રહ્યું !" ॥૪૬૭॥

૪૬૮. કારિયાણીમાં મહારાજે વીક્રમશી ખાચરના પૂર્વ જન્મની વાત કરી

કારિયાણીમાં મહારાજ સભામાં બેઠા હતા અને વાત કરી જે, "પોતાનાં પૂર્વ જન્મનાં માવતર હોય અને ક્યાંઈક માંગી ખાતાં હોય અને તે આંહીંયાં આવીને ઊભાં રહે તોપણ આપણને દયા આવે નહીં.

કેમ કે, તેની આપણને મમતા નથી." પછી **વિક્રમશી ખાચર** બોલ્યા જે, "મહારાજ ! હું પૂર્વજન્મમાં કોણ હતો ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "તમે પૂર્વજન્મમાં ખંભાતના સુતાર હતા. તમારું નામ નારણ હતું અને તમારા બાપાનું નામ હીરો હતું અને તમારી માનું નામ પૂંજી છે. તમે મરી ગયા પછી તમારી મા રોઈરોઈને આંધળી થઈ છે. અને તમારી હવેલી વાણિયાને ત્યાં ઘરાણે મેલી છે. અને તમારી ડોશીને એક છાપરું કરી આપ્યું છે તેમાં રહે છે."

પછી વિક્રમશી ખાચર કહે, "મને કાંઈક નિશાની મળવી જોઈએ, તો હા પડે !" ત્યારે મહારાજ કહે, "તમારી હવેલીના ઓરડામાં ત્રીજો પાટડો છે. તેમાં પાંચસેં રૂપિયાની વાંસળી તમારા બાપે ત્યાં મૂકેલી છે અને ત્યાં ડગળી મારેલી છે. તે દિવસે દીવો લઈને જોશો તો જણાશે." પછી વિક્રમશી ખાચર એક માણસને સાથે લઈને ખંભાત ગયા અને શેઠનું ઘર પૂછીને તેને ઘેરે ઊતર્યા. પછી તેના છોકરાના હાથમાં પાંચ રૂપિયા આપ્યા. પછી શેઠે સારી રીતે આસનાવાસના(આગતાસ્વાગતા) કરીને જમાડ્યા.

પછી રાત્રીએ સૌ ભેળા બેસીને વાતોચીતો કરવા લાગ્યા. ત્યારે વિક્રમશી ખાચર બોલ્યા જે, "આ હવેલી કોની છે ?" ત્યારે શેઠ કહે, "એક સુતાર હતો તેની છે, પણ તે મરી ગયો." ત્યારે વિક્રમશી ખાચર કહે, "આ ડોશી કોણ છે ?" શેઠ કહે, "તે સુતારની ઘરવાળી છે અને અમારે જમતાં જે કાંઈ એંઠું વધે તે તેને જમવા આપીએ છીએ." ત્યારે વિક્રમશી ખાચર કહે, "તેને દીકરો નહોતો ?" ત્યારે શેઠ કહે, "એક દીકરો તો હતો, પણ તેય મરી ગયો."

પછી સવારે વિક્રમશી ખાચરે શેઠને કહ્યું જે, "અમારે તમારા ઘરમાં એક નિશાની જોવી છે." ત્યારે શેઠ કહે, "તમે પરદેશી છો તો તમારે અમારા ઘરની શું નિશાની જોવી છે ?" ત્યારે વિક્રમશી ખાચરે

કહ્યું જે, "અમને એક મોટાપુરુષે નિશાની આપી છે." પછી સુતારને બોલાવીને ઘરમાં દીવો કરીને એક પાટડો જોયો; ત્યાં તો પાટડાની અંદર ડગળી મારેલી દીઠી અને સુતાર પાસે તે ડગળી કઢાવી. તેમાંથી પાંચસેં રૂપિયા નીકળ્યા. પછી વિક્રમશી ખાચર તે રૂપિયા લઈને ડોશી પાસે ગયા અને ડોશીને પૂછ્યું જે, "ડોશીમા ! તમારું નામ શું ?" ત્યારે ડોશી કહે, "મારું નામ પૂંજી." ત્યારે વિક્રમશી ખાચર કહે, "તમે કેવાં છો ?" ડોશી કહે, "અમે સુતાર છીએ." વિક્રમશી ખાચર કહે, "તમારે દીકરો બીકરો નથી ?" તે સાંભળીને ડોશી રોવા મંડી અને કહ્યું જે, "મારે નારણ કરીને નાનો બાળક દીકરો હતો અને તે ઓઢ્યા પહેર્યા જેવડો થયો ત્યારે તે મરી ગયો. અને તેના બાપ પણ મરી ગયા અને હવેલી છે તે વાણિયાને ત્યાં ઘેરણે મૂકી છે. અને હું અભાગણી એકલી રહી છું." એમ કહીને ડોશી રોવા લાગી અને રોતાં રોતાં કહેતી જાય જે, "અરેરે..મારો નારણ !"

પછી વિક્રમશી ખાચરે ડોશીને છાનાં રાખ્યાં અને કહ્યું જે, "ડોશીમા ! રોશો નહીં. આ હું તમારો નારણ છું અને હું કારિયાણી ગામમાં કાઠીને ઘેર જનમ્યો છું. અને આ પાંચસેં રૂપિયા તમને આપું તે પહોંચે ત્યાં સુધી ખાજો. અને તમારી સેવામાં એક બાઈ રાખી દઉં છું તે તમારી સેવા કરશે." પછી એક શેઠને ત્યાં તે પાંચસેં રૂપિયા વ્યાજે મૂક્યા. અને તે શેઠને કહ્યું જે, "આ ડોશીને સારી રીતે સાચવજો." એવી રીતે તે ડોશીની ભલામણ કરીને પોતે કારિયાણી આવ્યા અને મહારાજને તમામ વાત કરી દેખાડી જે, "મહારાજ ! વાત બરાબર મળી રહી." ॥૪૬૮॥

૪૬૯. કારિયાણીના કાજીની ભગતના ગુના માફ કરવા અરજ

મહારાજ **કારિયાણી**માં વિરાજમાન હતા અને એક ભગતને વર્તમાનમાં કાંઈક ચૂક પડી હતી. પછી મહારાજે તેને રજા આપી હતી

અને તે ભગત ઝમરાળે ગયો. પછી ત્યાં કાજીની જગ્યા ગામના ઝાંપામાં છે ત્યાં બેઠો બેઠો રોતો હતો. તે વખતે કાજી(ઈસ્લામી વિદ્વાન-પંડિત માનાર્થે) જગ્યામાંથી બહાર આવ્યો અને પૂછ્યું જે, "ભગત ! શા માટે રુવો છો ?" ત્યારે ભગત કહે, "મને સ્વામિનારાયણ ભગવાને રજા આપી છે." ત્યારે કાજી કહે, "શા માટે રજા આપી છે ?" ત્યારે ભગત કહે, "મારે વર્તમાનમાં ફેર પડ્યો તે સારુ." કાજી કહે, "ભગવાન હોય તો ગુન્હા માફ કરે !!! માટે ચાલ્ય, હું તને મેલવા આવું !"

પછી કાજી તે ભગતને સાથે લઈને કારિયાણીએ આવ્યો અને શ્રીજીમહારાજ તળાવેથી દરબારમાં પધારતા હતા. પછી કાજી ગામને ઝાંપે ભેળો થયો અને બોલ્યો જે, "સ્વામિનારાયણ ! ઊભા રહો. મારે તમને એક પૂછવું છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "પૂછવું હોય તો દરબારમાં આવજો." પછી કાજી દરબારમાં જઈને મહારાજને પગે લાગ્યો ને પૂછ્યું જે, "તમે ખુદા કે નહિ ખુદા ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "અમે ખુદા." કાજી કહે, "ખુદા હોય તે જીવના ગુન્હા માફ કરે ને તમે આનો ગુન્હો કેમ માફ ન કર્યો ?"

તે ઉપર મહારાજે વાત કરી જે, "ચોર હોય અને ચોરી કરીને આવ્યો હોય અને તેને પકડીને કોરટમાં ઊભો રાખે ત્યારે તેને ન્યાયાધીશ કહે જે, 'આ તે પ્રથમનો ચોર છે ? કે ઘણી વખત ચોરી કરેલી છે ?' પછી તેના ચોપડા તપાસે ત્યારે કહે જે, 'આ તો પ્રથમનો ચોર છે.' ત્યારે તેને ન્યાયાધીશ કહે જે, 'જા, તારો ગુન્હો દરબાર માફ કરે છે.' અને તે ચોર જો ફરીને ચોરી કરે તો પહેલો માફ કરેલો ગુન્હો અને આ બીજી વખતનો મળીને બન્ને ગુન્હાની સજા ભોગવવી પડે."

તેમ મહારાજ કહે, "હું ભગવાન છું, તે જ્યારે વર્તમાન ધરાવું ત્યારે અનેક જન્મનાં કર્મ શ્રીસહજાનંદસ્વામીને ચરણે મુકાવું છું અને તે જીવ જો ફેર પાપ કરે તો પ્રથમ મેલાવ્યાં હતાં તે અને આ વખતનું,

એમ બન્ને ભોગવાવું." પછી કાજીએ પોતાનો કાન ઝાલ્યો અને બોલ્યો જે, "મહારાજ ! તમે ખરા ખુદા છો !!" પછી તે ભગતને મહારાજને સોંપ્યો અને પોતે પગે લાગીને ભગવાનપણાનો નિશ્ચય કરીને ચાલ્યો ગયો. ॥૪૬૯॥

૪૭૦. કારિયાણીના સાધુ હીરાદાસજીની મહારાજ પ્રત્યેની નિષ્ઠા

એક **હીરાદાસ** કરીને સાધુ હતા. તે કાંઈક વાંકમાં આવવાથી શ્રીજીમહારાજે તેને રજા આપી હતી. તે સત્સંગ બહાર ગયા અને જ્યાં જાય ત્યાં ચોરે ઊતરતા અને સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ ભજન કરતા. પછી બાવા તેને ચીપિયાના તથા ચરપાના(હોકામાં દેવતા ભર્યા પછી ઢાંકવાનું પતરું) ડામ દેતા, તોપણ તેણે સ્વામિનારાયણનું ભજન મૂક્યું નહીં. પછી તેણે કારિયાણી આવીને સભામાં પોકાર કર્યો જે, "મહારાજ ! કાંતો મને રાખો અને નહીં તો તમારો નિશ્ચય છે તે કાઢી લ્યો."

પછી મહારાજે મશાલવાળાને પોતાની પાસે બોલાવ્યો અને સૌને બતાવ્યું જે, "જુઓ, આને શરીરે ચીપિયાના તથા ચરપાના કેટલાક ડામ છે ? તે ખમીને પણ એણે મને મેલ્યો નહીં !" પછી મહારાજે તેને સત્સંગમાં રાખ્યા. ॥૪૭૦॥

૪૭૧. મહારાજે સંતોને ગામમાં રહેવા-ઓઢવાની છૂટ આપી

એક વખત મહારાજ વરતાલ પધારતા હતા અને કારિયાણીને પાદર રાતના બે વાગે નીસર્યા. તે વખતે મહારાજ બોલ્યા જે, "નાજા, હે નાજા !" એમ શબ્દ સાંભળીને અદ્‌ભુતાનંદસ્વામી આવીને મહારાજને પગે વળગ્યા અને મહારાજ માણકી ઘોડીએ બેઠા હતા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "કોણ એ ?" ત્યારે અદ્‌ભુતાનંદસ્વામી કહે, "મહારાજ, એ તો હું." મહારાજ કહે, "તમે અત્યારે કેવા ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "આ

બધા ટેકરા દેખાય છે તે બધાય સાધુ સૂતા છે." મહારાજ કહે, "એમ કેમ સૂતા છે ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "મહારાજ ! બે કોર વેળુ(ઝીણી કાંકરીવાળી રેતી)ની પાળ કરીએ અને વચ્ચે ટૂંટિયા વાળીને પડીએ. અને એક હાથે કરીને બરડા ઉપર વેળુ દાબી દઈએ. પછી સારી પેઠે દિવસ ચડે ત્યારે બેઠા થઈએ." તે સાંભળીને મહારાજે કહ્યું જે, "સૌ ગામમાં રહેજો અને ઓઢવા વસ્ત્ર રાખજો." એમ સાધુને આજ્ઞા કરીને ચાલ્યા. ॥૪૭૧॥

૪૭૨. વસ્તા ખાચરથી મહારાજનું વચન મનાણું નહિ તેથી સમૈયાનો લાભ ન મળ્યો

એક વખત મહારાજ વરતાલ પધારતા હતા અને **કારિયાણી**માં રાત રહ્યા. ત્યાં **વસ્તા ખાચર** ખોરડાં કરાવતા હતા. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "વસ્તા ખાચર, વરતાલ ચાલો !" ત્યારે વસ્તા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! ખોરડાં બાકી છે ને ચોમાળ(ચોમાઈ=ખોરડું ચણતાં ચણતાં દિવાલની ટોચ ન નીકળી હોય તેટલું ચણતર) આવ્યા છે અને કાટમાળ લેવા સારુ ગાડાં ભાવનગર ગયાં છે; માટે ખોરડાં પૂરાં કરીને પાછળથી હું આવીશ." ત્યારે મહારાજ કહે, "પછી તમે આવી નહિ શકો, માટે સાથે જ ચાલો !" વસ્તા ખાચર કહે, "હું જરૂર આવીશ."

પછી મહારાજ વરતાલ પધાર્યા અને પછી માવઠું થયું, તેથી ખોરડાં અધૂરાં રહ્યાં અને મળાણાં નહીં અને ખોરડાનો કરો ફાટ્યો. પછી મહારાજ સમૈયો કરીને કારિયાણી પાછા આવ્યા, ત્યારે મહારાજે વસ્તા ખાચરને કહ્યું જે, "તમે આવી શક્યા નહીં, ને અમે તો સમૈયો કરી આવ્યા." અને કહ્યું જે, "લ્યો આ પાંચસેં રૂપિયા આપું, અને તમામ હરિજનોનાં દર્શન કરી આવો." પછી વસ્તા ખાચરે મહારાજને હાથ જોડ્યા જે, "હે મહારાજ ! હું ક્યાં ગામોગામ દર્શન કરવા જઈશ ? માટે સૌ હરિજનોને તથા સંતને આંહીં તેડાવીને સમૈયો કરો." પછી મહારાજે દેશાવરોમાં કાગળ લખીને સંત તથા હરિજનને તેડાવ્યા અને

કારિયાણીમાં અન્નકૂટનો સમૈયો કર્યો. ॥૪૭૨॥

૪૭૩. અંતઃકરણરૂપી ખેતરમાં કામ-ક્રોધાદિ બૂડ ઠૂંઠાની વાત

એક વખત કારિયાણીમાં મહારાજ મંદિરમાં ઓટો છે ત્યાં લીંબડો હતો ત્યાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા. અને વીરદાસ પટેલને તેનો સાથી પૂછવા આવ્યો જે, "ભાભા ભાભા ! સાંતી કયા ખેતરે લઈ જઈએ ?" ત્યારે પટેલ કહે, "આપણો બસેં વીઘાનો પાંતો(હાર) છે તેમાં લઈ જાઓ." એમ કહીને પછી સાથીને પાછો બોલાવીને કહ્યું જે, "માંહીં બૂડ ઠૂંઠા છે તેની સરત રાખજો, નીકર રાંપડિયો ભાંગી નાંખશે." પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "પટેલ ! તમને બૂડ ઠૂંઠા છે, તેની ખબર શી પડે?" ત્યારે પટેલ કહે, "મહારાજ ! જ્યાં જ્યાં બૂડ ઠૂંઠા હોય ત્યાં અમે ઢેફાની દેરડિયો કરીએ અને જ્યારે આવે ત્યારે કળિયું ઊંચું લઈએ; નીકર રાંપડી ભાંગી જાય." પછી મહારાજે સભામાં વાત કરી જે, "આ પટેલને બસેં વીઘાના ખેતરમાં બૂડ ઠૂંઠાની ખબર છે અને આપણે પાંચ તસુનું ખેતર છે તેમાં બૂડ ઠૂંઠાની ખબર નથી." એમ કહીને મહારાજ બોલ્યા જે, "આપણા અંતઃકરણમાં કામ-ક્રોધ-લોભ-મોહ એ વગેરે બૂડ ઠૂંઠા છે તેની ખબર નથી." તે ઉપર કેટલીક સવિસ્તાર વાત કરી દેખાડી. ॥૪૭૩॥

૪૭૪. મહારાજે કહ્યું ભક્તો ! અમારા ઉપર દયા રાખજો

મહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા. ત્યાં હરિજનો મહારાજનાં દર્શને આવેલા. તેમને ચાલવાનું થયું ત્યારે મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! અમારી ઉપર દયા રાખજો." પછી રજા આપતી વખતે મહારાજ બોલ્યા જે, "તમે પણ અમારી ઉપર દયા રાખજો." પછી હરિજને ગામને પાદર જઈને વિચાર કર્યો જે, 'આપણે મહારાજને દયા રાખવાનું કહ્યું તે તો ઠીક, પણ મહારાજે, 'દયા રાખજો' એમ કહ્યું તે શું ? કાંઈ સમજાણું નહીં.

માટે ચાલો પાછા જઈએ, મહારાજને પૂછી જોઈએ.' તેથી પાછા સૌ મહારાજ પાસે આવીને કહ્યું જે, "હે મહારાજ ! તમે, 'અમારી ઉપર દયા રાખજો' એમ કહ્યું, તે શું ? એ સમજાણું નહીં." પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "અંતઃકરણ છે તે અમારે રહેવાનું સ્થાન છે. તેમાં જગતરૂપી ગોટા ઘાલશો નહીં, એ દયા રાખજો." પછી સૌ હરિજન હાથ જોડીને પગે લાગ્યા. ॥૪૭૪॥

૪૭૫. કારિયાણીમાં દશેરાએ ઘોડા દોડાવ્યા

મહારાજે **કારિયાણી**માં દશેરાનો સમૈયો કર્યો હતો અને ખીજડી પૂજવાને માટે ગયા હતા. પછી ત્યાં ખીજડી પૂજીને સખાને કહ્યું જે, "ઘોડા દોડાવો." પછી સૌ કાઠીઓએ પોતપોતાનાં ઘોડાં દોડાવ્યાં. તેમાં કેટલાકનાં ઘોડાં મોર થઈ ગયાં. તે જોઈ મહારાજે એકબીજાની પ્રશંસા કરી, ને બહુ રાજી થયા. ॥૪૭૫॥

૪૭૬. મહારાજે વસ્તા ખાચરને ગોપાળાનંદસ્વામીની અને પોતાની મોટાઈ કહી

અને **કારિયાણી**માં **વસ્તા ખાચર**નો હાથ પાક્યો હતો. પછી ગઢપુરથી નિત્યાનંદસ્વામીને તેમને જોવાને માટે મોકલ્યા અને થોડા દિવસ કેડે ગોપાળાનંદસ્વામીને મોકલ્યા અને પાછળથી મહારાજ પણ પધાર્યા. પછી વસ્તા ખાચરે મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે નિત્યાનંદસ્વામીને મોકલ્યા તે મારા ઉપર બહુ દયા કરી. અને વળી ગોપાળાનંદસ્વામીને મોકલ્યા તે તો મારી ઉપર અત્યંત દયા કરી." પછી મહારાજ કહે, "વસ્તા ખાચર ! ગોપાળાનંદસ્વામી તો બહુ જ મોટા સાધુ છે !" તે સાંભળી વસ્તા ખાચર કહે, "કેવા મોટા છે ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "એક અષ્ટાંગયોગ શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને સાધ્યો હતો અને એક અષ્ટાંગયોગ ગોપાળાનંદસ્વામીએ સાધ્યો છે; એવા મોટા છે !" ત્યારે વસ્તા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ તમે ?" ત્યારે મહારાજ કહે,

"હું તો સૌનો પ્રેરક, પ્રવર્તક અને નિયંતા છું." એવી રીતે મહારાજે વસ્તા ખાચર આગળ વાત કરી હતી. ॥૪૭૬॥

૪૭૭. મહારાજે કારિયાણીમાં તળાવ ગળાવ્યું

કારિયાણીનું તળાવ ગળાવ્યું ત્યારે એટલાં મનુષ્ય ભેગાં થયેલાં હતાં જે, તેમને માટે રાત્રે પંદર મણ બાજરો પલાળતા. અને પાંચ મણ તલ તેમાં નાંખીને સવારમાં સૌને ખોબો ખોબો આપતા હતા. એટલા ત્યાગી તથા હરિજન ભેગા થયા હતા. અને તે સૌનું ભોજન-ખરચ વસ્તા ખાચર આપતા હતા ને તળાવ ગળાવતા હતા. ॥૪૭૭॥

૪૭૮. ભાઈ રામદાસજીનો અને માંચા ખાચરનો અક્ષરવાસ

મહારાજ **કારિયાણી** હતા અને **ગઢપુર**માં **ભાઈ રામદાસજી**એ દેહ ત્યાગ કર્યો હતો. (તે સમયે) તેમનો દેહ મેલાવવાને માટે મહારાજ કારિયાણીથી ગઢપુર પધાર્યા હતા. અને તેમને દેહ ત્યાગ કરાવીને ઈચ્છારામજી મહારાજનાં ઓટાની ઉગમણી કોરે અગ્નિસંસ્કાર કરાવીને મહારાજ વિધિ સહિત સ્નાન કરીને ત્યાંથી પરબારા કારિયાણી પધાર્યા હતા. અને **માંચા ખાચર** દેહ ત્યાગ કરીને અક્ષરધામમાં ગયા ત્યારે મહારાજ કારિયાણી પધાર્યા હતા. અને દેશાંતરનાં સંબંધી તમામ આવ્યાં હતાં અને હરિજનોને પણ તેડાવ્યા હતા. તેમનું મોતિયા, સાટા, જલેબીનું ખરચ મહારાજે પંડ્યે કર્યું હતું. ॥૪૭૮॥

૪૭૯. ઓગણોતેરામાં વસ્તા ખાચરે પાંચસે પરમહંસોની સેવા કરી

અને **કારિયાણી**માં અગણોતેરા કાળમાં ત્રણ મહિના સુધી પાંચસે પરમહંસને **વસ્તા ખાચરે** રાખ્યા હતા અને અન્ન-વસ્ત્રનું પોતે પૂરું કર્યું હતું. અને તેમના ઘરમાં એક લાખ રૂપિયા અને પાંચસે કળશી દાણા હતા અને ગાયું તથા ભેંશો બંને થઈ સો દૂઝણાં ઢોર હતાં. તેનું દૂધ તથા દહીં સંતને અર્થે વાપરતા હતા. ॥૪૭૯॥

૪૮૦. મહારાજે વસ્તા ખાચરનું ખરચ કરાવ્યું

અને વસ્તા ખાચરે જ્યારે દેહ મેલ્યો ત્યારે પોતાના ઘરની દુર્બળ સ્થિતિ હતી, તેથી ખરચ કરવાની તાકાત નહોતી. તેથી તેમના મોટા દીકરા માણસુર ખાચર ગામ લાઠીદડ જેરાજ પટેલ પાસે ગયા અને તેને કહ્યું જે, "બાપુનું ખરચ કરવું છે, તેમાં કાંઈક મદદ કરો." ત્યારે પટેલ કહે, "તમારી પાસે કાંઈ સાધન(મિલ્કત) નથી, માટે શું મદદ કરું ?" પછી તે પાછા કારિયાણી જતા હતા. તે વખતે કારિયાણી અને લાઠીદડ વચ્ચે શ્રીજીમહારાજ કાઠીના સ્વારે સહિત દિવ્યસ્વરૂપે આવ્યા અને માણસુર ખાચરને કહ્યું જે, "માણસુર ! અલ્યા વસ્તા ખાચર ખરચ વગર જશે ?"

તે સાંભળી માણસુર ખાચર દિલગીર થઈ ગયા અને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મને કોઈ ધીરતું નથી." ત્યારે મહારાજ કહે, "જા લાઠીદડ, જેરાજ પટેલ પાસે !" ત્યારે માણસુર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! હું ત્યાં જઈને આવું છું." પછી મહારાજે દિવ્યસ્વરૂપે આવીને લાઠીદડ જેરાજ પટેલને દર્શન દઈને કહ્યું જે, "માણસુર ખાચર માગે તે આપજો." પછી જેરાજ પટેલે મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગીને કહ્યું જે, "મહારાજ ! વસ્તા ખાચરનું ખરચ હું કરીશ." તે સાંભળ્યા બાદ મહારાજ અદૃશ્ય થઈ ગયા, એટલીવારમાં માણસુર ખાચર ત્યાં આવ્યા. તેમને જેરાજ પટેલે કહ્યું જે, "તમારે બાપુના ખરચની કાંઈ ચિંતા કરવી નહીં. હું આવીને ખરચ કરી જઈશ." એમ મહારાજે વસ્તા ખાચરનું ખરચ કરાવ્યું. ॥૪૮૦॥

૪૮૧. કારિયાણીના માંચા ખાચરને નિષ્કામવ્રતની દૃઢ પ્રતિજ્ઞા

કારિયાણીના **માંચાભગત** એક વખત પોતે કોઈક ગામ ગયા હતા અને તેમનો સંબંધ તેમની મામાની દીકરીને ઘેર કર્યો. અને સાકર લઈને વાણિયો પોતાની ડેલીએ વહેંચવા બેઠો હતો અને ઢોલી ઢોલ વગાડતા હતા. તે વખતે માંચાભગત પરગામથી ઘેરે આવ્યા અને પૂછ્યું જે, "આ

શું છે ?" ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, "તમારા મામાને ઘેરે તમારું સગપણ કર્યું છે." માંચાભગત કહે, "મામાની દીકરી તો મારે બહેન થાય. તે તો બહેન છે જ, પણ જગતમાં જેટલી સ્ત્રીઓ છે તે મારી મા-બહેન અને દીકરી છે." એમ કહીને ઢોલીને કાઢી મૂક્યો અને વાણિયાને કહ્યું જે, "તારી સાકર તારે ઘેરે લઈ જા." એવા તેઓ નિષ્કામ હતા અને જીવંતપર્યંત બાળબ્રહ્મચારી રહ્યા હતા. ॥૪૮૧॥

૪૮૨. ભોજા ચારણે ભગવાન શોધ્યા

(કારિયાણી) માંચાભગતને ભોજો ચારણ કરીને એક બાળ મિત્ર હતો. તે બન્ને જણ પોતાની ડેલીએ બેઠા હતા. પછી માંચાભગતે કહ્યું જે, "ભોજા ! કાં તો તું પ્રભુ ગોતવા જા અને કાં તો હું જાઉં !" ત્યારે ભોજો ચારણ બોલ્યો જે, "તમે તો ગામેતી કહેવાઓ છો, માટે હું જાઉં." પછી ભોજો ચારણ પ્રભુ ગોતવા નીકળ્યા. તે લોજમાં મહારાજ ભેળા થયા અને મહારાજનાં દર્શન કરીને પાછા કારિયાણી આવ્યા. તે વખતે માંચાભગત ગામને ચોરે બેઠા હતા અને ભોજાભાઈને જોઈને માંચાભગત બોલ્યા જે, "ભોજા ! કાંઈક હસ્તે મુખે છો !!" ભોજાભાઈ કહે, "બાપુ ! ભગવાન મળ્યા !!" ત્યારે માંચાભગત કહે, "ક્યાં છે ?" ત્યારે ભોજાભાઈ કહે, "રામાનંદસ્વામી પાસે આવ્યા છે અને સૌને અક્ષરધામની સમાધિયું કરાવે છે." વગેરે ઐશ્વર્યની ઘણીક વાતો કહી સંભળાવી. ॥૪૮૨॥

૪૮૩. કપાસ ઠેકાણે પાડી માંચા ખાચર સરધાર દર્શને આવ્યા ને માછલાંની સમાધિ જોઈ

થોડાક દિવસ થયા કેડે માંચાભગતે વિચાર કર્યો જે, 'આપણે મહારાજને દર્શને જવું.' અને સાબદા થઈને જ્યારે ચાલ્યા ત્યારે વસ્તા ખાચર આડા ફર્યા જે, "બાપુ ! ક્યાં જાઓ છો ? આ બસો વિઘાના ખેતરમાં કપાસ પાક્યો છે તે ઠેકાણે પાડતા જાઓ." તેને સાંભળીને

માંચાભગત પાછા વળ્યા અને બીજે દિવસ ફરતા ગામોની ગાયો બોલાવીને તે ખેતરનો કપાસ ભેળાવી દીધો. ત્યારે વસ્તા ખાચર બોલ્યા જે, "કાકા ! આ શું કર્યું ?" ત્યારે માંચા ખાચર કહે, "ભા, એ ઠેકાણે પાડ્યો. અને કપાસ વિણાવીને ઘરમાં ભરીને હું મહારાજનાં દર્શને જાઉં તો પછવાડે સંકલ્પ-વિકલ્પ થાય જે, શું ભાવ આવશે ? તે કારણથી કપાસને ઠેકાણે પાડ્યો." એમ કહીને ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યા તે સરધારમાં મહારાજને મળ્યા. અને પછી દર્શન કરીને અમુક દિવસે ઘેર આવ્યા.

અને જે વખતે માંચાભગત સરધારમાં દર્શને ગયા ત્યારે મહારાજ તળાવની પાળે સભા કરીને વિરાજમાન હતા. અને સુરા ખાચરે પૂછ્યું જે, "મહારાજ ! બધાને સમાધિ કરાવો છો પણ માછલાંને સમાધિ થાય ?" તે વખતે મહારાજનાં હાથમાં રૂમાલ હતો તે ઊંચો કરીને વીંઝ્યો, એટલે તમામ માછલાંને સમાધિ થઈ ગઈ. અને તળાવના પાણી ઉપર જાણે રૂપું પાથર્યું હોય તેવો દેખાવ થયો. પછી સુરા ખાચરે મહારાજની પ્રાર્થના કરી જે, "મહારાજ ! આ માછલાંને જનાવર ઉપાડી જાશે." તે સાંભળીને મહારાજે હાથની ચપટી વજાડી. એટલે માછલાં સજીવન થઈને તળાવમાં ચાલ્યાં ગયાં. તે ચમત્કાર જોઈને માંચા ખાચરે ગઢપુર આવીને બધી વાત એભલ ખાચર આદિને કરી. ॥૪૮૩॥

૪૮૪. મહારાજે માંચા ખાચરને સાધુ કર્યા

એક વખત વસ્તા ખાચર ઘરભંગ થયા હતા. પછી તેમણે બીજું ઘર કર્યું. તે વખતે માંચા ખાચર તલવાર લઈને મારવા દોડ્યા અને કહ્યું જે, "તમે વર્તમાન ધરાવ્યાં ત્યારે પરણ્યો એ જ સ્ત્રી અને બીજી મા-બહેન કરાવી છે; અને વળી ફેર કેમ ઘર કર્યું ?" પછી વસ્તા ખાચર ગઢપુર મહારાજ પાસે આવ્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "મારા કાકા મને તરવાર લઈને મારવા દોડે છે !"

પછી મહારાજ ઘોડીએ ચડીને એકદમ કારિયાણી પધાર્યા. તે વખતે માંચા ખાચર દરબારમાં લીંબડા નીચે ઓટો છે તે ઉપર બેઠા હતા. તે મહારાજને જોઈને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. એટલે મહારાજે તેમને કહ્યું જે, "તમે વસ્તા ખાચરને તરવાર લઈને મારવા કેમ દોડો છો ?" ત્યારે માંચા ખાચર કહે, "મા-બહેન કહ્યા પછી ફેર કેમ ઘર કર્યું ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "તે તો ગૃહસ્થ છે, તે તો ગમે તેમ કરશે અને તમને તો સાધુ કર્યા છે." તે સાંભળીને માંચાભગત કહે, "મને જો સાધુ કર્યો હોય તો વસ્તાને ને મારે લેવાદેવા નથી." પછી મહારાજ કહે, "લ્યો, આ ભગવાં વસ્ત્ર પહેરો !" પછી અચિંત્યાનંદસ્વામી નામ ધરીને વાળાંક દેશમાં સ્વરૂપાનંદસ્વામી ભેળા ફરવા મોકલ્યા. ॥૪૮૪॥

૪૮૫. કાંકરિયે મહારાજે અચિંત્યાનંદસ્વામીની પ્રશંસા કરી

અને થોડાક વરસ ગયાં કેડે અચિંત્યાનંદસ્વામીને શરીરે મંદવાડ થયો હતો અને તેમની સેવામાં છ સાધુ રાખ્યા હતા. અને અમદાવાદની આંબલીઓમાં રહ્યા હતા. અને જે વખતે મહારાજે નરનારાયણ દેવ પધરાવ્યા અને કાંકરિયે તળાવ બ્રાહ્મણોની ચોરાશી કરી ત્યાં તે વખતે મંચ ઉપર મહારાજ વિરાજમાન હતા. તે વખતે અચિંત્યાનંદસ્વામીને ત્યાં લાવ્યા. પછી મહારાજ મંચ ઉપર ઊભા થઈને, તાળી પાડીને બોલ્યા જે, "આ કારિયાણી ગામનો માંચોભગત ગલઢેરા(ગામના આગેવાન; માનનીય વ્યક્તિ) હતા. અને તે પ્રથમ મારગીના પંથમાં હતા અને નિષ્કામી વર્તમાનમાં દૃઢ હતા. અને તે અમારે વચને કરીને સાધુ થયા અને તેમનું એવું પ્રારબ્ધ હતું તે 'રુંવાડે રુંવાડે જીવડા પડે' એવું હતું. અને જો અમારું એમણે માન્યું તો તેમનું એવું પ્રારબ્ધ હતું તે ટળી ગયું. અને આમને લઈને આખી ઝાલાવાડ સત્સંગી થઈ છે, તે બધાયનું પુન્ય આમને છે." એમ મહારાજે ઊભાં ઊભાં સૌ સાંભળે તેમ ઊંચે સાદે વાત કરી હતી. ॥૪૮૫॥

૪૮૬. કારિયાણીમાં મહારાજે રૂપિયા ઉડાડ્યા

શ્રીજીમહારાજ **કારિયાણી**નું મંદિર છે ત્યાં ઉગમણે ખૂણે ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન હતા અને કોઈકે લાવીને મહારાજ પાસે બાબાસઈ રૂપિયા બસો ભેટ મેલી. પછી મહારાજે સાધુઓને કહ્યું જે, "લ્યો આ રૂપિયા !" ત્યારે સાધુ કહે, "મહારાજ ! અમારે શું કરવા છે ?" પછી મહારાજે કાઠીઓને કહ્યું જે, "તમે લ્યો." ત્યારે કાઠી કહે, "અમે શું કરીએ ?"

ત્યારે મહારાજ કહે, "અમે પણ શું કરીએ ?" પછી મહારાજે ખોબો ભરીને ઉડાડ્યા, તે કેટલાક રૂપિયા ત્યાં કૂવો હતો તેમાં નાંખ્યા ને બીજા ઉડાડ્યા, તે પડખે એક કોળી પાંચો કરીને હતો, તેનું ખોરડું પડખે હતું તે ઉપર નાંખ્યા. તે વખતે તેની મા ફળીમાં દાણા સમા કરતી હતી. તે બાઈ ખખડાટ સાંભળીને બોલી જે, "કયો મારો પીટ્યો ઘા કરે છે ?" ત્યાં તો રૂપિયા દડદડતા તેના દાણામાં પડ્યા. તે જોઈને બાઈ બહુ રાજી થઈ જે, "આ તો કોઈકે રૂપિયા નાંખ્યા !" પછી તેને દસ રૂપિયા હાથ આવ્યા, તે પ્રતાપે દસ હજાર રૂપિયાનો આસામી થયો. તે રૂપિયા હાલ વરતાલમાં અક્ષરભુવનમાં કાષ્ટની મૂર્તિના સિંહાસનમાં છે. ॥૪૮૬॥

૪૮૭. મહારાજે જૈન સાધુઓને સમાધિ કરાવી

કારિયાણીમાં શ્રીજીમહારાજે તળાવ ગળાવ્યું અને તેમાં રામકુંડ અને ભીમકુંડ, એમ બે કુંડ કરાવ્યા. અને તેમાં પોતે ઘણીક વખત નાહ્યા છે. અને તળાવને કાંઠે ચાળીસ ચોકા બ્રાહ્મણોના કરાવ્યા હતા ને મહારુદ્ર કરાવ્યો હતો. તે વખતે હાલ દેરી પાસે તળાવને કાંઠે ઓટો છે, તે ઠેકાણે સભા કરીને બેઠા હતા. તે વખતે ત્યાં બરવાળેથી બે જૈનના પૂજ નીકળ્યા હતા. તેણે એવો વિચાર કર્યો જે, 'આપણે સ્વામિનારાયણ સામું જોવું નહીં. કેમ કે, લાકડા જેવા થઈ જવાય.'

તે બે જણા ઉતાવળા ચાલ્યા. તેમાં એક પૂજે મહારાજ સામું જોયું એટલે તેને સમાધિ થઈ ગઈ અને તેણે સમાધિમાં તેના કેટલાક તીર્થંકરો દીઠા. તે જોઈને તેને આશ્ચર્ય થયું. અને બીજો પૂજ હતો તે તળાવને ઓલે કાંઠે જઈને ઊભો રહ્યો. જે પૂજને સમાધિ થઈ હતી, તેની સામું શ્રીજીમહારાજે જોયું એટલે તે સમાધિમાંથી ઊઠીને એકદમ નાઠો. તે જોઈને આખી સભા ખડખડ હસવા મંડી અને તેનાં લૂગડાં તથા રજોણો(રજોહરણો=જીવજંતુ ખંખેરવાનો સુંવાળા રેસાવાળો અથવા ઊનનો સાવરણો) વગેરે ધૂળધૂળ ભર્યાં હતાં અને એમ ને એમ નાઠો, તે પેલા પૂજ ભેગો થઈ ગયો. પછી તેના મનમાં એમ થયું જે, 'સ્વામિનારાયણ જાદુગરા છે.' આ વાત તેણે બીજા પૂજને કરી જે, "મેં આવી રીતે જોયું." તે સાંભળીને આશ્ચર્ય પામ્યા. ॥૪૮૭॥

॥ સારંગપુરમાં મહારાજની કરેલી લીલા તે વાતો - ૨૩ ॥

૪૮૮. કાઠિયાવાડી અને ગુજરાતી સ્ત્રીભક્તોએ માંગેલી ગોઠ

એક વખતે **સારંગપુર**માં શ્રીજીમહારાજે ફૂલડોળનો સમૈયો કર્યો હતો અને ત્યાં દેશાંતરના હરિજનો મહારાજનાં દર્શને આવ્યા હતા. ત્યાં રામા ખાચરના દરબારમાં લીંબડા નીચે રંગ રમી રહ્યા ને વાઘાની બાંય ફાટી ગઈ. પછી મહારાજે સૌ બાઈઓને કહ્યું જે, “તમે અમારી પાસે ગોઠ માગો.” પછી કાઠિયાવાડની બાઈઓએ મહારાજ પાસે ખજૂર તથા નાળિયેર વિગેરે માંગ્યું. પછી મહારાજે ગુજરાતી બાઈઓને કહ્યું જે, “હવે તમો માગો.” પછી જતનફઈ વિગેરે બાઈઓએ હાથ જોડીને કહ્યું જે, “હે મહારાજ ! અમને તમારી માયા વ્યાપે નહીં અને તમારા ચરિત્રમાં દોષબુદ્ધિ થાય નહીં.” એ વગેરે એવા ઘણાક મોક્ષોપયોગી વર માગ્યા. તે સાંભળી કાઠિયાવાડી બાઈઓ પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગી જે, ‘આપણને માંગતાં આવડ્યું નહીં !’ ॥૪૮૮॥

૪૮૯. સારંગપુરમાં મહારાજે ફૂલના શણગાર ધારણ કર્યા

મહારાજ રંગે રમીને નારાયણકુંડે નાહવા પધાર્યા હતા. અને નાહીને ત્યાંથી પાછા વળ્યા અને ત્યાં ખીજડા નીચે સભા કરીને વિરાજમાન થયા હતા. અને ગઢપુરથી નિષ્કુળાનંદસ્વામી તથા ગોવિંદસ્વામી પુષ્પના શણગાર લઈને ત્યાં આવ્યા અને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, “અમારા સારુ શું ભેટ લાવ્યા છો ?” પછી સ્વામીએ ફૂલનો પોશાક ત્યાં પહેરાવ્યો, તેથી મહારાજ બહુ જ રાજી થયા. અને પછી દરબારમાં પધાર્યા. ॥૪૮૯॥

૪૯૦. દંઢાવ્ય દેશનો સંઘ મહારાજનાં દર્શને આવ્યો

એક વખત મહારાજ, બહાર છત્રી છે ત્યાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા. તે સમે દંઢાવ્ય દેશનો સંઘ આવ્યો. તેમની સાથે

દોઢસો મનુષ્ય હતાં અને જતનફઈ, વજીફઈ, જાનાબાઈ તથા નારદીપુરના નાનાભાઈ વિગેરે આવેલ હતા. તે સૌ મહારાજને પગે લાગીને બેઠાં અને જાનાબાઈ ઘીનો ઘડો ભરીને લાવ્યાં હતાં તે મહારાજ પાસે મેલ્યો. તે જોઈ મહારાજ બોલ્યા જે, "જુઓ, ભુખણ ભાવસાર કહેતા હતા જે, 'બ્રહ્મા ભૂલી ગયો છે,' પણ આ તો અમારા સારુ ઘીનો ઘડો ભરીને લાવ્યાં !" એમ મહારાજે સભામાં વાત કરી અને એમ કહ્યું હતું જે, "આ તો દીકરી છે અને તેનું નામ જમુનાં પાડજો અને અમે જ્યાં હશું ત્યાં ઘીનો ઘડો ભરીને લાવશે." એ પ્રમાણે થયું. ॥૪૯૦॥

૪૯૧. મહારાજે વજીબાઈને પોતે કરેલી પરીક્ષાની સ્મૃતિ આપી

અને છત્રી છે ત્યાં બાવળિયા નીચે મહારાજ ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન હતા અને વસ્ત્રથી ઢીંચણ બાંધીને બેઠા હતા. તે વખતે વજીબાઈ મહારાજનાં સામાં ઊભાં રહીને ચરણારવિંદ જોવા મંડ્યાં. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "વજીબાઈ ! શું જોઓ છો ? પીપળે પગ અડ્યા હતા તે છે કે નહીં ?" પછી વજીફઈ કહે, "મહારાજ ! તે તમે હતા ?" પછી મહારાજ કહે, "મારા વિના તારી ગાળો કોણ ખાય ?" પછી વજીબાઈ કહે, "મહારાજ ! તમે ઓટે ઊતર્યા ત્યાં વઢી, ફળિયામાં આવ્યા ત્યાં વઢી, અને તમને દૂધ દેતાં વઢી, વાળુ કરાવતાં વઢી અને તમને ખાટલો દેતા વઢી." એમ પોતાની ઘણીક ભૂલો મહારાજને કહી દેખાડી. પછી મહારાજે પોતાના ચરણારવિંદમાં સોળે ચિહ્ન દેખાડ્યાં. તે જોઈને વજીફઈ બહુ જ રાજી થયાં. ॥૪૯૧॥

૪૯૨. મહારાજે જતન ફઈના કહ્યા પછી પણ નાનાભાઈની દીકરીને ભવિષ્યનું જોઈ હાર ન આપ્યો

છત્રી છે તે ઠેકાણે મહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા. ત્યાં સૌ બાઈ-ભાઈને મહારાજે હાર પહેરાવ્યા, પણ નાનાભાઈ નારદીપુરના

હતા તેમની નાની દીકરીને હાર ન આપ્યો. ત્યારે જતન ફઈએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ નાનાભાઈની દીકરીને હાર નથી આપ્યો." ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "તે છોકરીને કાંઈ હાર આપવો નથી." તે સાંભળીને સૌ વિચારમાં પડી ગયાં જે, 'મહારાજ આ શું બોલ્યા ? હજી તો એ બાલ્યાવસ્થામાં છે.' પછી થોડાક દિવસ રહીને સૌ પોતપોતાને ઘેર ગયાં અને એ છોડી અવસ્થા થયે કોઈ પરપુરુષને લઈને વહી ગઈ. તે સાંભળીને સૌ માણસોને મહારાજનાં વચન યાદ આવ્યાં. ॥૪૯૨॥

૪૯૩. બોટાદના નરશી જોશી પર મહારાજનો રાજીપો

હાલ છત્રી છે ત્યાં મહારાજ વિરાજમાન હતા. તે વખતે **બોટાદ**થી ભગા શેઠ વગેરે હરિજન ત્યાં દર્શને આવ્યા હતા. તેમની સાથે **નરશી જોશી** કરીને બ્રાહ્મણ દર્શને આવ્યા હતા. તેમને મહારાજે કહ્યું જે, "જોશી, તમે ભાવનગર વજેસિંહજી દરબારની કચેરીમાં બોલ્યા હતા તે બોલો." જોશી કહે, "કાંઈ નહીં મહારાજ." પછી મહારાજ કહે, "ના, બધી વાત કહી દેખાડો."

પછી જોશી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! હું ભાવનગર ગયો હતો અને ત્યાં તતાણા ગામનો મૂળુ ચારણ કચેરીમાં તમારું વાંકું બોલવા લાગ્યો. ત્યારે કચેરીમાં હું ઊભો થઈને બોલ્યો જે, 'બોલ્ય મા બોલ્ય મા લીંડા ! સ્વામિનારાયણ તો સાક્ષાત્ ભગવાન છે !" એમ મેં એને બે-ત્રણવાર લીંડો કહ્યો એટલે તે કચેરીમાં બેસી ગયો. ત્યારે વજેસિંહજી દરબાર બોલ્યા જે, "મૂળુ ! સ્વામિનારાયણ તો જોશી કહે તેવા ભગવાન છે. અને સૂર્ય સામી ધૂળ નાંખીએ તે તો પોતાની આંખમાં પડે." તેવું સાંભળીને મહારાજે બોરીનો ચોફાળ ઓઢ્યો હતો તે નરશી જોશીને ઓઢાડ્યો. તે ચોફાળ આજે બોટાદના મંદિરમાં સજ્યામાં દર્શન માટે મૂકેલો છે. ॥૪૯૩॥

૪૯૪. ભગા ધાધલની ઘોડી બે વાર પાછળ રહી ગઈ છતાં હાર ન સ્વીકારી

મહારાજ બાવળિયા નીચે સભા કરીને વિરાજમાન હતા અને વાઘા ખાચરને તથા ભગા ધાધલને મહારાજે કહ્યું જે, “તમે બન્ને જણા ઘોડાં દોડાવો અને જોઈએ, કોની ઘોડી મોર થાય છે ?” પછી બન્ને જણે ઘોડાં દોડાવ્યાં. તેમાં વાઘા ખાચરની ઘોડી મોર થઈ. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, “ભગા ! તારી ઘોડી પાછળ રહી ગઈ !”

ત્યારે ભગો કહે, “ના મહારાજ, કાંટાની ભાશ(વૃક્ષોનું ઝુંડ) આવી, તેથી પાછળ રહી ગઈ.” ત્યારે મહારાજ કહે, “ફેર દોડાવો.” પછી બન્ને જણે ફેર દોડાવ્યાં, તોપણ ભગા ધાધલની ઘોડી પાછળ રહી ગઈ. ત્યારે મહારાજ કહે, “ભગા ! તારી ઘોડી પાછળ રહી ગઈ !” ત્યારે ભગો કહે, “એ તો તેતર ઊડ્યું તેથી ઘોડી ભડકી, તેથી પાછળ રહી ગઈ.” મહારાજ કહે, “ભગો માની છે તે હા પાડતો નથી.” ॥૪૯૪॥

૪૯૫. સુરા ખાચરે મહારાજને ગામ ભાંગવાની રીત દેખાડી

એક વખત મહારાજ **સારંગપુર** હોળી પૂજવા ગયા હતા. ત્યાં મહારાજે કાઠીઓને કહ્યું જે, “તમે ગામ શી રીતે ભાંગો ?” ત્યારે સુરા ખાચર બોલ્યા જે, “મહારાજ ! તમે થાઓ ગામેસા(ગામધણી) અને અમે થઈએ ગામ ભાંગનારા !” પછી મહારાજ ગામમાં પધાર્યા અને કાઠીએ ગામના પાદરમાં હોકારો કર્યો, તે ગામનાં માણસ સૌ તેણી કોર દોડ્યાં અને ગામ ખાલી થઈ ગયું અને કાઠી સૌ ઉત્તરાદે ઝાંપેથી ગામમાં પેસી ગયા. પછી સુરા ખાચર કહે, “જુઓ મહારાજ ! અમે આમ ગામ ભાંગીએ.” ॥૪૯૫॥

૪૯૬. મહારાજ ઝોળી માંગવા નીકળ્યા, નિર્ગુણાનંદને ઠોંટ મારી

ગામમાં છત્રી છે ત્યાં સંત તથા હરિજન પાસે ઊભાં ઊભાં સ્વામિનારાયણના નામની ધૂન કરાવી. અને પછી મહારાજ દરબારમાં પધાર્યા.

અને ચોમાસામાં એક વખત મહારાજ **સાંરગપુર** પધાર્યા હતા. તે વખતે વરસાદ બહુ વરસતો હતો. તેથી સંત ઝોળી માગવા જઈ શક્યા નહીં. પછી સવારમાં કાઠીઓને સાથે લઈને મહારાજ ઝોળી માગવા નીસર્યા. તે રોટલા, દહીં, દૂધ વિગેરે જે ઝોળીમાં આવ્યું તે બધું ચોરે એકઠું કર્યું. અને પછી મહારાજ સુતારને ઘેર ઝોળી માગવા ગયા. ત્યાં સુતારે દૂધમાં સાકર નાંખીને કળશિયો ભરીને રાખ્યો હતો તે દીધો. એટલે મહારાજ ત્યાં ઊભા ઊભા પી ગયા. અને પછી ઘેલા શેઠને ઘેરે ગયા, ત્યારે શેઠ કહે, “મહારાજ ! અમે તો વાણિયા કહેવાઈએ અને વાસણ હજુ ઉટક્યાં નથી; પણ મારે કેડ દુઃખે છે તે મેથીના લાડુ કરીને માટલી ભરીને રાખ્યા છે તે લ્યો.” એમ કહીને તે માટલી ઝોળીમાં ઠલવી દીધી.

અને પછી મહારાજે ચોરે સંતની પંક્તિ કરી. અને એક નિર્ગુણાનંદ કરીને સાધુ હતા. તેની મા તેને ઘેર તેડી ગયાં હતાં. તે બે-ત્રણ દિવસના ભૂખ્યા હતા. તે પણ પંક્તિ ભેગા જમવા બેસી ગયા. પછી મહારાજ સંતને દહીં પીરસતા હતા. તે વખતે તે સંતને દીઠા. તેમને મહારાજે દહીંવાળા હાથે ઠોંટ મારી, ને કહ્યું જે, “તારી માને મેલીને અહીંયાં કેમ આવ્યો ?” તેના ગાલે ને મોવાળામાં દહીં ચોંટ્યું તે લઈને તે ખાવા મંડ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે, “ખા ખા ખા, તું ભૂખ્યો છો.” અને કહ્યું જે, “તારી માની સેવા કરજે.” ॥૪૯૬॥

૪૯૭. મહારાજે આખા ગામને વર્તમાન ધરાવ્યાં ને બહેરી ડોશીનું કલ્યાણ કર્યું

એક વખત સાંરગપુરમાં મહારાજે આખા ગામને વર્તમાન ધરાવ્યાં. ત્યારે એક કણબીનો છોકરો બોલ્યો જે, "મહારાજ ! મારી મા રહી ગઈ." ત્યારે મહારાજ કહે, "તારી માને બોલાવી લાવ." પછી તે ડોશીને બે જણાએ હાથના આંકડા કરીને તે ઉપર બેસારીને મહારાજ પાસે લાવ્યા. તેને મહારાજે હાથમાં પાણી આપ્યું. અને તે ડોશી કાને બહેરી હતી, તે બોલી જે, "હેં ?" મહારાજ કહે, "હેં કર કે હાં કર, જા તારું કલ્યાણ થઈ રહ્યું !" ॥૪૯૭॥

૪૯૮. સારંગપુરની સીમમાં જમ નહીં આવે : મહારાજનું વરદાન

એક વખત મહારાજે **સારંગપુર**માં સમૈયો કર્યો હતો અને કાઠીઓ ઉપર તથા જીવા ખાચર ઉપર બહુ રાજી થયા. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "તમે કાંઈક વર માગો." ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! અમારા ગામમાં જમ ન આવે." ત્યારે મહારાજ કહે, "જાઓ નહીં આવે." પછી રામા ખાચર સીમમાંથી આવ્યા. તેણે વાત સાંભળી જે, મહારાજ પાસે કાઠીઓએ આવી રીતે વર માગ્યો. ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, "આ તો લોકને સુખ કર્યું અને આપણું મૃત્યુ તો સીમાડે થાય. માટે 'અમારા ગામના સીમાડામાં જમ ન આવે' એ વર આપો." પછી મહારાજે તેવો વર આપ્યો જે, "જાવ, તમારા ગામના સીમાડામાં જમ નહીં આવે." ॥૪૯૮॥

૪૯૯. મહારાજ વડોદરાના દીવાનથી ડરીને ઘરમાં સંતાણા

એક વખત મહારાજ **કારિયાણી** હતા અને વડોદરાના દીવાનજીની બીક લાગતી હતી. તેથી મહારાજ ભાગીને સારંગપુર આવ્યા અને જીવા ખાચરને કહ્યું જે, "અમારે સંતાવું છે. કેમ જે, દીવાનજી અમને ઝાલી

જાય !" પછી જીવા ખાચરે ઓરડો ઉઘાડી દીધો. તેમાં મહારાજ પેઠા અને કમાડ સામું જોયું ત્યાં તો સાંકળ ભાળી નહીં. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "અમને મરાવી નાંખવા છે કે શું ? માટે અત્યારે લુવારને બોલાવીને સાંકળ કરાવી દ્યો !" પછી લુવારને બોલાવીને કમાડને સાંકળ કરાવી લીધી અને મહારાજે ઢીંચણે ભીંસ દઈને સાંકળી વાસી. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "હવે દીવાનજીનો ભય નહીં." અને રાત્રે ઢોલિયા ઉપર સૂઈ રહ્યા. એવી રીતે મનુષ્યલીલા કરતા. ।।૪૯૯।।

૫૦૦. મુક્તાનંદસ્વામી આદિક સાઠ સંતો દર્શને આવ્યા, મહારાજે પોતાનું સુખ સંતોને આપ્યું

મહારાજ સારંગપુરમાં વિરાજમાન હતા અને મુક્તાનંદસ્વામી આદિક સાઠ સાધુ કાનમ દેશમાંથી આવ્યા અને સારંગપુરના પાદરમાં આવીને બેઠા હતા. તે વખતે રાઠોડ ધાધલ કળશિયે જવાને નીકળ્યા હતા. તે સંતને જોઈને પગે લાગવા ગયા. પછી મુક્તાનંદસ્વામીએ તેમની સાથે કહેવરાવ્યું જે, "તમે મહારાજને પૂછી આવો જે, સાંઈઠ સાધુ આવ્યા છે, તેમને દર્શન થાશે ?" પછી તેમણે તે પ્રમાણે મહારાજને વાત કરી જે, "મુક્તાનંદસ્વામી આદિ સાંઈઠ સાધુ તમારે દર્શને આવ્યા છે; તે દર્શન થાશે ?" તે સાંભળીને મહારાજે કહ્યું જે, "જાઓ કહો જે, દર્શન નહીં થાય."

પછી મુક્તાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "મહારાજે ના પાડી છે જે, દર્શન નહીં થાય." તે સાંભળી સૌ સંત નિરાશ થયા અને બહુ દિલગીરી કરવા લાગ્યા અને સૌ પાછા ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યા. પછી રાઠોડ ધાધલે મહારાજને કહ્યું જે, "સાધુ તો બહુ દિલગીર થયા !" ત્યારે મહારાજ કહે, "ચાલો, આપણે સંતને દર્શન દેવા જઈએ." અને સર્વે સંત ગામ સામું પાછું વાળી વાળીને જોતા જાય ને ચાલ્યા જાય. પછી મહારાજ ઘોડીએ સ્વાર થઈને ગામ બહાર નીસર્યા અને સાધુ પણ આગળ ચાલ્યા.

તે હોળીધાર કહેવાય છે, ત્યાં ઊભા રહ્યા હતા. ત્યાં મહારાજ પહોંચીને બધા સંતની ફરતી ઘોડી ફેરવીને સંતની પ્રદક્ષિણા ફરવા લાગ્યા અને સંત સૌ દંડવત કરવા લાગ્યા.

પછી મહારાજ ઘોડી ઉપરથી હેઠા ઊતરીને સંતને દંડવત કરવા લાગ્યા. એટલે સાધુએ મહારાજને બાથમાં ઘાલીને બેઠા કર્યા અને ધાબળી પાથરી દીધી. તે ઉપર મહારાજ બેઠા અને ફરતા બધાય સંત બેઠા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "ધન્ય છે મહાપુરુષો ! તમોએ મારે માટે અપમાન સહન કરીને જગતમાં મને પ્રસિદ્ધ કર્યો. માટે આજથી મારું સુખ છે તે હું તમને આપું છું." ત્યારે કેટલાક સાધુને સંકલ્પ થયો જે, 'મહારાજે આપણને શું સુખ આપ્યું ? જ્યાં જઈએ ત્યાં મૌડી મૌડી(મોડી - તિરસ્કાર)કરે છે.' ત્યારે મહારાજ કહે જે, "મનનાં ધાર્યાં કરશે તેને મારું સુખ નહીં મળે." પછી સંતને ગામમાં લઈ ગયા અને દર્શન-સ્પર્શનું સુખ અતિશય આપ્યું. ॥૫૦૦॥

૫૦૧. મહારાજ માટે દૂધ ન આપતાં અમરા ખાચરે પત્નીને બહેન કહી

શ્રીજીમહારાજ (સારગંપુરમાં) વાઘા ખાચરને ઘેરે જમવા બેઠા હતા અને અમરા ખાચર તથા અમરબાઈ મહારાજ પાસે બેઠાં હતાં. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "અમરા ખાચર ! તમારી ભેંશોનું દૂધ બહુ જ સારું છે. તે લાવો તો જમીએ." અમરા ખાચર દૂધ લેવા ગયા એટલે તેના ઘરનું માણસ આડું ફર્યું જે, "ત્યાં મારા દેર વાઘા ખાચરને ઘેર નહીં આપું ! મહારાજને જમવું હોય તો અહીં આવે, પણ ત્યાં નહીં !" પછી અમરા ખાચરે કહ્યું જે, "મહારાજ ! દૂધ તો મેળવી દીધું છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "પારેટ ભેંશનું દહીં બહુ સારું હોય, માટે દહીં લાવો." પછી અમરા ખાચરે દહીંનું દોણું લીધું. તે ઘરના માણસે હાથમાંથી ઝૂંટી લીધું. પછી અમરા ખાચર બોલ્યા જે, "દે હો, હું

જાતનો કાઠી છું !" બાઈ કહે, "સૂરજ ઉગમણો ઊગે છે તે આથમણો ઊગે, તોય પણ ત્યાં નહીં આપું !"

પછી અમરા ખાચર બોલ્યા જે, "જા રાંડ ! તું મારી મા-બહેન છો !" પછી મહારાજ પાસે આવીને કહ્યું જે, "મહારાજ ! દહીંની તો છાશ કરી નાંખી." ત્યારે મહારાજ કહે, "કાંઈ છાશે કરી નથી અને દૂધે મેળવ્યું નથી, પણ અમારે કરાવવું હતું તે કરીને આવ્યા !" પછી અમરબાઈ બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! શું કર્યું ? તે કહો." ત્યારે મહારાજ કહે, "મા-બહેન કરીને આવ્યા; પણ આજથી ત્રીજે દિવસે બીજી લાવીને બેસારું !" પછી એક સત્સંગી બાઈ સાથે અમરા ખાચરને પરણાવ્યા. ॥૫૦૧॥

૫૦૨. મહારાજની કૃપાથી જીવા ખાચરના કૂવામાં પાણી આવ્યું

(સારગંપુરમાં) જીવા ખાચરે મોટી વાડીએ કૂવો કરાવ્યો હતો અને ત્યાં પાણી થાતું નહોતું. પછી થોડુંક પાણી થયું ત્યારે મહારાજે પાણીની કુંડી ભરાવી. અને તે કુંડીમાં પોતે બેઠા અને માંહે ઝાઝીવાર સુધી ડબકી મારીને શ્વાસ બંધ કર્યો. પછી મહારાજ કહે, "હવે ખોદવા માંડો, પાણી ઘણાં થાશે." પછી થોડુંક ખોદ્યું ત્યાં તો ઘણું પાણી નીકળ્યું. પછી તેમાં વાઢ કર્યો તે વાઢ બહુ જ સારો થયો. ॥૫૦૨॥

૫૦૩. મહારાજે બાટી બનાવી અને બાઈઓને કીર્તન શીખવાડ્યું

અને મહારાજ વરતાલ પધાર્યા હતા અને વળતા ગામ **સારંગપુર** આવ્યા. ત્યાં મોટી વાડીએ ઊતર્યા. પછી મહારાજે કાઠીઓને કહ્યું જે, "તમે તો વટલેલા કહેવાઓ, માટે આજ તો હું મારે હાથે રસોઈ કરીશ." પછી મહારાજે ઘઉંના લોટની બાટીયું હાથે કરી અને બાટીયુંને પોતે ફેરવે ત્યારે હાથ દાઝે. ત્યારે સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમે હાથે દાઝો છો અને ફેંકવું પડે છે; માટે તમારી મરજી હોય તો આ

બાજરાનાં રાડાં પડ્યાં છે તેનાથી કહો તો અમે ફેરવીએ." તે સાંભળી મહારાજે કહ્યું જે, "રાડે ફેરવવી હોય તો ફેરવો, તેમાં બાધ નહીં." એમ કરતાં કરતાં સુરા ખાચર મહારાજને અડી ગયા.

પછી મહારાજ કહે, "જો માળો જાડીયો ! અમને અડીને ભ્રષ્ટ કર્યા." પછી સૌ કાઠીએ મળીને તે બાટીયો શેકી દીધી અને રીંગણાના ઓળા કર્યા. તે વખતે ગામમાંથી અમરબાઈ તથા ઘેલા શેઠનાં ઘરવાળાં વિગેરે કેટલીક બાઈઓ, મહારાજ માટે થાળ લઈને આવી અને થાળ હેઠો મેલીને મહારાજને પગે લાગ્યાં. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "તમે કીર્તન બોલો તો અમે થાળ જમીએ." પછી અમરબાઈ કીર્તન બોલવા મંડ્યા જે,

છોગાળો રે છોગાળો રે, છોગાં લીધાં હાથે,
મોરલી મેલી માથે રે છેલ છોગાળો.

મહારાજ કહે, "મોરલી માથે ને છોગાં હાથે, એમ કેમ બોલો છો ?" ત્યારે અમરબાઈ કહે, "મહારાજ અમે તો આમ શીખ્યા છીએ."

પછી મહારાજ કહે જે, "આમ બોલો -

છોગાળો રે છોગાળો રે મોરલી લીધી હાથે,
છોગાં મેલ્યાં માથે રે છેલ છોગાળો.

પછી વળી બોલ્યા જે, "કોઈને કૂતરું તુતકારતાં આવડે છે ?" ત્યારે ઘેલા શેઠની ઘરવાળી બોલી જે, "હા મહારાજ, મને આવડે છે." પછી શેઠાણીએ કૂતરાને તુતુ એમ કર્યું એટલે સામી વાડીએથી કૂતરું દોડ્યું આવ્યું. મહારાજ કહે, "શેઠાણી બહુ ડાહ્યાં લાગે છે ! જોને કૂતરું તુતકારતાં આવડે છે !" પછી મહારાજ સખા સહિત ત્યાં થાળ જમીને, સૌને પ્રસાદી આપીને, પછી ગામમાં પધાર્યા હતા. ॥૫૦૩॥

૫૦૪. સારંગપુર-કુંડળ વચ્ચે મહારાજ અમરબાઈનાં બોર જમ્યા

મહારાજ સાંરગપુરથી કુંડળ પધારતા હતા અને **અમરબાઈ** વિગેરે નાની નાની બાળકીઓ સૌ વગડામાં બોરાં વીણતાં હતાં. પછી મહારાજ માણકી ઘોડી ઉપર બેઠા હતા. તે ઊભી રાખીને પૂછ્યું જે, "અમરબાઈ ! શું કરો છો ?" અમરબાઈ કહે, "મહારાજ ! તમારા સારુ બોરાં વીણું છું." પછી મહારાજે પોતાના ખેસનો છેડો લટકતો હતો તેની ખોઈ વાળી, ને અમરબાઈએ માંહે બોર નાંખ્યાં. તે જમીને મહારાજ બોલ્યા જે, "અમરબાઈ ! બોર બહુ સારાં છે." પછી મહારાજ કુંડળ પધાર્યા અને સાથે સખા હતા તેને પણ મહારાજે બોર આપ્યાં હતાં. ॥૫૦૪॥

૫૦૫. રસોઈ કરવા માટે જીવા ખાચરે કિંમતી હિંડોળાખાટ ફાડી

અને મહારાજ **સારંગપુર** પધાર્યા હતા અને વરસાદ બહુ હતો. પછી મહારાજે **જીવા ખાચર**ને કહ્યું જે, "ભૂખ બહુ લાગી છે." ત્યારે જીવા ખાચર કહે, "મહારાજ ! થાળ તૈયાર છે." પછી ચોમાસું હતું એટલે છાણાં ક્યાંઈ ન મળ્યા, તેથી હીંડોળાખાટનો પાયો ફાડવા માંડ્યો. તે ધબકારા સાંભળીને મહારાજ ત્યાં પધાર્યા. મહારાજ કહે જે, "જીવા ખાચર ! આ શું કરો છો ?" જીવા ખાચર કહે, "મહારાજ ! તમારે માટે થાળ કરવો છે." ત્યારે મહારાજ કહે કે, "તેટલા સારુ સાઠ રૂપિયાની ખાટ ફડાય ?" જીવા ખાચર કહે, "મહારાજ ! તમારાથી શું અધિક છે ?" પછી દેવુબાઈએ થાળ કરીને મહારાજને જમાડ્યા. ॥૫૦૫॥

૫૦૬. મહારાજે રાજગર બ્રાહ્મણના ઘરનો મોભ ઊંચકી રક્ષા કરી

(સારગંપુરમાં) એક દિવસ રાત્રીએ મહારાજ પોઢ્યા હતા. તે રાત્રી ચોમાસાની હતી અને વરસાદ બહુ વરસતો હતો અને રાજગર બ્રાહ્મણનું ઘર તે વખતે પડી ગયું. પછી બ્રાહ્મણ દોડાદોડ મહારાજ પાસે આવ્યો અને બૂમ મારી જે, "મહારાજ..! મારું ઘર પડી ગયું...અને નીચે ઢોર દબાઈ ગયાં..!" પછી મહારાજે કાઠીઓને કહ્યું જે, "ઊઠો

ઊઠો જાઓ !" પણ કોઈ કાઠી ઊઠ્યા નહીં. પછી મહારાજ એક ખેસભેર તે બ્રાહ્મણને ઘેર ગયા અને જઈને તેના ખોરડાનો મોભ મહારાજે ખંભે લઈને ઊંચો કર્યો. અને કાઠી સૌ પાછળથી ગયા અને મહારાજને ખંભે લાકડાનો સળ(આંકો) પડી રહ્યો હતો. પછી મહારાજ કહે, "ઢોરની વખાર હોય ત્યાં દાતરડું રાખવું." એવી રીતે શિખામણ સૌને દીધી ને જો અગ્નિ થયો હોય(કે કોઈ આપત્તકાળ આવે) તો કામ આવે. ॥૫૦૬॥

૫૦૭. શ્રીહરિએ હાજાના રૂપિયાથી દક્ષિણા આપી છતાં અખૂટ રહ્યા

સારંગપુરમાં એક મહિના સુધી બ્રાહ્મણોને જમાડ્યા હતા. અને ગામને પાદર ખીજડા છે ત્યાં બ્રાહ્મણના ચોકા થાતા અને સૌ જમ્યા પછી કચરાનાં રાંધેલાં વાસણ ખીજડા ઉપર ચડાવી મૂક્તા; પણ તેટલી જગ્યામાં કોઈ જાનવર પણ આવતું નહીં. એમ એક માસ સુધી જમાડ્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "જીવા ખાચર ! અમારે બ્રાહ્મણોને દક્ષિણા આપવી છે." તે વખતે હાજો ગમારો કરીને એક ભરવાડ હતો. તે બોલ્યો જે, "મહારાજ ! મેં પાંચસેં રૂપિયા રાખોળીને(રાખવાળા કરીને) દોણું ભરીને દાટ્યા છે." તે સાંભળીને મહારાજ બોલ્યા જે, "લાવ્ય, તારા રૂપિયા બ્રાહ્મણને દક્ષિણા આપીએ."

પછી તેણે તે રૂપિયા લાવીને મહારાજ પાસે મેલ્યા. પછી મહારાજે સુરા ખાચરને તે રૂપિયાની ખોઈ વળાવી અને નદીમાં બ્રાહ્મણની પંક્તિ કરી. પછી મહારાજે જણ દીઠ અકેકો રૂપિયો આપ્યો. અને પછી હાજા ગમારાને કહ્યું જે, "લે તારા રૂપિયા." પછી હાજા ગમારે રૂપિયા ગણ્યા ત્યાં તો પાંચસેં પૂરા થયા. તે જોઈ સૌ આશ્ચર્ય પામ્યા. ॥૫૦૭॥

૫૦૮. નાના ભરવાડનો સમર્પણભાવ જોઈ મહારાજ રાજી થયા

(સારગંપુરમાં) ગામ બહાર છત્રી છે ત્યાં મહારાજ સભા કરીને ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન હતા અને હાજા ગમારાનો ભાઈ **નાના**

ગમારાને સાંઈઠ રૂપિયા મૂકી હતી. પછી તેમાંથી ત્રીશ રૂપિયા લઈને મહારાજ પાસે આવ્યો અને મહારાજને પગે લાગીને એક રૂપિયો મૂક્યો. એટલે મહારાજ મુખારવિંદ અવળું કરીને બેઠા. ત્યાં જઈને વળી બે રૂપિયા મૂક્યા. વળી મહારાજ આણીકોર ફરીને બેઠા, એટલે તેણી કોર ચાર રૂપિયા મૂક્યા. એમ કરતાં કરતાં ત્રીશે રૂપિયા મૂકી દીધા. અને પછી ઘેર બીજા રૂપિયા લેવા દોડ્યો. એટલે મહારાજ બોલ્યા જે, "નાના..! ક્યાં જાય છે..?" ત્યારે નાનો કહે, "મારે ઘેરે બાકી ત્રીશ રૂપિયા પડ્યા છે તે લેવા જાઉં છું. અને કેમે કરતાં ભગવાન મારી સાથે બોલે ! એમ બીજા ત્રીશ રૂપિયા લાવીને તમને બોલાવવા હતા." પછી તેના ઉપર મહારાજ બહુ જ રાજી થયા. ।।૫૦૮।।

૫૦૯. રાઠોડ ધાધલ મહારાજ છાના રહેતા હતા ત્યાં પહોંચ્યા

(સારગંપુરમાં) એક વખત મહારાજ છાના રહેતા હતા. અને નદીમાં ભારાની પીંપળ કહેવાય છે ત્યાં નાનું એવું નેરું છે ત્યાં મહારાજ છાના રહેતા. એટલે રાઠોડ ધાધલને ખબર પડી જે, મહારાજ આંહીં છાના રહે છે. પછી પોતે બળદને હાંકીને ત્યાં ગયા અને બળદને કહેવા લાગ્યા જે, "હે હે ! ત્યાં ક્યાં જાય છે ? અહીંયાં તો મહારાજ છાના રહે છે !" પછી મહારાજ કહે જે, "અહીંયાં પણ અમને સુખ આવવા દીધું નહીં !" ।।૫૦૯।।

૫૧૦. આનંદાનંદજીએ વાડીએથી પાણી લાવી એક માસ થાળ કર્યો

જીવા ખાચરના ઉત્તરાદા બારના ઓરડાની દક્ષણાદી ઓસરીમાં એક માસ સુધી સદ્ગુરુ બ્રહ્મચારી આનંદાનંદજીસ્વામીએ મોટી વાડીએથી પાણી ભરી લાવીને શ્રીજીમહારાજને થાળ કરીને જમાડ્યા હતા.।।૫૧૦।।

॥ લોયાની લીલા તથા સુરા ખાચરની વાતો - ૩૧ ॥

૫૧૧. અલાઉમાં મહારાજ શેરા માટે સાકરનું પાણી હતું તે પી ગયા

એક સમે મહારાજ **અલાઉ** પધાર્યા હતા. ત્યાં વાણિયણ બાઈ સત્સંગી હતાં. તે બાઈ મહારાજ સારુ શીરો કરતાં હતાં. પછી મહારાજે જઈને પૂછ્યું જે, “શેઠાણી ! શું કરો છો ?” ત્યારે શેઠાણી કહે, “મહારાજ ! તમારા સારુ શીરો શેકું છું અને આ સાકરના પાણીનો કળશિયો ભર્યો છે.” તે જોઈને મહારાજ તે કળશિયો લઈને ઊભા ઊભા પી ગયા. અને પછી ઘોડીએ ચડીને ચાલી નીકળ્યા. ॥૫૧૧॥

૫૧૨. લોયામાં શાક બનાવતા મહારાજને જોઈને બુવાના કાનદાસને સંશય ને પછી નિશ્ચય થયો

એક સમે શ્રીજીમહારાજે **લોયા**માં શાકોત્સવ કર્યો. તેમાં બાર મણ ઘીનો વઘાર મૂક્યો હતો. અને શ્રીજીમહારાજ પંડ્યે શાક હલાવતા હતા. તે સમે ગામ **બુવાના કાનદાસ** તથા **કાશીદાસ** વિગેરે દોઢસો માણસનો સંઘ આવ્યો. અને કાશીદાસ વિગેરેએ મહારાજને દંડવત કર્યા ને પગે લાગ્યા અને કાનદાસ તો ઊભા થઈ રહ્યા. તે સમે મહારાજ શાકમાં હવેજ નાંખતા હતા, તેથી વસ્ત્ર બધાં પીળાં થઈ ગયાં હતાં અને હવેજની ગરમીથી નાસિકામાં પાણી પણ આવી ગયાં હતાં. અને બે થાંભલીઓ વચ્ચે હાથમાં કડબનો પૂળો લઈને શાક હલાવતા હતા. તે જોઈને કાનદાસ બોલ્યા જે, “તમે સૌ કોને પગે લાગ્યા ?” ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, “આ સ્વામિનારાયણ ભગવાન છે.” ત્યારે કાનદાસ બોલ્યા જે, “આ કોળીના વર જેવાને ભગવાન કહેવાતા હશે ?”

પછી તે પાછા ચાલ્યા. ત્યારે શ્રીજીમહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, “સ્વામી ! ગંગાજીના કાંઠેથી તરસ્યો જાય તે કેવો કહેવાય ?” ત્યારે સ્વામી કહે, “મહારાજ ! તે તો મૂરખ કહેવાય.” તે સાંભળીને

કાનદાસે પાછું ફરીને જોયું. તે સમે પોતાને એવું દર્શન થયું જે, 'રત્નજડિત બાજોઠ છે. તે ઉપર શ્રીજીમહારાજ જમવા બેઠા છે. પીળાં રેશમી વસ્ત્ર પહેર્યાં છે, ને માથે મોરપીંછનો મુગટ ધારણ કરેલો છે. અને સોનાના થાળમાં છત્રીશ પ્રકારનાં ભોજન પીરસેલાં છે અને જાણે લક્ષ્મીજી પીરસે છે !' એવાં તેમને દર્શન થયાં. પછી તે દંડવત કરવા લાગ્યા અને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે તો સાક્ષાત્કાર ભગવાન છો ! તે મારો અપરાધ માફ કરજો." ||૫૧૨||

૫૧૩. લોયામાં પ્રથમ ધર્મકુળ આવ્યું ને ઇચ્છારામજી ખૂબ રડ્યા

મહારાજ **લોયા**માં હતા તે સમે દેશમાંથી **રામપ્રતાપજીભાઈ** તથા **ઈચ્છારામજીભાઈ** આવ્યા. તેમાં પ્રથમ ઈચ્છારામજી બે દિવસ અગાઉ આવેલા હતા. અને મહારાજ કણબીને ઘેર ઉત્તરાદા બારના ઓરડે ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન હતા અને સંતને જમવાની પંક્તિ થઈ હતી. તે સમે ઈચ્છારામજી મહારાજ આવ્યા. પછી મુક્તાનંદસ્વામી જમવું પડ્યું મૂકીને, જળ પીને, ઈચ્છારામજીનો હાથ ઝાલીને, મહારાજ પાસે તેડી ગયા. સ્વામી કહે, "મહારાજ ! ભાઈ આવ્યા !" ત્યારે મહારાજ કહે, "અમારે તો ભાઈએ નથી અને કોઈએ નથી !" પછી ઈચ્છારામજી મહારાજ બહુ રોવા લાગ્યા. પછી સ્વામી કહે, "મહારાજ ! ભાઈને બોલાવો." પછી મહારાજ કહે, "ઈચ્છારામ ! છાના રહો !" તેથી છાના રહીને પગે લાગ્યા. પછી મહારાજ કહે, "એમના ઉતારા કરાવો અને રસોઈ કરાવો." પછી તેમને ઉતારો કરાવીને રસોઈ કરાવીને જમાડ્યા. ||૫૧૩||

૫૧૪. અઠ્યાવીશ વર્ષ પછી મહારાજ અને રામપ્રતાપજીનું મિલન

પછી ત્રીજે દિવસે રામપ્રતાપજી મહારાજ આવ્યાના સમાચાર આવ્યા. પછી મહારાજ ગાડાં જોડાવીને ભાઈના સામા પધાર્યા અને ઈચ્છારામજી પણ સાથે સામા ગયા હતા. તે સમે મહારાજની સાથે પાંચસેં

પરમહંસ તથા કેટલાક હરિજનો પણ હતા. તે જોઈને રામપ્રતાપભાઈને અતિ આશ્ચર્ય થયું જે, 'આટલા બધા માણસો આમને માને છે !' અને એક ગાડા ઉપર રામપ્રતાપજી, ઈચ્છારામજી તથા મુક્તાનંદસ્વામી; એ ત્રણ જણ બેઠા. પછી ઈચ્છારામજીએ રામપ્રતાપજીને વાત કરી જે, "આપણા ભાઈ બહોત બડા હે અને હજારો લોક તેને માને છે. આપણા દાદા કહેતા હતા જે, 'આ લાલજી છે' માટે તમે તેમને પગે લાગજો."

પછી રામપ્રતાપજી કહે કે, "ઈચ્છારામ ! ક્યું પગે ન લાગે ? હું પગે લાગીશ." પછી મહારાજ આગળથી આવીને મંચ ઉપર વિરાજમાન થયા. પછી રામપ્રતાપજી વિગેરે સૌ દરબારમાં આવ્યા. ત્યારે મહારાજ મંચ ઉપરથી ઊતરીને મોટાભાઈના પગમાં પડ્યા અને તુરત પાછા મંચ ઉપર ચડીને બેસી ગયા. પછી ઈચ્છારામજી કહે, "ભૂલ ગયા, ભૂલ ગયા ! જે મેં તમને આટલું બધું સમજાવ્યા હતા, તોપણ તમે મહારાજને પગે લાગ્યા નહીં ?" પછી ભાઈ સભામાં ગાદીતકિયો નંખાવી દીધો તે ઉપર બેઠા અને મહારાજની મૂર્તિ સામું જોઈ રહ્યા; પણ મહારાજને ઓળખી શક્યા નહીં.

પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "ભાઈ ! તમે મને ચીભડી નીંદવા લઈ ગયા હતા તે સાંભરે છે કે ?" વળી બોલ્યા જે, "તમે ગામ ભાંગ્યું હતું અને અમે દહીંનું દોણું લાવ્યા હતા અને તમે વાડમાં પડી ગયા હતા ને અમે કાંટા કાઢ્યા હતા." એ વગેરે ઘણીક વાતોની નિશાનીઓ બતાવી. પછી તે સાંભળીને ભાઈ મહારાજને ઠપકો દેવા લાગ્યા અને કહ્યું જે, "આટલાં આટલાં વરસ થયાં પણ અમને એકે સંદેશો પણ મોકલ્યો નહીં ? અમે સૌ કુટુંબ રોઈને થાકી ગયાં." તે સાંભળી રહ્યા ને પછી મુક્તાનંદસ્વામી કહે, "ભાઈ ! મહારાજનાં બાલચરિત્રની વાર્તા કરો." ત્યારે મહારાજ કહે, "સ્વામી ! તે તો અમારી ભેળા રહ્યા નથી અને સરબંધી ભેળા રહ્યા છે. માટે તેમને અમારી લીલાની

ખબર નથી.” એમ શ્રીજીમહારાજે કહ્યું. પછી મહારાજે તેમનો ઉતારો કરી આપવાની આજ્ઞા કરી. ને પછી સૌ ભેળાં રહ્યા. અઠ્યાવીશ વર્ષે મહારાજ ભેળાં થયાં. ॥૫૧૪॥

૫૧૫. ગોપાળજી મહારાજને મહારાજમાં પ્રત્યક્ષભાવ

મહારાજ વરતાલ પધારતા હતા અને સાથે નંદરામભાઈ તથા ગોપાળજી મહારાજ હતા અને બોરુએ ગોપાળજી મહારાજ પોતાના લાલજી ભૂલી ગયા હતા. પછી સામે ગામ મુકામ કર્યો ત્યારે ગોપાળજીભાઈએ મહારાજને કહ્યું જે, “મહારાજ ! બોરુને મુકામે મારા લાલજી પડ્યા રહ્યા.” પછી મહારાજ કહે, “લાવો આપણો ભાતાનો ડબો.” તેમાંથી મહારાજ અરધો પેંડો જમ્યા અને પછી કહ્યું કે, “લ્યો ગોપાળજી પ્રસાદી.” પછી ગોપાળજી મહારાજ તો જમવા બેઠા. ત્યારે નંદરામજી બોલ્યા જે, “ગોપાળ ! લાલજીકો ધર્યા વગર ક્યું જમતે હો ?” ત્યારે ગોપાળજીભાઈ કહે, “લાલજીએ જમીને મને પ્રસાદી આપી તે હું જમું છું !” ત્યારે નંદરામજી બોલ્યા જે, “ક્યાં છે લાલજી ? દેખાડો !” ત્યારે તેમણે કહ્યું, “આપણા દાદા કહેતા જે, ‘તમે આમને લાલજી કરીને પૂજજો.’ તે મહારાજે મને પ્રસાદી આપી છે, તેથી જમું છું.” ॥૫૧૫॥

૫૧૬. ચંદ્રગ્રહણ પછી મહારાજે ભાદર કાંઠે સૌને તપાડીને જમાડ્યા

અને મહારાજ લોયામાં વિરાજમાન હતા અને મહા મહિનામાં ગ્રહણ હતું. પછી ગ્રહણ મુકાઈ રહ્યા પછી ભાદર નદીએ નાહવા સારુ મહારાજ પધાર્યા. તે વખતે ટાઢ બહુ હતી. તેથી હરિજનો પાસે સાંઠીઓના ભર મંગાવ્યા હતા અને તાપ કરીને સૌને તપાડ્યા. પછી ગામમાં આવી રસોઈ કરાવીને સંતને સારી પેઠે જમાડ્યા. ॥૫૧૬॥

૫૧૭. સુરા ખાચર ઉપર પ્રસન્ન થઈને મહારાજે દારિદ્ર ટાળ્યું

મહારાજ સુરા ખાચરને ઘેર પધાર્યા હતા અને સુરા ખાચર ઓરડામાં રોટલા જમવા બેઠા હતા. તેવામાં એક કૂતરી પૂંછડી હલાવતી હતી. તે જોઈ સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "“કાળુડી, તું પૂંછડી ટડપડ ટડપડ કર તોપણ હું એક બટકોય ન નાંખું બટકો ! હું તો બોટાદના વસ્તા વરાળિયાનો કઢારો(ઉછીનું) ખાઉં છું." પછી જમીને બહાર આવ્યા. ત્યારે મહારાજે પૂછ્યું જે, "સુરા ખાચર ! શું બોલતા હતા ?" ત્યારે સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! એ તો આ કાળુડી કૂતરી પૂંછડી ટરપર ટરપર કરતી હતી, પણ મેં કહ્યું જે, તને એક બટકોય પણ નહીં નાંખું ! કેમ કે, હું તો કઢારો ખાઉં છું." પછી મહારાજ રાજી થઈને કહે કે, "સુરા ખાચર ! જાવ આજથી તમારો કઢારો ટળ્યો." ।।૫૧૭।।

૫૧૮. મહારાજ સંઘા પટેલનાં ઘરવાળાનો થાળ પ્રેમથી જમ્યા

મહારાજ નાગડકેથી લોયે પધારતા હતા અને ગામના ઝાંપામાં સંઘા પટેલનાં ઘરનાં (માનબાઈ) ભાત લઈને ખેતર જતાં હતાં તે મળ્યાં. તેમને મહારાજે પૂછ્યું જે, "પટલાણી ! ક્યાં જાઓ છો ?" પટલાણી કહે, "મહારાજ ! દાડિયાનું ભાત લઈને જાઉં છું." મહારાજ કહે, "અમને ભૂખ લાગી છે." તે સાંભળી પટલાણી પાછાં વળીને ઘેરે આવ્યાં અને મહારાજને તથા સખાને બાજરાના રોટલા ને અડદની દાળ જમાડ્યાં. પછી મહારાજ બહુ પ્રસન્ન થયા.

પછી મહારાજ તરત સ્વાર થઈને ગઢપુર પધાર્યા અને ગઢપુરમાં મોટીબાએ મહારાજ માટે થાળ કર્યો, તે જમવા બેઠા. તે જમતાં જમતાં મહારાજ બોલ્યા જે, "થાળ તો અમે કાલ લોયે જમ્યા છીએ, તેવો તો કોઈ દિવસ જમ્યા નથી." પછી બીજે દિવસ ઘણી યુક્તિથી રસોઈ કરીને મહારાજને જમવા બેસાર્યા. ત્યારે વળી મહારાજ બોલ્યા જે, "લોયે જેવો થાળ જમ્યા છીએ તેવો થાળ તો કોઈ દિવસ જમ્યા નથી."

પછી મોટીબાએ ગાડું જોડીને લોયે મોકલ્યું ને સંઘા પટેલના ઘરવાળાંને ગઢપુર તેડી લાવ્યા. પછી મોટીબા તથા લાડુબા સૌ પટલાણીને કહેવા લાગ્યા જે, "તમે મહારાજને થાળ કેવા પ્રકારના બનાવીને જમાડ્યા છે ? જે મહારાજ વખતોવખત તમારાં વખાણ કરે છે." પછી પટલાણી કહે, "બા ! મેં તો અડદની ફોતરા સોતી દાળ કરી હતી ને દાડિયા સારુ ત્રીશ રોટલા કર્યા હતા; પણ મારો ભાવ જોઈને મહારાજ રાજી થયા છે, બીજું કાંઈ નહીં." ॥૫૧૮॥

૫૧૯. મહારાજનાં થાળ માટે ગંગામા અને લાડુબાની વઢવેડ

એક વખત મહારાજ **જેતલપુર** પધાર્યા હતા અને **ગંગામા**ને ઘેર થાળ જમવા બેઠા. ત્યારે જમતાં જમતાં બોલ્યા જે, "ગંગામા ! હું જ્યારે અહીં આવું ત્યારે ધરાઈને જમું છું અને ગઢપુરમાં કોઈને રસોઈ આવડતી નથી. માટે ત્યાં આવીને લાડુબાને રસોઈ કરતાં શીખવો. કેમ કે, તે કાચું બહુ રાખે છે." પછી મહારાજ જમીને ઉતારે પધાર્યા અને ત્યાં થોડાક દિવસ રહીને ગઢપુર પધાર્યા. અને ગંગામાને ગાડામાં બેસારીને સાથે તેડતા આવ્યા.

પછી લાડુબા જ્યારે રસોઈ કરવા બેઠાં ત્યારે ગંગામાં સામે ચાકળો નાંખીને બેઠાં. અને લાડુબાને વારંવાર ટોકવા અને ઠબકો દેવા મંડ્યાં જે, "આંધણ બરોબર મૂકવું, મીઠું-મરચું ઘટે એટલું નાંખવું. તમારી રસોઈ કાચી રહે છે, તેથી મહારાજને પેટમાં દુઃખે છે. તેથી ધીરે રહીને રસોઈ કરવી." એમ ઘણીકવાર ઠબકો દઈને લાડુબાને કહ્યા કર્યું. પછી લાડુબાને રીસ ચડી અને ગંગામાને કહેવા લાગ્યાં જે, "મહારાજ ત્યાં પધારે છે ત્યારે તું બધું બાળી દે છે ! અને મહારાજ ભૂખ્યા રહે છે ! એમ અમને ઘણી વખત કહેલું છે. તો રાંડ તને જ રાંધતાં ક્યાં આવડે છે ? અને મને શિખામણ દેવા આવી છો !" એમ હુંકારે ટૂંકારે આવતાં બોલાચાલી થઈ અને વઢી પડ્યાં. તેની મહારાજને ખબર પડી એટલે

પછી મહારાજ અક્ષરઓરડીમાંથી તુરત દોડી આવ્યા અને બોલ્યા જે, "રાખો રાખો, તમને બેયને સારી રસોઈ આવડે છે !" પછી બન્ને જણા છાનામાનાં બેસી ગયાં અને મહારાજને થાળ જમાડ્યો. ।।૫૧૯।।

૫૨૦. લોયામાં મહારાજે નટનાં પૂતળાં સ્થિર કરી આશ્ચર્ય દેખાડ્યું

એક વખત **લોયા**માં નટ રમવા આવ્યા હતા અને ગામ બહાર પાણિયારીનો કૂવો છે અને ત્યાં પીંપળનું વૃક્ષ છે તેની નીચે નટ પોતાનાં પૂતળાંને દોરી સંચારથી નચાવતો હતો. ત્યાં આખું ગામ જોવા માટે ભેગું થયું હતું. તે વખતે મહારાજ ત્યાં પધાર્યા અને નટની વિદ્યા જોઈને સૌ લોકને બહુ આશ્ચર્ય લાગેલું, પણ મહારાજે દૃષ્ટિ કરી એટલે એક પૂતળું ત્યાંથી જરા પણ આઘુંપાછું ખસી શક્યું નહીં. પછી નટ મહારાજને પગે લાગ્યો જે, "મહારાજ ! તમે તો સાક્ષાત્ ભગવાન છો, માટે દયા કરો જે મારે કાયમનો રોટલો ચાલે !" પછી મહારાજે દૃષ્ટિ કરી એટલે તેના પૂતળાં પ્રથમ જેમ નાચતાં હતાં તેમ નાચવા લાગ્યાં. ।।૫૨૦।।

૫૨૧. લોયામાં મેથાણના તલવાળા પટેલ મહારાજનાં દર્શને આવ્યા

અને મહારાજ સુરા ખાચરના દરબારમાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા. ત્યાં મેથાણના એક કણબી સંઘા પટેલને ઘેર મેમાન હતા. પછી સંઘા પટેલે આવીને મહારાજને કહ્યું જે, "મેથાણના પટેલ તમારે દર્શને આવ્યા છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "કોણ ? તલવાળા કે ?" ત્યારે સંઘા પટેલ કહે, "મહારાજ, તલવાળા કેમ ?" પછી મહારાજે વાત કરી જે, "પટેલને દર્શને આવવું હતું, પણ તેની ઘરવાળી આવવા દેતી નહોતી. અને ઘરના મનુષ્યે કહ્યું જે, 'ત્યાં કાંઈ જાવું નથી. આલ્યો આ તલ લઈને ઘાણી કઢાયાવો.' પછી તે તલ પટેલ ગાંઠ્યે બાંધીને ટોપલો કુંભારને ઘેર મેલ્યો છે અને તલ ખાતાં ખાતાં આંહીં આવ્યા છે." પછી પટેલ ઊભા થઈને પગે લાગીને બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમે બરાબર વાત કરી, ને આ પ્રમાણે વાત થઈ છે." ।।૫૨૧।।

૫૨૨. સુરા ખાચર કોઈકના ચાર બળદ લઈ આવ્યા

મહારાજ સવારના પહોરમાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા અને સુરા ખાચર જરાક મોડા આવ્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "આજે કેમ મોડા આવ્યા ?" સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! કોક બે બળદ લૌ ગો." ત્યારે મહારાજ કહે, "ત્યારે તો કોસ છૂટ્યો હશે ને ?" ત્યારે સુરા ખાચર કહે, "હું કોકના ચાર બળદ લઈ આવ્યો છું ! તે બે કોસ ચાલતા કર્યા છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "તમે વર્તમાન ચૂક્યા ના ?" સુરા ખાચર કહે, "મારા બળદિયા લઈ ગયો તેને ઠબકો દ્યો ને ! પહેલો તે વર્તમાન ચૂક્યો, ત્યાર પછી હું ચૂક્યો ના ?" ॥૫૨૨॥

૫૨૩. પહેલાં નાના દીકરા હરિભક્તોનું કલ્યાણ - પછી સાધુનું

મહારાજ પાતળિયે કૂવે બાવળિયા નીચે સભા કરીને વિરાજમાન હતાં. ત્યાં કોઈક ગામના કણબી આવીને બેઠા. તેણે મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ તમારા સાધુ તો તરી ગયા, પણ આ તમારા સત્સંગી કુડિયા-કપટિયા છે તે નહીં તરે." ત્યારે મહારાજ કહે, "તમને શેઢે સીમે કાંઈ ઘસારો આપ્યો ?" પટેલ કહે, "ઘસારો તો શું આપે !"

મહારાજ કહે, "કેમ પટેલ ! તમારા હાથમાં શું છે ?" "મહારાજ, મારા હાથમાં પરોણો છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "આ કૂવામાં નાંખો જોઈએ તરે છે ?" તેથી પટેલે તે કૂવામાં નાંખ્યો, તે તરવા લાગ્યો. ત્યારે મહારાજ કહે, "પટેલ ! પરોણામાં શું છે ?" પટેલ કહે, "માંહે લોઢાની આર છે." મહારાજ કહે, "એકલી આર નાંખો જોઈએ તરે છે ?" પટેલ કહે, "મહારાજ ! લોઢું કાંઈ તરે ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "પટેલ, તમારા પરોણે જેમ આરને તારી તેમ મારા સંત મારા હરિજનને તારશે." એમ મહારાજે વાત કરી.

પછી તે પટેલ મહારાજને પગે લાગીને વખાણ કરવા લાગ્યા જે, "મહારાજ ! તમોએ ખરી વાત કરી." પછી મહારાજે તે પટેલને પૂછ્યું જે, "પટેલ, તમારે કેટલા દીકરા છે ?" ત્યારે પટેલ કહે, "મારે ચાર દીકરા છે." મહારાજ કહે, "તમારે બાળપ(હેત) કોના ઉપર રહે ?" પટેલ કહે, "મારે નાના દીકરા ઉપર બાળપ રહે." ત્યારે મહારાજ કહે, "મારા મોટા દીકરા સાધુ અને નાના દીકરા હરિભગત, તેથી પહેલું હરિભક્તનું કલ્યાણ કરીને પછી સાધુનું કરીશ." ॥૫૨૩॥

૫૨૪. પહેલાં હરિભક્તોનું કલ્યાણ, પછી સાધુનું તેનું કારણ

મહારાજે વાત કરી જે, "બે રાજા લડતા હતા. તેમાં સામા પક્ષવાળાના મહાજને વિચાર કર્યો જે, 'આપણા રાજાની જીત થાય તેમ કરવું.' પછી જેટલા ઘાયલ થાય તેને પાટાપીંડી કરાવે અને પૂરતો ખોરાક આપે. એમ કરતાં કરતાં પોતાના રાજાની જીત થઈ. ત્યારે રાજાએ વિચાર કર્યો જે, 'આપણા યોદ્ધાઓને શિરપાવ કરવો જોઈએ.' ત્યારે સૌ માણસ બોલ્યા જે, 'પહેલાં મહાજનને શિરપાવ કરો.' પછી દરબાર કહે, 'તેનું કારણ શું ?' ત્યારે લડવૈયા કહે, 'સાહેબ ! મહાજને અમારી સહાયતા કરી તેથી અમે જીત્યા છીએ.' પછી રાજાએ મહાજનને બોલાવીને શિરપાવ કર્યો. ને પછી યોદ્ધાઓને શિરપાવ કર્યો." તેમ મહારાજ કહે જે, "મહાજનને ઠેકાણે અમારા હરિજન છે અને યોદ્ધાને ઠેકાણે મારા સંત છે. કેમ કે, હરિજનો સંતને અન્ન-વસ્ત્રનું પૂરું કરે છે. તેણે કરીને સંત અમારું ભજન કરે છે. માટે રાજાએ જેમ પહેલો મહાજનનો સત્કાર કર્યો તેમ મારે પહેલું હરિજનનું કલ્યાણ કરવું છે અને પછી સંતનું કરવું છે." તે સાંભળી કણબી સત્સંગી થયા. ॥૫૨૪॥

૫૨૫. મહારાજ ! મારુ અંગરખું ફાટે ત્યાં સુધી પહેરજો

મહારાજ **લોયા**માં સભા કરીને વિરાજમાન હતા. ત્યાં એક બાઈ મહારાજને માટે અંગરખું કરાવીને લાવી અને તે મહારાજને પહેરાવ્યું.

પછી ડોશીએ હાથ જોડીને મહારાજને કહ્યું જે, "મારું આ અંગરખું ફાટે ત્યાં સુધી પહેરજો." પછી મહારાજે તે અંગરખું પહેરીને બન્ને ખંભા મરોડ્યા, એટલે અંગરખું ટૂટી ગયું. પછી મહારાજ કહે, "લે ડોશી, તારું અંગરખું ફાટી ગયું ત્યાં સુધી પહેર્યું." એમ કહીને મહારાજે તેને પાછું આપી દીધું. ॥૫૨૫॥

૫૨૬. લોયામાં ધ્યાન કરતા સંતને જૂવો કરડ્યો તે વાત

લોયામાં મહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા અને એક નાના સાધુ ધ્યાન કરતા હતા. પછી તેને જૂવો કરડ્યો પણ તે સાધુએ પગ ઊંચો કર્યો નહીં અને પગેથી રુધિર નીકળવા માંડ્યું. તે વખતે ઘેલો ભગત કોળી પાસે ઊભા હતા. તે બોલ્યા જે, "વાય જૂવા વાય ! તારા ધન્ય ભાગ્ય ! તેં સાધુનું લોહી પીધું, તે તારું તો કલ્યાણ થઈ રહ્યું !" ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "તું સાધુને બટકા લે એટલે તારું કલ્યાણ થાય. પણ બીચારા સાધુને જૂવો કરડ્યો તેનો ખરખરો તો કરતો નથી ને 'વાય જૂવા વાય ! તારું તો કલ્યાણ થઈ રહ્યું !' એમ કહે છે !" ॥૫૨૬॥

૫૨૭. નાગડકામાં મહારાજે શાંતીબાઈ સાથે છાશ તાણી

શ્રીજીમહારાજ ગામ **નાગડકા**માં હતા અને **શાંતીબાઈ** છાશ કરતાં હતાં, પણ છાશ થાતી નહોતી. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "શાંતીબાઈ ! કેમ છાશ થાતી નથી ?" શાંતીબાઈ કહે, "મહારાજ ! માંહે કોઈકની નજર પડી છે." તેથી મહારાજ બોલ્યા જે, "લાવો અમે તાણીએ." પછી મહારાજે હાથમાં નેતરાં લઈને છાશ તાણી, એટલે માખણ ઉપર તરી આવ્યું. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "શાંતીબાઈ ! લ્યો આ તમારી છાશ થઈ રહી." ॥૫૨૭॥

૫૨૮. મહારાજે વલુબાઈને રોટલો ને દહીં જમાડ્યા

અને શ્રીજીમહારાજ તથા સુરા ખાચર તથા શાંતીબાઈ; એ ત્રણે જણાં એકાંતમાં બેઠાં હતાં. અને **વલુબાઈ** ક્યાંઈક ગામમાંથી આવ્યાં અને "નારાયણ હરે સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ" એમ બોલ્યાં. ત્યારે મહારાજ કહે, "જાઓ જાઓ, સાધુ આવ્યા !" સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! એ તો વલુ છે." પછી વલુબાઈ મહારાજ પાસે આવ્યાં. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "વલુ ! તું આમ કેમ બોલે છે ?" વલુબાઈ કહે, "મહારાજ ! હું ભૂખી થાઉં ત્યારે આમ બોલું છું." પછી મહારાજે ઊઠીને કોઠલામાંથી રોટલો ને દહીં આપ્યું. ॥૫૨૮॥

૫૨૯. મહારાજે વલુબાઈ પાસે દેદો કૂટાવ્યો ને તેનું રહસ્ય કહ્યું

અને લોયા વચ્ચે અને નાગડકા વચ્ચે **ભૂતી તળાવડી** છે. ત્યાં મહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા. અને વલુબાઈ પોતાના જેવડી બાળકીઓ સાથે લઈ અને માથે ઠંડા પાણીના ઘડા લઈને મહારાજ પાસે ગયાં. ત્યારે મહારાજે છેટેથી તે બધી બાળકીઓને આવતી દીઠી. ત્યારે મહારાજે સુરા ખાચરને પૂછ્યું જે, "ઓલ્યાં કોણ આવે છે ?" સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ, વલુ હશે." મહારાજ કહે, "વલુનાં મંડળ મોટાં દેખાય છે." પછી સૌ મહારાજ પાસે આવ્યા.

ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "વલુ, શું લાવી ?" વલુબાઈ કહે, "મહારાજ ! તમારા સારુ ઠંડું પાણી લાવી છું." મહારાજ કહે, "દેદો કૂટતાં આવડે છે ? દેદો કૂટો તો પછી હું પાણી પીઉં." પછી સૌ બાળકીઓએ દેદો કૂટ્યો અને મહારાજ રાજી થયા. પછી મહારાજ કહે, "દેદમલ અને જોધમલ, બે જોદ્ધા થઈ ગયા. તેને આ લોકો કૂટે છે ને તેને હિંદુએ મારી નાંખ્યા છે." ॥૫૨૯॥

૫૩૦. મહારાજે કહ્યું, ત્યારે સુરા ખાચરે ઘોડી બાંધી

અને સુરા ખાચર ગઢપુર આવ્યા અને ઘોડીની સરક ઝાલીને ઊભા રહ્યા. અને મહારાજ સભામાં વાતો કરતા હતા. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "ભગત, ઘોડી બાંધો." એમ સ્વામીએ બે-ચારવાર કહ્યું પણ ઘોડી બાંધી નહીં અને બોલ્યા જે, "બા, કોને કવે ઘોડી બાંધાં ? ઘરનો ઘણી કાંઈ બોલતો નથી." પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "ભગત! ઘોડી બાંધો ઘોડી." ત્યારે સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "હવે બાંધું બા, વ્યાળાનો નક્કી થયો, જોગાણનો નક્કી થયો." એમ કહીને પછી ઘોડી બાંધી અને પછી મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. ॥૫૩૦॥

૫૩૧. મહારાજે સુરાબાપુને જમતાં ન માગવાનું નિયમ આપ્યું

મહારાજને કોઈકે વાત કરી જે, સુરા ખાચર જમતાં જમતાં બહુ માગે છે અને ઘરના માણસને ઊભાં ને ઊભાં રાખે છે. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "સુરા ખાચર ! તમને એક નિયમ દેવો છે." ત્યારે સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "ભણો મહારાજ !" મહારાજ કહે, "તમારે જમતાં જમતાં માગવું નહીં." પછી સુરા ખાચર કહે, "ઠીક મહારાજ, નહીં માગું !" પછી પોતે ઘેરે ગયા અને જમવા બેઠા. પછી ઘરના માણસને કહેવા લાગ્યા જે, "આપાને દૂધ જોતો હશે, આપાને દહીં જોતો હશે, આપાને ઘી જોતો હશે, આપાને ગોળ જોતો હશે, આપાને મીઠો-મરચો જોતો હશે, આપાને અથાણો જોતો હશે." એ આદિક તમામ ચીજ માગીને લે અને પછી જમવા બેસે. અને ઘરના મનુષ્યને કહે જે, "મહારાજે નિયમ આપ્યો છે જે, તારે જમતાં જમતાં માગવું નહીં."

પછી કોઈકે મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ તો બમણું માંગવા લાગ્યા !" પછી તેઓ ગઢપુર મહારાજ પાસે આવ્યા. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "સુરા ખાચર ! અમે સાંભળ્યું છે કે, તમે બમણું માંગો છો." ત્યારે સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! ઘરના માણસને

ભણવો કે ન ભણવો જે મને મહારાજે નિયમ દીધો છે ? ને ઘરનાં માણસ અબુધ છે જે, આપાને ખાતાં ખાતાં મંગાશે નહીં." ॥૫૩૧॥

૫૩૨. ઓગણતેરા કાળમાં સુરા ખાચરે સંતની સેવા કરી અને સંતોનું નિઃસ્વાદીપણું

એકવાર પોતે(સુરાખાચર) લોયેથી **ગઢપુર** આવ્યા અને અગણોતેરાની સાલમાં પોતાને ત્યાં સાધુ લઈ ગયા હતા. તે સાધુને દૂધનું બોઘરણું ભરીને આપતા ને રોટલા કરવા માટે લોટ આપતા. સાથે ઘી-ખાંડ પણ આપતા; પણ સંતને નિઃસ્વાદી વર્તમાન હતાં, તેથી એક કચરાના માટલામાં પ્રથમ દૂધ નાંખે અને પછી માંહે લોટ નાંખે અને પછી માંહે ખાંડ નાંખે અને ઘી નાંખે અને હેઠે ખૂબ તાપ કરે. પછી લોટ હોય તે હેઠે ચોંટી જાય અને બીજો ઉપર જામી જાય. પછી સુરા ખાચરને મહારાજે પૂછ્યું જે, "સુરા ખાચર ! સાધુ શું કરે છે ?" સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! સાધુ તો અકેકામાં ત્રે ત્રે વાનાં કરે છે." મહારાજ કહે, "ત્રે ત્રે વાનાં શું ?" સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! હેઠે રૂડા પૂડલા કરે છે અને વચ્ચે રૂડી કઢી અને ઉપર સાત પડા રોટલા !" એમ સુરા ખાચરે બધી વાત કહી દેખાડી. ॥૫૩૨॥

૫૩૩. સુરા ખાચરે સાધુની વાત કરી ઉદાસ મહારાજને હસાવ્યા

એક વખત સુરા ખાચર સાધુની જગ્યામાંથી અક્ષરઓરડીમાં મહારાજનાં દર્શન કરવા સારુ આવ્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "સુરા ખાચર ! ક્યાંથી આવો છો ?" સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! સાધુની ધર્મશાળામાંથી આવું છું." મહારાજ કહે, "સાધુ શું કરે છે ?" સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! સાધુ તો છાશ તાણતાં ઘમ ઘમ કરે છે અને વાંસે લબુક લબુક થાતો સે." પછી મહારાજ કહે, "એ શું ?" સુરા ખાચર કહે, "સાધુ છાશ તાણે છે તે વખતે તે સાધુની કોપીનના છેડા પછવાડે લબુક લબુક થાય છે." તે સાંભળી મહારાજ હસ્યા. ॥૫૩૩॥

૫૩૪. સુરા ખાચરે સાખી બોલીને મહારાજની ઉદાસીનતા ટાળી

ગઢપુરમાં મહારાજ એક વખત ઉદાસ થઈને બેઠા હતા અને કોઈને બોલાવે નહીં. પછી સુરા ખાચર આવીને મહારાજને પગે લાગ્યા, પણ મહારાજ બોલ્યા નહીં. પછી સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "હું સાખી શીખી આદો છું, તે કેની આગળ બોલું બા ? મહારાજ તો અવળું જોઈને બેઠા છે." બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે, "બોલો તો ખરા, કાને ક્યાં પુંભડાં દીધાં છે ? કાને તો સાંભળવું છે ને !" પછી સુરા ખાચર સાખી બોલ્યા જે, "નમો સરકારને, નમો સદ્ગુરુને, નમો સદ્ગુરુના છૈયાને, નમો સદ્ગુરુના લૈયાને, નમો રમતા-ભમતાને, નમો જુદું જમતાને, નમો રુઠાને, નમો હસના ઠૂંઠાને, નમો નાગમાલાના ચૂલાને, નમો નાગ ને નાગમાલાના કુલાને !" એમ જ્યાં બોલ્યા ત્યાં તો મહારાજ હસી પડ્યા. ॥૫૩૪॥

૫૩૫. સુરા ખાચરે રમૂજી કીર્તન બોલીને ઉદાસીનતા ટાળી

એક વખત મહારાજ ઉદાસ થઈને બેઠા હતા. તે વખતે સુરા ખાચર આવ્યા અને બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "હું એક કીર્તન શીખીને આદો છું, પણ ભણે મહારાજ તો સામું જોતા નથી !" પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે, "કીર્તન બોલોને, મહારાજ સાંભળશે." પછી સુરા ખાચર કીર્તન બોલ્યા જે, "વીહળો પીર રે પોતે પરિબ્રહ્મ છે અને એને રખડાવું હું..." એમ જ્યાં બોલ્યા ત્યાં મહારાજ બોલ્યા જે, "સુરા ખાચર, આ શું બોલ્યા ?" સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! એ તો હું દોઢ્ય ભણતો સું અને મારા વિના તેને કોણ રખડાવે ?" એમ કહીને મહારાજને રાજી કર્યા. ॥૫૩૫॥

૫૩૬. સુરા ખાચરે બાવાની રમૂજી વાત કરી મહારાજની ઉદાસી ટાળી

મહારાજ ઉદાસ થઈને બેઠા હતા અને સુરા ખાચર આવ્યા, પણ મહારાજ કોઈના સામું જુએ નહીં. પછી સુરા ખાચરે ચારણના નેહમાં બાવો રહેતો હતો, તેની વાત કહી દેખાડી જે, "ચારણ્યો નિત્ય

બાવાને દર્શને જાય ત્યારે સૌ ભેટ લઈને જાય. તે લઈ બાવો રાજી થાતો. અને એક દિવસ ચારણું ભેટ વિનાની ગઈ. તેને બાવે છેટેથી ભાળિયું જે, આજ રાંડો ખાલી હાથે આવે છે, માટે સન્મુખનાં દર્શન દેવાં નથી. પછી બાવોજી અવળું જોઈને બેઠો. ત્યારે ચારણ્યો બોલી જે, 'બાવલિયા ! સન્મુખકા દર્શન દે.' ત્યારે બાવો બોલ્યો જે, 'રંડી, ભેટ બેટ તો કુછ લાઈ નહીં હે અને સન્મુખકા દર્શન માંગતી હે ? તો કર લે પૂંઠકા દર્શન !" એમ કહીને સુરા ખાચરે તે બાવાની દેશી કાઢી, ને મહારાજને રાજી કર્યા; એટલે મહારાજ મુખારવિંદ આડો રૂમાલ દઈને હસવા મંડ્યા ને ઉદાસી ટાળી. ।।૫૩૬।।

૫૩૭. મહારાજે થાળ આપી સુરા ખાચરને જમાડ્યા

એક વખત **સુરા ખાચર ગઢપુર** આવ્યા. પછી મહારાજે પૂછ્યું જે, "સુરા ખાચર ! ક્યાં જમ્યા છો ?" સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! ત્રણ દિવસ થયા અનાજ કોણે દીઠો સે ?" તે વખતે મહારાજ થાળ જમતા હતા. ત્યારે મહારાજ જમીને ઊઠીને બ્રહ્મચારીને કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી ! સુરા ખાચરને પ્રસાદી આપજો." ત્યારે સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "બા, બ્રહ્મચારી પ્રસાદી આપે તેમાં મારો ઉદર ભરાય ?" પછી મોટો થાળ ભર્યો હતો તે મહારાજે સુરા ખાચરને આપ્યો. ।।૫૩૭।।

૫૩૮. સુરા ખાચરે ગરાસિયાની ઠેકડી કરવા રમૂજી વાતો કરી

શ્રીજીમહારાજ **ગઢપુર**માં ઉગમણા બારના ઓરડાની ઓસરીમાં વિરાજમાન હતા. તે વખતે સુરા ખાચરને મહારાજે પૂછ્યું જે, "ગરાસિયા કેવા ?" પછી સુરા ખાચરે ગરાસિયાની વાત કરી જે, "મહારાજ ! ગરાસિયા તો બંધાણી બહુ હોય. અને એક ગરાસિયા હતા તે રાત્રે તમાકુ ખાંડવા મંડ્યા. તે ત્યાં ને ત્યાં ઊંઘી ગયા અને માથાની પાઘડી આગળ પડી ગઈ અને તેમાં બેઠે બેઠે લઘુશંકા કરી ગયા. પછી ઘડીક થયું ત્યાં જાગીને બોલ્યા જે, 'દીપસંગ ! આ બગલો કોણે માર્યો છે ?'

ત્યારે કહે, 'બાપુ, એ તો તમારા માથાની પાઘડી છે.' તે પાઘડી લઈને માથે મેલી, ત્યાં તો લઘુશંકાથી નાહી રહ્યા; એવા હોય !!" ॥૫૩૮॥

૫૩૯. સુરા ખાચરે મહારાજને ગરાસિયાની રમૂજી વાત કરી

વળી એક બીજી વાત કરી જે, "એક બંધાણી ગરાસિયા હતા અને તે લઘુશંકા કરવા બેઠા હતા. તે લઘુશંકા કરતાં કરતાં ડોલાં ખાવા મંડ્યા. અને તેની દાસી વાસીદું વાળવા આવી, એટલે તેના સાવરણાની ઝાપટ પાછળથી વાગી. ત્યારે તે બોલ્યા જે, 'મેઘરાજજી! આ કઈ ઘોડી પૂંછ ઝાટકે છે ?' ત્યારે કહે, 'બાપુ, એ તો દાસી વાશીદું વાળે છે.' 'ત્યારે તો ઠીક." તે સાંભળી ઝીણાભાઈ બોલ્યા જે, "મહારાજ, એવું હોય ? અમે તો શૂરવીર છીએ." આ વાત ઝીણાભાઈને ને સુરા ખાચરને રમૂજને માટે મહારાજે કરાવી હતી. ॥૫૩૯॥

૫૪૦. ઝીણાભાઈએ કાઠીની રમૂજી વાત કહી ઠેકડી કરી

અને પછી **ઝીણાભાઈ** બોલ્યા જે, "મહારાજ ! કાઠીએ એક ગરાસિયાનું ગામ ભાંગ્યું અને પછી ભાગ્યા, તેની વાંસે વાર ચડી. તેમાં એક કાઠીનું ઘોડું દુબળું હતું, તે પાછળ રહી ગયો. તેથી તેણે જાણ્યું જે, 'ગરાસિયા મને નક્કી મારશે.' તેથી એક બાવળિયાનું મોટું ઝાડ આવ્યું ત્યાં બાજરાનું એક ખેતર હતું. તે ખેતરમાં ઘોડાને છૂટું મૂકી દીધું. અને બાઈ ખડ લેતી હતી તેને પગે લાગીને તેનાં લૂગડાં પહેરી લીધાં અને પછી બાવળિયા ઉપર ચડી ગયો. ત્યારે ગરાસિયાની વાર આવી પહોંચી અને સૌ તે બાવળિયા નીચે ઊભા રહ્યા. અને કહેવા લાગ્યા જે, 'હમણાં એક સ્વાર દેખાતો હતો તે ક્યાં ગયો ?' એમ વાતું કરે છે ત્યાં તો એક જણે ઉપર જોયું. ત્યાં તો પેલા કાઠીને જોયો. ત્યારે ગરાસિયે પૂછ્યું જે, 'કોણ છો ?' ત્યારે કાઠી કહે, 'અબળા સાં.' ત્યારે ગરાસિયો બોલ્યો જે, 'બાવળિયે શું કરે છે ?' ત્યારે કહે, 'બાવળિયે

બોર વીણતી સું.' ગરાસિયો કહે, 'બાવળિયે બોર કેવાં ?' કાઠી કહે કે, 'ટવરાં ટવરાં જડતાં સે.' ગરાસિયે કહ્યું જે, 'મોઢે શું છે ?' મોઢે થોભા હતા. કાઠીએ કહ્યું જે, 'એ તો હું મારા બાપ ઉપર ઊતરી છું.'

પછી ગરાસિયો કહે, 'હેઠે શું છે હેઠે ?' ત્યારે કાઠી બોલ્યો જે, 'યાનું ભણો એ ભણો.' પછી ગરાસિયા બોલ્યા જે, 'ઊતર હેઠો, માળા કાઠા !" ત્યારે સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! એ તો આડા કાઠીની વાત છે, ભણે અમારી નહીં." પછી મહારાજ મોઢા આડો રૂમાલ દઈને હસવા મંડ્યા અને બોલ્યા જે, "ઝીણાભાઈએ તો ઠેઠથી મેલ્યું !" ત્યારે સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! અમે તો એવા હોઈએ નહીં !" ॥૫૪૦॥

૫૪૧. ઝીણાભાઈએ કાઠીની ઠેકડી કરી સુરા ખાચરને મૌન કર્યા

ઝીણાભાઈએ કાઠીની બીજી વાત કરી જે, "કાઠીએ અમારું ગામ ભાંગ્યું અને ભાગ્યા. તેની પછવાડે વાર ચડી. પછી એક પગપાળો કાઠી હતો તે હળેલ(હળથી ખેડેલ) જમીનમાં દોડવા મંડ્યો. તેને જોઈને ગરાસિયો બોલ્યો જે, 'ઊભો રહે ઊભો રહે, આબરુના કાંકરા થાય છે.' કાઠી કહે, 'પાળિયા કરતાં કાંકરા સારા. કેમ કે, જો હું ઊભો રહું તો મને ઝાટકે દ્યો, તો ત્યાં મારો પાળિયો કરવો પડે.' એમ ઝીણાભાઈએ કાઠીની ઠેકડી કરી. તે સાંભળીને કાઠી સૌ ચૂપ થઈ ગયા. ॥૫૪૧॥

॥ કરિયાણામાં મહારાજે કરેલી લીલા તે વાતો - ૧૦ ॥

૫૪૨. મહારાજે કાળા મકવાણાને સીતા-રામ, પાંડવો અને કૃષ્ણ-બળરામનાં દર્શન કરાવ્યાં

એક વખત શ્રીજીમહારાજ વનમાંથી ફરતાં ફરતાં **શ્રીકરિયાણે** આવ્યા. ત્યાં **કાળા મકવાણા**ને ઘેર ઊતર્યા હતા. અને રાતના દશ વાગ્યા ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "કાળા મકવાણા ! અમારે જંગલ જવું છે." પછી મહારાજ તેને સાથે લઈને કાળુભાર નદીએ પધાર્યા. તે દિવસે પૂનમની રાત્રી હતી અને મહારાજ જંગલ જઈને આવીને કાળુભાર નદીએ પધાર્યા. તેમાં સ્નાન કરીને એક મોટી શીલા ઉપર વિરાજમાન થયા. પછી મહારાજે કાળા મકવાણાને વાત કરી જે, "કાળા મકવાણા ! રામચંદ્રજી જ્યારે વનમાં પધાર્યા ત્યારે અહીંથી નીકળ્યા હતા." કાળો મકવાણો કહે, "હશે મહારાજ." મહારાજ કહે, "તારે જોવું છે ?" ત્યારે તે કહે, "હા."

પછી રામ-લક્ષ્મણ-સીતાજી, એ ત્રણે જણાં વનકલ(વલ્કલ) વસ્ત્ર પહેરીને નીસર્યાં. પછી વળી મહારાજ બોલ્યા જે, "પાંડવ જ્યારે વનમાં નીકળ્યા ત્યારે આંહીં થઈને ગયા હતા." કાળો મકવાણો કહે, "હશે મહારાજ." પછી પાંચ પાંડવ ને દ્રૌપદીજી તેને દેખાડ્યાં. પછી વળી મહારાજ બોલ્યા જે, "શ્રીકૃષ્ણ અને બળદેવજી જ્યારે દ્વારકા ગયા ત્યારે આંહીં થઈને નીકળ્યા હતા." તે સાંભળી કાળો ભગત બોલ્યો જે, "હશે મહારાજ." પછી શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન તથા બળદેવજીનાં દર્શન કરાવ્યાં. ॥૫૪૨॥

૫૪૩. કાળા મકવાણાને પાંડવ ને રામચંદ્રના યજ્ઞનો અશ્વ બતાવ્યો

બીજે દિવસે તે ઠેકાણે મહારાજે કાળા મકવાણા આગળ વાત કરી જે, "પાંડવોએ જ્યારે રાજસૂય યજ્ઞ કર્યો ત્યારે તેમનો ઘોડો અહીં થઈને

નીસર્યો હતો." પછી મહારાજે તે યજ્ઞના ઘોડાને હજારો યોદ્ધાએ સહિત દેખાડ્યો. તે જોઈ કાળા મકવાણાના મનમાં બહુ જ આશ્ચર્ય લાગ્યું અને મહારાજને પગે લાગીને બોલ્યો જે, "હે મહારાજ ! તમે તો સાક્ષાત્ ભગવાન છો."

અને વળી એક દિવસ તે જ ઠેકાણે મહારાજે કાળા મકવાણાને વાત કરી જે, "રામચંદ્રજીએ જ્યારે રામાશ્વમેધ યજ્ઞ કર્યો ત્યારે તેમનો ઘોડો પણ આંહીં થઈને નીકળ્યો હતો." પછી મહારાજે તે ઘોડો તથા તેમની સાથેનું બધું સૈન્ય દેખાડ્યું. એવાં એવાં કેટલાંક ઐશ્વર્ય કાળા મકવાણાને દેખાડ્યાં હતાં. ।।૫૪૩।।

૫૪૪. મહારાજે કાળા મકવાણાને ઘેર કોશ-કોદાળી સોનાનાં કર્યાં

એક વખત મહારાજ **કરિયાણા**માં પધાર્યા હતા અને ગામમાં કીમિયાવાળો આવ્યો હતો. તે **કાળા મકવાણા**નું ઘરનું માણસ જોવા ગયું હતું. તે જ્યારે સાંજે ઘેર આવ્યાં, ત્યારે તેમને મહારાજે પૂછ્યું જે, "આજ ક્યાં ગયાં હતાં ?" ત્યારે બાઈ કહે, "ગામમાં કીમિયાવાળો આવ્યો હતો તેને જોવા ગઈ હતી." મહારાજ કહે, "તે શું કરે છે ?" બાઈ કહે, "**લોઢામાંથી ત્રાંબું** કરે છે ને ત્રાંબામાંથી **રૂપું** કરે છે અને રૂપામાંથી **સોનું** કરે છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "તમે તેને કેવા જાણો છો ?" ત્યારે બાઈ કહે કે, "સોનું કરે તે તો બહુ મોટો કહેવાય !"

મહારાજ કહે, "તમારા ઘરમાં કાંઈ છે ?" બાઈ કહે, "હા, અમારા ઘરમાં કોશ અને કોદાળી એ બે વાનાં છે." મહારાજ કહે, "લાવો મારી પાસે." પછી કોશ અને કોદાળી લઈને મહારાજ પાસે મેલ્યાં. એટલે તેને મહારાજે હાથમાં લઈને ભીંત સામે ઘા કર્યો. તેટલામાં તે બન્ને વાનાં સોનાનાં થઈ ગયાં. પછી તેને સોની પાસે લઈ જઈને કટકા કરવા કહ્યું. તે જોઈને સોની ગાંડો થઈ ગયો અને સોની કહેવા લાગ્યો જે, "કાળા મકવાણાને ઘેર કોશ અને કોદાળી સોનાનાં

છે !" પછી કાળા મકવાણે મહારાજને હાથ જોડીને કહ્યું જે, "અમને કોક મારી નાંખશે !" પછી મહારાજ કહે, "લાવો તે બેય વાનાં મારા હાથમાં." પછી મહારાજે તેનો ઘા કર્યો એટલે બેય વાનાં પ્રથમ જેવાં લોઢાનાં હતાં તેવાં થઈ ગયાં. ॥૫૪૪॥

૫૪૫. મહારાજે કાળા મકવાણાની પેઢીના પૂર્વજોનું કલ્યાણ કર્યું

એક વખત મહારાજ **કાળા મકવાણા**ને ઘેર પધાર્યા હતા અને તે ઘરમાં તેનાં ઘણીક પેઢીના પૂર્વજ(પિતૃ; વડવાઓ) બેઠાં હતાં. તેને જોઈને મહારાજે કહ્યું જે, "આ કોણ છે?" કાળો મકવાણો કહે, "અમારા કુળદેવ છે." મહારાજ કહે, "આ રૂપાની આંખોવાળો કોણ છે?" કાળો ભગત કહે, "એ તો અમારો મોટો પૂર્વજ છે." પછી મહારાજ કહે, "આ બધાયની ભેગી ગાંસડી બાંધો અને કાળુભાર નદીએ આપણે નાવા જઈએ." પછી તે ગાંસડી લઈને નદીએ ગયા અને સાથે હરિજનો પણ ગયા.

પછી મહારાજ કહે, "એક લૂગડું પહેરીને જળમાં લીટો કરી આવો." પછી તે પ્રમાણે તે નદીમાં ઊભા વેણે લીટો કરી આવ્યો. પછી મહારાજ કહે, "આ એક એક હાથમાં લઈને ડબકી મારીને જળમાં મેલો." પછી તેણે અકેકું ફળું(લાકડાનું બનાવેલ પુતળું) મેલવા માંડ્યું એટલે તેઓ સૌ લીટે જઈને અટકી રહ્યાં. પછી રૂપાની આંખ્યોવાળો હતો તેને સૌની પાછળ મેલ્યો.

પછી તે બધાય ચતુર્ભૂજ થઈને કાળા મકવાણાને કહેવા લાગ્યા જે, "ધન્ય છે કાળા મકવાણા ! ધન્ય છે કાળા મકવાણા ! તેં અમારું કલ્યાણ કર્યું !" એમ કહીને સૌ વિમાનમાં બેસીને દેવલોકમાં ગયાં. તે ચમત્કાર જોઈને સૌ આશ્ચર્ય પામ્યા. ॥૫૪૫॥

૫૪૬. દશ-પંદર બંદૂકધારીના અવાજમાં હજારોનો અવાજ સંભળાવી દીવાનને ભગાડ્યો ને પીઠાવાળા સત્સંગી થયા

એક વખત મહારાજ કરિયાણામાં હતા અને વડોદરાથી દીવાનજી ત્યાં આવ્યો હતો. પછી મહારાજે ઉનડ ખાચરને કહ્યું જે, "આપણે સૌ બંદૂકોના અવાજ એકસાથે કરો." પછી કોઠા ઉપર ચડીને દશ-પંદર સરબંધીને કહ્યું જે, "તમે સૌ સાથે બંદૂકોના અવાજ કરો." એટલે તે પ્રમાણે અવાજ કરાવ્યા.

તે સાંભળીને દીવાનજીના મનમાં એમ થયું જે, 'આટલા બધા હજારો સરબંધીઓ અવાજ કરનારા કોણ છે ?' પછી સૌએ કહ્યું જે, "એ તો સ્વામિનારાયણ ઊભા છે !" અને તે દીવાનજી કહે, "આટલા બધા હજારો છે !" એમ આશ્ચર્ય પામીને પોતાના મનમાં એમ થયું જે, 'સ્વામિનારાયણ આપણાથી જીતાશે નહીં.' તેથી તે પરબાર્યો કોટડે ગયો. ત્યાં જઈને પીઠાવાળાને વાત કરી જે, "સ્વામિનારાયણ પાસે હજારો સરબંધી છે." પીઠાવાળો કહે, "તેમની સાથે તો છ-સાત માણસો રહે છે." ત્યારે દીવાનજી કહે, "ના, હજારો સરબંધીના અવાજ મેં સાંભળ્યા છે." પછી તેની તપાસ કરવા સારુ સ્વાર મોકલ્યો. તેમણે ગામમાં ખબર પૂછ્યા એટલે ઉનડ ખાચરે કહ્યું જે, "મહારાજ સાથે પાંચ-સાત મનુષ્ય છે." પછી તે સ્વારે કોટડે જઈને પીઠાવાળાને વાત કરી, તેથી આશ્ચર્ય પામીને પીઠાવાળો સત્સંગી થયો. ॥૫૪૬॥

૫૪૭. ઉનડ ખાચરના ખભે ચડી ધૂબકા મારી મહારાજે કાલિંદ્રીમાં સ્નાનલીલા કરી

કરિયાણે મહારાજ કાળુભાર નદીમાં સ્નાન કરવા પધાર્યા હતા. તે સ્નાન કરીને નદીને કાંઠે વાંસળી વગાડી. તે સાંભળી બ્રહ્માનંદસ્વામીએ કીર્તન કર્યાં જે,

આજ ગઈતી કાલંદ્રીને તીર રે ભરવાને પાણી રે,
મેં તો જોયા ત્યાં બળભદ્ર વીર રે મોહન દાણી રે.

એક વખત મહારાજ કાળુભાર નદીએ નાહવા પધાર્યા હતા ને ઉનડ ખાચરને ખભે ચડીને ધૂબકા મારીને નહાયા છે. એમ ઘણીક વખત એવી જળક્રીડા કરેલી છે. ઉનડ ખાચર કહેતા જે, "આ ખભા ઉપર ચડીને મહારાજે ખૂબ ધૂબકા માર્યા છે." ॥૫૪૭॥

૫૪૮. મીણબાઈએ માથે સગડી રાખી વરસાદમાં થાળ કર્યો

એક વખત મહારાજ **કરિયાણે** પધાર્યા હતા અને ચોમાસાનો વખત હતો અને વરસાદનું એલું થયું હતું. પછી મહારાજે **મીણબાઈ**ને કહ્યું જે, "અમને ભૂખ લાગી છે." પછી મીણબાઈએ ગોળો ફોડીને, અંદર રાખ નાંખીને, માંહી છાણાં લગાડીને, ઉપર તાવડી મેલી અને પોતાને હાથે રોટલો ઘડીને તાવડીમાં નાંખ્યો. પછી તે સગડી માથે લઈને ઘરમાં માંચી ઉપર બેઠાં. તે સમે મહારાજ ઘરમાં પધાર્યા અને પૂછ્યું જે, "મીણબાઈ ! આ શું કરો છો ?" મીણબાઈ કહે, "મહારાજ ! ચૂલામાં પાણી ભરાણું છે અને તમે ભૂખ્યા થયા છો; તે તમારા સારુ રોટલો કરું છું." ॥૫૪૮॥

૫૪૯. પર્વતભાઈને મહિમાનું અંગ અને સુરા ખાચરનો ચારણી જેવો સ્વભાવ

એક વખત મહારાજ કાળા મકવાણાને ઘેર વિરાજમાન હતા. તે સમે કોઈક ચારણબાઈ આવી ને મહારાજને જોઈને બોલી જે, "સ્વામિનારાયણ ! તારાં ઘાઘલાં લઉં, તારાં ભામણાં લઉં, તને દોરો બાંધું; તે તને કોઈ પ્રકારનો રોગ થાય નહીં !" તેથી મહારાજે પોતાનો જમણો હાથ લાંબો કર્યો, એટલે તે બાઈએ મહારાજને દોરો બાંધ્યો. તે વખતે પર્વતભાઈ બોલ્યા જે, "વાહ તારાં ભાગ્ય વાહ ! આ તો સાક્ષાત્

લક્ષ્મીજી તુલ્ય છે !" પછી સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "આ તો સોળસંઢી છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "પર્વતભાઈ ! આ સુરા ખાચર શું કહે છે ?" પર્વતભાઈ કહે, "મહારાજ ! અત્યારે તમે સાક્ષાત્ પુરુષોત્તમ છો, તે તમે લાંબો હાથ કર્યો ને તમને રાખડી બાંધી, એટલે લક્ષ્મીજી જેવી થઈ રહી !" મહારાજ કહે, "પર્વતભાઈને મહિમાનું અંગ છે ને સુરા ખાચરને ચારણીના જેવો સ્વભાવ છે." ॥૫૪૯॥

૫૫૦. કરિયાણામાં બદરિકાશ્રમથી સંતદાસજી આવ્યા

એક વખત મહારાજ **કરિયાણા**માં વિરાજમાન હતા અને બદરિકાશ્રમમાંથી **સંતદાસજી** આવ્યા. પછી મહારાજે પાર્ષદને વસ્ત્ર લઈને મોકલ્યા ને કહ્યું જે, "સંતદાસજી આવે છે. તે આકાશ માર્ગે ચાલ્યા આવે છે, માટે છેટેથી ભાળો ત્યારે 'જય સ્વામિનારાયણ' કહેજો અને આ વસ્ત્રનો ઘા કરજો; એટલે તે લઈ લેશે." પછી તે પાર્ષદે ગામને પાદર જઈ સંતદાસજીને આવતા ભાળ્યા. ત્યારે છેટેથી 'જય સ્વામિનારાયણ' કહ્યા અને વસ્ત્ર ફેંક્યું; એટલે સંતદાસજીએ વસ્ત્ર પહેરી લીધું ને દરબારમાં મહારાજ પાસે ગયા ને બદરિકાશ્રમની બધી વાત કરી. ॥૫૫૦॥

૫૫૧. કરિયાણા સમૈયામાં લક્ષ્મીજી પાસે હીરા શેઠને પૈસા અપાવ્યા

મહારાજ **કરિયાણા**માં વિરાજમાન હતા. ત્યાં **હીરા વાણિયા** કોઠારી હતા. તેને મહારાજે કહ્યું જે, "આપણે સમૈયો કરવો છે, માટે હું કહું તે પ્રમાણે સામાન લઈ આવો." પછી પાંચસેં રૂપિયાનો સામાન લાવવાની યાદી કરી આપી, ને ભાવનગરથી લેવા જવાનું કહ્યું. હીરાશેઠ કહે, "મહારાજ ! રૂપિયા વિના સામાન શેનો લાવું ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "સામી ઓરડીમાં જા." ઓરડીમાં જતાં જ લક્ષ્મીજી સોનામહોરો તથા રૂપિયા વગેરેના ઢગલા કરીને સાંગામાંચી ઉપર બેઠાં હતાં. ઘીનો દીવો

બળતો હતો. "હીરા ! કેમ આવ્યો ?" એમ લક્ષ્મીજીએ પૂછ્યું. ત્યારે કહે, "બા ! રૂપિયા પાંચસેં લેવા આવ્યો છું." ત્યારે કહે, "આ રહ્યા, લઈ લે." પછી પાંચસેં રૂપિયા લઈ લીધા. પછી તે લઈને મહારાજ પાસે આવ્યો અને જ્યાં પાછું વાળીને જોયું, ત્યાં તો કોઢ્યમાં ગાય બાંધેલી દીઠી, પણ લક્ષ્મીજી વિગેરે કાંઈ ન દીઠું ! ॥૫૫૧॥

॥ ઝીંઝાવદરની લીલા તથા અલૈયા ખાચરની વાતો - ૧૨ ॥

૫૫૨. હૈદ્રાબાદના જમાદારને ગામમાં આવતાં જ શાંતિ થઈ ગઈ

એક વખત મહારાજ **ઝીંઝાવદર** પધાર્યા હતા અને હૈદ્રાબાદનો કોઈ જમાદાર આ દેશમાં આવતો હતો. તે ઝીંઝાવદરના સીમાડામાં આવ્યો એટલે તેના મનના સંકલ્પ બંધ થઈ ગયા. પછી તે ગામની આણીકોર એક કોસ આવ્યો, એટલે તેને પાછા સંકલ્પ થવા માંડ્યા. પછી પોતાના મનમાં એમ થયું જે, 'આ ગામમાં કોઈક મોટા પુરુષ હોવા જોઈએ. કેમ કે, મારા સંકલ્પ બંધ થઈ ગયા હતા.' પછી તે પાછો વળીને ઝીંઝાવદર આવ્યો અને ગામની ભાગોળે આવીને કોઈકને પૂછ્યું જે, "આ ગામમાં કોઈ મોટા પુરુષ છે ?" ત્યારે તે સમે તેને અલૈયા ખાચર મળ્યા. તેણે ગામના ચોરામાં એક બાવો દ્વાદશ ટીલાં કરીને બેઠો હતો, તે દેખાડીને કહ્યું જે, "જમાદાર ! આ મોટા પુરુષ છે." જમાદાર કહે, "આનાથી મારા સંકલ્પ બંધ થાય નહીં. માટે બીજા કોઈક હશે ખરા !" પછી તેને મહારાજ પાસે દરબારમાં તેડી ગયા. તે મહારાજનાં દર્શન કરીને પોતાના મનની વૃત્તિ સ્થિર થઈ ગઈ હતી. પછી ઘણીકવાર સુધી મહારાજ સામું જોઈ રહ્યો, એટલે મૂર્તિ મનમાં તદાકાર થઈ ગઈ; એટલે મહારાજે પોતાના નેત્રની સાન કરી એટલે તે ચાલી નીકળ્યો. ॥૫૫૨॥

૫૫૩. મહારાજ જાર જમ્યા ને અગણોતેરા દુષ્કાળની આગાહી કરી

એક વખત શ્રીજીમહારાજ **ઝીંઝાવદર**માં હતા. તે સં.૧૮૬૮ ની સાલમાં ચાસટિયા(ઉનાળુ જાર) બહુ પાક્યા હતા. પછી મહારાજ વહેલા ઊઠીને લોકની વાડીયુંમાં છાનામાના પેસી જતા અને જુવારનાં કાચાં જારિયાં(જુવારનાં ડૂંડાં) મહારાજ જમતા. વળી તેમને ખોળવાને માટે લોક ઘણી ઘણી ગોત્ય કરે, પણ ક્યાંય પત્તો જડે નહીં. પછી સૌ લોકે અલૈયા ખાચર પાસે આવીને અરજ કરી જે, "દરબાર ! એક રાંક સીમમાં આવ્યું છે. તે વાડીયુંમાં જારિયાં બધાં ખાઈ જાય છે." ત્યારે અલૈયા ખાચર બોલ્યા જે, "હું તેનો તપાસ કરાવી તેને પકડશું." પછી સૌ લોક ગયા.

પછી અલૈયા ખાચર મહારાજની પ્રાર્થના કરે જે, "હે મહારાજ ! તમે કહો તો હું અહીંયાં જારિયાં લાવીને તમોને પોંક પાડી આપું, પણ આ લોક બોલે છે તે સંભળાતું નથી." મહારાજ કહે છે, "અલૈયા ખાચર ! ત્યાં જેવાં મીઠાં લાગે છે તેવાં અહીં નથી લાગતાં !" એમ કહી મહારાજે વાત કરી જે, "અલૈયા ખાચર ! આગળ ઓગણતેરો કાળ પડશે ને મનુષ્યને જાર નહીં મળે." એમ કહીને પોતે એક મહિના સુધી ત્યાં દરબારમાં શીરાબંધ(ચૂનાથી બાંધેલ) કોઠો છે ત્યાં છાના રહ્યા હતા. અને માથે જટા વધારી હતી. એમ બધાં ભવિષ્યનાં ચિહ્ન અલૈયા ખાચરને જણાવતા હતા જે, આવતા વર્ષમાં સૌ લોકની આવી સ્થિતિ થાશે. અને પોતે મૃતિકાના વાસણે જળ પીતા. પછી ઓગણતેરા કાળમાં મહારાજનાં કહેવા પ્રમાણે સૌની એવી સ્થિતિ થઈ હતી. ॥૫૫૩॥

૫૫૪. મહારાજે જેઠસુર ખાચરને પૂર્વજોના કલ્યાણની ખાતરી કરાવી

એક વખત મહારાજ અલૈયા ખાચરના દરબારમાં વિરાજમાન હતા. અને અલૈયા ખાચરના ભાઈ **જેઠસુર ખાચરે** મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! જેના કુળમાં એક ભક્ત થાય તો તેના એકોતેર પરિયાનો

ઉદ્ધાર થાય, એમ કહ્યું છે. તે અમારા કુળમાં અમારા બાપદાદા મહાપાપી હતા, તેનો ઉદ્ધાર થયો હશે કે કેમ ?" પછી મહારાજ કહે, "તમારે જોવું છે ? જોવું હોય તો દેખાડીએ." પછી જેઠસુર ખાચરને મહારાજે સમાધિ કરાવીને અક્ષરધામમાં મોકલ્યા. ત્યાં તેમના વડવાઓને તેમણે દીઠા. ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, "તમે આંહીં કેવા ?" ત્યારે તે સૌ બોલ્યા જે, "અમારા કુળમાં અલૈયા ખાચર સ્વામિનારાયણનો ભક્ત થયો છે, તે પ્રતાપે કરીને અમે અહીંયાં આવ્યા છીએ." જેઠસુર ખાચર બોલ્યા જે, "કાંઈક નિશાની આપો તો સાચું મનાય." ત્યારે તેમના વડવાઓએ કહ્યું જે, "તળાવને કાંઠે પીપર છે, તેથી નવ હાથ છેટે ઉગમણી કોર નવસેં રૂપિયાનો ભરેલો એક દેગડો દાટ્યો છે; તે લઈ લેજો."

પછી તેણે સમાધિમાંથી બહાર આવીને મહારાજને કહ્યું જે, "વડવા ધામમાં તો પહોંચ્યા છે, પણ એક નિશાની મળે તો ખરું." પછી તળાવની પાળે મહારાજ પધાર્યા. ત્યાં ઢોલિયા ઉપર મહારાજ વિરાજમાન થયા અને કહેવા પ્રમાણે તે જગ્યાએ ખોદ્યું એટલે નવસેં રૂપિયાનો દેગડો નીકળ્યો. તે રૂપિયા કટાઈ ગયેલા હતા. તે મહારાજ પાસે લાવીને મેલ્યા. મહારાજ કહે, "તમારે તો બે લાભ થયા ! એક તો પીત્રી ધામમાં ગયાં તેની ખાત્રી થઈ અને વળી રૂપિયા પણ મળ્યા !" ॥૫૫૪ ॥

૫૫૫. અલૈયા ખાચરનો ચાકર જેહલાએ ચિતામાંથી બેઠા થઈને ધામમાં ગયો છું; એવી ખાતરી આપી

અલૈયા ખાચરનો ચાકર જેહલો કરીને હતો. તે અકસ્માત મૃત્યુને પામ્યો. તે વખતે અલૈયા ખાચર બહાર સીમમાં ગયા હતા અને જેહલાને સ્મશાનમાં લઈ ગયા હતા. ત્યાં અલૈયા ખાચર જઈ પહોંચ્યા. તે વખતે જેઠસુર ખાચર બોલ્યા જે, "તું ભણતો હતો જે, સ્વામિનારાયણનું નામ લે તેને મહારાજ તેડવા આવે, અને આ તો જેહલે દેહ મેલ્યો તે પૂંઠ્યે

થઈને જીવ નીકળી ગયો. અમે તો મહારાજને ભાળ્યા નહીં." અલૈયા ખાચર કહે, "તે ધામમાં ગયો છે, માટે તમારે પરીક્ષા જોવી હોય તો અગ્નિ મેલશો નહીં."

પછી અલૈયા ખાચરે સૌને કહ્યું જે, "સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ' એવી ધૂન કરો." એમ ઘડીક ધૂન કરવાથી જેહલો ચેહમાંથી બેઠો થયો. તે વખતે અલૈયા ખાચર બોલ્યા જે, "જેહલા... એ જેહલા..! ક્યાં ગયો હતો ?" ત્યારે તે કહે, "હું તો અક્ષરધામમાં ગયો હતો." "ત્યારે પાછો કેમ આવ્યો ?" ત્યારે તે કહે, "મહારાજે કહ્યું જે, 'અલૈયા ખાચરની પ્રતિજ્ઞા રાખવા માટે જા !' માટે ધૂન કરો, હું પાછો ધામમાં જાઉં છું." એમ કહીને પાછો ધામમાં ગયો. ॥૫૫૫॥

૫૫૬. પ્રથમ જે વસ્તુ પર હાથ પડે તે જમવું એવું પ્રકરણ

એક વખત મહારાજ અલૈયા ખાચરના દરબારમાં વિરાજમાન હતા. તે સાથે સખા પણ હતા. પછી દૂધપાકની રસોઈ કરાવીને મહારાજ કહે, "આજ એવું પ્રકરણ ચલાવવું છે જે, પહેલી વસ્તુ ઉપર હાથ પડે તે જમવું." પછી સુરા ખાચર કહે, "ઠીક મહારાજ." પછી સુરા ખાચરની આગળ એક મોટા થાળમાં પૂરીયું, શાક તથા દૂધપાકનો એક મોટો વાટકો ભરીને વચ્ચે મેલ્યો અને આખો થાળ ભર્યો હતો. પછી મહારાજે નાજા જોગિયાને કહ્યું જે, "સુરા ખાચરની આંખ્યો દાબો." તે પ્રમાણે તેમણે આંખ્યો દાબી અને દૂધપાકનો વાટકો મહારાજે લઈ લીધો અને ગાજરના અથાણાનો વાટકો મેલી દીધો. પછી સુરા ખાચર 'જય સ્વામિનારાયણ' કહીને જેવો હાથ મેલવા જાય, ત્યાં તો પ્રથમ ગાજર હાથમાં આવ્યાં અને અથાણામાં મીઠું ઘણું હતું. પછી સુરા ખાચર કીર્તન બોલ્યા જે, "*ગાજરડાં રે મારાં પૂર્વનાં વેરી.*" પછી બે-ચાર ગાજર સુરા ખાચરે ખાધાં. પછી સૌ કહે, "મહારાજ ! આનું પેટ છૂટી પડશે." પછી મહારાજે દૂધપાકનો વાટકો મેલ્યો તે જમ્યા. ॥૫૫૬॥

૫૫૭. અલૈયા ખાચરે કુંભારની જમદૂતથી રક્ષા કરી

એક વખત અલૈયા ખાચર પોતાને ઘેર ઢોલિયા ઉપર બેઠા હતા. તે વખતે એક કુંભાર તેમનાં ખોરડાં ઉપર નળિયાં ચાળતો હતો. તેને લેવાને જમ આવ્યા. તે જમને દેખીને તેણે બૂમ પાડી, ને કહ્યું કે, "દોડજો બાપુ..! મારી નાંખ્યો..!" પછી તે કુંભાર લીંબડાની ડાળે ટીંગાણો અને લીંબડાની ડાળ ઉપર જમે પગ મેલ્યો એટલે ડાળ અને કુંભાર એ બેઉ ફળિયામાં પડ્યાં. પછી કુંભાર અલૈયા ખાચરના ઢોલિયા નીચે પેસી ગયો અને અલૈયા ખાચરને કહ્યું કે, "ઓલ્યા જમ મને લેવા આવ્યા છે !" પછી અલૈયા ખાચરે હાંકલ મારી, એટલે જમ નાસી ગયા. પછી તે કુંભાર સત્સંગી થયો ને જીવ્યો ત્યાં સુધી સાધુની સેવા કરી. ॥૫૫૭॥

૫૫૮. અલૈયા ખાચરને સંતમંડળ સાથે વાતો કરવા મોકલ્યા

એક વખત મહારાજે અલૈયા ખાચરને પોતાનો પોશાક પહેરાવીને વાળાંક દેશમાં સ્વરૂપાનંદસ્વામીના મંડળમાં વાતું કરવા મોકલ્યા હતા. અને અલૈયા ખાચરને તે વખતે સમાધિ પણ થાતી હતી. તેવા પોતે બળવાન હતા. ॥૫૫૮ ॥

૫૫૯. મહારાજે સુરા ખાચરને સપ્તર્ષિમાં પ્રથમ ગણ્યા તે સાંભળીને અલૈયા ખાચરને મૂર્છા આવી ગઈ

એક વખત મહારાજે ગઢપુરમાં સપ્ત ઋષિ ગણ્યા. તેમાં સુરા ખાચરને પ્રથમ ગણ્યા. તે વાતની તેમને(અલૈયાખાચર) ખબર પડી જે, સપ્ત ઋષિમાં સુરા ખાચરને પ્રથમ મહારાજે ગણ્યા અને મને ત્રીજો ગણ્યો. તે સાંભળી તેમને મૂર્છા આવી ગઈ. તેનું કારણ જે, સુરા ખાચર તો ગૃહસ્થાશ્રમી છે અને હું તો ત્યાગી છું. કેમ કે, પોતે ત્યાગીના જેવો જ ધર્મ રાખતા. તે વાતની મહારાજને કોઈકે ખબર કરી જે, 'અલૈયા ખાચરને મૂર્છા આવી છે.' પછી મહારાજ બોલ્યા જે,

"અલૈયો તો અલૈયો કહેવાય ! અને સુરા ખાચરને ચાર-પાંચ છોકરાં છે. માટે તે અલૈયા ખાચરની બરોબર નહીં." તે વાત કોઈકે અલૈયા ખાચરને કરી જે, "મહારાજ તમારાં વખાણ કરતા હતા અને તમને સપ્તઋષિમાં પહેલા ગણ્યા." એ સાંભળીને અલૈયા ખાચરની મૂર્છા ઊતરી ગઈ. ॥૫૫૯॥

૫૬૦. મહારાજે અલૈયા ખાચરને પાણીમાં ધક્કો માર્યો ને તેને અભાવ આવ્યો

ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજ ઘેલામાં જળ ઝીલવાને ધરે નહાવા પધાર્યા હતા અને કાઠી સૌ સાથે નાહવા ગયા હતા. પછી સૌ ઊંચા ચડીને ધરામાં ધૂબકા મારતા હતા. પછી મહારાજ ધરાને કાંઠે બેઠા હતા અને અલૈયા ખાચર છેટેથી દોડીને જ્યાં ધૂબકો મારવા ગયા, તે વખતે મહારાજે તેમને પાછળથી ધક્કો માર્યો, તે આઘા જઈ પડ્યા. તે જોઈ સૌ સખા હસાહસ કરવા મંડ્યા, પણ અલૈયા ખાચરના મનમાં એમ થયું જે, 'મહારાજે મારી મશ્કરી કરીને લાજ લીધી.' એમ જાણીને તેમને મહારાજનો સહેજ અવગુણ આવ્યો હતો. કેમ જે, તેમનો માની સ્વભાવ હતો. ॥૫૬૦॥

૫૬૧. નાજા જોગિયાને ઘોડીની સેવાથી રાજીપો, અલૈયાને ધોખો થયો

દાદા ખાચરની તાજણ ઘોડીની વછેરીને ચડાઉ કરવી હતી. તે વખતે મહારાજ દરબારમાં આવીને વિરાજમાન થયા અને સૌને બોલાવ્યાં જે, "આપણે તાજણ ઘોડીની વછેરીને ચડાઉ કરવી છે. તે અસ્વાર સારો કોણ હશે ?" પછી સૌએ કહ્યું જે, "અલૈયા ખાચર અને નાજા જોગિયા, એ બે સ્વાર સારા છે." તે વખતે તે બન્ને જણા ઘેલામાં પાણીમાં બેસતા. પછી મહારાજ કહે, "તેમને ત્યાંથી બોલાવો." પછી બન્ને જણાને બોલાવ્યાં. તે આવીને મહારાજ પાસે ઊભા રહ્યા. ત્યારે

મહારાજ કહે, "આપણે આ વછેરીને ચડાઉ કરવી છે, તે તમારા બેમાં સ્વાર વધારે સારો કોણ છે ?" ત્યારે નાજો જોગિયો કહે કે, "મહારાજ ! મારે ત્યાં એભલ ખાચરના પ્રતાપથી ટારડી ઘોડી હતી, તેથી હું ટારડીનો અસ્વાર છું અને અલૈયા ખાચરના બાપને ઘેર પાડો હતો, તે પાડા ઉપર અસ્વાર થયેલા છે." મહારાજ કહે, "પાડાવાળો ભૂંડો, એ નહિ સારો." પછી નાજા જોગિયાને ઘોડાની સેવામાં રાખીને મહારાજે થાળ આપ્યો. પછી અલૈયા ખાચર બોલ્યા જે, "ભગવાનના ઘરમાં અંધારું, જોને અંધારું ! જે ઓલ્યો ટારડાની સેવામાં રહ્યો તેને થાળ અને હું ગળા સુધી પાણીમાં બેસી રહું છું તેને કાંઈ નહીં !" એમ પોતાના મનમાં થયું. ॥૫૬૧॥

૫૬૨. મહારાજ ઝીંઝાવદર કારજમાં ન ગયા તેથી અલૈયા ખાચરને અભાવ આવ્યો

અને **ઝીંઝાવદર**માં કોઈકનું ઉત્તરકાર્ય હતું. તે ઉપર મહારાજને અલૈયા ખાચર તેડવા ગઢડે આવ્યા અને કહ્યું જે, "સંતે સહિત ઝીંઝાવદર પધારો. પછી મહારાજ કહે, "મારા સાધુ કાંઈ કારટિયા(કારટું ખાનારા) નથી, તે કારટા(મરનારના બારમાના દિવસે કરવામાં આવતું જમણ) ખાવા આવે !" ત્યારે અલૈયા ખાચર કહે, "મહારાજ ! કારિયાણીએ કેમ પધાર્યા હતા ?" મહારાજ કહે, "કારિયાણી તો મારું ઘર છે !" એમ તેમને ઉત્તર આપ્યો. અને મહારાજ પધાર્યા નહીં, તેથી પણ જરા મહારાજનો અભાવ આવ્યો. ॥૫૬૨॥

૫૬૩. વ્યાપકાનંદસ્વામીને જોઈ મહારાજ કહે, અમારા પ્રભુ માટે થાળ કરો

અને મહારાજ **ઝીંઝાવદર**માં હતા અને **વ્યાપકાનંદસ્વામી**ને **બોટાદ**થી તેડાવ્યા. અને સ્વામી ઝીંઝાવદર આવ્યા અને મહારાજને પગે લાગીને બેઠા. પછી મહારાજે ખીમબાઈને કહ્યું જે, "ખીમબાઈ !

અમારા પ્રભુ આવ્યા છે, તેમને માટે થાળ કરજો !” ખીમબાઈ કહે, “મહારાજ ! તમારા પ્રભુ કોણ છે ?” મહારાજ કહે, “આ અમારા પ્રભુ છે.” પછી રસોઈ થઈ ત્યારે મહારાજે વ્યાપકાનંદસ્વામીને માટે થાળ પુરાવ્યો અને પોતાની સાથે જમવા બેસાર્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, “જમો પ્રભુ જમો !” પછી ખીમબાઈ બોલ્યાં જે, “મહારાજ ! એમ શા માટે કરો છો ?” મહારાજ કહે, “આ તો મૂવાને જીવતાં કરે છે.” પછી સ્વામી બહુ દિલગીર થયા. ત્યારે મહારાજ કહે, “સ્વામી શું થયું ? વાત કરો.”

પછી સ્વામી કહે, “મહારાજ ! હું સવારમાં નાહવા ગયો હતો અને દરબારના અરધા ઘરમાં સાધુ ઊતરેલા હતા અને અરધા ઘરમાં ઘોડી બાંધી હતી. તે ઘોડી મરી ગઈ. તે જોઈને હમીર ખાચર રોવા લાગ્યા. તે જોઈને મને દયા આવી અને ‘સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ’ એમ કહીને પાણીની ત્રણ અંજલિ છાંટી અને એક જીવ લઈને તેમાં ખોસ દિયા !” ત્યારે મહારાજ કહે, “સ્વામી ! કોઈ રાજાનો કુંવર મરી ગયો હશે. તેને જીવતો નહીં કરો તો તમને જેલમાં નાંખશે !” મહારાજ કહે, “અમારી આજ્ઞામાં અનંતકોટી બ્રહ્માંડ રહ્યાં છે, તોપણ અમે અમારી સામર્થી છુપાવી રાખી છે.” ॥૫૬૩॥

॥ કુંડળમાં મહારાજે કરેલી લીલા તે વાતો - ૪ ॥

૫૬૪. કુંડળ વ્યાપકાનંદસ્વામીને જોઈને કહે, અમારા પ્રભુ આવ્યા છે, થાળ કરો

ત્યાંથી (ઝીંઝાવદર) મહારાજ **કુંડળ** પધાર્યા અને રાઈબાઈને કહ્યું જે, "રાઈબાઈ ! થાળ કરો, અમારા ભગવાનને જમાડવા છે !" પછી મહારાજે વ્યાપકાનંદસ્વામીને બતાવ્યા જે, 'આ અમારા ભગવાન છે અને મરેલાં જીવતાં કરે છે.' પછી સ્વામીએ બહુ દિલગીર થઈને કહ્યું કે, "મહારાજ ! હું ભૂલી ગયો !" પછી રાઈબાઈ બોલ્યાં જે, "મહારાજ ! વ્યાપકાનંદસ્વામી બહુ મોટા સાધુ છે અને એભલ ખાચરના ગુરુ છે; તે એભલ ખાચર સાંભળશે તો તેમને ખોટું લાગશે." પછી મહારાજે ગઢપુર જવાની રજા આપી, તેથી સ્વામી ગઢપુર આવ્યા. ॥૫૬૪॥

૫૬૫. ભગવાનને સંભાર્યા વિનાનું સ્નાન લોહીમાં નાહ્યા બરાબર

અને **કુંડળ**માં મહારાજ જાળિયે ધરે નાહવા પધાર્યા હતા અને કાઠી સૌ ત્યાં ધૂબકા મારી મારીને નાહ્યા, પણ કોઈએ સ્વામિનારાયણનું નામ લીધું નહીં. પછી સૌ નાહીને બહાર નીસર્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "સુરા ખાચર ! તમે સૌ લોહીમાં નાહ્યા !" ત્યારે સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! ગંગાજળ જેવું પાણી છે અને તમે લોહી કેમ કહો છો ?" મહારાજ કહે, "તમે ભગવાનને સંભાર્યા હતા ? ભગવાનને સંભાર્યા વિના નાહ્યા તે લોહીમાં નાહ્યા !" પછી ફેર સૌ પોતિયાં કરીને 'સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ' બોલીબોલીને નાહ્યા. તે સાંભળીને મહારાજ કહે, "તમે સૌ ગંગાજીમાં નાહ્યા." ॥૫૬૫॥

૫૬૬. મામૈયા પટગીરે હે સ્વામિનારાયણ ! કહ્યું, મહારાજે જવાબ આપ્યો

એક વખત મહારાજ કુંડળને પાદર રાતના બે વાગ્યે નીસર્યા હતા. પછી મહારાજે સૌને કહેલ જે, "આપણે કુંડળમાં જાણ કરવી નથી."

પછી તે વખતે મામૈયા પટગર લઘુ કરવા ઊઠેલ. તે લઘુ કરીને ઊભા થઈને "હે સ્વામિનારાયણ ! હે સ્વામિનારાયણ !" ભજન કરતા હતા. તે સાંભળીને મહારાજે હુંકારો દીધો જે, "હેં ?" ત્યારે સુરા ખાચર કહે, "કહેતા હતા જે નથી બોલવું ને કેમ બોલ્યા ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "મને બોલાવે ત્યારે જવાબ દીધા વગર છૂટકો છે ?" પછી મહારાજ ગામમાં પધાર્યા અને સવારે થાળ જમીને ચાલ્યા. ॥૫૬૬॥

૫૬૭. પુરીબાઈનો પ્રેમ અને ગઢડા મંદિર માટે મહારાજે વજેસિંહજી પાસે લેખ કરાવ્યો

અને મહારાજ કારિયાણીથી **ભાવનગર** પધાર્યા હતા. તે વખતે **પુરીબાઈ**એ મહારાજને ભાતું કરી આપ્યું. તે દૂધમાં લોટ બાંધીને ઘઉંનાં ઢેબરાં કરી આપ્યાં અને ઉપર ખૂબ ઘી મૂક્યું. પછી તેનો ડબો ભરીને નાજા જોગિયાને આપ્યો અને જે ઢેબરું મહારાજ સારુ કર્યું હતું તે પ્રેમમાં ને પ્રેમમાં એક જ કોર ચોડવેલું હતું. તે ઉમરાળાને પાદર જઈ નદીમાં જમવા બેઠા. તે વખતે મહારાજે નાજા જોગિયાને કહ્યું જે, "નાજા જોગિયા ! અમારાં ઢેબરાં લાવો." એટલે નાજા જોગિયે સારું ચડેલું ઢેબરું હતું તે આપવા માંડ્યું. ત્યારે મહારાજ કહે, "અમારા ઢેબરાને તો અમે ઓળખીએ છીએ."

પછી તે ઢેબરું લઈને મહારાજ જમ્યા અને પછી ભાવનગર પધાર્યા. અને ત્યાં રૂપાભાઈ તથા રાજાભાઈને ત્યાં ઊતર્યા હતા અને તેમને સાથે લઈને દરબારમાં પધાર્યા. ત્યાં મહારાજને આવતા જાણીને વજેસિંહજી દરબાર મહારાજને સન્મુખ આવ્યા. મહારાજ કહે, "કેમ દરબાર ! ગઢડા મંદિરનો લેખ કરી દેવો છે કે નહીં ? હા કહો છો કે ના ? ના કહેતા હો તો બીજા રાજ્યમાં મંદિર કરીએ." પછી દરબારે મહારાજને ખુરસી ઉપર પધરાવીને તુરત લેખ કરી આપ્યો અને તેની મહોરછાપ નીચે મારી આપી. અને તે લેખ લઈને મહારાજ ગઢડે પધારતા હતા.

ત્યારે ઉમરાળાની નદીમાં આવ્યા. ત્યાં ગઢડાના ભાવસાર મળ્યા. તે મહારાજને દંડવત કરવા લાગ્યા.

તે સમે મહારાજની માણકી ઘોડી થનમન થનમન કરવા લાગી અને નદીને કાંઠે કણબી કોસ હાંકતા હતા. તે બોલ્યા જે, “માળા ઊંચા નીચા થાય છે તે ઘોડાં ક્યાંક કચરી નાંખશે !” પછી તેમને મહારાજે પૂછ્યું જે, “કેમ મંદિરનું કામ ચાલે છે ?” સૌ હરિભક્તે કહ્યું જે, “દિવસે બંધ રાખીએ છીએ ને રાતે કરીએ છીએ.” પછી મહારાજ કહે, “જુઓ, અમે મંદિરનો લેખ કરાવીને લાવ્યા છીએ.” પછી મહારાજે ગઢડે આવીને મંદિરનું કામ પ્રસિદ્ધ રીતે ચાલતું કરાવ્યું. ॥૫૬૭॥

॥ ગઢાળીની લીલા તથા આંબા શેઠની વાતો - ૧૨ ॥

૫૬૮. આંબા શેઠ નિત્ય મહારાજને દાતણ આપતા

ગઢાળીના **આંબા શેઠ**ને એવું નિયમ હતું કે, નિત્ય સવારમાં ઊઠીને ચાર વાગે ગઢાળીથી ગઢપુર શ્રીજીમહારાજને પોતાનું લાવેલું દાતણ કરાવતા અને મહારાજનાં દર્શન કરીને પછી ઘેર જતા. અને બોડકીના ગરાસિયા સાથે પોતાને અણબનાવ હતો, તેથી પોતે તીરકમાન સાથે રાખતા. એવી રીતે નિરંતર પોતાનું નિયમ કર્યા પછી વ્યાવહારિક કામકાજ કરતા. ॥૫૬૮॥

૫૬૯. દર્શન માટે શેઠ વંડી પરથી અક્ષરઓરડીમાં અંદર પડ્યા

એક વખત **ગઢાળીથી આંબા શેઠ** ગઢપુર મહારાજનાં દર્શને આવ્યા અને મહારાજે પોતાના દર્શનની બંધી કરી હતી. તે રજા સિવાય કોઈથી દર્શને જવાય નહીં. પછી આંબા શેઠ એક ચોફાળમાં

ગોટમોટ(બરાબર ઓઢી ટૂંટિયું વળીને) થઈને અક્ષરઓરડીની પાસે નીચી વંડી હતી તે ઉપર થઈને નીચે પડ્યા. અને 'ન્યાલકરણ... ન્યાલકરણ...' એમ બોલવા મંડ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે, "શું છે ?" કોઈકે કહ્યું જે, "આંબા શેઠ તમારાં દર્શન કરવા વંડીએથી નીચે પડ્યા છે." પછી મહારાજ કહે કે, "સૌને બંધી, પણ આંબા શેઠને બંધી નહીં. કેમ કે, આ વાણિયો ક્યારેક હાથ-પગ ભાંગશે. માટે તમારે કોઈએ તેને મના કરવી નહીં." ।।૫૬૯।।

૫૭૦. ખીજડા, લીંબડા દર્શને આવે આંબો શા માટે નહિ ?

એક વખત **આંબા શેઠ ગઢપુર** મહારાજને દર્શને આવ્યા અને મહારાજને પૂછાવ્યું જે, "મહારાજને કહો જે આંબો દર્શને આવે ?" પછી મહારાજે કહ્યું જે, "ખીજડા આવે, લીંબડા આવે અને આંબો શા વાસ્તે ન આવે ?" પછી આંબા શેઠ મહારાજને દર્શને આવ્યા અને મહારાજને પગે લાગીને તુરત ઘેર ચાલી નીકળ્યા. ।।૫૭૦।।

૫૭૧. આંબા શેઠે મહારાજને શૈયા અર્પણ કરી

અને **આંબા શેઠ**ને એક દિવસ વિચાર થયો જે, 'આપણે મહારાજની બધી સેવા કરી પણ મહારાજને શય્યા આપી નથી.' પછી પોતે માથે ઢોલિયો લીધો. તે ઉપર ગાદલું અને ઓછાડ તથા ઓશીકું અને ગાલમસુરિયાં લઈને **ગઢપુર** આવ્યા. તે વખતે મહારાજ ઉગમણા બારના ઓરડે સભા કરીને વિરાજમાન હતા અને આંબા શેઠ દરબારમાં લીંબડા નીચે આવ્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "આંબા શેઠ ! આ ક્યાં જાય છે ?" આંબા શેઠ કહે, "મહારાજ ! બ્રહ્મમહોલમાં ઉચાળા જાય છે." પછી તે ઢોલિયો સભામાં ઢાળીને તે ઉપર ગાદલું પાથરીને તે ઉપર ઓછાડ ઓશીકું અને ગાલમસુરિયાં મૂકીને પાથરી આપ્યું. તે ઉપર મહારાજ વિરાજમાન થયા ને આંબા શેઠને રાજી કર્યા. ।।૫૭૧।।

૫૭૨. મહારાજે ભગુજીને દૂઝણી ભેંસ શોધવા મોકલ્યા

એક વખત દરબારમાં દૂઝણું નહોતું. પછી મહારાજે ભગુજીને કહ્યું જે, "તમે ફરતા ગામમાં તપાસ કરો, આપણે એક દૂઝણી ભેંશ લાવવી છે." પછી ભગુજી તથા બીજા પાળા મળીને રળિયાણા તથા ગુંદાળા થઈ ગઢાળીએ ગયા. ત્યાં ગઢાળીની સીમમાં ભેંશનું ખાડું(ટોળું) ચરતું હતું. તેમાં આંબા શેઠની ભેંશ ભગુજીએ જોઈ. તે વખતે ભરવાડ બોલ્યો જે, "ભગત ! છેટે રહેજો, નહીં તો જતરડામાં પાણો ઘાલીને હમણાં ઉડાડી મૂકીશ !" ત્યારે ભગુજી કહે, "અમારે ભેંશ લેવી છે, તે જોવા આવ્યા છીએ; તો આ પીતળના સાંકળાવાળી ભેંશ કોની છે ?" ત્યારે ભરવાડ કહે, "એ તો વાઘની છે." પછી ભગુજી કહે, "વાઘ કોણ ?" ત્યારે ભરવાડ કહે, "આંબા શેઠ." પછી તે ભેંસ જોઈને ગઢપુર આવ્યા અને મહારાજને વાત કરી જે, "મહારાજ ! ભેંશો તો બધે જોઈ પણ ગઢાળીમાં આંબા શેઠની ભેંશ જોઈ, તે બહુ સારી છે." પછી મહારાજ કહે, "આંબા શેઠ તો અહીં નિત્ય દર્શને આવે છે." ॥૫૭૨॥

૫૭૩. આંબા શેઠે ગઢપુર મહારાજને ભેંસ અર્પણ કરી

પછી બીજે દિવસે સવારમાં આંબા શેઠ ગઢાળીથી મહારાજને દર્શને આવ્યા. પછી દર્શન કરીને વળતી વખતે મોટીબાને નારાયણ કહેવા ગયા. ત્યારે મોટીબા બોલ્યાં જે, "આંબાભાઈ ! લાલજી દૂધ વગર જમે છે અને દરબારમાં એકે દૂઝણું નથી." શેઠ કહે કે, "બા ! ક્યાંઈક ભેંશ હશે તો તપાસ કરીશું." પછી બીજે દિવસે રાત્રે ભેંશ દોહી નહીં. અને સવારમાં ભેંશની ડોકે લૂગડું તથા શ્રીફળ બાંધ્યું અને તેના કપાળમાં કંકુનો ચાંદલો કર્યો. અને પાડીને પણ એક લૂગડું અને શ્રીફળ બાંધ્યું અને તેના કપાળમાં પણ કંકુનો ચાંદલો કર્યો. પછી પોતે રાતના બે વાગે ઊઠીને ભેંશને ચારતાં ચારતાં ગઢપુર મહારાજનાં દર્શને આવ્યા.

તે વખતે શ્રીજીમહારાજ અક્ષરઓરડીમાં વિરાજમાન હતા. તે મહારાજ દરબાર વચ્ચે આવીને ઊભા રહ્યા. પછી મહારાજ કહે, "હંમેશાં આંબા શેઠ દર્શને આવે છે, પણ આજ તો બીજી રીતે આવે છે." પછી ભેંશ જોઈને મહારાજ બોલ્યા જે, "શેઠ, આ શું ?" ત્યારે શેઠ કહે, "મહારાજ ! હું તો શરણે થયો છું પણ આ ભેંશ શરણે થઈ નહોતી; તે તમારે શરણે આવી છે." પછી મહારાજે લાંબો હાથ કરીને ભેંશની મોરી(મોઢે-ગળે બાંધેલ દોરી) હાથમાં ઝાલી અને શેઠના હાથમાંથી બોઘરણું પણ લીધું. પછી મહારાજ કહે, "શેઠ ! બીજું કાંઈ દૂઝણું છે કે નહીં ?" ત્યારે શેઠ કહે, "મહારાજ, એક ગાય છે." પછી મહારાજ કહે, "ગાયને જો દેણ(ખાણ) દઈએ તો ભેંસનાં સાટાં વાળે. (ગરજ સારે)" પછી શેઠ કહે, "મહારાજ, તમારું વચન ફળે !" પછી ગાય ટંકે દસ શેર દૂધ કાઢવા લાગી. ।।૫૭૩।।

૫૭૪. આંબા શેઠ દીકરી અને ગાયને કહેતા, ન્યાલકરણ... ન્યાલકરણ કર...

અને પોતે જ્યારે ગઢાળીના મંદિરમાંથી ઘેર જતા ત્યાં રસ્તામાં પોતાની દીકરીનું ઘર આવતું. તેનું નામ લઈને પૂછતા જે, "બાપ દીકરી ધોળી ! કાંઈ જોશે ?" બાઈ કહે જે, "ના બાપા." ત્યારે શેઠ કહે જે, "ન્યાલકરણ...ન્યાલકરણ કર !" પછી પોતાને ઘેર જતા. ત્યારે પોતાની ખડકીમાં ગાય બાંધી હોય તેને કાનમાં કહેતા જે, "લીલડી, ન્યાલકરણ...ન્યાલકરણ કર !" એમ ગાયને પણ ભજન કરાવતા ને મહારાજનું નામ 'ન્યાલકરણ' પાડ્યું હતું. ।।૫૭૪।।

૫૭૫. ત્રણસોની રસોઈમાં પરમહંસો અને આખું ગામ જમાડ્યું

અને પોતે ગઢપુર મહારાજને તેડવા માટે આવ્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "ગઢાળી પધારો." ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "બહુ સારું,

અમે બસો મનુષ્ય લઈને આવશું. માટે તેટલા માણસની રસોઈ તૈયાર કરાવજો." પછી શેઠે ઘેર જઈને ત્રણસો માણસની રસોઈ મોતિયા લાડુની કરાવી. અને મહારાજ ગઢાળી પધાર્યા અને ત્યાં વાજતે ગાજતે સામૈયું કરીને મહારાજને ગામમાં પધરાવ્યા. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "શેઠ ! કેટલા માણસની રસોઈ કરાવી છે ?" શેઠ કહે, "ત્રણસો માણસની રસોઈ કરાવી છે." મહારાજ કહે, "અમારી સાથે પાંચસો માણસ છે."

પછી શેઠ કહે, "મારા ઘરમાં દશ મનુષ્ય છે, તેને માટે વીસ લાડવા આપો, પછી તમારે ગમે તેમ કરો." પછી મહારાજે તેને ગણીને વીસ લાડવા આપ્યા. અને બધા સંતને તથા હરિજનને અને આખા ગામને મહારાજે જમાડ્યું, તોપણ બસો લાડવા વધ્યા. પછી મહારાજે આંબા શેઠને કહ્યું જે, "આખું ગામ જમ્યું તોપણ બસો લાડવા વધ્યા છે." આંબા શેઠ કહે, "મહારાજ ! તમે તો ભગવાન છો, તે ગમે તેમ કરો." પછી તે વધેલા લાડવા મહારાજે શેઠને પ્રસાદીના કરીને આપ્યા. ॥૫૭૫॥

૫૭૬. આંબા શેઠે મહારાજને લઘુ કરવા ચૂલો બતાવ્યો અને કોગળા કરવા પાઘડી ધરી

આંબા શેઠે એક વખત મહારાજને જમવા માટે થાળ કરાવ્યો હતો. તે મહારાજ તેમને ઘેર જમવા પધાર્યા ને બોલ્યા જે, "શેઠ ! મારે લઘુશંકા કરવી છે." શેઠ કહે, "ચાલો મહારાજ, ખાળિયો બતાવું." પછી પોતાના રસોડામાં લઈ ગયા અને કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ ચૂલાની આગવણમાં(આગમણ-આગળનો ભાગ) લઘુશંકા કરો." મહારાજ કહે, "આમાં થાય નહીં." શેઠ કહે, "કૃષ્ણાવતારમાં કેમ આગવણમાં કળશિયે જતા ?" પછી મહારાજ વાડામાં જઈને લઘુશંકા કરી આવ્યા અને પછી મહારાજ જમવા બેઠા. ત્યારે બોલ્યા જે, "શેઠ ! મારે કોગળા કરવા છે." ત્યારે શેઠે પોતાની પાઘડી માથેથી ઉતારીને

ધરી અને કહ્યું જે, "આમાં કોગળા કરો." મહારાજ કહે, "પાઘડીમાં કોગળા થાય ?" શેઠ કહે, "કૃષ્ણાવતારમાં રાધિકાજીને કેમ પિચકારીઓ મારતા ?" પછી ઘંટીના ગાળામાં મહારાજને કોગળા કરાવ્યા, અને પછી મહારાજને જમવા બેસાર્યા. તે થાળ જમી રહ્યા પછી મહારાજની પૂજા કરી. પછી સૌ તૈયાર થઈને ગામ બહાર નીસર્યા. ત્યારે મહારાજ કહે, "ધર્મકુળ ક્યાં ?" પછી સૌ બોલ્યા જે, "અમને ખબર નથી." મહારાજ કહે, "સૌને પાછા વાળો અને જેને જમાડવા હતા તે તો રહી ગયા !" પછી ધર્મકુળને રસોઈ કરાવીને જમાડ્યા. પછી મહારાજ ગઢપુર પધાર્યા. ॥૫૭૬॥

૫૭૭. ગાંફના રાજાના કારભારી ગગા વ્યાસને શેઠ દ્વારા સત્સંગ

ગાંફના રાજા દ્વારકા જતા હતા. તેમના કારભારી ગગો વ્યાસ કરીને હતા. તે ગઢાળીમાં રાત રહ્યા અને સાંજે આંબા શેઠની દુકાને સીધું લેવા ગયા. આંબા શેઠ મોદીખાનું રાખતા હતા એટલે તમામ સામાન તેમની દુકાને મળતો હતો. પછી ગગો વ્યાસ પાંચ-દસ માણસ સાથે લઈને તે શેઠની દુકાને સીધું લેવા ગયા. અને શેઠ સીધું જોખતા જાય અને 'ન્યાલકરણ...ન્યાલકરણ' એમ વારંવાર બોલતા જાય. પછી ગગો વ્યાસ બોલ્યો જે, "વાણિયા ! સીધું સમું જોખ્ય ને !" આંબા શેઠ કહે, "આ ગઢડામાં ઢીંચણ સમું કલ્યાણ છે અને મૂરખ હોય તે વાંઢેય ઘોઘોળે !" શેઠ કહે, "અહો ! મને ન્યાલ કરી નાંખ્યો અને હું તો હીંગનો તોલનારો વાણિયો છું." ગગો વ્યાસ કહે, "ન્યાલકરણ કોણ છે ?" ત્યારે શેઠ બોલ્યા જે, "ગઢડામાં સ્વામિનારાયણ ભગવાન છે, તેમણે મને ન્યાલ કરી નાંખ્યો." તે સાંભળી ગગો વ્યાસ બોલ્યો જે, "સ્વામિનારાયણ સાક્ષાત્ ભગવાન છે ?" ત્યારે શેઠ કહે, "હા, જોને મુને ન્યાલ કરી નાંખ્યો !"

પછી તેઓ યાત્રા કરી આવીને ઘેરે ગયા. અને ગાંફમાં નિત્યાનંદસ્વામી પધારેલા હતા. પછી તેમણે મહારાજનાં ઐશ્વર્ય તથા પ્રતાપની વાતો કરી. ને ગગા વ્યાસને વર્તમાન ધરાવવા લાગ્યા. ત્યારે વ્યાસજી બોલ્યા જે, "સ્વામી ! તમારે મને વર્તમાન ધરાવવાં હોય તો ધરાવો, પણ મને તો ગઢાળીના વાણિયે વર્તમાન ધરાવ્યાં છે. કેમ કે, હું તેની દુકાને અરધી કલાક બેઠો હતો. તેટલામાં તેણે સો વાર 'ન્યાલકરણ...ન્યાલકરણ' કર્યું હશે." પછી નિત્યાનંદસ્વામીએ તેમને વર્તમાન ધરાવ્યાં ને ગગા વ્યાસને સત્સંગી કર્યા. ॥૫૭૭॥

૫૭૮. વડતાલમાં મહારાજે આંબા શેઠ પાસે નિશાન પડાવ્યું

અને મહારાજ **વરતાલ** પધાર્યા હતા અને સાથે **આંબા શેઠ** પણ ગયા હતા. ત્યાં ગોમતીજીને કાંઠે મહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા. પછી ત્યાંના જોબન પગી તથા સુંદર પગી વિગેરેએ મહારાજને રાજી કરવાને માટે ચાર લોટકા(માટીનો કળશિયો; ઠીકરાનું નાનું વાસણ) જુદા જુદા રંગના કરીને એક કોઠીએ બાંધ્યા. પછી સભા આગળ ઊભા રહીને નિશાન પાડવા મંડ્યા, પણ જે તીર નાંખે તે બધાં આઘાં પાછાં થઈને ચાલ્યા જાય; પણ કોઈથી તે નિશાન પડ્યું નહીં. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "હવે અમારા નિશાન પાડનારાને બોલાવીએ." પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "ક્યાં ગયા આંબો પગી ?"

પછી આંબા શેઠ મહારાજ આગળ હાથ જોડીને ઊભા રહ્યા. મહારાજ કહે, "શેઠ ! ઓલ્યું નિશાન પાડો." પછી આંબા શેઠે મહારાજની મૂર્તિ ધારીને 'જય ન્યાલકરણ' કહીને બાણ માર્યું. તે બાણ લોટકે જઈને ચોંટ્યું અને ધડ દઈને તે લોટકો નીચે પડ્યો. પછી પગી સૌ તાકી રહ્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ વાણિયે તો અમારી લાજ લીધી !" ॥૫૭૮॥

૫૭૯. પૌત્રને ભેગો નહિ જમાડવા આંબા શેઠની અનોખી યુક્તિ

અને આંબા શેઠ જ્યારે જમવા બેસતા ત્યારે, પોતાના દીકરાને પાંચ વરસનો દીકરો હતો, તેને નિત્ય તેની મા શેઠ ભેગો જમવા બેસારતી. અને રોટલા પર ઘીનો છાંટો હોય તે છોકરો પ્રથમ ખાઈ જાય અને આંબા શેઠ નિત્ય એમ વિચાર કરે જે, 'આ ગોબરું છોકરું મારા ભેગું ખાવા બેસારે છે, માટે તેનો કાંઈક ઉપાય કરું.' પછી એક દિવસ શેઠ જમવા બેઠા અને ઊની ઊની કઢીનો વાટકો ભરીને મેલ્યો હતો. પછી શેઠને પીરસીને છોકરાની મા ઘરમાં ગઈ. ત્યારે આંબા શેઠે છોકરાનો હાથ ઝાલીને કઢીના વાટકામાં બોળ્યો. તેથી છોકરે ચીસ નાંખી. ત્યારે શેઠ બોલ્યા જે, "હં ગોરધનિયા ! હં ગોરધનિયા ! માળે.. મૂરખે ઊની ઊની કઢીમાં હાથ બોળ્યો..!"

પછી બીજે દિવસે શેઠ જમવા બેઠા, ત્યારે છોકરાની માએ કહ્યું જે, "જા, દાદા જમવા બેઠા !" ત્યારે છોકરો કહે, "ના ના, હું નહિ જાઉં !" પછી શેઠ કહે, "કાલે ઊની ઊની કઢીમાં હાથ નાંખ્યો હતો." પછી તે છોકરો જમવા બેસતો આળસી ગયો; એમ યુક્તિથી કામ કર્યું. ॥૫૭૯॥

॥ માણાવદરની લીલા તથા મયારામ ભટ્ટની વાતો - ૧૦ ॥

૫૮૦. મયારામ ભટ્ટ બીજું ઘર કરું ? તે પૂછવા લોજ ગયા

એક વખત(માણાવદર) મયારામ ભટ્ટ ઘરભંગ થયા. પછી સૌ સંબંધીઓ આગ્રહ કરવા લાગ્યા જે, ફેર તમારું ઘર(સગપણ) કરીએ. ત્યારે મયારામ ભટ્ટ બોલ્યા જે, "હું રામાનંદસ્વામીને પૂછીને પછી જવાબ દઈશ." પછી મયારામ ભટ્ટ રામાનંદસ્વામીને પૂછવા માટે લોજ ગામે ગયા. તે સમે સ્વામી સભામાં વાતું કરતા હતા અને મયારામ ભટ્ટ દંડવત કરીને પગે લાગીને સભામાં બેઠા. પછી સ્વામીએ વાત કરતાં કરતાં વાત કરી જે, "અમારો તો એવો અભિપ્રાય છે જે, ત્રણ ફેરા ફર્યા હોય અને ત્રીજે ફેરે જો હું પૂગું તો ચોથો ફેરો ફરવા દઉં નહીં !" પછી મયારામ ભટ્ટે વિચાર કર્યો જે, 'સ્વામીનો તો અભિપ્રાય આવો છે, ત્યારે તેમને હું શી રીતે પૂછું જે ઘર કરું ?' પછી બે દિવસ વાતો સાંભળીને ભટ્ટજી ઘેર ગયા ને જીવંતપર્યંત ઘર ન કર્યું. ॥૫૮૦॥

૫૮૧. મયારામ ભટ્ટે વેપાર ન કરવાનું નિયમ લીધું

એક વખત (માણાવદર) મયારામ ભટ્ટ તથા ગોવિંદરામ ભટ્ટ, એ બે ભાઈએ વિચાર કર્યો જે, 'આપણે કાંઈક વેપાર કરીએ.' પછી રાત્રીએ પોતાનું નિયમ પરવારીને વિચાર કરવા બેઠા. પહેલાં કહે, "આપણે અનાજનો વેપાર કરીએ." ત્યારે કહે, "એમાં તો હિંસા બહુ થાય." પછી કહે, "ઘી વિગેરે રસનો વેપાર કરીએ." ત્યારે કહે, "તે તો બ્રાહ્મણને નિષેધ છે." એમ દરેક જાતના વેપારનો ગુણ-દોષ જોતાં સવારે ચાર વાગ્યા અને કૂકડો બોલ્યો. ત્યારે મયારામ ભટ્ટે પૂછ્યું જે, "ગોવિંદરામ ! આ શું થયું ?" ત્યારે ગોવિંદરામ કહે, "ભાઈ, ચાર વાગ્યા." મયારામ ભટ્ટ કહે, "વેપાર કરવાની હજી તો વાતો કરીએ છીએ, ત્યાં આખી રાત પ્રભુ ભૂલ્યા, તો માલ ઘરમાં

આવીને પડશે ત્યારે તો શું થાશે ? માટે આજથી વેપાર કરે તેના બાપને માથે પસ્તાળ !(પિસ્તાલીશની સાલના દુકાળનું પાપ)" એમ નિયમ લીધું. ॥૫૮૧॥

૫૮૨. મયારામ ભટ્ટ તથા બાઈની કડલા નીમિત્તે પ્રામાણિકતા

એક વખત (માણાવદર) કોઈક હરિભક્ત બાઈ પોતાનું પહેરવાનું કડલું ઘરેણે(ગીરવે) મૂકી ગઈ હતી; પણ તેને વરસ બે વરસ થયાં, તોપણ તે બાઈ કડલું લેવા આવી નહીં. પછી ભટ્ટજીએ તે કડલાં જેવડું બીજું કડલું કરાવ્યું અને ભટ્ટના મનમાં એમ થયું જે, 'એક કડલું કહેવાય, બે કડલાં જોઈએ.' તેથી તેટલાં જ વજનનું બીજું કડલું કરાવ્યું. પછી તે બાઈ કડલું લેવા આવી. તેણે ભટ્ટજીને કહ્યું જે, "લ્યો, તમારા રૂપિયા અને લાવો મારું કડલું." પછી ભટ્ટજીએ તે બેય કડલાં લઈને બાઈને પાસે મેલ્યાં. ત્યારે બાઈ કહે, "મારું તો એક જ કડલું છે." ભટ્ટજી કહે, "ના, તારા છોકરાના સોગન ખા." બાઈ કહે કે, "મારા છોકરાના સોગન છે જે, મેં તો એક જ કડલું તમોને આપ્યું હતું. માટે મારું એક કડલું છે તે એક મને પાછું આપો." પછી તેને તેનું કડલું દીધું. તે આવા ધર્મવાળા હતા ને બાઈ પણ ધર્મવાળી હતી. તે સત્ય જ બોલી. ॥૫૮૨॥

૫૮૩. મહારાજે પ્રકરણ ફેરવ્યું, દાટે ચડાવે તે વિમુખ

એક વખત મહારાજ **માણાવદર** પધાર્યા હતા અને સાથે કાઠીઓના સ્વારો હતા. અને ભટ્ટજીએ સૌને માટે ચોખા રંધાવ્યા, પણ તે ચોખામાં કાંકરી વિશેષ હતી. તેથી મહારાજે જાણ્યું જે, 'કાઠીઓ ભટ્ટજીની મશ્કરી કરશે.' પછી મહારાજે કાઠીઓને કહ્યું જે, "આજ એક પ્રકરણ ફેરવવું છે." કાઠીઓ કહે, "બહુ સારું." પછી મહારાજ કહે, "જમતાં જમતાં દાઢે ચડાવે તે વિમુખ." પછી સૌ જમવા બેઠા અને દૂધ-ચોખા-સાકર

પીરસ્યું, પણ માંહે કાંકરી ઘણી આવે, પણ જો તેવું બોલે તો વિમુખ ગણાય. પછી સૌ ભજન કરતાં કરતાં જમી ગયા અને પછી સૌ ઉતારે ગયા. ત્યારે સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમે ભણે પ્રકરણ ઠીક ફેરવ્યો. કેમ કે, ચોખામાં કાંકરી અરધો અરધ હતી." પછી મહારાજ કહે, "તમે ભટ્ટજીની મશ્કરી કરો, તેવું જાણીને અમે પ્રકરણ ફેરવ્યું હતું." ॥૫૮૩॥

૫૮૪. ધર્મનિષ્ઠ ભટ્ટજીને સંશય થયો, મહારાજે મને અભડાવ્યો !

એક વખત મહારાજ સારુ મયારામ ભટ્ટે થાળ કર્યો હતો અને પોતાના મનમાં એક સંકલ્પ થાય જે, 'હું મહારાજને પ્રથમ જમાડીશ તો મારી બધી રસોઈ અભડાશે અને જો હું પહેલો જમીશ તો કહેશે જે, મહારાજને જમાડ્યા પહેલા જમ્યો.' પછી મહારાજ તેમનો સંકલ્પ જાણીને બોલ્યા જે, "મયારામ ભટ્ટ ! તમે લાલજીને જમાડીને જમી લ્યો." ભટ્ટજી કહે, "ઠીક મહારાજ." પછી લાલજીને જમાડીને પોતે જમ્યા. પછી સુરા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમે કહો છો જે, "ભટ્ટ બહુ સારો, ભટ્ટ બહુ સારો, પણ તમને જમાડ્યા વગર જમ્યો." ત્યારે મહારાજ કહે, "અમને જમાડીને જમ્યા છે." ભટ્ટજી કહે, "ક્યાં તમને જમાડ્યા છે ?" મહારાજ કહે, "અમે લાલજીમાં રહીને જમ્યા." પછી ભટ્ટજી કહે, "અરેરે..! મહારાજે મને અભડાવ્યો !" તે એવા પોતે સંશયવાળા હતા. ॥૫૮૪॥

૫૮૫. દીનાનાથ ભટ્ટની દીકરીનું ભૂત મયારામ ભટ્ટ દ્વારા કાઢ્યું

આમોદ ગામમાં **દીનાનાથ ભટ્ટ** કરીને બ્રાહ્મણ હતા અને તે ઘણા જ સારા સત્સંગી હતા. અને સંસ્કૃત કાવ્યમાં બહુ કુશળ હતા, પણ શ્રીજીમહારાજે શિક્ષાપત્રીમાં મયારામ ભટ્ટનું પ્રથમ નામ નાંખ્યું તેથી પોતાના મનમાં એમ થયું જે, 'હું આવો વિદ્વાન અને મારું નામ શિક્ષાપત્રીમાં નહીં ! અને મયારામ ભટ્ટ તો અભણ છે, છતાં તેમનું

નામ કેમ નાંખ્યું ?' એવામાં તેમને નિર્વિકલ્પાનંદ કરીને સાધુ મળ્યા. અને તે સાધુ સત્સંગમાંથી નીકળી ગયા હતા. પછી તેમણે ભટ્ટજીને મહારાજનો અવગુણ ઘાલ્યો. તેથી ભટ્ટજીએ મહારાજને દર્શને આવવાનું બંધ કર્યું.

પછી તેમની દીકરી જમના કરીને હતી તેને ભૂત વળગ્યું. તેને કાઢવાને માટે દીનાનાથ ભટ્ટે પુરાણમાત્ર વાંચ્યાં. તે સાંભળી ભૂત પણ તેટલાં જ પુરાણ બોલે. પછી દીનાનાથ ભટ્ટ કાયર થઈને શ્રીજીમહારાજ પાસે આવ્યા અને મહારાજને હાથ જોડીને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારે ઘેર પધારો અને મારી દીકરીને ભૂત વળગ્યું છે." મહારાજ કહે, "દેવ, બ્રાહ્મણને ભૂત કેવું ?" ભટ્ટજી કહે, "દેવ, બ્રાહ્મણ તોય પણ અનાથ !" પછી મહારાજ કહે, "મયારામ ભટ્ટને તેડી જાઓ." પછી મયારામ ભટ્ટને દીનાનાથ ભટ્ટ તો આમોદ તેડી ગયા અને મયારામ ભટ્ટ સવારમાં નાહીને મહારાજનું ધ્યાન કરવા બેઠા. તે જોઈ ભૂત તુરત નાસી ગયું અને દીનાનાથ ભટ્ટના મનમાં આશ્ચર્ય થયું જે, 'મયારામ ભટ્ટ તો બહુ જ મોટા છે !' એમ સમજીને મયારામ ભટ્ટના પગમાં પડ્યા અને પોતાને માન હતું તે ટળી ગયું અને ભટ્ટજીને હાથ જોડ્યા જે, "મારો અપરાધ માફ કરજો." ॥૫૮૫ ॥

૫૮૬. મયારામ ભટ્ટ ચોરાશીમાં બનતી રસોઈ જોવા ગયા

ગઢપુરમાં દાદા ખાચરે બ્રાહ્મણની ચોરાશી કરી હતી. પછી મયારામ ભટ્ટને શ્રીજીમહારાજે કહ્યું જે, "જાઓ, જોઈ આવો, બ્રાહ્મણ શી રીતે રસોઈ કરે છે ?" પછી મયારામ ભટ્ટ રાજગરને ચોકે જોવા ગયા. તે રાજગર ચોરણા પહેરીને રસોઈ કરતા હતા. પછી મયારામ ભટ્ટે આવીને મહારાજને કહ્યું જે, "દાદા ખાચરના ગોર તો ચોરણા પહેરીને રસોઈ કરે છે." ત્યારે મહારાજ કહે કે, "જાઓ જાઓ, કહો કે અબોટિયાં પહેરીને રસોઈ કરો." પછી મયારામ ભટ્ટે જઈને કહ્યું

કે, "મહારાજે કહ્યું છે જે, અબોટિયાં પહેરીને રસોઈ કરો." પછી સૌએ ચોરણા કાઢીને પાણકોરાની(સુતરાઉ જાડી ખાદીની) મોટી પછેડીયું પહેરી. પછી મયારામ ભટ્ટે આવીને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! દાદા ખાચરના ગોરે તો છ-છ હાથનાં કાઢીને બાર-બાર હાથનાં પહેર્યાં." ॥૫૮૬ ॥

૫૮૭. અગત્રાઈમાં માણાવદરના ગોવિંદરામના દીકરાની જનોઈ મહારાજે અપાવી

મહારાજ એક વખત **અગત્રાઈ** પધાર્યા હતા અને ગોવિંદરામભાઈના દીકરા **નારણજી**ને ઉપવીત આપવું હતું. ને તે બેઉ ભાઈ વિચાર કરતા હતા. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "મયારામ ભટ્ટ ! શું વિચારો છો ?" ત્યારે ભટ્ટજી કહે, "મહારાજ ! આ નારણજીને જનોઈ દેવી છે." મહારાજ કહે, "નારણજી તો ગોવિંદરામનો દીકરો, તે અમારો દીકરો ગણાય. માટે તેને તો અમે જનોઈ આપશું." પછી મહારાજ કહે, "જનોઈ દે ત્યારે શું કરે ?" મયારામ ભટ્ટ કહે, "મહારાજ ! તેને ફુલેકે ચડાવે ને ગામમાં ફેરવે. તેને કોઈક નાળિયેરે વધાવે ને કોઈક પૈસે વધાવે, કોઈક રૂપિયે વધાવે." મહારાજ કહે, "નાળિયેર ને પૈસે વધાવે તે નારણજીને વધાવે અને રૂપિયે વધાવે તે અમને વધાવે."

પછી સાંજે ફુલેકું ચડ્યું ત્યારે માણકી તૈયાર કરાવી, ને તે ઉપર મહારાજ બેઠા. અને ગામના હરિજનોને ખબર પડી જે, મહારાજ ફુલેકે ચડ્યા છે અને નારણજીની મા કળશિયો લઈને લુણ ઉતારવા આવ્યાં. ત્યારે મહારાજ કહે, "પહેલાં મારાં લૂણ ઉતારો(નજર ન લાગે તે માટે લોટીમાં મીઠાંના કાંકરા નાંખી વાસામાં ફેરવવું) અને પછી નારણજીનાં." પછી મહારાજ પ્રથમ પર્વતભાઈને ઘેર પધાર્યા. ત્યાં મહારાજને બસો રૂપિયે વધાવ્યા. એમ દરેક હરિજનને ઘેર મહારાજ ફુલેકે ફર્યા. એમ રૂપિયા એક હજાર કરીને પછી મહારાજ મયારામ ભટ્ટને ઘેર પધાર્યા.

પછી મહારાજે ભટ્ટજીને કહ્યું કે, "લ્યો ભટ્ટ, આ નારણજીની જનોઈના રૂપિયા." ॥૫૮૭॥

૫૮૮. મહારાજે માણાવદરમાં લાલજી પધરાવ્યા

એક વખત મહારાજ **માણાવદર** પધાર્યા હતા અને રાજાની રાણીને મહારાજનાં દર્શન કરવાં હતાં. તેઓ ઓઝલનાં માણસ, તેથી તેમણે મયારામ ભટ્ટને કહ્યું જે, "ભટ્ટજી ! અમને મહારાજનાં દર્શન કરાવો." પછી મયારામ ભટ્ટે મહારાજને વાત કરી જે, "રાણીને તમારાં દર્શન કરવાં છે." મહારાજ કહે, "તમારા ગામમાં મોચી છે તેમને અહીં બોલાવો." પછી મોચીને મહારાજ પાસે બોલાવી લાવ્યા અને કહ્યું જે, "તને જોડા શીવતાં આવડે છે ?" મોચી કહે, "મહારાજ ! મને તો ઓખાઈ જોડા આવડે છે." મહારાજ કહે, "તેવા અમે પહેર્યા નથી." પછી ઓખાઈ જોડા શીવીને મોચી લાવ્યો અને મહારાજે ભટ્ટજીને કહ્યું જે, "બાઈને કહેજો જે, ગોખમાં બેસે."

પછી મહારાજે જોડા ચોપડાવીને પહેર્યા અને દરબારને દરવાજેથી ગામને દરવાજે ચાલીને મહારાજ પધાર્યા અને ગામને દરવાજેથી દરબારને દરવાજે પધાર્યા. ત્યારે બાઈએ બારીએ બેઠાં બેઠાં મહારાજનાં દર્શન કર્યાં. એટલામાં દરબાર બહાર નીસર્યા અને મહારાજને પૂછ્યું જે, "સ્વામિનારાયણ ! શું કરો છો ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "તમે દરબાર ઘોડાવાળા, તે તમે ઘોડા પલોટો અને અમને આ ગામના મોચીએ જોડા શીવી દીધા છે, તે જોડા પલોટીએ છીએ." તે સાંભળી દરબાર બહુ રાજી થયા અને તેમને સત્સંગ થયો. અને તેમણે પોતાના ચોવીશે ગામમાં માણા માપ(એક માણું અનાજ) તથા વાઢે મણ ગોળ(શેરડી પીલે ત્યારે એક મણ ગોળ) તથા કન્યાએ કોરી(દીકરી પરણે ત્યારે એક કોરી આપવી); એવો ધર્માદો કરી આપ્યો. પછી ત્યાં મહારાજે લાલજી પધરાવ્યા. ॥૫૮૮॥

૫૮૯. માણાવદરના આલશી ઘાંચી સાથે મહારાજની મનુષ્યલીલા

મહારાજ **માણાવદર** પધાર્યા હતા ને ત્યાં રામાનંદસ્વામીનો સેવક **આલશી** કરીને ઘાંચી હતો. તેને રામાનંદસ્વામીએ ભજન શીખવેલું અને સ્વામીએ કહેલું જે, "આ ભજનનો ઉત્તર કરે તેને તું ભગવાન જાણજે." પછી શ્રીજીમહારાજ જ્યારે સભામાં વાત કરે ત્યારે આલશી બોલે જે, "તમો ડાહી ડાહી વાતું કરો, પણ હું તમને ભગવાન કહું નહીં." મહારાજ કહે, "તું મૂંડો મને ભગવાન કહીશ તો જ હું ભગવાન કહેવાઈશ ? અને તું મૂંડો ના પાડીશ તેણે કરીને હું ભગવાન મટી જાઈશ ?"

પછી એક દિવસ મહારાજે કહ્યું જે, "તું શી રીતે ભગવાન કહે ?" ત્યારે આલશી કહે કે, "મારા ભજનનો ઉત્તર કરો તો ભગવાન કહું." પછી મહારાજ કહે, "તારું ભજન બોલ્ય." પછી તે મુસલમાની ભાષાનું ભજન બોલ્યો અને મહારાજે સૌ સમજે તેવી રીતે તેનો ઉત્તર કર્યો. પછી તે મહારાજને હાથે વર્તમાન ધારીને મહારાજનો આશ્રિત થયો. પછી શ્રીજીમહારાજ સવારમાં વાવે નાહવા જતા હતા ત્યારે આલશીને ખંધોલે બેસીને જતા. અને આલશીને માથે હાથ ફેરવે પણ ચોટલી હાથમાં આવે નહીં. ત્યારે મહારાજ કહે, "ઘોડો તો ઘણો સારો મળ્યો, પણ ચોકડું ન મળે." એમ કહી મહારાજ પોતાના બે ચરણારવિંદની બે પાનીયુંના ઠેબા પડખામાં મારતા. ત્યારે આલશી કહે જે, "મહારાજ ! તમે પાટુઓ મારો છો તે વાગે છે, પણ શું કરું હવે તો તમે મારા ભગવાન થયા અને જો મોરના જેવું હોય તો પડતા મેલું." પછી મહારાજ સ્નાન કરીને શુદ્ધ વસ્ત્ર પહેરીને ગામમાં પધારતા ત્યારે ચાલીને પધારતા. ॥૫૮૯॥

।। અગત્રાઈની લીલા તથા પર્વતભાઈની વાતો - ૧૦ ।।

૫૯૦. પર્વતભાઈએ ઘરનું તમામ અનાજ લોજ સદાવ્રતમાં આપ્યું

એક વખત **પર્વતભાઈ** ગામ **લોજ**માં મહારાજનાં દર્શને ગયા હતા અને ત્યાં અનાજનું સદાવ્રત અપાતું હતું. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "પર્વતભાઈ ! સદાવ્રતમાં દાણાની તંગાશ પડે છે." પછી પોતે ઘેર આવ્યા ને જેટલું ઘરમાં અનાજ હતું તે બધું ગાડામાં ભરીને દસ ગાડાં જોડાવીને પોતે લોજ લઈ ગયા. પછી તમામ અનાજ ત્યાં લોજના સદાવ્રતમાં નાંખ્યું. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "પર્વતભાઈ ! છોકરાં સારુ કાંઈ રાખ્યું કે બધું અનાજ અહીં લાવ્યા ?" પર્વતભાઈ કહે, "મહારાજ ! કણબીનાં છોકરાં અને કૂકડાનાં છોકરાં ભૂખે ન મરે ! એ તો ઉકરડા ઉથામીને પણ પેટ ભરે !" પછી તે ઘેર આવ્યા અને જોયું તો દશે કોઠીઓ અનાજની ભરેલી હતી. એમ શ્રીજીમહારાજે કોઠીઓમાં દાણા વધાર્યા. ।।૫૯૦।।

૫૯૧. પર્વતભાઈની માનસી પૂજામાં દહીં પ્રત્યક્ષ ઢોળાયું

પર્વતભાઈ અને તેના ભાઈ એ બન્ને ખેતર ખેતી કરવા ગયા હતા અને બપોરે માનસી પૂજા કરવાનો વખત થયો. ત્યારે પર્વતભાઈ સાંતી હાંકતાં હાંકતાં માનસી પૂજા કરતા હતા. તેમાં તમામ ચીજ મહારાજને જમાડી. પછી ભાતમાં દહીં પીરસતા હતા એટલે સાંતીના બળદ ધીમે ધીમે ચાલતા હતા. તે જોઈ પાછળથી સાંતીવાળે પરોણાનો ઘોદો માર્યો જે, "પર્વતભાઈ ! શું ડોલાં ખાઓ છો ?" તે ભેળે હાથમાંથી દહીંની દોણી પડી ગઈ, તે હળ બધું દહીં દહીં થઈ રહ્યું. તે જોઈ તેમના ભાઈ દોડીને આવ્યા અને કહ્યું જે, "આ શું થયું ? આ દહીં કેવું ?" પર્વતભાઈ કહે કે, "ભલા માણસ, હું મહારાજની માનસી પૂજા કરીને તેમને દહીં જમાડતો હતો. તે વખતે તેં પરોણાનો ઘોદો માર્યો, એટલે હાથમાંથી દહીંની દોણી પડી ગઈ." પછી તેમણે કહ્યું જે, "જ્યારે

માનસી પૂજાનો વખત થાય ત્યારે એક સ્થાનકે બેસીને માનસી પૂજા કરવી." એમ હાથ જોડીને પગે લાગીને કહ્યું જે, "મારો અપરાધ માફ કરજો." ॥૫૯૧॥

૫૯૨. પર્વતભાઈને ચોવીશ અવતારનાં દર્શન થયાં

એક વખત પર્વતભાઈ સાંતી હાંકતા હતા અને પોતાના મનમાં એમ થયું જે, 'શાસ્ત્રમાં નૃસિંહાવતાર કહ્યો છે તે કેવો હશે ?' તેવો સંકલ્પ તેમના મનમાં થયો. ત્યારે મહારાજે વિચાર કર્યો જે, 'નૃસિંહાવતાર જોવાનો સંકલ્પ કર્યો, માટે તે દેખાડવો પડશે. અને બીજા અવતારનો સંકલ્પ કરશે તો તે પણ દેખાડવો પડશે, માટે ચોવીશે અવતાર દેખાડું.' પછી પર્વતભાઈ સાંતી હાંકતા હતા તેમની આગળ ચોવીશે અવતાર ચાલ્યા જાય. તે જોઈ પર્વતભાઈના મનમાં આશ્ચર્ય થયું અને વિચાર્યું જે, 'આ ચોવીશે અવતારના કારણ કોણ હશે ?' પછી તે ચોવીશે અવતાર મહારાજનાં સ્વરૂપમાં લીન થયા. પછી પર્વતભાઈના મનમાં એમ થયું જે, 'શ્રીજીમહારાજ સર્વ અવતારના અવતારી અને સર્વ અવતારના કારણ છે.' એવો પોતાના મનમાં દૃઢ નિશ્ચય થયો. ॥૫૯૨॥

૫૯૩. પર્વતભાઈના સમર્પણભાવથી કાઠીઓની શંકા ટાળી

અને શ્રીજીમહારાજ વખતો વખત પર્વતભાઈનાં વખાણ કરે જે, "બધા સત્સંગી છે પણ પર્વતભાઈના જેવો કોઈ પ્રેમી હરિભક્ત નથી." પછી કાઠીઓના મનમાં એમ થયું જે, 'આપણે તેને જોવા જે, એ કેવાક પ્રેમી હરિભક્ત છે !" પછી મહારાજ એક વખત અગત્રાઈ પધાર્યા. તે વખતે સાથે કાઠીના સ્વાર હતા. પછી પર્વતભાઈએ મહારાજને ઢોલિયો ઢાળી દઈને તે ઉપર ગાદલું તથા તકિયો પાથરી દીધાં. તે ઉપર મહારાજ વિરાજમાન થયા અને સૌ કાઠીઓનાં ઘોડાં વાડામાં બંધાવ્યાં અને પર્વતભાઈ મહારાજનાં ઢોલિયા પાસે બેઠા. પછી મહારાજ કહે, "પર્વતભાઈ ! અમારી સાથે કાઠીઓ છે તેમનાં ઘોડાંને ખડ તથા ચંદીને

માટે જોગવાઈ કરો અને તેમની રસોઈને માટે પણ તૈયારી કરો."

ત્યારે પર્વતભાઈ કહે, "મહારાજ ! ઘરનો ધણી આવે ત્યારે સાથીને શું ?" એમ કહીને બોલ્યા જે, "જુઓ મહારાજ, આ બે ડબા ઘીના ભર્યા છે. આ કોઠીઓ ગોળની ભરી છે. ઘઉંના લોટના ગોળા ભર્યા છે. તે તમે ગમે તેવી રીતે રસોઈ કરાવો અને વાડામાં ખડના કુંદવાં છે તે લઈને ઘોડાને ખડ નંખાવો; અને કોઠારિયામાં બાજરાની કોઠીઓ ભરી છે તેમાંથી ઘોડાને પાવરા અપાવો." કાઠી એકબીજા વાત કરવા લાગ્યા જે, "જુઓ ને, કેવા ઢોંગ કરે છે જે, 'હું તો સાથી છું' એમ કહે છે, પણ આપણ ખરા હોઈએ તો તેને ખીજવીએ !" પછી કાઠીએ ઘરમાં જઈએ બાજરાની કોઠીનાં સાણાં કાઢી નાંખ્યાં અને પાવરા ભરી ભરીને ઘોડાને ચડાવ્યા. અને વાડામાં કુંદવાં ફરતાં ઘોડાને છૂટાં મૂકી દીધાં.

પછી મહારાજ ઘરમાં પધાર્યા, તે બાજરાના ઢગલા જોઈને બોલ્યા જે, "સુરા ખાચર, આ શું કર્યું ?" સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! ઘોડાંને પાવરા ચડાવ્યા છે." મહારાજ કહે, "તમારે ઘેરે તમે આમ ચડાવો છો ? આ બાજરો પાછો કોઠીમાં નાંખી દ્યો !" એમ કહીને બાજરો પાછો કોઠીમાં નંખાવ્યો. પછી મહારાજ વાડામાં પધાર્યા, તે ખડના કુંદવાં ફરતાં ઘોડાં જોઈને મહારાજ બોલ્યા જે, "સુરા ખાચર, આ શું કર્યું ?" સુરા ખાચર કહે, "મહારાજ ! ઘોડાં ખડ ખાય છે." મહારાજ કહે, "ઘોડાને ખીલે બાંધી દ્યો અને ખડ પાછું ખડકી દ્યો."

પછી પર્વતભાઈએ કંસારની રસોઈ કરાવી અને પ્રથમ મહારાજને થાળ જમાડ્યા. પછી કાઠીઓની પંક્તિ ફળીમાં કરી અને કંસાર પીરસીને મહારાજ ધારે ઘી પીરસતા હતા. તે તાંબડીની ધાર મહારાજ ખેંચે નહીં અને અર્ધું પીરસે અને અર્ધું ઢોળે. પછી પર્વતભાઈ તાળિયો પાડીને નાચવા લાગ્યા જે, "અહોહો...અહોહો ! મારે વાલે આવી

લીલા ક્યારેય કરી નહોતી !" ત્યારે કાઠી બોલ્યા જે, "વાય પર્વત વાય ! પર્વત તો પર્વત ! બીજા ચલાયમાન થાય પણ આ પર્વત ચલાયમાન થાય નહીં ! અને મહારાજ વખાણ કરતા હતા તેવા જ આ પર્વતભાઈ છે !" ॥૫૯૩॥

૫૯૪. દીકરો માંદો હતો છતાં પર્વતભાઈ મહારાજનાં દર્શને ગયા

એક વખત પર્વતભાઈનો દીકરો માંદો હતો અને પોતે ગઢપુર દર્શને આવ્યા. પછી મહારાજે ઠબકો દઈને કહ્યું જે, "છોકરાને માંદો ઘેર મૂકીને આંહીં દર્શને કેમ આવ્યા ?" પર્વતભાઈ કહે, "મહારાજ ! ખાટલાનો પાયો ભાંગ્યો હોય તો ગીરમાં લાકડાં લેવા જવું પડે અને સુતારની ગરજ પડે; અને આ તો છાણમાં કીડા ઘણાય પડે છે, તે મરે તોય શું અને જીવે તોય શું ?" પછી છોકરો સાજો થયો અને મહારાજની રજા લઈને પોતે ગઢપુરથી ઘેર ગયા. ॥૫૯૪॥

૫૯૫. પર્વતભાઈએ અન્ન-જળ વિના સાત દિવસ મૂર્તિનું સુખ લીધું

એક વખત પર્વતભાઈ પોતાનાં ઘરનાં માણસ સહિત ગઢપુર શ્રીજીમહારાજને દર્શને આવ્યા હતા અને સાથે મયારામ ભટ્ટ પણ હતા. પછી સાત દિવસ સુધી જમ્યા વિના મહારાજની મૂર્તિ સામું જોઈને બેસી રહ્યા, પણ અન્ન કે જળ કાંઈ લીધું નહીં. પછી મહારાજે મયારામ ભટ્ટને કહેવરાવ્યું કે, "પર્વતભાઈનાં ઘરનાંને પૂછો જે, પર્વતભાઈ રોટલા ક્યાં જમે છે ?" ત્યારે તેમનાં ઘરનાં માણસે કહ્યું જે, "સાત દિવસ થયા અહીંયાં આવ્યા નથી. તે મહારાજની પ્રસાદી જમતા હશે." મહારાજ કહે, "આંહીં તો જમતા નથી."

પછી સૌ સાંભળે તેમ શ્રીજીમહારાજે પૂછ્યું જે, "પર્વતભાઈ ! રોટલા ક્યાં જમો છો ?" પર્વતભાઈ કહે, "મહારાજ ! આ મૂર્તિ મૂકીને રોટલો શું ભાવે ? હું તો તમારા દર્શનથી જ તૃપ્ત થયો છું."

જેમ પરીક્ષિત રાજાએ સાત દિવસ સુધી અન્ન-જળનો ત્યાગ કર્યો હતો, તેમ પર્વતભાઈ સાત દિવસ સુધી અન્ન-જળનો ત્યાગ કરીને મહારાજની મૂર્તિમાં જ સર્વે રસ સમજતા હતા. ॥૫૯૫ ॥

૫૯૬. પર્વતભાઈને મહારાજ કહે, અનંત બ્રહ્માંડ મારે આધારે છે તેથી બહાર હોય તે આપો

એક વખત મહારાજ વરતાલ પધારતા હતા અને ભાલમાં બોરુ ગામ છે ત્યાં સવારમાં સ્નાન કરીને તળાવને કાંઠે દેરી છે તેમાં ઉગમણે મુખે બેસીને શ્રીજીમહારાજ નિત્યવિધિ કરતા હતા. અને અહીંયાંથી પર્વતભાઈ તથા મયારામ ભટ્ટ વિગેરે દોઢસો માણસનો સંઘ લઈને મહારાજ ભેળા બોરુને તળાવે ગયા. પછી મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા અને હાથ જોડીને પર્વતભાઈ બોલ્યા જે, “હે મહારાજ ! તમે કહો તે હું તમને આપું.” મહારાજ કહે, “પર્વતભાઈ ! અનેક કોટી બ્રહ્માંડ છે તે મારે આધારે છે અને તે સર્વ બ્રહ્માંડમાં મારું કર્યું જ થાય છે. તે બહાર કાંઈ તમારું હોય તે અમોને આપો.” ત્યારે પર્વતભાઈ વિચારમાં પડ્યા.

પછી મહારાજને બે હાથ જોડીને કહ્યું જે, “મહારાજ ! આપ જેમ કહો તેમ કરું.” મહારાજ કહે કે, “પર્વતભાઈ ! અમારાં આ પાંચ વર્તમાન રાખે તેનાં અમારે કલ્યાણ કરવાં છે.” પર્વતભાઈ કહે, “એ પાંચ વર્તમાન અમે સૌ પાળતા હોત તો તમે શું પળાવત ?” મહારાજ કહે, “તો હું તેની છૂટી મેલત જે એ વર્તમાન ન પાળે તેનું કલ્યાણ.” ॥૫૯૬॥

૫૯૭. પરશુરામે લોહીના કુંડમાં નવરાવી વિશ્વાસીનું કલ્યાણ કર્યું

પછી તે ઉપર મહારાજે વાત કરી જે, “આગળ પરશુરામ થઈ ગયા. તેમણે એકવીશવાર નક્ષત્રી પૃથ્વી કરી અને ક્ષત્રીના લોહીના કુંડ કર્યા. અને પછી પરશુરામે કહ્યું જે, ‘આ કુંડમાં નહાય તેનું કલ્યાણ.’ પછી જેને વિશ્વાસ આવ્યો તે નાહ્યા અને તેનું કલ્યાણ કર્યું.” પછી

મહારાજ કહે, “આ તો સૌ વર્તમાન નથી પાળતા, માટે મારે પળાવવું છે.” પછી પર્વતભાઈ મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. ॥૫૯૭॥

૫૯૮. મહારાજે ભીમભાઈની વિનંતીથી સ્વરૂપાનંદસ્વામી દ્વારા નરકકુંડ ખાલી કરાવ્યા

અગત્રાઈમાં શ્રીજીમહારાજ પર્વતભાઈને ઘેર વિરાજમાન હતા. તે વખતે **ભીમભાઈ** મહારાજ પાસે આવીને બેઠા અને મહારાજને કહ્યું જે, “મહારાજ ! બાદશાહ જ્યારે ગાદીએ બેસે ત્યારે જન્મકેદી માત્રને છોડી મૂકે. તેમ તમે પુરુષોત્તમ સર્વ અવતારના અવતારી આ પૃથ્વી ઉપર પધાર્યા અને અનંતકોટી કલ્પથી જીવ નર્કના કુંડમાં પડ્યા છે; માટે તે જીવને છોડાવો તો ઠીક.” પછી મહારાજે સ્વરૂપાનંદસ્વામીને બોલાવ્યાં અને કહ્યું જે, “તમે જમપુરીમાં જાઓ અને ત્યાં જઈને સ્વામિનારાયણનું નામ લઈને શંખ વગાડજો, એટલે સર્વે જીવ ચતુર્ભૂજ થઈને દેવલોકમાં જાશે.” પછી સ્વરૂપાનંદસ્વામી તે સંયમિની પુરીમાં જઈ ત્યાં સ્વામિનારાયણનું નામ લઈને શંખ વગાડ્યો, એટલે નર્કના કુંડમાં જેટલા જીવ હતા તે બધા ચતુર્ભૂજ થઈને વિમાનમાં બેસીને દેવલોકમાં ગયા. તે ઉપર મુક્તાનંદસ્વામીએ કીર્તન કર્યું જે,

સર્વે નરકના કુંડ ખાલી કર્યા, ભૂખ્યા જમગણ રે કર ઘસી પસ્તાય.
નારાયણ પ્રબળ પ્રતાપ છે... ॥૫૯૮॥

૫૯૯. મહારાજે ભીમભાઈને કહ્યું, કકાનું કલ્યાણ કરવું છે

મહારાજ **અગત્રાઈ**માં પર્વતભાઈને ઘેર વિરાજમાન હતા. ત્યાં **ભીમભાઈ** આવીને નિશ્વાસ નાંખીને મહારાજ પાસે બેઠા. પછી મહારાજ કહે, “કેમ ભીમભાઈ ?” ત્યારે ભીમભાઈ બોલ્યા જે, “મહારાજ ! અમે કણબી કોણ લેખામાં ?” ત્યારે મહારાજ કહે, “ભીમભાઈ ! આ ફેરે તો કકાનું જ કલ્યાણ કરવું છે.” તે કણબી, કાઠી, કાછિયા, કોળી વગેરે સર્વેનું શ્રીજીમહારાજે કલ્યાણ કર્યું. ॥૫૯૯॥

॥ ચાંદગઢના રણછોડજી મહારાજની વાત - ૨ ॥

૬૦૦. રણછોડજી મહારાજે ઘેર આવેલા ચોરને આશ્વાસન આપ્યું

એક વખત ચોમાસાની રાત્રી હતી અને પોતે(ચાંદગઢમાં રણછોડજી મહારાજ) રાતના બાર વાગ્યે ખાટલા ઉપર બેસીને માળા ફેરવતા હતા અને થોડો થોડો વરસાદ પણ વરસતો હતો. તે વખતે ચોર તેમના ઘરની વંડી ઊતરીને નીચે ઊતરવા ગયો. તે ગારાના લીધે લપટીને ભોંયે પડ્યો. તે ધબાકો સાંભળીને રણછોડજી મહારાજ “સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ” કરતાં તેની પાસે ગયા અને ચોરને કહ્યું જે, “આવી અંધારી રાત છે અને તમે એકલા આવ્યા ? અને તમે પડ્યા તે તમને વાગ્યું હશે ને ? અને મને કહ્યું હોત તો હું ખડકી ઉઘાડત ને ! આટલી બધી મહેનત કરવી પડી તે ! અને સવારે હું લોટ માંગી આવીશ. તેનો રોટલો કરીને આપણે બે જણ જમશું; માટે જમ્યા વગર જાઓ તો મારા સોગન છે.” પછી ચોરના મનમાં એમ થયું જે, ‘આખી રાત ડોઈ(બગાડી-વિતાવી) તોપણ કાંઈ વળ્યું નહીં.’ એમ વિચારીને ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો. ॥૬૦૦॥

૬૦૧. રણછોડજી મહારાજના અપરાધથી તેના વેવાઈની બન્ને આંખો બહાર નીકળી ગઈ

એક વખત પોતે **પરગામ** પોતાના વેવાઈને ઘેર ગયા હતા. પછી સવારે નાહીને પોતાની આગળ મૂર્તિનું ઘરું(મૂર્તિ રાખવાનું બોક્સ) મેલીને માનસી પૂજા કરવા બેઠા. તે વખતે તે વેવાઈએ મશ્કરી કરી અને પૂજાનું ઘરું સંતાડી દીધું અને તેના ઠેકાણે એક જૂનું ખાસડું લઈને મૂક્યું. પછી **રણછોડજી મહારાજે** માનસી પૂજા કરીને આંખો ઉઘાડી. અને પોતાની આગળ જૂનું ખાસડું જોઈને બોલ્યા જે, “કોની આંખ્યું ફૂટી જે, મારા ઈષ્ટદેવ ઉપાડી ગયો અને જૂનું ખાસડું મેલ્યું ?” પછી જે

ધણી ઘરું લઈ ગયો હતો તેની બન્ને આંખ્યો બહાર નીકળી પડી. પછી તે બૂમ પાડતો પાડતો રણછોડજી મહારાજ પાસે આવીને પગે લાગ્યો; પણ આંખ્યો બહાર નીસરી પડ્યા પછી શો ઉપાય ? એમ ભગવદીનો અપરાધ કર્યાથી તત્કાળ પાપ લાગે છે. ॥૬૦૧॥

॥ માંગરોળની લીલા તથા આણંદજી સુતારની વાતો - ૧૦ ॥

૬૦૨. આણંદજી સંઘેડિયાને મહારાજની વાતું સાંભળવાનો ખપ

એક વખત શ્રીજીમહારાજ **માંગરોળ** પધાર્યા હતા અને સૌ સત્સંગી મહારાજની વાતો સાંભળવાને આવતા અને **આણંદજીભાઈ** પણ રાત બધી મહારાજની વાતો સાંભળતા અને દિવસ બધો ઘેર જઈ સૂઈ રહેતા. પછી એક દિવસ શ્રીજીમહારાજ આણંદજીભાઈને ઘેર પધાર્યા અને તેમની ઘરવાળીનું નામ લઈને મહારાજે કહ્યું જે, "રાજુબાઈ ! આણંદજીભાઈ ક્યાં છે ?" રાજુબાઈ કહે, "મહારાજ ! રાત બધી તમારી વાતો સાંભળે છે અને દિવસ બધો સૂઈ રહે છે."

તે સાંભળી મહારાજ તરત પોતાને ઉતારે પધાર્યા અને રાત પડી એટલે આણંદજીભાઈ મહારાજની સન્મુખ આવીને બેઠા. ત્યારે મહારાજ કહે, "ઉપાડ તારું આસન !" આણંદજીભાઈ કહે, "કેમ મહારાજ ?" મહારાજ કહે કે, "રાત બધી વાતો સાંભળવી અને દિવસ બધો સૂઈ રહે એટલે તારાં છોકરાં ભૂખે મરે ને ?" ત્યારે આણંદજીભાઈ કહે, "મહારાજ, તમે કહો તેમ કરું." મહારાજ કહે, "રાત બધી વાતો સાંભળ અને દિવસ બધો કામ કર તો બેસ." ત્યારે આણંદજીભાઈ કહે, "બહુ સારું મહારાજ ! હવે દિવસ બધો કામ કરીશ." પછી આખો દિવસ કામ કર્યું.

એટલે રાત્રે તેમને ડોલાં આવવા માંડ્યાં. ત્યારે મહારાજ કહે કે, "આણંદજી ! ડોલાં આવે છે ?" ત્યારે આણંદજીભાઈ કહે, "મહારાજ, કહો તેમ કરું." મહારાજ કહે, "ઊભા થાઓ અને ખપેડે ચોટલી બાંધો." પછી ઊભા ઊભા માળા ફેરવતા હતા, તોપણ ડોલાં આવવા મંડ્યાં. પછી મહારાજ કહે કે, "પાણીના ઘડા ટાઢા ભરેલા હોય તે માથે રેડો." પછી ટાઢા પાણીના ઘડા માથા ઉપર રેડ્યા. ॥૬૦૨॥

૬૦૩. આણંદજીના ખપની તીવ્રતાથી કૂતરાનો જન્મ ટળ્યો

એક વખત મહારાજ કહે કે, "આણંદજી ! તારી ઘરવાળીનો ત્યાગ કર કાં અમારો ત્યાગ કર !" આણંદજીભાઈ કહે કે, "મહારાજ ! ઘરવાળીનો ત્યાગ કરું તો રોટલા કોણ કરી દે ? અને તમારો ત્યાગ કરું તો કલ્યાણ ન થાય !" ત્યારે મહારાજે સૌ હરિભક્તોને કહ્યું જે, "આણંદજી જ્યારે આવે ત્યારે 'હાડે કૂતરી..હાડે કૂતરી..!' એમ સૌ કહેજો." પછી મહારાજ ત્યાંથી બીજે ગામ પધાર્યા અને આણંદજીભાઈ જ્યારે મંદિરમાં જાય ત્યારે સૌ હરિજન તેમને હાડે કૂતરી...હાડે કૂતરી કરે. અને આણંદજીભાઈ ખડકીએ ઊભા રહીને આરતી-ધૂન કરે અને સૌ હરિજનના જોડા પોતાનાં લૂગડાં વતે સાફ કરે. એમ કરતાં કરતાં છ મહિના થયા.

પછી મહારાજ ત્યાં પધાર્યા તે વખતે આણંદજીભાઈ મહારાજને દર્શને આવ્યા. ત્યારે સૌ હરિજન "હાડે કૂતરી...હાડે કૂતરી" કરવા લાગ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે, "આ શું છે ? આમ કોને કરો છો ?" હરિજન કહે, "મહારાજ ! આણંદજીભાઈને." પછી મહારાજ કહે કે, "આણંદજી ! તારે કૂતરાનો જન્મ આવે તેમ હતો તે હવે ટળ્યો." ॥૬૦૩॥

૬૦૪. આણંદજીભાઈની ઘરવાળીને જમદૂત દેખાડીને સત્સંગી કરી

એક દિવસ શ્રીજીમહારાજ આણંદજીભાઈને ઘેર પધાર્યા અને આણંદજીભાઈની ઘરવાળી કુસંગી હતી. તેને મહારાજે સમાધિ કરાવીને

જમપુરીમાં મોકલી. ત્યાં જમદૂતોએ મારીમારીને અધમૂઈ કરી દીધી. પછી જમદૂતે કહ્યું જે, "સ્વામિનારાયણનો આશ્રય કરજે, નહીં તો મારીમારીને જીવ કાઢી નાંખશું !" પછી તે બાઈ સમાધિમાંથી બહાર આવી, ને મહારાજનાં પગમાં પડી. અને પછી વર્તમાન ધાર્યાં અને સત્સંગી થઈ. અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મને તો જમદૂતે મારીમારીને અધમૂઈ કરી દીધી હતી." ॥૬૦૪॥

૬૦૫. મુંબઈ જતા આણંદજીને માંગરોળમાં રાખી આજીવિકા આપી

એક વખત મહારાજ **માંગરોળ**માં હતા અને **આણંદજીભાઈ** મુંબઈ જવાને માટે તૈયાર થયા અને પછી મહારાજને દર્શને આવ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે કે, "આણંદજી, ક્યાં જાવું છે ?" આણંદજીભાઈ કહે, "મહારાજ ! મુંબઈ જવું છે." મહારાજ કહે, "આજ અમે નાહીને ચાલ્યા આવતા હતા. તે અમને એક પુરુષ શ્વેત વસ્ત્ર પહેરીને સામો મળ્યો. તેણે ખરા ઉપાડ(ઉંચી એડીના) જોડા પહેર્યા હતા. પછી અમે તેને પૂછ્યું જે, 'તું કોણ છો ?' ત્યારે તે કહે, 'હું આણંદજી સંઘાડિયાનું પ્રારબ્ધ છું.' ત્યારે અમે કહ્યું જે, તું ક્યાં જાય છે ? ત્યારે તે કહે, 'હું મુંબઈ જાઉં છું.' પછી અમે તેને પૂછ્યું જે, 'શા સારુ જવું છે ?' ત્યારે તે કહે, 'આણંદજી સુતાર મુંબઈ જાય છે તેને માટે આગળથી કોદરા તૈયાર કરવા માટે જાઉં છું. કેમ કે, મુંબઈમાં કોદરા મળે નહીં." ત્યારે આણંદજીભાઈ કહે, "મહારાજ ! તમો કહો તેમ કરું." પછી મહારાજ કહે, "આંહીં રહો અને આંહીં તમારો નિર્વાહ ચાલશે." પછી મહારાજને કહેવે કરીને પોતે માંગરોળમાં રહ્યા. ॥૬૦૫॥

૬૦૬. નવાબને હિંડોળો અર્પણ કરાવી આણંદજીભાઈને સુખી કર્યા

એક દિવસે મહારાજે આણંદજીભાઈને કહ્યું જે, "તમને કાંઈ કારીગરી આવડે છે ?" ત્યારે કહે, "હા, આવડે છે." મહારાજ કહે કે, "એક સારી ખાટ બનાવીને અહીંના નવાબને ભેટ આપો." પછી

તેણે એક સારી હિંડોળાખાટ કરી. તેમાં એવી કારીગરી કરી કે તેને કળ ચડાવે એટલે એની મેળાએ ચાલ્યા કરે. પછી તે ખાટ લઈ નવાબને ભેટ કરવા ગયા. નવાબ તે ખાટ જોઈને બહુ જ ખુશી થયા અને કહ્યું જે, "આવા કારીગર મારા ગામમાં રહે છે ! માટે તે જે માંગે તે તેને આપો !" અને આણંદજીભાઈને મહારાજે કહેલું કે, "નવાબ ઈનામ આપવાનું કહે તો જમીન માંગજો, પણ પૈસા આપે તે લેશો નહીં."

પછી નવાબ કહે, "આની શી કિંમત ?" ત્યારે આણંદજીભાઈ કહે, "સાહેબ ! તમો રાજી થાઓ તે મારે જોઈએ." પછી આણંદજીભાઈએ નવાબને કહ્યું જે, "મારે રહેવાનો આશરો નથી તો થોડીક જમીન આપો, તો મકાન ચણાવી તેમાં રહીને મારો નિર્વાહ કરું." પછી નવાબે તેના માણસને કહ્યું જે, "આણંદજી સુતાર કહે તે ઠેકાણે તેને સો સો હાથ ઓરસચોરસ જગ્યા ભરી આપજો." અને શ્રીજીમહારાજે આણંદજીભાઈને કહી રાખેલું જે, "આ ઠેકાણે જગ્યા માંગજો." પછી આણંદજીભાઈએ કહ્યું જે, "આ પડતર જગ્યા છે ત્યાં મને આપો." પછી તે ઠેકાણે તેને જગ્યા ભરી આપી અને પછી તેની ફરતી વાડ્ય કરીને કબજો કરી લીધો. ॥૬૦૬॥

૬૦૭. આણંદજીભાઈએ આજ્ઞાનુસાર કર્યું તેથી મહાસુખી થયા

પછી તેમણે મહારાજ પાસે જઈને વાત કરી જે, "મહારાજ ! તમારા કહેવા પ્રમાણે તે ઠેકાણે મેં જગ્યા માંગી લીધી છે." પછી મહારાજ કહે, "ત્યાં રાતેરાતે પાયો ખોદો." પછી મહારાજનાં કહેવા પ્રમાણે રાતેરાતે પાયો ખોદવા માંડ્યો. તેમાંથી એક મોટું દ્રવ્યનું ચરુડું(પહોળા મોઢાનું દેગડું) નીકળ્યું. તે જોઈને મહારાજને તે વાત કરી. ત્યારે મહારાજ કહે, "તમારા ઘરમાં જૂનો લોટો કે તાંબડી છે ? જો હોય તો તે ભરીને તે દ્રવ્યની ભેટ કરી આવો." પછી જૂની એક તાંબડી હતી તેમાં પાંચસેં રૂપિયા ભરીને નવાબને ભેટ આપવા ગયા.

ત્યારે નવાબ કહે, “આણંદજી, આ શું લાવ્યો ?” આણંદજીભાઈ કહે, “સાહેબ ! તમોએ મને જમીન આપી, તેમાંથી આટલું દ્રવ્ય નીકળ્યું છે. તે તમારું કહેવાય, માટે તમને આપવા સારુ લાવ્યો છું.” નવાબ કહે, “હું નહિ લઉં, તે પાછું લઈ જા. તારી જગ્યામાંથી નીકળ્યું તે તારું ગણાય.” તેથી તે પાછું લાવી મહારાજ પાસે આવ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે, “તેની એક સોનાની ઊતરી ઘડાવીને નવાબના દીકરાની ડોકમાં નાંખી આવ્ય !” પછી તેમાંથી ઊતરી ઘડાવીને નવાબના દીકરાની ડોકમાં પહેરાવી આવ્યા. પછી નવાબની ઘરવાળી કહે, “તમે કોણ છો ?” ત્યારે આણંદજી સુતાર કહે, “બહેન, હું સુતાર છું અને ગરીબ છું.” બાઈ કહે, “તારે શું કાંઈ કામ છે ?” આણંદજીભાઈ કહે, “બહેન, મને નવાબ સરકારે જમીન આપી છે તેનો લેખ હજી કરી આપ્યો નથી. તો લેખ કરાવી આપો તો ઠીક.”

પછી બાઈ કહે, “આજ બાર વાગ્યે તું અહીંયાં આવજે.” પછી નવાબ આવ્યા ત્યારે છોકરાની ડોકમાં ઊતરી ભાળીને બોલ્યા જે, “આ ક્યાંથી ? કોણ પહેરાવી ગયું ?” બાઈ કહે, “આણંદજી સુતાર છે તે મારો ભાઈ છે, તે પહેરાવી ગયો. અને તમોએ તેને જમીન આપી છે તેનો લેખ હજુ સુધી કરી આપ્યો નથી, તો તરત લેખ કરી આપો.” પછી તે મુજબ આણંદજીભાઈને માણસ મોકલી તેડાવ્યા અને નવાબે તેને તે જગ્યાનો લેખ કરી આપ્યો. અને તેમાં લખ્યું જે, “આકાશથી પાતાળ સુધી તેમાં જે હીરા, માણેક કે દ્રવ્ય નીકળે તે તારું.” એવો લેખ લખી આપીને તે ઉપર મહોરછાપ મારી આપી.

તે લેખ લઈને મહારાજ પાસે ગયા અને તે લેખ મહારાજને વંચાવ્યો. પછી મહારાજ કહે, “હવે ખોદવા માંડો.” પછી ખોદતાં ખોદતાં તેમાંથી ઘણુંક દ્રવ્ય નીકળ્યું. પછી મોટી ત્રણ માળની હવેલી ચણાવી અને ગામમાં મોટા શ્રીમંત ગણાવા લાગ્યા. અને જ્યાં પંચ ભેળું

થાય ત્યાં આણંદજીભાઈને પ્રથમ બોલાવી જાય. એમ શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞા માની, તો સર્વ પ્રકારે સુખિયા થયા. પ્રથમ તે જગ્યા અસલ રજવાડાની હતી. એમ ભક્તની રક્ષા કરી. ॥૬૦૭॥

૬૦૮. કુસંગીબાઈ પોતાના દીકરાને મહારાજ સામું જોવા દેતી નહિ

શ્રીજીમહારાજ **માંગરોળ**માં હતા અને ગોરધનભાઈની હવેલીના ગોખમાં જમવા બેસતા. અને સામે એક કુસંગીની હવેલી હતી તેના ગોખમાં એક બાઈ સામી બેસતી. તે ડોશી છોકરાને બોલાવીને એમ કહેતી જે, "જો સહજાનંદ બેઠો...જોઈજા હેઠું !" એમ કહીને છોકરાને નીચું જોવરાવતી, પણ મહારાજ સામું જોવા દેતી નહીં. ॥૬૦૮॥

૬૦૯. ભગવાન વિનાનું બીજું જે કાંઈ કરે,તે બધા કબા ગાંડા છે

માંગરોળમાં **કબો** કરીને એક વાણિયો હતો. તે ગાંડો થઈ ગયો હતો. પછી છાણ ભેળું કરીને ચોક વચ્ચે બેસતો અને પોતાના હાથમાં વાંસનાં છાબડાં ને ત્રાજવા રાખતો. અને પથ્થરનાં કાટલાં રાખતો અને તાણીને સાદ પાડતો જે, "લ્યો કોઈ કસ્તુરી ! લ્યો કોઈ કેસર !" એમ છાબડામાં છાણ નાંખીને રાડ્યો પાડતો.

એક વખત મહારાજ ત્યાંથી નીકળ્યા અને કબાને જોઈને બોલ્યા જે, "આ શું કરે છે ?" હરિજનો કહે, "મહારાજ ! કબો વાણિયો છે તે ગાંડો થઈ ગયો છે. અને છાણ ભેગું કરીને કેસર લેવાનો સાદ પાડે છે." તે સાંભળીને મહારાજ બોલ્યા જે, "બધાય કબા છો ! ભગવાન વિના બીજું જે જે કાંઈ કરો છો તે બધોય છાણનો વેપાર છે !" એમ મહારાજે હરિજનો આગળ 'જગત મિથ્યા અને ભગવાન સત્ય' એ વાત કરી. ॥૬૦૯॥

૬૧૦. ભાયાવદરના કણબી દર્શનના પુણ્યથી સત્સંગી થયા

માંગરોળમાં શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા હતા અને સમાધિનું પ્રકરણ ચલાવ્યું હતું. પછી એક વખત શ્રીજીમહારાજ બજારમાં પધાર્યા અને

ચાર હરિજનોએ ચકમો(બનાતનો-ઊનનો જાડો કામળો) મહારાજ ઉપર ઊંચો કર્યો હતો. અને મુક્તાનંદસ્વામી આદિક સાધુ હાથમાં કડતાલું લઈને કીર્તન ગાતા ગાતા આગળ જતા હતા. તે સાંભળીને વેપારીઓ પોતાની દુકાનો બંધ કરવા લાગ્યા. અને ત્યાં **ભાયાવદર**ના **કણબી** પોતાને ત્યાં વિવાહ હતો તેનો સામાન વોરવા ગયા હતા. તે દુકાનો બંધ થયેલી જોઈને કણબી બોલ્યા જે, "શેઠ, દુકાનો કેમ બંધ કરી ?" શેઠ કહે, "અમારે તો આ ગામમાં એક પાપ આવ્યું છે કે, આપણી ને એની એક નજર થાય તો લાકડાં જેવાં લાકડાં થઈ જઈએ !" કણબી કહે, "અમને કાંઈક બતાવો તો તે પ્રમાણે કરીએ."

પછી વાણિયો કહે, "બે ઢીંચણ વચ્ચે માથું રાખીને ઉપર પછેડી ઓઢી જાઓ." કણબીએ પોતાના સામાનનાં પોટલાં બાંધ્યાં અને બે ઢીંચણ વચ્ચે માથું રાખીને પછેડીયું ઓઢીને બેસી ગયા. પછી મહારાજ આઘા ગયા ત્યારે વાણિયો બોલ્યો જે, "જો ઓલ્યા ચકમા હેઠ ચાલ્યો જાય તેની અને આપણી એક નજર થાય તો લાકડાં જેવાં લાકડાં થઈ જાઈએ." તે પુન્યે કરીને કણબીને પાછળથી સત્સંગ થયો. ॥૬૧૦॥

૬૧૧. મહારાજે માંગરોળના મેઘજીનું અભિમાન ટાળ્યું

માંગરોળમાં **મેઘજી** કરીને રામાનંદસ્વામીનો સત્સંગી કંદોઈ હતો અને પોતે સમાધિનિષ્ઠ હતો. તે તેલના તાવડામાંથી ઝારા વિના ગાંઠિયા તથા કળી પોતાને હાથે કાઢતો હતો. તે બાબતનું તેને બહુ અભિમાન હતું તે મહારાજે ટાળ્યું. ॥૬૧૧॥

॥ પંચાળાની લીલા તથા ઝીણાભાઈની વાતો - ૯ ॥

૬૧૨. શ્રીહરિ અને બ્રહ્મમુનિનો સંવાદ : પંજાબી વધુ જમે કે પુરબિયા ?

એક વખત મહારાજ **પંચાળે** પધાર્યા હતા અને ગઢડેથી રામપ્રતાપભાઈને ઝીણાભાઈ પંચાળે તેડી ગયા હતા. ત્યાં મહારાજ થાળ જમવા બેઠા, ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી તથા સુરા ખાચર પાસે બેઠા હતા. અને વાત પ્રસંગે વાત જમવાની નીકળી. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "સ્વામી, પંજાબી બહુ ખાય." બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે, "ના મહારાજ, પુરબિયા બહુ ખાય." અને મહારાજ કહે, "પંજાબી બહુ ખાય." એમ એકબીજાનો સંવાદ ચાલ્યો. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામીએ ઝીણાભાઈને પૂછ્યું જે, "રામપ્રતાપજી મહારાજ પધાર્યા છે તેમને ખાધેપીધે સારી રીતે સાચવો છો કે નહીં ?"

ઝીણાભાઈ કહે કે, "ભાઈને સવારમાં ભેંશનું શેર માખણ અને શેર ધોયેલી સાકર, એટલું જમાડીએ છીએ. અને બપોરે બશેર લોટ, એક શેર ઘી અને અર્ધ શેર ચોખા, અર્ધ શેર દાળ તથા શેર સાકર; આટલું બપોરે જમાડીએ છીએ." અને સાંજે સ્વામી કહે, "શું જમાડો છો ?" ઝીણાભાઈ કહે, "સાંજે પાંચ શેર ભેંશના દૂધનો કઢો ને માંહે શેર સાકર; એટલું નિરંતર જમાડીએ છીએ." તોય પણ ભાઈ કહે છે કે, "પંચાળાકા પાણી બહોત ખરાબ હે જે પાચન થાતું નથી !" પછી સ્વામી કહે, "જુઓ મહારાજ, પંજાબી બહુ ખાય કે પુરબિયા ?" તે સાંભળી મહારાજ કાંઈ બોલ્યા નહીં. ॥૬૧૨॥

૬૧૩. મહારાજે તીર પુંખે કર્યું ને મોટાભાઈ ગુસ્સે થયા

એક વખત મહારાજે **પંચાળામાં** નદીને કાંઠે રાસ-ઉત્સવ કર્યો. તે સમે રામપ્રતાપજી મહારાજે બાવળિયા ઉપર માળો(લાકડાથી બનાવેલ બેસવા માટેનો માંચડો-બેઠક) ઘાલ્યો હતો અને તે ઉપર પોતે બેસીને મૃદંગ બજાવતા હતા. અને રાસ-ઉત્સવ પૂરો કરી રહ્યા ત્યારે મહારાજ

પાસે કોઈક ભગત તીર તથા કમાન લાવ્યા હતા. પછી મહારાજે ભાઈને કહ્યું જે, "ભાઈ, લ્યો આ તીર-કમાન, પુંખે કરી(કમાન ઉપર દોરી ચડાવી) આપો." પછી ભાઈએ લઈને બહુ પરિશ્રમ કર્યો પણ તીર પુંખે થયો નહીં અને શરીરે પરસેવો વળી ગયો.

પછી મહારાજ કહે કે, "લાવો અમારા હાથમાં." પછી મહારાજ હાથમાં તે તીર-કમાન લઈને તુરત તે તીરને પુંખે કર્યો. તે જોઈ રામપ્રતાપજી મહારાજ કોપાયમાન થયા અને બોલ્યા જે, "જા ભાઈ જા, એક તો મારા ભાઈ અને વળી બીજા ભગવાન ! જો બીજો હોય તો ટાંગ ઝાલીને પછાડું !" એમ કહીને મહારાજને પગે લાગ્યા. ॥૬૧૩॥

૬૧૪. ગ્રામજનોની સેવાથી રાજી થઈને સૌને શેલણ જમાડ્યું

મહારાજે **પંચાળા**માં એક વખત ફૂલડોલનો ઉત્સવ કર્યો હતો અને પંચાળાના લોકોએ સંતની તથા હરિજનોની બહુ સેવા કરી હતી. પછી મહારાજે રાજી થઈને ઝીણાભાઈને કહ્યું જે, "અમારે તમારા આખા ગામને મોતિયા-જલેબી જમાડવા છે. કેમ કે, તેમણે હરિજન તથા અમારી બહુ સેવા કરી છે." ત્યારે ઝીણાભાઈ બોલ્યા જે, "મહારાજ ! અમારા પટેલિયાને પૂછો જે, શું જમવાને રાજી છો ?" એમ કહીને ગામના પટેલિયાને બોલાવ્યાં, એટલે આયર, પટેલિયા બધા ભેગા થઈને આવ્યા. અને મહારાજને કહ્યું જે, "અમને શા માટે બોલાવ્યાં છે ?"

ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "અમારા સંત તથા હરિજનોની તમે બહુ સેવા ચાકરી કરી, તેથી અમારે ગામનો ધુમાડો બંધ કરીને સૌને મોતિયા-જલેબી જમાડવા છે." તે સાંભળીને સૌ પટેલિયા બોલ્યા જે, "સ્વામિનારાયણ ! તારે જો જમાડવા હોય અને જો શ્રદ્ધા હોય તો તારી મોતડી-બોતડી રહેવા દે ! અને ઘી, ચોખા અને ગોળ દળહટ(પુષ્કળ) દે !" પછી ઝીણાભાઈ કહે, "જુઓ મહારાજ, અમારા પટેલિયા તો આ જમવે રાજી છે." પછી ઝીણાભાઈએ માંગરોળથી ગોળના ઘડા

મંગાવ્યા અને ચોખા રંધાવ્યા. અને પછી સૌને ચોખા પીરસીને ધારે ઘી પીરસી ઉપર ગોળ આપ્યો. તે થાળીઓ સૌ મોઢે માંડીને જમ્યા. એમ મહારાજે સૌને તૃપ્ત કર્યા. ॥૬૧૪॥

૬૧૫. સુત્રેજનાં પીતાંબરની ધ્યાન થાય એવાં દર્શનની માંગણી

શ્રીજીમહારાજ પંચાળામાં વિરાજમાન હતા અને ગામ **સુત્રેજ**ના **પીતાંબર** કુંભાર કરીને હરિભક્ત હતા. તે મહારાજને વખતોવખત કહેતા જે, "મહારાજ ! મને ધ્યાન થાય એવું એક વખત દર્શન આપો." પછી મહારાજ કહે, "કોઈક વખત એવું દર્શન આપીશ." ॥૬૧૫॥

૬૧૬. નરવરકોટનાં છ માસનાં બાળકોએ મુમુક્ષુઓને મહારાજ પાસે મોકલ્યા, પચાસ થાળ એકસાથે જમ્યા, સુત્રેજ દર્શન

અને મહારાજ પંચાળે હતા ને **નરવરકોટ**માં છ-છ મહિનાનાં બાળકો ઘોડિયામાં સૂતાં સૂતાં બોલ્યાં જે, "તમારા જીવનું કલ્યાણ કરવું હોય તો પશ્ચિમ દેશમાં સ્વામિનારાયણ ભગવાન પ્રગટ થયા છે, ત્યાં સૌ જાઓ." બાળકોના એવા શબ્દો સાંભળી પચાસ જણા પોતાના દેશનો પોશાગ તથા મળિયાગર ચંદન વિગેરે લઈને ગઢડે આવ્યા. અને પછી પંચાળે ગયા. ત્યાં મહારાજનાં દર્શન કર્યા ત્યારે સૌને સમાધિ થઈ ગઈ. પછી સમાધિમાંથી સૌ જાગીને ગામના ચોરામાં જઈને મહારાજ માટે થાળ કર્યા. તે પચાસે જણાના થાળ મહારાજ જમ્યા.

પછી શ્રીજીમહારાજને તેમના દેશનો આણેલો પોશાગ સૌએ પહેરાવ્યો અને કેસરચંદનની અરચા કરી અને મહારાજ રોઝા ઘોડા ઉપર વિરાજમાન થયા. પછી પચાસે જણા મહારાજની આગળ પાછે પગે પાછે પગે ઝાંઝ, મૃદંગ લઈને કીર્તન ગાતા જતા, તે એમ ને એમ સુત્રેજ સુધી પધાર્યા. તે વખતે પીતાંબરભગત નીંભાડો પકવીને બેઠા હતા અને મહારાજે ત્યાં કહ્યું જે, "પીતાંબર ! કર દર્શન ! તું કહેતો

હતો જે, 'મને ધ્યાન થાય એવાં દર્શન આપો,' તે લે, આજ તને એવાં દર્શન આપ્યાં !" અને પછી મહારાજ પંચાળે પધાર્યા. ॥૬૧૬॥

૬૧૭. ભાયાવદરના પટેલિયા પંચાળા દર્શને આવ્યા

જે વખતે મહારાજે **પંચાળા**માં સમૈયો કર્યો. તે વખતે ગામ બાબાપર વાંકિયાના પટેલિયા ભાયાવદર રહેવા આવ્યા હતા. તે પંચાળે મહારાજને દર્શને આવ્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! અમને સમાધિ કરાવો." મહારાજ કહે, "જ્યારે સમાધિનું પ્રકરણ હતું ત્યારે તમે બે ઢીંચણ વચ્ચે માથું રાખીને ઉપર પછેડીઓ ઓઢી હતી." પછી મહારાજ પાસે વર્તમાન ધારીને સૌ સત્સંગી થયા અને પછી સૌ પોતપોતાને ઘેર ગયા. ॥૬૧૭॥

૬૧૮. જેરામ બ્રહ્મચારીએ 'ગોવિંદના ગુણ કાલે ગાશું' દૃષ્ટાંતથી સૌની ઊંઘ ઊડાડી

પંચાળામાં શ્રીજીમહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા અને બધી સભા નિદ્રાવશ થઈ હતી. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "આજે કોને વાતો કર્યાનો વારો છે ?" સૌએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! **જેરામ બ્રહ્મચારી**નો વારો છે." મહારાજ કહે કે, "જેરામ બ્રહ્મચારી ! સૌની ઊંઘ ઊડે તેવી વાત કરો." પછી બ્રહ્મચારીએ તાળી પાડીને સૌને જાગ્રત કર્યા, અને બોલ્યા જે, "એક ગામમાં ગોવિંદ કરીને એક પટેલ હતો. અને તે એક પાકેલ બોરડી હતી, તેને થડે જઈને કળશિયે જવા બેઠો હતો. તે કળશિયે જતો ગયો અને પાકલ બોર ખાતો ગયો. પછી તે ગામમાં એક બ્રાહ્મણ ભાગવતની પારાયણ કરતા હતા અને પટેલ પણ કથા સાંભળવા માટે ગયા હતા. પછી સાંજે કથાની સમાપ્તિ થઈ ત્યારે બ્રાહ્મણ બોલ્યા જે, 'આજે ગોવિંદના ગુણ ગાયા અને બાકીના કાલે ગાશું, હાં !' તે સાંભળી ગોવિંદ પટેલને વિચાર થયો જે, 'મેં બોર ખાધું તે બ્રાહ્મણ જાણે છે, માટે તેને દબવ્યો હોય તો સારું.'

પછી બીજે દિવસે તે પટેલ કથામાં આવ્યા ત્યારે પોથી ઉપર દસ રૂપિયા મૂક્યા. તે જોઈ બ્રાહ્મણે જાણ્યું જે, પટેલ બહુ ભાવિક જણાય છે. પછી બીજે દિવસે પણ કથાની સમાપ્તિ થઈ ત્યારે બોલ્યો જે, 'આજે ગોવિંદના ગુણ ગાયા અને બાકીના ગુણ કાલે ગાશું, હાં !' તે સાંભળી પટેલના મનમાં એમ થયું જે, બ્રાહ્મણ દસ રૂપિયાથી રીઝ્યો નહીં. તેથી ત્રીજે દિવસે કથા સાંભળવા જતી વખતે પોથી ઉપર પચાસ રૂપિયા મેલ્યા; તોપણ કથાની સમાપ્તિ વખતે તે જ શબ્દ બોલ્યા કરે. પછી ચોથે દિવસે પટેલે બ્રાહ્મણને તથા તેની સ્ત્રીને વસ્ત્ર વિગેરે સો રૂપિયાનો માલ આપ્યો. તે લઈ બ્રાહ્મણ બહુ રાજી થયો, પણ પટેલના મનમાં તો પોતાની વાત છુપાવી રાખવી, તે જ સંકલ્પ હતો. પછી કથા થઈ રહી ત્યારે વળી બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, 'આજ ગોવિંદના ગુણ ગાયા ને વળી કાલે ગાશું હાં !'

ત્યારે પટેલિયો બોલ્યો જે, 'માળા ભટડા ! દશે ન રીઝ્યો, પચાશે ન રીઝ્યો, તને લૂગડાં આપ્યાં, તારી ઘરવાળીને લૂગડાં આપ્યાં તોપણ ન રીઝ્યો ! માટે કહે, 'જા, હંગતા બોર ખાધું-ખાધું-ખાધું... આજ કહીશ કાલ કહીશ !" તે સાંભળી આખી સભા ખડખડ હસવા લાગી અને મહારાજ પણ ઢોલિયા ઉપર આડે પડખે લોટી પડ્યા અને મહારાજ કહે કે, "બ્રહ્મચારીએ તો સૌની નિદ્રા ઉડાડી." ।।૬૧૮।।

૬૧૯. મહારાજનાં ઢોલિયે બેસતી કૂતરીને માતરા ધાધલે મારી

મહારાજ પંચાળે હતા અને રાત્રીએ મહારાજ ઢોલિયા ઉપર પોઢતા, ત્યારે એક કૂતરી મહારાજનાં ઢોલિયા ઉપર નિત્ય બેસતી. પણ મહારાજે સૌને કહેલ જે, "આ કૂતરીને જે હાંકશે તેને વિમુખ કરીશ." પણ તે નિત્યે મહારાજનાં વસ્ત્ર ખરાબ કરે; તે હંમેશ ધોવાં પડતાં. પછી એક દિવસ માતરો ધાધલ પોતાની સોડમાં ઘોડાનું ચોકડું લઈને સૂતા અને પર્વતભાઈ પણ સૂતા સૂતા જાગતા હતા. પછી કૂતરી

મહારાજનાં ઢોલિયા ઉપર બેઠી. તે વખતે માતરે ધાધલે ઊઠીને ઘોડાનું ચોકડું માર્યું અને પોતે છાનામાના સૂઈ ગયા. અને કૂતરીને બહુ વાગ્યું તેથી નિશ્વાસ નાંખીને બહુ રાડો પાડતી હતી. તે સાંભળીને મહારાજ જાગીને બેઠા થયા અને બોલ્યા જે, "કોણે કૂતરીને મારી ? તેને વિમુખ કરું." પણ કોઈ બોલે નહીં.

પછી પર્વતભાઈ બોલ્યા જે, "મહારાજ ! માતરાનો શો વાંક ? કૂતરીએ કેડ ન મેલ્યો." પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "માતરા, એ માતરા..! તેં કૂતરીને મારી ?" એમ મહારાજે દશ સાદ કર્યા, ત્યારે માતરા ધાધલે હુંકારો દીધો. માતરો કહે, "કમણ જાણે બા !" મહારાજ કહે, "તેં મારીને ?" માતરો ધાધલ કહે, "મહારાજ ! તમારાં વસ્ત્ર નિત્ય બગાડે છે, તે ધોઈને થાકી ગયા." પછી તે કૂતરી ફરીથી આવતી આળસી ગઈ. ॥૬૧૯॥

૬૨૦. ઝીણાભાઈને અંતકાળે દર્શન આપ્યાં, દેવરામભાઈને પંદરમા દિવસે ધામમાં તેડી ગયા

ઝીણાભાઈ જૂનાગઢમાં માંદા થયા હતા અને શ્રીજીમહારાજને ગઢપુરથી દર્શન દેવા તેડાવ્યા હતા. પછી મહારાજ ધર્મકુળ સહિત જૂનાગઢ પધાર્યા હતા અને ઝીણાભાઈની મેડી ઉપર મહારાજ ઊતર્યા હતા. પછી એક ખુરશી ઉપર શ્રીજીમહારાજ વિરાજમાન થયા અને એક ખુરશી ઉપર ઝીણાભાઈને બેસાર્યા. અને ઝીણાભાઈની દાઢીના થોભા મહારાજે છૂટા મેલાવ્યા. મહારાજ કહે કે, "ઝીણાભાઈ ! કાંઈ સંકલ્પ છે ?" ઝીણાભાઈ કહે, "હા મહારાજ ! મારી હવેલી છે તે ઠેકાણે મંદિર કરાવજો. અને જ્યાં મૂળજી બ્રહ્મચારીને અને દાદા ખાચરને મેલો ત્યાં મને મેલજો." મહારાજ કહે, "હઠીનું કાંઈ કહો છો ?" ઝીણાભાઈ કહે કે, "જો હઠી તમારો થાશે તો તમે સંભાળ રાખશો અને તમારો નહીં થાય તો હું ભલામણ કરીશ, તોય પણ તમે રાખશો નહીં."

તે વખતે દેવરામભાઈ (ભુજના સુથાર) ઊભા થઈને બોલ્યા જે, "હે મહારાજ ! મારે ને ઝીણાભાઈને કોલ છે જે, હું પહેલો ધામમાં જાઉં તો હું તમને લઈને ઝીણાભાઈને તેડવા આવું અને ઝીણાભાઈ પહેલાં જાય તો તમને લઈને મને તેઓ તેડવા આવે." તે સાંભળીને મહારાજ બોલ્યા જે, "આજથી પંદરમે દિવસે તમે !" ત્યારે દેવરામભાઈ બોલ્યા જે, "મારે તો ગઢપુર દેહ મેલવો છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "માંડો ચાલવા." પછી ઝીણાભાઈને અગ્નિસંસ્કાર કરાવવા સારુ મહારાજ દામોદર કુંડે સાથે ગયા હતા અને દેવરામભાઈ ગઢપુર આવીને પંદરમે દિવસે ધામમાં ગયા. ॥૬૨૦॥

॥ જુદી જુદી છૂટક વાતો - ૧૧ ॥

૬૨૧. બુરાનપુરના સંઘને ચોરથી બચાવ્યો, મોતીરામને વેઢ આપ્યો

ગામ **બુરાનપુર**નો સંઘ ગઢપુર દર્શને આવતો હતો. પછી તેમને રસ્તામાં ચોર મળ્યા. તેમણે સૌને લૂંટી લીધા. પછી **મોતીરામ** કરીને એક હરિભક્ત હતો. તેણે મહારાજ સારુ સોનાનો વેઢ આણ્યો હતો. ચોરની બીકે કરીને તે વેઢ જાળામાં નાંખી દીધો. પછી તે ચોરો સર્વે હરિભક્તોને પકડીને એક ગાઉ સુધી લઈ ગયા. પછી શ્રીજીમહારાજે ત્યાં તે વખતે સ્વાર સહિત આવીને ચોર પાસેથી સંઘને મુકાવ્યો અને ચોરને બાંધીને ખૂબ માર માર્યો. પછી ચોરોએ મહારાજને વિનંતી કરી જે, "અમે ભૂલી ગયા, અને અમારો અપરાધ માફ કરો. હવે પછી અમે આવું કામ ક્યારેય નહીં કરીએ."

પછી મહારાજે ચોરને મૂકી દીધા અને વસ્તીનાં ગામ આવ્યાં ત્યાં સુધી મહારાજ સંઘની સાથે ચાલ્યા. અને મોતીરામે જે વેઢ જાળામાં નાંખી

દીધો હતો તે શ્રીજીમહારાજે ત્યાંથી લઈ લીધો હતો. પછી સૌ સંઘનાં માણસો શ્રીજીમહારાજની પૂજા કરવા લાગ્યા, ત્યારે મોતીરામના મનમાં એક સંકલ્પ થયો જે, 'અરેરે...મેં વેઢને જાળામાં નાંખી દીધો.! પણ જો રાખ્યો હોત તો અત્યારે મહારાજની પૂજા કરવામાં ઉપયોગી થાત !' પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "મોતીરામ ! શું સંકલ્પ કરે છે ? આ તારો વેઢ કે બીજો ?" મોતીરામ કહે, "હા મહારાજ ! આ જ" એમ કહ્યું. પછી મહારાજે તેને વેઢ આપ્યો એટલે તેણે મહારાજની પૂજા કરી. ॥૬૨૧॥

૬૨૨. દેવળિયામાં ગોપાળાનંદસ્વામીની મશ્કરી કરી તેથી તેમની પ્રજા બોબડી થઈ

ગોપાળાનંદસ્વામી **મોટે દેવળિયે** પધાર્યા હતા. ત્યાં બ્રાહ્મણ બેસવા આવ્યા. તેમને સ્વામીએ કહ્યું જે, "તમારી ઓડક(અટક) શી ?" ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, "અમારી ઓડક ગોટાળી." એમ સ્વામીની મશ્કરી કરી, તેથી તેની પ્રજા સૌ બોબડી થવા લાગી. તે હજી સુધી એમનું એમ ચાલ્યું આવે છે. ॥૬૨૨॥

૬૨૩. ભરવાડના પૂર્વજોના ફળાથી લવજી ને આણંદજી બન્ને તાપ્યા

ગામ **ચાંદગઢ**ના **લવજી મહારાજ** તથા **આણંદજી મહારાજ** બન્ને ભાઈ ગરમાં ઉઘરાણી કરવા સારુ ગયા હતા. પછી શિયાળાની રાત્રી હતી, તેથી તેમને બહુ ટાઢ વાવા લાગી. ત્યારે લવજી મહારાજે કહ્યું, "આણંદજી ! આ ઘર ઉઘાડીને જોને, કાંઈ બળતણ છે ?" પછી તેણે ઘર ઉઘાડીને દીવો કરીને જોયું, ત્યાં તો ભરવાડનાં પૂર્વજોનો ફળાંનો એક મોટો ઢગલો ભાળ્યો. પછી આણંદજી મહારાજે કહ્યું જે, "બળતણ તો છે, પણ ભરવાડના પૂર્વજનાં ફળાં પડ્યાં છે." પછી લવજી મહારાજ કહે કે, "લાવને તાપીએ." પછી તે કાષ્ઠના કટકા ઘણાક દિવસના જૂના હતા, તે ભેગા કરીને અગ્નિમાં મેલતા ગયા અને મેલતા ત્યારે સ્વામિનારાયણનું નામ લેતા ગયા. એમ આખી રાત તાપણી કરીને તાપ્યા.

પછી સવાર પડી એટલે બે-ચાર ફળાં બાકી રહ્યાં અને બન્ને ભાઈઓએ વિચાર કર્યો જે, 'જો ભરવાડને ખબર પડશે તો આપણને હેરાન કરશે, માટે અહીંથી ચાલો.' તે વખતે ભરવાડ સૌ આવ્યા અને કહ્યું જે, "મહારાજ ! આજ બીજ છે, તેથી અહીંયાંથી જવાય નહીં અને જમીને જજો." પછી બન્ને ભાઈએ કહ્યું જે, "અમે નદીમાં સ્નાન કરી આવીએ, ત્યાં તમે સીધું લાવો." પછી નાહીને લવજી મહારાજે કહ્યું જે, "આણંદજી ! ભરવાડ સીધું લાવે ત્યારે તું ધૂણવા માંડજે, એટલે હું તને પૂછીશ; ત્યારે તું કહેજે જે હું માતા છું અને અહીંયાં રાત બ્રાહ્મણ રહ્યા, તેથી તમારાં પૂર્વજો પિત્રી સર્વે દેવલોકમાં ગયાં છે."

પછી નાહીને જ્યારે ઉતારે આવ્યા અને ભરવાડ જ્યારે સીધું લાવીને બેઠા તે વખતે આણંદજી મહારાજ ધૂણવા લાગ્યા. ત્યારે લવજી મહારાજ બોલ્યા જે, "તું કોણ છો ?" ત્યારે આણંદજી કહે, "હું માતા છું." ત્યારે લવજી મહારાજે કહ્યું જે, "તું માતા કેવી ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "આ બ્રાહ્મણો આજ રાત્રી અહીંયાં રહ્યા અને આખી રાત સ્વામિનારાયણનું ભજન કર્યું, તેથી અમે સૌ તમારાં પિત્રી દેવલોકમાં ગયાં છીએ." લવજી મહારાજ કહે, "આ શું કહે છે ? અહીંયાં તમારી માતાનું કે બીજું કોઈ સ્થાનક છે ?" ભરવાડ કહે, "હા, અહીંયાં તો અમારી માતાનું સ્થાનક છે." ત્યારે આણંદજી મહારાજ બોલ્યા જે, "હવે ત્રણ બાકી રહેલાં છે તે બ્રાહ્મણ ચાલે ત્યારે તેની ગાંઠે બંધાવજો."

પછી ભરવાડે તે ઓરડી ઉઘાડીને જોયું ત્યાં તો ત્રણ ફળાં બાકી રહેલાં દીઠાં. અને તેમને પંદર દિવસ સુધી ભરવાડોએ રાખ્યા અને જ્યારે ચાલ્યા ત્યારે તે ત્રણ ફળાં હતાં તે તેમને ગાંઠે બંધાવ્યાં. પછી ભરવાડે કહ્યું જે, "આ બ્રાહ્મણ તો બહુ મોટા ! હવે જ્યારે આવો ત્યારે અહીંયાં ઊતરજો." પછી તેમને એક ગાઉ સુધી સૌ ભરવાડ વળાવવા ગયા. અને બીજે ગામ ગયા ત્યારે લવજી મહારાજે આણંદજી મહારાજને

કહ્યું જે, "હવે આ ત્રણ ફળાં ક્યાં સુધી ગાંઠ્યે બાંધી રાખીશ ? આ ખીચડી કરવી છે તેના આઢમાં(રસોઈ માટે છાણાનો ઢગલો) ખડકી નાંખ્ય એટલે ખીચડી ઝટ ચડી જાય." એમ શ્રીજીમહારાજનાં ખરા નિશ્ચયવાળાને કોઈની બીક રહેતી નથી. ॥૬૨૩॥

૬૨૪. સદ્.ગુણાતીતાનંદસ્વામીના કહેવાથી એક ભગતે કુસંગી કન્યા સાથે લગ્ન કર્યા

ગુણાતીતાનંદસ્વામી પાસે એક હરિજન આવ્યો. તેણે સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! હું ઘરભંગ થયો છું અને બે ઠેકાણે કન્યાઓ છે; તેમાં એક કુસંગીની છે અને એક સત્સંગીની છે. તે તમો કહો ત્યાં સગપણ કરું." સ્વામી કહે, "છે તો બેય કૂવા. એક કાંટાળો છે અને એક છોબંધ(ઈંટ,ચૂનો કે પથ્થરથી બાંધેલ) કૂવો છે; તે કાંટાળા કૂવામાં પડે તો કાંઈક જાળું બાળું હાથ આવે. કાંટાળો કૂવો તે શું ? તે કુસંગીની દીકરી લાવ તો તારે કાંઈ વાસના ન રહે. અને જો સત્સંગીની દીકરી લાવીશ તો તે તારી ચાકરી કરશે, તેમાં તું બંધાઈ જઈશ." પછી તેણે કુસંગીને ત્યાં લગ્ન કર્યા. ॥૬૨૪॥

૬૨૫. શુકસ્વામીનો સમાગમ કરવા આવેલ ભક્તને ઘરવાળી સ્વપ્નમાં આવતા સ્વામીએ ઘેર મોકલ્યો

શુકસ્વામી પાસે એક હરિજન સમાગમ કરવા આવ્યો હતો. તેને નિરંતર પોતાનું ઘરવાળું સ્વપ્નામાં આવવા લાગ્યું. પછી તેણે સ્વામીને પૂછ્યું જે, "સ્વામી ! હું જ્યારે ઘેર હતો ત્યારે તમે સ્વપ્નામાં આવતા અને જ્યારે અહીં આવ્યો ત્યારે ઘરવાળી સ્વપ્નામાં આવે છે. માટે તમે કહો તેમ કરું." સ્વામી કહે કે, "ઘેરે જ રહે, તો હું તો સ્વપ્નામાં આવું ! મારી પાસે રહે ને ઘરવાળી સ્વપ્નામાં આવે તે ઠીક નહીં. માટે તું ઘેરે જ રહે." મોટા પાસે રહે તોપણ જીવની વાસના ટળે નહીં. ॥૬૨૫॥

૬૨૬. શુકસ્વામીએ ફરીવાર પૂજા કરી

એક વખત શુકસ્વામી પોતે પૂજા કરવા બેઠા હતા અને પોતાનો આહ્નિક વિધિ બધો કરી રહ્યા અને પૂજાનું વિસર્જન પણ કર્યું. પછી પોતાના મનમાં અસંતોષ થયો કે, મારે પૂજામાં કાંઈક વિધિ બાકી રહ્યો જણાય છે. તેથી બીજી વાર પૂજા પધરાવીને પોતાનો વિધિ એટલે કે દંડવત, પ્રદક્ષિણા, સંધ્યા ગાયત્રી વિગેરે કર્યા અને પહેલે ફેરે સ્વામી દંડવત કરવા ભૂલી ગયા હતા. અને સ્વામી જ્યારે પૂજા કરવા બેસે ત્યારે

વંદુ સહજાનંદ રસરૂપ અનુપમ સારને રે લોલ...

એ કીર્તન બોલાવતા હતા. ॥૬૨૬॥

૬૨૭. સ્વામીએ અંતર્યામીપણે કહ્યું કે, મહુવાના ભક્તો આવે છે

એક વખત શુકસ્વામી **મહુવે** પધાર્યા હતા. અને ત્યાંથી ગામ ઝીંઝુડા જે કુંડલા પાસે છે ત્યાં પધાર્યા હતા. ત્યાં બ્રાહ્મણ પાસે રસોઈ કરાવી હતી. પછી રસોઈની પ્રસાદી જ્યારે હરિભક્તને આપવા માંડી ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "હમણાં પ્રસાદી આપશો નહીં. મહુવાના હરિજનો અહીં દર્શને આવે છે." એમ સ્વામીએ અંતર્યામીપણે વાત કરી. પછી ઘડીકવાર થઈ ત્યારે મહુવાના ખીમા શેઠ વિગેરે ગામ ઝીંઝુડે આવ્યા. ત્યાં તેમણે સૌને જમાડ્યા. પછી વધેલી પ્રસાદી રસોઈવાળાના ઘેર મોકલાવી દીધી. ॥૬૨૭॥

૬૨૮. અયોધ્યાપ્રસાદજી ને શુકમુનિનો પરસ્પર મહિમાનો પ્રસંગ

અમદાવાદમાં આચાર્ય શ્રીઅયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ જ્યારે માંદા થયા ત્યારે વરતાલથી ભગવત્પ્રસાદજી મહારાજ તથા સૌ સદ્‌ગુરુઓ અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજને જોવા સારુ આવ્યા. ત્યારે એક શુકસ્વામી નહોતા પધાર્યા. અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજે આચાર્યજીમહારાજનો તથા સૌ સદ્‌ગુરુઓનો સત્કાર સારી રીતે કરાવ્યો. અને પછી પૂછ્યું જે, "શુકમુનિ ક્યાં ?" ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, "શુકમુનિ તો પધાર્યા નથી."

ત્યારે અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ બોલ્યા જે, “જ્યારે શુકસ્વામી પધાર્યા નથી ત્યારે શ્રીજીમહારાજ શેના પધારે ?” પછી તાર કરીને સ્વામીને અમદાવાદ તેડાવ્યા અને મેનામાં બેસીને સ્વામી અમદાવાદ પધાર્યા.

બીજે દિવસે ઘેબરની રસોઈ કરાવી અને અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ ખુરશી નાંખીને ધર્મકુળની હવેલીમાં પાણીના ટાંકા પાસે વિરાજમાન થયા. અને તમામ સદ્ગુરુઓ તથા બ્રહ્મચારીઓની તથા પાર્ષદોની જુદી જુદી પંક્તિઓ કરાવી. અને તમામ સદ્ગુરુઓને રૂપાના થાળ અને રૂપાના વાટકામાં જમવાની આજ્ઞા આપી અને બોલ્યા જે, “તમે મારા પિતા છતાં બહુ દુઃખ ભોગવ્યું છે; માટે આજ તો રૂપાના થાળમાં જમો. અને શકરપારા વિગેરે સાત વાનાંની રસોઈ કરાવી હતી. અને તમામ ધર્મકુળ પંક્તિમાં પીરસતા હતા. પછી જમી રહ્યા કેડે અમદાવાદ દેશના તથા વરતાલ દેશના સાધુ, બ્રહ્મચારીનાં સામસામાં તડ થયાં અને સૌ અષ્ટક બોલવા લાગ્યા. તે બોલતાં બોલતાં દિવસના ચાર વાગ્યા અને નરનારાયણ દેવ જાગ્યાનું નગારું વાગ્યું.

પછી સદ્ગુરુ બ્રહ્મચારી આનંદાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “બેઉ પક્ષવાળા જીત્યા અને હવે સૌ બોલવું બંધ રાખો.” એમ સ્વામીએ કહ્યું એટલે સૌ બંધ રહ્યા અને પાંચ મણ પતાસાં મંગાવીને એક ચલાખામાં ઢગલો કર્યો. પછી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ બોલ્યા જે, “બ્રહ્મચારી આનંદાનંદસ્વામી સૌને વહેંચી આપે. કેમ કે, પ્રથમ નરનારાયણ દેવ પધરાવ્યા ત્યારે સદ્ગુરુ બ્રહ્મચારી આનંદાનંદસ્વામીને શ્રીજીમહારાજે સેવામાં મેલ્યા હતા.” પછી સ્વામીએ ખોબે ખોબે સૌને પતાસાં વહેંચી આપ્યાં અને આઠ-દસ દિવસ સુધી સૌ સંતને રાખ્યા. ॥૬૨૮॥

૬૨૯. પીપલગના ભગાભગત ત્રણ ફેરા ફરી માંડવેથી સાધુ થયા

અને ગામ **પીપલગ**ના **ભગાભગત**નાં લગ્ન કર્યા. અને જ્યારે માયરું કરીને ચોરીમાં ફેરા ફરવા મંડ્યા તેમાં ત્રણ આંટા ફર્યા, પછી

ચોથો આંટો ફરવા ગયા ત્યાં ચોરીનો છોડવો ઝાલીને બેસી ગયા. ત્યારે સૌ સમજાવવા લાગ્યા જે, "ભગત ઊઠો, એક આંટા સારુ શું બેસી ગયા ?" ભગત કહે, "બાપલિયા...ત્રણ ત્રણ આંટા ફર્યો..!" ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, "ગોર ભાભા, તમે ભગતને સમજાવો." ગોર ભાભે કહ્યું જે, "ભગત ઊઠો, એક આંટા સારુ શું ખડ ખાઓ છો ?" ભગાભગત કહે, "ગોર ભાભા ! મારે સાટે તમે એક આંટો ફરો, પણ મારો છૂટકો કરો !" પછી પોતાનાં વસ્ત્ર અને દાગીના વિગેરે ત્યાં ઉતારીને ત્યાંથી પરબારા ચાલી નીકળ્યા અને સાધુ થયા. ॥૬૨૯॥

૬૩૦. કંકોત્રી આવતાં પીપળાવના પ્રભાશંકરે લગ્ન પાછાં વાળ્યાં

અને **ઈસણાવ-પીપળાવ**ના **પ્રભાશંકર** કરીને હરિભક્ત બ્રાહ્મણ હતા. તેમનાં લગ્ન કરવાં હતાં અને શ્રીજીમહારાજની ડભાણથી કંકોતરી આવી. પછી પોતે ડભાણ જવા તૈયાર થયા. ત્યારે તેમના પિતાએ કહ્યું જે, "બાપ પ્રભાશંકર ! ગઈ સાલમાં લગ્ન પાછાં વળ્યાં હતાં અને આ સાલમાં કાંઈ પાછાં વળાય ?" ત્યારે પ્રભાશંકર કહે, "બાપા ! લગ્ન તો આવતી સાલમાં થાશે, પણ મહારાજ કાંઈ પહોર યજ્ઞ કરશે ?" એમ કહીને લગ્ન પાછાં મોકલ્યાં. અને પોતે ડભાણ મહારાજનાં દર્શને ગયાં, પણ લગ્ન કર્યાં નહીં. ॥૬૩૦॥

૬૩૧. હળિયાદના ભગાભગત મૂળજી બ્રહ્મચારીના કહેવાથી સાધુ થયા

ગામ **હળિયાદ**ના **ભગાભગત** હતા. તેમનાં સગાંવહાલાં મળીને કહેવા લાગ્યાં જે, "તારાં લગ્ન કરવાં છે." પછી મૂળજી બ્રહ્મચારી પાસે આવ્યા અને પૂછ્યું જે, "હવે કેમ કરવું ?" બ્રહ્મચારી કહે, "ઉબળ દે ઉબળ! એટલે સૌ તને લગ્ન કરવાનું કહે ત્યારે તારે સાધુ થવાનું કહેવું." પછી તે સંસારનો ત્યાગ કરીને સાધુ થયા; એવા વૈરાગ્યવાન હતા. ॥૬૩૧ ॥

॥ શ્રીપ્રગટ મૂળઅક્ષર સદ્‌ગુરુવર્ય યોગીન્દ્ર શ્રીગોપાળાનંદસ્વામીની ચમત્કારી વાતો - ૧૫૨ ॥

૬૩૨. મહારાજે ભક્તચિંતામણિમાં પરચા વિભાગમાં ગોપાળાનંદ સ્વામીનું ૧૪૨ મું આખું પ્રકરણ લખાવ્યું

પૂર્વછાયોઃ *અનુપમ ઈડર દેશમાં, ધન્ય ધન્ય ટોડલા ગામ;*
ધન્ય ધન્ય દ્વિજની જાતને, જ્યાં ઉપજ્યાં ભક્ત અકામ.
જોગી પૂરવ જન્મના, જેને વહાલા સંગાથે અતિ વહાલ;
પ્રભુ સંગાથે પ્રગટ્યા, ખરા ભક્ત તે નામ ખુશાલ.

શ્રીજીમહારાજ પ્રગટ વિરાજતા ત્યારે ગઢપુરમાં સદ્‌ગુરુ નિષ્કુળાનંદસ્વામી ભક્તચિંતામણિ ગ્રંથ બનાવતા, તે શ્રીજીમહારાજને બતાવતા. મહારાજ કહે, “આમાં યોગીનું પ્રકરણ દાખલ કરો.” તેથી સદ્‌ગુરુ નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ યોગીન્દ્ર સદ્‌ગુરુવર્ય ગોપાળાનંદસ્વામીને વિનંતી કરી જે, “મહારાજ આમ આજ્ઞા કરે છે.” યોગીન્દ્ર ગોપાળાનંદસ્વામી કહે, “મારું કાંઈ દાખલ કરવું નહીં.” પછી મહારાજને કહ્યું જે, “યોગી તો ના પાડે છે.” ત્યારે મહારાજ કહે, “અમે બીજા કવિ પાસે લખાવશું.” પછી સદ્‌ગુરુ નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ તે હકીકત યોગીન્દ્ર સદ્‌ગુરુવર્ય ગોપાળાનંદસ્વામીને કહી. ત્યારે કહે કે, “જેમ મહારાજની મરજી હોય તેમ કરો.” તેથી ભક્તચિંતામણિનું પ્રકરણ કર્યું. તે ૧૪૨ મું પ્રકરણ જોઈ મહારાજ બહુ જ રાજી થયા. ॥૬૩૨॥

૬૩૩. સદ્.ગોપાળાનંદસ્વામીના વચને વરસાદ થયો

એક સમે ગોપાળાનંદસ્વામી ગઢપુરમાં હતા અને વાળાંક દેશના હરિજન શ્રીજીમહારાજને દર્શને આવ્યા હતા. તેમણે મહારાજને પૂછ્યું જે, “હે મહારાજ ! વરસાદ ક્યારે થશે ?” ત્યારે મહારાજ કહે, “અમે ટીપણું ભણ્યા નથી અને ટીપણું તો ગોપાળાનંદસ્વામી ભણ્યા છે; માટે તેમને પૂછો.” પછી હરિજનો ગોપાળાનંદસ્વામી પાસે આવ્યા અને

સ્વામીને પૂછ્યું જે, “સ્વામી ! વરસાદ ક્યારે થશે ?” ત્યારે સ્વામી કહે, “લ્યો ટીપણું મંગાવીએ.” પછી ટીપણું મંગાવીને જોઈને સ્વામી બોલ્યા જે, “પરમ દિવસે વરસાદ બહુ થાશે.” પછી સ્વામીને વચને કરીને બહુ વૃષ્ટિ થઈ. ॥૬૩૩॥

૬૩૪. ભાદરાના રતનાભગતને સ્વામીએ મૂર્તિ ધારવાની રીત ધામમાં બતાવી ને વાસના ટળાવી

એક સમે ગોપાળાનંદસ્વામી ગઢપુરમાં હતા અને ગામ **ભાદરા**ના **રતનાભગત** મહારાજનાં દર્શને આવ્યા. ત્યારે સ્વામીએ રતનાભગતને પૂછ્યું જે, “તમારે સમાધિવાળાને કામવાસના કે શું ? જે ઘરનું મનુષ્ય મરી જાય છે ત્યારે ફેર ઘર કરો છો ?” ત્યારે રતનાભગત કહે, “સ્વામી ! વાસના જણાતી તો નથી, પણ એવી ક્રિયા થાય છે ખરી; ત્યારે વાસના હશે એમ જણાય છે. તે વાસના કેમ ટળે ?” ત્યારે સ્વામી કહે, “તમે સમાધિ કરીને અક્ષરધામમાં જાઓ છો, ત્યાં મને દેખો છો ?” રતનાભગત કહે, “હા, હું ત્યાં તમને દેખું છું.” ત્યારે સ્વામી કહે, “તમે મને ત્યાં પૂછજો.”

પછી રતનાભગત સમાધિ કરીને અક્ષરધામમાં ગયા અને સ્વામીને મહારાજની સેવામાં દીઠા. ત્યારે સ્વામીને રતનાભગતે વાત કરી. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, “તમે બહાર વૃત્તિએ કરીને સમાધિને પામ્યા છો, માટે જીવમાં મૂર્તિ ધારો એટલે કારણ શરીરમાં વાસના છે તે નાશ પામશે.” એટલે જીવમાં જ્યારે મૂર્તિ ધારવા લાગ્યા ત્યારે સ્વામીના કહેવાથી તે કારણશરીરમાં વાસના હતી તે નાશ પામી. ॥૬૩૪॥

૬૩૫. સદ્. ગુણાતીતાનંદસ્વામીનીમાંગણીથીસદ્. ગોપાળાનંદસ્વામી દર વર્ષે એક માસ જૂનાગઢ વાતું કરવા ને દર્શન દેવા જતાં

એક સમે ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજ સભા કરીને વિરાજમાન હતા. પછી હાથમાં હાર લઈને મહારાજ બોલ્યા જે, “લ્યો ગુણાતીતાનંદસ્વામી,

આ હાર તમે પહેરો અને આજથી તમે જૂનાગઢના મહંત." સ્વામી કહે, "ના મહારાજ, હું મહંતાઈનો હાર નહીં પહેરું." પછી મહારાજે બહુ આગ્રહ કર્યો, ત્યારે ગુણાતીતાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "આ ગોપાળાનંદસ્વામી વરસ દહાડામાં એક મહિનો મને વાતો સંભળાવવા સારુ આવે તો હાર પહેરું." પછી મહારાજે ગોપાળાનંદસ્વામીને પૂછ્યું જે, "કેમ સ્વામી ? પ્રતિ વરસે એક મહિનો જૂનાગઢ ગુણાતીતાનંદસ્વામીને વાતું કરવા જશો ?"

પછી સ્વામી કહે કે, "હા મહારાજ, જેમ તમારી આજ્ઞા હશે તેમ કરીશ." પછી સ્વામી પૃથ્વી ઉપર રહ્યા ત્યાં સુધી પ્રતિ વરસે એક મહિનો જૂનાગઢ ગુણાતીતાનંદસ્વામીને વાતો સંભળાવવા જતા. અને જે વરસ ન જવાણું હોય તો બીજે વરસ બે મહિના જઈને રહેતા; એમ સ્વામીનો દેહ રહ્યો ત્યાં સુધી પોતે વરસો વરસ જૂનાગઢ ગુણાતીતાનંદસ્વામીને દર્શન દેવા સારુ જતા હતા. ॥૬૩૫॥

૬૩૬. સ્વામીએ ભેટ આવેલા બધા પેંડા મોકા ખાચરને આપ્યા તેથી પુરુષાનંદસ્વામીને સંશય થયો

એક વખત ગોપાળાનંદસ્વામી **જૂનાગઢ**માં હતા અને પાકી રસોઈઓ ચાલતી હતી. પછી કેટલાક હરિજનો ગામમાંથી દૂધપેંડા લાવીને સ્વામીને સભામાં ભેટ મૂકવા લાગ્યા. પછી સ્વામીએ ઊભા થઈને પેંડાની ફાંટ ભરીને ગામ **વાંકિયા**ના **મોકા ખાચર** સભામાં બેઠા હતા, તેમના ખોળામાં જઈને (પેંડાની ફાંટ) ઠલવી. પછી સૌ હરિજન છાનામાના કથાવાર્તા સાંભળવા સારુ સભામાં બેસી ગયા. અને જ્યારે સભા ઊઠી ત્યારે સ્વામી આસને પધાર્યા.

ત્યારે પુરુષાનંદસ્વામીએ સ્વામીને ઠબકો દઈને કહ્યું જે, "સ્વામી, તમે આ શું કર્યું ? જે, બધા હરિભક્તો તમારે માટે પેંડા લાવ્યા હતા તે

ઓલ્યા કાઠીને આપ્યાં, તેથી સૌ હરિજનો નારાજ થયા.” પછી સ્વામી કહે, “પુરુષાનંદ ! તમે કાંઈ સમજ્યા નહીં. આપણે તો આંહીં પાકી રસોઈઓ ચાલે છે અને ગામમાંથી પેંડા લાવે તે અશુદ્ધ હોય. તે આપણે ઉપયોગમાં આવે નહીં. અને હરિજનો મારો સમાગમ કરવા આવ્યા છે તે પાસે પૈસા હશે તો ગાંઠ્યના રોટલા ખાઈને મારો સમાગમ કરશે. માટે આટલેથી જ બંધ રહ્યું.” ત્યારે પુરુષાનંદસ્વામી કહે, “હા સ્વામી, તમે કર્યું તે ઠીક જ કર્યું હશે.” ॥૬૩૬॥

૬૩૭. સ્વામીએ વરસાદ કરીને બીડમાં ઘાસ કાપતા સંતોની અગ્નિ થકી રક્ષા કરી

એક સમે સ્વામી જૂનાગઢ પધાર્યા હતા અને **પાતાપર**ના બીડમાં ખડ વાઢવા માટે જવું હતું; પણ ત્યાં કાંઈ પાણીનું સાધન નહોતું. પછી મોટા અખંડાનંદસ્વામીને ગોપાળાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, “તમે આ સંત સાથે ઘાસ કપાવવા જાઓ અને ત્યાં સૌની સંભાળ રાખજો.” પછી અખંડાનંદસ્વામી સૌને લઈને ઘાસ કપાવવા સારુ તે બીડમાં ગયા અને ત્યાં પાણીનું એક નાનું તળાવડું ભર્યું હતું. પછી સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે સૌ ત્યાંથી પાણી લાવીને દેહક્રિયા તથા રસોઈ વિગેરેનું કામ કરતા અને ઘાસ વાઢતા.

પછી એક દિવસ સૌ સૂઈ ગયા હતા અને દિવસમાં બીડમાં ચારેકોર અગ્નિ લાગ્યો. તે વખતે મંદિર ઉપર કડિયા કામ કરતા હતા તેમણે અગ્નિ જોઈને સ્વામીને પ્રાર્થના કરી જે, “હે સ્વામીન્ ! સાધુ ઘાસ કાપે છે તે બીડમાં અગ્નિ લાગ્યો છે; માટે જો વરસાદ થાય તો અગ્નિ ઓલાય અને સૌની રક્ષા થાય, નહીં તો સૌ બળી મરશે.” પછી સ્વામીએ દૃષ્ટિ કરી એટલે વરસાદ થયો અને અગ્નિ ઓલાઈ ગયો. એમ સૌની રક્ષા કરી. ॥૬૩૭॥

૬૩૮. ગોપાળાનંદસ્વામીએ બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું કે, ગઢપુરથી ત્રણ સંતો મહારાજની પ્રસાદી લઈને આવે છે

એક વખત સ્વામી જૂનાગઢમાં હતા અને બ્રહ્માનંદસ્વામીને વાત કરી જે, "આજ ગઢપુરથી ત્રણ સાધુ આવે છે. તેમણે ગઢપુરમાં મહારાજની પૂજા કરીને છાતીમાં ચરણારવિંદ લીધાં છે, તે તેમના તેમ છાતીમાં દેખાય છે. અને મહારાજ થાળ જમતા હતા તેમાંથી તમારા સારુ પ્રસાદીનાં છ વડાં આપ્યાં છે, તે પરમ દિવસે અહીંયાં આવશે." પછી ત્રીજે દિવસે તે ત્રણે સાધુ જૂનાગઢ પહોંચ્યાં અને તે સાધુની છાતીમાં મહારાજે આપેલાં ચરણારવિંદ દેખાતાં હતાં. પછી ગોપાળાનંદસ્વામી અને બ્રહ્માનંદસ્વામીએ તે સાધુને મળીને તે ચરણારવિંદ પોતાની છાતીમાં લીધાં. અને સાધુએ આણેલાં છ વડાં તે પણ સ્વામીને પ્રસાદીનાં આપ્યાં. ॥૬૩૮ ॥

૬૩૯. ગોંડલના રાઘવજીએ આઠ આના દેવદ્રવ્ય લીધું તેથી તેમની દુર્દશા થઈ

એક સમે ગોપાળાનંદસ્વામી **ગોંડલ** પધાર્યા હતા. ત્યાં **રાઘવજીભાઈ** કરીને હરિભક્ત દરબારના કોઠારી હતા. તેઓ સત્સંગી સારા હતા. પણ તેમને મહારાજને ઓઢવા સારુ ચોફાળ કરાવવાને આપ્યો હતો તેના પૈસામાં આઠ આના વધ્યા અને ચોફાળ કરાવીને મહારાજને પૂગતો કર્યો. અને વધેલા આઠ આના પોતે રાખ્યા. તેમાંથી પોતાના અધિકાર ઉપરથી નીકળી ગયા અને દરિદ્રપણું આવ્યું. પછી સૌ હરિજન સ્વામીને દર્શને આવ્યા. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "સૌ હરિજન આવ્યા અને રાઘવજીભાઈ કેમ દેખાતા નથી ?" ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, "સ્વામી, તેમને તો વહેવારે બહુ દુ:ખ પડ્યું છે અને સ્ત્રી-છોકરાં સૌ નાશ પામી ગયું અને અધિકાર ઉપરથી ઉઠાડી મૂક્યા છે. અને જુવારની ધાણીના લાડવા કરીને વેચે છે; આવી સ્થિતિ છે." ॥૬૩૯॥

૬૪૦. રાઘવજીનો ગયેલો અધિકાર સદ્.ગોપાળાનંદસ્વામીની કૃપાદૃષ્ટિથી પાછો આવ્યો

ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “તેને મારી પાસે બોલાવો.” પછી હરિજન જઈને રાઘવજીભાઈને સ્વામી પાસે બોલાવી લાવ્યા અને રાઘવજીભાઈનો વેશ જોઈને સ્વામી બોલ્યા જે, “રાઘવજીભાઈ ! આઠ આનામાં આટલે દરજ્જે (દરિદ્રતા) આવી ગઈ છે ?” તે સાંભળીને રાઘવજીભાઈ સ્વામી પાસે બહુ દિલગીર થઈ ગયા અને સ્વામીને કહ્યું જે, “મારી ઉપર કૃપાદૃષ્ટિ કરો !” પછી સ્વામી કહે, “આજ તમારે વેપારમાં શું આવ્યું છે ?” ત્યારે રાઘવજીભાઈ કહે, “સ્વામી, બાર આનાની મૂડી છે અને જુવારની ધાણીના લાડવા વેચું છું અને સાંજ પડ્યે શેર જુવાર વધારે આવે છે.”

પછી સ્વામી કહે, “તે શેર જુવાર તમારે હાથે દળીને આંહીં લાવો અને તમો આજ ઉપવાસ કરજો.” પછી રાઘવજીભાઈએ જુવાર દળી તેનો શેર લોટ લાવીને સ્વામી પાસે મેલ્યો. પછી સ્વામીએ સંતને કહ્યું જે, “આનો રોટલો કરીને ઠાકોરજીને ધરાવો.” પછી તે જુવારનો રોટલો કરીને ઠાકોરજીને ધરાવ્યો. તેમાંથી અરધો રોટલો સ્વામી જમ્યા અને અરધો રોટલો ચોળીને સૌ સંતને પ્રસાદી વહેંચી આપી. પછી સ્વામીએ રાઘવજીભાઈને કહ્યું જે, “તમો થોડાક દિવસમાં તમારા અધિકાર ઉપર જાશો.” પછી સ્વામી ત્યાંથી જૂનાગઢ પધાર્યા અને થોડા દિવસ થયા એટલે દરબારને ખબર પડી જે, ‘આપણા જૂના કોઠારી રાઘવજીભાઈ કેમ દેખાતા નથી ?’ ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, “તેમને તો અધિકાર ઉપરથી બહાર કરેલ છે.” પછી દરબાર કહે, “લાવો તેમને પાછા, તે જ જગ્યા ઉપર દાખલ કરો.” પછી સ્વામીની કૃપાદૃષ્ટિથી તે રાઘવજીભાઈની કોઠારી તરીકે નિમણુક થઈ. ॥૬૪૦॥

૬૪૧. સ્વામીની કૃપાથી ભાણાભાઈને ગોંડળનું રાજ્ય મળ્યું, પણ સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે ભગવાન ભૂલ્યા

અને (ગોંડળમાં) ભાણાભાઈ કરીને ગરાસિયા હરિભક્ત હતા. તેમણે સ્વામીની પ્રાર્થના કરીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! મને ગોંડળનું રાજ્ય મળે તો આખા રાજ્યમાં સૌ વસ્તી પાસે સ્વામિનારાયણનું ભજન કરાવું અને સૌની પાસેથી નામધર્માદો અપાવું." પછી સ્વામી કહે, "ભાણાભાઈ ! રાજ્ય તો મળશે, પણ પછી આવી સ્થિતિ નહીં રહે !" ત્યારે ભાણાભાઈ કહે, "ના સ્વામી, તમારી કૃપાથી આવી ને આવી સ્થિતિ રહેશે !" પછી થોડાક દિવસ થયા કેડે સ્વામીની દયાથી ભાણાભાઈને ગોંડળનું રાજ્ય મળ્યું. અને તે રાજ્યકાર્યમાં એવા લુબ્ધ થઈ ગયા કે, પોતે પોતાનો નિત્યનિયમ કરવાની પણ નવરાશ ન મળે, તો વસ્તી પાસે તો ભજનસ્મરણ ક્યાંથી કરાવી શકે ? એવા પોતે રાજ્યને વિષે ચોંટી ગયા હતા. માટે અધિકાર એવો છે. ॥૬૪૧॥

૬૪૨. સ્વામી કારિયાણી આવ્યા, મહારાજ હાથ ઝાલીને અક્ષરઓરડીમાં લઈ ગયા

અને ગામ **કારિયાણી**માં મહારાજે અઠ્યોતેરામાં અન્નકૂટનો સમૈયો કર્યો હતો. અને સૌ સંત તથા હરિજનો આવ્યા હતા, પણ ગોપાળાનંદસ્વામી આવ્યા નહોતા. પછી કોઈકે આવીને કહ્યું કે, "મહારાજ ! (વડોદરાથી) ગોપાળાનંદસ્વામી આવે છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "સ્વામી કેટલેક છે ? ચાલો સામા જઈએ." પછી ઘડીકવાર થઈ એટલે સ્વામી આવ્યા અને મહારાજને દંડવત કરીને મળ્યા. પછી મહારાજે સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી, ઉતારા કરી આવો." પછી સ્વામી ઉતારો કરવા ગયા, એટલે વાર લાગી. ત્યારે મહારાજે સોમલા ખાચરને તેડવા મોકલ્યા જે, "જાવ, સ્વામીને બોલાવી લાવો !" પછી સ્વામી આવ્યા ત્યારે મહારાજ સ્વામીનો હાથ ઝાલીને અક્ષરઓરડીમાં તેડી ગયા. ॥૬૪૨॥

૬૪૩. સ્વામીને મહારાજે અહીં આવ્યાના છ હેતુ કહ્યા, તે સાંભળીને નિષ્કુળાનંદસ્વામીને રામાનંદસ્વામીની વાત સમજાણી

પછી અક્ષરઓરડીમાં ઉત્તરાદે ખૂણે શ્રીજીમહારાજને ધાબળી પાથરીને બેસાર્યા તથા ગોપાળાનંદસ્વામી પણ બેઠા. તે સમે નિષ્કુળાનંદસ્વામી મહારાજને સ્નાન કરવા માટે ચૂનાબંધ કુંડી કરાવતા હતા. તેઓ આવીને મહારાજ પાસે બેઠા. પછી મહારાજે ગોપાળાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી, સુખી છો ને ?" ત્યારે નિષ્કુળાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! શહેરમાંથી આવે છે તે સુખી તો એવા જ હશે તો !" તે સમે સ્વામી વડોદરેથી આવ્યા હતા. તે વાત મહારાજને ગમી નહીં. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "એ કાંઈ તમારા જેવા નથી જે, એમને શહેર બાધ કરે !"

પછી મહારાજ કહે, "સ્વામી, ટીપણી મોળી બોલે છે, ત્યાં જાઓ." પછી નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ જઈને કડિયાને કહ્યું જે, "ટીપણી ઉતાવળી ટીપો." એમ કહીને પાછા મહારાજ પાસે બેઠા. ત્યારે મહારાજ કહે, "સ્વામી, કડિયા ખોટી થાય છે." વળી સ્વામીએ જઈને કડિયાને કહ્યું જે, "ઉતાવળથી કામ ચલાવો." એમ કહીને પાછા મહારાજ પાસે આવીને બેઠા. અને નિષ્કુળાનંદસ્વામીના મનમાં એમ હતું જે, 'મહારાજને કાંઈક છાની વાત કહેવી છે, તે મારે સાંભળવી છે.' ત્યારે ગોપાળાનંદસ્વામીએ મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમારે મને જે કહેવું હોય તે કહો, અને આ ડોસો કેડ નહીં મેલે."

પછી શ્રીજીમહારાજે ગોપાળાનંદસ્વામીને વાત કરી જે, "સ્વામી, આપણે અત્રે આવ્યાનું કારણ તમે જાણો છો ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "ના મહારાજ, હું જાણતો નથી." મહારાજ કહે, "તમો આદિક અક્ષરમુક્ત અક્ષરધામમાં બેઠા હતા અને અમે અક્ષરધામમાં વાત કરી જે, આ બ્રહ્માંડ ઘણાક કાળથી સરજાણું છે, પણ કોઈ જીવ અક્ષરધામમાં આવતા નથી.

પછી અમે દત્ત તથા કપિલ આદિક અવતારને મોકલ્યા, તે પણ ત્યાં આવ્યા નહીં ને તેમને ભજીને પણ કોઈ આવ્યું નહીં. પછી ત્રેતાયુગમાં રામચંદ્રજીને મોકલ્યા. તે વખતે માણસની દસ હજાર વરસની આવરદા હતી, પણ પોતે અગિયાર હજાર વરસ સુધી રહ્યા, પણ પોતે એકાંતિક ધર્મ પ્રવર્તાવી શક્યા નહીં.

પછી અમે શ્રીકૃષ્ણને મોકલ્યા, તે પણ કલિયુગમાં સો વરસની આયુષ છતાં પોતે સવાસો વરસ રહ્યા, તોપણ એકાંતિક ધર્મ પ્રવર્તાવી શક્યા નહીં. ત્યારે તમે બોલ્યા જે, 'હે મહારાજ ! જે જે ધામમાંથી જે જે અવતાર આ પૃથ્વી ઉપર આવે, તેને ભજીને જીવો તે તે ધામને પામે છે. એ તો જ્યારે તમો પુરુષોત્તમ આ પૃથ્વી ઉપર પધારો ત્યારે તે જીવ તમને ભજીને અક્ષરધામમાં આવે.' ત્યારે અમે કહ્યું જે, અમે જ્યારે પૃથ્વી ઉપર પધારીએ ત્યારે તમારે પણ આવવું પડશે. ત્યારે તમે કહ્યું જે, 'અમારું શું કામ છે ?' ત્યારે અમે કહ્યું જે, તમારું કામ તો એટલું જે, તમે ધર્મ પાળીને બીજાને ધર્મ પાળતાં શીખવો. ભક્તિ કરીને ભક્તિ કરતાં શીખવો. ત્યારે તમે બોલ્યા જે, 'મહારાજ ! તમે પધારશો ત્યારે અમારે પણ આવ્યા વિના છૂટકો છે ?' માટે તમારા જેવા અક્ષરમુક્ત લઈને અત્રે આવ્યા છીએ."

પછી શ્રીજીમહારાજ બોલ્યા જે, "સ્વામી, આ છ હેતુ માટે આપણે આ પૃથ્વી ઉપર આવ્યા છીએ." પછી મહારાજ કહે : (૧) જે જે અવતારને આપણે મોકલ્યા તેમને અક્ષરધામમાં લઈ જવા છે. (૨) તેને ભજીને જે જે જ્યાં જ્યાં ગયા હોય તેમને અક્ષરધામમાં લઈ જવા છે. (૩) ને ભક્તિ-ધર્મને એકાંતિક સુખ આપવું. (૪) આ પૃથ્વી વિષે એકાંતિક ધર્મ પ્રવર્તાવવો. (૫) અને સર્વ જીવ-પ્રાણીમાત્રને વિષે સ્વામિનારાયણની નિષ્ઠા પ્રવર્તાવવી. (૬) ને નવા મુમુક્ષુ ઉત્પન્ન કરવા."

ત્યારે નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ મહારાજને દંડવત કર્યા અને કહ્યું જે, "હે મહારાજ ! આજ વાત જાણી !" ત્યારે મહારાજ કહે, "શું

જાણ્યું ?" ત્યારે નિષ્કુળાનંદસ્વામી કહે, "તમે જ્યારે લોજ પધાર્યા હતા ત્યારે રામાનંદસ્વામીએ સૌ હરિજનોને કાગળ લખ્યા હતા જે, 'સૌ લોજમાં તપસ્વીનાં દર્શન કરવા જાજ્યો !' ત્યારે હું ભુજ ગયો હતો. પછી રામાનંદસ્વામીને દંડવત કર્યા, ત્યારે રામાનંદસ્વામી અવળું જોઈને બેઠા. ત્યારે મેં સન્મુખ જઈને દંડવત કર્યા. ત્યારે સ્વામી કહે, 'લાલજીભગત, તમે આંહીંયાં આવ્યા તે બહુ ખોટું કર્યું જે, લોજ જઈએ નહીં લોજ ?' ત્યારે મેં કહ્યું જે, સ્વામી, તમે આંહીં છો ને લોજ શું કામ જઈએ ?

ત્યારે સ્વામી કહે, 'લોજ તો મોટા તપસ્વી આવ્યા છે.' ત્યારે મેં કહ્યું જે, 'કેવા ? રૂગનાથદાસજી જેવા છે ?' ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, 'એની આગળ રુગનાથદાસ શું ?' ત્યારે મેં કહ્યું જે, રામદાસભાઈ જેવા ? ત્યારે સ્વામી કહે, 'રામદાસ શું એની આગળ ?' ત્યારે મેં કહ્યું જે, 'મુકુંદદાસજી જેવા ?' ત્યારે સ્વામી કહે, 'મુકુંદદાસજી શું એમની આગળ ?' ત્યારે મેં કહ્યું જે, 'તમ જેવા ?' ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, 'હું પણ શું એની આગળ ? અને બીજા પણ શું ? એ તો બહુ મોટા છે !' એમ સ્વામીએ કહ્યું તે આજ સમજાણું !" ॥૬૪૩॥

૬૪૪. છ હેતુની વાત સાંભળીને સદ્.નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ 'પુરુષોત્તમપ્રકાશ' ગ્રંથ લખ્યો

પછી નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ તે ઉપર 'પુરુષોત્તમપ્રકાશ' નામનો ગ્રંથ કર્યો છે અને તેમાં છેલ્લું કીર્તન કર્યું છે જે,

આનંદ આપ્યો અતિ ઘણો રે, આ સમામાં અલબેલ;
પુરુષોત્તમ પ્રગટી રે...

એ કીર્તન સ્વામીએ કર્યું. પછી તે ગ્રંથ ગોપાળાનંદસ્વામીના સાધુને લખવા જોતો હતો. તે નિષ્કુળાનંદસ્વામી પાસે માગ્યો. ત્યારે સ્વામી કહે, "એ ગ્રંથ હું લખવા નહીં આપું." પછી ગોપાળાનંદસ્વામીએ

નિષ્કુળાનંદસ્વામીને પોતાની પાસે બોલાવ્યાં. અને ગોપાળાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "સ્વામી, વાત તો મહારાજે મારી પાસે કરી હતી અને તમે તો પરાણે સાંભળી છે. માટે ગ્રંથ સાધુને લખવા આપો." પછી નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ તે ગ્રંથ લખવા માટે આપ્યો. ॥૬૪૪॥

૬૪૫. સ્વામીએ વડતાલમાં પાટીદારોની પ્રાર્થનાથી વરસાદ કર્યો

વરતાલમાં ત્યાંના પાટીદારોએ ગોપાળાનંદસ્વામીની એમ પ્રાર્થના કરી જે, "હે સ્વામી ! જો એક વરસાદ થાય તો બાજરી તથા તમાકુ આદિક મોલ સારા પાકે. માટે કૃપા કરો તો વરસાદ થાય." પછી બીજે દિવસે ઘણોક વરસાદ થયો અને તે ભેળો વાયરો પણ ઘણો થયો. તે જોઈને ગઢપુરના હરજી ઠક્કર સ્વામી પાસે બેઠા હતા, તેણે સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! આ વાયરે કરીને મોલ બધાય આડા પાડી જશે; માટે વાયરો બંધ થાય અને એકલો વરસાદ થાય તો ઠીક." પછી સ્વામીએ આકાશ સામી દૃષ્ટિ કરી એટલે વાયરો બંધ થઈ ગયો અને એકલો વરસાદ ખૂબ વરસ્યો. તેથી લોક સૌ રાજી થયા અને આવીને સ્વામીના ચરણારવિંદમાં સૌ પડ્યા. ॥૬૪૫॥

૬૪૬. સ્વામીના પત્રથી મહારાજે સર્વ દેશમાં વરસાદ વરસાવ્યો

એક વખત ગોપાળાનંદસ્વામી **વરતાલ**માં હતા અને વરસાદની બહુ તાણ હતી. તેથી ગુજરાતના હરિભક્ત સૌ મળીને સ્વામી પાસે આવ્યા અને સ્વામીને પ્રાર્થના કરી જે, "હે સ્વામી ! વરસાદ ક્યારે થશે ?" સ્વામી કહે, "લાવો, મહારાજ ઉપર ગઢપુર કાગળ લખીએ અને પૂછાવીએ." પછી સ્વામીએ મહારાજ ઉપર કાગળ લખીને કાશીદાસને ગઢપુર મોકલ્યા. અને મહારાજ તે પત્ર વાંચીને બોલ્યા જે, "આ કાશીદાસ બહુ જ મોટા હરિજન છે અને ગોપાળાનંદસ્વામીનો પત્ર લઈને વરસાદ લેવા આવ્યા છે. માટે આપણે સર્વે ચાલો, ઘેલે નહાવા માટે જઈએ." એમ કહીને સર્વેને ભેગા લઈને ચાલ્યા.

ત્યારે બીજા હરિભક્તોને એમ વિચાર થયો જે, 'ઘેલામાં પાણી નથી અને મહારાજ નહાશે ક્યાં ?' પછી ઘેલામાં ગયા તે સમે બહુ જ વરસાદ થયો અને સર્વેનાં વસ્ત્ર પલળી ગયાં. અને મહારાજ ઉપર છત્રી ધરી હતી તે ફાટી ગઈ અને ઘેલામાં પાણી ઘણું આવ્યું. તે જોઈને મહારાજ બોલ્યા જે, "આ ડોળા પાણીમાં આપણથી નવાશે નહીં અને આપણને તો વરસાદે નવરાવ્યા; માટે ચાલો પાછા જઈએ." પછી સૌ હરિજને સહિત મહારાજ દરબારમાં પધાર્યા. એમ સ્વામીના કાગળે કરીને મહારાજે સર્વે દેશમાં વરસાદ કર્યો. ॥૬૪૬॥

૬૪૭. શેષજી રસ્તામાં સ્વામીનાં દર્શને આવ્યા

એક સમયેને વિષે ગોપાળાનંદસ્વામી, મૂળજી બ્રહ્મચારી તથા સર્વે સંત સહિત **વરતાલ** જાતા હતા. અને ગઢપુરના દાદા ખાચર તથા નાગમાલો વિગેરે હરિજન પણ સ્વામીની સાથે ગઢપુરથી વરતાલ જતા હતા. અને ભાલદેશમાં ગયા અને સ્વામી પોતે ગાડીમાં બેઠા હતા. અને મૂળજી બ્રહ્મચારી ગાડી હાંકતા હતા. અને સર્વે સાધુ તથા હરિજન ચાલ્યા આવતા હતા. અને માર્ગનો ચીલો પણ ઊંડો હતો. અને વગડામાં જતા એક ભારે નાગ વાંસે દોડીને આવ્યો. ત્યારે સ્વામીએ ગાડી ઊભી રખાવી અને તે નાગ ફણા ઊંચી કરીને સ્વામીને વારેવારે પગે લાગ્યો.

ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "હવે તમે જાઓ." એમ કહીને સ્વામીએ ગાડી હંકાવી. ત્યારે તે નાગ પણ ભેળો ચાલ્યો. ત્યારે સ્વામીએ ગાડી ઊભી રખાવી અને તે નાગ ફેણ ઊંચી કરીને સ્વામીને વારંવાર પગે લાગવા મંડ્યો. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "હવે તમે જાઓ, ફેર આવશો નહીં !" પછી તે નાગ ચાલ્યો ગયો અને ભેળા જે સાધુ તથા હરિજન હતા તેમણે સ્વામીને પૂછ્યું જે, "સ્વામી ! તે નાગ કોણ હતો ?" ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "શેષજી અમારે દર્શને આવ્યા હતા." ॥૬૪૭॥

૬૪૮. વિજ્ઞાનદાસજીના ભાણાએ બે સંતોને રોટલા જમાડ્યા

અને વિજ્ઞાનદાસ નામે સાધુ હતા. તેમના ભાણેજ કોઈક ગામમાં રહેતા હતા અને તે ખળામાં દાણાના પગરમાં ગાડું હાંકતા હતા. તે દિવસના બાર વાગ્યાનો વખત થયો હતો. તે સમે સ્વામિનારાયણના બે સાધુ ત્યાં આવ્યા. ત્યારે તે કણબીએ જાણ્યું જે, 'આ મારા મામાના સાધુ છે.' એમ જાણી તે કણબી સાધુને પગે લાગવા ગયો અને સાધુને પૂછ્યું જે, "મહારાજ ! બપોરનો વખત થયો છે, માટે કાંઈક જમશો ?" ત્યારે સંત કહે, "તૈયાર કાંઈ હોય તો લાવો, ઠાકોરને જમાડીએ." પછી તે કણબી ઘેરે જઈને રોટલા તથા શાક તથા અથાણું લઈ આવ્યા અને સંતને આપ્યા. અને સાધુ ઠાકોરજીને જમાડીને પોતે જમ્યા અને પછી બીજે ગામ ગયા. ॥૬૪૮॥

૬૪૯. સંતને જમાડ્યાના પુણ્યે વિજ્ઞાનદાસજીના ભાણેજ દેવ થયા

પછી જ્યારે તે કણબીનું ભવિષ્ય(મૃત્યુ) થયું ત્યારે તેને યમપુરીમાં યમદૂતો લઈ ગયા. અને ધર્મરાજાએ તેને પૂછ્યું જે, "તેં કાંઈ ધર્મપુન્ય કર્યું છે ?" ત્યારે કણબી કહે કે, "મેં સ્વામિનારાયણના બે સાધુને રોટલા જમાડ્યા છે." એમ જ્યાં કહ્યું ત્યાં તો તેને તે બે સાધુ દેખાણા. ત્યારે યમરાજા બોલ્યા જે, "આમને દેવલોકમાં મેલી આવો." પછી તેને લઈને દેવલોકમાં મેલી આવ્યા. પછી ત્યાં મોટા દેવ થયા. અને પછી કોઈકને વિમાનમાં બેસીને અક્ષરધામમાં જતા દીઠા.

પછી તેણે દેવને પૂછ્યું જે, "આ વિમાન ક્યાં જાય છે ?" ત્યારે દેવે કહ્યું જે, "ભગવાનનો ભક્ત છે, માટે તેને તો ભગવાન અક્ષરધામમાં લઈ જાય છે." ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "ત્યાં આથી કાંઈ વધારે સુખ છે ?" ત્યારે દેવ કહે, "ભગવાનના ધામ આગળ આ તો પાયખાના જેવું ગણાય !" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "મારે ત્યાં જવું હોય તો ?" ત્યારે દેવે કહ્યું, "તારા મામા વિજ્ઞાનદાસ કરીને સાધુ

છે. તે ધોલેરાના મંદિરમાં રહે છે. માટે તેની ભેળો તું થા, તો તને અક્ષરધામમાં મોકલે." ॥૬૪૯॥

૬૫૦. દેવ થયેલા ભાણેજ વિજ્ઞાનદાસજી દ્વારા અક્ષરધામમાં ગયા

પછી રાત્રી પડી ત્યારે વિમાનમાં બેસીને તે **ધોલેરા**ના મંદિરમાં ગયા અને વિજ્ઞાનદાસનું પૂર્વનું નામ લઈને બોલાવવા મંડ્યો જે, "રતના... એ રતના..!" એમ વારંવાર નામ લઈને બોલાવે, પણ વિજ્ઞાનદાસજી કાંઈ જવાબ આપે નહીં. તેમના મનમાં એવી શંકા હતી કે, રખે ને કોઈ સ્ત્રી બોલાવતી હોય ! એમ છ મહિના વીતી ગયા.

પછી ધોલેરામાં ગોપાળાનંદસ્વામી પધાર્યા, ત્યારે વિજ્ઞાનદાસજીએ ગોપાળાનંદસ્વામીને વાત કરી જે, "સ્વામી ! મને કોઈ પૂર્વનું નામ લઈને બોલાવે છે, પણ હું જવાબ દેતો નથી." ત્યારે સ્વામી કહે, "આજ આવે ત્યારે પૂછી જોજ્યો, કોણ છે ?" પછી રાત્રી પડી ત્યારે તે દેવ આવીને બોલાવવા મંડ્યો. ત્યારે વિજ્ઞાનદાસજી બોલ્યા જે, "તું કોણ છો જે છ મહિના થયા મારી કેડે પડ્યો છો ?" ત્યારે તે દેવ બોલ્યો જે, "ભા, હું તમારો ભાણો છું." સ્વામી કહે, "મારો ભાણો કેવો ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "મેં તમારા સાધુ જાણીને બે રોટલા આપ્યા હતા. તે પુન્યે કરીને હું દેવલોકમાં ગયો છું. માટે મને ભગવાન મેળવાવો અને અક્ષરધામમાં મોકલો !" ત્યારે વિજ્ઞાનદાસજી કહે, "જાવ, કાલે આવજો."

પછી વિજ્ઞાનદાસજીએ સવારે તે વાત સ્વામીને કરી. ત્યારે સ્વામી કહે, "આજ નીચે બોલાવીને વર્તમાન ધરાવીને અક્ષરધામમાં મોકલજો." પછી જ્યારે રાત પડી, ત્યારે તે દેવ વિજ્ઞાનદાસજીને બોલાવવા મંડ્યો. ત્યારે વિજ્ઞાનદાસજી કહે, "આવ્ય હેઠો !" પછી તે વિમાન હેઠું લઈને આવ્યો અને વિજ્ઞાનદાસજીએ તેને વર્તમાન ધરાવીને અક્ષરધામમાં મોકલ્યો. એમ પ્રત્યક્ષના સંતને જમાડ્યાનું પુન્ય છે. ॥૬૫૦॥

૬૫૧. સ્વામીના કહેવાથી વરસાદ આવ્યો ને બંધ થયો

એક સમે ગોપાળાનંદસ્વામી **બોટાદ**થી ચાલ્યા અને રસ્તે જતાં એક સાધુએ કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમે વરસાદ ઘણી જગ્યાએ કર્યો છે, તે વાત સાચી છે ?" ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "વરસાદ તો ભગવાનનો કર્યો થાય છે, કાંઈ આપણો કર્યો થાતો નથી." એમ સ્વામીએ કહ્યું ત્યાં તો આકાશમાંથી વરસાદ વરસવા માંડ્યો અને સર્વે સાધુ પલળવા મંડ્યા. ત્યારે સર્વે સાધુએ સ્વામીને હાથ જોડીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! અમારી પૂજા તથા પુસ્તક પલળી જાશે અને મીણિયાં પણ બાંધ્યાં નથી; માટે વરસાદ બંધ થાય તો સારું." ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "આ ઋતુ વિનાનો વરસાદ ઝાઝો વરસે નહીં, એ તો હમણાં રહી જાશે." એમ સ્વામીએ કહ્યું કે તરત વરસાદ બંધ થઈ ગયો. ॥૬૫૧॥

૬૫૨. બોટાદમાં સ્વામીએ સંતની પંક્તિ સમયે વરસાદને અટકાવ્યો

એક સમયને વિષે સ્વામી **બોટાદ**માં હતા. ત્યાં બીરંજની રસોઈ હતી અને સંતની પંક્તિ જમવા માટે ચોકમાં કરી હતી. તે સમે વરસાદ મોટા ફોરે વરસવા મંડ્યો. અને સાધુ સૌએ સ્વામીની પ્રાર્થના કરી જે, "સ્વામી ! જમવા માટે પંક્તિ થઈ છે અને વરસાદ મોટા ફોરે આવે છે; તે જમવાનું સુખ આવશે નહીં." પછી સ્વામીએ ચોક વચ્ચે ઊભા રહીને હાથમાં પોતાની લાકડીનો ટેકો દઈને આકાશ સામી દૃષ્ટિ કરી અને બોલ્યા જે, "હમણાં રહે રહે, સંતને જમી રહેવા દે !" એટલે વરસાદ બંધ થઈ ગયો. તે સમે ગામ નાગલપરના પટેલ માવજી તથા પટેલ બહેચર, બેય જણા સ્વામીને દર્શને આવ્યા હતા. તેમને સ્વામીએ કહ્યું જે, "તમે ચાલવા મંડો, નીકર ઘેરે નહીં પહોંચો !" પછી સ્વામીને પગે લાગીને તે ચાલ્યા. તે નાગલપરને સીમાડે પહોંચ્યા, ત્યાં તો અપરંપાર વરસાદ પડવા માંડ્યો અને પોતાને ઘેરે માંડમાંડ પહોંચ્યા. ॥૬૫૨॥

૬૫૩. સ્વામીએ શિવલાલ શેઠને આવાહન-વિસર્જન શીખવાડ્યો

એક સમે સ્વામી **બોટાદ**માં હતા અને પોતે પૂજા કરીને ઠાકોરજીને તથા સંતને દર્શને નીકળ્યા હતા. તે સમે **શિવલાલભાઈ** પૂજા કરતા હતા. પછી સ્વામી સૌનાં દર્શન કરીને પોતાને આસને પધાર્યા અને શિવલાલભાઈ પણ પૂજા કરીને સ્વામીના દર્શને ગયા. ત્યારે સ્વામીએ પૂછ્યું જે, "શિવલાલ, તમે શું કરતા હતા ?" ત્યારે શિવલાલભાઈ કહે, "સ્વામી ! તમે આવ્યા ત્યારે હું પૂજા કરતો હતો." ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "મેં તો તારી પાસે કાંઈ મહારાજને દેખ્યા નહીં." ત્યારે શિવલાલભાઈ કહે, "સ્વામી ! તમે દર્શને નીકળ્યા ત્યારે હું પૂજા કરતો હતો અને ના કેમ પાડો છો ?" ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું, "શી રીતે પૂજા કરો છો ?" ત્યારે શિવલાલભાઈ કહે, "મૂર્તિઓ પધરાવીને માળા ફેરવું છું." ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "આવાહન તથા વિસર્જન કાંઈ કરો છો કે નહીં ?" ત્યારે શિવલાલભાઈ કહે, "તે તો મને આવડતું નથી." પછી સ્વામીએ આવાહન તથા વિસર્જન શ્લોક શિખવ્યા.

उत्तिष्ठोत्तिष्ठ गोविंद, उत्तिष्ठो गरुडध्वज ।
उत्तिष्ठ कमलाकांत, त्रैलोक्यं मंगलं कुरु ॥१॥
आगच्छ भगवन् देव स्वस्थानात् परमेश्वर ।
अहं पूजां करिष्यामि सदा त्वं सन्मुखो भव ॥२॥

વિસર્જન :-

स्वस्थानं गच्छ देवेश, पूजामादाय मामकीम् ।
इष्टकामप्रसिद्ध्यर्थं पुनरागमनाय च ॥१॥ ॥૬૫૩॥

૬૫૪. બોટાદમાં નારણ અને બોઘા દરજીએ વસ્ત્રના માપથી વસ્ત્ર સીવવાનો નિયમ લીધો

એક વખત સ્વામી **બોટાદ**માં બેઠા હતા અને ત્યાગી તથા હરિજનોની આગળ સ્વામી બોલ્યા જે, "કોના ઉદ્યમમાં પાપ નહીં ?"

ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, "ખેડુના ઉદ્યમમાં પાપ તથા વેપારીના ઉદ્યમમાં પાપ તથા ભાવસારના ઉદ્યમમાં પાપ; પણ દરજીના ઉદ્યમમાં પાપ નહીં. કેમ કે, તેની સોયથી કાંઈ હિંસા થાય નહીં." ત્યારે સ્વામી કહે, "સાંભળો જે, દરજીના જેવું તો કોઈના ઉદ્યમમાં પાપ જ નથી. કેમ કે, જયાંથી તે સ્ત્રી-પુરુષના લૂગડાનું પરમાણું લે ત્યારથી તેના ગુહ્ય અંગનું ધ્યાન થાય ! માટે દરજીના જેવો તો બીજો કોઈ નીચ ધંધો જ નથી."

તે સમે ત્યાંના **દરજી નારણભાઈ** તથા **દરજી બોઘાભગત** બેઠા હતા. તેમણે સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! અમારે તેમના શરીરે અડીને માપ ન લેવું અને તેનાં વસ્ત્ર પ્રમાણે કરી આપવું." એમ એ બેય જણાએ સ્વામી આગળ નિયમ લીધા, તે જીવંતપર્યંત રાખ્યું. ॥૬૫૪॥

૬૫૫. બોટાદમાં સ્વામીએ કઠિયારા ને વાણિયાના દૃષ્ટાંતથી સાચા ગરીબની વ્યાખ્યા કરી

એક સમે સ્વામી **બોટાદ**માં સભા કરીને બેઠા હતા અને સ્વામીએ વાત કરી જે, "ગરીબ કોણ ?" ત્યારે સૌએ પોતપોતાની સમજણ પ્રમાણે કહ્યું જે, "અન્ન-વસ્ત્ર જેને ન મળે તે ગરીબ કહેવાય." વળી કોઈકે કહ્યું જે, "જેને કોઈનો આધાર ન હોય તે પણ ગરીબ કહેવાય." ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "તે તો તેનાં પૂર્વનાં પાપનાં ફળ ભોગવવાં છે તે ગરીબ ન કહેવાય; પણ ખરો ગરીબ કોણ ? જે સમર્થ થકો જરણા કરે, તે ખરો ગરીબ કહેવાય."

તે ઉપર સ્વામીએ વાત કરી જે, "એક શહેરને પાદર નદીમાં શંકર તથા પાર્વતી, એ બે જણાં બેઠાં હતાં. તે સમે એક કઠિયારો લાકડાનો ભારો લઈને નીસર્યો. ત્યારે સતીએ કહ્યું જે, "હે ઈશ ! આ બિચારો ગરીબ છે તેને કાંઈક આપો." શંકર કહે, "આ ગરીબ નથી." સતી કહે, "આથી ગરીબ કોને જાણવો ? પહેરવા વસ્ત્ર નથી, લાકડાં બાંધવાને દોરડું નથી." પછી તેની પરીક્ષા લેવાને માટે શંકરે

પડખે જઈને ભારામાંથી એક જરડું તાણ્યું. તે જોઈ કઠિયારે શંકરને કેટલીક અપશબ્દની ગાળો દીધી. ત્યારે શંકરે સતીને કહ્યું જે, “જુઓ, આ ગરીબ છે ?” ત્યારે સતી કહે, “ના ના.”

તે સમયે શહેરમાંથી કોઈક ધનાઢ્ય શેઠિયો પાલખીમાં બેસીને નીસર્યો અને સાથે સો-બસો માણસ હતાં. તે સમે શંકરે સતીને કહ્યું જે, “હે સતી ! આ શેઠિયો પાલખીમાં બેસીને નીસર્યો, તે જો ગરીબ છે !” તે સમયે સતી કહે, “આટલાં માણસ જેની સેવામાં છે તે ગરીબ કેમ કહેવાય ?” પછી શંકરે પડખે ચડીને એક પથ્થર તેની પાલખીને માર્યો. તે જોઈને શેઠિયો તત્કાળ પાલખીમાંથી નીચે ઊતરી પડ્યો અને શંકરના પગમાં પડ્યો. અને શંકરને કહ્યું જે, “હે મહારાજ ! હું મહા દેહાભિમાની છું અને તમે મહાત્મા પુરુષ ચાલ્યા આવો છો, તેની મને ખબર ન રહી; માટે તમે બન્ને જણ પાલખીમાં બેસો અને હું તમારી પાલખી ઉપાડું.” પછી શંકરે તેની સતીને કહ્યું જે, “દેખ, આ ગરીબ ! કેમ કે, તે અત્યારે આજ્ઞા કરે તો આ બધાય માણસ આપણને ચૂંથી નાંખે; પણ સમર્થ છે છતાં નિર્માની છે.” અને શંકરને તેણે કહ્યું જે, “મારો અપરાધ માફ કરજો !” ॥૬૫૫॥

૬૫૬. બોટાદમાં લાલજીની સેવાનું સદૃષ્ટાંત માહાત્મ્ય કહ્યું

એક સમે સ્વામીએ **બોટાદ**માં વાત કરી જે, “લાલજીની સેવામાં રહે તેને આવી રીતે પુન્ય છે.” તે ઉપર બે શેઠિયાની સ્વામીએ વાત કરી જે, “એક શહેરમાં બે શેઠિયા લાલજીની પૂજા કરતા હતા અને બેઉ કરોડોપતિ હતા. પોતે બન્ને જણ જાતે લાલજીની સેવા કરતા. તેવામાં એક શેઠને ઘેર તેના સાસરાના પક્ષનાં સૌ આવ્યાં અને થોડાક દિવસ સૌ ત્યાં રહ્યાં. પછી શેઠાણીની માએ શેઠાણીને કહ્યું જે, ‘તને ઘણે મોટે ઠેકાણે આપી, પણ તારે કોઈ દિવસ સારું લૂગડું પહેરવું નહીં, સારાં ઘરેણાં પહેરવાં નહીં ! અને તું અને શેઠ બન્ને લાલ લાલજી,

લાલજી ને લાલજી કર્યા કરો છો. અને આ બીજી દીકરી સાધારણને ઘેર આપી છે, તે કેવાં સારા સારા દાગીના અને વસ્ત્ર પહેરીને કેવી મજા કરે ! અને તું તો દી' ને રાત સોળામાંને સોળામાં(પૂજાસેવા માટે શુદ્ધ) રહે છે." એમ નિરંતર તેનાં સંબંધીઓ કહ્યા કરતાં હતાં. તેથી બાઈના મનમાં તેની થોડીઘણી અસર થઈ જે, મારી મા અને મારી બહેન ઠીક કહે છે.

પછી તે સૌ ઘેર ગયાં કેડે શેઠાણીએ એક દિવસ શેઠને કહ્યું જે, 'આપણે બન્ને જણા દિવસ અને રાત લાલજી, લાલજી ને લાલજી કર્યા કરીએ છીએ, પણ કાંઈ હાણ્યા-માણ્યા નહીં. ત્યારે આપણું દ્રવ્ય શા કામનું ?' ત્યારે શેઠે જાણ્યું જે, 'આનાં માવતર આને શબ્દ ઘાલી ગયાં.' પછી શેઠે કહ્યું, 'આમાં તારું ને મારું રળેલું કાંઈ નથી. આ તો મારા બાપદાદાનું રળેલું છે.' બાઈ કહે, 'હું શું રળવા જાઉં ? દાડીયું કરવા જાઉં ?' શેઠ કહે, 'ના, આપણા લાલજીનું સોનાનું બેડું છે તે પાણી ભરીને સામા શેઠ લાલજીની પૂજા કરે છે તેને ઘેર આપી આવો અને તેના પૈસા બે પૈસા જે આપે તે લઈ આવો.'

પછી શેઠાણી પાણીનું બેડું ભરીને સામા શેઠને ઘેર ગયાં. તે સમે શેઠ લાલજીને નવરાવતા હતા. તે જોઈ શેઠ તત્કાળ ઊભા થયા અને શેઠાણીને કહ્યું જે, 'અહોહો ! તમે શેઠાણી કેવા ?' ત્યારે શેઠાણી કહે, 'આ પાણીનું બેડું ઠલવી લ્યો અને તેની કિંમત થાય તે મને આપો.' ત્યારે શેઠ બોલ્યા જે, 'તમે મારા લાલજીને વાસ્તે પાણીનું બેડું ભરીને લાવ્યાં, તેનું મૂલ્ય તો મારાથી થાય જ નહીં. અને આ મારી ઘરવખરી છે તે સવારથી તે સાંજ સુધી તમારા જેટલાં માણસો છે, તે બધાંય આવીને લઈ જાય, તોપણ તમે મારા લાલજીના વાસ્તે પાણીનું બેડું લાવ્યા, તેનું મૂલ્ય મારાથી થાય નહીં.' ત્યારે શેઠાણી બોલ્યાં જે, 'મારું બેડું નવરું કરી આપો અને એવાં ઠીકરાં તો મારે ત્યાં ઘણાંય

ભર્યાં છે.' પછી શેઠે બેડું ખાલી કરીને પાછું આપ્યું. તે લઈને શેઠાણી ઘેરે આવ્યાં અને શેઠે ચાર સોની તૈયાર કરી રાખ્યા હતા.

પછી શેઠે કહ્યું, 'કાં શું આપ્યું ? રૂપિયો બે રૂપિયા, જે આપ્યા હોય તે લાવો.' શેઠાણી કહે, 'શું રૂપિયો બે રૂપિયા ! તે તો કહે, આ મારી બધી ઘરવખરી છે તે લૂંટાવી દ્યો, તોપણ તમે મારા લાલજીને વાસ્તે પાણીનું બેડું લાવ્યાં તેનું મૂલ્ય મારાથી થાય નહીં. માટે મારે તો કાંઈ જોતું નથી અને મારે તો લાલજીની સેવા કરવી છે.' તે સાંભળીને સોનીને રજા આપી, તે સૌ ઘેર ગયા. અને શેઠાણી પ્રથમની પેઠે લાલજીની સેવા કરવા વળગી ગયાં." એમ સ્વામી બોલ્યા જે, "લાલજીને પાણીનું બેડું પીવા માટે લાવી આપે, તેને આટલું પુન્ય થાય છે." ॥૬૫૬॥

૬૫૭. કુંડલાના કરશન વાણિયાને સ્વામીના આશીર્વાદ

એક સમે સ્વામી ગઢપુરમાં હતા અને ગામ **કુંડલા**ના હરિજન રાઠોડ સ્વામીને દર્શને આવ્યા અને તેમની સાથે **કરશન** કરીને એક વાણિયા હતા. તે નવા સત્સંગી થયા હતા. તે પણ સ્વામીને દર્શને આવ્યા હતા. અને સ્વામી પોતાને આસને મંદિર સામે બીજા ઓરડામાં વિરાજમાન હતા. ત્યાં સૌ આવીને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. પછી સ્વામીએ હરિજનોને પૂછ્યું જે, "આ કોણ છે ?" ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, "સ્વામી ! આ વણિક નવા હરિભગત થયા છે, પણ તેને નાતની ઉપાધિ બહુ છે." પછી સ્વામીએ તે કરશનભાઈને પોતાની પાસે બોલાવ્યાં અને કહ્યું જે, "કરશન, તું મને મોટો જાણ છે કે નાતને ?" ત્યારે કરશનભાઈ કહે, "સ્વામી ! તમે મોટા." ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "જા, નાતમાં તું જ મનાઈશ અને ગામમાં પણ તું જ મનાઈશ અને કાલી નાત તે તને શું કરનારી છે ?" પછી સ્વામીના આશીર્વાદ લઈને તે ઘેર ગયા. ॥૬૫૭॥

૬૫૮. કરશનભાઈના સાસુ-સસરાએ તેની સાથે વ્યવહાર તોડ્યો

અને કરશનભાઈ ગઢપુરથી ઘેર ગયા ત્યારે તેમનાં સસરા તથા સાસુ સૌ કરશનભાઈને ઘેરે આવ્યાં અને કહ્યું જે, "તમે તમારે ઘેર ને અમે અમારે ઘેર; આજથી તમારે ને અમારે વહેવાર નહીં." તે વખતે સૌ નાત મળીને એકડા કર્યા હતા(ઠરાવમાં સહી કરી) જે, "કરશનની દુકાનેથી કોઈએ કાંઈ માલ લેવો નહીં." અને તે કંદોઈનો ધંધો કરતા હતા. પછી કરશનભાઈએ તેના સસરાને કહ્યું જે, "હજી તો મારા એકડા કર્યા છે, પણ મને કાંઈ નાત બહાર મૂક્યો છે ? મને જ્યારે નાત બારો મૂકે ત્યારે સગપણ કર્યાના મેં રૂપિયા આપ્યા છે તે પાછા આપી જજો." અને કરશનભાઈને સ્વામીના આશીર્વાદ હતા. તેથી ફરતા ગામના લોકો તેની દુકાનેથી માલ લેતા અને સાંજ વખતે પોતે ભજિયાં તથા ગાંઠિયા લઈને હરિજનોમાં વેચવા નીસરતા, એટલે પોતાનો વ્યવહાર સુખેથી ચાલતો હતો. ॥૬૫૮॥

૬૫૯. કરશનને સ્વામીના આશિષ ફળ્યા, તેથી વ્યવહારે સુખી ને નાતમાં મોટેરા થયા

અને તેવા સમામાં ગામ કુંડલાનો નગરશેઠ હતો તેને ત્યાં કોઈક વૃદ્ધ માણસ મરી ગયું. એટલે શેઠે વિચાર્યું કે, 'આપણે સાત વાનાંનાં પકવાન કરીને નાતને જમાડવી.' પછી સૌ કંદોઈને ભેગા કર્યા અને કહ્યું જે, "અમારી ડોશીનું ખરચ કરવું છે, તે શું ભાવ લેશો ?" પછી સૌ કંદોઈ એક મત થઈ બોલ્યા જે, "એક મણ ભારે અમુક પૈસા લેશું." ત્યારે શેઠે કહ્યું જે, "મારે આટલું આપવું નથી." ત્યારે કંદોઈ કહે, "અમારે તમને માલ પણ કરી દેવો નથી." તે શેઠે કરશનભાઈને બોલાવીને કહ્યું જે, "કરશન, તને જલેબી તથા સાટા વિગેરે સાતે પકવાન આવડે છે ?" ત્યારે કરશનભાઈ કહે, "હા કાકા, મને આવડે છે તો ખરું, પણ મારા ઘરમાં તેવા વાસણની તંગાસ છે. માટે મને

તેવાં પૂરતાં વાસણ તથા મદદગાર સારા ચાર માણસ આપો, હું તમને પૂરતો માલ બનાવી આપું. મારે કાંઈ કિંમત જોતી નથી.”

તે સાંભળી તે શેઠે જોઈએ તેવાં વાસણો તથા માણસો સહાયતામાં આપ્યાં. અને સમગ્ર માલ તૈયાર કરી આપ્યો. અને તેરમાને દિવસે શેઠે નાત જમવાને માટે બોલાવી. તે વખતે કરશનભાઈ ઊનાં ઊનાં ભજિયાં પંગતમાં પીરસવા લાગ્યા. તે જોઈ કેટલાક લોકો હોકારો કરી ઊઠ્યા અને શેઠને કહ્યું જે, “શેઠ, આ કરશન કેમ પંગતીમાં આંટા મારે છે ?” ત્યારે શેઠે કહ્યું જે, “આ તમામ માલ કરશનનો જ કરેલો છે, માટે જમવું હોય તો સુખેથી જમો અને કરશન તો મારા દીકરા તુલ્ય છે.” તે સાંભળી સૌ મુન્ય બેસી રહ્યા. અને સ્વામીની કૃપાદૃષ્ટિથી કરશનભાઈનો વહેવાર પણ ઘણો વૃદ્ધિ પામ્યો અને નાતમાં તથા ગામમાં તેનું ઘણું માન વધ્યું. તે સદ્‌ગુરુ સ્વામી ગોપાળાનંદજીના પ્રતાપથી થયું. ॥૬૫૯॥

૬૬૦. કરશનભગતે જેલમાં પણ ટેક રાખી, અંતે લવજી મહારાજે છોડાવ્યા

અને કરશનભાઈએ જ્યારે સત્સંગ કર્યો ત્યારે તેમનાં સંબંધીઓએ કોરટમાં ફરિયાદી કરીને જેલમાં બેસાર્યા. અને બે દિવસ સુધી કરશનભાઈને અન્ન-જળ કાંઈ લેવા દીધું નહીં. અને નાતનો એવો આગ્રહ હતો કે, કંઠી તોડ્યા પછી ત્યાંથી ઉઠાડવો. અને કરશનભાઈએ એવી ટેક લીધી જે, ‘નાહીને પૂજા કર્યા પછી અન્ન-જળ લેવું.’ એમ કરતાં કરતાં ત્રણ દિવસ ઉપવાસ થયા. તે સમે ગામ ચાંદગઢથી લવજી મહારાજ તથા આણંદજી મહારાજ તે કોરટમાં કાંઈ કામ પ્રસંગે ગયા હતા. તેણે કરશનભાઈને ભાળીને બધી હકીકત પૂછી. પછી લવજી મહારાજે ન્યાયાધીશને કહ્યું જે, “આ છોકરાને ત્રણ દિવસ ઉપવાસ થયા છે અને તેનો દેહ પડી જશે તો તેનો જવાબ તમે દેશો કે નાત જવાબ દેશે ?

કેમ કે, તે તેના ઈષ્ટદેવનાં દર્શન કર્યા વગર અન્ન-જળ લે તેમ નથી.” તે સાંભળીને ન્યાયાધીશે રાજીનામું લઈને ઉઠાડી મૂક્યા. ॥૬૬૦॥

૬૬૧. વિદ્યાત્રાનંદસ્વામી સાથે હેત છે, એમ જાણીને સ્વામી લખુ કંદોઈના દીકરા પર રાજી થયા

એક સમે ગોપાળાનંદસ્વામી ગઢપુરમાં વિરાજમાન હતા. અને લખુ કંદોઈના દીકરા કલ્યાણભાઈ સ્વામીને દર્શને આવ્યા. તે વખતે કલ્યાણભાઈનાં લગ્ન કર્યા હતાં, તેથી નવાં વસ્ત્ર પહેરેલાં હતાં. તે આવીને સ્વામીને પગે લાગીને પાસે બેઠા. પછી ગઢપુરના સાધુ તથા હરિજનોએ સ્વામીને કહ્યું જે, “સ્વામી, આ કલ્યાણભાઈ બહુ જ સારા સત્સંગી છે.” ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, “તેને હેત કોની સાથે છે ?” ત્યારે સૌ બોલ્યા જે, “કરસનજી દવેની સાથે હેત છે.” પછી સ્વામી બોલ્યા જે, “કરશનજીને કેની સાથે હેત છે ?” ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, “કરશનજીને વિદ્યાત્રાનંદસ્વામી સાથે હેત છે.” ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “ત્યારે તો કલ્યાણ સારો હશે !” એમ પ્રણાલિકા જોઈને સ્વામી રાજી થયા. ॥૬૬૧॥

૬૬૨. સ્વામીએ દાદાના પુત્ર અમરા ખાચરને અંબરીષ કહ્યા

અને ગઢપુરમાં દાદા ખાચરના દીકરા અમરા ખાચર તેમને સ્વામીને દર્શને લાવ્યા. તેમના સામી સ્વામીએ દૃષ્ટિ માંડીને જોયું અને બોલ્યા જે, “આ તો સાક્ષાત્ અંબરીષ ફેર આવ્યા છે !” એમ સ્વામીએ તેના સામી સારી રીતે દૃષ્ટિ માંડીને કહ્યું હતું. પછી સ્વામીના આશીર્વાદથી તેમણે પણ અંબરીષ રાજાના જેવું જ દેવસંબંધી કાર્ય કર્યું છે. ॥૬૬૨॥

૬૬૩. સ્વામીએ કલ્યાણ કંદોઈને આશીર્વાદ આપ્યા

અને સ્વામી ગઢપુરમાં હતા અને કલ્યાણ કંદોઈ સ્વામીને દર્શને આવ્યા અને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. પછી સ્વામીએ કલ્યાણભાઈની

આંખ ઉઘાડીને જોઈ અને બોલ્યા જે, “ઓળખ્યો ઓળખ્યો..!” એમ કહીને બોલ્યા જે, “આ જીવ બહુ બળિયો થાશે.” પછી તે સ્વામીના પ્રતાપથી એકાંતિક ભક્ત થયા. ।।૬૬૩।।

૬૬૪. સ્વામીએ હરજી ઠક્કરને દર્શન દઈને બચાવ્યા

ગઢપુરમાં **હરજી ઠક્કર** છાના અફીણનો વેપાર કરતા હતા. પછી તેમના પિત્રાઈ પ્રેમજી ઠક્કર તેણે સરકારમાં અરજી કરી જે, હરજી ઠક્કર અફીણનો છાનો વેપાર કરે છે. પછી તેના ઉપર વોરંટ આવ્યું. અને દિવસે હરજી ઠક્કર સૂતા હતા ત્યાં ગોપાળાનંદસ્વામીએ દિવ્ય સ્વરૂપે આવીને દર્શન દીધાં અને કહ્યું જે, “શું સૂતો છો ? તારા પિત્રાઈએ સરકારમાં અરજી કરી છે, તે તારા ઉપર વોરંટ આવશે; માટે અફીણને આઘુંપાછું સંતાડી દે !” પછી હરજી ઠક્કરે તે અફીણ બીજા ઘરમાં છાણાંના મોઢવામાં સંતાડી દીધું. પછી વોરંટવાળા આવ્યા. તેમણે ઘર તપાસ્યું તોપણ ક્યાંઈ પત્તો લાગ્યો નહીં. એમ સ્વામીએ હરજી ઠક્કરની રક્ષા કરી. ।।૬૬૪।।

૬૬૫. ગઢપુરમાં સ્વામીએ બીમાર સંતનો દેહ મેલાવ્યો

ગઢપુરમાં એક સંતને મહારોગ થયો હતો. તેણે કરીને તેનું આખું શરીર મહાદુર્ગંધીમય થઈ ગયું હતું. અને રઘુવીરજી મહારાજ ઊને પધારતા હતા અને સાથે બધા સદ્ગુરુઓ પણ હતા. તેઓ સૌ ગઢપુર રાત રહ્યા અને રોગવાળા સંતને ખબર પડી જે, ગોપાળાનંદસ્વામી પણ પધાર્યા છે. પછી તેણે પોતાના સેવકને સ્વામી પાસે મોકલ્યા અને કહ્યું જે, “સ્વામીને કહેજે જે, મારો દેહ ત્યાગ કરાવીને પછી જાય; નહીં તો હું આત્મઘાત કરીને દેહ પાડીશ !”

પછી તે પ્રમાણે તેના સેવકે સ્વામી પાસે વાત કરી. ત્યારે સ્વામી કહે, “ત્રણ વરસ રહો.” સાધુ કહે, “એક દિવસ પણ પીડાએ કરીને

કલ્પ જેવો જાય છે." ત્યારે સ્વામી કહે, "છ મહિના રહો, તો તમારી કસરમાત્ર ટળી જાય." પણ સંતે હઠ ઝાલ્યો જે, "એક ઘડી પણ મારાથી આ દેહમાં રહેવાય તેવું નથી અને મારો ખાટલો દરવાજા વચ્ચે નાંખીશ !" પછી સ્વામીએ રઘુવીરજી મહારાજને રવાના કરીને પોતે પાછળ રહ્યા અને તે સાધુનો દેહ ત્યાગ કરાવ્યો. પછી સ્વામી સભા કરીને બોલ્યા જે, "આને ત્રણ જન્મ લેવા પડશે. કેમ કે, ત્રણ જન્મની કસર ત્રણ દિવસમાં જાત !" એમ સ્વામીએ સૌ સાંભળતાં વાત કરી. ॥૬૬૫॥

૬૬૬. મહારાજે સદ્.ગોપાળાનંદસ્વામીને સત્સંગની સોંપણી કરી

ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજે સંવત્ ૧૮૮૬ ના જેઠ સુદ-૧૦ ને દિવસ સ્વામીને અક્ષરઓરડીમાં બોલાવ્યાં. અને શ્રીજીમહારાજે સ્વામીને પૂછ્યું જે, "કેમ સ્વામી ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "મહારાજ ! જેમ તમારી ઈચ્છા, અમારાં પ્રારબ્ધ અમારી પાસે !" પછી મહારાજ કહે, "આ બહુ મોટા સાધુ છે અને અક્ષરધામમાં પણ સૌને પુરુષોત્તમનો મહિમા કહે છે અને એકરૂપે કરીને સૌને ધરી રહ્યા છે." અને બન્ને આચાર્યોને બોલાવીને કહ્યું જે, "આ બેય આચાર્યનાં કાંડાં તમને ભળે છે(સોંપું છું)."

અને મુક્તાનંદસ્વામી આદિક સંતને બોલાવ્યાં તથા મૂળજી બ્રહ્મચારી આદિક બ્રહ્મચારીને બોલાવ્યાં. અને ભગુજી આદિક પાર્ષદને બોલાવ્યાં અને કહ્યું જે, "તમે સૌ ગોપાળાનંદસ્વામી કહે તેમ કરજો." એમ શ્રીજીમહારાજે ધામમાં પધારતી વખતે આખા સત્સંગની સોંપણી ગોપાળાનંદસ્વામીને કરી હતી. પછી શ્રીજીમહારાજ દર્ભ પથરાવીને તે ઉપર વીર આસને બિરાજમાન થયા અને મહારાજ બોલ્યા જે, "જય સચ્ચિદાનંદ..!" એમ કહીને પોતે ધામમાં પધાર્યા અને બન્ને આચાર્યે શ્રીજીમહારાજને ભોંય ઉપર ઝાલી રાખીને સુવાર્યા. ॥૬૬૬॥

૬૬૭. સદ્.ગોપાળાનંદસ્વામી ધામમાં સિધાવ્યા

એક વખત **ગોપાળાનંદસ્વામી ઉમરેઠ**માં હતા અને પોતાને શરીરે જ્વર આવ્યો હતો. પછી રઘુવીરજી મહારાજને સ્વામીએ કહ્યું જે, "આપણ સર્વે વડતાલ ચાલો." પછી બીજે દિવસે સૌ વડતાલ આવ્યા અને ત્યાં એક દિવસ રહ્યા. તે કેડે સ્વામીએ કહ્યું જે, "સર્વે જમી આવો." પછી સૌ જમીને આવ્યા અને પછી સ્વામી પાસે સૌ બેઠા. પછી સ્વામીને મહારાજનાં અલૌકિક દર્શન થયાં. તે સમયમાં હજારો શ્રુતિઓ બોલીને સ્વામીએ ઘણીક શ્રીજીમહારાજની સ્તુતિ કરી અને અક્ષરધામમાં(સં.૧૮૦૮ વૈ.વ.૫) પધાર્યા. ॥૬૬૭॥

૬૬૮. સ્વામીના રાજીપાથી વડોદરા રાવસાહેબ ગોપાળજીનો રોગ ગયો

અને સ્વામી **વડોદરા**માં પધાર્યા હતા ને મેરાવભાઈના ભાઈ **રાવસાહેબ ગોપાળજી**ને નિદ્રા ન આવતી અને કાંઈ ખવાય નહીં; એવો મહારોગ હતો. તે કોઈ ઉપાયે મટ્યો નહીં. તેને ગોપાળાનંદસ્વામીએ કૃપાદૃષ્ટિએ કરીને ટાળ્યો અને તેમને સુખિયા કર્યા. એવો મોટાના રાજીપાનો પ્રતાપ છે. ॥૬૬૮॥

૬૬૯. સ્વામીની કૃપાથી સુરતનો પારસી બાળક બોલતો થયો

સુરતમાં કોઈક પારસી સદ્‌ગૃહસ્થ હતો. તેને વૃદ્ધાવસ્થામાં એક પુત્ર થયો હતો. તે છોકરાને જીભ સારી હતી, પણ કાંઈ બોલતાં આવડતું નહીં. તે પછી તો પારસીએ ઘણાક ઉપાય કર્યા, પણ કાંઈ ફેર પડ્યો નહીં. પછી કોઈક હરિજન સત્સંગી તે પારસીને મળ્યા. તેણે કહ્યું જે, "અમારામાં ગોપાળાનંદસ્વામી છે તે બહુ પ્રતાપી છે તેમને મળો." પછી તે પારસી પોતાના પુત્રને લઈને વડતાલ આવ્યો.

તે સમયે સ્વામી પૂજા કરતા હતા. પછી તે પારસી અતિશય વિનય કરીને સ્વામીના પગમાં પડ્યો અને છોકરાને પણ પગે લગાડ્યો. પછી સ્વામીની સમીપે બેઠા. પછી સ્વામીએ તેના અંતરની જાણીને ઠાકોરજીને અરધું કેળું ધર્યું હતું તે પારસીના છોકરાને આપ્યું. ત્યારે તે પારસી બોલ્યો જે, "બચ્ચા, જમી જા !" એટલે તે છોકરો તે કેળું જમીને તરત બોલ્યો જે, "જય સ્વામિનારાયણ..!" પછી તે પારસી બહુ જ રાજી થયો અને સ્વામીની તથા ઠાકોરજીની ઘણીક સેવા કરીને પોતાને ઘેર ગયો. અને પોતાના મનમાં એમ થયું જે, 'આ ગોપાળાનંદસ્વામી પણ સાક્ષાત્ ભગવાન છે.' એમ સ્વામીને વિષે પારસીના મનમાં ભગવાનપણાનો નિશ્ચય થયો. ॥૬૬૯॥

૬૭૦. સ્વામીની વાતોથી ખંભાતના સદાશિવને હવેલીનો મોહ ટળ્યો

વડતાલમાં ગોપાળાનંદસ્વામી સભામાં બેઠા હતા. પછી અંતર્યામીપણે **ખંભાત**ના હરિજન **સદાશિવભાઈ**ને સ્વામીએ કહ્યું જે, "તમારી હવેલી બળી જાય તો તમને કાંઈ ખરખરો થાય ?" ત્યારે સદાશિવ બોલ્યા જે, "ના સ્વામી, મનમાં કાંઈ ખરખરો થાય નહીં. કેમ કે, તમારે યોગે કરીને સાંખ્ય વિચારથી બધું ખોટું કરી નાખ્યું છે." જે દિવસે હવેલી બળી હતી તે દિવસે તેને સ્વામીએ વાત કરી હતી. ને પછી બીજે દિવસે સવારમાં ખંભાતથી મનુષ્ય કાગળ લઈને આવ્યું અને કાગળ વાંચીને બોલ્યા જે, "સ્વામીએ આગળથી જ હવેલી બાળી મૂકી છે, નહીં તો અત્યારે હવેલી સાથે હું પણ મરત !" માટે મોટાનો સમાગમ તે જીવને બંધન તોડાવે તેવો છે. ॥૬૭૦॥

૬૭૧. વરસતા વરસાદમાં સ્વામી એકલા કોરા રહ્યા

ગોપાળાનંદસ્વામી ગાડીમાં બેસીને કોઈક ગામ જતા હતા અને બીજા સાધુ ભેળા ચાલ્યા આવતા હતા. તે સમે વરસાદ વરસવા મંડ્યો,

તે ગાડી ઉપર જળનું ફોરું ન પડે અને બીજા સાધુ સૌ પલળી ગયા. તે જોઈને સૌને ઘણું આશ્ચર્ય થયું. એ જ મોટાનો પ્રતાપ કહેવાય. ॥૬૭૧॥

૬૭૨. સ્વામીએ પુસ્તકોને મીણિયાં બંધાવ્યાં ને વરસાદ થયો

અને કોઈ સમે ગોપાળાનંદસ્વામી ભેળા ભગવદાનંદસ્વામી હતા. તે એક ગામથી બીજે ગામ જવા સારુ તૈયાર થયા. ત્યારે ગોપાળાનંદસ્વામીએ પુરુષાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, “આપણાં પુસ્તકને મીણિયાં બાંધજો.” ત્યારે ભગવદાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “સ્વામી ! વરસાદ પણ નથી અને વાદળાં પણ નથી; અને પુસ્તકે મીણિયાં કેમ બંધાવો છો ?” એમ કહીને તેઓ હસ્યા, તોપણ સ્વામીએ મીણિયાં બંધાવ્યાં અને ભગવદાનંદસ્વામીએ ન બાંધ્યાં અને ચાલ્યા. પછી વાટમાં વરસાદ થયો, તે ગોપાળાનંદસ્વામીનાં પુસ્તક ન પલળ્યાં અને ભગવદાનંદસ્વામીનાં પુસ્તક પલળી ગયાં. તે જોઈ સૌ આશ્ચર્ય પામ્યા. ॥૬૭૨॥

૬૭૩. સ્વામીના અપરાધથી ઉમરેઠના અમલદારનો અધિકાર ગયો

એક સમયને વિષે ગોપાળાનંદસ્વામી **ઉમરેઠ**માં હતા અને ત્યાંના અમલદારે મંદિરનાં પગથિયાં ખોદી નાંખવાનો હુકમ કર્યો. ત્યારે સ્વામીએ ના પાડી એટલે માણસો પાછા ગયા. વળી અમલદારે હુકમ કર્યો કે, “ના પાડનારને આંહીં બોલાવો.” એમ કહીને એક સિપાઈ મોકલ્યો, તોપણ સ્વામી ન ગયા. પછી બે સિપાઈ મોકલ્યા, તોપણ સ્વામી ન ગયા. પછી એમ હુકમ કર્યો જે, “ના પાડનારને બાંધીને આંહીંયાં લાવો !” એમ કહીને પાંચ સિપાઈ મોકલ્યા.

ત્યારે સ્વામી તેની સાથે ત્યાં ગયા. તે સ્વામીને જોઈને અમલદાર ગાદીએથી ઊઠીને સંતાઈ ગયો. પછી સારા સારા લોકો સ્વામીને વિનય કરીને પાછા મંદિરમાં તેડી લાવ્યા. પછી બીજે દિવસે ખેડેથી સાહેબનો હુકમ આવ્યો જે, ‘એ અમલદારને કેદ કરીને અહીં લાવો.’ પછી તેવી

રીતે કેદ કરીને તે અમલદારને ખેડે લઈ ગયા. અને તેની કલમ કાપી નાંખી(નોકરીમાંથી રદ કર્યા) અને તેનાં ઘરનાં બધાં માણસો નાશ પામી ગયાં. એમ મોટાના અપરાધથી જીવને કેવું દુઃખ થાય છે ! ને બેય લોક બગડે છે. માટે ડાહ્યા માણસોએ વિચારીને કામ કરવું. ll૬૭૩ll

૬૭૪. ગઢપુરમાં વાણિયાનું ભૂત કાઢ્યું ને તે સાધુ થયા

અને **ગઢપુર**માં એક વાણિયાને ભૂત વળગ્યું હતું અને ગોપાળાનંદસ્વામી ગઢપુરમાં પધાર્યા હતા. પછી તે વાણિયાને સ્વામી પાસે લાવ્યા. પછી સ્વામીએ તેનામાંથી ભૂત કાઢ્યું અને નિયમ ધરાવ્યા, ને પછી એ સાધુ થયો. અને તેને સમાધિ થાતી હતી, પણ જ્ઞાન વિના સત્સંગમાંથી પાછો ઘેર ગયો. માટે જ્ઞાન છે તે મોટી વાત છે. ll૬૭૪ll

૬૭૫. સ્વામીના જન્મ સમયે થયેલો ઉત્સવ ને આકાશવાણી

સ્વામી પ્રથમ ઘેર હતા ત્યારે ખુશાલ ભટ્ટ, એવું તેમનું નામ હતું. તેમનો જન્મ સંવત્ ૧૮૩૭ ના મહા સુદ-૮ને સોમવારના રોજ થયો હતો. તે દિવસે મોતીરામ ઠાકરના ઘરમાં દુંદુભી વાગતાં હતાં અને દેવો પુષ્પોની વૃષ્ટિ કરતા હતા. અને આકાશમાં દેવો વિમાનમાં બેસીને જય જય એવા શબ્દ ઉચ્ચારતા હતા. તે સાંભળીને લોકો સૌ આશ્ચર્ય પામતા હતા. અને આકાશવાણી થાતી હતી જે, 'મોતી ઠાકરને ઘેર જે પુત્રનો જન્મ થયો તે મહા સમર્થ છે અને આ પૃથ્વીને વિષે અધર્મનો ઉચ્છેદ કરશે, અને એકાંતિક ધર્મનું સ્થાપન કરશે, અને કેટલાકને પોતાનું ઐશ્વર્ય જણાવીને સમાધિયું કરાવશે; એવા મહાપ્રતાપી થશે. અને તેઓ દીર્ઘકાળ સુધી આ પૃથ્વીને વિષે રહેશે.' એમ આકાશમાં શબ્દ થતા હતા.

પછી તેમનાં માતા-પિતા તે સાંભળીને ઘણાં આનંદમાં આવતાં હતાં. અને ખુશાલભાઈનો જન્મ થયો તે વખતે ઘણાક વિદ્વાન બ્રાહ્મણોને નાના પ્રકારનાં દાન આપતા હતા. અને ભિક્ષુક લોકોને અન્ન, વસ્ત્ર

આપીને તૃપ્ત કરતા હતા અને ગાયો વિગેરે પશુને ઘાસ નાંખીને તૃપ્ત કરાવતા હતા; એવી રીતે સૌને સંતોષ પમાડ્યા. અને સૌ સ્ત્રીયો મંગળ ગીતો ગાતી હતી, અને સત્પુરુષનાં મન સૌ આનંદ પામતાં હતાં, અને અસુરોને ઘણો ત્રાસ ઉત્પન્ન થયો હતો, અને તે વખતે આકાશ અતિશે નિર્મળ થાતો હવો. ॥૬૭૫॥

૬૭૬. સ્વામીએ વિદ્યાભ્યાસ કરીને પછી પાઠશાળા ખોલી

પછી તે ખુશાલ ભટ્ટ પોતાના પિતા થકી આઠમે વરસે યજ્ઞોપવિત પામ્યા અને અંગે સહિત ચાર વેદ ભણ્યા. વળી તે દેશમાં કેટલાક ચમત્કારો જણાવ્યા અને કેટલાક મતવાદીઓનો પરાજય કર્યો અને પોતે શાસ્ત્રવિધિથી ગૃહસ્થાશ્રમ કર્યો. અને પછી પોતે ટોડલા ગામમાં વિદ્યાર્થી ભણાવવા સારુ નિશાળ માંડી હતી. ॥૬૭૬॥

૬૭૭. પાઠશાળામાં બાળકોને સમાધિ દ્વારા બ્રહ્મવિદ્યા આપી

અને પોતે વિદ્યાર્થી ભણાવતા ત્યારે કેટલાંક બાળકોને સમાધિઓ કરાવતા અને અક્ષરાદિક ધામ દેખાડતા. પછી તે બાળકો સમાધિમાંથી દેહમાં આવીને સૌની આગળ સ્પષ્ટ વાર્તા કરતા જે, "અમે ગૌલોક અને અક્ષરાદિક ધામ દીઠાં." એવી રીતે તે બાળકોને સમાધિ કરાવતા હતા અને બ્રહ્મવિદ્યા શીખવતા હતા. ॥૬૭૭॥

૬૭૮. સમાધિવાન બાળકને તેના પિતા લઈ ગયા પછી માફી માંગી

અને તેવા વખતમાં પાડા ગામનો બ્રાહ્મણનો એક છોકરો ખુશાલ ભટ્ટ પાસે ભણવા આવતો હતો. તે ખુશાલ ભટ્ટની કૃપાથી સમાધિવાન થયો હતો. પછી તે છોકરાના બાપે આવીને ખુશાલ ભટ્ટને કહ્યું જે, "તમે મારા છોકરાને બગાડી મૂક્યો; માટે મારે ભણાવવો નથી." એમ કહીને ઘેર લઈ ગયો. પછી તે છોકરાને ઘેરે સમાધિ થઈ ગઈ. પછી તે બ્રાહ્મણે તેને જગાડવાનો ઘણોક પ્રયાસ કર્યો, પણ છોકરો

જાગ્યો નહીં. પછી તે બ્રાહ્મણે ખુશાલભાઈ પાસે આવીને પ્રાર્થના કરી જે, “ખુશાલભાઈ, ભલો થઈને મારા છોકરાને બેઠો કર !” પછી ખુશાલભાઈએ તેને કહ્યું જે, “તું ઘેરે જઈને તારા છોકરાને કહેજે, ખુશાલભાઈએ કહ્યું છે, માટે બેઠો થા.” પછી તે બ્રાહ્મણે ત્યાં જઈને છોકરાને કહ્યું જે, “ખુશાલે કહ્યું છે બેઠો થા.” પછી તે છોકરો બેઠો થયો અને બ્રાહ્મણ આવીને ખુશાલભાઈના પગમાં પડ્યો અને પોતાનો અપરાધ માફ કરાવ્યો. ॥૬૭૮॥

૬૭૯. વીરમંત્રથી વિષ્ણુને લાવતો તાંત્રિક કપટ ખુલ્લું થવાથી ભાગી ગયો

અને **ટોડલા** ગામને વિષે વીરવિદ્યાવાળો અને જંત્રમંત્ર જાણનારો એક બ્રહ્મચારી આવ્યો હતો. તે વિષ્ણુ પોતાની પાસે રાખતો હતો. પછી પોતે જેને ઘેર જમવા જાય તેને વિષ્ણુ સોંપતો આવે અને કહેતો આવે જે, “આ વિષ્ણુને પટારામાં રાખજો પણ મારી સેવાને વશ છે માટે વિષ્ણુ મારી પાસે આવતા રહેશે.” અને તે બ્રહ્મચારીએ વીરની સાધના કરી હતી. એટલે મહાવીર જ્યાં વિષ્ણુ હોય ત્યાંથી બ્રહ્મચારી પાસે લઈ આવતો. તેથી ગામમાં તેની બહુ માનતા ચાલી, તેથી આખું ગામ તેને માનવા-પૂજવા લાગ્યું.

પછી ખુશાલ ભટ્ટે કહ્યું જે, “બ્રહ્મચારી મહારાજ ! આજ રોજ મારે ત્યાં તમારે જમવાનું આમંત્રણ છે.” પછી તે બ્રહ્મચારી ખુશાલભાઈને ઘેરે જમવા ગયો અને જમીને વિષ્ણુને ખુશાલભાઈને સોંપ્યા. ને પછી જ્યારે રાત્રી પડી એટલે વીરે આવીને ઘણા આંટા માર્યા, પણ વિષ્ણુને લેવાનો લાગ ફાવ્યો નહીં. અને ખુશાલભાઈને જોઈને તે બળવા લાગ્યો. પછી તેણે જઈને બ્રહ્મચારીને કહ્યું જે, “મારાથી ત્યાં જઈ શકાય તેમ નથી. કેમ કે, ખુશાલભાઈ તો મહાસમર્થ છે. પછી તે બ્રહ્મચારી તો વહેલો ઊઠીને ગામમાંથી નાસી ગયો. ॥૬૭૯॥

૬૮૦. સ્વામીની પૂજામાં દેવો પધારતા, સ્વામીનાં ચરણસ્પર્શથી મહુડો મીઠો થયો

અને ખુશાલભાઈ પોતે રાધાકૃષ્ણ દેવની પૂજા કરતા હતા. તે પોતે જ્યારે પૂજા કરવા બેસતા તે વખતે દેવોની પ્રતિમાઓ ખુશાલભાઈની સન્મુખ આવીને બેસતા. તે જોઈ લોક સૌ આશ્ચર્ય પામતા. ખુશાલભાઈના ખેતરમાં મૌડાનું એક ઝાડ હતું. તે બહુ જ કડવું હતું, તેથી તેનાં ફળ કોઈના ઉપયોગમાં આવતાં નહીં. પછી સૌ લોકોએ ખુશાલભાઈની પ્રાર્થના કરી જે, “તમે આ મૌડાના વૃક્ષને મીઠો કરો.” પછી ખુશાલભાઈ સૌ લોકને સાથે લઈને તે વૃક્ષની નીચે જઈને ઊભા રહ્યા અને વૃક્ષના થડને પોતાના ચરણારવિંદથી સ્પર્શ કર્યો, એટલે મૌડો કડવો મટીને મીઠો થયો. અને તેનાં ફળ સૌને ઉપયોગમાં આવવા માંડ્યાં. ॥૬૮૦॥

૬૮૧. ખુશાલ ભટ્ટને ધ્યાનમાં તેજ સાથે છ યોજન સંભળાય તેવા કડાકા સંભળાયા ને પ્રાર્થનાથી વૃષ્ટિ કરી

પોતે એક ઓરડામાં બેસીને શ્રીજીમહારાજનું ધ્યાન કરતા હતા. તે સમે અતિશય તેજ દેખાણું અને તે તેજમાં બ્રહ્માંડ ફાટી જાય એવા ત્રણ કડાકા થયા. અને તે તેજ પણ છ છ જોજન સુધી જણાયું. અને તે કડાકા સાંભળીને લોકોના મનમાં ભય અતિશય ઉત્પન્ન થયો અને સૌને એવી બીક લાગી જે, આ તે પ્રલય થશે કે શું ? પછી સૌ ખુશાલભાઈ પાસે આવીને પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા, એટલે ખુશાલભાઈએ પોતાની વૃત્તિ સંકેલી લીધી અને તે તેજ બધું પોતાની મૂર્તિમાં સમાઈ ગયું. તે જોઈને સૌને ઘણું આશ્ચર્ય લાગ્યું.

એક સમે તે દેશમાં વરસાદ થતો નહોતો. પછી ફરતા ગામના લોકો સર્વેએ આવીને ખુશાલભાઈની ઘણીક પ્રાર્થના કરી જે, “જો વરસાદ નહીં થાય તો સર્વે મરી જાશું.” એવાં તેમનાં દીનતાનાં વચન

સાંભળીને ખુશાલભાઈના મનમાં ઘણીક દયા ઉત્પન્ન થઈ અને શ્રીજીની પ્રાર્થના કરી એટલે આખા દેશમાં જળની વૃષ્ટિ થઈ અને સૌ લોક આવીને ખુશાલભાઈના પગમાં પડ્યા. ॥૬૮૧॥

૬૮૨. શામળાજીમાં ખુશાલ ભટ્ટના ચમત્કાર

તે દેશમાં શામળાજીનું એક મંદિર છે. ત્યાં પોતે જ્યારે જાય ત્યારે શામળાજી સન્મુખ ચાલીને આવીને ખુશાલભાઈને મળે. તે જોઈને સર્વે લોકોને આશ્ચર્ય લાગે જે, આ શું ! એમ કેટલીક વખત લોકોને આશ્ચર્ય દેખાડ્યું હતું. એવા કેટલાક ચમત્કાર જણાવ્યા હતા. ॥૬૮૨॥

૬૮૩. ખુશાલભાઈએ નદીમાં રહેતાં હજારો ભૂતોનો ઉદ્ધાર કર્યો

અને ત્યાં એક ત્રિવેણી નદી છે. તેમાં ખુશાલભાઈ ન્હાવા જતા અને કેટલીક વખત ત્યાં મેળો પણ ભરાતો. પછી ખુશાલભાઈ જ્યારે તે નદીમાં સ્નાન કરવા ઊતરે તે વખતે હજારો ભૂત આવીને ખુશાલભાઈની પ્રાર્થના કરે જે, "હે ખુશાલભાઈ ! તમે અમારો મોક્ષ કરો. કેમ કે, તમારા નહાયેલા જળનો અમારે સ્પર્શ થયો, એટલે અમારો મોક્ષ થાય તેમ કરો !" એવી તેમની બહુ જ પ્રાર્થના સાંભળીને ખુશાલભાઈએ કૃપાદૃષ્ટિ કરીને તે ભૂતોને દેવલોકમાં મોકલ્યાં હતાં ને ભૂતનો ઉદ્ધાર કર્યો; એવા સમર્થ હતા. ॥૬૮૩॥

૬૮૪. ગૃહત્યાગ વખતે ખુશાલભાઈએ દીકરીને આશિષ આપ્યા

શ્રીજીમહારાજ બ્રાહ્મણનું સ્વરૂપ ધારણ કરીને ખુશાલભાઈને તેડવા માટે ટોડલા ગામે ગયા હતા. તે મહારાજ સાથે પોતે ચાલ્યા, ત્યારે તેમની દીકરી અનોપબા કરીને હતાં તેમને માથે હાથ મેલ્યો અને આશીર્વાદ આપ્યો અને કહ્યું કે, "તમારે વચને કરીને લોકોને સમાધિ થાશે." એમ તેમને આશીર્વાદ આપ્યો હતો. પછી અનોપબાને વચને કરીને ઘણાક લોકોને સમાધિ થાતી હતી. ॥૬૮૪॥

૬૮૫. ગૃહત્યાગ વખતે ખુશાલભાઈએ પિતાને આશીર્વાદ આપ્યા ને ટાંપાટુંપાના મિત્ર કાના પટેલ સાથે ચાલી નીકળ્યા

અને પોતે જ્યારે ઘેરથી ચાલ્યા ત્યારે તેમના પિતાશ્રી મોતી ઠાકરને આખે શરીરે ધાધર હતી. અને ખુશાલભાઈએ ચાલતી વખતે તેમના શરીરે હાથ ફેરવ્યો, એટલે બધી ધાધર સમી ગઈ અને શરીર નીરોગી થયું. અને તેમને કહ્યું જે, "તમને ઈડરના રાજા ગોરપદું આપશે." અને તેમને આશીર્વાદ દઈને મહારાજની સાથે ઘેરથી ચાલી નીકળ્યા. અને પોતે જે વખતે ઘેરથી ચાલ્યા ત્યારે રસ્તામાં **ટાંપાટુંપા** નામે એક ગામ આવ્યું. તે ગામના **કાનાભાઈ** કરીને પટેલ હતા. તેને ખુશાલભાઈ સાથે ઘણો સ્નેહ હતો અને તે ગામને પાદર બેઠા હતા. પછી ખુશાલભાઈએ કહ્યું જે, "કાના પટેલ, ક્યાં સુધી ઘરમાં રહેશો ? ભગવાન પ્રગટ થયા છે !" ત્યારે કાના પટેલ કહે, "ચાલો, તમારી સાથે આવું." તેમ કહીને તે જ વખતે ત્યાંથી કાના પટેલ ખુશાલભાઈની સાથે ચાલી નીકળ્યા.

અને થોડેક છેટે ગયા ત્યારે કાના પટેલે ખુશાલભાઈને કહ્યું જે, "ખુશાલ, મારે અફીણનું બંધાણ છે ને ડાબલી ઘેર પડી રહી." ખુશાલભાઈ કહે, "જ્યારે અફીણ લેવાનો વખત થાય ત્યારે મને કહેજો." પછી તેને જ્યારે અફીણનો વખત થયો ત્યારે બોલ્યા જે, "ખુશાલભાઈ, મારે અફીણ ઊતરી ગયું છે." પછી ખુશાલભાઈએ વનસ્પતિનાં બે પાંદડાં ચોળીને આપ્યાં, એટલે ચાવી ગયા ને કાના પટેલને અફીણનું બંધાણ હતું તે ટળી ગયું. અને પછી મહારાજ પાસે આવી સાધુ થયા અને કાનડાનંદસ્વામી એવું નામ પાડ્યું. ॥૬૮૫॥

૬૮૬. ખુશાલ ભટ્ટ જેતલપુર આવીને મહારાજને મળ્યા

અને ખુશાલભાઈ ત્યાંના ચાલ્યા અને ગામ માણસે આવીને નરસીરામભાઈને ઘેરે રાત રહ્યા. તેમનાં માતુશ્રી પાનબાઈએ ખીચડી

ને કઢી કરીને રાત્રે ખુશાલભાઈને જમાડ્યા હતા. પછી ત્યાંથી પોતે વહેલા ઊઠીને ચાલ્યા, તે શ્રીજીમહારાજ ભેળા જેતલપુરમાં થયા. તે વખતે શ્રીજીમહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. તેમને મહારાજે કહ્યું જે, "આવ્યા ખુશાલ ભટ્ટ ?" ત્યારે ખુશાલ ભટ્ટ કહે, "હા મહારાજ." ત્યારે મહારાજ કહે, "જાઓ, ઉતારો કરી આવો." એમ મહારાજે કહ્યું, તોપણ મહારાજ પાસે ખુશાલ ભટ્ટ તો ઊભા જ હતા. ॥૬૮૬ ॥

૬૮૭. મુક્તાનંદસ્વામીને મહારાજે ખુશાલ ભટ્ટનો સ્વામી-સેવક ભાવ જણાવ્યો

તેવા સમામાં કોઈક ગામના ગરાસિયા મહારાજ પાસે દર્શને આવ્યા હતા. તેમની મહારાજે ઘણી જ બરદાશ કરાવી અને ઉતારા તથા પાગરણ વિગેરેની સગવડ કરી આપવાની સૌને ભલામણ કરી. અને પછી ખુશાલ ભટ્ટ તથા તે ગરાસિયા સૌ સૌને ઉતારે ગયા. ત્યારે પાછળથી મુક્તાનંદસ્વામીએ મહારાજને કહ્યું, "મહારાજ ! તમે ખુશાલભાઈને કહ્યું જે, 'આવ્યા ખુશાલ ભટ્ટ ?' ત્યારે તેમણે કહ્યું કે, હા. ત્યારે તમે કહ્યું કે, 'જાવ ઉતારા કરી આવો' અને આ ગરાસિયા હરિભક્ત આવ્યા તેમની તમે બહુ બરદાશ રખાવી. તે જોઈને ખુશાલભાઈને ખોટું નહીં લાગ્યું હોય ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "સ્વામી ! ખુશાલભાઈ મને ઓળખે છે અને હું ખુશાલભાઈને ઓળખું છું." એવી રીતે સ્વામીને મહારાજે કહ્યું. અર્થાત્ અમે બે તો સ્વામી-સેવક છીએ, જુદા નથી. ॥૬૮૭॥

૬૮૮. ખુશાલભાઈની ભક્તિથી મહારાજ સદાશિવને ઘેર દિવ્યરૂપે જમતા

ખુશાલભાઈને શ્રીજીમહારાજે થોડાક દિવસ પાસે રાખ્યા અને પછી તેમને વડોદરે જવાની મહારાજે આજ્ઞા કરી. પછી તે ખુશાલભાઈ વડોદરે ગયા અને સદાશિવ નામે બ્રાહ્મણને ઘેર પોતે ઊતર્યા હતા.

ત્યાં એક માસ સુધી તેને ઘેરે જમ્યા. અને પોતે જ્યારે જમવા બેસે ત્યારે શ્રીજીમહારાજ સદાશિવને ઘેરે જમવા પધારતા. તે થાળમાં જે જે પકવાન ધર્યાં હોય તે સર્વે ઓછાં થાય તે સદાશિવ તથા તેની સ્ત્રી બંને જણાં દેખતાં; એમ એક માસ સુધી ખુશાલભાઈની પ્રીતિએ કરીને શ્રીજીમહારાજ સદાશિવને ઘેર દિવ્યસ્વરૂપે કરીને જમ્યા હતા. ॥૬૮૮॥

૬૮૯. ખુશાલભાઈ દ્વારા સયાજીરાવનાં કાકાનાં બાળકોને સમાધિ

ખુશાલભાઈ **વડોદરા**માં જે વખતે હતા તે વખતે કેટલાક માણસોને સમાધિ કરાવતા હતા. પછી એક વખતે સિયાજીરાવના કાકા ખુશાલભાઈને દર્શને આવ્યા હતા. ત્યાં ઘડીક ખુશાલભાઈની વાતો સાંભળીને પછી ઘેર જવાની રજા લીધી. તે વખતે ખુશાલભાઈએ લાલજી આગળ મેવો ધર્યો હતો. તે મેવાનો પડિયો લઈને સિયાજીરાવના કાકાને આપ્યો. પછી તેમણે ઘેર જઈ તે પડિયો ટેબલ પર મૂક્યો અને પોતે કોઈ કાર્ય પ્રસંગે બહાર ગયા. તેવામાં તેમનાં નાનાં નાનાં બાળકોએ તે પ્રસાદીનો મેવો ખાધો, એટલે સૌને સમાધિ થઈ ગઈ. તેવામાં તેઓ ગામમાંથી ઘેર આવ્યા અને જુએ છે, તો સૌ છોકરાં નિદ્રાવશ દીઠાં. પછી સૌને બોલાવીને કહ્યું જે, “આ શું થયું ?” પછી તપાસ કરતાં કરતાં માલમ પડ્યું જે, ખુશાલભાઈએ આપેલો મેવો છોકરાંએ ખાધો છે, તેથી સમાધિ થઈ ગઈ છે.

પછી ખુશાલભાઈને પોતાને ઘેર ઘોડાગાડી મોકલીને બોલાવીને સર્વે છોકરાંને સમાધિમાંથી જગાડ્યાં. પછી સૌ સાંભળે તેમ તે બાળકોને ખુશાઈભાઈએ પૂછ્યું જે, “તમો સૌ ક્યાં ક્યાં ગયાં હતાં ?” તે સાંભળી બાળકો સૌ બોલ્યાં જે, “અમો તો નિર્વિકલ્પ સમાધિમાં ગયાં હતાં ને અક્ષરધામમાં શ્રીસ્વામિનારાયણ દિવ્ય સિંહાસન ઉપર બેઠા છે અને આ બાળ યોગીંદ્ર ભગવાં અંચલ પહેરીને સ્વામિનારાયણની સેવામાં ઊભા છે.” તે સાંભળીને સૌ આશ્ચર્ય પામ્યા અને ત્યાં જે જે અલૌકિક ચમત્કાર જોયા તે સઘળું કહી દેખાડ્યું. ॥૬૮૯॥

૬૯૦. સયાજીરાવને મંત્રી દ્વારા ખુશાલભાઈની સમાધિની ખાતરી

પછી તે વાતની સિયાજીરાવને ખબર પડી જે, 'ખુશાલભાઈ કરીને મહા સમર્થ વિપ્ર આંહીં આવેલ છે અને તેમનાં દર્શન તથા સ્પર્શથી માણસને સમાધિ થાય છે.' પછી તે વાતને સત્ય કરવા માટે તેમનું કારભારી મંડળ નારુપંત નાના વિગેરેને મોકલ્યા. અને સૌએ ખુશાલભાઈ પાસે આવીને તેમની વાતો સત્ય કરવા માટે સાંભળી. અને તે વાતોમાં સૌને એટલો ચમત્કાર જણાવ્યો કે, ખુશાલભાઈના કહેવાથી સમાધિ થાય છે તે સત્ય છે. એમ સૌના હૃદયમાં વિશ્વાસપૂર્વક નિશ્ચય થયો. પછી સૌએ જઈને સિયાજીરાવને કહ્યું જે, "આ બધું સત્ય છે, એમાં જરાય સંશય જેવું નથી." ||૬૯૦||

૬૯૧. ભાવનગરથી કોઈ મહાભારતનું પુસ્તક ન લાવી શક્યું

પછી ત્યાંથી ખુશાલભાઈ ગઢપુર શ્રીજીમહારાજ પાસે આવ્યા, અને ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજને ભારતનું પુસ્તક જોઈતું હતું. તે પુસ્તક ભાવનગરમાં બ્રાહ્મણ (કાશીરામ) ને ઘેર હતું. તે લેવાને માટે પ્રાગજી દવે વિગેરેને ત્રણ વખત ભાવનગર મોકલેલા, પણ બ્રાહ્મણે પુસ્તક આપ્યું નહીં અને સામી ગાળો દેવા માંડ્યો. પછી સૌ મહારાજ પાસે ગઢપુર પાછા આવ્યા હતા. ||૬૯૧||

૬૯૨. ભાવનગર જતાં રેવા અને વરતેજ ગામમાં ચમત્કાર

અને મહારાજે સભામાં કહેલું જે, "અમારે ભારતનું પુસ્તક અવશ્ય લાવવું છે. માટે ખુશાલભાઈ તમે પુસ્તક લેવા જાઓ." ત્યારે લક્ષ્મીરામ બોલ્યા જે, "મહારાજ ! ખુશાલભાઈને અમથો શા માટે આંટો ખવરાવો છો ? એ બ્રાહ્મણ પુસ્તક નહીં આપે." મહારાજ કહે, "ખુશાલભાઈ ગયા વગર પુસ્તક મળશે નહીં !" પછી મહારાજે ખુશાલભાઈની સાથે જવાને માટે લક્ષ્મીરામને તૈયાર કર્યા. તે ચાલતાં ચાલતાં **રેવા** ગામમાં વાણિયાને ઘેર રાત રહ્યા. પછી તે વાણિયે દેહ મેલ્યો ત્યારે મહારાજ

તેડવા આવ્યા. ત્યારે વાણિયો કહે, “તમે કેવા ?” ત્યારે મહારાજ કહે, “તારે ઘેર ખુશાલભાઈ રાત રહ્યા હતા તે પુન્યે તેડવા આવ્યા છીએ.”

પછી ત્યાંથી ચાલ્યા તે **વરતેજ** ગામમાં રાત રહ્યા. ત્યારે બજારમાં ચાલ્યા જતા હતા. તે વખતે એક શેઠ પોતાના ઘેર મેડી ઉપર બેઠા હતા. તેને ખુશાલભાઈની મૂર્તિમાંથી તેજ નીકળતું દીઠું. પછી તે વાણિયે પોતાનું માણસ મોકલીને ખુશાલભાઈને પોતાને ઘેર બોલાવ્યાં અને ઉતારો કરાવ્યો. પછી શેઠ ખુશાલભાઈ પાસે વાતો સાંભળવા બેઠા. તે વખતે ખુશાલભાઈએ તેને સમાધિ કરાવી દીધી. તે જોઈ તેનાં ઘરનાં માણસો સૌ ભય પામ્યાં જે, ‘શેઠને અચાનક આ શું થઈ ગયું ?’

પછી ઘડીક વારે શેઠ તો સમાધિમાંથી જાગ્યા અને ખુશાલભાઈને પૂછ્યું જે, “મહારાજ ! કાંઈ જમશો ?” ત્યારે ખુશાલભાઈ કહે, “મારે તો જમવું નથી પણ આ બ્રાહ્મણને રસોઈ કરાવીને જમાડો.” પછી લક્ષ્મીરામને સીધું આપ્યું તેની રસોઈ કરીને પોતે જમ્યા. ॥૬૯૨॥

૬૯૩. ભાવનગર જતાં લક્ષ્મીરામને બતાવેલો ચમત્કાર

પછી ત્યાંથી સવારમાં વહેલા ઊઠીને **ભાવનગર** ગયા અને મોતી તળાવે નહાવા માટે રોકાણા. ત્યારે **લક્ષ્મીરામે** ખુશાલભાઈને કહ્યું જે, “ખુશાલભાઈ, ઓલ્યા શેઠને દેખાડ્યું તેવું બ્રાહ્મણને દેખાડશો તો પુસ્તક આપશે.” ત્યારે ખુશાલભાઈ કહે, “તારે જોવું છે ?” ત્યારે લક્ષ્મીરામ કહે, “હા.” ખુશાલભાઈ કહે, “આંખો વીંચ !” પછી તેણે પલાંઠી વાળીને આંખો વીંચી, એટલે માયાના અંધકારમાં ઉતારી દીધો. અને ત્યાં એટલી બધી મૂંઝવણ થઈ જે, ‘કેટલાક યુગથી હું આ અંધકારમાં પડ્યો છું.’ પછી ખુશાલભાઈએ દૃષ્ટિ કરી એટલે બહાર આવ્યા. ત્યારે લક્ષ્મીરામ બોલ્યા જે, “તે બ્રાહ્મણને આવો ચમત્કાર બતાવો તો ઠીક.” એમ કહીને તેઓ બન્ને જણા નિત્યનિયમ કરીને ભાવનગર ગયા. ॥૬૯૩॥

૬૯૪. ખુશાલભટ્ટે ચમત્કાર દેખાડીને ભાવનગર કાશીરામના ઘેરથી મહાભારતનું પુસ્તક લાવી આપ્યું

અને ત્યાં ઝીણા શ્રીમાળીને ઘેર ઊતર્યા. અને બીજે દિવસે સવારમાં ઝીણો શ્રીમાળી તથા એક ઝીણો માળી કરીને હરિભક્ત હતો, તેમને સાથે લઈને તે બ્રાહ્મણને ઘેર ગયા. તે વખતે તે કાશીરામ બ્રાહ્મણ લાલજીની પૂજા કરતા હતા. પછી ખુશાલભાઈને ભાળીને તે બ્રાહ્મણ લક્ષ્મીરામને ગાળો દેવા મંડ્યો જે, “તારે લાજ-શરમ નથી ? જે, આવા ને આવા લઈને ચાલ્યો આવે છે ?” એમ કહીને કેટલીક ગાળો દીધી. પછી તેની પૂજામાંથી લાલજી ખુશાલભાઈની સામી કોર ફરીને બેઠા. ત્યારે તે બ્રાહ્મણે લાલજીને પોતાની સનમુખ કર્યા, તોપણ ફરીવાર લાલજી ખુશાલભાઈ સન્મુખ થઈ ગયા. એમ બે-ચારવાર લાલજીને ફેરવ્યા, પણ લાલજી તો ખુશાલભાઈ તરફ મુખ કરીને બેસે. અને બ્રાહ્મણ કેટલાક અપશબ્દ બોલતો હતો. પછી ખુશાલભાઈએ તે બ્રાહ્મણને કહ્યું જે, “તમે ગાળો શું કામ દ્યો છો ? અમારે પુસ્તક જોતું નથી.”

પછી ખુશાલભાઈ ઝીણા શ્રીમાળીને ઘેર જઈ રોટલા જમ્યા. અને રાત્રીના બાર વાગ્યા એટલે બે યમદૂતોએ આવીને બ્રાહ્મણને માર મારવા માંડ્યા અને કહ્યું જે, “ખુશાલભાઈને પુસ્તક આપજે, નીકર મારી મારી તારો જીવ કાઢી નાંખશું.” પછી બીજે દિવસે સવારમાં ખુશાલભાઈ તથા લક્ષ્મીરામ અને ઝીણા શ્રીમાળી સૌ પુસ્તકવાળા બ્રાહ્મણને ઘેર ગયા. ત્યારે બ્રાહ્મણ જેમ તેમ બોલવા મંડ્યો. ત્યારે ખુશાલભાઈ કહે, “અમારે તમારું પુસ્તક જોતું નથી. અમે આજ અહીંયાં રાત રહેશું.” ત્યારે બ્રાહ્મણ કહે, “હું તમને પુસ્તક આપું ખરો, પણ મને તેના જામીન આપો. અને તેના બદલામાં ત્રણસેં રૂપિયાનું ઘરાણું આપો.” પછી ઝીણા શ્રીમાળીની ઘરવાળીનું ત્રણસેં રૂપિયાનું ઘરાણું તેના ખોળામાં નાંખ્યું અને એક માસમાં તેનું પુસ્તક પાછું આપવું, તેવો ઠરાવ કર્યો.

પછી પુસ્તકનો પોઠિયો ભરીને ખુશાલભાઈ ગઢપુર આવ્યા અને મહારાજને સભામાં તે પુસ્તક આપ્યું. પછી મહારાજે એક પીળું શેલું ઓઢ્યું હતું તે ખુશાલભાઈને ઓઢાડ્યું. ત્યારે ખુશાલભાઈ કહે, "મહારાજ ! આ તો લક્ષ્મીરામનો દાખડો છે અને તેણે ખૂબ ગાળો ખાધી છે. માટે તેને આ શેલું આપો." પછી ખુશાલભાઈએ તે શેલું લઈને લક્ષ્મીરામને ઓઢાડ્યું. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "કેમ લક્ષ્મીરામ ? કેવા છે ખુશાલ ભટ્ટ ?" ત્યારે લક્ષ્મીરામ કહે, "મહારાજ ! આ તો ચીંથરે વીંટ્યું રતન છે !" પછી મહારાજે સૌ લૈયા સંતને બોલાવીને પુસ્તક લખવા આપ્યું ને એક માસ અગાઉ તે પૂરું શુદ્ધ લખાવીને તપાસી અસલ પુસ્તક ભાવનગર પાછું મોકલી દીધું. ॥૬૯૪॥

૬૯૫. ખુશાલ ભટ્ટને દીક્ષા દીધી

ખુશાલભાઈને શ્રીજીમહારાજે દીક્ષા(સં.૧૮૬૪ કા.વ.૮ ગઢપુર અક્ષરઓરડીમાં) આપી અને ગોપાળાનંદસ્વામી નામ ધારણ કર્યું. પછી પોતે દેશપરદેશ કેટલાંક ગામોમાં ફરીને લોકોને ચમત્કાર જણાવતા હતા. તે ઐશ્વર્ય-પ્રતાપ જોઈ કેટલાકને શ્રીજીમહારાજનો આશ્રય થયો ને સત્સંગી થયા. ॥૬૯૫॥

૬૯૬. ઉમરેઠમાં બ્રાહ્મણપુત્રને સમાધિ કરાવી વૈકુંઠમાં મોકલી સ્વામી લેખની ખબર લાવ્યા, ઉપાસના તેવી પ્રાપ્તિની શીખ

એક વખત સ્વામી **ઉમરેઠ** ગામ પધાર્યા હતા અને ત્યાંના સત્સંગી બ્રાહ્મણે કોઈકનું ઘર ઘરાણે રાખ્યું હતું. પછી તે બ્રાહ્મણ દેહ મૂકી ગયો. અને થોડાક વરસ થયા કેડે તે ઘરધણીએ તે બ્રાહ્મણના છોકરાને કહ્યું જે, "તારા રૂપિયા લે અને મારું ખત પાછું આપ." પછી છોકરે તેનો લેખ ઘરમાં ગોત્યો પણ હાથ આવ્યો નહીં. પછી તે છોકરો સ્વામી પાસે મંદિરમાં આવ્યો અને સ્વામીને કહ્યું જે, "ઘરનો ધણી લેખ માંગે છે,

પણ લેખ ક્યાંય જડતો નથી. અને મારા બાપે ક્યાંઈક મેલ્યો હશે તે તો દેહ મેલી ગયા છે.”

પછી સ્વામીએ એક સંતને સમાધિ કરાવીને અક્ષરધામમાં મોકલ્યા પણ તે બ્રાહ્મણને ત્યાં દીઠો નહીં. પછી સંત સમાધિમાંથી પાછા આવ્યા અને સ્વામીને કહ્યું જે, “તે બ્રાહ્મણ અક્ષરધામમાં તો નથી.” ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, “તેને કોની સાથે હેત હતું ?” ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, “તેમને તો અમોઘાનંદસ્વામી સાથે હેત હતું.” ત્યારે સ્વામી કહે, “તેઓ શાનો અભ્યાસ કરતા હતા ?” પછી સૌએ કહ્યું જે, “તે તો રામકથાનો અભ્યાસ કરતા હતા.” ત્યારે સ્વામી કહે, “તમો સમાધિ કરીને વૈકુંઠમાં જાઓ.” પછી સ્વામીએ તે બ્રાહ્મણના છોકરાને સમાધિ કરાવી અને તે વૈકુંઠમાં ગયો. ત્યાં રામચંદ્રજી સિંહાસન ઉપર બેઠેલા અને અમોઘાનંદસ્વામી રામકથા વાંચતા હતા.

પછી છોકરે તેના બેઠેલા બાપને પૂછ્યું જે, “ઘરનો લેખ ક્યાં મૂક્યો છે ? તે ઘરનો ધણી માંગે છે.” ત્યારે બ્રાહ્મણ કહે, “ઘરમાં પાટડામાં ડગળી મારીને તેમાં મેલ્યો છે.” પછી છોકરે સમાધિમાંથી આવીને સભામાં તે બધી વાત કરી. અને ઘેરે જઈને સુતારને બોલાવીને પાટડામાંથી લેખ કઢાવ્યો. તે લઈને ઘરના ધણીને આપ્યો. અને સ્વામીએ સૌને સભામાં વાત કરી જે, “ઉપાસનામાં કસર રહેશે, તો લોકાંતરમાં રહેવું પડશે; માટે ઉપાસના શુદ્ધ રાખજો.” ॥૬૯૬॥

૬૯૭. સ્વામીએ અહીં મૂર્તિની પૂજા કરી તે ધામમાં પૂજા થઈ

સ્વામી **ઉમરેઠ**માં મંદિરમાં બેઠા બેઠા પૂજા કરતા હતા. તે વખતે એક હરિજન જનોઈ કરવા માટે સૂતરનો ફાળકો લાવ્યો. તે ફાળકો લઈને સ્વામીએ પૂજાની મૂર્તિને પહેરાવ્યો. તે વખતે કેશવદાસ કરીને સાધુ ભંડારમાં રોટલા કરતા હતા. તેને સમાધિ થઈ અને સમાધિમાં ખડખડ હસવા લાગ્યા. તે જોઈ બીજા સાધુએ પૂછ્યું જે, “કેશવદાસજી, કેમ

હસો છો ?" ત્યારે કેશવદાસ બોલ્યા જે, "અક્ષરધામમાં શ્રીજીમહારાજની ડોકમાં ગોપાળાનંદસ્વામીએ સૂતરનો ફાળકો પહેરાવ્યો છે. તે જોઈને મને હસવું આવે છે." એમ અહીંની ને અક્ષરધામની સ્વામીએ એકતા બતાવી. ॥૬૯૭॥

૬૯૮. ઉમરેઠમાં સ્વામીએ સૂત્રભાષ્ય પૂર્ણ કર્યું, શિવલાલ શેઠે તેની પૂજા કરી તે ધામમાં મહારાજ ને મુક્તોની પૂજા થઈ

સ્વામી **ઉમરેઠ** ગામમાં હતાં. ત્યાં સૂત્રભાષ્યનું પુસ્તક પૂરું થયું અને **બોટાદ**ના **શિવલાલભાઈ** પણ ત્યાં હતા. પછી સ્વામીએ શિવલાલભાઈને કહ્યું જે, "શિવલાલ ! સૂત્રભાષ્યનું પુસ્તક પૂરું થયું; માટે આજે એ પુસ્તકની પૂજા કરવી છે." ત્યારે શિવલાલભાઈ કહે, "આજ રોજ મારી રસોઈ કરો અને પુસ્તકની હું પૂજા કરું." પછી પુસ્તકની પડખે શ્રીજીમહારાજની મૂર્તિ પધરાવી અને શિવલાલભાઈએ પુસ્તકની પૂજા કરી. અને મહારાજની મૂર્તિને રાતી શાલ ઓઢાડી અને પછી આરતી ઉતારી. પછી સૌ સંતની કેસરચંદને કરીને પૂજા કરી, ને સૌ સંતને વસ્ત્ર ઓઢાડ્યાં.

પછી સ્વામીએ કેશવદાસને સમાધિ કરાવીને કહ્યું જે, "અક્ષરધામમાં જોઈ આવો જે, સૌ સંતની પૂજા થઈ ગઈ ?" પછી કેશવદાસજી સમાધિ કરીને અક્ષરધામમાં ગયા અને શ્રીજીમહારાજનાં કપાળમાં અરચા, કંઠમાં ગુલાબનો હાર અને ખંભે વસ્ત્ર જોયાં. અને લાલ શાલ ઓઢેલી અને તમામ મુક્તના કપાળમાં અરચા, કંઠમાં હાર અને ખંભે વસ્ત્ર જોયાં. પણ એક મુક્તાનાંદસ્વામી પૂજા કર્યા વગર રહી ગયેલા જોયા.

પછી તેમણે સમાધિમાંથી બહાર આવીને સ્વામીને કહ્યું જે, "તમામ મુક્તની પૂજા થઈ ગઈ છે, પણ એક મુક્તાનંદસ્વામી પૂજા કર્યા વગરના રહી ગયા છે." પછી સ્વામી કહે, "શાંતાનંદસ્વામી ક્યાં ગયા છે ? તેમને બોલાવો." તે વખતે શાંતાનંદસ્વામી નાહવા ગયા હતા, ત્યાંથી આવ્યા.

પછી તેમની પૂજા કરીને કેશવદાસને ફેર અક્ષરધામમાં મોકલ્યા. અને ત્યાંથી આવીને કહ્યું જે, "હવે મુક્તાનંદસ્વામીની પૂજા થઈ છે." તેમ સદ્‌ગુરુને તથા શ્રીજીને જે જે અર્પણ કરે છે તે અક્ષરધામમાં પહોંચે છે. ॥૬૯૮॥

૬૯૯. વસોમાં સ્વામીએ પચ્છે ગામના પોચા ભટ્ટને જમ દેખાડ્યા

ગામ વસોમાં ગોપાળાનંદસ્વામી હતા અને પોતા પાસે **પચ્છે ગામ**ના **પોચો ભટ્ટ** તથા બોરુના ભાણજી વ્યાસ, એ બે જણા વિદ્યાભ્યાસ કરતા હતા. પછી પોચા ભટ્ટે એક દિવસ સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! આ જમ જમ એમ કહે છે તે વાત ખોટી છે. કેમ કે, એ તો જેમ લોકમાં છોકરાને બીવરાવે જે, જો બાઘડો આવ્યો, તેમ દુનિયાને બીવરાવવાને માટે છે." ત્યારે સ્વામી કહે, "પોચા, જમ સત્ય છે, ખોટા નથી !" ત્યારે પોચા ભટ્ટ કહે, "ના સ્વામી, એ મનાય નહીં !"

પછી સ્વામી કહે, "આ ગામમાં કોઈ માંદું છે ?" ત્યારે પોચા ભટ્ટ કહે, "હા સ્વામી, એક ડોસી માંદી છે." પછી તે બે જણ દીવે બેસીને વિદ્યાભ્યાસ કરતા હતા. અને સ્વામીએ આવીને કહ્યું જે, "પોચા, જો જમ જાય !" એમ કહ્યું એટલે બન્ને જણાની દૃષ્ટિ ત્યાં પહોચી ગઈ. અને તેમનાં મોટાં વિકરાળ રૂપ જોઈને બન્ને જણાને લઘુ અને ઝાડો થઈ ગયાં. પછી સ્વામીએ આવીને સાદ કર્યો જે, "પોચા...એ પોચા !" ત્યારે બે જણા જાગીને બોલ્યા જે, "સ્વામી ! છેટા રહેજો, અમારા પોતિયાં બગડી ગયાં છે." સ્વામી કહે, "કેમ, જમ સાચા કે ખોટા ?" ત્યારે બન્ને જણે હાથ જોડીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! જમ તો સત્ય છે, ભાળ્યા ભેળા પ્રાણ જતા રહે એવા છે." ॥૬૯૯॥

૭૦૦. વસોમાં સ્વામીને વસ્તા ખાચરે સમૃદ્ધિનું કારણ પૂછ્યું

એક વખત ગામ **વસો**માં ગોપાળાનંદસ્વામી હતા અને **કારિયાણી**ના **વસ્તા ખાચર** ત્યાં સ્વામીનાં દર્શન કરવા ગયા હતા. પછી વસ્તા ખાચરે સ્વામીને પૂછ્યું જે, "સ્વામી ! અગણોતેરા કાળમાં મારા ઘરમાં એક લાખ

રૂપિયા ને પાંચસેં કળશી અનાજ હતું; અને પચાસ ભેંસો દૂઝણી હતી; અને શ્રીજીમહારાજ તથા પાંચસો પરમહંસ મારે ઘેર રહેતા હતા; અને કોઈ વાતની કચાસ નહોતી; અને આજ ઘરમાં કશુંયે નથી, એનું કારણ શું ?" ત્યારે સ્વામી બોલ્યા, "વસ્તા ખાચર, શ્રીજીમહારાજ જ્યારે ઘેરથી નીસર્યા અને સરજુ નદીને આ કાંઠે આવ્યા, ત્યારે દેવમાત્રે તથા તીરથમાત્રે આવીને મહારાજની પ્રાર્થના કરી જે, 'મહારાજ ! અમારાં સ્થાનમાં પધારો.' દેવ કહે, 'મહારાજ ! અમારા સ્થાનમાં પધારો.' પછી મહારાજે તમામ તીર્થને તથા દેવને કહ્યું જે, 'હું તમારે ત્યાં આવીશ.' ॥૭૦૦॥

૭૦૧. વસોમાં સ્વામીએ હરિભક્તોની સમૃદ્ધિનું કારણ કહ્યું

પછી દશ દિગપાળ મહારાજ સાથે ચાલ્યા, પણ મહારાજે કાંઈ કહેતાં કાંઈ તેનું અંગીકાર કર્યું નહીં અને શરીર સૂકવી નાંખ્યું. પછી દશે દિગપાળ થાકીને સૌ સૌને સ્થાનકે ગયા. પછી જ્યારે શ્રીજીમહારાજ સત્સંગમાં પધાર્યા અને મોટા મોટા યજ્ઞ કર્યા, ત્યારે તે સર્વે દ્રવ્ય દશે દિગપાળે મોકલ્યું હતું. અને તમારા ઘરમાં તથા દાદા ખાચરના ઘરમાં તથા ઝીણાભાઈના ઘરમાં તથા સુરા ખાચરના ઘરમાં તથા વડતાલના જોબન પગીના ઘરમાં; જે જે સમૃદ્ધિ હતી તે સર્વે દશ દિગપાળની હતી. તે જ્યાં સુધી શ્રીજીમહારાજ આ પૃથ્વી ઉપર રહ્યા ત્યાં સુધી સૌના ઘરમાં દ્રવ્ય રહ્યું. અને તમારી પ્રજા પણ ધર્મમાં ન રહી એટલે જેનું હતું તે ખેંચી ગયા. તેમાં તમારું કાંઈ નહોતું." એમ વસોમાં વસ્તા ખાચરને ગોપાળાનંદસ્વામીએ વાત કરી હતી. ॥૭૦૧॥

૭૦૨. વડતાલમાં મહારાજે ફણેણીના સુતારને તેજોમય મુક્તમંડળ સાથે દર્શન દીધાં

એક વખત શ્રીજીમહારાજ વડતાલમાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા અને ઓટાથી હેઠે સાધુ-હરિજનની સભા ભરાઈને બેઠી હતી. અને ફણેણી ગામનો સુતાર હરિભક્ત શ્રીજીમહારાજનાં દર્શન કરતો

હતો. તે મહારાજની મૂર્તિમાંથી તેજની કિરણો નીકળે. તેમાં મંદિર તથા ધર્મશાળા કાંઈ દેખાય નહીં અને એકલું તેજ દેખાય. અને તે તેજના સમૂહમાં તેજોમય મૂર્તિ શ્રીજીમહારાજ જણાય. અને ચારેકોરે તેજોમય અનંત કોટી મુક્તોની સભા જણાય. તે જોઈને તે હરિભક્ત "અહો ! અહો !" એમ વારંવાર બોલે. તે સાંભળીને શ્રીજીમહારાજ પોતાની તર્જની આંગળી પોતાની નાસિકાએ અડાડે, ત્યારે તે ભક્ત છાનો રહી જાય; એમ ઘણીકવાર થયું, તે સર્વ સભા સાંભળે.

અને શ્રીજીમહારાજ પોતાની આંગળી નાસિકાએ અડાડે તે પણ દેખાય; પણ કોઈ યથાર્થ સમજી શકે નહીં. પછી શ્રીજીમહારાજને તેડવા આવ્યા તેની સાથે જમવા પધાર્યા. અને તે સભામાં નારુપંત નાના બેઠા હતા. તેમણે ગોપાળાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "ઓલ્યા હરિભક્તને બોલવો ને !" પછી સાધુ જઈને તે હરિભક્તને બોલાવી લાવ્યા. ત્યારે તેમણે પૂર્વે કહી તે બધી વાત કહી દેખાડી. ॥૭૦૨॥

૭૦૩. મહારાજે નારુપંત નાનાની સો જન્મની કસર કાઢી

એક સમે ગોપાળાનંદસ્વામીએ એમ વાર્તા કરી જે, "આ નારુપંત નાનાએ શ્રીજીમહારાજની ઘણીક સેવા કરી છે. તેણે કરીને શ્રીજીમહારાજે તેમને એવા કર્યા, તે સો જન્મે કરીને પણ આવા શુદ્ધ થાત નહીં; એવા શુદ્ધ કરી નાંખ્યા. એમ મોટાની સેવા કર્યાનું ફળ છે." ॥૭૦૩॥

૭૦૪. મહારાજે સદ્.ગોપાળાનંદસ્વામીને મૂળઅક્ષર કહ્યા

એક સમે શ્રીજીમહારાજે **ગઢપુર**માં અક્ષરઓરડીમાં મુક્તાનંદસ્વામી તથા શુકમુનિ તથા મૂળજી બ્રહ્મચારી તથા રતનજીભાઈ તથા મિયાંજીભાઈ આગળ વાત કરી જે, "આ ગોપાળાનંદસ્વામી છે તે મૂળઅક્ષરનો અવતાર છે." અને વળી છેલ્લા પ્રકરણ ૨૧ માં વચનામૃતમાં પણ આ વાત છે, તે શુદ્ધ સંપ્રદાયે કરીને જો સમજે તો સમજાય, નહીં તો ન સમજાય. અને વળી તે સ્વામી કેવા હતા ? તો સર્વ ક્રિયામાં નિરંતર

શ્રીજીમહારાજને દેખતા અને સર્વે જીવોને વિષે રહ્યા જે પુરુષોત્તમ નારાયણ, તેમને પણ પ્રત્યક્ષ એટલે ફાનસમાં જેમ દીવો દેખાય છે તેમ દેખતા હતા; એવા સમર્થ હતા. ॥૭૦૪॥

૭૦૫. રાઘવજી સોનીની સ્ત્રીએ દેહ મેલ્યો તે વાત સ્વામીએ વિજ્ઞાનદાસજી પાસે કરાવી

ગોપાળાનંદસ્વામીએ વાત કરી જે, "આજ આપણા સત્સંગમાં એવી સ્થિતિવાળા સંત છે જે, મહારાજને અહીંયા સર્વે ક્રિયામાં અક્ષરધામમાં નિરંતર દેખે છે." એમ કહીને વિજ્ઞાનદાસજીને બોલાવ્યાં ને તે આવીને સ્વામીને પગે લાગીને પાસે બેઠા. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "વિજ્ઞાનદાસજી, એ...વિજ્ઞાનદાસજી !" એમ ત્રણવાર બોલાવ્યાં. ત્યારે વિજ્ઞાનદાસજી બોલ્યા જે, "હેં મહારાજ !" પછી સ્વામી કહે, "વાણિયાની વણથળીની વાર્તા કરો." ત્યારે તે બોલ્યા જે, "રાઘવજી સોનીની સ્ત્રીએ દેહ મેલ્યો. તેને મહારાજ તેડવા જતા હતા અને હું ગામને પાદર ઊભો હતો(આ પૂર્વાશ્રમની વાત છે). પછી મને મહારાજનાં દર્શન થયાં એટલે હું જઈને મહારાજને પગે લાગ્યો. પછી મહારાજે મને રથમાં બેસારીને રથ હાંક્યો અને મને તે હાટમાં બેસાર્યો અને મને કહ્યું જે, 'વળતી વખતે તને તેડતા જાશું.'

પછી શ્રીજીમહારાજ રાઘવજીભાઈની સ્ત્રીને તેડી પાછા ગયા. અને તે સ્ત્રીની સારુ ખાંપણ લાવીને દુકાનમાં મૂક્યું હતું, તે લેવા સારુ બેચર શ્રીમાળીએ દુકાન ઉઘાડી. અને માંહે આવ્યા એટલે અંધારામાં મારી સાથે ભટકાણા. ત્યારે તે બોલ્યા જે, 'કોણ એ ?' ત્યારે મેં કહ્યું જે, એ તો હું રતનોભક્ત. ત્યારે તે બોલ્યા જે, 'તમે આંહીં ક્યાંથી ?'

ત્યારે મેં કહ્યું જે, "મહારાજ રાઘવજીભાઈની ઘરવાળીને તેડવા આવ્યા છે. તે મને પોતાના ભેળો તેડી લાવ્યા છે અને અહીંયાં મૂકી ગયા છે." એમ કહીને બોલ્યા જે, "મહારાજ કહે, વળતી વખતે તને

તેડી જાશું." ત્યારે બેચરભાઈ કહે, "શ્રીજીમહારાજ તો બાઈને તેડીને પધાર્યા." એ સાંભળીને હું દુકાન બહાર નીકળ્યો ને તે બાઈને દેન દેવા સૌની સાથે ગયો અને ત્યાંથી પરબારો ઘેર ગયો." ॥૭૦૫॥

૭૦૬. સ્વામીએ વિજ્ઞાનદાસજી પાસે છોકરાએ દેહ મેલ્યો ને ધામમાં ગયો તેની વાત કરાવી

સ્વામીએ વળી વિજ્ઞાનદાસજીને કહ્યું જે, "ઓલ્યા છોકરાની વાત કરો." ત્યારે તેમણે વાત કરી જે, "મેં એક છોકરાને વર્તમાન ધરાવી સત્સંગી કર્યો. પછી તે છોકરો માંદો થયો અને ચાર લાંઘણું થઈ. પછી તે ભૂખ્યો ને ભૂખ્યો મરી ગયો. તે છોકરાની મા રોતાં રોતાં બોલી જે, 'અરેરે ! ચાર લાંઘણ કરીને મારો દીકરો ભૂખ્યો ને ભૂખ્યો મરી ગયો, તે ક્યાં ખાશે ?' પછી તે છોકરો આવીને બોલ્યો જે, 'મા, હું તો કાંઈ ભૂખ્યો નથી. અને મહારાજે મને સાકરના લાડવા ખવરાવ્યા.' તે શબ્દ સાંભળીને બહાર જોયું ત્યાં તો સુવર્ણના રથ ઉપર શ્રીજીમહારાજ ભેળો બેઠેલો દીઠો અને હાથમાં તેને સાકરના ધોળા સફેદ લાડુ જમવા આપેલા તે પણ જોયા; એવાં દર્શન થયા. પછી તે છોકરાએ તેની માને કહ્યું જે, 'મા, સ્વામિનારાયણ ભગવાન છે તેમનો તમે આશરો કરશો, તો તમારું કલ્યાણ થાશે.' એમ કહીને છોકરો અદશ્ય થઈ ગયો." ॥૭૦૬॥

૭૦૭. વડતાલમાં એક ગરીબ ભક્ત ને સ્વામીનો રોચક સંવાદ

અને **વડતાલ**માં સ્વામી હતા અને એક હરિજને આવીને મહારાજની પ્રાર્થના કરીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! હું વહેવારે બહુ દુર્બળ છું. માટે કાંઈક કૃપા કરો તો કાંઈક સુખ થાય અને સુખેથી ભજન થાય." ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "કેટલું દ્રવ્ય હોય તો તારે સંતોષ થાય ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "દશ હજાર રૂપિયા હોય તો ઠીક થાય." ત્યારે સ્વામી કહે, "પછી નહિ વધે હો !" ત્યારે ભક્તે કહ્યું જે, "લાખ રૂપિયાનો

સંકલ્પ કરો." ત્યારે સ્વામી કહે, "પછી તેથી નહિ વધે." ત્યારે હરિભક્ત કહે, "દશ લાખનો સંકલ્પ કરો." સ્વામી કહે, "તારે જો દશ લાખ રૂપિયા થાય તો તું માળા ફેરવ ખરો ? માટે ઘેર જા અને જેમ છે તેમ રહેશે." માટે મોટા રાજી થાય તોપણ જીવને સંતોષ ન થાય. સાખી-

આશા ઊંડી ખાડ, પહાડથી થાય નહિ પૂરી;
હેમ મેરુ સમ હોય, તોપણ રહે અધૂરી. ॥૭૦૭॥

૭૦૮. વડોદરામાં સ્વામીએ મહાવિદ્વાન દિગ્વિજયી ચૌદ વિદ્યા ભણેલ તૈલંગ શાસ્ત્રીને હરાવી આશ્રિત કર્યો

એક સમે સ્વામી વડોદરામાં હતા. ત્યાં **તૈલંગ** દેશનો મહાવિદ્વાન શાસ્ત્રી આવ્યો હતો. અને કાશી વિગેરે સર્વે સ્થળેથી પોતાનો દિગ્વિજય કરીને આવતો હતો. અને વડોદરાનાં શાસ્ત્રી ઉપર કાશીના શાસ્ત્રીઓએ માણસ મોકલ્યું જે, 'આ શાસ્ત્રી સાથે સભા કરશો નહીં અને સભા કરશો તો તમે જીતશો નહીં. માટે તે માગે તેટલી દક્ષિણા તેને આપજો.' એમ આગળથી ચેતવણી તેને આપી હતી. પછી તે શાસ્ત્રી વડોદરે આવ્યો એટલે વડોદરાના સર્વે શાસ્ત્રીએ વિચાર કર્યો જે, 'આપણે તો તેમની સાથે સભા કરવી નથી, પણ સ્વામિનારાયણના સાધુ ગોપાળાનંદસ્વામી બહુ જ સમર્થ છે; તેમની સાથે સભા કરે તો આ શાસ્ત્રીનો ગર્વ ઊતરે. તે વિના આનો ગર્વ કોઈ ઉતારે તેવો નથી.' એમ વિચારી સર્વે શાસ્ત્રી ગોપાળાનંદસ્વામી પાસે આવ્યા. ત્યારે સ્વામીએ સૌને આદરસત્કાર કરાવીને યોગ્યતા પ્રમાણે સૌને બેસાર્યા.

પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "શાસ્ત્રીઓ, સૌને એકસાથે મળીને આવવાનું કારણ શું ?" ત્યારે સૌ શાસ્ત્રી બોલ્યા કે, "સ્વામી ! એક તૈલંગ દેશનો શાસ્ત્રી ચૌદ વિદ્યાનો ભણેલો આવ્યો છે. તે એમ બોલે છે જે, 'છે કોઈ વિદ્વાન ? કોઈ વિદ્વાન છે ? જે મારી સાથે સભા

કરે ? કોઈ સભા કરે એવું છે ?' એમ બોલે છે. તે અમારાથી તેમની આગળ તમારું નામ લેવાઈ ગયું છે ને 'અમે તો તમારી સાથે સભા કરીએ તેમ નથી. અને તમે કહો તેટલી દક્ષિણા આપીએ, પણ અહીંયાં સ્વામિનારાયણના સાધુ ગોપાળાનંદસ્વામી કરીને છે તેમની સાથે સભા કરો તો સારું;' એટલા માટે અમે તમોને પૂછવા આવ્યા છીએ."

પછી સ્વામી કહે, "બહુ સારું, કહો શાસ્ત્રીને સભા કરે." પછી સભાનું નક્કી કરીને પાછા તે શાસ્ત્રી પાસે ગયા. અને તેને કહ્યું જે, "અહીંયાં ગોપાળાનંદ કરીને સ્વામિનારાયણના સાધુ છે અને સિયાજીરાવ પણ તેમને માને છે, તેમને જ ભાળે છે; માટે તેમની સાથે સભા કરો તો સારું." ત્યારે શાસ્ત્રીએ કહ્યું જે, "બહુ સારું." પછી ત્રીજે દિવસે સભા કરવાનો ઠરાવ કર્યો અને દેવગઢમાં સભા કરવી. પછી જે વખતે સભાનો સમય થયો ત્યારે સ્વામીએ સૌ સંતને કહ્યું જે, "શાસ્ત્રી આવે ત્યારે કોઈ ઊભા થશો નહીં." ને તે શાસ્ત્રી હાથી ઉપર બેઠો હતો અને આગળ ઘીની મશાલો બળતી હતી અને પોતાના તમામ વિદ્યાર્થી પૂર્વ પક્ષ કરતા આવે; એવી ઠાઠમાઠ થઈને તે શાસ્ત્રી આવ્યો.

પછી સ્વામીને જોઈને અને તેમનાં દર્શન કરીને તે શાસ્ત્રી ગાદીતકિયા ઉપર બેઠો. અને સ્વામીએ તેમને બધા કુશળ સમાચાર પૂછ્યા. પછી સ્વામી બોલ્યા જે, "આ સભામાં મધ્યસ્થ કોણ શાસ્ત્રી બાવા ?" ત્યારે ગામના શાસ્ત્રી બોલ્યા જે, "ત્રીભોવનદાસ શેઠ અને મણકી શેઠ; એ આ ગામના બે નગરશેઠિયા છે, તે મધ્યસ્થ." ત્યારે સ્વામી કહે, "તે તો કાપિયા વ્યાજ(વ્યાજ કાપીને રકમ આપવામાં આવે તેમાં) સમજે, પણ શાસ્ત્રના અર્થમાં તેઓ કાંઈ સમજે નહીં. માટે વિદ્વાન હોય તે મધ્યસ્થ ગણાય." પછી સૌ બોલ્યા જે, "કૃષ્ણારામ શાસ્ત્રી અને ધીરજરામ શાસ્ત્રી, એ બે મધ્યસ્થ ઠરાવીએ."

પછી સ્વામીએ શાસ્ત્રીને કહ્યું જે, "શાસ્ત્રી બાવા, ઉચ્ચારણ કરો" અને ગોપાળાનંદસ્વામી સાથે ભગવદાનંદસ્વામી તથા કપીલેશ્વરાનંદસ્વામી વિગેરે વિદ્વાન સાધુ હતા; પણ આવેલ શાસ્ત્રી સ્વામીને ભાળીને સિંહને ભાળીને શિયાળ જેમ દબાઈ જાય, તેમ દબાઈ ગયો. પછી શાસ્ત્રી બોલ્યા, "મહાપુરુષ ! પ્રથમ તમે ઉચ્ચારણ કરો." પછી સ્વામી વેદની પચીશ શ્રુતિઓ બોલ્યા અને બોલ્યા જે, "શાસ્ત્રી બાવા, આના અર્થ કરો." ત્યારે શાસ્ત્રી બોલ્યા જે, "મહાત્મા પુરુષ, તમે અર્થ કરો."

પછી સ્વામીએ એક એક શ્રુતિના ત્રણ ત્રણ પ્રકારે ઉત્તર કર્યા. તે સાંભળીને શાસ્ત્રી બાવો પોતાના આસન ઉપરથી ઊઠીને સ્વામીના ચરણારવિંદમાં પડ્યો. અને સ્વામીને કહ્યું જે, "આપ તો સાક્ષાત્કાર વેદમૂર્તિ છો અને હું તો આપની આગળ પતંગિયાં જેવો છું ! અને તમે સાક્ષાત્ શ્રીકૃષ્ણ જેવા છો !" ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "મારા જેવા તો પાંચસે સંત સ્વામિનારાયણે કર્યા છે અને હું તો સર્વેનો દાસ છું." એવું સાંભળીને તે સ્વામીનો આશ્રિત થઈને ગયો. ॥૭૦૮॥

૭૦૯. સ્વામીએ કૃષ્ણારામને બચાવવા ગ્રહણ ફેરવ્યું

એક સમે સ્વામી **વડોદરા**માં હતા અને જ્યોતિષના ભણેલા શાસ્ત્રીઓ ભેળા થયા હતા અને પૂનમનું ગ્રહણ થવાનું હતું. તે વખતે ત્યાં **કૃષ્ણારામ શાસ્ત્રી** ગયા હતા. તેમાં એકબીજાને સંવાદ થયો અને જ્યોતિષવાળાએ કહ્યું જે, "આ પૂનમનું ગ્રહણ છે." ત્યારે કૃષ્ણારામ બોલ્યા જે, "ગ્રહણ થવાનું નથી." ત્યારે જ્યોતિષવાળા શાસ્ત્રી બોલ્યા જે, "ગ્રહણ ન થાય તો અમારાં માથાં ડૂલ કરીએ અને જો થાય તો તમારું માથું ડૂલ કરીએ." એમ એકબીજાએ માથાંના હોડ બકીને સોગન ખાધા.

પછી બીજે દિવસે બધા શાસ્ત્રીઓ મળીને જ્યોતિષનાં પુસ્તક લઈને સ્વામી પાસે આવ્યા. અને સ્વામીને વાત કરી જે, "સ્વામી ! આ જ્યોતિષશાસ્ત્ર જોતાં આ પૂનમનું ગ્રહણ થાય તેમ છે અને કૃષ્ણારામ શાસ્ત્રી ના પાડે છે. અને તેમણે પોતાનું મસ્તક ડૂલ કર્યું છે." તે સાંભળી સ્વામી બોલ્યા જે, "શાસ્ત્રીજી, આ ખંડમાં તો ગ્રહણ નહીં દેખાય, પણ બીજા ખંડમાં દેખાશે; માટે આપણે કાંઈ પાળવાનો સંભવ નથી." ત્યારે સૌ શાસ્ત્રી બોલ્યા જે, "સ્વામી ! તમે પણ મોટા મહાત્મા થઈને આમ કેમ બોલો છો ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "મેં કહ્યું તે સત્ય છે." તે વખતે કૃષ્ણારામ શાસ્ત્રીનો દીકરો તે સભામાં બેઠો હતો. તેણે જઈને તેના પિતાને કહ્યું જે, "સ્વામીએ સૌ શાસ્ત્રીને ગ્રહણ થવાની ના પાડી છે જે, આ ખંડમાં ગ્રહણ નહીં દેખાય." અને કૃષ્ણારામ શાસ્ત્રીને ત્રણ ઉપવાસ થયા હતા. તે સાંભળીને કૃષ્ણારામ શાસ્ત્રી બોલ્યા જે, "પાણી લાવ, નાહીને પૂજા કરું."

પછી પૂજા કરીને સ્વામીનાં દર્શને ગયા. ત્યારે સ્વામી કહે જે, "કૃષ્ણારામ, ક્યારેય આવું પણ(પ્રતિજ્ઞા) લેવું નહીં. કેમ કે, તમારે માટે મારે આ ગ્રહણને ફેરવવું પડ્યું !" પછી સ્વામીને પગે લાગીને ઘેર ગયા અને રોટલા જમ્યા. અને જે વખતે ગ્રહણ થવાનું હતું તે વખતે સૌ શાસ્ત્રી પોતાનાં વસ્ત્ર ઉતારીને સભામાં બેઠા અને દૂરબીન માંડીને ચારે દિશામાં તપાસ કર્યો, પણ ક્યાંઈ ગ્રહણ દેખાણું નહીં. અને પછી સૌ સૌને ઘેર ગયા. અને થોડા દિવસ પછી સ્વામી વડતાલ પધાર્યા, ત્યારે નિત્યાનંદસ્વામીએ ગોપાળાનંદસ્વામીને ઠબકો આપીને કહ્યું જે, "તમોએ આ શું કર્યું ? ગ્રહણ થાતું અટકાવ્યું ! લાખો રૂપિયાનાં શહેરમાં દાન થાત !" ત્યારે સ્વામી કહે, "ગ્રહણ તો ફેર થશે, પણ કૃષ્ણારામનું મોઢું કાંઈ ફેર ભાળત ?" માટે મોટા પુરુષનો પ્રતાપ આવો છે તે જીવ જાણી શકે નહીં. ॥૭૦૯॥

૭૧૦. સ્વામીએ લક્ષ્મીજી પાસે સયાજીરાવને હાર પહેરાવડાવ્યો

એક સમે સ્વામી **વડોદરા**માં બેઠા હતા. તે સમે **સિયાજીરાવ** સ્વામીને દર્શને આવ્યા. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "તમે લક્ષ્મીનારાયણ દેવનાં દર્શન કરી આવો અને પછી બેસો." તેઓ લક્ષ્મીનારાયણ દેવનાં દર્શને ગયા. તે સમે લક્ષ્મીજીએ પોતાની ડોકમાંથી હાર કાઢીને સિયાજીરાવને પહેરાવ્યો. પછી સભામાં આવ્યા ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "લક્ષ્મીજી તમારા ઉપર ઘણાં પ્રસન્ન છે." અને સાથે સૌ માણસ હતા, તેઓ તે જોઈને બહુ આશ્ચર્ય પામ્યા. ॥૭૧૦॥

૭૧૧. સ્વામીએ સયાજીરાવ દ્વારા રતીરામ શાસ્ત્રીનું દારિદ્ર ટાળ્યું

વડોદરામાં સ્વામી સભામાં બેઠા હતા. તે સમે એક **રતીરામ** કરીને શાસ્ત્રી આવ્યા. તે સ્વામી પાસે બેસીને કીર્તન બોલ્યા જે,

સંત પારસ ચંદન બાવના, કામધેનુ કલ્પતરુ સાર.
સમાગમ સંતનો...

એ પદ સાંભળીને સ્વામી બોલ્યા જે, "સંતનું વચન એ પારસમણિ છે અને રાજા છે તે પ્રત્યક્ષ પારસમણિ કહેવાય." પછી તે વખતે સિયાજીરાવ સભામાં બેઠા હતા. તેમને સ્વામીએ કહ્યું જે, "આ શાસ્ત્રીને રાજી કરો. તમે તો પારસમણિ કહેવાઓ અને શાસ્ત્રી તો લોઢાને ઠેકાણે છે." પછી સ્વામીએ તે શાસ્ત્રીને કહ્યું જે, "ગામમાંથી લોઢાની એક લોઢી લઈ આવો." પછી શાસ્ત્રીએ લોઢી લાવીને સિયાજીરાવને અડાડી. ત્યારે સ્વામીએ સિયાજીરાવને કહ્યું જે, "આ લોઢી ભારોભાર સોનું શાસ્ત્રીને આપો. કેમ કે, તમે પારસમણિ છો, તે આ લોઢું તમને અડ્યું તેનું સોનું થવું જોઈએ." તે લોઢી વજનમાં દસ શેર હતી. પછી દસ શેર સોનાની લોઢી કરાવીને શાસ્ત્રીને આપી. એમ સ્વામીએ શાસ્ત્રીનું દારિદ્ર કાપ્યું. ॥૭૧૧॥

૭૧૨. સ્વામીએ એક ભગતને 'આવો ડોસા' કહ્યું, પછી રમૂજ થઈ

એક સમે સ્વામી વડોદરામાં વિરાજમાન હતા. ત્યાં એક હરિજન આવીને લક્ષ્મીનારાયણ દેવની પ્રાર્થના કરવા લાગ્યો. અને તેના માથાના તથા દાઢીના શ્વેત વાળ ભાળીને સ્વામી બોલ્યા જે, "આવો ડોસા." ત્યારે તે બોલ્યા જે, "સ્વામી ! તમે મોટા સાધુ થઈને આમ કેમ બોલો છો ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "તારું માથું ધોળું ભાળીને ડોસો કહ્યો." ત્યારે તે કહે, "હું તો પોચ કપાળો(ઉંમરલાયક થયા પહેલા દાઢી-મૂછ ઊગે એવો) છું, એટલેથી ધોળા વાળ વહેલા આવ્યા છે; પણ મારી અવસ્થા નાની છે." તે સાંભળી સભામાં સૌ હસવા લાગ્યા. ॥૭૧૨॥

૭૧૩. પ્રાર્થનાથી સ્વામી દોષ ટાળવા તૈયાર થયા,ભગતે ના પાડી

એક સમે સ્વામી વડોદરામાં વિરાજમાન હતા. ત્યાં એક હરિજન આવીને લક્ષ્મીનારાયણ દેવની પ્રાર્થના કરવા લાગ્યો જે, "કામ-ક્રોધાદિક દોષથી મારી રક્ષા કરજો." તે સાંભળીને સ્વામીને દયા આવી જે, "આ બીચારો બહુ દુખિયો છે. તે દેવની આગળ પ્રાર્થના કરે છે. તે તેના દોષ ટળે તો સારું." એમ સ્વામી બોલ્યા. તે સાંભળી હરિજન સ્વામી પાસે આવ્યો જે, "હે સ્વામી ! મારા ગઈ સાલમાં લગ્ન થયાં છે." સ્વામી કહે, "તું પ્રાર્થના કરતો હતો. તે સાંભળી મને દયા આવી અને તારા વિકાર ટાળી નાંખત." ॥૭૧૩॥

૭૧૪. સ્વામી આગળ માન રાખવાથી મંગળજીભાઈ પાછા મંગળિયો થઈ ગયા

વડોદરામાં સ્વામી એક સમે સભા કરીને બેઠા હતા. અને સ્વામીના વિદ્યાર્થી **મંગળજી** કરીને બ્રાહ્મણ હતા. તેને સારસ્વત અને પંચકાવ્ય સ્વામીએ ભણાવ્યાં હતાં અને ભાગવત પણ સ્વામીએ ભણાવ્યું હતું. પછી તે પોતાને ઘેર ગયા અને સ્વામીની કૃપાથી તેને કાંઈક અધિકાર

મળ્યો. તે એક વખતે વડોદરામાં સ્વામીને દર્શને આવ્યા. તે વખતે સ્વામી પાસે સિયાજીરાવ વિગેરે સૌ સભામાં બેઠા હતા. પછી સ્વામીએ મંગળજીભાઈને કહ્યું જે, "આવ મંગળ !" તે સાંભળી તેના મનમાં બહુ જ ખોટું લાગ્યું જે, 'હું આવો મોટો અધિકારી છું ને મારી પાછળ બે સિપાઈઓ ચાલે છે અને સ્વામીએ મને 'આવ મંગળ' કહ્યું.'

પછી તે સભામાંથી ઊઠ્યા ત્યારે પુરુષાનંદસ્વામીને એકાંતમાં મળીને કહ્યું જે, "સ્વામી મોટા તો બહુ છે, પણ બોલવાનો વિવેક નથી જે, હું આવો મોટો અધિકારી છું તેને 'આવ મંગળ' કહ્યું." ત્યારે પુરુષાનંદસ્વામી કહે, "હું સ્વામીને કહીશ, એટલે સ્વામી તમને સારી રીતે બોલાવશે." પછી સ્વામી સભામાંથી ઊઠીને આસને આવ્યા. ત્યારે પુરુષાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "તમે મંગળજીભાઈને આવ મંગળ કહ્યું, તે સારું લાગ્યું નહીં. અને તે મોટા અધિકારી થયા છે." સ્વામી કહે, "કાલે આવશે ત્યારે મંગળજીભાઈ કહીશું."

પછી બીજે દિવસે સભામાં આવ્યા ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "આવો મંગળજીભાઈ !" તે સાંભળી ઘણો જ પ્રસન્ન થયો. પછી સભા ઊઠી ત્યારે મંગળજીનો હાથ ઝાલીને સ્વામી એક કોર લઈ ગયા અને કહ્યું, "મંગળજીભાઈ, હું તમારો વિદ્યાગુરુ ખરો કે નહીં ?" ત્યારે કહે, "હા." વળી સ્વામી કહે, "હું બ્રાહ્મણ તે જગતગુરુ ખરો કે નહીં ?" ત્યારે કહે, "હા." પછી સ્વામી કહે, "હું મારી મોટપ્ય સામું જોઉં તો તને મંગળિયો પણ ન કહું !" પછી થોડાક દિવસ થયા એટલે અધિકાર ટળી ગયો અને મંગળિયો થઈ ગયો. એમ મોટા આગળ માન રાખવાથી પોતાનું અનિષ્ટ થાય, પણ જીવને ખબર નથી. ।।૭૧૪।।

૭૧૫. વડતાલમાં સ્વામીની કૃપાથી કોગળિયાનો રોગ ગયો

એક દિવસ સ્વામી **ખેડા** ગામમાં હતા અને સભા કરીને બેઠા હતા. તે વખતે સ્વામીએ નિત્યાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "કાંઈક ઉપદ્રવ

જેવું જણાય છે." ત્યારે નિત્યાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "આપણે તો જેમ ઈશ્વરની ઈચ્છા હશે તેમ થાશે." પછી ગોપાળાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "આપણે પણ ઝપટામાં આવીશું." ત્યારે નિત્યાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "આપણે પણ જગતમાં છીએ." ને પછી ડભાણ થઈને વરતાલ ગયા. ત્યાં રાત્રીના દસ વાગ્યા તે વખતે ગોપાળાનંદસ્વામી એમ બોલ્યા જે, "કોઈ ગૃહસ્થ અહીંયાં હોય તો તેને બહાર કાઢી મેલો." એમ કહીને બોલ્યા જે, "અહીંયાં ધર્મશાળાની પછવાડે પાંચ રાંડુ ઊભી છે. તે એમ વિચાર કરે છે કે, પહેલાં મંદિરમાં જશું કે પહેલાં ગામમાં જશું ? ત્યારે તેમાંથી એક બોલી જે, મંદિરમાં તો એક બાવો બહુ વસમો છે તે કનડે. એમ કહીને બે ભોઈવાડામાં ગઈ અને ત્રણ કોળીવાડામાં ગઈ."

પછી ગામમાં કોગળિયાનો ભારે ઉપદ્રવ થયો. પછી ગામના લોકોએ મળીને ઝાંપે માતા પાસે એક પાડો માર્યો, એટલે ઉલટો કોગળિયાનો રોગ વૃદ્ધિ પામ્યો. પછી ગામના સર્વે લોક મળીને ગોપાળાનંદસ્વામી પાસે આવ્યા ને પ્રાર્થના કરીને કહ્યું જે, "હે સ્વામી ! અમે તો સર્વે મરી જાશું." ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "અહીંયાં સાક્ષાત્કાર લક્ષ્મીનારાયણ દેવ વિરાજમાન છે તથા રઘુવીરજી મહારાજ પણ છે અને નિત્યાનંદસ્વામી જેવા સંત છે અને હનુમાનજી વિગેરે દેવો પણ વિરાજમાન છે; તેમને મેલીને માતા આગળ પાડો માર્યો એટલે સર્વે મરવાના જ છો તો !" ત્યારે પાટીદારોએ કહ્યું જે, "બાપજી ! ભૂલી ગયા ! હવે જેમ તમે કહો તેમ કરીએ અને દયા કરો." ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "જાઓ, બ્રાહ્મણની ચોરાશી કરો અને હનુમાનજીની રુદ્રી કરાવો." પછી તેમણે સૌએ તેવી રીતે કર્યું એટલે રોગ નિવૃત્તિ પામી ગયો. ॥૭૧૫॥

૭૧૬. સ્વામીએ વડોદરા-દીવાનના યજ્ઞની પૂર્ણાહુતિમાં વરસાદ કર્યો

સ્વામી એક વખત **વડોદરા**માં હતા અને દીવાનજી યજ્ઞ કરતો હતો. પછી તેની પૂર્ણાહુતિ કરી તે દિવસે સ્વામીએ એમ સંકલ્પ કર્યો

જે, 'આ મહારાજનો દ્રોહી છે, માટે તેનો યજ્ઞ નિર્વિઘ્ન થાય તે ઠીક નહીં. અને જો વરસાદ થાય તો તેનો યજ્ઞ વીંખાઈ જાય.' પછી અતિશય વરસાદ થયો, તેથી નિર્વિઘ્ન થયો નહીં. ॥૭૧૬॥

૭૧૭. સ્વામીએ વડોદરામાં ત્રણ રાત-દિ' વરસાદ વરસાવ્યો

સ્વામી એક વખત **વડોદરે** હતા ને વરસાદ વરસ્યો નહોતો. તેથી પ્રજા સર્વે પીડાણી. પછી સર્વે હરિજન સ્વામી પાસે આવ્યા ને પ્રાર્થના કરી જે, "સ્વામી ! દયા કરીને વરસાદ કરો તો જીવીએ, નહિતર સર્વ મરી જાશું." ત્યારે સ્વામીએ સંકલ્પ કર્યો, તે ત્રણ દી ને ત્રણ રાત વરસાદ થયો. ॥૭૧૭॥

૭૧૮. સ્વામીએ ધ્યાનમાં ચંદ્રમાનું મંડળ ખેંચ્યું

એક સમયમાં ગોપાળાનંદસ્વામી પૂનમની રાત્રીએ ચંદ્રમાનું મંડળ જોઈને અને તેની શીતળતા જોઈને તે મંડળમાં મહારાજની મૂર્તિ ધારી અને પ્રતિલોમવૃત્તિ કરીને મહારાજની મૂર્તિ સહિત ચંદ્રમંડળને ખેંચ્યું કે, બાર હજાર જોજન ચંદ્રમંડળ તત્કાળ ખેંચાઈ આવ્યું. તેમાંથી મહારાજ સ્વામી પાસે આવીને તુરત બોલ્યા જે, "તમારે શું અજાણ્યું છે તે આ ચંદ્રમાનું મંડળ ખેંચ્યું ? માટે તેને સ્થિર રહેવા દ્યો." પછી વૃત્તિ પાછી ખેંચી એટલે તત્કાળ ચંદ્રમંડળ પોતાના ઠેકાણે ગયું. ॥૭૧૮॥

૭૧૯. મહારાજે હરજી ઠક્કરને સ્વામીનો સંગ રાખવા આજ્ઞા કરી

મહારાજ જ્યારે દેહોત્સવ કરવા તૈયાર થયા, તેની પહેલાં સર્વેએ પૂછ્યું જે, "મહારાજ ! અમને શી આજ્ઞા કરો છો ?" પછી મહારાજે જેને જેમ ઘટે તેમ તેમ મોટા સદ્‌ગુરુ સાથે જોડાવાનું કહ્યું. પછી હરજી ઠક્કરે મહારાજને પૂછ્યું, ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "તમારે ગોપાળાનંદસ્વામીનો સમાગમ રાખવો." પછી સ્વામી પૃથ્વી ઉપર રહ્યા ત્યાં સુધી છ મહિના સ્વામીનો સમાગમ કરતા અને છ મહિના ઘરનો વ્યવહાર કરતા. ॥૭૧૯॥

૭૨૦. સ્વામી અને સચ્ચિદાનંદસ્વામીનો સંવાદ

એક સમય **ગઢપુર**માં સચ્ચિદાનંદસ્વામીએ ગોપાળાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમને મહારાજ વારંવાર બોલાવે છે અને પૂછે છે તે તમારું હૈયું ભલું હાથ રહે છે ! અને મને તો એટલું બોલાવે તો હું તો ગાંડો થઈ જાઉં !" ત્યારે સ્વામી કહે, "અમારાં હૈયાં કાંઈ તમારા જેવાં પોચાં નહીં જે હાથ ન રહે !" એમ સ્વામીએ કહ્યું. ॥૭૨૦॥

૭૨૧. સ્વામીએ કરાળીમાં સાઠ સંતોને પોતાના અને મહારાજનાં પ્રારબ્ધનો અનુભવ કરાવ્યો

સ્વામી વડોદરામાં હતા અને સાથે સાઠ સાધુ હતા. અને ત્યાં ત્રણ મહિના સુધી રહ્યા અને નિરંતર પાકી રસોઈ ચાલતી હતી. ઘોડાગાડીએ બેસીને સ્વામી ગામમાં જમવા પધારતા હતા. એમ ત્રણ મહિના સુધી સૌ સંતને જમાડ્યા અને પછી વડતાલ જવાને તૈયાર થયા. અને ચાલીને ગામ **કરાળી**માં આવીને રાત રહ્યા. પછી સવારે સ્વામીએ સાધુને કહ્યું જે, "આપણે વડોદરામાં ગાડીએ બેસીને હરિજનને ઘેર જમવા જતા હતા તે તો શ્રીજીમહારાજનો પ્રતાપ અને મહારાજને પ્રારબ્ધે જમતા હતા."

પછી સાધુને દેખાડવાને માટે સ્વામી બોલ્યા જે, "આજ તો આપણાં પ્રારબ્ધ અજમાવીએ." એમ કહીને સ્વામીએ ચાર સાધુને ગામમાં ઝોળી ફેરવવા મોકલ્યા. ત્યારે ગામમાંથી ખોરી જારનો દશ શેર લોટ મળ્યો. તે લાવીને સાધુએ સ્વામી પાસે મેલ્યો. ત્યારે સ્વામીએ સૌને કહ્યું જે, "જુઓ, આપણા નસીબમાં તો ખોરી જાર છે; માટે હવે સૌ સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ ધૂન કરીને ભજનમાં બેસો. અને જો મહારાજનાં પ્રારબ્ધમાં હોય તો આપણને આપે." એમ કહીને સૌ સંતને ભજનમાં બેસાર્યા, એટલામાં ગામ આણંદના પાટીદાર બાવાજીભાઈ તે ગામમાં આવ્યા. અને ગામની ભાગોળે ઘોડી ઊભી રાખીને ત્યાં બાળક રમતાં હતાં તેને ભાળ્યાં. તેને પૂછ્યું જે, "છોકર્યો ! આ

ધર્મશાળામાં કોણ છે ?" ત્યારે છોકરાં બોલ્યાં જે, "એ તો ગઈ કાલે સાંજે સ્વામિનારાયણના મુંડિયા આવેલા છે, તે બોલે છે."

તે સાંભળીને બાવાજીભાઈ ત્યાં ગયા. ત્યાં તો ગોપાળાનંદસ્વામીને દીઠા, એટલે પોતે તરત જ ઘોડી ઉપરથી નીચે ઊતર્યા. અને સ્વામીને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા અને સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! રસોઈને માટે શું કર્યું છે ?" પછી સ્વામીએ ઝોળી માંહેનો આટો દેખાડ્યો. તે જોઈ બાવાજીભાઈ બોલ્યા જે, "આ તમારા માટે હોય નહીં." એમ કહે છે તેટલામાં તો તે બાવાજીભાઈના વેવાઈ ગામમાં હતા. તેઓ તેમને તેડવા આવ્યા અને ઘેર તેડી જવા માટે સૌએ બહુ આગ્રહ કર્યો.

ત્યારે બાવાજીભાઈ બોલ્યા જે, "આ સાધુ જમ્યા પછી મારાથી જમાશે. માટે આ સાઠ સંત છે તેમના સારુ એક મણ આટો અને તે પ્રમાણે સાકર, ઘી, દાળ, ચોખા વિગેરે સામાન મગાવો; અને બે રસોયા બોલાવો. અને સંત જમ્યા પછી હું જમીશ." ત્યારે તેના સંબંધી બોલ્યા જે, "સંત તો અમારા મહેમાન કહેવાય, માટે અમારા તરફથી સંતને રસોઈ આપશું."

પછી રસોયા બોલાવીને રસોઈ કરાવી, ને સંતને જમાડ્યા. અને બાવાજીભાઈ વિગેરે પોતાના સંબંધી સર્વે સ્વામીની પ્રસાદી જમ્યા. પછી સ્વામીએ સૌ સંતને કહ્યું જે, "આપણા પ્રારબ્ધમાં તો પહેલાં લોટ આવ્યો હતો તે છે; પણ જ્યારે મહારાજ આવ્યા ત્યારે આપણે સૌ પાકી રસોઈ જમ્યા. એમ શ્રીજીમહારાજનાં પ્રતાપથી માન અને સત્કાર થાય છે. માટે સૌએ શ્રીજીમહારાજનું બળ રાખવું." ॥૭૨૧॥

૭૨૨. સ્વામીએ મેરાલભાઈનું વૈદું કરાવીને કૃષ્ણારામની આજીવિકા કરી આપી

એક સમે સ્વામી **વડોદરા**માં હતા અને મેરાલ ભાઉને ઊંઘ આવતી નહોતી. પછી તેમણે સ્વામી પાસે આવીને પ્રાર્થના કરીને કહ્યું જે,

"મને બાર વરસ થયાં નિદ્રા આવતી નથી. માટે દયા કરો તો સારું થાય." ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "આ કૃષ્ણારામ શાસ્ત્રી તમારું વૈદું કરશે એટલે તમને નિદ્રા આવશે." તે ગયા કેડે કૃષ્ણારામે સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! હું ક્યાં વૈદું ભણ્યો છું ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "તારે ભણ્યાનું શું કામ છે ? હું આપું તે ઓસડ તું તેને ખવરાવજે, એટલે તેનો રોગ નાશ પામશે અને તારી જીવાઈ ચાલશે."

પછી સ્વામીએ અઢી તીખાં અને અઢી તુલસીનાં પાન લઈને કૃષ્ણારામને પડીકું વાળીને આપ્યું. અને સ્વામીએ કહ્યું જે, "સ્વામિનારાયણનું નામ લઈને તેને ખવરાવજે એટલે તેને નિદ્રા આવી જશે." પછી કૃષ્ણારામે તે પડીકું આપ્યું, તે ખાઈ ગયા અને તુરત નિદ્રાવશ થઈ ગયા; તે સાંજના ચાર વાગે નિદ્રામાંથી જાગ્યા. પછી બીજે દિવસે કૃષ્ણારામને બોલાવીને તેને જીવાઈ બાંધી આપી. ।।૭૨૨।।

૭૨૩. સ્વામીની કૃપાથી કૃષ્ણારામ શાસ્ત્રીના દીકરાનાં લગ્ન નિર્વિઘ્ન પૂર્ણ થયાં

સ્વામી **વડોદરા**માં હતા અને કૃષ્ણારામ શાસ્ત્રીના દીકરાનાં લગ્ન કરવા હતાં અને જેઠ માસ હતો. ત્યારે વરસાદ વરસવા મંડ્યો એટલે ક્યાંઈ ગાડાં ભાડે મળ્યાં નહીં. પછી સ્વામી પાસે મંદિરમાં આવ્યા અને તેમણે સ્વામીની પ્રાર્થના કરી જે, "સ્વામી ! લગ્નનો દિવસ નજીક આવ્યો છે અને ગાડાં મળતાં નથી." પછી સ્વામી કહે, "તમે બહાર નીસરો એટલે ગાડાં મળશે." પછી કૃષ્ણારામ સ્વામીને પગે લાગીને મંદિર બહાર નીસર્યા. ત્યાં તો મંદિરને ડેલે ભાડાતું ઊભા હતા. તે બોલ્યા જે, "ભાઈઓ, કોઈને ગાડાં ભાડે કરવાં છે ?" ત્યારે કૃષ્ણારામ શાસ્ત્રી બોલ્યા જે, "હા, મારે જાન માટે ગાડાં ભાડે કરવાં છે."

પછી સવારમાં જાન જોડીને ચાલતાં મહી નદીને કાંઠે આવ્યાં. એટલામાં કેટલાક લોક સામા મળ્યા અને બોલ્યા જે, "ગાડાં લઈને

ક્યાં જાઓ છો ? ત્યાં તો મહી નદી બે કાંઠે ચાલી જાય છે અને અમે સૌ પાછાં વળ્યાં છીએ. અને કૃષ્ણારામને તો સ્વામીનો સંપૂર્ણ વિશ્વાસ હતો, તેથી ગાડાં ચાલતાં રાખ્યાં અને નદી કાંઠે ગયાં. અને જ્યાં જુએ ત્યાં તો બન્ને તરફ પાણીમાં રસ્તો નજરે પડ્યો. એટલે તે મારગે નદીમાં ગાડાં ચાલતાં હતાં અને ચાલતાં માણસો પણ સામે કાંઠે ગયાં.

પછી સૌએ સામે કાંઠે જઈને પાછું વળીને જોયું, ત્યાં તો મહી નદી બે કાંઠામાં ચાલી જતી જોઈ. તે જોઈને સૌના મનમાં આશ્ચર્ય થયું. અને ગાડાંને બે પડખે વરસાદ વરસ્યા કરે; એવી રીતે લગ્ન કરીને ઘેર આવ્યા. અને પછી મંદિરમાં જઈને સ્વામીની પ્રાર્થના કરીને કહ્યું જે, "હે સ્વામી ! તમારા પ્રતાપથી લગ્ન કરીને નિર્વિઘ્નપણે ઘેર આવ્યા, પણ કોઈ જાતની અડચણ આવી નહીં." ।।૭૨૩।।

૭૨૪. નાથભગતના અપરાધી નારુપંથ નાના દેશપાર થયા

વડોદરામાં નાથભગત હતા. તેમણે નારુપંથને દૂઝણી ભેંશ વેચાતી આપી હતી. શા માટે ? જે નારુપંથ નાના સત્સંગી છે અને આપણે પણ સત્સંગી છીએ, એટલે તે આપણી જીવંતપર્યંત ખબર રાખશે અને આપણે સુખેથી ભજન કરશું; એમ જાણીને દૂઝણી ભેંશ આપી હતી, પણ નારુપંથ નાના તો ક્યાંથી જાણે જે, ભેંશ ક્યાંથી લાવ્યા ! ને કોણે આપી છે ! તે તો જાણતા નહોતા, પણ ભેંશ વેચાતી લઈ જનાર માણસે પૈસા પણ આપ્યા નહીં. અને નાથભગતને ભજનમાં વિઘ્ન આવવા માંડ્યું.

પછી તેમણે ગોપાળાનંદસ્વામીને વાત કરી જે, "અમે દીવાન સાહેબને ભેંશ આપી છે, પણ નારુપંથ તરફથી રૂપિયા મળ્યા નહીં અને તેને લઈને ઘરમાં તાવડી પોરા ખાય તેવી સ્થિતિ થઈ છે." પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "નારુપંથ નાના મારે દર્શને આવે ત્યારે તમે મંદિરને દરવાજે ઊભા રહેજો." પછી દીવાન એક વખત સ્વામીને દર્શને આવ્યા,

ત્યારે નાથભગત દીવાનને ચાલતી વખતે દરવાજા બહાર જઈને ઊભા રહ્યા. અને જે વખતે દીવાન દરવાજે નીકળ્યા ત્યારે નાથભગતે હાથ જોડીને કહ્યું જે, "સાહેબ ! મારી ભેંશના રૂપિયા મને મળ્યા નથી."

તે સાંભળી નારુપંથ નાનાને ક્રોધ ચડ્યો જે, 'હું વડોદરાનો દીવાન છું અને ભેંશના રૂપિયાની આંહીં ઉઘરાણી ?' એમ જાણી પોતાના પગમાં પગરખું પહેર્યું હતું તેના સામી જ્યાં દૃષ્ટિ કરી અને પગમાંથી પગરખું કાઢવા જાય છે તેટલામાં સભામાંથી સ્વામીએ માંકારો(નકારો; મારશો નહીં એવો પડકાર) કર્યો.

પછી તે વેળા દીવાન સાહેબ ચાલી નીકળ્યા. તે ભગવદીના અપરાધે કરીને, સિયાજીરાવને કેદ કરવાની પાંચ જણે સહીઓ કરી હતી, તે ભેળી તેમણે પણ સહી કરી. અને તે ચિઠ્ઠી સિયાજીરાવના હાથમાં આવી અને નારુપંથ નાનાને બોલાવીને કહ્યું જે, "તું આ કપટમાં છો ?" ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, "હું કાંઈ જાણતો નથી." પછી તેના હાથઅક્ષર બતાવ્યા. પછી સિયાજીરાવે હુકમ કર્યો જે, "જાવ, નારુપંથ નાનાને હાથીને પગે બાંધીને બજાર વચ્ચે ઢસડજો." તે સાંભળી નારુપંથનાં છોકરાં સ્વામી પાસે આવ્યાં અને સૌ કલ્પાંત કરવા લાગ્યાં.

ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "હાથીને પગે તો નહીં બાંધે, પણ દેશપાર કરશે." પછી સિયાજીરાવે નારુપંથ નાનાને કહ્યું જે, "તેં મને સ્વામિનારાયણ ભગવાન મેળવ્યા છે; માટે તને દેશપાર કરું છું." અને બીજાને દેહાંત દંડ આપ્યો. તેમાં પોતાની રાણીને જીવતી ભીંતમાં ચણી દીધી અને બીજાને લીલા કાંટામાં બાળ્યા. એવી રીતે શિક્ષા કરી હતી. ॥૭૨૪॥

૭૨૫. સ્વામીને નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ ભૂખરૂપી કૂતરીનું દૃષ્ટાંત કહ્યું

એક સમે **વડોદરા**માં ગોપાળાનંદસ્વામી, નિત્યાનંદસ્વામી તથા શુકમુનિ વગેરે ગયા હતા. અને એક દિવસ નિષ્કુળાનંદસ્વામી ઉપવાસી

હતા અને સવારમાં ઊઠીને પોતે સ્નાન કરવા ગયા હતા. પછી સૌ સદ્ગુરુએ પોતાના સેવકોને કહ્યું જે, "નિષ્કુળાનંદસ્વામી ઉપવાસી છે, માટે સૌ એક એક પડિયો બરફીનો તેમને આસને મેલી આવો, એટલે પોતે પૂજા કરીને પારણું કરશે." પછી નિષ્કુળાનંદસ્વામી ન્હાઈને આવ્યા અને પોતાને આસને પાંચ બરફીના પડિયા ઢાંકેલા હતા, તે જોયા અને સ્વામી બોલ્યા જે, "મોરારચરણદાસ, આ શું ઢાંકેલું છે, જો ને ?"

પછી તેમણે જોઈને કહ્યું જે, "સ્વામી, તમે ઉપવાસી છો, માટે સદ્ગુરુઓએ તમને પારણું કરવા માટે બરફીના તથા પેંડાના પડિયા મોકલ્યા છે." તે જોઈને સ્વામીએ તરત કેડ બાંધી(ચાલવાની તૈયારી કરી) અને સાબદા થયા અને સભામાં જઈને દંડવત કર્યા. ત્યારે ગોપાળાનંદસ્વામીએ પૂછ્યું જે, "સ્વામી, આમ કેમ છે ?" ત્યારે નિષ્કુળાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "હું રજા લઉં છું." ત્યારે સ્વામીએ પૂછ્યું જે, "તેનું કારણ શું છે ?"

પછી નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ સભામાં બેસીને સૌને વાત કરી જે, "એક ગામમાં એક ડોશી રહેતી હતી અને એક રાજાનો કુંવર હતો. તે કુંવરને ડોશીની સાથે બાળપણાથી સ્નેહ હતો. ને તે કુંવર ડોશીને નિત્ય કહેતો જે, 'ડોશીમા, મારા જેવું કાંઈ કામકાજ હોય તો કહેજો.' ત્યારે ડોશી કહે, 'ઠીક દીકરા, કોઈક વખત વાત.' એવા સમયમાં તે ડોશી પાણીનું બેડું ભરવા ગઈ હતી. તે વખતે ડોશીના ઘરનું બારણું ઉઘાડું પડ્યું રહેલું. તે વખતે એક કૂતરી તેના છાપરામાં પેસી ગઈ અને ઘંટીનું થાળું ચાટતી હતી અને ડોશી પાણી ભરીને આવી. તે વખતે ડોશીએ પોતાના ઘરમાં કૂતરીને ભાળી.

ત્યારે ડોશીએ બેડું હેઠું મેલીને કૂતરીને હડે હડે કર્યું, પણ તોય કૂતરી હુંકારા કરીને સામી થઈ. ત્યારે ડોશીએ કહ્યું જે, 'ઊભી રહે રાંડ ! હમણાં રાજાના કુંવરને બોલાવું છું, પછી તારી વાત !' ડોશી એકદમ

ઉતાવળી ઉતાવળી રાજાના કુંવર પાસે જઈને ઊભી રહી. ત્યારે રાજાના કુંવરે પૂછ્યું જે, ‘ડોશીમા, કેમ અવ્યાં ?’ ત્યારે ડોશી કહે, ‘મારા ઘરમાં કૂતરી પેસી ગઈ છે, તે નીકળતી નથી.’ તરત કુંવરે તે સાંભળીને હુકમ કર્યો જે, ‘જાઓ, તોપુ માંડો અને કૂબો ઉડાવી દ્યો.’ પછી તોપવાળા માણસે આવીને તોપ માંડી, તે કૂતરી સહિત કૂબાને ઉડાવી દીધો.”

તેમ નિષ્કુળાનંદસ્વામી કહે, “તમે સૌ રાજાના કુંવરને ઠેકાણે છો અને પેલી ડોશીને ઠેકાણે હું છું અને મારે ભૂખરૂપી કૂતરી પેટમાં પેઠી છે; માટે એક તોપે ડોશીનો કૂબો ઊડી ગયો. તેમ મારા કૂબા ઉપર પાંચ તોપો માંડીયું છે, તે મારો કૂબો રહેશે ખરો ? ઊડી જાશે !” પછી ગોપાળાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, “જાઓ, તમારી મેળે રોટલો કરો અને સુખેથી જમો અને નિશ્ચિંત રહો.” ત્યારે નિષ્કુળાનંદસ્વામીએ કેડ છોડી. ॥૭૨૫॥

૭૨૬. સ્વામીએ દૂધના દેગડા લઘુશંકાના ખાળિયે ઢોળી દીધાં

એક સમે સ્વામી **વડોદરા**માં હતા અને સાથે પચાસ સાધુ હતા. અને નિરંતર દૂધપાક-પૂરીની રસોઈઓ ચાલતી હતી. પછી કેટલીક વખત સ્વામીએ દૂધપાકની રસોઈની મનાઈ કરેલી, છતાં સૌ તેને તે રસોઈયું કરાવતા. અને સ્વામી નિષેધ કરે જે, “દુકાનનું દૂધ શુદ્ધ ન હોય, માટે કોઈ હરિજન દૂધ લાવશો નહીં.” તોપણ એક હરિજન સવારમાં દૂધના દેગડા ભરીને લાવ્યો. તે જોઈ સ્વામીએ સભામાંથી ઊભા થઈને દૂધનો દેગડો લઈને લઘુશંકાના ખાળિયામાં રેડી દીધો. પછી સૌ દૂધ લાવતા અટકી ગયા અને બીજે દિવસે સ્વામીએ પોતાના સેવક પુરુષાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, “કેમ પુરુષાનંદ ! આજ કોઈ કેમ દૂધ લાવતું નથી ?” ત્યારે પુરુષાનંદસ્વામી કહે, “સ્વામી ! ખાળીએ ઢોળી નાંખવા કોણ લાવે ?” સ્વામી કહે, “હું પ્રથમથી જ ના પાડતો હતો, પણ મારું માન્યું નહીં તેથી એમ કરવું પડ્યું.” ॥૭૨૬॥

૭૨૭. જોળના વિદ્યાર્થીઓને માટલી અક્ષયપાત્ર કરી આપી

એક સમે સ્વામી વરતાલમાં હતા. અને **જોળ** ગામના શાસ્ત્રી રાજારામ તથા શાસ્ત્રી ભોળાનાથ તેમના વિદ્યાર્થી હતા, તે ભીક્ષા કરીને અભ્યાસ કરતા હતા. પછી શાસ્ત્રીએ સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! ભીક્ષા પૂરી મળતી નથી." ત્યારે સ્વામી કહે, "આટો શેમાં રાખો છો ?" ત્યારે વિદ્યાર્થીઓએ કહ્યું જે, "માટલીમાં રાખીએ છીએ." ત્યારે સ્વામી કહે, "તે માટલી ભોંમાં દાટો અને તેનું મોઢું ઉઘાડું રાખવું અને તેમાંથી કાચલીથી લોટ કાઢવો."

પછી સૌ વિદ્યાર્થીઓએ માટલી પૃથ્વીમાં દાટી અને સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે તેમાંથી કાચલીથી લોટ કાઢીને નિર્વાહ ચલાવવા લાગ્યા. એમ કરતાં કરતાં ઘણાક માસ થયા, તોપણ માટલીમાં તેમનો તેમ આટો ભર્યો રહેતો. એવા સમયે એક માતર ગામનો વિદ્યાર્થી કુસંગી હતો તે આવીને સૌ વિદ્યાર્થી સાંભળતાં બોલ્યો જે, "ગોપાળાનંદ શું કરે એમ છે ?" એમ કહીને માટલી ભોંયમાંથી બહાર કાઢી નાંખી. પછી બીજે દિવસે તે માટલીમાંથી આટો થઈ રહ્યો. પછી સૌ વિદ્યાર્થીઓએ પેલા માતરવાળા વિદ્યાર્થીને તિરસ્કાર કરીને શાળામાંથી કાઢી મૂક્યો. ॥૭૨૭॥

૭૨૮. નાપાના બારોટને તાંદળજાની ડાળખી દ્વારા બે પુત્ર આપ્યા

એક વખતે સ્વામી વરતાલથી **નાપા** પધાર્યા હતા. ને ત્યાં થોડાક દિવસ રહીને પાછા વરતાલ પધારવા તૈયાર થયા. તે વખતે સૌ હરિજન સ્વામીને વળાવવા સારુ આવ્યા હતા. પછી સ્વામીએ સૌને ઊભા રાખીને રજા આપી, ને તેમાં બે ભાઈ **બારોટ** હતા તે બોલ્યા જે, "સ્વામી ! અમારે એકેને પુત્ર નથી." તે વખતે સ્વામીએ ખેતરમાંથી એક તાંદળજાનું ડાળખું તોડીને આપ્યું જે, "લે, આ તારે પુત્ર !" ત્યારે તે હરિભગત બોલ્યા જે, "સ્વામી ! આ તો બે ડાળખાં છે." ત્યારે

સ્વામી કહે, "તારે બે પુત્ર થાશે !" પછી સ્વામીના આશીર્વાદથી તેને બે પુત્ર થયા અને બન્ને એકાંતિક ભક્ત થયા. ॥૭૨૮॥

૭૨૯. સ્વામીએ જોળમાં મંદિરની રક્ષા માટે ભૂરિયો નાગ મેલ્યો

એક સમે સ્વામી વરતાલમાં હતા અને **જોળ** ગામનો પાટીદાર ભક્ત ભુલો સ્વામીને દર્શને આવ્યો હતો. ત્યારે સ્વામીએ ભુલાભગતને કહ્યું જે, "તમારા ગામમાં મંદિર નથી ?" ત્યારે ભુલોભગત કહે, "સ્વામી ! મારું ગામ મુસલમાનનું છે, ત્યાં મંદિર કરવા કેમ દે ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "તેનો શો ભાર છે ? ચાલ હું તારી સાથે આવું અને તું આજે ત્યાં જઈને ઈંટો તથા ચૂનો વિગેરે તૈયાર કર; અને પછી મારી પાસે આવજે." પછી ભુલોભગત ઘેર જઈને ઈંટો તથા ચૂનો વગેરે સામાન તૈયાર કરીને સ્વામીને તેડવા માટે ગાડું લઈને આવ્યા.

પછી સ્વામી પોતાની સાથે સાઠ-સીત્તેર માણસ લઈને તથા કડિયા વિગેરેને પણ સાથે લઈને ઝોળ પધાર્યા અને ગામને પાદર જઈને દેરો નાંખ્યો. પછી સ્વામી ભુલાભગત સાથે જગ્યા જોવા નીકળ્યા અને જે જગ્યા ગામધણીની હતી, તે જગ્યામાં સ્વામીએ મંદિરનો પાયો ચીતરી દીધો. ત્યારે ભુલાભગતે કહ્યું જે, "સ્વામી ! આ તો ગામધણીની જગ્યા છે." ત્યારે સ્વામી કહે, "તારે શી ચિંતા છે ? તારે તો હું કહું તેમ કરવું છે ને ?"

પછી સ્વામીની આજ્ઞા પ્રમાણે સૌ સંત, પાર્ષદ તથા હરિજન વિગેરે પાયો ખોદવા લાગ્યા. તેની ખબર ગામધણીએ સાંભળીને પોતે સાથે પાંચ-સાત બૈરાં લઈને તથા કેટલાક મુસલમાનોને લઈને સ્વામીની પાસે આવ્યો. અને સ્વામીને કહેવા લાગ્યો જે, "આ કોના કહેવાથી જગ્યા કરો છો ?" ત્યારે સ્વામી કહે કે, "મને કોણ કહે ? હું મારી સત્તાથી કરાવું છું !" ગામધણી કહે, "મારી જગ્યા છે !" સ્વામી કહે,

"ભલે તારી જગ્યા હોય !" પછી મુસલમાને એ બાઈઓને કહ્યું જે, "જાઓ, સાધુને ઉપવાસ પડાવો !"

પછી બૈરાઓ સાધુ પાસે ગયાં, તેવો જ એક મોટો નાગ નીસર્યો અને સૌ આઘાંપાછાં નાસી ગયાં. અને ગામધણીની છોકરીને તે નાગ કરડ્યો. તેને ઉપાડીને સૌ દાટવા ગયા અને દાટીને જારથ(ઝિયારત-મુસલમાનમાં બાળમરણ પછી કરવામાં આવતી ક્રિયા) કરીને ઘેર આવ્યા. પછી આવીને વિચાર કર્યો જે, 'આપણા ગામમાં સ્વામિનારાયણનું મંદિર હોય નહીં. કેમ કે, ત્યાં તો નગારાં વાગે તથા ઝાલરું વાગે. તે સાંભળીને આપણી કબરોમાંથી સૌ બેઠા થાય.' તેવો વિચાર કરીને વળી સૌ જ્યાં મંદિર થાતું હતું ત્યાં આવ્યા. અને તેઓ મળીને મંદિરનું ચાલતું કામ અટકાવવા લાગ્યા.

તે વખતે ભૂરિયો નાગ નીકળ્યો અને તેને ભાળી સૌ ભાગ્યા. અને ગામધણીની પાછળ ભૂરિયો નાગ દોડીને ફેણો મારવા લાગ્યો; તેથી તેના હાથમાંથી હોકો પડી ગયો અને પોતે પણ પડી ગયો. અને તેના છોકરાને તે ભૂરિયો નાગ કરડ્યો. પછી તે જગ્યાનો ધણી સ્વામી પાસે આવીને બહુ દિલગીર થયો. અને સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! ભલા થઈને મારા છોકરાને જીવતો કરો." સ્વામી કહે, "જો જગ્યાને કાંઈ પણ અડચણ ન કર, તો છોકરો બેઠો થાય." પછી તેણે સ્વામી પાસે સોગંદ ખાધા કે, "જો હું આંહીં પાછો આવું તો હીંદવાણે ગાય અને મુસલમાને સુવર. (હિંદુ ગાયને મારે અને મુસલમાન સુવરને મારે ને જે પાપ થાય તે પાપ મારે માથે)" એવી રીતે સોગંદ ખાઈને સ્વામીના પગમાં પડ્યો ને પ્રાર્થના કરીને કહ્યું જે, "મારો દીકરો જીવતો થાય, તેવી કૃપા કરો."

પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "જગ્યાનો લેખ કરી આપ તો છોકરો જીવતો થાય." પછી તેણે જગ્યાનો લેખ કરીને આપ્યો અને સ્વામીએ

તેનો છોકરો જીવતો કર્યો. પછી સ્વામી વરતાલ જવાને માટે તૈયાર થયા. તે વખતે ભુલાભગતે સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમે પધારો છો, પણ આ લોકો મંદિર પૂરું થાવા નહીં દે." પછી સ્વામી કહે, "તારી રક્ષામાં આ ભૂરિયો નાગ છે. એ તને કોઈ જાતની અડચણ આવવા નહીં દે." એમ કહીને સ્વામી વરતાલ પધાર્યા અને વાંસેથી તે મુસલમાનની મતિ ફરી, તે જગ્યાને અટકાવ કરવા આવ્યો. એટલે ભૂરિયો નાગ નીકળીને તે મુસલમાનની વાંસે દોડ્યો ને મુસલમાનને ફેણ્યો મારવા મંડ્યો. તેથી તે મુસલમાન પડી ગયો ને હોકો ફૂટી ગયો. તે જોઈને મુસલમાન બોલ્યો જે, "ભુલા, તારા ભૂરિયાને વાર ભૂરિયાને વાર !" પછી ભુલોભગત બોલ્યો જે, "હત ભૂરિયા, હત ભૂરિયા !" ત્યારે ભૂરિયો પાછો વળ્યો અને ભૂરિયા નાગને મંદિરની ચોકીમાં રાખ્યો. તે હજી સુધી છે. ।।૭૨૯।।

૭૩૦. સ્વામીએ બ્રહ્માનંદસ્વામીની વિનંતીથી જૂનાગઢમાં દ્વેષી બાવાને પરાસ્ત કરી ભઠ્ઠીમાં અગ્નિ પ્રદીપ્ત કર્યો

એક વખતે બ્રહ્માનંદસ્વામી **જૂનાગઢ**નું મંદિર કરવા ગયા હતા અને ત્યાં ચૂનાની ભઠ્ઠી નાંખી હતી. અને ગામમાં સંપ્રદાયનો દ્વેષી એક બાવો રહેતો હતો અને તે જંત્રમંત્ર વિગેરે પ્રયોગ જાણતો હતો. તેણે કરીને તે ભઠ્ઠીને અગ્નિ લાગવા ન દેતો. આથી બ્રહ્માનંદસ્વામી બહુ જ કંટાળી ગયા હતા. તેવા સમામાં ગોપાળાનંદસ્વામી જૂનાગઢ પધાર્યા અને બ્રહ્માનંદસ્વામીએ વાત કરી જે, "સ્વામી ! સત્સંગનો દ્વેષી એક બાવો છે. તે ભઠ્ઠીને અગ્નિ લાગવા દેતો નથી." એવાં પ્રાર્થનાનાં વચન સાંભળીને ગોપાળાનંદસ્વામી પોતાની સાથે સાધુ તથા હરિજનોને લઈને જે ઠેકાણે ભઠ્ઠી હતી ત્યાં ઘોડાગાડીમાં બેસીને પધાર્યા.

પછી સ્વામીએ ત્યાં દૂધ મંગાવીને ફરતી દૂધની ત્રણ ધારાવાડી દીધી. અને સ્વામી બોલ્યા જે, "ચેત ચેત ચેત !" એમ ત્રણ વખત

જ્યાં બોલ્યા, તે વખતે ભઠ્ઠીમાં અગ્નિ એની મેળે પ્રદિપ્ત થયો. જેમ અગ્નિમાં ઘી હોમે અને અગ્નિ પ્રદિપ્ત થાય તેવી રીતે સ્વામીના ચેતનાના શબ્દ ઉચ્ચારણ થતાં ચારેકોરે અગ્નિ ફેલાઈ ગયો. તે જોઈને તે બાવાના કેટલાક શિષ્ય તે જોવા માટે આવ્યા હતા. તેમણે જોઈને બાવાને કહ્યું કે, ભઠ્ઠી સળગાવી દીધી.

ત્યારે બાવે કહ્યું જે, "કોણ છે ? ગોપાળાનંદસ્વામી આવ્યા છે ?" ત્યારે તેના સેવકોએ કહ્યું કે, "હા, ગોપાળાનંદ કરીને સાધુ આવ્યા છે." બાવો માથું નીચું કરી બોલ્યો જે, "તેમની આગળ મારું કશું જોર ચાલે તેમ નથી." પછી તે બાવો નીચું માથું કરી બેસી રહ્યો અને તેના શિષ્યો સૌ ઢીલા થઈ ગયા. ।।૭૩૦।।

૭૩૧. સ્વામીના કહેવાથી સાધુએ પાલખ ન બાંધી, મિત્રના કહ્યાથી બાંધી

એક વખત સ્વામી જૂનાગઢ પધાર્યા હતા અને ત્યાં મંદિરનું કામ ચાલતું હતું. તે સમયમાં મંદિર ઉપર પાણા ચડાવવા માટે કંપો(માંચડો) બાંધવો હતો; પણ કોઈને કંપો બાંધતાં આવડે નહીં. અને શિવાનંદ કરીને એક સાધુ હતા. તેમને કંપો બાંધતાં આવડતો હતો; પણ બીજા કોઈને આવડે નહીં. પછી સ્વામીએ શિવાનંદને બે-ચાર વખત કહેરાવ્યું જે, "તમે કંપો બાંધવા આવો અને ત્યાં સુધી સૌ મનુષ્ય ખોટી થાય છે." પણ જનાર મનુષ્યને તે સાધુ જવાબ આપે નહીં. તે કહે જે, "મારે આવવું નથી અને સ્વામીને કહેજો જે, અમથા અમારી પાસે માણસને શું કરવા મોકલો છો ?"

પછી સ્વામીએ બીજાને પૂછ્યું જે, "તેને કેની સાથે હેત છે ?" ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, "ફલાણા સાધુ સાથે હેત છે અને તે સાધુ તે વખતે ત્યાં જ ઊભા હતા." પછી સ્વામીએ તેને કહ્યું જે, "તમારા ભાઈબંધને કહો કે કંપો બાંધે." સાધુએ સ્વામીને કહ્યું જે, "બહુ સારું

સ્વામી, તમે રાજી થાઓ તેમ કરે અને તે કામ તો મારું જ છે.” પછી તે સાધુએ શિવાનંદસ્વામીને જઈને લાત મારીને કહ્યું જે, “ઊઠ્ય ઊઠ્ય માળા ભરડા ! બધું માણસ ખોટી થઈ રહ્યું છે ને શું બેસી રહ્યો છો ?” એમ કહીને ઠોંટ મારી. ત્યારે શિવાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “જા જા મારા ડુચા ! તું શું મને કહીશ ? હું તો મારી મેળે બાંધીશ !” એમ કહીને કંપો બાંધવા ચડી ગયા. અને એકબીજાએ અરસપરસ લાતો મારીને દાંત કાઢ્યા. એક ભાઈબંધના કહેવાથી કંપો બાંધ્યો, પણ સ્વામીના કહેવાથી ન બાંધ્યો. ॥૭૩૧॥

૭૩૨. સ્વામી સાથે ફરવા ન જવાના અપરાધથી સત્સંગમાંથી ગયા

એક સાધુને મુક્તાનંદસ્વામી વિગેરે સદ્ગુરુઓએ કહ્યું જે, “સ્વામી, તમે ગોપાળાનંદસ્વામી ભેગા ફરવા જાઓ.” ત્યારે સાધુએ કહ્યું જે, “મારો શો વાંક છે તે કહો જે, મને ગોપાળાનંદસ્વામી ભેગો ફરવા જવાની આજ્ઞા કરો છો ?” પછી સૌએ કહ્યું જે, “તમારો નીચ સ્વભાવ છે તે શાંત કરવા માટે.” પછી તે સાધુ સ્વામી સાથે ફરવા ન ગયા અને તે દોષે કરીને સત્સંગમાંથી ગયા. ॥૭૩૨॥

૭૩૩. સ્વામીને મુળી ને ધોલેરા મૂર્તિ પધરાવવાનું આમંત્રણ

અને બ્રહ્માનંદસ્વામીએ મુળીનું મંદિર કરાવ્યું હતું. તેમાં મૂર્તિઓ પધરાવવાનું મુહૂર્ત જોવરાવ્યું, એટલે મહા સુદ પાંચમનું આવ્યું. પછી સૌએ વિચાર કર્યો જે, ‘ગોપાળાનંદસ્વામીના હાથથી મૂર્તિઓ પધરાવીએ.’ પછી ગોપાળાનંદસ્વામીને તેડવા માટે મહાનુભાવાનંદસ્વામી વિગેરે સંતને ગઢપુર મોકલ્યા. અને અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજનો પત્ર તથા બ્રહ્માનંદસ્વામીનો પત્ર ગોપાળાનંદસ્વામીને આપ્યો. તે વાંચીને સ્વામીએ સૌને કહ્યું, “મારે ધોલેરે મૂર્તિઓ પધરાવવાનું મુહૂર્ત પણ તે દિવસ છે; માટે મારાથી મુળીએ અવાશે નહીં. અને બ્રહ્માનંદસ્વામી

સુખેથી તેમના હાથથી દેવ પધરાવે.” એમ ગોપાળાનંદસ્વામીએ આવેલા સંતને પત્ર લખી આપ્યો. ॥૭૩૩॥

૭૩૪. સ્વામીએ મુળીમાં મૂર્તિ પધરાવીને લાડવા અખૂટ કર્યા

પછી સાધુએ મુળીએ જઈને બ્રહ્માનંદસ્વામીને પત્ર આપ્યો. તે વાંચીને તુરત પોતે ગાડી જોડાવીને ગઢપુર પધાર્યા અને ગોપાળાનંદસ્વામીની પ્રાર્થના કરીને કહ્યું જે, “સ્વામી ! ગમે તેમ થાય તોપણ મુળીએ આવ્યા વગર ચાલે તેમ નથી. અને હું તમારા વગર દેવની પ્રતિષ્ઠા કરીશ નહીં. માટે કૃપા કરીને એક રાત ત્યાં પધારો અને હું ડાક ચોકી(ગાડું એક ગામ જાય ત્યારે તે ગામના બીજા ગાડામાં બેસાડે, એમ ગાડાની સાંકળ કરીને ઝડપથી પહોંચાડે) કરીને એક રાતમાં તમોને ધોલેરા પહોંચતા કરીશ. માટે આપ કૃપા કરીને મુળી પધારો.”

પછી ગોપાળાનંદસ્વામી પોતાના કેટલાક સંત સાથે લઈને બ્રહ્માનંદસ્વામી સાથે મુળીએ પધાર્યા. પછી સ્વામીએ ત્યાં જઈને બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું કે, “પકવાનનું કેમ છે ?” ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, “મોતિયા લાડુ કરેલ છે.” ત્યારે સ્વામી કહે, “માનભોગ જો કર્યો હોત તો ઠીક. કેમ કે, તરત તાવડા ચાલતા કરાય.” પછી સૌ સંત બોલ્યા જે, “સ્વામી ! લાડુનો ઓરડો ભર્યો છે.” પછી જે વખતે દેવની પ્રતિષ્ઠા કરી રહ્યા અને સૌને જમવા માટે હરે થયા, તે વખતે આખી ઝાલવાડના બ્રાહ્મણો તથા હરિજનો સૌ દર્શન કરવા માટે આવેલા હતા. એક તો દેવની પ્રતિષ્ઠાનો ઉત્સવ અને વસંતપંચમીનો સમૈયો અને વળી ગોપાળાનંદસ્વામી જેવા સદ્‌ગુરુ પધારેલા અને અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ પણ પધારેલા.

તે સર્વેનાં દર્શન વિગેરે લાભ લેવા દેશદેશના હરિજનો આવેલા હતા. અને જે વખતે હરે થયા અને બ્રાહ્મણો તથા હરિજનોની પંક્તિ જમવા બેઠી, તે વખતે પહેલી પંક્તિ થતાં જ પકવાનની તાણ જણાણી;

તેવા જ મહાનુભાવાનંદસ્વામી આદિક સંત બ્રહ્માનંદસ્વામી પાસે આવી પહોંચ્યા. અને સ્વામીને એક કોર બોલાવીને કહ્યું જે, "પકવાન ખૂટવા આવ્યું છે." પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "એ તો યોગીનું કામ છે !"

પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી ગોપાળાનંદસ્વામીને સાથે લઈને જે ઓરડામાં પકવાન ભર્યું હતું તે ઓરડામાં પધાર્યા અને સૌ જુએ તો લાડવા આશરે વીશેક મણ હતા. પછી ગોપાળાનંદસ્વામી કહે, "પકવાન ઉઘાડાં ન રખાય, ઢાંકી રાખો ! અને આપણા લાલજી લાવો." પછી સ્વામીના લાલજી લાવીને ખુરશી ઉપર પધરાવ્યા અને પોતે પણ ઢોલણી નાંખીને ત્યાં જ બેઠા.

પછી સ્વામીએ આજ્ઞા કરી જે, "હવે તમો સૌ પીરસવા માંડો અને કોઈને ભૂખ્યા જવા દેશો નહીં." પછી દેતાં દેતાં રાતના બાર વાગ્યા સુધી સૌને જમાડ્યા અને સ્વામિનારાયણના નામની જય બોલાવી. અને પછી મોદિયું ઉઘાડીને જોયું ત્યારે પ્રથમ લાડવાનો જેવડો ઢગલો હતો તેવડો ઢગલો જોવામાં આવ્યો. પછી તે જોઈને સૌ સ્વામીના પગમાં પડ્યા અને સ્વામીને કહ્યું જે, "તમે જો ન પધાર્યા હોત તો લાજ રહેત નહીં."

પછી ગોપાળાનંદસ્વામી બીજે દિવસ ચાલવાને તૈયાર થયા ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામીએ હાથ જોડીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમે દેવ તો પધરાવ્યા પણ આ ખાર ભૂમિમાં કાંઈ ફળ-ફૂલ થાય નહીં." પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "આ વાડીમાં દાડમ વાવો, બહુ જ સારાં થશે." પછી સ્વામીના કહેવાથી ત્યાં દાડમ વવરાવ્યાં. તે એકેક શેરનું દાડમ થવા માંડ્યું. અને સ્વામી કહે, "દેવને જમાડજો પણ બીજાને આપશો નહીં." ॥૭૩૪॥

૭૩૫. સ્વામીના કહેવા છતાં બે દાડમ ન આપ્યાં, તેથી મુળીમાં દાડમનો બગીચો સુકાઈ ગયો

એક વખત મુળીથી દાડમનો ઘોડો ભરીને(ઘોડા ઉપર મૂકીને) લખમણરાય પુરબિયા હતા તેમણે વડોદરે સિયાજીરાવને ભેટ કરવાને

માટે મોકલ્યા. પછી લખણરાય તે દાડમ લઈને વડતાલ આવ્યા. તે આવીને મંદિરમાં ઊતર્યા. ત્યાં બદ્રીનાથજી મહારાજ કાંઈક માંદા જેવા હશે, તેમણે કહ્યું જે, "મારે દાડમ જોઈએ છીએ." ત્યારે કોઈકે ગોપાળાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "લખમણરાય મુળીથી દાડમનો ઘોડો ભરીને વડોદરે સિયાજીરાવને ભેટ કરવા જાય છે."

પછી સ્વામીએ એક માણસ લખમણરાય પાસે મોકલીને બે દાડમ મંગાવ્યાં. તે માણસે લખમણરાયને કહ્યું જે, "ગોપાળાનંદસ્વામીએ બે દાડમ મંગાવ્યાં છે અને બદ્રીનાથજી મહારાજ માંદા છે, તેમના સારુ જોઈએ છીએ." ત્યારે લખમણરાય બોલ્યા જે, "આ દાડમ કાંઈ બદ્રીનાથ સારુ નથી લાવ્યો. એ તો સિયાજીરાવને ભેટ કરવા માટે લઈ જવાં છે. માટે એમાંથી અપાય નહીં." એ પ્રમાણે માણસે આવીને ગોપાળાનંદસ્વામીને લખમણરાયનો જવાબ આપ્યો. તે સાંભળીને સ્વામી બોલ્યા જે, "બહુ સારું, મર હવે સૌ દાડમ ખાય !" પછી તે બગીચો આખોય સુકાઈ ગયો. ||૭૩૫||

૭૩૬. ધોલેરા પ્રતિષ્ઠા વખતે સ્વામીએ દેવતાઓને પ્રત્યક્ષ બોલાવ્યા

અને પછી સ્વામી ધોલેરે મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરવા માટે પધાર્યા. તે વખતે સૌ દેવનાં સ્થાપન કર્યાં હતાં. ત્યારે ગામ રોજકાના શિવશંકર ભટ્ટ તેમણે સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! આ સ્થાપન ઉપર સૌ દેવ આવેલાં હશે ?" ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "હા, સૌ દેવમાત્ર આવી ગયાં છે." ત્યારે શિવશંકર ભટ્ટ કહે, "તેની શી પરીક્ષા થાય ?" પછી સ્વામીએ વિજ્ઞાનદાસજીને સમાધિ કરાવીને કહ્યું જે, "જાવ, સૌ દેવનાં દર્શન કરીને પછી પાછા આવો, ને જોયાવો જે સૌ સૌને સ્થાનકે દેવ આવ્યાં છે ?"

પછી વિજ્ઞાનદાસજી સમાધિ કરીને સૌ દેવનાં દર્શન કરીને પછી પાછા આવ્યા અને સ્વામીને સભામાં વાત કરી જે, "સૌ દેવ પોતપોતાને

સ્થાનકે બેઠાં છે.” ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, “શંકર આવ્યા છે ?” ત્યારે વિજ્ઞાનદાસજીએ કહ્યું કે, “હા, શંકર પણ આવ્યા છે.” ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, “તેમણે કેવાં વસ્ત્ર ધારણ કર્યા છે ?” પછી વિજ્ઞાનદાસજીએ કહ્યું જે, “શ્વેત વસ્ત્ર ધારણ કર્યા છે અને ડોકમાં તુળસીની કંઠી છે, તિલક છે, જનોઈ છે, માથે શિખા છે તથા હાથે છાપું છે; એવી રીતના શંકર છે.” પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, “સમાધિ કરીને પૂછી આવો જે, આ તમોએ ક્યારે ભાગવતી દીક્ષા લીધી ?” ત્યારે વિજ્ઞાનદાસજીએ ફેર સમાધિમાં જઈને પૂછ્યું. ત્યારે શંકરે કહ્યું જે, “શ્રીજીમહારાજને મેં વનમાં મીઠું અને સાથવો આપ્યો, તે વખતે ભાગવતી દીક્ષા લીધી છે.” તે સમાચાર સભામાં આવીને સ્વામી આગળ કહ્યાં.

પછી શિવશંકર ભટ્ટ બોલ્યા જે, “સ્વામી ! મહારાજે ઘણા દિવસે જમવાનો સંકલ્પ કર્યો, ત્યારે શંકરને મીઠું ને સાથવો, એ બે વાનાં જ મળ્યાં ? બીજું કાંઈ મિષ્ટાન્ન મળ્યું નહિ હોય ?” ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, “મહારાજે તપ કરીને શરીર સૂકવી નાંખ્યું હતું, બીજું કાંઈ જમાય તેમ નહોતું. માટે મીઠું ને સાથવો આપ્યાં.” ॥૭૩૬॥

૭૩૭. સ્વામીને ધોલેરાથી સારંગપુર લઈ જવાનું વચન આપીને કુસંગીના કહેવાથી ગાડાવાળા જતા રહ્યા

એક સમે સ્વામી ધોલેરામાં હતા અને સાથે સાઠ સાધુ હતા. ધોલેરામાં સારંગપુરથી કપાસનાં ગાડાં ભરીને આવ્યાં હતાં. તે હરિજનો સૌ મંદિરમાં સ્વામીને દર્શને આવ્યા. તેમને સ્વામીએ કહ્યું જે, “તમે ક્યારે ચાલવાના છો ?” પછી સૌએ કહ્યું જે, “આજે રાતે બે વાગે ચાલશું.” ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, “અમારે સારંગપુર આવવું છે.” ત્યારે ગાડાવાળાએ કહ્યું જે, “સુખેથી પધારો, અમારા ગાડાં ખાલી છે; માટે સૌને બેસારીશું.”

પછી સ્વામી કહે, "અમે સૌ રાતના બે વાગે આવશું." એ સાંભળી ગાડાવાળા હા પાડીને વંડામાં ગયા. અને તે વંડાવાળો માણસ સત્સંગનો દ્વેષી હતો. તેણે ગાડાવાળાને કહ્યું, "તમે સૌ ક્યાં ગયા હતા ?" ત્યારે ગાડાવાળાએ કહ્યું જે, "અમે સ્વામિનારાયણના મંદિરમાં દર્શને ગયા હતા. અને સ્વામિનારાયણના સાધુને સારંગપુર આવવું છે, તે તેડી જાશું." એ સાંભળી વંડાવાળો બોલ્યો જે, "સ્વામિનારાયણના મંદિરમાં તો ટૂંટિયાનો રોગ આવ્યો છે, તે કેટલાક સાધુને રોગ થયેલ છે. માટે તમે જો ગાડામાં બેસારશો તો તમને પણ રોગ વળગશે. માટે અત્યારે જ અહીંથી ચાલી નીકળો." એમ કહીને ગાડાવાળાને તેને તે વખતે રજા આપી. અને ગાડાવાળા પણ રોગના ભયથી ગાડાં જોડીને રસ્તે પડી ગયા. ॥૭૩૭॥

૭૩૮. કુસંગીનું માનવાથી ગાડાવાળાને અન્ન-વસ્ત્રનું દુઃખ આવ્યું

પછી રાતના એક વાગે સ્વામી ધોલેરાના મંદિરમાં સર્વે સાધુને સાથે લઈને ચાલ્યા અને કેટલાક હરિજન વળાવાને પણ આવેલા હતા. પછી જે વંડામાં ગાડાવાળા ઊતર્યા હતા તે વંડામાં તેમનું નામ લઈને બોલાવ્યાં જે, "સારંગપુરના ગાડાવાળા છે ?" ત્યારે વંડાવાળા માણસે કહ્યું જે, "તે તો ચાલ્યા ગયા છે." પછી સ્વામી કુરાજી થઈને બોલ્યા જે, "આવી ખોટી નીતિવાળાને અન્ન-વસ્ત્ર ક્યાંથી મળે ?" આવું વચન બોલ્યા તે દિવસથી તે લોકોને ત્રણે(અન્ન,વસ્ત્ર ને આબરૂ) વાનાંની તાણ પડવા લાગી. એમ કુસંગીનું માન્યું તો દુઃખી થયા. ॥૭૩૮॥

૭૩૯. સ્વામીના કહેવાથી વાઘા ખાચરે જાતે ખેતી કરી સુખી થયા

સારંગપુરમાં એક દિવસ **વાઘા ખાચર** વિગેરેએ ગોપાળાનંદ સ્વામીની પ્રાર્થના કરીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! આમાં અમારો શો અપરાધ છે ? જે તેની સાથે અમો પણ દુઃખી થઈએ છીએ ?" પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "જ્યાં સુધી તમારી જમીન તે વાવશે ત્યાં સુધી તમો પણ તેની

સાથે દુઃખી થશો. માટે આજથી ઘરખેડ કરાવો તો તમો વ્યવહારે સુખિયા થાશો." પછી સૌએ તે લોકો પાસેથી જમીન લઈને ઘરખેડ કરાવવા માંડી અને સ્વામીના આશીર્વાદથી પછી સૌ સુખિયા થયા. ॥૭૩૯॥

૭૪૦. સ્વામીએ પુરુષાનંદસ્વામીને ઘેલામાં શ્વેતદ્વીપના મુક્તનાં દર્શન કરાવ્યા

ગઢપુરમાં **પુરુષાનંદસ્વામી** સાથે ગોપાળાનંદસ્વામી સવારે ચાર વાગે નિરંતર ઘેલે નાવા જતા હતા. પછી પુરુષાનંદસ્વામીએ એક વખત સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમે વૃદ્ધ છો અને ક્યારેક પડી જાશો તો શરીરનું જોખમ થાશે. માટે હું તમને મંદિરમાં ઘેલા નદીનું જળ લાવીને ઊના જળથી નવરાવું." પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "પુરુષાનંદ ! ખળખળિયે તો અનંત ધામના મુક્ત નાવા આવે છે !" પછી તે વાત પુરુષાનંદસ્વામીના માન્યામાં બરાબર આવી નહીં. પછી એક દિવસે વહેલાં ચાર વાગે નાવા ગયા, એટલે ખળખળિયે શ્વેતદ્વીપના મુક્ત નાહી નાહીને ચાલ્યા જતા હતા. તેને પુરુષાનંદસ્વામીએ પૂછ્યું જે, "તમે કોણ છો ?"

પછી શ્વેતમુક્તે કહ્યું જે, "અમે શ્વેતદ્વીપના મુક્ત છીએ અને હંમેશાં અહીંયાં સ્નાન કરવા માટે આવીએ છીએ. અને અહીંથી જળનાં કમંડલ ભરીને વાસુદેવ ભગવાનને અભિષેક કરીએ છીએ." પછી પુરુષાનંદસ્વામી નાહીને મંદિરમાં આવ્યા. પછી સ્વામીએ અંતર્યામીપણે કહ્યું જે, "કેમ પુરુષાનંદ ? આજ શ્વેતમુક્ત દીઠા કે ?" પછી પુરુષાનંદસ્વામી કહે, "હા, સૌ ધામના મુક્ત સ્નાન કરવા આવે છે." એમ સ્વામીએ ઘેલાનો મહિમા દેખાડ્યો. ॥૭૪૦॥

૭૪૧. સ્વામીએ ઝમરાળામાં પ્રાગજી દવેને ત્રિપુંડ્ર ભૂંસીને સત્સંગી કર્યા

એક સમે સ્વામી ગામ **ઝમરાળે** પધાર્યા હતા અને ત્યાં **પ્રાગજી દવે** કરીને બ્રાહ્મણ રહેતા હતા. તે શંકરના ઉપાસક હતા. તે કપાળમાં

ત્રિપુંડ્ર કરીને સ્વામીને દર્શને આવ્યા. ત્યારે સ્વામીએ તેનું માથું ઝાલીને કપાળે હાથ ફેરવ્યો ને બોલ્યા જે, "આ ભમરો ક્યાં સુધી રાખીશ ? ભૂંસી નાંખ્ય ને !" એમ કહીને તેના કપાળમાંથી ત્રિપુંડ્ર ભૂંસી નાંખ્યું. પછી તે સ્વામીની કૃપાદૃષ્ટિથી દસ હજાર રૂપિયાના આસામી થયા અને સ્વામી પાસે વર્તમાન ધારીને સત્સંગી થયા અને સ્વામીના પગમાં પડીને ઘેર ગયા. ॥૭૪૧॥

૭૪૨. સ્વામીના પ્રતાપે નિત્યાનંદસ્વામી રઘુવીરજી મહારાજ સાથે સંઘમાં આવવા રાજી થયા

એક વખત રઘુવીરજી મહારાજ ગામ ઊના પધારતા હતા. ને ત્યાં જતા ડુંગર ગામને પાદર મુકામ કર્યો હતો, ને નિત્યાનંદસ્વામી વિગેરે સદ્‌ગુરુ ભેગા હતા. પછી નિત્યાનંદસ્વામીએ રઘુવીરજી મહારાજને કહ્યું જે, "અમે સાથે નહિ આવીએ. કેમ જે, ગાદીવાળાં તથા સાંખ્યયોગી બૈરાં તથા ત્યાગી સાધુ તથા પાળા, સૌ સાથે ચાલે તે સારું નહીં." એમ રઘુવીરજી મહારાજને નિત્યાનંદસ્વામીએ કહ્યું.

પછી રઘુવીરજી મહારાજે ગોપાળાનંદસ્વામીને બોલાવ્યાં અને તેમની આગળ તે વાત કરી જે, "નિત્યાનંદસ્વામી આવી રીતે સાથે આવવાની ના પાડે છે. કાં તો ગાદીવાળાં નહીં ને કાં તો અમે નહીં; તો તેનું કેમ કરવું ?" પછી ગોપાળાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "શ્રીજીમહારાજ સારાં વાનાં કરશે." પછી રાતના બે વાગે નિત્યાનંદસ્વામીએ જાગૃત થઈને સૌ સંતને જગાડ્યા અને સૌને કહ્યું જે, "ગાદીવાળાં આગળથી જાય અને તેમની રક્ષા માટે દસ પાર્ષદ સાથે જાય અને ત્યાગી સૌને તેમની પછવાડે એક કોસ રહેવું." એમ સૌને આજ્ઞા કરી એટલે સૌ તૈયાર થઈ ગયા અને ગાદીવાળાં આગળથી ચાલ્યાં.

અને પછી રઘુવીરજી મહારાજે ગોપાળાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમે ન હોત તો અત્યારે શું થાત ? અને નિત્યાનંદસ્વામીને

કોઈથી કાંઈ કહી શકાત નહીં !" પછી ગોપાળાનંદસ્વામી કહે કે, "નિત્યાનંદસ્વામી બહુ સમર્થ છે અને શ્રીજીમહારાજે તેમનામાં પ્રેરણા કરી એટલે બહુ સારું થયું." ॥૭૪૨॥

૭૪૩. સ્વામીના વચને હરજી ઠક્કરને લઘુશંકા થઈ - મોટાનું વચન એ જ મોટું ઔષધ

ગઢપુરમાં ગોપાળાનંદસ્વામી હતા અને **હરજી ઠક્કર**ને લઘુશંકા બંધ થઈ ગઈ હતી. તે વખતે તેમના દીકરા મનજી ઠક્કરે તથા બીજા સંબંધીઓએ કેટલાક ઉપચારો કર્યા અને વૈદને પણ બોલાવ્યાં; પણ કાંઈ ટાંકી લાગી(અસર થઈ) નહીં. ત્યારે હરજી ઠક્કરે પોતાના દીકરા મનજીભાઈને કહ્યું જે, "બીજે જ્યાં ત્યાં જવું રહેવા દે અને ગોપાળાનંદસ્વામી પાસે જા."

પછી મનજી ઠક્કર ગોપાળાનંદસ્વામી પાસે આવીને રડવા લાગ્યા. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "શા માટે રડે છે ?" ત્યારે મનજી ઠક્કર કહે, "સ્વામી ! મારા બાપાને લઘુશંકા બંધ થઈ ગઈ છે, તે દેહ રહે તેમ નથી !" પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "જા, મગની ફાડ જેટલી ફટકડી અને મગની ફાડ જેટલી ખાંડ, એ બે ભેગાં કરીને આપજે; એટલે લઘુશંકા ઊતરશે." પછી મનજી ઠક્કરે ઘેર જઈને સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે દવા આપી. તે ખાતાંવેંત લઘુશંકા ઊતરી. એમ મોટાનું વચન છે તે મોટું ઔષધ છે. ॥૭૪૩॥

૭૪૪. ઈડરના રાજાને સ્વામીના વચને પુત્ર થયો

ઈડરના રાજાને સ્વામીએ કહ્યું હતું જે, "તમે માણસાના રાજા બાલુભાઈની દીકરી સાથે લગ્ન કરજો અને તમારે દીકરો થશે." પછી તે સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે માણસાના રાજાની કુંવરી સાથે પરણ્યા. અને પછી તેને સ્વામીના વચને કરીને દીકરો થયો. ॥૭૪૪॥

૭૪૫. ગંગારામ દવેને દીક્ષા આપી ધર્મસ્વરૂપાનંદ કર્યા

અને ગામ **ઝમરાળાના ગંગારામ દવે**ને શ્રીજીમહારાજે બ્રહ્મચારીની દીક્ષા આપી અને જ્ઞાનસ્વરૂપાનંદ નામ પાડ્યું. અને પછી તેઓ ગોપાળાનંદસ્વામીને દર્શને ગયા, ત્યારે સ્વામીએ પૂછ્યું જે, "શું નામ પાડ્યું ?" ત્યારે કહે, "મારું નામ જ્ઞાનસ્વરૂપાનંદ પાડ્યું." ત્યારે સ્વામી કહે, "આને જ્ઞાનનો છાંટો ક્યાં છે ? આને તો ધર્મ પ્રધાન છે, માટે ધર્મસ્વરૂપાનંદ નામ પાડો." પછી ધર્મસ્વરૂપાનંદ નામ પાડ્યું. ॥૭૪૫॥

૭૪૬. દેવાનંદસ્વામીએ શાપ આપેલો છતાં સ્વામીનાં વચને ભીમ પંડ્યાને ત્રણ પુત્રો થયા

અને ગામ **વેજળકાના ભીમ પંડ્યા** કરીને બ્રાહ્મણ હતા. તે અમદાવાદ જ્યારે છપ્પનભોગ થયો હતો તે વખતે ત્યાં દર્શને ગયા હતા. પછી ત્યાં સ્વામીને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા અને વાત કરી જે, "મને દેવાનંદસ્વામીએ શાપ આપ્યો છે." ત્યારે સ્વામી કહે, "શા કારણથી શાપ આપ્યો છે ?" ભીમ પંડ્યા કહે, "અમારું સીમાડાનું ગામ છે ને ત્યાં દેવાનંદસ્વામી ધર્માદો લેવા આવ્યા હતા. ત્યારે મેં કહ્યું જે, અમે તો ગઢપુરમાં ગોપીનાથજી મહારાજને ધર્માદો આપશું, પણ અમદાવાદ નહીં આપીએ; એટલે સ્વામીને ક્રોધ ચડ્યો (ને કહ્યું) જે, 'જા, તારો વંશ જાશે !"

ત્યારે ગોપાળાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "તું મને મોટો જાણે છે કે દેવાનંદસ્વામીને ?" ત્યારે ભીમ પંડ્યે હાથ જોડીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! હું તો તમને મોટા જાણું છું !" પછી સ્વામી કહે, "જા, તારે ત્રણ દીકરા થાશે !" પછી તેને સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે ત્રણ દીકરા થયા. તેમાં એકનો વંશ રહ્યો અને બે નિર્વંશ ગયા. એમ મહારાજે બેય સંતનાં વચન રાખ્યાં. ॥૭૪૬॥

૭૪૭. ખરડના ગોવિંદજી વિપ્રને જગન્નાથજીએ સ્વામી પાસે મોકલ્યા

અને ગામ **ખરડમાં ગોવિંદજી** કરીને બ્રાહ્મણ હતા અને તે જગન્નાથજીના ઉપાસક હતા. પછી પોતે બે વખત જગન્નાથજીની યાત્રા કરી આવ્યા અને ત્રીજી વખત જ્યારે જગન્નાથજી ગયા ત્યારે પોતાના મનમાં એમ વિચાર થયો છે કે, 'મારું કલ્યાણ થાશે કે નહીં થાય ? માટે તેની મારે પરીક્ષા કરવી.' પછી પોતે અનશનવ્રત(અન્નજળનો ત્યાગ; મરણ પર્યંત ઉપવાસ) લઈને જગન્નાથજીના દેરામાં ધાબા ઉપર જઈને બેઠા. પછી બીજે ઉપવાસે જગન્નાથજીએ રાત્રે બ્રાહ્મણના વેષે આવીને દર્શન દીધાં અને કહ્યું જે, "તારું કલ્યાણ કરવું હોય તો સ્વામિનારાયણના સાધુ ગોપાળાનંદ કરીને છે તેને મળ્ય, તો તારું કલ્યાણ થશે ! અને અમથો અહીંયાં શા માટે મરે છે !"

ત્યારે ગોવિંદજી મહારાજ કહે, "તમે કોણ છો ?" ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, "હું જગન્નાથજી છું." ત્યારે ગોવિંદજી કહે, "તેની શી પરીક્ષા થાય જે, તમે જગન્નાથજી છો ?" ત્યારે જગન્નાથજી કહે, "આ કાષ્ઠની મૂર્તિમાં હું પ્રવેશ કરું તો તું એમ જાણજે જે, હું જગન્નાથજી છું. અને હું અને ગોપાળાનંદ જુદા નથી. વળી તું ગોપાળાનંદસ્વામી પાસે જા અને તને એમ કહે જે, 'તારું જગન્નાથજીએ કલ્યાણ ન કર્યું અને મારી પાસે મોકલ્યો ?' એમ કહે તો તું જાણજે જે, અમે બન્ને એક છીએ."

પછી તે બ્રાહ્મણ જગન્નાથજીને પગે લાગીને સવારમાં નાહી-ધોઈ પારણાં કરીને ઘર તરફ આવવા ચાલી નીસર્યા. અને થોડા દિવસમાં પોતાને ગામ આવ્યા અને ગામના હરિજનોને પૂછ્યું જે, "તમારામાં કોઈ મોટા સાધુ ગોપાળાનંદ કરીને છે ?" ત્યારે હરિભક્તો કહે, "તે તો બહુ મોટા સાધુ છે ! તમારે શું કામ છે ?" ત્યારે તે કહે, "હું અત્યારે જાત્રા કરીને આવ્યો છું. તે દર્શન કરવા છે." પણ ઓલી વાત કોઈને કહી નહીં. ||૭૪૭||

૭૪૮. ગોવિંદજી વિપ્રએ સ્વામી પાસે વર્તમાન ધાર્યા અને ગોપાળાનંદ નામનું ભજન કરી અંતે ધામમાં ગયા

પછી થોડાક દિવસ થયા એટલે ગોપાળાનંદસ્વામી વડતાલ પધારતા હતા. તે સવારમાં ખરડ ગામને પાદર નીસર્યા. પછી ઘણાક હરિજન સ્વામીનાં દર્શન કરવા પાદર ગયા; પણ ગોવિંદજી મહારાજને કોઈએ ખબર આપ્યા નહીં. અને ગોવિંદજી મહારાજે હરિજનોને કહેલ જે, "સ્વામી જ્યારે આવે ત્યારે મને ખબર કરજો." પણ સૌ હરિજનો પ્રેમમાં ને પ્રેમમાં ભૂલી ગયા. અને સૌ વળાવીને જ્યારે પાછા ગામમાં આવ્યા ત્યારે ગોવિંદજી મહારાજને ખબર પડ્યા જે, ગોપાળાનંદસ્વામી ગામને પાદર આવ્યા છે.

પછી તેણે સૌ હરિભક્તને ઠબકો દીધો જે, "ભલા માણસો, મેં તમને કીધેલ હતું અને મને ખબર કેમ ન કર્યા ?" ત્યારે હરિજનો કહે, "અમે ભૂલી ગયા છીએ, પણ તમારે દર્શન કરવા હોય તો હજી ગામને પાદર ચાલ્યા જાય છે." પછી પોતાના ભત્રીજા બહેચર દવે તથા દામોદર દવે, બન્ને જણાનો હાથ ઝાલીને પોતે સ્વામીનાં દર્શન કરવા ચાલી નીકળ્યા. અને ગામ બહાર જઈને બૂમ પાડી જે, "એ ગોપાળાનંદ ઊભો રહે..! ગોપાળાનંદ ઊભો રહે..!" એમ બે-ચાર વખત ઊંચે સ્વરે સાદ કર્યા. ત્યારે બોટાદવાળા ભગાશેઠ ગાડીમાં સ્વામી પાસે બેઠા હતા. તેમણે સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! કોઈક ડોસો સાદ પાડતો આવે છે." ત્યારે સ્વામી કહે, "હાંકો ગાડી, એ તો આફુરો આવશે ! એ તો ત્રણ વખત જગન્નાથપુરી જઈ આવ્યો છે." પછી ઉગમણે પાદર સ્વામીએ ગાડી ઊભી રખાવી.

પછી ત્યાં ગોવિંદજી મહારાજે જઈને સ્વામીનાં ચરણારવિંદ ઝાલ્યાં. પછી સ્વામી બોલ્યા જે, "ગોવિંદજી મહારાજ ! તમારું જગન્નાથજીએ કલ્યાણ ન કર્યું ? તે મારી પાસે મોકલ્યા ?" ત્યારે ગોવિંદજી મહારાજ

કહે, "તું ને જગન્નાથજી જુદા નથી." સ્વામી કહે, "હું તો જગન્નાથજીનો દાસ છું." ગોવિંદજી મહારાજ કહે, "બોલ્ય મા ! તું જ સાક્ષાત્ જગન્નાથજી મહારાજ છો !" તે સાંભળી ભગાશેઠ તે બ્રાહ્મણ સામું જોઈ રહ્યા જે, આ શું બોલે છે ?

પછી સ્વામી કહે, "દેવ, સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ એમ કહીને પાંચ માળા ફેરવજો." ત્યારે તે બોલ્યો જે, "હું સ્વામિનારાયણને ઓળખતો નથી. હું તો તને ઓળખું છું, તે તારું ભજન કરીશ !" પછી સ્વામી કહે, "મારું ભજન થાય નહીં." પછી તેણે સ્વામીના હાથે નિયમ ધાર્યા અને ઘેર ગયા. અને નિત્ય 'ગોપાળાનંદ...ગોપાળાનંદ' એવા નામની પાંચ માળા ફેરવતા. પછી જ્યારે તેનો દેહ મેલવાનો વખત થયો ત્યારે તેનાં સંબંધીઓએ ભોંય લેવા તૈયારી કરી. ત્યારે ગોવિંદજી દવે બોલ્યા જે, "છોકર્યો, હજી વાર છે. હજી મારો ગોપાળાનંદ આવ્યો નથી !" પછી ઘડીક થયું એટલે સ્વામીએ દર્શન દીધાં. ત્યારે ગોવિંદજી મહારાજે સૌને કહ્યું જે, "છોકરાઓ, ઘીનો દીવો કરો અને આ મારો ગોપાળાનંદ આવ્યો છે !" એમ વાત કહીને બોલ્યો જે, "ભલે ગોપાળાનંદ ભલે ! આવ્યો ખરો !" એમ વાત કહીને પોતાના સંબંધીને કહ્યું જે, "સૌ 'ગોપાળાનંદ...ગોપાળાનંદ' એમ ભજન કરજો અને હું ભગવાનના ધામમાં જાઉં છું." ॥૭૪૮॥

૭૪૯. રોજકાના શિવશંકર ભટ્ટે પુત્ર માટે જનમંગલના પાઠ કર્યા પરંતુ સ્વામીના વચને તેમના ભાઈને પુત્ર થયો

અને **રોજકા** ગામમાં એક વખત ગોપાળાનંદસ્વામી પધાર્યા હતા. અને સૌ હરિજનો સ્વામીને દર્શને આવ્યા. અને **શિવશંકર ભટ્ટ** જરાક મોડા આવ્યા. ત્યારે સ્વામીએ તેમને કહ્યું જે, "કેમ શિવશંકર મોડો આવ્યો ? ત્યારે શિવશંકર કહે, "સ્વામી ! હું જનમંગલના પાઠ કરું છું." સ્વામી કહે, "શા માટે પાઠ કરો છો ?" ત્યારે શિવશંકર કહે,

"પુત્ર નથી તે માટે." સ્વામી કહે, "કેટલા પાઠ કરવા છે ?" ત્યારે શિવશંકર કહે, "એક લક્ષ કરવા છે."

સ્વામી કહે, "સવા લાખ પાઠ કર તોપણ તારે દીકરો નહીં થાય !" ત્યારે શિવશંકર કહે, "કેમ કરું ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "તારો ભાઈ વિઠ્ઠલ છે તેને આ પાઠનું ફળ આપ, તેથી તેને દીકરો થાશે ! તે તારી ચાકરી કરશે." પછી વિઠ્ઠલ ભટ્ટને બોલાવીને પોતાના પાઠનું ફળ સ્વામી પાસે તેને કૃષ્ણાર્પણ કરાવ્યું, તેથી તેને દીકરો થયો. તેણે શિવશંકર ભટ્ટની ચાકરી કરી. ॥૭૪૯॥

૭૫૦. રોજકામાં એક બ્રાહ્મણને ઘેર રહેતા સંતે પુત્રરૂપે જન્મ લીધો

એક વખત રઘુવીરજી મહારાજ અને ગોપાળાનંદસ્વામી **રોજકા** પધાર્યા હતા. ત્યાં એક બ્રાહ્મણનો દીકરો માંદો હતો. તેને જોવા સારુ સ્વામીને પોતાને ઘેર તેડી ગયા. પછી સ્વામીએ ત્યાં જઈને તેના ખાટલા પાસે ઊભા રહીને માથું ધુણાવ્યું અને પછી સૌ પાછા મંદિરમાં આવ્યા. પછી ચાલતી વખતે તે બ્રાહ્મણે સ્વામીને પૂછ્યું કે, "સ્વામી ! તમે છોકરા સામું જોઈને માથું કેમ ધુણાવ્યું ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "તારે ઘેર કોઈ રહેતું હતું ?" ત્યારે તેણે કહ્યું કે, "એક સંત રહેતા હતા." ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું કે, "તું ઘેર નહોતો અને તે સંતે દેહ મેલ્યો. તેની તારામાં વાસના રહી હતી, તેથી તે તારો દીકરો થયો છે. માટે અમે અહીંથી ગામના સીમાડે જશું, ત્યારે તે દેહ મેલી દેશે." પછી સ્વામી ગયા પછી તે છોકરો દેહ મેલી ગયો. ॥૭૫૦॥

૭૫૧. સ્વામીના ને ભૂદેવના અપમાનથી ભોળાદના પટેલને આઠ જમ ઊપાડી ગયા

અને ગામ **ભોળાદ**માં સ્વામી પધાર્યા હતા. અને ત્યાં ગામના પટેલે(આગેવાન;મુખી) એક હરિજન બ્રાહ્મણ કથા કરતા હતા તેને કહ્યું

જે, “જો તારે કથા કરવી હોય તો કંઠી તોડી નાંખ્ય.” ત્યારે બ્રાહ્મણ કહે, “કંઠી તો મારા માથા સાટે છે.” ત્યારે પટેલ કહે, “તો અમારે તારી પાસે કથા કરાવવી નથી.” એમ કહીને રજા દીધી. પછી તે વાત કોઈક હરિજને ગોપાળાનંદસ્વામીને કહી. તે વખતે ગામનો પટેલ પણ સ્વામી પાસે બેઠો હતો. પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, “પટેલ, તમે વ્યાસજીનું અપમાન કેમ કર્યું ? કથા કરનાર તો વ્યાસજી કહેવાય ! માટે તમે બ્રાહ્મણનું અપમાન નથી કર્યું પણ વ્યાસજીનું અપમાન કર્યું છે. માટે તમને એક જમ તેડવા આવશે.” ત્યારે પટેલ કહે, “એક જમને તો હું મારી નાંખીશ.”

ત્યારે સ્વામી કહે, “બે જમ આવશે.” પટેલ કહે, “એકને હું મારીશ અને એકને મારો ભાઈ મારશે.” ત્યારે સ્વામી કહે, “ચાર આવશે ચાર !” ત્યારે પટેલ કહે, “બેને હું મારીશ અને બેને મારો ભાઈ મારશે.” પછી ગામના લોકે પટેલને કહ્યું જે, “મૂરખ થા મા મૂરખ ! આ તો જેટલા કહેશે તેટલા જમ આવીને તારા કાકા ઊભા રહેશે !” પછી સ્વામી કહે, “જા, આઠ જમ તેડવા આવશે !” પછી થોડાક દિવસ થયા કેડે તેનું ભવિષ્ય આવીને ઊભું રહ્યું. તે વખતે ગામનાં બૈરાં તળાવે પાણી ભરતાં હતાં. તેણે છેટેથી જમને ભાળ્યા, એટલે તેમના માથેથી પાણીનાં બેડાં પડી ગયાં અને સૌ ચીસ પાડવા લાગ્યાં અને સૌને મૂર્છા આવી ગઈ.

પછી તે યમદૂતે રજપુતને ઘેર જઈને કહ્યું જે, “અમે આવ્યા છીએ, તારે મારવા હોય તો માર.” પછી યમના દૂત તેને એક ગાઉ સુધી તેના સ્થૂળ દેહ સોતો ઢસડી ગયા. તે આખા ગામના માણસે ભાળ્યો. અને પછી સીમાડે તેના દેહને પડતું મેલીને પછી જમપુરીમાં લઈ ગયા. એમ મોટાના અપમાનથી જીવને નર્કમાં જવું પડે છે. ॥૭૫૧॥

૭૫૨. વારણાના બ્રાહ્મણ ભક્તને ઘેર ધુંધળી મલ જન્મેલો, તે સ્વામીના વચને ગયો

એક સમે સ્વામી ગામ **વારણે** પધાર્યા હતા. ને ત્યાંના હરિજનો સૌ સ્વામીને દર્શને આવ્યા. તે ભેળા એક પ્રશ્નોરા બ્રાહ્મણ, મોઢે મોહરિયું બાંધીને દર્શને આવ્યા હતા. તેને સ્વામીએ પૂછ્યું જે, "મોહરિયું કેમ વાળ્યું છે ? ડાઢબાઢ દુઃખે છે કે શું ?" ત્યારે બ્રાહ્મણ કહે, "ના સ્વામી, એક છોકરું છે તેને હું બક્કી લેવા ગયો, એટલે તેણે ઘોડિયામાં સૂતાં સૂતાં ઠોંટ મારી; તેથી મોઢું સૂજી ગયું છે." પછી સ્વામી તેને ઘેરે પધાર્યા. ત્યાં ઢોલિયા ઉપર સ્વામીને પધરાવ્યા. પછી છોકરાને જોઈને સ્વામી બોલ્યા જે, "આ તો ઓલ્યો **ધુંધળી મલ્લ** છે. પાપી, ડટણ સો પટણ કર્યું, તે તું અહીંયાં હરિભક્તને ઘેર ક્યાંથી આવ્યો ? ચાલ્યો જા અહીંથી !" એમ સ્વામીએ કહ્યું. પછી સ્વામી પાદર ગયા ત્યાં પછવાડેથી એ છોકરો દેહ મેલી ગયો. ॥૭૫૨॥

૭૫૩. સ્વામીએ માણસાના નરસીરામભાઈને અંતર્યામીપણે ઓળખાણ આપી ને તેના દોષમાત્ર ટાળ્યા

અને ગામ **માણસાના નરસીરામભાઈ** અમદાવાદમાં હેમાભાઈ હઠીભાઈને ત્યાં મુનીમ હતા. તેઓ વરતાલમાં લક્ષ્મીનારાયણ દેવનાં દર્શન માટે ગયા. પછી પોતે વિચાર કર્યો જે, 'આંહીં મને કોઈ ઓળખશે નહીં.' પછી ત્રણ-ચાર સારાં કપડાં પહેર્યાં અને માથે સારી અમદાવાદી પાઘડી બાંધી અને પોતાની સાથે બે માણસ લીધા. તેમને બે સાકરના તાંસ ભરીને આપ્યા. પછી સભામાં આવીને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. અને સાકર ભરેલો એક તાંસ રઘુવીરજી મહારાજની ગાદી ઉપર મેલ્યો અને એક તાંસમાંથી મોટા પડિયા ભરીને મોટા સદ્‌ગુરુઓ આગળ મેલ્યા. તેમાં પહેલો પડિયો ગોપાળાનંદસ્વામી પાસે મેલ્યો.

પછી સ્વામીએ નરસીરામભાઈને જોઈને કહ્યું જે, "કોણ, એ નરસીરામ કે ? પાનનો દીકરો ?" સ્વામી કહે, "જ્યારે હું ઘેરેથી ચાલ્યો ત્યારે તારે ઘેરે રાત રહ્યો હતો. અને તારી માએ મને ખીચડી ને કઢી કરીને જમાડ્યા હતા. માટે તું તો મારો ભાણેજ કહેવાય." ત્યારે નરસીરામભાઈએ વિચાર કર્યો જે, 'અહો ! આ તો સ્વામી મારી માને સોત ઓળખે છે ! અને મેં તો જાણ્યું જે, મને કોણ ઓળખશે ?' પછી સ્વામી કહે, "આપણે આસને આવજે." પછી સાકરના પડા સૌ સદ્‌ગુરુઓને વહેંચી આપ્યા.

પછી લક્ષ્મીનારાયણદેવની આરતી થઈ ત્યાં સૌ દર્શને ગયા. અને પછી બધા સંતનાં દર્શન કરીને નરસીરામભાઈ ગોપાળાનંદસ્વામીના આસને ગયા. ત્યાં દંડવત કરીને પગે લાગીને પાસે બેઠા. પછી સ્વામીએ બધાય સમાચાર પૂછ્યા અને કહ્યું જે, "નરસીરામ, તારાં લગ્ન કર્યાં છે કે શું ? જે આ બધાં સારાં લૂગડાં પહેર્યાં છે ? તથા દાગીના પહેર્યા છે ?" નરસીરામભાઈ કહે, "ના સ્વામી." ત્યારે સ્વામી કહે, "આ સીનાળવેડા(ચારિત્ર્ય લજવે તેવા સાજ) શા માટે કર્યા છે ?" એટલે તરત ત્યાંથી ઊઠીને પોતાને ઉતારે ગયા અને પોતાનાં વસ્ત્ર, અલંકારાદિક સર્વે ઉતારી નાંખીને, સાદાં વસ્ત્ર પહેર્યાં અને માથે એક નાનો ફેંટો બાંધ્યો.

પછી ગોપાળાનંદસ્વામી પાસે આવીને બેઠા. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "આમ કેમ કર્યું ?" ત્યારે નરસીરામભાઈએ બે હાથ જોડીને કહ્યું જે, "સ્વામી, આપની કૃપા !" સ્વામી કહે, "જા, તને કોઈ દોષ પરાભવ નહીં કરે !" તે સાંભળીને નરસીભાઈના અંતઃકરણમાંથી દોષમાત્ર ટળી ગયા અને શુદ્ધ અંતઃકરણ થઈ ગયું. અને પોતાના ગામમાં મંદિર કરાવ્યું અને પોતાનું સર્વસ્વ દેવને અર્પણ કર્યું. ને પોતે એકાંતિકપણાને પામીને અક્ષરધામમાં ગયા. એમ મોટાની દયાથી જીવ નિર્દોષ થાય છે. ॥૭૫૩॥

૭૫૪. સ્વામીએ વરતાલના મહંત અક્ષરાનંદસ્વામીનો મોહ ટાળ્યો

એક વખત ગોપાળાનંદસ્વામી **વડતાલ**માં હતા અને **અક્ષરાનંદસ્વામી** મંદિરના મહંત હતા. અને રઘુવીરજી મહારાજ કોઈ કામ પ્રસંગે આવેલ, તેથી તેમણે અક્ષરાનંદસ્વામીને બોલાવીને કહ્યું જે, "અમારે એક સિગરામ જોઈએ છીએ." ત્યારે અક્ષરાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "હમણાં બળદ નવરા નથી." એમ જવાબ દઈને પોતાને આસને ગયા. પછી રઘુવીરજી મહારાજે ગોપાળાનંદસ્વામીને વાત કરી જે, "સ્વામી ! આવી રીતે વાત થઈ છે."

તે વખતે ગોપાળાનંદસ્વામીને જૂનાગઢ જવું હતું. પછી સ્વામીએ અક્ષરાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "તમે મારી સાથે જૂનાગઢ ચાલો." ત્યારે અક્ષરાનંદસ્વામી કહે કે, "મારે મંદિરનું કામ છે, તેથી ઘડીની નવરાશ નથી." સ્વામી કહે કે, "મંદિરનું કામ એક માસ સુધી બીજાને સોંપીને ચાલો. મારી સાથે તમારે આવ્યા વગર છૂટકો નથી !" ને અક્ષરાનંદસ્વામીના મનમાં એવું હતું જે, 'આ મંદિરનો રણીધણી(કર્તાહર્તા; સંપૂર્ણ માલિક) હું છું અને આચાર્ય, તે તો મારી આગળ શું ગણતીમાં ? મને તો શ્રીજીમહારાજે મહંતાઈ આપી છે !' એમ પોતાના મનમાં અભિમાન હતું.

પછી ગોપાળાનંદસ્વામી પોતાની સાથે જૂનાગઢ તેડી ગયા. પછી સ્વામીએ ત્યાગીના ધર્મની વાતો કરીને, અક્ષરાનંદસ્વામીના મનમાં જે મોહ હતો તે સર્વે ટાળી નાંખ્યો, અને પરમ એકાંતિક કર્યા. અને પોતાના મનમાં એમ થયું જે, 'આપણે તો શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવું, તે જ આપણો ધર્મ છે ! અને આ બધો વહેવાર તો આચાર્યનો ગણાય. પણ આપણે તો આચાર્ય જેટલી આજ્ઞા કરે તેમ વર્તવું, તે જ આપણો ધર્મ છે, તેટલી જ ક્રિયા કરાય.' અને તમામ જાતનો મોહ પોતાના અતઃકરણમાંથી નિવૃત્તિ પામી ગયો.

પછી ગામ પોલારપરને પાદર મુકામ કર્યો. ત્યાં સવારમાં પૂજા કરીને ગોપાળાનંદસ્વામીને દર્શને ગયા અને સ્વામીને દંડવત કરીને પગે લાગીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! હું આજ સત્સંગી થયો. કેમ કે, તમે જો ન મળ્યા હોત તો કસરમાત્ર રહી જાત !" એમ કહીને સ્વામીને પગે લાગ્યા. માટે સમજણ વિના મોહ ટળે નહીં. ॥૭૫૪॥

૭૫૫. સ્વામીની વાતોથી ચૈતન્યાનંદસ્વામીને સમજણની કસર ટળી

અને વડતાલમાં ચૈતન્યાનંદસ્વામીના શિષ્ય બાલમુકુંદાનંદસ્વામી હતા. તે પોતે નિરંતર ગોપાળાનંદસ્વામીનો સમાગમ કરવા જતા. પછી એક વખત ચૈતન્યાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "તું રાત્રે હંમેશાં કેમ મોડો આવે છે ? અને ક્યાં જાય છે ?" ત્યારે બાલમુકુંદાનંદસ્વામી કહે કે, "હું તો ગોપાળાનંદસ્વામીને આસને વાતો સાંભળવા જાઉં છું." ત્યારે ચૈતન્યાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "વળી ત્યાં કેવી વાતો થાય છે ?" ત્યારે બાલમુકુંદાનંદસ્વામી કહે, "ત્યાં તો મોટા મોટા સદ્‌ગુરુ વાતો સાંભળવા આવે છે !" વળી બાલમુકુંદાનંદસ્વામી કહે કે, "સ્વામી ! તમે પણ જો એક વખત ગોપાળાનંદસ્વામીની વાત સાંભળો, તો તમને પણ નિરંતર ત્યાં આવવાનું મન થાય."

ચૈતન્યાનંદસ્વામી કહે કે, "મારાથી ત્યાં અવાય નહીં !" એમ કરતાં કરતાં કેટલાક દિવસ થયા. પછી બાલમુકુંદાનંદસ્વામીને કહે કે, "ચાલો, આજ તો હું પણ સ્વામીની વાતો સાંભળવા આવું. જોઈએ સ્વામી કેવીક વાતો કરે છે !" પછી બાલમુકુંદાનંદસ્વામીએ ગોપાળાનંદસ્વામી પાસે અગાઉથી એક માણસ મોકલીને કહેવરાવ્યું જે, "ચૈતન્યાનંદસ્વામી તમારે આસને વાતો સાંભળવા આવે છે." સ્વામીએ તરત મોટો ગાદીતકિયો નંખાવી તૈયાર કર્યો. અને ચૈતન્યાનંદસ્વામી આવ્યા ત્યારે સ્વામીએ તેમને ગાદીતકિયે બેસાર્યા.

અને પછી પુરુષોત્તમપણાની કેટલીક વાતો કરી તથા અવતાર અવતારીના ભેદની કેટલીક વાતો કરી. તે સાંભળીને ચૈતન્યાનંદસ્વામી તો મનમાં ઘણાક પ્રસન્ન થયા.

અને પછી પોતાને આસને આવ્યા અને બાલમુકુંદાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, “હું હવે નિરંતર સ્વામીની વાતો સાંભળવા આવીશ.” અને કેટલીક વાતનો પ્રસંગ આવે ત્યારે ગોપાળાનંદસ્વામી સંસ્કૃત પુસ્તક લઈને ચૈતન્યાનંદસ્વામીને પૂછવા જતા જે, “આ શ્રીજીમહારાજે શું કહ્યું છે ? માટે આપના મુખથી સમજાવો.” પછી કેટલાક દિવસ કેડે ચૈતન્યાનંદસ્વામીએ ગોપાળાનંદસ્વામીને હાથ જોડીને કહ્યું કે, “તમે મને મળ્યા ન હોત તો મારે સમજણમાં ઘણી કસર રહી જાત !” કેમ કે, પોતાના મનમાં એમ હતું જે, મને શ્રીજીમહારાજે તમામ આજ્ઞા આપી છે, તો હવે મારે શું કરવાનું બાકી છે ? એમ પોતાને અભિમાન હતું. તે ગોપાળાનંદસ્વામીના સમાગમથી ટળી ગયું. અને પોતે પરમ સાધુતા ગ્રહણ કરી અને પોતાનો સુવાનો ઢોલિયો તથા નોખી રસોઈ કરવી વગેરે બધાનો ત્યાગ કરીને સૌની સાથે પથારી કરીને પંક્તિમાં જમવું, એવી રીતે કર્યું. તે ગોપાળાનંદસ્વામીના પ્રતાપથી થયું. ।।૭૫૫।।

૭૫૬. સર્વનિવાસાનંદસ્વામીએ અમદાવાદ દેશ અને સાઠ શિષ્યો છોડીને સ્વામીનો સમાગમ કર્યો

અમદાવાદમાં સર્વનિવાસાનંદસ્વામી હતા. તેમને પચાશ સાધુ ભેગા રહેતા અને દશ પાળા પોતે ફરવા જતા ત્યારે સાથે ચાલતા. તથા સિગરામ વિગેરે વાહન પોતાને સ્વાધીન હતાં. તોપણ પોતાના મનમાં એક દિવસ એમ વિચાર થયો જે, ‘જ્યાં સુધી ગોપાળાનંદસ્વામીનો સમાગમ કર્યો નથી ત્યાં સુધી આપણી કસર ટળશે નહીં.’ એમ વિચાર કરીને એક વખત અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ પાસે હાથ જોડીને બોલ્યા જે, “મારે વરતાલ ગોપાળાનંદસ્વામીનો સમાગમ કરવા જવું છે.”

ત્યારે અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ બોલ્યા જે, “સ્વામી ! તમારામાં શું ન્યૂનતા છે ? તે ત્યાં જવું ?”

પછી સર્વનિવાસાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “મહારાજ ! જ્યાં સુધી ગોપાળાનંદસ્વામીનો સમાગમ નથી કર્યો, ત્યાં સુધી શ્રીજીમહારાજની ઉપાસના તથા સત્સંગની પ્રથા તથા દૃઢતા થાય નહીં. માટે હું આપને વિનંતી કરું છું કે, મને સમાગમ કરવા જવાની રજા આપો.” પછી પોતાની પાસે સાઠ જોડ ચરણારવિંદ હતાં તથા શ્રીજીની કેટલીક પ્રસાદીની ચીજો હતી. તે બધું અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજને અર્પણ કર્યું. પછી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ બોલ્યા જે, “સ્વામી ! તમારે જવું હોય તો ભલે પધારો, હું રાજી છું; પણ આ તમારી પૂજા તમારા સેવકોને જેમ ઘટે તેમ વહેંચી આપો.”

પછી સ્વામીએ પોતાના સેવકોને યોગ્યતા પ્રમાણે પૂજા વહેંચી આપી. અને બાકીની જે પૂજા રહી તે અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજને કૃષ્ણાર્પણ કરી. અને પોતે એક સેવકને સાથે લઈને વડતાલ ગોપાળાનંદસ્વામીનો સમાગમ કરવા ગયા. એવી રીતે મોટા હોય તે મોટાનો મહિમા સમજે. જેમ હીરે કરીને જ હીરાની પરીક્ષા થાય, તેમ મોટા હોય તે જ મોટાની મોટપ જાણે. ॥૭૫૬॥

૭૫૭. રાઠોડ ધાધલને ઘેર પુત્રરૂપે જન્મેલા સાથીને સ્વામીએ ઓળખ્યો

એક વખત ગોપાળાનંદસ્વામી **સારંગપુર** પધાર્યા હતા. અને ત્યાંના **રાઠોડ ધાધલ** કરીને કાઠી હતા. તેમને એક વીશ વરસનો દીકરો હતો, પણ વ્યવહાર સંબંધી તે છોકરો કાંઈ કામ કરે નહીં. અને રાઠોડ ધાધલ પણ વૃદ્ધ થયા હતા. તેને એક ગાય દૂઝણી હતી. તે ગાયના વાછરડાને છોડી મેલે ને પોતે છેટે જઈને ઊભો રહે ને એમ બોલે જે, “કોકની ગાયને વાછડો ધાવે છે !” એમ કહીને છેટે ઊભો રહે.

પછી રાઠોડ ધાધલ ધીરે ધીરે જઈને વાછરડાને ખીલે બાંધે. એમ કેટલીક વખત કરે અને ઘરમાં રંજાડ પણ કેટલીક કરે. પછી રાઠોડ ધાધલ કાયર થઈ ગયા. એવા સમામાં ગોપાળાનંદસ્વામી ત્યાં પધાર્યા. પછી રાઠોડ ધાધલે સ્વામીને પ્રાર્થના કરીને એમ કહ્યું કે, "સ્વામી ! આ છોકરો વીસ વરસનો થયો છે, પણ ઘરનું કાંઈ કામકાજ કરતો નથી." સ્વામીએ કહ્યું કે, "તેને મારી પાસે લાવો." પછી તે છોકરાને સ્વામી પાસે લાવ્યા. ત્યારે છોકરો બોલ્યો જે, "સ્વામી ! જુઓ હાથે કામ થાય ?" ત્યારે સ્વામીએ છોકરા સામે જોઈને રાઠોડ ધાધલને કહ્યું જે, "આ તો પૂર્વનો તમારો સાથી હતો. તેને તમોએ પૂરતો પગાર આપેલો નથી, તેથી તે પગાર લેવા આવ્યો છે. તે પગાર પૂરો થઈ રહ્યો છે અને થોડા દિવસ કેડે ગુજરી જશે." તેથી તે પ્રમાણે થોડા દિવસ કેડે તે છોકરો દેહ મેલી ગયો. ॥૭૫૭॥

૭૫૮. સ્વામીએ વાઘા ખાચરની વિનંતીથી સારંગપુરમાં હનુમાનજીની સ્થાપના કરી

એક સમે સ્વામી **સારંગપુર** પધાર્યા હતા અને **વાઘા ખાચરે** સ્વામીની બહુ પ્રાર્થના કરી જે, "સ્વામી ! અમે વ્યવહારે બહુ દુર્બળ છીએ અને પ્રસાદીનું (ને રસ્તાનું) ગામ જાણીને દેશી-પરદેશી સંત તથા હરિજન બહુ દર્શને આવે છે. તેમને સીધું આપવા માટે ઘણીક અગવડતા પડે છે. માટે કૃપા કરીને અમને સુખિયા કરો તો સારું !" સ્વામી કહે કે, "લ્યો, તમને એક ભાઈ કરી આપું ! એટલે તમને કશી વાતની અગવડતા નહીં રહે." એમ કહીને સ્વામીએ બોટાદના કડિયા કાનાને બોલાવીને કહ્યું જે, "તું એક હનુમાનજી ઘડી આપ." ત્યારે કડિયે કહ્યું જે, "સ્વામી ! મને ચીતરતાં આવડતું નથી."

પછી સ્વામી કહે, "લાવ્ય હું ચીતરી આપું !" પછી સ્વામીએ હનુમાનજીની પ્રતિમા ચીતરી આપી. પછી કડિયે પ્રતિમા તૈયાર કરી.

ત્યારે સ્વામીએ પધરાવવા માટે સર્વે સામાન તૈયાર કરાવ્યો અને વેદોક્ત વિધિથી પોતાને હાથે જ હનુમાનજીની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. અને જે વખતે હનુમાનજી પધરાવતા હતા તે વખતે સ્વામી પોતાની જેષ્ઠિકાનો ટેકો પોતાની દાઢી સાથે દઈને હનુમાનજીની સન્મુખ ઊભા રહ્યા. તે વખતે હનુમાનજીની પ્રતિમા થરથર ધ્રૂજવા લાગી. અને સ્વામીને એવો સંકલ્પ હતો જે, 'મૂર્તિમાન હનુમાનજી કામ કરવા પધારે એટલું ઐશ્વર્ય મેલવું.'

તે વખતે ગામ ધોલેરાના પુજાભાઈ ગરાસિયા તથા ગામ બોટાદના શેઠ ભગા વિગેરે હરિજન પાસે ઊભા હતા. તે સૌએ મળીને સ્વામીને પ્રાર્થના કરી જે, "સ્વામી ! હનુમાનજીમાં એટલું ઐશ્વર્ય મેલશો તો ગઢપુર ગોપીનાથજી મહારાજ પાસે કોણ જાશે ? અને ધોલેરે મદનમોહનજી મહારાજ પાસે કોણ જાશે ?" પછી સ્વામીએ પોતાની વૃત્તિ ખેંચી લીધી. અને પછી શુકમુનિ પાસે હનુમાનજીની આરતી ઉતરાવી અને કેટલુંક ઐશ્વર્ય હનુમાનજીમાં ગોપાળાનંદસ્વામીએ મૂક્યું; તે આજ સૌને પ્રત્યક્ષ જણાય છે ! અને જેના પધરાવેલા દેવમાં આટલો પ્રતાપ છે તો તે પધરાવનાર પુરુષમાં કેટલો પ્રતાપ હશે !

અને જે વખતે હનુમાનજીને પધરાવ્યા તે વખતે ગોવિંદાનંદસ્વામી સ્નાન કરવા ગયા હતા. તે આવ્યા ત્યારે ગોપાળાનંદસ્વામી કહે, "હનુમાનજીનાં દર્શન કરી આવો." પછી હનુમાનજીને પગે લાગવા ગયા. તે બેસીને પગે લાગ્યા, ત્યારે હનુમાનજીએ ગોવિંદસ્વામીના હાથ ઝાલ્યા અને કહ્યું જે, "તમારે મને બેસીને પગે ન લાગવું. કેમ કે, તમે ગોપાળાનંદસ્વામીના સેવક છો અને હું પણ ગોપાળાનંદસ્વામીનો સેવક છું. માટે આપણે બન્ને ગુરુભાઈ કહેવાઈએ !" એ પ્રમાણે હનુમાનજીએ પ્રત્યક્ષપણે ગોવિંદસ્વામી સાથે વાત કરી. અને પછી ગોપાળાનંદસ્વામીએ વાઘા ખાચરને કહ્યું જે, "તમારે હનુમાનજીની માનતા કરાવવી." ॥૭૫૮॥

૭૫૯. સ્વામીએ કહ્યું, હનુમાનજી મોટા થઈને પ્રતાપી થશે

પછી વાઘા ખાચર બધા માણસો પાસે માનતા કરાવવા લાગ્યા. તેમાં ધજા અને નાળિયેર એ બે વાનાં આવતાં. તે નાળિયેર ફોડીને છોકરાં શેષું ખાઈ જાય અને ધજાઓ ભેગી થાય તેની પોટલી બાંધે. પછી વાઘા ખાચર વરતાલ ગોપાળાનંદસ્વામી પાસે ગયા અને સ્વામીને સભામાં કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમોએ હનુમાનજી તો પધરાવ્યા, પણ નાળિયેરના કાચલાનો મોટો ગંજ થયો છે અને ધજાઓ ભેળી થઈ છે." પછી સ્વામી કહે, "હવે તમારે પૈસાની માનતા કરાવવી. અને હજુ હનુમાનજી નાના છે, તે મોટા થશે ત્યારે બહુ પ્રતાપી થશે !" એમ વાઘા ખાચરને સ્વામીએ બધી વાત કરી. ||૭૫૯||

૭૬૦. સ્વામીએ બોટાદમાં ચરણારવિંદ પધરાવ્યાં

જે વખતે સારંગપુરમાં હનુમાનજીની પ્રતિષ્ઠા કરી, તે વખતે ગોપાળાનંદસ્વામીને **બોટાદ**ના હરિજનોએ કહ્યું જે, "અમારું ગામ પણ પ્રસાદીનું છે, માટે અમને કાંઈક આલંબન કરી આપો." પછી સૌ હરિજનના આગ્રહથી સ્વામી બોટાદ પધાર્યા અને સ્વામીએ કહ્યું જે, "તમને શ્રીજીમહારાજનાં ચરણાવિંદ પધરાવી આપું. તે હનુમાનજી કરતાં વિશેષ કામ કરશે."

પછી ગોપાળાનંદસ્વામીએ હાલ બોટાદના મંદિરમાં ઓટો કરીને ચરણારવિંદ પધરાવી આપ્યાં. અને સૌ કોઈ માનતા કરતા, તેનું કામ સિદ્ધ થઈ જતું. પછી કેટલાક વર્ષ થયાં પછી સૌ હરિજનોએ મળીને વિચાર કર્યો જે, આ ચરણાવિંદ સિંહાસનમાં પધરાવ્યાં હોય તો ઠીક ! પછી ત્યાંથી ઉત્થાપન કરીને સિંહાસનમાં પધરાવ્યાં એટલે તેમનો ચમત્કાર બંધ થઈ ગયો. હાલમાં તે જ ઠેકાણે પધરાવ્યાં છે. ||૭૬૦||

૭૬૧. પટવાના વૈદ બ્રાહ્મણને સ્વામીએ ચમત્કાર બતાવીને આશ્રિત કર્યા

એક વખત રઘુવીરજી મહારાજ તથા ગોપાળાનંદસ્વામી વિગેરે સદ્ગુરુ ગામ **મહુવે**થી ચાલ્યા, તે ગામ **માઢીયે** આવ્યા ને ત્યાં મુકામ કર્યો. અને **પટવા** કરીને પાસે એક ગામ છે, ત્યાં બ્રાહ્મણ રહેતો. તે વૈદ હતો. તે સત્સંગનો બહુ જ દ્વેષી હતો. ને માઢીયા તથા પઢિયારકાના હરિજનોને બહુ હેરાન કરતો હતો. તે હરિજનો દુર્બળ સ્થિતિના હતા. તેથી તે બ્રાહ્મણને કાંઈ કહી શકતા નહીં. પછી સૌ હરિજનોએ સ્વામીને પ્રાર્થના કરી જે, "સ્વામી ! આ પટવા ગામમાં એક બ્રાહ્મણ વૈદ છે. તે સત્સંગનો બહુ જ દ્વેષી છે અને અમને સૌને હેરાન કરે છે. માટે તેને કાંઈક ચમત્કાર બતાવો તો અમને સુખ આવે. નહીં તો અમને હેરાન કર્યા કરશે."

પછી સ્વામી કહે, "બહુ સારું, તેને જઈને કહો જે, ગોપાળાનંદસ્વામી માંદા છે તેની નાડી જોવા બોલાવે છે." પછી એક હરિજને તેને જઈને કહ્યું કે, "અમારા એક સાધુ માંદા છે. તેની નાડી જોવાને માટે તમે આવો." ત્યારે તે વૈદે કહ્યું જે, "અમુક ફી હોય તો આવું." ત્યારે હરિજન કહે, "તમે રાજી થશો તે આપશું." પછી તે ઘોડે બેસીને પોતાની વૈદકની પેટી સાથે લઈને, જ્યાં આચાર્ય મહારાજનો મુકામ હતો ત્યાં આવ્યો.

પછી તેને ગોપાળાનંદસ્વામી પાસે લઈ ગયા. એટલે સ્વામીએ કહ્યું જે, "વૈદરાજ ! મારે શરીરે બહુ કસર રહ્યા કરે છે. માટે મારી નાડી જુઓ, શું રોગ છે ?" પછી વૈદે સ્વામીનો હાથ ઝાલીને નાડીપરીક્ષા કરી, પણ ક્યાંઈ નાડી હાથમાં આવી નહીં. પછી આખા શરીરમાં જે જે નાડીનાં સ્થાનકો હતાં તે તમામ ઠેકાણે તપાસ કરીને જોયું, પણ નાડી ક્યાંઈ હાથમાં આવી નહીં. પછી તે બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, "મહારાજ !

તમારા શરીરમાં નાડી જણાતી નથી. અને તમો મારી સાથે વાતચીત કરો છો, માટે આપ તો કોઈ મહાત્મા પુરુષ છો, એમ જણાય છે ! મેં તમારા સત્સંગીઓનો ઘણો ઘણો દ્વેષ કર્યો છે. હું આજથી તમારી પાસે માફી માગું છું. અને મને તમારો કરીને જાણજ્યો." એમ ગોપાળાનંદસ્વામીએ તેને ચમત્કાર જણાવીને આશ્રિત કર્યો. ॥૭૬૧॥

૭૬૨. સુંદરિયાણામાં રાજવૈદ હેમરાજશાને સ્વામીએ સત્સંગી કર્યા

અને **સુંદરિયાણા**માં **હેમરાજ શેઠ** કરીને વણીક રહેતા હતા. તે વૈષ્ણવધર્મમાં આગેવાન હતા અને પોતાની નાતમાં પણ આગેવાન ગણાતા હતા. તેમને પૂર્વના સંસ્કારે કરીને ગોપાળાનંદસ્વામીનો યોગ થયો અને પોતે રાજવૈદ હતા. પછી એક વખત ગોપાળાનંદસ્વામી ગઢપુરથી વડતાલ પધારતા હતા. તે વચમાં સુંદરિયાણે મુકામ કર્યો. તે વખતે ગામના હરિજનો તથા હેમરાજશાના બે પુત્રો નામે પુજાશા તથા વનાશા, તે સૌ સ્વામીને દર્શને આવ્યા. પછી પુજા શેઠને સ્વામીએ કહ્યું જે, "મને જીર્ણ તાવ રહ્યા કરે છે, માટે તમારા પિતાશ્રી વૈદકમાં બહુ વખણાય છે; માટે તેમને મારી નાડી જોવા બોલાવો." પછી પુજો શેઠ ઘેર ગયા અને પોતાના પિતાને કહ્યું જે, "બાપા ! સ્વામિનારાયણના સાધુને તાવ આવે છે, તે તેમની નાડી જોવા માટે તમને બોલાવે છે."

પછી હેમરાજ શેઠ તેમના દીકરાની સાથે મંદિરમાં આવ્યા. તેમને સ્વામીએ આદર-સત્કાર કરીને બેસાર્યા. પછી સ્વામીએ હેમરાજશાને કહ્યું જે, "શેઠ ! જુઓને મને જીર્ણ તાવ આવ્યા કરે છે, તે મારી નાડી જુઓ." શેઠે સ્વામીનો હાથ પોતાના હાથમાં લઈને નાડી જોઈ, પણ હાથમાં નાડી ક્યાંઈ ચાલતી જણાતી નથી. તે જોઈને પછી આખા શરીરમાં નાડીનાં જ્યાં જ્યાં સ્થાનક હતાં, ત્યાં ત્યાં નાડીનો બધે તપાસ કર્યો, પણ નાડી ક્યાંઈ હાથ આવી નહીં. અને સ્વામી તો શેઠ સાથે વાતો કરતા હતા.

પછી શેઠે વિચાર કર્યો જે, ‘આ મહાત્મા સાધુએ નાડી જોવા માટે મને બોલાવેલ નથી અને આ તો કોઈક મોટા યોગેશ્વર છે. કેમ કે, નાડી છાંડ્યા પછી મનુષ્યની શરીરની સ્થિતિ શીતળ થઈ જાય અને આ તો જેમ સાજું માણસ સાવચેતીથી વાતો કરે તેમ મારી સાથે વાતચીત કરે છે. માટે આ મહાત્મા પુરુષ મારે માટે જ, એટલે મને દર્શન દેવાને અર્થે પધાર્યા છે. અને મને ભવસાગરમાંથી તારવાને માટે આવ્યા હોય ને શું !’ એમ પોતાના મન સાથે વિચાર કરીને સ્વામીની ઘણી ઘણી વંદના કરીને બોલ્યા જે, “સ્વામી ! તમોએ મને નાડી જોવા માટે બોલાવેલ નથી, પણ આપનું ઐશ્વર્ય જોવા બોલાવેલ છે. માટે તમારો આશ્રિત કરો.” એમ કહીને સ્વામીને હાથે વર્તમાન ધારીને આખું કુટુંબ શ્રીજીને શરણે થયું. અને શ્રીજીના તેઓ અનન્ય એકાંતિક ભક્ત થયા. અને નાત તથા કુટુંબનો ત્યાગ કરીને પોતાના શિરને સાટે સત્સંગ રાખ્યો. તે હજી તેમના વંશજો નાત, કુટુંબનો ત્યાગ કરીને સત્સંગમાં દૃઢપણે રહેલ છે. એવી રીતે સ્વામીની કૃપાથી સત્સંગમાં સુખિયા રહેલા છે. ।।૭૬૨।।

૭૬૩. મહારાજે ધામમાં જતાં પહેલાં મુક્તાનંદસ્વામીને તેડાવીને કહ્યું, આ ગોપાળાનંદસ્વામી મૂળઅક્ષર છે ને ત્રણરૂપે છે

શ્રીજીમહારાજને દેહ મૂકવા આડા બે-ત્રણ દિવસ રહ્યા હતા. ત્યારે પોતે રાત્રીએ બોલ્યા જે, “મારી પાસે કોણ કોણ છે ?” ત્યારે શુકમુનિ કહે, “રતનજી બાપુ તથા મૂળજી બ્રહ્મચારી અને હું, એ ત્રણ જણ છીએ.” ત્યારે મહારાજે શુકમુનિને કહ્યું જે, “મુક્તાનંદસ્વામીને બોલાવી લાવો. બીજા કોઈને સાથે આવવા દેશો નહીં.” પછી શુકમુનિ મુક્તાનંદસ્વામીને મહારાજ પાસે બોલાવીને લાવ્યા. અને તેઓ મહારાજ પાસે આવીને બેઠા. પછી મહારાજ કહે, “અમે કહીએ તેમ કરશો ?”

પછી મુક્તાનંદસ્વામી કહે, "હા મહારાજ ! જેમ તમે કહેશો તેમ કરીશ અને જેની આજ્ઞામાં રાખશો તેમની આજ્ઞામાં રહીશ."

પછી મહારાજ કહે કે, "ઝાલો મારા પગ !" પછી મુક્તાનંદસ્વામીએ મહારાજનાં ચરણારવિંદ ઝાલ્યાં. પછી મહારાજ કહે, "હાથી તો નાંગળ્યાં !" પછી મહારાજે શુકમુનિને પૂછ્યું, "હું કહું તેમ કરશો ?" પછી શુકમુનિ કાંઈ બોલ્યા નહીં. પછી મહારાજે તેમને બે-ત્રણ વાર પૂછ્યું. ત્યારે શુકમુનિ કહે, "હા." પછી મહારાજ કહે કે, "ગોપાળાનંદસ્વામીની આજ્ઞામાં સૌ રહેજો." ત્યારે શુકમુનિ કહે કે, "મહારાજ ! મેં પ્રથમ આવું જાણ્યું નહોતું અને હું તો ગોપાળાનંદસ્વામીનો જ સાધુ છું !"

પછી મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "ગોપાળાનંદસ્વામી બહુ જ મોટા સાધુ છે ! અને મૂળઅક્ષર છે ! અને અક્ષરધામમાં તેઓ સર્વેને ધરી રહ્યા છે ! અને એક રૂપે પુરુષોત્તમનો મહિમા સર્વેને કહે છે અને એક રૂપે પુરુષોત્તમનારાયણની સેવામાં રહ્યા છે અને એક રૂપે અહીંયાં આવ્યા છે !" ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! આ તો બહુ મોટા ! અને તમોએ આટલા દિવસ સુધી અમોને કેમ વાત કરી નહીં ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "કેટલાક જૂના જૂનાને ઠીક ન પડે તે સારુ ન કહ્યું, પણ તે તો બહુ મોટા છે." ॥૭૬૩॥

૭૬૪. એક ભગતને મહારાજ પરાણે ધામમાં લઈ ગયા તે વાત સ્વામીએ સભામાં કરી

એક સમે રઘુવીરજી મહારાજ તથા ગોપાળાનંદસ્વામી વિગેરે સદ્‌ગુરુઓ સુરત પધાર્યા હતા. ત્યાં સંત તથા હરિજનો રાત્રે પોતા પાસે બેઠા હતા. તે સમે શ્રીજીમહારાજ એક હરિજનને તેડવા માટે પધાર્યા. ત્યારે તે હરિજન બોલ્યો જે, "મહારાજ ! મારાં છોકરાં નાનાં છે, તે હમણાં નહીં આવું !" ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "તારી આયુષ્ય થઈ રહી છે, માટે તને તેડી જવો છે." પછી તેને કોઈકે કહ્યું જે,

"છોકરાની શી ચિંતા રાખે છે ? મહારાજ સાથે ધામમાં જા !" પછી તે મહારાજની સાથે ધામમાં ગયો. તે વાત મંદિરમાં ગોપાળાનંદસ્વામીએ કહી જે, "ઓલ્યા હરિભક્તને મહારાજ તેડવા આવ્યા છે ને તે જાતો નથી. તેને મહારાજ પરાણે તેડી ગયા." ॥૭૬૪॥

૭૬૫. સ્વામીએ રામજીભગતની ઇચ્છાથી પોતાની મોટ્યપ કહી

અને તે સમે (સુરતમાં) રામજીભગત કરીને હરિભક્ત સ્વામી પાસે બેઠા હતા. તેણે સ્વામીને પૂછ્યું જે, "તમારી મોટપ કહો." પછી સ્વામીએ વાત કરી જે, "અનંત કોટી બ્રહ્માંડના જીવ ને તેની ક્રિયા તથા તેનાં ફળ, તેને હથેળીમાં જળનું ટીપું દેખે તેમ હું દેખું છું." એવી રીતે કહી દેખાડ્યું. તે સાંભળી સૌ સંત તથા હરિજન બહુ જ આશ્ચર્ય પામ્યા. ॥૭૬૫ ॥

૭૬૬. નિત્યાનંદસ્વામીના કહેવાથી સ્વામીએ અરદેશરજીને તેમની ભૂલ ઓળખાવી

એક સમે રઘુવીરજી મહારાજ તથા સદ્ગુરુ ગોપાળાનંદસ્વામી તથા નિત્યાનંદસ્વામી સુરત પધાર્યા હતા. અને **સુરતના અરદેશરજી** પારસી નિત્ય સભામાં આવીને બેસતા. ને રઘુવીરજી મહારાજને ઊભા ઊભા નમસ્કાર કરે અને ગોપાળાનંદસ્વામીને દંડવત કરીને ચરણમાં જઈને પગે પડે. પછી એક દિવસે નિત્યાનંદસ્વામીએ ગોપાળાનંદસ્વામીને વાત કરી જે, "આ અરદેશરજીની ભૂલ આજે ઓળખાવો તો સારું. કેમ કે, રઘુવીરજી મહારાજને તેઓ ઊભા ઊભા પગે લાગે છે અને આપને પગમાં પડે છે. માટે તે અયોગ્ય ગણાય." પછી ગોપાળાનંદસ્વામીએ કહ્યું કે, "કાલે સવારમાં વાત."

પછી બીજે દિવસે સવારમાં કથાનો સમય થયો. તે વખતે અરદેશરજી સભામાં આવ્યા અને સૌને પગે લાગીને બેઠા. તે સમે ગોપાળાનંદસ્વામીએ કેશવદાસજીને સમાધિ કરાવી, તે જોઈને

અરદેશરજીને ઘણું જ આશ્ચર્ય લાગ્યું. પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, “આ સાધુને ઉપાડીને અહીંથી લઈ જાઓ, કથામાં વિઘ્ન થાય છે.” પછી તેમને લઈ જઈને ઓરડામાં સુવાડ્યા અને બે-ત્રણ દિવસ થયા તોપણ જાગ્યા નહીં. પછી અરદેશરજીએ સ્વામીની પ્રાર્થના કરી જે, “સ્વામી, કાં તો સાધુને જગાડો, અગર તો અગ્નિસંસ્કાર કરાવો.”

પછી સ્વામી કહે, “તેને સભામાં લાવો.” પછી ચાર જણા જઈને કેશવદાસજીને ઉપાડીને સભામાં લાવ્યા. તે સમે ગોપાળાનંદસ્વામીએ બે-ત્રણવાર “કેશવદાસ...એ કેશવદાસ..!” એમ કહીને બોલાવ્યાં, પણ બોલ્યા નહીં. ત્યારે સ્વામી કહે, “તે તો આચાર્ય મહારાજનું કામ છે, આપણું કામ નહીં !” ત્યારે અરદેશરજી કહે, “સ્વામી, તમારાથી કોણ મોટું છે ?” ત્યારે સ્વામી કહે, “શ્રીજીમહારાજે રઘુવીરજી મહારાજને પોતાની ગાદીએ બેસાર્યા છે, પણ કાંઈ મને બેસાર્યો નથી !” એમ કહીને સ્વામીએ રઘુવીરજી મહારાજની પ્રાર્થના કરીને કહ્યું જે, “મહારાજ ! આ સાધુ ત્રણ-ત્રણ દિવસથી પડ્યા છે. તેણે અન્ન તથા જળ કાંઈ પણ લીધું નથી. અને દિશા તથા લઘુ પણ બંધ છે. માટે તમે કૃપા કરીને તેને જગાડો, તો તે જાગે.”

પછી રઘુવીરજી મહારાજે પાટ ઉપર બેઠાબેઠા ધીમેધીમે ત્રણવાર સાદ કર્યો જે, “કેશવદાસ...એ કેશવદાસ..!” એમ ત્રણવાર જ્યાં કહ્યું, એટલે કેશવદાસ તરત ઊઠી રઘુવીરજી મહારાજનાં ચરણમાં જઈને પગે લાગ્યા. તે વખતે ગોપાળાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “કેશવદાસ, શું દેખો છો ?” કેશવદાસ કહે કે, “શ્રીજીમહારાજ રઘુવીરજી મહારાજને ખોળામાં લઈને બેઠા છે, એમ દેખું છું !” તે સાંભળી અરદેશરજીએ પોતાની પાઘડી હાથમાં લઈને રઘુવીરજી મહારાજનાં ચરણમાં મૂકી, ને સાષ્ટાંગ દંડવત્-પ્રણામ કર્યા. ત્યારપછી પોતે રઘુવીરજી મહારાજ પાસે બબે કલાક બેસવા મંડ્યા, એટલે રઘુવીરજી મહારાજનો મહિમા

યથાર્થ સમજવા લાગ્યા. એમ ગોપાળાનંદસ્વામીએ અરદેશરજીની ભૂલ ઓળખાવી. ॥૭૬૬॥

૭૬૭. ધામમાં જવા તૈયાર થયેલા સ્વામીને ઠપકો આપીને મહારાજે રાખ્યા

એક સમે ગોપાળાનંદસ્વામીને વરતાલમાં મંદવાડ આવ્યો હતો અને એકવીસ લાંઘણો થઈ હતી. અને રઘુવીરજી મહારાજ સ્વામીને જોવા માટે ગયા અને સ્વામીએ ખાટલીના ઓશીકે ખુરશી નાંખી અપાવી, તે ઉપર બેઠા. પછી પોતે બહુ જ દિલગીર થયા અને નેત્રમાંથી જળ વહેવા લાગ્યું. પછી સ્વામીને પગે લાગીને પોતાને આસને પધાર્યા. પછી શ્રીજીમહારાજે આવીને સ્વામીને કહ્યું જે, "તમોએ રામચંદ્રજીને કુરાજી કર્યા, માટે હાલ તમોને નહીં તેડી જઈએ ! અને જ્યારે રામચંદ્રજી રાજી થઈને કહેશે, ત્યારે તેડી જાશું !" પછી સ્વામીએ જીષ્ણુદાસજીને કહ્યું જે, "સાકરની રાબ કરો, પીવી છે. કેમ કે, શ્રીજીમહારાજનો ઠબકો મળ્યો." પછી જીષ્ણુદાસજીએ રાબ કરી, તે સ્વામીએ પીધી ને સાજા થયા. ॥૭૬૭॥

૭૬૮. સ્વામી અને બ્રહ્માનંદસ્વામીના શિષ્યોનો સંવાદ

એક સમે **ગઢપુર**માં ગોપાળાનંદસ્વામી વિરાજમાન હતા. અને બ્રહ્માનંદસ્વામીના સેવકો સ્વામીને દર્શને આવ્યા. પછી તે સ્વામીને આસને દર્શને ગયા. પછી તે સંતોએ સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! જો શ્રીજીમહારાજ આ પૃથ્વી ઉપર વધારે રહ્યા હોત તો ઘણાક જીવોને સમાસ થાત !" ત્યારે સ્વામી કહે, "એ તો શ્રીજીની જેમ ઇચ્છા !" પછી વળી કહ્યું જે, "મુક્તાનંદસ્વામી રહ્યા હોત તોપણ ઘણાંક જીવોને સમાસ થાત !" ત્યારે સ્વામી કહે, "જો મુક્તાનંદસ્વામી રહ્યા હોત તો કોઈ બીજા મંદિરમાં રહેત નહીં અને સૌ સ્વામી પાસે સમાગમ કરવા આવત !"

પછી સાધુએ કહ્યું જે, "જો બ્રહ્માનંદસ્વામીને રાખ્યા હોત તો ઠીક." ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "બ્રહ્માનંદસ્વામી એક તરફી ખેંચવા

લાગ્યા, એટલે શ્રીજીમહારાજ તેમને ધામમાં તેડી ગયા." તે સાંભળીને સાધુઓને ક્રોધ આવ્યો. અને સ્વામીને કહ્યું જે, "તમો શા કારણથી રહ્યા છો ? તમે કેમ જાતા નથી ?" ત્યારે સ્વામી કહે જે, "હું જે કારણથી રહ્યો છું તે આગળ ખબર પડશે !" એમ સ્વામીએ ઉત્તર આપ્યો. માટે ગુરુનો પક્ષ લઈને મોટાનો અપરાધ થાય. પછી સ્વામીએ દેવનો તથા આચાર્યનો વ્યવહાર જુદો પાડ્યો. તથા સર્વોપરી સ્વામિનારાયણની નિષ્ઠા પ્રવર્તાવી. ॥૭૬૮॥

૭૬૯. મહારાજે વસ્તા ખાચરને ગોપાળાનંદસ્વામીની અને પોતાની મોટપ કહી

એક સમે (મહારાજે) **કારિયાણી**માં **વસ્તા ખાચર**નો હાથ પાક્યો હતો. અને ગઢપુરથી નિત્યાનંદસ્વામીને જોવા મોકલ્યા હતા. અને ત્યારપછી ગોપાળાનંદસ્વામીને મોકલ્યા. અને પછી થોડાક દિવસ થયા કેડે શ્રીજીમહારાજ પંડે પધાર્યા અને વસ્તા ખાચરે શ્રીજીમહારાજની પ્રાર્થના કરીને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમોએ નિત્યાનંદસ્વામીને આગળથી મોકલ્યા તે બહુ સારું કર્યું. અને પછી તરત ગોપાળાનંદસ્વામીને મોકલ્યા તે તો મારા ઉપર અત્યંત કૃપા કરી !"

ત્યારે શ્રીજીમહારાજ બોલ્યા જે, "વસ્તા ખાચર ! ગોપાળાનંદ સ્વામી તો બહુ જ મોટા સાધુ છે !" એમ કહીને બોલ્યા જે, "એક અષ્ટાંગયોગ શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને સાધ્યો હતો અને એક અષ્ટાંગયોગ ગોપાળાનંદસ્વામીએ સાધ્યો છે." અને વળી કહ્યું જે, "તે તો બહુ જ મોટા છે !" ત્યારે વસ્તા ખાચર બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમે કેવા મોટા ?" ત્યારે મહારાજ કહે કે, "હું તો સૌનો પ્રેરક, પ્રવર્તક અને નિયામક છું ! વળી સર્વ અવતારનો અવતારી છું !" એમ શ્રીજીમહારાજે વસ્તા ખાચર આગળ વાત કરી હતી. ॥૭૬૯॥

૭૭૦. વડોદરાના ત્રંબકનાથને સ્વામીએ કૃપાસાધ્ય વિદ્યા આપી

વડોદરામાં દક્ષણી બ્રાહ્મણ આપાશાસ્ત્રી હતા. તેમની પાસે ઘણાક વિદ્યાર્થી ભણતા હતા. તેમાં એક **ત્રંબકનાથ** નામે બ્રાહ્મણ વિદ્યાર્થીને વિદ્યા ઓછી આવડે, તેથી કરીને તે શાસ્ત્રી તેનો બહુ તિરસ્કાર કર્યા કરતા. પછી તે ત્રંબકનાથ ઉદાસ થઈ ગયા અને સવારના પહોરમાં લક્ષ્મીનારાયણના મંદિરમાં આવ્યા અને ત્યાં સભામાં બેઠા. પછી તે સભામાં ગોપાળાનંદસ્વામી બેઠા હતા. અને જ્યારે દેવની આરતી થઈ રહી ત્યારે સ્વામીએ ત્રંબકનાથને પૂછ્યું જે, "કેમ સુખી છો ને ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "મહારાજ ! મને વિદ્યા આવડતી નથી તે મોટું દુઃખ છે."

ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું કે, "તમને વિદ્યા આવડે તો બન્ને ગાદીવાળા આચાર્યનો પક્ષ રાખશો ?" ત્યારે તે બ્રાહ્મણ બોલ્યા જે, શ્લોક - "*અખાતીહી તડાગે ચ*" ખોદ્યા વિનાનું તળાવ તેમાં મગરે પ્રવેશ કર્યો અને દીકરો જન્મ્યો નથી ને નામ પાડ્યું ! તે ક્યાંથી બને ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "તમારા વિદ્યાગુરુ પાસે જાઓ અને ત્યાં જઈને કહો કે, મારી પરીક્ષા લ્યો." પછી તે વિદ્યાગુરુ પાસે ગયા અને કહ્યું જે, "મારી પરીક્ષા લ્યો." ત્યારે ગુરુએ જાણ્યું જે, 'આને કાંઈ આવડતું નથી. માટે કઠણમાં કઠણ શ્લોક પૂછું.'

પછી પાંચમી માઘકાવ્ય તેના વંદેરાના શ્લોક છે, તેમાંથી એક શ્લોક પૂછ્યો. તેનો અન્વય તથા પદચ્છેદ કહીને તે શ્લોકના પાંચ અર્થ કરી આપ્યા. તે જોઈ શાસ્ત્રીએ પૂછ્યું જે, "તમને ગોપાળાનંદસ્વામી મળ્યા કે શું ?" ત્યારે ત્રંબકનાથ કહે, "હા." ત્યારે શાસ્ત્રી બોલ્યા જે, "હવે તમે જગતજીત પંડિત થઈ રહ્યા ! અને હવે તમે મારી પાસે ભણો છો તે કેવળ મને જશ દેવાને માટે નહીં, હવે તો ઉલટા મને ભણાવો તેવા વિદ્યાવાન થયા છો !!" આનું નામ કૃપાસાધ્ય કહેવાય. ॥૭૭૦॥

૭૭૧. સ્વામીએ રાવ સાહેબનો બ્રહ્મરાક્ષસનો વળગાડ કાઢ્યો

વડોદરામાં દક્ષિણી બ્રાહ્મણ **રાવ સાહેબ** હતા. તેને બ્રહ્મરાક્ષસ વળગ્યો હતો. અને તે બ્રાહ્મણ કાશી વિગેરે સર્વે તીર્થમાં ફર્યા અને જે જે મહાન પુરુષો કહેવાય તેને પણ મળ્યા. તે પાછા વડોદરે પોતાના ઘેર આવ્યા. ત્યારે ગાયકવાડ સરકારે કહ્યું જે, "તમે ગોપાળાનંદસ્વામીને મળો, તો તે તમને તમારા દુઃખથી મુક્ત કરશે." પછી તેઓ વડોદરામાં ગોપાળાનંદસ્વામીને મળ્યા અને તેમને પોતાના દુઃખની વાત કરી જે, "મને બાર વર્ષથી નિદ્રા આવતી નથી, તેમ ખાવા-પીવાનું પણ સુખ નથી." ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "આજે રાત્રે તમે જમીને સૂઈ જાજ્યો તો નિદ્રા સારી આવશે. અને મનુષ્યને કહેવું જે, કોઈએ મને જગાડવો નહીં." પછી એમ કહીને તેઓ વાળુ કરીને સૂતા તે દિવસના આઠ વાગે ઊઠ્યા.

પછી નાહી-ધોઈને પવિત્ર થઈને સ્વામીને દર્શને આવ્યા. અને સ્વામીને પગે લાગીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમારા વચનથી આજ બાર વર્ષે સારી નિદ્રા આવી ! અને સુખેથી વાળુ પણ કર્યું હતું. માટે હવે તમો બધા સંતને ઉત્તમ રસોઈ કરીને જમાડવા છે." ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "તમો કંસારની એક રસોઈ આપો." ત્યારે તેમણે કંસારની રસોઈ આપી. પછી સ્વામીએ તેમને કહ્યું જે, "આજ સાંજે પાંચ વાગે તમે સભામાં આવજો." તે પ્રમાણે તેઓ સાંજે સભામાં આવ્યા અને સિયાજીરાવ પણ તે સમયે ત્યાં દર્શને આવ્યા હતા ને સ્વામીની આગળ બેઠા. તે વખતે દક્ષિણી બ્રાહ્મણને કહ્યું જે, "તમે તમારી દૃષ્ટિ મારી દૃષ્ટિ સાથે મેળવો." ત્યારે તેણે સ્વામીની દૃષ્ટિ સાથે પોતાની દૃષ્ટિ મેળવી.

પછી સ્વામી બોલ્યા જે, "બ્રહ્મરાક્ષસ ઘણો જ હઠીલો છે." એમ કહીને સ્વામીએ એક દૃષ્ટિ કરીને તેના સામું જોયું, ત્યાં તો તે બ્રહ્મરાક્ષસે

એકદમ કાળી ચીસ નાંખી અને ભાગ્યો. અને બ્રાહ્મણના કાનમાંથી તથા આંખમાંથી તથા નાક વિગેરેમાંથી ધુમાડાના ગોટેગોટા નીકળ્યા; તે સભામાં સર્વેએ જોયું. પછી બ્રહ્મરાક્ષસ નાઠો તે એક વૃક્ષની ડાળ ભાંગી ગઈ. તે જોઈને સૌ આશ્ચર્ય પામ્યા. પછી તે દક્ષિણી બ્રાહ્મણ ત્યાં લક્ષ્મીનારાયણ દેવની પ્રતિમા છે, તેને દર્શને ગયા. અને નારાયણની પ્રતિમાના હાથમાં એક હાર પહેરાવ્યો હતો અને બીજો હાર લક્ષ્મીજીના હાથમાં ધરાવ્યો હતો. પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "જાઓ, લક્ષ્મીનારાયણ દેવને પગે લાગો." પછી ઊઠીને દેવને પગે લાગ્યા. અને નારાયણની મૂર્તિના હાથમાં જે હાર હતો તે નારાયણે તે બ્રાહ્મણને પહેરાવ્યો. એટલે પછી દેવને પગે લાગીને સ્વામી પાસે આવીને બેઠા. ॥૭૭૧॥

૭૭૨. સ્વામીએ સિયાજીરાવ પાસે વડોદરાના દેવની સેવા કરાવી

પછી સ્વામીએ સિયાજીરાવને કહ્યું જે, "તમે દેવને પગે લાગવા જાઓ." ત્યારે તેઓ પણ ઊભા થઈને દેવને પગે લાગવા ગયા. ત્યારે લક્ષ્મીજીના હાથમાં જે હાર હતો તે લક્ષ્મીજીએ સિયાજીરાવને પહેરાવ્યો; એટલે તેઓ પણ ત્યાંથી પાછા આવીને સ્વામી પાસે બેઠા. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "લક્ષ્મીજીએ હાર આપ્યો ?" ત્યારે સિયાજીરાવે કહ્યું જે, "હા" ત્યારે સ્વામી કહે, "આવા દેવ ક્યાંય છે ?" ત્યારે સિયાજીરાવ બોલ્યા, "વડોદરામાં કે મારા રાજ્યમાં કે બીજે કોઈ ઠેકાણે આવા દેવ દીઠા નથી !" ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "તેવા દેવની સેવા કાયમ થાય, તેવો ઉપાય તમે કરો." ત્યારે સિયાજીરાવે કહ્યું જે, "બાર મહિને છસો રૂપિયાની સેવા હું કરીશ." તે સાંભળી સ્વામી રાજી થયા. પછી મહીરાવભાઈએ મકરન(મકરાણ) દેશમાંથી આરસ મંગાવીને સારા કારીગર પાસે ગોપાળાનંદસ્વામીની મૂર્તિ કરાવવી, એવો ઠરાવ કર્યો. પછી તેવું સાંભળીને સ્વામીએ ના કહી જે, "મારી મૂર્તિ હોય નહીં." એમ કહીને કરાવવાની ના પાડી. ॥૭૭૨॥

૭૭૩. મેઘપુરના શુકદેવ બ્રાહ્મણ સ્વામીના પરચાથી સત્સંગી થયા

એક સમે મેઘપુરના બ્રાહ્મણ શુકદેવજી જૂનાગઢ મંદિરમાં ગોપાળાનંદસ્વામીને દર્શને ગયા. ત્યાં સ્વામીએ તેને પૂછ્યું જે, "આખાના નરશી દવે શું કરે છે ?" ત્યારે શુકદેવ કહે, "તે તો માંદા છે." ત્યારે સ્વામી કહે, "આ ફૂલનો હાર નરશી દવેને પહેરાવજો. તેઓ આ હાર પહેરશે તે ઘડીએ શ્રીજીમહારાજ વિમાન લઈને તેડવા આવશે અને તરત ધામમાં જાશે." તે શુકદેવ બ્રાહ્મણ વિમુખ જેવા હતા, તે પરચો જોઈને સત્સંગી થયા. ॥૭૭૩॥

૭૭૪. સ્વામીએ આખાના નરશી દવેની વિનંતીથી વરસાદ કર્યો

એક સમે ગોપાળાનંદસ્વામી પીપલાણેથી **આખે** જાતા હતા. ને ભેગા **નરશી દવે** તથા તેનો દીકરો મકન તથા કાનજી તથા આખાના બીજા બ્રાહ્મણો મકન તથા કાનજીની સાથે હતા. તે નદીને કાંઠે વાઢ આવ્યો. ત્યારે નરશી દવેએ કહ્યું જે, "સ્વામી ! પાણી વિના આ વાઢ સુકાય છે. તે જો સારો વરસાદ થાય તો ઠીક." ત્યારે ગોપાળાનંદસ્વામી કહે કે, "મહારાજને પ્રતાપે થાય તો ખરો." પછી નરશી દવે બોલ્યા જે, "તમે કૃપા કરો તો થાય અને મારો વાઢ સારો થાય અને ગોળ સારો પાકે તો અમે કરજમાંથી નીકળી જઈએ." પછી ગોપાળાનંદસ્વામીએ ધ્યાન કરીને વાદળ સામું જોયું, ત્યાં તો એક વાદળીમાંથી ગાજ્યો અને વીજળી થઈ અને વાઢના ક્યારા ભરાઈને છલકાઈ ગયા. અને નદીમાં બે કાંઠામાં પૂર આવ્યું; એવો વરસાદ વરસ્યો. એવો ગોપાળાનંદસ્વામીએ પરચો આપ્યો. ॥૭૭૪॥

૭૭૫. સ્વામીએ ગોંડલ લુવારને કહ્યું, આ તારો બાપ છે તે ધાવશે નહિ

એક સમે ગોપાળાનંદસ્વામી **ગોંડલ** પધાર્યા હતા અને હરિજન સૌ સ્વામીને દર્શને આવ્યા. તે ભેળો એક લુવાર પોતાના દીકરાને તેડીને

દર્શને આવ્યો હતો. તે હરિભગતે સ્વામીને વાત કરી જે, "સ્વામી ! આ છોકરો તેની માને ધાવતો નથી." પછી સ્વામીએ તેની સામી દષ્ટિ માંડીને જોયું અને બોલ્યા જે, "આવ્યો કે ?" સ્વામી કહે, "આ તો તારો બાપ છે ! તે તારે વિશે હેત હતું તેથી તારો દીકરો થયો છે ! અને તેને મૃત્યુ વખતે એવો સંકલ્પ રહેલો જે દીકરાની વહુએ મારી બહુ ચાકરી કરી, પણ તેને દીકરો નથી. તે સંકલ્પથી તારો દીકરો થયો છે; તે શેનો ધાવશે ?" એમ સ્વામીએ કહ્યું અને થોડાક દિવસ પછી તે છોકરો દેહ મેલી ગયો. ॥૭૭૫॥

૭૭૬. ભરૂચ મંદિરના કામ વખતે સ્વામીએ વરસાદ ચાલુ અને બંધ કર્યો

એક વખત સ્વામી **ભરૂચ**નું મંદિર કરવા પધાર્યા હતા. અને વૈશાખ સુદી ૧૪, નૃસિંહ ચતુર્દશી હતી. તે દિવસે મંદિરનો આરંભ કરવા માંડ્યો. ને પછી રામજીભગતે ગોપાળાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! જો થોડોક વરસાદ થાય તો આપણા કૂવામાં પાણી થાય અને કારખાનાનું કામ ચાલે." ત્યારે સ્વામી કહે કે, "રામજી, વરસાદ જો થાય તો મંદિરના તાક(ઘુંમટ) ફાટી જાય." ત્યારે રામજીભગત કહે, "સ્વામી, જો થોડોક વરસાદ થાય તો તો ન ફાટે."

પછી સ્વામી ધ્યાન કરીને વૃત્તિ અંતરમાં પાછી વાળી ગયા અને એક પહોર સુધી રહ્યા. ત્યાં સુધી વરસાદ વરસ્યો અને ઇંદ્રાધાર (મુશળધાર) પાણી પડવા લાગ્યું. તે જોઈને સંતે આકળા થઈને સ્વામીને કહ્યું કે, "હે સ્વામી ! મંદિરના ઘુમટને વિઘ્ન થાશે !" એમ સંતે કહ્યું ત્યારે રામજીભગત કહે, "સ્વામી, હવે ઘણો વરસાદ થયો અને કૂવામાં પાણી પણ ઘણું થયું." ત્યારે સ્વામી કહે કે, "બંધ રાખો." એટલે વરસાદ રહી ગયો. ॥૭૭૬॥

૭૭૭. સ્વામીએ ભરૂચમાં વરસાદ કર્યો ને સુરત આવ્યા ત્યાં મહારાજ વાણિયાને પરાણે તેડી ગયા, તે વાત સભામાં કરી

સ્વામી **ભરૂચ**થી ચાલ્યા અને વરસાદને કહ્યું કે, “હવે અમારા ઉપર વરસજે.” ત્યારે મેઘ વરસવા મંડ્યો અને અંકલેશ્વર જઈને રાત રહ્યા. ત્યાં એક વાણિયો સાધુને રસોઈ દેવા આવ્યો અને કહ્યું જે, “મારે તમને જમાડવા છે.” ત્યારે સ્વામી કહે, “અમારે સુરત જવાની ઉતાવળ છે, તે રોકાશું નહીં. અને તમારે તાણ હોય તો દાળિયા લાવો.” ત્યારે વાણિયો દાળિયા લાવ્યો ને સ્વામી આગળ મેલ્યા. પછી સ્વામીએ સૌને એકેક શેર દાળિયા પોતાને હાથે આપ્યા. અને સવારે ત્યાંથી ચાલી નીસર્યા, તે સુરતના માર્ગમાં એક તળાવડી આવી એમાં નાહ્યા. ને દાળિયા મહારાજને ધરીને સૌ જમ્યા.

પછી એ સર્વે સંતને સ્વામીએ કહ્યું જે, “સહુ એમ કહો જે, આ વાણિયાનું કલ્યાણ થાશે. અને સાત ગાઉ ચાલશું, ત્યાં સુધી વરસાદ વરસશે. શા માટે ? જે, આપણે ભરૂચમાં વદાડ કર્યો છે જે, અમે ચાલીએ ત્યારે વરસજે. તે માટે સર્વે પુસ્તક વિગેરેને મીણિયાં બાંધીને ચાલજો.” એમ કહીને ત્યાંથી ચાલ્યા અને વરસાદ વરસવા મંડ્યો. અને તે સાત ગાઉ સુધી વરસ્યો, પછી રહી ગયો.

અને સુરતમાં પધાર્યા તે રાત્રે બેઠા હતા ત્યાં રામજીભગત આવ્યા. તેને સ્વામી કહે, “બેસો, એક વાત કહેવી છે.” ત્યારે રામજીભગત કહે, “કહો સ્વામી.” ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “આ ગામના હરિભગત વાણિયાનો કાકો છે તેને મહારાજ અને સંત તેડવા આવ્યા છે. તેમને વાણિયો કહે કે, ‘મારે મારા દીકરાને પરણાવવો છે, તે હમણાં નહીં આવું.’ પણ મહારાજ પરાણે તેડી જાશે, તેથી હમણાં પોકરાણ પડશે.” એમ બોલ્યા એટલે થોડીકવારમાં પોકરાણ પડ્યું. ॥૭૭૭॥

૭૭૮. સ્વામી કહે, મહારાજ ફરી જન્મની આજ્ઞા કરે તો ગરીબ બ્રાહ્મણને ઘેર જન્મ લઉં

એક વખત સ્વામી સંતની સભા કરીને ગઢપુરમાં બેઠા હતા. તે સમે સ્વામીએ સૌ સંતોનો અભિપ્રાય જાણવા માટે વાત કરી જે, "આપણે સૌ શ્રીજીમહારાજનાં એકાંતિક ભક્ત છીએ અને કોઈને ફેર જન્મ લેવાની ઈચ્છા તો નથી, પણ શ્રીજીમહારાજ આપણને આજ્ઞા કરે તો કેવે ઠેકાણે જન્મ લેવો ? તે સૌ નિષ્કપટ ભાવથી કહેજો." પછી સૌ સંતે પોતપોતાની સમજણ પ્રમાણે કહ્યું. તેનું કારણ જે, મોટે ઠેકાણે જન્મ લઈને સૌને સ્વામિનારાયણનું ભજન કરાવવું એ અભિપ્રાયથી સૌએ કહ્યું. (કેટલાકે રજવાડામાં જન્મ લેવાનું કહ્યું, કેટલાકે શેઠ શાહુકારને ત્યાં જન્મ લેવાનું કહ્યું) પછી સ્વામી કહે કે, "જ્યારે તમે રજવાડામાં જન્મ લ્યો, અગર શેઠ શાહુકારને ત્યાં જન્મ લ્યો, ત્યારે આવી સ્થિતિ રહે નહીં." અને વળી સ્વામીએ કહ્યું જે, "મને શ્રીજીમહારાજ આજ્ઞા કરે નહીં ને કદાપિ જો આજ્ઞા કરે કે તમે જન્મ લ્યો, તો સારો સત્સંગી ગરીબ બ્રાહ્મણ હોય ને કન્યા ન મળે, તેને ઘેર જન્મ લઉં અને એકાંતિક ધર્મ સિદ્ધ કરીને પાછો અક્ષરધામમાં જાઉં !" ॥૭૭૮॥

૭૭૯. મહારાજે સ્વામીને બ્રહ્મરૂપ થઈને ધ્યાન ધર્યાની રીતિ કહી

ગઢપુર અક્ષરઓરડીમાં શ્રીજીમહારાજે વાત કરી જે, "ભગવાનના ભક્તને ધ્યાન કરવું તથા માનસી પૂજા કરવી તથા ભજન કરવું તથા સર્વ ક્રિયા કરવી તથા સર્વકાળમાં નિરંતર પોતાને આત્મસત્તારૂપ અને બ્રહ્મરૂપ માનવું. અને અક્ષર સંઘાતે પોતાને એકતા કરીને તેજપુંજને વિષે શ્રીપુરુષોત્તમ શ્રીજીમહારાજની મૂર્તિ ધાર્યા કરવી અને એનું અનુસંધાન કર્યા કરવું, પણ એ વાત ભૂલવી નહીં. અને સત્તારૂપ અને નિરઅવયવ અને અલિંગ પોતાનું સ્વરૂપ માનીને, તેમાં ભગવાનની મૂર્તિ ધારીને ભજ્યા કરવું."

અને પછી ગોપાળાનંદસ્વામીએ શ્રીજીમહારાજને કહ્યું જે, "હે મહારાજ ! તમારી મૂર્તિ ભૂલી જવાશે તો ?" ત્યારે શ્રીજીમહારાજનાં નેત્ર સજળ થયાં અને ગદ્‌ગદ કંઠે થઈને એમ બોલ્યા જે, "એવી રીતે ભગવાનની મૂર્તિમાં જોડાય તો ભગવાનની મૂર્તિને ભૂલી જશે ? નહીં જ ભૂલાય !" એમ મહારાજનાં વચનને સાંભળીને સ્વામી કહે કે, "એ વચન મારા અંતઃકરણમાં ખૂંચી રહ્યું છે ! અને સદાય એમ જ વર્તાય છે." અને વચનામૃતનો પૂર્વાપર અભિપ્રાય જોતાં તો ઠેકઠેકાણે એ જ સિદ્ધાંત છે અને સત્સંગીજીવનમાં પણ મહારાજનો એ જ મત પડ્યો છે. ॥૭૭૯॥

૭૮૦. સ્વામીએ પેટલાદ કચેરીમાં વડતાલ મંદિરનું દાણ માફ કરાવ્યું

વરતાલમાં જ્યારે લક્ષ્મીનારાયણ દેવનું મંદિર થતું હતું ત્યારે **પેટલાદ**ના અમીન(ગામના મોટા અધિકારી; અલદાર) કસીયાજી નામે પાટીદાર હતા. અને તે ગાયકવાડ સરકારના મોલ ઈજારે(અમુક મુદત સુધી આપેલ હક) રાખતા હતા. અને કોઈને ગાંઠે એવા નહોતા; તેઓ એવા સત્તાવાન પુરુષ હતા, પણ દ્વેષબુદ્ધિને લીધે તેને સ્વામિનારાયણનું આવું મોટું મંદિર થાય તે રુચતું નહોતું. તેથી તે અનેક ઉપાધિઓ તથા અંતરાયો કરાવ્યા કરતા હતા.

પછી એક વખત તેમનું કોઈક માણસ વરતાલે સભામાં આવેલ, તેને કસીયાજીભાઈના ખબર પૂછીને શ્રીહરિ એમ બોલ્યા જે, "હિંદુનું મંદિર જોઈને રાજી ન થાય તે હિંદુ ન કહેવાય." આ વાત તેણે કસીયાજીની આગળ કરી જે, સ્વામિનારાયણે આમ કહ્યું. તેથી તેને વિશેષ દ્વેષ થયો. પછી તેણે પ્રત્યક્ષપણે વિરોધ કરવા માંડ્યો અને મંદિરના સર્વે સામાનનાં દાણ લેવાનું ઠરાવ્યું તથા બીજી પણ ઘણીક અડચણો નાંખવા માંડી. આ હરકતો દૂર કરવાની જરૂર પડી, એટલે

કસીયાજીભાઈ પાસે કોઈને મોકલવાની શ્રીહરિએ ઈચ્છા જણાવી. પછી સૌનો મત એવો થયો જે, ત્યાં ગોપાળાનંદસ્વામીને મોકલવા.

પછી શ્રીહરિએ ગોપાળાનંદસ્વામીને તથા દાદા ખાચરને ત્યાં મોકલવાની આજ્ઞા કરી, તેથી તે બન્ને જણા પેટલાદ ગયા. અને ઉતારો કરીને કસીયાજીભાઈ પાસે ગયા અને પહેલેથી ખબર કઢાવી. તે પછી સ્વામી તેની કચેરીમાં પેઠા અને કચેરીમાં ચારે તરફ ગાદીતકિયાનો ઠાઠ ખૂબ હતો. સ્વામી કસીયાજી તરફ ચાલ્યા. કસીયાજીભાઈની નજર સ્વામી તરફ ઠરી રહી હતી, પણ સ્વામી સીધા ચાલતા જોઈ તેમની બાજુની ગાદી ઉપર જઈને બેઠા. અને સ્વામીની અલૌકિક પ્રતિભા જોઈને કસીયાજીભાઈ સ્તબ્ધ બની ગયા. તેમની અંતરવૃત્તિઓ સંકેલાઈને જેમ સિંહને ભાળીને શિયાળ દબાઈ જાય તેમ દબાઈ ગયા. અને તેમની સાથે મીરસાહેબ બેઠા હતા તે તરફ ચાલ્યા. કસીયાજીની નજર સ્વામી તરફ ઠરી રહી હતી, પણ સ્વામી સીધા ચાલતા જોઈને કસીયાજી તથા મીરસાહેબની સ્થિતિ સ્તબ્ધ થઈ ગઈ.

પછી થોડીવારે મીરસાહેબે સ્વામીને વિનયથી આગમનનું કારણ પૂછ્યું. ત્યારે સ્વામીએ ઉત્તર આપતાં જણાવ્યું જે, “અમારા મંદિરના સામાનનું દાણ માફી કરાવવા આવ્યા છીએ.” આ સાંભળીને કસીયાજીભાઈએ અણગમતો જવાબ આપ્યો અને કહ્યું જે, “અમે કેટલુંક દાણ માફી કરીએ ?” સ્વામી કહે, “મંદિર થાય ત્યાં સુધી.” તે સાંભળી કસીયાજીભાઈ તેનો ઉત્તર આપવાની હિંમત કરી શક્યા નહીં. ત્યારે કસીયાજી કહે, “તમે સાંજે આવજો.” સ્વામી કહે કે, “અમે સાંજે નહીં આવીએ. તમે સાંજે પોઢી જાઓ એટલે અમારે ફોગટ આંટો થાય. વળી કોઈ સ્ત્રી અડી જાય તો અમારે ઉપવાસ પડે.” એમ સ્વામી આકરા થઈને બોલ્યા, એટલે કસીયાજી કાંઈ બોલી શક્યા નહીં, ઢીલા પડી

ગયા. પછી મીરસાહેબે સલાહ આપી એટલે તુરત દાણ માફીનો પાકો દસ્તાવેજ કરી આપ્યો. તે લઈને સ્વામી વરતાલ પધાર્યા. ||૭૮૦||

૭૮૧. વડતાલથી પથ્થર મંગાવેલ કસીયાજીને સ્વામીએ પરચો આપ્યો

એક વખત **કસીયાજીભાઈ**એ **વડતાલ** મંદિરમાંથી એક મોટો આરસનો પથ્થર મોકલવાનો હુકમ લખી મોકલ્યો. તે લેવા માટે ગાડું મોકલ્યું. દેવની સંસ્થા ઉપર એવો અવિચારી રાજસી હુકમ વાંચી આચાર્ય શ્રીરઘુવીરજી મહારાજ વિગેરે સૌ નાખુશ થયા, છતાં મોટા માણસનું અપમાન ન કરવા ખાતર દેવના મંદિરમાંથી એક પથ્થર કાઢી આપ્યો. આ વાત ગોપાળાનંદસ્વામીએ જાણી એટલે સ્વામીનું અંતર બહુ જ કચવાણું. અને તે જ સમયથી પેટલાદમાં કસીયાજીના શરીરે અકસ્માત એટલો દાહ થવા માંડ્યો કે તેથી તે બહુ જ ગભરાયા. એણે ઘણા ઘણા શીત ઉપચાર કર્યા પણ દાહ શમ્યો નહીં.

પછી કોઈકે શંકા કરી જે, 'તમે વરતાલથી દેવનો પથ્થર હુકમ કરીને લાવ્યા છો તેથી કોઈ મોટા પુરુષ નારાજ થયા હોય ને શું ?' તે સાંભળીને કસીયાજીને આ શંકા સાચી જણાણી. કેમ કે, તેઓ જાણતા હતા જે, સ્વામિનારાયણના શિષ્યો સત્પુરુષો છે અને તેઓ કચવાય તો બન્ને લોક બગાડે. એમ જાણી તેમણે મંગાવેલ આરસનો પથ્થર ગાડે ચડાવીને પાછો વરતાલ મોકલ્યો.

વરતાલમાં કસીયાજીના માણસોએ આવીને બનેલી બધી વાત જણાવી. પછી તેને સૌએ ગોપાળાનંદસ્વામી પાસે જવાનું કહ્યું એટલે તે માણસે સ્વામી પાસે આવીને નમ્રતાપૂર્વક પ્રાર્થના કરી અને સ્વામીને કહ્યું જે, "અમે તમારો લઈ ગયેલો પથ્થર પાછો લાવ્યા છીએ." એટલે સ્વામીએ આજ્ઞા કરી જે, "તમે જે ઠેકાણેથી પથ્થર લીધેલ હતો તે ઠેકાણે પાછો મૂકી આવો." પછી તે માણસે તે પ્રમાણે આરસનો પથ્થર મૂક્યો.

અને સ્વામીને પ્રાર્થના કરીને પછી ચાલતો થયો. અને તે જ દિવસથી કસીયાજીના શરીરના દાહની પીડા મટી ગઈ. ॥૭૮૧॥

૭૮૨. આખી રાત સેવા કરનાર સંત ઉપર સ્વામી પ્રસન્ન થયા

એક વખત સ્વામી **સારંગપુર**થી ચાલ્યા અને રસ્તે આવતાં વરસાદ બહુ થયેલો, જેથી કીચડ બહુ હતો. સંત સર્વે ગાડેથી નીચે ઊતરી ચાલતા થયા અને સ્વામી પણ ગાડામાંથી નીચે ઊતરી પગપાળા ચાલ્યા. ચાલતાં ચાલતાં સ્વામી ગઢપુર પધાર્યા અને પોતાનું શરીર બહુ જ કોમળ, તેથી પરિશ્રમ ઘણો જ પડ્યો. પછી સ્વામી રાત્રે આસને સૂતા. તે વખતે એક સંત સ્વામીની સેવા કરવા મંડ્યા. સ્વામીને બહુ જ પરિશ્રમ પડેલો તેથી નિદ્રાવશ થઈ ગયા. અને સંત તો એમ ને એમ સ્વામીનું શરીર દાબતા જ રહ્યા. અને સંતના મનમાં એમ વિચાર થયો જે, 'જો હું સ્વામીનું શરીર દાબતો રહી જઈશ તો સ્વામી જાગી જશે.' એમ જાણીને આખી રાત દાબ્યા કર્યું. અને રાત્રીના ચાર વાગે સ્વામી જાગૃત થયા અને જોયું તો સંતને સેવા કરતાં જોયા.

પછી સ્વામી બોલ્યા જે, "મહાપુરુષ, ફેર આવ્યા કે શું ?" સંત કહે, "ના મહારાજ, હું તો રાત્રીનો જ આપની સેવામાં હાજર રહેલો છું. કેમ કે, તમારું શરીર કોમળ અને વૃદ્ધ છે, તેથી ઘણો પરિશ્રમ પડ્યો છે. એમ જાણીને હું આખી રાત આપની સેવામાં રહ્યો છું." તે સાંભળી સ્વામી બહુ રાજી થયા અને સંતને કહ્યું જે, "મહાપુરુષ, તમારી જે ઇચ્છા હોય તે મારી પાસેથી વર માગો !" સંત પણ બહુ મુમુક્ષુ હતા. તેણે જાણ્યું જે, સ્વામી મારા ઉપર પ્રસન્ન થયા, માટે મારા દોષ ટળે તેવું જ માંગવું. એમ જાણીને સંતે સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી, મારે સ્વપ્નનો ઉપવાસ વારંવાર પડે છે. માટે મારી ઉપર કૃપા કરો કે આ દોષ ટળી જાય." સ્વામીએ રાજી થઈને કહ્યું જે, "જાઓ

મહાપુરુષ ! હવેથી તમને એ દોષ નડી શકશે નહીં." એમ સ્વામીએ રાજી થઈને તે સંતને વર આપ્યો. ॥૭૮૨॥

૭૮૩. સ્વામીની હાજરીમાં હરજી ઠક્કરે યુક્તિથી બ્રહ્મજ્ઞાનીને જીત્યો

સ્વામી **જૂનાગઢ** પધાર્યા હતા અને ત્યાં એક બ્રહ્મજ્ઞાની સ્વામી પાસે બેસવા આવ્યો હતો. તેને સ્વામીએ કેટલીક વાતો કરી. ત્યારે તે બોલ્યો જે, "હું તો બ્રહ્મ છું." સ્વામી કહે, "ભાઈ, બ્રહ્મ થાવું ઘણું કઠણ છે. એકે ઈન્દ્રિનો વહેવાર જ્યારે ન થાય ત્યારે તે બ્રહ્મપણાને પામે; પણ જ્યાં સુધી અહંભાવ છે ત્યાં સુધી બ્રહ્મ થવાય નહીં." એમ ઘણું સમજાવ્યો, પણ તે બ્રાહ્મણ માન્યો નહીં. તે વખતે સ્વામી સાથે ગઢપુરના હરજી ઠક્કર બેઠા હતા. તેણે તે બ્રાહ્મણને કહ્યું જે, "હું સાચો બ્રહ્મ છું અને જો તું સાચો બ્રહ્મ હો તો મને તારા મોઢામાં થૂંકવા દે, નહીં તો તું બ્રહ્મ ખોટો !" પછી તે બ્રહ્મજ્ઞાની ઊઠીને ભાગી ગયો અને હરજી ઠક્કરે તેને જીત્યો. તે જોઈને સ્વામી બહુ જ રાજી થયા. ॥૭૮૩॥

।। સદ્‌ગુરુ શ્રીમુક્તાનંદસ્વામીની વાતો - ૫૩ ।।

૭૮૪. સ્વામી પચાસ સંતો સાથે અમદાવાદ ગયા ને બ્રહ્મજ્ઞાનીઓને મહારાજના પ્રતાપે જીત્યા

એક સમે મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને અમદાવાદ જવાની આજ્ઞા કરી. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! અમો પ્રથમ ત્યાં દશ સાધુ ગયા હતા ત્યારે ઝોળીનું પૂરું થતું નહોતું." ત્યારે મહારાજ કહે કે, "પચાસ સાધુ જાઓ." સ્વામી કહે કે, "દશનું પૂરું નહોતું થાતું." મહારાજ કહે, "સો સાધુ જાઓ." પછી વળી મહારાજ બોલ્યા જે, "બસો સાધુ જાઓ અને દરિયાખાનનાં ઘુમટમાં ઊતરજો." પછી મહારાજની આજ્ઞા લઈને પચાસ સાધુ લઈને સ્વામી અમદાવાદ ગયા અને શહેરમાં ભિક્ષાવૃત્તિ કરી આવતા અને ત્યાં શ્રીજીમહારાજનું ભજન કરતા અને કેટલાક વિદ્યાભ્યાસ પણ કરતા.

તે વખતે શહેરમાં એક મોટો શેઠિયો લુવાણો દેહ મૂકી ગયો હતો. તેને અગ્નિસંસ્કાર કરવા માટે ત્યાં સૌ આવ્યા હતા. તેમાં કેટલાક તો સાધુ પાસે બેસવા આવ્યા અને બ્રહ્મજ્ઞાનની વાતો કરવા મંડ્યા. ત્યારે સાધુએ કહ્યું જે, "બ્રહ્મ થાવું તો બહુ કઠણ છે !" ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, "અમે બ્રહ્મ છીએ !" પછી તેમણે કોઈ વાતે માન્યું નહીં. ત્યારે તે સમયમાં ત્યાં એક આંબલીમાંથી મોટો સર્પ નીચે પડ્યો. તે સર્પને જોઈને બધા બ્રહ્મજ્ઞાની ચાલી નીસર્યા અને સંત તો સૌ ધ્યાનમાં બેઠા હતા.

પછી તે સર્પ તે સંતની સભામાં કેટલાકના પગ ઉપર થઈને, કેટલાકના ખંભા ઉપર થઈને ચાલ્યો; પણ સંત તો એમ ને એમ સ્થિર બેસી રહ્યા. તે જોઈ સૌ લોક આશ્ચર્ય પામ્યા અને સર્પ પણ અદૃશ્ય થઈ ગયો. પછી સૌ લોક આવીને સંતના પગમાં પડ્યા જે, "મહારાજ ! સાચા બ્રહ્મ તો તમે જ છો ને અમે તો બ્રહ્મકોદાળ

છીએ. માટે આજથી અમારી સૌની રસોઈઓ લ્યો. અને અમારું કલ્યાણ કરો." પછી એમ એક માસ સુધી પાકી રસોઈયું ચાલીયું. એમ શ્રીજીમહારાજે સંતની રક્ષા કરી. ॥૭૮૪॥

૭૮૫. વાત અસર કરે ન કરે તેનું રહસ્ય સ્વામીએ શાસ્ત્રીઓ પાસે કહ્યું

અમદાવાદમાં મુક્તાનંદસ્વામી પાસે ત્યાંના શાસ્ત્રી બેસવા આવ્યા હતા. તેમણે સ્વામીને પૂછ્યું જે, "સ્વામી, તમે ગીતા-ભાગવતની વાતો કરો છો ને અમે પણ ગીતા-ભાગવતની વાતો કરીએ છીએ. તેમાં તમારી વાતે કરીને કેટલાક જીવોનો મોક્ષ થાય છે અને અમારી વાતે કરીને કોઈ જીવનો ઉદ્ધાર થતો નથી; તેનું કારણ શું ?" ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "તમને ખોટું ન લાગે તો કહું." ત્યારે શાસ્ત્રી બોલ્યા જે, "ના મહારાજ, જેમ હોય તેમ કહો."

પછી સ્વામી કહે, "તમે જે વાત કરો છો તે તમારા હૃદયમાં માયાના વિકારો ભરેલા છે અને તેમાંથી જે શબ્દ નીકળે છે તે જેમ શેકેલ અનાજ હોય તેવા નીકળે છે. કેમ કે, શેકેલ અનાજ વાવીએ તો ઊગે નહીં. તેમ તમારી વાત તેવી છે, માટે કોઈને લાગે નહીં. વળી તમારે સ્વાર્થબુદ્ધિ છે અને અમે જે વાત કહીએ તે અમારા હૃદયમાં ભગવાનની મૂર્તિ ધારીએ અને સામાના હૃદયમાં ભગવાનની મૂર્તિ ધારીએ; અને પછી વાત કરીએ એટલે તેના હૃદયમાં પ્રવેશ કરે. જેમ ઉનાળાના તાપે કરીને તપેલું પ્રાણી હોય અને તે ગંગાજીના ધરામાં જઈને પડે અને જેમ શાંતિ પામે; તેમ જ, અમારા મુખમાંથી નીકળેલા જે શબ્દ, તેણે કરીને તેના ત્રિવિધીના તાપ નાશ પામે છે." પછી સૌ શાસ્ત્રી હાથ જોડીને પગે લાગીને સ્વામીને તેની હા પાડી જે, "સ્વામી, તમે યથાર્થ ઉત્તર કર્યો." ॥૭૮૫॥

૭૮૬. વડોદરાના રામચંદ્ર વૈદને ડાકોરનાથજીએ કલ્યાણ માટે સ્વામી પાસે મોકલ્યા

એક સમે **વડોદરાના રામચંદ્ર વૈદ** ડાકોરનાથજી ગયા હતા અને તેઓ ડાકોરનાથના મુખ્ય ભક્ત હતા. અને પોતાને એવો સંકલ્પ થયો કે, 'મારું કલ્યાણ થાશે કે નહીં થાય ? તેની પરીક્ષા મારે ડાકોરનાથજી પાસેથી કરવી !' પછી તેઓ ડાકોરનાથજીના ડેરા ઉપર જઈને રાત્રે બેઠા અને એવો સંકલ્પ કર્યો જે, 'જો મને ડાકોરનાથ મૂર્તિમાન આવીને કહે જે, તારું કલ્યાણ થાશે કે નહીં થાય. ત્યારપછી અન્ન-જળ લેવું !'

પછી રાત્રે ડાકોરનાથ આવીને વિપ્રનું સ્વરૂપ ધારણ કરીને રામચંદ્ર વૈદ પાસે આવ્યા અને બોલ્યા જે, "તારા જીવનો મોક્ષ કરવો હોય તો અમદાવાદમાં સ્વામિનારાયણના સાધુ મુક્તાનંદ કરીને છે, તેમને જઈને મળો તો તે તારું કલ્યાણ કરશે." પછી વૈદે કહ્યું કે, "તમે કોણ છો ?" ત્યારે ડાકોરનાથ કહે, "હું ડાકોરનાથ પંડ્યે છું." ત્યારે વૈદે કહ્યું કે, "તેની મને શી રીતે પરીક્ષા થાય ?" ત્યારે ડાકોરનાથ બોલ્યા જે, "આ મૂર્તિમાં હું પ્રવેશ કરું તો તારે જાણવું જે ડાકોરનાથ છે ! અને બીજી નિશાની એ જે, આવતીકાલે દિવસના બાર વાગ્યે મારી પછવાડે પૂજારી જે કામ કરે છે, તે તમારા દેખવામાં આવશે ! તો જાણજો જે ડાકોરનાથ કહી ગયા છે."

પછી પોતે બીજે દિવસે બાર વાગ્યે મંદિરમાં છાનામાના રહ્યા અને પછી પૂજારીઓને વ્યભિચાર કરતા જોયા. પછી પૂજારીની બદલી કરીને બીજા સારા પૂજારી રાખ્યા અને પોતાની સાથે પોતાનાં ઘરવાળાં હતાં તેને કહ્યું જે, "મારે અમદાવાદ કામ પ્રસંગને લીધે જવાનું છે; માટે તમે સૌ ઘેર જાઓ." એમ કહીને તેમને વડોદરે મોકલ્યા અને પોતે એકલા અમદાવાદ આવ્યા. ત્યાં હેમાભાઈ હઠીભાઈને ઘેર ઉતારો કર્યો. પછી તેમણે ઘણો જ આદર-સત્કાર કરીને રાખ્યા.

પછી તેમને વૈદરાજે પૂછ્યું જે, “અહીંયાં સ્વામિનારાયણના સાધુ મુક્તાનંદસ્વામી કરીને છે ?” ત્યારે કહે, “હા, અહીંયાં ભિક્ષા કરવા માટે આવે છે. અને નવાવાસમાં ઊતરેલા છે.” પછી વૈદે કહ્યું જે, “મારે તેમનાં દર્શન કરવાની જરૂર છે.” પછી પોતાની સાથે બે-ચાર માણસોને લઈને પોતે ગાડીમાં બેસીને સ્વામીને દર્શને ગયા. સ્વામીએ વૈદને આવતાં ભાળીને સૌ સંતને કહ્યું જે, “વૈદરાજને અને દીવાનને સ્નેહ છે. માટે તે જો મહારાજનાં સમાચાર પૂછે તો તમે સૌ ઉત્તર આપજો. કેમ કે, દીવાનજી મહારાજનો દ્રોહી છે. માટે વૈદરાજને કદાચ તેણે મોકલ્યા હોય.”

પછી વૈદ આવીને સ્વામીને પગે લાગ્યા અને આસન નંખાવી દીધું તે ઉપર બેસાર્યા. અને સ્વામીએ તેની આગળ નીતિની કેટલીક વાતો પણ કરી. પછી રામચંદ્ર વૈદે સ્વામીને કહ્યું જે, “સ્વામી, મહારાજ ક્યાં વિરાજે છે ?” પછી કેટલાક સાધુ બોલ્યા જે, “અમને બરાબર ખબર નથી.” પછી વળી વૈદ બીજે દિવસ સ્વામીને દર્શને આવ્યા. પછી સ્વામીએ ઘણીક વાતો કરીને વૈદને સંતોષ પમાડ્યા. એટલે વૈદ હાથ જોડીને બોલ્યા જે, “સ્વામી, હું કાંઈ કપટભાવથી આવ્યો નથી. મને તો ડાકોરનાથે પ્રત્યક્ષ દર્શન દઈને કહ્યું છે જે, ‘તારા જીવનો મોક્ષ કરવો હોય તો સ્વામિનારાયણના સાધુ મુક્તાનંદસ્વામીને મળ્ય !’ એટલે હું તમારે દર્શને આવ્યો છું. અને આજથી હું તમારો આશ્રિત છું. માટે દયા કરીને મહારાજ જે ગામમાં હોય તે મને બતાવો, એટલે હું મહારાજને દર્શને જાઉં.” પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, “મહારાજ તો હાલ ગઢપુરમાં વિરાજે છે.” ॥૭૮૬॥

૭૮૭. મહારાજે રામચંદ્ર વૈદને અલૌકિક દર્શન દઈને, નિયમ ધરાવીને આશ્રિત કર્યા

પછી રામચંદ્ર વૈદ ગઢપુરમાં આવતાં નિંગાળા અને ઉગામેડી વચ્ચે એક ખીજડો છે, ત્યાં ગાડું છોડીને બેઠા હતા. તે વખતે શ્રીજીમહારાજ

દિવ્ય સ્વરૂપે દશ-વીસ પાર્ષદ લઈ સ્વાર સાથે સામા મળ્યા. અને મહારાજની પાછળ એક પાર્ષદ રહી ગયા હતા. તેમને રામચંદ્ર વૈદે પૂછ્યું જે, "આ કોણ જાય છે ?" ત્યારે પાર્ષદ કહે, "એ તો સ્વામિનારાયણ છે. તે કારિયાણીએ જાય છે." ત્યારે રામચંદ્ર વૈદે ગાડાવાળાને કહ્યું જે, "આપણે ગાડું જોડો અને કરિયાણીએ જઈએ." ત્યારે પાર્ષદે કહ્યું, "તમે એમને નહીં પહોંચો અને તે તો હમણાં પાછા આવશે." ત્યારે રામચંદ્ર વૈદે પાર્ષદને કહ્યું જે, "તમે મહારાજને કહેજ્યો જે, વડોદરાવાળા રામચંદ્ર વૈદ તમારે દર્શને આવે છે."

પછી તેઓ ગાડું જોડાવીને ગઢપુર આવ્યા, ત્યાં તો શ્રીજીમહારાજ દરબારમાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા. ત્યાં વૈદરાજ આવીને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. અને વિનંતી કરીને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમોએ મારે માટે બહુ દાખડો કર્યો ! કેમ કે, કારિયાણીથી તત્કાળ આંહીં પધાર્યા." મહારાજ કહે કે, "અમે તો કારિયાણી ગયા નથી." ત્યારે વૈદરાજે કહ્યું જે, "તમે નિંગાળા વચ્ચે પાર્ષદો સહિત મને મળ્યા હતા." એમ રામચંદ્ર વૈદને નિશ્ચય કરાવવાને માટે અલૌકિક દર્શન દીધું અને મહારાજને હાથે નિયમ ધરાવીને એકાંતિક ભક્ત થયા. ॥૭૮૭॥

૭૮૮. સ્વામીએ નડિયાદમાં ભક્તોને મહારાજનો અપરંપાર મહિમા કહ્યો

એક સમે મુક્તાનંદસ્વામી **નડિયાદ**માં હતા અને શ્રીજીમહારાજ પણ ત્યાં વિરાજમાન હતા. પછી કેટલાક માણસો શ્રીજીમહારાજની વાતો સાંભળીને પછી મુક્તાનંદસ્વામી પાસે બેસવા આવ્યા. તેમને સ્વામીએ ઘણીક વાતો કરી. તેને સાંભળીને સૌ પ્રસન્ન થયા અને સ્વામીને વિનંતીપૂર્વક કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમે વાતો કરી તે અમે સૌ તત્કાળ સમજી શક્યા. અને મહારાજે વાતો કરી તે અમારાથી બરાબર સમજાણી

નહીં.” ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “હું ચાલીસ વર્ષથી દીક્ષા લઈને તેમના ભેગો ફરું છું, તોપણ જેમ છે તેમ મારાથી મહિમા સમજાયો નથી; તો તમને ઘડીક કે અધઘડીમાં ક્યાંથી સમજાય ? કેમ કે, જેના મહિમાને નિગમ નેતિનેતિ કરીને ગાય છે તથા ચાર વેદ પણ પાર પામતા નથી. અને સહસ્રમુખે શેષજી પણ જેના ગુણનું વર્ણન કરી શકતા નથી; તો તમોને શી રીતે સમજાય ?” એમ સ્વામીએ મહારાજનો ઘણોક મહિમા કહ્યો. તે સાંભળી સૌ પગે લાગીને પોતાને ઘેર ગયા. ||૭૮૮||

૭૮૯. સ્વામી કહે જીવ શ્રીહરિ કે સંત આગળ સરળ વર્તે તો ધામ પામે

અને વળી સ્વામીએ એક વાત કરી જે, “આ જીવ કોઈ દિવસ ભગવાન આગળ તથા સંત આગળ સરળ વરત્યો નથી. અને જો સરળ વરત્યો હોય તો ભગવાનના ધામને પામ્યો હોય અને જન્મ-મરણ ટળી જાય; પણ ભગવાન આગળ તથા સંત આગળ કપટભાવે વરત્યો છે.” ||૭૮૯||

૭૯૦. સ્વામીએ વાણીની મીઠાશથી ક્રોધી નાગા બાવાને શાંત કર્યા

અને **વરતાલ**માં શ્રીજીમહારાજ સભામાં બેઠા હતા. અને પચાસ ખાખી નાગા ક્રોધના ભર્યા ત્યાં આવ્યા. તેને જોઈને મહારાજે કહ્યું જે, “મુક્તાનંદસ્વામીને બોલાવી લાવો !” એટલે સ્વામીને બોલાવીને લાવ્યા. તેઓ ખાખીને જોઈને બોલ્યા જે, “આ તો સાક્ષાત્ વૈકુંઠનાથના પાર્ષદ છે ! કેમ કે, અમારી રક્ષા કરવા માટે વૈકુંઠનાથે મોકલ્યા હોય ને શું !” એમ ખાખીની બહુ જ પ્રશંસા કરી. તેથી તેમનો ક્રોધ શાંત થઈ ગયો અને બોલ્યા જે, “અમે તો વાઘ-દીપડા જેસા હે ને વૈકુંઠનાથના પાર્ષદ તો તમે છો.” પછી પગે લાગીને ચાલ્યા ગયા. એવી સ્વામીની વાણીમાં મીઠાશ હતી. ||૭૯૦||

૭૯૧. સ્વામીએ ઉમરેઠમાં છ મહિના રહીને સત્સંગ કરાવ્યો

ઉમરેઠમાં મુક્તાનંદસ્વામી પ્રથમ ગયા હતા. અને ત્યાં છ મહિના રહીને સૌ હરિજનોને ઘણીક વાતો કરીને સૌને સંતોષ પમાડ્યા હતા. ત્યારપછી બીજી વખત નિત્યાનંદસ્વામી પધાર્યા અને તેમણે પણ એવી જ રીતે હરિજનોને જ્ઞાનવાર્તાઓ કરીને રાજી કર્યા. પછી સૌ હરિજનોએ કહ્યું જે, "સ્વામી, મુક્તાનંદસ્વામી તો બહુ જ મોટા સાધુ છે." ત્યારે નિત્યાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "આ બ્રહ્માની સૃષ્ટિમાં તેમના જેવો બીજો કોઈ સમર્થ પુરુષ નથી. તે તો એ એક જ છે ! માટે તેમના જેવો બીજો હું ક્યાંથી લાવું ?" પછી સૌ હરિજન બોલ્યા જે, "સ્વામી, તમે પણ મુક્તાનંદસ્વામી જેવા જ છો." ॥૭૯૧॥

૭૯૨. શ્રીહરિ પોતે કેટલા દૂરથી આવ્યા છે તેની સ્વામીને વાત કરી

એક સમે શ્રીજીમહારાજ મહેમદાવાદને પાદર વિરાજમાન હતા. અને ત્યાં સુરતના હરિજનનો એક સંઘ આવ્યો હતો. તે સૌ મહારાજને પગે લાગીને, ભેટ મૂકીને, પછી મહારાજની સન્મુખ બેઠા. પછી મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! આ સંઘ બહુ જ છેટેથી આવ્યો છે." એમ બે-ત્રણવાર કહ્યું. ત્યારે મહારાજ કહે, "હા સ્વામી, અમો કેટલે છેટેથી આવ્યા છીએ ? જે લાખ મણ લોઢાનો ગોળો ત્યાંથી પડતો મેલીએ ને વાયરે ઘસાતો ઘસાતો અહીંયાં આવતાં રજ ભેગો રજ થઈ જાય, એટલાં અમારાં ધામ છેટાં છે !" ત્યારે સ્વામી કહે, "હા મહારાજ ! આપ તો બહુ જ છેટેથી પધાર્યા છો !" ॥૭૯૨॥

૭૯૩. મુક્તાનંદસ્વામીની પૂજામાં રામાનંદસ્વામીનો આડબંધ

એક સમે સ્વામી ગઢપુરમાં સવારમાં પૂજા કરતા હતા. અને ચૈતન્યાનંદસ્વામી પૂજા કરીને દર્શને નીકળ્યા હતા. તે મુક્તાનંદસ્વામીને આસને પગે લાગવા ગયા. તે સમે મુક્તાનંદસ્વામીએ પોતાની પૂજામાંથી

રામાનંદસ્વામીની કોપીનનો આડબંધ દેખાડ્યો અને કહ્યું જે, “લ્યો સ્વામી કરો દર્શન, આ રામાનંદસ્વામીની કોપીનનો આડબંધ છે.” ત્યારે ચૈતન્યાનંદસ્વામી આંખ્યું વીંચી ગયા. ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “સ્વામી, કેમ આંખો વીંચી ગયા ?” ત્યારે ચૈતન્યાનંદસ્વામી કહે કે, “મારે તો પતિવ્રતાની ભક્તિ છે, પણ વેશ્યાની નથી.”

તે સાંભળી મુક્તાનંદસ્વામીએ પોતા પાસે તાપવા માટે સગડી મેલી હતી તેમાં તે આડબંધ નાંખ્યો, તે બળી ગયો. અને પોતાના મનમાં વિચાર કર્યો જે, ‘મારામાં આટલી કસર હતી.’ અને તે જ સમે પ્રભાતી નવી બનાવીને બોલ્યા જે,

છાંડી કે શ્રીકૃષ્ણ દેવ, ઓરકી જો કરું સેવ;
કાટી ડારો કર મેરો, તીખી તરવારસે. ॥૭૯૩॥

૭૯૪. મુક્તાનંદસ્વામીનો ગુણગ્રાહી સરળ-દાસભાવનો સ્વભાવ

સ્વામી નિત્ય સ્નાન કરતા ત્યારે પરોક્ષ તીર્થ ગંગાજી તથા જમુનાજી તથા સરસ્વતી તથા વેણી તથા પ્રયાગ વિગેરે તીર્થોને સંભારીને નાતા હતા. તે વખતે તેમના સેવક શાંતાનંદસ્વામી કરીને હતા. તેમણે સ્વામીને કહ્યું જે, “સ્વામી, શ્રીજીમહારાજ પ્રત્યક્ષ મળ્યા અને તેમના ચરણના પ્રતાપે કરીને જ સર્વે તીર્થ થયાં છે, તો હવે પ્રત્યક્ષ મળ્યા પછી પરોક્ષનું શું કામ છે ? કેમ કે, પ્રભાતિ તો તમોએ જ બનાવી છે જે,

પ્રગટને ભજી ભજી પાર પામ્યા ઘણા, ગીધ ગુણકા કપીવૃંદ કોટી;
વ્રજતણી નાર વ્યભિચાર ભાવે તરી, પ્રગટ ઉપાસના સૌથી મોટી.

માટે હવે પરોક્ષ તીર્થનું કાંઈ કામ નથી. માટે હવે તો પ્રત્યક્ષને જ સ્નાન કરતી વખતે સંભારવા. વળી તમોએ આરતીમાં કહ્યું જે,

‘અડસઠ તીરથ ચરણે, કોટી ગયા કાશી’

એમ આપના મુખથી શબ્દ નીકળેલા છે. પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "તમે ઠીક કહો છો અને મારી ભૂલ છે." પછી બીજે દિવસે સવારમાં પૂજા કરીને સ્વામી શ્રીજીમહારાજને દર્શને અક્ષરઓરડીમાં ગયા. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "સ્વામી, તમોને કાલે શાંતાનંદે ઠબકો આપ્યો ?" સ્વામી કહે, "હા મહારાજ ! જેમ છે તેમ મને શાંતાનંદે સમજાવ્યું." એમ સ્વામીએ શાંતાનંદસ્વામીનો ગુણ ગ્રહણ કર્યો. ॥૭૯૪॥

૭૯૫. ભેંસજાળના મોતી ત્રવાડી મુક્તાનંદસ્વામીના આચરણથી શ્રીજીના આશ્રિત થયા

ગામ **ભેંસજાળ**ના **મોતી ત્રવાડી** કરીને બ્રાહ્મણ હતા. અને તેઓ સ્વામીને દર્શને ગઢપુર આવ્યા હતા અને સ્વામીને વિશે તેને ઘણોક પ્રેમ હતો અને પોતાના મનમાં સ્વામીની નિષ્ઠા હતી. પછી તે એક દિવસ સ્વામી પાસે આવીને બેઠા હતા. તે સમે સ્વામીએ શાંતાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "અક્ષરઓરડીમાં જોઈ આવો જે, મહારાજ શું કરે છે ?" શાંતાનંદસ્વામી જોવા આવ્યા. તે વખતે શ્રીજીમહારાજ સ્નાન કરતા હતા. તે જોઈ આવીને સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી, મહારાજ તો સ્નાન કરવા બેઠા છે."

તે સમે મોતી ત્રવાડીનો હાથ ઝાલીને સ્વામી મહારાજ પાસે અક્ષરઓરડીમાં આવ્યા. ત્યાં ઉગમણો ખૂણો છે ત્યાં જાંબુડો હતો. તે ઠેકાણે પાણીની ખાળ આવતી હતી, તે જોઈ સ્વામીએ પોતાને માથેથી રૂમાલ હેઠો મેલીને મહારાજનાં સ્નાન કરેલા પ્રસાદીના જળને પોતાને માથે ચડાવા મંડ્યા. અને મોતી ત્રવાડીને કહ્યું જે, "તરવાડી ! માથું ધરો માથું..!" એમ કહીને સ્વામી પોતાના મસ્તક ઉપર પાણી લેતા ગયા અને બોલતા ગયા જે, "હર ગંગા, હર ગોદાવરી, હર સરસ્વતી, હર વેણી !" એમ તીર્થોનાં નામ લઈને પ્રસાદીનું જળ પોતાના મસ્તક ઉપર ચડાવતા હતા અને અંજલિ ભરીને પોતે પી ગયા. અને મોતી ત્રવાડીને કહ્યું જે, "આ જળ અનંત જન્મના રોગ ટાળે એવું છે."

પછી મોતી ત્રવાડીએ પણ તે જળ પોતાને માથે ચડાવ્યું અને અંજલિ ભરીને પીધું. અને ત્રવાડીના મનમાં એમ થયું જે, 'મુક્તાનંદસ્વામી જેવા સંત, તે પણ મહારાજનો આટલો બધો મહિમા સમજે છે, ત્યારે મહારાજ તો કેવાય મોટા હશે !' પછી સ્વામી મોતી ત્રવાડીનો હાથ ઝાલીને અક્ષરઓરડીમાં મહારાજ પાસે આવ્યા. ત્યાં તો મોતી ત્રવાડીને શ્રીજીમહારાજે અલૌકિક દર્શન દીધાં.

અને પછી મોતી ત્રવાડી શ્રીજીમહારાજનાં ચરણમાં પડીને પગે લાગ્યા અને પોતાના ગળામાં રુદ્રાક્ષની માળા પહેરી હતી તે તોડીને શ્રીજીમહારાજનાં ચરણમાં મૂકી. અને મહારાજને કહ્યું જે, "મને વર્તમાન ધરાવો. કેમ કે, મુક્તાનંદસ્વામી જેવા મહાસમર્થ પુરુષ છે તે પણ તમારા સ્નાન કરેલા જળને પોતાના મસ્તક ઉપર ધારણ કરે છે. માટે હું આજથી આપનો આશ્રિત થયો છું." એમ કહીને શ્રીજીને હાથે વર્તમાન ધાર્યાં અને મુક્તાનંદસ્વામીને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા અને કહ્યું જે, "મારી ભૂલ તમે ઓળખાવી." ॥૭૯૫ ॥

૭૯૬. મહારાજે શુકમુનિને દીક્ષા આપી, સ્વામીએ નામકરણ કર્યું

એક સમયમાં શુકમુનિને શ્રીજીમહારાજે સાધુ કર્યા અને મહારાજે કહ્યું જે, "મુક્તાનંદસ્વામી પાસે જાઓ, તમારું નામ પાડશે." પછી શુકમુનિ સ્વામીને આસને જઈને ચરણમાં મસ્તક મૂકીને પગે લાગ્યા. પછી સ્વામીએ પૂછ્યું જે, "કેમ મહાપુરુષ ! તમોને સાધુ કર્યા ?" ત્યારે કહે, "હા." સ્વામી કહે, "તમારું નામ શું પાડ્યું ?" ત્યારે તે બોલ્યા જે, "નામ પાડવા માટે મહારાજે તમારી પાસે મોકલેલ છે." તે સાંભળી મુક્તાનંદસ્વામી ઘડીકવાર વિચાર કરીને બોલ્યા જે, "મહાપુરુષ, તમારું નામ શુકમુનિ !" પછી શુકમુનિ શ્રીજીમહારાજ પાસે અક્ષરઓરડીમાં આવ્યા. તેમને મહારાજે પૂછ્યું કે, "શું નામ પાડ્યું ?" ત્યારે તે બોલ્યા

જે, "મારું નામ શુકમુનિ પાડ્યું." ત્યારે મહારાજ કહે, "મુક્તાનંદસ્વામી પણ જાણતા દેખાય છે જે, 'પૂર્વે પરીક્ષિતનું કલ્યાણ કર્યું તે જ આ શુકમુનિ શુકજીનો અવતાર છે !' એમ જાણીને સ્વામીએ તમારું નામ શુકમુનિ પાડ્યું." ॥૭૯૬॥

૭૯૭. સ્વામીએ મહારાજના નખ લીધા, તે જોઈને સંશયગ્રસ્ત પર્વતભાઈ વગેરેને સ્વામીએ નિશ્ચય કરાવ્યો

અને શ્રીજીમહારાજ લોજમાં હતા અને સ્વામીને કહ્યું જે, "તમે માંગરોળ જાઓ." પછી સ્વામી લોજથી માંગરોળ જવા માટે તૈયાર થયા અને મહારાજને સાષ્ટાંગ દંડવત કરીને ચરણમાં મસ્તક મૂકીને પગે લાગ્યા. અને શ્રીજીમહારાજને મળ્યા અને ચાલતી વખતે મહારાજ કહે, "સ્વામી ! પાછા વળો, આ મારા હાથના નખ લેતાં જાઓ." તે સમે સ્વામી પાછા વળીને શ્રીજીમહારાજ પાસે આવ્યા અને પોતાને પૂજા કરવાની ધાબળી હતી તે પાથરીને તે ઉપર મહારાજને બેસાર્યા. અને પોતાને ઓઢવાનું વસ્ત્ર હતું તે ઉપર શ્રીજીમહારાજનું ચરણારવિંદ રાખીને હાથ તથા પગના નખ ઉતાર્યા અને પોતાના લૂગડાને છેડે તે નખ બાંધી લીધા. અને ફેર શ્રીજીમહારાજને દંડવત કરીને મળ્યા અને પાછે પગલે મંદિરની ખડકી બહાર નીસર્યા.

તે વખતે સ્વામીએ મહારાજને વિષે અપાર હેત જણાવ્યું. તે જોઈને રામાનંદસ્વામીના કેટલાક સત્સંગી હરિજન ઊભા હતા. તેમના મનમાં એમ થયું જે, 'મુક્તાનંદસ્વામી જેવા અડગ નિશ્ચયવાળા તે પણ ડગી ગયા. કેમ કે, તેમણે નીલકંઠને વિષે કોટીગણું હેત જણાવ્યું. માટે હવે છેલ્લી બાકીના રામ રામ કરીએ.' એમ સૌ વિચાર કરીને સ્વામીને વળાવવા ચાલ્યા. પછી લોજને સીમાડે ગયા ત્યારે સૌ બોલ્યા જે, "સ્વામી, હવે છેલ્લી બાકીના જય સ્વામિનારાયણ છે !" ત્યારે સ્વામી કહે, "છેલ્લી બાકીના, એમ કેમ કહો છો ?" ત્યારે આણંદજીભાઈ

તથા પર્વતભાઈ બોલ્યા જે, "તમે મેરુ પર્વત જેવા ડગ્યા ત્યારે હવે બીજાનો શો ભાર ! તમે રામાનંદસ્વામી કરતાં આ નીલકંઠને વિષે અપાર હેત જણાવ્યું."

પછી તે ઠેકાણે પોતાની ધાબળીને પાથરી અને એક મોટું થોરનું ઝાડ હતું તેને છાંયે બેઠા. અને સ્વામીએ સૌની આગળ વાત કરી જે, "રામાનંદસ્વામીએ જ્યારે દેહ મેલ્યો અને તેમની ઉત્તરક્રિયા કર્યા પછી મને ભુજ મોકલ્યો હતો અને અહીંયાં સમાધિનું પ્રકરણ ચલાવ્યું હતું. તે વખતે મયારામ ભટ્ટ મને ભુજ તેડવા આવ્યા હતા. પછી ત્યાંથી આવીને મેં મહારાજને ઘણો જ ઠપકો દીધો અને સમાધિવાળા બધાને પૂછ્યું ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, 'સમાધિ સાચી છે પણ ખોટી નથી' તોપણ મારા મનમાં શાંતિ થઈ નહીં. અને મેં મહારાજને ઘણી ઘણી રીતે ઠપકારૂપે કહ્યું.

પછી અમે સૌ કાલવાણીએ સ્નાન કરવા સારુ ગયા હતા. તે વખતે રામાનંદસ્વામીએ દિવ્ય સ્વરૂપે આવીને મને ઘણોક ઠપકો દીધો અને કહ્યું જે, 'મુક્તાનંદજી, કેમ માનતા નથી ? અને હું તમને અગાઉથી કહેતો જે, હું તો ડુગડુગી વગાડું છું અને વેશનો ભજાવનારો વાંસે આવશે. અને જેમ ભડોરુ(રૂની ગાંસડી) કાંતવું હોય અને તેમાંથી એક પૂણી કાંતે, તેમ ભડોરુ કાંતનારા પણ આવશે. અને જેમ રમત કરવી હોય અને પડ વાળે તેમ મેં તો પડ વાળ્યું છે.' એમ રામાનંદસ્વામીએ મને ઘણોક ઠપકો દઈને કહ્યું જે, 'આ સાક્ષાત્ પુરુષોત્તમ નારાયણ છે ! અને હું તો ઉદ્ધવનો અવતાર છું.' એમ મને ઘણીક વાતો કરી. ઘણી ઘણી રીતે રામાનંદસ્વામી સમજાવીને ગયા, એટલે મારે મહારાજને વિષે નિષ્ઠા થઈ."

પછી સૌ હરિજને તથા સંતે કહ્યું જે, "જો સ્વામિનારાયણ ભગવાન ન હોય તો તમારે માથે બ્રહ્માંડ ભાંગ્યાનું પાપ ?" ત્યારે સ્વામી કહે કે, "હા, જો સ્વામિનારાયણ ભગવાન ન હોય તો મારે માથે બ્રહ્માંડ

ભાંગ્યાનું પાપ !" એ સાંભળીને સૌને મહારાજને વિષે ભગવાનપણાનો નિશ્ચય થયો જે, 'મુક્તાનંદસ્વામી જેવા સંતપુરુષ સમ ખાય છે માટે સ્વામિનારાયણ ભગવાન છે.' એમ નિશ્ચય કરીને સૌ સ્વામીને પગે લાગીને સૌ પોતપોતાને ઘેર ગયા અને સ્વામી માંગરોળ ગયા. ॥૭૯૭॥

૭૯૮. સ્વામીને રામાનંદસ્વામીએ મહારાજનો નિશ્ચય કરાવ્યો ને સ્વામીએ પ્રથમ આરતી કરી

અને જે વખતે શ્રીજીમહારાજ તથા મુક્તાનંદસ્વામી **કાલવાણી**માં સ્નાન કરવા ગયા હતા. અને મહારાજ સ્નાન કરીને બેઠા હતા અને મુક્તાનંદસ્વામી છેટે જંગલ ગયા હતા, તે સમે રામાનંદસ્વામી દિવ્ય સ્વરૂપે આવ્યા અને મુક્તાનંદસ્વામીને બેસારીને બહુ ઠપકો આપ્યો જે, "મુક્તાનંદજી ! કેમ માનતા નથી ? અને હું તમને કહેતો હતો જે, હું તો ડુગડુગી વગાડું છું ને વેશના ભજવનારા આવશે. અને ભડોરુ કાંતવું હોય, તેમાંથી મેં તો પૂણી કાંતી છે અને તેના કાંતનારા આવશે. અને રમત કરવી હોય ને પડ વાળે તેમ સ્વામી કહે, મેં તો પડ વાળ્યું છે. અને હું તો ઉદ્ધવજી છું અને આ તો સાક્ષાત્ પુરુષોત્તમ નારાયણ આવ્યા છે." એમ રામાનંદસ્વામીએ કહ્યું.

વળી સ્વામીએ કહ્યું જે, "જો નહીં માનો તો હેરાન થાશો." પછી એમ કહીને રામાનંદસ્વામી અદૃશ્ય થઈ ગયા અને મુક્તાનંદસ્વામી જંગલ જઈ ચાલ્યા આવતા હતા. પછી છેટેથી સ્વામીને ભાળીને મહારાજ બોલ્યા જે, "સ્વામી, કાંઈક હરખમુખ છો !" ત્યારે સ્વામી કહે, "કાંઈ નહીં." પછી સૌ સ્નાન કરીને મંદિરમાં આવ્યા. અને સ્વામી વાડીમાંથી પુષ્પ વીણી લાવ્યા. તેનો હાર બનાવ્યો અને પોતાને હાથે ચંદન ઉતાર્યું. અને પછી રામાનંદસ્વામીનો ગાદીતકિયો પાથરીને મહારાજને વિનંતી કરી જે, "મહારાજ ! આ ગાદી ઉપર પધારો !" મહારાજ કહે, "ગુરુના આસન ઉપર બેસાય નહીં !"

ત્યારે સ્વામી કહે, “ગુરુના પણ તમે ગુરુ છો !” પછી મહારાજને તે ગાદી ઉપર વિરાજમાન કર્યા. પછી મુક્તાનંદસ્વામીએ પૂજા કરીને હાર પહેરાવ્યો. અને પછી નવી આરતી બનાવતા ગયા અને આરતી ઉતારતા ગયા જે,

જય સદ્‌ગુરુ સ્વામી, જય સદ્‌ગુરુ સ્વામી;
સહજાનંદ દયાળુ, બળવંત બહુનામી...જય૦

એ નવી આરતી બનાવીને ગાઈ અને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા અને પોતાના અપરાધની માફી માંગી. ॥૭૯૮॥

૭૯૯. સ્વામીના વચને વર્ણી પોઠિયા ઉપર કાલવાણીથી લોજ જઈને પાછા આવ્યા

ગામ લોજથી મુક્તાનંદસ્વામી તથા શ્રીજીમહારાજ ધર્માદો ઉઘરાવવા સારુ ગામ કાલવાણીએ ગયા હતા. ત્યાં જ સાંજ વખતે દાણાનો પોઠિયો ભરીને સ્વામીએ કહ્યું જે, “આ દાણા લોજ મૂકી આવો.” ત્યારે મહારાજ પોઠિયાને લઈ લોજ જઈ, ત્યાં ઠલવીને રાતના નવ વાગ્યે પાછા કાલવાણીએ પધાર્યા. ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, “મહારાજ, બહુ વેલા આવ્યા ?” ત્યારે મહારાજ કહે, “સ્વામી, પોઠિયો બહુ ઉતાવળો ચાલ્યો. અને વળી મારા મનમાં એમ થયું જે, સ્વામી ગૃહસ્થને ઘેર એકલા છે, માટે ઝટ જાઉં. એમ વિચારીને તુરત આવ્યો.” ॥૭૯૯॥

૮૦૦. સ્વામી આજ્ઞા વિના દર્શને આવ્યા તો મહારાજે મનુષ્યલીલા કરી

શ્રીજીમહારાજ એક વખત ગઢપુરમાં હતા અને મુક્તાનંદસ્વામી ઘણા દિવસથી ગામડામાં ફરવા ગયા હતા. પછી પોતાના મનમાં એમ વિચાર થયો જે, ‘મહારાજનાં દર્શન કર્યાને બહુ દિવસ થયા છે. માટે

એક સંતને સાથે લઈને ગઢપુર જઈ મહારાજનાં દર્શન કરી આવું.' એમ વિચાર કરીને એક જોડિયો લઈને પોતે ગઢપુર આવ્યા અને ઘેલા નદીને ઉગમણે કાંઠે દેરી છે ત્યાં રાત રહ્યા અને સવારે નાઈ-ધોઈ પૂજા કરીને દરબારમાં આવ્યા. તે વખતે 'નારાયણ હરે' કહીને સ્વામીએ ઝોળી માંગી અને દરબારમાં ઊભા રહ્યા અને મહારાજનાં છેટેથી દર્શન થયાં.

પછી મહારાજ પાસે સોમલો ખાચર તેડી ગયા. તે વખતે મહારાજે તેમની આગળ બહુ દિલગીરી બતાવી. અને મનુષ્યચેષ્ટા કરીને બોલ્યા જે, "સ્વામી, તમારું તો કલ્યાણ થાશે ને મારું કલ્યાણ નહીં થાય. અને હું તો આ દરબારમાં રહીને બંધાઈ ગયો છું અને તમો તો રામાનંદસ્વામી છતાં જેવા ત્યાગ-વૈરાગવાન હતા તેવા ને તેવા હજુ પણ છો." એમ કહીને મહારાજ પોતે બહુ દિલગીર થઈ ગયા. ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે તો સાક્ષાત્ પુરુષોત્તમ નારાયણ છો, અને અમને શા માટે મોહ પમાડો છો ?" ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "સ્વામી, હું પુરુષોત્તમનારાયણ શાનો ?" એમ કહ્યું. એટલે મુક્તાનંદસ્વામી બહુ દિલગીર થયા અને સ્વામીએ જાણ્યું જે, આપણે મહારાજની આજ્ઞા વિના દર્શને આવ્યા તેથી મહારાજે દર્શનનું સુખ આપ્યું નહીં. ॥૮૦૦॥

૮૦૧. સ્વામીએ સુરતના ભક્તોએ આપેલા ત્રણસો રૂપિયા મહારાજને અર્પણ કરાવ્યા

એક વખત મુક્તાનંદસ્વામી **સુરત** પધાર્યા હતા. અને ત્યાંના હરિજનોએ મહારાજને ભેટ કરવા સારુ ત્રણસો રૂપિયા મોકલ્યા હતા અને સ્વામી સાથે હમીરજી કરીને પાળા હતા તેને અપાવ્યા હતા. પછી સ્વામી ગઢપુર પધાર્યા અને શ્રીજીમહારાજ દરબારમાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા. તે સમે સ્વામી આવીને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા અને હમીરજીને સાનમાં સમજાવે જે, 'ઓલ્યા રૂપિયા મહારાજ

પાસે મેલો.' તે જોઈને મહારાજ બોલ્યા જે, "સ્વામી, તમો પણ બગડી ગયા જણાઓ છો જે, તમારા હૈયામાં રૂપિયા પેસી ગયા છે." પછી સ્વામીએ હાથ જોડીને કહ્યું જે, "હા મહારાજ ! તમે ઠીક કહો છો." પછી તે ત્રણસો રૂપિયા હમીરજીએ મહારાજને આપ્યા. ॥૮૦૧॥

૮૦૨. મહારાજ મુક્તાનંદસ્વામી ભેળા જમ્યા એવું હેત હતું

એક વખત મુક્તાનંદસ્વામી દેશમાંથી ફરીને **ગઢપુર** આવ્યા અને ઉતારો કરીને પછી મહારાજને દર્શને ગયા. તે વખતે શ્રીજીમહારાજ થાળ જમતા હતા, તે થાળ સ્વામી પાસે મૂક્યો અને સ્વામી ત્યાં જમવા બેઠા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "સ્વામી, હું તો તમારી સાથે વાતો કરવા રહ્યો, તેથી ભૂખ્યો રહી ગયો." એમ કહીને મુક્તાનંદસ્વામી ભેગા જમવા મંડ્યા. એવો મુક્તાનંદસ્વામી સાથે પોતે સ્નેહ જણાવ્યો.॥૮૦૨ ॥

૮૦૩. મુક્તાનંદસ્વામીના અંતિમ ત્રણ સંકલ્પો

મુક્તાનંદસ્વામીના મનમાં ત્રણ સંકલ્પ હતા. તે એક તો શ્રીજીનું તીરોધાન જોવું જે, મહારાજ કેવી રીતે ધામમાં પધારે છે ? અને બીજું ધર્માખ્યાન પૂરું કરવું અને ત્રીજું રઘુવીરજી મહારાજને વડોદરે પધરાવવા; એ ત્રણ સંકલ્પ હતા. તેથી કરીને પોતાને ક્ષયરોગ હતો છતાં પણ શરીર રહ્યું હતું. અને મહારાજ સ્વધામ પધાર્યા તે તો જોયું અને બાકીના બે સંકલ્પ નિત્યાનંદસ્વામીએ પૂરા કર્યા. તેમાં ધર્માખ્યાન પૂરું કર્યું તથા રઘુવીરજી મહારાજને વડોદરામાં પધરાવ્યા.

તે કેવી રીતે ? તો મુક્તાનંદસ્વામી પુસ્તક લખતા હતા અને લખતાં લખતાં હાથમાંથી કલમ પડી ગઈ. પછી ગોપાળાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "સ્વામી, લોઢાનીએ બેડી અને સોનાનીએ બેડી, માટે હવે સંકલ્પ પડ્યા મેલો !" પછી નિત્યાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "સ્વામી, જેમ શ્રીજીમહારાજને વડોદરામાં પધરાવ્યા તેમ રઘુવીરજી મહારાજને મારે પધરાવવા અને ધર્માખ્યાન અધૂરું છે તે મારે પૂરું કરવું." એવું

સાંભળીને નિત્યાનંદસ્વામીને બથમાં ઘાલીને મળ્યા ને પોતાની ડોકમાં ગુલાબનો હાર હતો તે નિત્યાનંદસ્વામીને પહેરાવ્યો ને કહ્યું જે, "તમે મારા ખરા સેવક છો !" ॥૮૦૩॥

૮૦૪. સ્વામીએ વર્ણીનાં વચને બાઈઓની સભામાં કથા બંધ કરી

અને મુક્તાનંદસ્વામી **લોજ**માં હતા અને જે વખતે મહારાજ ત્યાં પધાર્યા તે વખતે જીવરાજશાના વંડામાં સ્વામી રામકથા વાંચવા જતા હતા. અને કેટલાક દિવસ ત્યાં કથા વાંચી અને પછી એક દિવસે મહારાજે પૂછ્યું જે, "સ્વામી, નિત્ય ક્યાં જાઓ છો ?" ત્યારે સ્વામી કહે કે, "ગામના લોકો પાસે રામકથા વાંચવા જાઉં છું." ત્યારે મહારાજ કહે કે, "કોણ સાંભળવા આવે છે ?" સ્વામી કહે કે, "બાઈ-ભાઈ સૌ સાંભળે છે." મહારાજ કહે કે, "આપણે ત્યાગીથી બાઈઓ પાસે કથા થાય ખરી ?" પછી સ્વામી વિચારી રહ્યા.

પછી બીજે દિવસે કથા કરવા ચાલ્યા ત્યારે સ્વામી કહે, "આજ છેલ્લી બાકીના સૌને રામ રામ કરી આવું." પછી સ્વામીએ ત્યાં સાંજે કથાની સમાપ્તિ કરીને સૌને કહ્યું જે, "હવે છેલ્લી બાકીના રામ રામ છે !" ત્યારે સૌ લોક હાથ જોડીને બોલ્યા જે, "સ્વામી, એમ કેમ કહો છો ?" ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "નીલકંઠજી આવ્યા છે, તેમણે બંધી કરી છે. માટે હવે મારાથી કથા કરવા અવાશે નહીં." પછી સ્વામી પોતાની જગ્યામાં રામકથા વાંચતા. ત્યાં ભાઈ માણસ કથા સાંભળવા આવતા. ॥૮૦૪॥

૮૦૫. લોજમાં વર્ણીએ આશ્રમની દીવાલનો ગોખલો પૂરાવ્યો

અને સ્વામી **લોજ**માં જે જગ્યામાં રહેતા તે જગ્યાને અડીને એક વાળંદનું ઘર હતું. તેની ઓસરી (ની દીવાલ) માં ગોખલો હતો. તે જોઈ મહારાજે પૂછ્યું જે, "સ્વામી, આ ગોખલો શેનો છે ?" ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "આપણે સદાવ્રત આપીએ છીએ. તે કાંઈ રાંધેલું વધ્યું

હોય તે તેને આપવાને માટે અથવા કોઈ વખત કાંઈ રકમ(વસ્તુ) જોતી હોય તો દેવાય-લેવાય." ત્યારે મહારાજ કહે કે, "આપણી ત્યાગીની જગ્યામાં ગોખલો જોઈએ ? ન જોઈએ." એમ કહીને મહારાજે તે ગોખલો પુરાવી દીધો. ॥૮૦૫॥

૮૦૬. ગઢપુરમાં સ્વામીએ ગ્વાલિયરના ગવૈયાઓને પરાસ્ત કર્યા

અને **ગઢપુર**માં મહારાજ વિરાજમાન હતા. અને એક વખત ગ્વાલિયર દેશના ગવૈયા આવ્યા હતા. તે ભાવનગર આદિક રજવાડામાંથી પોતે શિરપાવ લઈને આવ્યા હતા. અને પછી તેણે સાંભળ્યું જે, ગઢપુરમાં સ્વામિનારાયણના સાધુ બહુ હોશિયાર ગવૈયા છે; એમ જાણીને તેઓ ગઢપુર આવ્યા. તે વખતે શ્રીજીમહારાજ દરબારમાં સભા કરીને બેઠા હતા. ત્યાં આવીને તે ગવૈયા ગાયન કરવા લાગ્યા.

ત્યારે મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને આજ્ઞા કરી. તેથી સ્વામીએ પગે ઘૂઘરા બાંધી અને હાથે કડતાળું લીધી અને ઊભા થઈને સભામાં સ્વામી મહારાજ આગળ ગાયન કરવા લાગ્યા. અને પોતાને પગે કરી કંકુનો હાથી ચીતરી આપ્યો. તે જોઈ ગવૈયા સૌ આશ્ચર્ય પામ્યા જે, 'આપણી ગાયનવિદ્યા આમની આગળ કાંઈ નહીં !' એમ તેઓનો પરાજય કર્યો. ॥૮૦૬॥

૮૦૭. કમિયાળા જતાં ઘોડી ભડકી, સ્વામીનો હાથ મરડાયો

શ્રીજીમહારાજ ગામ પચ્છમ પધાર્યા હતા અને સાથે મુક્તાનંદસ્વામી આદિક સંત હતા. તે સમે એક સોની હરિજને મહારાજ પાસે આવીને કહ્યું જે, "મહારાજ, આ મારી ઘોડી ઉપર તમે વિરાજો અને મારી ઘોડી પ્રસાદીની કરી આપો." ત્યારે મહારાજ કહે કે, "મુક્તાનંદસ્વામીને ઘોડી ઉપર બેસારો." પછી સ્વામીને તે ઘોડી ઉપર બેસાર્યા અને કમિયાળા અને પચ્છમ વચ્ચે ઘોડી ભડકી, તેથી સ્વામી પડી ગયા અને એક હાથ

જરા મરડાણો. પછી **કમિયાળે** ઉતારો કરીને બેઠા. અને મહારાજ સ્વામી પાસે આવીને બહુ ઉચાટ કરવા લાગ્યા જે, અમારા ગુરુનો હાથ ભાંગી ગયો અને અમને હાથ ચડાવતા આવડતો નથી. પછી મુક્તાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "મહારાજ, મને કાંઈ વાગ્યું નથી. માટે કાંઈ ચિંતા કરશો નહીં. અને તમો વરતાલ સુખેથી પધારો, હું અહીંયાં રહીશ." પછી મહારાજ વરતાલ પધાર્યા. ॥૮૦૭॥

૮૦૮. સ્વામીના અપરાધથી સાંગાવદરના કણબીને ચોરે માર્યો

ગામ **સાંગાવદર**ને પાદર કૂવો હતો. ત્યાં સ્વામી પોતાના હાથ-પગ ધોવા બેઠા. અને તે કૂવાનો ધણી કુસંગી હતો. તેણે આવીને સ્વામીનું માથું ઝાલીને ધક્કો માર્યો, એટલે સ્વામી પડી ગયા. અને સ્વામીને કહ્યું જે, "આંહીં શું બેઠો છો ? મારા બળદિયા ભડક્યા !" પછી સ્વામી ત્યાંથી 'સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ' કહીને ચાલી નીકળ્યા. અને તે અપરાધે કરીને તે કણબી ઘઉંની વાડીમાં પાણી વાળતો હતો, ત્યાં ચોરે આવીને અઢાર ઝાટક્યા માર્યા. તેથી તે ત્યાં ને ત્યાં મરી ગયો. એમ મોટાના અપરાધનું ફળ મળ્યું. ॥૮૦૮॥

૮૦૯. નીલકંઠવર્ણી સ્વામીને કહે, તુંબડીનું ધ્યાન કરો છો ?

એક સમે શ્રીજીમહારાજ તથા મુક્તાનંદસ્વામી વગેરે સંત **કાલવાણી**ની નદીએ નાવા ગયા હતા. ત્યાં સ્વામી પોતાની પાસે તુંબડી મૂકીને ધ્યાન કરવા બેઠા હતા. પણ પોતાના મનમાં એમ સંકલ્પ થયા કરતો જે, રખે ને તુંબડી ઉપર કાગડો બેસે ને તુંબડી બગાડે ! પછી મહારાજે આવીને કહ્યું જે, "સ્વામી, કોનાં ધ્યાન કરો છો ? તુંબડીના ધ્યાન કરો છો કે ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "હા મહારાજ ! મનમાં તેનો સંકલ્પ થતો હતો ખરો !" ॥૮૦૯॥

૮૧૦. સ્વામીનું ધોતિયું ધોવા પુજો કુંભાર ત્યાગી થયા

એક વખત મુક્તાનંદસ્વામી ગઢપુરમાં સ્નાન કરતા હતા. અને નાહીને પોતાનું પહેરેલું ભીનું વસ્ત્ર હેઠે ઉતાર્યું અને કોરું વસ્ત્ર પહેર્યું. તે વખતે ગામ **સારંગપુરના પુજાભગત** કરીને કુંભાર હતા, તે સ્વામીનું ભીનું ધોતિયું લેવા ગયા. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "પુજા, સાંખ્યયોગી છો કે કર્મયોગી ?" પુજો કહે કે, "સ્વામી, છું તો કર્મયોગી !" ત્યારે સ્વામી કહે, "મારે ધોતિયે અડીશ નહીં !" પછી પુજાભગતના મનમાં એમ થયું જે, "હજી હું સ્વામીના ધોતિયાને અડવા યોગ્ય નથી થયો ! માટે આજથી સંસાર હરામ છે !" એમ કહીને પોતે સંસારનો ત્યાગ કરીને ત્યાગી થયા. ॥૮૧૦॥

૮૧૧. મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને તેમની મોટ્યપ કહી

અને મહારાજે સ્વામીને વાત કરી જે, "સ્વામી, તમે તમારી મોટપને જાણો છો ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "ના મહારાજ ! હું જાણતો નથી." ત્યારે મહારાજ કહે કે, "અલ્પ જેવો જીવ હોય અને તમે એમ સંકલ્પ કરો જે, આ જીવ ઠેઠ અક્ષરધામમાં જાય. તો તે જીવ અક્ષરધામમાં જઈ પૂગે; એવું તમારા સંકલ્પમાં બળ છે અને તમારી મોટપ તો અપાર છે." અને મહારાજ કહે, "સ્વામી, એક તમારે મારો યોગ છે અને એક અક્ષરના મુક્તને મારો યોગ છે. બીજા કોઈને મારો યોગ નથી." ॥૮૧૧॥

૮૧૨. મુક્તાનંદસ્વામીની રામાનંદસ્વામીએ પરીક્ષા લીધી

સ્વામી જ્યારે ત્યાગી થવા આવ્યા તે સમે રામાનંદસ્વામીએ તેમની પરીક્ષા લેવા સ્વામીને કહ્યું જે, "આ ખેડુના લૂગડાં છે તે પહેરીને (બંધિયા મૂળુભાઈનું) સાંતી હાંકવા જાઓ." તે વખતે સ્વામી ખેડુનાં વસ્ત્ર પહેરીને સાંતી હાંકવા તૈયાર થયા. ત્યારે રામાનંદસ્વામીએ

જાણ્યું જે, 'આ તો બહુ ખપવાળા છે ને મોક્ષભાગી છે,' એમ જાણીને કહ્યું જે, "મુકુંદદાસજી, પાછા આવો." પછી પાછા આવીને સ્વામી પાસે બેઠા. ॥૮૧૨॥

૮૧૩. મહારાજે ગામ સરકારપરમાં વાણિયાની રોટલી ચોરી, પછી તેણે રસોઈ આપી અને બે ભાઈ સાધુ થયા

એક વખત શ્રીજીમહારાજ પોતાની સાથે સંત લઈને રણને કાંઠે **સરકારપર** કરીને ગામ છે ત્યાં પધાર્યા હતા. પછી મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "તમે સૌ નાઓ-ધુઓ અને હું ગામમાં ઝોળી માંગી આવું." પછી એક વાણિયાને ઘેર ઝોળી માંગવા ગયા. તે સમે વાણિયણ ઘઉંની રોટલી કરતી હતી. તેની નજર ચૂકવીને મહારાજ તેની કરેલી છ રોટલી લઈને ભાગ્યા. તે જ્યાં સાધુ ઊતર્યા હતા ત્યાં આવ્યા. અને વાણિયા સૌ ભેળા થયા અને કહેવા લાગ્યા જે, "બાવો અમારું રસોડું અભડાવી ગયો !"

પછી તેનો તપાસ કરવાને માટે સૌ લોક જ્યાં સંત ઊતર્યા હતા ત્યાં આવ્યા. અને મહારાજ તો માથે વસ્ત્ર ઓઢીને ધ્યાન કરવા બેસી ગયા. પછી વાણિયા આવીને કહેવા લાગ્યા જે, "તમારો બાવો અમારું રસોડું અભડાવી ગયો અને છ રોટલી લઈને નાસી આવ્યો છે." ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "તે તો ગાંડો છે. અને તમારી કેટલી રોટલી લાવ્યો છે ?" ત્યારે વાણિયા કહે, "અમારી છ રોટલી લાવ્યો છે." ત્યારે સ્વામી કહે, "હું તમને છ મોતિયા લાડુ આપું તો ?" વાણિયા કહે, "છ હોય ?" સ્વામી કહે, "આઠ આપું."

પછી વાણિયા તે લાડવા લઈને ઘેરે ગયા. અને મહારાજ ધ્યાનમાંથી બેઠા થઈને સૌ સંત સદાવ્રતના દાળિયા કાઢીને જમવા બેઠા. પછી મહારાજ કહે, "લ્યો સ્વામી, હું છ રોટલી લાવ્યો છું તે ચોળીને દાળિયામાં નાંખીએ." પછી સૌ સંત જમ્યા અને અહીંયાં સૌ

વાણિયાને ઠબકો દેવા લાગ્યા જે, 'બાવો બિચારો ભૂખ્યો થયો હશે ત્યારે તારી રોટલી લીધી હશે, અને તું તેના લાડવા લાવ્યો !' અને અહીં સંત જમ્યા અને વાણિયાને શરીરે બળતરા ચાલી. પછી વાણિયો બોલ્યો જે, "ચાલો, આપણે સૌ તે બાવાને જમાડીએ."

તે વખતે ત્યાં એક ભરવાડ આવ્યો. તેણે કહ્યું કે, "તમો રસોઈ આપો અને હું બળતણ આપું." તે પ્રમાણે ભરવાડ છાણાની ગાંસડી બાંધીને તે સંત બેઠા હતા તે ઠેકાણે આવતો હતો. ત્યારે સંતે કહ્યું જે, "આંહીં સ્મશાન છે કે શું ? છાણાની ગાંસડીઓ આ તરફ આવે છે." એમ જ્યાં વાત કરે છે ત્યાં કેટલાક માણસોને માથે રસોઈનો સામાન લઈને સૌ સંત પાસે આવ્યા. ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજે કોઈકમાં પ્રવેશ કર્યો કે શું ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "સ્વામી, અહીંયાંથી ભૂખ્યા ક્યાં જઈએ ?"

પછી મહારાજ આગળ થઈને સૌને કહેવા લાગ્યા જે, "આ સામાન આંહીં મેલો." પછી વાણિયા મહારાજને જોઈને બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તું બાવા જેવો જણાય છે પણ બાવો નથી, પણ ભગવાન છો !" પછી સૌ સંતને જમાડ્યા અને વાણિયા બે ભાઈ સાધુ થઈને મહારાજ ભેગા ચાલી નીકળ્યા. ॥૮૧૩॥

૮૧૪. મહારાજે બે ગામ ફરીને વતું કરાવ્યું ને ગજા ગઢવીની વાત

શ્રીજીમહારાજ પરમહંસો સહિત **દેવળિયે** પધાર્યા હતા. અને દેવળિયાને પાદર મહારાજ હજામત કરવા બેઠા. તે મહારાજને બહુ વસમું લાગ્યું, તેથી અર્ધું વતું કર્યું એટલે બોલ્યા જે, "રાખ્ય રાખ્ય ! અમારા સંઘ વહ્યા જાય છે તેમના ભેગું થવું છે." તેથી વતું પડતું મુકાવી દીધું. પછી અખુભા બોલ્યા જે, "મહારાજ ! મારા ગામનો વાળંદ સારો છે તેને તેડી આવું." પછી તેને તેડવા ગયા અને વાળંદની કોથળી પોતાને ખંભે ભરાવી અને પોતે ઘોડેસ્વાર થઈને વાળંદને

ઘોડાને પેઘડે વળગાડ્યો અને ચાલ્યા. અને મહારાજ ત્યાં તળાવડીને કાંઠે હજામત કરાવવા બેઠા.

પછી મુક્તાનંદસ્વામી કહે કે, "મહારાજ ! આ કેવો છે ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "સ્વામી, ત્યાં દેહનું જોખમ થાય એમ હતું અને અહીંયાં જીવનું જોખમ થાય તેવું છે. માટે તમે અમદાવાદ હજામત કરાવજો." પછી મહારાજ કહે જે, "નિર્માનની મૂર્તિ જોવી હોય તો આ અખુભાને જોવો ને માનની મૂર્તિ જોવી હોય તો આ પૂર્ણાનંદસ્વામી !" ત્યારે પૂર્ણાનંદસ્વામી કહે, "મહારાજ ! તમે ઠીક કહો છો."

તે પૂર્ણાનંદસ્વામીનો ગરાસ જાતો હતો. પછી ધોળાં લૂગડાં પહેરીને ઘેર ગયા ને લાંકસાહેબના ઘોડાનું ચોકડું ઝાલ્યું ને બોલ્યા જે, "લાંક, તારા રાજ્યમાં અંધારું કેમ ?" ત્યારે લાંકસાહેબ કહે, "ગજા, મારા રાજ્યમાં અંધારું છે કે તારા રાજ્યમાં ? તું હાથીએથી ઊતરીને ગધેડે બેઠો !" ત્યારે ગજો ગઢવી સમજી ગયા. ॥૮૧૪॥

૮૧૫. સ્વામીએ લોકમેણાને લઈ માથેથી રૂમાલ ઉતારી નાંખ્યો

શ્રીજીમહારાજ **અમદાવાદ** પધાર્યા હતા. ત્યાં મહારાજે પાંચસો પરમહંસને કહ્યું જે, "તમે સૌ ઉઘાડે માથે બજાર વચ્ચે ચાલો." અને મુક્તાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "તમારે માથે રૂમાલ રાખજો. કેમ કે, તમને ઝેર દીધું છે તે તાપથી તમારું માથું દુ:ખવા આવે." પછી સૌ સંત શહેરની બજારમાં ઉઘાડે માથે નીસર્યા. પછી ગામ સૌ લોક બોલવા લાગ્યા જે, 'આ બધાય મુંડિયા તો સ્વામિનારાયણના, પણ આ એક માથે બાંધ્યું તે સ્વામિનારાયણનો નહીં.' તે સાંભળીને સ્વામીએ રૂમાલ માથેથી ઉતારીને હાથમાં લીધો. પછી ગામ બહાર આવ્યા. પછી મહારાજે પૂછ્યું જે, "સ્વામી, કેમ રૂમાલ હાથમાં લીધો ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "મહારાજ ! જ્યારે હું તમારો હઉં ત્યારે રૂમાલ માથે રાખુંનાં !" ॥૮૧૫॥

૮૧૬. સ્વામીએ કીર્તન લખીને ધનબાઈને મોકલ્યું, મોટીબા પાસે કંઠી પહેરાવી

મુક્તાનંદસ્વામી **ગઢપુર**માં હતા ત્યારે તેમનાં બેન **ધનબાઈ** ગઢપુર આવ્યાં હતાં. તેઓ દરબારમાં રામકથા વાંચતાં હતાં. તે સાંભળીને મુક્તાનંદસ્વામીએ શાંતાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "આ કોણ વાંચે છે ?" ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, "ધનબાઈ આવ્યાં છે." સ્વામી કહે કે, "માર્ગીમાં સારાં હોય નહીં, માટે તેમને રજા આપો." એમ કહીને સ્વામીએ કીર્તન લખીને મોકલ્યું જે, "મોહનને ગમવાને ઈચ્છો માનની, ત્યાગો સર્વે જૂઠી મનની ટેક જો." એ ચાર કીર્તન નવાં બનાવીને સ્વામીએ મોકલ્યાં. અને મોટીબાને હાથે વર્તમાન ધારીને સત્સંગી થયાં. ॥૮૧૬॥

૮૧૭. મહારાજે સ્વામીને તલવાર સમણવાનું રહસ્ય કહ્યું

એક વખત શ્રીજીમહારાજ **સારંગપુર**માં વિરાજમાન હતા અને રાતના બાર વાગે જીવા ખાચરના દરબારમાં આંબલી નીચે ઉઘાડી તરવાર કરીને મહારાજ તરવાર સમણતા હતા. અને ચોમાસાની રાત હતી તે વીજળી થાય ત્યારે તરવાર દેખાય. તે જોઈ મુક્તાનંદસ્વામીએ મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! અંધારી રાત છે ને તરવાર તમને વાગી જશે." પછી મહારાજે ઢોલિયે બેસીને વાત કરી જે, "સ્વામી, અત્યારે દિલ્લી લીધી. કેમ કે, તમારી રક્ષા કરવા માટે રાજા આવે છે, તેની સહાયતામાં અમે ગયા હતા." એમ મહારાજે સ્વામી પાસે વાત કરી. ॥૮૧૭॥

૮૧૮. સ્વામીના ગુણગ્રાહી સ્વભાવથી મહારાજ બહુ રાજી થયા

શ્રીજીમહારાજ ગઢપુર અક્ષરઓરડીમાં વિરાજમાન હતા ને સાધુનું મંડળ ફરવા ચાલ્યું. એટલે મુક્તાનંદસ્વામીને શ્રીજીમહારાજે પૂછ્યું જે, "સ્વામી, આ સંત કેવા છે ?" ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "સ્ત્રી-ધનમાં

ફેર પડે તેવા નથી." તે સાંભળીને મહારાજ બહુ જ રાજી થયા. એમ તેમને દરેકમાંથી ગુણ લેવાનો સ્વભાવ હતો. ॥૮૧૮ ॥

૮૧૯. શુકજી-પરીક્ષિત જેવા વક્તા-શ્રોતા હોય તો આજેય મોક્ષ થાય

અમદાવાદમાં બ્રાહ્મણોએ મુક્તાનંદસ્વામીને પૂછ્યું જે, "સ્વામી, શુકજીએ સાત દિવસ સુધી કથા કરીને પરીક્ષિત રાજાનું કલ્યાણ કર્યું અને આજ બ્રાહ્મણ તો ઘરોઘર ભાગવત વાંચે છે, તોપણ કોઈનું કલ્યાણ થાતું નથી." ત્યારે સ્વામી કહે, "શુકજી જેવા વાંચનારા હોય અને પરીક્ષિત જેવા સાંભળનારા હોય તો કલ્યાણ થાય. કેમ કે, પરીક્ષિતે સાત દિવસ સુધી અન્ન-જળનો ત્યાગ કર્યો હતો અને ભગવાનમાં જ વૃત્તિ લાગી રહી હતી. અને આજ તો સૌ પૈસાના લોભે કરીને કથા કરે છે, એટલે શું કલ્યાણ થાય ?" એમ સ્વામીએ વાત કરી. ॥૮૧૯॥

૮૨૦. સ્વામીએ જયમંગળ હાથીના દૃષ્ટાંતે શુકજી જેવા સમર્થ જ કલ્યાણ કરી શકે તે વાત કરી

મુક્તાનંદસ્વામીએ તે ઉપર એક રાજાની વાત કરી જે, "એક રાજાને ત્યાં જયમંગલ નામનો હાથી હતો. પછી તે રાજાને જ્યારે લડાઈમાં ચડવું હોય ત્યારે હાથીના દંતશૂળ ઉપર હથિયાર બાંધે અને તે હાથી સેના સામો કરે. પછી તે રાજાનો હાથી જય કરીને પાછો આવતો. પછી જ્યારે તે હાથી મૃત્યુને પામ્યો ત્યારે રાજાએ તેના દંતશૂળ રાખી મૂક્યા. પછી જ્યારે લડવા જવું હોય ત્યારે તે દંતશૂળ સાથે હથિયાર બાંધે, પણ દંતશૂળ કાંઈ હાથીના જેવું કામ કરી શકે ? કેમ કે, તે સામર્થી તો જયમંગલ સાથે ગઈ." તેમ જ, સ્વામી કહે, "જ્યારે શુકજી જેવા સમર્થ પુરુષ હોય તો જ કલ્યાણ થાય; નીકર પછી દંતશૂળ જેવું થાય." ॥૮૨૦॥

૮૨૧. શ્રીહરિએ સ્વામીનો હાથ પોતાની છાતીએ અડાડી મહિમા કહ્યો

અમદાવાદમાં શ્રીજીમહારાજ નથુભટને ઘેર ઢોલિયા ઉપર વિરાજમાન હતા. પછી મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીનો હાથ લઈને પોતાની છાતીએ અડાડ્યો ને સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી, આ મૂર્તિને ભજીને અનંત અક્ષરમુક્ત થયા છે." એમ શ્રીજીમહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને કહ્યું. ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામીએ હાથ જોડીને કહ્યું જે, "હા મહારાજ ! તમે સત્ય કહો છો." ॥૮૨૧॥

૮૨૨. મહારાજે સ્વામીને કહ્યું તમે ને માણકીએ સાથે તપ કરેલું

શ્રીજીમહારાજ વરતાલ પધારતા હતા અને ગાડીમાં મુક્તાનંદસ્વામી બેઠા હતા. મહારાજ માણકીએ ચઢીને ગાડાને પડખે ચાલ્યા આવતા હતા. પછી મુક્તાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ માણકીએ શું તપ કર્યું હશે ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "સ્વામી ! તમે ને માણકીએ સાથે તપ કર્યું છે." એમ મહારાજે સ્વામીને કહ્યું. ॥૮૨૨॥

૮૨૩. સદ્.ગોપાળાનંદસ્વામીના કહ્યા પ્રમાણે સ્વામીએ વસ્તુઓ વહેંચી દેહ મૂક્યો

એક વખત ગઢપુરમાં મુક્તાનંદસ્વામીને આસને ગોપાળાનંદસ્વામી પધાર્યા. પછી સ્વામીને પોતાના આસન ઉપર બેસાર્યા ને મુક્તાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમો કહો તેમ હું કરું." ત્યારે ગોપાળાનંદસ્વામી કહે કે, "તમે તો મહારાજનાં પણ ગુરુ કહેવાઓ." મુક્તાનંદસ્વામી કહે કે, "મને મહારાજે ભલામણ કરી છે અને આ શુકમુનિ સાક્ષી છે. તે કહેલું જે, ગોપાળાનંદસ્વામી કહે તેમ કરજો." તે સાંભળીને ગોપાળાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "સ્વામી ! હવે તમારો દેહ નહીં રહે, માટે તમારી પૂજા તથા પુસ્તક જે હોય તે દેવને તથા આચાર્યને તથા તમારા સેવકને

આપવું હોય તે વહેંચી આપો.” પછી સ્વામીએ ત્યાં જ પોતાની પૂજા, પુસ્તક વિગેરે સર્વે પદાર્થ મંગાવ્યાં અને ગોપાળાનંદસ્વામીને હાથે તેની વ્યવસ્થા કરાવી. અને હાલારી સંવત્ ૧૮૮૭ ના અષાઢ સુદ-૧૦ ના રોજ સ્વામી ગઢપુરમાં ધામમાં પધાર્યા. ॥૮૨૩॥

૮૨૪. મહારાજ મુક્તાનંદસ્વામીની મર્યાદા રાખતા

એક વખત શ્રીજીમહારાજ ગઢપુરમાં અક્ષરઓરડીમાં રમૂજ કરતા હતા અને મુક્તાનંદસ્વામી મહારાજને દર્શને ત્યાં ગયા. તે અગાઉ કોઈકે મહારાજને કહ્યું જે, “મુક્તાનંદસ્વામી આવે છે.” તે વખતે મહારાજે રમૂજ કરવી બંધ રાખી ને બીજી વાતચીત કરવા લાગ્યા. અને મુક્તાનંદસ્વામીને પોતાના ઢોલિયાની થડમાં ગાદીતકિયો નંખાવીને બેસાર્યા. એમ શ્રીજીમહારાજ મુક્તાનંદસ્વામીની મરજાદ રાખતા. ॥૮૨૪॥

૮૨૫. મહારાજે સ્વામી પાસે વાતો કરાવી બ્રહ્માનંદસ્વામીએ ના પાડી

ગઢપુરમાં એક વખત શ્રીજીમહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને સભામાં આજ્ઞા કરી જે, “સ્વામી ! આજ તો તમે વાતો કરો.” પછી મુક્તાનંદસ્વામીએ શ્રીજીમહારાજનાં મહિમાની તથા ગઢપુરના મહિમાની અલૌકિક વાર્તા કરવા માંડી. તે સાંભળી ઓલ્યા પક્ષના કેટલાક સંત તથા હરિજન આવી આવીને આણીકોર બેઠા. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામીએ મુક્તાનંદસ્વામીને હાથ જોડીને કહ્યું જે, “સ્વામી ! તમારે તો દર્શન દેવાં પણ વાતો કરવી નહીં. કેમ કે, તમારી વાતો સાંભળીને કોઈ બીજે જશે જ નહીં. તમારા સમાગમ માટે તમારી પાસે જ રહેશે. માટે તમારે તો દયા રાખવી, પણ વાતો ન કરવી.” એવું સાંભળીને મુક્તાનંદસ્વામીએ વાતો કરવી બંધ રાખી. ॥૮૨૫॥

૮૨૬. ગોપાળાનંદસ્વામીએ સ્વામીની સેવામાં અનુપમાનંદને રાખ્યા

મુક્તાનંદસ્વામીને એક સેવક હતો. તે સ્વામીને માટે રસોઈ કરતો હતો, પણ પોતે લહિયા હતા તેથી અનાજ જોયા વિના રાંધતા. પછી

એક દિવસ મુક્તાનંદસ્વામીનું પેટ ચડી આવ્યું. પછી ગોપાળાનંદસ્વામી તથા નિત્યાનંદસ્વામી જોવા માટે ગયા. પછી ત્યાં સ્વામીના રસોયાને બોલાવ્યો અને કહ્યું જે, "મહાપુરુષ ! સ્વામીને માટે ખીચડી કે રોટલો કરવો તે વગેરેનું અનાજ સારી રીતે સુધારીને રાંધવું. કેમ કે, ખીચડીમાં ઉંદરની લીંડીયું હશે તેથી સ્વામીને આફરો ચડ્યો છે." ત્યારે સંતે જવાબ આપ્યો કે, "હું અનાજનો સુધારો કરવા રહું તો લખું ક્યારે ? માટે હું તો જેમ થાય છે તેમ કરીશ !"

પછી ગોપાળાનંદસ્વામીએ એક અનુપમાનંદ કરીને સંત હતા, તેમને બોલાવ્યાં અને પૂછ્યું જે, "મહાપુરુષ ! તમને કાંઈ રસોઈ આવડે છે ?" ત્યારે અનુપમાનંદસ્વામી કહે, "હા, મને બાજરાનો રોટલો અને ખીચડી એ બે વાનાં આવડે છે." ત્યારે ગોપાળાનંદસ્વામી કહે, "સ્વામીને માટે તે જ રાંધવાનું છે." એમ કહીને મુક્તાનંદસ્વામીની સેવામાં તેને રાખ્યા. ॥૮૨૬॥

૮૨૭. સ્વામીએ મહારાજને પાણીનું ઉનામણિયું આપ્યું

મુક્તાનંદસ્વામી ગઢપુર અક્ષરઓરડીમાં મહારાજને દર્શને ગયા હતા. ત્યાં મહારાજ સ્નાન કરવા બેઠા હતા. પછી અનુપમાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "મહાપુરુષ ! પાણીનું ઉનામણિયું લાવો." પછી બે હાથે ઝાલી ઉનામણિયું મહારાજ પાસે મેલ્યું અને પોતાના બન્ને હાથ દાઝ્યા. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "સ્વામી ! આમને અક્કલનું છેટું દેખાય છે." ॥૮૨૭॥

૮૨૮. સ્વામીએ સુરતમાં એકાંતરા પાકી રસોઈ લીધી તેથી સંતોએ મહારાજને ફરિયાદ કરી

મુક્તાનંદસ્વામી સુરતમાં હતા. ત્યાં નિરંતર પાકી રસોઈયું ચાલતી હતી. પછી સ્વામીએ હરિજનોને કહ્યું જે, "એક દિવસ કાચી રસોઈ આપો અને એક દિવસ પાકી રસોઈ આપો." સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે હરિજનો રસોઈયું લાવવા મંડ્યા. પછી કેટલાક સંતોએ મળીને શ્રીજીમહારાજને

વરતાલ કાગળ લખ્યો જે, મહારાજ ! અહીંયાં તો મુક્તાનંદસ્વામીએ જમવાની બંધી કરી છે. પછી થોડા દિવસ કેડે સ્વામી વરતાલ પધાર્યા અને શ્રીજીમહારાજને સભામાં દંડવત કરીને પગે લાગ્યા ને બેઠા.

પછી મહારાજે પૂછ્યું જે, “સ્વામી ! રસોઈ-પાણીનું કેમ કરતા હતા ?” ત્યારે સ્વામી કહે, “મહારાજ ! એક દિવસ કાચી રસોઈ લેતો અને એક દિવસ પાકી રસોઈ લેતો.” મહારાજ કહે કે, “પાકી રસોઈ લ્યો ત્યારે શું વિચાર કરતા ?” ત્યારે સ્વામી કહે, “જ્યારે પાકી રસોઈ લઉં ત્યારે એમ વિચાર કરતો જે, આવા સંત જમશે તો હરિજનનું કલ્યાણ થાશે. અને જ્યારે કાચી રસોઈ લઉં ત્યારે એમ વિચાર કરતો જે, સંતને માટે નિરંતર પાકી રસોઈ લેશું તો સંતમાં આળસ અને પ્રમાદ વધશે અને સુખેથી ભજન-સ્મરણ થશે નહીં; એમ વિચારીને કાચી રસોઈ લેતો.” પછી મહારાજ સભામાં બોલ્યા જે, “આ કાગળના લખનારનો અભિપ્રાય કેવો છે અને મુક્તાનંદસ્વામીનો અભિપ્રાય કેવો છે ?” તે ઉપર મહારાજે ઘણીક વાત કરી. ॥૮૨૮॥

૮૨૯. સુરતમાં સ્વામીએ મા-બાપને સત્સંગ કરાવવાનો સંતનો સંકલ્પ, વાતે કરીને ટાળ્યો

સ્વામી સુરતમાં હતા અને સાથે સાઠ-સિત્તેર સાધુ હતા. પછી તેમાં એક નાના સાધુ હતા તેમના મનમાં સંકલ્પ રહેતો જે, ‘મારાં મા-બાપ કુસંગી રહે અને મરીને નરકમાં જાય તે ઠીક નહીં. માટે હું ઘેર જઈને તેમને સત્સંગી કરીને પછી હું અહીંયાં આવું.’ પણ તે સંતને મુક્તાનંદસ્વામી સાથે ઘણો સ્નેહ હતો. તેથી વિચાર થયો જે, ‘પ્રથમ હું મુક્તાનંદસ્વામીને પૂછીને પછી જાઉં.’

પછી તેણે સ્વામીને તે વાત કરી. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “મહાપુરુષ ! તમે સંકલ્પ કર્યો તે બહુ સારો છે, પણ આપણા અહીંયાં નિરંતર સિત્તેર સીધાં ભરાય છે અને તમે જાશો તો ઓગણોતેર(ઓગણસિત્તેર)

રહેશે અને શહેરમાં વાત ચાલશે જે, સ્વામિનારાયણનો સાધુ ઘેરે ગયો. માટે જ્યારે આપણે અહીંથી નીકળીએ ત્યારે તમો તમારે ગામ સુખેથી જાજ્યો. અને તમારા માવતરને સત્સંગ કરાવીને પછી સુખેથી આવજો."

પછી તે સંતને સ્વામીએ વાતો કરી કરીને તેના સંકલ્પમાત્ર ટાળી નાખ્યા અને દેહના સંબંધીને ખોટા કરી દેખાડ્યા. પછી જ્યારે સુરતથી ચાલ્યા ને તે ગામનો રસ્તો આવ્યો, ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "મહાપુરુષ ! તમારે ગામ જાવું હોય તો આ રસ્તેથી જાઓ." પછી સંતે હાથ જોડ્યા જે, "સ્વામી ! હવે મને કૂવામાં શા માટે નાંખો છો ? મારે તમારી સેવા કરવી છે." ॥૮૨૯॥

૮૩૦. સ્વામીએ એક સંતને ટોક્યા તો મારવા તૈયાર થયા

એક ગામમાં મુક્તાનંદસ્વામી સભા કરીને બેઠા હતા અને કેટલાક સંત તે વખતે નાહીને આવ્યા. તેમાં એક સંતે ઓસરીની કોર ઉપર પગ ધોયા અને મોદિયું પલળ્યું. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "મહાપુરુષ ! પગ ધોવાને માટે તાસ મંગાવું ?" પછી તે સાધુને સ્વામી ઉપર એટલો ક્રોધ ચડ્યો જે, સ્વામીનું ભવિષ્ય કરવું. પછી એક દિવસ રાત્રીએ તે સાધુએ બહુ સનો(હઠ,દુરાગ્રહ) લીધો ને સ્વામીને કહ્યું જે, "મારે નાવા જાવું છે, તે તમો મારી સાથે નાવા ચાલો." સ્વામી કહે, "મહાપુરુષ ! આપણાથી અત્યારે બહાર જવાય નહીં અને પાયખાનું છે ત્યાં જાઓ." પણ તે સાધુએ બહુ જ સનો લીધો જે, 'અત્યારે તમે જ મારી સાથે બહાર આવો.'

પછી સ્વામીએ તેને કેટલાક ત્યાગીના ધર્મની વાત કહી દેખાડી અને તેને ક્રોધ ચડ્યો હતો તે સ્વામીની વાતોથી શાંત પામ્યો. પછી બીજે દિવસે તે સાધુએ આવીને સ્વામીને દંડવત કર્યા અને બોલ્યા જે, "સ્વામી ! મારી મતિ એવી બગડી ગઈ હતી જે, રાત્રે તમને નાવા તેડી જઈને તમને ત્યાં કૂવામાં નાંખી દેવા હતા; પણ તમોએ મને સમજાવ્યો તે સારું કર્યું." ॥૮૩૦॥

૮૩૧. સ્વામી ઘર છોડવા માટે ગાંડા થયા

મુક્તાનંદસ્વામી જ્યારે ઘેરથી નીસર્યા ત્યારે પોતાનાં બહેન ધનબાઈ તથા તેમનાં ઘરનાં મનુષ્ય, એ બન્ને જણાં સ્વામીની પાછળ ચાલ્યાં. અને ત્રણ દિવસ ને ત્રણ રાત્રી સ્વામી ફર્યા, પણ બન્ને જણે કેડ મેલ્યો નહીં. પછી સ્વામીએ વિચાર કર્યો જે, 'આ તો મારો કેડ નહીં મેલે. માટે ગાંડો થાઉં તો ઠીક.' પછી પોતે એક કોપીન વાળીને લીંબડાના વૃક્ષ ઉપર ચડી ગયા અને બોલવા મંડ્યા જે, "રામ ઘટાઘટ મૌડી ફૂલી, રામ ઘટાઘટ મૌડી ફૂલી !(રામાનંદ સ્વામીના કૃપાકટાક્ષથી મારો સાંસારિક મોહ ભાંગ્યો)" એમ ને એમ વારંવાર બોલવા મંડ્યા. પછી તેમની બહેને જાણ્યું જે, 'આ તો ગાંડો થઈ ગયો. માટે ચાલો આપણે ઘેર જઈએ.' પછી બન્ને જણાં નિરાશ થઈને પોતાને ઘેર ગયાં. પછી મુક્તાનંદસ્વામી મુળદાસને જઈને મળ્યા. ત્યારે મુળદાસ બોલ્યા જે, "મુકુંદદાસજી ! તમારા પવાડા(નિંદા;કજિયો) બહુ સંભળાય છે." ત્યારે મુકુંદદાસજી કહે કે, "મારે સંસારમાં રહેવું નથી અને પ્રગટ ભગવાન મળે ત્યાં જવું છે. માટે મને મારી કામવાસના જીતાય એવા સાધુ બતાવો." ॥૮૩૧॥

૮૩૨. સ્વામી ગૃહત્યાગ કરીને ધ્રાંગધ્રા-મોરબી-વાંકાનેર થઈ સરધાર આવ્યા

પછી મુળદાસ બોલ્યા જે, "ધ્રાંગધ્રા રામમહોલમાં જાઓ અને ત્યાં દ્વારકાદાસ બહુ જ મોટા સાધુ છે." પછી સ્વામી ત્યાંથી ધ્રાંગધ્રા ગયા અને ત્યાં કાશીરામદાસજીની સેવા એક માસ સુધી કરી. પછી સ્વામીએ હાથ જોડીને કહ્યું જે, "ગુરુજી ! મારે કામવાસના જીતાય અને પ્રગટ ભગવાનને મળાય એવો ઉપાય બતાવો." ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "મારે પાંચ-સાત ચેલીયું છે અને મારા ચેલાને પણ પાંચ-સાત ચેલીયું છે. માટે મોરબીમાં કાશીરામ કરીને બહુ મોટા સંત છે ત્યાં જાઓ."

પછી સ્વામી ત્યાંથી મોરબી ગયા અને ત્યાંના મહંતની એક માસ સુધી સેવા કરીને હાથ જોડીને પૂછ્યું જે, "ગુરુજી ! કામવાસના જીતાય અને પ્રગટ ભગવાન મળે એવો ઉપાય બતાવો." ત્યારે મહંત કહે કે, "બાપ મુકુંદદાસજી ! બ્રહ્મમાં ભેદ હોય નહીં. બ્રહ્મ તો બધુ એક જ કહેવાય." ત્યારે સ્વામીએ વિચાર કર્યો જે, 'ઓલ્યાને તો પાંચ-સાતે જ શેઢો હતો અને આને તો મા-બહેન ને દીકરી પણ સરખાં જ છે.' પછી તેણે કહ્યું જે, "વાંકાનેરમાં કલ્યાણદાસ બહુ મોટા સંત છે, ત્યાં તમે જાઓ."

પછી સ્વામી(મુકુંદદાસજી) વાંકાનેર ગયા અને ત્યાંના મહંતને મળ્યા. ને મહંતને પીતળની કોપીન, પીતળનો આડબંધ અને કેડે પીતળનું તાળું હતું. તેની કૂંચી પણ બીજા માણસ પાસે રહે. તે જોઈને સ્વામી બહુ રાજી થયા જે, 'આ બહુ મોટા પુરુષ દેખાય છે.' પછી એક માસ સુધી સેવા કરી, ને હાથ જોડીને તેમને પૂછ્યું જે, "ગુરુજી ! કામવાસના જીતાય અને પ્રગટ ભગવાન મળે એવા સંત બતાવો." ત્યારે મહંત બોલ્યો જે, "હું ચાલીશ વરસ પહેલાં ઉજ્જૈન જતો હતો અને ખાત્રેજ ગામને પાદર એક બાઈને મેં પૂછ્યું જે, ફલાણા ગામનો માર્ગ ક્યાં થઈને જશે ? ત્યારે તે બાઈએ હાથનું લટકું કરીને મને માર્ગ બતાવ્યો હતો, તે હાથનું લટકું મારા અંતઃકરણમાં પેઠું છે તે હજુ નીરસતું નથી, તો તને એવા પુરુષ ક્યાંથી બતાવું !"

પછી સ્વામીએ જાણ્યું જે, 'આને ઉપરનો જાબદો(આચરણ) બહુ સારો છે પણ માંહે તો સાવ પોલો છે.' પછી તેણે કહ્યું કે, "સરધારમાં તુલસીદાસ કરીને બહુ મોટા સાધુ છે." પછી સ્વામી ત્યાંથી સરધારમાં ગયા અને ત્યાં તુલસીદાસજીને મળ્યા. ને તુલસીદાસજી સ્વામીને જોઈને બહુ રાજી થયા જે, આ જો આંહીંયાં રહે તો સારું. ॥૮૩૨॥

૮૩૩. સ્વામી સરધારમાં તુલસીદાસના દ્વારાના મુખિયા બન્યા ને તળાવ પર રામાનંદસ્વામીના ભક્તો મળ્યા

પછી મુક્તાનંદસ્વામી(મુકુંદદાસજી)એ પણ વિચાર કર્યો જે, 'હું ઘણેક ઠેકાણે ફર્યો, માટે હવે તો આંહીં જ રહું અને તુલસીદાસ મરશે ત્યારપછી સારી રીતે ધર્મ પ્રવર્તાવશું.' એમ જાણીને સ્વામી ત્યાં રહ્યા. અને તુલસીદાસ પણ વિચાર કરતા જે, 'મને કોઈ સારો શિષ્ય મળે તો આ મારો દ્વારો તેમને સોંપી દઉં. કેમ કે, મારું શરીર વૃદ્ધ થયું છે.' પછી તુલસીદાસે પોતાનો લાખ રૂપિયાનો દ્વારો મુક્તાનંદસ્વામીને લખી આપ્યો. અને પોતે બહુ જ સુકંઠી હતા અને દ્વારામાં રામકથા વાંચતા. એટલે સૌ લોક સાંભળવાને માટે ભેગાં થતાં. અને તે ગામમાં રામાનંદસ્વામીના સત્સંગી હતા તે સાંભળવા જતા નહીં.

પછી એક દિવસ તળાવે સૌ નાવાને ભેગા થયા. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "સૌ લોક રામકથા સાંભળવા આવે છે અને તમો કેમ નથી આવતા ?" ત્યારે તેઓ બોલ્યા જે, "અમે તો રામાનંદસ્વામીના ભક્ત છીએ." મુક્તાનંદસ્વામી કહે, "રામાનંદસ્વામી કેવા છે ? તુલસીદાસ જેવા છે ?" ત્યારે હરિભક્ત બોલ્યા જે, "તુલસીદાસ તો રામાનંદસ્વામીના પગની રજ જેવો પણ નહીં, એ તો બહુ મોટા છે અને ભગવાન છે."

સ્વામીએ કહ્યું જે, "રામાનંદસ્વામી અહીંયાં ક્યારેય આવે છે ?" ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, "હા, ચોમાસામાં આવે છે." ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "તમારા ગુરુ જ્યારે આવે ત્યારે મને સંભળાવજો." પછી ચોમાસું આવ્યું ત્યારે રામાનંદસ્વામી સરધાર પધાર્યા. પછી તેમના ભક્તોએ કહ્યું જે, "મુંકુંદદાસજી, અમારા ગુરુ રામાનંદસ્વામી અહીંયાં પધાર્યા છે, તેની વાતું સાંભળવા આવજો." ॥૮૩૩॥

૮૩૪. રામાનંદસ્વામીએ મુકુંદદાસને કથામાં આવવાની ના પાડી

પછી મુક્તાનંદસ્વામી(મુકુંદદાસજી)રાત્રે રામાનંદસ્વામીની સરધારમાં વાતું સાંભળવા ગયા. અને તે વાતો સાંભળીને શાંતિ પામી ગયા. પછી પોતે વિચાર કર્યો જે, 'હું જેને ગોતતો હતો તે જ આ પુરુષ છે.' પછી હરિજનોને કહ્યું જે, "સ્વામી રામાનંદજી જ્યાં સુધી રહે ત્યાં સુધી અમારે દ્વારેથી પાકું સીધું લઈ જવું." પછી બીજે દિવસે રાત્રીએ સ્વામી વાતો સાંભળવા ત્યાં ગયા. અને કથાવાર્તા થઈ રહ્યા પછી રામાનંદસ્વામી લઘુશંકા કરવા ઊઠ્યા. પછી રામાનંદસ્વામીએ હરિજનોને પૂછ્યું જે, "આ કોણ ? આ કોણ ?" પછી હરિજનોએ ઓળખાણ પાડી જે, "સ્વામી, આ તુલસીદાસજીના સેવક છે અને રામકથા બહુ જ સારી વાંચી જાણે છે ને બહુ જ સુકંઠી છે." પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "તમારે આંહીંયાં આવવું નહીં. કેમ કે, આટલામાં તુલસીદાસજીનું જોર છે, તે અમારા સેવકોને ઉપાધિ કરે." ॥૮૩૪॥

૮૩૫. મુકુંદદાસે વરસતા વરસાદે નવેળામાં નેવા નીચે બેસી કથા સાંભળી

પછી ત્રીજે દિવસે હરિજનોની સાથે રાત્રીએ કથા-વાર્તા સાંભળવા ગયા અને સ્વામી ન જાણે તેમ એક કોરે ફળિયામાં ખોરડાના નેવા નીચે જઈને બેઠા. અને જરા જરા વરસાદ પણ વરસતો હતો, તેથી નેવાનું પાણી પણ પોતાના શરીર ઉપર પડતું હતું. પછી રાત્રીએ કથા-વાર્તા કરીને ઊઠ્યા, ત્યારે સ્વામી લઘુ કરવા પધાર્યા. પછી મુકુંદદાસજીને જોઈને બોલ્યા જે, "આંહીં વરસતા મેહમાં કેમ બેઠા છો ?"

પછી સ્વામી લઘુ કરીને ઓરડામાં પધાર્યા ત્યારે મુકુંદદાસજીને સાથે તેડી ગયા. પછી મુકુંદદાસજીએ પોતાની સવિસ્તાર બધી વાત કરી દેખાડી જે, "હું આટલે ઠેકાણે ફર્યો, તોપણ મને ક્યાંય શાંતિ થઈ નહીં.

ને તમારે દર્શને કરીને મને શાંતિ થઈ છે.” પછી સ્વામીએ જાણ્યું જે, આ તો બહુ મોક્ષભાગી છે ! એટલે સ્વામીએ કહ્યું જે, “હવે સુખેથી આવજો.” પછી સ્વામી ત્યાં એક માસ સુધી રહ્યા. અને ચાલ્યા ત્યારે મુકુંદદાસજી પણ કેડ બાંધીને સાથે ચાલવા તૈયાર થયા. પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, “અમારાથી એમ તમને રખાય નહીં, પણ તમારા ગુરુ જો કાગળ લખી આપે તો રાખીએ.” ॥૮૩૫॥

૮૩૬. મુકુંદદાસનો સદાવ્રતમાં છૂટો હાથ, તુળસીદાસે રજા દીધી ને બંધિયામાં રામાનંદજી પાસે દીક્ષા લીધી

પછી રામાનંદસ્વામી ત્યાંથી બીજે ગામ પધાર્યા. અને મુકુંદદાસજી પોતાની જગ્યામાં સદાવ્રત આપતા હતા. પછી પોતે વિચાર કર્યો જે, ‘આને ઉદાસ કર્યા વગર આપણને રજા આપશે નહીં, પણ વચનથી તેને ઉદાસ ન કરવો.’ પછી મુકુંદદાસજીએ કેટલીક ધાબળીઓ મંગાવી તથા કેટલાક લૂગડાંના તાકા મંગાવ્યા અને લોટા વિગેરે કેટલાંક વાસણો પણ મંગાવ્યાં. પછી જે કોઈ તીર્થવાસી આવે તેને શીરા-પૂરીનું સીધું આપે. તથા ધાબળી તથા લૂગડાં તથા વાસણો વિગેરે દરેક ચીજ આપવા મંડ્યા. તે જોઈ તુલસીદાસજીનો અગાઉનો એક ચેલો હતો તેણે જઈને તુલસીદાસને કહ્યું જે, “ગુરુજી, મુકુંદદાસજી તો શીરા-પૂરીનાં સીધાં આપે છે અને લૂગડાં તથા વાસણ વિગેરે છૂટે હાથે આપે છે. અને કોઈને કોઈ ચીજની ના પાડતા નથી.”

પછી તુલસીદાસે મુકુંદદાસજીને પોતાની પાસે બોલાવ્યાં અને કહ્યું જે, “બાપ મુકુંદદાસજી, આપણે તો રામરોટીનું સદાવ્રત છે, પણ કાંઈ શીરા-પૂરીનું સદાવ્રત નથી. તેમ કાંઈ વાસણો આપવાં, લૂગડાં આપવાં, ધાબળી આપવી તેનું કાંઈ સદાવ્રત નથી.” ત્યારે મુકુંદદાસજી બોલ્યા જે, “ગુરુજી, સાધુનો માલ છે અને સાધુ જમે છે; તેમાં આપણું

શું છે ?" ત્યારે તુલસીદાસ કહે, "આમ આપવાથી આપણો કોઠાર પહોંચે નહીં." ત્યારે મુકુંદદાસજી કહે કે, "જ્યારે કોઠાર નવરા થાશે ત્યારે તીર્થ કરવા જાશું." તે સાંભળી તુલસીદાસજી કહે કે, "તારી જો એવી મતિ હોય તો આંહીંથી ચાલવા માંડ્ય ! કેમ કે, રામાનંદસ્વામી આવ્યા પછી તારું માથું ફર્યું છે."

પછી મુકુંદદાસજી કહે, "મને કાગળ લખી આપો તો જાઉં, અગર તો નહીં જાઉં !" પછી તુલસીદાસે કાગળ લખી આપ્યો જે, "મુકુંદદાસજીને જેને રાખવો હોય તે સુખેથી રાખજો. મારે ને મુકુંદદાસજીને લેવા-દેવા નથી." એવો કાગળ લઈને પછી રામાનંદસ્વામી પાસે બંધિયે ગયા. પછી રામાનંદસ્વામીએ મુક્તાનંદસ્વામીને દીક્ષા આપીને પોતાની સેવામાં રાખ્યા અને બધા શિષ્યોમાં સૌથી મોટેરા કર્યા. ॥૮૩૬॥

॥ ગામ લીંબલીના પીતાંબરભાઈ લુવાણાની વાત - ૧ ॥

૮૩૭. લીંબલીના પીતાંબરનું કપટ ઉઘાડું પડ્યું

ગામ **લીંબલી**માં **પીતાંબર** કરીને લુવાણો હતો. તે સત્સંગી હતો પણ વ્યભિચારી હતો. પછી ત્યાં શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા અને મહારાજને કહ્યું જે, "મારે સાંખ્યયોગ રાખવો છે." ત્યારે મહારાજ કહે, "પીતાંબર, સાંખ્યયોગ રહેવા દે અને સૌ વહેવાર કરે છે તે રીતે વહેવાર કર." તોય પણ હઠ કરીને મહારાજને કહ્યું જે, "ના મહારાજ, તમે નહીં કહો તોય રાખીશ !" ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "બહુ સારું, રાખ્ય !" પછી મહારાજ ત્યાંથી ડભાણ પધાર્યા અને પીતાંબરભાઈને ગામમાં કોઈ બાઈ હશે તેની સાથે સ્નેહ થયેલ, એટલે રાતે તેની દુકાને સૂવા જાય અને તે બાઈ રાતે ત્યાં આવે.

પછી તેની ઘરવાળીએ એક દિવસ ખબર રાખી, ને બહારથી દુકાનની સાંકળ વસાવીને તાળું દીધું. પછી દિવસના દસ વાગ્યા એટલે બાઈએ કોઈક પાસે તાળું ઉઘડાવ્યું. અને બેઈ જણાને બહાર કાઢ્યાં એટલે પીતાંબરભાઈની વાત ગામમાં છતી થઈ. તેથી પોતે ભાગીને શ્રીજીમહારાજ ડભાણ હતા ત્યાં ગયા. પછી પીતાંબરભાઈને ભાળીને મહારાજ બેઠા હતા તે બોલ્યા જે, "માર્ગ કરો, માર્ગ કરો ! પીતાંબરભાઈ અણીશુદ્ધ સાંખ્યયોગ પાળીને આવે છે !" પછી પીતાંબર દંડવત્ કરીને મહારાજનાં પગમાં પડ્યો ને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! હું ભૂલી ગયો !" મહારાજ કહે, "હું તો કહેતો હતો જે, તારે સાંખ્યયોગ નહીં રહે ને રહેવા દે; તોપણ તેં માન્યું નહીં !" માટે મોટા પાસે કેટલાક કપટ રાખે તોપણ ઉઘાડું પડ્યા વગર રહે નહીં. ॥૮૩૭॥

॥ગામ હાટીના માળિયાના મૂળજીના વર્તમાનની વાત - ૧॥

૮૩૮. માળિયાના મૂળજીએ બાઈઓને ભોળવીને મહારાજને ભેટ ધરેલા રૂપિયા ને ઘરેણાંના ડબ્બા ચોર્યા

ગામ **મેઘપુર**માં શ્રીજીમહારાજે છ મહિનાની બ્રાહ્મણોની ચોરાશી કરી. તે વખતે ગામ હાટીના **માળિયા**ના **મૂળજી** કરીને લુવાણા હતા. તે ભરાડી ચોર હતા. પછી કેટલાક ચોરને સાથે લઈને મેઘપુર આવ્યો. અને તેને એવો સંકલ્પ હતો જે, 'સ્વામિનારાયણ ભેગા કાઠીનાં ઘોડાં બહુ જ સારાં છે તે આપણે લઈ જવાં.' પછી ત્યાં રાતે જ્યાં ઘોડાં લેવા જાય ત્યાં તો ઘોડે ઘોડે મહારાજને દેખે. પછી વિચાર કર્યો જે, 'હવે ઘોડાં નહીં લેવાય, પણ આ બધો સંઘ આવ્યો છે તેનાં પોટલાં લેવાં.' પછી જ્યાં પોટલાં લેવા ગયા ત્યાં તો પોટલે પોટલે મહારાજને દેખે.

પછી ત્રીજે દિવસ આવીને સવારમાં મહારાજને પગે પડ્યો ને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ, મને વર્તમાન ધરાવો, તમે ભગવાન છો." ત્યારે મહારાજ કહે, "તું ભરાડી ચોર છું તે તારે વર્તમાન નહીં રહે." ત્યારે મૂળજી કહે, "ના મહારાજ, હું રાખીશ !" પછી મહારાજે વર્તમાન ધરાવ્યાં. તે ભગત થઈને મહારાજની આગળ કામકાજ કરવા લાગ્યો. તેવામાં કોઈક ગામની બે બાઈઓ મહારાજને દર્શને આવી હતી. તેમાં એકની પાસે રૂપિયાનો ડબો હતો ને બીજીની પાસે ઘેરણાંનો ડબો હતો. તે બાઈએ બન્ને ડબા મહારાજ પાસે મૂક્યા.

પછી મહારાજે ઉઘાડીને જોયા અને મૂળજીભાઈ પાસે બેઠા હતા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "આ ડબા હમણાં તમે ઘેર લઈ જાઓ ને અમારે જોશે ત્યારે મંગાવશું." તે જોઈને મૂળજીભાઈનું મન ચલાયમાન થયું. અને બાઈઓને કહ્યું જે, "મહારાજ ઠીક કહે છે. હમણાં ઘેર લઈ જાઓ ને મહારાજ જ્યારે માગે ત્યારે લાવજો." પછી મૂળજીભાઈએ બાઈઓનાં નામ-ઠામ-ગામ પૂછી લીધાં ને બાઈઓના ડબા પાછા આપ્યા.

પછી મહારાજ ત્યાંથી ડભાણ પધાર્યા અને મૂળજીભાઈ તે બાઈઓને ગામ ગયા. મૂળજીભાઈને આવ્યા જાણીને બાઈએ ઘણી આસના-વાસના(આગતા-સ્વાગતા) કરી. અને લાપસી કરી મૂળજીભાઈને જમવા બેસાડ્યા. ને જમતા જમતાં મૂળજીભાઈ બોલ્યા જે, "ઓલ્યા ડબા છે તે ઠાવકા રાખજો. કેમ કે, મહારાજ અચાનક માગે તો દેવા થાય." ત્યારે બાઈઓ બોલી જે, "આ ચૂલાની આગવણમાં(ચૂલાની આગળનો ભાગ) દાટ્યા છે. બીજે ક્યાંઈ નથી." ત્યારે મૂળજી બોલ્યો જે, "તે ઠીક મને કહ્યું. બીજા કોઈને કહેશો નહીં." બાઈઓ કહે, "બીજાને કાંઈ વાત કરીએ ? આ તો તમે મહારાજ પાસે મોટેરા છો એટલે તમને વાત કરી."

પછી રાત્રે સૌ સૂતા, ત્યારે મૂળજીભાઈએ કેટલીક મહારાજની લીલાની વાત કરી. અને બાઈઓ તો પહેલી ઊંઘે સૂઈ ગયાં અને મૂળજીભાઈ રસોડામાં જઈ ચૂલાની આગવણમાંથી બેઈ ડબા કાઢીને ખડિયામાં નાંખીને ચાલી નીસર્યા. તે સવાર પડી તેટલામાં પાંચ-સાત ગાઉ નીકળી ગયા. અહીંયાં બાઈઓ સવારમાં જાગીને જુએ ત્યાં તો મૂળજીભાઈને ભાળ્યા નહીં અને ઘરમાં જુએ ત્યાં તો આગવણમાં ઢીંચણ જેટલો ખાડો ભાળ્યો.

પછી બેય બાઈઓ બહુ પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગી જે, "હવે શું કરવું ? વાત બહાર પાડીએ તો માણસ કહેશે, 'રાંડો અરધી રાત સુધી ગપ્પાં મારતી હતી અને અત્યારે ચોરી તેને માથે નાખે છે !' માટે જે થયું તે ખરું ! પણ તે(ડબ્બા) મહારાજને આપશે." અહીંયાં મૂળજીને મહારાજ કાઠીના સ્વારો સહિત સામા મળ્યા અને મૂળજી મહારાજને ભાળીને છેટે ચાલ્યો. પછી મહારાજે મૂળજીને કહ્યું જે, "મૂળજી, ઓરો ઓરો ક્યાં જાશ ?" પછી મૂળજી બોલ્યો જે, "મહારાજ, મારે ઉતાવળ છે." મહારાજ કહે, "તારે ઉતાવળ શું છે ?" એમ કહીને

મહારાજે મૂળજીના ખભેથી ખડિયો ખેંચી લીધો અને ખડિયામાંથી બેય ડબા કાઢીને જોયા.

પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "આમાં કાંઈ ખાઈએ તેવું નથી." પછી બેય ડબા વાસી મૂળજીનો ખડિયો પાછો આપ્યો. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "મૂળજી, ભૂખ લાગી છે." મૂળજી થરથર ધ્રુજતો હતો જે, 'બાપલિયા...મને મહારાજે ના પાડી હતી જે, તારે વર્તમાન નહીં રહે, ને હું ચોરી કરીને ચાલ્યો ને આ તો તમે સામા મળ્યા !' પછી મહારાજે બશેર બરફી આપી. પછી મહારાજ અદૃશ્ય થઈ ગયા.

પછી મૂળજીના મનમાં વિચાર થયો જે, 'આ તો ખાતર ઉપર મહારાજે દીવો કર્યો !(નુકસાનીમાં નુકસાની થવી તેની) જે નિશાની આપી.' પછી મૂળજી પાછો વળી તે બાઈઓને ગામ ગયો અને જતી વખતે સાંજે પહોંચ્યો. બાઈઓ મૂળજીને ભાળીને બાલવા લાગી જે, "મૂળજીભાઈ આવ્યા, મૂળજીભાઈ આવ્યા !" મૂળજી પેલી બાઈઓને કહે, "મૂવો મૂળજી ! આ તમારા ડબા અને તમારે ડબે તો મને વર્તમાન ચુકાવ્યાં !" પછી ત્યાંથી મૂળજીભાઈ ચાલ્યા, તે આઠ દહાડે ડભાણ પહોંચ્યા. પછી મહારાજ તાળી પાડીને બોલ્યા જે, "માર્ગ કરો, માર્ગ કરો ! મૂળજીભાઈ અણીશુદ્ધ વર્તમાન પાળીને આવે છે !" પછી મૂળજી મહારાજને પગે લાગીને બોલ્યો જે, "મહારાજ ! તમે ના પાડી હતી, પણ મારાથી રહેવાણું નહીં." માટે જીવ છે તે લપટણો છે તેનું ઠેકાણું રહેવું કઠણ છે. ॥૮૩૮॥

॥ સદ્‌ગુરુ મોટા ગોવિંદાનંદસ્વામીની વાતો - ૩ ॥

૮૩૯. સ્વામી ઘર છોડીને નીકળ્યા ને રસ્તે રાજાની દાસી મળી

પ્રથમ પોતે બહુ વૈરાગ્યવંત હતા અને પોતાના મનમાં એમ થયું જે, 'મારે જ્યાં ભગવાન હોય ત્યાં મળવું.' એમ વિચાર કરીને પોતે ઘેરથી ચાલી નીકળ્યા. તે રસ્તે ચાલતાં ચાલતાં કોઈક રાજાની દાસી હશે તે ઘણુંક દ્રવ્ય તથા દાગીનાઓ લઈને ત્યાંથી નીકળી ગયેલી. તે ગોવિંદસ્વામીને રસ્તામાં ભેગી થઈ. તે ગોવિંદસ્વામીનું સ્વરૂપ જોઈને તેને મોહ થયો અને કહ્યું જે, "તમે મારા પતિ અને હું તમારી સ્ત્રી. ને મારી પાસે જે દ્રવ્ય છે તે તમને અર્પણ કરું છું."

પછી સ્વામીને વિચાર થયો જે, 'શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે, પ્રભુ ભજવા જાય તેને સિદ્ધિઓ આડી આવે છે. માટે નક્કી આ કોઈ માયા છે.' એમ પોતાના મનમાં વિચાર કર્યો. પછી ચાલતાં ચાલતાં અરણ્યમાં એક નદી આવી. પછી સ્વામીએ તે બાઈને કહ્યું જે, "તું અહીંયાં બેસ અને હું બહિર્ભૂમી જઈ આવું." એમ કહીને પોતાની પાસે એક વસ્ત્ર હતું તે તેને આપ્યું અને પોતે ચાલી નીકળ્યા. અને તે બાઈ તો બેઠી બેઠી વાટ જોતી હતી, પણ ત્યાં કોઈ આવ્યું નહીં. એટલે થોડીકવાર વાટ જોઈને તે પણ ચાલી ગઈ. અને સ્વામી આવીને ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજને મળ્યા અને પોતે સાધુ થયા. ॥૮૩૯॥

૮૪૦. મહારાજે સ્વામીને સ્થાનનું બંધન છોડાવ્યું

સ્વામી બહુધા કરીને જેતલપુર તથા ગામડી તથા વસઈ, એ ત્રણ ગામમાં રહેતા હતા. અને તે ગામના હરિજનોને સ્વામીને વિષે ભગવાનપણાની બુદ્ધિ હતી. અને સ્વામી પણ તે ત્રણે ગામમાં બંધનને પામ્યા હતા. પછી તેમનું બંધન ટાળવાને માટે શ્રીજીમહારાજે ત્રણ રાત ને ત્રણ દિવસ સુધી ક્યાંઈ ગામ જ આવવા દીધું નહીં. અને સ્વામીને ગાંડા જેવા કરી મૂક્યા, એટલે જે લોક આવીને કહે જે,

"ગોવિંદસ્વામી ! જય સ્વામિનારાયણ..." ત્યારે તેને કહે, "હાઉ હાઉ !" એમ કરતા કરતા. પછી લોકે જાણ્યું જે, આ તો ગાંડા થઈ ગયા. એમ શ્રીજીમહારાજે તેમનું બંધન ટાળ્યું. ॥૮૪૦॥

૮૪૧. મહારાજે સ્વામી પાસે યજ્ઞ કરાવ્યો ને બે હજાર રૂપિયા વધ્યા તેનો ભેદ પર્વતભાઈની દીકરી પાસે ખોલાવ્યો

શ્રીજીમહારાજે ભાદરેથી કાગળ લખ્યો હતો. તેમાં મહારાજે લખેલું જે, "તમો(ગોવિંદસ્વામી) તથા નાનાભાઈ (બન્ને) થઈને યજ્ઞનો સામાન કરાવજો અને અમારાથી જો અવાશે તો આવશું." અને એક કાગળ અમદાવાદ સંતો ઉપર લખી મોકલ્યો જે, "ગોવિંદસ્વામી યજ્ઞ કરાવે છે, તે તમોને તેડાવે તો જજો, નહીં તો બેઠા હરિગુણ ગાજ્યો." પછી યજ્ઞનો સામાન પૂરો કરાવીને ગોવિંદસ્વામી તથા નાનાભાઈએ યજ્ઞ કરાવ્યો. તેમાંથી બે હજાર રૂપિયા વધ્યા. પછી બન્ને જણે વિચાર કર્યો જે, 'આપણે ક્યારેક મહારાજને કામ પડે ત્યારે આપવા, પણ અમથા ન આપવા. કેમ કે, મહારાજ અમથા વાપરી નાંખે.' એમ જાણીને નાનાભાઈને ત્યાં તે રૂપિયા મૂક્યા હતા.

પછી સૌ સંઘને સાથે લઈને ગોવિંદસ્વામી મહારાજનાં દર્શન કરવા ગઢપુર આવ્યા અને સભામાં મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા અને સૌ સભામાં બેઠા. પછી ગોવિંદસ્વામીએ મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે પધાર્યા નહીં ? અને અમે છ મહિના દાખડો કરીને યજ્ઞ કર્યો." મહારાજ કહે, "સ્વામી, એવા યજ્ઞ તો અમે ચાલતાં કરીએ !" ત્યારે સ્વામીને સંકલ્પ થયો જે, 'ભગવાન તો ખરા પણ નાના ખરા ને !' પછી મહારાજે સભામાં પૂછ્યું જે, "સ્વામી, યજ્ઞ કર્યો તેમાં કાંઈ વધ્યું ?" સ્વામી કહે, "ના મહારાજ, દરની માટી દરમાં સમાઈ ગઈ, પણ કાંઈ વધ્યું નહીં." એમ મહારાજે બે-ત્રણવાર પૂછ્યું, તોપણ સ્વામીએ તો ના ને ના કહી.

પછી સભામાંથી પર્વતભાઈની દસ વરસની દીકરી ઊભી થઈ અને બોલી જે, "ગોવિંદસ્વામી ! તમે નાનાભાઈને ઘેર બે હજાર રૂપિયા મેલ્યા છે અને મહારાજ ક્યારના પૂછે છે ને ના કેમ પાડો છો ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "ગોવિંદસ્વામી, ઓલી છોડી શું કહે છે ?" ગોવિંદસ્વામી કહે જે, "એ છોડી ક્યાં કહે છે ? એ તો તમે કહો છો." પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "હા મહારાજ, નાનાભાઈને ઘેર બે હજાર રૂપિયા મૂકેલા છે." ||૮૪૧||

|| સદ્‌ગુરુ શ્રીબ્રહ્માનંદસ્વામીની વાતો - ૩૦ ||

૮૪૨. મહારાજે કુંડળમાં લાડુદાનને મોટીબા સાસરે જાય; એમ સમજાવવા કહ્યું

એક સમે શ્રીજીમહારાજ ગામ **કુંડળ**માં વિરાજમાન હતા અને લાડુ બારોટ ભાવનગરના રાજા પાસેથી શિરપાવ લઈને કુંડળ આવ્યા. અને ત્યાં અમરા પટગરને ઘેર ઘોડી બાંધી અને ખાટલો પાથરી દઈને તે ઉપર લાડુ બારોટને બેસાર્યા. તે સમે શ્રીજીમહારાજ જમીને ઢોલિયા ઉપર પોઢ્યા હતા અને પોતાનાં ચરણારવિંદ ઉઘાડાં રાખ્યાં હતાં. પછી લાડુ બારોટ બોલ્યા જે, "રાઈબાઈ, આ કોણ સૂતું છે ?" ત્યારે રાઈબાઈ કહે, "એ તો અમારા બાવોજી છે." લાડુ બારોટ કહે, "બાવોજી આવા હોય નહીં !" એમ કહ્યું એટલે મહારાજે મુખારવિંદ ઉઘાડું કર્યું.

મહારાજ કહે, "લાડુ બારોટ, તમે કેવા ?" લાડુ બારોટ કહે, "અહો, આ તો મહારાજ ! તમે કેવા ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "હમણાં હું આંહીં છું." પછી વાતચીત કરતાં કરતાં મહારાજે કહ્યું જે, "લાડુ

બારોટ ! અમારે તો બહુ ઉપાધિ છે." ત્યારે લાડુ બારોટ કહે, "મહારાજ, તમે તો ભગવાન છો અને વળી તમારે ઉપાધિ શી હોય ?" ત્યારે મહારાજ કહે કે, "ગઢડામાં એભલ ખાચરની દીકરી મોટીબાને આ હાથિયા પટગરને વેરે પરણાવ્યાં છે; પણ તે અહીં આવતાં નથી." ત્યારે લાડુ બારોટ કહે, "એમાં તે શું મહારાજ ? બાઈને સમજાવવી તેમાં શું મોટી વાત છે ? એ તો હું સમજાવું." ત્યારે મહારાજ કહે, "તમે જો સમજાવો તો બહુ ભારે કામ થાય અને અમારી ઉપાધિમાત્ર ટળી જાય." ॥૮૪૨॥

૮૪૩. લાડુદાનજીએ મોટીબાને રસશૃંગાર સંબંધી વાતો કરી

પછી ત્યાંથી લાડુ બારોટ મહારાજને પગે લાગીને ચાલ્યા, તે સવારમાં ગઢડે આવ્યા અને એભલ ખાચરના દરબારમાં ઘોડી બાંધી. અને એભલ ખાચરે લાડુ બારોટની બહુ આગતા-સ્વાગતા કરી અને બહુ સત્કાર કર્યો. અને પછી રોટલા જમીને લાડુ બારોટ બોલ્યા જે, "મારે તમારી દીકરીઓ પાસે ઘડીવાર બેસવું છે અને વાતચીત કરવી છે." એભલ ખાચર કહે, "તે તો કોઈ પુરુષ સાથે વાતચીત કરતાં નથી. તેમ કોઈ પુરુષને પોતાનું મુખ દેખાડતાં નથી; એવો ધર્મ પાળે છે." લાડુ બારોટ કહે, "હું ઓસરીમાં બેસું અને બાઈઓ સૌ ઓરડામાં બેસે."

પછી લાડુ બારોટને ઉત્તરાદા બારના ઓરડાની ઓસરીમાં ચાકળો નાંખી આપ્યો તે ઉપર બેઠા.તે સમે ગામના કેટલાંક લોક પણ ભેળાં થયાં હતાં. પછી લાડુ બારોટે વારતા કરવા માંડી. તેમાં કેટલીક રસશ્રૃંગારની પણ વાતો કરી અને દેવયાની આદિક સતીઓની પણ કેટલીક વાતો કહી સંભળાવી. અને પોતે વારતામાં એવો રસ મેલ્યો જે, ગમે તેવો હોય તે પણ ગળી જાય. અને ત્યાં દૃષ્ટાંતો આપી આપીને ઘણીક વખત વાતો કરી. બાઈઓ પણ ઓરડામાં બેઠાં હતાં. તેઓ સાંભળીને એમ

વિચાર કરવા લાગ્યાં જે, 'ક્યારે આ બોલતા બંધ થાય ? અને આપણે તેમને સામો ઉપદેશ સંભળાવીએ !' પછી લાડુ બારોટનું વાક્ચાતુર્ય સાંભળીને સૌ લોક આશ્ચર્ય પામ્યાં જે, 'આ તો બૃહસ્પતિ છે કે શું !' એમ સૌના મનમાં થયું. ॥૮૪૩॥

૮૪૪. લાડુબાની વાતો સાંભળી લાડુદાને તેઓની માફી માંગી

પછી વાસુદેવનારાયણના ઓરડામાંથી લાડુબાએ કહેવરાવ્યું જે, "બાપુ ! લાડુ બારોટને કહો જે, તમોએ જે જે દૃષ્ટાંતો દઈ દઈને વાતો કરી તે અમોએ સાંભળી. ને અમે જે આ દેહ ધર્યા છે તે કાંઈ વિષય ભોગવવાને માટે ધર્યા નથી. અને અમારે તો આ દેહે કરીને બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળીને પ્રભુના પદને પામવું છે. અને અમારાં જેવાં અનેક પ્રભુને રસ્તે ચાલે તેવાં કરવાં છે." એમ કહીને લાડુબા બોલ્યાં જે, "વિષયનો જીવ હોય તેને તો વિષય જ સારા લાગે. કેમ કે, તેણે ભગવાનના સુખનો અનુભવ કર્યો જ નથી. અને જેમ ગીંગો હોય તેને વિષ્ટા સારી લાગે અને ભમરાને તો ઉત્તમ પુષ્પનો સુગંધ સારો લાગે.

અને ગર્ધભ જો સાકર ખાય તો મૃત્યુ પામે અને હય ખારેકથી મૃત્યુ પામે. ખીર શ્વાનના પેટમાં રહે જ નહીં અને ખાખરાની ખીલકોડીને આંબાનો રસ સારો લાગે જ નહીં. તેમ જે વિષયી જીવ છે તે તો વિષયનાં જ વખાણ કરે, પણ જેણે પ્રભુનો રસ ચાખ્યો છે તેને તો વિષય ગમે જ નહીં." તેમ કેટલાક વિષયના નિષેધ કરી દેખાડ્યા અને વિષયને ભોગવવે કરીને યમયાતના ભોગવવી પડે છે તથા લખચોરાશીમાં ફરવું પડે છે વિગેરે કેટલીક વિષયના નિષેધની વાતો લાડુબાએ લાડુ બારોટને કહી દેખાડી.

તે સાંભળીને લાડુ બારોટ તો ઘણા જ વિચારમાં પડી ગયા જે, 'આમની આગળ મારું ડહાપણ પણ કામ આવે એવું નથી. આ તો મહાસતીઓ હોય તેવી છે ! અને મહારાજે મને અહીં જ્ઞાન કહેવા

મોકલ્યો નથી, પણ જ્ઞાન સાંભળવા મોકલ્યો છે.' પછી પોતાના મનમાં વિચાર થયો જે, 'આપણે સંસારનો ત્યાગ કરી દેવો ને પ્રભુને શરણે થાવું.' પછી પોતે ઊઠીને છેટેથી બાઈઓને પગે લાગ્યા અને કહેવરાવ્યું જે, "મેં અજ્ઞાનથી જે જે શબ્દ તમને કહ્યા હોય તેની હું માફી માગું છું ! અને તમે તો સાક્ષાત્ યોગમાયાનો અવતાર છો !" એમ કહીને પછી પોતાને ઉતારે ગયા. ॥૮૪૪॥

૮૪૫. લાડુદાને કુંડળમાં આવી દીક્ષા લીધી ને શ્રીરંગ થયા

પછી બીજે દિવસે સવારમાં સૌની રજા લઈને લાડુ બારોટ ગઢડાથી કુંડળ ગયા અને ત્યાં શ્રીજીમહારાજને દંડવત્ કરીને પગે લાગ્યા. અને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે તો મને જ્ઞાન આપવા ક્યાં મોકલ્યો હતો ? તમે તો મને જ્ઞાન લેવા મોકલ્યો હતો !" એમ કહીને પગે લાગ્યા. (વળી બોલ્યા જે,) "કેમ કે, તે બાઈઓ તો કોઈ રીતે ચલાયમાન થાય તેવી નથી. જેમ શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને વ્રજમાં ગોપીયું પાસે ઉદ્ધવજીને મોકલ્યા હતા અને ત્યાં ગોપીઓની વાણી સાંભળીને ઉદ્ધવજીને જેમ વૈરાગ્ય થયો હતો તેમ જ, મને પણ બાઈઓની વાણી સાંભળીને આ સંસારમાંથી વૈરાગ્ય થયો છે. અને આ જીવન તો તમારી સેવામાં જ ગાળવું; એવો દૃઢ નિશ્ચય કર્યો છે."

પછી પોતાનાં વસ્ત્રાલંકારાદિક ઉતારીને મહારાજ પાસે મેલ્યાં અને મહારાજને કહ્યું જે, "મને દીક્ષા આપો." પછી પોતાની સાથે માણસ હતો તેને પોતાની ઘોડી વિગેરે આપી તેને પોતાને ઘેરે મોકલ્યો અને પોતે મહારાજ સાથે ગઢપુર આવ્યા. અને મહારાજે દીક્ષા આપીને 'શ્રીરંગ' નામ પાડ્યું. ॥૮૪૫॥

૮૪૬. લાડુદાનને સંબંધીઓ તેડવા આવ્યા, તે પાછા ગયા

પછી ઘેરે પોતાનાં માતા-પિતા વિગેરે સંબંધીને ખબર પડી જે, લાડુ બારોટ તો દીક્ષા લઈને સ્વામિનારાયણની સેવામાં રહ્યા છે.

એવા સમાચાર સાંભળીને સૌ સંબંધીઓ મળીને ગઢપુર આવ્યાં અને સ્વામીને પોતાને ઘેર લઈ જવાને માટે બહુ આગ્રહ કર્યો. કેમ કે, પોતે રજવાડામાં બહુ જ પ્રસિદ્ધિ પામ્યા હતા. તેથી પોતાની જ્ઞાતિમાં સૌને એમ હતું જે, 'આપણી જ્ઞાતિમાં આ એક સૂર્ય સમાન રતન પાક્યું છે.' એમ જાણીને ઘેર લઈ જવાને સૌએ બહુ જ આગ્રહ કર્યો. પછી સ્વામી સભામાં એક નવું કીર્તન કરીને બોલ્યા જે,

રે સગપણ હરિવરનું સાચું, બીજું સર્વે ક્ષણભંગુર કાચું... રે સગ૦

તેમાં શૂરાનું અને સતીનું દૃષ્ટાંત આપ્યું તથા હાથીનું દૃષ્ટાંત આપ્યું. એવાં દૃષ્ટાંત આપીને ચાર કીર્તન બનાવીને સભામાં સંભળાવ્યાં. પછી સૌએ જાણ્યું જે, 'હવે આમાં આપણું ચાલે તેમ નથી. કારણ કે, સાધારણ માણસ હોય તેને સમજાવી શકીએ, પણ આ તો મહા શીઘ્રકવિ અને નીતિશાસ્ત્રમાં પણ કુશળ અને બૃહસ્પતિના જેવી બુદ્ધિ છે, તેની આગળ અલ્પ જીવ શું કરી શકે ?' પછી સૌ નિરાશ થઈને પોતપોતાને ઘેર ગયાં અને સ્વામી શ્રીજીની સેવામાં રહ્યા. ॥૮૪૬॥

૮૪૭. કારિયાણીમાં સ્વામીએ 'સુણો ચતુર સુજાણ'એ કીર્તન કર્યું

એક સમે શ્રીજીમહારાજ **કારિયાણી**માં વિરાજમાન હતા. ત્યાં બ્રહ્માનંદસ્વામી ફરતાં ફરતાં આવ્યા અને એક કણબીની વાડીએ ઊતર્યા. ત્યાં એક કણબીનો છોકરો ઘઉંની વાડીનો કોસ હાંકતો હતો. તેને સ્વામીએ કહ્યું જે, "તું ગામમાં સ્વામિનારાયણને કહી આવ જે, બ્રહ્માનંદસ્વામી દર્શને આવ્યા છે, તે આંહીં દર્શને આવે ?" છોકરો કહે કે, "મારો કોસ ખોટી થાય !" ત્યારે સ્વામી કહે કે, "લાવ્ય, તારો કોસ હું હાંકું !" છોકરો કહે કે, "તમને કોસ હાંકતા આવડતો હોય તો સાધુ શા સારુ થાઓ ?"

પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે, “લાવ્ય તો ખરો ! હું કોસ હાંકી જોઉં, તે તું જો !” પછી સ્વામીએ બે-ત્રણ કોસ કાઢ્યા. તે જોઈ છોકરો ગામમાં ગયો અને મહારાજને પૂછ્યું જે, “બ્રહ્માનંદસ્વામી તમારે દર્શને આવ્યા છે, તે આવે ?” ત્યારે મહારાજ કહે, “ના, બંધી છે.” અને તે છોકરો તે સમાચાર લઈને જ્યાં વાડીએ આવ્યો ત્યાં તો આખી વાડીના ક્યારા સ્વામીના પ્રતાપથી બધા પાણીના ભરેલા જોઈને છોકરો બહુ રાજી થયો જે, ‘આ સાધુ તો બહુ મોટા ! જે ઘડીકમાં આખી વાડી પાઈ દીધી !’ પછી છોકરે સ્વામીને કહ્યું જે, “મહારાજે તો ના પાડી છે.” પછી સ્વામીએ કાગળના કટકામાં કીર્તન લખીને તે છોકરાને આપ્યું જે,

સુણો ચતુર સુજાણ, એમ ન ઘટે રે તમને દીનાનાથજી;
મારા પ્રાણના આધાર, જેમ રાખો તેમ રહીએ વચનને સાથજી૦ ટેક.

અમે તમ કારણ સહિયાં મેણાં, નાથ નીરખવા ને સુણવા વેણાં;
અમે તૃપ્ત નવ કીધાં નેણાં રે...સુણો૦.. ૨

પેલાં પ્રીત કરી શીદને આગે, દૂધ દેખાડીને માર્યા ડાંગે;
પછી તેને તે કેવું વસમુ લાગે રે...સુણો૦..૩

અમે લોકલાજ કુળની લોપી, અમે કહેવાયાં ગિરધરની ગોપી;
અમે તમ કારણ પહેરી ટોપી રે...સુણો૦..૪

કંઈ દયા આવે તો દર્શન દેજો, નહીં તો અખંડ અંતરમાં રહેજો;
એમ શ્રીરંગના સ્વામીને કહેજો...સુણો૦..૫

એ કીર્તન લખીને તે છોકરા સાથે મોકલ્યું. તે છોકરો લઈને મહારાજ પાસે ગયો. પછી મહારાજે છોકરા સાથે કહેવરાવ્યું જે, “સ્વામીને કહે જે, સુખેથી દર્શને આવે.” પછી સ્વામી મહારાજનાં દર્શને ગામમાં ગયા અને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. અને મહારાજ સ્વામી ઉપર બહુ રાજી થયા. ॥૮૪૭॥

૮૪૮. ગઢપુર દરબારમાં સ્વામીની આજ્ઞાથી ખરીદી થાય તેવો ઠરાવ

ગઢપુરમાં દાદા ખાચરના દરબારમાં શાક વિગેરે કાંઈ ચીજ જોતી હોય તે બ્રહ્માનંદસ્વામી આજ્ઞા કરે ત્યારે લવાય, પણ સ્વામીની આજ્ઞા સિવાય કોઈ કાંઈ ચીજ લાવી શકે નહીં. એવો મહારાજે ઠરાવ કરેલો હતો. ॥૮૪૮॥

૮૪૯. મહારાજ ધામમાં ગયાના સમાચાર જાણી સ્વામી ગઢપુર આવ્યા, ગોપીનાથજીની મૂર્તિમાંથી પ્રગટી હાર પહેરાવ્યો

શ્રીજીમહારાજ સ્વધામ પધાર્યા અને બ્રહ્માનંદસ્વામી જૂનાગઢ હતા અને તે સમે અહીંયાં શ્રીજીએ દેહત્યાગ કર્યો. તે વખતે જૂનાગઢના મંદિરની પદ્મશીલા ચડાવતા હતા. તે દોર તૂટ્યો અને શીલા નીચે પડી અને દત્તાત્રેયના દેરાનો ઘંટ તૂટીને નીચે પડ્યો અને દામોદરનું દેવાલય ફાટ્યું. વિગેરે અપશુકનો જોઈને બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “આજ નક્કી કાંઈ અનિષ્ટ સાંભળશું. કેમ કે, પોતે જ્યારે ગઢપુરથી ચાલ્યા ત્યારે મહારાજે કહ્યું હતું જે, “ગુરુનાં મંદિર સારાં થાય છે કે શિષ્યનાં ?” અને મહારાજનાં મનમાં એમ હતું જે, ‘જો બ્રહ્માનંદસ્વામી આંહીં હશે તો મને ધામમાં જાવા નહીં દે !’ એમ જાણીને સ્વામીને જૂનાગઢ મોકલ્યા હતા.

અને પછી દિવસના બાર વાગ્યા અને હરેનો વખત થયો ત્યાં ભગુજી ઊંટ લઈને પહોંચ્યા અને કાગળ લઈને સ્વામી પાસે નાંખ્યો. અને ભગુજીને ભાળીને સ્વામી લમણે હાથ દઈને પૃથ્વી ઉપર બેસી ગયા. અને તે કાગળ વાંચીને સહુ દિલગીર થઈ ગયા અને સૌ શોકાતુર થઈ ગયા અને અન્ન-જળનો ત્યાગ કર્યો. પછી બીજાને ત્યાં રાખીને પોતે ભગુજી સાથે ઘોડીએ બેસીને ગઢપુર આવ્યા. અને શ્રીજીમહારાજ સ્વધામ પધાર્યા હતા. તેથી પોતે રુદન કરી કરીને પોતાની આંખો સૂજી ગઈ હતી. પછી પોતે પરબારા ગોપીનાથજી મહારાજને દર્શને આવ્યા. અને ઠાકોરજીને સન્મુખ ઊભા રહીને કીર્તન બોલ્યા જે,

પાતળિયે હર્યા પ્રાણ રે બેની મારાં પાતળિયે હર્યા પ્રાણ...

એ જ્યાં એક પદ બોલ્યા ત્યાં તો ગોપીનાથજી મહારાજનાં સ્વરૂપમાંથી લાંબા હાથ કરીને મોગરાનો મોટો હાર સ્વામીને પહેરાવ્યો અને (મહારાજ) બથમાં ઘાલીને મળ્યા. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "હાશ, મારો બાપ મને મેલીને ગયા નથી; આંહીં બિરાજે છે." અને પછી સ્વામીને માથે હાથ મેલ્યા. ॥૮૪૯॥

૮૫૦. મહારાજનો અગ્નિસંસ્કાર થયો જાણીને સ્વામીએ સૌને ઠપકો દીધો

સ્વામીને આવ્યા સાંભળીને સૌ સદ્‌ગુરુ ભેળા થઈને ધર્મશાળામાં સભા કરીને બેઠા હતા. પછી સ્વામી મંદિરમાંથી સાધુની ધર્મશાળામાં પધાર્યા અને મુક્તાનંદસ્વામી તથા ગોપાળાનંદસ્વામી વિગેરે સદ્‌ગુરુને ઠબકો દઈને કહ્યું જે, "તમોએ મને ખબર કેમ કરી નહીં ? કેમ કે, ઊંટ નિત્યે સીત્તેર ગાઉ ચાલે છે તો હું ઊંટે બેસીને આંહીં આવત ! અને મહારાજને અગ્નિસંસ્કાર તમે શા સારુ કર્યો ? કેમ કે, હું ધામમાંથી આંહીં પાછા લાવત !" એમ કહીને સૌને ઘણો ઠબકો દીધો. પછી મહારાજની ઉત્તરક્રિયા કરતાં સુધી રહીને પાછા જૂનાગઢ ગયા. ॥૮૫૦॥

૮૫૧. સ્વામીને મુક્તાનંદસ્વામી સાથે ત્રણ દિ' અબોલા રહ્યા

એક વખત બ્રહ્માનંદસ્વામી માંદા થયા હતા. પછી સૌએ શ્રીજી મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ, સ્વામી જેવા સદ્‌ગુરુ સત્સંગમાં હોય તો ઘણોક સમાસ થાય. માટે તેમને શરીરે સારું થાય તેમ કરો." પછી મહારાજ કહે કે, "બ્રહ્માનંદસ્વામીની આયુષ્ય પૂરી થઈ રહી છે." તેથી સૌ સંત તથા હરિજન અને બાઈઓ બોલી જે, "અમો સૌ થોડી થોડી આવરદા આપીએ." પછી સ્વામીને શરીરે સારું થયું.

અને એક વખત બ્રહ્માનંદસ્વામીના સાધુ હતા, તે કાંઈક મૂંઝવણને લીધે મુક્તાનંદસ્વામી ભેગા ગયા. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી તેથી કરીને ત્રણ

દિવસ સુધી મુક્તાનંદસ્વામીને દર્શને ગયા નહીં. તે વાતની મહારાજને ખબર પડી. પછી મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી, તમે ત્રણ દિવસથી મુક્તાનંદસ્વામીને દર્શને ગયા નથી ?" ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ, એમાં મારો શો વાંક છે ? તેમાં તો તમારો વાંક છે જે, હું માંદો હતો અને સૌની આવરદા તમોએ મને આપી છે. તે ત્રણ દિવસની કોઈ ડોસીની આવરદા ભોગવી હશે ! તેથી સ્વામીને દર્શને કેમ જવાય ?" પછી મહારાજ કહે, "સ્વામી, આવા સાધુ તો હું સાંજે પચાશ કરી આપું ! પણ કાંઈ મુક્તાનંદસ્વામી થાય ?" પછી તે સાધુને બ્રહ્માનંદસ્વામી પાસે પાછો મોકલાવ્યો. ॥૮૫૧॥

૮૫૨. મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીની મશ્કરી કરી

એક વખત શ્રીજીમહારાજે સૌ સંતને શાલીગ્રામ પૂજવા આપ્યા હતા અને બ્રહ્માનંદસ્વામીને એક મોટા શાલીગ્રામ આપ્યા. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ, મારે તો ઠીક થયું જે, આ પખતા શાલીગ્રામ છે તે એક કોરે ચંદન ઘસીશ અને એક કોરે ચંદન ચડાવીશ !" પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "પોતાની જાતીનો સ્વભાવ મેલ્યો નહીં !" એમ કહીને મશ્કરી કરી. ॥૮૫૨॥

૮૫૩. મહારાજે સૌને શણનાં ટાટ પહેરાવ્યાં

એક વખત મહારાજે પ્રકરણ ફેરવ્યું ને સૌને શણનાં ટાટ પહેરાવ્યાં. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ, આ ઠીક કર્યું. કેમ કે, જેને શરીરે ધાધર હશે તેને ખંજવાળવું નહીં પડે." ॥૮૫૩॥

૮૫૪. સ્વામીએ ત્રણ હાથનું વસ્ત્ર પહેર્યું

એક વખત શ્રીજીમહારાજે આજ્ઞા કરી જે, "સૌએ ત્રણ હાથનો કટવેડો રાખવો." અને બ્રહ્માનંદસ્વામીનું શરીર પુષ્ટ હતું. તેથી તેમણે ચાર હાથનો રાખેલો હતો. પછી કોઈક સાધુએ કહ્યું જે, "મહાપુરુષ,

તમે આજ્ઞા કેમ લોપી ? ત્રણ હાથ રાખવાનો છે અને ચાર હાથ રાખ્યો ?" પછી સ્વામીએ એક હાથ ફાડીને નાંખી દીધો. ॥૮૫૪॥

૮૫૫.સ્વામીને એકલવાસમાં બોટાદના ભગાદોશી જમાડતા

શ્રીજીમહારાજે આજ્ઞા કરેલી જે, "સૌએ એકીલા ફરવું અને કોઈનો સાદ સંભળાય નહીં, એવી જગ્યામાં રહેવું. અને એક ઠેકાણે બે દિવસ રહેવું નહીં." એમ મહારાજે આજ્ઞા કરીને સૌને ફરવા મોકલ્યા હતા. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી બોટાદ ગયા અને ભગા શેઠને ખબર પડી જે, સ્વામી વાડીઓમાં રહે છે. પછી શેઠ સવારમાં દૂધનો લોટો ભરીને એક થાળીમાં શાક તથા રોટલો લઈને સ્વામી પાસે જતા. પછી સ્વામીને જમાડીને પછી સ્વામીની વાતો સાંભળવા ભગા શેઠ બેસતા. પછી ચાલે ત્યારે સ્વામી કહે કે, "કાલે પૂર્વ દિશામાં અમુક ઠેકાણે આવજો." એમ સ્વામીને હંમેશાં જમાડવા જતા. ॥૮૫૫॥

૮૫૬. મહારાજે બારપટોળીના કાળુવાવડીયાને દર્શન દઈ બધા રાળ સ્વામીને અપાવ્યા ને પટારા રાળથી ભરી દીધા

એક સમે મહારાજે આજ્ઞા કરી જે, "તમે જૂનાગઢનું મંદિર કરવા જાઓ." પછી સ્વામી જૂનાગઢનું મંદિર કરવા પધાર્યા, પણ પોતા પાસે કાંઈ સિલક નહીં. પછી મહારાજને કાગળ લખી માણસ સાથે ગઢડે મોકલ્યો. તેમાં એમ લખેલું જે, તમે અહીં પધારો તો વંડો વાળીએ. પછી મહારાજે કાગળ વાંચીને ગામ **બારપટોળી**ના **કાળુ વાવડિયા**ને દર્શન દીધાં, ને કહ્યું જે, "તારા ઘરમાં જેટલાં રાળ(અઢી રૂ.ની કીંમતનો સિક્કો;આઠ રૂ.ની કીંમતનો રૂપાનો સિક્કો) હોય તેટલાં બ્રહ્માનંદસ્વામીને જૂનાગઢ આપી આવજે."

પછી તે કાળોભગત પોતાના ઘરમાં પાંચ હજાર રાળ હતાં, તે ગાડું ભરીને જૂનાગઢ સ્વામીને આપી આવ્યા. અને સ્વામીને કહ્યું જે, "મહારાજે મને દર્શન દઈને કહ્યું જે, 'તારા ઘરમાં જેટલાં રાળ હોય

તે જૂનાગઢ બ્રહ્માનંદસ્વામીને આપી આવજે." પછી સ્વામીને તે રાળ આપીને પાછા ઘેર આવ્યા અને પટારો ઉઘાડીને જુએ, ત્યાં તો પટારો રાળનો ભરેલો દીઠો ! તે જોઈ સૌ આશ્ચર્ય પામ્યા. એમ શ્રીજીમહારાજે કાળુભગતને પરચો આપ્યો. ॥૮૫૬॥

૮૫૭. બ્રહ્માનંદસ્વામીની નિષ્ઠા જોઈને નવાબ ચરણે પડ્યા

સ્વામી જ્યારે **જૂનાગઢ** મંદિર કરવા પધાર્યા હતા, ત્યારે જૂનાગઢના **નવાબ**ને સ્વામી સાથે ઘણો સ્નેહ થયો. અને સ્વામી તથા નવાબ, બન્ને જણ સાથે ઘોડી ફેરવવા જતા. પછી એક દિવસે નવાબે સ્વામીને કહ્યું જે, "તમે મારું કવિત કરો તો તમને એક ગામ આપું." ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "જ્યાં સુધી મને સ્વામિનારાયણ નહોતા મળ્યા ત્યાં સુધી હું જીવનું કવિત કરતો, પણ સ્વામિનારાયણ મળ્યા ત્યાર પછી હું જીવનું કવિત કરતો નથી !" સ્વામી કહે કે, "એક ગામ શું, પાંચ ગામ આપો તોપણ જીવનું કવિત હવે હું ન કરું !" પછી નવાબે કહ્યું જે, "તમે તો મોટા સમર્થપુરુષ છો ! નહીં તો સ્ત્રી-દ્રવ્યમાં કોણ ન લોભાય !" એમ કહી નવાબ સ્વામીના ચરણમાં પડ્યો. ॥૮૫૭॥

૮૫૮. જૂનાગઢ મંદિર અટકાવવા આવતો રંગીલદાસ કમોતે મર્યો

અને જે વખતે સ્વામી **જૂનાગઢ**નું મંદિર કરાવતા હતા તે વખતે ત્યાંનો કોઈ મોટો અમલદાર **રંગીલદાસ** કરીને મોટો નાગર હતો. અને તે નાગર સત્સંગનો બહુ જ દ્વેષી હતો. તે વખતમાં તે વડોદરા ગયેલો હતો. પછી અહીંયાં નાગરવાડામાં સ્વામીએ મંદિરનો પાયો નાંખ્યો હતો. તે જોઈ કેટલાક દ્વેષી લોક બળી ઊઠ્યા અને પછી કેટલાક અમલદારો ભેગા થઈને કાગળ લખીને રંગીલદાસ ઉપર માણસ મોકલ્યું. અને પછી રંગીલદાસે લખ્યું જે, "હું ત્યાં આવું તેટલીવાર છે ! કેમ કે, ગમે તેટલા પથરા ખડકે પણ હું એક કાંકરો પણ રહેવા દઈશ નહીં. તો એમ જાણજો જે, મારું નામ રંગીલદાસ !"

પછી તે કાગળ લઈને માણસ પાછું જૂનાગઢ આવ્યું. તે કાગળને વાંચીને સૌ રાજી થયા. ત્યાંના એક સત્સંગી નાગર બ્રાહ્મણ હતા, તેણે આવીને બ્રહ્માનંદસ્વામીને વાત કરી જે, "સ્વામી, વડોદરાથી આવી રીતનો કાગળ આવ્યો છે." ત્યારે સ્વામી કહે, "તેની ક્યાં આપણે ચિંતા છે ? એની તો મહારાજને ચિંતા છે !"

પછી થોડા દિવસ કેડે તે રંગીલદાસ વડોદરાથી જૂનાગઢ આવ્યો. અને તે ગામને સીમાડે આવ્યો તે વખતે રંગીલદાસને ઘોડેથી ઉતારીને ગાડીમાં બેસારતા હતા. પછી સૌએ પ્રાર્થના કરી જે, "ભાઈ તમે ઘોડેથી ઊતરીને ચાર ઘોડાની ગાડીમાં બેસો." પછી તે ઘોડેથી નીચે ઊતરતો હતો તે વખતે તેનો માણસ પેઘડું ઝાલીને ઊભો હતો. તે પોતાના હાથમાં ફળાવાળી રફલ (બરછી) લઈને ઊભો હતો. પછી રંગીલદાસને ઘોડેથી નીચે ઊતરતા વાયુની ચક્રી (વાઈ,હીસ્ટીરિયા) આવવાથી તે ફળાવાળી રફલ ઉપર પડ્યો, તેથી તેનું ફળું તેના હૃદયમાં પેસી ગયું, તેથી તે ત્યાં જ મૃત્યુને પામ્યો.

અને જેટલી સામગ્રી તેના સત્કાર માટે મોકલી હતી તેનો સંકેલો કરી લીધો. પછી તેને ઉપાડીને ગાડીમાં નાંખ્યો અને (સત્સંગી) નાગર બ્રાહ્મણ પણ સામો સામૈયે ગયો હતો. તે એકદમ પોતાની ઘોડી દોડાવી જ્યાં બ્રહ્માનંદસ્વામી હતા ત્યાં આવ્યો અને સ્વામીને એકાંતે લઈ જઈને કહ્યું જે, "રંગીલદાસનું તો આવી રીતે ભવિષ્ય થયું." તે સાંભળીને સ્વામી સાખી બોલ્યા જે,

સંત સંતાપે જાત હે, રાજ ધર્મ અરુ વંશ,
તુલસી ત્રણે ટીલે ન દીઠાં, રાવણ કૌરવ ને કંસ.

અર્થ : તુલસીદાસ કહે છે : સાચા સંતને દુઃખી કરે છે તેનું રાજ્ય, વંશ અને પુણ્ય એ બધું નષ્ટ થઈ જાય છે. જુઓને ! એટલે તો આજ દિન સુધીમાં રાવણ, કૌરવ અને કંસના પાળિયા(શહીદનું સ્મારક) ક્યાંય પણ જોવા મળતા નથી.

પછી સ્વામી બોલ્યા જે, “જેણે જેણે ભગવાન તથા સંતનો દ્રોહ કર્યો છે તે કોઈનો વંશ રહ્યો નથી. માટે ભગવાન ને સંત, રાજી થાય તેનું બેય લોકમાં કલ્યાણ થાય છે.” ॥૮૫૮॥

૮૫૯. સ્વામી પાસે મલાર રાગ ગવરાવીને મહારાજે વરસાદ કરાવ્યો

એક સમે શ્રીજીમહારાજ અક્ષરઓરડીમાં બિરાજમાન હતા અને બ્રહ્માનંદસ્વામી પાસે બેઠા હતા અને વરસાદે બહુ તાણ્યું હતું. પછી સૌ હરિજનોએ આવીને મહારાજની બહુ પ્રાર્થના કરી જે, “મહારાજ, વરસાદ થાય તો સારું.” ત્યારે મહારાજ કહે, “બ્રહ્માનંદસ્વામી મલ્હાર રાગ ગાય તો વરસાદ થાય !” પછી સ્વામીએ મહારાજ પાસે બેસીને મલ્હાર રાગ ગાયો, એટલે વરસાદ વરસવા લાગ્યો. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, “બ્રહ્માનંદસ્વામીએ મલ્હાર રાગ ગાયો તેથી વરસાદ થયો.” ॥૮૫૯॥

૮૬૦. સ્વામીને મુળી મંદિર માટે પથ્થર ને પાણી મહારાજે બતાવ્યાં

શ્રીજીમહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીને આજ્ઞા કરી હતી જે, તમે મુળીનું મંદિર કરાવજો. અને મહારાજ તો સ્વધામ પધાર્યા. ત્યારપછી સ્વામી મુળીનું મંદિર કરવા ત્યાં ગયા અને પોતાની સાથે છ સાધુ હતા અને એક ઉમાભગત હતા. અને ઉમાભગતની ઝોળીમાં છ રૂપિયા હતા. પછી સ્વામીએ મુળીએ જઈ ચોક વચ્ચે લીમડો છે તેની ડાળખીએ ઝોળીઓ ભરાવી. અને મંદિરના પથરા કાઢવા માટે પોતે કેટલીક જગ્યાએ ફર્યા. પછી શ્રીજીમહારાજ બ્રાહ્મણનું સ્વરૂપ ધારણ કરીને ગામ ખાટડીને સીમાડે જઈ સ્વામીને કહ્યું જે, “આ ઠેકાણે પથ્થર સારો છે અને આ ઠેકાણે એક જૂની વાવ છે તે ખોદાવજો, ત્યાં પાણી સારું નીકળશે.” પછી તે ઠેકાણે વિપ્રનું સ્વરૂપ અદૃશ્ય થઈ ગયું. પછી સ્વામીએ પ્રથમ વાવ ખોદાવી અને પછી પાણા કાઢવાનું શરૂ કરાવ્યું. ॥૮૬૦॥

૮૬૧. સ્વામીએ હળવદમાં મુળીના મંદિર માટે ફાળો કર્યો

પછી મુળીમાં સ્વામી મંદિરનું કામ શરૂ કરીને પોતાના સંત સાથે લઈને ગામ **હળવદ** પધાર્યા. ત્યાં સૌ હરિજનોને રાતે ભેળા કરીને કહ્યું જે, "આપણે મુળીનું મંદિર કરવું છે, માટે સૌ સૌની શ્રદ્ધા પ્રમાણે સેવા કરો." એટલે તે જ રાત્રે ખરડો કર્યો, જેમાં ત્રણ હજાર રૂપિયા થયા. પછી હરિજનોએ આગ્રહ કર્યો જે, "સ્વામી, કાલે જમીને પધારજો." ત્યારે સ્વામી કહે, "જો હું જમવા રોકાઉં તો દરરોજ બસો રૂપિયાનું ખરચ ચડે છે." ત્યારે હરિજનોએ હાથ જોડ્યા જે, "બસો રૂપિયા લ્યો પણ જમ્યા વગર જવાય નહીં."

પછી સ્વામી જમીને ચાલવા તૈયાર થયા ત્યારે હરિજનોએ કહ્યું જે, "સ્વામી, ઘરમાં પગલાં કરવા પધારો." ત્યારે સ્વામી કહે, "ઘરમાં પગલાં કરવાના એક સો રૂપિયા બેસે !" ત્યારે હરિજનોએ હા કહી, એટલે સ્વામી ઘરમાં પગલાં કરવા પધાર્યા. પછી હરિજનોએ કહ્યું જે, "સ્વામી, પટારા ઉપર હાથ મેલો." સ્વામી કહે, "પટારા પર હાથ મેલવાના પચાસ રૂપિયા જોઈએ !" એમ દરેક જણને ઘેર પધરામણી કરીને સ્વામી પાંચ હજાર રૂપિયા લઈને મુળીએ પધાર્યા ને મંદિરનું કામ શીઘ્રપણે ચલાવ્યું. ॥૮૬૧॥

૮૬૨. સ્વામીએ મહારાજની સાખીનો ઉત્તર સાખીમાં આપ્યો

શ્રીજીમહારાજ વડતાલમાં ઉગમણે ઝાંપે (ઘેલા હનુમાનજીની) દેરી છે ત્યાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા. પછી મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "આપણે લક્ષ્મીનારાયણ દેવનાં આવાં મંદિર કરાવવાં." પછી સ્વામીએ ત્રણ શિખરનો પાયો નંખાવ્યો. પછી સ્વામીએ કાગળ લખીને એક માણસ ગઢડે મોકલ્યો. ને ગઢડેથી મહારાજને પધારવા લખ્યું તેમાં લખેલ જે, એક દિવસ અહીંયાં વડતાલ પધારો તો સારું." પછી મહારાજે ગઢપુરથી સાખી લખીને મોકલી જે -

આપકી પહોંચ બિચારકે, કરીએ તેતી દોડ;
તેતા પાવ પસારિયે, જેતી લંબી સોડ.

પછી તે કાગળ લઈને તે માણસ પાછો વડતાલ ગયો અને કાગળ વાંચીને સ્વામીએ બીજી સાખી નીચે મુજબ લખી માણસ ગઢપુર મોકલ્યો -

સાહેબ સરિખા શેઠિયા, વસત નગરકે માંહિ;
તાકે ધનકી કહા કમી, જાકી હૂંડી ચલે નવખંડ માંહિ.

સ્વામીએ લખ્યું કે, "મેં વિચારીને કર્યું છે. કેમ કે, તમારા જેવા શેઠ જોઈને આ કામ આદર્યું છે. માટે તમો આંહીં પધારો." ॥૮૬૨॥

૮૬૩. વડતાલમાં સ્વામીએ ભેટ લેવા પાર્ષદને રાખ્યા પણ મહારાજના પાર્ષદે લેવા ન દીધી, તેથી તેને સ્વામીએ ધમકાવ્યા

પછી શ્રીજીમહારાજ ગઢપુરથી **વડતાલ** પધાર્યા. અને સમૈયામાં હજારો હરિજનો મહારાજનાં દર્શન કરવા આવેલા હતા. અને જે વખતે સૌ હરિજન મહારાજને ભેટ કરવા લાગ્યા, ત્યારે સ્વામીએ એક પોતાનો પાળો મહારાજ પાસે રાખ્યો જે, જેટલી ભેટ આવે તેટલી લઈ લેવી, પણ મહારાજનાં પાળે સ્વામીના પાળાને ભેટ લેવા દીધી નહીં. પછી સ્વામીએ તે પાળાને એકાંતે બોલાવીને ખૂબ ધમકી આપી. પછી તેણે જઈને મહારાજને વાત કરી જે, "સ્વામીએ આવી રીતે મને ધમકી આપી." મહારાજ બીજે દિવસે સાબદા થઈને ચાલી નીકળ્યા. અને સૌ સંત તથા હરિજન મહારાજને વળાવવા સારુ સાથે ગયા. ત્યાં મહારાજે મંદિરના વ્યવહારની ભલામણ મોટા અક્ષરાનંદસ્વામીને કરી.

પછી સૌને પાછા વાળ્યા પણ બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું નહીં જે, તમે પાછા વળો. પછી ગામ મહેળાવ(સીંજીવાડા?) આવીને રાત રહ્યા. ત્યારે મહારાજે સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી, તમે આંહીંયાં સુધી આવ્યા છો ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "તમે સૌને પાછા વાળ્યા, પણ મને કહ્યું

નહીં જે, તું પાછો વળ્ય !" પછી સ્વામી વડતાલ જવા માટે તૈયાર થયા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "સ્વામી, તમારું ત્યાં શું છે ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "મારું ત્યાં પત્તર તથા તુંબડું અને પૂજા એ ત્રણ વાનાં છે."

ત્યારે મહારાજ કહે, "લાવો આપણી પૂજા." (પૂજા લાવ્યા) એટલે તે પૂજામાંથી ત્રણ મૂર્તિઓ આપી અને બીજા સંત પાસેથી પત્તર તથા તુંબડી અપાવી. તેથી સ્વામી સમજી ગયા કે, 'મેં પાળાને ધમકી દીધેલી તેનો આ પ્રતાપ છે.' પછી મહારાજ કહે કે, "સ્વામી, તમે તો એક મંદિર જેવા એકેક કીર્તન કરો છો. માટે મારી સાથે રહો." પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી રાતમાં ચાર કીર્તન કરીને બોલ્યા અને સવારમાં ઊઠીને પ્રભાતી બોલ્યા જે,

અધમઉદ્ધારણ અવિનાશી તારા, બીરુંદ તણી બલહારી રે.

એ પ્રભાતી નવી બનાવીને બોલ્યા. ॥૮૬૩॥

૮૬૪. સ્વામીએ પોંક આપનારા છોકરાઓનું અંતે કલ્યાણ કર્યું

સ્વામી એક વખત **ભાલ** દેશમાં જતા હતા અને ઘઉંના પોંકનો વખત હતો. અને કણબીના છોકરા ખેતરમાં ઘઉંનો પોંક પાડતા હતા. પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "છોકરાઓ, કેમ પોંક આપશો ?" છોકરા કહે, "તમને પોંક આપવાથી શું થાય ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "તમારું કલ્યાણ કરું ! જ્યારે તમને મરવા વખત થાય ત્યારે મારી ફાંદ સંભારજો !" પછી છોકરાએ સ્વામીને પોંક આપ્યો. અને તે છોકરા જ્યારે વૃદ્ધ થયા અને તેમનું ભવિષ્ય આવી રહ્યું ત્યારે સ્વામીએ દર્શન દીધાં. પછી તે છોકરા બોલ્યા જે, "ભલે ફાંદ્યાળા ભલે ! મને તેડવા આવ્યો !" એમ કહીને દેહ મેલીને સ્વામી સાથે ધામમાં ગયા. ॥૮૬૪॥

૮૬૫. સ્વામીએ જમાડનાર ધ્રાંગધ્રાના સોનીનું કલ્યાણ કર્યું

ગામ **ધ્રાંગધ્રા**માં સ્વામી પથ્થર લેવા ગયા હતા અને ત્યાંના સોનીએ સ્વામીને પોતાને ઘેરે જમાડ્યા. પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "તું

વર્તમાન ધાર અને હું તને અંતકાળે તેડવા આવીશ." પછી તેને વર્તમાન ધરાવ્યાં અને તેનો અંતસમો થયો ત્યારે શ્રીજીમહારાજને તેડીને સ્વામી તેને લેવા પધાર્યા. પછી તે સોની બોલ્યો જે, "આ બ્રહ્માનંદસ્વામી સ્વામિનારાયણને લઈને મને તેડવા આવ્યા છે અને તેમની સાથે હું ધામમાં જાઉં છું." ॥૮૬૫॥

૮૬૬. ધ્રાંગધ્રાથી મેથાણ જતાં વૈરાગીએ સ્વામીને લૂંટ્યા

એક સમે સાધુ ધ્રાંગધ્રેથી મેથાણ જતા હતા. પછી રસ્તે જતાં વેરાગી મળ્યા. તે પોતાનાં હથિયાર હેઠાં મેલીને સાધુને લૂંટવા મંડ્યા. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "તમને લૂંટતા આવડતું નથી. કેમ કે, તારાં હથિયાર હેઠાં મૂકીને લૂંટે છે, તે જો અમારામાંથી કોઈકને શૂરાતન આવ્યું, તો તે વર્તમાન ચૂકશે !" પછી તે વેરાગીએ હથિયાર હાથમાં લઈને સંતને લૂંટી લીધા. ॥૮૬૬॥

૮૬૭. સ્વામીને મહારાજે કહ્યું, અમે કેટલી દયા કરી !

એક સમે શ્રીજીમહારાજ અક્ષરઓરડીમાં વિરાજમાન હતા. ત્યાં બ્રહ્માનંદસ્વામી દર્શને ગયા. પછી મહારાજને પગે લાગીને બોલ્યા જે, "મહારાજ, દયા કરો !" મહારાજ કહે, "અમો કેટલી દયા કરીએ ? કેમ કે, અષ્ટાવરણના અધિપતિ મને રોકવા લાગ્યા, પણ હું ક્યાંઈ રોકાણો નહીં અને તમારા પંચભૂતના લોચા ભેળો આવીને પડ્યો." ત્યારે સ્વામી કહે, "મહારાજ, અમારે માયાનું આવરણ તે સમજાય નહીં." પછી મહારાજે પછેડી ઓઢી હતી તે ઉતારીને હેઠી મેલી. અને મહારાજે કહ્યું જે, "કરો દર્શન ! હવે માયાનું આવરણ છે ?" ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ, આવી દયા તો અમે જાણી નહોતી !" ॥૮૬૭॥

૮૬૮. મહારાજે સ્વામીને કહ્યું, ખરા સત્સંગી થયા છો ?

શ્રીજીમહારાજ ગઢપુરમાં અક્ષરઓરડીમાંથી સાધુની ધર્મશાળામાં પધાર્યા. પછી મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "તમે કેવા સત્સંગી

થયા છો ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "મહારાજ ! અમે તો ખરેખરા સત્સંગી થયા છીએ." ત્યારે મહારાજ કહે, "તમે ખરેખરા સત્સંગી થયા હો તો કહો, અમે અક્ષરઓરડીમાં શું કરતા હતા ?" પછી સ્વામી કહે, "ના મહારાજ, અમે એવા સત્સંગી તો નથી થયા !" પછી મહારાજ કહે, "અમારા એવા સત્સંગી તો પર્વતભાઈ, ગોરધનભાઈ, વશરામભગત તથા સચ્ચિદાનંદસ્વામી વિગેરે અમારા ખરેખરા સત્સંગી છે. તે અહીંયાં જે જે લીલા કરીએ તે ત્યાં બેઠા થકા દેખે છે." ॥૮૬૮॥

૮૬૯. સ્વામીએ મહારાજને ધ્યાનમાંથી ઉઠાડી રાજી કર્યા

એક સમે શ્રીજીમહારાજ ગઢપુરમાં અક્ષરઓરડીમાં માથે વસ્ત્ર ઓઢીને ધ્યાન કરતા હતા. તે સમે બ્રહ્માનંદસ્વામી મહારાજને દર્શને આવ્યા. અને મહારાજને કહેવા લાગ્યા જે, "મહારાજ...એ મહારાજ..! તમે ધ્યાન કરો છો તે તમને ભગવાનની મૂર્તિ દેખાય છે ? અમને તો નથી દેખાતી !" પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "આ અમને ધ્યાન કરવા નહીં દે !" એમ કહીને મહારાજે મુખારવિંદ ઉઘાડું કર્યું, ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "હવે અમને ભગવાનની મૂર્તિ દેખાણી !" એમ કહીને મહારાજને રાજી કર્યા. ॥૮૬૯॥

૮૭૦. મહારાજે રાધાવાવે વાંસળી વગાડી

શ્રીજીમહારાજ ગઢપુરમાં રાધાવાવે વિરાજમાન હતા અને ત્યાં સુરતનો સંઘ આવ્યો હતો. તે પોશાક તથા રૂપાની વાંસળી લાવ્યા હતા. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ, તમે કૃષ્ણાવતારમાં વાંસળી વગાડતા, તે આવડે છે કે ભૂલી ગયા છો ?" ત્યારે મહારાજ કહે કે, "આવડે છે." ત્યારે સ્વામી કહે કે, "આવડતી હોય તો વગાડો તો સાંભળીએ !" પછી મહારાજે વાંસળી વગાડી. તે ઘેલા નદીનું પાણી સ્થિર થઈ ગયું અને ગાયો ચરતી હતી તે ચરતી બંધ થઈ ગઈ.

વાલે વગાડી છે વાંસળી રે, માવે વજાડી મોરલીરે કાલિંદ્રિને તીર;
ધેનુ તૃણ ભૂલી ગઈ રે, વાછરું ભૂલ્યા ખીર.
જોને સખી જમુનાં તણાં રે, વહેતા થંભ્યા નીર. હો...બેની. ॥૮૭૦॥

૮૭૧. મહારાજે કહ્યું સ્વામી તમે જેમ સમજતા હો તેમ ગાઓ

એક સમે શ્રીજીમહારાજ અક્ષરઓરડીમાં વિરાજમાન હતા. ત્યાં બ્રહ્માનંદસ્વામી મહારાજને દર્શને ગયા. પછી મહારાજનાં ચરણમાં મસ્તક મૂકીને રુદન કરવા લાગ્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, “સ્વામી, શા માટે રુદન કરો છો ?” સ્વામી કહે, “મહારાજ, તમે સર્વ અવતારના અવતારી છો, છતાં અમારે તમને સંતાડીને ગાવા પડે છે !” મહારાજ બોલ્યા જે, “સ્વામી, તમે જેમ સમજતા હો તેમ ગાઓ.” ॥૮૭૧॥

॥ સદ્ગુરુ શ્રીમૂળજી બ્રહ્મચારીની વાતો - ૩૨ ॥

૮૭૨. કચ્છ જતાં મહારાજે બ્રહ્મચારીને ચોર પાસે લૂંટાવ્યા

એક વખત શ્રીજીમહારાજ તથા મૂળજી બ્રહ્મચારી કચ્છ દેશમાં જતા હતા. ત્યાં રસ્તે જતાં ચોર મળ્યા. ત્યારે બ્રહ્મચારીએ જાણ્યું જે, ‘આ લૂંટી જાશે, માટે મારી પાસે અર્ધો રૂપિયો છે તે સંતાડી રાખું. કેમ કે, મહારાજ ક્યાંઈક માગે ત્યારે શું આપીશ ?’ એમ જાણીને જોડાની સગતળી(બૂટની અંદર રખાતું નરમ છૂટું પડ) નીચે તે અર્ધો રૂપિયો ઘાલી દીધો. પછી ચોર બ્રહ્મચારીને લૂંટવા માંડ્યા અને લૂંટીને ચાલ્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, “બધું સંભાળીને લીધું ? આ અમારી ભેળો છે તે કપટી છે. અર્ધો રૂપિયો હતો તે જોડામાં સંતાડ્યો છે.” પછી ચોરે પાછા વળીને બ્રહ્મચારીને ધક્કો મારીને જોડા કઢાવ્યા અને તેમાંથી અર્ધો રૂપિયો હતો તે કાઢી લીધો.

ત્યારે બ્રહ્મચારીએ મહારાજને કહ્યું જે, "ખાઓ મારો અંગૂઠો ! મેં તો તમારા સારુ રાખ્યો હતો, પણ વળી ભારે દાનેશ્વરીના દીકરા થયા જે, 'અમારી ભેળો કપટી છે !" એમ બ્રહ્મચારીએ જ્યારે કહ્યું, ત્યાં તો મહારાજે ચોરને ચતુર્ભુજરૂપે દર્શન દીધું. ત્યારે ચોર બોલ્યા જે, "આ તો આપણે ભગવાનને લૂંટ્યા !" પછી ચોર મહારાજનાં પગમાં પડ્યા અને બધો સામાન પાછો આપ્યો. અને એક જણે મહારાજને ખંધોલે બેસાર્યા અને એક જણે બ્રહ્મચારી પાસેનો ખડિયો ઉપાડ્યો અને સામે ગામ મેલી ગયા. ॥૮૭૨॥

૮૭૩. મહારાજે બ્રહ્મચારીને કહ્યું, માર ખવરાવું કે લાડવા ?

એક વખત મહારાજ તથા બ્રહ્મચારી રસ્તે ચાલ્યા જતા હતા અને પડખે ભરવાડ ગાયો ચારતા હતા. અને ભરવાડ્યો દૂધ વેચીને ચાલી આવતી હતી. પછી મહારાજે બ્રહ્મચારીને કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી ! તમને માર ખવરાવું તો ?" બ્રહ્મચારી કહે, "મહારાજ ! માર ખવરાવવામાં શું વળશે ? લાડવા ખવરાવો ને, તો પેટ ભરાય !" પછી મહારાજ આગળ ઉતાવળા ચાલીને ભરવાડ્યો ભેગા થયા અને કહ્યું જે, "બાઈયું ! ઓલ્યો બાવો મને પરાણે લઈ જાય છે, તે મેલાવો ને !" અને મહારાજે અર્ધું વસ્ત્ર પહેર્યું હતું અને અર્ધું ઓઢ્યું હતું; એવે વેશે ગયા હતા.

પછી ભરવાડ્યોએ પોતાના પતિને સાદ કર્યા, એટલે સૌ દોડીને આવ્યા. ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, "આ નાની બાળક બાઈ છે તેને ઓલ્યો ઘરડો ઠોઠો(નકામો) બાવો લઈ જાય છે, માટે તે થકી તેની રક્ષા કરો." પછી ભરવાડે જઈને બ્રહ્મચારી ઉપર લાકડિયું તોળીયું. ત્યારે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "દોડજો મહારાજ..! મને માર્યો.. !" પછી મહારાજે પોતાનું પહેરેલું વસ્ત્ર ખેંચી લીધું, એટલે માંહી કોપીન દેખાણી. ત્યારે ભરવાડ્યો બોલી જે, "વોય...આ તો બાવો દેખાય છે !" પછી મહારાજ બ્રહ્મચારી ભેગા થઈ ગયા ને બીજે ગામ ગયા, ને ત્યાં બ્રહ્મચારીએ રસોઈ કરીને મહારાજને જમાડ્યા. ॥૮૭૩॥

૮૭૪. મહારાજે રોંઢિયામાં બ્રાહ્મણ પતિ-પત્નીનું તપ સમાપ્ત કરાવ્યું

એક વખત મહારાજ તથા બ્રહ્મચારી બન્ને જણ ચાલતા દિવસ અસ્ત થવા લાગ્યો અને ગામ પણ બે-ચાર ગાઉ છેટે હતું. પછી બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! અત્યારે અંધારી રાતના આપણે ક્યાં જાશું ? અને જે ગામ જવું છે ત્યાં કોઈ સત્સંગી નથી." મહારાજ કહે કે, "બ્રહ્મચારી ! ત્યાં તો અમારા એવા ભક્ત છે જે, તેઓ અમને અહોનિશ સંભાર્યા કરે છે ! અને આપણે ત્યાં જશું ત્યારે તમને ખબર પડશે."

પછી રાતના નવ વાગે ગામ **રોંઢીયે** પધાર્યા અને ત્યાં બ્રાહ્મણ અને બ્રાહ્મણી, એ બન્ને સ્ત્રી-પુરુષ ચોરામાં દેવની પૂજા કરતાં હતાં. ત્યાં જઈને તેને ઘેર મહારાજ પધાર્યા અને બ્રાહ્મણે રસોઈ કરીને મહારાજ તથા બ્રહ્મચારીને જમવા બેસાર્યા. અને બ્રાહ્મણ મહારાજને પીરસવા બેઠો હતો. પછી મહારાજ અર્ધું જમ્યા ત્યાં તે બ્રાહ્મણને સમાધિ થઈ ગઈ. પછી મહારાજે તે બ્રાહ્મણની સ્ત્રીને બોલાવીને કહ્યું જે, "બાઈ... એ બાઈ ! તારા પતિને કાંઈક ચોઘડીયું ફરી ગયું છે. માટે તમે અમને પીરસવા આવો." ત્યારે બાઈ કહે, "મહારાજ ! મારો પતિ ઘરમાં છે તેથી મારાથી ત્યાં અવાય નહીં."

ત્યારે મહારાજ કહે, "એમ કેમ ?" ત્યારે બાઈ કહે, "મહારાજ, અમે હથેવાળો મેળવ્યો, એ માફ છે. અને અમે બન્ને જણા સાંખ્યયોગ પાળીએ છીએ. અને તે મને બહેન સમાન જાણે છે અને હું તેને ભાઈ સમાન જાણું છું." એમ વાત કરે છે ત્યાં તો તે બ્રાહ્મણ સમાધિમાંથી જાગ્યો. અને તેની સ્ત્રીને કહેવા લાગ્યો કે, "દોડ દોડ, આ તો આપણે ઘેરે સાક્ષાત્ ભગવાન પધાર્યા છે ! અને આપણે હજાર વરસ થયાં બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળીએ છીએ, તે પુન્યે કરીને આજ આપણને ભગવાન મળ્યા !" એમ કહીને બન્ને જણાં મહારાજનાં ચરણારવિંદમાં પડ્યાં અને મહારાજની ઘણી સ્તુતિ કરી.

તે જોઈને બ્રહ્મચારીને ઘણું આશ્ચર્ય થયું જે, 'આ શું બોલે છે ?' પછી મહારાજે બન્ને જણાને કહ્યું જે, "તમારું તપ આજથી સમાપ્ત થઈ રહ્યું. માટે હવે સાંખ્યયોગ પાળવો નહીં." એમ કહીને મહારાજ તથા બ્રહ્મચારી ત્યાં રાત રહ્યા અને સવારે ચાલી નીસર્યા. અને તેના તપની સમાપ્તિ કરી. ॥૮૪૭॥

૮૭૫. કાળાતળાવમાં બ્રહ્મચર્ય પાળતાં પતિ-પત્નિને દર્શન દીધાં

એક વખત મહારાજ તથા બ્રહ્મચારી ગામ **કાળાતળાવ** પધાર્યા હતા અને ત્યાં બ્રાહ્મણને ઘેર ઊતર્યા. પછી તે બ્રાહ્મણની બાઈએ રસોઈ કરી અને મહારાજ જમવા બેઠા. અને બ્રહ્મચારીને ઓસરીમાં જમવા બેસાર્યા. તે વખતે તે બાઈને સમાધિ થઈ અને તેમાં તેને અક્ષરધામ દેખાડ્યું. અને તેણે સો જન્મથી બ્રહ્મચર્ય પાળેલું તે તમામ મહારાજે દેખાડ્યું. પછી તે બાઈ સમાધિમાંથી બહાર આવી અને પોતાના પતિને કહ્યું જે, "આ તો સાક્ષાત્ પુરુષોત્તમ નારાયણ છે ! તે આપણને દર્શન દેવાને અર્થે પધાર્યા. અને આપણે સો જન્મ થયાં બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળીએ છીએ; તેનું ફળ આજ આપણને પ્રાપ્ત થયું. કેમ કે, આ તો સાક્ષાત્ અક્ષરધામના પતિ છે અને સર્વે અવતારના અવતારી છે." પછી બન્ને જણાં મહારાજનાં ચરણમાં પડ્યાં ને મહારાજની ઘણીક સ્તુતિ કરી. ॥૮૭૫॥

૮૭૬. બ્રહ્મચારીને મૂકી મહારાજ કંથકોટ કચરાભગતને ત્યાં પધાર્યા

એક વખત શ્રીજીમહારાજ **કંથકોટ** પધાર્યા હતા. અને ત્યાં **કચરો** કરીને એક લુવાણા હરિભક્ત હતા અને તેને ઘેર મહારાજ પધાર્યા. પછી મહારાજે તેને કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી આવે તો તું તેમનું માનીશ નહીં." ત્યારે કચરે કહ્યું જે, "ઠીક મહારાજ ! નહીં માનું." પછી રાતના ચાર વાગ્યા ત્યારે બ્રહ્મચારી આવ્યા અને કચરાને સાદ કરીને

પૂછ્યું જે, "આંહીં મહારાજ પધાર્યા છે ?" ત્યારે કચરો કહે, "ના ના, આંહીં તો મહારાજ આવ્યા નથી." ત્યારે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "મને મેલીને ક્યાં જતા રહ્યા ?" પછી બ્રહ્મચારી ત્યાંથી ચાલતા થયા.

અને પછી સવાર પડી ત્યારે કચરાને મહારાજે કહ્યું જે, "મને ભૂખ લાગી છે." ત્યારે કચરે મહારાજને કહ્યું જે, "હું રોટલો કરું ત્યાં સુધી તમે દુકાને બેસીને ઘરાકને સાચવો." પછી કચરો રોટલો કરવા ગયો અને મહારાજ તેની દુકાને બકાલું વેચવા બેઠા. પછી કોઈક બાઈ બકાલું લેવા આવી. તેને મહારાજે ત્રાજવામાં જોખીને રીંગણાં બરાબર આપ્યાં. ત્યારે બાઈ બોલી જે, "બાવાજી ! આ કાંઈ ઘી છે તે બરાબર આપો છો ? કચરોભાઈ તો બે પીંહટાં(પાંદડા-કટકા) વધારે આપે છે." મહારાજ કહે, "લેવું હોય તો લે. ત્રણ ગાઉથી લાવીએ છીએ તે ઘોડાને ભાઠું પડી ગયું છે !" તે બધી વાત કચરો રોટલા ઘડતાં ઘડતાં સાંભળતો હતો. તેના મનમાં એમ થયું જે, 'જખ મારે ! મહારાજ વધારે આપે તેમ નથી !' પછી રોટલા તૈયાર થયા એટલે મહારાજ જમવા પધાર્યા અને બીજે દિવસે મહારાજ ત્યાંથી બીજે ગામ પધાર્યા. ત્યાં બ્રહ્મચારી ભેગા થયા. ॥૮૭૬॥

૮૭૭. મહારાજ બ્રહ્મચારી સહિત કંથકોટ કચરાભગતને ઘેર પધાર્યા અને સુખી કર્યા તથા રાજાની પૂજા સ્વીકારી

એક વખત શ્રીજીમહારાજ તથા બ્રહ્મચારી **કંથકોટ** પધાર્યા હતા. ત્યાં **કચરે લુવાણે** ઘરઘરણું કરીને સ્ત્રી આણી હતી. તેને પોતે નિરંતર વાર્તા કર્યા કરે જે, "મારા ગુરુ આવે તેમને માનવા અને પૂજવા. અને હું તો સ્વામિનારાયણનો ભક્ત છું." પછી ત્યાં શ્રીજીમહારાજ તથા મૂળજી બ્રહ્મચારી પધાર્યા. તે વખતે કંથકોટના રાજાએ કાગળ લખીને શ્રીજીમહારાજને તેડાવ્યા હતા જે, "તમો આંહીંયાં પધારો." પછી મહારાજ કંથકોટ પધાર્યા અને કચરાભગતને ઘેર રાત રહ્યા. તે

વખતે કચરે તેની સ્ત્રીને કહ્યું જે, “જો, આ હું તને કહેતો હતો તે મારા ગુરુ આવ્યા.”

પછી બાઈ પોતાનો સાડલો લઈને વેપારીની દુકાને ગઈ અને વેપારીને કહ્યું જે, “આ મારો સાડલો રાખો અને મને ઘી ને સાકર આપો.” વેપારી કહે કે, “તારો સાડલો વેચાવે એવો કોણ છે ?” ત્યારે બાઈ કહે, “અમારે રાંકને હાથ રતન જડ્યું છે !” પછી સાડલો ઘરાણે મૂકીને ઘી, સાકર વિગેરે સીધાનો સામાન લાવી અને બ્રહ્મચારીએ રસોઈ કરી. પછી મહારાજ તથા બ્રહ્મચારી એ બન્ને જણ જમ્યા અને બાકીની પ્રસાદી કચરાભગતને આપી, તે બન્ને જમ્યાં. અને મહારાજ તેને ઘેર રાત રહ્યા.

પછી સવારે મહારાજે કચરાને કહ્યું જે, “જા, તું દરબારને ખબર કર જે, મહારાજ પધાર્યા છે.” પછી કચરે દરબારમાં જઈને રાજાને વાત કરી જે, “મહારાજ મારે ઘેર ગઈ કાલે પધાર્યા છે.” ત્યારે દરબાર કહે, “મહારાજ તારે ઘેર જમ્યા શું ?” કચરો કહે, “મને જે લોટ દાળ મળ્યાં તે મહારાજને જમાડ્યાં.” પછી રાજા પોતાની સવારી સહિત પાલખી લઈને કચરાને ઘેરે મહારાજને તેડવા માટે આવ્યા. અને મહારાજને કહ્યું, “મહારાજ ! આ પાલખીમાં બેસો.” પછી મહારાજે બ્રહ્મચારીને કહ્યું જે, “તમે પાલખીમાં બેસો.” બ્રહ્મચારી કહે, “મહારાજ ! તમે બેસો.” મહારાજ કહે, “આપણે બન્ને જણા બેસીએ.” બ્રહ્મચારી કહે, “બે જણને ભોઈ ઉપાડી શકે નહીં.”

પછી મહારાજને પાલખીમાં બેસાર્યા ને વાજતે ગાજતે દરબારમાં હીંડોળા ખાટ ઉપર પધરાવી, રાજાએ આરતી ઉતારી. પછી દરબારે મહારાજને વાત કરી જે, “મહારાજ ! તમારે કહેવે કરીને મેં દીકરી રાજાને આપી હતી. ને તે રાજા મરી ગયો અને દીકરી ત્યાંથી ઘણુંક દ્રવ્ય લઈને આંહીં આવી છે.” (હવે લેખક કહે છે) કેમ કે, પ્રથમ તે

(કંથકોટના) રાજા ઉપર મારવાડના રાજાએ ચડાઈ કરી હતી જે, 'કાં તો તારી દીકરી મને આપ, નીકર તારું રાજ્ય લઈ લઈશ !' પછી કંથકોટના રાજાએ મહારાજ ઉપર કાગળ લખીને મહારાજને માણસ મોકલ્યું જે 'મહારાજ, મારે આવી રીતનો દેશકાળ આવ્યો છે તે તમો કહો તેમ કરું !' પછી મહારાજે કાગળ લખી મોકલ્યો જે, "તારી દીકરી આપજે પણ રાજ્ય જવા દઈશ નહીં !"

પછી તે મારવાડના રાજાને પોતાની દીકરી પરણાવી હતી. તે દીકરી વિધવા થઈને ઘેરે આવી. ત્યારપછી તેણે મહારાજને તેડાવ્યા. પછી મહારાજને વાત કરી જે, "આ બધું દ્રવ્ય છે, તેનું શું કરવું ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "આ તો આસુરી માયા છે. તે બ્રાહ્મણને દક્ષિણા દઈ દ્યો." પછી બ્રાહ્મણોને બોલાવીને મહારાજે તેમને ઘણીક દક્ષિણાઓ અપાવી અને મહારાજને વસ્ત્ર તથા અલંકાર પહેરાવ્યાં. પછી મહારાજ કહે, "અમારે કચરાને ઘેરે જવું છે." પછી પાલખીમાં બેસારીને વાજતે ગાજતે કચરાને ઘેરે લઈ ગયા. પછી પાલખીને ખડકીએ ઊભી રાખીને મહારાજે કચરાની ઘરવાળીને બહાર બોલાવી. અને દશે આંગળીએથી વેઢ-વીંટીઓ કાઢીને તે બાઈને આપી અને મહારાજ સૌ સાંભળતાં બોલ્યા જે, "આ લે અને તારો સાડલો વાણિયાને ત્યાંથી છોડાવી લાવ્ય !" એમ શ્રીજીમહારાજે પ્રસન્ન થઈને તેમને દાગીના આપ્યા. તેને પ્રતાપે કરીને કચરો ભગત બહુ આસામી થયો. અને મહારાજ તથા બ્રહ્મચારી બીજે ગામ પધાર્યા. ॥૮૭૭॥

૮૭૮. બ્રહ્મચારીનું હેત : પ્રદક્ષિણા ઉપરથી કૂદી જળપાન કરાવ્યું

એક સમે મહારાજ **વરતાલ** સભા કરીને બેઠા હતા અને મહારાજને તરશ બહુ લાગી હતી. અને મૂળજી બ્રહ્મચારી મંદિરની પ્રદક્ષિણા ઉપર બેઠા હતા. પછી મહારાજે સાદ કર્યો જે, "બ્રહ્મચારી..! મને તરસ લાગી છે." તે સાંભળીને બ્રહ્મચારીએ પ્રદક્ષિણા ઉપરથી પોતાનું શરીર ચોકમાં

પડતું મેલ્યું અને ઉતાવળા ઉતાવળા જઈને ઠંડા પાણીનો લોટો ભરીને મહારાજ પાસે લાવ્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "આ બ્રહ્મચારીને પોતાના દેહની પણ ખબર નથી જે, હું અહીંયાંથી પડીશ તો મુને વાગશે, પણ તેમને એક જ એવું અનુસંધાન છે જે, રખે ને મહારાજને પાણી પાતાં વાર લાગે !" પછી મહારાજ સભામાં બોલ્યા જે, "બ્રહ્મચારીને મારા ઉપર એવું હેત છે કે, પોતાના દેહની પણ ગણતી નથી." ॥૮૭૮॥

૮૭૯. બ્રહ્મચારી મહારાજની સેવા મેલી ધર્મકુળની સેવામાં લાગ્યા

એક સમે મહારાજ ગઢપુરમાં સભા કરીને બેઠા હતા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "મુક્તાનંદસ્વામી ! બ્રહ્માનંદસ્વામી ! આ મૂળજી બ્રહ્મચારી છે તે મને પાણી વખતે પાણી નહીં, થાળ વખતે થાળ નહીં ને ધર્મકુળ આવ્યું છે તે ત્યાં ને ત્યાં પડ્યા રહે છે !" ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામી કહે, "મહારાજ ! કહો તો બ્રહ્મચારીને બોલાવીએ અને ઠપકો આપીએ." પછી એક માણસને બ્રહ્મચારીને તેડવા મોકલ્યો. તેને મહારાજે કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારીને કહેજે જે, મારે પીવા માટે પાણીનો લોટો ભરતા આવે." પછી તે માણસે બ્રહ્મચારીને કહ્યું જે, "પાણીનો લોટો લઈને મહારાજ તમને સભામાં બોલાવે છે."

પછી (બ્રહ્મચારીએ) એક હાથે પાણીનો લોટો લીધો અને બીજા હાથની કાખમાં બદ્રીનાથને બેસાર્યા અને આંગળીએ સીતારામજી મહારાજને વળગાડ્યા અને પાણીનો લોટો લઈને સભામાં આવ્યા. તે આવીને મહારાજને જળનો લોટો આપ્યો જે, "લ્યો કૃપાનાથ ! લ્યો પાણી !" પછી મહારાજને પાણી પાઈને તુરંત ચાલી નીસર્યા. ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "બ્રહ્મચારી ! ઊભા રહો, ઊભા રહો." ત્યારે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "શું છે વળતી(વળી) શું ?" પછી સ્વામી કહે, "મહારાજને પાણી વખતે પાણી નહીં અને થાળ વખતે થાળ નહીં અને ધર્મકુળ આવ્યું છે, તે ત્યાં ને ત્યાં પડ્યા રહો છો ?"

ત્યારે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "વળતી(અરે..) આનું તો લાખું જણા કરશે, પણ આ બિચારા ગરીબ પરદેશી, એ મને ઓળખે ને હું એને ઓળખું; તે એનું કોણ કરશે ?" એમ કહીને ચાલી નીસર્યા.

પછી મહારાજ કહે, "સ્વામી ! બ્રહ્મચારી બહુ ડાહ્યા છે. કેમ કે, જેમ સંસારમાં કોઈકના માવતરને રાજી કરવા હોય તે છોકરાનું રાખે એટલે માવતર રાજી થાય." તેમ મહારાજ કહે, "હું બ્રહ્મચારી ઉપર બહુ જ રાજી છું અને આ ધર્મકુળ ટક્યું છે તે બ્રહ્મચારીને લઈને ટક્યું છે." ॥૮૭૯॥

૮૮૦. બ્રહ્મચારીને ગુજરાત જવા કહ્યું, ધર્મકુળ દેશમાં જવા તૈયાર થયું

એક વખત શ્રીજીમહારાજ ગઢપુરમાં વિરાજમાન હતા. પછી મહારાજે બ્રહ્મચારીને બોલાવીને કહ્યું જે, "તમે ગુજરાતમાં જાઓ." બ્રહ્મચારી કહે, "બહુ સારું કૃપાનાથ ! આ ચાલ્યો." એમ કહીને પોતે ધર્મકુળમાં ગયા અને દીદીમાને જઈને કહ્યું જે, "દીદીમા ! મને મહારાજ ગુજરાતમાં મોકલે છે." ત્યારે દીદીમાએ મહારાજને કહેવરાવ્યું જે, "બ્રહ્મચારી ગુજરાતમાં જતા હોય તો અમને ગાડું કરી આપો એટલે અમે દેશમાં જઈએ." પછી તે માણસે સભામાં આવીને મહારાજને કહ્યું જે, "દીદી દેશમાં જવાને માટે ગાડું માંગે છે." પછી મહારાજે બ્રહ્મચારીને બોલાવીને કહ્યું જે, "તમારે ગુજરાતમાં જવું નથી, અહીંયાં રહો." પછી બ્રહ્મચારીએ ધર્મકુળમાં જઈને કહ્યું જે, "માવડીઉં ! મને મહારાજે રાખ્યો છે." પછી દીદીએ કહેવરાવ્યું જે, "જાવ, મહારાજને કહો જે, અમારે દેશમાં હવે જવું નથી." ॥૮૮૦॥

૮૮૧. મહારાજે બ્રહ્મચારીને સ્ત્રીઓ સાથે બોલવાની ના કહી

એક વખત શ્રીજીમહારાજે બ્રહ્મચારીને બોલાવીને કહ્યું જે, "તમારે ડોશીયો સાથે બોલવું નહીં." ત્યારે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "ઠીક

કૃપાનાથ ! નહીં બોલું." પછી સવારમાં ઘેલે નહાઈ આવીને દરબાર સોંસરા નીસર્યા. ત્યારે કોઈક બાઈએ કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી ! આજ મારો થાળ છે." ત્યારે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "બોલ મા, બોલ મા, દુતી ! મને મહારાજે ના પાડી છે જે, તારે ડોશીયું સાથે બોલવું નહીં." તે વખતે શ્રીજીમહારાજ ઉગમણા બારના ઓરડાની ઓસરીમાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા. પછી મહારાજે મુક્તાનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "જુઓને સ્વામી ! બ્રહ્મચારી ડોશીયો સાથે કાંઈ બોલે છે ? બ્રહ્મચારી તો એમ જાણે છે જે, હું ડોશીયો સાથે નથી બોલતો." ॥૮૮૧॥

૮૮૨. ભોળાભલા બ્રહ્મચારીને ગ્રામ્યકથા ને રામકથા એક હતાં

ગઢપુરમાં શ્રીજીમહારાજે સભામાં બ્રહ્મચારીને બોલાવીને કહ્યું જે, "ડોશીયુંને ના પાડી આવો જે, કોઈ ગ્રામ્યકથા કરશો નહીં." પછી બ્રહ્મચારીએ બાઈઓની સભામાં જઈને કહ્યું જે, "મહારાજે ના પાડી છે જે, કોઈ રામકથા કરશો નહીં." તે સાંભળી સૌ બાઈઓ વિચારમાં પડી જે, 'રામકથામાં શો બાધ છે જે મહારાજે ના પડાવી ?' પછી શ્રીજીમહારાજ થાળ જમવા પધાર્યા ત્યારે લાડુબાએ મહારાજને પૂછ્યું જે, "હે મહારાજ ! તમે રામકથાની કેમ ના પડાવી ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "અમે તો જાણતા નથી." લાડુબા કહે, "બ્રહ્મચારી આવીને ના પાડી ગયા." ત્યારે મહારાજ કહે, "બોલાવો બ્રહ્મચારીને !"

પછી બ્રહ્મચારી આવ્યા. તેમને મહારાજે કહ્યું જે, "મેં તમને ક્યારે રામકથાની ના પાડી છે ? મેં તો ગ્રામ્યકથાની ના પાડી છે." ત્યારે બ્રહ્મચારી કહે, "મારી બલા જાણે ! કઈ તમારી રામકથા ને કઈ તમારી ગ્રામ્યકથા ! મેં તો જેવું તમે કહ્યું એવું આ સૌને કહ્યું !" મહારાજ કહે કે, "બ્રહ્મચારીને રામકથાનીએ ખબર નથી અને ગ્રામ્યકથાનીએ ખબર નથી. એને તો બેય સરખું છે." એમ કહીને મહારાજ હસ્યા. ॥૮૮૨॥

૮૮૩. મહારાજ કહે, મુળાનંદ અને સહજાનંદની જોડ્ય છે

એક સમે મહારાજે ગઢપુરમાં સૌ સંતની સભામાં જોડ્યું બાંધવા માંડી. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! આ મૂળજી બ્રહ્મચારીની કોણ જોડ્ય ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "બ્રહ્મચારીની જોડ્ય તો બાંધેલી જ છે !" બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે, "કોણ ?" પછી મહારાજ કહે, "મુળાનંદ અને સહજાનંદ !" એ જોડ તો બાંધેલી છે. ॥૮૮૩॥

૮૮૪. બ્રહ્મચારી મંદિરમાં અડધા રૂપિયાની સેવાથી રાજી થયા

એક વખત શ્રીજીમહારાજે ગઢપુર સભામાં બ્રહ્મચારીને કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી ! હું ન હોઉં ત્યારે તમે ક્યાં રહો ?" ત્યારે બ્રહ્મચારી કહે, "જ્યાં ગોપીનાથજી ત્યાં હું !" ગઢપુરમાં શ્રીગોપીનાથજીનું મંદિર છોવાતું(ધોળ-ચૂનો કરવાનું કામ; પ્લાસ્ટર થતું;) હતું. પછી એક ડોશી હાથમાં અરધો રૂપિયો લઈને આથમણા પગથિયા પાસે ઊભી રહી અને બ્રહ્મચારીને સાદ કરવા મંડી. ત્યારે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "બોલ મા, બોલ મા દુતી ! શું મંડી છો ?" ત્યારે બાઈ બોલી જે, "બ્રહ્મચારી ! આ મંદિર છોવાય છે તેમાં મારે અરધો રૂપિયો આપવો છે." પછી બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "બાપ દીકરી, પહેલું કહેવું હતું ને ! હું તને ગાળો તો ન દેત !" પછી બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "લાવ લાવ, જો આ તારા બાપનું મંદિર છોવાય છે તેમાં તારો ભાગ થયો !" ॥૮૮૪॥

૮૮૫. સલડીના બેચરે જીવ્યા ત્યાં સુધી બ્રહ્મચારીને યાદ કર્યા

ગામ **સલડી**ના ભગત **બહેચર** કરીને હરિભક્ત હતા. તે ગઢપુર દર્શને આવ્યા હતા. પછી તેણે વૈકુંઠ બ્રહ્મચારી પાસે અથાણું માગ્યું, પણ તે બ્રહ્મચારીએ કાંઈ જવાબ આપ્યો નહીં. પછી મૂળજી બ્રહ્મચારી ઓરડામાંથી બહાર નીકળ્યા અને બોલ્યા જે, "કોણ એ, બહેચર ?" એમ કહીને પોતે અથાણાની બરણી ઉપાડીને ઓસરીમાં લાવ્યા અને

તેને સારી રીતે અથાણું આપ્યું. તે જીવ્યો ત્યાં સુધી મૂળજી બ્રહ્મચારીને સંભાર્યા કરતો. ॥૮૮૫॥

૮૮૬. બ્રહ્મચારીની બ્રાહ્મી સ્થિતિ : દહીંમાં અડદની દાળ જમ્યા

એક વખત મૂળજી બ્રહ્મચારી રાતે વાળુ કરવા બેઠા હતા. તેમને દહીં ખાટું લાગ્યું. ત્યારે શાંતાનંદસ્વામીને બોલાવ્યા જે, "શાંતાનંદ ! મારે મીઠું જોઈએ છે." તે વખતે શાંતાનંદસ્વામી ઊંઘમાં સૂતા હતા. તે બેઠા થઈને માટલીમાંથી અડદની દાળ ચપટી ભરીને આપી. બ્રહ્મચારીએ દહીંમાં નાંખીને ચાખીને કહ્યું જે, "રાખ્ય, ખાટું મટી ગયું !" પછી થોડી પ્રસાદી વધી હતી, તે શાંતાનંદ બ્રહ્મચારીએ ઢાંકી મૂકી હતી. પછી સવારે પરમાનંદસ્વામી દર્શને આવ્યા, તેમને શાંતાનંદસ્વામીએ તે પ્રસાદી આપી.

પછી પરમાનંદસ્વામી આસને જઈને જમવા બેઠા એટલે માંહેથી અડદની દાળ નીસરી. પછી પરમાનંદસ્વામીએ શાંતાનંદસ્વામીને પૂછ્યું જે, "હે શાંતાનંદ ! બ્રહ્મચારી દહીંમાં અડદની દાળ જમે છે ?" ત્યારે શાંતાનંદસ્વામી કહે, "ના, એ તો બ્રહ્મચારીએ રાત્રે મારી પાસે મીઠું માગ્યું હતું. તે મેં ઊંઘમાંથી ઊઠીને દાળ આપી હશે." એવા પોતે બ્રહ્મનિષ્ઠ હતા. ॥૮૮૬॥

૮૮૭. મહારાજે શુકમુનિને થાળ આપ્યો; બ્રહ્મચારીએ આંખ્યો કાઢી

એક વખત શ્રીજીમહારાજ થાળ જમતા હતા અને શુકમુનિ આવીને મહારાજને પગે લાગીને બેઠા. પછી મહારાજે શુકમુનિને જમીને થાળ આપ્યો. પણ બ્રહ્મચારી એમની સામું જોઈને આંખ્યું તાણવા મંડ્યા, એટલે શુકમુનિ છેટે ઊભા રહ્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "બ્રહ્મચારી ! તમે શુકમુનિને થાળની પ્રસાદી લેવા દ્યો." ત્યારે બ્રહ્મચારી કહે, "ઠીક કૃપાનાથ !" પછી બ્રહ્મચારીએ શુકમુનિને થાળની પ્રસાદી આપી. તે ત્યાં જ બેસીને જમ્યા. ॥૮૮૭॥

૮૮૮. બ્રહ્મચારી કેરીનો ટોપલો ઉપાડી વડતાલથી ગઢપુર આવ્યા

એક વખત શ્રીજીમહારાજે બ્રહ્મચારીને રજા આપી હતી. તેથી બ્રહ્મચારી ગુજરાતમાં ચાલ્યા ગયા. ત્યાં વડતાલમાં છ મહિના સુધી રહ્યા. પછી ત્યાં કેરીઓ બહુ પાકી હતી, એટલે રામદાસભાઈએ કહ્યું જે, "આ કેરીઓ ગઢપુર શ્રીજીમહારાજને કોઈ પહોંચાડે ?" ત્યારે મૂળજી બ્રહ્મચારી કહે, "હા, લાવો હું લઈ જાઉં." પછી એક મણ કેરીનો ટોપલો માથે ઉપાડીને ત્રીજે દિવસે ગઢપુર આવ્યા અને મહારાજ પાસે તે ટોપલો મૂકીને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા; તોપણ મહારાજે જય સ્વામિનારાયણ કહ્યા નહીં.

તે વખતે એક સુતાર બાઈ મહારાજનાં દર્શને આવી હતી. તેને મહારાજે કહ્યું જે, "તારા ઘેરે બ્રહ્મચારીને તેડી જા, ને સીધું આપજે એટલે તેઓ રસોઈ કરીને જમશે." પછી સુતારણ બાઈ પોતાને ઘેર બ્રહ્મચારીને તેડી જઈને પાકું સીધું આપ્યું; પણ બ્રહ્મચારી તો ફક્ત બાટીઓ કરીને જમ્યા અને બીજું સીધું પડતું મેલ્યું. ત્યારે સુતારણ બોલી જે, "બ્રહ્મચારી મહારાજ ! ઘી, ગોળ કેમ જમ્યા નહીં ?" ત્યારે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "મહારાજ ક્યાં ખાવા દે છે ? છ મહિના થયા બંધી કરી છે." પછી બ્રહ્મચારીએ કહ્યું જે, "હું સાઠ ગાઉથી એક મણ કેરીનો ટોપલો ભરેલો ઉપાડીને લાવ્યો, તોપણ મને "નારાયણ" કહ્યા નહીં !" પછી તે બાઈ મહારાજ પાસે જઈને ઠપકો દેવા માંડી જે, "મહારાજ ! તમે આવા નિર્દય કેમ થયા છો ? જે, આ બ્રહ્મચારી આવા ઉનાળાના તાપમાં ઉઘાડા પગે સાઠ ગાઉથી એક મણ કેરીનો ટોપલો ઉપાડીને લાવ્યા, તેને તમે નારાયણ પણ કહ્યા નહીં !"

પછી બ્રહ્મચારીએ કેરીને ઘોળીને, વાટકો રસ ભરીને આગળ મેલ્યો, પણ મહારાજ માંહે આંગળી બોળે નહીં અને એકલી રોટલી જમતા હતા. પછી બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "ભાઈ ! કોક કહો તો

મહારાજ રસ જમે. મારી સાથે તો નહીં બોલે !" પછી મહારાજે કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી, તમે જ પીરસો ને !" ત્યારે બ્રહ્મચારી કહે, "હું તો તૈયાર જ બેઠો છું ના !" પછી બ્રહ્મચારીએ મહારાજને રસ પીરસ્યો તે જમ્યા. પછી મહારાજે બ્રહ્મચારીને સેવામાં રાખ્યા. ॥૮૮૮॥

૮૮૯. કચ્છ જતાં રસ્તે બ્રહ્મચારીએ બાટી બનાવી જમાડ્યા

એક વખત શ્રીજીમહારાજ તથા બ્રહ્મચારી કચ્છ દેશમાં જતા હતા અને એક ગામને પાદર વિશ્રાંતિ લેવા બેઠા. પછી બ્રહ્મચારીએ મહારાજને માટે ત્યાં બાટીઓ કરીને ડબામાં ભરી લીધી હતી. તે મહારાજથી છાની કરી હતી. કેમ કે, તે વખતે મહારાજ પોઢી ગયા હતા. પછી ત્યાંથી ચાલ્યા અને બીજે ગામ ગયા. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી ! મને ભૂખ લાગી છે." ત્યારે બ્રહ્મચારી કહે, "મહારાજ ! તૈયાર છે." પછી મહારાજને તળાવને કાંઠે વૃક્ષની નીચે બેસારીને બાટીઓ, ઘી ને સાકર જમવા આપ્યાં. તે જમ્યા અને બીજે ગામ ગયા. એમ અહોનિશ શ્રીજીની સેવામાં તત્પર રહેતા. ॥૮૮૯॥

૮૯૦. બ્રહ્મચારી વારણામાં બાવા ખાચર માટે દૂધ લાવ્યા

એક વખત બ્રહ્મચારી વડતાલ જતા હતા. સાથે દાદા ખાચર તથા તેમનાં મનુષ્ય સૌ હતાં. અને દાદા ખાચરના દીકરા **બાવા ખાચર** નાના હતા, તે ભૂખ્યા હતા ને દૂધ સારુ રોતા હતા. પછી બ્રહ્મચારી ગામ **વારણા**માં પ્રશ્નોરા હરિજનને ઘેર ગયા. ત્યારે હરિજન બાઈ બોલી જે, "અહો ! બ્રહ્મચારી આવ્યા, બ્રહ્મચારી આવ્યા !" ત્યારે બ્રહ્મચારી કહે, "તારો બાપ ભૂખ્યો છે તે રોવે છે, માટે તેના સારુ દૂધ લઈ આવ્ય !"

પછી બાઈએ ખીચડી તથા દૂધ બન્ને લાવી આપ્યાં. તે લઈને બ્રહ્મચારી સૌ ઊતર્યા હતા ત્યાં આપી આવ્યા. ને પછી પોતે હરિજનને ઘેર ગયા અને તે બાઈને કહે જે, "લે, હવે તું મને પૂછ્ય જે, ક્યાંથી આવ્યા છો ? ને ક્યાં જાઓ છો ? એમ પૂછ્ય !" પછી તે બાઈએ

ખાટલી નાંખી આપી, ને તે ઉપર બ્રહ્મચારીને બેસારી, પછી બધા સમાચાર પૂછીને પછી બ્રહ્મચારીને વાળુ કરાવ્યું. ॥૮૯૦॥

૮૯૧. બ્રહ્મચારીએ ગાદીવાળા પાસે મંદિર છોવરાવા રૂપિયા લીધા

એક વખત ગઢપુરમાં બ્રહ્મચારી ધર્મકુળની જગ્યામાં ગયા અને રઘુવીરજી મહારાજનાં ગાદીવાળાને કહ્યું જે, "પાંચસેં રૂપિયા આપો તો દીકરો થાય, મારે મંદિર છોવરાવવું છે." પછી ગાદીવાળાએ પાંચસેં રૂપિયા આપ્યા. તે રૂપિયાની ફાંટ ભરીને ખંભે નાંખી હતી અને ચાલ્યા આવતા હતા. ત્યારે ગોપાળાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "બ્રહ્મચારી, જાણે ઝોળીમાં દીકરો હોય ને શું ?" બ્રહ્મચારી કહે કે, "થાય ન થાય તે તો તેનાં નસીબ જાણે ! પણ મારે તો ગોપીનાથજીનું મંદિર છોવરાઈ રહ્યું ! ॥૮૯૧॥

૮૯૨. ગઢપુરનું મંદિર છોવરાવીને બ્રહ્મચારી ધામમાં ગયા

એક વખત અમૃતબાઈ સમાધિ કરીને અક્ષરધામમાં ગયાં હતાં. પછી ત્યાં શ્રીજીમહારાજે તેને કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી હવે ક્યાં સુધી રહેશે ?" પછી અમૃતબાઈ સમાધિમાંથી બહાર આવ્યાં. ત્યારે બ્રહ્મચારી પૂછવા આવ્યા જે, "તું સમાધિમાં ગઈ હતી તે કાંઈ સમાચાર લાવી છો ?" ત્યારે અમૃતબાઈ કહે કે, "મંદિર છોવરાઈ રહ્યું છે ને બ્રહ્મચારી હવે ક્યાં સુધી રહેશે ? એમ મહારાજે કહ્યું છે." પછી બ્રહ્મચારીએ કહ્યું જે, "આ બ્રહ્મચારી ચાલ્યો.. !"

પછી આસને પુજા શેઠને બોલાવ્યાં અને ત્રણસો રૂપિયા હતા તે પુજા શેઠને આપ્યા અને કહ્યું જે, "આ ત્રણ થાંભલા છોવરાવવાના બાકી છે તે છોવરાવજો. અને આ લ્યો ત્રણસો રૂપિયા !" પછી અમાસને દિવસે પોતે સવારમાં રેસ લીધો તે વળ્યો નહીં. અને તે દિવસે ગ્રહણ

થવાનું હતું તે ગ્રહણ પણ થયું નહીં. (પછી દેહ મૂકી દીધો) અને જ્યારે બ્રહ્મચારીને અગ્નિસંસ્કાર કરીને સૌ આવ્યા ત્યારપછી ગ્રહણ થયું. અને જે વખતે બ્રહ્મચારીએ દેહ મેલ્યો તે વખતે લક્ષ્મીવાડીમાં હજારો વિમાન દેખાણાં. ત્યારે વિધાત્રાનંદસ્વામીએ (મહારાજને) પૂછ્યું જે, "આટલાં બધાં વિમાન છે તે આ શું છે ?" ત્યારે મહારાજ કહે, "વામનજીને તેડવા આવ્યા છીએ." ॥૮૯૨॥

૮૯૩. બ્રહ્મચારીએ વડતાલથી ગઢપુર આવી મહારાજની તિથિ કરી

એક સમે બ્રહ્મચારી વડતાલ સમૈયો કરવા ગયા હતા અને જેઠ મહિનો આવી ગયો હતો, તોપણ બ્રહ્મચારી ગઢપુર આવ્યા નહીં. અને મહારાજની તિથિ નજીક આવી હતી. પછી ગોપાળાનંદસ્વામીના આસને દર્શને વડતાલ ગયા. તે વખતે સૌ સદ્‌ગુરુ સ્વામી પાસે બેઠા હતા. પછી ગોપાળાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "આ વરસમાં મહારાજની તિથિ બ્રહ્મચારી આંહીં કરશે." ત્યારે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "મારી બલા, રાત આંહીં કરે છે ! હું તો ગઢપુર કરીશ." અને બોલ્યા જે, "લાવો મારી ગાડી !" એટલે રઘુવીરજી મહારાજે ગાડી તૈયાર કરાવી આપી. એટલે તેમાં બેસીને શાંતાનંદસ્વામીને સાથે લઈને ગઢપુર આવ્યા અને મહારાજની તિથિ ગઢપુર કરી. ॥૮૯૩॥

૮૯૪. બ્રહ્મચારીએ બળદને લાડવા ખવરાવ્યા

એક વખત મૂળજી બ્રહ્મચારી તથા વૈકુંઠ બ્રહ્મચારી **વડોદરે** ગયા હતા. ત્યાં ઉત્તરાયણ કરી. પછી ત્યાં કેટલાક હરિજનોએ દળના લાડવા(ઘઉંનો લોટ શેકી તેમાં ખાંડ નાંખીને બનાવેલ લાડું) તથા તલના લાડવાની બ્રહ્મચારીને ભેટ કરી. અને કેટલાંક વસ્ત્ર પણ ઓઢાડ્યાં. પછી બીજે દિવસે ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યા. તે ચાલતાં ચાલતાં ગામ ખેડાને પાદર આવ્યા. ત્યાં વૈકુંઠ બ્રહ્મચારીએ કહ્યું જે, "તમો આ ખેડી નદી ઊતરીને ગાડું છોડજો અને હું ગામમાંથી જઈને બળદિયા સારુ

ખડ લઈ આવું.” પછી વૈકુંઠ બ્રહ્મચારી ગામમાં ખડ લેવા ગયા અને મૂળજી બ્રહ્મચારી ગાડામાંથી હેઠા ઊતરીને ગાડાને હડસેલીને નદીના પાણીમાંથી બહાર કાઢ્યું.

પછી ગાડાને ઊભું રાખ્યું, ત્યાં બળદિયા મૂતર્યા. ત્યારે મૂળજી બ્રહ્મચારીએ જાણ્યું જે, ‘આ તો બળદિયાએ મૂતર કર્યું. માટે તેને ખાવા જોઈએ.’ પછી મૂળજી બ્રહ્મચારીએ પોતાની પાસે દળના લાડવાના ટોપલા ભર્યા હતા, તે એક એક ટોપલો બળદિયા આગળ ખાવા મૂક્યો. તેમાં કેટલુંક બળદિયે ખાધું અને કેટલુંક ખરાબ કરી નાંખ્યું. એટલામાં વૈકુંઠ બ્રહ્મચારી ગામમાંથી ખડ તથા કપાસિયા લઈને ચાલ્યા આવતા હતા. તે વૈકુંઠ બ્રહ્મચારીને છેટેથી આવતા જોઈને મૂળજી બ્રહ્મચારી બૂમ પાડવા લાગ્યા જે, “ઝટ ઉતાવળો હાલ, ઝટ ઉતાવળો ચાલ, આંહીં તારા બાપે મૂતર કર્યું !”

વૈકુંઠ બ્રહ્મચારી જ્યાં આવીને જુએ, ત્યાં તો ભાતાના બન્ને ટોપલા બળદિયા આગળ મૂકેલા ભાળ્યા. એટલે વૈકુંઠ બ્રહ્મચારીએ કહ્યું જે, “આ તમે શું કર્યું ?” બ્રહ્મચારી કહે કે, “બળદિયે મૂતર કર્યું અને તું ગયો ત્યાં ને ત્યાં રહ્યો !” વૈકુંઠ બ્રહ્મચારી કહે, “બળદિયા તો ખડે ખાય અને હવે તમે શું ખાશો ?” પછી બળદિયા પાસેથી બન્ને ટોપલા લઈ લીધા. અને ત્યારપછી ત્યાં ગુરુ-શિષ્યને બહુ સંવાદ થયો. પછી ઉપરથી બગડેલ લાડવા કાઢી નાંખ્યા. ને નહાઈ-ધોઈને પૂજા કરીને ભાતું જમ્યા. ॥૮૯૪॥

૮૯૫. બ્રહ્મચારીના આશીર્વાદથી વીસાને ગોળો ચડતો બંધ થયો

ગઢપુરમાં ગોપીનાથજી મહારાજનું મંદિર થાતું હતું અને કાનજી શેઠનો દીકરો વીસો શેઠ ચૂનાનાં તગારાં આપતો હતો. તેને એક દિવસ ગોળો ચડ્યો હતો, એટલે તે દિવસ તે તગારાં આપવા આવી શક્યો નહીં. પછી કાનજી શેઠ દર્શને આવ્યા. ત્યારે મૂળજી બ્રહ્મચારીએ પૂછ્યું

જે, "આજ વીસો તગારાં દેવા કેમ આવ્યો નથી ?" ત્યારે કાનજી શેઠ કહે કે, "બ્રહ્મચારી મહારાજ ! જો મરે તો વીસો જ મરે !" બ્રહ્મચારી કહે, "શું થયું છે ?" કાનજી શેઠ કહે, "ગોળો ચડ્યો છે." ત્યારે બ્રહ્મચારી કહે, "વાણિયા તો વેવલાં હોય. જાવ, આડા ધોબા મીઠાનું પાણી પાઈ દ્યો, સારું થઈ જાશે !" પછી કાનજી શેઠે ઘેર જઈ વીસા શેઠને મીઠાનું પાણી પાયું એટલે ગોળો મટી ગયો; ને જીવનપર્યંત ગોળો ચડ્યો જ નહીં. ॥૮૯૫॥

૮૯૬. ગોપાળાનંદસ્વામીએ બ્રહ્મચારીને ટકોર કરી

એક સમે મૂળજી બ્રહ્મચારી પોતે ગોપાળાનંદસ્વામી તથા નિત્યાનંદસ્વામી પાસે બેઠા હતા. ત્યાં તેમના શિષ્ય (બ્રહ્મચારી) શાંતાનંદ, (ગોપાળાનંદ) સ્વામીને દર્શને ગયા. ત્યારે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "સ્વામી ! શાંતાનંદ આવ્યો !" એમ બે-ચારવાર કહ્યું, એટલે ગોપાળાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "હા બ્રહ્મચારી, આ શાંતાનંદને ભાળ્યો !" (વળી) સ્વામી કહે કે, "તમે જેવા શાંતાનંદમાં બંધાણા છો તેવા મહારાજમાં બંધાઓ તો સારું; તો વાંધો રહે નહીં." ॥૮૯૬॥

૮૯૭. ઘાંડલામાં બ્રહ્મચારીએ બળદને ગોળ ખવરાવ્યો ને પોતે ખાવાનું ભૂલી ગયા

એક વખત રઘુવીરજી મહારાજ સાથે સદ્‌ગુરુઓ તથા મૂળજી બ્રહ્મચારી ગામ **ઘાણલા** પધાર્યા હતા. અને ત્યાંના હરિજનો સૌ બ્રહ્મચારીને દર્શને આવ્યા. તે વખતે બ્રહ્મચારી કહેવા લાગ્યા જે, "એ શાંતાનંદ...હું ભૂખ્યો મરી ગયો !" ત્યારે શાંતાનંદસ્વામી કહે, "ગાડું છોડી, સામાન હેઠો ઉતારું ત્યારે આપું ને !" તે વખતે ત્યાંના હરિજન ભગાભગત વિગેરે બ્રહ્મચારીને દંડવત કરતા હતા. તેમને કહ્યું જે, "એ ભગલા ! આ બળદિયા બહુ ભૂખ્યા થયા છે, તેના સારુ ગોળ લાવો."

પછી હરિજનો ગામમાંથી ગોળનું ભેલું લાવ્યા. તે જોઈ બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "એલા ભગલા ! આવો કઠણ ગોળ બળદિયા ખાઈ શકે ?" પછી શાંતાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "બ્રહ્મચારી મહારાજ ! બળદિયા તો લાકડાં સુધાં ખાય." પછી હરિજનોએ ગોળને ભાંગીને કટકા કર્યા. તે બ્રહ્મચારીએ પોતાને હાથે કરીને બળદને ખવરાવ્યો અને પોતાને જમવાનું ભૂલી ગયા અને રાતે ખીચડી જમ્યા. ॥૮૯૭॥

૮૯૮. મહારાજ રસ્તે ચાલતાં થાકે તો બ્રહ્મચારી ખંભે બેસારતા

મહારાજ અને બ્રહ્મચારી જ્યારે રસ્તે ચાલ્યા જતા હોય ત્યારે મહારાજ બોલે જે, "બ્રહ્મચારી ! મને બહુ થાક લાગ્યો છે." ત્યારે બ્રહ્મચારી મહારાજને પોતાને ખંભે બેસારતા; એમ કેટલીક વખત મહારાજને પોતાને ખંભે બેસારીને રસ્તામાં ચાલતા ને મહારાજની સાથે એકતા હતી. તે ગમે તેવાં મહારાજ ચરિત્ર કરે પણ જરાય શંકા થાય નહીં. ॥૮૯૮॥

૮૯૯. બ્રહ્મચારીને મહારાજે સ્ત્રીના હાથનું જમવા કહ્યું, ન જમ્યા

એક વખતે બ્રહ્માનંદસ્વામીએ મહારાજને કહ્યું જે, "મૂળજી બ્રહ્મચારી બહુ ભોળા છે." તેની પરીક્ષાને માટે મહારાજે સભામાં બ્રહ્મચારીને કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી ! તમે વૃદ્ધ થયા. તે રામબાઈ ડોશીને ત્યાં જમો." ત્યારે બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! હું જ્યારે ત્યાં જમું ત્યારે મારે તેને સીધું દેવું જોઈએ; શાક-પાંદડું આપવું જોઈએ. અને તે જોઈને લોક શું બોલે ? તે દિવસ મારે ગંગાજળિયો કૂવો બૂરવો પડે. તે માટે હું ડોશીયુંના હાથનું ખાઉં તો હરામ ખાઉં ! અને મારા વંશના કોઈ ખાય તો તે પણ હરામ ખાય !" એમ બ્રહ્મચારીએ સમ ખાધા, ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "જુઓ સ્વામી ! આવા બ્રહ્મચારી ભોળા છે !" ॥૮૯૯॥

૯૦૦. બ્રહ્મચારીની સાદી પૂજા

મૂળજી બ્રહ્મચારી જ્યારે પૂજા કરતા હોય ત્યારે સૌ દર્શને આવે. એટલે બ્રહ્મચારી સૌને કહે, "જો ઠાઠ જોવો હોય તો વૈકુંઠ પાસે જાઓ

અને અહીંયાં તો મહારાજ અને શિક્ષાપત્રી એ બે જ છે." ॥૯૦૦॥

૯૦૧. બ્રહ્મચારીની માનસી પૂજાની અનોખી રીત

બ્રહ્મચારી જ્યારે માનસી પૂજા કરવા બેસતા ત્યારે પ્રત્યક્ષને જમાડતા હોય ને મનુષ્ય બેઠું હોય તે સાંભળે તેમ બોલી બોલીને માનસી પૂજા કરતા. અને મહારાજને પૂછતા જે, "મહારાજ ! શું લેશો ? દૂધપાક લેશો ? પૂરી લેશો ? ભજિયાં લેશો ? શાક લેશો ?" એમ પૂછતા જાય અને મહારાજ પણ પ્રત્યક્ષ પોતાના આગળ જમતા દેખાય. ॥૯૦૧॥

૯૦૨. મહારાજ પાંચુબાઈની બાજુમાં રહેવા આવ્યા

મહારાજે એક વખત પાંચુબાઈને કહ્યું જે, "અમે તમારી પડોશમાં રહેવા આવશું." ત્યારે પાંચુબાઈ કહે, "બહુ સારું." એમ શ્રીજીમહારાજે પાંચુબાઈને કહેલ અને તુરત ગોપીનાથજી મહારાજને પધરાવ્યા. ॥૯૦૨॥

૯૦૩. મહારાજે પાંચુબાને છાસ કરી આપી

એક વખત પાંચુબા ગઢપુરમાં બ્રહ્મચારીના ચોકમાં છત્રી છે ત્યાં તેમનો ઓરડો હતો અને તે ઠેકાણે છાશ તાણતાં હતાં. પછી મહારાજ અક્ષરઓરડીમાંથી સવારમાં ત્યાં આવ્યા. અને પાંચુબાને કહ્યું જે, "પાંચુબા ! શું કરો છો ?" પાંચુબાઈ કહે, "મહારાજ ! છાશમાં કોકની નજર પડી છે તે થાતી નથી." મહારાજ કહે કે, "લાવો, હું તાણી દઉં." પછી મહારાજે હાથમાં નેતરાં લઈને છાશના બે ઝડકા માર્યા અને છાશમાંથી માખણ ઉપર તરી આવ્યું. અને મહારાજ બોલ્યા જે, "પાંચુબા ! લ્યો, આ તમારી છાશ થઈ રહી." એમ પાંચુબાને છાશ તાણીને રાજી કર્યા. ॥૯૦૩॥

॥ સદ્ગુરુ શ્રીઆનંદાનંદ બ્રહ્મચારીની વાતો - ૫૧ ॥

૯૦૪. આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીની જન્મકથા અને બાળપણમાં પણ મહારાજનો રાજીપો લીધો તે પ્રસંગ

જેમને શ્રીજીમહારાજે સનકાદિક કહીને આરતી ઉતારી હતી. એક સમે મેઉ ગામને વિષે સદ્ગુરુ રામાનંદસ્વામી પધાર્યા હતા. અને ત્યાં બેચરભાઈ પંચોળી કરીને એક પવિત્ર બ્રાહ્મણ ને વળી વિદ્વાન અને પૂર્વના મુમુક્ષુ એવા રામાનંદસ્વામીના સેવક, તે ગામમાં રહેતા હતા. ત્યાં રામાનંદસ્વામી પધાર્યા અને બેચરભાઈએ સ્વામીને વિનંતી કરી જે, "સ્વામી ! કાલે મારે ત્યાં જમવાનું આમંત્રણ કરું છું." સ્વામીએ પોતાનો શુદ્ધ ભક્ત જાણીને આમંત્રણ સ્વીકાર્યું.

પછી બીજે દિવસે સવારમાં રસોઈ તૈયાર કરી બેચરભાઈ પોતે સ્વામીને તેડવા માટે તેમને ઉતારે ગયા. સ્વામી વાહનમાં બેસી બેચરભાઈને ઘેર જમવા પધાર્યા. પછી ત્યાં સ્વામીને બાજોઠ ઉપર બેસારીને ઉષ્ણ જળથી સ્નાન કરાવ્યું. પછી સ્વામીને પીતાંબર પહેરાવી બાજોઠ ઉપર જમવા બેસાર્યા. પછી સ્વામી પોતાના શિષ્ય વર્ગ સહિત જમવા બેઠા. ત્યારે બેચરભાઈએ ભક્ષ્ય, ભોજ્ય, લેહ્ય અને ચોસ્ય; એ ચાર પ્રકારનાં ભોજન સ્વામીને પીરસ્યાં અને ખૂબ મનુવાર(આગ્રહ) કરીને સ્વામીને જમાડ્યા. પછી શુદ્ધ (જળ વડે) આચમન કરાવી પોતાની ઓસરીમાં ગાદીતકિયો નંખાવી તે ઉપર સ્વામીને પધરાવ્યા. પછી ધૂપ, દીપ વિગેરે ષોડશોપચારથી સ્વામીની પૂજા કરી દંડવત અને પરિક્રમા કરીને સ્વામીને પાય લાગ્યા.

પછી સ્વામી પ્રસન્ન થઈ પોતાના શુદ્ધ ભક્ત જાણી બોલ્યા જે, "તમારે ઘેર સનંદન નામના સનકાદિક અવતાર લેશે અને તે આ પૃથ્વીને વિષે મહા પ્રખ્યાતિને પામશે. અને જીવનપર્યંત બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળીને સ્વામિનારાયણ ભગવાનની સેવા કરશે; એવા મહાપ્રતાપી

થાશે." એવાં સ્વામીનાં આશિષવચન સાંભળીને તે બન્ને દંપતી(સ્ત્રી-પુરુષ) બહુ જ પ્રસન્ન થયાં. અને સ્વામી થોડાક દિવસ ત્યાં રહીને ગામડામાં ફરવા પધાર્યા.

પછી સંવત્ ૧૮૫૪ ના માઘ સુદી પંચમીને દિવસ બેચરભાઈને ઘેર સદ્‌ગુરુ રામાનંદસ્વામીના આશીર્વાદથી પુત્ર જન્મ્યા. તે વખતે માતા-પિતાએ ચૌલ સંસ્કાર કર્યા અને તેમનું નામ દલસુખ ધારણ કર્યું હતું. એવા એ પુત્રને જોઈને તેઓ ઘણા પ્રસન્ન થયાં. અને પોતે બાલચંદ્રની પેઠે વૃદ્ધિને પામ્યા. અને માતા-પિતા પણ પોતાના પુત્રના સદ્‌ગુણ જોઈને ઘણા પ્રસન્ન થયાં. અને સદ્‌ગુરુ રામાનંદસ્વામીએ જેવા કહ્યા હતા તેવા તેવા જ પુત્રના ગુણ જોઈને બહુ જ આનંદ પામતાં હવાં. પછી આઠ વરસના થયા ત્યારે વેદોક્ત વિધિથી પિતાએ ઉપવીત સંસ્કાર કરાવ્યા. અને બ્રહ્મચારીના ધર્મ કહી સંભળાવ્યા. અને પોતાને પણ એવો જ વિચાર હતો જે, મારે બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળીને વિદ્યાભ્યાસ કરવો છે.

પછી પોતે ગૃહનો ત્યાગ કરી સંવત્ ૧૮૬૪ ની સાલમાં સ્વામિનારાયણ ભગવાનની સેવામાં દાખલ થયા. અને પોતે સ્વામિનારાયણ ભગવાન થકી ભાગવતી દીક્ષા લઈ 'આનંદાનંદ' નામ ધારણ કર્યું અને સ્વામિનારાયણ ભગવાનની કેટલીક પ્રસન્નતા મેળવી. અને કેટલીક વખત સ્વામિનારાયણ ભગવાન સદ્‌ગુરુ આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીને બથમાં ઘાલીને મળ્યા હતા. અને કેટલીક વખત છાતીમાં ચરણારવિંદ આપ્યાં હતાં.

એક વખત દલસુખરામભાઈ મછિયાવ પોતાના મામા (મૂળજી બ્રહ્મચારી) ને ઘેર ભણવા માટે ગયા હતા. તે સમયમાં શ્રીજીમહારાજ મછિયાવ પધારેલા હતા. અને દલસુખરામ ગામને પાદર બાળકો ભેળા રમતા હતા. ત્યાં શ્રીજીમહારાજ સખા સહિત પધાર્યા. પછી મહારાજે

દલસુખરામભાઈનું નામ લઈને બોલાવ્યા. પોતાનું નામ સાંભળી તુરત તેઓ મહારાજ પાસે આવીને પગે લાગ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે, "દલસુખ ! ફઈબાને કહી આવ્ય જે, રોટલા લાવે.' અને રંગા ફઈને કહેજે, માખણ લાવે." તે સાંભળી દલસુખભાઈ એકદમ દોડ્યા ગયા અને ફઈબાને કહ્યું જે, "મહારાજ સખા સહિત ગામને પાદર પધાર્યા છે તે રોટલા મંગાવ્યા છે." તે સાંભળીને ફઈબાએ એક માણસને માથે રોટલાનું તપેલું ભરીને મહારાજ પાસે મોકલ્યા અને પોતે પણ સાથે ગયાં. પછી દલસુખભાઈ રંગા ફઈને ઘેર ગયા અને કહ્યું જે, "મહારાજ સખા સહિત ગામને પાદર પધાર્યા છે, તે માખણ મંગાવે છે." તેથી રંગા ફઈ માખણનું મોટું તપેલું ભરીને મહારાજ પાસે લઈને ગયાં. એટલે મહારાજે તળાવની પાળે સખાની પંક્તિ કરીને તેમનાં રોટલા તથા માખણ અને દૂધ સૌને જમાડ્યાં. અને દલસુખભાઈની ઉપર શ્રીજીમહારાજ બહુ જ પ્રસન્ન થઈને તેમના માથા ઉપર પોતાના બે હાથ મૂક્યા. ॥૯૦૪॥

૯૦૫. આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીએ ત્યાગી થવાની માત-પિતા પાસે રજા માંગી

એક વખત દલસુખભાઈએ પોતાના માતા-પિતાને કહ્યું જે, "મારે ઘરનો ત્યાગ કરીને સ્વામિનારાયણ ભગવાન પાસે જવું છે અને આ જીવન તેમની સેવામાં ગાળવું છે. કેમ કે, મારે સંસારમાં રહેવું નથી." પછી તેમનું વચન સાંભળીને તેમનાં માતા-પિતા બહુ વિચારમાં પડ્યાં જે, 'હજુ બાલ્યાવસ્થામાં આટલો બધો વૈરાગ્ય છે તો રામાનંદસ્વામીના કહેવા પ્રમાણે આ તો સનંદન નામના સનકાદિક જરૂર હશે !' પછી પોતાનાં સંબંધીઓનો ત્યાગ કરીને ગઢપુર આવીને શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાનની સેવામાં રહ્યા. ॥૯૦૫॥

૯૦૬. અમદાવાદ સેવામાં જવા તૈયાર થયા, મહારાજે ગુલાબના ચાર હાર પહેરાવી ને કહ્યું જે, આ તો મૂળજી બ્રહ્મચારી જેવા છે

સંવત્ ૧૮૭૮ની સાલમાં **અમદાવાદ**માં (મહારાજે) નરનારાયણ દેવ પધરાવ્યા અને મોટા આનંદાનંદસ્વામીને ત્યાં અમદાવાદમાં રાખ્યા હતા. પછી પ્રથમ વરસનો અન્નકૂટ આવ્યો ત્યારે મોટા આનંદસ્વામીએ વિચાર કર્યો જે, 'આ મોટું શહેર છે, માટે બ્રહ્મચારી જો હોય તો સારું.' તે સમે શ્રીજીમહારાજ ગામ કારિયાણીમાં વિરાજમાન હતા. ત્યાં અમદાવાદથી મોટા આનંદસ્વામી આવ્યા ને શ્રીજીમહારાજને વંદના કરી જે, "મહારાજ અમદાવાદ જેવું શહેર છે, માટે ત્યાં બ્રહ્મચારી મોકલો તો સારું." તે સમે શ્રીજીમહારાજ વસ્તા ખાચરના દરબારમાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા.

પછી મહારાજે સંતની સભા સામું જોયું એટલે સભામાં સદ્‌ગુરુ આનંદાનંદ બ્રહ્મચારી બેઠા હતા. તેમને મહારાજે તર્જની આંગળીની સાને કરીને બોલાવ્યા; પણ સ્વામી કાંઈ સમજી શક્યા નહીં જે, મને બોલાવે છે. પછી એક સંત પાસે બેઠા હતા તેણે કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી ! તમને મહારાજ બોલાવે છે." પછી સ્વામી તરત ઊભા થઈને મહારાજ પાસે જઈ હાથ જોડીને ઊભા રહ્યા. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "આનંદાનંદ ! તમો અમદાવાદ જશો ?" ત્યારે સ્વામીએ હાથ જોડીને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમો જ્યાં આજ્ઞા કરો ત્યાં જાઉં." પછી મહારાજ ઊભા થઈને આનંદ બ્રહ્મચારીને બથમાં ઘાલીને મળ્યા. અને પોતાની ડોકમાં ચાર ગુલાબના હાર પહેર્યા હતા તે આનંદ બ્રહ્મચારીની ડોકમાં પહેરાવ્યા. અને મહારાજે કહ્યું, "જા, તું એકલો ચાલજે." પછી મોટા આનંદસ્વામીને બોલાવીને મહારાજે કહ્યું જે, "આ આનંદ બ્રહ્મચારી તમારી સાથે અમદાવાદ આવે છે, તે મૂળજી બ્રહ્મચારી જેવા છે." ||૯૦૬||

૯૦૭. સાત મહિના અમદાવાદ સેવા કરીને લોયા આવ્યા ને સંઘા પટેલને ત્યાં જમ્યા

પછી બીજે દિવસે મોટા આનંદસ્વામી સાથે આનંદ બ્રહ્મચારી અમદાવાદ ગયા. અને ત્યાં સાત મહિના સુધી નરનારાયણ દેવની સેવા કરી. અને રૂગનાથ ગોર કરીને બ્રાહ્મણ હતા તેમને મહારાજે મંદિરની સોંપણી કરી હતી. અને રૂગનાથ ગોરનાં ઘરનાં મનુષ્ય થાળ કરતાં હતાં. તે થાળ ધરીને પાછો પોતાની મેળે લઈ જાય અને સ્વામી દેવની સેવા કરતા હતા. અને પોતે ચોવીશ કલાકમાં એક વખત જમતા હતા.

પછી શ્રીજીમહારાજે લોયામાં જ્યારે શાકોત્સવ કર્યો ત્યારે પોતાને વિચાર થયો જે, 'હું પણ લોયે દર્શને જાઉં.' પછી મોટા આનંદસ્વામીની રજા લઈને પોતે ચાલવાને માટે તૈયાર થયા. ત્યારે ગોકળ ચોક્સીએ એક હાથ માદરપાટ આણી દીધો. અને જે દિવસે સ્વામી લોયે આવ્યા તેની અગાઉથી શ્રીજીમહારાજ પંચાળે પધાર્યા હતા અને ગોપાળાનંદસ્વામીનું મંડળ સવારમાં ગામ પીપરડીએ ગયું હતું. સ્વામીએ લોયે આવીને સંઘા પટેલને પૂછ્યું જે, "મહારાજ ક્યાં ?" ત્યારે સંઘોભગત કહે, "મહારાજ તો પાંચ દિવસ થયા ગામ પંચાળે પધાર્યા છે અને ગોપાળાનંદસ્વામી આજ પીપરડીએ રાત છે."

તે દિવસે એકાદશી હતી એટલે સંઘા પટેલે કહ્યું જે, "બ્રહ્મચારી ! કાંઈ ફરાળ કરશો ?" ત્યારે આનંદસ્વામી કહે, "હા." સંઘો પટેલ કહે, "શેનું ફરાળ કરશો ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "સુખડીનું ફરાળ કરું." પછી પોતે સુખડી કરીને ઠાકોરજીને જમાડીને પછી પોતે જમ્યા અને બાકીની સુખડી વધી તે સંઘા પટેલને આપવા માંડી. ત્યારે સંઘો પટેલ બોલ્યા જે, "સ્વામી ! કાલે બારસ છે તે તમારે પારણું કરવા થાશે, માટે તમો રાખો." પછી સુખડીનો લોટો ભરી લીધો. ॥૯૦૭॥

૯૦૮. પંચાળામાં મહારાજે ચાર સનકાદિકની આરતી કરી

પછી બારસના રોજ સ્વામી(આનંદા.બ્ર.) વહેલા ઊઠીને ચાલતા થયા અને ગામ પીપરડીએ ગોપાળાનંદસ્વામી ભેળા થયા. પછી સ્વામીને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. અને પછી સ્વામી સાથે ગામ **પંચાળે** ગયા. ત્યાં પંચાળે જઈને શ્રીજીમહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. ને પ્રથમ મહારાજ ગોપાળાનંદસ્વામીને મળ્યા. ને પછી આનંદસ્વામીને મળ્યા અને બથમાં ઘાલીને મહારાજ બોલ્યા જે, "આનંદાનંદ ! આવ્યા ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "હા, મહારાજ." પછી સભામાં મહારાજે વાત કરી જે, "આ સાત મહિના સુધી અમદાવાદમાં રહ્યા, પણ સ્ત્રી-ધનમાં ફેર પડ્યો નહીં; માટે આ મૂળજી બ્રહ્મચારી જેવા છે." એમ કહીને મહારાજ બીજીવાર બથમાં ઘાલીને મળ્યા અને છાતીમાં ચરણારવિંદ આપ્યાં.

પછી મહારાજે એક ગાલીચો મંગાવ્યો અને તે ઉપર ચાર જણને બેસાર્યા. તેમાં એક તો સદ્‌ગુરુ બ્રહ્મચારી આનંદાનંદજી, બીજા સદ્‌ગુરુ બ્રહ્મચારી વાસુદેવાનંદજી, ત્રીજા સદ્‌ગુરુ બ્રહ્મચારી વૈકુંઠાનંદજી, ચોથા સદ્‌ગુરુ બ્રહ્મચારી ગોવિંદાનંદજી, એ ચાર જણને મહારાજે પોતાના ઢોલિયા સન્મુખ બેસાર્યા. અને પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "મુક્તાનંદસ્વામી ! ગોપાળાનંદસ્વામી ! આ ચારે સનકાદિકની જોડ થઈ." એમ કહીને મહારાજે તેમની આરતી ઉતારી અને તેમને જોઈને મહારાજ બહુ જ રાજી થયા. ॥૯૦૮॥

૯૦૯. પીપરડીમાં આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીએ કૂવેથી સિંચી મહારાજને પાણી પાયું

એક વખત શ્રીજીમહારાજ જૂનાગઢ પધારતા હતા. અને ગામ **પીપરડી**ને પાદર શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા. ત્યાં મહારાજ બહુ જ તરસ્યા થયા હતા અને આનંદાનંદસ્વામી ખંભે લોટો લઈને કૂવાને કાંઠે ઊભા હતા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "બ્રહ્મચારી ! શું ઊભા છો ? પાણી

કાઢો પાણી !" પછી સ્વામીએ લોટો અને અબખોરો ઊટકીને કૂવામાંથી પાણી કાઢીને મહારાજને પાયું. તે મહારાજ ચાર અબખોરા પાણી પી ગયા. પછી સૌ સંતને પાણી પાયું અને પછી માણકી ઘોડીને પાણી પાયું. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "ભલે આનંદાનંદ ભલે ! તમારી જુવાની કામ આવી." ॥૯૦૯॥

૯૧૦. મહારાજે આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીને સાકરની પ્રસાદી આપી

એક સમે મહારાજ શ્રીવાસુદેવનારાયણને ઓરડે થાળ જમતા હતા. અને મુક્તાનંદસ્વામી તથા ગોપાળાનંદસ્વામી વિગેરે સદ્‌ગુરુ પાસે બેઠા હતા. પછી મહારાજે પોતાની જનોઈ દેખાડીને સૌને કહ્યું જે, "આનું સૌને અભિમાન છે." પછી ગોપાળાનંદસ્વામી વિગેરે સદ્‌ગુરુઓ શ્રીજીમહારાજની પ્રસાદી લેવા માટે ગયા. પછી મહારાજે સૌને પ્રસાદી આપી. તે વખતે મૂળજી બ્રહ્મચારી તથા આનંદાનંદ બ્રહ્મચારી તે પ્રસાદી લેવા ઊઠ્યા. ત્યારે શ્રીજીમહારાજ બોલ્યા જે, "તમને તો બ્રહ્મચારી રાખવા છે, માટે તમને પ્રસાદી નહીં આપું." પછી મહારાજે તેમને સાકરની પ્રસાદી આપી. ॥૯૧૦॥

૯૧૧. જોટીંગડામાં આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીએ મહારાજને ઠંડું પાણી પાયું

શ્રીજીમહારાજ બોટાદથી ચાલ્યા તે ગામ **જોટીંગડાને** પાદર આવ્યા. ત્યાં આનંદાનંદસ્વામીએ મહારાજને માટે ઠંડા પાણીનો લોટો તથા અબખોરો ભરીને તૈયાર કરીને રાખ્યો હતો. તે શ્રીજીમહારાજ ત્યાં પધાર્યા ત્યારે ત્યાં આઠવડી ધાબળી પાથરીને તે ઉપર પધરાવ્યા. ત્યારપછી ઠંડું જળ પાયું. મહારાજ જળ પીને બહુ જ પ્રસન્ન થયા ને માથે હાથ મેલ્યા. ॥૯૧૧॥

૯૧૨. આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીએ ગઢપુરમાં ઘણી સેવા કરાવી

ગઢપુરમાં જ્યારે ગોપીનાથજી મહારાજ પધરાવ્યા ત્યારે શ્રીજી-મહારાજે સદ્‌ગુરુ આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીને (ગોપીનાથજી મહારાજની)

સેવામાં રાખ્યા હતા. તે ઘણાંક વરસ સુધી સ્વામીએ શ્રીગોપીનાથજી મહારાજની સેવા કરી. શ્રીગોપીનાથજી મહારાજની વસ્ત્ર તથા અલંકાર વિગેરેની હરિજન પાસે ઘણી જ સેવા કરાવી. ॥૯૧૨॥

૯૧૩. આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીને પાઘ આપીને જૂનાગઢ સેવામાં મોકલ્યા

જૂનાગઢ જ્યારે દેવ પધરાવ્યા ત્યારે શ્રીજીમહારાજે ગઢપુરમાં સભામાં કહ્યું જે, “જૂનાગઢ જાય તેનો જામીન હું,” એમ કહ્યું. તે વખતે સદ્‌ગુરુ આનંદાનંદ બ્રહ્મચારી તથા ગુણાતીતાનંદસ્વામી તથા જોરાભાઈ એ ત્રણે જણા ઊભા થયા ને મહારાજને પગે લાગ્યા. પછી મહારાજે આનંદાનંદસ્વામીને પોતાની પાઘડી પ્રસન્ન થઈને આપી અને ગુણાતીતાનંદસ્વામીને પોતાનો ખેસ આપ્યો અને જોરાભાઈને અંગરખું આપ્યું; એવી રીતે ત્રણેને ત્રણ વસ્ત્ર આપ્યાં. પછી સમાધિવાળા નારાયણદાસ સાબદા થયા. અને પછી ત્રણે જણા અક્ષરઓરડીમાં શ્રીજીમહારાજને દર્શને ગયા.

ત્યારે ગુણાતીતાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “મહારાજ ! આ નારણદાસજી સાથે આવે છે.” તે વખતે શ્રીજીમહારાજ જમીને અક્ષરઓરડીમાં ટહેલતા હતા. પછી મહારાજ પાસે તે વખતે કાંઈ વસ્ત્ર નહોતું એટલે નારણદાસને પોતાની પાસે બોલાવ્યા અને નારણદાસના પેટ ઉપર મહારાજ હાથ ફેરવીને બોલ્યા જે, “સ્વામી ! આ નારણદાસનું પેટ પ્રસાદીનું કરી દીધું.” પછી એ ચારે જણા જૂનાગઢ ગયા. અને આનંદસ્વામીએ જૂનાગઢમાં ઘણાંક વરસ સુધી દેવની પૂજા કરી હતી. ॥૯૧૩॥

૯૧૪. મહારાજે આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીને ધોલેરા સેવામાં મોકલ્યા

અને **ધોલેરા**માં જ્યારે મદનમોહનજી મહારાજ પધરાવ્યા ત્યારે શ્રીજીમહારાજે આનંદસ્વામી ગઢપુરમાં હતા. ત્યાં અક્ષરઓરડીમાં બોલાવીને કહ્યું જે, “તમો ધોલેરે મદનમોહનજીની સેવામાં જાઓ.”

ત્યારે સ્વામી કહે, “બહુ સારું મહારાજ ! પણ હું અત્યારે ભણું છું.” ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, “તમને ભણવાનો જોગ કરી આપશું.” પછી મહારાજને મળીને તેઓ ધોલેરે દેવની સેવા કરવા ગયા. એમ શ્રીજીમહારાજ કેટલીક વખત પ્રસન્ન થઈને મળ્યા હતા તથા કેટલીક વખત છાતીમાં ચરણારવિંદ આપ્યાં હતાં. ॥૯૧૪॥

૯૧૫. ઝાંઝમેરમાં જેરામ બ્રાહ્મણને સ્વામીના આશીર્વાદથી દશ હજાર રૂપિયા થયા ને ગામમાં સત્સંગ થયો

એક વખત ગઢપુરમાં સ્વામી પોતાને આસને બેઠા હતા. તે વખતે ગામ **ઝાંઝમેરના જેરામ બ્રાહ્મણ** સ્વામીને દર્શને આવ્યા. તે દંડવત કરીને પગે લાગીને સ્વામીની સન્મુખ બેઠા. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, “જેરામ, ગામમાં સત્સંગ કરાવ્ય ને !” ત્યારે બ્રાહ્મણે કહ્યું જે, “સ્વામી ! ગરીબ બ્રાહ્મણનું કોણ માને ?” ત્યારે સ્વામી કહે કે, “કેમ હોય તો માને ?” ત્યારે બ્રાહ્મણ કહે, “સ્વામી ! દશ હજાર રૂપિયા હોય તો હમણાં સૌ માને અને સૌને સત્સંગ કરાવું.” પછી સ્વામી કહે, “જા, તારે દશ હજાર રૂપિયા થાશે.” પછી સ્વામીનાં વચન પ્રમાણે તેને તેટલા રૂપિયા થયા અને ગામમાં તેણે સત્સંગ પણ કરાવ્યો. ॥૯૧૫॥

૯૧૬. આનંદાનંદ બ્રહ્મચારીએ વાવડીના નાનભાની આંખનો મસ આંગળી અડાડીને મટાડ્યો

એક વખત સ્વામી ગજાભાઈની **વાવડી**એ પધાર્યા હતા. અને ત્યાંના દરબાર **નાનભા** હતા, તેમને આંખ નીચે મોટો મસ નીકળ્યો હતો. તે નિરંતર વૃદ્ધિ પામતો હતો. પછી તે દરબાર સ્વામીને દર્શને આવીને પગે લાગ્યા ને બેઠા. પછી સ્વામીએ દૃષ્ટિ માંડીને જોયું ત્યાં તો તે મસ જોવામાં આવ્યો. તે જોઈ સ્વામીએ કહ્યું જે, “દરબાર ! આ શું છે ?” ત્યારે દરબાર કહે, “સ્વામી ! એ તો મસ નીકળ્યો છે.

તે દિનપ્રતિદિન વધતો જાય છે અને આંખને જોખમ કરે એમ જણાય છે." પછી સ્વામીએ પોતાની પાસે બોલાવીને મસ ઉપર પોતાની તર્જની આંગળી ફેરવી અને પછી તેઓ ઘેર ગયા. પછી રાત્રે સૂતા અને સવારે ઊઠીને જુવે ત્યાં તો મસ ક્યાંઈ જોવામાં આવ્યો નહીં અને મોઢા જેવું મોઢું થઈ ગયું. તે જોઈ સૌ આશ્ચર્ય પામ્યા જે, આ શું ? મસ ક્યાં ગયો ? ॥૯૧૬॥

૯૧૭. આનંદાનંદ બ્ર.એ વાવડીના ભગવાન પટેલના વીર ભગાડ્યા

ગામ **વાવડીના ભગવાન** પટેલને કોઈકે વીર વળગાડ્યા હતા. તે તેને અહોનિશ દેખાયા જ કરે. તેની ચિંતાએ કરીને પોતે બહુ જ દુઃખી હતા. પછી તે સ્વામી પાસે આવીને બેઠા. તેને સ્વામીએ પૂછ્યું જે, "ભગવાન ! કેમ બહુ દૂબળો થઈ ગયો છે ?" ત્યારે ભગવાન કહે કે, "સ્વામી ! મને કોઈકે વીર વળગાડ્યા છે, તે રાત-દિવસ દેખાયા જ કરે છે. તેથી મને ચિંતા રહ્યા કરે છે, તેથી શરીર સુકાઈ ગયું છે." પછી સ્વામી કહે, "આજ રાતે મારી પાસે રહે અને તેના શા ભાર છે તે તારી પાસે આવી શકે ?" પછી તે રાતે સ્વામી પાસે રહ્યા ને રાત્રે બે વીર દેખાણા. ત્યારે સ્વામીએ પૂછ્યું કે, "ક્યાં છે ?" ત્યારે ભગવાન કહે, "ખડકીની બહાર ઊભા છે." પછી સ્વામીએ બેઠા થઈને હાંક મારી એટલે તે નાસી ગયા અને દેખાતા બંધ થયા. અને તે પાકા સત્સંગી થયા. ॥૯૧૭॥

૯૧૮. રેવા ગામમાં આનંદાનંદ.બ્ર.એ અમીચંદ શેઠને ધીરજ આપી

એક વખત સ્વામી **રેવે** પધાર્યા હતા અને ત્યાં આઠ-દશ દિવસ રહ્યા. ત્યાં હરિજનોએ સારી સેવા કરી. પછી સ્વામી બીજે ગામ જતા હતા, ત્યારે સૌ હરિજનો સ્વામીને વળાવવા નીકળ્યા. તે વખતે ત્યાંના **શેઠ અમીચંદ** નામે કરીને હતા, તેણે સ્વામીને હાથ જોડીને પૂછ્યું જે, "સ્વામી ! મારા જેઠાભાઈનું બૈરું બહુ જ બીમાર રહે છે." તે સાંભળીને

સ્વામીએ હાથમાં માળા લઈને કહ્યું જે, “પાછો વળ પાછો ! અને તેને ભોંય લીધેલ છે !” ત્યાં તો તેનો દીકરો પછવાડેથી દોડતો આવીને કહ્યું જે, “બાપા ! ઘેર ચાલો, મારી કાકીને ભોંય લીધી છે !” તે સાંભળીને તે વાણિયો ઘણો જ દિલગીર થઈ ગયો અને ત્યાં લમણે હાથ દઈને પોક મેલીને બેસી ગયો. કેમ કે, બાવીસસો રૂપિયા ખરચીને પરણાવ્યો હતો. ॥૯૧૮॥

૯૧૯. ઉમરાળાના હીરા શેઠની વિધવા દીકરી રળિયાતબાને સ્વામીએ આશિષ આપી ને વિદ્યા સાથે ઉદ્ધવગીતા આપી

ગામ **ઉમરાળામાં હીરા શેઠ** કરીને વાણિયા હતા. એને ફક્ત એક દીકરી હતી, બીજી પ્રજા કાંઈ નહોતી. અને દીકરી પણ બાળપણથી રાંડી હતી. તેથી તે શેઠ બહુ જ કલ્પાંત કરતા હતા. અને તે વખતે સ્વામી તેનો ખરખરો કરવા પધાર્યા હતા. તે વખતે તે વાણિયે બહુ જ કલ્પાંત કરવા માંડ્યું. ત્યારે સ્વામી કહે, “શા માટે કલ્પાંત કરો છો ? પરમેશ્વરે જે કર્યું હશે તે ઠીક જ કર્યું હશે ! તારે દીકરો નથી, તે આ તારો દીકરો ! અને તે તમારી બન્ને જણની સેવા કરશે. અને તમો બન્નેને તે તારશે. એટલું જ નહીં, પણ તે બાઈ આખા ગામને તારશે; એવાં ભક્ત થાશે.” શેઠે કહ્યું જે, “સ્વામી ! તે કાંઈ ભણેલી નથી.”

તે સાંભળીને સ્વામીએ પોતાની પાસે ઉદ્ધવગીતાનું પુસ્તક હતું તે શેઠને આપ્યું ને કહ્યું કે, “આ પુસ્તક આપજે, તે વાંચશે.” ત્યારે શેઠે કહ્યું, “સ્વામી ! ભણ્યા વિના શું વાંચે ?” સ્વામીએ આશીર્વાદ દઈને કહ્યું જે, “તું તેને પુસ્તક આપજે એટલે વાંચશે.” હીરા શેઠે તે પુસ્તક લઈને તેની દીકરીને આપ્યું. અને તે પુસ્તક તેની દીકરી રળિયાતબા વાંચવાં મંડ્યાં; તે જોઈ સૌ આશ્ચર્ય પામ્યાં. અને તેણે સ્વામીના આશિષ મુજબ આખા ગામને તાર્યું. અને સાધુની તથા મંદિરની ખૂબ સેવા કરી, ને બાઈયુંને મહામુક્ત જેવી બનાવી હતી. ॥૯૧૯॥

૯૨૦. ઉમરાળાનું મંદિર પૂરું કરવામાં આર્થિક સહયોગ આપનાર નથુ શ્રીમાળીને સ્વામીનાં વચને ત્રણ દીકરા થયા

એક વખત સ્વામી **ઉમરાળા**માં મંદિર કરવા પધાર્યા હતા. અને ત્યાંના હરિજન બહુ જ દૂબળા હતા. અને એક નથુ શ્રીમાળી કરીને શ્રીમંત બ્રાહ્મણ હતા, પણ તેને કાંઈ પ્રજા નહોતી. અને સૌ હરિજનોએ પોતપોતાની શ્રદ્ધા પ્રમાણે મંદિરની સેવા કરી. પછી નથુ શ્રીમાળીએ સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! જો મારે દીકરો થાય તો તમે કહો તે સેવા કરું !" ત્યારે સ્વામી કહે, "વધઘટનો ધણી તું થા ને મંદિર પૂરું કરાવી આપ, તો તારે દીકરો થાય."

પછી તેણે અધૂરું મંદિર પૂરું કરતાં જે ખર્ચ થયો તે તેણે આપ્યો અને મંદિર પૂરું કરાવ્યું. પછી તેને દીકરો થયો, તે અષ્ટવંકો હતો. પછી નથુ શ્રીમાળીએ સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! આ તો આઠવાંકો આવ્યો !" સ્વામી કહે, "જા, તારે બીજા બે દીકરા સારા થાશે." પછી સ્વામીનાં વચન પ્રમાણે તેને બીજા બે સારા દીકરા થયા. ॥૯૨૦॥

૯૨૧. ઉમરાળા મંદિરને નડતો લીંબડો કપાવીને સ્વામી ન્યાયાધીશ પાસે હાજર થયા. તેણે માફી માંગી ને રસોઈ આપી

જે વખતે **ઉમરાળા**ના મંદિરનું કામ ચાલતું હતું અને ત્યાં આથમણી જગ્યામાં એક લીંબડો હતો. તે મંદિર ચણાવતાં અડચણ કરતો. પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "તેની એક ડાળ પાડી નાંખો." પછી સૌ હરિજનોએ કહ્યું જે, "સ્વામી ! દરબારની રજા સિવાય આપણાથી લીંબડો કપાય નહીં." ત્યારે સ્વામી કહે, "હું કહું છું ને પાડો ! અને પૂછશે તો હું જવાબ આપીશ." પછી પોતે પાસે રહીને એક મોટી ડાળ કપાવી નાંખી. તે વાતની ત્યાંના ન્યાયાધીશને ખબર પડી, એટલે એક માણસને મોકલીને કહ્યું જે, "જે માણસે લીંબડો કપાવ્યો હોય તેને આંહીં બોલાવો."

તે વખતે સ્વામી સોળે હતા, તે પૂજા કરવા બેઠા હતા. ત્યાં દરબારી માણસે આવીને કહ્યું જે, “આ લીંબડો કોણે કાપ્યો છે ?” ત્યારે સ્વામી કહે, “મેં કાપ્યો છે !” ત્યારે તે માણસ કહે કે, “સાહેબ તમને બોલાવે છે.” સ્વામી સોળે હતા એટલે તરત ચાંખડિયું પહેરીને બે બ્રહ્મચારીને સાથે લઈને તેને ઉતારે ગયા. તે વખતે તે ન્યાયાધીશ ભાણાભાઈ દાતણ કરતા હતા. તેણે સ્વામીને દરવાજામાં આવતા ભાળીને એકદમ સામા આવીને દંડવત કર્યા. અને સ્વામીને વંદના કરીને કહ્યું જે, “સ્વામી ! આપ અહીંયાં શા માટે પધાર્યા ?”

ત્યારે સ્વામી કહે, “મેં લીંબડો કાપ્યો છે એટલા માટે !” ત્યારે ન્યાયાધીશ કહે, “સ્વામી ! સુખેથી ભલે કાપ્યો.” ન્યાયાધીશ કહે, “આજે મારો ઠાકોરજીને થાળ છે અને તમે અહીંયાં પધાર્યા, તે જોઈ મને બહુ જ ભીતી લાગી છે, માટે મારી ઉપર કૃપાદૃષ્ટિ રાખજો !” પછી તેણે પાંચ દિવસ સુધી જેટલા માણસ હતા તેને સૌને રસોઈ આપી અને સ્વામીનો આશીર્વાદ લઈને સ્વામીને રજા આપી. એટલે સ્વામી મંદિરમાં પધાર્યા. ॥૯૨૧॥

૯૨૨. ઉમરાળામાં સ્વામીનો વિદ્યાર્થી દયો સત્સંગ છોડીને ગયો

ઉમરાળામાં બે બ્રાહ્મણ હતા. તે બાલ્યાવસ્થામાં સ્વામી પાસે વિદ્યાભ્યાસ કરતા હતા. તેમાં એકનું નામ **નાનો દયો** અને બીજાનું નામ **મોટો દયો** હતું. અને સૌ હરિજનો સ્વામીની હાજરીમાં મંદિરની સેવામાં રહેતા. પછી એક દિવસ સ્વામીએ પૂછ્યું જે, “મોટો દયો કેમ દેખાતો નથી ?” ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, “સ્વામી ! મોટો દયો તો બગડી ગયો છે.” ત્યારે સ્વામી કહે, “જો બગડી ગયો હશે તો તે ઝાઝા દિવસ નહીં રહે !” પછી થોડાક દિવસ થયા ત્યાં તો તેનું ભવિષ્ય થઈ ગયું. ॥૯૨૨॥

૯૨૩. ઉમરાળાના જેશંકર સ્વામીના વચને દેખતા થયા

ગામ ઉમરાળામાં જેશંકર કરીને શ્રીમાળી બ્રાહ્મણ હતા. તેમને પોતાની વૃદ્ધાવસ્થાને લીધે આંખે જખમ થયા હતા. તેઓ એક વખત ગઢડે શ્રીગોપીનાથજી મહારાજને દર્શને આવ્યા હતા. પછી દેવનાં દર્શન કરીને સ્વામીના આસને દર્શને ગયા. તે મેડે ચડીને સ્વામી પાસે જતા હતા એટલામાં થાંભલે ભટકાણા. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “જેશંકર ! તું થાંભલે ભટકા છો, તે ભાળતો નથી કે શું ?” ત્યારે જેશંકર કહે, “ના સ્વામી !” ત્યારે સ્વામી કહે, “નથી ભાળતો ?” એમ કહીને સ્વામી બોલ્યા જે, “જા, આજથી જીવનપર્યંત સારી રીતે દેખાશે !” પછી તે વખતે સ્વામીને દંડવત કરીને પાસે બેઠા. અને બોલ્યા જે, “સ્વામી ! હું તો બધુંય ભાળું છું અને તમારાં દર્શન પણ સારી રીતે થાય છે.” એમ સ્વામીના આશીર્વાદથી જીવનપર્યંત આંખે દેખાણું. ||૯૨૩||

૯૨૪. ગઢાળી મંદિર વખતે સ્વામીએ ગોવિંદ શેઠને ચમત્કાર દેખાડ્યો

સ્વામી **ગઢાળી**માં મંદિર કરાવવા સારુ પધાર્યા હતા. અને ત્યાંના હરિજનોને ભેળા કરીને સ્વામીએ મંદિરનો ખરડો કરવા માટે કહ્યું. ત્યારે હરિજનોએ મળીને કહ્યું જે, “સ્વામી ! જેમ તમે આજ્ઞા કરો તેમ કરીએ.” તેમાં જેમ જેની શ્રદ્ધા હતી તેમ સ્વામીએ કહ્યા પ્રમાણે સૌએ રૂપિયા નોંધાવીને આંકડો કર્યો. અને ત્યાંના શેઠ તારાચંદ ભાવનગર ગયા હતા, એટલે સ્વામીએ કહ્યું જે, “તારાચંદના રૂપિયા એકસો ને પાંચ ભરો.” અને ત્યાંના **શેઠ ગોવિંદ** આંબા કરીને હતા, તેમને સ્વામીએ પૂછ્યું જે, “તમારું શું ભરું ?” ત્યારે શેઠ બોલ્યા જે, “મારા ત્રણ રૂપિયા.” તે સાંભળી સ્વામી કહે, “તારા ત્રણ રૂપિયા હોય ?” પછી બહુ કહ્યું ત્યારે કહે, “મારા પાંચ રૂપિયા ભરો !” સ્વામી કહે, “જા, તારો એકે રૂપિયો જોતો નથી !”

પછી તે રાત્રીએ ઘેર જઈને સૂતા, એટલે રાતના બાર વાગ્યે બે યમદૂત આવીને દેખાણા. તેને જોઈને પોતે ભયભીત થઈ ગયા. પછી તેનો નોકર નરસીદાસ કરીને વાણિયો હતો તેને જગાડ્યો, અને કહ્યું જે, “અત્યારે ને અત્યારે ઝટ સ્વામી પાસે ચાલ.” પછી બન્ને જણ રાત્રીએ બાર વાગ્યે મંદિરમાં આવ્યા ને ત્યાં સ્વામીને દંડવત કરીને પગે લાગીને કહ્યું જે, “સ્વામી ! તમે કહો તેટલા રૂપિયા ખરડામાં ભરું, પણ આ બે મને દેખાય છે તે દેખાતા બંધ થાય એમ કરો.” સ્વામીએ જરા આકરા થઈને કહ્યું જે, “જા, તારું કાંઈ જોતું નથી !”

પછી તેણે હાથ જોડીને કહ્યું જે, “સ્વામી ! મંદિર ચણવાના ખર્ચમાં વધઘટનો ધણી હું, પણ આ બે જમ દેખાય છે તે દેખાતા બંધ કરો !” પછી રૂપિયા એકસો ને પાંચ ખરડામાં ભર્યા એટલે યમદૂત દેખાતા બંધ થયા. એમ ચમત્કાર જ્યારે દેખાડ્યો ત્યારે માન્યા. ॥૯૨૪॥

૯૨૫. ગઢાળીમાં સ્વામીએ વાણિયાની ઘરવાળીની દોષદૃષ્ટિ ટાળી

ગઢાળીમાં એક વાણિયણ બાઈ બહુ સારાં સત્સંગી થયાં હતાં. પણ તેમને દૃષ્ટિદોષ હતો જે, કોઈ સારું ઢોર કે સારું માણસ ભાળે તેમાં તેની વૃત્તિ ચોંટી જતી. પછી એક દિવસ બ્રહ્મચારી ઝોળીએ ગામમાં ગયા હતા અને તે શેઠને ઘેર ઝોળી માગવા ગયા. ત્યારે તે બાઈએ કહેવરાવ્યું જે, “હું અહીંથી બધું સીધું મોકલાવું છું. અને સ્વામીને વાત કરજો જે, મારે આવી રીતે દૃષ્ટિદોષ છે જે, મને કાંઈ ખબર નથી પણ મારું નામ લે છે તે નાશ પામે છે; માટે કૃપા કરો !” પછી તેમના દીકરા સાથે બધું સીધું મંદિરમાં મોકલાવ્યું અને બ્રહ્મચારી ઝોળીએ ગયા હતા તે પાછા આવ્યા. તેમને જોઈને સ્વામી બોલ્યા જે, “કેમ પાછા આવ્યા ?” ત્યારે બ્રહ્મચારી કહે જે, “આ શેઠનો દીકરો કહે તે સાંભળો.” પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, “જા, હવે નહીં થાય !” પછી તે બાઈની દોષદૃષ્ટિ હતી તે મટી ગઈ. ॥૯૨૫॥

૯૨૬. ગઢાળીમાં સ્વામીનાં વચને ગિરધર વાણિયાની ભેંસ મરી ગઈ અને આરતીનો મહિમા કહ્યો

એક સમે સ્વામી **ગઢાળી** પધાર્યા હતા અને રાતે સંધ્યા આરતી કરતા હતા. પછી ત્યાંનો ગિરધર કરીને વાણિયા હરિજન હતા, તેને સ્વામીએ પૂછ્યું જે, "ગિરધર ! કેમ તું કોઈ દિવસ આરતી વખતે દેખાતો નથી ?" ત્યારે ગિરધર કહે, "સ્વામી ! આરતી વખતે તો નિત્યે મારે ભેંશ પાવા જવી પડે છે !" ત્યારે સ્વામી કહે, "મૂઈ તારી ભેંશ..! અલ્યા, આરતી વખતે ધામમાત્રના મુક્ત ભગવાનને દર્શને આવે અને આરતી વખતે તું ભેંશ પાવા જા છો !?" સ્વામીએ મંદિરમાં વાત કરી ત્યાં તો તેને ઘેર ભેંશ મૃત્યુને પામી. અને છોકરો એકદમ મંદિરમાં આવ્યો અને તેના બાપને કહ્યું જે, "બાપા બાપા ! ઝટ ઘેરે ચાલો ! અને ભેંસ તો લાંબી થઈને સૂતી છે !" ત્યારે ગિરધર કહે કે, "હમણાં સ્વામીએ અહીંયાં ભેંસને 'મૂઈ' એમ કીધું." અને પછી તે ઘેરે ગયો, ત્યાં તો ભેંસ મરી ગઈ. પછી તેણે એવો નિયમ રાખ્યો જે, આરતી વખતે ક્યાંય આડું અવળું જાવું નહીં. ॥૯૨૬॥

૯૨૭. ગઢાળીમાં આણંદ ભાવસારની કોઠી અખૂટ કરી આપી

એક વખત સ્વામી **ગઢાળી** પધાર્યા હતા. અને સૌ હરિજનોએ સ્વામીની પ્રાર્થના કરી જે, "સ્વામી ! અમારે ઘેરે પગલાં કરવા પધારો." પછી સૌ હરિજનોનો આગ્રહ જોઈને તેમને ઘેર પધારવાની હા પાડી. અને સૌએ પોતપોતાના ઘેર સ્વામીની પધરામણી કરી. અને સૌની શ્રદ્ધા પ્રમાણે વસ્ત્ર ઓઢાડ્યાં તથા દેવની પણ કેટલીક સેવા કરી. પછી આણંદ કરીને ભાવસાર હરિભક્ત હતા તેણે સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! મારે ઘેર પગલાં કરો." પછી સ્વામી તેને ઘેરે પધાર્યા અને ઓસરીમાં બેઠા. પછી સ્વામીને એક વસ્ત્ર ઓઢાડ્યું.

ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "આણંદ ! તારે પટારો નથી ?" **આણંદભક્ત** કહે, "સ્વામી ! હું તો ગરીબ છું અને આ પાંચ માણા (૧ માણું=૯ શેર અનાજ) જારની કોઠી મારા ઘરમાં છે." પછી સ્વામી કહે, "ચાલ, તારી કોઠી ઉપર હાથ મેલું !" પછી સ્વામીએ તેની જારની ભરેલી કોઠી ઉપર હાથ મેલ્યો અને કહ્યું જે, "આનું મોઢું છાંદી દ્યો અને સાણેથી અનાજ કાઢી કાઢીને ખાજો." પછી બે-ચાર વર્ષ સુધી એમ સાણેથી કાઢીને નિર્વાહ કર્યો. પછી એક દિવસ ઉપરથી કોઠીનું મોઢું ઉઘાડ્યું, એટલે માથા સુધી ભરેલી દીઠી અને પછી છાંદી દીધી. પણ સ્વામીએ મોઢું ઉઘાડવાની ના પાડી હતી તેથી પછી નીકળતું બંધ થઈ ગયું. ॥૯૨૭॥

૯૨૮. પાટણાના જૂઠા શેઠનું અનિદ્રાનું દર્દ સ્વામીએ ટાળ્યું

ગામ **પાટણા**ના **શેઠ જૂઠા** કરીને વાણિયા હતા. તેને છ મહિનાથી નિદ્રા આવતી નહોતી, તેથી તેને ગઢપુર સ્વામી પાસે લાવ્યા. અને ગઢપુરમાં ગોરધનદાસ કરીને તેના સંબંધી વાણિયા હતા. તેમણે સ્વામીને વાત કરી જે, "સ્વામી ! આ જૂઠા શેઠને છ મહિના થયાં, નિદ્રા આવતી નથી." તેથી સ્વામીએ કહ્યું જે, "તેને મારી પાસે લાવો." પછી તેમને સ્વામી પાસે લાવીને બેસાર્યા. પછી સ્વામીએ તેના સામું જોઈ રહીને બે-ચાર સાદ કર્યા, ત્યારે જરા હુંકારો આપ્યો. તે વખતે સ્વામી જમવા બેઠા હતા. તે જમી રહ્યા પછી પોતાની પ્રસાદીની થાળી જૂઠા શેઠને આપી અને જૂઠા શેઠને કહ્યું જે, "આ જમીને આંહીં સૂઈ જા !" પછી તે આસને મેડા ઉપર સ્વામીની પ્રસાદી જમીને સૂઈ ગયા, તે દિવસના ચાર વાગે જાગ્યા. અને તેમનો જે રોગ હતો તે ટળી ગયો. અને શ્રીગોપીનાથજી મહારાજની સેવા ઘણી જ સારી કરી. ॥૯૨૮॥

૯૨૯. કરિયાણાના ખોડા ખાચરને વળગેલો મહાવીર કાઢ્યો

ગામ **કરિયાણા**ના **ખોડા ખાચર** કરીને કાઠી હતા. તેને મહાવીર વળગ્યો હતો. તેને કાઢવાને માટે તેણે ઘણા ઘણા ઉપાય કર્યા, પણ

તે નીસર્યો નહીં. પછી સૌએ કહ્યું જે, "ગઢડે સદ્‌ગુરુ બ્રહ્મચારી આનંદાનંદસ્વામી પાસે લઈ જાઓ." તે ગાડું જોડાવી ગઢપુર આવ્યા અને ગોપીનાથજી મહારાજનાં દર્શન કરીને તે સ્વામી પાસે આવ્યા અને પાસે બેઠા. એટલે મહાવીર ચીસો પાડવા લાગ્યો અને કહ્યું જે, "હું બળું છું...બળું છું." એમ કહીને બહુ પ્રાર્થના કરવા લાગ્યો જે, "ડોસા ! મારું દૂધ, ચોખા અને સાકર શા માટે ખોટું કરો છો ?" તે વખતે એક જણે ઊભા થઈને ડારો કર્યો જે, "જા છો ? નીકર મારું છું !" ત્યારે તે મહાવીર બોલ્યો જે, "હું તમારા કોઈથી બીતો નથી ! હું તો આ એક ડોસાથી બીઉં છું." પછી તેને સ્વામીએ તે કાઠીના શરીરમાંથી બહાર કાઢ્યો અને તે સોગન ખાઈને ચાલ્યો ગયો. પછી તે કાઠીએ ગોપીનાથજી મહારાજની સ્વામીએ કહ્યા પ્રમાણે સેવા કરી. ॥૯૨૯॥

૯૩૦. લંગાળાના ગોયા આહિરે રઘુવીરજી મહારાજને બળદ આપ્યા, તે મહારાજને પહોંચ્યા

ગામ **લંગાળામાં ગોયો** કરીને આયર હરિભક્ત હતા. તેણે રઘુવીરજી મહારાજને બળદ આપ્યા હતા. તેમના મનમાં એમ સંકલ્પ રહેતો જે, 'મેં રઘુવીરજી મહારાજને બળદ આપ્યા છે તે મહારાજને પહોંચ્યા હશે કે નહીં ?' એમ તેમના મનમાં સંકલ્પ રહ્યા કરતો હતો. પછી એક દિવસ સવારમાં શ્રીજીમહારાજ તેના બળદને રથે જોડીને ગામ લંગાળાને પાદર રંઘોળી નદી છે ત્યાં આવ્યા ને ઊતર્યા. અને સાથે કેટલાક સંત તથા પાર્ષદ પણ હતા. તે વખતે ગોયાભગતનો દીકરો પુજો સાંતી લઈને ખેતર જતો હતો. તે આનંદાનંદસ્વામીનો સેવક હતો. પછી તેને સ્વામીએ નામ દઈને બોલાવ્યો જે, "પુજા...એ પુજા ! જો, આ તારા બળદિયા છે તે મહારાજની વેલ્યે જોડ્યા છે ! અને તારા બાપને કહેજે જે, તમે રઘુવીરજી મહારાજને બળદ આપ્યા છે તે બળદ

શ્રીજીમહારાજને પહોંચ્યા છે !" પછી તેણે શ્રીજીમહારાજનાં તથા સંતનાં દર્શન કર્યા. અને મહારાજને તથા આનંદસ્વામીને પગે લાગ્યો.

પછી પોતાને ઘેરે જઈને તેના બાપને વાત કરી જે, "તમે રઘુવીરજી મહારાજને બળદ આપ્યા છે તે બળદને વેલે જોડીને શ્રીજીમહારાજ તથા આનંદબ્રહ્મચારી અહીંયાં નદીએ પધાર્યા હતા. તેમનાં દર્શન કરીને હું આંહીં આવ્યો. અને મહારાજે મને કહ્યું જે, 'તું તારા આતાને કહેજે જે, તમે રઘુવીરજી મહારાજને બળદ આપ્યા છે તે બળદ મને પહોંચ્યા છે." પછી પોતાનો સંકલ્પ હતો તે ટળી ગયો. ॥૯૩૦॥

૯૩૧.ખોપાળાના નારણ સોનીને સ્વામીના વચને પાંચ પુત્ર થયા

ખોપાળા ગામમાં **નારણ સોની** કરીને હરિભક્ત હતા. તેને દીકરીઓ હતી પણ દીકરો નહોતો. પછી પુત્રને માટે ગામ વીંછિયે તે બીજી વખતે લગ્ન કરીને પરણ્યા. પછી તે જાન લઈને ગઢપુર આવ્યા. અને ઠાકોરજીનાં દર્શન કરીને સ્વામીને આસને દર્શને ગયા. પછી સ્વામીને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "નારણ, નવાં લૂગડાં કેમ પહેર્યાં છે ?"નારણભાઈ કહે,"સ્વામી ! મારાં લગ્ન કર્યાં છે." ત્યારે સ્વામી કહે, "હજી પરણ્યો નથી ?" નારણભાઈ કહે, "પરણ્યો તો છું, પણ દીકરીઓ છે પણ દીકરો નથી." સ્વામી કહે, "હવે પાછો વળ, દીકરો થાશે !"

નારણભાઈ કહે, "સ્વામી ! હવે પાછું ન વળાય !" સ્વામી કહે, "દીકરો થાય તો શું કર ?" નારણભાઈ કહે, "સ્વામી ! તમે કહો તેમ કરું." સ્વામી કહે, "કેટલા રૂપિયા આપ્યા છે ?" ત્યારે નારણભાઈ કહે, "બાવીસસો રૂપિયા આપ્યા છે." ત્યારે સ્વામી કહે, "અર્ધા રૂપિયા ગોપીનાથજી મહારાજને આપ તો તારે દીકરો થાશે." નારણભાઈ કહે, "એક જ ?" સ્વામી કહે, "લેને, પાંચ થાશે !" નારણભાઈ કહે, "પહેલો જૂનીને થાય." પછી તેમણે અગ્યારસેં રૂપિયાનું ઘર ગઢપુરમાં

વેચાતું લઈને શ્રીગોપીનાથજી મહારાજને કૃષ્ણાર્પણ કર્યું અને લગ્ન પછી પહેલો પુત્ર જૂનીને થયો. એવી રીતે સ્વામીના વચનથી તેની બન્ને સ્ત્રીઓને પાંચ પુત્રો થયા. ॥૯૩૧॥

૯૩૨. સ્વામીએ ગઢપુરના પીતાંબરને આશીર્વાદથી સુખિયા કર્યા

ગઢપુરમાં એક હરિભક્ત વાણિયા હતા. તે વહેવારે બહુ દુર્બળ હતા. પછી તેણે સ્વામીની પ્રાર્થના કરી જે, "મારું પ્રારબ્ધ ફરે એવી મારા ઉપર કૃપા કરો." પછી સ્વામીએ મહારાજની મૂર્તિ ધારીને પ્રાર્થના કરી. અને તેના નિમિત્તે જનમંગલના પાંચસો પાઠ કર્યા, પણ તેનું પ્રારબ્ધ કાંઈ ફર્યું નહીં. પછી સ્વામીએ તેને બોલાવીને કહ્યું જે, "**પીતાંબર** વોરા ! મારા જનમંગલના પાઠથી આ પાણાના બે કટકા થઈ જાય; એવા મારા પાઠ છે, પણ તારું પ્રારબ્ધ તે પથ્થર કરતાં પણ કઠણ છે ! તેથી ફરે તેમ જણાતું નથી. માટે જા, હું તને આશીર્વાદ દઉં છું કે, તું વહેવારે સુખિયો થઈશ !" પછી તે સ્વામીના આશીર્વાદથી વહેવારે સુખિયા થયા. પછી ગોપીનાથજી મહારાજની તથા સદ્‌ગુરુઓની કેટલીક સેવા કરી. ॥૯૩૨॥

૯૩૩. અમરા ખાચરના પુત્રને અંતકાળે સ્વામીએ દર્શન આપ્યા

ગઢપુરમાં દાદા ખાચરનો દીકરા **અમરો ખાચર** હતા. તેને એક જ દીકરો હતો. તે બાલ્યાવસ્થાથી જ પોતે દેવનાં દર્શન કર્યા વિના અન્ન-જળ લે નહીં. અને દૂધ પીવું હોય, તોપણ તેમાં પ્રસાદીનું પતાસું નાંખે તો જ દૂધ પીવે; નીકર દૂધ પણ પીવે નહીં. પાંચ વખત હંમેશાં દેવને દર્શને આવવું.પછી તે પાંચ વર્ષના થયા ત્યારે તેને શરીરે મંદવાડ આવ્યો. અને તે વખતે અમરો ખાચર પણ ઘેરે નહોતા.

પછી તેમનો મંદવાડ વિશેષ જાણીને મંદિરમાંથી સદ્‌ગુરુ બ્રહ્મચારી આનંદાનંદસ્વામી તથા સદ્‌ગુરુ સિદ્ધાનંદસ્વામી વિગેરે જોવા સારુ તેમને

ઘેર ગયા. અને ખુરશીઓ નાંખી આપી તે ઉપર બે સદ્ગુરુ બેઠા. અને બેયનાં ચરણારવિંદ લઈને બાળકની છાતીમાં આપ્યાં. પછી બન્ને જણા એક દૃષ્ટિએ તેના સામું જોઈ રહ્યા અને પછી મંદિરમાં આવ્યા. અને પછી ઘડીક થયું એટલે તે છોકરો દેહ મેલી ગયો. ત્યારે સૌ સંતોએ તથા હરિજનોએ પૂછ્યું જે, "એ કોણ હતો ?" ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "અમુક સંત હતા. તેમને વાસના હતી તેથી દેહ લીધો હતો." ॥૯૩૩॥

૯૩૪. હરજી લુહારને ભોંયે લીધા હતા છતાં સ્વામીએ બેઠા કર્યા

ગઢપુરમાં **હરજી લુહાર** બહુ માંદા હતા. પછી તેને ભોંય લેવા વખત થયો. તે વખતે તેનો ભાઈ લખો, સ્વામી પાસે આવીને બહુ દિલગીર થયો. પછી સ્વામીને કહ્યું જે, "મારા ભાઈને ભોંય લીધો છે." તે સાંભળીને સ્વામીએ ગોપીનાથજી મહારાજની પ્રસાદીનું જળ આપીને કહ્યું જે, "આ પ્રસાદીનું જળ લઈ જઈને પા, એટલે સારું થઈ જશે !" તેથી તે જળ ઘેરે લઈ જઈને તેના ભાઈને પાયું અને તુરત તેને આરામ થયો. ॥૯૩૪॥

૯૩૫. ઉગામેડીના રૂડાભાઈના દીકરાને સ્વામીએ સાજો કર્યો

એક વખત સ્વામી વરતાલથી ગઢપુર પધારતા હતા અને ગામ **ઉગામેડી**ને પાદર આવ્યા. તે વખતે ત્યાંના હરિજન સૌ સ્વામીને દર્શને આવ્યા. અને **રૂડો** કરીને એક હરિભક્ત હતો. તેણે સ્વામીને હાથ જોડીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! મારો દીકરો બહુ માંદો છે, માટે તેને દર્શન દેવા પધારો." પછી સ્વામી તેને ઘેર જઈને ઢોલિયા ઉપર બેઠા અને માંદા છોકરા સામું જોઈને બોલ્યા જે, "રૂડા ! આને સારું થઈ જશે. અને ગોપીનાથજી મહારાજ આગળ પચીસ રૂપિયા મૂકજો. કેમ કે, દેવ બહુ બળિયા છે, માટે તેમનો વિશ્વાસ રાખજો." પછી થોડાક દિવસે તે છોકરો સાજો થયો. ત્યારે માનતાના રૂપિયા પચીસ ગોપીનાથજી મહારાજ આગળ મૂકી ગયા અને પગે લાગીને ઘેરે ગયા. ॥૯૩૫॥

૯૩૬. લાઠીદડના અમરશી પટેલના કોરા કૂવામાં સ્વામીના વચને છ કોશનું પાણી થયું

ગામ **લાઠીદડમાં અમરશી પટેલ** કણબી હરિભક્ત હતા. તેણે એક વાડીમાં કૂવો કરાવ્યો હતો. તે કૂવો વીશ હાથ ઊંડો ખોદ્યો, પણ બિલકુલ પાણી આવ્યું નહીં. તેથી ગામના સૌ લોક કહેવા લાગ્યા જે, "આમાં પાણી નહીં થાય." તે વખતે સદ્‌ગુરુ આનંદાનંદસ્વામી તે ગામમાં હતા. પછી તે અમરશી પટેલે મંદિરમાં આવી બ્રહ્મચારી અક્ષરાનંદજીને કહ્યું જે, "સ્વામીને મારી વાડીએ નહાવા સારુ લઈ જવા છે, માટે સાંજે હું ગાડી લઈને આવીશ. કેમ કે, મેં વાડીમાં કૂવો ગળાવ્યો છે પણ તેમાં પાણી આવતું નથી. માટે સ્વામી ત્યાં પધારે અને પાણી થાય એવી કૃપા કરો તો સારું !"

પછી સાંજે ગાડી જોડીને સ્વામીને વાડીએ તેડી ગયા. અને કૂવાને કાંઠે એક ખાટલો ઢાળી તે ઉપર ગોદડું પાથરીને સ્વામીને બેસાર્યા. પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "પાણી લાવો, મારે જંગલ જવું છે." પછી બ્રહ્મચારી અક્ષરાનંદજીએ દોરી લોટો લઈને કૂવામાં મૂક્યો, એટલે લોટો પથરા સાથે અથડાણો તેનો રણકો વાગ્યો. તે સાંભળી સ્વામી બોલ્યા જે, "લોટો ફૂટી જશે." ત્યારે અમરશી પટેલે હાથ જોડીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! આમાં પાણી થતું નથી." સ્વામી કહે, "પાણી નથી ત્યારે મને અહીંયાં શા માટે લાવ્યો ?" પટેલ કહે, "તમે કહો તે હું ગોપીનાથજી મહારાજની સેવા કરું અને આમાં એક કોશનું પાણી થાય તો મારી લાજ રહે; એવી કૃપા કરો !"

ત્યારે સ્વામી કહે, "કૂવામાંથી એક પાણો લાવો." પછી કૂવામાંથી એક શેરનો પાણો લાવીને સ્વામી પાસે મેલ્યો. પછી સ્વામીએ તે પાણો હાથમાં લઈને જોયો અને બોલ્યા જે, "અમરશી આમાં તો નર્યું પાણી જ ભર્યું છે !" સ્વામી કહે, "આ કૂવામાં પાણી થાય તો તું શું

સેવા કરું ?" ત્યારે પટેલ કહે, "જો એક કોશનું પાણી થાય તો તમે કહો તે હું સેવા કરું." સ્વામી કહે, "એક કોસનું નહીં પણ છ કોસનું થાશે !" એમ કહીને સ્વામીએ કહ્યું જે, "આ ઉગમણો ખૂણો છે ત્યાં લગારેક ખોદો."

પછી સ્વામી કૂવાને કાંઠે બેઠા હતા અને કૂવો ખોદનારે સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે તે ઠેકાણે ખોદ્યું. એટલે પાણીનો મોટો બંબ(ધોધ) આવ્યો. પછી સ્વામીએ પટેલને કહ્યું જે, "તમો ગઢપુર જઈને સંતને મોતૈયા જલેબીની રસોઈ આપી આવો. તે પ્રમાણે પટેલ ગઢપુર આવીને સંતોને રસોઈ આપી ગયા. અને કૂવામાં હજી પણ તેટલું પાણી અખૂટ રહેલું છે. ॥૯૩૬॥

૯૩૭. ઝમરાળામાં બ્રાહ્મણનાં માતા-પિતાનો સ્વામીએ ઉદ્ધાર કર્યો

ગામ **ઝમરાળા**માં એક વખત સ્વામી પધાર્યા હતા. અને એક બ્રાહ્મણે આવીને સ્વામીને કહ્યું જે, "મારે ઘેર કાલે શ્રીઠાકોરજીને થાળ કરવાને પધારો." પછી સવારે સૌ પૂજાપાઠ કરીને તેને ઘેરે રસોઈ કરવા ગયા. અને સ્વામીને આસન નાંખી દીધું એટલે સ્વામી તો ઓસરીમાં બેઠા. અને તે બ્રાહ્મણનાં માતા-પિતા બંને અધોગતિને પામ્યાં હતાં. અને તે બ્રાહ્મણની સ્ત્રી જ્યારે રસોઈ કરવા જાય ત્યારે તે બાઈની આગળ નાગ તથા નાગણી સામાં આવે. અને કેટલાંક પરડોતરાં(નાના સાપ) પણ ઘરમાં ફર્યા કરે, તેથી તેનું આખું ઘર કંટાળી ગયું હતું. તેથી તે ઘરમાં સંતોને તેડી ગયા.

અને ઘરમાં જઈને સંતો છાણાં ભાંગીને જ્યાં આડ કરવા ગયા ત્યાં નાગ તથા નાગણી બન્ને દેખાણાં. પછી બ્રહ્મચારી અક્ષરાનંદજીએ કહ્યું, "સ્વામી ! અહીંયાં તો નાગ અને નાગણી મોટાં છે." પછી તે

બ્રાહ્મણે હાથ જોડીને સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! હું ઘેરે ન હતો અને પછવાડેથી ડોસો ગુજરી ગયા. તેથી મારાં બન્ને મા અને બાપ અધોગતિને પામ્યાં છે. તેથી મારી ઘરવાળી જ્યારે રસોઈ કરે છે ત્યારે ત્યાં સામાં આવીને નાગ તથા નાગણી લડ્યા કરે છે." તે સાંભળીને સ્વામીએ પોતાના ઠાકોરજીને નવરાવીને તે જળ તેના ઘરમાં 'સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ' એમ નામ લઈને છાંટ્યું. અને સ્વામીનાં દર્શન તે નાગને તથા નાગણીને થયાં, ત્યારથી દેખાતાં બંધ થઈ ગયાં. અને તેમની સદ્‌ગતિ થઈ. ॥૯૩૭॥

૯૩૮. ઝમરાળાના અજા પટેલના કૂવામાં સ્વામીના વચને પાણી થયું

ગામ **ઝમરાળામાં અજો** કરીને એક કણબી હરિભક્ત હતા. તેણે પોતાની વાડીમાં કૂવો ગળાવ્યો હતો; પણ તેમાં છાંટોય પાણી થયું નહીં. પછી ગાડી જોડીને સ્વામીને પોતાની વાડીમાં તેડી ગયા. અને સ્વામીએ તે કૂવો જોઈને કહ્યું જે, "આ કૂવામાં પાણી થાય તો શ્રીગોપીનાથજી મહારાજ સારુ બે પીતાંબર કરાવજે." પછી સ્વામીના કહેવાથી તે કૂવામાં પુષ્કળ પાણી થયું. અને પછી તેણે બે પીળાં પીતાંબર લઈને ગોપીનાથજી મહારાજને અર્પણ કર્યાં. ॥૯૩૮॥

૯૩૯. કારિયાણીના દલા પટેલને સ્વામીએ સાજા કર્યા

ગામ **કારિયાણીમાં દલા પટેલ** બહુ જ માંદા થયા હતા. અને તેને ભોંય લે એવો મંદવાડ વધી ગયો હતો. પછી સૌ હરિજનોએ કાગળ લખીને એક હરિજન સાથે ગઢપુર સ્વામી પાસે મોકલ્યો. પછી તેણે ગઢપુર આવીને તે કાગળ સ્વામીને આપ્યો અને કહ્યું જે, "સ્વામી ! દલા પટેલનો દેહ રહે તેવું લાગતું નથી." પછી સ્વામીએ માળા લઈને જોઈને કહ્યું જે, "જાઓ, દલા પટેલને અત્યારથી સારું થઈ જાશે ! અને

અહીંયાં આવીને પછી સંતને જલેબી-મોતૈયાની રસોઈ આપી જજો !" એમ સમાચાર તે હરિજને કારિયાણીમાં જઈને કહ્યા. અને સ્વામી બોલ્યા ત્યારથી જ તેને આરામ થવા લાગ્યો. તે જ્યારે બરાબર સુવાણ થઈ ત્યારે ગઢપુર આવીને સંતોને જલેબી અને મોતિયા લાડવાની રસોઈ આપી ગયા. ॥૯૩૯॥

૯૪૦. ભાવનગરના હરિશંકરને સ્વામીના આશિષથી ત્રણ પુત્ર થયા

એક વખત સ્વામી **ભાવનગર** પધાર્યા હતા. અને રગનાથ ગોરનો દીકરો **હરિશંકર** કરીને હતો, તેને દીકરો નહોતો. તેથી તેણે પોતાને ઘેર જમવા માટે સ્વામીને આમંત્રણ કર્યું. બીજે દિવસે પોતાને ઘેર પોતાને હાથે રસોઈ કરીને મંડળ સહિત સ્વામીને પોતાને ઘેર જમવા તેડી ગયા. અને તમામ બ્રહ્મચારીઓને સારી રીતે જમાડ્યા. અને પછી પૂજા કરીને વસ્ત્ર ઓઢાડ્યાં. તે વખતે રગનાથ ગોરનાં ઘરનાં મનુષ્યે કહ્યું જે, "હરિશંકર ! તારે જો દીકરો જોતો હોય તો આનંદસ્વામીના ચરણારવિંદ ધોઈને પી, તો તારે દીકરો થાય !" પછી તે દૂધ તથા દહીં તથા મધ તથા ઘી અને સાકર; એ પાંચ વાનાં લાવ્યો અને એક તાંસ લાવ્યો.

ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "આ શું કરવા લાવ્યો ?" ત્યારે હરિશંકર કહે, "મારી મા કહે છે કે, 'તું સ્વામીનાં ચરણારવિંદ ધોઈને પી, તો તારે દીકરો થાય." ત્યારે સ્વામી કહે, "તારી મા હજી છે ?" એમ સ્વામી બોલ્યા. ત્યારે તે બાઈ ઘરમાં રડવા લાગી અને બોલી જે, "સ્વામી સાત મહિના અમદાવાદમાં રહ્યા પણ મેં ક્યારેય સ્વામીને સારું ખાવાનું આપ્યું નહીં. અને તેમની ને મારી ક્યારેય એકદષ્ટિ થઈ નથી. માટે એ તો બહુ મોટા સમર્થ પુરુષ છે." પછી હરિશંકર કહે, "સ્વામી ! મારી મા બહુ રોવે છે." સ્વામી કહે, "શા સારુ

રોવે છે ?” ત્યારે તેણે કહ્યું જે, “મેં અમદાવાદમાં સ્વામીને સારી રીતે ખાવા-પીવામાં સાચવ્યા નથી.” સ્વામીએ કહેવરાવ્યું જે, “તારી માને કહે જે, મારું તો તમે બહુ રાખ્યું છે અને તારે ત્રણ દીકરા થશે !” એમ સ્વામીનાં આશીર્વચનથી તેને ત્રણ પુત્ર થયા. ॥૯૪૦॥

૯૪૧. ભાવનગરના છગન ઝીણા સ્વામીની કૃપાથી ધનાઢ્ય થયા

એક વખત સંવત્ ૧૯૩૩ ની સાલમાં સ્વામી **ભાવનગર** પધાર્યા હતા. અને ત્રણ માસ સુધી ત્યાં રહ્યા, પણ સ્વામીને ત્યાંના હરિજનો ગઢપુર આવવા દે નહીં. પછી એક દિવસ સ્વામી જંગલ જવા પધાર્યા હતા. અને રસ્તે જતાં **છગન ઝીણા** કરીને કડવા કણબી ભેળા થયા. અને તેઓ સ્વામીને પગે લાગ્યા. પછી છગનભાઈએ સ્વામીને કહ્યું જે, “મારી રસોઈ લ્યો.” સ્વામી કહે, “મારે ગઢપુર જવું છે, તે તું તારું ગાડું લાવ, તો તારી લાખું રસોઈ માનીશ !” જીવનું પ્રારબ્ધ જ્યારે સારું થાય તેમ હોય ત્યારે મોટાપુરુષ કહે તે તરત માને. પછી છગનભાઈએ કહ્યું જે, “બહુ સારું. સ્વામી ! તમે રાજી થશો તેમ કરીશ.” પછી સ્વામી કહે, “રાતના ચાર વાગે ગાડી લાવજે.”

પછી સવારે ચાર વાગે ગાડી લાવીને હાજર થયા. અને સ્વામીની સાથે પોતાના પાંચ-સાત બ્રહ્મચારી હતા. તેથી સૌને સાથે લઈને ભાવનગરથી ચાલ્યા. અને બળદિયા બહુ દુર્બળ હતા તેથી સાંજના ચાર વાગે ગામ આંબલે આવ્યા. અને પછી આંબલાને પાદર નદીને કાંઠે આંબાવાડી છે ત્યાં ગાડી છોડી. પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, “આ ગામમાં સત્સંગી બ્રાહ્મણ છે, તે બહુ દહાડાથી આગ્રહ કરે છે; માટે તેમને ખબર કરો એટલે સીધું લાવે.” પછી છગનભાઈએ ત્યાં હાથ જોડીને સ્વામીને કહ્યું જે, “સ્વામી ! હું બધું સીધું સાથે લાવ્યો છું; ફક્ત ઘી નથી લાવ્યો. તે હું ગામમાં જઈને લઈ આવું. અને

રાંધવાનાં તપેલાં તથા તાંસ વિગેરે વાસણો સાથે લાવ્યો છું. માટે મારા સીધાની રસોઈ કરાવો.”

પછી સ્વામીએ આજ્ઞા કરી એટલે છગનભાઈના સીધાની રસોઈ કરી અને છગનભાઈ ગામમાં જઈને ઘી લઈ આવ્યા. પછી ઠાકોરજીને જમાડીને સ્વામી જમવા બેઠા. અને બીજા સૌ બ્રહ્મચારીઓને પણ જમાડ્યા. અને છગનભાઈ હાથ જોડીને સ્વામી સામા બેઠા હતા. પછી સ્વામીએ પૂછ્યું જે, “છગન ! તમારો વ્યવહાર શી રીતે ચાલે છે ?” ત્યારે છગનભાઈ કહે, “સ્વામી ! ઘરમાં દશ-પંદર મનુષ્ય છે. અને સૌ ઉદ્યમ કરીને કમાય તે સાંજે માંડ માંડ પૂરું થાય. અને હું આ ગાડી બળદનાં ભાડાં કરું છું, તે સાંજે રૂપિયો દોઢ રૂપિયો કમાઉં; એમ કરીને નિર્વાહ ચલાવીએ છીએ.”

પછી સ્વામીએ જમીને પોતાની પ્રસાદીની થાળી છગનભાઈને આપી. અને સ્વામીએ રાજી થઈને આશીર્વાદ આપ્યો જે, “તેં મને અત્યારે જમાડ્યો, માટે જા, આજથી તારું દારિદ્રમાત્ર નાશ પામી ગયું. અને આજથી તમારું ત્રણે ભાઈનું નાતમાં તથા રાજદરબારમાં માન વધશે.” એમ સ્વામીએ આશીર્વાદ દીધો, એટલે થોડા દિવસમાં તેઓ ઘણા જ મોટા આબરૂદાર અને સદ્ગૃહસ્થ થયા. એવી રીતે મોટાને પ્રસન્ન કર્યા તો તેમનો બેય લોકમાં જય થયો. અને તેમના નાનાભાઈ ગિરધરભાઈએ ભાવનગર મંદિરમાં શ્રીજીમહારાજની પ્રતિમા ચાંદીના પત્રામાં તથા આચાર્ય શ્રીરઘુવીરજી મહારાજની પ્રતિમા તથા સદ્ગુરુ બ્રહ્મચારી આનંદાનંદસ્વામીની પ્રતિમા પરમ ભગવદી ગિરધરભાઈએ પોતાના ગુરુનો મહિમા જાણીને કરાવી છે. અને તેમના ત્રણે ભાઈનું કુટુંબ અદ્યાપિ પર્યંત એમ જ માને છે જે, અમારે સુખ, સંપત્તિ અને સારો વહેવાર છે તે સદ્ગુરુ બ્રહ્મચારી આનંદાનંદજીના પ્રતાપથી અને આશીર્વાદથી જ છે. ॥૯૪૧॥

૯૪૨. રોહિશાળામાં સ્વામીએ ભગવાનજીની આગળ ચૂડાના કહેવાતા ભગવાન હરિશંકરના મૃત્યુની આગાહી કહી

એક વખત સ્વામી ગામ **રોહિશાળે** પધાર્યા હતા અને બળેવનો દિવસ હતો. પછી તે ગામના બ્રાહ્મણ ભગવાનજી કરીને હતા. તે જનોઈઓ પહેરીને સ્વામીની પૂજા કરવા માટે ચંદન તથા પુષ્પના હાર લઈને મંદિરમાં આવ્યા. તે વખતે સ્વામી પૂજા કરવા બેઠા હતા. અને ભગવાનજી ત્યાં આવીને સ્વામીને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા ને સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! મારે તમારી પૂજા કરવી છે." ત્યારે સ્વામી કહે કે, "તું મને કેવો જાણે છે ?" ત્યારે ભગવાનજી કહે કે, "સ્વામી! તમે સનકાદિક છો અને શ્રીજીમહારાજે તમારી આરતી ઉતારેલી છે." પછી સ્વામી કહે, "ચૂડાવાળા હરિશંકરને તું કેવો જાણે છે ?" ત્યારે ભગવાનજી હરિશંકરનો સેવક હતો તેથી સ્વામીએ પૂછ્યું. પછી ભગવાનજીએ કહ્યું જે, "સ્વામી ! તે તો ભગવાનનો અવતાર છે."

તે સાંભળીને સ્વામી એકદમ પૂજામાંથી ઊભા થયા. અને તેને સ્વામીએ કહ્યું જે, "આજથી ત્રીજે દહાડે તે મૃત્યુને ન પામે તો હું સ્વામિનારાયણનો બ્રહ્મચારી નહીં !" એમ કહીને સ્વામીએ તેને મેડેથી હેઠે ઉતારી મેલ્યો. અને પછી ત્રીજે દિવસે મેલો લઈને કોઈ માણસ ચૂડેથી રોહિશાળે આવ્યો. તે વખતે સ્વામી રોહિશાળાની નદીમાં સવારમાં નાવા પધાર્યા હતા. પછી ભગવાનજી આવીને સ્વામીને પગે લાગ્યો અને બોલ્યો જે, "સ્વામી ! તમારા કહેવા પ્રમાણે હરિશંકરભાઈ મૃત્યુને પામ્યાના ખબર આવ્યા છે." ॥૯૪૨॥

૯૪૩. પછેગામમાં સ્વામી આવ્યાના ખબર મળ્યા પછી દેવા ભટ્ટે જેટલી વંડી ચણી તેટલી સ્વામીના વચને પડી ગઈ

એક વખત સ્વામી **પછેગામ** પધાર્યા હતા અને ત્યાંના હરિજનો સૌ દર્શને આવ્યા હતા, પણ ત્યાં **દેવા ભટ્ટ** કરીને એક પ્રશ્નોરા બ્રાહ્મણ

હતા. તે ત્રણ દિવસ સુધી સ્વામીને દર્શને આવ્યા નહીં અને ચોથે દિવસે દર્શને આવ્યા. ત્યારે સ્વામીએ પૂછ્યું જે, "દેવા ભટ્ટ ! ક્યાંઈ ગામ ગયા હતા ?" ત્યારે ભટ્ટજી કહે, "ના બાપજી ! હું તો વંડી ચણતો હતો." સ્વામી કહે કે, "હું અહીંયાં આવ્યો તેની ખબર હતી ?" ત્યારે ભટ્ટ કહે, "હા બાપજી." સ્વામી કહે કે, "હું આવ્યા પછી તમે જેટલી વંડી ચણી હશે તે પડી જશે." એમ સ્વામીએ કહ્યું. અને ભટ્ટ તો સ્વામી પાસે જ બેઠા હતા. તે વખતે તેમનો દીકરો પરષોત્તમ ઘેરથી દોડતો આવ્યો અને કહ્યું જે, "બાપા, બાપા ! આપણી વંડી પડી ગઈ." ભટ્ટજી કહે, "હમણાં સ્વામીએ આશીર્વાદ દીધો એટલે પડી ગઈ." ॥૯૪૩॥

૯૪૪. પછેગામના ઝંડુ ભટ્ટ બ્રહ્મરાક્ષસ થયા અને અંતે સ્વામીએ તેને બદરિકાશ્રમમાં મોકલ્યા

પછેગામના ગણેશ ભટ્ટનો બાપ **ઝંડુ ભટ્ટ** કરીને હતો. તેમની દીકરી ગામ વારણામાં આપી હતી. તે બાઈ વારણાથી પછેગામ ફક્ત ત્રણ લૂગડાંભેર (પાછી) આવેલી. તે વખતે ઝંડુ ભટ્ટ ગામને ચોરે બેઠા હતા અને કેટલાક બ્રાહ્મણો પણ ત્યાં હતા. પોતાની દીકરીને એમ ત્રણ વસ્ત્રભેર સાસરેથી આવતી જોઈને ભટ્ટજી બોલ્યા જે, "કેમ દીકરી ! આમ ત્રણ વસ્ત્રભેર આવી ?" ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, "તમારો અવિશ્વાસ, તેથી તેના સાસરાના પક્ષવાળાએ બધું ઉતારી લીધું હશે !" તે સાંભળીને ભટ્ટને ક્રોધ ચડ્યો જે, 'મેં મારી દીકરીનો ચોખાનો દાણો ઘેરે પડવા દીધો નથી અને શું હું તેનાં વસ્ત્ર-ઘેરણાં લઈ લેત ? વળી મને આમ વચન માર્યું ?'

પછી પોતે ઘેરે જઈને ગળે ફાંસો ખાધો. પછી પોતે બ્રહ્મરાક્ષસ થયો અને પોતાના દીકરા ગણેશ ભટ્ટને વળગ્યો. તેને રાત્રી-દિવસ મહાદુઃખ દીધા કરતો હતો. પછી તેને લઈને તે સ્વામી પાસે ગઢપુર

આવ્યા. અને સ્વામીનાં દર્શન કર્યાં, એટલે તે બળવા લાગ્યો. ત્યારે સ્વામી કહે, "તું કોણ છો ?" પછી તેણે નામ આપ્યું. ત્યારે સ્વામી કહે, "આંહીં શું છે ? જ્યાં તારું અપમાન કર્યું હોય ત્યાં જાને !" પછી તે વારણામાં ગયો ને ચાળીસ મનુષ્યનાં ભવિષ્ય કર્યાં. અને વારણાવાળાને ખબર પડી એટલે તેઓ સૌએ મળીને સ્વામી પાસે ગઢપુર આવીને પ્રાર્થના કરી જે, "એને વારણે મોકલવાથી અમોને સૌને નિર્વંશ કરી દીધા છે !" પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "તું બદરિકાશ્રમમાં ચાલ્યો જા." એમ કહીને તેને સદ્‌ગતિ આપી. ॥૯૪૪॥

૯૪૫. સ્વામીએ સારંગપુરના વાણિયાની સારણગાંઠ મટાડી

એક વખત સ્વામી **સારંગપુર** પધાર્યા હતા. ત્યાંના વાણિયાને સારણગાંઠનો રોગ હતો. પછી તેણે આવીને સ્વામીની બહુ પ્રાર્થના કરી અને કહ્યું જે, "સ્વામી ! આ મારો મોટો રોગ મટી જાય એવી કૃપા કરો." પછી સ્વામીએ ગોપીનાથજી મહારાજની માનતા કરાવી અને તેનો રોગ મટી ગયો. અને સ્વામી તેના ઉપર બહુ રાજી થયા. ॥૯૪૫॥

૯૪૬. આનંદાનંદસ્વામીએ બગડમાં વેદસ્તુતિની કથા કરી

ગામ **બગડ**માં સ્વામી પધાર્યા હતા. અને તે ગામના દરબાર દેહા ખાચર કરીને હતા. તેમણે સ્વામીની પ્રાર્થના કરી જે, "સ્વામી ! તમો અમારા ગામમાં એક માસ સુધી રહો અને અમને કથા-વાર્તા સંભળાવો." પછી સ્વામી ત્યાં એક માસ રહ્યા અને વેદસ્તુતિની કથા કરી. તે નિરંતર વેદસ્તુતિનું એક ગદ્ય પૂરું થાય. અને ફરતા ગામના કેટલાક હરિજનો પણ સ્વામીનો સમાગમ કરવા આવ્યા હતા. પછી સ્વામી ચાલવાને માટે તૈયાર થયા, ત્યારે દેહા ખાચરે દેવની તથા સ્વામીની કેટલીક સેવા કરી તથા કેટલાક નવા સત્સંગી થયા. ॥૯૪૬॥

૯૪૭. ગઢપુરમાં ભાવનગરના ગગા ઓઝાને સ્વામીએ કહ્યું, હવેલીને નળિયાં ચડે પછી વરસાદ થશે, તે તેમ જ થયું

ગઢપુરમાં સાધુની હવેલીનાં નળિયાં ઉતાર્યાં હતાં ને જેઠ માસ ચાલતો હતો. અને પડખે એક નવી હવેલી પણ ચણાવેલી તૈયાર થઈ હતી. અને તેને પણ નળિયાં ચડ્યાં નહોતાં. તેવા વખતમાં **ભાવનગરથી ગગા ઓઝા**(ભાવનગરના દીવાન ગૌરીશંકર ઓઝા) ગઢપુર આવ્યા હતા. અને તે મંદિરમાં ગોપીનાથજી મહારાજનાં દર્શન કરવા આવ્યા હતા. ને કેટલાક અમલદાર અને મનુષ્ય સાથે આવેલ; તે મંદિરની ફળીમાં ઊભા હતા. પછી તેમણે કહ્યું જે, “આ મંદિરમાં કોઈ ડાહ્યું માણસ છે કે નહીં ? કેમ કે, માથે અષાઢ માસ આવ્યો છે અને એક હવેલી નળિયાં ચડાવ્યાં વગરની પડી છે અને બીજીનાં નળિયાં ઉખેળ્યાં છે !”

તે વખતે સ્વામી ફળિયામાં ચાલ્યા જતા હતા. ત્યાં ગગો ઓઝો આવીને સ્વામીને પગે લાગ્યો. અને સ્વામીને કહ્યું જે, “આ મંદિરમાં કોઈ ડાહ્યું માણસ છે કે નહીં ? કેમ કે, માથે ચોમાસું આવ્યું અને વળી બીજી હવેલી ઉખેળી છે.” ત્યારે સ્વામી કહે, “ગગા ઓઝા ! વરસાદ કોના હાથમાં છે ? વરસાદ તો સ્વામિનારાયણના હાથમાં છે. તે જ્યારે આ હવેલીને નળિયાં ચડશે ત્યારે વરસાદ થશે.” પછી આખો અષાઢ માસ કોરો ગયો. અને જ્યારે બધી હવેલી ચળાઈ ગઈ ત્યારપછી વરસાદ થયો. અને ગગે ઓઝે પણ ભાવનગર ગયા પછી માણસ મોકલીને ખબર કઢાવ્યા જે, “સ્વામિનારાયણની હવેલી પૂરી થઈ રહી કે નહીં ?” પછી માણસો આવીને જોઈને ત્યાં ગયા. પછી ગગા ઓઝાને કહ્યું જે, “હવેલી તો પૂરી થઈ ગઈ ને બન્ને હવેલીને નળિયાં ચડી ગયાં છે.” તે સાંભળીને ગગા ઓઝાના મનમાં નિશ્ચય થયો જે, ‘સ્વામી તો સાક્ષાત્ ત્રિકાળદર્શી છે !’ ॥૯૪૭॥

૯૪૮. અમદાવાદમાં સ્વામીએ સારંગપુરના કાઠીનો બાર વરસથી ચાલતો ગરાસનો કેસ જીતાડીને સુખી કર્યા

અને સ્વામી અમદાવાદ સમૈયો કરવા પધાર્યા હતા. ત્યાં એક દિવસ રહીને તૈયાર થયા. પછી ત્યાંના બ્રહ્મચારી તથા હરિજનો સૌ મળીને કહેવા લાગ્યા જે, "સ્વામી ! અમારી રસોઈ જમ્યા વગર અહીંથી જવાય નહીં." સ્વામી કહે, "મારે રામનવમી વડતાલ કરવી છે, માટે હું રોકાઈશ નહીં." પછી પોતાનાં પોટલાં લઈને સૌ બ્રહ્મચારીઓએ ઓસરીની કોર ઉપર મૂક્યાં. અને ગાડાવાળો જ્યાં પોતાના બળદિયા લેવા ગયો ત્યાં તો એક બળદિયાનો પગ સૂણી(સૂજી) ગયો હતો. તેને દોરીને સ્વામી પાસે ચોકમાં લાવ્યા. અને સ્વામીને કહ્યું જે, "આ બળદ ચાલી શકે તેવો નથી." પછી સૌ તે પોટકાં આસને મેલી આવ્યાં.

તે વખતે ગામ સારંગપુરના કાઠી હરિભક્ત મંદિરમાં સ્વામીને દર્શને આવ્યા. તેને સ્વામીએ પૂછ્યું જે, "તમે આંહીં ક્યાંથી ?" ત્યારે કાઠી કહે, "સ્વામી ! અમારા ગરાસ માટે અમે આંહીં અઢાર વર્ષ થયાં આંટા મારીએ છીએ, પણ તેનો કાંઈ નીવેડો આવતો નથી." ત્યારે સ્વામી કહે, "આ બળદનું ઔષધ કરતાં તમને આવડે છે ?" કાઠી કહે કે, "હા." ત્યારે સ્વામી કહે કે, "આજ સારો થાય તો આજ તમારો ગરાસ ઘેર આવે અને કાલ બળદ સારો થાય તો કાલ તમારો ગરાસ ઘેર આવે !" પછી આંબલી, આવળ, આંબાહળદર, મેંદાલકડી અને સાજીખાર વિગેરે વાટીને ખૂબ ખદખદાવ્યું અને બળદિયાને પગે બાંધ્યું. અને બીજે દિવસે સવારમાં બળદિયાને દોરીને સ્વામી પાસે લાવ્યા. સ્વામી બળદને જોઈને રાજી થયા અને આશીર્વાદ આપ્યો અને કહ્યું જે, "જાઓ, આજ દિવસના બાર વાગ્યે તમારા કામનો ફેંસલો થઈ જશે !"

પછી સ્વામીએ જમીને પોતાની પ્રસાદી સૌ કાઠીને આપી. તે વખતે સરકારી મનુષ્ય બોલાવવા આવ્યું જે, "આંહીં સારંગપુરના કાઠી

છે કાઠી ? તેમને સાહેબ બોલાવે છે.” પછી સ્વામીને પગે લાગીને સાહેબને બંગલે ગયા. ત્યાં સાહેબે કાગળ લખી આપ્યો જે, જાઓ, સૌ સૌના ગરાસ સુખેથી ખાઓ. પછી તે સૌ પાછા મંદિરમાં આવીને સ્વામીને પગે લાગ્યા અને બોલ્યા જે, “સ્વામી ! તમારા આશીર્વાદથી ફેંસલો અમારા લાભમાં થયો.” ॥૯૪૮॥

૯૪૯. ગઢપુર ઠાકોરજી જળ ઝીલે તેટલીવાર વરસાદ રોક્યો

ગઢપુરમાં સંવત્ ૧૯૩૫ ની સાલમાં શ્રીઠાકોરજીને જળ ઝીલવા જવું હતું અને વરસાદ બહુ વરસતો હતો. પછી કોઠારી ભક્તિવલ્લભદાસજી તથા બ્રહ્મચારી મહારાજ અનંતાનંદજી, એ બે જણાએ સદ્ગુરુ બ્રહ્મચારી આનંદાનંદજી પાસે આવીને પ્રાર્થના કરી જે, “ઠાકોરજીને જળ ઝીલવા જવું છે અને વરસાદ બિલકુલ રહેતો નથી, માટે કેમ કરવું ?” પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, “જાઓ, ઠાકોરજી જળ ઝીલીને આવશે ત્યાં સુધી એક છાંટો નહીં પડે !” પછી ઠાકોરજીને ગંગાજીમાં જળ ઝીલાવવા લઈ ગયા. અને જળ ઝીલીને સાંજના ચાર વાગ્યે મંદિરમાં પધાર્યા. ત્યારપછી વરસાદ થયો. ॥૯૪૯॥

૯૫૦. સારંગપુરમાં સ્વામીએ એક માસ મહારાજને જમાડવાની સેવા કરી

શ્રીજીમહારાજ એક માસ સુધી સારંગપુરમાં રહ્યા હતા. તે વખતે બ્રહ્મચારી આનંદાનંદસ્વામીએ મોટી વાડીએથી પાણી લાવીને જીવા ખાચરના દક્ષણાદા બારના ઓરડાની ઓસરીમાં, ઉગમણે ખૂણે શ્રીજીમહારાજ સારુ થાળ બનાવીને એક માસ સુધી જમાડ્યા હતા. ॥૯૫૦॥

૯૫૧. સ્વામીએ વારણાના ભક્તોની મરકીના રોગથી રક્ષા કરી

સ્વામી વડતાલ પધારતા હતા અને ગામ **વારણા**ને પાદર ગયા. તે વખતે તે ગામમાં મરકીનો રોગ આવેલો હતો. અને ગામને પાદર

ગાડી છોડાવીને સ્વામી ત્યાં ઊતર્યા હતા. ત્યાં સૌ હરિજન સ્વામીને દર્શને આવ્યા અને પ્રાર્થના કરીને સ્વામીને કહ્યું જે, "આ ગામમાં મરકીનો રોગ બહુ જ આવ્યો છે અને વૈદ દારૂ પાય છે." તે સાંભળીને સ્વામીએ શ્રીજીમહારાજની મૂર્તિ ધારીને કહ્યું જે, "તમે સૌ ગોપીનાથજી મહારાજને પાંચ પાંચ રૂપિયાનો થાળ કરજો. અને જેને દારૂ પાયો હશે તે મરશે." પછી સ્વામીના આશીર્વાદથી જેટલા જેટલાને રોગ થયો હતો તે સૌ સાજા થયા. અને પછી ગઢપુર આવીને સૌએ ગોપીનાથજી મહારાજને પાંચ પાંચ રૂપિયાના થાળ કર્યા. ॥૯૫૧॥

૯૫૨. ભાવનગરના ન્યાયાધીશ વિદ્યારામભાઈને નિશ્ચય કરાવ્યો

એક વખત **ભાવનગર**ના ન્યાયાધીશ **વિદ્યારામભાઈ** આંહીં ગઢપુર આવ્યા હતા. તેઓ ગોપીનાથજી મહારાજનાં દર્શન કરવા મંદિરમાં આવ્યા હતા. તે દેવનાં દર્શન કરીને પોતે તથા અમલદાર સૌ પ્રદક્ષિણામાં બેઠા હતા અને સ્વામી પણ પોતાને આસને બેઠા હતા. ત્યાં કોઈક સંતે આવીને વાત કરી જે, "સ્વામી ! મંદિર ઉપર વિદ્યારામભાઈ આવ્યા છે ને પ્રદક્ષિણામાં બેઠા છે." તે સાંભળીને સ્વામી સાધુનો હાથ ઝાલીને મંદિર ઉપર આવ્યા.

તેમને દેખીને વિદ્યારામભાઈ તથા અમલદાર સૌ ઊભા થઈ હાથ જોડીને સ્વામીને પગે લાગ્યા. તે વખતે સ્વામી બોલ્યા જે, "આમાં વિદ્યારામ કોણ, વિદ્યારામ ?" તે સાંભળીને વિદ્યારામભાઈ હાથમાં પાઘડી લઈને સ્વામીને પગે લાગીને બોલ્યા જે, "મારું નામ વિદ્યારામ." સ્વામી કહે, "તું જ્ઞાની કે અજ્ઞાની ? જો, તું જ્ઞાની હો તો જ્ઞાની પ્રમાણે વાત કરું અને જો અજ્ઞાની હો તો અજ્ઞાની પ્રમાણે વાત કરું." ત્યારે વિદ્યારામભાઈએ હાથ જોડીને સ્વામીને કહ્યું જે, "બીજા પાસે તો હું જ્ઞાની છું, પણ આપ જેવા મહાત્મા પુરુષની આગળ તો હું અજ્ઞાની છું."

પછી સ્વામીને ધાબળી પાથરી આપી તે ઉપર બેઠા. અને ગીતા તથા ભાગવતના શ્લોકનાં પ્રમાણ આપી આપીને 'સ્વામિનારાયણ ભગવાન છે,' એમ તેમને મોઢે હા પડાવી. પછી વિદ્યારામભાઈ બોલ્યા જે, "સ્વામી ! આવા ખરા અક્ષર(શબ્દો, વાત) મને કોઈએ કહ્યા નહોતા." એમ કહીને પાઘડી ઉતારીને સ્વામીનાં ચરણમાં પડ્યા. ॥૯૫૨॥

૯૫૩. સ્વામીએ વિહારીલાલજી મહારાજના કહેવાથી વરસાદ કર્યો

આચાર્ય શ્રીવિહારીલાલજી મહારાજ ગાદીએ બેઠા પછી ગઢપુર પધાર્યા હતા. અને હાલ બ્રહ્મચારીની જગ્યા છે ત્યાં પાંચુબાઈના બે ઓરડા હતા. તેમાં એક ઓરડામાં આનંદાનંદસ્વામી રહેતા. અને તે વખતે વરસાદે તાણ્યું હતું. પછી વિહારીલાલજી મહારાજે સ્વામીને કહ્યું જે, "વરસાદ કરો, વરસાદ !" ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "તમે ભગવાનના પુત્ર છો અને ભગવાનની ગાદીએ બેઠા છો; માટે વરસાદ તો તમે કરો કે હું ?"

પછી વિહારીલાલજી મહારાજ બોલ્યા જે, "મને કાંઈ ભગવાન મળ્યા છે ? અને તમને તો ભગવાન મળ્યા છે ! આરતી ઉતારી છે અને સનકાદિક કહ્યા છે; માટે તમો કરો તો થાય !" પછી સ્વામી હાથમાં માળા લઈને, ફળિયામાં જઈને 'સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ' એમ ધૂન કરવા લાગ્યા; એટલે વાદળાં થયાં અને ખૂબ વરસાદ થયો. અને ઘેલો નદી બે કાંઠામાં આવ્યો. ॥૯૫૩॥

૯૫૪. બગડના દેહા ખાચરના પ્રેમને કારણે પ્રાંત અધિકારીને આનંદાનંદસ્વામીએ વર્તમાન ધરાવ્યાં

ગામ **બગડમાં દેહા ખાચર** કરીને કાઠી હતા. તેમને પ્રાંતસાહેબ સાથે ઘણી જ પ્રીતિ હતી. પછી તેમણે કહ્યું જે, "તમને મારા ગુરુનાં દર્શન કરાવવાં છે. કેમ કે, તેઓ બહુ સમર્થ પુરુષ છે અને વળી દીર્ઘ

દૃષ્ટિવાળા છે.” પછી તેમને તેડીને દેહા ખાચર ગઢપુર આવ્યા. અને મંદિરના અધિકારીને ખબર કરી. અને પાથરણાં વિગેરેની સગવડ કરી અને સાહેબને માટે ખુરશી નંખાવી. પછી ગોપીનાથજી મહારાજનાં દર્શન કરાવ્યાં. પછી સૌ સભામાં આવ્યા. તે વખતે સ્વામી સભામાં ગાદીતકિયા ઉપર વિરાજમાન હતા.

સ્વામીને ભાળીને સાહેબે પોતાની ટોપી હાથમાં લીધી અને કેટલીકવાર સ્વામીને પગે લાગ્યા. પછી પોતે સભામાં મોદિયા ઉપર બેઠા, પણ ખુરશી ઉપર બેઠા નહીં. પછી સ્વામીએ શ્રીજીમહારાજનાં ઐશ્વર્યની કેટલીક વાર્તા, શ્લોક બોલીને કરી. સાહેબને અર્ધો કલાક બેસવાનું હતું, પણ બે કલાક સુધી બેઠા. અને ચાલ્યા ત્યારે સ્વામીને પગે લાગ્યા. અને દેહા ખાચરને કહ્યું જે, “તમે કહેતા હતા તેવા આ ડોસા બહોત બડા હે ! આપણે એક દિવસ રહેવું હતું પણ ત્રણ દિવસ રહેશું. અને કાલથી ડોસાને આસને વાતો સાંભળવા જવું, પણ મહાત્મા પુરુષને અહીંયાં સભામાં તસદી ન આપવી.” એમ ત્રણ દિવસ સુધી રહી સ્વામીની વાતો સાંભળીને સ્વામીને હાથે વર્તમાન ધારીને ઘેર ગયા. ॥૯૫૪॥

॥ સદ્ગુરુ શ્રીસિદ્ધાનંદસ્વામીની વાતો - ૨૫ ॥

૯૫૫. સ્વામી પૂર્વાશ્રમમાં કમળપૂજા ખાવા તૈયાર થયા ત્યારે આકાશવાણીએ ગઢડા જવાનું કહ્યું

સ્વામી પ્રથમ ઘેર હતા ત્યારે પોતાના મનમાં એમ થયું જે, 'કાં તો ભગવાન મળે ને કાં તો આ દેહ પાડવો.' પછી પોતાના ગામ મુંઝિયાપરને પાદર એક શંકરનું દેવાલય છે. અને ગામમાંથી કોઈકની પાસેથી એક છરો વેચાતો લાવ્યા. તેને સજાવીને તે શંકરના દેવાલયમાં ગયા. અને ત્યાં શંકર ઉપર કમળપૂજા ખાવાનો વિચાર કર્યો જે, 'કાં તો ભગવાન મળે, અગર તો આ શંકર ઉપર કમળપૂજા ખાવી.' એમ વિચાર કરે છે ત્યાં આકાશવાણી થઈ જે, "તારા જીવનો મોક્ષ કરવો હોય તો કાઠિયાવાડમાં ગઢડામાં શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાન છે, તેને મળ્ય તો તારો મોક્ષ થશે." એમ ત્રણવાર આકાશવાણી થઈ. તે સાંભળીને પોતે ઘેર આવ્યા. ॥૯૫૫॥

૯૫૬. સ્વામી મિલકત લેવા ઘેર ગયા, કાકાની ટકોરથી પાછા વળ્યા

પછી બીજે દિવસે પોતાના સંબંધીને વાત કર્યા વિના પોતે એકલા જ સવારમાં ચાલી નીકળ્યા. તે પૂછતાં પૂછતાં ગઢપુર આવ્યા. ત્યાં દાદા ખાચરના દરબારમાં સભા કરીને શ્રીજીમહારાજ વિરાજમાન હતા. તે સમે શ્રીજીમહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા અને પોતાની વૃત્તિ જેમ ચમક(લોહચુંબક)માં લોહ ચોંટે તેમ મહારાજમાં ચોંટી ગઈ. પછી થોડા દિવસ મહારાજ ભેળા રહીને મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારે ઘેર કાંઈક મિલકત છે તે લઈને હું પાછો આવીશ." એમ મહારાજની રજા લઈને તેઓ ઘેર ગયા અને ગામમાં પેઠા. તે વખતે ગામને ચોરે ગામના કેટલાક લોકો બેઠા હતા. અને સ્વામી આનંદમાં ને આનંદમાં બોલવા લાગ્યા જે, "ભગવાન મળ્યા ! ભગવાન મળ્યા !" ત્યારે તેમના

કાકા બોલ્યા જે, "જ્યારે તને ભગવાન મળ્યા ત્યારે શા પાપે પાછો આવ્યો ?" પછી તે સાંભળીને પોતે ત્યાંથી પાછા ચાલી નીકળ્યા, પણ ઘેર ગયા નહીં. ॥૯૫૬॥

૯૫૭. સ્વામી મહારાજના બળદની સેવામાં રહ્યા ને સંત થયા

અને પોતે જ્યારે ગઢપુર આવ્યા ત્યારે મહારાજનાં રથે જોડવાના બળદની સેવામાં રાખ્યા હતા. અને પોતે મહારાજને રથે જોડવાનાં વાહન જાણીને તેની અતિશય સેવા કરતા. તે બળદનું નામ મુંઝિયો તથા પારેવો હતાં. તેને સ્વામી કહેતા જે, "મુંઝિયા ! તું મહારાજને કહેજે કે, સિદ્ધાનંદ મારી બહુ જ સારી રીતે ચાકરી કરે છે, એટલે મહારાજ મારા ઉપર રાજી થાય." પછી મહારાજે તેમને સાધુ કરીને સચ્ચિદાનંદસ્વામીની જોડ્ય કરી આપી. ॥૯૫૭॥

૯૫૮. રાધાવાડીએ ઘઉં વીણતાં સમાધિમાં મહારાજનાં દર્શન થયાં

એક વખત રાધાવાડીએ વાઢ(શેરડી) કર્યો હતો અને તેને પડખે ઘઉંની વાડી કરી હતી. પછી ઘઉં પાક્યા એટલે કાપી લીધા; પણ સિદ્ધાનંદસ્વામીના મનમાં એમ સંકલ્પ થાય જે, 'આ વાડીમાં સલો(પાક લઈ લીધા પછી ખેતરમાં પડી રહેલું અનાજ) પડ્યો છે તે વીણીને, શુદ્ધ કરીને, પછી તેનો મહારાજને માટે થાળ કરીએ તો ઠીક. કેમ કે, આ ઘઉંને આવતાં તો બહુ વાર લાગશે. માટે નવા ઘઉંને દળીને તેના લોટની મહારાજને રોટલી કરીને જમાડીએ.' એમ સંકલ્પ કરીને પોતે ઘઉંની ડૂંડિયું વીણતા હતા. તે વખતે પોતાને સમાધિ થઈ ગઈ, એટલે વાડીમાં પડ્યા પડ્યા હોકારા કરવા મંડ્યા.

તે વખતે વાઢમાં મનુષ્યો કામ કરતા હતા, તેમણે બૂમો પાડી જે, "ધોડો..! સિદ્ધાનંદને દીપડે ઝાલ્યો ! ડાઢ્યા(બચકું ભર્યું) છે !" એમ જાણીને સૌ લાકડીઓ લઈને આવ્યા. ત્યાં તો સિદ્ધાનંદસ્વામીને સમાધિ થયેલી જોઈ. ત્યારે સચ્ચિદાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "ઊઠ્ય

ઊઠ્ય, તેં કરી સેવા, એ તો આફુરો સચ્ચિદાનંદ કૂટશે." પછી સિદ્ધાનંદસ્વામી સમાધિમાંથી જાગ્યા અને સચ્ચિદાનંદસ્વામીને તે વાત કરી જે, "મારે આવો સંકલ્પ હતો જે, નવા ઘઉંની ઊની ઊની રોટલી કરીને મહારાજને જમાડું. તે જાણીએ, શ્રીજીમહારાજ સોનાના બાજોઠ ઉપર વિરાજમાન છે અને ત્યાં નવા ઘઉંની રોટલી જમે છે; એવાં મારે દર્શન થયાં." ॥૯૫૮॥

૯૫૯. મહારાજ તથા સૌને ત્રણ મહિના શેરડી જમાડી, પોતે ન જમ્યા

અને પોતે વાઢમાં સેવા કરતા હતા, પણ કોઈ દિવસ શેરડીનો સાંઠો પણ ખાતા નહીં. અને રાત્રે સારા સારા સાંઠા લઈને શેરડીની પત્રીમાં(પાંડદામાં) સંતાડી રાખતા ને સવારમાં ભારો બાંધીને માથે ઉપાડીને શ્રીજીમહારાજ સારુ લાવતા. એમ ત્રણ માસ સુધી વાઢ ચાલ્યો, પણ પોતે તો કોઈ દિવસ શેરડી ચાખી જ નહીં. અને નિરંતર દરબારમાં એક ગાડું ભરીને શેરડી ઠલવતા. તે સૌ સંતને શ્રીજીમહારાજ વહેંચી આપતા. પછી મહારાજે કહ્યું જે, "કોઈ શેરડી ખાધા વિનાનું હશે ?" પછી કોઈકે કહ્યું જે, "સચ્ચિદાનંદસ્વામી તથા સિદ્ધાનંદસ્વામી, એ બે જણા નથી ખાતા." પછી મહારાજે પૂછ્યું જે, "સિદ્ધાનંદ ! તમે શેરડી નથી ખાતા ?" ત્યારે સિદ્ધાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તલબાવળામાં(એક પ્રકારનો બાવળ જેના દાતણ થાય છે) શું ખાવું છે ? મોઢું છોલાય."

પછી મહારાજે કહ્યું જે, "અમારો પ્રસાદીનો થાળ કોઈ સચ્ચિદાનંદ સ્વામીને પહોંચાડે ?" ત્યારે હરજીભગતે કહ્યું જે, "હા, હું લઈ જાઉં." પછી શ્રીજીમહારાજની પ્રસાદીનો થાળ નિરંતર હરજીભગત વાડીએ લઈને જતા. એટલે પહેલાં સચ્ચિદાનંદસ્વામી મહારાજની મૂર્તિ ધારીને જમવા બેસતા; તે વિશેષ જમી જાય. પછી સચ્ચિદાનંદસ્વામીએ હરજી

ભગતને કહ્યું જે, "તારે થાળમાં બે ભાગ નોખા કરી રાખવા. કેમ કે, હું જમી જાઉં છું અને સિદ્ધાનંદ ભૂખ્યો રહે છે." પછી હરજીભગત હંમેશાં થાળમાં બે ભાગ નોખા પાડી આપતા. ॥૯૫૯॥

૯૬૦. સ્વામીએ શેરડીનો પાતળો સાંઠો લીધો તે પણ જમ્યા નહિ

એક વખત દરબારમાં શેરડીનું ગાડું આવ્યું હતું. તેમાંથી પરમહંસોને સૌ-સૌની મેળે અકેકો સાંઠો ખેંચી લેવા આજ્ઞા કરી. પછી સિદ્ધાનંદસ્વામીએ એક પાતળી આંગળી જેવી સીંગી(સાંઠી?) ખેંચી લીધી. તે પણ લઈને મહારાજ પાસે મૂકી દીધી. મહારાજે કહ્યું કે, "કેમ સિદ્ધાનંદ તમે નથી જમતા ?" ત્યારે બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમે જમજો." ॥૯૬૦॥

૯૬૧. સ્વામીએ ત્રણ અંજીર મહારાજને આપ્યાં, મહારાજ બે જમ્યા

એક વખત સિદ્ધાનંદસ્વામી વાડીએથી ત્રણ અંજીર લઈને દરબારમાં આવ્યા હતા. પછી મહારાજને પગે લાગીને તેમના ઢોલિયા ઉપર મેલ્યાં. પછી મહારાજ સુધારીને બે અંજીર પોતે જમ્યા અને એક અંજીર મુક્તાનંદસ્વામીને આપ્યું. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! મને અંજીર ટાઢું પડશે." પછી મહારાજ કહે કે, "સ્વામી ! આ અંજીર ટાઢાં પડે તેવાં નથી." પછી મહારાજની પ્રસાદી જાણીને મુક્તાનંદસ્વામી જમી ગયા. ॥૯૬૧॥

૯૬૨. સ્વામી વાડીએથી પુષ્પ લાવ્યા ને મહારાજે માંગી લીધાં

એક વખત સિદ્ધાનંદસ્વામી વાડીએથી પુષ્પ લઈને દરબારમાં આવતા હતા. અને પોતાના મનમાં એમ સંકલ્પ થાય જે, 'મને મહારાજ છેટેથી પૂછશે જે, 'કેટલાં છે ?' ત્યારે હું કહીશ જે, ત્રણ છે.' પછી પુષ્પ લઈને મહારાજની પાસે દરબારમાં આવ્યા. ત્યારે છેટેથી મહારાજે પૂછ્યું જે, "કેટલાં છે ?" ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "ત્રણ છે." પછી પુષ્પ લઈને મહારાજનાં ઢોલિયા ઉપર મૂક્યાં. ॥૯૬૨॥

૯૬૩. સ્વામી મોગરાનો હાર લાવ્યા, મહારાજે પ્રસાદીનો કરી પહેર્યો

એક વખત સિદ્ધાનંદસ્વામી વાડીએથી મોગરાનાં પુષ્પનો હાર લઈને આવ્યા અને મહારાજને પહેરાવવા માટે આવ્યા. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "આપણા લાલજીની પ્રસાદી કરી લાવો. પછી હું પહેરું." ત્યારે સિદ્ધાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "ભાળ્યા તમારા લાલજી !" પછી મહારાજ કહે, "એ તો સમાધિવાળા સાધુ છે !" પછી લાલજીની પ્રસાદીનો હાર કરાવીને શ્રીજીમહારાજે પોતાની ડોકમાં નાંખ્યો. મહારાજને દેવનું પ્રતિપાદન કરવું હતું. ||૯૬૩||

૯૬૪. સ્વામીએ ત્રણ રાત-દિ' અખંડ ભજન કરી મૂર્તિ સિદ્ધ કરી

સિદ્ધાનંદસ્વામીના મનમાં એમ સંકલ્પ રહેતો જે, 'કઠણમાં કઠણ નિયમ હોય તે મારે રાખવું.' પણ લાજે કરીને મહારાજને પૂછી શકે નહીં. પછી નિયમની એકાદશી આવી અને સંત સૌ નિયમ લેવા મંડ્યા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "કઠણમાં કઠણ નિયમ તો, અમારી મૂર્તિમાં અખંડવૃત્તિ રાખવી તે છે." એમ કહીને મહારાજ બોલ્યા જે, "ત્રણ દિવસ અને ત્રણ રાત અખંડ ભજન કરે તો અખંડ મૂર્તિ દેખાય." પછી સિદ્ધાનંદસ્વામીએ મૂર્તિમાં અખંડ વૃત્તિ રાખી, ને ત્રણ દિવસ અને ત્રણ રાત ભજન કર્યું, એટલે અખંડ મૂર્તિ દેખાણી. ||૯૬૪||

૯૬૫. સ્વામી થોરનું દૂધ પીને મહારાજ પાસે આવ્યા

એક દિવસ સચ્ચિદાનંદસ્વામીને સિદ્ધાનંદસ્વામીએ પૂછ્યું જે, "તમારે મહારાજને વિષે બહુ હેત છે, તેનું શું કારણ ?" ત્યારે સચ્ચિદાનંદસ્વામી કહે કે, "મહારાજ મને જેમ વઢે તેમ મારે બમણું હેત થાય." પછી સિદ્ધાનંદસ્વામીએ વિચાર કર્યો જે, 'મારે પણ મહારાજ વઢે તેમ કરવું.' પછી પોતે વાડીએ જઈને ગૂંદાના પાનનો પડિયો કર્યો અને થોરનું દૂધ તે પડિયામાં ભર્યું ને પછી પોતે પી ગયા. ને સવારમાં શ્રીજીમહારાજ દાતણ કરતા હતા ત્યાં આવીને

ઊભા રહ્યા. પછી મહારાજ ખિજાવા મંડ્યા જે, “આ કણબાને સિદ્ધ થાવું છે અને શું કરીને આવ્યો છે તે તો જાણતો નથી !” પણ મહારાજે નામ પાડ્યું નહીં. પછી લાખાભગત મહારાજ પાસે ઊભા હતા. તેમણે કહ્યું જે, “સ્વામી ! હવે જાઓ.” પછી સિદ્ધાનંદસ્વામી પોતાને ઉતારે ગયા. ।।૯૬૫।।

૯૬૬. સ્વામી કહે અમે ગોપાળાનંદસ્વામીની આજ્ઞામાં રહીશું

એક વખત મહારાજ કહે કે, “તમે ગોપાળાનંદસ્વામી કહે તેમ કરજો.” ત્યારે સિદ્ધાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “અમે બધાય ગોપાળાનંદસ્વામી કહે તેમ કરશું.” ત્યારે મહારાજ કહે, “બધાયને ક્યાં કહું છું ? તમને એકને જ કહું છું !” ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “હું ગોપાળાનંદસ્વામી કહે તેમ કરીશ.” તેવું સાંભળીને શ્રીજીમહારાજ રાજી થયા. ।।૯૬૬।।

૯૬૭. ગઢાળીના હરિભાઈ સ્વામીને જમાડીને સુખી થયા

એક વખત ઋષભાનંદસ્વામી તથા સિદ્ધાનંદસ્વામી, એ બન્ને જણા ગઢાળી ગયા હતા. પછી હરિભાઈ ભાવસાર સવારમાં સીધું લાવ્યા અને એક દહીંની બોઘરણીમાં સાકર નાંખીને લાવ્યા. પછી ઠાકોરજીને જમાડીને બન્ને જણ એક એક બાજરાનો રોટલો ને એકેક થાળી દહીં જમ્યા અને બાકીની પ્રસાદી હરિભાઈને આપીને હરિભાઈને કહ્યું જે, “હરિ ! અમારે ટાઢું ધરા જેવું થયું.” ત્યાંથી હરિભાઈ પણ વહેવારે બહુ સુખિયા થયા. ને સિદ્ધાનંદસ્વામીના આશીર્વાદથી અદ્યાપિ તેના કુટુંબમાં સારી રીતે સુખ-શાંતિ વર્તે છે. ।।૯૬૭।।

૯૬૮. સ્વામીએ સમઢિયાળામાં સૌને ધર્માદો કઢાવી સુખી કર્યા

એક વખત સિદ્ધાનંદસ્વામી માંડવધાર પધાર્યા હતા. ત્યાં પાંચ-સાત દિવસ રહ્યા અને પછી હરિજનોને કહ્યું જે, “મારે અહીંથી ચારણને સમઢિયાળે જવું છે.” ત્યારે હરિજન બોલ્યા જે, “સ્વામી ! ત્યાં કોને ખાવા લોટ છે ? તે જશો.” ત્યારે સ્વામી કહે, “મારે લોટ દેવા સારુ

જવું છે." પછી સ્વામી તે સમઢિયાળે પધાર્યા અને ત્યાં પાંચ-પંદર દિવસ રહ્યા. અને સૌને દશમો ભાગ ધર્માદાનો કાઢવાનું નિયમ આપ્યું; તેથી સૌ વહેવારે સુખિયા થયા. ॥૯૬૮॥

૯૬૯. લાઠીદડ મંદિરમાં સેવા કરનાર જેરાજ પટેલને સુખી કર્યા

ગામ **લાઠીદડ**માં સિદ્ધાનંદસ્વામી મંદિર કરવા સારુ ગયા હતા. પછી સૌ હરિજનોએ પોતાની શ્રદ્ધા પ્રમાણે સેવા કરીને સ્વામીને પ્રસન્ન કર્યા. અને ત્યાં **જેરાજ પટેલ** કરીને કડવા કણબી હરિભક્ત હતા. તે વહેવારે બહુ દુર્બળ હતા, પણ સિદ્ધાનંદસ્વામીને રાજી કરવાને માટે પોતે ખેતીનું કામ પડ્યું મૂક્યું; ને ગાડું, બળદ અને પોતે, જ્યાં સુધી મંદિર પૂરું થયું ત્યાં સુધી એ ત્રણે જણાં સેવામાં રહ્યાં. અને ચોમાસું આવ્યું ત્યારે પોતે કાંઈ વાવેતર કરી શક્યા નહીં. પછી સિદ્ધાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "જેરાજ ! વાવણી વખત વહી ગઈ અને તું તો સેવામાં ને સેવામાં જ રહ્યો. માટે હવે શું વાવીશ ?" એમ કહીને સ્વામીએ કહ્યું જે, "હવે તું તલ વાવ્ય !"

પછી સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે જેરાજ પટેલે પોતાની બધી જમીનમાં તલ વાવ્યા. અને સ્વામીનો આશીર્વાદ થયો એટલે ત્રીશ કળશી (૧ કળશી=૨૦ મણ) તલ થયા. અને થોડા વરસમાં તે મોટા આસામી તથા આબરૂદાર થયા. એમ સિદ્ધાનંદસ્વામીના આશીર્વાદથી તેનું દારિદ્ર તથા દુઃખ સૌ દૂર ગયું. ॥૯૬૯॥

૯૭૦. સ્વામીએ લાઠીદડના માવજી પટેલને કૃપા કરી સુખી કર્યા

સ્વામી **લાઠીદડ**માં સભા કરીને બેઠા હતા. પછી એક **માવજી** કરીને કણબી હરિભક્ત હતા. તેને સ્વામીએ પૂછ્યું જે, "તારે કેટલું દ્રવ્ય હોય તો રાજી ?" ત્યારે માવજીભગત કહે, "સ્વામી ! હું ખૂબ વાપરું અને પાંચસો રૂપિયાની મૂડી રહે અને મારે ઘેર એક દૂઝણી ભેંશ રહે ને બે બળદ રહે." સ્વામી કહે, "જા, તારો સંકલ્પ સત્ય થશે !"

પછી તે જીવનપર્યંત સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે વહેવારે સુખિયા થયા. અને દેહ મૂકવા ટાણે પાંચસો રૂપિયાની મૂડી હતી તેનું એક ખેતર વેચાતું લઈને ઠાકોરજીને કૃષ્ણાર્પણ કર્યું. ॥૯૭૦॥

૯૭૧. સ્વામીએ ડાહ્યાભાઈ જાખણિયાને આશિષ દઈ સુખી કર્યા

પછી ત્યાંના હરિભક્ત પટેલ **ડાહ્યા જાખણિયા** કરીને કણબી હતા. તેને સ્વામીએ પૂછ્યું જે, "તારે કેટલું દ્રવ્ય હોય તો તું રાજી ?" ત્યારે ડાહ્યા પટેલ કહે, "સ્વામી ! મારે બે દૂઝણી ભેંશો અને ચાર બળદિયા અને એક સારી ઘોડી હોય તો મારે બસ." પછી સ્વામી કહે, "જા, તારે તે થાશે." પછી તેણે એક વરસ આઠ બળદિયા કર્યા. તે વાડીએ ખોરડામાં બાંધ્યા હતા તેમાં અગ્નિ થયો. તે બે બળદિયા બળી ગયા અને બે બળદિયા કૂવામાં પડીને મરી ગયા. પછી તેના મનમાં એમ થયું જે, "સ્વામી પાસે મેં માગ્યું તે કરતાં વિશેષ કર્યું તેનું આ ફળ મળ્યું." ॥૯૭૧॥

૯૭૨. લાઠીદડના શામજી વિપ્રને લોટ-પાણી અખંડ રહેવાનો વર

ગામ **લાઠીદડ**ના **શામજી** કરીને આચારજ બ્રાહ્મણ હતા. તેઓ સત્સંગી સારા હતા. પછી તેને સ્વામીએ પૂછ્યું જે, "શામજી ! તું કાંઈ વર માંગ્ય !" ત્યારે શામજી કહે, "સ્વામી ! મારે લોટ ને પાણી એ બે વાનાં રહે." ત્યારે સ્વામી કહે, "એ તારે છે જ, માટે બીજું કાંઈક માંગ્ય !" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "વધારે થાય તો ભજન થાય નહીં." પછી સ્વામી કહે, "જા, તારે તે રહેશે !" તે પ્રમાણે જીવનપર્યંત તેની સ્થિતિ રહી. ॥૯૭૨॥

૯૭૩. સ્વામીની મશ્કરી કરવાથી અરજણ સથવારા દુઃખી થયા

સ્વામીને લાઠીદડથી ગઢપુર આવવું હતું. પછી અરજણ કરીને સથવારા હતા. તેને મશ્કરી કરવાનો બહુ સ્વભાવ હતો. પછી સ્વામીએ તેને પૂછ્યું જે, "અરજણ, મારે ગઢડે જાવું છે તે રસ્તામાં ફોડા(પગ

ઊંડા ઊતરી જાય તેવી પાણીવાળી જમીન) કેવાક છે ?" ત્યારે અરજણે સ્વામીને મશ્કરીમાં કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમારે જોઈએ તેટલા ફોડા છે !" તે સાંભળીને સ્વામીને ઠીક ન લાગ્યું. અને સ્વામીએ કહ્યું જે, "મારે જોઈએ તેટલા ફોડા છે ?" પછી સ્વામીનો કુરાજીપો થયો, તેથી તે વહેવારે બહુ જ દુર્બળ થઈ ગયો. ॥૯૭૩॥

૯૭૪. ખસ, બગડ ને ઢીંકવાળીના શેઠિયા સ્વામીના આશિષથી સુખી થયા પણ વચન લોપી ધર્માદો ન કાઢ્યો તો દુઃખી થયા

ગામ લાઠીદડમાં સ્વામી હતા અને ત્યાં ગામ ખસના રતનશી શેઠ તથા ગામ બગડના મોતી શેઠ તથા ગામ ઢીંકવાળીના માવજી શેઠ, એ ત્રણે જણ એક મત કરીને સ્વામી પાસે લાઠીદડ આવ્યા. અને સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! અમારી ઉપર કૃપા કરો એટલે અમે વહેવારે સુખિયા થઈએ." પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "તમે રૂનો વેપાર કરો. તેમાંથી દશમો ભાગ ગોપીનાથજી મહારાજને પહેલો આપવો. અને હું તમને ભગા શેઠ ઉપર બોટાદ કાગળ લખી આપું તે તમને બબે હજાર રૂપિયા ધીરે." પછી સ્વામીએ ભગા શેઠ ઉપર બોટાદ કાગળ લખી આપ્યો જે, "આ ત્રણે જણને બબે હજાર રૂપિયા આપજો." પછી ભગા શેઠે સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે ત્રણે જણને બબે હજાર રૂપિયા આપ્યા અને સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે રૂનો વેપાર કર્યો.

સંવત્ ૧૯૨૧ અને સંવત્ ૧૯૨૨ ની એ બે સાલમાં રૂનો વેપાર કર્યો. તેથી દરેક જણને પંદર પંદર હજાર રૂપિયા થયા. પછી શેઠના રૂપિયા તરત તેણે પતાવી આપ્યા. પછી ત્રણે જણા સ્વામી પાસે આવ્યા અને સ્વામીને કહ્યું જે, "તમે કહો તેમ કરીએ." ત્યારે સ્વામી કહે, "દશમો ભાગ ગોપીનાથજી મહારાજને આપો અને બીજા દશ દશ હજાર રૂપિયા દાટી મેલો અને બબે હજારનો ગંધિયાણાનો વેપાર કરો." તે સાંભળી ત્રણે જણા બોલ્યા જે, "લ્યો સ્વામી ! અમે ત્રણે

જણા વિચાર કરીને આવીએ.” પછી ત્રણે જણા વિચાર કરીને બોલ્યા જે, “આપણે વાણિયાના દીકરે રૂપિયા દટાય નહીં ! કેમ કે, રૂપિયા તો જેમ ફરે તેમ બમણા થાય. અને હવેથી જે કમાઈએ તેમાંથી ધર્માદો કાઢશું અને સ્વામી તો મહારાજા કહેવાય !”

પછી ત્રણે જણા સ્વામી પાસે આવ્યા ને સ્વામીને પગે લાગીને બોલ્યા જે, “સ્વામી ! હવેથી જે કમાઈએ તેમાંથી ધર્માદો કાઢશું પણ આમાંથી નહીં.” ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “ઠીક.” અને ત્રણે જણા બોલ્યા જે, “અમે વાણિયાના દીકરા તે રૂપિયા પૃથ્વીમાં દટાય નહીં. અને રૂપિયા તો જેમ ફરે તેમ બમણા થાય. અને તમે તો મહારાજા કહેવાઓ તે આશીર્વાદ દીધામાં જાણો, પણ વહેવારમાં જાણો નહીં !” તે સાંભળી સ્વામી બોલ્યા જે, “હું વહેવારમાં તો કાંઈ જાણું નહીં ના ? માટે જાઓ, તમારી મેળે રળી ખાઓ !”

પછી ઘેર જઈ બીજે વરસે રૂનો સટ્ટો કર્યો, એટલે એકેક જણને માથે દશ દશ હજાર રૂપિયાનું દેવું થયું અને પોતાને રહેવાનું ગામ મૂકીને બીજે ગામ પરરાજ્યમાં રહેવા ગયા. જો મોટાનું ન માન્યું તો કેવું ફળ મળ્યું ? ॥૯૭૪॥

૯૭૫. સ્વામીની દૃષ્ટિથી કારિયાણીના નથુ પટેલની રાજસી પ્રકૃતિ ટળી ગઈ

સિદ્ધાનંદસ્વામી ગામ **કારિયાણી**માં મંદિર કરવા પધાર્યા હતા. ને ત્યાંના **નથુ પટેલ** કરીને એક કણબી હતા. તે બહુ રાજસી પ્રકૃતિના હતા અને તેમનાં માતુશ્રી બહુ જ સત્સંગી સારાં હતાં. તેમણે સ્વામીને કહેવરાવ્યું જે, “નથુ ઉપર કૃપા કરો એટલે તે સારો સત્સંગી થાય. અને આ ઘેરથી રાઘવ મોટકો તથા વીરદાસ મોટકો મહારાજનો કાગળ વાંચીને સાધુ થઈને ચાલી નીકળ્યા હતા. તેને ઠેકાણે આ બહુ જ રાજસી પ્રકૃતિવાળો છે.” પછી સિદ્ધાનંદસ્વામીએ તેના ઉપર કૃપાદૃષ્ટિ કરી

એટલે પોતાનો રાજસી વેશ ઉતારી નાંખ્યો અને સાદાં વસ્ત્ર પહેર્યાં. અને વચનામૃતનું પુસ્તક લઈને રાત-દિવસ મંદિરમાં જ બેસી રહેતા. એમ સ્વામીની કૃપાથી નથુભાઈ પરમ ભગવદી થયા. ॥૯૭૫॥

૯૭૬. કારિયાણી મંદિરની સેવા કરનાર રામચરણદાસજીને મહારાજ ભેટ્યા

જે વખતે સિદ્ધાનંદસ્વામી **કારિયાણી**નું મંદિર કરાવતા હતા તે વખતે તેમના સેવક **રામચરણદાસજી** કરીને સંત હતા. તેમણે મંદિરમાં ઘણી જ સેવા કરી. પછી શ્રીજીમહારાજ રાત્રીએ આવીને રામચરણદાસજીને બથમાં ઘાલીને મળ્યા. પછી સિદ્ધાનંદસ્વામીએ સવારમાં રામચરણદાસજીને કહ્યું જે, "આજ તો તને મહારાજ મળ્યા ?" ત્યારે તેમણે સ્વામીને કહ્યું જે, "હા સ્વામી !" સ્વામી કહે જે, "સેવા કરે તેના ઉપર શ્રીજીમહારાજ બહુ પ્રસન્ન થાય છે." ॥૯૭૬ ॥

૯૭૭. ખોખરનેહના મોતીચંદને સ્વામીની ભવિષ્યવાણી સાચી પડી

ગામ બગડમાં સિદ્ધાનંદસ્વામી મંદિર કરવા પધાર્યા હતા. અને ગામ **ખોખરનેહ**ના વાણિયા **મોતીચંદ** કરીને હતા, તે સ્વામીને બગડમાં પૂછવા આવ્યા. અને સ્વામીને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા અને કહ્યું જે, "આજ મારા મોટા ભાઈ હીરાનો વરઘોડો ચડાવવો છે અને મારા ડોસા બહુ માંદા છે, તે કેમ કરીએ ?" ત્યારે સ્વામીએ મહારાજની મૂર્તિ ધારીને કહ્યું જે, "મોતી ! બેય વરઘોડા સાથે ચડશે !" પછી તે સ્વામીને પગે લાગીને ઘેર ગયા. અને સૌને વાત કરી જે, "સ્વામીએ આ પ્રમાણે વાત કરી છે." પછી હીરા શેઠનો વરઘોડો ચડ્યો ત્યારે ડોસાએ દેહ મેલ્યો. એમ સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે બન્ને વરઘોડા સાથે ચડ્યા. ॥૯૭૭॥

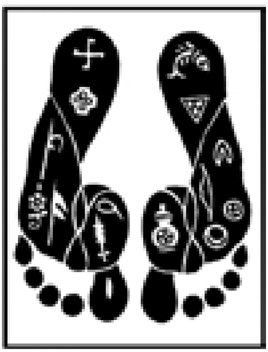
૯૭૮. ઉગામેડીના ભક્તોએ સ્વામીને તેડાવીને મંદિર કરાવ્યું

ગામ **ઉગામેડી**ના હરિજનોએ સ્વામીને પ્રાર્થના કરી જે, "અમારે ગામ પધારો અને તમે કહો તે પ્રમાણે મંદિર કરવા જગ્યા આપીએ."

પછી સ્વામી ગઢપુરથી ગાડું જોડાવી ઉગામેડી ગયા અને પટેલિયા સૌ આવીને સ્વામીને પગે લાગ્યા. અને સારી જગ્યામાં સ્વામીને ઉતારો આપ્યો. પછી સ્વામીને સાથે લઈને પટેલિયા અને હરિજનો સૌ મળીને ગામમાં જગ્યા જોવા માટે ગયા. પછી સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે ગામના પટેલિયાઓએ જગ્યા આપી. અને સ્વામીએ સૌને આશીર્વાદ આપ્યો ને મંદિર કરાવ્યું. ॥૯૭૮॥

૯૭૯. મહારાજે દરબારોને સિદ્ધાનંદસ્વામીની મોટાઈ કહી

જ્યારે જીવા ખાચરનું કારજ હતું ત્યારે દેશાંતરોના કાઠી સૌ જીવા ખાચરના ખરચે આવ્યા હતા. પછી સૌ કાઠી શ્રીજીમહારાજને દર્શને દરબારમાં આવ્યા. અને મહારાજને કહ્યું જે, “અમને મુક્તાનંદસ્વામીનાં દર્શન કરાવો.” ત્યારે મહારાજ કહે, “તમારે મુક્તાનંદસ્વામીનાં દર્શન કરવાં છે કે તેથી મોટા હોય તેનાં દર્શન કરવાં છે ?” પછી શ્રીજીમહારાજ ઉગમણે આરે પોતાના સખા સહિત પધાર્યા. અને તેમની ભેગા તે બધા કાઠી પણ ગયા. તે વખતે સિદ્ધાનંદસ્વામી હાથમાં હીંહવો(એક જાતની કોદાળી) લઈને પથ્થર કાઢતા હતા. પછી શ્રીજીમહારાજે તે કાઠીઓને કહ્યું જે, “લોક વહેવારે મુક્તાનંદસ્વામી મોટા છે અને મારી મૂર્તિ રાખવામાં આ મોટા છે.” પછી ત્યાં સૌ કાઠીઓ જઈને સ્વામીને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. ॥૯૭૯॥

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીસચ્ચિદાનંદસ્વામીની વાતો - ૧૩ ॥

૯૮૦. માંડવધારમાં સ્વામીએ કાચા સુતરથી ચીંચોડો ચલાવીને બાવાની જમાત ભગાડી

એક વખત **માંડવધાર**માં હરિજનોએ વાઢ કર્યો હતો. અને ત્યાં એંશી બાવાની જમાત આવી હતી ને વાઢે પડાવ કર્યો. પછી તે જમાતના મહાંતે કહ્યું જે, "અમને એંશી કડા ગોળ આપો; નહીં તો તમારો ચીંચોડો બંધ કરી દઈશ..!!" પછી સૌ હરિજન ગઢપુર મહારાજ પાસે આવ્યા અને પગે લાગીને વાત કરી જે, "એંશી બાવાની જમાત આવી છે અને એંશી કડા ગોળ માગે છે. માટે કોઈક મોટા સંતને મોકલો."

પછી મહારાજે સચ્ચિદાનંદસ્વામીને ત્યાં મોકલ્યા. પછી બાવો કહે, "હું ગોળની કડામાં બેસું." ત્યારે સચ્ચિદાનંદસ્વામી કહે, "તું તો ગોળની કડામાં બેશ, પણ હું તો ચૂલમાં બેસું તોપણ દાઝું નહીં." એમ કહીને સ્વામીએ ચીંચોડો છોડાવી નાંખ્યો અને કાચા સૂતરની કોકડી મંગાવી. તેનો એક છેડો લઈને ચીંચોડાની જાંગી(ચીંચોડાનું મુખ્ય લાકડું) એ બાંધ્યો અને એક છેડો પોતાની કેડે બાંધ્યો. પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "હવે બે જણ ચીંચોડામાં શેરડી ઓરો." અને પોતે કાચા તાંતણાથી ચીંચોડો ફેરવવા મંડ્યા. પછી સ્વામી કહે કે, "આમ જે ચીંચોડો ફેરવે તે ગોળ લે." પછી બાવા સૌ વહેલા ઊઠીને ચાલ્યા ગયા. એમ બાવાનો પરાજય કરીને પછી ગઢપુર આવીને મહારાજને પગે લાગ્યા. ॥૯૮૦॥

૯૮૧. સ્વામીના માથે બે નાગ ફેણો માંડી બેસતા તે જોઈ પીપળિયા આખું ગામ સત્સંગી થયું

એક વખત સ્વામી ગામ **પીપળિયે** પધાર્યા હતા. ત્યાં મંદિરમાં બે પીંપરનાં ઝાડ હતાં. તેની નીચે ફરતો પથ્થરનો ઓટો હતો. તે ઉપર બેસીને સ્વામી ભજન કરતા હતા. તે વખતે પીંપરના થડમાં બે મોટા નાગ રહેતા હતા. તે સ્વામી જ્યારે ભજન કરે ત્યારે બન્ને નાગ સ્વામીની

ડોકે વીંટાય અને બન્નેની ફેણો માથા ઉપર (શંકરની પેઠે) દેખાય. તે જોઈ ગામના લોકો સૌ આશ્ચર્ય પામતા. પછી સ્વામી જ્યારે ધ્યાનમાંથી જાગે ત્યારે નાગ ઉપરથી ઊતરીને ચાલ્યા જાય; એવો સ્વામીનો પ્રતાપ જોઈને કેટલાક લોકોએ તો સ્વામીને હાથે વર્તમાન ધરાવ્યાં ને આખું ગામ સત્સંગી થયું. ॥૯૮૧॥

૯૮૨. સ્વામીની વાતમાં મહારાજનું બળ

ગામ પીપળિયાના લુવાર બીજલ પટેલ તથા રણછોડ પટેલ હતા. તેમને સ્વામી કહેતા જે, "તમે સૌ મારી કોપીનને નેફે વળગજો એટલે હું તમને સૌને ઢરડીને ધામમાં લઈ જઈશ." એમ સ્વામી હરિજનો આગળ બળની વાતો કરતા. ॥૯૮૨॥

૯૮૩. સ્વામીએ પીપળિયાના વેલા લુવારને અંતર્યામીપણું બતાવ્યું

પીપળિયાના વેલા લુવાર હતા. તે કાંઈક સેવા સારુ ગઢપુર આવ્યા હતા. અને સખપરને પાદર પાડલિયો નદી છે તેને કાંઠે જાળામાં પોતાના જોડા સંતાડીને આવ્યા હતા. પછી તેઓ ગઢપુર પાંચ-દશ દિવસ રહ્યા હતા. ને તેઓ જ્યારે ચાલ્યા ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "વેલા ! તારા જોડા નદીને કાંઠે જાળામાં મૂકેલા છે તે લેતો જાજે." એમ સ્વામીએ અંતર્યામીપણે કહ્યું. ॥૯૮૩॥

૯૮૪. સ્વામીને મહારાજ ધામમાં તેડી ગયા

એક વખત સ્વામીએ હરજીભગતને પૂછ્યું જે, "ભગત ! મહારાજ મને કેમ તેડવા માટે પધારતા નથી ?" ત્યારે હરજીભગત કહે, "સ્વામી ! તમારે માટે મહારાજ વિમાન શણગારે છે." તે સાંભળીને સ્વામી કહે કે, "મારે વિમાનનું કાંઈ કામ નથી, મારે તો મહારાજનું કામ છે." એમ હરજીભગતને સ્વામીએ વાત કરી. ત્યાર પછી થોડાક દિવસ કેડે શ્રીજીમહારાજ તેમને ધામમાં તેડી ગયા. ॥૯૮૪॥

૯૮૫. સ્વામીએ દૃષ્ટાંત સહિત ખપ ને ગરજનું સ્વરૂપ કહ્યું

એક વખત સત્સંગના ખપ ઉપર સ્વામીએ વાત કરી જે, "સત્સંગનો ખપ કેવો રાખવો ? અને સત્સંગના ગરજુ કેવા થાવું ?" તે ઉપર પોતે વાત કરી જે, "આ મારા પગ છે તેને ઢીંચણથી અગર કાંડાંથી ભાંગી નાંખે અને પછી ઢરડાતો ઢરડાતો જ્યાં સાધુની એંઠવાડ નાંખે છે તે ઠેકાણે ઝોળી પાથરીને બેસું અને કહું જે, 'મહાપુરુષો ! આ ઝોળીમાં એંઠું નાંખો.' પછી તે એંઠવાડ ખાઈને સત્સંગમાં પડ્યો રહું પણ સત્સંગ ન મેલું. કેમ કે, હાડ ચામડી સત્સંગની છે."

તે ઉપર સ્વામીએ વાત કરી જે, "સંવત્ ૧૮૬૯ની(ઓગણતેરો) સાલમાં જ્યારે દુકાળમાં જૂનાગઢમાં ગગાભાઈ ગરાસિયાએ બે કોળીના છોકરા રાખ્યા હતા ત્યારે તેને કાળ ઉતરાવ્યો અને ઉછેરીને મોટા કર્યા. પછી તે છોકરા મોટા થયા તે વખતમાં ગગાભાઈનો દેશકાળ મોળો આવ્યો. પછી તે બન્ને છોકરાઓ મજૂરી કરીને ગગાભાઈનું પોષણ કરતા. અને પછી તે બન્ને જણા સાંજે જ્યારે ઘેર આવે ત્યારે ગગાભાઈ લાકડી લઈને સામા થાય અને કેટલીક ગાળો ભાંડે, તોપણ બન્ને જણા સાંભળીને બેસી રહે.

પછી આડોશી પાડોશી કહેવા લાગ્યા જે, 'મૂરખાઓ ! હવે તમે શા માટે આવા તિરસ્કાર સહન કરો છો ? હવે તો તમે તમારી મેળે તમારો નિર્વાહ કરી શકો તેવા થયા છો.' ત્યારે તે બન્ને જણ કહે કે, 'ભાઈઓ ! ખરી વખતે અમને એણે રાખ્યા છે અને આ અમારી હાડ, ચામડી તેની છે. માટે અમારો ગમે તેમ તિરસ્કાર કરે, તોપણ અમે કૃતઘ્ની નહીં થાઈએ." તેમ સ્વામી કહે, "સત્સંગનો ખપ તેવો રાખવો." ॥૯૮૫॥

૯૮૬. ધરમપુરમાં મહારાજ થાળ આપતા ને ગઢડામાં સ્વામી જમતા

શ્રીજીમહારાજ જ્યારે ધરમપુર પધાર્યા ત્યારે સચ્ચિદાનંદસ્વામીને ગઢપુર મેલી ગયા હતા. ને એક માસ સુધી મહારાજ ધરમપુર તરફ

રોકાયા હતા. અને મહારાજ ત્યાંની પ્રસાદી આપતા ને સ્વામી આંહીં બેઠા બેઠા ગઢપુરમાં જમતા. પછી એક દિવસ હરજી ઠક્કરે પૂછ્યું જે, "સ્વામી ! તમે કેમ કાંઈ જમતા નથી ?" તે સાંભળી સ્વામી બોલ્યા જે, "શ્રીજીમહારાજ મને હમેશાં પ્રસાદી આપે છે, તે હું જમું છું." હરજી ઠક્કર કહે, "તે વાત સત્ય મનાય નહીં." સ્વામી કહે કે, "હમણાં મને શ્રીજીમહારાજે દહીં તથા ભાતની (બીરંજની?) પ્રસાદી આપી, તે હું જમ્યો છું." એમ કહીને પોતે ઉલ્ટી કરીને દેખાડ્યું. ત્યારે સૌને વિશ્વાસ આવ્યો; એવી શ્રીજીમહારાજ સાથે તેમને એકતા હતી. ॥૯૮૬॥

૯૮૭. સ્વામીને વિયોગમાં રુંવાડે રુંવાડે રુધિર નીકળે એવો પ્રેમ હતો

શાસ્ત્રમાં એમ વાત છે જે, "જ્યારે રાધિકાજીને શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનનો વિયોગ થાય ત્યારે તેમના કપાળનો ચાંદલો શ્યામ થઈ જતો. અને સચ્ચિદાનંદસ્વામીને જ્યારે શ્રીજીમહારાજનો વિયોગ થાય ત્યારે રુંવાડે રુંવાડે રુધિર નીસરે; એવો શ્રીજીમહારાજને વિષે તેમને પ્રેમ હતો. ॥૯૮૭॥

૯૮૮. સ્વામી સેવા કરતા હતા ત્યાં મહારાજ પધાર્યા

એક વખત સચ્ચિદાનંદસ્વામી તથા સિદ્ધાનંદસ્વામી ચીરોડી દળતા હતા ત્યાં શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા. ત્યારે સિદ્ધાનંદસ્વામી કીર્તન બોલ્યા જે,

ઘંટીને ઘહરકે રે વાલો મારો આવિયા...

ત્યારે મહારાજ કહે, "સ્વામી ! એ તમારું કામ નથી, એ તો બ્રહ્માનંદસ્વામીનું કામ છે. કેમ કે, કીર્તનની મેળવણી કરવી તે તો બ્રહ્માનંદસ્વામીને આવડે." એમ કહીને શ્રીજીમહારાજ ચાલી નીસર્યા. ॥૯૮૮॥

૯૮૯. સ્વામી નાડી-પ્રાણ તોડીને મહારાજ પહેલાં ધામમાં પહોંચ્યા

જે વખતે શ્રીજીમહારાજ સ્વધામ પધારવાને માટે તૈયાર થયા તે વખતે પોતે(સચ્ચિદાનંદસ્વામી) પોતાના દેહનાં નાડી-પ્રાણ તોડીને અક્ષરધામમાં ગયા. અને ત્યાં મુક્તને કહ્યું જે, "અહીંયાં મને રાખશો ?" ત્યારે મુક્તોએ કહ્યું જે, "સુખેથી આવો." પછી સ્વામી પોતાનાં નાડી-પ્રાણ ત્યાગ કરીને અક્ષરધામમાં ગયા અને સિંહાસન નીચે સંતાણા. પછી મહારાજ જ્યારે આંહીંથી પધાર્યા ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "આંહીં એક ચોર આવેલો છે !" પછી સ્વામીનું શરીર એક જોજન ઊંચું ઊછળવા લાગ્યું. પછી આવીને શ્રીજીમહારાજ પાસે હાથ જોડીને ઊભા રહ્યા.

મહારાજે કહ્યું જે, "દેહમાં જા." સ્વામી કહે, "મહારાજ ! મારાથી હવે દેહમાં રહેવાય તેમ નથી. કેમ કે, હું નાડી-પ્રાણ તોડીને આવ્યો છું." મહારાજ કહે કે, "નહીં જા તો હજાર વરસ સુધી સૂકા કાષ્ટમાં દેહ(જીવ) ખોસી મેલીશ, અને આમ ને આમ રુધિરનો ભર્યો દરબારમાં જાજે અને સૌને વાત કરજે. અને કાલે એકાદશી છે, માટે આજે રાત્રે સૌ જમજો, પણ કોઈ ભૂખ્યા રહેશો નહીં." એમ કહીને મહારાજે કહ્યું જે, "પાણી પીવું છે ?" (ત્યારે કહે હા)

પછી શ્રીજીમહારાજે પોતાની પ્રસાદીનું પાણી પાયું અને કહ્યું જે, "છ મહિના તો દેહમાં રહેજે." (પછી સ્વામી કહે સારુ)એમ કહીને દેહમાં આવ્યા. પછી સૌને બધી વાત કરી દેખાડી. અને અહીંનું અન્ન-જળ પોતાને ભાવતું નહીં. પછી છ મહિને ધામમાં પધાર્યા; એવા હેતવાળા હતા. તે ભગવાન વિના ઘડી પણ રહી શકતા નહીં. શ્રીજીમહારાજ કહે, "સચ્ચિદાનંદસ્વામીના હેતની બલિહારી છે !" ॥૯૮૯॥

૯૯૦. સ્વામીએ પૂર્વાશ્રમમાં મરકીને પરાસ્ત કરી, ગામ છોડાવ્યું

અને પોતે જ્યારે ઘેર હતા ત્યારે ગામમાં મરકી આવી હતી. ત્યારે મોટાભાઈએ કહ્યું જે, "તું મારામાં આવ્ય, બીજે જવું રહેવા દે." પછી

મરકીએ મોટાભાઈના શરીરમાં પ્રવેશ કર્યો. પછી મોટાભાઈએ પોતાના શરીરની બધી નાડિયું ખેંચી લીધી અને શરીરમાં જઠરાગ્નિ પ્રદિપ્ત કર્યો. એટલે મરકી બળવા લાગી. પછી હાથ જોડીને મોટાભાઈને કહ્યું જે, "મારી રક્ષા કરો અને હવેથી હું તમારો કોઈ દિવસ છેડ કરીશ નહીં." એમ જ્યારે બહુ વાર પ્રાર્થના કરી ત્યારે મોટાભાઈએ અગ્નિને શાંત કર્યો. અને મરકી ગામમાંથી નાશી ગઈ. ॥૯૯૦॥

૯૯૧. કચ્છ દર્શને જતાં સ્વામીને વહાણમાં ત્રણ દિ'ની સમાધિ થઈ

એક વખત પોતે **કચ્છ**માં શ્રીજીમહારાજને દર્શને જતા હતા અને વહાણમાં બેઠા. તે ત્રણ દિવસ સુધી વહાણમાં પડ્યા રહ્યા. પછી તેમને સ્મશાનમાં લઈ જઈને અગ્નિસંસ્કાર કરવાનો આદર કર્યો. તે વખતે શ્રીજીમહારાજે આવીને ચિતામાંથી બેઠા કર્યા અને મહારાજે વારંવાર કેટલોક ઠપકો દીધો. એમ શ્રીજીમહારાજે મોટાભાઈની રક્ષા કરી. ॥૯૯૧॥

૯૯૨. સ્વામીને સંબંધીએ ઘરમાં પૂર્યા, મહારાજ આવીને તેડી ગયા

એક વખત પોતાનાં સંબંધીઓએ ઘરમાં પૂરીને તાળું વાસ્યું હતું અને પગમાં બેડીઓ પહેરાવી હતી. પછી શ્રીજીમહારાજે આવીને તેની બેડીઓ તોડી નાંખી અને કમાડનાં તાળાં એમનાં એમ દીધાં રહ્યાં. અને તેમાંથી શ્રીજીમહારાજ કાઢી ગયા. ॥૯૯૨॥

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીભાયાત્માનંદસ્વામીની વાતો - ૧૪ ॥

૯૯૩. મહારાજે ધોરાજીમાં ભાયાત્માનંદસ્વામીને બ્રાહ્મણના રૂપે આવી ખીચડી-કઢી જમાડ્યાં

એક વખત શ્રીજીમહારાજે ગઢપુરમાં સૌ સંતને કહ્યું જે, “સૌ એકેક જણ ફરવા જાઓ અને જે મારો આશરો રાખશે તેની મારે ફિકર. અને જે બીજાનો આશરો રાખશે તેની મારે ફિકર નહીં.” એમ કહીને સૌ સંતને ફરવા મોકલ્યા. પછી ભાઈસ્વામી ગામ **ધોરાજી** આવ્યા. તે વખતે ચોમાસું હતું તેથી વરસાદ પણ થોડો થોડો વરસતો હતો અને રાત્રી પડી. પછી એક પડી ગયેલ ઘરનું ખંડેર હતું, તેમાં એક ખૂણે બેસીને ‘સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ’ એમ ભજન કરવા લાગ્યા. અને દિવસ બધાના(આખા દિવસના) ભૂખ્યા હતા અને રાતના આઠ વાગ્યા સુધી અન્ન-જળ મળ્યું નહીં; પણ પોતાને શ્રીજીમહારાજનો વિશ્વાસ બહુ હતો.

તેથી શ્રીજીમહારાજ રાત્રીએ એક હાથમાં ખીચડી ભરેલી થાળી અને એક કઢીનો વાટકો લઈને છત્રી ઓઢીને આવ્યા. અને મહારાજ બોલ્યા જે, “કોઈ ભૂખ્યું..? કોઈ ભૂખ્યું..?” ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “હા, હું ભૂખ્યો છું.” પછી મહારાજને કહે કે, “તમે કોણ છો ?” ત્યારે મહારાજ કહે કે, “હું બ્રાહ્મણ છું. માટે તમે લ્યો, ભૂખ્યા હો તો જમો.” પછી ખીચડી ને કઢી આપીને સ્વામીને જમવા બેસાર્યા અને મહારાજે માથે છત્રી ઝાલી રાખી. પછી પાણી પાઈને મહારાજ અદશ્ય થઈ ગયા.

પછી થોડા દિવસ થયા ત્યારે સ્વામી ગઢપુર આવ્યા અને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. તેમને મહારાજે પૂછ્યું જે, “સ્વામી ! કાંઈ દુઃખ પડ્યું ?” ત્યારે સ્વામી કહે, “ના મહારાજ ! તમારા પ્રતાપથી કાંઈ દુઃખ નથી પડ્યું.” પછી મહારાજ કહે કે, “સ્વામી ! ઓલ્યા

ખંડેરમાં રાત્રે બેઠા હતા અને હું ખીચડી ને કઢી લઈને આવ્યો અને તમને જમાડ્યા હતા, તે ભૂલી ગયા ?" સ્વામી કહે, "હા મહારાજ ! એ તમે હતા ?" ॥૯૯૩ ॥

૯૯૪. શ્રીહરિએ સ્વામીને ભુજ જઈ રવજી સુતારને લાત મારવા કહ્યું

શ્રીજીમહારાજ ઉગમણા બારને ઓરડે સભા કરીને વિરાજમાન હતા. તે વખતે મહારાજે કહ્યું જે, "ભુજ કોણ જાશે ?" ત્યારે ગોપાળાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમે આજ્ઞા કરો તે જાય." પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "આ ભાઈસ્વામી જાય." અને કહ્યું જે, "ત્યાં જઈને રવજી સુતાર ઢોલિયા ઉપર બેઠો છે તેને લાત મારજો." એમ કહીને શ્રીજીમહારાજે તે ઠેકાણે ઢોલિયા ઉપર બેઠાં બેઠાં લાત ઉગામી, તે **ભુજમાં રવજી સુતાર**ને વાગી અને તે ત્યાં ઢોલિયેથી હેઠો પડી ગયો. પછી ગોપાળાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! તમારે ભાઈસ્વામીને મોકલવા હોય તો મોકલો, પણ ત્યાં તો તેની સમાધિ તૂટી ગઈ છે. અને તમોએ અહીંયાં લાત મારી તે તેને ત્યાં વાગી છે !" પછી સ્વામીને ભુજ જતાં અટકાવ્યા. ॥૯૯૪॥

૯૯૫. પોતાના દેહ સારુ કંઈ ન માગ્યું હોય તેવા એક સ્વામી

અને મહારાજે સભામાં વાત કરી જે, "જેણે પોતાના દેહને અર્થે ન માગ્યું હોય તે બોલો." પછી એક સંત સભામાં ઊભા થઈને બોલ્યા જે, "મેં મારા સારુ કોઈ પાસે નથી માગ્યું." ત્યારે મહારાજ કહે , "તમે પીપળિયામાં લુવાર વેલા પાસેથી સોય-દોરો માંગ્યાં હતાં ને ?" પછી સાધુએ કહ્યું જે, "હા મહારાજ ! માંગ્યા હતાં ખરાં." પછી ભાઈસ્વામી ઊભા થઈને બોલ્યા જે, "મારો દેહ ધારીને મેં મારા સારુ કાંઈ માંગ્યું નથી." ત્યારે મહારાજ કહે કે, "તમે ખરા.! તમે કોઈ પાસે નથી માંગ્યું." ॥૯૯૫॥

૯૯૬. સ્વામી ખાણ ગામ જતાં ભૂલા પડ્યા ને મહારાજે આવીને જમાડ્યા ને ગામ બતાવ્યું

એક વખત શ્રીજીમહારાજ ગઢપુરમાં સભા કરીને વિરાજમાન હતા. ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, "ખાણ ગામ કોઈ જાય ?" ત્યારે ભાઈસ્વામીએ કહ્યું જે, "હું જાઉં." પછી મહારાજ કહે, "લ્યો, હું તમને ચીઠ્ઠી લખી આપું જે, 'આબુની છાયામાં બ્રહ્માનંદસ્વામીનું ખાણ ગામ છે." પછી સ્વામી બોલ્યા જે, "ના મહારાજ ! એમાં ચીઠ્ઠીનું કાંઈ કામ નથી, એ તો મને હૈયે રહેશે. જેમ જારની ખાણ, ધૂડની ખાણ, તેમ ખાણ ગામ." પણ મહારાજે બહુ બહુ કહ્યું, પણ સ્વામીએ ના પાડી.

પછી અહીંથી છ સાધુ લઈને ચાલ્યા તે સિદ્ધપુર સુધી ગયા, પણ આગળ ક્યાંય ભોજનનું પૂરું થાય તેવું નહીં, તેથી ચાર સંત પાછા આ દેશમાં આવ્યા. અને ગોવિંદસ્વામી તથા ભાઈસ્વામી એ બે જણ ગયા. અને ચાલતાં ચાલતાં આબુનો ડુંગર મેલીને દસ-બાર ગાઉ આગળ ચાલ્યા ગયા, પણ પોતાને કાંઈ સ્મૃતિ રહી નહીં કે, આપણે ક્યાં જઈએ છીએ ? પછી એક ગામને પાદર તળાવ હતું ત્યાં વડને નીચે જઈને બેઠા. તે વખતે ગોવિંદસ્વામીને ભાઈસ્વામીએ પૂછ્યું જે, "ગોવિંદાનંદ ! આપણે ક્યાં જઈએ છીએ ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "તેની મને કાંઈ ખબર નથી."

તે વખતે કેટલાક બાવા ત્યાં આવ્યા. તેમણે કહ્યું જે, "મહારાજો ! શું બેઠા છો ? આ પણે(ત્યાં) સદાવ્રત અપાય છે ત્યાં ઝટ જાઓ, નીકર બંધ થઈ જશે !" પછી બન્ને જણા જઈને સદાવ્રતનો લોટ લઈ આવ્યા અને તે વડ નીચે છાણાં લાવીને આઢ ખડક્યો. (ચૂલા વિના રસોઈ માટે છાણાંની ગોઠવણ કરી) અને વાસણનું સાધન નહીં તેથી પાણીગળણામાં લોટ બાંધ્યો. અને છાણામાં જ્યાં અગ્નિ મૂક્યો અને ધુમાડો થયો, એટલે ઉપર મધ હતું તે ઊડ્યું અને શરીરે

માખીઓ વળગિયું. તેથી બન્ને જણા દોડીને તળાવના પાણીમાં પડ્યા. લોટ કાગડાં-કૂતરાં ખાઈ ગયાં.

પછી દિવસ અસ્ત થયો અને ત્યાંથી ચાલી એક ગામને પાદર જઈને બેઠા હતા. ત્રણ દિવસના ભૂખ્યા-તરસ્યા અને બહુ પરિશ્રમ પડ્યો હતો; તેથી મૃત્યુવત્ થઈ ગયેલા હતા. તે વખતે શ્રીજીમહારાજ હાથમાં સુખડી તથા ગાંઠિયાની થાળી ભરીને આવ્યા. અને પૂછ્યું જે, “મહાપુરુષ ! ક્યાં રહેવું ?” સ્વામી કહે કે, “મહારાજ ! અમે તો કાઠિયાવાડમાં રહીએ છીએ.” ત્યારે મહારાજ બોલ્યા જે, “ક્યાં જવું છે ?” ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “અમને કાંઈ ખબર રહી નથી.” પછી મહારાજ કહે કે, “તમે ભૂખ્યા છો માટે જમી લ્યો અને હું પછી તમને ગામ બતાવું.”

પછી બન્ને જણને જમાડીને મહારાજ તેમની પાસે બેસીને ફરતા ગામનાં નામ લેવા મંડ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે કે, “ખાણ ગામ ?” ત્યારે સ્વામી કહે, “હા, અમારે ત્યાં જવું છે.” ત્યારે મહારાજ કહે, “ચીઠ્ઠી લખી આપું ?” સ્વામી કહે, “હા, લખી આપો તો બહુ સારું.” પછી મહારાજે ચીઠ્ઠી લખી આપી જે, “આબુની છાયામાં ખાણ ગામ છે.” પછી મહારાજે કહ્યું જે, “મહાપુરુષો ! ગામ તો પંદર ગાઉ પાછળ રહી ગયું !” એમ કહીને ચીઠ્ઠી લખી આપીને અદૃશ્ય થઈ ગયા.

પછી તે બેય જણા ખાણ ગામ ગયા. ત્યાં જઈને ત્રણ માસ રહ્યા અને કેટલાકને સત્સંગી કર્યા. પછી છ મહિને ગઢપુર આવ્યા. તે વખતે શ્રીજીમહારાજ સભા કરીને દરબારમાં વિરાજમાન હતા. પછી સ્વામીને ભાળીને મહારાજ ઢોલિયા ઉપરથી ઊભા થઈને સામા જઈને બોલ્યા જે, “આ મારા શૂરવીર ભક્ત આવ્યા, શૂરવીર ભક્ત આવ્યા !” એમ કહીને મહારાજે એક હાથ ભાઈસ્વામીને ખંભે મેલ્યો અને બીજો હાથ ગોવિંદસ્વામીને ખંભે મેલ્યો. પછી મહારાજ સભામાં આવ્યા. ત્યાં બેય જણા દંડવત કરીને મહારાજને પગે લાગીને બેઠા.

પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "સ્વામી ! ક્યાંય દુઃખ પડ્યું હતું ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "ના મહારાજ !" ત્યારે મહારાજ કહે, "ત્રણ દિવસ ભૂખ્યા-તરસ્યા તળાવમાં પડ્યું રહેવું પડ્યું હતું, ને કૂતરાં લોટ ખાઈ ગયાં અને પછી મારે જમવાનું લઈને આપવા આવવું પડ્યું હતું." અને બોલ્યા જે, "આંહીંથી ચીઠ્ઠી લઈ ગયા હોત તો મારે ત્યાં આવવું પડત નહીં." પછી ભાઈસ્વામી કહે, "મહારાજ ! મારી ભૂલ થઈ." ને સ્વામી કહેતા જે, "મેં મહારાજની ક્યારેય આજ્ઞા લોપી નથી, પણ આ મરજી હું જાણી શક્યો નહીં." આમ સ્વામી પંડ્યે વાતો કરતા હતા. ॥૯૯૬॥

૯૯૭. સ્વામી ઝીંઝાવદર રાત રહ્યા તેથી મહારાજને શંકા થઈ

સ્વામી દેશમાંથી ફરીને ગઢપુર આવતા હતા. તે ગામ **ઝીંઝાવદર** આવ્યા ત્યાં દિવસ અસ્ત થઈ ગયો. અને સ્વામીને થાક પણ બહુ લાગ્યો હતો. તેથી ઝીંઝાવદરને પાદર સ્વામી રાત રહ્યા અને બીજા સંત ગઢપુર આવ્યા. અને મહારાજને તેઓ દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. ત્યારે મહારાજે તેમને પૂછ્યું કે, "ભાઈસ્વામી ક્યાં ?" ત્યારે સંતે કહ્યું જે, "ઝીંઝાવદર રાત રહ્યા છે." પછી બીજે દિવસે સવારમાં સ્વામી ગઢપુર આવ્યા અને મહારાજને દંડવત કરીને પગે લાગ્યા. ત્યારે મહારાજ કહે કે, "સ્વામી ! તમે અલૈયા ખાચરનો સમાગમ કરવા રહ્યા હતા કે ?" સ્વામી કહે કે, "ના મહારાજ ! હું થાકી ગયો હતો, તેથી ગામને પાદર રાત રહ્યો હતો અને હું ગામમાં ગયો નથી." ત્યારે મહારાજને શંકા ટળી. ॥૯૯૭॥

૯૯૮. મહારાજે ભાગવતનું રહસ્ય 'મરેલ મકોડો જીવતાને તાણે' એ દૃષ્ટાંત-સિદ્ધાંતથી સ્વામીને કહ્યું

કચ્છ દેશમાં **રામપરા** ગામમાં શ્રીજીમહારાજે ભાગવતની પારાયણ કરાવી હતી. ત્યાં સૌ સંત પહોંચ્યા હતા, પણ ભાઈસ્વામી જઈ શક્યા

નહોતા. પછી જ્યારે સ્વામી મહારાજ ભેળા થયા ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "સ્વામી ! અમે પારાયણ કરાવી ત્યાં તમે આવી શક્યા નહીં ?" તે સાંભળીને સ્વામી બોલ્યા જે, "મારાથી ત્યાં પહોંચાણું નહીં. માટે તેનું રહસ્ય હોય તે કહો." પછી શ્રીજીમહારાજ બોલ્યા જે, "સ્વામી ! મરેલ મકોડો જીવતા મકોડાને તાણી જાય છે. એ દૃષ્ટાંતનું સિદ્ધાંત એ છે જે, એકકોર માયાનું ટોળું છે અને બીજી તરફ જીવ છે. તે જીવને ભગવાન ભજવા છે પણ માયાનું બળ એવું જબરું છે, તે જીવને ભગવાન સન્મુખ થાવા દેતી નથી અને માયાવી કરી નાંખે છે. માટે જીવ બ્રહ્મરૂપ થઈને ભગવાનના શરણને પામે તો માયાને તરે." ॥૯૯૮ ॥

૯૯૯. સ્વામી ભોળપણે કહે સંતને રસ રોટલીના સોજા ચડ્યા છે

એક વખત સ્વામી **સુરત** પધાર્યા હતા. ત્યાં નિરંતર રસ-રોટલીની રસોઈયું ચાલતી હતી. પછી એક સંતને કોઈકે કહ્યું કે, "મહાપુરુષ ! તમને શરીરે સોજા ચડી ગયા છે." તે સાધુ જરા ભોળા જેવા હશે. તેથી તેમના મનમાં એમ થયું જે, 'મને સોજા ચડી ગયા જણાય છે.' પછી વૈદને બોલાવીને નાડી બતાવી અને બે-ચાર દિવસ વૈદ આવ્યો ને દવા ખવરાવી. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "અણીડો(અલ્યા..એ) ! આ કોથળિયો ક્યાં જાય છે ?" પછી તે સંત સભામાં બેઠા હતા તેણે સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! વૈદ તો મારી પાસે આવે છે." સ્વામી કહે કે, "તમને શું થયું છે ?" તે સંત બોલ્યા જે, "સૌ સંત કહે, તમને સોજા ચડી ગયા છે." ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "મહાપુરુષ ! હંમેશાં રસ-રોટલીની રસોઈયું ચાલે છે તે સોજા તો ચડે જ તો !" ॥૯૯૯॥

૧૦૦૦. વાગડમાં સ્વામીના વચનથી ઈંગોરાળાના પટેલ કુંવરજીને હોકાનું વ્યસન ગયું અને પગચંપીની આદત છૂટી

સ્વામી બહુધા કરીને વાગડ ગામમાં રહેતા હતા. ત્યાં **ઈંગોરાળાના પટેલ કુંવરજી** જાગાણી ગયા હતા. તેને વડોદરે જવું હતું. પછી તે

વાગડમાં રાત રહ્યા. અને અહીંથી કોઠારી ભક્તિવલ્લભદાસજીએ તેને ભલામણનો કાગળ ગઢડાથી લખી આપ્યો હતો જે, “આ બહુ સારા સત્સંગી છે, માટે તેમની સારી રીતે બરદાસ રાખજો.” એમ વાગડના હરિભક્ત ગરાસિયા ઉપર કાગળ લખ્યો હતો. તે કાગળ વાંચીને તેમનો મંદિરમાં ઉતારો કરાવ્યો હતો અને તેની ઘોડી કોઈક હરિજનને ઘેર બંધાવી હતી. તે પટેલને હોકાનું બંધાણ હતું, તેથી પોતા સાથે એક વાળંદ હતો અને તેને કહ્યું જે, “જા, સભામાં જઈને કહેજે જે, ‘પટેલને હોકો ભરવા માટે બાવળની છાલ અગર લાકડાં જોશે.”

તે વખતે સૌ હરિજન ધ્યાન કરતા હતા. તે સભામાં જઈને વાળંદ બોલ્યો જે, “આમ કેમ સૌ સૂનમૂન થઈને બેઠા છો ? પટેલને હોકો ભરવાને માટે બાવળની છાલ જોશે.” તે સાંભળીને હરિજનો બોલી ઊઠ્યા જે, “કોઠારીએ કાગળ લખ્યો છે જે, આ બહુ સારા હરિજન છે. તે સારા હરિભક્તને હોકો હોય ? અને અમે તો કોઈ હોકો પીતા નથી, તેથી બાવળનાં લાકડાં ક્યાંથી હોય ?” તે વાત પટેલે સાંભળી જે, “કાગળમાં તો મારાં વખાણ લખ્યાં છે અને હોકે તો મને ફજેત કર્યો !” એમ કહીને પોતે હાથમાં હોકો લઈને મંદિરને પગથિયે ગયા. તે હોકાને હાથમાં લઈને પગથિયામાં પછાડ્યો તે કટકે કટકા થઈ ગયા.

પછી પોતે પોતાને આસને જઈને સૂતા અને વાળંદ પગચંપી કરતો હતો. અને તે વખતે સ્વામી લઘુશંકા કરવા ઊઠ્યા હતા. તેમણે ઊભા રહીને જોયું અને પછી સ્વામી બોલ્યા જે, “અણીડો(અલ્યા..એ) ! આ શું થાય છે ?” પટેલ કહે કે, “સ્વામી ! જ્યારે વાળંદ મારે પગે પોલા ઢીંકા મારીને પગચંપી કરે ત્યારે મને નિદ્રા આવે છે.” સ્વામી કહે કે, “ઢીંકા મારનારો ન રહ્યો તો ? નિદ્રા કેમ આવશે ?” પછી તરત પોતે વાળંદને રજા આપીને પોતાને ઘેર મોકલ્યો જે, “પાછો જા, સ્વામીનો આશીર્વાદ થયો.” પછી વડોદરેથી ઘેર આવ્યા ત્યાં તો બીજો કણબી

ગામની પટલાઈ લાવ્યો. માટે દેવ મંદિરમાં દેવની મર્યાદા રાખવી તથા મોટા સંતની પણ મર્યાદા રાખવી. ॥૧૦૦૦॥

૧૦૦૧. સ્વામીને કાળે વાગડમાંથી બરવાળાના નેહમાં મૂક્યા

સ્વામી ગામ વાગડમાં સૂતા હતા અને કાળે આવીને સ્વામીની ઢોલણી ઉપાડીને ગામ બરવાળે ભરવાડો છાશ તાણતી હતી તેના નેહમાં મૂકી. સવારમાં જ્યારે સ્વામી જાગ્યા અને જ્યાં જોયું ત્યાં તો પોતાનો ખાટલો ભરવાડના નેહમાં દીઠો. પછી હરિભક્તોને બોલાવીને ગાડી કરીને સ્વામી વાગડ પધાર્યા. ॥૧૦૦૧॥

૧૦૦૨. સુરતમાં પ્રજ્ઞાનંદસ્વામીએ બ્રહ્મજ્ઞાનીના પ્રશ્નનો ઉત્તર કર્યો

સુરતમાં પ્રજ્ઞાનંદસ્વામી બેઠા હતા. ત્યાં કેટલાક બ્રહ્મજ્ઞાનીઓ બેસવા આવ્યા. તેમણે સ્વામીને વાત કરી જે, “સ્વામી ! જેમ માટલીમાં મકોડો પૂર્યો હોય અને તેમાં ચારેકોર ભમ્યા કરે, પણ તેને ઠરવાનું ઠામ શું ?” ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “સૌ સાંભળો, તે માટલીમાં એક સાકરનો ગાંગડો નાંખ્યો હોય તો ત્યાં મકોડો સ્થિર થાય.” તેમ સ્વામી કહે, “એ દૃષ્ટાંતનું સિદ્ધાંત તો એ છે જે, આ સંસારરૂપી માટલી છે અને તેમાં જીવરૂપી મકોડો છે, તે ચારેકોર ભટક્યા કરે છે, પણ તે સાકરરૂપી ભગવાનના ચરણારવિંદમાં ચોંટે તો તેનાં જન્મ-મરણ ટળી જાય.” ત્યારે સર્વેએ કહ્યું જે, “સ્વામી ! તમે બરોબર ઉત્તર કર્યો.” ॥૧૦૦૨॥

૧૦૦૩. સ્વામીએ પ્રશ્ન પ્રમાણે ઉત્તર આપ્યો ને સૌ હસી પડ્યા

વળી એક જણે પ્રશ્ન કર્યો જે, “સ્વામી ! આ બ્રહ્માંડ ગાળ્યું તેનો ગાળ ક્યાં નાંખ્યો હશે ?” ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “આ બ્રહ્માંડ કાંઈ ગાળે કરીને નહોતું ભર્યું. આ તો અવિદ્યાએ કરીને ભર્યું હતું. તે વહેંચતાં વહેંચતાં સૌને વહેંચી દીધી અને જેટલી વધી તેટલી તારા ઘરમાં નાંખી.” એટલે સભામાં સૌ હસવા લાગ્યા અને પ્રશ્ન પૂછનારો શરમાઈ ગયો. ॥૧૦૦૩॥

૧૦૦૪. વિશ્વાત્માનંદસ્વામીએ ભક્તમાળની વાતથી સૌને રાજી કર્યા

વિશ્વાત્માનંદસ્વામી ગામડામાં ફરવા ગયા હતા. ત્યાં એક કાઠીને ગામ પોતે ગયા. ત્યાં ચોરામાં બ્રાહ્મણ કથા વાંચતો હતો. પછી સ્વામીએ ત્યાં જઈને કાઠીઓને 'રામ રામ' કર્યા અને પૂછ્યું જે, "ભટ્ટ ! આ શું વાંચે છે ?" ત્યારે કાઠી કહે કે, "સ્વામી ! ભક્તમાળ વાંચે છે." ત્યારે સ્વામી કહે, "કઈ ભક્તમાળ ?" ત્યારે કાઠી બોલ્યા જે, "બા, એક જ ભક્તમાળ તો છે ને ?" ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "ઘંટમાળ ખોટો ?" કાઠી કહે, "ખરો બા !" સ્વામી કહે કે, "રેંટમાળ ખોટો ?" કાઠી કહે, "ખરો બા !" સ્વામી કહે, "સાલેમાળ ખોટો ?" કાઠી કહે, "ખરો બા !" સ્વામી કહે કે, "ઘુઘરમાળ ખોટો ?" કાઠી કહે કે, "ખરો બા !" સ્વામી કહે, "વરમાળ ખોટો ?" કાઠી કહે કે, "ખરો બા!" કાઠીઓ કહે કે, "આ સ્વામી તો આટલી બધી માળ જાણે છે અને ભટ્ટ તો આ એક જ માળ વાંચે છે; માટે ઊઠ્ય, તારું કામ નથી !" પછી તે ભટ્ટને કથા કરતો ઉઠાડી મૂક્યો. માટે જેવા માણસ તેવી વાત કરે તો શોભે. પછી વિશ્વાત્માનંદસ્વામીએ કાઠીને રાજી કર્યા. ॥૧૦૦૪॥

૧૦૦૫. સ્વામીએ ઢુંઢિયાને જડબાતોડ જવાબ આપ્યો

અને પોતે ત્યાં કેટલાક દિવસ વાતો કરતા રહ્યા. તેવામાં સ્વામી પાસે કેટલાક ઢુંઢિયા વાણિયા બેસવા આવ્યા. તેમણે સ્વામીને કહ્યું જે, "તમે મુમતી કેમ રાખતા નથી, જે વાયકા(હવાના) જીવ મરે ના ?" ત્યારે સ્વામી કહે કે, "અમે મુમતી રાખીએ છીએ." ઢુંઢિયા કહે, "ક્યાં છે ?" સ્વામી કહે, "તમારું મોઢું 'રામ કૃષ્ણ ગોવિંદ' નથી કહેતું; તે તમારે મોઢે બાંધી છે ! અને અમારો પશ્ચાત્ ભાગ 'રામ કૃષ્ણ ગોવિંદ' નથી કહેતો; તે અમે હેઠે બાંધી છે." પછી સૌએ કહ્યું જે, "તમારું મોઢું અને એમનો પશ્ચાત્ ભાગ, એ બે બરોબર કર્યા !" પછી ઢુંઢિયા વયા ગયા. ॥૧૦૦૫॥

૧૦૦૬. સ્વામીએ સામો પ્રશ્ન પૂછી ઢુંઢિયાને બોલતા બંધ કરી દીધા

વળી ઢુંઢિયે મળીને સ્વામીને પ્રશ્ન પૂછ્યો જે, “સ્વામી ! શંકરના થાળામાં પીપળો ઊગ્યો હોય તે જો પીપળાને કાઢે તો વિષ્ણુનો અપરાધ થાય અને શંકરનું લીંગ ઉપાડે તો શંકરનો અપરાધ થાય. માટે બેમાંથી કોને કાઢવું ને કોને રાખવું ?” ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, “તમારા ગોરજીના માથામાં જીવડાં પડ્યાં હોય તે જો જીવડાં કાઢે તો અનંત જીવડાં મરે અને ગોરજીનું માથું કાપે તો ગોરજી મરે. માટે ગોરજીનું માથું કાપવું કે જીવડાં કાઢવાં ?” પછી ઢુંઢિયા સૌ છાનામાના બેસી રહ્યા. ॥૧૦૦૬॥

॥ સદ્‌ગુરુ શ્રીનિષ્કુળાનંદસ્વામીની વાતો - ૮ ॥

૧૦૦૭. સ્વામી ત્યાગી થવા આવ્યા ને સગાંસંબંધી ઘેર તેડી ગયા

સ્વામી ત્યાગી થવા આવ્યા ત્યારે તેમનાં સગાંસંબંધી સૌ ઘેર તેડી ગયાં. અને પોતાના નાના નાના બે પુત્ર હતા તે તેમની પાસે બેઠા. ત્યારે સ્વામીએ પોતાની ઘરવાળીને કહ્યું જે, “આને આંહીંથી લઈ લે. આ તો પાંકડો(ઘરડો) પાડો છે, તે પાટુ મારશે તો ડેફરું(પેટ) ફોડી નાંખશે. આ કાંઈ ભેંશ નથી તે પારસો મૂકશે.” એવું સાંભળીને પછી તે બન્ને છોકરાને ત્યાંથી ઉઠાડી લઈ છેટે બેસાર્યા. કેમ જે, આ સંસારમાંથી જ્યારે વૈરાગ્ય થાય ત્યારે સંસારનાં સુખ ગમે જ નહીં. ॥૧૦૦૭॥

૧૦૦૮. મહારાજને સામે બેસારીને સ્વામી પૂર્વાશ્રમમાં લાકડાં ઘડતા

એક વખત મહારાજ **શેખપાટ** ગયા હતા. અને (નિષ્કુળાનંદ સ્વામી) પોતે જે કોડમાં ઘડતા તે કોડમાં એક મોટું રંઘેડું (મોટો પાટલો)

નાંખતા હતા. અને તે ઉપર શ્રીજીમહારાજ બેસતા. અને સ્વામી સામા બેસીને લાકડાં ઘડવાનું કામ કરતા. ॥૧૦૦૮॥

૧૦૦૯. સ્વામી ગઢપુરમાં પથ્થર ઊંચકી ઉપર લઈ ગયા, રતનાએ નીચે નાંખ્યો, છતાં અંતે સ્વામીએ ભૂલ માથે લીધી

ગઢપુરમાં શ્રીગોપીનાથજી મહારાજનું મંદિર ચણાતું હતું. અને **રતના કડિયા** પાસે સ્વામી પથ્થર દેવા માટે રહ્યા હતા. પછી સ્વામીએ એક મોટો પથ્થર ખંભે લઈને મંદિર ઉપર ચડાવ્યો. અને અહીંયાં ‘હરે’નો વખત થયો હતો. પછી રતના કડિયે પાટું મારીને પથરો હેઠો પાડી નાંખ્યો. તે જોઈને સ્વામી બોલ્યા જે, “માળો કુસંગી દેખાય છે ! હું આટલી મહેનત કરીને પથ્થર ઉપર લાવ્યો ને તેં પાડી નાંખ્યો ! તારે અત્યારે અવકાશ નહોતો તો જમ્યા પછી બેસાડવો હતો !”

પછી ‘હરે’ થયા એટલે સૌ જમવા ગયા. સ્વામી તો જમીને પાછા તે પથ્થરાને ખંભે ચડાવીને નીચેથી ઉપર લઈ ગયા. અને રતનો કડિયો રિસાઈને પોતાને ઉતારે બેસી રહ્યો. પછી મહારાજને ખબર પડી જે, રતનો કડિયો રિસાણો છે. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, “રતના કડિયાને આ મંદિરનો જેટલો મમત છે તેટલો નિષ્કુળાનંદસ્વામીને કાંઈ મમત્વ હોય ?” પછી રતના કડિયાને કોઈકે વાત કરી જે, “મહારાજ તમારાં આવી રીતે વખાણ કરે છે.” અને મહારાજે કહ્યું જે, “સાધુ તો લંગોટબંધ કહેવાય, તે આજ આંહીં ને કાલ ક્યાંય !”

તે સાંભળી રતનો કડિયો તરત કારખાના ઉપર ગયો. અને નિષ્કુળાનંદસ્વામી પથ્થર ઉપર ચડાવીને ત્યાં બેઠા હતા. અને રતના કડિયાને પાણી, ચૂનો અને પથ્થર વિગેરે જે જોઈએ તે આપવા લાગ્યા. પછી બીજે દિવસે સવારમાં અક્ષરઓરડીમાં સ્વામી મહારાજને દર્શન ગયા. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, “સ્વામી ! તમે રતના કડિયાને

મુક્તાનંદસ્વામી જેવો જાણ્યો ? જે એક રીસ તો મુક્તાનંદસ્વામીને ન ચડે અને બીજાને તો રીસ ચડે." પછી સ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! એ તો મારી ભૂલ થઈ." ॥૧૦૦૯॥

૧૦૧૦. સ્વામીના વૈરાગ્યની છટા, બીરંજ છોડીને જુવારનો રોટલો જમ્યા

એક વખત સ્વામી સવારમાં ગામ **બોટાદ**ને પાદર નીસર્યા. તે વખતે શિવલાલભાઈ વગેરે હરિજનો બહાર કૂવે નાવા આવ્યા હતા. તેમણે સ્વામીને છેટેથી ભાળ્યા. અને ત્યાં જઈને ખેંચાતાણ કરીને ગામમાં લાવ્યા અને શેઠે બીરંજની રસોઈ કરાવી. પછી ઠાકોરજીને જમાડીને સ્વામી જમવા બેઠા અને શેઠ વિગેરે સૌ સ્વામીનાં દર્શન કરવા પાસે ઊભા હતા. પછી સ્વામી બોલ્યા જે, "જમ્ય નિષ્કુળાનંદ જમ્ય !" એમ વારંવાર બોલે ને કહે જે, "તું મોટાનો મહોબતી છું તે મહોબત નહીં મેલી શકે !" પણ એકેય ગ્રાસ પોતાના મોઢામાં મેલ્યો નહીં. પછી ભગા શેઠે હાથ જોડ્યા જે, "સ્વામી ! તમો રાજી હો તે જમો." પછી પોતાના સારુ જુવારનો રોટલો કરાવ્યો હતો તે જમ્યા, પણ બીરંજ ઉપર હાથ મૂક્યો નહીં; એવા ત્યાગી ને વૈરાગ્યવાન હતા. ॥૧૦૧૦॥

૧૦૧૧. ધોલેરામાં સ્વામીએ પૂજામાંથી પણ દ્રાક્ષ કાઢી નાંખી

સ્વામીને **ધોલેરા**ના મહંત કર્યા હતા. ત્યાં એક દિવસ પોતે સવારમાં પૂજા કરવા બેઠા હતા. તે વખતે પોતાની પૂજામાં લીલવા દ્રાખના પાંચ દાણા ઠાકોરજીને ધર્યા હતા. તે પ્રસાદી મુખમાં મેલી. તે વખતે ત્યાંના ડોસા ન્યાલ શેઠ કરીને બેઠા હતા. તેમણે જાણ્યું જે, સ્વામી દ્રાખ જમે છે. પછી તેમણે પોતાના દીકરા મૂળજીભાઈને કહ્યું જે, "લીલવા દ્રાખનો એક સારો પડો લઈ આવ્ય, તે સ્વામીની પૂજામાં ધરવા આપીએ." મૂળજીભાઈએ દ્રાખનો પડો લાવીને સ્વામી પાસે

મેલ્યો. ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "મોરારચરણદાસ ! લાવ્ય, મારી પૂજાની ઝોળી લાવ્ય." ઝોળી મંગાવીને તેમાંથી ડાબલી કાઢી. અને પાંચ દાણા દ્રાખના હતા તે ઘા કરી ફળીમાં નાંખી દીધા. સ્વામી કહે, "તેં મને મોઢામાં નાંખતાં ભાળ્યો ત્યારે તું લાવ્યો ને ?" એવું સાંભળીને દ્રાખનો પડો પાછો ઉપાડી લીધો. ॥૧૦૧૧॥

૧૦૧૨. ધોલરામાં સ્વામીના એક શબ્દે અમલદાર સત્સંગી થયા

ધોલેરામાં કોઈ અમલદાર આવ્યા હતા. તેણે "*જનુની જીવો રે ગોપીચંદની*" એ કીર્તન સાંભળ્યું. ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "આ કીર્તન કરનારાને મારે જોવા છે." પછી ગામના હરિજનો તેમને તેડીને મંદિરમાં લાવ્યા. તે વખતે સ્વામી બેઠા બેઠા પથ્થર ઘડતા હતા. તે રજ ઊડીને પોતાના શરીર ઉપર પડી હતી. પછી સૌએ કહ્યું જે, "જુઓ, કીર્તન કરનારા આ બેઠા." ત્યારે અમલદાર કહે, "આ હોય નહીં." ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "મહેતા ! મણિ તો છે, પણ રજે ભીંજાણી છે !" પછી તે આવીને સ્વામીના પગમાં પડ્યા ને સ્વામીની વાતો સાંભળીને સ્વામીને હાથે વર્તમાન ધારીને સત્સંગી થયા. ॥૧૦૧૨॥

૧૦૧૩. સ્વામીના પુત્ર સંત થવા આવ્યા, જુવારનો રોટલો જમ્યા એટલે મહારાજે કહ્યું કે, સિંહના તો સિંહ જ હોય

નિષ્કુળાનંદસ્વામીના દીકરા ગોવિંદસ્વામી(રામભગત) ત્યાગી થવા સારુ ગઢપુર આવ્યા હતા. ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે, "જાઓ, આને રોટલા જમાડો." પછી દરબારમાં આવ્યા અને મોટીબાએ ત્રણ રોટલા થાળીમાં મૂકાવ્યા. તેમાં હેઠે ઘઉંનો, તેના ઉપર બાજરાનો, તેના ઉપર જુવારનો મૂકેલો. તે થાળી લઈ રામભગત(ગોવિંદસ્વામી) પાસે મૂકી. તે ઉપરનો જુવારનો રોટલો જમી ગયા, પણ નીચેના બે રોટલાને તે અડ્યા નહીં. પછી શ્રીજીમહારાજ જ્યારે થાળ જમવા ગયા, ત્યારે મોટીબાએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! આજ ભગત આવ્યા છે, તેની આગળ

ત્રણ રોટલા મૂક્યા હતા; તે જુવારનો રોટલો જમી ગયા, પણ ઘઉંના ને બાજરાના રોટલાને જમ્યા નહીં." પછી મહારાજ કહે, "સિંહના તો સિંહ જ હોય ને !" એમ મહારાજે પ્રશંસા કરી. ॥૧૦૧૩॥

૧૦૧૪. ગોપાળાનંદસ્વામીએ ગોવિંદસ્વામીની સાધુતાની પ્રશંસા કરી

ગોવિંદસ્વામીનો સ્વભાવ બહુ જ ગરીબ અને સાધુતાવાળો હતો. અને એક વખત ગોપાળાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમારી સાધુતા મને આપો. કેમ કે, તમારામાં સાધુતાના બધાય ગુણ રહેલા છે." એમ ગોપાળાનંદસ્વામીએ પણ ગોવિંદસ્વામીની પ્રશંસા કરી હતી. ॥૧૦૧૪॥

॥ નૃસિંહાનંદસ્વામીની વાતો - ૨ ॥

૧૦૧૫. નૃસિંહાનંદસ્વામીના આશિષથી લખુ કંદોઈ સુખી થયા

ગઢપુરમાં નૃસિંહાનંદસ્વામી હતા. તે લખુ કંદોઈ પાસે પાશેર ગાંઠિયા અગર પેંડા નિરંતર મગાવ્યા કરતા. અને પોતે ઠાકોરને જમાડીને કોઈ સારો ત્યાગી અને કોઈ સારો હરિજન આવે તેને જમાડી દેતા, પણ પોતે જમતા નહીં. પછી પોતાના સેવકે કહ્યું જે, "સ્વામી ! તમે જમતા નથી અને બીજાને આપી દ્યો છો અને લખુ કંદોઈ બીચારો ગરીબ છે." ત્યારે સ્વામી કહે, "નારણવલ્લભદાસ ! મારે લખુને ગરીબ નથી રહેવા દેવો; મારે લખુને લોંઠકો(પૈસાદાર) કરવો છે !" પછી સ્વામીના આશીર્વાદથી તે લખુ કંદોઈ મોટા આસામી થયા. માટે મોટા પુરુષની સેવાનું ફળ બેય લોક સુધારે એવું હોય છે. ॥૧૦૧૫॥

૧૦૧૬.પુજા શેઠે સ્વામીને નવા સેવક નિમવા વિશે, નવા-જૂના કારભારીનું દ્રષ્ટાંત દીધું

સુંદરિયાણાના પુજા શેઠ ગઢપુરના કોઠારી હતા. તે નિત્ય પૂજા કરીને નૃસિંહાનંદસ્વામીને દર્શને જાય. ત્યારે સ્વામી નિરંતર કહે જે, "પુજા શેઠ ! એક નવા સેવક લાવો." ત્યારે પુજા શેઠ કહે કે, "કોઈક એવો સારો મનુષ્ય આવશે ત્યારે તમારી સેવામાં મેલીશ."

પછી પુજા શેઠે એક દિવસ સ્વામી આગળ વાત કરી જે, "સ્વામી ! એક ગામમાં એક કારભારી હતો. તે ગામમાં જે મનુષ્ય મરે તેના પાંચ રૂપિયા દંડ લીધા પછી તેને બાળવા દેતો. પછી સૌ લોક તે જુલમથી બહુ કંટાળી ગયા જે, 'આ પાપ આપણા ગામમાંથી ક્યારે ટળે ? અને નવો આવે તો ઠીક.' પછી તેની બદલી થઈ ને નવો કારભારી આવ્યો. તેવામાં એક મોટા કુટુંબવાળો કણબી હશે તેની ડોસી મરી ગઈ. પછી સૌએ વિચાર કર્યો જે, 'આપણે કારભારીને પૂછવું જોઈએ અને પછી બાળવા લઈ જઈએ.' પછી તો સૌ મળીને કારભારીને પૂછવા ગયા જે, "અમારે ડોસી મરી ગયાં છે. તેમને બાળવા લઈ જવાં છે; તે કેમ કરીએ ?" ત્યારે કારભારી કહે કે, "કેમ પૂછવા આવવું પડ્યું ?" ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, "જૂનો કારભારી હતો તે પાંચ રૂપિયા લીધા પછી બાળવાની રજા આપતો." ત્યારે નવો કારભારી બોલ્યો જે, "જાવ વિચારીને કહેશું."

એમ કરતાં આખી રાત વહી ગઈ અને સૌ ભૂખ્યાં તરસ્યાં પડ્યાં રહ્યાં. પછી સવારે પાંચ જણા મળીને કારભારી પાસે જઈને કહ્યું જે, "સાહેબ ! ગઈકાલની ડોસી મરી ગઈ છે અને ત્યારથી સૌ માણસ ભૂખ્યું છે." તે વખતે ભાઈ પૂજામાં બેઠા હતા, એટલે તેના હજુરીએ કહ્યું જે, "ઘડીક ખમીને આવજો." એમ કરતાં દિવસના દશ વાગ્યા. પછી ફરીને સૌ મળીને પૂછવા ગયા. ત્યારે કારભારી બોલ્યા જે, "મરનાર

માણસને ઊંધું નાંખવું અને પૂંઠ્યમાં સાંઠો ઘાલવો અને પાંચ રૂપિયા દંડ લેવો. ત્યારપછી તેને અગ્નિસંસ્કાર કરવા દેવો." એવો હુકમ કર્યો. તે સાંભળીને આખા ગામમાં કોલાહલ થઈ રહ્યો જે, "જૂનો સારો, જૂનો સારો !" તેમ શેઠ કહે, "સ્વામી ! નવો સેવક આવશે તે આમ કરશે." સ્વામી કહે, "નહીં નહીં, મારે જૂના સારા." ॥૧૦૧૬॥

॥ મહાવીર્યાનંદસ્વામીની વાતો - ૧ ॥

૧૦૧૭. હાથસણીના કાનજીભગત દીક્ષા લઈ મહાવીર્યાનંદ બન્યા

ગામ **હાથસણી**ના **કાનજીભગત** કરીને મહાવીર્યાનંદસ્વામી થયા હતા. તે પ્રથમ ઘેર હતા ત્યારે બે રોટલા ગાંઠ્યે બાંધીને પ્રભુને ગોતવા નીસર્યા હતા. અને ગોતતાં ગોતતાં શ્રીજીમહારાજ ભેળા ગઢપુરમાં થયા. અને પછી મહારાજનાં સ્વરૂપનો નિશ્ચય કરીને પોતે ત્યાગી થયા ને મહાવીર્યાનંદસ્વામી નામ પડ્યું. તે જ્યારે ધ્યાન કરતા હતા ત્યારે તેમના સેવકે પૂછ્યું જે, "સ્વામી ! તમે કેનાં ધ્યાન કરો છો ?" ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "ભા ! તારી માનું ધ્યાન કરું છું." એ તો દૃષ્ટાંત પણ તેનું સિદ્ધાંત તો એ છે જે, આ સંસારમાં જે કોઈ જીવ-પ્રાણીમાત્ર છે તે બધાય માયાનું ધ્યાન કરે છે, પણ કોઈ પ્રભુમાં ચોટતું નથી. ॥૧૦૧૭॥

॥ વિધાત્રાનંદસ્વામીની વાતો - ૩ ॥

૧૦૧૮. ઉપલેટા, જાળિયા વગેરેના સંઘને ગુણાતીતાનંદસ્વામીએ ગઢપુરમાં વિધાત્રાનંદસ્વામીનો સંગ કરવા કહ્યું

ગામ જાળિયા તથા ઉપલેટા વિગેરે ગામના હરિજનો ગઢપુર દર્શન કરવા આવવાને તૈયાર થયા. અને પછી જૂનાગઢ ગુણાતીતાનંદસ્વામીને પગે લાગવા ગયા. અને સ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! અમો સૌ ગઢપુર દર્શને જઈએ છીએ." ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "ગઢપુર જાઓ તો વિધાત્રાનંદસ્વામી પાસે જાજ્યો અને તેમને મારા નારાયણ કહેજ્યો." પછી સૌ હરિજનો ગઢપુર આવ્યા અને ગોપીનાથજી મહારાજનાં દર્શન કરીને વાડીએ વિધાત્રાનંદસ્વામીને દર્શને ગયા. અને ગુણાતીતાનંદસ્વામીના નારાયણ કહ્યા અને કહ્યું જે, "અમને સ્વામીએ તમારી પાસે બેસવાનું કહ્યું છે, માટે અમને વાતો કરો." ॥૧૦૧૮॥

૧૦૧૯. સ્વામીએ સદૃષ્ટાંતે કહ્યું, 'વરને ઠેકાણે ભગવાન રાખજો.'

પછી સ્વામીએ વાત કરી જે, "વર રાખજો વર." તે ઉપર સ્વામીએ વાત કરી જે, "એક શેઠ હતો. તેણે પોતાના દીકરાનાં લગ્ન કર્યાં. તેની જાનમાં જુવાનિયા જુવાનિયા લઈ જવાને આમંત્રિત કર્યા. પછી સૌ ઘોડાગાડીઓ જોડાવીને તૈયાર થયા અને જાન ગામ બહાર નીસરી. પછી ચાલતાં બે-ચાર ગાઉ ગયા એટલે વર લઘુશંકા કરાણો (કરવાનો) થયો. પછી વરની ઘોડાગાડી ઊભી રાખી અને સૌ પડખેથી ગાડીઓ તારવી તારવીને ચાલ્યા ગયા. પછી વર જ્યારે લઘુશંકા કરીને ઊઠ્યો એટલે કોઈ માણસ ભાળ્યું નહીં. ફક્ત પોતાની એક જ ગાડી રહેલી. પછી વર બોલ્યો જે, "આ બધાય ક્યાં ગયા ?" ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, "તે તો સૌ આગળ ચાલ્યું ગયું." ત્યારે વર કહે, "મારે માટે સૌ જાય છે ને ! અને મને તો પડતો મેલ્યો. માટે મારી ગાડી પાછી વાળો, મારે જવું નથી."

પછી વર તો ઘેર આવીને બેઠો અને જાનૈયા સૌ સામે ગામ ગયા. અને ચૈત્ર-વૈશાખનો તડકો પણ હતો તેથી સૌને તરસ પણ બહુ લાગી હતી. અને વરના સસરા તરફથી સાકરનાં ઠંડાં પાણી તૈયાર કર્યા હતાં. પછી સૌ બોલ્યા જે, "વરને લાવો, વરને લાવો ! પહેલું તેમને પાણી પાઈએ !" અને વર તો ઘેર આવીને બેઠેલો. પછી જાનૈયા સૌ જેવા ગયા હતા તેવા જ સૌ પાછા આવ્યા." તેમ સ્વામી કહે, "વરને ઠેકાણે ભગવાન રાખજો. જો ભગવાન હશે તો સઘળું ફળીભૂત થાશે. નહીં તો જેમ "ખાટલે મોટી ખોટ્ય તે પ્રથમ પાયો નહીં" "પુત્ર વિનાનું પારણું" "વર વિનાની જાન" "મીઠા વિનાનું ભોજન" "મણમાં આઠ પાનશેરીની ભૂલ" તે જેમ બધું ફીકું લાગે, તેમ ભગવાન વગર બીજું બધું નકારું છે." ॥૧૦૧૯॥

૧૦૨૦. સ્વામીએ મધ વેચનારાના દૃષ્ટાંતથી વિષયની અસારતા કહી, એક મધના ટીપે સાતના જીવ લીધા

સ્વામીએ એક બીજી વાત કરી જે, "એક કબાડી(જૂની તૂટેલી-ફૂટેલી ચીજવસ્તુઓનો વેપારી) હતો. તે મધનો ઘડો લઈને શહેરમાં વેચવા ગયો. અને તેની સાથે એક સાવજિયો પાળેલો કૂતરો હતો. પછી તે કબાડી એક શેઠની દુકાને મધનો ઘડો લઈને બેઠો. પછી શેઠે મધની પરીક્ષા કરવા માટે કાગળ ઉપર એક મધનું ટીપું મેલ્યું. તે ટીપા ઉપર માંખી આવીને બેઠી. તે જોઈને તે માંખીના સાવજે(કરોળિયે ?) આવીને માંખીને પકડી. માંખીના સાવજને ગરોળીએ પકડ્યો, ગરોળીને બિલાડીએ પકડી અને બિલાડીને ભાળીને વાઘરીના કૂતરે તલપ(છલાંગ) મારીને બિલાડીને પકડી.

તે જોઈ શેઠને રીસ ચડી જે, 'મારા ઘણા વરસની પાળેલી બિલાડીને કૂતરાએ મારી !' એમ જાણીને પોતે કોથળામાં પાંચશેરી નાંખીને કૂતરા

સામો ઘા કર્યો. તેથી તે કૂતરાને માથામાં પાંચશેરી લાગવાથી મરી ગયો. તે જોઈ કબાડીને રીસ ચડી, તેથી તેણે શેઠને કુહાડી મારી, તે શેઠ મરી ગયો. પછી શેઠના સંબંધીઓને રીસ ચડી એટલે તેમણે કબાડીને મારી નાંખ્યો." તેમ સ્વામી કહે કે, "એક મધના ટીપામાંથી સાત જણાનાં મૃત્યુ થયાં. તેમ મધને ઠેકાણે વિષય છે, તેના સારુ જીવ-પ્રાણીમાત્ર માથાં કપાવે છે ને મૃત્યુને પામે છે." ॥૧૦૨૦॥

॥ સદ્‌ગુરુ ગુણાતીતાનંદસ્વામીની વાતો - ૨૩, પુજા ડોડિયાની - ૩ અને પાંચા ચારોલાની - ૪ વાતો ॥

૧૦૨૧. ભાદરામાં હિરાભાઈની પત્નીની નજર મહારાજ સાથે એક થતાં મૂર્તિ દેખાવા લાગી તેથી તે અકળાઈ ગઈ

એક વખત શ્રીજીમહારાજ ગામ **ભાદરે** પધાર્યા હતા. ત્યાંના હરિજનોએ આગ્રહ કરીને મહારાજને રોક્યા. પછી સૌ હરિભક્તોએ મહારાજની પ્રાર્થના કરી જે, "અહીંયાં તમે એક માસ સુધી રહો. અને અમોએ સર્વેએ રાખડીઓ બાંધી છે તે વારાફરતી છોડવી છે." પછી સૌ હરિજનોએ એવો ઠરાવ કર્યો જે, જેને ઘેર રસોઈ હોય તેને ઘેર સૌ હરિજન ભેગા થઈને જમે. અને મૂળજી બ્રહ્મચારી તથા ગુણાતીતાનંદસ્વામી એ બન્ને જણ રસોઈ કરવા જતા હતા.

પછી એક દિવસ પટેલ હીરાભાઈને ત્યાં રસોઈનો વારો આવ્યો. તેથી તેમણે ઘેર જઈને તેમની ઘરવાળીને કહ્યું જે, "કાલે આપણે ત્યાં મહારાજ જમવા પધારશે." પછી બાઈ બોલી જે, "મારે ઘેર સ્વામિનારાયણ નહીં. કેમ કે, મારી ને તેની એક નજર થાય તો હું

લાકડાં જેવું લાકડું થઈ જાઉં; માટે ગમે ત્યાં જમાડો." પછી હીરાભાઈએ બાઈને બહુ જ સમજાવી પણ તે તો સમજી નહીં. પછી હીરાભાઈએ મહારાજને વાત કરી જે, "મહારાજ ! મારા ઘરનું માણસ સમજતું નથી." પછી મહારાજે મૂળજી બ્રહ્મચારી તથા ગુણાતીતાનંદસ્વામીને સમજાવવા મોકલ્યા.

પછી મૂળજી બ્રહ્મચારીએ જઈને કહ્યું જે, "બા ! હું અને આ મૂળજી, એ બન્ને જણા રસોઈ કરવા આવીએ છીએ અને મહારાજ તો જમતી વખતે આવશે. માટે મહારાજ જ્યારે જમવા પધારે ત્યારે તમારે ઘરમાં જઈને માંહીની સાંકળ દઈને બેસવું." તે સાંભળી બાઈ કહે, "તો તો ઠીક." પછી રસોઈ તૈયાર થયા પછી જ્યારે મહારાજને આવવાનો વખત થયો ત્યારે તે બાઈ ઓસરીમાં રસોડું હતું તેમાં સાંકળ દઈને પેસી ગઈ.

પછી મહારાજે સૌ હરિજનની ઓસરીમાં પંક્તિ કરી અને તેમને મહારાજ પીરસવા લાગ્યા. પછી મહારાજનો સ્વર સાંભળીને બાઈના મનમાં એમ થયું જે, "મહારાજનો સ્વર બહુ મીઠો છે ! માટે લાવ્યને જોઉં, કેવાક છે !" પછી મહારાજ પીરસીને સન્મુખ ચાલ્યા આવતા હતા, ત્યારે તે બાઈએ જાળિયામાંથી મહારાજની સામું જોયું, એટલે મહારાજની મૂર્તિમાં તે બાઈની વૃત્તિ બંધાઈ ગઈ ને તેને મૂર્તિ દેખાવા લાગી. ત્યારે તે બાઈએ જાણ્યું જે, મને સહજાનંદજી વળગ્યો. પછી મહારાજ તો જમીને ઉતારે પધાર્યા. અને રાત્રીએ તે બાઈએ હીરાભાઈને કહ્યું જે, "મને સહજાનંદ વળગ્યો, માટે ડાકલાં બેસારો." પછી હીરાભાઈએ તેને બહુ સમજાવી પણ સમજી નહીં અને રાત બધી રકઝક કરી.

પછી સવારે હીરાભાઈએ મહારાજને કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમો એ રાંડને ક્યાં દેખાઓ છો ? મને દેખાઓ ને !" પછી મહારાજ કહે, "જાઓ, હવે નહીં દેખાય." પછી તે બાઈને મહારાજ દેખાતા આળસી

ગયા. ને થોડાક દિવસ પછી તેને સત્સંગ થયો ને ફરીને મહારાજ ભાદરે પધાર્યા. તેણે પોતાને ઘેર થાળ કરીને મહારાજને જમવા પધરાવ્યા. ને તે બાઈ મહારાજની સન્મુખ બેસીને બોલી જે, "હે મહારાજ ! તમે મને પ્રથમ દેખાતા હતા તેવા ને તેવા દેખાઓ." ત્યારે મહારાજ કહે કે, "તે દિવસ તો તેં અમને ભૂત ઠરાવ્યા હતા." એમ પાત્ર વિના પ્રભુ દેખાય તોપણ વિપરીતપણું થાય. ॥૧૦૨૧॥

૧૦૨૨. સ્વામી અને નિષ્કુળાનંદસ્વામી બન્ને પૂર્વાશ્રમમાં શેખપાટ અને ભાદરાની વચ્ચે ભેળા થઈ સત્સંગ કરતા

ભાદરાને ને નિષ્કુળાનંદસ્વામીનું ગામ શેખપાટને સાત ગાઉનું છેટું હતું. તે જ્યારે સ્વામી પોતે ઘેર હતા ત્યારે બન્ને જણા બાળસ્નેહી હતા, એટલે તે બન્ને જણા પોતપોતાના ગામથી ત્રણ ત્રણ ગાઉ સામા આવીને રાત્રીએ ભેગા થાય. અને મહારાજનાં મહિમાની વાતો કરીને સૌ સૌના ગામે ચાલ્યા જતા. અને કેટલાક મુમુક્ષુજનો પણ તે સ્થળે વાતો સાંભળવા આવતા. ॥૧૦૨૨॥

૧૦૨૩. સ્વામીની કૃપાથી વાંકિયાના વેજનાથ વિપ્ર સુખી થયા

ગામ બાબાપર **વાંકિયા**ના **વેજનાથ** કરીને બ્રાહ્મણ હતા. તે વહેવારે બહુ દુર્બળ હતા. તેને સ્વામીએ કહ્યું જે, "વેજનાથ ! તારે મારા સારુ વર્ષ દહાડે એક કળશી બાજરો આપવો." પછી દર વર્ષે વેજનાથ મહારાજ એક કળશી બાજરો સ્વામીને માટે આપતા અને દશાંશ વીશાંશ જુદો કાઢતા. પછી સ્વામીની કૃપાથી તેઓ વહેવારે બહુ સુખિયા થયા અને લોકમાં પ્રસિદ્ધિ ને પ્રશંસાને પામ્યા. માટે મોટાના આશીર્વાદનો પ્રતાપ આવો છે. ॥૧૦૨૩॥

૧૦૨૪. સ્વામીએ જૂનાગઢ ધર્મશાળાનો પાયો પૂરાવ્યો

જૂનાગઢમાં સાધુની ધર્મશાળાનો પાયો પુરાતો હતો. અને કાળવા નદીમાંથી મોટા મોટા પથ્થર રેંકડે ચડાવીને લાવતા હતા. અને સ્વામી ત્યાં

ધાબળી નંખાવીને બેઠા હતા અને પથ્થરને રેંકડી ઉપર ચડાવીને પાયામાં નાંખતા. ત્યારે સ્વામી બોલે જે, "હરામ ! હરામ !" તે વખતે બોટાદના શિવલાલભાઈ સ્વામી પાસે બેઠા હતા. તેણે સ્વામીને પૂછ્યું જે, "સ્વામી ! આમાં શી ખાધાની ચીજ છે તે તમે 'હરામ હરામ' કરો છો ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "શિવલાલ ! તેં બાર લાખ દાટ્યા છે તે તારે કાઢવા હરામ છે અને મારે આ પાયામાંથી આ કાળવાના પાણા કાઢવા હરામ છે !"

પછી સ્વામીએ ફરીને કહ્યું જે, "શિવલાલ ! તારે ઘેર જ્યારે કઢી કરવી હોય ત્યારે છાશ, ચણાનો લોટ અને હળદર હોય તો પીળી થાય; પણ કાંઈ સોનું નાંખે પીળી થાય ? તેમ મારે જ્યારે કઢી કરવી હોય ત્યારે છાશ, ચણાનો લોટ અને હળદર હોય તો પીળી થાય." એમ સ્વામીએ દૃષ્ટાંત દઈને વાત કરી. ॥૧૦૨૪॥

૧૦૨૫. સ્વામીને બળદ માટે ઠપકો દેનાર લહિયા સંતની કલમ તૂટતાં રોવા લાગ્યા

જૂનાગઢના મંદિરમાંથી બે બળદ કોઈક લઈ ગયું હતું. તેનો તપાસ કરવા માટે સ્વામી વારંવાર પાર્ષદને કહેતા જે, "બળદની શોધ કરવા માટે જાઓ." તે વખતે એક સંત સભામાંથી ઊઠીને સ્વામીને કહેવા લાગ્યા જે, "સ્વામી ! માળા ફેરવો ને ! બળદ બળદ શું કરો છો ?" પછી સ્વામીએ કાંઈ જવાબ આપ્યો નહીં અને તે સાધુ લૈયા હતા. પછી તેની લખવાની કલમ કોઈકે ભાંગી નાંખી. પછી તે સંત રોવા લાગ્યા જે, "મારી કલમ કોઈકે ભાંગી નાંખી; તે હવે હતી તેવી નહીં થાય. અને મારે એ એક જ કલમે પુસ્તક લખવું હતું." એમ કહીને બહુ જ કલ્પાંત કરવા લાગ્યા. પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "મહાપુરુષ ! કલમમાં તે શું રુવો છો ?" પછી તે સંત પોતાને મેળે સમજી ગયા. અને સ્વામી કહે કે, "બળદ માટે મને ઠપકો દેતા હતા, ત્યારે કલમ માટે કેમ રુવો છો ?" એમ પોતાનું આવ્યું ત્યાં રોવા લાગ્યા. ॥૧૦૨૫॥

૧૦૨૬. સ્વામીને નવાજનાર ચારણ નિરાશ થઈ ચાલતો થયો

એક વખત સ્વામી જૂનાગઢમાં સભામાં બેઠા હતા. અને ત્યાં કોઈ ગઢવી આવીને સ્વામીનું નામ લઈને વખાણ કરવા લાગ્યો. પછી તે ગઢવી સાંભળે તેમ સ્વામી બોલ્યા જે, "અલ્યા ! સાવરણો લાવો, મારા ભાગનું વાસીદું વાળવાનું બાકી છે તે વાળવું છે." તે સાંભળીને ચારણ બોલ્યો જે, "સ્વામી મને કાંઈ નીવાજે(ભેટ-સોગાદ આપે) એમ લાગતું નથી. કેમ કે, સાવરણો લઈને પોતે જ વાળવા લાગ્યા છે, તે મને શું દેશે ?" એમ જાણીને ચારણ ચાલતો થયો. ॥૧૦૨૬॥

૧૦૨૭. ભરવાડણે ગાયોને કહ્યું, આ ઝોક લજવશો નહિ

એક વખત સ્વામીએ વેરાભાઈને કહ્યું જે, "તમે બન્ને જણા જઈને કોઈક ગામમાંથી સારી ગાયો વેચાતી લઈ આવો." પછી વેરાભાઈ ગાયો લેવા માટે ગામડામાં ગયા. પછી એક ભરવાડને ત્યાંથી બે ગાયો વેચાતી લીધી. તે વખતે ભરવાડણ બાઈ પાણી ભરવા ગઈ હતી અને વેરાભાઈ ગાયો લઈને ચાલ્યા. પછી તે ગાયો તે બાઈને રસ્તામાં સામી મળી. તે બાઈએ કહ્યું જે, "ભગત ! એ મારી ગાયો ઝોકમાં પાછી લાવો." તે સાંભળીને વેરાભાઈ ગાયો લઈને પાછા ઝોકમાં આવ્યા. પછી બાઈ પાણીનું બેડું હેઠું મૂકીને તે ગાયોને પગે લાગીને બોલી જે, "માવડિયું ! શીંગડે, પૂછડે, પગેથી કોઈને મારશો નહીં. અને ટાણે ટચકે જ્યારે દોવા માગે ત્યારે દોવા દેજો, પણ નોંજણું(ગાયને દોહતી વખતે પાછલા પગે બંધાતું દોરડું; સેલો) માગશો નહીં. અને આ ઝોકની ગાયોએ ક્યારેય પગ ઊંચો કર્યો નથી. અને આ ઝોકની ક્યારેય લાજ લેશો નહીં." એમ કહીને ગાયોને પગે લાગીને ભગતને કહ્યું જે, "હવે લઈ જાઓ."

પછી વેરાભાઈ ગાયો લઈને જૂનાગઢ આવ્યા અને સ્વામીને સભામાં બધી વાત કરી. પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, "જુઓ ભાઈ !

ભરવાડ્યને પણ પોતાની ઝોકની આટલી લાજ છે, તો આપણે તો સ્વામિનારાયણની ઝોકના છીએ. માટે આપણે પણ સ્વામિનારાયણની લાજ રાખવી." તે ઉપર સ્વામી સાખી બોલ્યા જે,

લાજે લુગડ પહેરીએ, લાજે દીજે દાન;
લાજ વિનાના માનવી, તેના લાંબા-લાંબા કાન.

માટે સ્વામી કહે, "જેને લાજ નહીં તે તો મનુષ્ય જ ન કહેવાય." માટે લાજ રાખવી. ॥૧૦૨૭॥

૧૦૨૮. બીલખામાં સ્વામીએ બાવાજીની રસોઈ લઈ કલ્યાણ કર્યું

એક વખત સ્વામી વડતાલ પધારતા હતા અને ગામ **બીલખા** પધાર્યા અને સાથે દોઢસો-બસો માણસો હતા. પછી સ્વામીને ભાળીને જગ્યાનો મહાંત બાવો સંતાઈ ગયો. પછી સ્વામી તે બાવા પાસે ગયા ને સ્વામીને ભાળીને તે બાવો ઘરમાંથી બહાર આવીને સ્વામીને પગે લાગ્યો. બાવો કહે કે, "મહારાજ ! સીધાની કાંઈ તાણ્ય નથી, પણ કોઈ રાંધનાર નથી." ત્યારે સ્વામી કહે, "લાવો, અમારા સાધુ પાક શેકી આપશે." ત્યારે બોટાદવાળા શિવલાલભાઈ સાથે હતા તે બોલ્યા જે, "સ્વામી ! હું સાથે છું તે સદાવ્રત ન લેવાય; મારું ખોટું દેખાય." સ્વામી કહે, "મારે તો તેનું કલ્યાણ કરવું છે ને તારું તો સાધુ જમે જ છે તો !"

પછી બાવે સીધું આપ્યું તેની સાધુ પાસે સુખડી કરાવી. અને શેર શેરનો અકેકો લાડવો વાળ્યો. પછી સ્વામીએ બાવાજીને કહ્યું કે, "તમારે હાથે કરીને સૌને અકેકો લાડવો આપો." પછી સ્વામીની આજ્ઞા પ્રમાણે બાવાજીએ સૌ સંતને અકેકો લાડવો દીધો. અને સ્વામીએ પણ લાંબો હાથ કરીને તેની પાસેથી એક લાડવો લીધો. પછી તેના દેવાલયમાં સ્વામી જમવા બેઠા અને જમતાં જમતાં ત્રણ ઠેકાણે ફર્યા. ત્યારે શિવલાલભાઈએ કહ્યું જે, "સ્વામી ! આમ કેમ કરો છો ? એક ઠેકાણે બેસીને જમો ને." ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "શિવલાલ ! હું

જ્યાં જ્યાં બેઠો ત્યાં ત્યાં સર્વે ઠેકાણે તીર્થ થયાં ! અને અહીંયાં જે આવશે તેને બીજબળ થાશે ! અને આગળ જે તીર્થ થયાં છે તે મોટા પુરુષ થકી થયાં છે." ॥૧૦૨૮॥

૧૦૨૯. જૂનાસાવરમાં સ્વામી ને કૃપાનંદસ્વામી આદિનું અપમાન કરનાર ઉગા ખુમાણને પુત્રપ્રાપ્તિના આશીર્વાદ

અને કૃપાનંદસ્વામી તથા ગુણાતીતાનંદસ્વામી વિગેરે સાઠ્ય સંત ગામ **જૂનાસાવર** પધાર્યા હતા. અને તે ગામના ધણી **ઉગા ખુમાણ** કરીને સત્સંગના દ્વેષી હતા. તેણે છોકરાં પાસે સાધુનો તિરસ્કાર કરાવીને ગામ બહાર કાઢ્યા. પછી સૌ સંત ગામને પાદર ખારી નદી છે તેમાં જઈને બેઠા. અને તે ગામમાં સત્સંગી એક બ્રાહ્મણ રહેતા હતા. તે લોટ, દાળ લઈને સાધુ પાસે નદીએ ગયા. અને તેની રસોઈ કરીને સાધુ ત્યાં જમ્યા અને બ્રાહ્મણને આશીર્વાદ આપ્યા. પછી સ્વામીએ તે બ્રાહ્મણને પૂછ્યું જે, "આ કાઠીને દીકરો છે કે નહીં ?" ત્યારે તે બ્રાહ્મણ કહે કે, "મહારાજ ! આવા પાપીને દીકરો ક્યાંથી હોય ? થાય છે ને મરી જાય છે !" પછી કૃપાનંદસ્વામી તથા ગુણાતીતાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "આપણે સૌ એવો આશીર્વાદ આપો કે, તેને ઘેર દીકરો થાય અને જીવતો રહે ! અને તેને ઘેર આપણો ઉતારો થાય." એવો સૌ આશીર્વાદ આપો.

પછી થોડા દિવસ થયા એટલે તેને દીકરો થયો. અને પાંચ વરસનો થયો ત્યારપછી ત્યાં સ્વામી પધાર્યા. પછી તે છોકરે તેના બાપને કહ્યું જે, "બાપુ ! આ સાધુને આપણે ઘેર તેડી જઈને જમાડીએ." એમ બહુ બાળહઠ કર્યો. પછી ઉગા ખુમાણ તેના છોકરાને તેડીને સ્વામી પાસે આવ્યા અને સ્વામીને પગે લાગીને વિનંતી કરી જે, "મહારાજ! મારે ઘેર જમવા પધારો. હું બ્રાહ્મણ પાસે રસોઈ કરાવું છું." પછી સ્વામી તેને ઘેર પધાર્યા અને બ્રાહ્મણ પાસે રસોઈ કરાવીને સૌ સંતને જમાડ્યા.

પછી સ્વામીએ કહ્યું જે, “ઉગા ખુમાણ ! તમોએ અમને આ ગામમાંથી મારીને બહાર કાઢ્યા હતા તે વખતે અમોએ આશીર્વાદ આપ્યો હતો જે, તમારે દીકરો થાય ને તે જીવતો રહે અને તમારે ઘેર અમારા ઉતારા થાય !’ એવા આશીર્વાદના પ્રતાપથી તમને આ પુત્ર થયેલ છે. આમનું નામ જીવણો ખુમાણ પાડજો.” પછી ઉગો ખુમાણ પોતાના પરિવાર સહિત નિયમ ધારીને શ્રીજીમહારાજનાં આશ્રિત થયા.।।૧૦૨૯।।

૧૦૩૦.રોહિશાળાના ભરવાડને રાતઆખી રાફડિયા યાદ ન આવ્યા

કૃપાનંદસ્વામી તથા ગુણાતીતાનંદસ્વામી ગામ પાણવી જતા હતા ને ગામ **રોહિશાળા**ને પાદર નદીમાં રાત રહ્યા. પછી બન્ને જણે વિચાર કર્યો જે, ‘આપણે જો ગામમાં જશું તો આણંદજી કોઠારી ને લક્ષ્મીરામ રોકશે. માટે આપણને સુખે ધ્યાન-ભજન નહીં કરવા દે. માટે નદીને કાંઠે વડ છે અને પાસે પાણીનો ધરો પણ ભરેલો છે, માટે અહીંયાં રાત રહીએ.’ પછી બન્ને જણા ત્યાં રાત રહ્યા અને ત્યાં એક બોઘો અલગોતર કરીને ભરવાડ હતો. તેણે પોતાને બકરાં રાખવાની ઝોક કરી હતી. પછી બકરાને ઝોકમાં રાતે પૂરીને પછી રાફડિયા(એક પ્રકારનું કાવ્ય) બોલવા લાગ્યો.

ત્યારે કૃપાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, “ગુણાતીતાનંદજી ! આપણે આંહીં રાત રહ્યા પણ આ ભરવાડ આપણને ધ્યાન કરવા નહીં દે. અને આવા અક્ષરપતિ પુરુષોત્તમ પ્રગટ થયા અને હજી આવા રાફડિયા બોલે એવા જીવ છે. માટે આપણે સંકલ્પ કરો જે, એને એકેય રાફડિયો ન આવડે અને તે સત્સંગી થાય.” એમ સ્વામીએ જ્યાં સંકલ્પ કર્યો તેટલામાં તે ભરવાડને એકેય રાફડિયો યાદ આવ્યો નહીં ! અને તે ભરવાડે રાત બધી આંટા મારી મારીને કાઢી. પછી સવાર પડી ત્યાં તો બે સંતનાં દર્શન થયાં.

પછી તે ભરવાડ આવીને સ્વામીને પગે લાગ્યો અને કહ્યું જે, "તમે ભગવાનના સંત ખરા." સ્વામી કહે કે, "તેં કેમ જાણ્યું ?" ત્યારે ભરવાડ કહે કે, "ત્રણ દિવસ અને ત્રણ રાત હું બોલું, તોપણ મારા રાફડિયા ખૂટે નહીં." પછી સ્વામી કહે, "ભાઈ ! તું જ્યારે રાફડિયા બોલવા મંડ્યો ત્યારે અમે સંકલ્પ કર્યો હતો જે, તને એકેય રાફડિયો ન આવડે ને તું સત્સંગી થા !" પછી તે ભરવાડ તે વખતે સ્વામી પાસે વર્તમાન ધારીને સત્સંગી થયો. ॥૧૦૩૦॥

૧૦૩૧. પાણવીના પુજા ડોડિયાને આકાશવાણી, સ્વામીને મળ્યા

અને પછી સ્વામી ત્યાંથી ચાલ્યા, તે ગામ **પાણવી**એ પધાર્યા અને ગામ પાણવીના **પુજા ડોડિયા** કરીને રજપુત ભક્ત હતા. તેણે એવો સંકલ્પ કર્યો હતો જે, 'કાં તો ભગવાન મળે અને કાં તો મરું અને આ દેહ પાડવો !' આવો સંકલ્પ કરીને નાના ગોપનાથ પાસે નકલંક મહાદેવ છે, ત્યાં જઈને લિંગને બાથ ભરીને બેઠા. અને સમુદ્રની વેળ્ય આવી એટલે તેમને ઠેલીને બહાર કાઢી નાંખ્યા ! પછી પોતે વિચાર કર્યો જે, 'હવે તો આવતા પાણીએ પડવું.' તે વખતે આકાશવાણી થઈ જે, "અમથો આંહીં શા માટે મરે છે ? સ્વામિનારાયણ ભગવાન પ્રગટ થયા છે, તેના સંત તને મળશે; માટે તું તારે ઘેર જા !" એમ ત્રણ વખત આકાશવાણી થઈ.

પછી પુજાભગત ઘેર આવ્યા. ત્યારે સવારમાં પોતે સાંતી લઈને ખેતરે જતા હતા અને ગામને અવેડે બળદને પાણી પાતા હતા. ત્યાં સ્વામીનાં દર્શન થયાં, એટલે તે દોડીને સ્વામી પાસે આવ્યા અને કહ્યું જે, "મને ભગવાન મેળવાવો !" પછી સ્વામીને પોતાને ઘેર લઈ ગયા ને રસોઈ કરાવીને જમાડ્યા. ને સ્વામીએ મહારાજનાં ઐશ્વર્ય પ્રતાપની વાતું કરી. પછી તેમને વર્તમાન ધરાવીને સત્સંગી કર્યા અને પોતે એકાંતિક ભક્ત થયા. ॥૧૦૩૧॥

૧૦૩૨. પુજા ડોડિયે ઉપદેશ દઈ દીકરી ને જમાઈને ત્યાગી કર્યા

અને પુજાભગતની દીકરી હતી. તેમને પોતે ઉપદેશ કર્યો જે, "ચોરાશી લાખવાર પતિ કર્યા છે અને આ જન્મે કરીને તો બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળીને પ્રભુને શરણે થા." એમ પોતાની પુત્રીને ઉપદેશ દઈને સાંખ્યયોગી કરી. અને તે બાઈના પતિને કહ્યું જે, "ચોરાશી લાખવાર તેં સ્ત્રીઓ ભોગવી છે અને સ્ત્રીના દેહ ધરીધરીને પુરુષ ભોગવ્યા છે. અને જમપુરી તથા લખચોરાશી ફરીફરીને જીવને મહામુસીબતે આ મનુષ્યદેહ મળ્યો છે, તો આ દેહે કરીને ભગવાનને શરણે થાવું અને જીવનું કલ્યાણ કરવું." એમ ઉપદેશ આપીને પોતાના જમાઈને પણ ત્યાગી કર્યા. ॥૧૦૩૨॥

૧૦૩૩. મહારાજ સ્વધામ ગયાના સમાચાર સાંભળી પુજા ડોડિયાને અન્ન-જળ છૂટી ગયાં ને તેરમા દિવસે ધામમાં ગયા

અને શ્રીજીમહારાજ સ્વધામ પધાર્યા. પછી ભગુજી ગઢપુરથી ભાલમાં ખડ લેવા સારુ જતા હતા જે, મહારાજનાં કારજ ઉપર સત્સંગીઓ આવે તેના ઘોડા તથા બળદ સારુ ખડ લેવા જતા હતા. ને ગામ પાણવીને પાદર ભગુજી વિગેરે બે પાળા અવેડે ઊંટને પાણી પાતા હતા. ત્યાં પુજાભાઈ આવ્યા. તેણે કહ્યું જે, "ભગુજી, આમ ઉદાસ કેમ જણાઓ છો ?" ત્યારે ભગુજી કહે, "પુજાભાઈ ! શ્રીજીમહારાજ સ્વધામ પધાર્યા." તે સાંભળીને પુજાભાઈ બોલ્યા જે, "હેં..! શું કહો છો ?" ભગુજી કહે, "હા, મહારાજ અક્ષરધામમાં પધાર્યા." તે સાંભળીને પુજાભાઈના શરીરનાં લોહી તથા માંસ સુકાઈ ગયાં અને શરીર કાળું મશ થઈ ગયું ! પછી તેઓએ ગઢપુર આવીને મહારાજનાં તેરમા સુધી સેવા કરી અને અન્ન તથા જળનો ત્યાગ કરી દીધો. અને મહારાજનાં તેરમાને દિવસ અક્ષરધામમાં ગયા. ॥૧૦૩૩॥

૧૦૩૪. શ્રીજીમહારાજે પુજાભાઈને પાણી પાઈ પ્રેમીભક્તની એકતા જણાવી

શ્રીજીમહારાજ ગામ કારિયાણી પધાર્યા હતા. અને ગામ પાણવીના પુજાભાઈએ વસ્તા ખાચરને કહેલ જે, "શ્રીજીમહારાજ જ્યારે અહીં પધારે ત્યારે મને ખબર કરજો." પછી ઝમરાળાથી ગંગારામ દવે ભિક્ષાવૃત્તિ કરવા કારિયાણી આવ્યા હતા. તેમને વસ્તા ખાચરે કહ્યું જે, "તમને દરબારમાંથી લોટની તાંબડી ભરી આપીએ. અને ગામ પાણવી જઈને પુજા ડોડિયાને ખબર કરો જે, મહારાજ કારિયાણી પધાર્યા છે." પછી ગંગારામભાઈ પોતાને ઘેર લોટની ભરેલી તાંબડી મેલીને એકદમ ગામ પાણવી ગયા. તે વખતે પુજાભાઈ ખેતરમાં સાંતી હાંકતા હતા. તેમને છેટેથી સાદ કરીને કહ્યું જે, "એ...પુજાભાઈ...હે..! કારિયાણીએ શ્રીજીમહારાજ પધાર્યા છે !"

તે સાંભળીને પૂજાભાઈએ બળદિયા સહિત સાંતીડું ગામને મારગે ચડાવી મૂક્યું અને પોતે એકદમ દોડ્યા તે કારિયાણી આવ્યા. અને શ્રીજીમહારાજ કારિયાણીથી સાબદા થઈને સારંગપુર પધાર્યા. ને પુજાભાઈએ દરબારમાં આવીને વસ્તા ખાચરને પૂછ્યું જે, "બાપુ ! મહારાજ ક્યાં ?" વસ્તા ખાચર કહે કે, "મહારાજ તો સારંગપુર પધાર્યા." તે સાંભળીને ભૂખ્યા ને તરસ્યા એકદમ સારંગપુરને માર્ગે દોડ્યા. ને શ્રીજીમહારાજ કારિયાણીથી ચાલ્યા તે વચ્ચે ગામ સજેલી વજેલી વચ્ચે એક ખીજડો છે, (ત્યાં પધાર્યા.) તેને છાંયે મહારાજને ઘોડીની દળી પાથરીને બેસાર્યા. અને નાજા જોગિયાને મહારાજ હર વખત કહ્યા કરે જે, "નાજા, તરસ છીપતી નથી." નાજે જોગિયે પણ મહારાજને બે-ચાર વખત જળપાન કરાવ્યું તોપણ મહારાજ બોલ્યા જે, "નાજા, તરસ છીપતી નથી."

પછી મહારાજે ખીજડા ઉપર ચડીને કારિયાણીના મારગ સામું જોયું અને પુજા ડોડિયાને છેટેથી ભાળ્યા. પછી મહારાજ નીચે ઊતરીને હાથમાં ઠંડા જળની બતક લઈને પુજાભાઈના સામા ચાલ્યા. અને તેમને ઠંડુ પાણી પાઈને ખીજડાને છાંયે બેસાર્યા. પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "નાજા, હવે મારી તરશ છીપી !" એમ પ્રેમીભક્ત સાથે પોતે એકતા જણાવી. ॥૧૦૩૪॥

૧૦૩૫. લાખિયાણીના કંગાલદાસે ગુણાતીતાનંદસ્વામીના હાથે ધોકો માર્યો, ઝમરાળાના પાંચા ચારોલે તેને પૂરતો દંડ દીધો

એકવાર ગુણાતીતાનંદસ્વામી તથા કૃપાનંદસ્વામી, બન્ને જણા **લાખિયાણી**એ પધાર્યા. અને તે ગામમાં કંગાલદાસ તથા ગરીબદાસ, બે બાવા રહેતા હતા. પછી સ્વામીને આવ્યા સાંભળીને ગરીબદાસે ગુણાતીતાનંદસ્વામીના હાથ ઉપર ધોકો માર્યો; તેથી સ્વામીને હાથે સોજો ચડી ગયો. અને પછી ત્યાંથી સ્વામી ગામ ઝમરાળે ગયા. ત્યાં પાંચો ચારોલો કરીને એક કોળી હરિભક્ત હતો. તેણે સ્વામીને પૂછ્યું જે, "સ્વામી ! હાથે શું થયું ?" સ્વામી કહે કે, "કંગાલદાસે લાખિયાણીમાં ધોકો માર્યો, તેથી હાથ સૂજી ગયો છે." તે સાંભળી પાંચોભગત પોતાની સાથે ચાર સુંવાળિયા કોળી લઈને રાત્રે ગામ લાખેણીએ ગયો. અને જે જગ્યામાં કંગાલદાસ સૂતો હતો ત્યાંથી ખાટલા સહિત ઉપાડ્યો. અને ગામથી દોઢ ગાઉ દૂર વાવ્ય છે ત્યાં લઈ ગયા. અને ખાટલા સાથે બાંધીને ખૂબ પ્રહાર કર્યો. કંગાલદાસ પૂછવા લાગ્યો જે, "બાપુ ! તમે કોણ છો ?" પાંચોભગત કહે કે, "અમે સ્વામિનારાયણના જમ છીએ. અમને સ્વામિનારાયણે આજ્ઞા કરી છે જે, 'મારા સંતને જે મારે તેને મારજો !" એમ કહીને મારીમારીને મૃત્યુપરાયણ કરી મેલ્યો. પછી ખાટલો ઊંધો નાંખીને તે ઉપર એક મોટી કાંટાની ઘાંસી ચડાવી અને પછી તેઓ ચાલી નીકળ્યા.

પછી સવાર પડી ત્યારે એક રજપૂત સાંતી લઈને ખેતર જતો હતો. તે વાવમાં પાણી ભરવા ગયો અને કંગાલદાસ ખાટલામાં પડ્યો પડ્યો ઊંહકારા કરતો હતો. તે સાંભળી રજપૂતના મનમાં એમ થયું જે, 'આ તે શું બોલે છે ?' પછી તે વાવમાંથી બહાર નીસરીને આસપાસ જોયું. ત્યાં તો એક મોટી કાંટાની ઘાંસી દેખાણી અને તેની નીચે ખાટલો દીઠો. પછી તેની પાસે જઈને પૂછ્યું જે, "તું કોણ છો ?" ત્યારે કંગાલદાસ કહે, "બાપુ ! હું લાખિયાણીનો બાવો કંગાલદાસ છું !"

રજપૂત બોલ્યો જે, "આવું કોણે કર્યું ?" કંગાલદાસ કહે, "બાપુ, પાંચો ચારોલો કરી ગયો છે. માટે મને અહીંથી કાઢો." રજપૂત કહે, "તને જો કાઢું અને તેને જો ખબર પડે તો મારા પણ આવા હાલ તે કરે." એમ કહીને સાંતી લઈને તે તો ખેતરે ગયો. પછી ગામમાં ખબર પડી જે, "કંગાલદાસને પાંચે ચારોલે ખોખરી વાવે લઈ જઈને બાંધ્યો છે અને મૃત્યુપરાયણ કર્યો છે." પછી ગામના લોક ખાટલો લઈને ત્યાં ગયા અને ખાટલામાં સુવારીને તેડી ગયા. ll૧૦૩૫ll

૧૦૩૬. ઝમરાળા મંદિર રોકવા આવેલા આરબને પાંચાભગતે કાઢ્યા

ઝમરાળામાં મંદિર કરાવવું હતું. તેથી ધંધુકેથી દસ આરબ આવ્યા. ને તેણે મંદિરનો અટકાવ કર્યો જે, "મંદિરનો પાયો નાંખવા નહીં દઈએ. કેમ કે, સરકારનો હુકમ નથી." તે સાંભળી **પાંચોભગત** રફલ(નાની બંદૂક) લઈને આવ્યા અને બોલ્યા જે, સાખી -

દીન ભગત દવે, અરધો ભગત લાખો;
પૂરો ભગત પાંચો, તમારી નજર પડે ત્યાં પાયો નાંખો.

અને પોતે રફલ લઈ આરબ સામો થયો અને કહ્યું જે, "તમારા દશેના પ્રાણ જાશે; માટે અહીંથી ચાલ્યા જાઓ." તે સાંભળી આરબ ચાલ્યા ગયા ને ઝમરાળામાં પાંચાભગતે મંદિર કરાવ્યું. ll૧૦૩૬ll

૧૦૩૭.પાંચાભગત ચાલુ વરસાદમાં ખંભે બેસારીને મહારાજને સમઢિયાળાથી ઝમરાળા તેડી લાવ્યા

શ્રીજીમહારાજ સમઢિયાળા પધાર્યા હતા. અને ચોમાસાનો વખત હતો, તેથી વરસાદ વરસતો હતો ને નદીએ પાણી પણ આવ્યું હતું. પછી પાંચોભગત ઝમરાળેથી સમઢિયાળે ગયા ને શ્રીજીમહારાજને પોતાને ખંધોલે બેસારીને ઝમરાળે તેડી લાવ્યા; એવા તેઓ શૂરવીર તથા પ્રેમીભક્ત હતા. ॥૧૦૩૭॥

૧૦૩૮. મહારાજે પાંચાના ઘર ઉપર રૂપિયા ઉડાવ્યા

શ્રીજીમહારાજ **કારિયાણી**માં વિરાજમાન હતા. ને ત્યાં કોઈક ભક્તજને આવીને શ્રીજીમહારાજ આગળ રૂપિયાની ભેટ મૂકી. પછી મહારાજે સૌ કાઠીઓને કહ્યું જે, “જેને જોઈએ તે આ રૂપિયા લ્યો !” પછી સૌ કહેવા લાગ્યા જે, “મહારાજ ! અમારે રૂપિયાને શું કરવા છે ?” ત્યારે મહારાજ કહે કે, “અમારે પણ શું કરવા છે ?” એમ કહીને મહારાજે તે રૂપિયાનો ખોબો ભરીને ઉડાડ્યો. તે પાંચાભગતનું ખોરડું નજીકમાં હતું ત્યાં તેના ખોરડા ઉપર તે રૂપિયા પડ્યા.

તે વખતે પાંચાભગતનાં માતુશ્રી તે ફળીમાં બેઠાં બેઠાં દળણું કરતાં હતાં. તે રૂપિયાનો ખડખડાટ સાંભળીને ડોશી બોલ્યાં જે, “મારા ખોરડા ઉપર કોણ ઘા કરે છે ?” ત્યાં તો રૂપિયા દડતાં દડતાં તે બાઈ દળણું કરતી હતી ત્યાં આવીને પડ્યા. તે રૂપિયાને જોઈ તે બાઈએ રાજી થઈને વીણી લીધા. ત્યારપછી તેને પ્રતાપે દસ હજાર રૂપિયાના આસામી થયા. ॥૧૦૩૮॥

૧૦૩૯. સ્વામીને રસ્તો દેખાડનાર ભરવાડને મોક્ષનો રસ્તો મળ્યો

ગુણાતીતાનંદસ્વામી **વરતાલ** જતા હતા ને રસ્તે જતાં રાતમાં ભૂલા પડ્યા ને સૌ સંત જ્યાં ત્યાં આડાઅવળા વીંખાઈ ગયા. તે વખતે એક ભરવાડ ત્યાં આવી ચડ્યો ને તે સ્વામીના ગાડા પાસે ગયો. અને

સ્વામીને કહ્યું જે, "તમે તો ભૂલા પડી ગયા છો. ચાલો, હું તમને રસ્તે ચડાવું." પછી તે ગાડી આગળ ચાલીને, ગાડીને રસ્તે ચડાવીને બોલ્યો જે, "સ્વામી ! મેં તો તમને ગામને રસ્તે ચડાવ્યા, પણ મને કાંઈ રસ્તો દેખાડો ?" ત્યારે સ્વામી કહે, "જા, તું સ્વામિનારાયણનું ભજન કરજે અને અંતકાળે હું તને તેડવા આવીશ." ॥૧૦૩૯॥

૧૦૪૦. ગુણાતીતાનંદસ્વામીની આજ્ઞા લેવા કાળ પોતે આવ્યો

એક વખત સ્વામી વરતાલ જતા હતા અને સ્વામી ગાડીમાં બેઠા હતા અને શિવલાલભાઈ સાથે ગાડીમાં બેઠા હતા. તે વખતે એક મોટો સર્પ દોડીને ગાડી ઉપર ચડી ગયો. ત્યારે સ્વામી કહે કે, "હત તેરી હું..!" એટલે સર્પ તુરત ગાડીએથી નીચે ઊતરી ગયો. પછી શિવલાલભાઈએ પૂછ્યું જે, "સ્વામી ! એ કોણ હતું ?" ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "કાળ હતો. તે આજ્ઞા માગવા આવ્યો હતો જે, 'હું દેશમાં પ્રવર્તું ?' પણ (અમે કહ્યું,) હજુ અમારા સરખા મોટા પુરુષો છે ત્યાં સુધી નહીં; પછી પ્રવર્તજે." ॥૧૦૪૦॥

૧૦૪૧. સ્વામી કહે માવાભગત ! તમે જ્યાં નાશો ત્યાં તીર્થ થશે

અને માવાભગત સ્વામીનો સમાગમ કરવા ગયા હતા. ને તે (સમાગમ કરીને) ચાલ્યા ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "તમારે નદી આવે ત્યાં નાવું ને ધોરિયો આવે ત્યાં પગ ધોવા." ત્યારે માવા ભગત કહે કે, "એમ કેમ ?" સ્વામી કહે, "તમે જ્યાં નાશો અને પગ ધોશો ત્યાં તીર્થ થાશે. અને તે ઠેકાણે જે આવીને નાશે તથા પાણી પીશે તેનું કલ્યાણ થાશે !" વળી સ્વામીએ કહ્યું જે, "તમે કૃષ્ણાવતાર વારીના ભક્ત છો." એમ સ્વામીએ માવાભગતને કહ્યું. ॥૧૦૪૧॥

૧૦૪૨. સ્વામીએ માવાભગતની ત્રિપુટીનો અર્થ કહ્યો

માવાભગત ત્રિપુટી બોલતા જે, "ગીંગો, ધીંગો અને ભમરો; પગાળાં, પેટાળાં અને પાંખાળાં." એ ત્રિપુટી માવાભગત બોલતા.

ગીંગો એટલે વાંઢો; તે ગોળિયું વાળ્યા જ કરે અને ધીંગો એટલે ગૃહસ્થ અને ભમરો તે સાધુ; તે સંસારનો ત્યાગ કરીને પ્રભુના શરણને પામ્યા. વળી, પેટાળા એટલે વાંઢો; તે દિવસ અને રાત પેટવલુરા કર્યા જ કરે. પગાળા એટલે ગૃહસ્થ અને પાંખાળા એટલે સાધુ; તે સંસારનો ત્યાગ કરીને પ્રભુમાં રહીને પ્રભુના શરણને પામ્યા. વળી ધીંગો એટલે ગૃહસ્થ; તે અરધો પાણીમાં અને અરધો બહાર રહે." એમ માવાભક્ત ત્રિપુટી બોલતા. ॥૧૦૪૨॥

૧૦૪૩. વાગડને પાદર ધર્મસ્વરૂપાનંદજી શિવલાલ શેઠને ઉદ્દેશીને કીર્તન બોલ્યા

એક વખત રઘુવીરજી મહારાજ સાથે સ્વામી વરતાલ જતા હતા. અને ગામ **વાગડ**ને પાદર નદીમાં મુકામ કર્યો હતો. અને ધર્મસ્વરૂપાનંદ બ્રહ્મચારી કીર્તન બોલતા હતા જે, "જનુની જીવો રે ગોપીચંદની." પછી ગુણાતીતાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "ઋષિ ! કાંઈ નિશાન છે કે આકાશમાં ભડાકા છે ?" બ્રહ્મચારી બોલ્યા જે, "આ સામા શિવલાલભાઈ બેઠા, તેમના સામું નિશાન છે." સ્વામી કહે કે, "આ તો બાર લાખનો આસામી છે અને તેના બાપનો એ એક જ દીકરો છે. તેના સામું તમે નિશાન માંડ્યું ?" ॥૧૦૪૩॥

૧૦૪૪. સ્વામીના નાગલપરમાં નીચી દૃષ્ટિએ ૨૭ વરને આશિષ

એક વખત સ્વામી બોટાદ પધાર્યા હતા. અને ત્યાંથી ચાલ્યા તે **નાગલપર** આવ્યા. ને ત્યાં ખળાવાડમાં ધાબળી પાથરી આપી તે ઉપર સ્વામી બેઠા. ને તે ગામમાં કડવા કણબીની સત્તાવીશ જાનો આવી હતી. પછી તે સત્તાવીશે વરને લાવીને સ્વામીને પગે લગાડ્યા; પણ સ્વામીએ આંખ્ય ઊંચી કરીને કોઈના સામું જોયું નહીં અને સ્વામિનારાયણનું ભજન કરતાં કરતાં સૌને માથે હાથ મેલ્યા. ॥૧૦૪૪॥

૧૦૪૫. સ્વામીની માંદગી જાણીને પ્રેમી આયર વાડિયેથી દોડતો જૂનાગઢ આવ્યો, એ દૃશ્યથી આચાર્યશ્રીને આશ્ચર્ય થયું

સ્વામી જૂનાગઢમાં બહુ માંદા થયા હતા ને વરતાલથી રઘુવીરજી મહારાજ પણ સ્વામીને જોવા માટે જૂનાગઢ પધાર્યા હતા. અને આસપાસના ગામના હરિજનો સ્વામીને દર્શને આવેલા હતા. ને એક ગામનો આયર ભગત સ્વામીને દર્શને આવેલ હશે. તેણે પોતાને ગામ જઈને ત્યાંના હરિજનોને વાત કરી જે, "જૂનાગઢમાં ગુણાતીતાંનદસ્વામી બહુ માંદા છે." તે સાંભળીને એક સત્સંગી બાઈ હતી તે સ્વામીના શરીરે મંદવાડ આવ્યાની વાત જાણી બહુ શોક કરવા લાગી. અને પોતાનો પતિ વાડીએ હતો, તેને ભાતનો વખત વીતી ગયો, તેથી ભાત મોડું લઈને ગઈ.

પછી તે આયર ભગતે પૂછ્યું જે, "આજ ભાત મોડું કેમ લાવી ?" બાઈ કહે, "તમારા ભાઈ જૂનાગઢથી આવ્યા અને તે ખબર લાવ્યા જે, 'સ્વામી બહુ જ માંદા છે.' તે હકીકત સાંભળવા રહી હતી." તે સાંભળીને તે આયર ઘઉંની વાડીમાં પાણી વાળતો હતો, તે ગારાળે હાથે તથા ગારાળે પગે ત્યાંથી એકદમ ચાલી નીકળ્યો. તે જૂનાગઢ જઈ મંદિરમાં ગયો. અને સ્વામીના ઢોલિયા ફરતા કેટલાક ત્યાગી તથા હરિજનો વીંટાઈને બેઠા હતા અને રઘુવીરજી મહારાજ પણ ખુરશી નાંખીને પાસે બેઠા હતા. ત્યાં સભા સોંસરો થઈ સ્વામીના ઢોલિયા પાસે ગયો ને સ્વામીના પગ ઝાલીને સ્વામીને સચેત કર્યા અને બોલ્યો જે, "સ્વામી..! એ સ્વામી..! તને કેમ છે ?"

તે સાંભળીને સ્વામીએ આંખ ઉઘાડી અને કહ્યું જે, "ભગત ! મને સારું છે." અને બોલ્યા જે, "ભગત ! તમે ક્યાંથી આવો છો ?" ભગત કહે, "સ્વામી ! હું તો વાડીએથી બારોબાર આવું છું. મેં તારા મંદવાડની વાત સાંભળવાથી ત્યાંથી પરબારો આવ્યો છું." સ્વામી કહે

કે, “ભગત ! કાંઈ ખાધું ?” ભગત કહે કે, “સ્વામી કહે તો ખાઉં ને કહે તો જાઉં !” પછી સ્વામીએ સાધુને આજ્ઞા કરી જે, “આને રોટલો ખવરાવો.” પછી રઘુવીરજી મહારાજ તે જોઈ આશ્ચર્ય પામ્યા અને સ્વામીએ કહ્યું જે, “ભગત ! આ રઘુવીરજી મહારાજ પધાર્યા છે.” એમ સાંભળી પછી તે રઘુવીરજી મહારાજને પગે લાગ્યો. પછી સ્વામી કહે, “હવે ઘેર જાઓ.” એટલે તે ભગત સ્વામીની રજા લઈને ઘેર ગયો. ॥૧૦૪૫॥

૧૦૪૬. ગુણાતીતાનંદસ્વામી ખીમા વાઘને ત્યાં પધરામણીએ ગયા

એક વખત સ્વામી ગઢપુરથી જૂનાગઢ પધારતા હતા ને સાથે અચિંત્યાનંદ બ્રહ્મચારી પણ હતા. તથા બીજા સંત તથા પાર્ષદ મળીને દોઢસો-બસો મનુષ્ય હતું, ને ચાલતાં ચાલતાં ગિરનાર પર્વતની નજીકમાં ગયા. ત્યાં એક ખીમો વાઘ કરીને આયર ભગત હતો. તે જૂનાગઢથી બાજરાના પાડા(પાડા ઉપર છાલકાં મૂકીને) ભરીને ચાલ્યો આવતો હતો ને રસ્તામાં સ્વામીને ભાળીને પગે લાગ્યો. ને સ્વામીની ગાડી ઊભી રખાવીને બોલ્યો જે, “સ્વામી ! મારા નેહમાં પધારો.” સ્વામી કહે કે, “ભગત ! ત્યાં ગાડાં ચાલે નહીં અને આ સાથે બ્રહ્મચારી છે, માટે ત્યાં નહીં અવાય.” ભગત કહે કે, “એક પાડા ઉપર તું બેસ અને એક પાડા ઉપર બ્રહ્મચારી બેસે, પણ ત્યાં આવ્યા વગર છૂટકો નથી.”

પછી બહુ આગ્રહ કરીને ગાડા આડો સૂતો. પછી સ્વામીએ ભગતને સમજાવ્યો જે, “ચાલ, અમે તમારા નેહમાં આવશું.” એમ કહીને બીજા મનુષ્યને જૂનાગઢ મોકલ્યા અને પોતે થોડા માણસ લઈને નેહમાં પધાર્યા, ને તેને ઘેર સ્વામીનો ઉતારો કરીને પધરાવ્યા.

પછી ખીમા વાઘે પાંચ હજાર રાળ(અઢી રૂ.નો સિક્કો; આઠ રૂ.ની કીંમતનો ચાંદીનો સિક્કો) નો તાંસ ભરીને સ્વામીની આગળ ઢગલો કર્યો. તે જોઈને સ્વામી બોલ્યા જે, “ખીમા વાઘ ! આ શું ?”

ખીમો વાઘ કહે કે, "સ્વામી ! તું મારે ઘેર આદો(આવ્યો) તે તારે અર્થે કાંઉ કરાં ને કાંઉ ન કરાં ?" પછી સ્વામી કહે, "આ રાળ તમારી પાસે રાખો અને અમે જૂનાગઢ જાશું ત્યારે લેતા જાશું." પછી ત્યાં એક અઠવાડિયું સ્વામીને રાખીને નિરંતર દૂધપાક તથા બાજરાના રોટલા જમાડતા. ને તે નેહનું નામ : કનકઈ માતા, કનકઈ નદી ને કનકઈ નેહ. પછી જ્યારે સ્વામી જૂનાગઢ પધાર્યા ત્યારે ખીમા વાઘ સાથે પાડા ઉપર બેસીને લઈ ગયા. ॥૧૦૪૬॥

૧૦૪૭. ગોંડળનો લવજી અવળા સંકલ્પથી મંદિર વાળતો, તે સિદ્ધ થયા પછી બંધ થઈ ગયો

સ્વામી **ગોંડળ** પધાર્યા હતા. ત્યાં એક **લવજી** કરીને દરજી હંમેશાં મંદિર વાળતો હતો. તે એક બાઈને વિષે આસક્ત હતો. અને તેને એવો સંકલ્પ હતો જે, 'આ બાઈનો પતિ મરી જાય ને તે બાઈ મારા ઘરમાં આવીને બેસે.' એવા સંકલ્પથી નિરંતર દેવમંદિર વાળીને દેવની આગળ પ્રાર્થના કરતો હતો. પછી સ્વામી બોલ્યા જે, "લવીઆ ! તું મંદિર તો વાળે છે, પણ સારા સંકલ્પ કરજે, અવળા કરીશ મા." પછી છ મહિના જ્યાં મંદિર વાળ્યું એટલે તે બાઈનો પતિ દરજી મરી ગયો. અને તે બાઈને પોતે પોતાના ઘરમાં બેસારી અને મંદિર વાળતો બંધ થઈ ગયો.

પછી સ્વામી જ્યારે બીજે વખતે ગોંડળ પધાર્યા ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું જે, "કેમ, લવીયો હવે મંદિર વાળવા નથી આવતો ?" તે સાંભળીને સૌએ કહ્યું જે, "ના સ્વામી, નથી આવતો." ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "તેનો સંકલ્પ સિદ્ધ થયો એટલે હવે શા માટે મંદિર વાળે ?" ॥૧૦૪૭॥

૧૦૪૮. સ્વામીએ કારિયાણીમાં માંદા સંતોની સેવા કરી

કારિયાણીમાં ઓગણીશ સંત માંદા હતા ને શ્રીજીમહારાજને રામનવમીના સમૈયા ઉપર વરતાલ પધારવું હતું. પછી મહારાજ બોલ્યા

જે, "આ સાધુની સેવામાં જે રહે તેને સો સમૈયાનું ફળ આપું." પછી ગુણાતીતાનંદસ્વામી, તે ઓગણીશે સાધુની સેવામાં રહ્યા. અને રાત ને દિવસ ઊભે પગે રહીને સંતની સારી રીતે સેવા કરી. પછી સૌ સંત જ્યારે સાજા થયા ત્યારે સ્વામીએ સૌને કહ્યું જે, "તમે કહો તો હું વરતાલ જાઉં." પછી સૌ સંતે રાજી થઈને કહ્યું જે, "તમે સુખેથી જાઓ." અને સ્વામીને કહ્યું જે, "અમારી બધાની વતી મહારાજને ભેટજો." પછી સ્વામી વરતાલ ગયા ને મહારાજ બહુ રાજી થયા. અને શ્રીજીમહારાજ સ્વામીને ઓગણીસવાર મળ્યા. ॥૧૦૪૮॥

૧૦૪૯. જામનગર શોભાયાત્રામાં સંતના વર્તનથી સભા જીત્યા

રઘુવીરજી મહારાજ એક વખત **જામનગર** પધાર્યા હતા. અને શહેર બજારે થઈને નીસર્યા, પણ કોઈ સાધુની દૃષ્ટિ ઊંચી ભાળી નહીં. તે જોઈને ગામની બાઈઓ બોલી જે, "આ તો ભગવાનના સાધુ છે, આપણા સાધુ નહીં; અને આપણા હોય તો આપણા સામું જુવે." પછી સ્વામીએ તે શબ્દ સાંભળ્યો અને ગામ બહાર આવીને મુકામ કર્યો અને સભા કરીને સૌ બેઠા. પછી સ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ ! એક સભા તો જીત્યા !" ત્યારે રઘુવીરજી મહારાજ કહે, "હજી આવીને ઉતારા કર્યા નથી ત્યાં કઈ સભા જીત્યા ?" ત્યારે સ્વામી બોલ્યા જે, "આપણે આંહીં આવ્યા ત્યારે બજારમાં બાઈયો વાતો કરતી જે, 'આ આપણા સાધુ નહીં, આ તો ભગવાનના સાધુ છે. કેમ કે, આપણા હોય તો આપણા સામું જુએ ને !" ॥૧૦૪૯॥

૧૦૫૦. સ્ત્રીની વાસના, ખાટલે પડેલા ડોસાએ નિયમ ન લીધું

એક ગામમાં કોઈક કણબી હતો. તેને નાનપણથી સ્વામીના સાથે સ્નેહ હતો અને તે એંશી વરસનો થયેલ. પછી સ્વામી તેને ગામ પધાર્યા હતા. અને સૌ હરિજનોએ સ્વામીને પ્રાર્થના કરી જે, "સ્વામી ! ઓલ્યો કણબી બહુ જ માંદો છે, માટે તેને જોવા પધારો." પછી સ્વામી તેને

જોવા સારુ તેને ઘેર ગયા. તે કણબીને એક કોઢિયા(ઢોર બાંધવાની જગ્યા)માં ખાટલો નાંખી દીધેલો હતો અને પાસે પાણીનો ઘડો ભરીને મૂક્યો હતો. ત્યાં સ્વામીને ઢોલિયો નાંખી દીધો, તે ઉપર સ્વામી બેઠા.

ત્યારે સ્વામી કહે કે, "ડોસા ! વર્તમાન ધારો." ત્યારે તે કહે કે, "ઠીક, ધરાવો." પછી સ્વામીએ હાથમાં જળ લેવરાવ્યું અને કહ્યું જે, "દારૂ, માટી, ચોરી ને છીનાળી." એમ જ્યાં બોલ્યા ત્યાં પેલા કણબીએ ખાટલામાં પડ્યા પડ્યા હુંકારો કર્યો જે, "હા સ્વામી !! આમાંથી રહું તો છીનાળીનું નહીં !" ॥૧૦૫૦॥

॥ આંબા ગામના લુહાર દેવશીભગતની વાતો - ૮ ॥

૧૦૫૧. ભગતની બાલ્યાવસ્થામાં મહારાજનાં દર્શન ને આશીર્વાદ

પ્રથમ તે **પીઠવાજાળ**માં રહેતા હતા અને પોતાના કુટુંબમાં પોતે બાલ્યાવસ્થાથી સત્સંગી થયા હતા; પણ પોતાનાં માતા-પિતા વગેરે સૌ કુટુંબી તેને બહુ જ દુઃખ આપતાં, તોપણ તેણે સત્સંગનો ત્યાગ કર્યો નહીં. એવા સમામાં પીઠવાજાળના હરિજનો ગઢપુર શ્રીજીમહારાજનાં દર્શન કરવા જવાને તૈયાર થયા. ત્યારે દેવશીભક્તે તેમની માને કહ્યું જે, "મા ! મને ભાતું કરી આપ્ય, મારે ગઢડે જવું છે." તેની માએ કહ્યું જે, "તારે જવું હોય તો જા, પણ કોઈ ભાતું કરી આપે તેમ નથી." પછી તે હરિજનોની સાથે ગઢપુર શ્રીજીમહારાજને દર્શને આવ્યા અને બે-ચાર, પાંચ દિવસ ગઢપુર રહ્યા. અને ચાલતી વખતે શ્રીજીમહારાજને દર્શને સૌ ગયા અને રજા લઈને સૌ હરિજન ચાલતા થયા; પણ દેવશીભગત તો હાથ જોડીને મહારાજ સન્મુખ ઊભા રહ્યા.

તે વખતે શ્રીજીમહારાજ અક્ષરઓરડીની પછવાડે ઉગમણે ખૂણે ઓસરી ઉપર દાતણ કરતા હતા અને લાખોભગત મહારાજને દાતણ કરાવતા હતા. પછી દેવશીભગત મહારાજની પ્રાર્થના કરીને બોલ્યા જે, "મહારાજ ! અમારા કુટુંબના ચાલીશ મનુષ્યમાં હું એકલો સત્સંગી છું." તે સાંભળી મહારાજ બોલ્યા જે, "જાઓ ભગત ! તમારી ભેળા ભગવાન છે, તે તમારી રક્ષા કરશે." પછી લાખાભગતે કહ્યું જે, "ભગત, જાઓ તમારું કામ થઈ ગયું અને તમારો સંઘાથ આઘો પહોંચી જશે." પછી દેવશીભગત મહારાજને પગે લાગીને ચાલતા થયા. ॥૧૦૫૧॥

૧૦૫૨. આશીર્વાદથી જીવનપર્યંત મૂર્તિ દેખાણી અને કુટુંબમાં સત્સંગ થયો

પછી ચાલ્યા તે ઘેલાને સામે કાંઠે ગયા. ત્યાં તો શ્રીજીમહારાજ શ્વેત વસ્ત્ર પહેરીને દેવશીભગતની આગળ દેખાણા. તે આગળ મહારાજ અને પાછળ ભગત; એમ ઉતાવળા ચાલ્યા જાય. તે જોઈ સંઘના મનુષ્યે પૂછ્યું જે, "દેવશી ! કેમ બહુ ઉતાવળો ચાલે છે ?" ત્યારે દેવશીભગત કહે, "જુઓ, આ શ્રીજીમહારાજ ચાલ્યા જાય છે !" પછી દામનગર જઈ રાત રહ્યા અને સવારે ચાલ્યા. ત્યારે પણ મહારાજની મૂર્તિ આગળ ને પોતે પાછળ. પછી બીજે દિવસ સાંજે તેઓ પોતાને ગામ પહોંચ્યા. અને શ્રીજીમહારાજ તેના ઘરના બારણાની સાખે વિરાજમાન થયા અને દેવશીભગત ઘેર ગયા.

ત્યાં તો તેની મા તેની સામી દોડીને આવી ને બોલી જે, "મારો દેવશી આવ્યો, મારો દેવશી આવ્યો." એમ કહીને દુખણાં લીધાં. અને ઘરનાં તમામ વાસણ કાઢી નાંખીને નવાં વાસણો લાવીને કંસાર રાંધીને દેવશીભગતને જમાડ્યા. ત્યારપછી આખું કુટુંબ સત્સંગી થયું ને ભગતને જીવનપર્યંત શ્રીજીમહારાજની મૂર્તિ દેખાણી. ॥૧૦૫૨॥

૧૦૫૩. તરકતળાવમાં લુવારભક્તે કરેલા મંદિરનું વાણિયાએ મોતિયું કાપ્યું, તેના અપરાધથી સાતનાં મૃત્યુ થયાં

ગામ **તરકતળાવ**નો લુવાર સત્સંગી હતો. તેણે પોતાના ગામમાં મંદિર કરાવ્યું. અને તે મંદિરના પાયાનો કરો વાણિયાના ફળિયામાં પડતો હતો. પછી મંદિર મળાઈ રહ્યા પછી વાણિયે કહ્યું જે, "આ તારા મંદિરનું મોતિયું બે હાથ કાપી નાંખ્ય." પછી લુવારે કહ્યું જે, "મારું માથું કપાય પણ મોતિયું કપાય નહીં." પછી વાણિયે જોરાવરીએ કરીને મંદિરનું મોતિયું પોતાના હાથે કરીને કાપી નાંખ્યું. પછી તે કટકો લઈને લુવારે પોતાના પટારામાં મેલ્યો. અને ગામ આંબે જઈ તે લુવારે દેવશીભગતને કહ્યું જે, "ભાભા ! વાણિયે મંદિરનું મોતિયું કાપી નાંખ્યું." દેવશીભગત કહે, "તારું ક્યાં કાપ્યું છે ? એ તો ભગવાનનું કાપ્યું છે. તે ભગવાન તેનો તપાસ કરશે."

પછી થોડાક દિવસ થયા પછી વૈશાખ માસની ગણેશચોથ આવી. તે દિવસે વાણિયે વિચાર કર્યો જે, 'આજ મારે ગણપતિની પરીક્ષા લેવી.' પછી ગણપતિને નવરાવીને પાટલા ઉપર પધરાવ્યા અને આગળ લાડુ વિગેરેનું નૈવેદ ધર્યું અને પોતાના બારણાની સાંકળ દઈને સ્ત્રી-પુરુષે વિચાર કર્યો જે, 'ગણપતિ સાચા હોય તો આપણો હાથ ઝાલે, ત્યારે ખરા.' એમ કહીને પોતાના ત્રણ નાના દીકરા હતા. તેનાં મસ્તક તરવારે કરીને કાપી નાંખ્યા અને પછી પોતાની સ્ત્રીનું મસ્તક કાપ્યું. પછી પોતાની બે દીકરીઓનાં પણ મસ્તક તેવી રીતે કાપી નાંખ્યાં. પછી રુધિરે કરીને કાગળમાં ચીઠી લખી જે, "આ કામ મેં મારા હાથે કર્યું છે, શા માટે ? જે, ગણપતિની પરીક્ષા લેવા સારુ." અને છેલ્લી બાકી પોતે પણ પેટ તરવાર નાંખીને મરી ગયો. એમ ભગવાનનો તથા ભગવદીનો અપરાધ કર્યો હતો, તેથી એકસાથે સાત મનુષ્યનું મૃત્યુ થયું. ॥૧૦૫૩॥

૧૦૫૪. દેવશીભગતને દિવ્યદૃષ્ટિથી મહારાજનાં દર્શન થતાં

અને દેવશીભગત પોતાને ખેતર દાડિયાં કરીને કપાસ નિંદાવવા ગયા હતા. અને પોતાનો દીકરો ઘેર માંદો હતો, તેને શ્રીજીમહારાજ તેડવા પધાર્યા. અને તેડીને જ્યારે ચાલ્યા ત્યારે દેવશીભગતને ખેતરમાં મહારાજનાં દર્શન થયાં. અને સૌ સાંભળતાં દેવશીભગત બોલ્યા જે, "મહારાજ ! રેઢે ઘેર કામ કરીને ચાલ્યા કે ?" ત્યારે દાડિયાં સૌ બોલ્યા જે, "ભાભા ! શું કહો છો ?" ભાભા કહે કે, "શ્રીજીમહારાજ કલાને ધામમાં તેડીને ગયા." એમ વાત કરે છે ત્યાં તો ઘેરેથી તેમ (ના દીકરા) નો દીકરો દોડ્યો આવ્યો ને છેટેથી બોલ્યો જે, "ભાભા ! દોડો..મારો બાપો દેહ મેલી ગયો." ભાભો કહે કે, "હમણાં જ મહારાજ તેને તેડીને અહીંથી ગયા." એમ કહીને પછી પોતે ઘેર ગયા. ॥૧૦૫૪॥

૧૦૫૫. ભગતે વાંકિયાના દેવરાજ પટેલને સંસારની અસારતા બતાવીને ધામમાં જવાનું પાછળ ઠેલી દીધું

ગામ બાબાપર **વાંકિયાના કણબી દેવરાજ** કરીને હરિભગત હતા. તેને શ્રીજીમહારાજે આવીને કહ્યું જે, "આજથી એક મહિને તને તેડવા આવશું." તે સાંભળીને તે ઘણા જ રાજી થયા. પણ બે દિવસ થયા પછી પોતાને વિચાર થયો જે, 'અરેરે ! આ બધું મેલીને મારે જવું પડશે ?' એમ જાણીને પોતે અન્ન-જળનો ત્યાગ કરી દીધો. અને પછી ગાડું જોડાવીને પોતાનાં માતા-પિતા તથા સ્ત્રીને સાથે લઈને ગામ આંબે દેવશીભક્ત પાસે આવ્યા. અને ભાભાને પગે લાગીને કહ્યું જે, "ભાભા, મેં આઠ દિવસથી અન્ન ખાધું નથી. માટે તમો કહો તો હું ગઢપુર રસોઈ આપું અને કહો તો જૂનાગઢ રસોઈ આપું, પણ મહારાજ હમણાં મને મેલી જાય." ભાભો કહે, "બહુ સારું, તારે સાટે જો તારો બાપ જાય તો તને મેલી જાય." દેવરાજ કહે, "હા, એ ઠીક ! મારો આતો વૃદ્ધ થયા છે."

પછી તેણે તેના બાપને પૂછ્યું જે, “જો તમે મારે સાટે જાઓ તો મહારાજ મને તેડી ન જાય.” ત્યારે તેનો બાપ બોલ્યો જે, “મારે ને તારે શું લેવા દેવા છે ? તું તો પરણીને તરત નોખો થયો છે અને વળી કોઈ કોઈને સાટે જાય ? એ તો માથે પડી તે ભોગવે !” પછી ભાભા પાસે જઈને કહ્યું જે, “મારો બાપ તો આવો ઉત્તર આપે છે.”

તે પછી ભાભે કહ્યું જે, “તારી મા જો જાય તો તને મેલી જાય.” પછી તેણે તેની માને કહ્યું જે, “મા ! તમે મારે સાટે જાઓ તો મહારાજ મને મેલી જાય.” ત્યારે તેની મા બોલી જે, “ગાંડો થયો કે શું ? હું એક સાડલો ફાડીશ, તે સારુ મારું મોત બગાડીશ ? તારી ઘરવાળીએ મને કોઈ દિવસ પાણીનું બેડું ભરી દીધું છે ? અને બે ભેંશો દૂઝે છે, પણ કોઈ દિવસ લોટી દૂધ આપ્યું છે ? તે હું અત્યારે તારે સાટે જાઉં ?”

પછી તેણે ભાભાને તે વાત કરી જે, “મારી મા તો આમ કહે છે.” ત્યારે ભાભો કહે, “તારી ઘરવાળી જો જાય તો તને મેલી જાય. તે તારી અર્ધાંગના કહેવાય.” પછી દેવરાજે તેની ઘરવાળીને કહ્યું જે, “તું મારા સાટે ધામમાં જા તો મને મહારાજ મેલી જાય અને હું સાટે બીજું ઘરવાળું કરીશ અને છોકરાં સાચવીશ.” ત્યારે તે બાઈ બોલી જે, “મૂઆં તમારાં છોકરાં. હું તો તમારા તેરમા સુધી જ રહેવાની છું. પછી હું તો તમારે ઘેર જ રહેવાની નથી.” પછી તે ઉદાસ થઈને ભાભા પાસે આવ્યા અને બધી વાત તેમને કરી. ભાભો કહે જે, “તપાસ, આમાં તારું કોઈ છે ?” પછી તેને ભાભે કહ્યું જે, “ગઢપુર જઈને રસોઈ દેજે એટલે મહારાજ તને તેડવા નહીં આવે. ॥૧૦૫૫ ॥

૧૦૫૬. આંબાના મેઘજીને મહારાજ કહીને ધામમાં તેડી ગયા

આંબા ગામમાં **મેઘજી** કરીને કણબી હતો. તેને દેહ મેલવા આડા આઠ દિવસ હતા ત્યારે મહારાજે દેવશીભગતને દર્શન દઈને કહ્યું જે, “આજથી આઠમે દિવસે મેઘજીને તેડવા આવશું.” તે વાત ભગતે મેઘજીને

કરી જે, "આજથી આઠમે દિવસે મહારાજ તને તેડવા આવશે." પછી આઠ દિવસ થયા એટલે મહારાજે તેનાં માતા-પિતાને દર્શન દઈને કહ્યું જે, "અમે મેઘજીને તેડવા આવ્યા છીએ. તેનાં માતા-પિતા બહુ સારાં સત્સંગી હતાં. તેથી તેમણે મહારાજને કહ્યું જે, "સુખેથી તેડી જાઓ. તમો ધામમાં તેડી જાઓ તેમાં તો અમે રાજી થયાં છીએ." ॥૧૦૫૬॥

૧૦૫૭. આંબામાં ભગતે બોઘાને ઉપદેશ દઈને ત્યાગી થવા ગઢપુર મોકલ્યો, ત્યાં ન રહેતાં તેનું ફળ મળ્યું

આંબા ગામમાં **બોઘો** કરીને કણબી હરિભગત હતા. તેને દેવશીભગતે ઉપદેશ કરને ગઢપુર ત્યાગી થવા મોકલ્યા; એટલે તે રાતના ચાલ્યા તે સવારમાં ગઢપુર પહોંચ્યા અને મંદિરમાં ઉતારો કરીને વાડીએ નાવા જતા હતા. તે વખતે કોઠારી ભક્તિવલ્લભદાસજીએ કહ્યું જે, "બોઘાભગત ! વાડીએથી પુષ્પનો પડો લેતા આવજો." પછી તે વાડીના દરવાજામાં પેઠા કે પોતાનો દીકરો સાંભર્યો, એટલે ત્યાંથી બારોબાર ચાલી નીકળ્યા ને રાતના દસ વાગ્યે ગામ આંબે પહોંચ્યા. ને સવારમાં દેવશીભગત જંગલ જતા હતા ત્યાં ગામને પાદર બોઘાભગતને ભાળ્યો.

ત્યારે દેવશીભગત બોલ્યા જે, "બોઘા ! આંહીં કેવો ?" ત્યારે બોઘો કહે કે, "ભગત ! હું ગઢડે ગયો હતો, પણ વાડીએ જાતાં રામકો સાંભર્યો એટલે ત્યાંથી બારોબાર અહીંયાં આવ્યો છું અને પૂજા પણ ત્યાં પડી રહી છે." પછી થોડાં વરસ થયાં એટલે તેને ખેતર સલો કરવા મોકલ્યો. તે ખેતરમાંથી ડૂંડાં થોડાંક લાવ્યો. તે જોઈને તેની ઘરવાળી તથા છોકરો બોલ્યાં જે, "સવારનો ગયો હતો અને આટલાં જ લાવ્યો ?" એમ કહીને તેની ઘરવાળીએ ઝાલી રાખ્યો અને છોકરે ત્રણ લાકડી મારી, એટલે તે રોતો રોતો દેવશીભગત પાસે આવ્યો. ત્યારે ભગતે કહ્યું, "તું ગઢડે ન રહ્યો તેનું તને આ ફળ મળ્યું." પછી બોઘાભક્તે મંદિરમાં મારી પાસે બધી વાત કરી ને મેં પછી રોટલો ખવરાવ્યો. ॥૧૦૫૭॥

૧૦૫૮. ભરબીડના મેઘજીને ભગતે અસત્ગુરુ ઓળખાવ્યા

ભરબીડ ગામમાં લુવારનો ગુરુ મારગીના પંથમાં હતો. તે **મેઘજી** લુહારને ઘેરે રહેતો હતો. પછી તે લુહારનો ગુરુ તે લુહારની સ્ત્રીને લઈને ચાલ્યો ગયો. તેને ખોળવાને માટે તે લુહાર પછવાડે નીકળ્યો, પણ ક્યાંય પતો મળ્યો નહીં. પછી ખોળતાં ખોળતાં ગામ આંબાને પાદર શેત્રુંજી નદીમાં તેનો ગુરુ તથા તેની સ્ત્રી બેઠાં હતાં. તે વખતે તે લુહાર ત્યાં ભેળો થયો અને લાકડી ઉગામીને તેના ગુરુને કહેવા લાગ્યો જે, "શું કરું ? આ તો ગાયે રતન ગળ્યું, ને જો બીજો હોય તો રાઈ રાઈ જેટલા કટકા કરી નાંખું !"

તે વખતે દેવશીભગત નદીએ નાવા ગયા હતા. તેમણે પૂછ્યું જે, "અલ્યા મેઘજી ! શું છે ?" મેઘજી કહે કે, "ભાભા ! આ તો ગાયે રત્ન ગળ્યું." ભાભો કહે કે, "શું ?" લુહાર કહે કે, "આ મારો ગુરુ, તે આ મારી ઘરવાળીને છ મહિના થયાં લઈને નાસી ગયો હતો. તે આજ હાથ આવ્યો." તે સાંભળી દેવશીભગત બોલ્યા જે, "આ ગાય નહીં, આ તો આખલો છે. માટે દે ધડેલામાં, નહીં તો વળી બીજું રતન ગળશે." તેમ અસત્ગુરુનો વિશ્વાસ કરે તો આમ થાય. ॥૧૦૫૮॥

॥ લોકબુદ્ધિ તથા જાડ્યતા ઉપર રમૂજની વાર્તાઓ - ૨૭૫॥

૧૦૫૯. ધર્માદાનું વ્યાજ ખવાય તો દીવાળું કઢવાનો વારો આવે

એક શેઠ હતો. તે બીજા શેઠને લાખો રૂપિયા ધીરતો હતો. એમ ઘણાક દિવસ એકબીજાને વહેવાર ચાલ્યો. પછી એક દિવસ શેઠને વિચાર થયો જે, 'હું આ શામળ શેઠને લાખો રૂપિયા ધીરું, પણ તેનો ઓછાડ(વ્યવહાર?) કેવોક છે તેનો મારે તપાસ કરવો જોઈએ. નહીં તો કોઈ દિવસ મારા લાખો રૂપિયાને ટાઢા કરશે.' એમ વિચાર કરીને પોતાના દીકરાને બોલાવીને કહ્યું જે, "હું છ મહિનાની મુસાફરી કરવા માટે જાઉં છું." પછી પોતે જે શેઠને રૂપિયા ધીરતો હતો તેને પણ માણસ મોકલીને અગાઉથી ખબર આપ્યા જે, અમુક દિવસે શેઠ તમારે ત્યાં આવશે.

પછી પેલા શેઠે પોતાની જેટલી સાહેબી હતી તે તમામનો દેખાવ કર્યો. અને શેઠ જ્યારે તેને ગામ ગયા ત્યારે વાજતે ગાજતે સામૈયું કર્યું અને પોતાને ઘેર તેડી ગયો. એક-બે દિવસ શેઠ રહ્યા અને કેટલાક પ્રકારની આગતા સ્વાગતા પણ કરી. તે જોઈને શેઠના મનમાં એમ થયું જે, 'આપણું કાંઈ ખોટું થાય તેમ નથી.' પછી એક દિવસ પોતે જમીને હીંડોળા ખાટે હીંચકતા હતા. ત્યારે શેઠે કહ્યું જે, "તમારે જેટલા રૂપિયા જોઈએ તેટલા સુખેથી મંગાવી લેજો." એમ જ્યાં વાત કરે છે તેટલામાં શેઠનો ગુમાસ્તો આવ્યો અને શેઠને કહ્યું જે, "શેઠ, આ ખોડા ઢોર(ખોટવાળાં,માંદાં ઢોર)નો ધર્માદો કયા ચોપડામાં જમે કરવો છે ?" ત્યારે શેઠે કહ્યું જે, "આપણે ધર્માદાનો ચોપડો છે તેમાં નોંધો."

પછી પેલા શેઠે પૂછ્યું જે, "ધર્માદો તમારે ઘેર રહે છે ?" શેઠ કહે, "હા, આખા શહેરનો ધર્માદો મારે ત્યાં રહે છે. ખોડા ઢોરનો, પારેવાનો, ગાયોનો, બાવાનો, અતીતનો, વિષ્ણુનો, શંકરનો, સર્વેનો ધર્માદો મારે ત્યાં રહે છે." તે સાંભળીને શેઠે વિચાર કર્યો જે, 'આને

જ્યારે ધર્માદો ખવાશે ત્યારે આનો વહેવાર નક્કી તૂટી જાશે અને તે દિવસે મારા રૂપિયા પણ ટાઢા થશે.' પછી બીજે દિવસે જમીને બન્ને શેઠ હીંડોળા પર હીંચકતા હતા. ત્યારે શેઠે કહ્યું જે, "શેઠ, જ્યારે તમારે હૂંડી લખવી હોય ત્યારે અગાઉથી મને લખી જણાવજો." તે સાંભળીને શેઠના મનમાં શંકા થઈ જે, 'ગઈકાલે મને આમ કહેતા હતા અને આજ આમ બોલે છે તેનું કારણ શું ?'

પછી સોગંદ દઈને પૂછ્યું જે, "આમ તમે કહ્યું તેનું કારણ શું ?" શેઠ કહે, "વખતે હું ન હોઉં અને તમારી હૂંડી પાછી ફરે તે ઠીક નહીં." પછી શેઠે બહુ બહુ આગ્રહ કરીને પૂછ્યું જે, "મને નક્કી કહો." પછી શેઠ કહે, "તમારે ઘેર ધર્માદો રહે છે, તે જ્યારે તેનું વ્યાજ તમારાથી ખવાશે ત્યારે તમારે દીવાળું કાઢવાનો વખત આવશે." પછી શેઠે પ્રતિજ્ઞા લીધી જે, "આજથી હવે મારે ધર્માદો ન રાખવો." સાખી -

કાચોપારો ને બ્રહ્મઋણ, શિવનિર્માલ્ય જે ખાય;
ઈશ્વર કહે પાર્વતીને, જડ મૂળથી જાય. ॥૧૦૫૯॥

૧૦૬૦. ધર્માદો આપવાના પ્રતાપે વાણિયાને માલ મળ્યો અને ખોટું કરનાર ખુવાર થયો

એક શેઠ હતો. તે નિરંતર પોતાના ઈષ્ટદેવનો ધર્માદો કાઢતો હતો. પછી એક દિવસ તે શેઠ કોઈ મોટા શહેરમાંથી પાંચ-દશ હજાર રૂપિયાનું કાપડ વિગેરે માલ વહાણમાં ભરીને આ કાંઠે લાવ્યો. અને તે નજીકના ગામમાં પોતાની પીછાનવાળો કોઈક વાણિયો રહેતો હતો. શેઠે વિચાર કર્યો જે, 'મારું ગામ અહીંથી પાંચ-દશ ગાઉ દૂર છે અને આ શેઠ મારા સ્નેહી છે. માટે આ માલ તેને ત્યાં ભલે રહ્યો. કેમ કે, તે મારો વિશ્વાસપાત્ર છે.' પછી તે વાણિયાને કહ્યું કે, "આ મારો માલ છે તે તું તારે ત્યાં પાંચ દિવસ સાચવીને રાખજે."

વાણિયે રાજી થઈને કહ્યું જે, "બહુ સારું, તમારે જોઈએ ત્યારે સુખેથી લઈ જજો. અને મારું ઘર છે તે તમારું જ ઘર છે." શેઠ પણ કેટલીક દેખરેખમાં પોતાનો માલ સોંપી પોતાને ઘેરે ગયો. અહીંયાં વાણિયાની મતિ બગડી, તેથી તે શેઠનો માલ બીજે ઠેકાણે મૂકીને, રાત્રે પોતાની દુકાનમાં અગ્નિ લગાડ્યો અને બૂમો પાડી રોવા લાગ્યો જે, "દોડો દોડો...મારી દુકાનમાં અગ્નિ થયો." ને એકદમ બુંગિયો ઢોલ સાંભળીને માણસો ભેગાં થઈ ગયાં અને દુકાનને ઓલવી નાંખી.

વાણિયો બહુ કલ્પાંત કરવા મંડી ગયો જે, "મારું બળી ગયું તે તો ખેર, પણ મારા શેઠનો વીશ હજાર રૂપિયાનો માલ બળી ગયો; તેને હું શું જવાબ આપીશ ?" સૌ માણસો કહેવા લાગ્યાં જે, "આ છાની વાત ક્યાં છે ? અને અગ્નિ કોઈની મહોબત રાખે તેવું છે ? માટે ભવિષ્યમાં જે થવાનું હતું તે થઈ રહ્યું. હવે કલ્પાંત કરવાથી કાંઈ પાછું આવે તેમ નથી અને અમે સૌ સાક્ષી છીએ." પછી બીજે દિવસે તે વાણિયે માણસ મોકલીને તે વાણિયાને તેડાવ્યો.

પછી તે શેઠે કાગળ વાંચીને પોતાના મનમાં નિશ્ચય કર્યો જે, "ગમે તેમ થાય પણ મારું બળે નહીં." પછી તે શેઠ જ્યારે આ ગામે આવ્યો ત્યારે વાણિયો બહુ કલ્પાંત કરવા લાગ્યો. ત્યારે શેઠે કહ્યું જે, "શેઠ, શા માટે કલ્પાંત કરો છો ? માલ બળ્યો તો મારો બળ્યો છે, તેમાં તમારે શું ?" વાણિયો કહે જે, "મારે ને તમારે ઘણો જૂનો નાતો અને મારે માથે આ નામોશી આવી." શેઠ કહે, "જેમ થયું તેમ થયું, હવે તે કાંઈ પાછું નહીં આવે." તોપણ શેઠ તો અતિશય દિલગીરી કરવા લાગ્યા.

પછી રોટલા જમી રહ્યા કેડે કાપડવાળા શેઠે કોરટમાં જઈને ફરિયાદ કરી જે, "સાહેબ ! મારો માલ બળ્યો નથી." કોરટવાળા અમલદાર કહે જે, "તેની દુકાન બધી બળી ગઈ છે તે અમે સૌ જાણીએ છીએ."

વાણિયો કહે, "ગમે તેમ કરો પણ મારો માલ બળે નહીં અને ત્રીજે ઠેકાણે હોવો જોઈએ." તે સાંભળી ન્યાયધીશે કહ્યું જે, "તેની શી પરીક્ષા થાય જે તમારો માલ બળ્યો નથી ?" શેઠ કહે કે, "તેની પાઘડી અને મારી પાઘડીને વળ દઈ તેનો કાકડો કરાવો અને તેને તેલમાં પલાળીને સળગાવો. અને તેમાંથી જો મારી પાઘડી રહે તો એમ જાણજ્યો જે, મારો માલ છે બળ્યો નથી." પછી સૌએ મળીને તેમ ઠરાવ કર્યો જે, 'શેઠ કહે છે તે સત્ય છે.'

પછી બેઉની પાઘડીઓ ભેળી કરીને વળ દઈને કાકડો કરીને અગ્નિમાં સળગાવી. તે વળે વળે પેલા વાણિયાની પાઘડી બળી ગઈ અને કાપડવાળા શેઠની પાઘડી અનામત રહી. તે જોઈને સૌને આશ્ચર્ય થયું જે, આ શું ? શેઠે કહ્યું જે, "ભાઈઓ સાંભળો, હું વૈષ્ણવ છું એટલે રોજનો ધર્માદો સાંજે મારા ઈષ્ટદેવને અર્પણ કરું છું. સાંજ પડે જે રકમ કમાઉ તેમાંથી દસમો ભાગ મારા ઈષ્ટદેવને અર્પણ કરું છું; માટે મારું કોઈ રીતે કાંઈ બળે નહીં."

પછી ન્યાયાધીશે પોલીસ મોકલીને તે વાણિયા પાસેથી શેઠનો માલ સ્વાધીન કરાવ્યો અને તેને સજા કરી. અને તેની ઘરવખરી બળી ગઈ તે તેને લાભ થયો અને બેઆબરુ થયો. માટે ધર્મ છે ત્યાં જ જય છે. માટે સૌએ સત્ય બોલવું અને સત્ય ક્રિયા કરવી અને પોતાના ઈષ્ટદેવની દશોંદ વીશોંદ કાઢવી, તો તેના ઉપર ભગવાન સહાયભૂત રહે છે; પણ ઉપલે ડોળે ભગવાન રીઝે તેમ નથી. ॥૧૦૬૦॥

૧૦૬૧. પુંડરીકના દષ્ટાંતે માતા-પિતાની સેવાનો મહિમા કહ્યો

પંઢરપુરમાં એક મોટો નગરશેઠ હતો. તે બસો માણસનો સંઘ લઈને કાશીએ જાત્રા કરવા સારુ ચાલ્યો. ને તમામ માણસનો ખર્ચ પોતાને માથે રાખ્યો હતો. પછી જતાં જતાં જ્યાં કાશી દશ-બાર કોશ દૂર રહી એટલે એક ગામને પાદર પોતે મુકામ કરી રહ્યો. અને રાત્રીએ જ્યાં

સૂતો હતો ત્યાં ગંગાજીએ આવીને તેને દર્શન દઈને કહ્યું જે, "તું બસો માણસનો સંઘ લઈને ભલે કાશીએ આવ્ય, પણ તીર્થયાત્રાનું ફળ તને નહીં મળે." વાણિયે કહ્યું, "કાં માતાજી ? કેમ નહીં મળે ?" ગંગાજી કહે, "તારી ભેળો પુંડરીક નામે બ્રાહ્મણ છે અને તે બન્ને દંપતી પુરુષ પોતાના માતા-પિતાને બહુ સંતાપે છે; માટે તેને રજા આપ્ય તો તને યાત્રાનું ફળ મળશે." પછી એમ કહીને ગંગાજી અદૃશ્ય થયાં.

પછી સવારના પહોરમાં શેઠિયો નાહી-ધોઈને તે દિવસે સૌ સંઘને પોતે સીધું આપવા બેઠો. નિરંતર તો પોતાના ગુમાસ્તા સીધું આપતા, પણ આજ તો પેલા બ્રાહ્મણની પરીક્ષા કરવા માટે શેઠ પંડ્યે પોતે સીધું આપવા બેઠા. સીધું આપતા જાય અને સૌનાં નામ નોંધતા જાય, એમ કરતાં કરતાં પુંડરીક બ્રાહ્મણ સીધું લેવા આવ્યો. તેને શેઠે પૂછ્યું જે, "તમે કેટલા જણ છો ?" ત્યારે બ્રાહ્મણે કહ્યું જે, "અમે સ્ત્રી-પુરુષ બન્ને જણ છીએ." શેઠે તેને સારી રીતે બે જણાનું સીધું આપ્યું અને કહ્યું જે, "જમીને તમે મારી પાસે આવજો."

પછી પુંડરીક જમીને શેઠ પાસે આવ્યો. શેઠે કહ્યું જે, "હું તમોને ઘેર પહોંચો ત્યાં સુધીનું ખર્ચ આપું અને તમે બન્ને જણાં ઘેર પાછાં જાઓ." બ્રાહ્મણ કહે કે, "અમારો વાંક શો છે ? તે પ્રથમ અમારો દોષ અમને સંભળાવો. પછી અમે પાછા જઈએ." શેઠ કહે કે, "આજ રાત્રે ગંગાજીએ મને દર્શન દઈને કહ્યું જે, 'તારી સાથે પુંડરીક નામનો બ્રાહ્મણ છે તે મહાપાપી છે. કેમ કે, તે બન્ને જણાં તેના માતા-પિતાને બહુ દુઃખ આપે છે. માટે તે જો આવશે તો તને યાત્રાનું ફળ નહીં મળે.' માટે તમે પાછા ઘેર જાઓ."

શેઠે પૂછ્યું જે, "તમારે માતા-પિતા છે ?" બ્રાહ્મણે કહ્યું, "હા, મારાં માતા-પિતા હયાત છે." શેઠે કહ્યું, "જાઓ, તમારાં માતા-પિતાની ચાકરી કરો." પછી તેઓ બન્ને જણાં ઘેર આવીને મા-બાપની

ચાકરી એવી કરવા લાગ્યાં કે, જે વસ્તુ મા-બાપ માગે તે વસ્તુ હાજર કરે. એમ કરતાં કરતાં કેટલાંક વર્ષ વીતી ગયાં. પછી એક દિવસ તે બ્રાહ્મણ પોતાના પિતાને જળથી મર્દન કરાવીને સ્નાન કરાવતો હતો. તે વખતે ભગવાન તેની પરીક્ષા જોવા માટે બ્રાહ્મણને વેશે આવીને ઊભા રહ્યા. તે વખતે પુંડરીકે પોતાના પિતાને નવરાવતાં નવરાવતાં એક હાથે ઈંટનો ઘા કરીને નાંખ્યો. તે ઈંટ સોનાની થઈ ગઈ. તે સોનાની ઈંટ ઉપર પંઢરપુરમાં ભગવાન ઊભા છે. એમ માતા-પિતાની સેવાથી પ્રભુ પ્રસન્ન થાય છે. માટે સૌએ માતા-પિતા તથા ભગવાનરૂપ ગુરુનું અપમાન કરવું નહીં. કેમ કે, તે પણ પોતાના ઈષ્ટદેવ છે ને તીર્થરૂપ છે. ॥૧૦૬૧॥

૧૦૬૨. વ્યભિચારી કથાકાર બ્રાહ્મણે ભોળી બાઈને કહ્યું, ભગવાને જમપુરી ઉખેડીને સમુદ્રમાં નાંખી દીધી છે

એક બ્રાહ્મણ હતો. તે એક ગામમાં ભાગવતની કથા કરતો હતો, પણ પોતે વ્યભિચારી બહુ હતો. ને એક સ્ત્રી સાથે પોતાને ખરેખરો સંબંધ થઈ ગયેલ. બાઈ પણ નિરંતર કથા સાંભળવાને જતી હતી. બ્રાહ્મણ પણ પોતાના મુખસ્વાદથી કેટલીક રસિક વાતો પણ કથાના પ્રસંગમાં કહેતો જતો. ભોળા માણસો વિશ્વાસ લાવી સાંભળ્યા જ કરતાં હતાં. ભાગવતનો પંચમસ્કંધ જ્યારે વાંચવામાં આવ્યો અને તેનો છવીસમો અધ્યાય જ્યારે વાંચ્યો ત્યારે તેમાં યમપુરીનું તમામ વર્ણન આવ્યું. અને પારકી સ્ત્રીનો જે સંગ કરે છે તેને યમદૂતો સીસું ઊનું કરીને મુખમાં રેડે છે. અને લોઢાની સ્ત્રી તપાવીને લાલચોળ કરાવીને તેની સાથે આલિંગન કરાવે છે; વિગેરે કેટલુંક કુકર્મ કર્યાના ફળનું વર્ણન આવ્યું.

તે સાંભળી પેલી બાઈના મનમાં એમ થયું જે, 'વોય મારો પીટ્યો ! ભાગવતમાં આવી વાતો છે અને મારી સાથે આવાં ભૂડાં કામ કરવા આવે છે !' બાઈ સાંજ વખતે કથા સાંભળીને પોતાને ઘેર

રાંધણું કરવા ગઈ. બ્રાહ્મણ પણ સાંજની કથા સમાપ્ત કરીને તે બાઈને ઘેર બેસવા ગયો. બાઈએ બ્રાહ્મણને કહ્યું જે, "મહારાજ, આવું પાપ છે અને તમે આવાં ભૂંડાં કામ કરો છો; તે સાંભળી મને ઘણો ત્રાસ થયો છે." બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, "તમે ક્યારે હતાં ?" બાઈ કહે, "હું સાંજ સુધી હતી અને પછી રાંધણું કરવા આવી." પછી બ્રાહ્મણ કહે, "અરે, પછી તમે નહોતાં. તે પછી બધાં લોક મળીને ભગવાન પાસે અરજી કરવા ગયાં જે, 'આવું પાપ છે ત્યારે તમારે સ્ત્રીઓ સરજાવવાનું શું કામ હતું ?' પછી લોકની અરજી સાંભળીને ભગવાનને રીસ ચડી, તેથી જમપુરીને ખોદીને સમુદ્રમાં નાંખી દીધી અને ત્યાં તો ખળા જેવું કરી મેલ્યું, કાંઈ ન મળે."

બાઈ બિચારી ભોળી હતી, તેથી જાણ્યું જે, 'મહારાજ સત્ય કહે છે.' બ્રાહ્મણ જ્યાં સુધી રહ્યો ત્યાં સુધી તે જ રસ્તે ચાલ્યો. માટે કથા સાંભળવી તે શુદ્ધ બ્રાહ્મણ સત્સંગી હોય તેના મુખ થકી સાંભળવી, પણ વિમુખ જીવના મુખ થકી કથા કે વાર્તા સાંભળવી નહીં. નિરંતર રાત્રીએ નિત્ય નિયમમાં બોલીએ છીએ તેમાં આવે છે કે, "*વિમુખ જીવકે વદનસે કથા સુની નહિ જાત.*" કેમ કે, પોતે જો વિમુખ હોય તો લોકમાં અવળું સમજાવ્યાનું કરે. ॥૧૦૬૨॥

૧૦૬૩. કથાકારે કહ્યું, ગીતા-ભાગવત સત્ય હશે તો હવે કુંભીપાકમાં ભેળા થાશું

એક બ્રાહ્મણ હતો. તે પણ એક ગામમાં ભાગવતની કથા કરતો હતો. તે પણ ધર્મભ્રષ્ટ હતો અને નિરંતર પોતે કથા કરીને અધર્મ કરતો હતો. અને વાતોએ કરીને કેટલાંક વિશ્વાસુ માણસોને ભરમાવતો હતો. પણ પોતાના મનમાં એમ જાણતો જે, 'હું વ્યભિચાર અને અધર્મ કરું છું તેનું ફળ મારે યમપુરીમાં નિશ્ચે ભોગવવું પડશે.' એમ પોતાના મનમાં સમજતો હતો, પણ ઇન્દ્રિયોનો વેગ બહુ જ બળવાન છે તેથી

તેને ઘસડીને તેને તે ક્રિયા કરાવે છે. કેમ કે, ઇન્દ્રિયો સાથે જ્યારે મન ભળે ત્યારે ગમે તેવો ડાહ્યો માણસ હોય, તોપણ તેનું મન સ્થિર રહી શકે નહીં.

પછી તે બ્રાહ્મણ એક મહિના સુધી કથા કરીને જ્યારે પોતાને ઘેર જવા ચાલ્યો, ત્યારે સૌ ગામના લોકો ભટ્ટજીને વળાવવા સારુ ગયા. ભટ્ટજીએ સૌને સોગંદ આપી બળાત્કારે પાછા વાળ્યા; પણ પોતાની હેતવાળી જે બાઈ હતી તે પાછી વળે નહીં. પછી ભટ્ટે કહ્યું જે, "બાઈ, હવે તમે ઊભાં રહો." બાઈએ આંખમાં આંસુ લાવીને ગળગળી વાણીથી કહ્યું જે, "મહારાજ, આપણે હવે ક્યારે ભેગાં થઈશું ?" બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, "જો ગીતા અને ભાગવત સત્ય હશે તો કુંભીપાકમાં ભેગાં થાશું, થાશું ને થાશું; નહીં તો કાંઈ કહેતો નથી. માટે હવે ઘણી થઈ પાછાં વળો." પછી બાઈ પોતાને ઘેર ગઈ અને બ્રાહ્મણ પોતાને રસ્તે પડ્યો. માટે જાણતો થકો જો પાપ કરે તો તેને બમણી સજા પડે. માટે કોઈએ જાણી જોઈને પાપ કરવું નહીં. કેમ કે, તેનું ફળ તેને જરૂર ભોગવવું પડે છે. ॥૧૦૬૩॥

૧૦૬૪. અજ્ઞાની પાસે કથા ન કરવી : હરણમાંથી સીતા થયાં ?

એક બ્રાહ્મણ હતો. તે કોળીના ગામમાં કથા કરવા ગયો અને ત્યાં નિરંતર રામાયણની કથા કરતો હતો. તે સાંભળવાને માટે આખું ગામ એકઠું મળતું. અને તેમાં જ્યારે સીતાજીના હરણ થયાની વાત આવી ત્યારે સૌ લોકે એમ જાણ્યું કે, 'સીતાજી મનુષ્ય મટીને હરણિયું થઈ ગયાં.' એમ ઘણાંક દિવસ કથા કરીને બ્રાહ્મણે સૌ લોકોને રાજી કર્યા. લોકોએ પણ બ્રાહ્મણને દક્ષિણા આપીને રાજી કર્યો. પછી પોતે પોતાને ઘેર જવાને તૈયાર થયો. તે વખતે આખા ગામના લોક બ્રાહ્મણને વળાવવા માટે ગામને પાદર સુધી આવ્યાં. બ્રાહ્મણે સૌને સોગંદ દઈને ત્યાં ઊભાં રાખ્યાં.

પછી એક જણ બોલ્યો જે, "મહારાજ ! તમે કથા કરી તેમાં એમ આવ્યું જે, 'સીતાનું હરણ થયું' તે પાછી માણસ થઈ કે હરણી ને હરણી રહી ?" ત્યારે બ્રાહ્મણ કહે, "હરણ એટલે શું ? તો રાવણ તેને લઈ ગયો તેનું નામ હરણ; પણ સીતાજી કાંઈ હરણી થઈ ગઈ નથી." ત્યારે વળી બીજો બોલ્યો જે, "બ્રાહ્મણ ! તું ઊભો રહે ઊભો રહે. તેં કથા કરી તેમાં રામ રાક્ષસ કે રાવણ રાક્ષસ ?" બ્રાહ્મણ પોતાના મનમાં વિચારીને બોલ્યો જે, "ભાઈ ! રામ રાક્ષસ નહીં અને રાવણ પણ રાક્ષસ નહીં, પણ તું ને હું બન્ને રાક્ષસ. મેં તારી આગળ કથા કરી તેમાં તું કાંઈ સમજ્યો નહીં." પછી બ્રાહ્મણ સાખી બોલ્યો. સાખી -

કીધું કાંઈ ને સમજ્યો કશું, આંખ્યનું કાજળ લઈને કપાળે ઘસ્યું

કેમ કે, અજ્ઞાની માણસ પાસે કથા કરવી તે આવું છે. ॥૧૦૬૪॥

૧૦૬૫. વિશ્વાસુ ભોળી ભરવાડણો પાણી ઉપર ચાલી અને દંભી પોથી પંડિત ડૂબ્યો

એક બ્રાહ્મણ હતો. તે કોઈક ગામમાં રામાયણની કથા વાંચતો હતો. તે કેવળ મુખસ્વાદથી જ વાતો કરતો હતો, પણ તેને શાસ્ત્રનો બિલકુલ વિશ્વાસ નહોતો. અને કેટલાક લોક રામાયણની કથા સાંભળવા હંમેશાં એકઠાં થાતાં. તેમાં એક દિવસ કોઈક પરગામની ભરવાડણો દૂધ વેચવા આવી હતી. તે બ્રાહ્મણની કથા સાંભળવા ત્યાં ઘડીક ઊભી રહી. તે વખતે રામચંદ્રજી જ્યારે સમુદ્રની પાજ(પાળ;સેતુ) બાંધીને લંકામાં પધાર્યા તે વાત આવી જે, 'વાંદરાઓ રામનું નામ લઈ લઈને પથ્થરને પાણીમાં મેલે એટલે પથ્થર પાણી ઉપર સ્થિર થાય.'

તે સાંભળી તે ભરવાડણોના મનમાં એમ થયું જે, 'રામ નામે પથરા તર્યા તો આપણે શા માટે ન તરીએ ? કેમ કે, આપણે જવા આવવાનો રસ્તો ઘણો જ કઠણ છે અને નિરંતર વહાણવાળાની વાટ

જોવી પડે છે; માટે આપણે રામનામથી પાણી ઉપર ચાલ્યા જશું !' તે ભરવાડણું ઘણી જ નિર્મળ મનવાળી હતી, તેથી પોતાના મનમાં રામનામનો વિશ્વાસ આવતો હતો, તેથી ભરવાડણો નિરંતર સમુદ્રની ખાડી ઉપર ચાલીને નિરંતર દૂધ વેચીને પોતાને ઘેર જતી હતી.

અને પછી એક દિવસે બ્રાહ્મણે તેને પૂછ્યું જે, "બાઈયો, તમે શી રીતે જાઓ છો ? કેમ કે, તમારે વચ્ચે એક મૈલની ખાડી છે." બાઈઓ કહે કે, "અમને તમારી કથામાંથી એવું હાથ આવ્યું છે, જે પાણી ઉપર ચાલીને જઈએ છીએ ને આવીએ છીએ." બ્રાહ્મણ કહે, "શું..?" ભરવાડણું કહે, "તમે કથા વાંચતા હતા તેમાં એમ આવ્યું જે, 'રામનામે પથરા તર્યા' તો અમે શા માટે ન તરીએ ? તે માટે અમે રામ રામ કરતી ખાડી ઉપર ચાલીએ છીએ અને તે પ્રમાણે પાછી આવીએ છીએ."

બ્રાહ્મણે વિચાર કર્યો જે, 'આને તો બે જ અક્ષર હાથ આવ્યા છે અને મારી પાસે તો આખું રામાયણનું પુસ્તક છે. માટે મારે પણ વહાણનું શું કામ છે ?' પછી બ્રાહ્મણ કથા કરીને ઘેર ચાલ્યો ત્યારે સૌ લોક વળાવવા માટે ગયા. બ્રાહ્મણે તે સૌને પાછા વાળ્યા. પછી કેટલાક માણસે કહ્યું જે, "વહાણ વગર ખાડીમાં શી રીતે જઈ શકશો મહારાજ ?" બ્રાહ્મણ કહે, "મારી પાસે એક મંત્ર છે તો હું ચાલ્યો જઈશ." પણ પોતાના મનમાં રામનામનો બિલકુલ વિશ્વાસ નહોતો. પછી માથે પુસ્તક લઈને ખાડીમાં જ્યાં ચાલવા જાય ને બે-ત્રણ ડગલાં ચાલ્યો ત્યાં તો તે ખાડીમાં બૂડીને મરી ગયો. કેમ કે, તેને રામનામનો બિલકુલ વિશ્વાસ નહોતો. માટે ભગવાનનો વિશ્વાસ હોય તો માણસો ભવસાગર તરી શકે છે; નહીં તો સંસારસાગર તરવો મહામુશ્કેલ છે. સાખી -

રામ રામ સબ કહત હૈ, દિલ સત્ય કહે ન કોય;
એકવાર દિલ સત્ય કહે, તો કોટી યજ્ઞફળ હોય.

મથુરા શબ્દ અમુલ્ય હે, આદ્ય અંત જપ લે;
સો જાકું મુખમેં નહીં, તાકુ વચલો દે.

જેના મોઢામાં 'રામનામ' એવો શબ્દ નથી તો તેના મોઢામાં તો થૂંકવું. માટે સૌને રામનું ભજન કરવું. ॥૧૦૬૫॥

૧૦૬૬. મૂર્ખની આગળ મૌન રહેવું

એક ચારણનું તથા કોળીનું ગામ હતું. તેમાં એક ત્રિકમ કરીને બ્રાહ્મણ હતો. તે ગામમાં કોઈ વિદ્વાન બ્રાહ્મણ કથા કરવાની આશાએ ગયો. બ્રાહ્મણ ગામમાં ગયો એટલે ચોરામાં કેટલાક ચારણ તથા કોળી બેઠા હતા. તેને જોઈને બ્રાહ્મણે કહ્યું જે, "મારે આ ગામમાં ભાગવતની કથા કરવી છે." તે સાંભળીને ચારણ તથા કોળી બોલ્યા જે, "આ ગામમાં ત્રિકમ ભટ્ટનો પાટલો છે, માટે તેને પૂછી આવો. જો ત્રિકમ ભટ્ટ કહે તો કથા કરો." પછી બ્રાહ્મણની સાથે એક દશ વર્ષના છોકરાને મોકલ્યો. બ્રાહ્મણ ખંભે ખડિયો લઈને તે ચારણના છોકરા સાથે ત્રિકમ ભટ્ટના ઘેર ગયો. તે વખતે ત્રિકમ ભટ્ટ પોતાના ઘરની ઓસરીમાં સવારના પહોરમાં ટાઢું ધાન અને છાશ લઈને ખાતો હતો અને એક મોટો ચોફાળ ઓઢ્યો હતો. ત્યાં જઈને બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, "ત્રિકમ ભટ્ટ નમસ્કાર !"

તે સાંભળીને ત્રિકમ ભટ્ટ છાશ ને ધાન ખાતો હતો તે થાળીમાંથી ધોબો ભરીને બ્રાહ્મણ ઉપર નાંખીને બોલ્યો જે, "નમસ્કાર, તમસ્કાર અને સમસ્કાર !" એમ ત્રણ વખત બોલીને ત્રણ ધોબા એંઠવાડના તે બ્રાહ્મણ ઉપર છાંટ્યા. પછી બ્રાહ્મણના મનમાં એમ થયું જે, 'અરેરે, આવા મૂર્ખ માણસ પાસે હું ક્યાંથી આવ્યો ?' પછી ચારણના છોકરા સાથે તે બ્રાહ્મણ પાછો ચોરે આવ્યો. ત્યારે બેઠેલા ચારણ તથા કોળી સૌ બોલ્યા જે, "કાં મહારાજ ? ત્રિકમ ભટ્ટે શું કહ્યું ?" ત્યાં તો ચારણનો છોકરો બોલ્યો જે, "આ ભટ્ટ તો કાંઈ ભણ્યા નથી. આ ભટ્ટ તો એક

જે 'નમસ્કાર' એટલું બોલ્યા, ત્યાં તો ત્રિકમો ત્રણ શ્લોક બોલ્યો, 'નમસ્કાર, તમસ્કાર અને સમસ્કાર' એમ ત્રીકમો તે શ્લોક ભણ્યો."

પછી બ્રાહ્મણ નદીએ જઈને ત્રિકમ ભટ્ટનું સાવબોળ નાહ્યો અને પોતાના મનમાં એમ થયું જે, 'આવા મૂરખ માણસ પાસે કથા કરવી તે ધિક્કાર છે. માટે મૂરખ પાસે તો નમીને ચાલવું.' તે ઉપર સદૃષ્ટાંત સાખી જે, એક જ્ઞાની પુરુષ ચાલ્યો જતો હતો. તેને રસ્તામાં એક ભરવાડ મળ્યો. તે ભરવાડે પૂછ્યું જે, 'તું કોણ છે ?' જ્ઞાની કહે, 'હું સૌનો ગુરુ છું.' ભરવાડને રીસ ચડી ને કહે, 'મા ?' કે 'હા.'

પછી હાથમાં મોટી લાકડી હતી તે પેલા જ્ઞાની ઉપર તોળીને મારવાનો વિચાર કર્યો. ત્યારે જ્ઞાનીએ જાણ્યું જે, 'આ ભરવાડ છે તે ભૂત કહેવાય, માટે જરૂર એ મને મારશે.' એમ જાણીને તે સાખી બોલ્યો જે,

જ્ઞાનીનો ગુરુ અને અજ્ઞાનીનો દાસ; તેં લીધી લાકડી ને મેં લીધું ઘાસ.

મોઢામાં ઘાસ લઈને પગે લાગ્યો. માટે વાત કરવી તો સમજુ માણસ સાથે કરવી, પણ અજ્ઞાની પાસે વાત કરવી તે તો પરિશ્રમરૂપી જ ફળ મળે છે. ॥૧૦૬૬॥

૧૦૬૭. કથામાંથી અજ્ઞાની ઉલટું ગ્રહણ કરે તેનું દૃષ્ટાંત

એક ગામમાં ભારતની કથા વંચાતી હતી. ત્યાં સાસુ વહુ કથા સાંભળવા જતાં. તેમાં દ્રૌપદીજીના વિવાહના સ્વયંવરની વાત આવી જે, દ્રૌપદીજીએ પાંચ પતિ કર્યા તોપણ સતી કહેવાણી. તે વાત સાંભળીને વહુના મનમાં એમ થયું જે, 'દ્રૌપદીજીએ પાંચ પતિ કર્યા તોપણ સતી કહેવાણાં; માટે આપણે પણ પાંચ પતિ કરીએ ત્યાં સુધી સતી કહેવાઈએ.' પછી કથાને અંત્યે સાસુ ઊઠ્યાં, ત્યારે સાસુએ કહ્યું જે, "વહુભા, કથામાં કાંઈ સમજ્યાં ?" વહુ કહે, "હા બાઈજી, પાંચ

પતિ કરીએ ત્યાં સુધી તો દ્રૌપદીજી જેવાં સતી કહેવાઈએ અને એથી જો વધારે પતિ કરીએ તો તેમનાથી પણ વધારે મોટાં સતી કહેવાઈએ." માટે અજ્ઞાની માણસને કથા સાંભળવા લઈ જઈએ તો વહુના જેવું ઉલટું સમજીને પાપવૃત્તિમાં પડે. ।।૧૦૬૭।।

૧૦૬૮. મચ્છર જેવા આંતર દોષ કથામાં સુખ આવવા દેતાં નથી

એક ગામમાં એક બ્રાહ્મણ કથા કરતો હતો. ત્યાં આખા ગામનાં માણસો કથા સાંભળવા જતાં. તે ભેળો એક સુરદાસ પણ હંમેશાં કથા સાંભળવાને આવતો હતો. સુરદાસને ક્યાંય કથામાં બેસવાને માર્ગ નહીં મળવાથી એક અગોચર જેવો ખૂણો હતો ત્યાં હંમેશાં બેસતો. પછી સુરદાસને ગંદકીવાળી જગ્યામાં મચ્છર બહુ કરડતાં. પછી સુરદાસ વિચાર કરે જે, 'કથા ક્યારે પૂરી થાય ? અને મારો છૂટકો થાય.' એમ કરતાં કરતાં સાંજે કથાની સમાપ્તિ થઈ, ત્યારે કથા વાંચનાર ભટ્ટ બોલ્યો જે, "સુરદાસજી !" ત્યારે સુરદાસ બોલ્યો જે, "હા.. ભટ્ટજી મહારાજ !" ભટ્ટ કહે, "કથા ઊઠી." સુરદાસ કહે, "પાપ છૂટી મહારાજ, મોકળા ફરશું." તેમ જેને અંતઃકરણમાં સુખ-શાંતિ ન હોય તેને કથામાં રસ આવતો નથી. કેમ કે, અંતરના દોષ મચ્છર ને ડાંસ જેવા છે, તે સુખ આવવા દેતા નથી. ।।૧૦૬૮।।

૧૦૬૯. અજ્ઞાનીને હરિરસ ખારો લાગે છે તેનું દૃષ્ટાંત

એક ગામમાં ભાગવતની કથા થાતી હતી. પછી બે ભાઈબંધ હતા. તેઓમાં એક વક્તા સારો હતો. તેને નિરંતર કથાનો રસ એવો આવતો કે, જાણે ત્યાં જ નિરંતર બેસી રહેવાનું મન થાય. તે જ્ઞાનમાર્ગ પૂરો સમજતો હતો. પછી તેના મનમાં એમ થયું જે, 'આવો હરિરસ વંચાય છે; માટે મારા ભાઈબંધને એક વખત કથા સાંભળવા તેડી લાવું તો તેને હરિરસ સારો લાગવાથી પછી પોતાની મેળે નિરંતર કથા સાંભળવા આવશે.' એમ વિચારીને પોતાના ભાઈબંધને કહ્યું જે,

"આજ તો તું હરિરસ સાંભળવાને ચાલ." તેનો ભાઈબંધ બોલ્યો જે, "હરિરસ કેવો હશે ?" જ્ઞાનીએ કહ્યું જે, "હરિરસ મીઠો અમૃત જેવો, દૂધ જેવો હોય."

પછી તેને કથા સાંભળવા માટે લઈ ગયો, એટલે તે તો એક થાંભલાને ઓઠીંગણ દઈને એક કોરે બેઠો. કથા સાંભળતાં સાંભળતાં તે તો નિદ્રાવશ થઈ ગયો. તેવામાં એક મોટો કૂતરો આવીને ઊંચો પગ કરીને તેના મોઢામાં મૂતર્યો. અને ઘડીક વાર રહી એટલે તે નિદ્રામાંથી જાગ્યો અને 'થું થું' કરવા માંડ્યો. પછી કથા થઈ રહી એટલે તેને ભાઈબંધે પૂછ્યું જે, "કેમ ભાઈ ! હરિરસ કેવો મજાનો ?" પેલો મૂરખ બોલ્યો જે, "તારો હરિરસ ખારો ધૂધવા જેવો."

પછી બીજે દિવસ કથા સાંભળવા તેને તેડી ગયો અને તે જ સ્થાનકે બેસાર્યો. ત્યારે પણ તે નિદ્રાવશ થઈ ગયો. પછી પેલો જ્ઞાની સાકરની ચપટી ભરીને તેના મોઢામાં નાંખી આવ્યો. પછી ઘડીક વાર થઈ અને કથાની સમાપ્તિ થઈ ત્યારે તે જાગ્યો. અને તેના ભાઈબંધે પૂછ્યું જે, "કેમ ભાઈ ! હરિરસ કેવો લાગ્યો ?" પછી પેલો મૂરખ બોલ્યો જે, "આજ તો હરિરસ બહુ ગળ્યો લાગ્યો." તેમ જેને જ્ઞાન છે તેને હરિરસની ખબર પડે છે. તે હરિરસ કયો ? તો, પરમાત્માની કથા સાંભળવામાં પોતાનું ચિત્ત એક લીન થઈ જાય. ને અજ્ઞાની માણસને ઉપર પ્રમાણે હરિરસ લાગે. ॥૧૦૬૯॥

૧૦૭૦. મન નિર્મળ થાય ત્યારે કથા અસર કરે તેનું દૃષ્ટાંત

એક ગામમાં ભાગવતની કથા વંચાતી હતી. ત્યાં આખા ગામના માણસ કથા સાંભળવા આવતાં હતાં. એક બંધાણી કાઠી પણ હંમેશાં સાંભળવા આવતા. બંધાણી આદમી અને વળી અફીણ ઊતરી ગયેલું છે, તેથી બેઠાં બેઠાં ડોલાં ખાતા હતા. તે વખતે તેના ચાકરે આવીને તેને જગાડ્યો અને બોલ્યો જે, "બાપુ બાપુ ! ચાલો રોટલા જમવા."

કાઠી એકદમ ઝબકીને જાગ્યા અને બોલ્યા જે, “સાકર ગો કે નથી ગો ?” ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, “બાપુ ! આ તો ભાગવત વંચાય છે.” ત્યારે કાઠીએ કહ્યું જે, “ઠીક, ટાઢો પહોર થાય ત્યારે રોંઢડીએ જાજે.” તે ઉપર સાખી -

“હાથમાં માળા અને મનમાં મેલ, કહે અખો એ સર્વે ફેલ.”

તેમ કથા-વાર્તા સાંભળે અને મન વિષયમાં ભમે તે કથા કાંઈ કાર(લાભ) કરે નહીં. ॥૧૦૭૦॥

૧૦૭૧. સ્વભાવનું બળ, કાઠીએ મરતાં મરતાં ચોરવાનું કહ્યું

એક કાઠી મરવા સૂતો હતો. પછી તેને છોકરે આવીને કહ્યું જે, “બાપુ બાપુ ! એક ગાયનું દાન હું તમને આપું છું.” કાઠી મરતાં મરતાં એમ બોલ્યો જે, “તારાં છોરડાં છાશ વગર રહે તે મને ન ગોઠે. હું તો આગળ નાગતંબુરનો નેહ આવે છે, તેમાંથી એક ઘોળું(?) લઈશ.” તેમ આ જીવ મરતાં મરતાં પણ ખાતર પાડે તેવો છે; પણ એમ નથી જાણતો કે, ધર્મરાજા પાસે લઈ જઈને ઊભો રાખશે તે વખતે શરીરના બંધેબંધ છૂટી જશે. માટે ધર્મ છે તે જ જીવને પરલોકમાં સહાયતારૂપ છે. ॥૧૦૭૧॥

૧૦૭૨. કાઠીએ મરવા પડેલ ગાય દાનમાં આપી

એક કાઠીને ઘેર ગાય મરવા સૂતી. તે વખતે કાઠીએ વિચાર કર્યો જે, ‘આપણે આ ગાયનું દાન કરીએ.’ પછી પોતાના ગોરનું ઘર પોતાના ઘરને અડીને હતું. તેથી ઓસરીમાં ઊભા રહીને ગોરને સાદ કર્યો એટલે ગોરે હોંકારો આપ્યો. કાઠીએ કહ્યું જે, “મારે આ ગાયનું દાન કરવું છે. માટે ઝટ અહીંયાં આવ્ય.” ત્યારે ગોર કહે, “બાપુ ! હું રોટલા જમું છું.” કાઠી કહે, “તારી મા મરું જાતી સે !” પછી કાઠીએ ગાયનું પૂંછડું વંડી નીચે ખાળ હતી તે સોંસરુ કાઢ્યું અને બ્રાહ્મણને

ગાય કૃષ્ણાર્પણ કરી. ને જ્યાં ગોર કાઠીને ઘેર આવ્યો, ત્યાં તો ગાય મરી ગયેલી દીઠી. પછી તેનું ઢરડામણ ઉલટું ગોરને આપવું પડ્યું. માટે અંતકાળિયાં દાન કરે તે કાંઈ પરલોકમાં સહાય કરે નહીં. માટે કોઈએ કાઠીના જેવું દાન કરવું નહીં. ॥૧૦૭૨॥

૧૦૭૩. કાઠીએ ઘઉં-ચોખા-ઘઉં એમ નિયમ ફેરવ્યું તેની વાત

એક કાઠીએ એક નિયમ લીધું જે, 'મારે ઘઉંનું પદાર્થ ખાવું નહીં.' પછી થોડાક દિવસ થયા એટલે કોઈનું કારજ આવ્યું અને સાટા, જલેબી વિગેરે પકવાન પંગતમાં પીરસવા મંડ્યા. ત્યારે નિયમવાળો કાઠી બોલ્યો જે, "માત્રા ! આ શું આવે છે ?" માત્રો કહે, "બાપુ ! સાટા અને જલેબી આવે છે." કાઠી કહે, "તે શેનું થાય ?" માત્રો કહે, "ગવેનું થાય." કાઠી કહે, "ગવેની તો હું બાધા ભણતો છું." એમ જ્યાં વાત કરે છે ત્યાં તો પીરસનારો માણસ નજીક આવ્યો. ત્યારે કાઠી બોલ્યો જે, "આપણે તો ચોખેની બાધા બા." એમ કહીને સાટા, જલેબી ખાધાં.

પછી બીજે દિવસે દૂધ, ચોખા ને સાકર જમવાનાં હતાં. ત્યારે કાઠીએ પૂછ્યું જે, "માત્રા ! આ શું છે ? શું આવે છે ?" માત્રો કહે, "બાપુ ! એ તો દૂધ, ચોખા ને સાકર છે." ત્યારે કાઠી બોલ્યો જે, "આપણે તો ગવેનો ને ગવેનો નિયમ, ગધીનો હોય તે નિયમ ફેરવે બા." એમ કહીને તે દિવસે દૂધ, ચોખા ને સાકર જમ્યો. માટે કોઈને કાઠીના જેવું નિયમ રાખવું નહીં. અને નિયમ રાખવું તો ઠેઠ પાર ઉતારે તેવું રાખવું. ॥૧૦૭૩॥

૧૦૭૪. સમય પ્રમાણે વર્તવાનું દષ્ટાંત

એક ગામમાં કાઠીની નાતને જમવાની પંક્તિ થઈ હતી. પછી સૌને જમવાને માટે તાંસળીયો આવી, પણ એક કાઠીને તાંસળી આવી નહીં. અને પોતે જે જગ્યાએ જમવા બેઠા હતા તે જગ્યાએ પોતાની

આગળ અનાજ ખાંડવાનો પથ્થરનો ખાંડણિયો હતો. તે પીરસનારો પોતાની પાસે પીરસવા આવ્યો, ત્યારે કાઠી બોલ્યા જે, “ભણે મોસે તો આ નિઘામાં(ખાંડણિયામાં) આપ્ય.” પછી પીરસનારનો ખાંડણિયામાં પીરસીને ચાલ્યો ગયો. કાઠીએ જાણ્યું જે, ‘હું વાસણ માંગવા રહીશ તો ભૂખ્યો રહીશ.’ માટે સમયસૂચક થાવું. જે વખતે જે પાત્ર મળ્યું તેમાં સંતોષ રાખીને નિર્વાહ કરી લેવો. ॥૧૦૭૪॥

૧૦૭૫. અફીણના બંધાણનું દુષ્પરિણામ, બધું વેચાઈ ગયું

એક ગામમાં કોઈક અફીણનો બંધાણી હતો. તે અફીણ લઈને પોતાની દૂઝણી ભેંશ નીચે જઈને બેસે અને પોતાના હાથે કરીને ભેંશના આંચળમાંથી દૂધની શેડો પીતો. એમ કરતાં કરતાં ઘણા દિવસ થયા, એટલામાં ઘરની ઘરવખરી વેચી નાંખી, તેની સાથે ભેંશ પણ વેચી નાંખી; પણ દૂધ પીવાનો સ્વભાવ હતો તે રહી ગયો. પછી અફીણ લઈને પોતાના ફળિયા વચ્ચે બેસે અને આકાશ સામું જોઈને હાથની મૂઠી વાળીને બોલે જે, “ભગર !” એમ કહી કહીને પોતાના મોઢાને પોતાના હાથ અડાડે, પણ ભગર વગરની દૂધની શેડો ક્યાંથી આવે? ભગર તો કોઈકને ઘેર ગઈ. માટે વ્યસન છે તે તો જીવને દુઃખ દેનારું છે. માટે સમજુ માણસોએ વિચારીને વ્યસન કરવાનો ત્યાગ કરી દેવો.॥૧૦૭૫॥

૧૦૭૬. અફીણના બંધાણનું દુષ્પરિણામ, પાયમાલ થયા

એક ગામમાં કોઈક માણસ હતો. તે પણ અફીણનો બંધાણી હતો. તે અફીણ લઈને ઘોડી ઉપર સ્વાર થઈને જ્યારે ફેરવે ત્યારે એને અફીણ આવે.(કેફ ચડે) એમ કરતાં કરતાં બધી ઘરવખરી અફીણના બંધાણમાં પાયમાલ થઈ ગઈ અને ખોરાકના તાકડા(અનાજ ખરીદવાની શક્તિ) પણ ન રહ્યા. પછી ઘરના માણસો એને જેમ તેમ કરીને અફીણનું પૂરું પાડતા. પછી કસુંબો લઈને ફળિયામાં એક નાની જેવી વંડી હશે, તેનું

છજું કાઢીને તે ઉપર બેસે અને વંડીએ પોતાના પગની બેઉ કોરે પાટુ મારે અને પોતે એમ જાણે જે, હું ઘોડી ઉપર સ્વાર થયો છું. એમ જાણીને પોતે પણ ઘોડાની પેઠે હણહણાટ કરે. માટે માણસોએ આ વાત વિચારવાની છે જે, સ્વભાવ અંતે કેવું દુઃખ આપે છે ? તે વિચારી જોવું. પછી સ્વભાવ પાડવો. ॥૧૦૭૬॥

૧૦૭૭. મૂરખ સાથે સરવણું કરવાના પરિણામનું દૃષ્ટાંત

એક પેથો કરીને ભરવાડ હતો. તેનો બાપ મરી ગયો હતો. પછી તેના બાપનું શ્રાદ્ધ સરાવવા માટે તેની માએ કહ્યું જે, "ગોર સાથે નદીએ તારા બાપનું શ્રાદ્ધ સરાવવા જા." (પેથો ગયો, પણ ગોર કહે તેમ કરે નહીં, તેથી ઘેર પાછા આવ્યા. ને) ગોર કહે કે, "પેલો પેથીયો સરાવવા આવ્યો હતો તે હું કહું છું તેમ કરતો નથી." તેની માએ પછી તેને ખૂબ ઠબકો દઈને કહ્યું જે, "પીટ્યા, જા ગોર કહે તેમ કરજે." પછી ગોર હાથમાં જગતો છાણાનો રોઢો(સુકાયેલું મોટું છાણું) લઈને નદીએ ગયા.

પછી ગોરે કહ્યું જે, "પેથા, પોતીઉં..." ત્યારે પેથો બોલ્યો જે, "પેથા પોતીઉં..." એમ બે-ચારવાર ગોરે કહ્યું, તોપણ પેથે તેને સામો જવાબ આપ્યો. પછી ગોરને રીસ ચડી એટલે પેથાને ધોલ મારી. પેથે જાણ્યું કે હવે મારા બાપનું સરાવણું ચાલ્યું. પેથે ઉપાડીને ગોરને ધોલ મારી. ગોરને રીસ ચડી એટલે પેથાને નીચે પાડીને ઉપર ચડી બેઠો. પછી પેથે ગોરને ધક્કો મારીને ગોરને હેઠા નાંખીને ઉપર પોતે ચડી બેઠો. ગોરની નીચે બરાબર જગતો છાણાનો રોઢો આવ્યો, તેથી ગોર ઘણા ઉછાળા મારે, પણ પેથો ગોર ઉપરથી હેઠો ઊતરે નહીં. પછી ગોરે કહ્યું જે, "રાખ્ય પેથા, હવે તારા બાપનું સરાવણું થઈ રહ્યું." ત્યારે પેથો ગોર ઉપરથી હેઠો ઊતર્યો અને ગોર માંડ માંડ ઘેર ગયો. તેમ મૂર્ખની સાથે કામ કરવું તેનું પરિણામ આવું આવે. ॥૧૦૭૭॥

૧૦૭૮. જીવની અવળાઈ કેવી છે ? કથા સાંભળવા ન જાય

એક ગામમાં અમે ફરવા ગયા હતા. ત્યાં કેટલાક માણસો કથા-વાર્તા સાંભળવા આવ્યા હતા. તેમાં એક જણાનું મોઢું દાઝી ગયેલું જોઈ મેં પૂછ્યું જે, "ભાઈ ! તમારે મોઢે શું થયું છે ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "મહારાજ ! હું હુતાશણીનું પરબ જોવા ગયો હતો. તે સૌ તો જોઈને પાછા ચાલ્યા આવ્યા, પણ હું તો રાફડિયા સાંભળવા રહ્યો હતો. તે વખતે કોઈકે મને મોઢા ઉપર જગતો રોઢો(સુકાયેલું મોટું છાણું) માર્યો છે. તેણે કરીને મોઢું દાઝી ગયું છે." તેમ આ જીવ એવો અવળો છે કે જગતા રોઢા ખાવા હોય ત્યાં જવા તૈયાર થાય, પણ પરમેશ્વરની વાર્તા સાંભળવી હોય ત્યાં આળસ તથા નિદ્રા આવે. ॥૧૦૭૮॥

૧૦૭૯. વિવેકથી સત્પાત્રને દાન કરવું, દંભનું ફળ ડામ ખાધા

એક ગામમાં એક ગરાસિયા હતા. તે મૃત્યુને પામ્યા એટલે તેનો તમામ સામાન સજ્યામાં કલ્પીને ગોરને આપ્યો. ગોર પણ લોભને લીધે એટલા સામાનથી સંતોષ ન પામ્યો. ગોરના મનમાં અભિલાષા રહી જે, 'જ્યાં સુધી સામાન સહિત ઘોડી નથી લીધી ત્યાં સુધી કાંઈ ન કર્યું. માટે ગમે તેમ યુક્તિ કરીને તેની ઘોડી સામાન સહિત લેવી.' પછી એક દિવસ તો ગોર ગરાસિયાના દીકરાને આશીર્વાદ આપીને તેની પાસે બેઠો. અને સમાચાર કહ્યા જે, "આજ તો સ્વપ્નમાં મને બાપુ દેખાણા અને બાપુએ મને કહ્યું જે, 'મને બધુંએ પહોંચ્યું પણ એક ઘોડી વિના મારે હરવા-ફરવાની બહુ અડચણ પડે છે. માટે તું જઈને કહે જે, મને સામાન સહિત ઘોડી મોકલો."

પછી ગરાસિયાના દીકરે સવારના પહોરમાં વિધિ સહિત ગોર પાસે વિધિ કરાવીને સામાન સહિત ઘોડી ગોરને આપી. તે જોઈ તેના પડોશમાં રહેનાર બીજા બ્રાહ્મણને ઈર્ષા આવી જે, 'માળે આણે તો

ઘોડી સુધ્ધા પણ લીધી ! કારણ કે, બ્રાહ્મણની જાત સહજ સ્વભાવે અદેખી છે, પણ એક યુક્તિ શોધી કાઢીએ.' પછી બીજો બ્રાહ્મણ સવારમાં ઊઠી ગરાસિયાના દીકરા પાસે ગયો અને કહ્યું જે, "આજ તો મને બાપુ દેખાણા, પણ તેમના પેટમાં દુઃખાવો બહુ જ થયો છે. તે બાપુએ મને કહ્યું જે, 'મને બધું પહોંચ્યું અને ઘોડી પણ પહોંચી, પણ પેટમાં દુઃખાવો બહુ જ રહે છે; તે જો ગોરને કોશના ડામ દ્યો તો મારા પેટમાં દુખતું મટે."

પછી સવારમાં ગોરને બોલાવીને કોશના ડામ દીધા. કેમ કે, જો ગોર ડામ ન ખાય તો ઉપલી વાત ખોટી પડે. માટે બ્રાહ્મણની ઈર્ષાએ કરીને ગોરને ડામ ખાવા પડ્યા. કેમ કે, આ લોકમાં જે સુકૃત કરે છે અથવા દુષ્કૃત કરે છે તેનું ફળ પરલોકમાં ભોગવે છે. માટે દાન-પુણ્ય કરવું તે તો સત્પાત્ર જોઈને કરવું. ॥૧૦૭૯॥

૧૦૮૦. લાલચુ બ્રાહ્મણને ભરવાડે ડામ દીધા

એક બ્રાહ્મણ એક ગામમાં રામાયણની કથા કરતો હતો. ત્યાં ભરવાડ નિત્ય સાંભળવા આવતો. પણ ભરવાડ બિચારો જાડી બુદ્ધિવાળો હતો. તેથી પોતાના મનમાં એમ નિશ્ચય કર્યો જે, 'આ બ્રાહ્મણ બિચારો માંદો છે અને રાડ્યો પાડે છે, પણ આ બધા બેઠા છે તે કોઈ રોગ ઓળખતા નથી. આ તો આપણા પટેલના પાડાને સાકરડો રોગ હતો તેવો રોગ છે. તે બ્રાહ્મણ બિચારો રાડ્યો પાડી પાડીને મરી જાશે. અને હું પણ વૈદ છું તે એનો રોગ જાણું છું. માટે તેને જો દાતરડાના ડામ દીધા હોય તો તેનો રોગ મટી જાય.'

પછી કથા થઈ રહી ત્યારે ભરવાડે બ્રાહ્મણને કહ્યું જે, "મહારાજ, આજ સાંજે મારે ઘેર આવજો." બ્રાહ્મણે જાણ્યું જે, 'ભરવાડ બહુ ભાવિક છે, તે આપણને ધાબળો-બાબળો આપશે. તે સુખેથી શિયાળામાં ઓઢવા

થાશે.' પછી કથા કરીને સાંજે બ્રાહ્મણ ભરવાડને ઘેર ગયો. ભરવાડે ખાટલો નાંખીને તે ઉપર ગોદડું પાથરીને તે ઉપર બ્રાહ્મણને બેસાર્યો અને ઘરમાં જઈને બે દાતરડાં ચૂલામાં મેલીને આવ્યો. પછી પોતાના ભાઈનું ઘર પડખે હતું. તેને સાદ કરીને બોલાવ્યો જે, "એ વાહા... હે...આંહીં આવ આંહીં. થોડુંક પરમારથનું કામ છે." બ્રાહ્મણે જાણ્યું જે, 'એના ભાઈ પાસેથી પણ કાંઈક અપાવશે.'

પછી ઘરમાં જઈને ઊનાં કરેલાં બે દાતરડાં લાવ્યો અને બે ભાઈયોએ થઈને બ્રાહ્મણને આડો પાડ્યો. અને પછી જ્યારે ડામ દેવા માંડ્યા, ત્યારે બ્રાહ્મણ ઊંહકારા કરવા માંડ્યો. ત્યારે ભરવાડ બોલ્યો જે, "મહારાજ ! પરમારથનું કામ છે." અને તેના ભાઈને પણ કહેતો જાય જે, "ખબરદાર ! ખૂબ તાણીને ઝાલજે." પછી પાંચ-છ ડામ દઈને બ્રાહ્મણને છોડી મેલ્યો. માટે મૂરખ માણસને સમજણ બહુ જ ઓછી હોય છે. તેથી તેને કશી પણ હિતની વાત કરવી નહીં. અને લોભે કરીને જો તેમાં લલચાય તો ઉપરની વાત પ્રમાણે દુઃખી થાવું પડે છે. ॥૧૦૮૦॥

૧૦૮૧. જેવાં કર્મ તેવાં ફળ

એક માણસ માંદો હશે તેને જોવા સારુ વૈદને બોલાવ્યા. વૈદે જોઈને કહ્યું જે, "આને પેટમાં ગાંઠ છે. માટે ડામ દીધા હોય તો ઠીક." પછી તેને સુવારીને રાખના એંધાણ જ્યાં કરવા માંડ્યા, ત્યાં તો રોગિષ્ટ માણસ બોલ્યો જે, "રામ...રામ..." ત્યારે વૈદ બોલ્યા જે, "આ તો રાખના છે અને રામના તો હજુ ભાઠીમાં છે." તેમ આ દુનિયામાં જે પોતાના મનધાર્યાં પાપકર્મ કરે છે અને શાસ્ત્ર પોકારીને કહે છે, તોપણ માનતા નથી; પણ પરલોકમાં જરૂર તેના કર્મ કરેલાંનું ફળ ભોગવવું પડે છે. માટે સૌએ શુભ કામ કરવું. ॥૧૦૮૧॥

૧૦૮૨. દાન ક્યાં કરવું ? તે વિવેક વિષેનું દૃષ્ટાંત

ઠવી ગામમાં એક વાઘો કરીને ભરવાડ હતો. તે નિરંતર દરબારમાં ભેંસો દોવાને આવતો. ભરવાડ-લોકોને સહેજ એવી ટેવ હોય છે જે, બારેમાસ તેને ખંભે ધાબળો હોય. કેમ કે, તેને આભૂષણરૂપ માને છે. પછી એક દિવસ સવારમાં ભેંસો દોવાને માટે આવ્યો. ત્યારે દાન ખુમાણે પૂછ્યું જે, “વાઘા ! આજ કેમ ધાબળો ઓઢ્યો નથી ?” ત્યારે વાઘો કહે, “બાપુ ! કાલે તેલીયા બાવા મળ્યા હતા, તેને ઓઢાડ્યો.” દરબાર કહે, “ઠીક કર્યું. આપણા ગામને સીમાડે વાઘરી(દેવીપૂજક) પડ્યા છે, તે બધા ચોમાસાના જીવડાં મારવા ન જઈ શકતા. તે તેલીયા બાવા હવે તારો ધાબળો ઓઢીને સુખેથી જીવ મારશે અને તેનું બધું પુણ્ય તારે આવશે. તે તારા તેલીયા બાવા.”

વાઘો કહે, “બાપુ ! એવું હોય નહીં, આ તો તેલીયો રાજા હતો.” દરબાર કહે, “તું ન માન્ય તો જા જોઈ આવ્ય.” પછી સવારમાં ખભે લાકડી લઈને જ્યાં જાય ત્યાં તો જેને પોતે ધાબળો આપ્યો હતો તે વાઘરી(દેવીપૂજક) ધાબળો ઓઢીને જીવડાં મારીને ચાલ્યો આવતો હતો. ભરવાડે જઈને તેને એક ડાંગ વાઘરીના(દેવીપૂજક) હાથ ઉપર મારી, કે તરત તેની કાખમાંથી બે-ચાર મરેલાં જીવડાં નીચે પડ્યાં. પછી ભરવાડે ધાબળો ખેંચી લીધો અને ગામમાં આવીને દરબારને વાત કરી જે, “બાપુ ! તમે કહેતા હતા તેમ જ થયું.” માટે દાન કરવું તો સુપાત્રને કરવું, પણ વેશ જોઈને ભરમાવું નહીં. ||૧૦૮૨||

૧૦૮૩. અશ્રદ્ધાળુ શિષ્યની ગુરુભક્તિ : બે કામ મેં કર્યા એક તમે કરો

એક ગુરુને એક શિષ્ય હતા. પછી ગુરુએ શિષ્યને કહ્યું જે, “આ દીવો ઠારી નાંખ્ય. શિષ્યે ઉત્તર આપ્યો જે, “આંખ્યો વીંચી જાઓ.” ગુરુએ કહ્યું જે, “જો જોઈ આવ જે, વરસાદ કેવોક આવે છે ?” શિષ્ય

કહે, "બહારથી બિલાડી આવે છે. તેના ઉપર હાથ ફેરવી જુઓ. જો વરસાદ આવતો હશે તો ભીની હશે." ગુરુએ કહ્યું કે, "ખડકી વાશી આવ્ય." ત્યારે શિષ્ય કહે કે, "બે કામ મેં કર્યાં, હવે એક કામ તમે કરો." તે કામ પંડ્યે-પોતે ગયા વિના થાય તેમ નહોતું. માટે જેનો શિષ્ય અથવા દીકરો તે જો પ્રત્યુત્તર આપતો હોય તો તેને મળરૂપ કહ્યો છે. માટે પુત્ર તથા શિષ્યે મા-બાપ તથા ગુરુની આજ્ઞા તુરત માનીને તે કાર્ય કરવું, તો જ તેમાં માણસાઈ કહેવાય. ॥૧૦૮૩॥

૧૦૮૪. ગુરુની જીભ ઉપર પગ દીધો, કેડ ઉપર નહિ

ગુરુ અને શિષ્ય એ બે જણ હતા ને ગુરુ અવસ્થાવાન હતા. પછી ગુરુએ પોતાના શિષ્યને કહ્યું જે, "બાપ શિષ્ય ! મારી કેડ ઉપર પગ દેને." શિષ્ય કહે જે, "ગુરુજી ! તમારી કેડ ઉપર પગ શે દેવાય ?" ત્યારે ગુરુએ કહ્યું જે, "મારી જીભ ઉપર પગ તેં દીધો અને કેડ ઉપર પગ ન દે તો તે તારા ભોગ." કેમ કે, ગુરુએ વચન કહ્યું અને તેની ના પાડી તે તેની જીભ ઉપર પગ મૂક્યો કહેવાય. માટે માવતર ગમે તેવા ગરીબ સ્થિતિમાં હોય, તોપણ તેની સેવા કરવી; તે સારા પુત્રનો ધર્મ છે. અને ગુરુ પણ સદ્‌ઉપદેશ કરીને સારો બોધ આપે છે અને અજ્ઞાનરૂપી અંધકારથી દૂર કરે છે. માટે ગુરુના ઉપકારનો બદલો વળે તેમ નથી. ગુરુની આજ્ઞા માન્ય કરવી તે શિષ્યનો ધર્મ છે. ॥૧૦૮૪॥

૧૦૮૫. વસનદાસ અને કરશનદાસની જગ્યામાં રાત્રે ચોર આવ્યા

વસનદાસ અને કરશનદાસ બે બાવા હતા. તે બન્ને જણ પોતાની જગ્યામાં સૂતા હતા. અને અંધારી રાત્રી હતી એટલે તેની જગ્યામાં ચોર પેઠા અને ચોર ચારેકોર ફાંફાં મારવા માંડ્યા. ત્યાં તો કરશનદાસ ઉપર હાથ ફેરવ્યો, એટલે કરશનદાસ બોલ્યો જે, "વસનદાસ !" ત્યારે વસનદાસ બોલ્યો જે, "શું કહે છે કરશનદાસ ?" કરશનદાસ કહે, "મારા ઉપર કોઈક હાથ ફેરવે છે." ત્યારે વસનદાસ બોલ્યો જે,

"એને કહેજે મારા ઉપર પણ હાથ ફેરવે તો મચ્છર હઠે." ચોરે હાથ ફેરવ્યો એટલે લંગોટી હાથમાં આવી. એટલે ચોરે જાણ્યું જે, 'આપણે આખી રાત ડોઈ પણ આમાં કાંઈ દી વળ્યો નહીં.' એમ જાણીને ચાલ્યા ગયા. ||૧૦૮૫||

૧૦૮૬. નાગા બાવાને શું લૂંટે, તેમ ધર્મહીનને શેનો ભય ?

બે નાગા બાવા હતા. તે રસ્તે ચાલ્યા આવતા હતા અને માર્ગમાં એકસો સ્વાર મળ્યા. પછી બાવા બીજે ગામ આવીને વાત કરવા લાગ્યા જે, "અમે તો સો ઘોડા વચ્ચે કુલા કૂટતા ચાલ્યા આવ્યા, પણ અમારું કોઈએ નામ લીધું નહીં." એ તો દૃષ્ટાંત છે પણ તેનો સિદ્ધાંત એ છે જે, જેની પાસે ધર્મરૂપ દ્રવ્ય છે તેને લૂંટાવાનો ભય છે. કેમ કે, રખે ને આ સંસારમાં કોઈ આપત્તિ આવે ! એવી રીતે બીક રહે છે. જેમ ઊજળાં વસ્ત્ર પહેર્યાં હોય તેને ડાઘ પડે તો સૌ પૂછે જે, આ તમારે ક્યાં ડાઘ પડ્યો ? પણ ઘાંચીને કોઈ પૂછે નહીં જે, તમારે આ ડાઘા ક્યાં પડ્યા ? કેમ કે, તેને તો નિરંતર ડાઘા પડે તેમાં જ રહેવાનું છે. તેમ જેને લાજ નથી તેને શું ? સાખી -

લાજે લૂગડ પહેરીએ, લાજે દીજે દાન,
લાજ વિનાના માનવી, તેના લાંબા લાંબા કાન. ||૧૦૮૬||

૧૦૮૭. નિર્લજ માણસની વાત : એક સાડલે સોળવાર લગ્ન કર્યાં

એક પુરુષ હશે. તેણે સોળ ઘર કર્યાં, તોપણ તેનો વહેવાર ઠેઠ સુધી પાર પડ્યો નહીં. પછી તેણે કોઈક પોતાના જેવી નિર્લજ બાઈ હશે તેને પોતાના ઘરમાં લાવીને બેસારી. તે માણસ એવો હતો કે, "જે સ્ત્રીને ઘરમાં બેસારે તેને એક સાડલાભેર લાવતો અને તે જ્યારે જાય ત્યારે તેનો સાડલો ખેંચી લેતો." પછી એક દિવસ પોતે રાજીપામાં આવીને બાઈને કહ્યું જે, "*ઘૂમો રે મારી ઘૂમણી રાણી, આ સાડલે મેં સોળમી આણી.*" ત્યારે બાઈ બોલી જે, "*આવો રે મારા લાડકડા વર,*

આ સોત મારે અઢારમું ઘર.” સાખી- *‘પરણ્યા નહીં પહટ્યા નહીં, માથે ઘાલ્યો નહીં મોડ; ભાંભરીને ભેળા થયા. આડોડે આડોડે.’* જેમ ગધેડાનું મુખ કૂતરે ચાટ્યું, તે બેમાંથી કોણ અભડાય ? માટે આ દુનિયામાં કેટલાંક માણસો આવી જાતનાં પણ હોય છે. પુરુષ કહે, “જોને, મારા હાથ ઠૂંઠા.” ત્યારે બાઈ કહે, “જોવોને, મારું નાક બૂઠું.” ||૧૦૮૭||

૧૦૮૮. ધર્મ-લજ્જાશીલ વ્યક્તિને સમજવા માટેનું દૃષ્ટાંત

ખાંભડા ગામમાં એક કણબીની દીકરી હતી. તે બાલ્યાવસ્થામાં વિધવા થઈ હતી. પછી તેના બાપે તેને કહ્યું જે, “બાપ દીકરી ! તું કહે ત્યાં તને ઘરઘાવું.” બાઈ કહે, “બાપા ! આ એંઢાણીએ મેં રામા શિલોડિયાનું પાણી ભર્યું છે. તે હવે બીજાનું પાણી નહીં ભરું.” કેમ કે, તેને તેવી લાજ હતી. માટે આ દુનિયામાં કેટલાંક સમજુ માણસો લાજવાળા હોય છે તે પોતાની એબ(ગુપ્ત અંગ) કોઈને દેખાડતા નથી. જેમ કોઈક કણબી હશે અને તેણે બાળપણથી જ કળશિયે જવા સારુ એક લોટકો રાખેલો. પછી ઘણાંક વરસ થયાં એટલે કોઈકે તે લોટકો ફોડી નાંખ્યો. ત્યારે તે ભાભો રોવા લાગ્યો. ત્યારે કોઈકે પૂછ્યું જે, “ભાભા, શા સારુ રુવો છો ?” ભાભે કહ્યું જે, “આ એક લોટકે મારી એબ દેખી હતી, પણ હવે મારે બીજો લોટકો લેવો પડશે; તેથી મારી એબ ઉઘાડી પડી જાશે !” એમ આ દુનિયામાં કેટલાક ધર્મવાળા માણસો એવા પણ હોય છે. ||૧૦૮૮||

૧૦૮૯. અજ્ઞાની ભાભો ત્રણ દુઃખ લઈને મર્યો

એક કણબી ભાભો હશે તે મરવા સૂતો. પછી સૌ કુટુંબનાં તથા ગામનાં માણસો ભેગાં થયાં. ભાભાને કહ્યું જે, “ભાભા ! તમારા જીવને ગત્ય કરજો.” ભાભે કહ્યું, “શું ગત્ય કરું ? ધૂડ્ય ? બે મોટાં દુઃખ લઈને જાઉં છું.” સૌ કહેવા લાગ્યાં જે, “ભાભા ! તમારે ઘેર દીકરાને ઘેર દીકરા છે અને દુઃખ શું છે ?” ત્યારે ભાભો કહે, “આ

હાથે કરીને ક્યારેય આદ્રાનાં વાવણાં કર્યાં નહીં. ટગાવી ટગાવીને મેહ થાય એક તો એ મોટું દુઃખ !" ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, "બીજું મોટું કયું દુઃખ હતું ?" ભાભો કહે, "ક્યારેય એક ઘોડીએ ખળું લેવાણું નહીં, ઘડીક હેઠે અને ઘડીક ઉપર; પણ ક્યારેય સવા(અનુકૂળ પવન) વાયો નહીં !"

પછી દીકરાની ઘરવાળીએ આવીને કહ્યું જે, "ભાભા ! હું તમારી વાંસે ધરો રહીશ." ત્યારે ભાભો કહે, "મેં પડતાળીને(ઉંડેથી ખોદીને) કાઢી છે અને હજી ખેતરમાં ધરો રહી ગઈ ?" ભાભો સમજ્યા જે, 'વહુ કહે છે જે ખેતરમાં ધરો રહી,' પણ વહુએ તો ધરો સાતમ રહેવાનું કહ્યું હતું. પછી ભાભો એમ ત્રીજું દુઃખ લઈને જમપુરીમાં સિધાવ્યો. માટે સૌ ડાહ્યા માણસોએ વિચારવું જે, આ દુનિયામાં સર્વેને ખોટું કરી મેલીને એક દિવસ નીકળવું પડશે, પણ ગમે તેટલી સંપત્તિ હશે તે બધી અહીં ને અહીં રહેવાની છે. માટે કોઈપણ તે અજ્ઞાની ભાભાની પેઠે ત્રણ દુઃખ લઈને જશો નહીં. ॥૧૦૮૯॥

૧૦૯૦. વાસનિક ભાભાને જીવતો ભૂત ગણ્યો, માટે ભજન કરવું

એક કણબી ભાભો હશે. તે અહોનિશ ગામને સીમાડે વાડી હતી ત્યાં જ નિવાસ કરીને રહેતો હતો. અને બારે માસ તેને ત્યાં જ રહેવું ગમતું હતું. એમ કરતાં કરતાં પોતાની આખી જિંદગી ત્યાં જ ગાળી. પછી એક દિવસ કોઈક શેઠિયો પોતાની સાથે પચીસ-પચાસ માણસ લઈને દ્વારકાની જાત્રા કરવા જાતો હતો. પછી તેણે તે વાડીએ આવીને મુકામ કર્યો. કેમ કે, વાડીએ ઝાડની છાયા અને કૂવાનું શીતળ જળ જોઈને સૌને એમ થયું જે, 'આજ રાતવાસો અહીંયાં જ રહેવું.' પછી સૌએ તે વાડીએ મુકામ કર્યો ને વાડીએ ઝાડની છાયા તથા જળે મુસાફરીનો થાક ઉતાર્યો. અને ભાભે પણ તીર્થવાસી સૌની ખડપૂળાથી સારી રીતે બરદાસ કરી.

યાત્રાળુ સૌ રાત્રે વાળુ કરવા બેઠા. ત્યારે ભાભાને પણ મેશુબ તથા બુંદીના લાડુની થાળી ભરીને ખાવા આપી. ભાભે દેહ ધરીને કોઈ દિવસ એવો ખોરાક લીધેલો નહીં, તેથી ખૂબ આનંદથી જમ્યો. કેમ કે, તેના નશીબમાં તો કેવળ જુવાર માતાનો રોટલો અને મરચાંનું અથાણું હતું; પણ કોઈ દિવસ ગળ્યું-ચીકણું કે સ્નિગ્ધ ભોજન જમવામાં આવેલું નહીં. કેમ કે, આ દુનિયામાં કેટલાક માણસોને એવું જ જ્ઞાન હોય છે જે, ઘી-સાકર ખાઈએ તેનો એક મોઢાને સ્વાદ છે અને મરચાં વિગેરે તીખું તમતમું ખાઈએ તો બેયને ખબર પડે. કેમ કે, ખાય ત્યારે મોઢું બળે અને જંગલ જાય ત્યારે પૂંઠ્ય બળે. એવી સમજણવાળા કેટલાક જાડા લોક પણ હોય છે.

પછી ભાભાને તે યાત્રાવાળાએ કહ્યું જે, "ભાભા ! તમે અમારી સાથે દ્વારકા યાત્રા કરવા આવશો ? ચાલો અમે તમને ભાતું-પોતું વિગેરે આપશું અને વળતી વખતે અહીંયાં પાછા તમને મૂકતા જશું." ભાભાને વિચાર થયો જે, 'આવો ખોરાક મળશે અને વળી દ્વારકા જોશું.' પછી સંઘ બધો સમી સાંજમાં ત્યાંથી ગાડાં જોડીને રસ્તે પડ્યો અને ભાભો પણ સંઘ ભેગો દ્વારકા ગયો. અહીંયાં ભાભાનો એક ભાઈબંધ પોતાના જેવો જ હતો. તે નિરંતર બન્ને જણા સાથે રહેતા અને હુક્કા ગગડાવતા. પછી જે રાત્રે સંઘ ચાલ્યો તે રાત્રે ભાભાનો ભાઈબંધ ઝૂંપડીમાં સૂતો હશે, તેવામાં હુક્કામાંથી દેવતા ઊડવાથી કડબની ઝૂંપડીને એકદમ આગ લાગી અને તે ભાભાનો ભાઈબંધ બળી મૂઓ.

સવારે ભાભાના છોકરાએ આવીને ત્યાં તપાસ કર્યો, ત્યાં તો ડોસાને મરેલો દીઠો. પછી ભાભાના દીકરાએ તેનો અગ્નિસંસ્કાર કર્યો અને બીજે દિવસે પોતાના તમામ સંબંધીને કાગળ લખી જણાવ્યું જે, ભાભો અમુક દિવસે સ્વર્ગવાસી થયા છે. તો તેના ઉત્તર કારજ ઉપર સૌને આવવું. છોકરે પણ વિચાર કર્યો જે, 'આપણું બહોળું કુટુંબ

છે અને આપણો ભાભો વૃદ્ધ હતા, માટે તેનું ઊજળું ખરચ કરવું.' ભાભો પણ કોઈને કહ્યા વિના દ્વારકા ગયેલા હતા, તેથી સૌને ભાભો સ્વર્ગવાસી થયા જેવું જ લાગ્યું. બરોબર ભાભાના બારમાને દિવસ કેટલાંક માણસો ખરચ ખાવા માટે ભરાણાં હતાં અને દ્વારકાનો સંઘ પણ તે જ દિવસે ભાભાને વાડીએ મેલીને ચાલતો થયો. ભાભે પણ વાડીએ આવીને જોયું, ત્યાં તો પોતાનું છાપરું બળી ગયેલું દીઠું. ભાભે મનમાં વિચાર કર્યો જે, 'હશે જે થયું તે ખરું, હવે સવારે ઘેર જાશું.' તીર્થવાસીએ ભાભાને ખોરાક આપ્યો હતો તેથી વાળુની ચિંતા નહોતી; નહિતર દોડીને ઘેર જાય.

પછી ભાભો વાડીએ એક કોરે જઈને બેઠો. તેવામાં મેમાનનાં ગાડાં આવેલાં. તેના બળદના માટે તેના સાથી ખડ લેવા આવ્યા હતા. તે આવેલા માણસો કડબના ભારા બાંધવા મંડ્યા. ત્યાં તો ભાભો બોલ્યો જે, "કોણ એ ?" ભાભાનો સાદ ઓળખ્યો, તેથી તેઓ એકદમ ભાગ્યા અને ઘેર જઈને પટેલને વાત કરી જે, "ભાભો તો વાડીએ આવેલ છે અને ભાભાનું અહીં કારજ થાય છે." પછી પટેલે હવાલદાર(પોલીસ જમાદાર)ને કહ્યું જે, "તું ઘોડેસ્વાર થઈને જા, ને તપાસ કર જે શું છે ?"

પછી હવાલદાર સ્વાર થઈને જાતે વાડીએ ગયો. ત્યાં તો ભાભો ઊભો થઈને બોલ્યો જે, "કોણ એ ?" તે સાંભળી હવાલદારને ભય લાગ્યો, એટલે તેણે ઘોડીને એકદમ ઘરભણી દબાવી મૂકી. ઘોડાની ડમચી છૂટી ગઈ હતી તેથી હવાલદારના બરડામાં તડીંગ તડીંગ વાગતી હતી. હવાલદારે જાણ્યું જે, 'ભાભો પછવાડેથી સરપટાં મારતાં આવે છે.' હવાલદારે જઈને પટેલને કહ્યું જે, "વાત સાચી છે અને ભાભો મને અહીંયાં સુધી સરપટાં મારતાં આવ્યા છે." ભાભે વિચાર કર્યો જે, 'મને ભાળીને સૌ ભાગે છે તેનું શું કારણ હશે ? માટે પાણિયારીના કૂવે જઈને બેસું.'

પછી ભાભો પાણિયારીના કૂવે આવીને બેઠા. ત્યાં તો મેમાન માટે કેટલીક બાઈઓ ત્યાં કૂવે પાણી ભરવા આવી હતી. ત્યાં તેણે ભાભાને જોઈને પૂછ્યું જે, “કોણ એ ?” ભાભો બોલ્યો જે, “એ તો હું ભાભો.” તે સાંભળીને કેટલીક બાઈઓનાં બેડાં માથે ચડાવેલાં હતાં તે ભય લાગવાથી પડીને ફૂટી ગયાં. અને કેટલીક બાઈઓ ખાલી બેડાં પડ્યાં મૂકીને એકદમ ગામમાં નાસી ગઈ. એણે ઘેરે જઈને પટેલને વાત કરી જે, “ભાભો તો પાણિયારીના કૂવે આવ્યા છે.” પટેલ કહે, “ભાભે તો બધે ઠેકાણે ફજેત કર્યા. માટે ચાલો મશાલો કરો અને ફાનસ કરો.” ત્યાં તો ભાભે વિચાર કર્યો જે, ‘હવે તો એકકોરે જઈને બેસું. કેમ કે, મને જોઈને સૌ નાસે છે.’

પછી ભાભો કૂવેથી થોડેક છેટે જઈને બેઠો હતો. ત્યાં તો કેટલીક મશાલો અને ફાનસો લઈને કેટલાક માણસો આવ્યા. તેઓ છેટેથી ભાભાને જોઈને વાંસડાથી ઘોદા મારવા લાગ્યા. ત્યારે ભાભો બોલ્યો જે, “મૂરખો ! મને શા સારુ ઘોદા મારો છો ?” પછી ભાભાનો દીકરો તેની પાસે ગયો અને ભાભાને ઓળખ્યો. છોકરે કહ્યું જે, “ભાભા ! તમે ક્યાં ગયાં હતા ?” ભાભો કહે કે, “હું તો સંઘ ભેળો દ્વારકાની જાત્રા કરવા ગયો હતો, તે આજ આવ્યો છું.” છોકરો કહે, “તમારી ઝૂંપડીમાં બળી મૂવું તે કોણ હતું ?” ભાભો કહે, “તે તો ઓલ્યા ગામનો કોળી, મારો ભાઈબંધ હતો. તે નિત્ય મારી પાસે હોકો પીવા આવતો.”

પછી ભાભાને ઘેર લઈ ગયા અને ભાભે દ્વારકાની બધી વાતચીત કરી. પછી પટેલે સૌને કહ્યું જે, “ભાઈઓ ! મારા ભાભા દ્વારકાની યાત્રા કરી આવ્યા ને આ ભાભાની પછવાડે જગતિયું કર્યું છે.” માટે જો ક્રિયાવશ થઈને પ્રભુને નહીં ભજે તો સગાંસંબંધી જીવતાં ભૂત કરશે અને જીવતાં વાંસડાના ઘોદા મારશે. માટે સૌએ પોતાના મનમાં વિચારીને વાસનાનો ત્યાગ કરીને પ્રભુને શરણે થાવું. ॥૧૦૯૦॥

૧૦૯૧. દામનગરના દેવશીભગત સાથે હેત હોવાથી ગોવિંદ જમદૂતથી બચ્યો

ગામ દામનગરમાં ગોવિંદ કરીને એક કણબી હતો. તેને સત્સંગ નહોતો, પણ દેવશીભગત તથા જુઠોભગત, એ બે જણા શ્રીજીમહારાજનાં મળેલા હરિભક્ત હતા તેમની સાથે પોતાને સ્નેહ હતો. પછી તે ગોવિંદભક્તને બહુ મંદવાડ થયો અને તેને બે યમદૂત દેખાણા. તે જોઈને પોતાને બીક લાગી, એટલે બૂમો પાડીને કહ્યું જે, "દોડ દેવશી..! મને માર્યો..!" એમ જ્યાં કહ્યું, ત્યાં તો યમદૂત બીને છેટે ભાગી ગયા અને ગોવિંદભગત 'સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ' કરવા લાગ્યા. દેવશીભગત પોતાની વાડીએ કોશ હાંકતા હતા, તેને માણસ મોકલીને ઘેર તેડાવ્યા. અને (દેવશીભગત આવ્યા, ત્યારે) ગોવિંદભગતે કહ્યું જે, "તું ન આવ્યો હોત તો મને જમ લઈ જાત. માટે મને વર્તમાન ધરાવીને સત્સંગી કર." પછી ગોવિંદભગતને વર્તમાન ધરાવીને સત્સંગી કર્યા. અને આજ તેનું આખું કુટુંબ પણ સત્સંગી છે. માટે એકાંતિક હરિભક્ત સાથે જો હેત હતું તો યમદૂત થકી મુકાણા. ॥૧૦૯૧॥

૧૦૯૨. દામનગરના કણબીની આસ્થા વિનાની કાશીની યાત્રા નકામી થઈ

ગામ દામનગરનો કણબી હતો. તે કાશીએ યાત્રા કરવા ગયો હતો. પછી ગંગાજીમાં નાહ્યો ત્યાં પોતાને ટાઢ ચડી અને જરા તાવ આવ્યો. પછી તેણે માનતા કરી જે, "જો હું હીમે ખીમે ઘેર પહોંચીશ તો દામનગરિયા પીરને સવા માણાનો મળીંદો(ચૂરમું) કરીશ. પછી દામનગરનું પાણી પીશ." એવી માનતા કાશીમાં ગંગાજીના કાંઠા ઉપર બેસીને કરી. પછી તે ઘેર આવ્યો અને સૌ તેને સામૈયું કરીને ગામને પાદર લાવ્યા એટલે ત્યાં સૌ ઝાડવા નીચે બેઠા.

તે વખતે ગોવિંદભગત કળશિયે જતા હતા. તેણે પૂછ્યું જે, “કેમ સૌ આંહીંયાં બેઠા છો ?” ત્યારે કાશીએથી આવેલા માણસે ઉત્તર આપ્યો જે, “ભાભા ! મેં કાશીમાં માનતા કરી છે જે, હું ઘેર સાજો સારો જઈશ, તો દામનગરિયા પીરને સવા માણાનો મળીંદો કરવાની માનતા કરી છે. તે પૂરી કર્યા પછી હું દામનગરનું પાણી પીશ; એમ બાધા લીધી છે.” પછી ગોવિંદ પટેલ બોલ્યા જે, “મૂરખા ! દામનગરિયો પીર તો અહીંયાં ગામના ઝાંપામાં જ મૂઓ છે અને કાશીએ જીવડા મારતાં મારતાં તારા બાપનું છોલાવા ગયો હતો ? આ તો ઘાંચી વોરો મરી ગયો હતો તેને કોઈ દાટતું નહોતું. તેથી મેં પાંચ રૂપિયા આપીને દટાવ્યો છે અને તેની ઉપર ગામે દેરી કરાવી છે. માટે છાનોમાનો ઘેર ભેગો થઈ જા.” પછી સૌ લોક મળીને ઘર ભેગાં થઈ ગયાં. માટે પોતાને દેવની અગર તીર્થની આસ્થા હોય તો જ તીર્થ કરવા જવું, પણ તીર્થે જઈને આવી માનતા કરે તેને તીર્થ ફળીભૂત થાય નહીં. ॥૧૦૯૨॥

૧૦૯૩. હાથસણીના કોળીએ વિશ્વાસ વિના કાશીની યાત્રા કરી

ગામ હાથસણીનો કોળી કાશીએ ગયો હતો. ત્યાં જઈને માનતા કરી જે, “હું સાજો સારો ઘેર આવીશ ત્યારે નોંઘણિયા પીરને પધરાવીશ. પછી તે કાશીએથી ઘેર આવ્યો અને નદીના કાંઠે પથ્થરનો ઓટો કરીને એક મોટા ગૃહસ્થના ઘરનો ખાંડણિયો ભાંગલ હશે, તેને લાવીને તે ઓટા વચ્ચે બેસતો કર્યો. તે વખતે અમો(અક્ષરાનંદ સ્વામી) નદીએ નહાવા જતા હતા. પછી તેને પૂછ્યું જે, “ભગત ! આ શું કરો છો ?” કોળીએ કહ્યું જે, “મહારાજ ! હું કાશીએ ગયો હતો. ત્યાં માનતા કરી છે જે, જો હું સાજો સારો ઘેર જઈશ તો હું એક નોંઘણિયો પીર પધરાવીશ.” માટે જેને આસ્થા નથી કે જેને તીર્થનો વિશ્વાસ નથી, તો તીર્થને કાંઠે રહે તોપણ નકામું છે. માટે વિશ્વાસ રાખીને તીર્થ કરજો, તો જ તે ફળીભૂત થશે. નહીં તો માછલાં પાણીમાં જ રહે છે. ॥૧૦૯૩॥

૧૦૯૪.વેળાવદરના વીસ છોકરાઓએ દ્વારકાની યાત્રામાં પીઠડમાતાની માનતા કરી

ગામ વેળાવદરના કણબીના વીસ છોકરા દ્વારિકા ગયા હતા. ત્યાં તેમણે માનતા કરી જે, "જો અમો હીમે ખીમે ઘેર પહોંચીશું તો પીઠડ માતાને એકેકું નાળિયેર વધેરીશું." પછી તેઓ દ્વારિકાથી ઘેરે આવ્યા અને ગામને ઝાંપે આવીને સૌ બેઠા. પછી સૌનાં સગાંવહાલાં તેમને મળવા માટે આવ્યાં. અને ગામને ઝાંપે આવીને સૌ બેઠાં અને ગામમાં લઈ જવાને સૌએ આગ્રહ કર્યો. ત્યારે તીર્થવાસી બોલ્યા જે, "પીઠડ માતાને એકેક નાળિયેર વધેર્યા પછી ગામનું પાણી પીવાશે. ત્યારપછી ગામમાં અવાશે." તે વખતે રૂડોભાઈ બળદિયા પાવા ગયા હતા. તેમણે પૂછ્યું જે, "છોકરાઓ ! આંહીં કેમ બેઠા છે ?" પછી સૌએ વાત કહી દેખાડી. ત્યારે રૂડો ભાભો બોલ્યો જે, "મૂરખાઓ ! પીઠડ માતા તો ગામને ઝાંપે જ હતી. તે દ્વારકા તમારા બાપનું છોલાવા ગયા હતા ? માટે સૌ જાઓ ગામમાં, મંદિરમાં જઈ હનુમાનજી પાસે એકેક નાળિયેર વધેરજો." પછી સૌને ગામમાં મોકલ્યા અને તેમણે મંદિરમાં જઈ હનુમાનજીની આગળ એકેક શ્રીફળ વધેર્યું. ॥૧૦૯૪॥

૧૦૯૫.કોળીભગતે ગંગાની યાત્રા કરી ને ઘેર આવી બીજાની સ્ત્રી લઈને ભાગી ગયો, ગધેડો ગંગામાં નાહ્યો

એક કોળી(ગીગો) ભક્ત હતો, તે કાશીએ ગયો હતો. તેણે ગંગાજીમાં જઈને નિયમ લીધું જે, "મારે સાકરકોળું ખાવું નહીં." પછી તે ઘેર આવીને કોઈનું ઘરવાળું લઈને જતો રહ્યો. પછી તેની શોધ કરવાને માટે કેટલાક કોળી વિગેરે વાંસે ફરતા હતા. પછી એક ગામમાં તે બે જણાં હાથમાં તંબૂરા લઈને ભજન ગાતાં હતાં. ત્યાં પેલી બાઈનો પતિ તથા બીજા સંબંધીઓ ગોતતાં ગોતતાં જઈ પહોંચ્યા. અને તેમણે

તંબૂરો તેના હાથમાંથી લઈને તે ગીગાભગતના વાંસામાં પાંચ-સાત તંબૂરા માર્યા ને તંબૂરો ભાંગી ગયો. માટે આવા માણસો કાશીએ જઈ આવે છે તે તો જેમ ગધેડાને ગંગાજીમાં નવરાવે, તેવું છે. ॥૧૦૯૫॥

૧૦૯૬. મિથ્યા આરોપણથી બ્રહ્મહત્યાનું પાપ લાગ્યું

એક કોળી અને વાણિયે મળીને વાઢ ભેળો વાવ્યો હતો. પછી ચીંચોડો માંડ્યો, ત્યારે ગોળનાં ભેલાં જામવા માંડ્યાં નહીં. ત્યારે વાણિયો આકુળ વ્યાકુળ થવા માંડ્યો. અને કોળીને હિંસા કરવાનો સહેજે જ સ્વભાવ હોય છે. પછી કોળી ધૂણીને બોલ્યો જે, "ગોળનાં ભેલાં જમાવવાં હોય તો અમારી માતાને એક પાડો ચડાવો, તો ગોળનાં ભેલાં જામશે." પછી સૌ કોળીએ વાણિયાને કહ્યું જે, "માતા પાડો માગે છે." વાણિયે કહ્યું જે, "તેમાં હું કાંઈ ન જાણું અને માતા જે માગે તે આપો. અને ગોળનાં ભેલાં જામે તેમ કરો." માટે કેટલાંક મનુષ્ય પરબારી હિંસા કરાવે તેવાં પણ હોય.

પણ મિથ્યા બોલવાથી કેટલું પાપ છે, તે ઉપર એક વાત છે જે, એક શહેરમાં એક નગરશેઠે સદાવ્રત બંધાવ્યું હતું. અને ત્યાં કોઈ ધર્મશાળામાં પરદેશી બ્રાહ્મણ આવીને ઊતર્યો હતો. પછી તે બ્રાહ્મણ તે સદાવ્રત લેવા ગયો. શેઠે તેને પાકું સીધું અપાવ્યું. એટલે તે બ્રાહ્મણ થાળીમાં ઉઘાડું સીધું લઈને ચાલ્યો આવતો હતો. તે વખતે એક સમળી એક સર્પ લઈને ઊંચે ઊડતી હતી. તે સર્પની લાળ તે બ્રાહ્મણના સીધામાં પડી. પછી બ્રાહ્મણ તો રસોઈ કરીને જમ્યો અને પછી સૂઈ ગયો એટલે તે સર્પનું ઝેર ચડવાથી મૃત્યુ પામ્યો. પછી ધર્મશાળાના રખવાળે શેઠને જઈને ખબર કરી જે, 'કોઈ પરદેશી બ્રાહ્મણ ધર્મશાળામાં મરી ગયો છે.' પછી શેઠે ચાર બ્રાહ્મણ મોકલીને તેને અગ્નિસંસ્કાર કરાવ્યો.

હવે, યમપુરીમાં ધર્મરાજાના પાપ-પુણ્યના હિસાબી મહેતાજી ચિત્રગુપ્ત હાથમાં કલમ લઈને વિચાર કરે છે જે, 'આ બ્રાહ્મણની હત્યા

કોને માથે મેલવી ? કેમ કે, શેઠે તો તેને ભાવથી સીધું આપ્યું અને સમળા પણ પક્ષી છે અને સર્પ પણ મરેલ છે.' એમ વિચાર કરે છે તેટલામાં અગ્નિસંસ્કાર કરવા ગયેલ, તેમાંથી એક જણ બોલી ઊઠ્યો જે, "આ શેઠને ક્યાં પૈસાની ખોટ છે, તે આ બ્રાહ્મણને માર્યો ?" એમ જ્યાં બોલ્યો ત્યાં તો ચિત્રગુપ્તે બોલનારને માથે બ્રહ્મહત્યા ઠરાવી. કેમ કે, કોઈને માથે જૂઠું કલંક દેવું, તે બ્રહ્મહત્યા જેવું પાપ છે. માટે બોલવું તે વિચારીને બોલવું. ॥૧૦૯૬॥

૧૦૯૭. ચારેબાજુથી સંકટ આવે ત્યારે લોળિયા પાડા જેવું થાય

ગામ ભેરાઈ સમુદ્રને કાંઠે છે. ત્યાંના આયરોની પચીસ-પચાસ ભેંસો ચોર લઈ ગયા હતા. તેને શોધવાને માટે ભેંશોના ધણી સૌ બહાર ગામ જવા નીસર્યા. અને ત્યાં ત્રણ ગાઉને તરભેટે એક મલાડ કરીને માતા છે. તેની માનતા કરી જે, "હે મલાડ માતા ! જો અમારી ભેંશો હાથ આવશે, તો અમો તમોને લોળિયો પાડો ચડાવશું." અને જે ચોર ભેંશો ચોરી ગયેલ તેણે પણ એવી માનતા કરેલી જે, "હે મલાડ માતા ! અમે ભેંશો ચોરીને લાવ્યા છીએ અને તે જો અમને પચી જશે તો આ લોળિયા પાડાને તમને ચડાવશું." અને લોળિયો પાડો પણ તે ભેંશોના ખાડા ભેળો જ હતો. માટે કેટલાક માણસોને એવાં સંકટ આવે છે તે બેઈ કોરથી જેમ પાડાની માનતા કરી હતી તેવું થાય છે. પછી નહીં ઘરનો નહીં બારનો. ॥૧૦૯૭॥

૧૦૯૮. તરંગી વિચારોની દુનિયામાં ભરવાડનું દૃષ્ટાંત

એક ભરવાડ અને એક કોળી મળીને ઘઉંની વાડી ભેળી કરી હતી. અને તે બન્ને જણા કૂવો ખોદવા ગયા. પછી ભરવાડે કોળીને કહ્યું જે, "તું કૂવો ખોદ્ય અને હું ગામમાં સુતારને ત્યાં જઈને ગરેડી કરાવી આવું." એમ કહીને તે આઘેરોક ચાલ્યો. પછી આઘે જઈને સાદ કર્યો અને કહ્યું જે, "એ ઉકા...હે..!" ઉકાએ સામો જવાબ આપ્યો જે,

"શું કહે છે ?" વાહો ભરવાડ કહે, "હું ગરેડી કરાવવા જાઉં છું. તે આવ્યો કે ન આવ્યો, પણ તું જો ઘઉંનું ખળું કરે તો ઢોરે કરજે." ઉકો કહે, "એમ કેમ ?" વાહો કહે, "મેહ આવે તો તણાય નહીં." માટે હજુ કૂવો તો ખોદ્યો નથી, ત્યાં તો ખળું ઢોરે કરવા વિચાર કર્યો. માટે જો પ્રભુ નહીં ભજે તો ઢોરે ખળું કર્યા જેવું થાશે. ॥૧૦૯૮॥

૧૦૯૯. કાણે ગયેલાં કાઠિયાણી દોરડું ચોરતાં ફસાઈ ગયાં

એક ગામમાં એક કાઠિયાણી હતા. તે પટલાણીઓ સાથે પરગામ કાણ્યે ગયા હતા. પછી સૌ ઘરમાં ગુડો વળાવવાને(શોક કરવા) બેઠાં અને કાઠિયાણીએ ત્યાં પીતળનો કળશિયો પડ્યો હતો, તે છાની રીતે બગલમાં મારી લીધો. અને સૌ જ્યારે ગુડો વળાવી રહ્યા અને સૌએ ઘડીક મોઢેથી ખરખરો કર્યો. અને પછી સૌ ઘેર આવ્યા અને કાઠિયાણીએ એમ જાણ્યું જે, "ગુડો વળાવવા જવું, એમાં લાભ છે." પછી પટલાણીઓને કહ્યું જે, "પટલાણી ! જ્યારે કાણ્યે જવું હોય ત્યારે મને બોલાવજો; હું સાથે આવીશ."

પછી કોઈક દિવસ બીજે ગામ પટલાણીઓને કાણે જવું હતું. તેથી તેમણે કહ્યું જે, "ફુઈ ! ચાલો કાણે જવું છે." તે સાંભળીને ફુઈ પણ પટલાણીઓની સાથે કાણે ચાલ્યાં અને સામે ગામ જઈને સૌ રોવા-કકળવા મંડ્યાં. અને ત્યાં મરનાર માણસને ઘેર ગયાં. ત્યાં ફુઈએ ચારેકોર નજર કરી, પણ કાંઈ પદાર્થ નજરે ચડ્યું નહીં. એમ કરતાં એક કોઠીમાં ખાટલાનું વાણ(ખાટલાને ભરવાની દોરી) નાંખેલ, તેનું દોરડું કોઠીના સાણેથી(કોઠીની બાજુએ રાખેલ કાણું) બહાર દેખાતું હતું. તે ફુઈની નજરમાં આવ્યું. અને પછી કોઠીના થડમાં જઈને બેઠી. અને સૌ બાઈઓ રોતી છાની રહી ગઈ અને ફુઈ તો રોતાં જાય અને ખાટલાના વાણનો ઢગલો ખોળામાં કરતા જાય. તેનું કાંઈ સરું આવ્યું નહીં. પછી રોતાં રોતાં બોલ્યાં જે,

કાલે જઈતી કાણ્ય, કલ હું દો કોટું આદી;
આજ મારે હસવું ને હાણ, સરું ન આવે સીંદરા.

એમ કાઠિયાણીને સીંદરાનું સરું આવ્યું નહીં. માટે પ્રભુ ભજ્યા વિના સંસારરૂપી સીંદરાનું સરું આવે તેમ નથી. ત્યારે બીજી બાઈ બોલી જે, "ફુઈ ! એવું દુઃખ હોય તો દાંતે કરીને કાપીએ." એમ સમશામાં બીજીએ સમજાવી. એટલે ફુઈએ દાંતે કરીને દોરડું કાપી નાંખ્યું. માટે કેટલાંક આવાં માણસો થાય છે જે, કાણે જાય તોપણ ચોરી કરવી. ॥૧૦૯૯॥

૧૧૦૦. કાણે ગયેલી પટલાણીઓનાં દાતરડાં દેખાયાં

એક ગામમાં પટલાણીઓ કાણ્યે ગઈ હતી અને પોતાના ગામની નજીકમાં તે ગામ હતું. પછી સૌ બાઈઓએ વિચાર કર્યો જે, 'ગુડા વળાવતા આવશું અને વળતી વખતે ખડની ગાંસડિયું પણ લેતા આવશું.' એમ જાણીને સૌએ દાતરડાં તથા પછેડા સાથે લીધાં. અને જ્યાં સામે ગામ ગયાં, ત્યાં તો તેના સંબંધીનાં છોકરાં સામાં આવ્યાં. તેમને પછેડાની ગાંસડી બાંધી આપી અને દાતરડાં પોતાની કેડમાં ખોસ્યાં. અને જો પછેડા સાથે દાતરડાં આપે તો સૌને એમ જણાય જે, 'આ તો ખડ લેવા આવ્યાં છે, આ કાંઈ ગુડો વળાવવા આવ્યાં નથી.' પછી નાનું મરણ હતું તે સૌ છાજિયાં લેવા લાગ્યાં. તે વખતે એકબીજાના દાતરડાના હાથા દેખાવા લાગ્યા. ત્યારે તે જોઈ એકાબીજી સમશામાં કહેવા લાગી જે, "હાથા ઢાંકો હાય હાય, હાથા ઢાંકો હાય હાય." એમ એકબીજી પરસ્પર બોલવા લાગી. માટે જ્યાં સુધી હાથા ઉઘાડા ન થયા હોય ત્યાં સુધી સારું લાગે, પણ હાથા ઉઘાડા થાય પછી સૌનો ભરમ ભાંગી જાય. હાથા એટલે ધર્મ-નિયમ સારા ન પાળતો હોય ને ઉપર દેખાવ સારો કરે, પણ જ્યારે તેને દેશકાળ આવે ત્યારે ઉઘાડું થાય. ॥૧૧૦૦॥

૧૧૦૧. જગત લંઘીઓ જેવું સ્વાર્થી છે

ગુજરાતમાં મોટા અમીનો મરી જાય છે ત્યારે કૂટવાને માટે લંઘીઓને(કૂટનારી સ્ત્રીઓને) બોલાવે છે. અને તેને તુવેરની દાળ આપીને કૂટવા લઈ જાય છે. તેમાં કોઈ એક મણ, કોઈ બે મણ, એમ વખત પ્રમાણે ઠરાવ કરીને કૂટવા લઈ જાય છે. તે લંઘીઓ કેવું કૂટે છે તે નીચે પ્રમાણે. તે કૂટતાં કૂટતાં એમ બોલે જે,

નહીં લઉં સલેલિયા, નહીં લઉં દળેલિયા,
લેશું રાતી ગલોલિયો.. ઓશ...ઓશ...

એમ બોલતી જાય, પણ છાતીએ હાથ પણ અડાડે નહીં. તેનું કહેવાનું હારદ એ છે કે, અમે તુવેરદાળ સળેલી નહીં લઈએ અને ભરડેલી પણ નહીં લઈએ; અને રાતી ગલોલ જેવી લેશું. માટે આ જગત આ લંઘીના જેવું સ્વારથિયું છે. માટે સમજુ માણસને સંસારમાં આસક્તિ કરવી, તે વિચારીને કરવી. કેમ કે, કોઈ કોઈનું સગું નથી. ॥૧૧૦૧॥

૧૧૦૨. અંતે કોઈ સગું નથી, ડોશી કહે જમરાજ ! બિમારનો ખાટલો ઘરમાં છે

એક કણબીનો દીકરો માંદો હતો. તેને જોવાને તેનાં સંબંધીઓ તેના ઘેર આવતાં હતાં. અને તેને એક વૃદ્ધ ડોશી હતી. તેને સૌએ કહ્યું જે, “ડોશીમા ! તમારો ખાટલો ફળીમાં રાખો.” પછી છોકરાને જોઈને માણસો ડોશીમા પાસે આવ્યા અને ડોશીને કહે કે, “જો તમે જાઓ તો ભાગ્યશાળી ગણાઓ અને છોકરો રહે તો સારું.” ડોશી કહે, “અરેરે ! મને માગ્યાં મોત ક્યાંથી મળે ?” ત્યાં કેટલીક બાઈઓ બોલી જે, “ડોશીમા ! તમને જમનાં તેડાં ક્યાંથી હોય ?” ડોશીએ પૂછ્યું જે, “જમ કેવા હોય ?” ત્યારે બીજી બાઈ બોલી જે, “જમ તો પાડા જેવા હોય.”

ત્યારે ડોશીના મનમાં ઠસાઈ ગયું જે, જમ તો જરૂર પાડા જેવા હશે. એમ કરતાં કરતાં છોકરાને મંદવાડ વધ્યો અને છોકરાનો ખાટલો ઓસરીમાંથી ઘરમાં લીધો. ઘરનાં માણસો સૌ છોકરાને વીંટીને રાતના વખતે બેઠાં હતાં. તેવામાં પટેલનો પાડો બાંધ્યો હતો તે છૂટી ગયો અને ડોશીને ખાટલે માથું ઘસવા લાગ્યો. ડોશીએ માથેથી ઉઘાડીને જોયું, ત્યાં તો પાડો દેખાણો. એટલે ડોશી માથે ગોદડું ઓઢી ગઈ અને બોલવા લાગી જે, "જમરાજ ! હું તો સાજી છું. ને માંદાનો ખાટલો તો ઘરમાં છે." એમ કરતાં કરતાં પાડો બીજે કાંધે જ્યાં ખંજોળવા માંડ્યો, ત્યાં તો પાડાનું શીંગડું ડોશીના ખાટલાની પાંગતમાં ભરાણું. તેથી ડોશીનો ખાટલો ઊંચો થયો.

ત્યારે ડોશી તાણીને(જોરથી) બોલી જે, "જમરાજ..! હું તો સાજી છું ને માંદાનો ખાટલો તો ઘરમાં છે." એમ ઉતાવળી બોલવા લાગી એટલે સૌ ઘરમાંથી બહાર આવ્યાં. અને ડોશીને પૂછ્યું જે, "ડોશીમા ! શું છે ?" ડોશીમા કહે જે, "જમરાજ આવ્યા છે." પછી સૌ કહે જે, "આ તો પટેલનો પાડો છે !" માટે સૌ ભાઈઓ વિચારીને જોજ્યો જે, ખરો વખત આવે ત્યારે સૌ માંદાનો ખાટલો ઘરમાં બતાવે એવા છે. કેમ કે, જીવને પોતાના દેહથી કશુંય પ્રિય નથી. ॥૧૧૦૨॥

૧૧૦૩. સ્વાર્થે ને ધનની લાલચે ચાર વહુઓએ દોડી દોડીને ડોસાની સેવા કરી છેવટે ભંભો રેતીનો ભરેલ નીકળ્યો

એક માણસ હતો. તેની વૃદ્ધાવસ્થા થઈ ત્યારે તેની કોઈ ચાકરી કરતું નહોતું. તેને ચાર દીકરા હતા, તોપણ પોતે ભૂખ્યો મરતો હતો. પછી તેને કોઈક મહાત્મા સંત મળ્યા. તેણે કહ્યું જે, "ડોસા ! તમારી પાસે કાંઈ મરણમૂડી છે ?" ડોસો કહે જે, "મહારાજ ! મારી પાસે મરણમૂડી શું હોય ? ફક્ત પાંચ રૂપિયા છે." સંત કહે જે, "લાવો તે મારી પાસે, અને એક મોટો કચરાનો ભંભો(માટીનો મોટો ઘડો)

લાવો." પછી અધમણ રેતી માય તેવો ભંભો લાવ્યા. પછી સંતે તેમાં રેતી ભરાવી, ને તેના મોઢા ઉપર પાંચ રૂપિયા મેલ્યા અને તે ઉપર કોડિયું ઢાંક્યું.

પછી છોકરા તથા બૈરાં સૌ લાણી કરવા વગડે ગયાં હતાં અને દીકરાની વહુઓ ઘેર હતી. પછી ડોસાએ ચારેય વહુઓને બોલાવીને કહ્યું જે, "બાપ દીકરીઓ ! તમે સૌ આંહીં આવો અને આ ખડ હેઠે મારી મરણમૂડીનો ભંભો મૂક્યો છે, તે લેવો છે." તે સાંભળીને ચારેય વહુઓ દોડીને ડોસા પાસે આવી અને ભાભો પણ બથમાં ભંભો ઘાલીને બેઠો હતો. પછી ભાભે કહ્યું જે, "ભા ! એક ચલાખો(સાડાચાર હાથની આસપાસનો લંબચોરસ કાપડનો) લાવીને માંહે ભંભો મેલો અને મારા ખાટલા નીચે ખાડો ગાળીને તે ભંભો દાટો."

પછી ચારેય દીકરાની વહુવો ભેળી થઈ, એટલે ભાભાએ ભંભાના મોઢા ઉપરથી કોડિયું ઊંચુ કર્યું એટલે ચારે જણીઓની દૃષ્ટિએ રૂપિયા દેખાણા. તે જોઈ ચારે જણીઓ બોલી જે, "ઓ...હો...હો..! ભાભા પાસે તો અણગણ માયા છે." પછી ચારે જણીઓએ ભંભો ઉપાડીને ઓસરીમાં ખાડો ખોદ્યો અને તેમાં જાળવીને ભંભો ગોઠવ્યો. પછી ભાભો બોલ્યો જે, "ભા ! આ જે માયા છે તે કાંઈ મારે સાથે લઈ જવી નથી, પણ મારી ચાકરી કરે, તેને મારે આપવી છે. અને તમને ચારે જણીયુંને સો સો રૂપિયાનાં કડલાં અને સો સો રૂપિયાની કાંબીયું(પગનું ઘેરણું), એમ ચાર જણીયુંને બસો બસો રૂપિયા દેવા છે."

પછી સાંજ પડી એટલે ચારે છોકરા ખેતી કરીને ઘેર આવ્યા. ત્યારે મોટા છોકરાની વહુએ ચારે જણાને વાત કરી જે, "ભાભા પાસે તો અણગણ માયા છે. અને અમો ચારે જણીઓએ માંડ માંડ મળીને ભંભો ઉપાડ્યો, એટલી બધી માયા છે. અને ભંભા ઉપર કોડિયું હતું તે ભાભે ઊંચુ કર્યું, તેમાં રૂપિયા મથોમથ(છલોછલ) ભરેલા છે. તે અમોએ

નજરે જોયું. પછી મેં કહ્યું જે, માયા ઉપર કોડિયું ઢંકાય નહીં, છાલિયું ઢંકાય. પછી મેં આપણું છાલિયું ઢાંક્યું છે. અમને ચારે જણીયુંને સો સો રૂપિયાનાં કડલાં ને સો સો રૂપિયાની કાંબીઓ કરાવી દેવાનું કહ્યું છે."

પછી એ ચારે જણીઓ એકબીજાથી છાનાં, કોઈ ભાભાને દૂધ પાઈ જાય, તો કોઈ સાકરનો શીરો આપી જાય; એમ ખાતાં ખાતાં ભાભો તો રાભડિયા જેવો થઈ ગયો. પછી જ્યારે પોતાનો મૃત્યુકાળ પાસે આવ્યો, ત્યારે ચારે દીકરાઓને પોતાની પાસે બોલાવ્યા. અને કહ્યું જે, "આ ચારે જણીઓએ મારી ચાકરી બહુ કરી છે. માટે એ ચારેને બસો બસો રૂપિયા આપજો. ખરચનું તો હું કાંઈ કહેતો નથી. એ તો તમારી આબરૂ પ્રમાણે કરજો." એમ કહીને ડોસો તો સ્વર્ગવાસી થયો. ત્યારે તેને રાતું લૂગડું ઓઢાડીને શબને લઈ ગયા.

પછી ભાભાની પાછળ મોતૈયા, જલેબીનું ઊજળું કારજ કર્યું અને મેમાન પરોણા જ્યારે પોતાને ઘેર ગયા ત્યારે જે વાણિયાના રૂપિયા ઉપાડ્યા હતા તે વાણિયે આવીને કહ્યું જે, "પટેલ ! હવે ભાભાનું કારજ પણ વીતી ગયું અને મેમાન પરોણા પણ ઘેર ગયા; માટે મારું નામું સમજીને ચુકાવો કરી આપો તો ઠીક." પછી પટેલ કહે કે, "શેઠ ! કાલે તમારો ચુકાવો કરી આપશું." પછી રાત્રીએ ચારે ભાઈઓ તથા ચારે વહુઓ, એમ બધાં ભેળાં થઈને જે ઠેકાણે ભંભો દાટ્યો હતો તે ઠેકાણેથી ખોદીને બહાર કાઢ્યો. અને ચારે જણા માંડ માંડ ઉપાડીને ઘરમાં લઈ ગયા. પછી ઘરમાં લઈ જઈને દાતરડે કરીને જ્યાં રૂપિયા કાઢવા માંડ્યા, ત્યાં તો મોટી વહુ બોલી જે, "એમ રૂપિયા કઢાય ? અને આઠસો રૂપિયા તો અમને ચાર જણીયુંને આપવાના છે." ત્યારે પટેલ કહે, "લ્યો, એને ફોડીએ." અને પટલાણી કહે, "ફોડો તો ખડખડાટ થાય, તો અડખે પડખેના સૌ સાંભળે. માટે લ્યો બે ગાદલાં પાથરીએ અને તે ઉપર ભંભો મેલીએ એટલે ખડખડાટ ઓછો થાય."

પછી ગાદલાં પાથરીને તે ઉપર ભંભો મેલ્યો. અને પછી કોશથી જ્યાં ધીમે રહીને ઠીબડી ઉતારી, ત્યાં તો માંહેથી રેતીનો ઠગલો થયો. તે જોઈને ચારે ભાઈઓ ઉકળી ઊઠ્યા, “અલ્યા, આ તો કપટ !” એમ એકબીજા લડવા મંડ્યા જે, “તારી ઓસરીમાં ખાટલો હતો, તે તું લઈ ગયો.” અને ચાર વહુઓ લડવા મંડી જે, ઓલી કહે, “તું લઈ ગઈ” ને ઓલી કહે, “તું લઈ ગઈ.” માટે આજની પ્રજા એવી છે, કે કાંઈક ધૂર્તપણું હોય તો જ સેવા કરે, પણ મા-બાપનો મહિમા જાણીને વૃદ્ધપણામાં સેવા કરે, તેવાં નથી. કેમ કે, અત્યારનો જમાનો એવો છે કે પોતાના સાળાનો જેટલો વિશ્વાસ તેટલો સગા ભાઈનો પણ વિશ્વાસ નહીં. ॥૧૧૦૩॥

૧૧૦૪. બે ભાઈઓના ઝઘડામાં વૃદ્ધ પિતાની દુર્દશા

એક ગામમાં બે ભાઈ રહેતા હતા. તેને અરસપરસ અણબનાવ ઘણો જ થયો. તેથી એક ભાઈ કંટાળીને બીજે ગામ રહેવા ગયો. અને તેને એક વૃદ્ધ ડોસો હતો, તેના ખાવા-પીવાના વારા કર્યા હતા જે, એક માસ સુધી તે ડોસો મોટાને ઘેર રોટલા ખાય અને એક માસ સુધી નાનાને ઘેર ખાય. એમ કરતાં કરતાં જ્યારે ડોસાનો મહિનો પૂરો થઈ રહ્યો ત્યારે તેનો છોકરો ગાડા ઉપર રાડાં નાંખીને, ડોસાને તે ઉપર બેસારીને, તેના ભાઈને ઘેર ઝાંપે જઈને, ગાડું ઉલાળીને, ડોસાને નીચે ઉતારીને પરબારો ચાલ્યો ગયો.

પછી છોકરાએ આવીને ડોસાને ખંખેરીને ઊભો કર્યો અને ફળિયામાં ખાટલો નાંખીને તે ઉપર બેસાર્યો. પછી તે બાઈ પાણી ભરવા ગઈ. ત્યારે ગામમાં બૈરાં સૌ કહેવા લાગ્યા જે, “અરેરે ! બળ્યા તમારા અબોલા. જોને, આ તમારો દેર આવ્યોતો, તે ભાભાને ઝાંપે ગાડામાંથી ઉલાળીને નાંખી દઈને ચાલ્યો ગયો.” એમ બાઈને સૌ ઠપકો દેવા લાગ્યા, એટલે તે બાઈ શરમાઈ ગઈ. પછી સાંજે તેનો

ધણી ખેતરથી ઘેર આવ્યો. ત્યારે તેની સ્ત્રી કહેવા લાગી જે, "મારે તો ગામમાં મોઢું દેખાડાય તેવું રહ્યું નથી." કણબી કહે, "શું છે ?" બાઈ કહે કે, "તમારા ભાઈ આવ્યા હતા. તે ભાભાને ઝાંપે ગાડું ઉલાળીને નાંખીને વયા ગયા." કણબી કહે, "અરે રાંડ ! એમાં શું મૂંઝાય છે ? આપણે કાલ મહિનો પૂરો થશે, તે જો હું ખરો હોઉં તો ગામને ઝાંપે ભાભાને નાંખી આવીશ. માટે એમાં શું મૂંઝાશ !" માટે આજના છોકરાં બાપને બાપ કહે તેવાં નથી. તે ઉપર એક વાત છે. ॥૧૧૦૪॥

૧૧૦૫. સગા દીકરાએ બાપને સાથી(મજૂર) કર્યો

કોઈક ગામમાં એક ખેડુ હશે. તે બાપ-દીકરો ગાડું જોડીને પરગામ જતા હશે. ડોસો બીચારો ઘરથી જ રળ્યાનું રાસ !(પહેલેથી જ રળવાનું સાધન) પણ કાંઈ સારાં કપડાં પહેરવાં કે મોજશોખ માણવી, તેની પોતાને બિલકુલ ખબર જ નહીં અને છોકરો તો લૂગડાંનો ઠાઠમાઠ તથા આસપાસના પટેલિયાનો સોબતી હતો. ને રસ્તે જતાં પોતાના ભાઈબંધનું ગામ આવ્યું. ત્યારે ડોસાને કહ્યું જે, "તમે આ બધાં ગાડાં છૂટ્યાં છે ત્યાં આપણું ગાડું છોડીને બળદિયાને ખડ ખવરાવો અને આ ગામમાં મારો ભાઈબંધ રહે છે, તેને હું મળી આવું." ભાભો ગાડું છોડીને પાદર બેઠો અને છોકરો ગામમાં ગયો.

તે વખતે પોતાના ભાઈબંધને ઘેર ઢગ(લગ્ન પછી પહેલીવાર કન્યાને તેડવા આવેલ માણસોનો સમૂહ) આવી હતી અને તેની જમવાની પંક્તિ ફળિયામાં બેઠી હતી. તે વખતે આ પટેલ પોતાના ભાઈબંધને રામ રામ કરીને મળ્યો. પટેલ કહે કે, "મારે જવું છે." તેનો ભાઈબંધ કહે કે, "જમ્યા વગર જાઓ તો મારા સોગંદ છે." પછી ઘરધણીએ કહ્યું જે, "કોણ કોણ છો ?" પટેલ કહે કે, "ગાડું છે." ઘરધણી કહે, "ગાડે કોણ છે ?" પટેલ કહે કે, "ગાડે મારો સાથી છે." ઘરધણી કહે, "નાતે કેવો છે ?" પટેલ કહે કે, "કણબી છે."

પછી તેનો સાથી કણબી હતો. તેને બોલાવીને ઘરધણીએ જુવાર માતાનો એક રોટલો અને ઉપર બે મરચાં આપીને કહ્યું જે, “જા, ગામને પાદર ગાડાં છૂટ્યાં છે ત્યાં પટેલનો સાથી છે. તેને રોટલો અને મરચાં આપી આવ્ય. ને સાથીને કહેજે જે, પટેલને તો ત્યાં રોક્યા છે.” પછી તે તો હાથમાં રોટલો અને ઉપર બે મરચાં લઈને ઉપર એક મેલા લૂગડાનો કટકો ઢાંકીને જ્યાં ગાડાં છૂટ્યાં હતાં, ત્યાં જઈને બૂમ મારી જે, “ફલાણા ગામના પટેલનું ગાડું ક્યાં છે ?”

ત્યારે ડોસો ઊભો થઈને બોલ્યો જે, “આ રહ્યું, કેમ છે ?” ત્યારે સાથી બોલ્યો જે, “અમારા પટેલને ત્યાં ઢગ્ય આવી છે, એટલે પટેલને જમવા માટે રોક્યા છે. અને પટેલે કહ્યું છે જે, મારે ગાડે મારો સાથી છે, માટે રોટલો પહોંચાડો.” તે સાંભળી ડોસાનાં રુંવાડે રુંવાડાં અવળાં થઈ ગયાં. અને બોલ્યો જે, “ભાઈ ! હું વૃદ્ધ છું અને મોઢામાં દાંત નથી. તે છાશ હશે તો મારે ચોળીને ખવાશે. માટે ચાલ્ય હું તારી સાથે આવું.”

પછી બીજા ગાડાવાળાને પોતાના ગાડાની ભલામણ કરીને તે ડોસો સાથી સાથે ગામમાં ગયો. તે વખતે બધી પંક્તિ જમવા બેઠી હતી અને એકબીજાને તાણ કરી કરીને સૌ જમાડતા હતા. તે વખતે ડોસો પંક્તિ વચ્ચે જઈને ઊભો ઊભો બોલ્યો જે, “અલ્યા ગધેડીના ! હું તારો સાથી છું કે હું તારી માનો સાંઢ છું, બોલ્ય ?” તે સાંભળીને આખી પંક્તિ સ્થિર થઈ ગઈ. માટે આજનાં છોકરાં તો પોતાના માવતરને સાથી કરે તેવાં છે. ॥૧૧૦૫॥

૧૧૦૬.પગ ઊંચો-નીચો પડ્યો તેનો ખુલાસો ન કર્યો તો વીસ ગાઉની ધફડ કરી, સત્સંગ વિના જીવનની અર્થહીનતા

એક ખેડુ હતો. તેણે પોતાના છોકરાને કહેલ જે, “બાપ દીકરા ! તારો પગ ક્યાંઈક ઊંચો-નીચો પડે તો મને કહેજે, એટલે હું વેલાસર ચેતવણીમાં રહું.” પછી એક દિવસ છોકરો ખેતરથી કડબનો ભારો માથે

ઉપાડીને ચાલ્યો આવતો હશે. અને ખેતરને શેઢે એક ખાડો હશે, તેમાં તેનો પગ પડ્યો. પછી તેણે ઘેર આવીને પોતાના બાપને કોડમાં લઈ જઈને કહ્યું જે, “દાદા ! આજ મારો પગ ઊંચો-નીચો પડ્યો.” પટેલે કહ્યું જે, “બોલીશ મા...મને કહ્યું તે કહ્યું પણ બીજે ક્યાંઈ વાત કરીશ મા.” પટેલે પોતાની ઘરવાળીને કહ્યું જે, “થોડાં ઘણાં ઢેબરાં કર.”

પછી થોડાં ઘણાં ઢેબરાં કર્યાં અને કાંઈક રોકડ તથા દાગીના હશે, તે એક ડબામાં ભરીને બાંધી લીધાં. તે વિગેરે બીજો સામાન હશે તે ગાડામાં ભર્યો. અને ઘરને બારણે તાળું વાસીને બસો બસો રૂપિયાના ગોધલા હતા, તે ગાડે જોડીને સમી સાંજના ચાલી નીકળ્યા. પટેલના મનમાં એમ ભીતી હતી જે, ‘છોકરો કોઈકના ઘરમાં ગર્યો હશે. તે વાતની જો રાજાને ખબર પડશે તો મને દંડશે.’ એવા અભિપ્રાયથી પટેલ સમી સાંજનો ચાલી નીકળ્યો. પછી પાંચ-સાત ગાઉ ગયા અને સવાર પડી ત્યાં એક નદી આવી. ત્યાં વિશ્રાંતિ લેવા ગાડું છોડીને દાતણ પાણી કર્યાં.

પછી છોકરાને એક કોરે લઈ જઈને તેના બાપે પૂછ્યું જે, “બાપ દીકરા ! તારે કોને ઘેર ઊંચો-નીચો પગ પડ્યો ?” છોકરો કહે કે, “ઘેર વળી ક્યાં ? આપણા ખેતરને શેઢે ખાડો છે ને ? ત્યાં; અને મારે માથે કડબનો ભારો હતો, તે વખતે તે ખાડામાં મારો પગ પડ્યો.” પટેલ કહે, “ઠીક, કાંઈ બોલીશ નહીં.” પછી ત્યાં બળદને ખડ ખવરાવીને ત્રણે જણાંએ ત્યાં ઢેબરાં ખાધાં. પછી ગાડું જોડીને જ્યારે પાછાં વળ્યાં ત્યારે પટલાણીએ પૂછ્યું જે, “તમે સમી સાંજનું ગાડું જોડીને ક્યાં જતા હતા ? વળી છોકરાને એક કોરે લઈ જઈને શું પૂછ્યું ? અને વળી આંહીંથી પાછા વળ્યા. તેમાં હું કાંઈ સમજી શકી નહીં.”

તેથી પટેલ કહે, “આ છોકરો નાનો હતો ત્યારે મેં બાધા રાખી હતી જે, ઓરીથી, અછબડાથી, શીળીથી જો છોકરો સાજો સારો રહેશે

તો હું વીશ ગાઉનું ધફ્ફડ(ખોટો ફેરો) કરીશ. તે આ ધફ્ફડ માન્યું હતું તે માનતા પૂરી કરી." તેમ આ દુનિયામાં કેટલાક જીવો આવીને ધફ્ફડ કર્યા જેવું કામ કરશે અને કેટલાક તો પોતાના જીવનું કલ્યાણ કરશે. છોકરાને પણ બિલકુલ વહેવાર સંબંધી ખબર નહોતી જે, ધર્મ શું ને અધર્મ શું ? એમ તદ્દન અજાણ હતો. ॥૧૧૦૬॥

૧૧૦૭. મોતી લેવા ગયેલા ભાઈબંધોના દૃષ્ટાંત દ્વારા કાર્યાકાર્યનો વિવેક કહ્યો છે

બે ભાઈબંધ હતા. તે રળવા માટે પરદેશ ગયા હતા. અને ચાલતાં ચાલતાં જ્યાં સાચાં મોતી પાકે છે ત્યાં ગયા. તેમાં નાના ભાઈએ તો સાચાં મોતી વીણીને એકઠાં કર્યા. અને મોટો ભાઈ જરા બુદ્ધિનો મંદ હતો. તેણે શંખલાં વીણીને એકઠાં કર્યા. નાના ભાઈએ જાણ્યું જે, 'મારા ભાઈએ તો કેવળ શંખ જ ભેગા કર્યા છે.' ને તે (મોટો) જાણતો જે મારે તો આ મોટાં મોતી છે.' એમ જાણીને મોતીની સમજણે શંખલાં ભેળાં કરેલાં હતાં.

પછી બન્ને ભાઈ ઘર તરફ ચાલી નીકળ્યા. પછી એક ગામને પાદર આવીને ઊતર્યા અને મોટો ભાઈ લઘુશંકા કરવા ગયો; એટલે નાના ભાઈએ પોતાની પોટલીમાંથી મૂઠી ભરીને સાચાં મોતી તેની પોટલીમાં નાખ્યાં. મોટા ભાઈએ લઘુશંકા કરતાં કરતાં જોયું જે, 'આણે મારી પોટલીમાં કાંઈક નાખ્યું.' પછી તેણે આવીને જોયું એટલે તેણે નાંખેલાં મોતી ખંખેરીને હેઠે કાઢી નાખ્યાં. અને કહ્યું જે, "તારે મારામાં કાંઈ નાંખવું નહીં. મારે જે છે તે ઠીક છે."

પછી પોતાને ગામ આવ્યા અને ગામના વેપારી મળવા આવ્યા. તેમણે પૂછ્યું જે, "ભાઈઓ, તમે જ્યાં સાચાં મોતી પાકે છે ત્યાં ગયા હતા, તેમાંથી શું માલ લાવ્યા છો ? અમને દેખાડો તો પરીક્ષા કરીએ." પછી નાનો ભાઈ મોતી લઈને ઝવેરીની દુકાને ગયો. ત્યાં તો સૌ

ઝવેરી ભેગા થઈને મોતીની પરીક્ષા કરી જે, પાંચ હજારથી દશ હજાર સુધીની કીંમત છે. પછી તે ઘેર આવ્યો, ત્યારે તેને મોટા ભાઈએ કહ્યું જે, "કાં...તું દેખાડી આવ્યો ? તે શું કીંમત કરી ?" નાનો ભાઈ કહે, "મારે એક હજારથી દશ હજારની કીંમત થઈ." ત્યારે મોટો બોલ્યો જે, "જખ મારે ! તારે તો ઝીણાં છે અને મારે તો મોટાં છે."

પછી બે-ચાર શંખલાં લઈને બજારમાં ગયો અને વેપારી સૌ બોલ્યા જે, "આવો આવો ભાઈ ! તમો કાંઈ લાવ્યા છો ને ?" મોટો કહે, "હા, હું તેટલા સારુ જ તમને દેખાડવા આવ્યો છું." વેપારી કહે, "લાવો દેખાડો, કેવોક માલ છે ?" પછી વેપારીની દુકાને જઈને બે-ચાર બંધણાં છોડીને જ્યાં વેપારી આગળ મેલ્યાં; ત્યાં તો વેપારીઓ જોઈને વિચારમાં પડી ગયા અને કહ્યું જે, "તમે બે ભાઈ સાથે ગયા હતા ને ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "હા." વેપારી કહે, "આની કીંમતની અમને ખબર પડે નહીં, સામી દુકાને જાઓ." એમ બે-ચાર દુકાને ફર્યો પણ તેને કોઈએ સત્ય વાત કરી નહીં. તેનું કારણ જે, આને જેમ છે તેમ કહીશું તો નિરાશ થઈ જશે. પછી તેને સાચું કહેનારો મળ્યો જે, "મહારાજ, આ તો શંખ કહેવાય. આને તો ખાખી લોક હોય તે રાખે અને કાં દેવમંદિરમાં રાખે; માટે ઘેર પધારો." તેમ આ દુનિયામાં આવીને કેટલાક તો સાચાં મોતી વોરશે, એટલે કે પરમેશ્વરની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તીને ભગવાનના ધામમાં જાશે. અને કેટલાક તો પંચવિષયરૂપી શંખલાં જ વહોરશે. ॥૧૧૦૭॥

૧૧૦૮. શેઠનો પુત્ર પરદેશથી કમાણી કરીને ડુંગળી લાવ્યો

એક શેઠિયાનો દીકરો પરદેશ કમાવા માટે ચાલ્યો, ત્યારે શેઠે કહ્યું જે, "બાપ દીકરા ! પરદેશમાં જાવ છો પણ મોંઘામાં મોંઘી ચીજ હોય તે લાવજે." પછી તે બાર વરસ સુધી પરદેશમાં રહ્યો અને ઘણુંક દ્રવ્ય કમાણો. પછી પોતે વિચાર કર્યો જે, 'મારા બાપે કહ્યું છે જે, મોંઘામાં

મોંઘી ચીજ હોય તે લાવજે.' પછી તેણે ત્યાંથી ડુંગળીના દડાનાં બાર વહાણ ભર્યાં. એકેકા દડાના દશ-દશ રૂપિયા ખરચીને લીધેલા. પછી તે પોતાને ગામ આવ્યો અને શેઠને જાણ કરી જે, 'તમારો દીકરો બાર વરસે કમાઈને પરદેશમાંથી આવે છે.' એટલે શેઠે તોપો ફોડાવીને સત્કાર કરાવ્યો અને ગામને પાદર મોટી બેઠક કરી. ને શહેરના નગરશેઠ વગેરે મહાજન સૌ આવી ખુરશીઓ ઉપર બેઠા અને સો શેઠિયાઓએ શેઠના દીકરાનો ઘણો જ આદર-સત્કાર કર્યો.

પછી શેઠ બોલ્યા જે, "બાપ દીકરા, તું બાર વરસે કમાઈને જે માલ લાવ્યો હોય તે કચેરીમાં લાવ્ય એટલે આ શેઠિયા સૌ તારી બુદ્ધિની પરીક્ષા કરે." પછી શેઠના દીકરાએ તેના ગુમાસ્તાને આજ્ઞા કરી જે, "જા, વહાણમાંથી એક ગંઠો લઈ આવ્ય." હુકમ થતાં તુરત ગુમાસ્તો વહાણમાંથી એક ગંઠો ઉપાડીને લાવ્યો. તેને કચેરીમાં જ્યાં છોડ્યો, ત્યાં તો શેઠિયે માથું હલાવ્યું અને છોકરાને પૂછ્યું જે, "આ માલ જ લાવ્યો છો કે બીજો કાંઈ છે ?" છોકરે કહ્યું જે, "બાપા, તમે કહ્યું હતું જે મોંઘામાં મોંઘું હોય તે લાવજે. માટે એકેક ગાંઠિયાના દશ-દશ રૂપિયા આપ્યા છે અને બાર વહાણ ઢબરડીને(ખીચોખીચ) ભર્યાં છે." શેઠ કહે, "મર રાંડના, અહીંયાં તો જુવારની બરોબર મળે છે." તેમ કેટલાક તો આ દુનિયામાં આવીને ડુંગળીનો વેપાર કરીને જાશે; એટલે કે અધર્મરૂપી કર્મ કરશે અને કેટલાક તો ભગવાન ભજીને ભગવાનના પદને પામશે, એટલે ભગવાનને વહોરશે. ॥૧૧૦૮॥

૧૧૦૯. મારો પુત્ર લાખ રૂપિયા કમાણો છે, આ સાંભળતાં શેઠને એટેક આવ્યો

એક શેઠિયાનો દીકરો પરદેશ રળવા ગયો હતો. ત્યાં થોડાક દિવસમાં એક લાખ રૂપિયા કમાણો. પછી પરદેશથી તેનો કાગળ આવ્યો જે, 'તમારો દીકરો એક લાખ રૂપિયા કમાણો છે.' તે વખતે શેઠ

દાતણ કરતા હતા અને ગુમાસ્તે આવીને કહ્યું જે, "ભાઈનો પરદેશથી કાગળ આવ્યો છે." ત્યારે શેઠ કહે, "વાંચ્ય જોઈએ, શું લખ્યું છે ? પછી દાતણ કરું." પછી ગુમાસ્તે કાગળ વાંચી સંભળાવ્યો જે, 'તમારો દીકરો લાખ રૂપિયા કમાણો છે.' તે સાંભળીને શેઠને હરખ થયો જે, 'અહોહો ! મારો દીકરો લાખ રૂપિયા કમાણો !' એમ જ્યાં કહ્યું ત્યાં તો શેઠનું તાળવું ફાટી ગયું અને મૃત્યુને પામ્યો. તેમ જેવો એ શેઠને પૈસાનો હરખ આવ્યો તેવો હરખ જો ભગવાન ભજ્યાનો આવે તો બેડો પાર થાય. ॥૧૧૦૯॥

૧૧૧૦. હવેલીની વાસનાને કારણે શેઠ મરીને કૂતરો થયા

એક શેઠ હતા. તેણે હવેલી કરાવી. તે સાત વરસ પૂરાં થયાં ત્યારે માંડ માંડ પૂરી થઈ. અને તેની થાંભલીની કુંભીઓમાં એવું નકશીકામ કરાવ્યું જે, એકેક કુંભી તૈયાર કરતાં ત્રણ ત્રણ મહિના લાગ્યા. અને જ્યારે હવેલી પૂરી થઈ રહી અને જે દિવસે વાસ્તુ લેવું હતું તે વખતે શેઠ મૃત્યુને પામ્યો. શેઠની એવી વૃત્તિ હતી જે, 'વચલી થાંભલીની કુંભીએ બેસીને મારે દાતણ કરવું.' પણ તે વાત તો કાંઈ સત્ય થઈ નહીં અને વાસના રહી ગઈ જે, 'ઓહો ! કુંભીએ ન બેસાણું.' એમ કરતાં કરતાં મરી ગયો. તેથી કૂતરીને પેટે જન્મ લેવો પડ્યો.

પછી તે કૂતરીનો મોટો ગલબો(ડાઘિયો કૂતરો?) થયો, એટલે નિરંતર ઓસરીની કોર ઉપર ચડીને કુંભીને ઓઠીંગણ દઈને બેસતો. અને ઓસરીની કોર પણ લાલ લાલ કરી મેલતો. પછી પોતાના દીકરાની વહુને રીસ ચડી જે, "મારો પીટ્યો ! નાનપણથી જ કુંભીનો કેડો મેલતો નથી અને ઓસરીની કોર પણ લાલ લાલ કરીને બધી બગાડી મેલી." એમ કહીને લૂગડાં ધોયાનો ધોકો હતો તે કૂતરાની કેડ ઉપર માર્યો. કૂતરાને વાગ્યું, તેથી વૌ-વૌ કરતો વરસતા મેમાં બહાર શેરીમાં જઈને ઊભો રહ્યો. પણ કાંઈ વહુ જાણે છે જે, મારો સાસરો

કુંભી સાચવવા આવ્યો છે ? માટે જો વાસના રહેશે તો કૂતરાના જેવો જન્મ લેવો પડશે અને વહુ ધોકા મારશે. તે માટે સૌએ વિચારીને અસદ્ વાસનાનો ત્યાગ કરવો. ॥૧૧૧૦॥

૧૧૧૧. બ્રાહ્મણે વાણિયાને ઘેર જન્મ લઈને રૂપિયા વસૂલ કર્યા

એક બ્રાહ્મણ હતો. તેણે ટેલ નાંખીને બે હજાર રૂપિયા ભેગા કર્યા હતા. પછી તેણે એક શેઠની દુકાને અનામત રાખવા મૂક્યા અને એક ઘરડી ડોશીને સાક્ષી રાખી. પછી તે પરદેશમાં રળવા ગયો. પછી તે થોડા વરસે તે શહેરમાં પાછો આવ્યો ને આવીને શેઠને કહ્યું જે, "મારા રૂપિયા લાવો." શેઠે એકદમ ધમકી મારીને કહ્યું જે, "રૂપિયા ! કેવા રૂપિયા ? કોણ છો તું ?" બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, "ઓલી ડોશી સાક્ષી છે તેને બોલાવું." પછી બ્રાહ્મણ ડોશીને તેડીને વાણિયા પાસે લાવ્યો. તે ડોશીને ભાળીને વાણિયે ભ્રકુટી ચડાવી, ને ધમકી દેવા માંડી.

પછી ડોશીએ કાન આડા હાથ દીધા જે, "ભા ! હું જાણતી નથી." અને વાણિયાને પેટ દીકરો નહોતો તેથી બ્રાહ્મણે વિચાર કર્યો જે, 'મારા રૂપિયા ઓળવ્યા છે, પણ તે રૂપિયા હું લઉં તો ખરો !' પછી કાશીએ જઈને કમળપૂજા ખાધી અને શેઠને ઘેર દીકરો થયો. છોકરો બાર વરસનો થયો. અને ઓલી ડોશી મૃત્યુને પામી અને તે એક મોટા શેઠને ત્યાં જન્મી. પછી શેઠના દીકરાનાં લગ્ન તે દીકરી સાથે કર્યાં. અને લગ્ન કર્યા પછી છોકરો તુરત માંદો પડ્યો. એટલે શેઠાણીએ માનતા કરી જે, 'છોકરો જો સાજો થશે તો બે હજાર રૂપિયાનું બ્રાહ્મણને પુન્ય કરીશું.' એવો સંકલ્પ કર્યો ત્યાં જ છોકરો સાજો થયો. અને મહિનો પંદર દિવસ સાજો રહ્યો અને વળી પાછો માંદો પડ્યો.

પછી શેઠાણી શેઠને કહેવા લાગી જે, "તમે દાન કરો છો તે કચવાતા કચવાતા કરો છો, એટલે માણકો ક્યાંથી સાજો થાય ?" પછી શેઠે કહ્યું જે, "હે પરમેશ્વર ! આમાંથી છોકરો જો બેઠો થશે તો દશ

હજાર રૂપિયાનું પુન્ય કરીશ.” પછી વળી તુરત જ છોકરાને આરામ આવ્યો અને “મા..મા..” કરવા લાગ્યો. એમ કરતાં કરતાં બે-ચાર વખત તેવી જ રીતે માંદો થયો. પછી છેલ્લી વારે માંદો થયો ત્યારે શેઠ તથા શેઠાણીએ સંકલ્પ કર્યો જે, ‘હે ભગવાન ! આમાંથી જો છોકરો જીવતો રહેશે, તો આ હવેલી બ્રાહ્મણને કૃષ્ણાર્પણ કરીને, હાથે-પગે નીકળીને બીજે રહેવા જઈશું.’

પછી બ્રાહ્મણને બધું કૃષ્ણાર્પણ કરીને હાથે-પગે નીકળીને બીજે ઘેર રહેવા ગયાં. પછી પાંચ-સાત દિવસ સાજો રહીને વળી ફરીને માંદો થયો. ત્યારે શેઠ તથા શેઠાણી તેના ખાટલા પાસે જઈને બેઠા અને દિલગીરી કરવા મંડ્યાં જે, “બાપ દીકરા ! તને કેમ છે ?” છોકરો બોલ્યો જે, “દીકરો દીકરો કોને કહે છે ?” ત્યારે શેઠે કહ્યું જે, “તું કોણ ?” ત્યારે છોકરો બોલ્યો જે, “હું ઓલ્યો રૂપિયાવાળો બ્રાહ્મણ ! છોકરો બોકરો કાંઈ જાણીશ નહીં.” ત્યારે શેઠ બોલ્યો જે, “તું તો તે બ્રાહ્મણ, પણ ઓલી દશ વરસની રાંડી એ કોણ ?” ત્યારે છોકરો બોલ્યો જે, “કાન આડા હાથ દીધા હતા તે ડોશી.” માટે આ દુનિયામાં પુત્ર અથવા પુત્રીઓ લેણું લેવા અથવા દેણું દેવા આવે છે અને કેટલાક વૈરભાવે પણ આવે છે, એટલે જીવે ત્યાં સુધી માવતરને દુઃખ જ દીધા કરે. ॥૧૧૧૧॥

૧૧૧૨. શેઠાણી કહે હું રાંડું, તમે શા માટે ? મોત કોઈને ગમતું નથી છતાં સૌને આવે છે

એક શેઠ હતો. તેણે રમૂજની ખાતર તેની સ્ત્રીને કહ્યું જે, “આજ તો મને એવું સ્વપ્નું આવ્યું જે, જાણે હું મૂંઝાણો કે કાંઈ કહ્યાની વાત નહીં.” શેઠાણી કહે, “એવું તે શું સ્વપ્નું આવ્યું તે મૂંઝાઈ ગયા ?” શેઠ કહે કે, “એ કહ્યા જેવું નથી.” શેઠાણીએ બહુ આગ્રહ કર્યો અને પોતાના દીકરાના સોગંદ આપ્યા જે, “ન કહો તો આ છોકરાના સમ

છે.” ત્યારે શેઠે કહ્યું જે, “જાણે હું રાંડ્યો.” ત્યારે શેઠાણી કહે કે, “ઘણી ખમા તમને ! રાંડું નૈ હું ? શા સારુ તમે રાંડો ?” તેમ આ દુનિયામાં સ્નેહ સૌને આવો છે. તે મરવું સારું લાગે નહીં, પણ મોત આવ્યે છૂટકો નહીં, એટલે પરાણે જાવું પડે. ॥૧૧૧૨॥

૧૧૧૩. ઋષિના આશ્રમમાં સ્ત્રીનું કપડું આવ્યું, તોપણ સૌનાં ચિત્ત વ્યગ્ર થયાં

એક ઋષિ મહારાજ હતા. તે અહોનિશ ભાગવત, ગીતા વગેરે સત્શાસ્ત્રની પારાયણ કર્યા કરતા હતા. ઋષિની કથા કહેવાની કહેણી તથા તેનું વર્ણન જોઈને આસપાસના ઘણાંક માણસો કથા સાંભળવા આવતાં હતાં. અને તેમના આશ્રમની પાસે એક છોકરો તથા તેની મા રહેતાં હતાં. ઋષિને એવો નિયમ હતો જે, કોઈ સ્ત્રીજાતિ તો પોતાના આશ્રમમાં આવી શકે જ નહીં. પુરુષ માત્ર કથા સાંભળવા આવી શકે; તેનો એવો નિયમ હતો. ને છોકરો તથા તેની મા ઋષિની જગ્યાની આસપાસ બધે વાળીચોળીને સાફ રાખતાં હતાં.

પછી છોકરે ઋષિને કહ્યું જે, “ઋષિ મહારાજ ! મારી મા બહુ જ ભગવદી છે અને તેને તમારી કથા સાંભળવાની બહુ જ પ્રીતિ છે. માટે તમો આજ્ઞા કરો તો મારી મા એકકોરે એક ખૂણે બેસીને કથા સાંભળે.” ઋષિ કહે, “ગમે તેમ હોય પણ તારી મા મારા આશ્રમમાં નહીં.” પછી છોકરે ઋષિની બહુ બહુ પ્રાર્થના કરી, એટલે ઋષિએ કહ્યું કે, “તારી મા તો નહીં, પણ તારી માનું કાપડું લાવીને, હું જે પાટ ઉપર બેસીને કથા કરું છું તે પાટની માથે વાંસડો છે તે ઉપર નાંખ્ય.” પછી છોકરે તે પ્રમાણે તેની માનું કાપડું લાવીને જે પાટ ઉપર ઋષિ બેસીને કથા કરતા હતા તે વાંસડા ઉપર તે કાપડું ટીંગાડ્યું. એટલે સૌ લોક કથા સાંભળવાને માટે એકઠાં થયાં અને ઋષિને પ્રણામ કરીને સૌ કથા સાંભળવા બેઠા.

ઋષિ હંમેશની માફક કથારૂપી અમૃત વરસાવવા લાગ્યા, પણ કોઈનું ચિત્ત કથામાં લાગ્યું નહીં અને સૌ કાપડાં સામું જોઈજોઈને નવા નવા તર્ક કરવા લાગ્યા જે, 'આવા મહાત્મા ઋષિ છે અને તેને ત્યાં આવું લૂગડું ક્યાંથી આવ્યું હશે ? આ તે રાતે ઋષિના આશ્રમમાં કોઈ આવતું હશે તે ભૂલી ગયું હશે ? કે ઋષિ ક્યાંય રાતમાં જતા હશે તે ત્યાંથી ભૂલ્ય ભૂલ્યમાં સાથે લઈ આવ્યા હશે ?' (એમ તર્ક થયા.)

પછી ઋષિએ તાળી પાડીને કહ્યું જે, "ભાઈઓ ! આજ કેમ સૌનાં વ્યગ્રચિત્ત છે ?" શ્રોતા સૌ બોલ્યા જે, "મહારાજ ! કાંઈ નહીં." પછી ઋષિએ સોગંદ દઈને પૂછ્યું. પછી સૌએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! આ લૂગડું તમારે ત્યાં ક્યાંથી ?" પછી ઋષિએ છોકરાને ઊભો કર્યો જે, "દેખ્ય, આ વેંતનું લૂગડું અહીંયાં આવીને પડ્યું છે ત્યાં જ સૌનાં ચિત્ત જુદાં જુદાં પ્રકારનાં થઈ ગયાં; પણ તારી મા મૂર્તિમાન આવીને બેસે તો શું થાય ?" માટે જે ઠેકાણે જેનો પ્રવેશ ન હોય તે ઠેકાણે તેનો પ્રવેશ થાય તો માણસોને તર્ક-વિતર્ક થાય જ. કેમ કે, તે પદાર્થ જ એવું છે. માટે છેટે રહ્યે સુખ છે. ॥૧૧૧૩॥

૧૧૧૪. ક્રોધની ઘરવાળી ચાંડાળીએ ઋષિને શાંત કર્યા

એક ઋષિ હતા. તેમણે ભારે બગીચો કર્યો હતો. ઋષિ પોતાનો આશ્રમ શૂન્ય મેલીને બે-ચાર મહિના યાત્રાએ ગયા હતા. તેવામાં તે ગામના રાજાના કુંવરે તે ઋષિનો આશ્રમ પોતાના માણસો પાસે ભાંગી તોડી નંખાવ્યો. ઋષિ પણ પોતાની યાત્રા પૂરી કરીને પોતાના આશ્રમ તરફ આવતા હતા. તેવામાં તેમને પાસેના ગામના માણસોથી જાણવામાં આવ્યું જે, તમારો આશ્રમ રાજાના કુંવરે ભાંગીને છિન્ન-ભિન્ન કરી નાંખ્યો છે. તે સાંભળી ઋષિને રુંવાડે રુંવાડે ક્રોધ ઉત્પન્ન થયો અને પોતાના મનમાં એમ થયું જે, 'હું ખરો હોઉં તો શાપ દઈને તેને બાળી નાંખું.' તે વાતની રાજાને ખબર પડી જે, 'ઋષિ ક્રોધના ભર્યા આવે છે તે શાપ

દઈને સૌને બાળી નાંખશે.' તેથી રાજાએ ઢંઢેરો પીટાવીને ગામનાં તમામ માણસોને ભેગાં કર્યા અને કહ્યું જે, "આ ઋષિને કોઈ શાંત પાડે." જેમ દાવાનળ સળગતો હોય તેમાં જઈને ઓલવવાની કોણ હિંમત કરે ? તેવામાં એક ચાંડાળી હતી તે બોલી જે, "હું જઈને ઋષિને શાંત કરું."

પછી રાજાએ કહ્યું જે, "તું મોઢેથી માંગ્ય તે તને આપું." પછી ચાંડાળી ઋષિ જે રસ્તેથી આવતા હતા તે રસ્તે સામી ચાલી. ઋષિને એવો ક્રોધ ચડ્યો હતો જે તેની આગળ રાસવા રાસવા ધૂડ ઊડતી આવતી હતી. તે ચાંડાળી ગામને સીમાડે ઋષિને ભેગી થઈ. ત્યાં તો રસ્તામાં ઋષિના પગ ઝાલીને વળગી પડી. ઋષિ બૂમ પાડી કહેવા લાગ્યા જે, "અરે રંડી ! તું કોણ છો ?" ત્યારે ચાંડાળી બોલી જે, "હું તો તમારી ઘરવાળી છું, તે શેની મેલું ? અને આટલા દહાડાથી ક્યાં ગયા હતા ? ઘેર છોકરાં ભૂખ્યે મરી ગયાં ! આજ સુધી ઘેર આવ્યા નહીં ? આવું કરવું હતું ત્યારે મને લાવવાનો શો ખપ હતો ?" ઋષિ તો તેના શબ્દને સાંભળીને શાંત શાંત થઈ ગયા અને પોતાના મનમાં એમ થયું જે, 'ગામના લોકો જાણશે તો મારી સૌ મશ્કરી કરશે જે, આવો ધર્મવાળો ઋષિ જણાય છે અને આ ક્યાંથી ?' અને ઋષિને આખે શરીરે પરસેવો વળી ગયો હતો.

પછી ચાંડાળી છેટે જઈને ઊભી રહી, ને બોલી જે, "મહારાજ ! તમે બીશો નહીં, હું તમારી ઘરવાળી નથી પણ તમારામાં જે ક્રોધ આવ્યો હતો તેની ઘરવાળી છું. માટે હવે નાહી-ધોઈને શુદ્ધ થાઓ." પછી ઋષિ નાહી-ધોઈને શુદ્ધ થઈને પોતાના આશ્રમ તરફ પધાર્યા. ત્યારે રાજાએ પ્રથમ તો ઋષિનું સામૈયું કર્યું ને પોતાના મહેલમાં લઈ ગયો. અને પછી ઋષિનો આશ્રમ સાફસૂફ કરાવીને ઋષિને ત્યાં વાસ કરાવ્યો. માટે માણસના દેહમાં જ્યારે ક્રોધ આવે છે ત્યારે તેને કોઈ જાતનું ભાન રહેતું નથી. કેમ કે, ક્રોધનું નામ જ વિરૂપ છે. ॥૧૧૪॥

૧૧૧૫. વાણિયાએ શબાસન કરી પતિવ્રતા પત્નીની પરીક્ષા લીધી

એક વાણિયો સંત પાસે બેસવા ગયો. ત્યારે સંતે કહ્યું જે, “શેઠ, હવે જંજાળ થોડી થોડી ઘટાડતા જઈ તીર્થયાત્રા તથા સંત-સમાગમ કરો તો ઠીક.” વાણિયો કહે, “મહારાજ ! મારે ઘેર પતિવ્રતા સ્ત્રી છે. તે મારા વિજોગથી ભૂખ વેઠી તરફડી મરે.” ગુરુ કહે, “તમે પરીક્ષા કરો. મધ્યાહ્ને શબાસન કરો કે તુરંત જણાઈ આવશે.” પછી મધ્યાહ્ને ગુરુના શીખવ્યા મુજબ વાણિયે શબાસન કર્યું. એટલે વાણિયાની સ્ત્રીએ તપાસ કરતાં મરેલ શરીર માલૂમ પડ્યું તે સ્ત્રીએ વિચાર કર્યો જે, ‘જાણે હું ફૂહડ જેવી આળસુ સ્ત્રી છું, ભૂખી છું, રસોઈ પણ કરી નથી. અત્યારે રોકકળ કરીશ તો મહાજન ભેગું થશે, ક્રિયા બધી થઈ રહેતાં મારે કોરો કડાક ઉપવાસ થશે. માટે લાવ કાંઈ ટાઢું શીળું(વાસી) ખાઈ લઉં.’

પછી હાંડલામાં જારનો ઠૂમરો ટાઢો પડ્યો હતો, તેમાં છાશ નાંખી ઉખેડીને પી ગઈ. પછી વિચાર કર્યો જે, વાણિયા પાસે કાંઈ જોખમ હોય તો તપાસ કરું. પછી તપાસ કરતાં કાંઈ માલૂમ પડ્યું નહીં, પણ મોઢામાં રૂપાનું દાંતનું માળખું, તેમાં સોનાની રેખો માલૂમ પડી. પછી પાણો લઈ તે કાઢવા લાગી. એટલે વાણિયો બોલ્યો જે, “રાખ્ય, તારું પતિવ્રત પૂરું થઈ રહ્યું.” પછી તે વાણિયો સંત મહાત્માને શરણે ગયો. ||૧૧૧૫||

૧૧૧૬. ધર્મના નામે ધન ધૂતાની ખળતા : ઘી ચોરો સ્વાહા

એક ભરવાડને ત્યાં લગ્નમાં બ્રાહ્મણ ગોરપદું કરવા ગયા. ત્યાં ઘીનાં વાસણ ભરવાડને ત્યાં ભરેલાં ભાળ્યાં, એટલે બ્રાહ્મણ મંત્ર બોલીને તેની સ્ત્રીને સમસ્યા(ઈશારા) કરવા લાગ્યો, “ઘી ચોરો, ઘી ચોરો, સ્વાહા.” ત્યારે બ્રાહ્મણની સ્ત્રીએ બધી ભરવાડ્યો વિગેરે બાઈયોને ગીત ગવરાવ્યાં જે -

ઘીવડલાં ચોર્યાની ઘણી ખાંત રે ઘીવડલાં શેમાં ચોરીએ રે,

બ્રાહ્મણ ફરી સમસ્યામંત્ર બોલવા મંડ્યો, "કોઠી ઉપર કોરી ગાગર સ્વાહા, કોઠી ઉપર કોરી ગાગર સ્વાહા." ભરવાડનાં છોકરાં જાગ્યાં ને બોલ્યાં જે, "ગોર શું કહે છે ?" ભરવાડ કહે, "એ તો મંત્ર જપે છે, સૂઈ જાઓ છાનાંમાનાં." ગોરની સ્ત્રીએ પાછાં ગીત ગવરાવ્યાં જે -

કોરી તે ગાગર ઘીવડલાં પીઈ જાય રે ઘીવડલાં શેમાં ચોરીએ રે;
ઘીવડલાં ચોર્યાની ઘણી ખાંત રે ઘીવડલાં શેમાં ચોરીએ રે.

ત્યારે બ્રાહ્મણે સમસ્યામંત્ર કહ્યો જે, "જે આવે તે તારા બાપનું સ્વાહા, જે આવે તે તારા બાપનું સ્વાહા..." ગોરાણી કહ્યા મુજબ ઉપાડી ગઈ. આવી ખળતાઈ વધી પડી છે. માટે ભોળાં લોકને સમજાવીને ધન ઠગી જાય. ॥૧૧૧૬॥

૧૧૧૭. લોભી વાણિયાને સંત સમાગમે મોક્ષ મળ્યો

એક વાણિયો હતો. તે બહુ જ લોભી હતો, પણ લોકલાજે ફક્ત કથા-વાર્તામાં આવતો. તે કથાની પૂર્ણાહુતિ વખતે વાણિયે ફક્ત સવા આનો કથા ઉપર મૂક્યો. વ્યાસજીએ વાણિયાનાં બહુ જ વખાણ કરીને ઘડીક બેસવા કહ્યું. શ્રોતા સૌ વિસર્જન થયા પછી વ્યાસજીએ તે વાણિયાને કહ્યું જે, "શેઠિયા ! આજથી ત્રીજે દિવસે તારું મોત છે. માટે ચેતવું હોય તો ચેતજે." વાણિયે પંચાવન કરોડ રૂપિયા ભેળા કર્યા હતા. છપ્પન કરોડ પૂરા થાય તો છપ્પન ઉપર દેવના ભેર વાગે, તેના વલખાં મારતો બહુ શોકાતુર થઈ ગયો. પણ હવે ત્રણ દિનમાં એક કરોડ રૂપિયા આવે ને છપ્પન કરોડ પૂરા થાય. ને પછી મરી જવાના શોકમાં ગળગળો થઈ ગયો. ઝાડો પેશાબ છૂટી ગયાં. વ્યાધિ ને ત્રિદોષ શરૂ થઈ ગયા. હવે પેલા ગુરુ તે વાણિયાને જોવા પધારતા બોલ્યા જે, "શેઠિયા ! એક સ્વર્ગલોકમાં સીવવાની સોય મળતી નથી; માટે આ લ્યો, લઈ જાઓ." વાણિયો કહે કે, "મારું શરીર બાળી મૂકશે ત્યારે હું કેમ કરીને સોય લઈ જઉં ?" ગુરુ કહે, "તારા પંચાવન કરોડની

ગાંસડી ભેળી સોય એક લઈ જજે.” વાણિયાને ગુરુના શબ્દ હાડેહાડ લાગી ગયા જે, ‘આમાંથી પ્રભુ બચાવે તો ઠીક.’ પછી તે વાણિયો સાજો થયો.

તાજી તીક્ષ્ણ ધાર, અડતામાં અળગું કરે;
લેશ ન રહે સંસાર, વજ્ર લાગ્યાં કોઈ વીરના.

પંચાવન કરોડ ધર્માદામાં વાપરી નાંખ્યા. ઈન્દ્રનું ઈન્દ્રાસન ડોલવા મંડ્યું. ભગવાન પાસે ફરિયાદે ઈન્દ્ર આવતાં ભગવાન તથા અર્જુન ત્યાં પધારી વાણિયાને ત્યાં બ્રહ્મભોજનમાંથી વધેલ લાડુ જમ્યા. ને વાણિયાને ઔષધી આપતાં વાણિયામાં હુશિયારી આવતાં તેને આત્મા-પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર થયો, ને સંત-સમાગમ કરી બ્રહ્મધામને પામ્યો; આવું સંત-સમાગમનું ફળ છે. માટે મહારાજે શિક્ષાપત્રીમાં લખ્યું છે જે, “નિત્ય પ્રત્યે સાધુનો સમાગમ કરવો.” ॥૧૧૧૭॥

૧૧૧૮. મહાત્મા નનામીમાં બેઠા થઈ બોલ્યા, ઊજળે વસ્ત્રે જાઉં છું

આ દુનિયામાં સોબત હંમેશાં સારી રાખવી. જ્યારે ઊજળે લૂગડે મરીએ ત્યારે શાબાશી કહેવાય. એક મહાત્મા હતા. તેની પાસે એક બાઈએ આવીને પૂછ્યું જે, “બાવાજી ! તમારી દાઢી ધોળી કે મારા વાછડાનું પૂછડું ધોળું ?” બાવાજી કહે, “પછી કહીશ.” બાવાજીએ તો મંદવાડ ગ્રહણ કર્યો. સાધ્ય બેસાધ્ય થવા માંડતાં બાઈએ પૂછ્યું જે, “બાવાજી ! હવે તમે છેલ્લે વખતે મને તમારી દાઢી ધોળી કે વાછડાનું પૂછડું ધોળું ? એનો જવાબ દેતા જાઓ.” બાવા કહે, “પછી કહીશ.” થોડાક સમયે બાવાજી તો વૈકુંઠવાસી થયા. તેને વાજતે-ગાજતે પાલખીમાં પધરાવી અગ્નિસંસ્કાર કરવા લઈ જતાં પાલખી બાઈએ અટકાવી, હઠ લઈ કહ્યું જે, “બાવાજી ! હવે જવાબ દેતા જાઓ.” બાવાએ હાથમાં માળા હતી તે બાઈને આપીને કહ્યું જે, “બેટા ! હવે હું ઊજળે લૂગડે

જાઉં છું." માટે છેલ્લા શ્વાસ સુધી કોઈ જાતનું માથે વિઘ્ન આવવા દેવું નહીં, તે ખરા ગુરુનાં લક્ષણ છે. તે દાઢી ઊજળી કહેવાય. ॥૧૧૧૮॥

૧૧૧૯. ઋષિની કૃપાએ શરભ થયેલો કૂતરો પાછો કૂતરો થયો

એક ઋષિના આશ્રમમાં એક કૂતરો રહેતો હતો. તે ઋષિની એંઠ્ય ખાય અને ઋષિની પર્ણકૂટીની ચોકી કરતો હતો. તેવામાં એક દીપડો આવ્યો. તેથી તે બીનો, તે ઋષિની પાટ નીચે પેસી ગયો. ઋષિએ જાણ્યું જે, આ દીપડાથી બીનો છે. માટે કૂતરાને કહ્યું જે, "જા બચ્ચા, દીપડા હોય જા." એમ કરતાં કેસરી સિંહ આવ્યો. તેનાથી બીને વળી દીપડો ઋષિના આશ્રમમાં પેસી ગયો. ઋષિએ કહ્યું જે, "જા બચ્ચા, કેસરી સિંહ હો જા." એમ કરતાં મોટો શરભ આવ્યો. તેથી સિંહ બીને ઋષિની પાટ નીચે પેસી ગયો. પછી ઋષિએ તેને શરભ બનાવી દીધો. એટલે તે તો નિર્ભયપણે વનમાં જે મળે તેનો આહાર કરવા માંડ્યો અને પશુ-પક્ષી સર્વનું માંસ ભક્ષણ કરવા લાગ્યો.

પછી એક દિવસ તેણે વિચાર કર્યો જે, 'બધાયનું માંસભક્ષણ કર્યું પણ ઋષિનું માંસ નથી ખાધું; તો તેમનું માંસ કેવું હશે ?' એમ મનમાં વિચાર કરીને જ્યાં ઋષિના આશ્રમમાં આવ્યો, ત્યાં તો ઋષિએ તેના મનની વૃત્તિ જાણીને શાપ આપ્યો જે, "જા બચ્ચા, કુત્તા હો જા." તે પાછો શ્વાનયોનીને પામ્યો. પછી કૂતરો થઈ ભહ ભહ ભહ એમ ભસવા લાગ્યો. માટે પાત્રતા વિના મોટા કૃપા કરે તો તે જીવ જીરવી શકે નહીં. ॥૧૧૧૯॥

૧૧૨૦. ધનના કેફમાં ઉંદરડો કૂદકા મારતો હતો

એક ઋષિના આશ્રમમાં ઉંદરડો રહેતો હતો. તે આશ્રમમાં કોઈક પુરાતની આગળ પૈસાવાળો થઈ ગયેલ હશે, તેણે સોનામહોરનો લોટકો દાટેલ. તે ઉપર ઉંદરડે માળો કર્યો હતો અને રાત્રે કૂદી કૂદીને ઋષિની કોપીન તથા અલફિયું ફાડી નાંખતો હતો. ઋષિએ તેને માટે ઘણા

ઘણા ઉપાય કર્યા પણ તેનું નિવારણ થયું નહીં. પછી ઋષિએ તેના દરનો તપાસ કરતાં જે ઠેકાણે તેનું દર હતું ત્યાં ખોદીને જોયું, એટલે સોનામહોરનો લોટકો ભાળ્યો. તે કાઢી લઈને તેમાં મૃત્તિકા ભરી, તેની ઉપર તેનો માળો હતો તેમ ગોઠવી દીધો અને દર છાંદીને તેનું હતું એવું કરી દીધું. પછી રાત્રી પડી ત્યારે ઉંદરડો ભોંય ઉપર માંડ માંડ ચાલવા મંડ્યો, પણ ઠેકડા મારવાનું જોર રહ્યું નહીં. માટે દ્રવ્યનું જોર એવું છે જે, જીવ-પ્રાણીમાત્રને તેનો કેફ ચડે છે. જેમ સો રૂપિયે સવાશેર દારૂનો કેફ ચડે છે તેમ. ॥૧૧૨૦॥

૧૧૨૧. મોચીના દૃષ્ટાંતે દેખાવ કરવાના સ્વભાવની વાત

એક શહેરમાં મોચી હતો. તેણે વેઢ કરાવીને પહેર્યો હતો, પણ તે વેઢ કોને દેખાડવો ? પછી રાત્રે પોતાના ઘરનું છાપરું સળગાવ્યું અને પોતે સામે ઓટે જઈને બેઠો અને વેઢવાળી આંગળી સૌને દેખાડે જે, જુઓ, પણે પાણી નાંખો.” એમ વેઢવાળી આંગળીની સાને કરીને સૌને પાણી નાંખવાની સૂચના આપે. તેમ હાલના જમાનામાં કેટલાક લોકો કેડે કંદોરા પહેરે છે અને હાથે સોનાનાં કડાં પહેરે છે. તેને દેખાડવાને માટે અંગરખાની ચાળ પણ ઊંચી કરાવે છે અને અંગરખાની બાયું પણ કડાં દેખાય તેવી ટૂંકી કરાવે છે. કેમ કે, અંગરખાની લાંબી ચાળ કે લાંબી બાંય હોય તો તેનો કંદોરો કે કડાં કોઈ દેખી શકે નહીં. ॥૧૧૨૧॥

૧૧૨૨. ગરાસિયાના દૃષ્ટાંતે દેખાવ કરવાના સ્વભાવની વાત

એક ગરાસિયા હતા. તેણે પોતાની સોટીમાં સોનાની કુંડલી નંખાવી હતી. અને તેને ઘેર મહેમાન આવ્યા હતા. અને પોતાની સોટી કોણ જુએ જે, ભાઈની સોટીને સોનાની કુંડલી છે. તેવામાં એક કૂતરું આવ્યું, એટલે તેણે હાથમાં સોટી લઈને બીજા માણસને કહ્યું જે, “લે આ સોટી અને કૂતરાને હાંક્ય.” પછી તે માણસે કૂતરું હાંક્યું અને મહેમાને સોટી જોઈ જે, ‘ભાઈની સોટીને સોનાની કુંડલી છે

કે શું ?' તે સાંભળી તેની દાસી હશે, તેણે પોતાના દાંતમાં સોનાની રેખો નંખાવી હતી. તે મોઢું પહોળું થયા વિના તેની સોનાની રેખું કોણ જુએ ? પછી કચેરીમાં પૂછવા આવી જે, "બાપુ, મેમાન માટે ખીચડી કરું કે ચોખા ?" એમ કહીને પોતાના દાંતની સોનાની રેખો સૌને બતાવી. ॥૧૧૨૨॥

૧૧૨૩. પટેલના દૃષ્ટાંતે આસુરી દ્રવ્યનો પ્રભાવ

એક ગામમાં એક પટેલ હશે, તેણે પોતાના કુટુંબથી છાનો રૂપિયાનો એક મોટો દેગડો ભરીને પોતાના ઘરના ઝાંપા વચ્ચે દાટ્યો હતો. અને તે વાત પટેલ સિવાય બીજું કોઈ જાણતું નહોતું. પછી પટેલ કાંઈક પાંચ-સાત દિવસ ગામતરે ગયા હતા. તેવામાં ગામનો ઢેઢસવારમાં જે ઠેકાણે દેગડો દાટ્યો હતો તે જગ્યામાં આવીને ઊભો રહ્યો. અને તે ઢેઢ ઊંચા સાદથી બોલ્યો જે, "પટેલ ઘેર છે પટેલ ?" ત્યારે પટલાણી બોલ્યાં જે, "પટેલ તો ગામ ગયા છે. તારે શું કામ છે ?"

ત્યારે ઢેઢ બોલ્યો જે, "મારા તેજીયાનું સગપણ કરી દઉં છું અને તમારી દીકરી રહેશે વાંઢી. માટે તમારી દીકરીનું સગપણ કરવું હોય તો પછી તેજીયા જેવો મૂરતિયો નહિ મળે. અને મારા જેવું ઘર નહીં મળે !" ત્યારે પટલાણી કહે "જા મારા પીટ્યા ! મારી દીકરીનું સગપણ તારા દીકરા સાથે હોય ?" પછી બીજે દિવસે પટેલ ઘેર આવ્યા. ત્યારે પટલાણીએ કહ્યું જે, "આ ગામનો ઢેઢ(વાલ્મીક) મારો પીટ્યો ફાટ્યો છે." પટેલ કહે, "શું છે ?" પટલાણી કહે, "કાલ આવ્યો હતો તે રોયો આમ બોલ્યો." પટેલ કહે, "ક્યાં ઊભો હતો ?" પટલાણી કહે જે, "ઝાંપા વચ્ચે ઊભો હતો."

પછી સૌ સૂતા એટલે પટેલે ત્યાંથી દેગડો કાઢીને બીજે ઠેકાણે દાટ્યો. પછી બીજે દિવસે તે ઢેઢ આવીને તે જ ઠેકાણે ઊભો રહ્યો અને

બોલ્યો જે, "મા-બાપ ! કાંઈ એંઠું જૂઠું હોય તો આપજો." પટલાણી કહે, "જો મારો પીટ્યો, કાલ આમ બોલતો હતો." ઢેઢ કહે, "મા-બાપ, મને તો ખબરેય નથી." કેમ કે, કેટલુંક દ્રવ્ય આસુરી છે ને કેટલુંક દ્રવ્ય દૈવી છે; માટે દ્રવ્ય મળે વિપરીત બુદ્ધિ ન થાય તે સંસ્કારી પુરુષ જાણવો. એમ દ્રવ્યનાં દેગડાં ઉપર જ ઊભો રહ્યો હતો તેટલામાં મતિ સ્થિર ન રહી તો સાક્ષાત્‌ મળ્યું હોય તો તે શું ન કરે ? ॥૧૧૨૩॥

૧૧૨૪. એંશી વર્ષના વૃદ્ધ દંપતિના દૃષ્ટાંતે બળવાન કામવાસના

એક શહેરમાં એંશી વરસનો ડોસો અને ડોસી રહેતાં હતાં. તે બન્ને જણાં પોતાના ઘરની ઓસરી ઉપર બેસીને હાંસી-મશ્કરી કરતાં અને એકબીજાને મર્મશબ્દ બોલતાં. અને તેની નજીકમાં રાજાને રહેવાનો બંગલો હતો. રાજા ગોખમાં બેઠો બેઠો વિચાર કરે છે જે, "આ એંશી વરસનાં ડોસો અને ડોશી કેવાં વિનોદ કરે છે ! માટે જાઓ, તે બન્ને જણાંને મારી પાસે બોલાવી લાવો." પછી રાજાના માણસોએ જઈને તેમને કહ્યું જે, "તમને રાજાજી બોલાવે છે." પછી ડોસે જારની મૂઠી ભરી લીધી અને ડોસીએ રાખની મૂઠી ભરી લીધી. અને બન્ને જણાં રાજા પાસે જઈ ઊભાં રહ્યાં. રાજાએ કહ્યું જે, "તમે બે જણાં વિનોદ કેમ કરતાં હતાં ?" તે સાંભળી ડોસાએ જારની મૂઠી બતાવી અને કહ્યું જે, "સાહેબ ! મને મૂઠી જાર મળે ત્યાં સુધી મને કામવાસના ટળે તેમ નથી." ડોસીએ રાખની મૂઠી ભરી હતી તે બતાવીને કહ્યું જે, "હું રાખ થાઉં ત્યાં સુધી મારો કામ બળે તેમ નથી." માટે વાસના છે તે આવી બળવાન છે. ॥૧૧૨૪॥

૧૧૨૫. રૂપવાન સ્ત્રીના મોહે સાઠ વહાણમાં બેઠા ને બૂડી મર્યા

મદાપરીને ખાળે માણસો વહાણમાં બેસવા ગયા હતા. તેમાં હોડીયામાં(હોડી રાખવાનું ખાનું) ત્રીસ માણસો બેસી શકે તેવું વહાણ હતું, પણ ત્યાં કોઈ સ્વરૂપવાન બાઈ વહાણમાં બેસવા આવી; એટલે તેમાં આસક્ત થઈને સાઈઠ માણસો તે વહાણમાં બેઠા. ત્યારે ખલાસી બોલ્યો

જે, "ભાઈઓ ! આ તો ત્રીસ માણસ બેસી શકે તેવું વહાણ છે." (પણ કામવાસનાએ કરીને સાઠ માણસો બેઠા.) પછી દરિયામાં જ્યાં એક ગાઉ વહાણ ગયું ત્યાં તો એક કોરે વજન વધારે થયું, તેથી વહાણ સમુદ્રમાં ડૂબી ગયું. એમ સાઈઠ પુરુષ ને પેલી એક સ્ત્રી, એ બધાંય યમપુરીમાં ગયાં. માટે વાસના છે તે અપમૃત્યુને કરાવે છે. માટે આપણે જોઈએ છીએ જે, તે વાસના કેટલાકનાં માથાં કાપે છે. ॥૧૧૨૫॥

૧૧૨૬. વાણીના કુપ્રભાવથી બાદશાહે કારીગરને તોપે ઉડાડ્યો

એક કારીગર હશે. તેણે જરીની લોબડી(કામળી) વણી. તેમાં વણતાં વણતાં ત્રણ મણ તો સાકર ખાઈ ગયો. કારણ કે પોતાની બોલી મીઠી થાય તેટલા સારુ. પછી તે લોબડી લઈને બાદશાહને ભેટ કરવા ગયો. ત્યારે બાદશાહે લોબડી જોઈને કહ્યું જે, "આને લાખ રૂપિયા આપો." ત્યારે લવે કહ્યું જે, "સાહેબ ! એકવાર તેને પૂછો તો ખરા જે, આ શા કામમાં આવે ?" પછી તે વણનારને બાદશાહે પૂછ્યું જે, "તું આ લોબડી લાવ્યો તે શા કામમાં આવે ?"

ત્યારે વણકર બોલ્યો જે, "સાહેબ ! તમે જ્યારે મરો ત્યારે તમારી કબર ઉપર ઢાંકવા માટે કામ આવે. તે પણ થાય કે ન થાય તે તમારા તકદીર. મેં તો માપ વિના કરી છે." તે સાંભળીને બાદશાહે કહ્યું જે, "જાઓ, સાલાને તોપને ભડાકે ઉડાડો." માટે બોલી છે તે બંધાવે ને બોલી છે તે છોડાવે. સાખી -

સબ ધનકો ધન બચન હે, બચન રત્નકી ખાન;
તુલસી ત્રણ લોકકી સંપત્તિ, રહી બચન બિચ માંહિ. ॥૧૧૨૬॥

૧૧૨૭. વાણીના દોષથી લવાના ભાઈને બાદશાહે જેલમાં નાંખ્યો

એક વખત લવાનો ભાઈ બાદશાહ પાસે બેઠો હતો. બાદશાહે જાણ્યું જે, લવાનો ભાઈ લવાના જેવો ચતુર હશે. અને ચોમાસાની ઋતુ હતી એટલે ચકલાં ચકચક કરતાં અને ધૂળ ઉડાડતાં હતાં. તે જોઈને

બાદશાહે પૂછ્યું જે, "લવાકા ભાઈ ! આ ચકલાં શું કહે છે ?" ત્યારે તે બોલ્યો જે, "સાહેબ ! તે કહે છે જે, તમારું રાજ્ય ધૂળધાણી થઈ જાશે." તે સાંભળી બાદશાહે હુકમ કર્યો જે, "જાવ, સાલાને આને જેલમાં પૂરી દ્યો." તેથી તેને જેલમાં પૂરી દીધો અને સખ્ત મજુરી કરવાનો હુકમ કરી દીધો. ॥૧૧૨૭॥

૧૧૨૮. વાણીના ગુણથી લવાએ ભાઈને જેલમાંથી છોડાવ્યો

પછી બીજે દિવસે બાદશાહ પાસે લવો બેઠો હતો અને ચકલાં પણ ચકચક કરતાં હતાં અને ધૂળ ઉડાડતાં હતાં. તે જોઈને બાદશાહે પૂછ્યું જે, "લવા ! આ ચકલાં શું કહે છે ?" લવો કહે, "સાહેબ ! ચકલાં એમ કહે છે જે, હવે ચોમાસું આવ્યું અને સૌ ખેડૂત પૃથ્વીમાં અનાજ વાવેતર કરવા નાંખશે; માટે ખાવિંદ અમે શું ખાશું ? એમ કહીને તમારા કદમની રજ માથે ચડાવે છે." તે સાંભળી બાદશાહે કહ્યું જે, "લવા માગ્ય." લવો કહે, "મારા ભાઈને કાલે જેલમાં પૂર્યો છે તેને બહાર કાઢો અને અનાજના કોઠારીને હુકમ કરો જે જ્યાં સુધી દિવાળી આવે ત્યાં સુધી તમામ પક્ષીઓને અનાજ નાંખવું." ॥૧૧૨૮॥

૧૧૨૯. લવો કહે મારી દાઢીને બે મસરકા મારી તમારી બુઝાવું

એક દિવસે બાદશાહે લવાને પૂછ્યું જે, "લવા, તારે ને મારે કેવું હેત ?" લવો કહે, "સાહેબ, પ્રાણ માંગો તો પ્રાણ આપું; એવું તમારી સાથે હેત છે." પછી બાદશાહે કહ્યું જે, "તારી ને મારી દાઢી સાથે સળગી હોય તો પહેલી કોની બુઝાવ ?" લવો કહે, "સાહેબ, મારી દાઢીના બે મસરકા મારીને પછી સારો દિવસ તમારી બુઝાવું." એમ પોતાની દાઢીને બે મસરકા મારે તે સારો ગણાય. જેમ સુવાંગ વાઢ હોય અને તેમાંથી કોશ છોડીને સોળ સહિયારું કળથીનું ખેતર હોય તેમાં કોશ જોડે તે કેવો ડાહ્યો ? માટે પોતાના જીવનું સાર્થક ન કરે અને સંબંધીઓનું જ પોષણ કરવામાં વખત ગાળે તે કળથીના ખેતરમાં કોશ જોડ્યા જેવું છે. ॥૧૧૨૯॥

૧૧૩૦. લવાએ બાદશાહની ગાળ તેના મોઢામાં રખાવી

એક દિવસે બાદશાહે લવાને ગાળ આપી. તે ગધેડી ઊભી હતી તેને જોઈને બાદશાહ બોલ્યો જે, "લવા, ગધીકા ક્યા મૂલ્ય ?" ત્યારે લવે જાણ્યું જે, મને ગાળ દીધી. ત્યારે લવો બોલ્યો જે, "સાહેબ, મા તેરી હોય તો બહોત મૂલ્ય આવે." બાદશાહ કહે, "મારી મા ?" લવો કહે, "ના ના સાહેબ, માતેરી એટલે જાડી." એમ બાદશાહની ગાળ બાદશાહના મોઢામાં રખાવી. ॥૧૧૩૦॥

૧૧૩૧. લવાએ બાદશાહને ગાળ દઈ હસાવ્યા ને પાછું વાળી લીધું

એક દિવસ બાદશાહે કહ્યું જે, "હું દાદરે ચડું ત્યારે મને ગાળ દેવી નહીં અને મને દાંત કાઢાવવા. અને જો દાંત ન કઢાવ તો ઘાણીએ ઘાલીને તેલ કાઢું." પછી બાદશાહે એકદમ જ્યાં દાદરે ચડવા માંડ્યું ત્યાં લવાએ પાછળથી હાકોટો મારીને કહ્યું જે, "ગયોને મારા દીકરાનો !" તે સાંભળી બાદશાહને હસવું આવ્યું. પછી લવાને કહ્યું જે, "મને તેં દીકરો કહ્યો ?" લવો કહે, "ના સાહેબ, તમે જ્યારે મને ઘાણીએ ઘાલીને તેલ કાઢો, ત્યારે તો હું મારા દીકરાનો જ ગયો હતો ને ?" એમ કહીને શબ્દ પાછો વાળી લીધો. ॥૧૧૩૧॥

૧૧૩૨. સંગ બડા કે સ્વભાવ ? બાદશાહ બિલાડીના માથે દીવો મૂકી કુરાન વાંચતા

બાદશાહે એક બિલાડી પાળી હતી. તેના માથા ઉપર દિવાનું કોડિયું મૂકીને બાદશાહ હંમેશાં કુરાન વાંચતા. પછી એક દિવસ બાદશાહે લવાને કહ્યું, "લવા, સંગ બડા કે સ્વભાવ ?" લવો કહે કે, "સ્વભાવ બડા." બાદશાહ કહે, "નહીં, સંગ બડા. જો આ બિલાડીને મારો સંગ થયો છે તો માથા ઉપર દીવો મૂકીને કેવી બેઠી છે !" તોપણ લવે કહ્યું જે, "સાહેબ, સ્વભાવ બડા."

પછી એક દિવસ લવો રાત્રીએ બે-ત્રણ ઉંદરડીનાં બચ્ચાં ઝાલીને લાવ્યો. અને જ્યારે બાદશાહ કુરાન વાંચતા હતા ત્યારે લવે ધીમે રહીને એક બચ્ચું બહાર કાઢ્યું. તે જોઈને બિલાડીએ કાન ઊંચા કર્યા અને ઘડીક થયું એટલે બીજું બચ્ચું કાઢ્યું. તેને જોઈને બિલાડી રુંવાડે રુંવાડે ચલાયમાન થઈ. અને જેવું ત્રીજું બચ્ચું કાઢ્યું, ત્યાં તો ઠેકડો મારીને કોડિયું કુરાન ઉપર નાંખીને ઉંદરડાને પકડ્યું. તે જોઈ લવે કહ્યું કે, "કાં સાહેબ ? સંગ બડા કે સ્વભાવ ?" પછી બાદશાહ બોલ્યો નહીં. માટે કારણશરીરમાં સ્વભાવ હોય તે ટળે નહીં. ॥૧૧૩૨॥

૧૧૩૩. લવો કહે પરમેશ્વરની મરજી કોણ જાણે ?

બાદશાહે લવાને કહ્યું જે, "વરસાદનું જાણતા હોય તેને મારી પાસે લાવ." પછી લવો જેટલા જોતિષના જાણતલ હતા તેને લાવીને બાદશાહની આગળ ખડા કર્યા. બાદશાહ સામું જોઈને નીચું ઘાલી ગયા અને લવાને પૂછ્યું જે, "આ કોણ છે ?" લવે કહ્યું જે, "સાહેબ, આ મેહને જાણનારા." બાદશાહ કહે, "આવા હોય ?" લવો કહે, "પરમેશ્વરના ઘરની વાત તો પરમેશ્વર જ જાણે છે, પણ બીજું કોઈ જાણી શકતું નથી. કેમ કે, પંચાંગ લખે છે તેમાં પણ લખે છે જે, **'ईश्वरो गति'** એમ તેને પણ લખવું પડે છે. માટે પરમેશ્વરના સાક્ષાત્‌પણાને પામ્યા હોય તે જ પરમેશ્વરની મરજી જાણી શકે. ॥૧૧૩૩॥

૧૧૩૪. લવે કૂવામાં પડી મોટાના વચનની કિંમત કરી બતાવી

એક વખત બાદશાહ તથા લવો વિગેરે કચેરીમંડળ બહાર ફરવા ગયા હતા. ત્યાં બગીચામાં કૂવો હતો. તેને જોઈને બાદશાહે કહ્યું જે, "લવા, આ કૂવામાં પડીને કોઈ કોરું નીસરે ?" પણ કોઈ બોલ્યું નહીં, ત્યારે લવો બોલ્યો જે, "હા સાહેબ, હું કોરો નીસરું." પછી લવો એક પોતિયું પહેરીને બે-ચારવાર કૂવામાં પડ્યો અને પલળીને બહાર નીસર્યો. પછી બાદશાહે કહ્યું જે, "તું પલળીને નીકળે છે અને હા હા

શું કહે છે ?" લવો કહે, "સાહેબ, તમારું વચન હેઠું પડવા દીધું ?" કેમ કે, ચાકરનો અને શિષ્યનો ધર્મ એવો છે કે, રાજા અથવા ગુરુ આજ્ઞા કરે તે માથે ચડાવી લે; ગમે તેવું હોય." પછી બાદશાહે રાજી થઈને લવાને કોરાં લૂગડાં પહેરાવ્યાં. ॥૧૧૩૪॥

૧૧૩૫. લવાએ બાદશાહને છે છે ને છે, છે ને નથી, નથી ને છે, નથી નથી ને નથી; એ ચાર પ્રશ્નોના જવાબ આપ્યા

એક વખત બાદશાહે લવાને કહ્યું, "આ ચાર વાનાં લાવ. એક તો છે છે ને છે, એક નથી નથી ને નથી, એક છે ને નથી, એક નથી ને છે, એ ચાર વાનાં લાવી આપ." પછી લવો શહેરમાં જઈને ચારેકોર તપાસ કરતો. એક મોટો શેઠ કરોડોપતિ હશે, તેને ઘેર અહોનિશ અગ્નિહોત્ર(યજ્ઞ) પણ ચાલી રહ્યો હતો અને વેદિયા બ્રાહ્મણ અગ્નિમાં ઘી હોમીને, સ્વાહા ! સ્વાહા ! એવા શબ્દ કરી રહ્યા હતા ને બ્રહ્મભોજન પણ થતાં હતાં. તે(શેઠ)ને ઘોડાગાડીમાં બેસારીને સાથે લીધો.

વળી, એક બીજો શેઠ કરોડપતિ હશે. તેણે જન્મ ધરીને કોઈ બ્રાહ્મણ તથા અતિથિને પૈસાભાર અન્ન આપેલ નહીં. એવો કંજુસ હતો, તેને પણ સાથે લીધો. અને રસ્તે જતાં એક મહાત્મા તપશ્ચર્યા કરતા હતા, તેમને પણ સાથે લીધા. અને આગળ જતાં એક કઠિયારો લાકડાનો ભારો લઈને ઊભો હતો, તેને લઈને આગળ કર્યો. એ ચારે જણાને બાદશાહ આગળ રજૂ કર્યા.

બાદશાહે કહ્યું, "લવા, આ કોણ ?" લવાએ કહ્યું જે, "આ છે છે ને છે. આ શેઠે પૂર્વે બહુ પુણ્યદાન કરેલ છે. તે પ્રતાપે કરીને અત્યારે તેની કરોડો રૂપિયાની આબરૂ છે અને અત્યારે તેને ઘેર પણ બ્રાહ્મણો અગ્નિહોત્ર કરે છે અને ઘરને આંગણે ધર્મની ધજા બાંધી છે અને રાત-દિવસ 'દિયતાં ! દિયતાં !' એવા શબ્દ થઈ રહ્યા છે. માટે તેને આજ છે અને આગલા જન્મમાં છે." બાદશાહે કહ્યું જે, "આ

ઉત્તર ખરો !" પછી કંજૂસ શેઠને દેખાડ્યો અને કહ્યું જે, "આ છે ને નથી. કેમ કે, તેણે પૂર્વે દાન-પુણ્ય કર્યું છે તો આ જન્મે મળ્યું છે. અને આ જન્મે પુણ્ય કરતો નથી, તેથી આગળ મળશે નહીં." તે સાંભળીને બાદશાહે કહ્યું, "અચ્છા."

પછી યોગીને ઊભા રાખીને લવે કહ્યું જે, "સાહેબ, આ નથી ને છે. આની પાસે અત્યારે તુળસીની માળા અને ગોપીચંદન; એ બે વાનાં છે, પણ જો પરમાત્માનું ભજન કરે છે, તો અંતે પરમાત્માના ધામની પ્રાપ્તિ થશે." બાદશાહે કહ્યું, "અચ્છા."

પછી લવે કઠિયારાને ઊભો રાખ્યો. ત્યારે બાદશાહે કહ્યું, "આ કોણ ?" લવે કહ્યું જે, "સાહેબ, આને નથી નથી ને નથી. આણે પૂર્વે કાંઈ દાન-પુણ્ય કરેલ નથી, તો આજ ભારા બાંધવા દોરડું અને પહેરવાં વસ્ત્ર પણ નથી અને હજી કાંઈ કરતો પણ નથી, તો આગળ પણ કાંઈ નહિ મળે. માટે નથી નથી ને નથી." તે જાણીને બાદશાહ બહુ રાજી થયો. માટે ભાઈઓ પરમેશ્વર મનુષ્યને ત્રણ દેહનું જ્ઞાન આપે છે, પણ જીવ સમજી શકતો નથી. ॥૧૧૩૫॥

૧૧૩૬. આપણે બીજા માટે જેવું વિચારીએ તેવું જ બીજા આપણા માટે વિચારે, તે વિશે રાજા અને કઠિયારાનું દૃષ્ટાંત

એક કઠિયારો હતો. તે નિરંતર લાકડાનો ભારો લઈને રાજાના મહેલ સામે બેસતો. તેના ભૂંડા હવાલ જોઈને રાજાના મનમાં એમ થાય જે, આ શે પુણ્યે જીવતો હશે ? અને તે કઠિયારો વનમાંથી ચંદનનાં લાકડાં લાવતો હતો. પછી તેણે કોઈને પૂછ્યું જે, "આ ચંદનનો ભારો મારે શા કામ આવે ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "આ રાજા મરે ત્યારે તેને બાળવાના કામમાં આવે." કઠિયારો નિરંતર વિચાર કરે જે, 'આ રાજા ક્યારે મરે ? અને ક્યારે મારાં લાકડાં ખપે ?' એમ એકબીજા પોતાના મનમાં સંકલ્પ કરીને મરવાનું ધારે છે. એમ વિચાર કરતાં કરતાં તે

રાજાના માથામાં દુઃખાવો બહુ થવા માંડ્યો. અને ઘણાં ઔષધ કર્યા પણ તે દુઃખાવો મટ્યો નહીં.

પછી વૈદે કહ્યું જે, “બાવના ચંદન(ઊંચી જાતનું એક સુખડ)નું જો તમે દાતણ કરો, તો તમારા માથાનું દરદ જાય.” પછી તપાસ કરતાં કરતાં તે જ કઠિયારો હાથ આવ્યો. અને પૂછ્યું જે, “તું વગડામાં લાકડાં લેવા જાય છે, ત્યાં બાવના ચંદન છે ?” ત્યારે તેણે કહ્યું જે, “હા.” પછી તે માણસે કહ્યું જે, “અમારા રાજાનું માથું દુઃખે છે, માટે તારે હંમેશાં મળિયાગર(સારામાં સારી જાતનું સુખડ; સુગંધી લાકડું) બાવના ચંદનનું એક દાતણ લઈને આવવું.” પછી તે કઠિયારે બીજે દિવસે વહેલા ઊઠીને, ચંદનનું દાતણ લઈને, તુરંત રાજાના હાથમાં આપ્યું. રાજાએ દાતણ કર્યું ને તુરત માથાનો દુઃખાવો મંદ પડી ગયો. એટલે રાજાએ તુરત તેને વીસ રૂપિયા ઈનામમાં આપ્યા. પછી રાજાએ કહ્યું જે, “તારે હંમેશાં એક દાતણ લાવીને મને હાથોહાથ આપવું.”

પછી નિરંતર કઠિયારો દાતણ લાવીને રાજાને આપતો અને રાજાએ તે કઠિયારાની રોજી નિરંતર ચાલુ કરી આપી. અને રાજાનો માથાનો દુઃખાવો મટી ગયો, શાંતિ શાંતિ થઈ ગઈ. પછી કઠિયારો પ્રભુ આગળ નિરંતર પ્રાર્થના કરે જે, “હે ભગવાન ! મારા રાજાને સો વર્ષના કરજો અને રાજા પણ નિરંતર સવારમાં દાતણ કરીને પ્રભુ પાસે પ્રાર્થના કરે જે, “હે પ્રભુ ! આ કઠિયારાની સો વર્ષની આવરદા કરજો. જો તે નહીં હોય તો મને દાતણ કોણ લાવી આપશે ?” એમ એકબીજાનું હિત ઈચ્છવા લાગ્યા. ॥૧૧૩૬॥

૧૧૩૭. કળિયુગના ત્રણ ગુણ જોઈ ભગવાને સત્કાર કર્યો

ચાર યુગ હતા. તે ભગવાન પાસે ગયા. તેમાં કળિયુગનો ભગવાને બહુ જ સત્કાર કર્યો. તે જોઈ ત્રણેય યુગના મનમાં આશ્ચર્ય થયું જે, ‘આ મહા અધમ કહેવાય અને તેનો ભગવાને બહુ સત્કાર કર્યો તે

શું ?' પછી કળિયુગ બોલ્યો જે, "મારામાં ત્રણ વાનાં છે - ૧. દયા ૨. દાન ને ૩. દમ, એ ત્રણ વાનાં છે. કેમ કે, એકગણું દાન કરે તેને સહસ્રગણું પુણ્ય મળે છે; અને ઇન્દ્રિયોનું દમન કરે એટલે કે વ્રત ઉપવાસ કરે; અને દયા એટલે કેટલાક માણસો એકબીજા જીવ ઉપર દયા કરવાવાળા હોય છે." ॥૧૧૩૭॥

૧૧૩૮. જે ભાવ આપણા મનમાં હોય તે જ સામાના મનમાં થાય, તે ઉપર ચોરે ઝેરના લાડુ બનાવ્યા તેનું દૃષ્ટાંત

પછી કળિયુગ બોલ્યો જે, "મારામાં એવો એક ગુણ છે જે, જેવું તમારા મનમાં, તેવું મારા મનમાં હોય." તેની પરીક્ષા જોવા માટે એ ચારે ભાઈ (યુગ) એક વડના વૃક્ષ નીચે બેઠા. તેની પાસે એક વાવ હતી, ત્યાં ચાર ચોર રાજાનો ખજાનો ફાડીને દ્રવ્ય લઈને આવ્યા હતા. તે ચારે જણાએ વિચાર કર્યો જે, 'આપણે દસ-પંદર ગાઉ દૂર આવ્યા છીએ અને આપણી પાસે દ્રવ્ય ઘણું છે અને પાણી પીવા માટે વાવ સારી છે અને વડનો છાંયો પણ સારો છે; માટે અહીંયાં વિશ્રાંતિ લઈએ અને કાંઈક ખોરાક ખાઈએ.' એમ વિચાર કરીને એ ચારે જણા તે વડના વૃક્ષ તળે બેઠા. પછી બે જણાને ગામમાં સુખડું લેવા મોકલ્યા.

પછી જનારા બન્ને જણાએ વિચાર કર્યો જે, 'તે બે જણાને માટે ઝેર નાંખીને લાડવા કરાવવા અને આપણા માટે જુદા સારા લાડવા કરાવવા.' અહીંયાં જે બેઠા હતા તેણે પણ એવો વિચાર કર્યો જે, 'બે જણા ભાતું લઈને આવે તેને પાણી ભરવા વાવમાં મોકલવા અને પાછળથી તેમને ગોળી મારીને મારી નાંખવા, એટલે બધું દ્રવ્ય આપણે રહેશે.' ખોરાક લેવા જનારે વિચાર કર્યો જે, 'તેમના માટે જે લાડવા બનાવવા, તેમાં ઘી-સાકર વિશેષ નાંખવું અને તે ખાશે એટલે મરી જાશે અને દ્રવ્ય બધું આપણ બન્નેને રહેશે.' તેમણે પણ આવો વિચાર કર્યો.

પછી ખોરાક લઈને તે બે જણા આવ્યા. તેમને પેલા બે જણાએ કહ્યું જે, “તમે ખોરાક આંહીં મેલીને ઊભા પગે વાવમાંથી પાણી ભરી આવો.” પછી બન્ને જણાઓ વાવમાં પાણી ભરવા ગયા, તેવા જ પાછળથી બંદૂકની ગોળીએ કરીને તેમને મારી નાંખ્યા. પછી તે બન્ને જણા ખાવા બેઠા અને ભાતું જુવે તો અરધાક લાડવામાં ઘી-સાકર વધારે માલુમ પડ્યું. પછી બન્ને જણાએ વિચાર કર્યો જે, ‘જુવોને, માળા કેવા લુચ્ચા છે ! પોતાના સારુ વધારે ઘી નાંખીને લાડવા કરાવ્યા છે, માટે લાવો આપણે પ્રથમ તે ખાઈએ.’ પછી બન્ને જણાએ તે લાડવા ખાધા કે તુરત મૃત્યુ પામ્યા. તે જોઈ ત્રણેય યુગ આશ્ચર્ય પામ્યા. ॥૧૧૩૮॥

૧૧૩૯. કળિયુગમાં ખોટા-નીચ માણસ મહાન ગણાય છે

એક શહેરને પાદર નદીમાં ચારે યુગ જઈને બેઠા હતા. ત્યાં એક વિધવા ડોશી હશે તેનો દીકરો મરી ગયો. (કેવી રીતે મરી ગયો ? તો) તે ડોશીએ એક શેઠિયાને ત્યાં પોતાના રૂપિયા થાપણ મૂકેલા. તે રૂપિયા લેવા માટે થોડીક મુદત વિત્યા પછી તે ડોશી તે શેઠિયાને ત્યાં ગઈ. ડોશીએ કહ્યું જે, “શેઠ, મેં તમારે ત્યાં થાપણ મૂકી છે તો તે રૂપિયા પાછા લાવો.” શેઠે કહ્યું જે, “જા રાંડ, તારા રૂપિયા કેવા ? ખોટું બોલે છે ?”

ડોશી કહે, “જો હું ખોટું બોલતી હઉં, તો મારો દીકરો ફાટી મરે.” તે સોગન ખાધા તેટલામાં ડોશીનો એકનો એક દીકરો હતો તે મરી ગયો. ડોશી બિચારી તે છોકરાને અગ્નિસંસ્કાર કરવા જ્યાં લઈ ગયાં, ત્યાં ડોશી એકલી ઊભી ઊભી નદીમાં કલ્પાંત કરતી હતી. તે સ્થળે કળિયુગ બ્રાહ્મણનું સ્વરૂપ ધરીને ગયો. અને ડોશીને પૂછ્યું જે, “ડોશી, કેમ રુવો છો ?” ડોશી કહે, “ભાઈ, આ ગામમાં શેઠિયાને ઘેર મેં પાંચસે રૂપિયાની થાપણ મેલી હતી અને મેં સાચા સોગન ખાધા એટલે મારો દીકરો મરી ગયો.” ત્યારે કળિયુગ બોલ્યો જે, “અત્યારે

તો મારું રાજ્ય છે, માટે જા, તું જઈને શેઠને કહે જે, મારા હજાર રૂપિયા તારે ત્યાં છે તે આપ, નહિ તો હું ફરિયાદ કરું છું."

પછી ડોશીએ શેઠને જઈને કહ્યું, એટલે શેઠને બીક લાગી જે, 'આ તો રાંડ લાજ લેશે.' એમ જાણીને તેના પાંચસે રૂપિયા આપી દીધા અને છોકરો સ્મશાનમાં લઈ ગયા હતા ત્યાંથી બેઠો થયો. માટે કળિયુગમાં ગમે તેવાં નીચ કર્મ કરતો હોય, તોપણ બહુ જ વાચાળ હોય અને બહુ ખટપટિયો હોય અને એકબીજાને માથે ખોટી ખોટી આપત્તિઓ આપતો હોય, તે જ સંપ્રદાયમાં અને સંસારમાં હુશિયાર ગણાય. ॥૧૧૩૯॥

૧૧૪૦. ડોશી ઊંટવાળાની દાનત પારખી ગઈ, તો ઘરેણાં બચ્યાં

એક ડોશી હતી. તે પાંચસે રૂપિયાનું ઘરેણું લઈને ચાલી જતી હતી. તેને રસ્તે જતાં એક ઊંટવાળો મળ્યો. તેને ડોશીએ કહ્યું જે, "ભાઈ, મારી પાસે બોજો છે તે તમે ઊંટ ઉપર લેશો ? તો હું ધીમે ધીમે ચાલીને તમારી ભેળી થઈ જઈશ." ઊંટવાળે કહ્યું જે, "ડોશીમા, તમે ચાલ્યે અમને પહોંચો નહીં, માટે તમારો ભાર તમારી પાસે ભલે રહ્યો." આગળ જતાં ઊંટવાળે વિચાર કર્યો જે, 'ડોશીનું પોટકું લીધું હોત તો બસો ચારસોનો માલ મળત અને એ લઈને આપણે ચાલતા થાત.' ડોશીએ પણ વિચાર કર્યો જે, 'પોટકું આપ્યું હોત તો મારી બધી કમાણી જાત. માટે હવે કહે તોપણ દેવું નથી.'

એટલામાં ઊંટવાળો (આગળ રસ્તામાં) બેસીને વાટ જોતો હતો તેના ભેગી ડોશી થઈ. ઊંટવાળો કહે જે, "ડોશીમા, લાવો તમારો ભાર ઉપાડવા અમો લઈએ." ત્યારે ડોશી કહે, "ના ના, મને ના પાડી ગયો છે." ઊંટવાળો કહે કે, "કોણ ના પાડી ગયું છે ?" ડોશી કહે, "તમને જે કહી ગયું, તે મને ના પાડી ગયું છે જે, માગે તોપણ પોટકું આપીશ નહીં." ॥૧૧૪૦॥

૧૧૪૧. કાઠીને મફતિયું લેવાના સંસ્કારની વાત

એક ગામમાં કાઠી રહેતો હતો. તેને છોકરે તેના વૃદ્ધ ડોસાને કહ્યું જે, "બાપુ, ગામમાં કંસારો આવ્યો છે તેની પાસેથી આપણે બે તપેલી લેવી છે." તે સાંભળીને ડોસો બોલ્યો જે, "અરેરે, આજના છોકરા બહુ મોળાં થયા ! અમે તો ક્યારેય પણ વાસણ વેચાતાં લીધાં નથી. આડોશી પાડોશીનાં માગું લાવીએ બા. અને પાંચ-પંદર દિવસ ન આપીએ તો એ આપણો બા, પણ આજના છોકરા તો બહુ મોળાં થયા જે વાસણ વેચાતા લેવાનું કહે છે." ॥૧૧૪૧॥

૧૧૪૨. બાપના સંસ્કાર, યાત્રામાં ભાતો ન લઈ જવાય

એક દિવસ કાઠીને છોકરે કહ્યું જે, "બાપુ બાપુ, અમારે તુળસીશામ જવું છે, તેથી ભાતો કરી દ્યો." તે સાંભળી ડોશો બોલ્યો જે, "અરેરે, અમે તુળસીશામ જતા પણ ક્યારેય ભાતો કર્યો નથી. ત્યાં જઈએ અને ડોસા સૂતા હોય તેને ઓશીકેથી ખડિયો ખેંચી લઈએ, એ આપણો ભાતો બા; પણ આજનાં છોકરાં તો બહુ મોળાં થયાં." ॥૧૧૪૨॥

૧૧૪૩. વસ્તડીના અમરચંદ શેઠની સ્વાર્થના સગા વિષે વાત

ગામ વસ્તડીના અમરચંદ શેઠ તથા કમિયાળાના મોડભાઈ, બન્ને જણ ભેગા થયા અને એકબીજાના કુટુંબના સમાચાર પૂછ્યા. મોડભાઈએ કહ્યું જે, "શેઠ, બાળગોપાળ સૌ ખુશી છે ને ? તમારે દીકરા કેટલા ?" અમરચંદ શેઠ કહે, "મારે ત્રણ દીકરા." મોડભાઈ કહે, "તેઓ મજામાં છે ?" શેઠ કહે, "બે પાછા થયા છે ને એક માંદો થયો છે."

તે સાંભળી મોડભાઈ ખરખરો કરવા લાગ્યા જે, "અરર, બહુ ખોટું થયું !" ત્યારે અમરચંદ શેઠ બોલ્યા જે, "પાછા થયા એટલે શું ? બે છોકરાને પરણાવ્યા તે નોખા થયા છે. તે મને કળશિયો પાણી પાય તેમ નથી. અને નાના છોકરાનું સગપણ કર્યું છે એટલે તે માંદો છે.

કેમ કે, તેને પરણાવું એટલી વાર છે." તેમ સંસારમાં જ્યાં સુધી સ્વાર્થ હોય ત્યાં સુધી સગાંસંબંધી સૌ હેત રાખે. ॥૧૧૪૩॥

૧૧૪૪. લાઠીદડના માધા મેરાઈ અને રઘુવીરજી મહારાજના સંવાદ પર કોઠારી સ્વામીની રમૂજ

ગામ લાઠીદડમાં માધો મેરાઈ હતા. ત્યાં રઘુવીરજી મહારાજ પધાર્યા હતા. પછી સૌ હરિજન આચાર્યજી મહારાજને ગામ બહાર વળાવવા આવ્યા. ત્યારે રઘુવીરજી મહારાજે કહ્યું જે, "માધા મેરાઈ ! હવે કલ્યાણ અર્થે કરો, ખૂબ રળ્યા ખપ્યા છો." ત્યારે ભક્તિવલ્લભદાસજી કોઠારી ગઢડાવાળા સાથે હતા, તેમણે મરમ કર્યો જે, "મહારાજ ! આટલા દિવસ રામજી અર્થે કર્યું અને હવે કલ્યાણ અર્થે મંડ્યા છે. કેમ કે, રામજી અને કલ્યાણ એ બે માધા મેરાઈના દીકરા છે. રામજી ભેળા રહેતા ત્યારે તો મંદિરમાં આવીને દીવો દીવેટ કરતા. અને હવે કલ્યાણ ભેળા રહે છે તે રાતના દશ વાગ્યા સુધી સીવણું સીવે છે અને સાધુ નિત્ય નિયમ કરીને સૂઈ જાય છે ત્યારે દર્શને આવે છે." તે સાંભળી રઘુવીરજી મહારાજ હસવા લાગ્યા. ॥૧૧૪૪॥

૧૧૪૫. પીપરલાના વાસનિક વિપ્રની તીર્થયાત્રા

ગામ પીપરલાના પલેવાળ ગોદાવરીની જાત્રા કરવા ગયા હતા અને ત્યાં બન્ને જણાને મરકીનો રોગ થયો અને તે બન્ને જણા હરિભક્ત હતા. તેમાં એક જણે તો "સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ" એમ ભજન કરતાં કરતાં દેહ મેલ્યો. અને એક તો એમ બોલ્યા કરતો જે, "છોકરાઓ ! મને મારી વાડીએ રાણિયા વડ હેઠે લઈ જાઓ. ઓ.. હો...રાણિયો વડ છેટે રહ્યો..!" એમ કલ્પાંત કરતાં કરતાં ગોદાવરીને કાંઠે દેહ મેલ્યો. તે ભૂત થઈને પોતાની વાડીએ રાણિયો વડ છે તેમાં જઈને રહ્યો. માટે તીર્થે ગયો તોપણ મન તો રાણિયા વડે રહ્યું. ॥૧૧૪૫॥

૧૧૪૬. બાવાજીને તુંબડામાં હેત રહેવાથી ભૂત થયા

એક બાવો હતો. તેને તુંબડામાં બહુ હેત હતું. તે તુંબડાનું નામ ગંગાજળિયો પાડેલું. અને તે સાધુ બહુ જ માંદા થયા અને મૃત્યુ સમો થયો. પછી તેના સેવકો પાસે બેઠા બેઠા ભજન કરવા લાગ્યા. ત્યારે તે સાધુ પુરુષ બોલ્યો જે, "અહો ! મારો ગંગાજળિયો ક્યાં ?" એમ ગંગાજળિયાનું સ્મરણ કરતાં કરતાં દેહ મેલ્યો અને ભૂત થઈને તુંબડામાં રહ્યો. ॥૧૧૪૬॥

૧૧૪૭. વડતાલના પરોળિયા રેવનદાસને ક્રિયાનો અભિનિવેશ

વરતાલમાં એક રેવનદાસ કરીને ભક્ત હતો. તેણે ઘણાં વર્ષ સુધી પરોળિયાનું કામ કરેલું. પછી તેને મંદવાડ થયો એટલે સાધુ-સંત તેને જોવા ગયા. અને કહે જે, "રેવનદાસ, જય સ્વામિનારાયણ..." ત્યારે રેવનદાસ કહે, "કોણ એ ગોમતીબા કે ?" વળી બીજો કહે જે, "ભગત, જય સ્વામિનારાયણ..." ત્યારે વળી કહે જે, "ગંગાબા કે ?" એમ ક્રિયામાં અભિનિવેશ થઈ ગયેલો, તેમાં ને તેમાં દેહ મેલ્યો. માટે દરેક ક્રિયામાં ભગવાન પ્રધાન રાખવા. ॥૧૧૪૭॥

૧૧૪૮. પત્ની મરતાં પતિ ગાંડો થઈ ગામમાં સાડલો લઈ ફર્યો

એક જણની સ્ત્રી મરી ગઈ. પછી તેનો સાડલો લઈને ગામમાં ફરે જે, "જુઓ, આ મારી ઘરવાળીનો સાડલો છે." એમ ઘેર ઘેર દેખાડતો ફરે અને ગાંડો થઈ ગયો. માટે કોઈ સાથે રાંડતું નથી. માટે કાંતો પહેલાં મરે બાઈ, ને કાંતો મરે ભાઈ. તે પ્રથમથી જ નિર્ધાર કરી રાખવો જે, બેમાંથી એક પ્રથમ રાંડશું. ॥૧૧૪૮॥

૧૧૪૯. પત્ની મરતાં પતિને થાંભલે બાંધ્યો પછી અગ્નિદાહ થયો

એક મોટો ગૃહસ્થ હશે. તેને સ્ત્રી મરી ગઈ એટલે ઘરમાં જે કાચખાનું ટીંગાડ્યું હતું તે ફોડી તોડી નાંખ્યું. અને તેને પૂજવાનું લાલજીનું સ્વરૂપ હતું તેને લઈને પાણીના ટાંકામાં નાંખી દીધું. અને

બોલ્યો જે, "લંગડા, આ તારાં જ કામ છે. મેં જ્યારે તારી સેવા કરી ત્યારે તેં મારી ઘરવાળીને મારી નાંખી ને ?" પછી ઘરનું કમાડ વાસીને તેનું માથું ખોળામાં લઈને બેઠો. પછી મહાજન લોકોએ આવીને તે પુરુષને થાંભલા સાથે બાંધ્યો અને સ્ત્રીને ઉપાડીને અગ્નિસંસ્કાર કરવા લઈ ગયા. ll૧૧૪૯ll

૧૧૫૦. પત્ની મરતાં પટેલે સ્ત્રીમોહથી અગ્નિદાહની ના પાડી

એક ગામનો કણબી હશે, તે મ્યુનિસિપલ સેક્રેટરીની નોકરી કરતો હતો. તેની સ્ત્રી મરી ગઈ એટલે ઘરની માંહેની સાંકળ વાસીને માંહે બેઠો. પછી સૌ કણબીવર્ગ આવીને કમાડ ખોલીને સાંકળ ઉઘાડી. ત્યારે તે બોલ્યો જે, "આને હું નહીં લઈ જવા દઉં ને આની ઉપર દેવતા મેલાય નહીં." પછી તેને થાંભલા સાથે એકકોરે બાંધીને બાઈને અગ્નિસંસ્કાર કરવા લઈ ગયા. ll૧૧૫૦ll

૧૧૫૧. સ્ત્રીમોહથી બ્રાહ્મણ સ્મશાને જઈ રાખના ઢગલે રડતો

કોઈક ગામમાં બ્રાહ્મણ રહેતો હતો. તેની સ્ત્રીને સર્પ કરડ્યો, એટલે તે મૃત્યુને પામી. તેને અગ્નિસંસ્કાર કરી આવ્યા. પછી તે બ્રાહ્મણ સવારમાં તેના રાખના ઢગલે બેઠો અને માથે પછેડી ઓઢીને રોવા લાગ્યો. એમ બે-ચાર દિવસ સુધી રાખના ઢગલે જઈને રોયા કરતો. પછી તેના બાપે મારી(અક્ષરાનંદસ્વામી) પાસે આવી વાત કરી, ને કહ્યું જે, "છોકરો રાખના ઢગલા પાસે જઈને રોયા કરે છે." ત્યારે મેં કહ્યું જે, "રાખની ગાંસડી બાંધીને કૂવામાં નાંખી દ્યો." તેમ કરવાથી તે સ્થાનકે જતો આળસી ગયો. ll૧૧૫૧ll

૧૧૫૨. સ્ત્રીના મૃત્યુથી એક જણ ગાંડો થઈ ગયો

એક જણની સ્ત્રી મરી ગઈ. પછી જે ઠેકાણે તેને બાળી હતી તે ઠેકાણે જઈને હંમેશાં પૂછે જે, "તું રાબ ખાઈશ કે ખીચડી ?" એમ નિરંતર ત્યાં જઈને પૂછતો. એમ જીવને અસદ્વાસના રહેલી છે, માટે

તેનો ત્યાગ કરીને શુભવાસના પ્રભુની રાખવી. કેમ કે, જેનું નામ તેનો નાશ છે જ. ॥૧૧૫૨॥

૧૧૫૩. વાણિયો પત્નીમાં આસક્તિથી પાગલ થઈ ગયો

એક વાણિયો હતો અને તેને લિંબડી પરણાવ્યો હતો. પછી તે બાઈને તેને પીયર તેડી ગયા અને ત્યાં રોગ થવાથી તે મરી ગઈ. પછી તેનો મેલો(મરણપત્ર) આવ્યો અને સૌએ સ્નાન કાઢ્યું. પછી જેની સ્ત્રી હતી તે વાણિયાના મનમાં એમ થયા કરે જે, 'આ તો ખોટી વાત છે.' પછી અમો તેને ગામ ગયા અને અમો તેને ઘેર રસોઈ કરવા ગયા. ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "સ્વામી ! કાગળે સ્નાન કર્યા છે પણ ખરી વાત મને જણાતી નથી." ત્યારે મેં કહ્યું જે, "રેલવેનું સાધન છે, માટે ગાડીએ બેસીને પંડે જઈને ખાત્રી કરી આવો." અને તે બાઈને માથે નાંખવાના તેલનું કચોળું હતું તે અમને બતાવ્યું કે, "જુઓ, આ તેનું કચકડાનું કચોળું છે. તે અમે લઈને આઢમાં(છાણાંનો ઢગલો) નાંખીને બાળી નાંખવા માંડ્યું, ત્યારે કહે જે, "ના ના, તેમ કરશો તો મારો જીવ નીકળી જાશે. કેમ કે, આને જ્યારે હું ભાળું છું ત્યારે તે મને સાંભરે છે." ॥૧૧૫૩ ॥

૧૧૫૪. ચોરીનું ફળ 'મૂહ મેં રામ બગલ મેં છૂરી'નું દૃષ્ટાંત

એક ગામમાં અમે(અક્ષરાનંદસ્વામી) ફરવા ગયા હતા. પછી હરિજનોએ રસોઈ કરવાનો બહુ આગ્રહ કર્યો. તેમાં એક જણે વિશેષ આગ્રહ કરીને આવતે દિવસે પોતાને ત્યાં રસોઈ કરવાનો ઠરાવ કર્યો અને રાત્રે દશ-અગ્યાર વાગ્યા સુધી કથા-વાર્તા સાંભળ્યા કરી. અને ઘેર જઈને સાથી પાસે ગાડું જોડાવીને ગામ પાળિયાદના દરબારી બીડમાં જઈને ખડનો ભર ભર્યો. પછી દરબારી પોલીસ આવ્યો. તે ગાડું, બળદ અને સાથી તથા ભાભો, એ બધાયને પાળિયાદ ભેગા કર્યા. પછી અમે તો સવારમાં નાઈ-ધોઈ પૂજાપાઠ કરીને સીધાની વાટ જોઈને બેઠા હતા.

ત્યાં તો તે ગામના પટેલ કેશવ કરીને હતા તે આવ્યા. તેણે કહ્યું જે, "સ્વામી ! ઠાકોરજીના થાળને માટે કેમ છે ?" ત્યારે મેં કહ્યું જે, "પરમો ભાભો રાત્રે કહી ગયા છે તે લાવશે." ત્યારે પટેલ બોલ્યા જે, "ભાભો તો ગાડું-બળદ તથા સાથી સાથે કોરટમાં પોંચી ગયો છે." પછી કેશવ પટેલ સીધું લાવ્યા, તેની રસોઈ કરીને ઠાકોરજીને જમાડ્યા. સાખી -

દિવસે દિવસે ઠાક દુવારો ને રાત્યે રાત્યે ખાતરિયો. ॥૧૧૫૪॥

૧૧૫૫. હરિભક્તે હરિભક્તનો વિશ્વાસઘાત કરી શેરડી ચોરી

એક કણબી હરિભક્ત હતો. તેને વાડીએ બળદિયાને છાયા માટે માંડવો કરવો હતો અને ઉપર વાઢની પતરી(સુકાયેલા શેરડીના પડછા-પાંદડા) નાંખવી હતી. પછી કોઈ હરિભક્તનો વાઢ ફરતો હતો ત્યાં રાત્રીએ ગાડું લઈને ગયા અને વાઢવાળાને કહ્યું જે, "મારે માંડવા ઉપર છાંયો કરવા સારુ પતરી જોઈએ છીએ." પછી વાઢવાળાએ કહ્યું જે, "ભાભા ! તમારે જોઈએ તેટલી તમારી મેળે લઈ જાઓ." કેમ કે, પતરી લેવા જનાર હરિભક્ત હતો અને વાઢવાળો પણ હરિભક્ત હતો.

પછી સાથીને ગાડા ઉપર રાખ્યો અને ભાભો બથે બથે પતરી નાંખવા લાગ્યો. તેને પડખે એક કૂંડીની(રસની ટાંકી ભરાય તેટલો) શેરડીનો ઢગલો કર્યો હતો. તે શેરડી પણ ગાડામાં ભરી દીધી. પછી ગાડું જોડીને પોતાની વાડીએ ગયો. હવે વાઢવાળાને ત્યાં ચીંચોડો ફરતો હતો એટલે તેણે શેરડીનો ઢગલો કર્યો હતો. તેની કૂંડી ભરવાનો વારો આવ્યો. પછી જ્યાં શેરડી લેવા જાય છે ત્યાં તો કાંઈ મળે નહીં. પછી એકબીજાને પૂછતાં ખબર પડી જે, "ફલાણો ભાભો અહીંયાં પતરી ભરવા આવ્યો હતો; માટે ત્યાં તપાસ કરો."

પછી બે-ત્રણ જણા તે ભાભાની વાડીમાં ગયા અને ભાભા પણ ગાડું છોડીને નિરાંતે સૂતા હતા. ત્યાં જઈને વાઢવાળાએ કહ્યું જે, "ભાભા ! એ...ભાભા ! તમે પતરી ભરી, ત્યાં એક કૂંડી ભરાય એટલી

શેરડીનો ઢગલો હતો. તે ત્યાં નથી." ત્યારે ભાભો કહે કે, "સાથીને પૂછી જુઓ, મને ખબર નથી." સાથી પણ સૂતો સૂતો જાગતો હતો. તે સાંભળીને બોલ્યો જે, "ભાભા ! એમાં મારો શો વાંક છે ? તમે બથે બથે આપી ને મેં ગાડામાં નાંખી છે." પછી વાઢવાળે કહ્યું જે, "તમે હરિભક્ત છો ને અમે પણ હરિભક્ત છીએ. માટે ગાડું લઈને વાઢે આવીને ઠલવી જાઓ." પછી ગાડું લઈને વાઢે શેરડી નાંખી આવ્યા. માટે કોઈપણ આપણો વિશ્વાસ કરે તો વિશ્વાસ પ્રમાણે કામ કરવું, તો તેમાં પોતાની આબરૂ રહે. ॥૧૧૫૫॥

૧૧૫૬. પૂછ્યા વિના બાવળ કાપતાં દંડ થયો

એક જણ હતો. તે દરબારી બાવળ હશે તેમાંથી ગાડામાં ભરવાનાં આઠ વાઠોલિયાં(ડાગળાની બહારની સાઈડમાં ઉંચુ કરવા ઉભા ભરાવીને વધારે વસ્તુ ભરવા માટે ઉપયોગમાં આવે એવા મોટા સોટા) કાપ્યાં. તેની મહેતાજીને ખબર પડી એટલે એક એક વાઠોલિયાંનાં પાંચ પાંચ રૂપિયા દંડ કર્યો અને તેના ચાલીશ રૂપિયા આપ્યા. પછી તેને દરબારમાંથી ઊઠવા દીધો. માટે શિક્ષાપત્રીમાં કહ્યું જે, "કાષ્ઠ, પુષ્પ, ફળ, ફૂલ વિગેરે તે તેના ધણીને પૂછ્યા વિના લેવાં નહીં." ॥૧૧૫૬॥

૧૧૫૭. પૂછ્યા વિના ઘાસ લેતાં સાઈઠ રૂપિયાનો દંડ

એક જણ હતો. તેણે દરબારી બીડમાંથી બાર પૂળા ખડના લીધા. પછી સિપાઈ આવીને તેને તે ખડના ભારા સાથે દરબારમાં લઈ ગયો. પછી મહેતાએ તેનો દંડ કર્યો જે, "એક-એક પૂળે પાંચ-પાંચ રૂપિયા દંડના ભરવા." તેથી સાઈઠ રૂપિયા દંડના આપ્યા. પછી તેને ઘેર જવા દીધો. માટે જીવને હરામનું લેવાનો ચસકો પડે છે; તે દંડ ભરે, માર ખાય, તોપણ તે ક્રિયા કર્યા વિના રહેવાય નહીં; પણ સાઈઠ રૂપિયાનું ઘાસ લીધું હોત તો કેટલું બધું આવત ? એક તો પરમેશ્વરની આજ્ઞા લોપી અને લોકમાં અપકીર્તિ થઈ. ॥૧૧૫૭॥

૧૧૫૮. પૂછ્યા વિના ઘાસ કાપતાં દુદા દરજીને માર પડ્યો

એક ગામમાં દુદો કરીને મેરાઈ હતો. તે પરગામ સીવવાને માટે ગયો હતો. પછી સાંજ વખતે ઘેર આવતો હતો, એટલે રસ્તામાં દરબારી બીડમાં લીલો ઝીંઝવો ભાળ્યો. તેથી તેના મનમાં એમ થયું જે, 'લેને, બકરી સારુ ફાંટ ભરતો જાઉં.' પણ પોતા પાસે દાતરડાનું સાધન નહોતું. તેથી પોતાના ખીસામાંથી કાતર કાઢીને ખડ કાપવા મંડ્યો. કેમ કે, દરજીની કાતર સહેજે જ લાંબી હોય છે, તેથી તે પણ દાતરડાનું કામ કરી શકે ખરી ! પછી પોતાનો સામાન હેઠો મેલીને કાતરે કાતરે કરીને ખડ કાપવા મંડ્યો અને બોલતો જાય જે, "વાહ દુદીયા વાહ ! વાહ દુદીયા વાહ ! તારી કાતર વાહ !" એમ બોલતો જાય ને ખડ કાપતો જાય; એટલામાં દરબારી માણસ આવ્યો. તેણે બે પરોણા મેરના ઊભા વાંસામાં માર્યા. ત્યારે દરજી બોલ્યો જે, "એ તો હું બકરી સારુ લઉં છું." રખેવાળ કહે કે, "આંહીં દરબારી બીડમાંથી ?" પછી લૂગડાં ખંખેરીને દુદોભાઈ ઘેર આવ્યો અને બે પરોણા ખાધા તે લાભના લીધા. માટે પારકી વસ્તુ પૂછ્યા વિના લેવાથી આવું પરિણામ આવે. ||૧૧૫૮||

૧૧૫૯. અજા કણબીને સત્સંગી જાણી દરબારે સજા માફ કરી

વળા ગામમાં અજો કરીને કણબી હતો. તેને કાંઈક ઉતાવળું કામ હશે, તે ગામ ફરતી દરબારે કાંટાની વાડ કરી હતી તેનું એક ખણીયું કાઢીને તે બહાર નીસર્યો. પછી તેને દરબારી માણસો પકડીને કોરટમાં લઈ ગયા. ત્યારે ન્યાયાધીશે આજ્ઞા કરી જે, "આને લઈ જાવ. પાંચ ફટકા મારો." તે સાંભળીને પટેલ બોલ્યો જે, "હે સ્વામિનારાયણ..!" ત્યારે ન્યાયાધીશ કહે, "તું સ્વામિનારાયણનો છો ?" પટેલ કહે, "હા સાહેબ !" ત્યારે ન્યાયાધીશ કહે કે, "સ્વામિનારાયણ શિક્ષાપત્રીમાં

લખી ગયા છે કે, ચોરમાર્ગે કરીને પેસવું નહીં અને નીસરવું નહીં; એ આજ્ઞા તેં કેમ તોડી ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "સાહેબ ! મારાથી ભૂલ થઈ ગઈ." પછી ન્યાયાધીશે કહ્યું જે, "જા, તારો ગુન્હો દરબાર માફ કરે છે." ॥૧૧૫૯॥

૧૧૬૦. સ્ત્રીને વશ થઈને સગી માની હત્યા કરી

એક ગામમાં એક જણ હતો. તેની ઘરવાળીને તેની સાસુ સાથે અણબનાવ હતો. કણબી પણ સ્ત્રીવશ હતો. પછી તેની સ્ત્રીએ કહ્યું જે, "આ રાંડને મારી નાખો, તો મને સુખ થાય." પછી સ્ત્રીના કહેવે કરીને તેની મા વૃદ્ધ હતી, તેને કોઢમાં લઈ જઈને સાળા-બનેવીએ ઠેકાણે પાડી. પછી ખડની ગાંસડીમાં તેને બાંધીને ગાડા ઉપર નાંખીને રાત્રે એ ગામથી બે-ત્રણ ગાઉ છેટે જઈને એક નાનું નહેરું હશે, તેમાં દાટી આવ્યો.

તે વખતમાં તેને ઘેર કપાસ લોઢવાના ચરખા(સંચા) ફરતા હતા. તેમાંથી એક જણે છાની ખબર રાખી જે, 'આણે આવી રીતે ડોશીનું કામ કરેલ છે.' પછી ચરખો ફેરવનારો તે માણસ, ગાડાની પછવાડે પછવાડે અંધારે ગયો હતો. તેણે બધું નજરે જોયું હતું. પછી ડોશીને દાટીને ઘેર આવ્યા. તે ડોશીને ઉતાવળથી જેવી તેવી રીતે દાટેલી, તેથી જાનવરોએ તેની લાશને બહાર કાઢી. ગામમાં અને દરબારમાં તે વાત ફેલાણી અને ખબર પડી ગઈ. તેથી દરબારે તેને બોલાવીને કહ્યું જે, "તારી મા ક્યાં છે ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "મારી મા ગામ ગયેલ છે."

પછી દરબારે તે શબ તેને દેખાડ્યું અને કહ્યું જે, "આ કોણ છે ?" પછી તેણે કહ્યું જે, "આ તો મારી મા છે." પછી દરબારે તેને ગાંઠિયાની અને પેંડાની ઝોળી ભરાવીને ડોકમાં મૂકી અને ડોશીના શબની ગાંસડી બાંધીને તેને માથે મુકાવી અને ગામમાં ફરવાનું કર્યું. આગળ ઢોલ વાગે અને ચૌટો આવે ત્યાં લાશની ગાંસડી હેઠી મેલાવીને તેને દરબારી માણસો

કહે જે, "તારી મા તને ગાંઠિયા અને પેંડા ખવરાવે છે; તે ખા." તે જો ન ખાય તો તેને ફટકા મારે. માટે સ્ત્રીને વશ થઈને કોઈએ અયોગ્ય આચરણ કરવું નહીં અને જો કરે તો પાપ છાનું રહે નહીં. ॥૧૧૬૦॥

૧૧૬૧. સ્ત્રીવશ માની હત્યા કરનારો અંતે નદીમાં ડૂબી મર્યો

અને તે માણસ જ્યારે ઘરડો થયો ત્યારે છોકરાને પૂછ્યા વિના ભાલમાં ખડ લેવાને જતો હતો અને સાથે બસો રૂપિયા લીધા હતા. અને આગળ ઘેલડી નદી હતી ત્યાં કેટલાંક છોકરાં ઢોર ચારતાં હતાં અને ભાભો જ્યારે લૂગડાં ઉતારીને ઘેલડી નદી ઊતરવા તૈયાર થયો, ત્યારે છોકરાંઓએ કહ્યું જે, "ભાભા ! આવતી વેળ છે અને પાણી બહુ છે." ભાભો કહે, "તમે આજકાલનાં છોકરાં શું સમજો ? અહીંયાં ચાલીને મેં સીત્તેર વર્ષ કાઢ્યાં છે." છોકરાં કહે, "બહુ સારું, પડો."

પછી પોતાનાં પહેરવાનાં લૂગડાં ઉતારીને તેમાં બસો રૂપિયા મૂકીને પોતિયાભર ઊતરવા મંડ્યો. અને ઘેલડી નદીમાં જ્યાં બે-ચાર ડગલાં ચાલ્યો ત્યાં આગળ એક મોટો ફોડો(ઊંડો ખાડો?) આવ્યો. તેમાં ભાભો રબ લઈને ઊતરી પડ્યો. અને તે ગોત્યો પણ જડ્યો નહીં અને તેનાં લૂગડાંની પોટલી તરતી તરતી બે-ત્રણ ગાઉ નીસરી. પછી તેના છોકરાએ તેના દિવસ ગણીને ખરચ કર્યું. સાખી -

જેવું ઈચ્છે અવરનું, તેવું આપનું થાય;
ન માનો તો કરી જુવો, જેથી તે જણાય. ॥૧૧૬૧॥

૧૧૬૨. દીકરે પતના રોગી બાપને દવાખાનાના નામે ખાડીમાં દાટ્યા

એક ગામમાં એક કણબી હતો. તેને પત(રક્તપિત્ત)નો રોગ થયો હતો. પછી તેનાં સંબંધીઓએ વિચાર કર્યો જે, 'આ ડોસાને કાંઈક ઠેકાણે પાડ્યો હોય તો ઠીક.' પછી તેના છોકરે કહ્યું જે, "ભાભા ! ભાવનગર વૈદ છે. ત્યાં તમને ઓસડ કરાવા તેડી જઈએ." ડોસો

કહે, "બહુ સારું." પછી ગાડામાં ખડ નાંખીને, તે ઉપર ગોદડાંના બે ગાભા નાંખીને, ડોસાને ગાડામાં બેસાડ્યો અને ભાવનગરની ખાડીમાં લઈ ગયા. ત્યારે સડકેથી ગાડું હેઠું ઊતર્યું. ત્યારે ડોસો બોલ્યો જે, "ભા ! આમ ક્યાં લઈ જાઓ છો ?" છોકરો કહે કે, "દાદા ! વૈદ ખાળે ઊતર્યો છે."

પછી ત્યાં ખારા પાણીનો કીચડ આવ્યો. ત્યાં ગાડું ઉલાળીને ડોસાને હેઠે ઉતાર્યો ને હેઠે નાંખી દીધો. ડોસો કહે, "ક્યાં વૈદ ?" છોકરો કહે, "આ વૈદ." પછી પાવડે કરીને ગારામાં ખાડો કરીને ડોસા ઉપર ગોદડાના બે ગાભા નાંખ્યા. ત્યારે ડોસો બોલ્યો જે, "ભલા થઈને મને જીવતો મેલો, હું તમને મોઢું દેખાડીશ નહીં. અને આપણું ઘોડાનું ઠાણિયું(ઘોડાને બાંધવાની જગ્યા) છે ત્યાં મેં ત્રીશ હજાર રૂપિયા દાટ્યા છે. અને મને જીવતો મેલો." છોકરો કહે, "દાદા ! રામ રામ કરો." પછી ડોસાને દાટીને ઘેર આવ્યા. માટે દુનિયા તો કેવળ સ્વાર્થી છે. જ્યાં સુધી શરીર નીરોગી હોય ત્યાં સુધી સૌ સ્નેહ રાખે, પણ જ્યારે રોગ થાય ત્યારે ડોસાના જેવી દશા થાય. ॥૧૧૬૨॥

૧૧૬૩. કડવી વાણીવાળા વૃદ્ધની દુર્દશા

એક ડોસો હતો. તેને ચાર દીકરા હતા. પછી જ્યારે દીકરાને જુદા કર્યા, ત્યારે તે સૌ સૌની મેળે સૌનો વ્યવહાર ચલાવતા. પણ ડોસો વહેલો ઊઠીને છોકરાનાં બૈરાંને ગાળો દેતો જે, "ઊઠો રાંડો ! તમારાં વહાલાં સગાં મરે, હજી શું સૂતિયું છો ?" અને કેટલાક અપશબ્દ પણ વાપરતો. પછી છોકરાની ઘરવાળીએ માનતા કરી જે, "આ પીટ્યો ડોસો જો મરે તો હનુમાનજીને બેબે નાળિયેર વધેરશું અને ઘીના દીવા કરીશું." પછી સાથી ભાલમાં ખડ ભરવા ગયા તેની સાથે ડોસો ગયો. વળતી વખતે ડોસો ખડના ભરોટા ઉપર બેઠો. અને સડકે ચાલતા ઢાળ આવ્યો એટલે સાથીએ ગાડાં દોડાવ્યાં.

સૌની પાછળ ગાડાં ઉપર ભાભો બેઠો હતો. તે ભરોટા ઉપરથી પડી ગયો અને હાથ-પગ ભાંગ્યા. અને સાથી જાણતો હતો જે, ભાભો પડી ગયો છે તોય પણ ગાડાં હાંકીને ઘેર ચાલ્યા આવ્યા. પછી ભાભાના છોકરાએ સાથીને પૂછ્યું જે, "ભાભા ક્યાં ગયા ?" સાથી બોલ્યો જે, "અમને ખબર નથી." પછી ખબર પડી તેથી ભાભાને ગાડું જોડીને તેડવા ગયા. તે ભાભાને તેડીને ઘેર આવ્યા. પછી તે વ્યાધિમાં ડોસો મરી ગયો. માટે જો બોલી સારી હોય તો સૌને સ્નેહ રહે અને ચાકરી પણ કરે, નહીં તો આ સાખી વાળું થાય -

દાદો દેખે દુઃખ ઉપજે, દાદો સંભારે સુખ જાય;
જે શેરીએ દાદો વિચરે, તે શેરી ઉજ્જડ થાય.

માટે કડવા બોલા ન થાવું પણ મીઠા બોલા થાવું. ॥૧૧૬૩॥

૧૧૬૪. દેવકાના આયરની વાણીની કડવાશ

દેવકા ગામમાં એક આયર હશે. તે નિરંતર પોતાના દીકરાની ઘરવાળીયુંને ગાળો દેતો જે, "ઊઠો ઊઠો, રાંડો ! બાવળા કૂતરાની વવું !" એમ હંમેશાં ગાળું દેતો. માટે જે જેનું કામ હોય તેનો તેને ખટકો હોય, પણ જીવને સ્વભાવ પડ્યો હોય તે રહી શકે નહીં અને ન માને ત્યારે દુઃખિયો થાય. ॥૧૧૬૪॥

૧૧૬૫. દીકરે બાપને ડોસાજી, તો તેના દીકરે તેને ટણપાજી કહ્યું

એક ખેડૂ હતો. તેને એક જ દીકરો હતો. તે પોતાના દીકરાને કહે જે, "બાપ વશરામ ! બળદિયાને નીરણ કર ને." ત્યારે છોકરો બોલે જે, "ડોસાજી ! પડ્યા રહો પડ્યા." પછી તેણે મારી(અક્ષરાનંદસ્વામી) પાસે વિનંતી કરી જે, "સ્વામી ! આ મારો છોકરો મને ડોસલજી કહે છે." પછી તે ડોસો મરણ પામ્યો અને છોકરાનો છોકરો થયો. તેને જ્યારે કામ બતાવે ત્યારે તેનો છોકરો જવાબ આપે જે, "ટણપાજી !

પડ્યા રહો, એ તો જેમ થતું હશે તેમ થશે." પછી તેણે પણ મારી પાસે આવીને ફરિયાદ કરી જે, "સ્વામી ! આ મારો છોકરો મને ટણપોજી કહે છે." ત્યારે મેં કહ્યું જે, "તું તારા ડોસાને શું કહેતો ?" ત્યારે કહે, "હું ડોસલજી કહેતો." ત્યારે મેં કહ્યું જે, "તે તને ટણપો જ કહે તો ! લોકમાં કહેવત છે જે, બાળ્યાં હોય તેના બાળજો અને ઠર્યાં હોય તેનાં ઠારજો." માટે માવતર તથા ગુરુની અનુવૃત્તિમાં રહે તો જ બેય લોકમાં શ્રેય થાય. ॥૧૧૬૫॥

૧૧૬૬. તુલસીશ્યામમાં ભક્તોનો બાવાજી સાથે સંવાદ

ગામ સમઢિયાળાના આયર તુલસીશ્યામ જાત્રા કરવા ગયા હતા. પછી ત્યાંના મહંતને તથા સૌ બાવાને બધા આયર પગે લાગવા ગયા. પછી પગે લાગીને સૌ બાવા પાસે બેઠા. બાવો કશુંએ ભણેલ ગણેલ નહીં અને જે આવે તેને અફીણના કસુંબા પાય અને હોકા પાય, પણ શાસ્ત્રનું કશુંએ જ્ઞાન નહીં. પછી બાવે કહ્યું જે, "તમારે અમને પૂછવું હોય તો કાંઈ પૂછો." ત્યારે હરિભક્ત કહે, "અમે શું તમને પૂછીએ ?" અને આ તો બધાય સંતના સમાગમથી સત્યાસત્ય જાણનારા હતા. તેથી તેમણે બાવાજીને કહ્યું જે, "મહારાજજી ! તમે તો મોટા ખર જેવા છો." ત્યારે બાવાજી બોલ્યા જે, "મોટા ખર તો અમારા ગુરુ હૈ અને અમે તો છોટા ખર હૈ." ત્યારે હરિભક્તોએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! છોટા ખર તોય તમે !" માટે શાસ્ત્રનું શ્રવણ તથા સંતના સમાગમ વિના મનુષ્યનો ધર્મ આવતો નથી. ॥૧૧૬૬॥

૧૧૬૭. આંબા ગામના લાખાએ ગઢપુર સ્વપ્નામાં ગધેડા તગડ્યાં

આંબા ગામમાં લાખો સાવલિયો કરીને એક કણબી રહેતો હતો. તે જળઝીલણીના સમૈયામાં ગઢડે દર્શને આવ્યો હતો અને ત્રીજે માળ સૌ હરિજનો સાથે રાત્રે તે સૂતો હતો. પછી રાત્રીમાં તેને સ્વપ્નું આવ્યું

જે, મારી પાદરની વાડીમાં ગધેડાં પડ્યાં છે અને બાજરો વિગેરે ખાય છે. એમ જાણીને ઊંઘમાંથી એકદમ બેઠો થઈને રાડો પાડવા મંડ્યો જે, "હે..હે...! મારે સાળે ભગવાનીએ ગધેડાં રેઢાં મૂક્યાં છે, તે મારી બધી વાડી ખાઈ ગયાં." એમ જાણીને, તાણીને બૂમો પાડવા લાગ્યો. એટલે તે સમૈયાનાં તમામ માણસો જાગી ગયાં અને પૂછ્યું જે, "શું છે ? લાખા શું છે ?" લાખે કહ્યું જે, "મેં જાણ્યું જે, ગધેડાં વાડીમાં પડ્યાં છે." માટે તીર્થે જાય તોપણ ખેતીવાડી અને ગધેડાં પણ સાથે લેતા જાય. માટે તીર્થે જવું ત્યારે સંસારની ઉપાધિ ઘેર મેલીને જવું. ||૧૧૬૭||

૧૧૬૮. વાસનાનું વિકરાળ સ્વરૂપ, તને કાળિયા કૂતરાને પરણાવું

એક ગામમાં બે શેરીમાં બે કૂતરાં રહેતાં હતાં. તેમાં સ્ત્રી-પુરુષને અણબનાવ બહુ રહેતો. તેથી જ્યારે બેઉ જણાં ક્લેશ કરે ત્યારે પુરુષ કહે જે, "રાંડ ! તને કાળિયા કૂતરાને પરણાવું !" એમ નિરંતર કજિયામાં ગાળો દીધા કરે અને તે વાત કૂતરો હંમેશાં સાંભળતો. એટલે કૂતરાના મનમાં એમ થયું જે, 'મારે પરણેતર આની સાથે થશે.' એમ જાણી ત્યાં ને ત્યાં નિરંતર બેસી રહે, પણ ખાવાનું બિલકુલ મળે નહીં, તેથી સાવ સુકાઈ ગયો.

પછી એક દિવસ બીજી શેરીનો કૂતરો આવ્યો ને એને મળ્યો. તેણે કહ્યું જે, "આંહીં ખાવાનું મળતું નથી, ત્યારે ચાલને મારી સાથે, ખૂબ ખાવાનું મળે અને મજા છે." પછી તેણે કહ્યું જે, "તારે ત્યાં પરણેતર છે ? મારે અહીંયાં પરણેતર છે." પહેલા કૂતરે પૂછ્યું જે, "શું ?" ત્યારે આણે કહ્યું જે, "આ બે સ્ત્રી-પુરુષ વઢે છે ત્યારે પુરુષ કહે છે જે, તને કાળિયા કૂતરા સાથે પરણાવું !" માટે વાસના છે તે આવી છે. ||૧૧૬૮||

૧૧૬૯. તને બ્રાહ્મણને દઉં, બ્રાહ્મણ કહે લાવો હું લઈ લઉં

એક ગામમાં સ્ત્રી-પુરુષ લડતાં હતાં. તે પુરુષે કહ્યું જે, "રાંડ ! તું પાંશરી(સીધી) ચાલતી નથી, તે તને બ્રાહ્મણને દઉં !" તે વખતે બ્રાહ્મણ તેને ત્યાં ભિક્ષા માગવાને ગયો હતો. તેણે લાંબો હાથ કરીને કહ્યું જે, "લાવો હું લઈ જાઉં." ત્યારે પેલો પુરુષ બોલ્યો જે, "મૂરખ ! એ તો કહેવાનું હોય પણ દેવાનું હોય ?" માટે કેટલાક તો વાટ જોઈને ઊભા હોય. ।।૧૧૬૯।।

૧૧૭૦. વાસનાથી નવ સુંદરો ભૂંડ થયેલ રાજાનું દૃષ્ટાંત

એક રાજા હતો. તે મરવા તૈયાર થયો. પછી તેનો જીવ જાય નહીં. ત્યારે તેના કુંવરે કહ્યું જે, "બાપુ ! તમારો જીવ કેમ જતો નથી ?" રાજા કહે કે, "બાપ દીકરા ! મેં આ રાજ્યનું સુખ ભોગવ્યું છે ને હું મરીને બાવળો ભૂંડ થઈશ, એટલે મને ત્યાં કેમ ગોઠશે ? એમ જાણીને મારો જીવ જતો નથી. માટે તું મને મારી નાંખજે." કુંવર કહે, "શી ખાતરી થાય કે તમે આવ્યા છો ?" રાજા કહે, "મારા ચાર પગ ધોળા થશે અને કપાળમાં ધોળું ટીલું થાશે; એવો હું ભૂંડ થાઈશ."

પછી તે રાજા મરીને બાવળો(નવ સુંદરો) ભૂંડ થયો. ***अंते या मति सा गति भवेत्*** અને કેટલીક ભૂંડણિયોના ટોળામાં પોતે એકલો જ રહે. તેને કેટલાંક બચ્ચાં પણ થયાં. પછી એક દિવસ તે કુંવર સવારી લઈને નીકળ્યો. તેણે ભૂંડનું ટોળું ભાળ્યું તેથી તેને સ્મૃતિ આવી જે, 'મારા બાપે કહ્યું હતું જે, હું મરીને મોટો બાવળો ભૂંડ થઈશ.' પછી સવારીને ત્યાં રાખીને હાથમાં ખડગ લઈને ત્યાં મારવા જાય છે. ત્યાં તો ભૂંડને વાચા ઊપજી જે, "મને મારીશ મા.. મને મારીશ મા... !" રાજા કહે, "કાં ?" ભૂંડ કહે કે, "તું જ્યારે નોતો ત્યારે મેં પાણા એટલા દેવ કર્યા, ત્યારે માંડ માંડ તું એક કુંવર અવતરેલો હતો અને આ તો

વગર માનતાએ જોને આટલાં બધાં છે અને હજી બે-ત્રણ ગાભણિયું છે. તેને પણ દશ-વીશ-પચીશ બચ્ચાં થાશે. માટે એ કરતાં અહીંયાં મારે વધારે સુખ છે." કેમ કે, જીવ જે જે યોનિમાં જાય, તે તે યોનિમાં બંધન પામે છે. ॥૧૧૭૦॥

૧૧૭૧. ભૂંડણે નારદજીને પૂછ્યું સ્વર્ગમાં પાયખાનું છે ?

એક ગામને પાદર નારદજી નીકળ્યા. ત્યાં ભૂંડનું ટોળું ફરતું હતું. પછી નારદજીએ કહ્યું જે, "ઓ સુવરી ! સ્વર્ગમાં આવવું છે ?" સુવરી બોલી જે, "સ્વર્ગમાં શું છે ?" નારદજી બોલ્યા જે, "સ્વર્ગમાં બેસવાનાં ભારે ભારે વિમાન અને હીરા-માણેક જડેલા એવા ભારે ભારે રહેવાના મહોલ અને સાચાં મોતીનાં તોરણ બાંધેલાં અને ભારે ભારે બાગ-બગીચાઓ, તેમાં નાના પ્રકારનાં પુષ્પની સુગંધ બહેકી રહી છે અને સોનાનાં આરાવાળાં મોટાં મોટાં જળાશયો છે અને તેમાં નિરંતર રહેવાનું છે."

તે સાંભળી સુવરી બોલી જે, "ત્યાં પાયખાનાં છે ?" નારદજી કહે જે, "અરે રાંડ ! ત્યાં પાયખાનાં હોય ?" ત્યારે સુવરી બોલી જે, "ત્યારે તો મારે ત્યાં આવવું નથી. કેમ કે, પાયખાનાં વિના તો આ મારો બધો પરિવાર નાશ થઈ જાય, અને તારે તો મારું સત્યાનાશ કાઢવું છે કે શું ?" કેમ કે, જેને જે વાતની ખબર નથી તેને તે વાતનો મહિમા હોય નહીં. ॥૧૧૭૧॥

૧૧૭૨. જન્મથી આંધળાએ દૂધને વાંકું સમજીને ના પાડી

એક જન્માંધ હતો. તે રોટલા જમવા બેઠો. પછી તેને કહ્યું જે, "ભાઈ, દૂધ લઈશ ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "દૂધ કેવું હોય ?" ત્યારે બીજે કહ્યું જે, "ધોળું બગલાની પાંખ જેવું હોય ?" ત્યારે આંધળે કહ્યું જે, "બગલો કેવો હોય ?" પછી ઓલ્યે વાંકો હાથ કરીને તે ઉપર આંધળાનો હાથ ફેરવાવ્યો. તે જોઈને આંધળો બોલ્યો જે, "આવું

વાંકુંચૂકું તો મારે ગળે ન ઊતરે." પણ દૂધ કાંઈ વાંકુંચૂકું નહોતું, પણ તેને અનુભવ નહોતો એટલે બિચારો શું જાણે ! ॥૧૧૭૨॥

૧૧૭૩. ભગવાન પર વિશ્વાસ રાખે તો બધું જ થાય

બે ફકીર હતા. તે એક ઓડવો ગાળીને(ખાડો કરીને) નિરંતર નમાજ પઢતા હતા. પણ બે જણ વચ્ચે પહેરવાનું એક જ લૂગડું હતું તેથી પેલો નમાજ પઢીને નીસરે અને લૂગડું આપે ત્યારે બીજો નમાજ પઢવા જાય. તેવામાં ત્યાં નારદજી નીકળ્યા. તેને સાદ કરીને કહ્યું જે, "એ એબીશા નારદજી ! ક્યાં જાઓ છે ?" નારદજી કહે, "હું ભગવાન પાસે જાઉં છું." ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "અમારો સંદેશો લઈ જશો ? ખુદાને કહેજો જે, ઓલ્યા બે ફકીર છે તે બે વચ્ચે એક જ લૂગડું છે. તેને બીજું લૂગડું મોકલે, તો બન્ને જણા પહેરીએ ને સાથે નમાજ પઢીએ."

પછી નારદજી જ્યાં આઘા ગયા, ત્યાં એક બીજો ફકીર મળ્યો. તેણે કહ્યું જે, "મહારાજ, ક્યાં જાઉં છો ?" નારદજી કહે, "હું ખુદા પાસે જાઉં છું." ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "ખુદાને કહેજો જે, સવામણ મળીંદો(ચૂરમું) તો તમે મેલો છો, પણ તેથી મારું પૂરું થાતું નથી. માટે જો બીજો સવામણ મલીદો મોકલો તો ઠીક."

નારદજી ભગવાન પાસે ગયા અને ત્યાં કેટલાંક કૌતુક જોવામાં આવ્યાં. તેથી બન્ને ફકીરના સંદેશા કહેવાનું નારદજી ભૂલી ગયા. અને જ્યાં પેલા ફકીરની નજીક વળતે ફેર નીકળ્યા, ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "કાં ? ખુદાએ શું કહ્યું ?" નારદજી કહે કે, "હું તો ત્યાં ગયો, ત્યાં તો કેટલાંક કૌતુક જોવામાં આવ્યાં. તેથી તમારો સંદેશો કહેવાનું ભૂલી ગયો." ત્યારે ફકીરે પૂછ્યું જે, "ત્યાં શું જોવામાં આવ્યું ?" નારદજી કહે કે, "સોયના નાકામાંથી હજારો હાથી ચાલ્યા જાય અને ચાલ્યા આવે, પણ કોઈ હાથી સામસામે ભટકાય નહીં." તે સાંભળી ફકીર બોલ્યો

જે, “આવાં શાં ગલંદા(ગપ્પાં?) મારો છો ? જે સોયના નાકામાંથી હાથી સામસામા ચાલ્યા આવે અને ચાલ્યા જાય પણ ભટકાય નહીં, એવા ગપ્પાં શાં મારો છો ?” એમ જ્યાં કહ્યું ત્યાં પવન બહુ થયો. તેમાં તેનું પહેરવાનું એક લૂગડું હતું તે પણ ઊડી ગયું અને બન્ને જણા નગ્ન થઈ રહ્યા.

પછી જ્યાં આઘા ગયા, ત્યાં બીજો ફકીર બોલ્યો જે, “કાં નારદજી ! ખુદાએ શું કહ્યું ?” નારદજીએ ઉપર પ્રમાણે વાત કરી સંભળાવી. તે સાંભળી ફકીર બોલ્યો જે, “એમાં તે શું આશ્ચર્ય ? સોયના નાકામાં તો હાથી ચાલ્યા જાય ને ચાલ્યા આવે તોપણ ભટકાય નહીં; પણ મોટા મોટા પર્વતે પર્વતો ચાલ્યા જાય ને ચાલ્યા આવે, તોય પણ ભટકાય નહીં. માટે ખુદા કરે તો શું ન થાય ? ખુદા ચાય સો કરે !” પછી સવામણ મલીદો હતો અને બીજો સવામણ મલીદો આવવા લાગ્યો. માટે જો ભગવાન ઉપર વિશ્વાસ હોય, તો ગમે તેવું કાર્ય હોય, તે આપણાથી ન થાય તેવું હોય, તોપણ તે ભગવાન ઉપર વિશ્વાસ રાખીને કરીએ તો બની શકે છે. માટે જે કામ કરવું તેમાં પરમેશ્વરને પહેલાં સંભારવા, માટે ભગવાનનો વિશ્વાસ જોઈએ. ॥૧૧૭૩॥

૧૧૭૪. ભગવાને મેરુના શિખરે બેઠેલી ચકલીને પાણી પાયું

એક ચકલી હતી. તે મેરુના શિખર ઉપર જઈને બેઠી. અને ત્યાં તેણે એવો વિચાર કર્યો જે, ‘ભગવાન અહીં મને પાણી પાય તો મારે પીવું, નહીં તો ન પીવું.’ પછી ભગવાને એવી માયા રચી જે, તેના પેટ સુધી પાણી દેખાયું. ચકલી કહે, “હું વાંકી ન વળું, મારી ચાંચ બૂડે ત્યાં સુધી પાણી જોઈએ.” તે ઉપરથી ભગવાને તેની ચાંચ બૂડે ત્યાં સુધી પાણી કર્યું અને ભગવાને મેરુ પર્વતના શિખર ઉપર ચકલીને પાણી પાયું. માટે જો તેને ટેક હતી તો ભગવાને તેની પ્રતિજ્ઞા રાખી. માટે આપણે પણ જો સાચી ટેક હોય તો ભગવાન તે ટેકને ફળીભૂત કરે. ॥૧૧૭૪॥

૧૧૭૫. વિશ્વંભર ભગવાન કીડીને પણ ભૂખી રાખતા નથી

એક વખત રાધિકાજીએ ભગવાનને કહ્યું જે, "તમે વિશ્વંભર છો ?" ત્યારે ભગવાન કહે, "હા." રાધિકાજી કહે, "અત્યારે કોઈ ભૂખ્યું નહીં હોય ને ?" ભગવાન કહે, "ના, અત્યારે કોઈ જીવપ્રાણીમાત્ર ભૂખ્યું નથી." એમ કહીને રાધિકાજીએ એક ડાબલીમાં કીડી પૂરેલી. તે ડબલીમાં પોતાના કપાળમાંથી ચોખાનો દાણો પડી ગયેલો, તેની પોતાને ખબર રહી નહીં. અને કીડી પણ ડાબલીમાં બેઠી બેઠી ચોખાનો દાણો ખાતી હતી. પછી ડાબલી લાવીને ભગવાનને દેખાડી. ડાબલી ઉઘાડીને ભગવાનને કહ્યું કે, "જુઓ, આ કીડી ભૂખી છે." ત્યાં તો કીડી ચોખાનો દાણો ખાતી હતી. ભગવાને કહ્યું કે, "જુઓ, ક્યાં ભૂખી છે ?" માટે ભગવાનમાં અપાર શક્તિ છે જે, કીડીના પગમાં નેપુર વાગે તે બી સાહેબ સુનતા હે ! માટે ભગવાનથી કોઈ વાત અજાણી નથી. ॥૧૧૭૫॥

૧૧૭૬. ગરુડજી અને પોપટના દૃષ્ટાંતથી ભાવિની બળવત્તા

ગરુડજીએ એક પોપટ પાળ્યો હતો. તેને પાંજરામાં રાખીને પોતાની પાસે રાખતા હતા. તેવામાં ધર્મરાજા તેમના આશ્રમમાં થઈને નીસર્યા. પછી પોપટને જોઈને ધર્મરાજાને હસવું આવ્યું જે, 'વિધાતા પણ ખોટું લખે છે. કેમ કે, આજ દિવસના બાર વાગ્યે આ પોપટનું મૃત્યુ, મેરુ પર્વતના શિખર ઉપર થવાનું છે.' પછી ગરુડજીને શંકા ઉત્પન્ન થઈ જે, 'ધર્મરાજા મારા પોપટ સામું જોઈને હસ્યા. માટે તેમાં કાંઈક કપટ છે.' એમ જાણીને પોપટને મેરુ પર્વતના શિખર ઉપર મૂકી આવ્યા. અને પછી ધર્મરાજાની પાસે યમપુરીમાં ગયા. ધર્મે ઘણો ગરુડજીનો આદર-સત્કાર કર્યો અને તેમને આવવાનું કારણ પૂછ્યું. ત્યારે ગરુડજી બોલ્યા જે, "તમે મારા પોપટ સામું જોઈને કેમ હસ્યા હતા ?" પછી ધર્મે કહ્યું જે, "વિધાતા પણ ખોટું લખે છે. કેમ કે,

આજ રોજ દિવસના બાર વાગે તે પોપટનું મૃત્યુ મેરુ પર્વતના શિખર ઉપર છે અને તે પોપટ તો તમારી પાસે પાંજરામાં છે." ગરુડજી કહે, "હું તે પોપટને મેરુ પર્વતના શિખર ઉપર મૂકીને આંહીં આવ્યો છું." ત્યારે ધર્મરાજા કહે કે, "તે તો ત્યાં મરી ગયો." માટે ભાવી છે તે બળવાન છે. કેમ કે, જ્યાં જેનું ભવિષ્ય(મોત) હોય, ત્યાં તેને ખેંચીને લઈ જાય છે. ॥૧૧૭૬॥

૧૧૭૭. ગરુડજીનું મૃત્યુ યમરાજાના દરબારમાં થયું

પછી ગરુડજીએ પૂછ્યું જે, "મારું મૃત્યુ ક્યારે છે ?" ત્યારે ધર્મે કહ્યું જે, "હું અત્યારે જમવા બેઠો છું, તો તમે તે બાબતનું આ ચોપડામાં જુઓ." ગરુડજીએ જોતાં જોતાં હાથ આવ્યું કે, 'જે દિવસ ગરુડજી આ ચોપડો જુએ તે દિવસે તેમનું મૃત્યુ થશે.' એટલે ગરુડજીનું પણ ત્યાં જ મૃત્યુ થયું. ॥૧૧૭૭॥

૧૧૭૮. ગાય, બ્રાહ્મણ ને દેવની આજીવિકા તોડવાનું મહાપાપ

ઈન્દ્ર રાજા હતા. તેને વિચાર થયો જે, 'આ ત્રિલોકની તમામ પ્રજા મને કર ભરે છે અને ઋષિઓ કર ભરતા નથી. માટે મારે ઋષિઓને માથે કર ઠરાવવો.' એમ વિચાર કરીને પોતે વિમાનમાં બેસીને ઈન્દ્રાણીને સાથે લઈને મૃત્યુલોકમાં ફરવા નીકળ્યા. આવતાં આવતાં કોઈક મોટું શહેર હશે, ત્યાં એક નદી હતી, ત્યાં શબ બળતું હતું. ત્યાં એક ચાંડાળી ઊભી હતી. તે બળતણ વીણવા માટે નીસરી હતી. તેણે એક કૂતરાનું માંસ લીધું અને માણસના માથાની ખોપરી લીધી અને તેમાં દારૂનું આંધણ મેલીને તેને સૂકું ખાસડું ઢાંક્યું. તેને જોઈને ઈન્દ્રે પૂછ્યું જે, "હે બાઈ ! તું કોણ છે ?" ચાંડાળી બોલી જે, "હું ચાંડાળી છું અને આ ચિતાનો અગ્નિ છે અને આ માણસના માથાની ખોપરી છે. તેમાં દારૂનું આંધણ મેલીને તેમાં કૂતરાનું માંસ રાંધું છું." ત્યારે ઈન્દ્ર રાજાએ કહ્યું જે, "આને અભડાવે એવું બીજું

કર્યું છે ? જે તેના ઉપર સૂકું ખાસડું ઢાંક્યું છે." તે સાંભળીને ચાંડાળી બોલી જે, "આને અભડાવે એવા આ પૃથ્વી ઉપર ઘણા છે. એક તો ગાયની આજીવિકા તોડે અને બ્રાહ્મણની આજીવિકા તોડે અને દેવની આજીવિકા તોડે, તેના પગની જો રજ પડે તો આ મારા છોકરાને ખાધા જેવું રહે નહીં."

તે સાંભળીને ઈન્દ્ર રાજા સ્વર્ગમાં ગયા અને ત્યાં જઈને વિચાર કર્યો જે, 'હું જ્યારે ઋષિનો કર લઉં ત્યારે એવો પાપી ગણાઉં.' પછી ઋષિનો કર લેવો, તેવો સંકલ્પ હતો તે પછી માંડી વાળ્યો. અને કેટલાક ખેડુ છે તે ગૌચર ખેડે છે તે, અને પરંપરાથી બ્રાહ્મણોની આજીવિકા ચાલી આવતી હોય તે તોડે છે તથા પોતાના બાપદાદાએ દેવની આજીવિકા બાંધી હોય તે પણ તોડી નાંખે છે. માટે તેમણે વિચારવું જોઈએ જે, આવાં પાપ છે. ॥૧૧૭૮॥

૧૧૭૯. દર વર્ષે ભવાયા રમાડવાના પાપે ઘડપણમાં આંધળો થયો

એક કણબી હતો. તેનાં માવતર નાનપણમાં મરી ગયાં હતાં. તેથી પોતે સમજણો થયો ત્યારથી સાથી રહેવા માંડ્યો અને બાર મહિનાનો પગાર આવે તેના દર વર્ષે ભવાયા રમાડીને દાન કરતો. પછી તે ઘરડો થયો ત્યારે આંધળો થયો. અને તે ગામમાં અમે(અક્ષરાનંદ સ્વામી) ફરવા ગયા હતા. પછી તેણે પૂછ્યું જે, "મહારાજ ! હું શે પાપે કરીને આંધળો થયો હઈશ ? કેમ કે, હું નાનો હતો ત્યારથી સાથી રહી રહીને પેદા કરેલા પૈસામાંથી ભવાયા રમાડ્યા કર્યા છે, પણ એક પૈસો ગાંઠે રાખ્યો નથી; આવું તો મેં પુણ્ય કર્યું છે. માટે હું શા પાપે આંધળો થયો હઈશ ?"

કેટલાક માણસો આને પણ પુણ્ય માને છે જે, મેં પુણ્ય કર્યું; આમ માને છે પણ એક બ્રાહ્મણ મારવો અને ભવાયા રમાડવા, એ બરોબર પાપ છે. પણ તે એમ નથી જાણતો જે, મેં આખી જિંદગી પાપ જ કર્યું છે ! જેને પુણ્ય-પાપની ખબર નથી તેને શું ? ॥૧૧૭૯॥

૧૧૮૦. ભવાયા રમાડનારના ઘરમાં ભવાઈ આવી

એક ગામમાં એક પટેલે ભવાયા રમાડ્યા. પછી તેની દીકરીઓ તથા દીકરાની વહુઓ વિગેરે સૌ જોવા ગયા. કેમ કે, જીવને વિષયમાં રાગ છે. અને વળી વિષય મળ્યા પછી તે સૌએ આખી રાત ભવાયા જોયા. અને બીજે દિવસે દીકરીયું તથા વહુઓ સૌ ખેતરે ખડ લેવા ગયા. પછી તેમાં મોટા મોલ(પાક) હશે તેમાં જઈને પોતાના સાડલા કેડ્યે બાંધ્યા અને પોતાના માથાના કેશ કેટલીકે છૂટા મેલ્યા અને ખેતર વચ્ચે ભવાઈ આદરી ને થૈ થૈ કારા કર્યા.

તેની સરત(ખબર) તે ખેતરના રખવાળે રાખી અને સાંજે આવીને પટેલને વાત કરી જે, "ભાભા ! આજ રાતના તમે ભવાયા તો રમાડ્યા હતા, પણ આજ ખેતરમાં તમારી દીકરી તથા વહુઓ સૌ મળીને ભવાઈ કરતાં હતાં." પછી પટેલે નીમ લીધું જે, "આજથી ભવાયા રમાડે તેના બાપને માથે પસ્તાળ(પિસ્તાલીશની સાલના દુકાળનું પાપ). કેમ કે, આ તો ઘરમાં જ ભવાઈ પેઠી." માટે જીવને ઊતરતું શીખતા વાર લાગતી નથી અને કથા-વાર્તા સાંભળવા જાય તો ઊંઘ આવે. ॥૧૧૮૦॥

૧૧૮૧. ઈંગોરાળામાં ખોડા પટેલની દૃઢતાથી ભવાયાનો ખેલ બંધ

ઈંગોરાળા ગામમાં વહીવટદાર આવ્યા હશે અને ત્યાં ભવાયાનું પેડું(ટોળું) પણ રમવા આવેલું. તેણે ખોડા પટેલને કહ્યું જે, "ભાભા ! અમને રમત આપો." ભાભો કહે, "હું તો સત્સંગી છું, તે તમને રમત આપું નહીં." પછી વહીવટદારે કહ્યું જે, "જા, આજ રાતની રમત અમે આપીએ છીએ." પછી રાત્રે ભૂંગળાં વાગ્યાં અને ઢોલકાં વાગ્યાં, એટલે ખોડા પટેલનો દીકરો ભવાન કરીને હતો, તેની દશ-બાર વરસની અવસ્થા હતી. તેણે કહ્યું જે, "દાદા, મારે ભવાયા જોવા જવું છે."

ભાભો કહે, "બોલ મા મૂરખ ! આપણે હરિભક્ત છીએ, તે ભવાયા જોવા જવાય નહીં !" તોપણ બાળહઠ લીધી, એટલે ભાભે કહ્યું જે, "જો આ પટારામાં નવાં લૂગડાં છે, તે પહેરીને જા. કેમ કે, જૂનાં પહેરીને જઈશ એટલે તને કોણ ઓળખશે ?" પછી પટારો ઉઘાડીને છોકરાને માંહી ઉતાર્યો અને પટારાનું ઢાંકણું ઉપરથી દઈ દીધું. એટલે છોકરો બાંગું દેવા માંડ્યો જે, "દાદા..! ઉઘાડો..ઉઘાડો..." પણ પટેલ પટારો ઉઘાડે નહીં. આ બધી રકઝક વહીવટદાર ઓસરીમાં બેઠા બેઠા સાંભળતા હતા.

પછી વહીવટદારે કહ્યું જે, "પટેલ, છોકરો એક જ છે, તે મરી જાશે; માટે પટારો ઉઘાડો." પટેલ કહે, "મરે તો ઘોળ્યો મરે, પણ અમારા હરિભક્તના છોકરા ભવાયા જોવા જાય ?" પછી વહીવટદારે કહ્યું જે, "આજથી હવે જે ભવાયા જોવે તેના બાપને માથે પસ્તાળ (પિસ્તાલીશની સાલના દુકાળનું પાપ) છે અને હવે ભલો થઈને છોકરાને પટારામાંથી બહાર કાઢ્ય." પછી છોકરાને પટારામાંથી બહાર કાઢ્યો અને ભવાયાની રમત બંધ રખાવીને તેમને રજા અપાવી. ॥૧૧૮૧॥

૧૧૮૨. ભવાયા જોવાના મોહમાં બ્રાહ્મણે જીવ ગુમાવ્યો

એક ગામમાં ભવાયા રમતા હતા. ત્યાં ટેલિયો બ્રાહ્મણ આવ્યો. બ્રાહ્મણ ભવાયા જોવાનો શોખીન હતો, પણ તેને બેસવાની જગ્યા મળી નહીં. પછી જે જગ્યાએ ભવાયા રમતા હતા ત્યાં લીંબડાનું એક ઝાડ હતું. તે ઉપર ચડીને પોતાના લૂગડાની ઝોળી વાળીને તેમાં જોવા સારુ બેઠો. અને પછી જ્યારે ભવાયાનો વેશ આવે ત્યારે બ્રાહ્મણ દાંત કાઢે અને ઝોળીમાં ઊંચો-નીચો થાય. એમ કરતાં કરતાં રાતના ચાર વાગ્યે લૂગડાની ઝોળીની ગાંઠ્યો છૂટી ગઈ. તેથી ભવાયાના પડ વચ્ચે પડ્યો અને ત્યાં ને ત્યાં મરી ગયો; પણ, 'આ વેશ સારો કે આ વેશ નરસો' એમ કહેવાને જીવતો રહ્યો નહીં. ॥૧૧૮૨॥

૧૧૮૩. આંધળી-બહેરી ડોશી ભવાયા જોવા ગઈ તેનું દૃષ્ટાંત

એક આંધળી તથા બહેરી ડોશી હતી. તેણે સૌને કહ્યું જે, “તમે સૌ ભવાયા જોવા જાઓ છો, ત્યારે મને પણ તેડી જાઓ ને.” સૌએ કહ્યું જે, “ડોશીમા, તમે ભાળતાં નથી તેમ સાંભળતા નથી, ત્યારે ત્યાં આવીને શું કરશો ?” ડોશી કહે, “જ્યારે ભવાયાનો વેશ આવે અને તમે જ્યારે સૌ દાંત કાઢો ત્યારે મને પણ ઘોદો મારજો, એટલે હું પણ ભેળી દાંત કાઢીશ.” પછી જ્યારે ભવાયાનો વેશ આવે અને સૌ દાંત કાઢી રહ્યા પછી ડોશીને ઘોદો મારે, એટલે ડોશી પણ પાછળથી ખી,ખી,ખી...દાંત કાઢે. માટે આ બીજી ભવાઈ. એમ જીવ એવો અવળો છે. ॥૧૧૮૩॥

૧૧૮૪. હરિભગત ભવાયા પણ ગાળીને જુવે, એવી ફજેતી થઈ

એક ગામમાં ભવાયા રમતા હતા. ત્યાં એક કણબી હરિભક્ત હશે. તેને વિચાર થયો જે, ‘લેને, ભવાયા જોવા જઈએ.’ પણ વળી વિચાર થાય જે, ‘આપણે સત્સંગી છીએ, તો શી રીતે જોવા જવાય ? કેમ કે, કોઈ જાણે તો ફજેતી થાય.’ એમ આખી રાત મન સાથે લડાઈ કરી. પણ છેવટ રાત્રીના ચાર વાગ્યે જ્યારે રામજીનો વેશ આવ્યો ત્યારે વિચાર કર્યો જે, ‘મોઢે જીણું ગરણું આડું રાખીને જોઈએ એટલે આપણને કોઈ ઓળખે નહીં.’

પછી પોતાના ફળિયામાં આડી એક નાની વંડી હતી, તેને ઓથે મોઢા ઉપર ગરણું નાંખીને ઊભો રહ્યો. જ્યારે ભવાયાનો વેશ આવે ત્યારે જોવા માટે ઊંચો થાય અને વળી બેસી જાય. એમ કરતાં કરતાં ભવાયાની નજર તેના ઉપર પડી. ત્યારે ભવાયો બોલ્યો જે, “ઓય માળો સ્વામિનારાણિયો ! અણગળ પાણી ન પીયે તે અણગળ ભવાયા પણ ન જુએ ! ભવાયા પણ ગાળીને જુએ છે !” એમ તેને ભવાયે બમણો ફજેત કર્યો. ॥૧૧૮૪॥

૧૧૮૫. ભવાયા જોવાના મોહથી મૃત્યુ થયું

એક ગામમાં ભવાયા રમતા હતા. ત્યાં કેટલાક લોક જોવા માટે એકઠા થયા હતા. તેમાં એક જણ આગળ બેઠો હતો. તેને લઘુશંકા બહુ લાગી, પણ પોતાના મનમાં એમ જે, જો હું ઊઠીશ તો આવો મગન(જગ્યા) મળશે નહીં. એ તો એમ ને એમ રાત આખી બેસી રહ્યો. અને સવાર થઈ એટલે લઘુશંકા બંધ થઈ ને મરી ગયો. જુવો ! આ ભવાયા જોયાના પુણ્યનાં આવાં ફળ, તરત મૃત્યુ થયું. ॥૧૧૮૫॥

૧૧૮૬. બોટાદના કોળીએ પહેરેલાં કપડાં ભવાયાને દાનમાં દીધાં

બોટાદ ગામમાં ભવાયા રમતા હતા. અને એક કોળીનાં વખાણ કર્યાં હશે. તેણે પોતાનાં પહેરેલાં લૂગડાં ચોરણા સહિત ભવાયાને આપી દીધાં. પછી ભવાયો બોલ્યો જે, “આ કોણ દાનેશ્વરીનો દીકરો છે ? જે માયે જણ્યો હોય તેવો ઊભો છે ?” પછી તે કોળી પોતાના ઘર ભણી દોડ્યો આવતો હતો અને હું(અક્ષરાનંદ સ્વામી) પણ રાત્રીના ચાર વાગ્યે પ્રસાદીની વાવ્ય છે, ત્યાં નાવા જતો હતો. એટલે રાંગળી શેરીમાં બીક લાગે છે, ત્યાં ભેળો થયો. એટલે મેં કહ્યું જે, “કોણ એ..?” ત્યારે તેણે કહ્યું જે, “એ તો હું તીટલો.” ત્યારે મેં કહ્યું જે, “અલ્યા, આમ કેમ ઉઘાડો ?” ત્યારે તેણે કહ્યું જે, “ભવાયા રમે છે તેને મારાં બધાંય લૂગડાંનું દાન કરી દીધું.” ત્યારે મેં કહ્યું જે, “મર મૂરખ ! પેર્યાનું તો રાખવું તું ને !” એમ કેટલાક નાગા થઈને ચંદરવા બાંધે છે. ॥૧૧૮૬॥

૧૧૮૭. બ્રાહ્મણે પોતાનાં છોકરાં ઉઘાડાં ફરતાં ને ભવાયાને તાકો દાનમાં દીધો

એક ગામમાં ભવાયા રમતા હતા. ત્યાં એક બ્રાહ્મણ ભવાયા જોવા ગયો હતો. ભવાયે બ્રાહ્મણનાં બહુ વખાણ કર્યાં જે, “ભલે પંડ્યા ભલે..!” એટલે તેણે લૂગડાનો આખો તાકો લાવીને ભવાયાને આપ્યો.

અને ઘેર છોકરાંને પહેરવા માટે કેડિયું નહોતું. તે મારી પાસે આવ્યો ત્યારે મેં કહ્યું જે, "મૂરખ ! ચાર હાથ ફાડી લેવું'તું ને, છોકરાને કેડિયું થાત." ત્યારે તે કહે, "છોકરો તો નાગો સારો." માટે કેટલાક આવા પણ દાનેશ્વરી હોય છે જે, ઘરનાં છોકરાં ઘંટી ચાટે અને પાડોશીને આટો. સાખી -

પોતાના પુંછલે પડે, પરના કરે કલ્યાણ;
પરગંધીલો કેવડો, ભડલીવાળો ભાણ.

માટે પહેલું પોતાનાં બાળકોનું પોષણ કરતાં શીખવું. ॥૧૧૮૭॥

૧૧૮૮. સત્સંગી વૃદ્ધે છાના ભવાયા જોયા ને ફજેતી થઈ

એક ગામમાં ભવાયા રમતા હતા. ત્યાં બહુ મોટો ચોક છે. પછી એક ભાભો મંદિરમાંથી ઊઠીને ઘેર જતો હતો. તેને વિચાર થયો જે, 'લે ને, એક-બે વેશ જોતો જાઉં જે, કેવાક રમે છે ?' પછી એક ઊંચા પરશાળવાળી દુકાન હશે, તેના ખૂણામાં છાની રીતે જઈને બેઠો. અને ત્યાં અરધી રાત થઈ, ત્યાં એક મોટો સર્પ નીકળ્યો. અને સૌ લોક નાશભાગ કરવા લાગ્યા. તેમાં ભાભો કેટલાકની નજરે ચડ્યો. ત્યારે સૌ કહેવા લાગ્યા જે, "ભાભા, તમે કેવા ?" ભાભો કહે, "હું અહીંયાં બેઠો હતો અને ડોલું આવ્યું તે બેસી રહ્યો." માટે કેટલાક વૃદ્ધ થાય પણ રાગ રહી જાય છે. ॥૧૧૮૮॥

૧૧૮૯. ભજિયાં ખાવા ટેવાયેલ ડોશીને ઊંટની લાદ ખવાડી

એક ડોશી હતી. તેણે સૌને કહ્યું જે, "ભા, તમે સૌ ભજિયાં ને ગાંઠિયા ખાઓ છો, તે મને પણ લાવી દ્યો ને, તે હું પણ ખાઉં." ત્યારે પહેલા માણસે કહ્યું જે, "ડોશીમા, તમારી પાસે મૂડી છે ? કાંઈ હોય તો લાવો." ડોશી કહે કે, "મારી પાસે બે દુકાની(બે પાઈ) છે." પછી પહેલા માણસે એક દુકાનીનો લોટ લીધો અને એક દુકાનીનાં મરચાં લીધાં. તેને પાણીમાં પલાળીને, પછી બે-ચાર ઊંટનાં લીંડાં લાવ્યો.

તેને લોટ ચોપડીને ડોશી પાસે લઈ ગયો અને કહ્યું જે, “ડોશીમા, લ્યો ભજિયાં ખાઓ.” ડોશીએ એક ભજિયું લઈને જ્યાં મોઢામાં મેલ્યું, ત્યાં તો ડોશી બોલી જે, “ભા, આ તો ઊંટનાં લીંડાં જેવો સ્વાદ આવે છે.” તે માણસ બોલ્યો જે, “ડોશીમા, બે દુકાનીમાં તો એવો જ સ્વાદ હોય.” તે માટે સંસાર છે તે ઊંટનાં લીંડાં જેવો છે. ॥૧૧૮૯॥

૧૧૯૦. મરેલ બિલાડો ઢસડવા માટે તકરાર

એક ગામમાં ગરાસિયાની બે પાટીયું(વિભાગ) હતી. તેમાં એક ગરાસિયાની પાટીમાં બીલાડો મરી ગયો હતો. અને તે પાટીવાળો ઢેઢ ક્યાંઈક પરગામ ગયેલો હશે. તેથી બીલાડાને કોઈ ઢસડનાર નહોતું. અને ચોક વચ્ચે મરી ગયેલો હતો તેથી ચોક બધો ગંધાઈ ગયો હતો. પછી ગરાસિયે બીજી પાટીવાળા ઢેઢને બોલાવ્યો અને કહ્યું જે, “આ બીલાડો ગંધાઈ ઊઠ્યો છે, તેને તું બહાર નાંખી આવ.” ઢેઢ બોલ્યો, “ના બાપુ, હું નહીં નાંખી આવું. તમારી પાટીવાળો આવે તો મને મારે અને તકરાર થાય.” દરબાર કહે, “જા ને, હું કહું છું ને !”

પછી તેના કહેવા ઉપરથી બીલાડાને ગામ બહાર નાંખી આવ્યો. અને સાંજ થઈ એટલે બીજી પાટીવાળો ઢેઢ(વાલ્મિક) પરગામથી ઘેર આવ્યો. તેને કોઈકે કહ્યું જે, “તારી પાટીમાંથી મરેલો બીલાડો ઢસડીને ટાભલો નાંખી આવ્યો.” તેણે જઈને ફરિયાદી કરી જે, “મારી પાટીમાંથી ટાભલો મરેલ બીલાડો ઢસડે જ કેમ ?” અને તેનું કામ ચલાવ્યું. માટે સંસાર વહેવાર છે તે મરેલ બીલાડા જેવો છે. તેને કોઈક આગેવાન થઈ ઢસડતો હોય તો ઢસડવા દેવું, પણ તેમાં દુઃખ માનવું નહીં. ॥૧૧૯૦॥

૧૧૯૧. એક એરડા માટે બે ભાઈએ કોર્ટમાં બબ્બે હજાર ખર્ચ્યા

બે ભાઈઓ હતા. તેને એક વાઢના એરડાનો વાંધો પડ્યો હતો. તેથી કોરટમાં કામ ચાલ્યું. એક પાવલાના એરડા સારુ બે બે હજાર

રૂપિયા વકીલ ખાઈ ગયો. માટે આ પણ એક જાતનું અજ્ઞાન છે. વિચારી જુઓ તો બબે હજારનાં મોટાં મકાન થઈ રહે, અને જો તે પૈસા ઘરમાં રહ્યા હોત તો સુખેથી છોકરાઓનો નિર્વાહ ચાલત. ॥૧૧૯૧॥

૧૧૯૨. બે માર્ગ જુદા પડતાં બન્ને સાધુ પાછા આવ્યા : મનધાર્યું મૂકવું તે મૂવા બરાબર

એક સાધુનું મંડળ ફરવા જતું હતું. પછી આગળ જતાં બે મારગ નોખા પડ્યા. ત્યારે એક જણ કહે, આ મારગે જઈએ ને એક જણ કહે, આ મારગે જઈએ. પછી સૌ પાછા મંદિરમાં આવ્યા. ત્યારે ગુણાતીતાનંદસ્વામી કહે, "કેમ પાછા આવ્યા ?" ત્યારે બેય જણ બોલ્યા જે, "આ કહે જે, આ મારગે જઈએ ને મેં કહ્યું જે, આ મારગે જાઈએ." સ્વામી કહે, "મરો મૂરખ્યો ! જે મારગે ગયા હોત તે મારગે ગામ આવત." માટે જીવને ધાર્યું મૂકવું તે મૂવા બરાબર છે. ॥૧૧૯૨॥

૧૧૯૩. સ્વભાવ વશ બે સાધુ કઢી હલાવતાં લડ્યા

એક ગામમાં સાધુ ફરવા ગયા હતા. પછી કઢી હલાવવી હતી. તેમાં ચાટવો(લાકડાનો કડછો) નાંખવો, તેમાં એક કહે, આ ઠેબેથી હલાવીએ અને એક કહે, આ ઠેબેથી હલાવીએ. એમ કરતાં કરતાં બોલાચાલી થઈ અને બન્ને જણા ચાટવે ચાટવે વઢી પડ્યા. માટે મૂરખ આગળ નમીને ચાલે તે સુખિયો થાય. ॥૧૧૯૩॥

૧૧૯૪. આટકોટના સુથારની પત્નીએ ગળામાં વીંધણો માર્યો

આટકોટ ગામમાં સુતાર હતો. તે બેઠો બેઠો ઘડતો હતો. પછી તેણે પોતાની સ્ત્રીને ક્રોધ કરીને લાકડાનો ડંડીકો માર્યો. અને તે બાઈને વરામનો(મર્મસ્થાને) વાગ્યો. તેથી બાઈને પણ ક્રોધ ચડ્યો. તેણે વીંધણાનો(કાણું પાડવાનું સાધન) ઘા કર્યો, તે સુતારના ગળામાં વાગ્યો. પછી તે સુતાર પાણી પીયે તો ગળાની બહાર ધાર થાય. પછી

ડૉક્ટરને બોલાવીને ગળે પટી મરાવી. એક માસ સુધી દવાખાનામાં રાખ્યો અને તેની સ્ત્રીને તેના(સુતારના) બાપે રજા આપી એટલે તે તેને પીયર ગઈ.

પછી સુતારને માથે પાણી નાંખીને ઘેર લાવ્યા. તે ઘેર આવીને ચારેકોર તપાસ કરવા માંડ્યો, પણ પોતાનું ઘરનું મનુષ્ય ભાળ્યું નહીં. ત્યારે તેણે તેના બાપને પૂછ્યું જે, "બાપા, મારા ઘરનું માણસ કેમ જણાતું નથી ?" તેનો બાપ કહે, "તેને તો મેં તરત રજા આપી છે, તે તેને પીયર ગઈ છે." છોકરો કહે, "શા માટે રજા આપી ? વાંક તો મારો હતો. મેં જ્યારે ડંડીકાનો ઘા કર્યો, ત્યારે તેણે વીંધણાનો ઘા કર્યો હતો. માટે તેને માણસ મોકલીને બોલાવી લાવો." માટે આ દુનિયામાં સંબંધીમાં એવું હેત છે કે, ગળું કાપે તોય પણ તેનો અભાવ આવે નહીં. માટે એવું હેત જો ભગવાન તથા સંત સાથે થાય તો મોક્ષમાં વાંધો આવે નહીં. ||૧૧૯૪||

૧૧૯૫. કાગળ વોંકળામાં ન બોલ્યો ને માલિક પાસે બોલ્યો

એક અમલદાર હતો. તેણે બીજા ગામના પટેલ ઉપર પત્ર લખીને શેરડીના ત્રીસ સાંઠા મંગાવ્યા. ને માણસ કાગળ લઈને બીજે ગામ પટેલ પાસે ગયો. પટેલે લખ્યા પ્રમાણે ત્રીસ સાંઠાનો ભારો બાંધીને તે માણસ સાથે અમલદારને મોકલાવ્યો અને સાથે એક કાગળ લખીને પણ આપ્યો. પછી તે શેરડીનો ભારો લઈ જનાર માણસે પટેલને પૂછ્યું જે, "હું શું કહું ?" પટેલ કહે, "તારે શું કામ છે ? એ તો કાગળ કહેશે." પછી માથે ભારો લઈને ચાલતો થયો અને બે ગાઉ ગયો એટલે તેને ભૂખ લાગી. તેથી વિચાર કર્યો જે, 'માથે શેરડીનો ભારો છે ને ભૂખ્યા જવું તે ઠીક નહીં. અને પટેલે કહ્યું છે જે, કાગળ કહેશે.' પછી એક વોંકળામાં શેરડીનો ભારો હેઠો મેલીને અને કાગળને પહોળો કરીને

તેને પૂછવા લાગ્યો જે, "લે બોલ્ય, હું આમાંથી પાંચ સાંઠા ખાઉં કે નહીં ?" એમ બે-ચાર વાર બોલ્યો પણ કાગળ કાંઈ બોલ્યો નહીં.

પછી વિચાર કર્યો જે, 'પટેલ તો ખોટો, કેમ કે કાગળ કાંઈ બોલતો નથી.' પછી કાગળને એમ ને એમ પહોળો રાખીને શેરડી ખાવા લાગ્યો. પોતાના મનમાં એમ જે, કાગળ ના પાડશે તો આળસી જઈશ. પછી પાંચ સાંઠા ખાઈને ભારો બાંધીને ચાલતો થયો અને કાગળ પણ ગાંઠ્યે બાંધી લીધો. પછી સામે ગામ જઈ અમલદારને શેરડીનો ભારો આપ્યો અને કાગળ આપ્યો. પછી અમલદારે કાગળ વાંચીને કહ્યું જે, "ગણો, કેટલા સાંઠા છે ?" પછી ગણ્યા ત્યાં તો ત્રીસ સાંઠા લખેલા, તેમાં પચીસ સાંઠા નીકળ્યા. અમલદારે કહ્યું જે, "ઓછા કેમ છે ?" તે માણસ બોલ્યો જે, "કોણ કહે છે ?" ત્યારે અમલદારે કહ્યું જે, "કાગળ કહે છે." પેલો માણસ બોલ્યો જે, "ઓલ્યા વોંકળામાં કેમ બોલ્યો નહીં ? અને આંહી બોલ્યો ?" માટે કાગળ તો વખતે બોલશે. એટલે ગીતા-ભાગવત છે તેમાં કહ્યું છે તે પ્રમાણે ધર્મ-નિયમ નહીં પાળે તો જમપુરીમાં જાશે ત્યારે કાગળ બોલશે. ॥૧૧૯૫॥

૧૧૯૬. બીજાનો સામાન લાવતાં, પોતાનો બાકી રહી ગયો

એક કણબી હતો. તેણે ચાર દીકરીયુંનાં લગ્ન કર્યાં હતાં. તેના વિવાહ વોરવા માટે ગાડું જોડીને સાબદો થયો. ત્યારે કેટલાક તેના સંબંધીઓ કહેવા લાગ્યાં જે, મારી બે કન્યાનું લાવજો. અને બીજો કહે, મારી પાંચ કન્યાનું લાવજો; એમ વીશ જણાના સંદેશા ગાંઠે બાંધ્યા અને ભાવનગર જેવું શહેર હશે, ત્યાં જઈને તે વીશે જણાના વિવાહનો સામાન લઈને ગાડું ભર્યું, પણ પોતાની ચાર કન્યાઓનો સામાન લેવાનું ભૂલી ગયો. પછી ગાડું લઈને ઘેર આવ્યો, ત્યારે ગાઠ્યું છોડતો ગયો અને સૌનો સામાન આપતો ગયો. પછી તેની ઘરવાળી બોલી જે, "બીજાનો આપો છો પણ આપણો સામાન ઉતારો ને !"

ત્યારે કણબી બોલ્યો જે, “અલ્યા...એ તો હું ભૂલી ગયો !” બાઈ કહે, “મર પીટ્યા, બીજાનું લાવ્યો અને પોતાનો જ સામાન લાવવાનું ભૂલી ગયો ?” તેમ આ જીવ બીજાનું કરવા જાય છે અને પોતાના જીવનું કરવું છે તે ભૂલી જાય છે. ॥૧૧૯૬॥

૧૧૯૭. દીકરીના વિવાહ અને પિતાનું કારજ સાથે કર્યા

એક કણબી હતો. તેના ઘરમાં તેની ઘરવાળીનું ઉપજાણ(ચલણ) હતું અને તેનો(કણબીનો) બાપ મરી ગયો, પણ તેનું ખરચ કરવા દેતી નહીં. પછી જ્યારે છોકરીઓનો વિવાહ આવ્યો, ત્યારે તે કણબી અટકીને બેઠો જે, “આજ હું સાંતીએ નહીં જાઉં. કેમ કે, મારા બાપનું ખરચ કરવા દીધું નથી.” બાઈ કહે જે, “છોકરીઓના વિવાહ થાય છે તે ભેળા તારા બાપનું કારજ કરીશું, પણ સાંતી લઈને ખેતરમાં જા ને.” પછી જ્યારે માયરું કરીને ચોરીએ ચડ્યા, ત્યારે એકકોરે બાર પાણીના ઘડા ભરીને મૂક્યા. પછી પટલાણી બોલ્યાં જે, “જો આ ફેરા ફરે છે તે તો છોકરીઓના વિવાહ અને આ કોરા ઘડા પાણીના ભરીને મૂક્યા છે તે તારા બાપનો ઘડહો.” તેમ આ દુનિયામાં એકકોર ચોરી ને એકકોર ઘડહો હોય એમ બન્ને સાથે જ ચાલે છે. કેમ કે, કુટુંબમાં સંપ હોય તો ચોરી અને કુસંપ હોય તો ઘડહો. ॥૧૧૯૭॥

૧૧૯૮.પટેલના દીકરા સંતો પાસે બેઠા તે સંસ્કારી થયા ને મોટા પટેલને કુસંગ મોંઘો પડ્યો

એક ગામમાં સાધુ ફરવા ગયા હતા. પછી તે ગામનો પટેલ હશે તે હરિભક્ત હતો. તેણે પોતાના છોકરાને સાધુ પાસે બેસાર્યા. પછી તે ગામનો મોટો પટેલ હશે તેણે ઠપકો આપ્યો જે, “અત્યારે વાવણી વખત છે અને દાડિયા કરીને વાવેતર કરાવે છે અને સાધુ પાસે છોકરા બેસારે છે. માટે તું આવો કેવો ?” હરિભક્તે કહ્યું કે,

"પટેલ, જો છોકરા સાધુ પાસે બેસે તો તેમની જ્ઞાનવાર્તાથી સુધરે અને ચોરી-છીનાળી ન કરે." પછી મોલ મોટા થયા અને પટેલનો દીકરો કોઈ બાઈમાણસ સાથે ધર્મભ્રષ્ટ થયો. તેની રાજાને ખબર પડી એટલે તેનો પાંચસેં રૂપિયા દંડ કર્યો.

પછી શિયાળાની રાત્રી હતી, તેવા વખતમાં બન્ને જણા તાપતા હતા. ત્યારે હરિભક્તે કહ્યું જે, "પટેલ, પાંચ મણ દાણા વધારે કે પાંચસેં રૂપિયા વધારે ? કેમ કે, મારા છોકરા જો સાધુ પાસે બેઠા, તો ચોરી-છીનાળી કરવા શીખ્યા નહીં અને તમારા છોકરાએ ઘા માર્યો, તેથી પાંચસેં રૂપિયા દંડ ભરવો પડ્યો." પછી કાંઈ બોલ્યો નહીં. માટે સંતના સમાગમથી જીવને જ્ઞાન આવે છે. ॥૧૧૯૮॥

૧૧૯૯. સ્ત્રી મરતાં સત્સંગીની સમજણ અને કુસંગીની રોકકળ

બે જણા એક ગામમાં રહેતા હતા. તેમાં એક હરિભક્ત હતો અને એક કુસંગી હતો. તે બેયની ઘરવાળીયું મરી ગઈ. પછી હરિભક્ત તો મનમાં સમજી રહ્યો જે, 'કાં તો હું પહેલો જાત ને કાં તો તે પહેલી જાત; પણ કાંઈ બન્ને સાથે જાત નહીં. માટે પ્રભુએ જે કર્યું હશે તે ઠીક જ કર્યું હશે.' એમ સમજીને બેસી રહ્યો અને કુસંગીએ તો રોઈ રોઈને અને કૂટી કૂટીને છાતી પકવી દીધી. પછી એક દિવસ ધુમાડિયે બન્ને જણા તાપતા હતા. ત્યારે કુસંગીએ સત્સંગીને ઠપકો આપ્યો જે, "ભલા માણસ ! માણસ જેવું માણસ મરી ગયું અને ઘેર તાળું દેવાણું અને તું કાંઈ રોયો નહીં, કકળ્યો નહીં ? તે તારી આવી કઠણ છાતી કેવી ?" ત્યારે સત્સંગી બોલ્યો જે, "જો ભાઈ, તું રોયો કકળ્યો ને ખાધું નહીં અને છાતી કૂટી, તે તારે ઘેર જો ઘરવાળી પાણી ભરતી હોય તો લેને હું દાડિયા કરીને કુટાવું !" પછી કુસંગી બોલ્યા વિના બેસી રહ્યો. ॥૧૧૯૯॥

૧૨૦૦. વાગડના ભીકાભાઈ પુત્રવધૂના મેણાથી બીજું લગ્ન કરવા તૈયાર થયા, સંત સાથે હેત હોવાથી બચ્યા

વાગડ ગામમાં ભીકોભાઈ કરીને એક શેઠ હતા. તે સદ્‌ગૃહસ્થ હતા. અને જ્યારે જમવા બેઠા ત્યારે દીકરાની વહુએ થાળી પીરસી. તે રસોઈને બે-ત્રણ કલાક વીતી ગયેલા અને ઠંડી થઈ ગયેલી. પછી શેઠે કહ્યું જે, "વહુભા ! હું વૃદ્ધ છું અને મારે દાંત નથી; માટે ઊનું ઊનું રાખો તો ઠીક." વહુએ જવાબ આપ્યો જે, "ઊનું ઊનું ખાવું હોય તો બીજી કરો ને !" તે સાંભળીને શેઠને ચટકી લાગી એટલે વીશ હજાર રૂપિયા મહુવામાં મોકલીને પોતાનો સંબંધ કરાવ્યો.

તે વાતની અદ્‌ભુતાનંદસ્વામીને ખબર પડી જે, તમારો શિષ્ય કૂવે પડવા ચાલ્યો. સ્વામી એકદમ વડતાલથી વાગડ આવ્યા. પછી સ્વામીએ શેઠને બહુ બહુ સમજાવ્યા. ત્યારે તેમણે કહ્યું જે, "વીશ હજાર રૂપિયા મહુવામાં મોકલ્યા છે અને ત્યાં મારો સંબંધ કર્યો છે." સ્વામીએ વાતચીત કરીને તેને પરણવાનો સંકલ્પ અળસાવ્યો અને તેને બે નોકર રાખી આપ્યા. એક બ્રાહ્મણ રસોયો રાખ્યો. તે શેઠ જ્યારે જમવા બેસે ત્યારે ઊનાં ઊનાં દાળ-ભાત, રોટલી કરી આપે તથા તેને જે ખાધાનો સંકલ્પ થાય તે તેને તુરત કરી આપે; એવો ઠરાવ કર્યો. અને બીજો માણસ હતો તે નવરાવે, ધોવરાવે અને ચાકરી કરે.

પણ વીશ હજાર રૂપિયા મોકલ્યા, તે શી રીતે આવે ? પછી તેને માટે ગઢડાના કોઠારી ભીમજીભાઈની સાધના કરી, એટલે તેમણે મહુવાના હરિભક્તો દ્વારા રૂપિયા પાછા લેવાનું કર્યું. પણ કન્યાના બાપે રૂપિયા ચૌદ હજાર પાછા આપ્યા અને છ હજાર રૂપિયા તો વાગદાનમાં રાખ્યા. પછી તે ચૌદ હજાર રૂપિયા ધર્માદામાં વાપર્યા ને ગઢડા, જૂનાગઢ, ધોલેરા, વડતાલ; એ ચારે મંદિરમાં ચાંદીનાં કમાડ કરાવ્યાં. માટે સંસારમાં કોઈ માણસ શબ્દ કહે તે વિચારતા શીખવું. સાખી -

શબ્દે માર્યા મરી ગયા, શબ્દે છોડ્યાં રાજ;
જેણે શબ્દ વિચારિયાં, તેનાં સરિયાં કાજ.

માટે શબ્દવેધી થાતાં શીખવું. ॥૧૨૦૦॥

૧૨૦૧. કુપાત્રને દાન આપવાથી ફળની આશા ખોટી ઠરે છે, ત્રણ દિ'ના ખાટા બોળામાં વિમાનની વાટ જોઈ

એક ડોશી હતી તે કથા સાંભળવા ગઈ. તે કથામાં એમ આવ્યું જે, 'જોગીનું પત્તર પૂરે તો દેવનાં વિમાન આવે.' પછી ડોશી કથા સાંભળીને ઘેર આવી, ને જોગીની વાટ જોવા લાગી. તેવામાં એક મુંડો(મદારી જેવો ભીખારી) જોગી થયો હતો. તે તેને ઘેર આવીને ઊભો રહ્યો. ત્યારે ડોશીએ કહ્યું જે, "જોગીરાજ ! આવો આવો." એમ કહીને જોગીને પોતાને ઘેર તેડી જઈને જોગીને ત્રણ દિવસનો ખાટો બોળો(પલાળી રાખેલો લોટ) હશે, તેનું પત્તર ભરી દીધું. અને તેને જોગીએ ચાખ્યો ત્યાં તો તાળવે સડાકો આવ્યો. ડોશીએ ફળીમાં ઊભી રહીને ઊંચું જોયું, એટલે જોગી બોલ્યો જે, "ડોશી ! શું જુએ છે ?" ત્યારે ડોશી કહે, "આજ કથામાં આવ્યું જે, જોગીનું પત્તર પૂરે તો વેમાન આવે." ત્યારે જોગી બોલ્યો જે, "તારું પુણ્ય જોતાં અને મારો જોગ જોતાં તો ઉપરથી પથરા પડશે; અને તેનાથી તારું માથું ફૂટી જાશે. તેં મને ત્રણ દિવસનો ખાટો બોળો આપ્યો અને હું છું જાતનો મુંડો; માટે ઝટ ઘરમાં પેસી જા; નીકર પથરા પડશે તો માથું ફૂટી જાશે." માટે કેટલાકને દાન લેનાર પાત્ર આવા મળે છે. "જેવો તારો બોળો એવો મારો રોળો." ॥૧૨૦૧॥

૧૨૦૨. વેશ્યાનો નાત મેળો, સત્પુરુષથી જ કલ્યાણ થાય છે

સાખી - *ઊગે ત્યાં બોવે નહીં, બોવે ત્યાં જળ જાય;*
તુલસી વાકા પતિતકા, માલ મસ્કરા ખાય.

તે ઉપર એક વાત છે જે - એક ગામમાં વેશ્યા હશે. તે મુંબઈ જેવા શહેરમાં ગઈ હતી. ત્યાં પાંચ-દસ વરસ રહી પાંચ-પચીસ હજાર રૂપિયા કમાઈને ઘેર આવી. પછી ઘેર આવીને વિચાર કર્યો જે, 'મારે આ પૈસાનો શું ઉપયોગ કરવો ?' પછી ભડવાને બોલાવીને પૂછ્યું જે, "મારે દાન-પુણ્ય કરવું છે, તે શી રીતે કરવું ?" ભડવાએ કહ્યું જે, "નાત ત્યાં ગત્ય, માટે નાતમેળો કરો." પછી વેશ્યાઓ અને ભડવાઓને તેડાવ્યા અને નાતમેળો કર્યો. તેવામાં તે ગામને પાદર દત્તાત્રેયસ્વામી નીકળ્યા અને ગામને પાદર વૃક્ષ હશે તે નીચે ઊભા રહીને પૂછ્યું જે, "આ નાનું એવું ગામ છે અને માણસો માતા નથી." પછી કોઈક કહે જે, "મહારાજ ! અહીંયાં તો એક વેશ્યાએ નાતમેળો કર્યો છે. તે વેશ્યાઓ અને વેશ્યાઓના ભડવાઓને તેડાવ્યા છે ને ભેગા કર્યા છે." ને સાંજનો વખત હતો, તેથી દત્તાત્રેયસ્વામીના મનમાં એમ થયું જે, 'લેને હું પણ રોંઢો કરતો જાઉં.'

પછી જ્યાં તેનું રસોડું હતું ત્યાં ગયા અને જે ઠેકાણે દાળ-ભાત ધોઈને પાણી જવાનો એક ખાડો કર્યો હતો, ત્યાં જઈને ઊભા રહ્યા. અને આસપાસ જોયું એટલે એક નાનો પથરો નજરે પડ્યો. પછી તે પથરો લાવીને તે હોજને કાંઠે ગોઠવ્યો અને પોતાની અલફી ઉતારીને તે કાદવમાં બોળી અને પથરા ઉપર નાંખીને ઝીકું નાંખવા લાગ્યા. તે વખતે વેશ્યા પોતાની હવેલીના ગોખમાં બેઠી હતી. ત્યાંથી વેશ્યાએ બૂમ મારી જે, "એ બાવલિયા..! ગારે ગારો ધો મા ! ઊજળું નહીં થાય !" એમ ચાર-પાંચ વાર કહ્યું, પણ ગુરુ દત્તાત્રેયે સામું જોયું નહીં.

પછી બાઈ હેઠે આવીને કહેવા લાગી જે, "બાવલિયા ! પાણી ભેળો થા પાણી ભેળો, ગારેગારો નહીં ધોવાય, તેથી ઊજળું નહીં થાય." દત્તાત્રેયસ્વામી કહે જે, "ત્યારે તેં ક્યાં સત્પુરુષને ભેગા કર્યા છે ? તે જો, તારું ઊજળું થાશે તો મારું ઊજળું થાશે. તેં ઢીંચણ સામી

ધરો કરીને મહી ગધેડાં મળ્યાં છે !” તે સાંભળીને વેશ્યાના મનમાં એમ થયું જે, ‘આ કોઈ મહાત્મા પુરુષ છે.’ પછી બોલાવેલ વેશ્યાઓ તથા ભડવાને કાઢી મેલ્યાં અને ગુરુ દત્તાત્રેયના ઉપદેશથી તેને વૈરાગ્ય થયો. માટે સત્પુરુષ મળે તો જ વૈરાગ્ય થાય. ॥૧૨૦૨॥

૧૨૦૩. વેશ્યાએ પુણ્ય માટે સાધુ થયેલ ભાંડ ને જમાડ્યા

કેટલાક ભાંડ હતા. તે સાધુ થયા હતા. પછી તે કોઈક મોટું શહેર હશે ત્યાં ગયા. ને વેશ્યાને રહેવાનો વાસ હશે, ત્યાં તે વેશ્યાએ જાણ્યું જે, ‘આ કોઈ મોટા સાધુ છે. તેને આપણે જમાડીએ તો આપણને પુણ્ય થાય.’ એમ જાણીને આઠ-નવ દિવસ રાખીને કેળાં, ઘી, ખાંડ વગેરેથી ખૂબ જમાડ્યા. અને હંમેશાં તેઓ નર્મદાજી નદીમાં નહાઈ આવે. પછી તે ભાંડ જ્યારે ચાલ્યા, ત્યારે વેશ્યાઓ બોલી જે, “મહારાજ ! અમારું કલ્યાણ કરજો.” સાખી -

નવ દહાડા નર્મદામાં નહાયા, ખાધા કેળાં ને ખાંડ;
તમે જાતની વેશ્યાઓ, અને અમે જાતના ભાંડ.

માટે સાધુમાં તો કેટલાક તો આવા ભાંડ જેવા થાય છે. ॥૧૨૦૩॥

૧૨૦૪. શૂરવીર મેઘરાજજીએ બસો ધાડપાડુઓને ભગાડ્યા

એક ગામમાં ગરાસિયા રહેતા હતા. તે ગામ ભાંગવાને બસો માણસે આવીને સીમાડે પડાવ નાંખ્યો. પછી ત્યાંથી બે સ્વાર આવ્યા અને સૌ ગરાસિયાઓને ભેળા કર્યા જે, “અમને દશ હજાર રૂપિયા આપો અને જો નહીં આપો તો અમે તમારું ગામ ભાંગીશું.” તે સાંભળી સૌ ગરાસિયા ભેળા થઈને પંચાત(નિવેડો કર્યો) કરી જે, “અમારે ને તમારે સારાસારી રહે તેમ કરો.” પછી પંચાત કરતાં કરતાં પાંચ હજાર રૂપિયા આપવા અને ગામ ન ભાંગવું એવો ઠરાવ કર્યો.

પછી એક ગરાસિયાનો દીકરો તે પંચાતમાં હતો. અને તે મોડેથી ઘેર આવ્યો એટલે તેના બાપે(મેઘરાજજીએ) પૂછ્યું જે, “બાપ

અગરસિંહ ! આજ મોડો કેમ આવ્યો ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "બાપુ ! આપણા ગામ ઉપર ધાડ્ય આવી છે. તે દશ હજાર રૂપિયા માંગે છે." ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "પછી શું કર્યું ?" પછી છોકરો કહે કે, "પાંચ હજાર રૂપિયા આપવાનું નક્કી કર્યું છે અને ગામ ન ભાંગવું. અને ત્યાંથી બે સવાર આવ્યા છે." મેઘરાજજી કહે, "સવાર છે કે ગયા ?" ત્યારે છોકરે કહ્યું જે, "બાપુ ! તેમને કસુંબો પાવા રોક્યા છે અને તે રોટલા ખાઈને જશે."

અને તે વખતે મેઘરાજજી દરબારને તાવ આવતો હતો છતાં તે બોલ્યા જે, "અલ્યા ! હું બેઠાં પાલ્ય(કર) ભરવી છે ? હું શું મરી ગયો છું ?" એમ કહીને એકદમ માથે ફેંટો બાંધીને ચોરે ગયા અને જઈને પૂછ્યું જે, "કોણ આવ્યું છે ?" ત્યારે ગામના અશક્ત ગરાસિયા બોલ્યા જે, "બાપુ ! આ બેઠા એ બે જણા આવ્યા છે." મેઘરાજજીની અવસ્થા વૃદ્ધ હતી, તેથી આંખ્યો આડા હાથ રાખીને તેમને જોયા અને કહ્યું જે, "તમે આવ્યા છો ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "હા," એણે જ્યાં હા કહી, તે ભેળો તે બન્ને જણાના મોઢા ઉપર એકેક તમાચો માર્યો, એટલે તે બન્નેનાં મોઢાં સૂજી આવ્યાં. અને કહ્યું જે, "રાંડ્યનો..! આવજ્યો, હું ત્યાં સીમાડે આવીને બેઠો છું !" ઓલ્યા બે જણા તો કસુંબો પીવા પણ રહ્યા નહીં અને સ્વાર થઈને ચાલતા થયા.

પછી ત્યાં જઈને વાત કરી જે, "બધાએ તો હા પાડી, પણ મેઘરાજજી કરીને એક વૃદ્ધ છે; તેમણે અમોને એકેક તમાચો માર્યો. તે જુઓ અમારાં મોઢાં સૂજી ગયાં છે." તે સાંભળીને સૌ બોલ્યા જે, "આપણને આ ગામમાં નહીં ફાવે." મેઘરાજજી પણ ઘેર જઈ બખતર પહેરી ઢાલ-તલવાર અને બરછી લઈને સામે ચાલ્યા. અને તેની સ્ત્રી હતી તે પણ કેડે સાડલો બાંધીને હાથમાં સાંબેલું લીધું અને ગામ વચ્ચે બન્ને જણા નીકળ્યાં. ત્યારે ચોરે બેઠેલા ગરાસિયા સૌ બોલ્યા જે,

"રૂપાળીબા ! તમે ઓઝલનાં માણસ, તમે આ શું કર્યું ?" બાઈ કહે, "પુરુષ તો આ એક જ છે અને તમે તો બધાય રંડવા(વિધુર-રાંડેલા) અને ભડવા(બાયલા) છો. માટે લાજ કેની કાઢું ? અને ખરો પુરુષ તો આ એક જ સીમાડે મરવા ચાલ્યો." પછી ધાડવાળા સૌ ગામ તરીને બીજે ત્રીજે ગામ ચાલ્યા ગયા. માટે શૂરવીરપણું રાખે તે પુરુષ કહેવાય. માટે સૌને ઈન્દ્રિયો-અંતઃકરણ વશ કરવા ઉપર શૂરવીરપણું રાખવું. ||૧૨૦૪||

૧૨૦૫. કુસંગ નડ્યા વિના ન રહે, તે ગરાસિયાના એક કુંવરને દાસીએ ધવરાવ્યો તે લડાઈ વખતે જણાયું

એક ગામમાં એક ગરાસિયા હતા. તેને બે છોકરાં હતાં. તેમાં નાના છોકરાને તેની મા ઘોડિયામાં સુવારીને નાવા ગઈ હતી. છોકરો ભૂખ્યો થવાથી રોવા લાગ્યો. પછી તેની દાસી કોળણ હતી. તેણે લઈને ધવરાવ્યો, એટલામાં તે ગરાસણી નાઈને આવી. તેની દાસીએ કહ્યું જે, "બા ! તમે નાવા ગયાં હતાં અને કુંવર રોવા માંડ્યા હતા. તે મેં ધવરાવ્યો છે." ગરાસણી કહે, "મર રાંડ ! તે કાં ધવરાવ્યો ?" પછી બાઈએ તે છોકરાના બે ટાંગા ઝાલીને ઊંધે માથે કરીને ખૂબ હિંચોળીને તેને વમન કરાવી નાંખ્યું.

પછી જ્યારે તે કુંવર મોટા થયા અને તેના ગામ ઉપર ધાડ્ય આવી. ત્યારે તેના બાપે કહ્યું જે, "બાપ દીકરા ! ગામ ઉપર ધાડ્ય આવી છે, તે ચાલો લડવાને માટે અને ધાડ્ય પાછી હઠાવી મેલીએ." પછી છોકરાને લઈને તેનો બાપ સામો લડવા ગયો. પછી મોટા છોકરાને આજ્ઞા કરી એટલે તે પ્રથમ લડવા ગયો. તે લડતાં લડતાં ધાડ્યને પાછી હઠાવી, ને પોતે પણ મૃત્યુ પામ્યો. પછી તેનું ધડ લડ્યું, તે એક ગાઉ સુધી ધાડ્યને પાછી હઠાવી. પછી તરવારને વાડે(મ્યાન) કરીને પોતે પૃથ્વી ઉપર સૂતો. ત્યારે તેનો બાપ બોલ્યો જે, "ખરો ખરો દારીનો !"

પછી નાના છોકરાને કહ્યું જે, “હવે તારો વારો.” નાનો પણ લડતાં લડતાં કેટલાકનો પરાજય કરીને અને કેટલાકને મરણને શરણ કરીને મોકલ્યા. અને પોતે પણ છેલ્લી બાકી મરાણો અને તેનું ઘડ ઘડીકવાર ઝૂંઝ્યું(ઝઝુમ્યું). અને પછી જ્યાં તરવાર વાડે કરવા જાય ત્યાં તો અરધી મ્યાનમાં અને અરધી બહાર રહી, ને પોતે ધબ લઈને ભોંયે પડ્યો. તે જોઈ ગરાસિયો બોલ્યો જે, “ઓય દારીનો ! અથરો(ઉતાવળો) થયો અથરો. મોટો છોકરો મારા પેટનો અને નાનો છોકરો મારા પેટનો નહીં.” એમ જાણીને ઘેર આવીને હાથમાં તરવાર લઈને બાયડીને મારવા દોડ્યો. અને બોલ્યો જે, “મોટો છોકરો તો મારા પેટનો હતો અને નાનો છોકરો તો મારા પેટનો નહીં. માટે તારામાં કાંઈ બગાડ થયો છે ?”

તે સાંભળીને ગરાસણી બોલી જે, “એક વખત કુંવર જ્યારે નાનો હતો ત્યારે હું નાવા ગઈ હતી. તે રોતો હશે, તે કોળણ દાસીએ ધવરાવેલો હશે. તેની મને જ્યારે ખબર પડી ત્યારે મેં તેને ઊંધે માથે કરીને હિંચોળીને તેના પેટમાંથી ધાવણનો ફોદેફોદો કાઢી નાંખ્યો હતો. પણ કોઈક ફોદો રહી ગયો હશે તે અત્યારે નડ્યો.” માટે કુસંગરૂપી ફોદો જેમાં રહી જાય, તેને અંતઃકાળે નડે છે. ॥૧૨૦૫॥

૧૨૦૬. સંપનું ફળ, ભૂત પણ હારી ગયું ને ધન મળ્યું

એક ગામમાં એક મોટો શેઠ હશે, તે યાત્રા કરવાને માટે પોતાના નોકર-ચાકરને તથા પોતાના કુટુંબનાં કેટલાંક માણસોને સાથે લઈને ગયો હતો. અને આગળ ચાલતાં અરણ્યમાં એક મોટું જળાશય આવ્યું, ત્યાં (એક વડ નીચે) પોતે મુકામ નાંખ્યો. અને પોતાની સાથે જેટલાં માણસો હતાં તેને સૌને જુદી જુદી ક્રિયા કરવાને બતાવી. ને તે વડમાં એક મોટો ભૂત રહેતો હતો અને તે ભૂતની પાસે ઘણુંક દ્રવ્ય હતું. ભૂત પણ બેઠો બેઠો જુએ છે. જેવી જેને શેઠે આજ્ઞા કરી તેવી જ સૌ

આજ્ઞા માથે ચડાવીને સોંપેલું કામ તુરત કરવાને માટે ચાલી નીકળ્યા. ભૂતના મનમાં એમ થયું જે, 'વોય માળાનો સંપ !'

પછી સૌ જમી કારવીને સૂઈ ગયાં અને એક ઢોલિયા ઉપર શેઠ સૂતા હતા. અને સૌ ઊંઘી ગયા હતા ને શેઠ સૂતા સૂતા જાગે છે. તેવામાં તે ભૂત આવીને તેની છાતી ઉપર ચડી બેઠો. ત્યારે શેઠ હસ્યો, ત્યારે ભૂત બોલ્યો જે, "કેમ હસ્યો ?" શેઠ બોલ્યો જે, "અમે છીએ સંપીલા. તે તને મારીને તારું દ્રવ્ય લઈ જશું." પછી ભૂત કહે, "ભલા થઈને મને મારશો નહીં. અને લ્યો આ મારું દ્રવ્ય છે તે તમને આપું, પણ મને મારશો નહીં." પછી તે દ્રવ્યને લઈને પોતે તેનાં ગાડાં ભરી આપ્યાં. તે લઈને શેઠ ઘેર આવ્યા. પછી સામો કોઈ બીજો શેઠ રહેતો હશે, તેની સ્ત્રીને આ શેઠની સ્ત્રીએ આ બધી ઉપરની હકીકતની વાત કરી. ॥૧૨૦૬॥

૧૨૦૭. કુસંપનું ફળ, ભૂતનો માર ખાધો

પછી તે શેઠાણીએ પોતાના પતિને આ બધી વાત કરી જે, આ પ્રમાણે કરીને સામેના શેઠ દ્રવ્ય લઈ આવ્યા છે. પછી આ શેઠે પણ દશ-વીશ માણસોને લઈને તે જગ્યાએ પડાવ નાંખ્યો. અને સૌને બોલાવીને આજ્ઞા કરી જે, "અમુક અમુક કામ કરી આવો." છોકરાઓએ તથા નોકરોએ જવાબ આપ્યો જે, "અમારે તમારી શી ગરજ છે ? તમારી મેળે થાય તેટલું કરો. તમે અમારું શું રાખો છો ? ને અમારે તમારી શી ગરજ છે ?" પેલો ભૂત બેઠો બેઠો બધી હકીકત જુએ છે. પછી જે તે પ્રકારે રસોઈ કરાવી અને સૌ કલેશ કરતાં કરતાં જમી રહ્યાં.

પછી પેલા શેઠની પેઠે આ શેઠ પણ વડની નીચે પલંગ ઉપર સૂતો. પછી ભૂત આવીને તેની છાતી ઉપર ચડી બેઠો. ત્યારે શેઠ બોલ્યો જે, "અમે છીએ સંપીલા, તે તને મારીને તમારું દ્રવ્ય લઈ જાશું." તે સાંભળી ભૂતે ઢીંચણભર થઈને શેઠના બે ગાલ ઉપર બે તમાચા માર્યા

અને કહ્યું જે, "ભાળ્યો તારો સંપ." પછી શેઠનું મોઢું પણ સૂજી ગયું અને સૌ વીલે મોઢે પાછા ઘેર આવ્યા. માટે માંહે કાંઈ હોય નહીં અને કોઈકનો વાદ લે તો આ શેઠની પેઠે તમાચા ખાવા પડે. સાખી -

આનંદ કે પરમાનંદને, સંપત ભલી કે સંપ;
તડ દેખી પથ્થરમાં, જડ ઘાલી દે લંપ.

માટે પથ્થર એવો કઠણ છે પણ તેમાં જરા તરડ પડી હોય તો તેમાં લાંપડું જડ ઘાલે છે. સાખી -

કરવત કુહાડા ને કુટીલ નર, અણબી ચડે બીચડા કાક;
સુયા સુહાગા ને સુઘડ નર, બીચડે ફીર મીલાત્. ॥૧૨૦૭॥

૧૨૦૮. દાસી ને ઘેટાના કુસંપનું પરિણામ વાંદરાઓએ ભોગવ્યું

એક ગામમાં રાજાનો બગીચો હતો. ત્યાં ગુજરાતમાંથી સાઈઠ વાંદરાનું ટોળું આવ્યું. ને તેણે રાજાના બાગને ધૂળધાણી કરી નાંખ્યો. અને તે ગામમાં એક રાજાની દાસી અને રાજાનો ઘેટો, તે બન્નેને કુસંપ હતો. તે જ્યારે દાસી ત્યાં નીસરે ત્યારે ઘેટાના માથામાં ટોપલો મારતી જાય, કાં તો લાકડીનો ડંડીકો મારતી જાય; એવી તેને સહેજે ટેવ પડી ગઈ હતી. ઘેટો પણ દાસીને કોઈ વખત ખબર ન હોય ત્યારે ઓચિંતાનો આવીને તેને માથું મારીને પાડી નાંખતો; એમ બન્નેને પરસ્પર વૈર હતું.

પછી વાંદરાઓએ કહ્યું જે, "તપાસ કરો જે આ ગામમાં કોઈને કુસંપ ન હોય તો આ ગામમાં રહીએ." પછી તપાસ કરતાં કરતાં દાસી અને ઘેટાને કુસંપ જણાણો. પછી વાંદરાએ જઈને વાત કરી જે, "આખા ગામમાં સંપ છે પણ એક દાસીને અને એક રાજાના ઘેટાને કુસંપ છે." ત્યારે વૃદ્ધ વાંદરાએ કહ્યું જે, "આપણે અહીંયાં રહેવું નથી." ત્યારે જુવાનિયા બોલ્યા જે, "તમારે જાવું હોય તો જાઓ, અમારે તો આ સુંદર બગીચો અને જળાશય છે તે મેલવાં નથી." તેથી વૃદ્ધ વાંદરાં તો બીજે ગામ ચાલ્યાં ગયાં અને જુવાનિયા બધાય ત્યાં જ રહ્યાં.

પછી એક દિવસ રાજાની ઘોડશાળ પાસે દસ-બાર ગાડાં ખડનાં આવીને છૂટ્યાં હતાં. ત્યાં દાસી છાણનો ટોપલો લઈને નાંખવા ગઈ. એટલે ગાડાવાળા બોલ્યા જે, "બાઈ ! અમારે હોકા ભરવા છે તે દેવતા લાવી આપ, તો એકેક પૈસો આપીએ." પછી બાઈ કહે, "બહુ સારું. હું દેવતા લઈ આવું." તે વખતે કોઈક લુવારે ગાડાના પાટા ચડાવ્યા હશે, તેમાંથી દાસી એક મોટી સગડી દેવતાની ભરીને માથે લઈને દોડી જતી હશે અને ઘેટો પણ એકકોર ઊભો હતો. તેણે દોડીને બાઈને માથું માર્યું, એટલે બાઈ પડી ગઈ અને દેવતા ચારેકોર ઊડ્યો. તે ખડનાં ગાડાં સળગ્યાં અને પાસે દરબારની ઘોડશાળ હતી તે પણ સળગી. પછી જેમ તેમ કરીને ઘોડશાળ ઓલવી. અને કેટલાંક ઘોડાં દાઝી ગયાં અને કેટલાંક મરી ગયાં અને કેટલાંક નીસર્યાં.

અને પછી રાજાએ ડૉક્ટરને બોલાવીને કહ્યું જે, "આ દાઝેલાં ઘોડાં જલદી સાજાં થાય તેમ કરો." પછી ડૉક્ટરે કહ્યું જે, "એનો ઈલમ(ઈલાજ) તો ગુજરાતમાં મળે, પણ અહીંયાં ન મળે." રાજા કહે, "શું જોઈએ ?" ડૉક્ટર કહે, "વાંદરાનો મલમ જોઈએ. મલમ ચોપડીએ તો રોઠાં(રૂઝ,ભીંગળું) વળી જાય." તે સાંભળીને કેટલાક બોલી ઊઠ્યા જે, "આપણી વાડીમાં એક મહિના થયા કેટલાંક વાંદરાં આવ્યાં છે. તેમણે વાડી બધી ભાંગી નાંખી છે." પછી રાજાએ હુકમ કર્યો જે, "જાઓ, એ બધાંય વાંદરાંને બંદૂકે મારીને અહીં લાવો." પછી રાજાના માણસોએ જઈને તમામ વાંદરાને મારી નાંખ્યા અને તેનો મલમ કરાવ્યો ને ઘોડાને ચોપડ્યો. માટે જો કુસંપ હતો અને ત્યાં રહ્યા, તો તેનો મલમ થયો. માટે કુસંપે કરીને ગોળાનાં પાણી સુકાય. ॥૧૨૦૮॥

૧૨૦૯. તારા જેવા મૂરખને આ સોનાની સોટી આપજે, રાજા દાન-પુણ્ય વિના અંતે પસ્તાયા ને પોતે મૂરખ ઠર્યા

એક રાજા હતો. તેને એક મુરખજી કરીને ભાઈબંધ હતો. તે જ્યારે રાજા પાસે આવે ત્યારે રાજા કહે, "આવો મુરખજી." એમ કરતાં

કરતાં રાજાને કોઈકે સોનાની સોટી ભેટ કરી હતી. તે સોટી લઈને જ્યારે રાજાએ મૂરખજીને આપી, ત્યારે મૂરખજી કહે કે, "સાહેબ, આને શું કરું ?" રાજા કહે, "તારા જેવો મૂરખ હોય તેને આપજે." પછી રાજા માંદો થયો અને સૌ જોવા ગયા, પણ મૂરખજી જોવા ગયો નહીં.

પછી સૌએ કહ્યું જે, "દરબાર સાહેબ માંદા છે, તે તમે જોવા કેમ ગયા નહીં ?" પછી મૂરખજીએ કહ્યું જે, "જવાય છે."

પછી જ્યારે રાજાને આખર વખત થઈ, ત્યારે રાજાને મૂરખજી જોવા ગયા. ત્યારે રાજા બોલ્યા જે, "મૂરખજી, અમે તો ચાલ્યા." ત્યારે મૂરખજી કહે, "ક્યાં ?" ત્યારે રાજા કહે, "તે તો કાંઈ ખબર નથી." ત્યારે મૂરખજી કહે, "તમે રાજ્યમાં જ્યારે ફરવા નીસરતા ત્યારે અગાઉથી ખબર આપતા જે, આ ગામે ફલાણે દિવસે જવું છે અને ત્યાં આટલા દિવસ મુકામ કરવાનો છે. એમ દરેક ગામે અગાઉથી ખબર આપતા. માટે આનો કાંઈક ઠરાવ કર્યો હશે ને ?" એમ કહીને કહ્યું જે, "આ લ્યો સોટી લેતા જાઓ."

ત્યારે રાજા બોલ્યો જે, "આ મારું દેહ પડ્યું રહેશે, તો સોટી શી રીતે લઈ જઉં ?" ત્યારે મૂરખ કહે, "તમે કહ્યું હતું જે, તારા જેવો મૂરખ હોય તેને જ સોટી આપજે. માટે મારા જેવા મૂરખ તો તમે છો ! ને આટલું રાજ્ય મળ્યું અને કાંઈ પુણ્યદાન કરી શક્યા નહીં. માટે તમારા જેવો કોઈ મૂરખ નહીં." પછી રાજાને ઘણો પશ્ચાત્તાપ થયો, પણ શું કરે ? હાથમાં કાંઈ રહ્યું નહીં. માટે હાથે એ સાથે. ॥૧૨૦૯॥

૧૨૧૦. અંતે કાંઈ સાથે નથી આવતું તે જણાવવા રાજાએ નનામીમાં હાથ લટકતા રાખવા કહ્યું, માટે દાન-પુણ્ય કરવું

એક રાજા હતા. તે જ્યારે મરવા સૂતા ત્યારે પોતાના અમલદારને બોલાવીને કહ્યું જે, "મને જ્યારે કાઢો ત્યારે મારા હાથ ટટળતા(લટકતા) મેલજો. તેનું કારણ જે, હું ખાલી હાથે આવ્યો છું અને ખાલી હાથે જાઉં

છું અને આવ્યો ત્યારે પાંચ શેર માંસનો લોચો લઈને આવ્યો હતો." એમ સૌને સૂચના આપી. માટે સૌને વિચારવાનું છે જે, સત્પાત્રને દાન-પુણ્ય કર્યું હશે તો સાથે આવશે, નહીંતર પછી પરલોકમાં હાથ ઘસીને પસ્તાવું પડશે. માટે ડાહ્યા માણસોએ પરલોકનું ભાતું અવશ્ય કરવું. ॥૧૨૧૦॥

૧૨૧૧. કરેલું ક્યારેય વ્યર્થ ન જાય, વાણિયો જ્યાં ગયો ત્યાં વિવેકી પત્નીના કારણે ભાતું ને આદર-સત્કાર મળ્યાં

એક વાણિયો હતો. તે બહુ કંજુસ હતો, પણ તેના ઘરનું મનુષ્ય બહુ વિવેકી હતું. તેથી પોતાના આંગણે જે કોઈ મેમાન આવે, તેને ઘટીત સત્કાર કરીને ખાધા-પીધા વિના જવા દે નહીં. કેમ કે, બાઈ જાણતી હતી જે, આપણે જ્યારે પરગામ જાશું ત્યારે ભાતું જોશે. એમ જાણીને તે પરદેશી આવે તેને વાણિયાથી છાની રીતે પણ બરદાશ રાખતી. પછી એક દિવસ વાણિયાને બહારગામ જવું પડ્યું. તેથી તેની ઘરવાળીને કહ્યું જે, "મને ભાતું કરી આપ." બાઈ કહે, "ભાતું તો આગળ મોકલ્યું છે, માટે જાઓ." પછી વાણિયો બહારગામ ગયો એટલે જ્યાં જાય ત્યાં તો સૌ આદર-સત્કાર કરે. માટે સૌને આગલા ભાતાની ટેવણી(અટકળ) રાખવી. ॥૧૨૧૧॥

૧૨૧૨. લોભી વાણિયો બૂટ બગલમાં લઈ, દીવો સળીએ સંકોરજે એમ પત્નીને કહેવા આવ્યો

એક વાણિયો હતો. તે બહુ જ કંજુસ હતો. તે ગામતરે જવાને નીકળ્યો અને બે-ત્રણ ગાઉ ગયો એટલે પોતાને વિચાર થયો જે, 'ઘરવાળી ક્યાંક દીવો આંગળીએ સંકોરશે, તો દીવેલ આંગળીએ ચોંટશે. માટે લેને કહી આવું જે, દીવો સંકોર તો સળીએ કરીને સંકોરજે.' પછી જ્યારે પાછો વળ્યો ત્યાં જ પોતાના જોડા પોતાની બગલમાં મારી લીધા અને પછી ઘેર આવ્યો. અને ઘરવાળીએ કહ્યું જે, "કેમ પાછા આવ્યા ?" વાણિયો કહે કે, "તને કહેવા આવ્યો છું જે, દીવો સંકોરાય

તો સળીએ સંકોરજે." બાઈ કહે, "તમે પાછા આવ્યા તે તમારા જોડા ઘસાણા હશે ના ?" વાણિયો કહે, "એ તો હું બગલમાં મારીને આવ્યો છું !" માટે કેટલાક માણસો આવા લોભી હોય છે. ॥૧૨૧૨॥

૧૨૧૩. ચીભડું માર્યું કે તુરંત જીવડા દેખાણાં : માનસિક ભયનું દૃષ્ટાંત

એક વાણિયો હશે. તે કોળીએ ચીભડાનો વાડો કર્યો હશે તેની વાડ ઓથે જઈને કળશિયે બેઠો. કોળી પણ તે વખતે વાડામાં ચીભડાં ઉતારતો હતો. તેથી એક સડેલ ચીભડું હતું તેનો ઘા કર્યો, તે વાણિયા ઉપર પડ્યું. તે વાણિયો એકદમ ચીસ પાડીને ઊભો થયો જે, "વોય વોય બાપલિયા...કોઈકે મને ઝાટકે માર્યો." એમ કહીને જ્યાં પાછળ હાથ ફેરવ્યો ત્યાં તો ચીભડાનાં બી ચોંટ્યાં. તે બી જોઈને બોલ્યો જે, "હાય હાય ! આ તો ઘા ભેળા જીવડાં !" એમ બોલતો બોલતો ગામમાં ગયો. પછી કોઈક ડાહ્યો માણસ મળ્યો તેણે તેનો સંશય નિવારણ કર્યો. ॥૧૨૧૩ ॥

૧૨૧૪. વેઢને બદલે વીંછી, વાણિયાએ યુક્તિ કરી ચોરને માર્યો

એક વાણિયાના ઘરમાં હંમેશાં ચોર આવતો. તેથી વાણિયાએ જાણ્યું જે, યુક્તિ કરીને આને પકડવો. પછી કોઈ વાદી ગામમાં આવ્યો હશે, તેની પાસેથી એક ઠાકરિયો વીંછી લીધો અને તેને એક ડાબલીમાં પૂર્યો. અને પોતાની સ્ત્રીને સાથે સંકેત કરીને મેલ્યો જે, "હું પૂછું ત્યારે આ પ્રમાણે તારે બોલવું." પછી તે વીંછીને ગોળા ઢાંકણામાં મેલ્યો, ને જ્યારે ચોર આવ્યો ત્યારે વાણિયો બોલ્યો જે, "સાંભળે છે કે ?" શેઠાણી કહે, "શું છે ? પડ્યા રહો ને ! તમને તો અત્યારે પણ સુખ નથી."

વાણિયો કહે કે, "ઓલ્યો બસે રૂપિયાનો સોનાનો વેઢ ક્યાં મૂક્યો છે ?" શેઠાણી કહે, "ગોળા ઢાંકણામાં ડાબલો મેલ્યો છે." શેઠ કહે, "મર રાંડ, ત્યાં મેલાય ?" ચોર પણ ઊભો ઊભો સાંભળ્યા કરતો હતો. ચોરે વિચાર્યું જે, 'બીજે હવે ક્યાંય ભટકવું નહીં. એ ડાબલો જ લઈ લેવો.'

પછી ધીમે રહીને તે ડાબલો ગોળા ઢાંકણામાંથી બહાર કાઢ્યો. ચોરે વિચાર કર્યો જે, 'વેઢ એકલો જ લઈ જાઉં અને ડાબલો અહીં મેલી જાઉં.' પછી જ્યાં ડાબલો ઉઘાડીને હાથ માંહે ઘાલ્યો, ત્યાં તો વીંછીએ આંકડો માર્યો; એટલે ચોરે શીતકારો કરવા માંડ્યો. ત્યારે વાણિયો બોલ્યો જે, "વેઢ સાંકડો પડ્યો ભા ? સવારે સોની પાસે જઈને પખતો કરાવીશું." એટલામાં તો ચોરને વીંછીનું ઝેર ચડ્યું એટલે ત્યાં ને ત્યાં મરી ગયો. એમ કેટલાક આવા હોય છે, તે વગર હથિયારે આગલાનું મૃત્યુ કરે. ॥૧૨૧૪॥

૧૨૧૫. હોશિયાર વાણિયાએ ચોરને પકડીને કોર્ટમાં મોકલ્યો

એક વાણિયો હતો. તેના ઘરમાં ચોર પેઠો. વાણિયા બહુ પહોંચેલી જાત હોય છે. પછી વાણિયો બહુ રાજી થયો અને નાચવા માંડ્યો અને પટારો ઉઘાડીને શેઠ તથા શેઠાણીએ ભારે ભારે લૂગડાં પહેરાવ્યાં. અને ચોર પણ પોતાના મનમાં બહુ રાજી થયો જે, આ ઠીક થયું. પછી સવારમાં પોતાની સાથે લઈ જઈને પોતાની દુકાને ગાદીતકિયા ઉપર બેસાર્યો. અને શેઠે જઈને કોરટમાં ફરિયાદ કરી જે, "મારે ઘર ફાડીને દીકરો આવ્યો છે. મેં ચોરને પકડ્યો છે." તેથી ફોજદારે તુરત આવીને પાંચ મોડિયે બાંધીને તુરત કોરટમાં લઈ ગયો. ન્યાયાધીશે કહ્યું જે, "શેઠ, આનો શું દંડ કરવો ?" શેઠ કહે, "એનો બીજો દંડ કાંઈ નહીં. સાહેબ ! એને આંગળી વઢ કરો." પછી તે પ્રમાણે તેને ફાંસીએ દેવા માટે લઈ ગયા. ત્યારે ચોર બોલવા મંડ્યો જે, "બાપા...સં... સં..." ત્યારે શેઠ બોલ્યા, "સં કર કે સું કર, ચડી ઉતર ભા ચડી ઉતર." એમ કેટલાક વાણિયા આવા પહોંચેલ હોય છે. ॥૧૨૧૫॥

૧૨૧૬. વાણિયાએ યુક્તિથી ચોરને દિગંબર કરીને પકડ્યો

એક વાણિયાના ઘરમાં ચોર પેઠા. પછી વાણિયે તથા વાણિયણે વિચાર કર્યો જે, 'આપણે તેને આજ ઝાલવો.' પછી દીવો કરીને એક ડાલું(મોટો ટોપલો) ઊંધું વાળ્યું અને તે ઉપર ગોદડું નાંખ્યું એટલે પ્રકાશ

દેખાય નહીં. પછી જ્યારે ચોર આવ્યો ત્યારે તે સ્ત્રી-પુરુષ બન્ને વાતો કરવા લાગ્યાં. તેમાં શેઠ કહે, "તને ખબર છે ? હું જ્યારે ચોરી કરવા જતો, ત્યારે જે લૂગડું મેલું તે અંધારું ખાઈ જાય." ચોર કહે, "માળાં વાણિયાં કેવી વાતો કરે છે ? લેને હું મારું લૂગડું મેલી જોઉં, શું થાય છે ? અંધારું ખાઈ જાય છે ?"

પછી પોતાનું માથે બાંધવાનું લૂગડું મેલ્યું, તે વાણિયે ધીરે રહીને તાણી લીધું. પછી અંગરખું ઉતારીને મેલ્યું, તે પણ તાણી લીધું. પછી પહેર્યાનું હતું તે મેલ્યું, એટલે શેઠે ધીમે રહીને તેનાં ત્રણે લૂગડાં લઈ લીધાં; એટલે ચોર નાગો થઈને ઊભો રહ્યો. પછી શેઠાણી બોલ્યાં જે, "જ્યારે તમારાં બધાંય લૂગડાં અંધારું ખાઈ ગયું, ત્યારે તમે કેવા શોભતા ?" પછી શેઠે ડાલું ઊંચું કરી દીવો બતાવ્યો અને શેઠ બોલ્યા જે, "આ ભમરાળો ઊભો તેવા શોભતા." પછી ચોરને પકડી લીધો અને ફોજદારને સ્વાધીન કર્યો. ॥૧૨૧૬॥

૧૨૧૭. વાણિયાએ કોર્ટમાં સાક્ષી ન પૂરી

એક ગામમાં કોળીને અને કાઠીને વેર હતું. પછી કોળી વાણિયાની દુકાને બેઠો હતો અને કાઠીએ આવીને કોળીને ઠાર કર્યો. એટલે ફોજદારે આવીને તમામ સાક્ષીઓનાં નામ લખાવ્યાં. વાણિયાને કહે, "તારું નામ લખાવ." વાણિયો કહે, "હું નામ નહીં લખાવું અને કોરટમાં જેમ છે તેમ કહીશ. કેમ કે, મારી દુકાને બધી ધમાલ થઈ છે, તે હું જાણું છું." કાઠીએ જાણ્યું જે, 'જો વાણિયો સાક્ષી પૂરશે તો માર્યા જઈશું.' પછી કાઠીએ રાત્રે આવીને શેઠને કહ્યું જે, "શેઠ, ઉગારે વેરો છે.(તમારે ઉગારવા જ પડશે)" શેઠ કહે, "પાંચસેં રૂપિયા હોય તો આ ઘડીએ બચી જાઓ !" કાઠી કહે, "રૂપિયા નથી, દાગીના છે." વાણિયો કહે, "દાગીના લાવો."

પછી કાઠી દાગીના લાવ્યો. તે દાગીના પટારામાં મેલીને વાણિયો બોલ્યો જે, "ફીકર રાખશો મા, કોળીનો શો ભાર છે ? તમે તમારે સો મણ રૂની તળાઈમાં સૂઈ રહો." કાઠી ગયા પછી કોળી મોડેથી આવ્યા, ને કહે કે, "શેઠ, જેમ છે તેમ કહેવું પડશે અને તમારી દુકાને મરણ થયું છે." શેઠ કહે, "જેમ છે તેમ હું કોરટમાં કહીશ જે, કાઠીએ કોળીને મારી નાંખ્યો. પણ જો કાંઈ હોય તો સાક્ષી પૂરું." કોળી કહે, "બીજું તો કાંઈ નથી, પણ હમણાં પાંચ કળશી ઘઉં વાડીના નવા આવ્યા છે." વાણિયો કહે, "આંહીં ઘઉં નાંખી જાઓ."

પછી તે કોળી પાંચ કળશી ઘઉં રાત્રે વાણિયાની દુકાનમાં નાંખી આવ્યા. પછી શેઠ કહે, "જાવ, સુખેથી મજા કરો." અને જ્યારે કોરટમાં જુબાની લેવા મંડ્યા. ત્યારે જે જે સાક્ષીઓ હતા તે સર્વેએ જાણ્યા પ્રમાણે જુબાની આપી. પછી વાણિયાનું નામ બોલ્યા જે, "રામચંદ્ર શેઠ !" ત્યારે તે બોલ્યો જે, "હાજર..." એમ કહીને ન્યાયાધીશ પાસે જઈને ઊભો રહ્યો. ન્યાયાધીશે પૂછ્યું કે, "શું ધંધો કરો છો ?" વાણિયો કહે, "સાહેબ, સટર પટર." ન્યાયાધીશ કહે, "તમારી દુકાને આ શું થયું ?" વાણિયો કહે, "મારી દુકાને જે થયું, તે જેમ છે તેમ કહીશ." પછી વાણિયો બોલ્યો જે, "આમથી કાઠી આવ્યા કબકબ્યા અને કોળી આવ્યા ખદખદ્યા અને એકબીજાની જ્યાં ખેંચાણી ત્યાં મારી આંખ્ય વિચાણી !" એમ કહીને કોરટ વચ્ચે લાંબો થઈને સૂઈ ગયો, પણ એકેના તરફથી સાક્ષી પૂરી નહીં. માટે વાણિયા જેવી કોઈ પહોંચેલી જાત નહીં. વાણિયા કેવા હોય છે, તો તેની સાખી -

શાહ ધીરે સાદુળ ધીરે, ધીરે મણઝર કાળા;
પણ એક ન ધીરે, વણીક પુત્ર બાવા. ॥૧૨૧૭॥

૧૨૧૮. વાણિયાએ દીકરાને વેશ્યા પાસે પાવરધો કરવા મૂક્યો, છોકરે અત્તરની જગ્યાએ પેશાબ આપ્યો

એક વાણિયો હતો. તેને એક છોકરો હતો. પછી તેને વેશ્યાને ત્યાં જઈ મેલી આવ્યો અને વાણિયે કહ્યું જે, "બા, આ છોકરાને પાવરધો(હોશિયાર) કરો." વેશ્યા કહે, "બહુ સારું, મેલી જા." પછી અંધારી રાત હતી અને વરસાદ પણ ઝરમર ઝરમર વરસતો હતો. પછી વેશ્યાએ કહ્યું જે, "આ લે રૂપિયો અને આ ગ્લાસ લઈને જા, અત્તર લઈ આવ." છોકરો કહે, "મા, હું વાણિયાનો દીકરો છું, તે અંધારે બીઉં ના ?" વેશ્યા કહે, "એમ જાણજે જે, બે સિપાઈ આગળ છે અને બે સિપાઈ પાછળ છે અને વચ્ચે હું ચાલ્યો જાઉં છું; એમ ચિંતવન કરતો કરતો જા."

છોકરો ખડકીએ જઈને પ્યાલામાં મૂતર્યો અને લાવીને પ્યાલો વેશ્યા પાસે મેલ્યો. વેશ્યાએ નાકે સૂંઘીને જોયું અને બોલી, "પીટ્યા, આ તો મૂતર છે." છોકરો કહે, "તમે એમ જાણીને તેને માથે નાંખો જે, આ સુંગધીમાન કેવડાનું અત્તર છે, એમ જાણીને તેને માથામાં નાંખો ને ! ત્યારે વેશ્યા કહે, "એમ તે નખાતું હશે ?" ત્યારે છોકરો કહે, "તમે કહેતાં હતાં જે, બે સિપાઈ આગળ છે અને બે સિપાઈ પાછળ છે ?" પછી સવારે વાણિયો ખબર કાઢવા આવ્યો. ત્યારે વેશ્યાએ કહ્યું જે, "તારા છોકરાને લઈ જા, તારો છોકરો તો પાવરધો જ છે." એમ કેટલાક તો જન્મથી જ પાવરધા હોય. ॥૧૨૧૮॥

૧૨૧૯. વાણિયાએ પાર્વતીને કાળા તલને બદલે ધોળા તલ આપતાં છેતર્યા

એક વખત સતીએ શંકરને કહ્યું જે, "તમે બધાયને આપ્યું પણ વાણિયાને કાંઈ આપ્યું નહીં." ત્યારે શંકર કહે, "વાણિયાને મેં આપ્યું એવું તો કોઈને આપ્યું નથી." તોપણ સતીના માન્યામાં આવ્યું

નહીં. પછી શંકરે કહ્યું જે, "આ એક શેર તલદાણા છે. તે વાણિયાની દુકાનેથી કાળા તલ બદલાવીને ધોળા લઈ આવો." પછી સતી કાળા તલ લઈને વાણિયાની દુકાને ગયાં અને વાણિયાને કહ્યું જે, "આ કાળા તલ રાખીને ધોળા તલ આપો." વાણિયો કહે, "કાળા તો સોંઘા છે અને ધોળા મોંઘા છે, માટે પોણો શેર આવશે." એમ જ્યાં ચાર વખત ફર્યા, ત્યાં તો ખાલી થઈને શંકર પાસે આવ્યાં. પછી શંકરે કહ્યું જે, "કાં ? મેં વાણિયાને કેવું આપ્યું છે ?" ત્યારે સતી કહે, "મહારાજ, તમે વાણિયાને બહુ આપ્યું છે." એમ વાણિયો એક માણાનો કળશી કઢારો કરે(પાંચ પાલી=૧ માણું, પાંચ માણા=૧ મણ, ૨૦ મણ=એક કળશી એમ વીસ મણ વજન થાય તેવો વધારો કરે).॥૧૨૧૯॥

૧૨૨૦. કીર્તિ માટે દાન આપનાર વાણિયો લાંબા નાકવાળો હાથી થયો

એક વાણિયો હતો. તે બહુ જ ગરીબ સ્થિતિનો હતો. પછી સતીએ શંકરને કહ્યું જે, "મહારાજ, આને કાંઈક આપો." ત્યારે શંકર કહે, "એ વાણિયાને આપ્યા જેવું નથી." પછી સતીએ બહુ આગ્રહ કર્યો. તેથી શંકરે કહ્યું જે, "જા ભાઈ, તારે લાખ રૂપિયા થાશે." શંકરના કહેવા પ્રમાણે તે થોડાક દિવસમાં લાખ રૂપિયાનો આસામી થયો. ત્યારે વાણિયે વિચાર કર્યો જે, 'આપણે એક સદાવ્રત કરાવવું.'

પછી સતીએ કહ્યું જે, "મહારાજ, ઓલ્યા વાણિયાનું શું થયું હશે ?" ત્યારે શંકર કહે, "ચાલો, આપણે જોવા જઈએ." પછી શંકર તથા સતી બન્ને વૃદ્ધ ડોસા તથા ડોશી બનીને જે ઠેકાણે સદાવ્રત અપાતું હતું તે ઠેકાણે જઈને ઊભાં રહ્યાં અને રકઝક કરવા માંડ્યાં. ત્યારે વાણિયો હવેલીના ગોખમાં બેઠો બેઠો બોલ્યો જે, "બાવલિયા, શું રકઝક કરો છો ? લેવું હોય તો લે, નીકર રહેવા દે. હું કાંઈ તારા સારુ સદાવ્રત આપતો નથી. હું તો આ મારા મોટા લાંબા નાકને આપું છું."

પછી શંકર બોલ્યા જે, "સાંભળ, આ તો એના લાંબા નાકને આપે છે ! એ તો આપણા માટે નથી આપતો." પછી થોડાક દિવસમાં તે મૃત્યુ પામ્યો અને સિંહલદ્વીપમાં હાથી થયો. પછી જન્મ્યો ત્યાંથી આખે શરીરે ખસ નીકળી. તેથી જ્યાં વૃક્ષ હોય ત્યાં શરીર તથા સૂંઢ ઘસ્યા કરે. એમ કરતાં કરતાં એક ઝાડવાનું લાકડું બેલાખડું હશે, તેમાં સૂંઢ ઘાલી ઘસવા લાગ્યો. એટલે સૂંઢ સુણી ગઈ અને બેલાખડામાંથી બહાર નીકળી નહીં. તેથી મોઢું અધર રાખીને ઊભો રહ્યો. ત્યારે શંકરે કહ્યું જે, "હે સતી, પેલા લાંબા નાકવાળાને તમારે જોવો છે ?" ત્યારે સતી કહે, "ક્યાં છે ?" પછી શંકરે સતીને તેડી જઈને દેખાડ્યો જે, "જુઓ, પેલો ટીંગાય તે લાંબા નાકવાળો !" માટે દાનપુણ્ય કરવું, પણ તે કીર્તિ સારુ કરે તો આવું થાય. ।।૧૨૨૦।।

૧૨૨૧. વાણિયાની પુત્રવધૂએ સદાવ્રતમાં ખોરી જારને ઠેકાણે સારું અનાજ કરાવ્યું

એક વાણિયો હતો. તે ખોરી જારનું સદાવ્રત આપતો. તેને ચાર દીકરા હતા. તેમાં નાના દીકરાને એક મોટા શેઠની દીકરી વેરે વરાવેલો હતો. અને પછી તે બાઈને પોતાના ઘેર તેડી આવ્યા, પણ તે બહુ હોશિયાર માણસ હતી. તેથી ઘરની સર્વેની રીતભાત જોઈ અને ખોરી જારનું સદાવ્રત અપાતું, તે પણ જોયું. પછી બાઈએ રસોયાને કહ્યું જે, "આજ ખોરી જારનો લોટ લાવી રોટલો કરજે અને મારા સસરા જ્યારે જમવા આવે ત્યારે તેમની થાળીમાં પીરસજે; ને પૂછે તો કહેજે જે, નાની વહુને પૂછી જુઓ."

પછી શેઠ જ્યારે જમવા બેઠા ત્યારે રસોયે ખોરી જારનો રોટલો થાળીમાં પીરસ્યો. એટલે શેઠે જોઈને પૂછ્યું જે, "આ શું છે ?" રસોયે કહ્યું જે, "નાની વહુને પૂછી જુઓ." પછી શેઠે કહ્યું જે, "વહુ, આ શું ?" ત્યારે નાની વહુ બોલ્યાં જે, "મારા સસરાને કહો જે, તમો

જે સદાવ્રત આપો છો તે જુવારનો રોટલો છે. જો આજથી ખોરી જાર ખાવાનો અભ્યાસ હશે, તો આગળ જતાં કઠણ નહીં પડે અને આખરે તમારે તે જ ખાવાનો છે." તે સાંભળી શેઠ બોલ્યા જે, "વહુ ભા, બહુ બોલકા જણાઓ છો !" ત્યારે વહુ બોલ્યાં જે, "આજ તો તમે ખોરી જારનું સદાવ્રત આપો છો તો આગળ તે જ મળશે." પછી શેઠ પોતાના મનમાં સમજી ગયો અને ત્યારથી સારું અનાજ લાવીને સદાવ્રત આપવા લાગ્યો. કેમ કે, જેવું દાન કરે તેવું આગળ પામે. ॥૧૨૨૧॥

૧૨૨૨. જેવું વાવે તેવું લણે

ખેડુ જ્યારે વાવેતર કરવા જાય છે ત્યારે ડાબા હાથમાં અનાજની મૂઠી ભરે છે અને જમણા હાથમાં એક આરવાળો પરોણો લે છે. તે જ્યારે અનાજ પાકે છે અને લણવા જાય છે ત્યારે જે હાથે કરીને વાવ્યું હોય તે હાથમાં હજાર દાણાનું કણસલું(ડૂંડું) આવે અને જે હાથમાં એક આરવાળો પરોણો હતો તે હાથમાં હજાર કાંકરવાળું દાતરડું આવે છે. માટે એકગણું દાન અને સહસ્રગણું પુન્ય, જો એક હાથમાં આરવાળો પરોણો હતો તો તે હાથમાં હજાર કાંકરવાળું દાતરડું આવ્યું અને જે હાથે વાવ્યું હતું તો તે હાથમાં હજાર દાણાવાળું કણસલું આવ્યું. માટે જેવું વાવે તેવું લણે. ॥૧૨૨૨॥

૧૨૨૩. બ્રાહ્મણનું દ્રવ્ય જ્યાં જાય ત્યાં મોત ઊભું કરે

એક બ્રાહ્મણ હતો. તે રસ્તે ચાલ્યો આવતો હતો. તેને સામા ચોર મળ્યા અને પોતા પાસે સોનામહોર હતી. તે ચોરની બીકે તે સોનામહોર બ્રાહ્મણ ગળી ગયો. બ્રાહ્મણે જાણ્યું જે, જ્યારે કળશિયે જઈશ ત્યારે તે નીકળશે, તે ધોઈને લઈ જઈશ. પછી પોતે એક ધર્મશાળામાં રાત્રે જઈને સૂતો, ત્યાં જ મૃત્યુને પામ્યો. પછી મહાજને બ્રાહ્મણોને બોલાવીને અગ્નિસંસ્કાર કરાવ્યો અને સોનામહોર ગળી હતી તેનું એક મોટું ઢીમ(ચોસલું) સ્મશાનમાં થઈ ગયું હતું.

પછી એક દિવસ રાજા ઘોડે ચડીને ચાલ્યો જતો હતો. તેને છેટેથી સોનાનો ઢાળિયો નજરે પડ્યો. રાજાએ ઘોડેથી હેઠા ઊતરીને તે સોનાનું ઢીમ લઈ લીધું અને વિચાર્યું જે, 'આવું સોનું મારા રાજ્યમાં નથી.' પછી પોતાની માનીતી રાણી હતી તેને તે સોનાનું ઢીમ આપ્યું. રાણીએ વિચાર્યું જે, 'રાજા છે તે ક્ષણિક વિચારવાળો છે, માટે તેને જો મારી નાંખ્યો હોય તો સોનું આપણે રહે.' પછી રાણીએ કહેવરાવ્યું જે, "આજ થાળ જમવા આંહીં પધારજો."

પછી રાજા જ્યારે ખાવા બેઠો, ત્યારે પોતાનું માણસ સાથે હશે તેને પહેલો કોળિયો આપ્યો એટલે તે મરી ગયો. પછી રાજા કોરડો લઈને ઊભો થયો ને રાણીને કહે, "બોલ્ય, આ શું છે ?" ત્યારે રાણી બોલી જે, "મારો વાંક નથી, તમે મને સોનું આપ્યું છે ત્યારથી મારી મતિ ફરી છે." પછી રાજાએ કહ્યું જે, "લાવ્ય એ સોનું." પછી રાણી પાસેથી સોનું લઈને બહાર એક જગ્યામાં બાવો રહેતો હતો તેને આપ્યું. બાવે પણ વિચાર કર્યો જે, 'રાજા છે તે રાવળાં માવળાં(રાજ-રજવાડાં) કહેવાય, માટે તેને ટૂંકો કર્યો(ખંખેર્યો) હોય તો સોનું આપણી પાસે રહે.'

પછી બાવે રાજાને કહ્યું જે, "સાહેબ, કાલે આપણે ત્યાં કસુંબા છે." તે કસુંબા ત્યાં પીવા ગયા ને રાજાએ પોતાના માણસને પ્રથમ અંજલિ આપી એટલે તે માણસ તુરત મરી ગયો. પછી રાજા તરવાર ઉઘાડીને જ્યાં બાવાને મારવા જાય છે ત્યાં બાવો બોલ્યો જે, "એમાં મારો વાંક નથી, તમે જ્યારથી સોનું મને આપ્યું છે ત્યારથી મારી મતિ ફરી છે." પછી રાજાએ તે સોનું બાવા પાસેથી લઈ વિચાર કર્યો જે, 'આ સોનું હું જેને આપું છું તે મારું મૃત્યુ ઊભું કરે છે. માટે લાવ્યને કૂવામાં નાંખું.' પછી એક બાર કોશિયો કૂવો હશે તેમાં તે નાંખ્યું.

પછી સવારે ખેડુ કોસ લઈને કૂવે આવ્યો. ત્યાં તો કૂવો કોઠી જેવો પડેલ અને સોનું માંહે ચળક્યા કરે. ખેડુ સૌ રાજા પાસે આવ્યા

અને કહ્યું જે, “બાપુ, બાર કોશિયા કૂવામાં એક છાંટો પાણી નથી અને માંહે કાંઈક ઝગમગે છે.” પછી રાજા ઘોડે ચડીને ત્યાં ગયો અને એક માણસને માંહે ઉતારીને માંહેથી તે સોનાને બહાર કાઢ્યું. ત્યાં તો કૂવો પાણીથી ભરાઈ ગયો. પછી સોનાને અરણ્યમાં લઈ જઈને એક મોટો ખાડો ગાળીને તેમાં દાટ્યું. માટે બ્રાહ્મણનું દ્રવ્ય છે તે જ્યાં જાય ત્યાં જડમૂળમાંથી કાઢે એવું છે. ॥૧૨૨૩॥

૧૨૨૪. સૌ સ્વાર્થના મતલબી છે

એક કણબી ગાડું હાકીને જતો હતો. ત્યાં રસ્તે જતાં એક વાણિયો ભેળો થયો. પછી કણબીએ કહ્યું જે, “શેઠ, આવો ગાડે બેસો.” શેઠ ગાડે બેઠા અને સૂડી લઈને સોપારી કાતરી. તેના ભૂકાનો એક ફાકો પોતે માર્યો અને એક ફાકડો ગાડાવાળાને આપ્યો. અને ગૂંજામાંથી એક બીડી કાઢીને એક પોતે પીધી અને એક ગાડાવાળાને આપી. અને વાયરો થયો એટલે બીડીમાંથી તણખો ઊડ્યો, તે ગાડામાં ખડ ભરીને ઉપર ઘીના ડબા ગોઠવ્યા હતા. તેમા પડ્યો પછી ગાડાનું ખડ સળગવા માંડ્યું અને વાણિયો કૂદીને હેઠો પડ્યો અને વાણિયાની સૂડી ગાડામાં પડી રહી.પછી વાણિયો બોલ્યો જે, “મારી સૂડી, મારી સૂડી.” એમ બે-ચાર વખત કહ્યું એટલે ગાડાવાળો બોલ્યો જે, “મૂરખ, એકસો રૂપિયાનું ગાડું અને માંહે વીશ મણ ઘીના ડબા બળે છે અને તું સૂડી સૂડી શું કરે છે ?” માટે કેટલાક માણસો આવા સ્વાર્થી હોય છે, તે જ્યાં પોતાનું આવે ત્યાં છાતીએ ઘા વાગે. ॥૧૨૨૪॥

૧૨૨૫. સ્વાર્થ ને મમત્વથી જ દુઃખ થાય છે

એક ગામમાં એક પટેલ હશે, તે ચોરે બેઠેલા. ત્યાં કોઈકે જઈને કહ્યું જે, “પટેલ, ફલાણાની ભેંશ મરી ગઈ.” ત્યારે પટેલ બોલ્યા જે, “હશે, સંસાર છે તે મરણા જરણા થયા જ કરે.” વળી બીજે દિવસે

કોઈક આવ્યો ને કહ્યું જે, “પટેલ, ફલાણાનો દીકરો મરી ગયો.” પટેલ કહે, “હોય, એ તો ચાલ્યા જ કરે.” પછી એક જણે આવીને કહ્યું જે, “પટેલ, તમારી બકરી મરી ગઈ.” ત્યારે પટેલ બોલ્યો જે, “હેં ? છોકરાં છાશ વગરનાં રહ્યાં ?” ને જ્યાં પોતાની બકરીનું નામ આવ્યું ત્યાં તો પટેલને છાતીએ ઘા લાગ્યો. માટે જેમ પોતાને દુઃખ થાય તેમ બીજા માણસને પણ દુઃખ થાય. ॥૧૨૨૫॥

૧૨૨૬. પટેલે ઘરડા ઊંટ, બળદ, ભેંસ અને ઘોડીમાં દાંભિક મોટાઈ-શોભા માનેલી

એક ગામમાં એક પટેલ હશે. તેણે ચાર વાનાં રાખ્યાં હતાં. એક ખહુરિયો ઊંટ, એક હરેડી ભેંશ, એક ઘોડું અને એક ઘરડો બળદિયો; એ ચાર વાનાં રાખેલાં હતાં. પછી કોઈએ કહ્યું જે, “પટેલ, આમાં તમારી શી શોભા છે ?” પટેલ કહે, “કોઈક દેશીપરદેશી આવે અને તે પૂછી જુએ જે, આ ગામમાં વંડીઓને કેમ છજાં નથી ? ત્યારે સૌ કહે જે, પટેલને ઊંટ છે તેણે પાડી નાંખ્યાં છે. ત્યારે પરદેશી માણસ જાણે જે ગામમાં પટેલ જબરો દેખાય છે.” ત્યારે કહ્યું જે, “આ હરેડી ભેંશ રાખ્યાનું શું કારણ છે ?” પટેલ કહે, “હું ચોરે બેઠો હોઉં અને કોઈક આવીને કહે જે, પટેલ તમારી ભેંશ મારા ખેતરમાં પડી હતી. ત્યારે હું કહું જે બહુ સારું, હું ગોવાતીને(ગોવાળ) કહીશ. ત્યારે પરદેશી માણસ જાણે જે, પટેલને દશ-વીશ ભેંશો હશે, તેમાંથી એક ભેંશ કોકના ખેતરમાં પડી હશે.”

ત્યારે કહે, “આ ઘોડામાં શી શોભા છે ?” પટેલ કહે, “આખો દિવસ હણહણતું હોય તો જાણે જે, પટેલને પાંચ-દશ ઘોડાં હશે તે હણહણ્યા જ કરે છે.” ત્યારે કહે જે, “આ પૂંછલેલ બળદિયો રાખ્યો છે, તેનું શું સમજવું ?” પટેલ કહે, “એ અમારી શોભા છે. હું ચોરે

બેઠો હોઉં અને સાથી આવીને કહે જે, પટેલ, બળદિયાને ઊભો કરવો છે. ત્યારે દેશીપરદેશી જાણે જે, પટેલને દશ-વીશ બળદિયા હશે તેમાંથી એકાદ પૂંછલેલ હશે !" માટે કેટલાક માણસો આવામાં પોતાની શોભા માને છે. ॥૧૨૨૬॥

૧૨૨૭. જીવના સ્વભાવનું વર્ણન

જીવના સ્વભાવ એવા છે જે, ઊંટ ઊંચું જોઈને ચાલે છે, તે કાંઈ વિમાનની વાટ જુએ છે ? તેને ઊંચું જોઈને ચાલવું, એવો જ સ્વભાવ છે. હાથી ધીરે ધીરે ચાલે છે, તે શું કાંઈ ભોં ભારે ભરે છે ? પણ ધીરે ધીરે ચાલવાનો સ્વભાવ છે. બિલાડી નેવે ને નેવે ફરે છે, તે શું નોતરાં દેવા ફરે છે ? ઊંદરડાં ગોતવા અને ઠેકાણે પાડવા, તે તેનો સ્વભાવ છે. કૂતરો ઊંચો પગ લઈને મૂતરે છે, તે શું કાંઈ કેશરિયો વાઘો પલળે છે ? પણ જ્યાં લોકોનાં દોણાં તપવાને તડકે મૂક્યાં હોય ને જ્યાં ખાટલો પડ્યો હોય ત્યાં જ મૂતરે છે; માટે એવો સ્વભાવ છે તે જ્યાં એવું જ હોય ત્યાં જ મૂતરે. સાખી -

કાળપ મૂકે કેશ, મન કાળપ મૂકે નહીં;
વિપરિત થાતા વેશ, વણ જોબન વલખાં કરે. ॥૧૨૨૭॥

૧૨૨૮. બાઈએ યુક્તિથી મહેમાનને ભગાડ્યા, તેમ મતપંથીએ જીવને સાંબેલાં પકડાવ્યાં તે વાત સાચી મનાતી નથી

એક સુતારને ઘેર તેના ભાઈબંધ આવ્યા હતા. ત્યારે સુતારે તેની ઘરવાળીને કહ્યું જે, "તું ડાંગર કાઢીને ખાંડીને ચોખા કાઢ અને હું બજારે જઈને ઘી-સાકર વિગેરે લઈ આવું. અને મેમાનને ફળિયામાં ખાટલો ઢાળીને બેસાર્યા અને પોતે બજારમાં ઘી-સાકર લેવા ગયો. બાઈ બે-ચાર સાંબેલાં ભેગાં કરીને ડાંગર ખાંડવા બેઠી. ડાંગર ખાંડતી જાય અને રોતી જાય. ત્યારે મેમાને પૂછ્યું જે, "બાઈ ! શા માટે

રુવો છો ?" બાઈ કહે કે, "મને મારો પીટ્યો કહેતો ગયો છે જે, બે-ચાર સાંબેલાં ભેગાં કરજે અને ચોરેથી હું બે-ચાર જણાને લાવું છું; તે મારો રોયો એવો ભૂંડો છે તે જે મેમાન આવે તેને સાંબેલે સાંબેલે મારે છે."

ત્યારે મેમાન બોલ્યા જે, "બાઈ ! અમને કાંઈક રસ્તો બતાવ." બાઈ કહે, "તમે જો બજાર તરફ જશો તો પીટ્યો તમને સામો મળશે, માટે વાડામાં છીંડી છે ત્યાં થઈને નીકળી જાઓ. અને તે એવો છે જે સીમાડા સુધી સાંબેલાં લઈને પાછળ આવશે. માટે મારાથી તે દેખ્યું જાતું નથી." બાઈના કહેવાથી મેમાન સૌ છીંડીએ થઈને રસ્તે પડ્યા. તેટલામાં સુતાર બજારમાંથી ઘી ને સાકર લઈને ઘેર આવ્યો. બાઈને પૂછ્યું જે, "મેમાન ક્યાં ગયા ?" બાઈ કહે, "તેણે સાંબેલાં માગ્યાં તે મેં આપ્યાં નહીં, તેથી રિસાઈને ચાલ્યા ગયા." સુતાર કહે, "મર રાંડ, સાંબેલાંની ક્યાં ખોટ્ય હતી ? ઘણે દહાડે મારા ભાઈબંધ આવ્યા ત્યારે રાંડ, તેં સાંબેલાંની ના પાડી ?"

બાઈ કહે, "આ પડ્યાં જાઓને વાંસે." એટલે સુતારે ગામમાંથી બે-ચાર જુવાનિયા બોલાવી લાવીને તેમના હાથમાં એકેક સાંબેલું આપ્યું અને મેમાનની પાછળ દોડ્યા. હાથમાં સાંબેલાં ઊંચાં કરીને બૂમો પાડતા જાય જે, "લેતા જાઓ...લેતા જાઓ..." મેમાન કહે, "બાઈ બિચારી સારી, તે આપણને ચેતવ્યા અને આ તો સાંબેલાં લઈને પાછળ આવે છે." મેમાને પાછું વાળીને જોયું એટલે સાંબેલાં ઊંચાં કરીને પાછળ દોડ્યા આવતા હતા. એટલે મેમાન પણ મૂઠિયું વાળીને એકદમ દોડવા લાગ્યા. તેમ આ સંસારને વિષે કેટલાક મતપંથવાળાએ જીવોને સાંબેલાં આપ્યાં છે. જે સત્ય વાત છે તે કહેવા જઈએ તોપણ મનાય નહીં. ॥૧૨૨૮॥

૧૨૨૯. ચોરોએ આંધળાને માલ લઈ પથરા પકડાવ્યા, તેમ મતપંથીએ જીવને અવળા માર્ગે ચડાવ્યા છે

એક ગામમાં એંશી આંધળા ગયા હતા. તેને કોઈક ધર્મવાળાએ એકેક તપેલી અને એકેક ધાબળી આપેલી. પછી તે એંશીએ જણા ત્યાંથી બીજે ગામ જવા નીકળ્યા, એટલે રસ્તામાં કેટલાક ચોર લોકો ભેગા થયા. તેને ભેળા કરીને કહ્યું કે, "ભાઈઓ ! તમે બધાય આંધળા છો અને આગળ જતાં બીક લાગે છે; માટે તમારી ધાબળીઓ તથા તપેલીયું લઈ જાશે માટે લાવો, અમે તમારી ધાબળીઓની ગાંસડી બાંધીને તમારા સાથે ચાલીએ અને તમને પાણાની ખોયો વળાવીએ. એટલે જે ચોર આવે તેને પાણા મારજો. (પછી તે પ્રમાણે કર્યું ને) ચોર લોકો તો તપેલીની તથા ધાબળીઓની ગાંસડીઓ લઈને ચાલતા થયા. અને આંધળાને આડે રસ્તે ચડાવી મૂક્યા.

પછી કોઈ ધર્મવાળો આવીને કહે જે, "અરે આંધળાઓ ! આમ ઉવાટે(અવળે માર્ગે) ક્યાં જાઓ છો ? મારગ આણી તરફ રહ્યો." તે સાંભળીને બધાય આંધળાઓ તેમના તરફ પાણાના ઘા કરે અને બોલે જે, "જો, તપેલીઓ લેવા આવ્યા છે." એમ કહીને એંશીએ જણા પાણાના ઘા કરે, એટલે કોઈ માણસ પાસે આવી શકે નહીં. તેમ આંધળાને ઠેકાણે અજ્ઞાનીઓ છે. તેને સત્પુરુષ સમજાવે જે, ભાઈઓ આ રસ્તે ચાલશો તો તમને જમપુરીનો ભય છે. માટે તમે ધર્મને રસ્તે ચાલો તો સ્વર્ગાદિક સુખ અને મોક્ષરૂપી સુખ મળે. તેમ મતપંથવાળાએ જીવને અવળા સમજાવીને પાણાની ઝોળીઓ વળાવી છે. માટે સદ્‌ગુરુ ગમે તેમ સમજાવે પણ માને નહીં અને કહે જે, અમારું છે તે જ સત્ય છે. ॥૧૨૨૯॥

૧૨૩૦. બ્રાહ્મણને દાળિયે ઘર ઘાલ્યું, તે જમાણું નહિ તેમ વિષયથી અંતર ભરેલું હોય તો ઉપદેશ લાગે નહિ

એક બ્રાહ્મણ હતો તે કાસીદે(સંદેશો લઈને) ગયો હતો. તેને જજમાને દુકાનેથી બશેરેક ઊના દાળિયા બંધાવ્યા હતા. અને જે ગામ જવું હતું તેની નજીક એક પાણીનું તળાવ હતું તે આવ્યું. તેને કાંઠે ઝાડવા નીચે બેસીને દાળિયા ને ગોળ ખાઈ ગયો અને પાણી પીતો ગયો. પછી સામે ગામ જ્યારે ગયો ત્યારે ઘરધણીએ પૂછ્યું જે, "મહારાજ ! રસોઈ કરશો કે જમવા આવશો ? ગામમાં સાત વાનાંની સુખડીની ચોરાસી છે અને અમારે સૌને ત્યાં જ જમવા જવાનું છે." બ્રાહ્મણે વિચાર કર્યો જે, 'હાથે રસોઈ કરવા કરતાં તૈયાર ભોજન મળે તે બહુ સારું.' બ્રાહ્મણ કહે, "હું ચોરાસીમાં જમવા આવીશ."

બ્રાહ્મણે દાળિયા બહુ ખાધેલા, તેથી વારેવારે પાણી પીધા કરે અને બ્રાહ્મણ જાણે જે, 'રાતના દશ વાગતાં વોરુ હંકોરું થાશે એટલે ત્યાં સુધીમાં દાળિયા પચી જશે.' અને સમી સાંજમાં જમવાને માટે તેડવા આવ્યા, એટલે સૌ જમવા માટે ગયા. અને ઘરધણીએ મેમાન માટે પડિયો પત્રાવળાં લઈ લીધાં. અને સાતે વાનાંનાં પકવાન, શાક, દાળ વિગેરે પીરસાઈ ગયું. ત્યારે સૌ જમવા બેઠું. અને બ્રાહ્મણ જ્યાં મોઢામાં કોળિયો મેલવા જાય, ત્યાં મોઢામાં બકારી આવે. ત્યારે ઘરધણીએ કહ્યું જે, "જમોને મહારાજ !" બ્રાહ્મણ કહે, "ભાઈ ! દાળિયે ઘર ઘાલ્યું છે." તેમ પંચવિષયે કરીને જેનું અંતઃકરણ દગ્ધ વર્તતું હોય તેને ગમે તેવો સદ્‌ઉપદેશ કરે, તોપણ તેના હૃદયમાં પેસે નહીં. ॥૧૨૩૦॥

૧૨૩૧. શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને સુદામાને પોતાની અકળ કળા બતાવી

એક વખત શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન સુદામાજીને ઘેર મેમાન થયા હતા. પછી સુદામાજીનાં ઘરના રસોઈ કરતાં હતાં. ત્યારે સુદામાજીએ પૂછ્યું જે, "રસોઈને કેટલી વાર છે ? અમે નાઈ આવીએ." પછી ઘરવાળીએ

કહ્યું જે, "પાશેર લોટની રોટલી થઈ ગઈ છે અને પાશેરની બાકી છે." પછી ભગવાન તથા સુદામાજી સમુદ્ર ઉપર નહાવા પધાર્યા. પછી સુદામાજીએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમારી અકળ કળા મને બતાવો." પછી ભગવાને કહ્યું જે, "ભાઈ ! મારી અકળ કળા જોવા જેવી નથી." તોપણ સુદામાજીએ કહ્યું. તેણે બહુ જ આગ્રહ કર્યો.

પછી ભગવાન કહે, "તમે પહેલા નાવા પડો જોઈએ, તમે કેટલી ઘડી પાણીમાં રહો છો ? હું ગણું છું." પછી સુદામાજી જ્યાં નાવા પડ્યા, ત્યાં તો કોઈક મોટો બેટ હશે તેને કાંઠે જઈને નીસર્યા. સુદામાજીએ જઈને પૂછ્યું જે, "ભાઈ ! આ કયું ગામ ?" ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, "આ સમુદ્રની વચ્ચેનો એક મોટો બેટ છે." ત્યારે સુદામાજીએ પૂછ્યું જે, "અહીંથી સુદામાપુરી કેટલે રહી ?" એટલે એક શેઠે કહ્યું જે, "કાલે મારાં વહાણ અહીંથી ગયાં છે, તે વીસ વરસે અહીંથી પહોંચશે અને વીસ વરસે ત્યાંથી પાછાં આવશે; એટલી સુદામાપુરી દૂર છે." સુદામાજી કહે, "મને ચાળીશ વરસ થયાં છે અને હજુ ચાળીશ વરસે તે વહાણ પાછાં આવશે. માટે હવે તો અહીંયાં જ રહું."

પછી એક શેઠે સુદામાજીને રાખીને પોતાની દીકરી પરણાવી અને તેમને પાંચ-સાત છોકરાં થયાં. પછી તે શહેરમાં એવો રિવાજ હતો જે, પહેલી સ્ત્રી મરે તો પુરુષને સાથે બાળે અને પુરુષ જો પહેલો મરે તો તેની સ્ત્રીને સાથે બાળે. એમ કરતાં કરતાં કોઈક સ્ત્રી મરી ગઈ અને અગ્નિસંસ્કાર કરાવવા સારુ સૌ લોક સ્મશાનમાં ગયા હતા. તેની સાથે સુદામાજી પણ ભેળા ગયા. પછી જ્યારે તેની ચિતા ખડકી ત્યારે તેના પુરુષને તે સ્ત્રીની ચિતા ભેળો ખડક્યો. તે જોઈ સુદામાજી બોલ્યા જે, "આ શું ?" સૌએ કહ્યું જે, "આ શહેરમાં આવી રીત છે."

એમ કરતાં કરતાં કેટલીક મુદતે સુદામાજીની ઘરવાળી મરી ગઈ. પછી સુદામાજીએ જાણ્યું જે, 'ભૂંડું થયું. મને પણ ભેળો બાળશે.' પછી

પોતે એક કોઠીમાં સંતાઈ ગયા. પછી તેને ખોળીને બહાર કાઢ્યા અને બાઈની સાથે સ્મશાનમાં લઈ ગયા. સુદામાજી ત્રાયહી ત્રાયહી થઈ ગયા અને ભગવાનની પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા. પછી સુદામાજી કહે, "લ્યો, હું નદીમાં નાઈ આવું, પછી આવું." જ્યાં નદીમાં નાવા પડ્યા ત્યાં તો સુદામાજી સુદામાપુરીને પાદર નીકળ્યા અને ભગવાનને સમુદ્રને કાંઠે બેઠેલા જોયા.

પછી ભગવાને તાળી પાડીને કહ્યું જે, "એક, બે ને સાડા ત્રણ." ભગવાન કહે, "સુદામાજી ! તમે તો પાણીમાં કાંઈ ન રહ્યા." પછી સુદામાજીએ કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમારી અકળ કળા કોઈને બતાવશો નહીં." એમ કહીને પછી બન્ને જણા ઘેર આવ્યા અને ઘેર આવીને પૂછ્યું જે, "રસોઈને શી વાર છે ?" બાઈ કહે, "તમો ગયા પછી નવટાંક લોટની રોટલી કરી છે અને હવે નવટાંક લોટની રહી છે." માટે ભગવાનની અકળ કળા છે, તેને કોઈ જાણી શકતું નથી. ॥૧૨૩૧॥

૧૨૩૨. ભગવાને દ્વારકામાં નારદજીનો ગર્વ ઉતાર્યો

નારદજી હતા. તેમને એવો વિચાર થયો જે, 'હું કેવો બ્રહ્મચર્ય પાળનારો છું, અને ભગવાન છે પણ ઘરમાં બંધાઈ ગયા છે.' એવો પોતાને ગર્વ આવ્યો હતો. પછી પોતે દ્વારકા ગયા. ભગવાન કહે, "નારદજી ! રસોઈને થોડી વાર છે. માટે ચાલો આપણે નાવા જઈએ." પછી ગોમતીજીમાં ભગવાન તથા નારદજી નાવા ગયા અને નારદજી ગોમતીજીમાં નાવા પડ્યા. તે જાણે કોઈ શહેરમાં ભીલડી થયા અને તેનો પતિ કોઈક મોટો ભીલ થયો અને તેને અડતાળીશ છોકરાં થયાં અને એક છોકરું પેટમાં રહ્યું.

પછી નાઈને જ્યારે બહાર નીસર્યા એટલે ભગવાન કહે, "ચાલો, રસોઈ ઠરી જશે." પણ નારદજી પોતાની વાત કાંઈ કરે નહીં. અડતાળીશ છોકરાં દ્વારિકાના ઝાંપે આવીને ખડાં થયાં. પછી નારદજીએ ભગવાનને

કહ્યું જે, "મહારાજ ! મને પેટમાં બહુ દુઃખે છે." ભગવાન કહે, "જાઓ, જંગલ જઈ આવો. હું અહીંયાં બેસું છું." પછી નારદજી જ્યાં જંગલ જવા ગયા ત્યાં તો પેટમાંથી પૂઠ્ય દ્વારે છોકરો જન્મ્યો. તે પણ દોડીને અડતાળીશ ઊભાં હતા તે ભેળો ઊભો રહ્યો. પેલાં સૌ કહેવા લાગ્યાં જે, "આંહીં નહીં, આંહીં નહીં. અમે સૌ નારદજીનાં છીએ અને તું કોનો છે ?" છોકરો કહે, "હું પણ નારદજીનો છું." એમ જ્યાં એકબીજા બોલાચાલી કરે છે ત્યાં તો ભગવાન અને નારદજી ત્યાં પધાર્યા.

ભગવાન કહે, "નારદજી ! આ બધાં કોણ છે ?" નારદજી નીચું જોઈને શરમાઈ ગયા. પછી છોકરાંને ભગવાને કહ્યું જે, "તમે કોનાં છોકરાં છો ?" છોકરાં કહે, "અમે નારદજીનાં છોકરાં છીએ." ભગવાન કહે, "નારદજી ! આ શું કહે છે ?" પછી નારદજી નીચું જોઈને કાંઈ બોલ્યા નહીં અને ભગવાનને કહ્યું જે, "મહારાજ ! હવે માફ કરો." પછી ભગવાને બધાં અડતાળીશે છોકરાંને નોખાં નોખાં વહેંચી આપ્યાં પણ મળમાસરૂપી છોકરાંને કોઈએ પેસવા દીધો નહીં. પછી મળમાસે ભગવાનને કહ્યું જે, "હું મરીશ, હું મરીશ." પછી ભગવાને કહ્યું જે, "મારે નામે તારું નામ પુરુષોત્તમ માસ." પછી એમ ઓગણપચાશ ભગવાને ઠેકાણે પાડ્યાં અને ભગવાન તથા નારદજી દ્વારિકામાં પધાર્યા. ॥૧૨૩૨॥

૧૨૩૩. આસુરી સંપત્તિના પ્રતાપે બ્રાહ્મણનું ગાંઠ્યનું ગોપીચંદન ગયું

એક બ્રાહ્મણ હતો. તે દરજીની કંકોતરીએ ગયો હતો. દરજીએ કાતર(કંકોત્રી) દીઠ બબે પૈસા આપ્યા, તેથી શીખના તેને બત્રીશ પૈસા થયા. પછી તે લઈને પોતાને ગામ આવવા ચાલ્યો આવતો હતો. અને સાંજના ચાર વાગ્યાનો વખત થયો હતો. ત્યાં એક વાવ્ય રસ્તામાં આવી. ત્યાં પાણી પીવાને માટે તેમાં ઊતર્યો. પાણી પીને વાવને કાંઠે

વૃક્ષ હશે ત્યાં વિશ્રાંતિ લેવા બેઠો. એટલે વાવમાંથી માયા બોલી જે, "તારા ગામના ફલાણા શેઠને કહેજે, હું તેની માયા છું ને વાવ્યમાં મૂંઝાઉં છું. માટે મને આંહીંથી લઈ જાય." બ્રાહ્મણ તે સાંભળીને ઘણો જ રાજી થયો જે, 'બત્રીસ પૈસા તો આવ્યા છે અને વળી શેઠને વધામણી દઈશ, તે મારું દાળદર(દરિદ્રતા) જશે.'

બ્રાહ્મણે ગામમાં આવીને બારોબાર શેઠની દુકાને આવીને કહ્યું જે, "અમુક વાવ્યમાં તમારી માયા છે તે મૂંઝાય છે; તેને તમે લઈ આવો." વાણિયો કહે, "જાવ, પૂછી આવો, દૈવી છો કે આસુરી ? જો દૈવી હોય તો હું લેવા આવું અને આસુરી હોય તો મારે જોઈતી નથી." બ્રાહ્મણ ખંભે ખડિયો લઈને એકદમ પાછો વાવે આવ્યો અને કહ્યું જે, "શેઠે પૂછ્યું છે જે, તમે દૈવી છો કે આસુરી ?" માયા બોલી જે, "હું તો આસુરી છું." ત્યારે બ્રાહ્મણ કહે, "શેઠે ના પાડી છે."

ત્યારે માયા બોલી જે, "તારે જોઈએ છીએ ?" બ્રાહ્મણ કહે, "હા." પછી માયા બહાર આવી, ને સોનાનું મોટું ઢીમ થઈને પડ્યું. બ્રાહ્મણે વિચાર કર્યો જે, 'બાથમાં ઘાલીને તેને વડના છાંયે લઈ જાઉં. પછી અંધારું થાશે ત્યારે ઘેર લઈ જઈશું.' પછી ઉપર લૂગડું ઢાંકીને જ્યાં ઉપાડવા જાય ત્યાં તેના બેય હાથ સોના સાથે ચોંટી ગયા. અને બ્રાહ્મણ ઘણો છૂટવાને લથડ બથડ કરે પણ હાથ છૂટે નહીં. પછી બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, "મેલ રે મેલ, ભલી થઈને મેલ." માયા પણ વાવમાંથી બોલી જે, "તારી પાસે કાંઈ છે ?" ત્યારે બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, "કાસીદું કર્યું તેના બત્રીસ પૈસા આવ્યા છે." ત્યારે માયા બોલી જે, "તે મેલ." બ્રાહ્મણ કહે, "મારા હાથ ચોંટ્યા છે તે શી રીતે પૈસા લાવીને મેલું ?"

પછી એક હાથ ઉખેડ્યો એટલે પૂજા છોડીને ગૌમુખીમાંથી પૈસા હતા તેટલા મેલ્યા; એટલે તે પૈસા તેની સાથે ચોંટી ગયા; પણ બીજો હાથ ઉખડે નહીં. પછી બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, "હવે બીજો હાથ મેલ રે

મેલ." માયા કહે, "હવે કાંઈ છે ?" બ્રાહ્મણ કહે, "ગોપીચંદનનો પાસો છે." પછી તે મેલ્યો. તે પણ સોનાની સાથે ચોંટી ગયો. તેથી બ્રાહ્મણના રુંવાડે રુંવાડાં કંપતાં હતાં. પછી જ્યાં બીજો હાથ છૂટો થયો ત્યાં એકદમ મૂઠિયો વાળીને વેતાં મેલ્યાં, તે ગામ ભેળો થઈ ગયો.

તે વખતે શેઠ પોતાની દુકાને ફાનસ કરીને બેઠા હતા. તેણે કહ્યું જે, "દેવ ! ઊભા રહો, ઊભા રહો." દેવ કહે, "ઘેર જઈને આવું." પછી લૂગડાં એકકોર મેલીને નાઈ-ધોઈને પછી શેઠ પાસે ગયા. પછી શેઠે કહ્યું જે, "કેમ થયું ?" બ્રાહ્મણ કહે, "કાસીદાના બત્રીશ પૈસા ગયા અને ટીલું કર્યાનો ગોપીચંદનનો પાસો હતો તે પણ ગયો." માટે ત્યારથી કહેવાણું કે, ગાંઠ્યનું ગોપીચંદન પણ ગયું. ॥૧૨૩૩॥

૧૨૩૪. સંતના વચને મશ્કરીમાં ગાડું ન ખાવું એવું નિયમ લેનારને જીવતદાન મળ્યું

અને એક ગામમાં ચોર હતા. તે સાધુ પાસે બેસવા ગયા. સાધુનો ધર્મ છે કે, ગમે તેવો પોતાની પાસે બેસવા આવે તેની પાસે ધર્મસંબંધી વાતો કરે. પછી તેમણે વાતો કરીને કહ્યું જે, "તમે કાંઈક નિયમ લ્યો." ચોર કહે, "મહારાજ ! અમારે ચોરીનો ધંધો, તે અમારે નિયમ પળે નહીં." પછી તેમાં એક ખળ હતો તેણે કહ્યું, "જાઓ મહારાજ ! મારે ગાડું ન ખાવું." એમ સાધુની મશ્કરી કરીને નિયમ લીધું. સાધુ બીચારા બહુ જ ભોળા હતા, તેથી હા કહી. પછી ચોર ચોરી કરવા ગયા અને કોઈક રાજાનો ખજીનો ફાડીને ઘણુંક દ્રવ્ય લાવ્યા. પછી એક મોટું અરણ્ય હશે ત્યાં આવ્યા અને ત્યાં માતાનું સ્થાન હશે તેમાં કોઈકે માનતા કરેલી, તેથી ખાંડનાં રમકડાં તથા ખાંડનું એક ગાડું માતાને પાસે આવી મૂકેલાં.

ચોરોએ વિચાર કર્યો જે, 'પરમેશ્વરે દ્રવ્ય પુષ્કળ આપ્યું છે અને ખોરાક પણ આપ્યો.' પાસે કૂવો હશે તેમાંથી પાણી ભરીને બેઠા અને

સૌએ ત્યાં ખોરાકનો ભાગ પાડ્યો. ત્યાં તો જેણે નિયમ લીધું હતું તેને જ ગાડું ભાગમાં આવ્યું. એટલે તેણે કહ્યું જે, "આપણે ગાડું ન ખાધાનું નિયમ છે, માટે આપણે ખાવું નથી." પછી સૌએ સંપ કર્યો જે, 'આને બીજું કાંઈ આપવું નહીં અને તેનું નિયમ મુકાવવું.' પછી સૌએ પોતપોતાનો ભાગ ખાધો. અને ઘણાક દિવસથી રમકડાં વિગેરે પડેલાં. તેના ઉપર સર્પ ઘરલ(ઝેરી લાળ) નાંખી ગયેલો. જેથી તે ખાતાંવેંત સૌ મૃત્યુને પામ્યા અને જેણે ગાડું ન ખાધું તે જીવ્યો અને બધું દ્રવ્ય પોતાને રહ્યું. માટે જો મશ્કરીમાં પણ સંતને વચને નિયમ રાખ્યું હતું તો તે બચી ગયો. ॥૧૨૩૪॥

૧૨૩૫. સંત પાસે મશ્કરીમાં મુંડી જોવાનું નિયમ લેનારને સંપત્તિ મળી

એક વાણિયો હતો. તે સંત પાસે બેસવા આવ્યો. પછી સંતે કહ્યું જે, "શેઠ ! કાંઈક નિયમ લ્યો." શેઠ કહે, "મહારાજ ! મારાથી શું નિયમ રહે ? પણ જાઓ મારે નિત્ય એક મુંડી જોઈને ખાવું." પછી પોતાના ઘરને પડખે એક વાળંદનું ઘર હતું. એટલે સવારમાં જે કોઈ હજામત કરાવી જાય તેનું માથું જોઈને વાણિયો ખાય. એમ કરતાં કરતાં એક દિવસ કોઈક કુંભાર વહેલું વતું કરાવીને ધૂડ્ય ખોદવાને માટે ગયો હતો. વાણિયે સવારમાં ઊઠીને વાળંદને પૂછ્યું જે, "કરશન ! આજ કોઈ હજામત કરાવી ગયું ?" વાળંદ કહે, "આજ પાંચો કુંભાર હજામત કરાવી ગયો છે." શેઠે કુંભારને ઘેર જઈને પૂછ્યું જે, "કુંભાર ક્યાં છે ?" ત્યારે ઘરના માણસે કહ્યું જે, "એ તો ધૂડ્ય ખોદવા ગયા છે."

કુંભાર જ્યાં ધૂડ્ય ખોદે છે ત્યાં કોઈક જૂનો ટીંબો હશે, તેમાંથી રૂપિયાની તાંબડી હાથ આવી. વાણિયો ઠહરપહર ઠહરપહર કરતો જ્યાં કુંભાર ધૂડ્ય ખોદે તે નજીક ગયો. ત્યાં તો કુંભાર ઉઘાડે માથે ઊભો થયો. ત્યારે વાણિયો બોલ્યો જે, "દીઠી...દીઠી..." કુંભાર

જાણે કે, આણે તાંબડી દીઠી. ત્યારે કુંભાર બોલ્યો જે, "આવો આવો, શેઠ ! આમાં તમારો અરધોઅરધ ભાગ છે." શેઠ સાંભળીને તુરત કુંભાર પાસે ગયો અને કુંભારે અરધોઅરધ રૂપિયા તાંબડીમાંથી શેઠને આપ્યા. માટે જો સંતને વચને કરીને નિયમ લઈને ટેક રાખી, તો આટલો લાભ થયો. ॥૧૨૩૫॥

૧૨૩૬. મગદળ ચોરીને ખવરાવતાં ચોરને રજપૂતે ભગદળ ખવરાવ્યો

એક ચોર હતો. તે નિરંતર કંદોઈની દુકાન ફાડીને મગદળ લાવતો અને તે ખાઈને છોકરાં પણ બહુ ખુશી થતાં. અને જ્યારે હોય ત્યારે છોકરાં કહે જે, "બાપા, મગદળ..." ચોર કહે જે, "ભા, અંધારિયું આવવા દે, પછી વાત." એમ કરતાં કરતાં એક દિવસ કોઈક રજપૂતનું ઘર ફાડ્યું. રજપૂત ત્યાં આવી પહોંચ્યો. તેણે ચોરને બરડામાં ઝટકો માર્યો, તેથી ચોર ત્યાંથી એકદમ નાશીને દોડાદોડ પોતાને ઘેર આવ્યો.

તે વખત છોકરાં વાટ જોઈને બેઠાં હતાં. તે ચોરને જોઈને બોલ્યા જે, "બાપા, મગદળ..." ચોર કહે, "રાંડ્યનો ! મગદળ મગદળ શું કરો છો ? જુઓ ને, આ ભગદળ !" માટે જીવ પંચવિષયરૂપી મગદળનો જ હેવાયો છે, પણ કોઈક જો એવો મળ્યો તો ચોરની પેઠે થશે. અને બહુ વિષયના હેવાયા હોય તેને કોઈક દહાડે આવી દશા થાય છે. ॥૧૨૩૬॥

૧૨૩૭. ગુરુના જોડા વેચીને ચેલાએ શીરો-પૂરી ખવરાવ્યા

એક ગામમાં એક કોળી ભગત હતો. તેને ઘેર તેના ગુરુ આવ્યા. તે ગુરુની સાથે તેના ત્રીસ ચેલા હતા. બાવાને ભાળીને કોળીના મનમાં ત્રાસ થયો જે, 'અરેરે..! મારે ખાવાનું નથી અને આ ત્રીસ જણાને શું ખવરાવીશ ?' એમ વિચાર કરતો ભાવે-કભાવે તે ગુરુના પગમાં જઈને પડ્યો. ગુરુએ બધા સમાચાર પૂછ્યા. ત્યારે કોળી કહે, "મહારાજ, હું

તો ગરીબ માણસ છું અને દાડી-દપાડી કરીને નિર્વાહ ચલાવું છું." ગુરુ કહે, "ગમે તેમ કર, પણ દશ વરસે અમે તારા ઘેર આવ્યા છીએ; માટે છૂટકો નથી."

કોળી ભક્તે જાણ્યું જે, 'હસ્તાએ પરોણો અને રોતાએ પરોણો.' પછી કોળીએ પોતાના ગુરુને કહ્યું જે, "મહારાજ, વાળુને માટે કાંઈક તૈયારી કરાવું ?" ગુરુએ કહ્યું જે, "આજ સૌ પાકી રસોઈ જમીને આવ્યા છીએ, માટે કોઈને જમવાની ઇચ્છા નથી; પણ સવારની તૈયારી કરાવજો." પછી સૌ રાત્રે ખાટલા ઢાળીને સૂઈ ગયા અને કોળી ભગતને ઊંઘ આવે નહીં, તેથી ઊઠીને ફળીમાં આંટા મારવા માંડ્યો. એટલામાં પોતાને ઘેર આવેલા બાવાના જોડા જોઈને કોળીએ વિચાર કર્યો જે, 'આ કામ કર્યા જેવું છે.'

પછી તે બધાના જોડાની ગાંસડી બાંધીને નજીકમાં એક મોટું ગામ હશે, ત્યાં જઈ મોચીને જગાડીને કહ્યું જે, "આ ત્રીશ જોડ જોડા રાખ્ય અને તેની કિંમત થાય તેટલી આપ." મોચીએ ગરજ વરતીને કહ્યું જે, "આ એક એક જોડનો દોઢ દોઢ રૂપિયો આવશે." પછી તેની કિંમત લઈને તેનું ઘી-ગોળ-લોટ-દાળ-ભાત વિગેરે લઈને દિવસ ઊગ્યા મોર્ય લાવ્યો. અને બાવાજી સવારમાં ઊઠીને સૌ દાતણ-પાણી કરીને રસોઈના કામમાં લાગી પડ્યા. પછી શીરો, પૂરી, ભજિયાં વિગેરે તૈયાર કરીને બપોરે સૌ પંક્તિ કરીને જમવા બેઠા. તે વખતે ગુરુ બોલ્યા જે, "ભલે ચેલા ભલે ! તેં તાણી તુસીને અમારી મેમાનગતિ સારી કરી."

તે વખતે કોળી ભગતે હાથ જોડીને કહ્યું જે, "મહારાજ, આમાં મારું કાંઈ નથી. આ તો તમારાં ચરણનો પ્રતાપ છે !" એમ ગુરુ જ્યારે શિષ્યનાં વખાણ કરે ત્યારે તે સેવક પણ તેવો જ ઉત્તર આપે જે, "હે મહારાજ ! આમાં મારું કાંઈ નથી, તમારાં ચરણનો પ્રતાપ છે." પછી ગુરુએ જમતાં જમતાં શિષ્યોને આજ્ઞા કરી જે, "આજ સાંજે સામે ગામ

જઈને રાત રહેવું છે, પણ અહીંયાં રાત રહેવું નથી. કેમ કે, આણે આપણી બહુ જ ચાકરી કરી છે." પછી જમી રહ્યા ત્યારે સેવકે ગુરુને ચાદર ઓઢાડી. પછી હોકા તથા સાફી(ચલમ) વિગેરે પીને સૌ રાજી થયા અને સેવકને આશિષ આપી. સેવક તો મનમાં ઘણો જ નારાજ થતો જે, 'આ પાપ અહીંથી ક્યારે ઝટ જાય ?' સેવકે ભાવે-કભાવે ગુરુને પગે પાંચ રૂપિયા મેલ્યા.

પછી સાંજ વખતે ગુરુએ સૌને કહ્યું જે, "આપણે ચાલવાની તૈયારી કરો." એટલે સૌ સાબદા થઈને જ્યારે ચાલવાની તૈયારી કરી, ત્યારે પોતાના પહેરવાના ઉપાનની શોધ કરવા મંડ્યા. ત્યારે કોળી ભગતને પૂછ્યું જે, "અમારાં ઉપાન ક્યાં ગયાં ?" ભગતે કહ્યું જે, "મેં તો તમને જમતી વખતે જ કહ્યું છે કે, તમારાં ચરણનો પ્રતાપ છે." પછી બાવા બહુ જ રકઝક કરવા મંડ્યા. ત્યારે કોળી હાથમાં લાકડી લઈને બાવાની સામો થયો જે, "હું જાતનો કોળી છું, અહીંથી વેલાસર રસ્તે પડો; નહીં તો આ લાકડીએ તમારો બરડો હળવો કરીશ."

પછી સૌ બાવા ઉઘાડે પગે ચાલી નીસર્યા અને એકબીજા બાવા બોલવા મંડ્યા જે, "ઓલ્યા ગામવાળે આપણને જોડા શિવડાવી દીધા ને આણે તો આપણા જોડા વેચીને આપણને ખવરાવ્યું." માટે સંસારમાં આવા ગુરુ પણ છે ને ચેલા પણ તેને તેવા જ મળે છે. માટે સત્પુરુષ મળે તો જ પરલોકનો રસ્તો બતાવે. ॥૧૨૩૭॥

૧૨૩૮. મિત્રએ ગળે કાપો મેલ્યો છતાં શંકા ન કરી

બે મિત્રો હતા. તે પરદેશમાં રળવા ગયા હતા. પછી બે-ચાર-પાંચ વરસ સુધી રળીને સારી પેઠે પૈસા કમાણા. અને ઘેર આવવાને બન્ને જણે તૈયારી કરી. તેઓ રસ્તે આવતાં એક મોટું જળાશય હશે, ત્યાં આવીને એક મોટા વડ નીચે ઊતર્યા. પછી બન્ને જણા ભાતું ખાઈને વડ નીચે સૂતા હતા. તેવામાં એક મોટો સર્પ દોડ્યો આવતો હતો. તે

એક જણ જાગતો હતો. તે જોઈને તેણે સર્પને પૂછ્યું જે, "તારે શું છે ?" સર્પ કહે, "આ સૂતો તે મારો પૂર્વનો વૈરી છે. માટે મારે તેના હડિયા(ગળાની ઘૂંટી)નું લોહી પીવું છે."

પછી પેલા માણસે કહ્યું જે, "હું તને તેના હડિયાનું લોહી આપું, તું એટલે છેટે રહે." પછી તેણે વડના પાંદડાનો પડિયો કરીને, તે મિત્રની છાતી ઉપર બેસીને, છરીએ કરીને ગળાની ચામડી કાપી. તે વખતે સૂતેલા માણસે આંખ ઉઘાડીને જોયું તો પોતાના મિત્રને ભાળ્યો, એટલે તે આંખ મીંચી ગયો. પછી પડિયામાં રુધિરના પાંચ છાંટા નાંખીને સર્પની પાસે મેલ્યો. સર્પ તે રુધિર પીને ચાલતો થયો.

પછી પેલા માણસે પટી તેને ગળે બાંધી દીધી અને બન્ને જણા જાગીને પછી રસ્તે પડ્યા, પણ જેનું ગળું કાપ્યું છે તે ધણી આને કાંઈ પૂછતો નથી. તેથી પોતાના મિત્રે કહ્યું જે, "ભાઈ, તું મને કેમ કાંઈ પૂછતો નથી ?" ત્યારે તે બોલ્યો જે, "તેં કર્યું હશે તે મારા હિતને અર્થે કર્યું હશે. કેમ કે, તું મારું અહિત કર નહીં."

પછી તેણે બધી હકીકત કહી દેખાડી. માટે મિત્ર કયો સાચો ? જે પોતાના મિત્રનું હિત ઇચ્છે તે જ ખરો મિત્ર કહેવાય, પણ જેમ વિખનો ઘડો હોય અને તેને મોઢે અમૃત હોય, તેવા મિત્રોનો કદી પણ વિશ્વાસ કરવો નહીં. કેમ કે, મોઢેથી જ કેવળ મીઠું બોલીને આગલા માણસને રાજી કરે, પણ પાછળથી તો તેનું નિકંદન કાઢી નાખે; એવા મિત્રનો તો સદા ત્યાગ કરવો. ॥૧૨૩૮॥

૧૨૩૯. કુંવરના પેટમાં ને રાફડામાં રહેલ બંને સર્પ મર્મભેદક વચનથી મર્યા ને ત્રીજો ફાવ્યો, માટે હિતકારી બોલવું

એક રાજાનો કુંવર હશે. તેણે નાનપણમાં અણગળ પાણી પીધું હશે, તેથી તેના પેટમાં ચરમિયાં(કૃમિ)નો જમાવ થયો. અને તેમાં એક ચરમ પેટમાં વૃદ્ધિ પામીને મોટો સર્પ જેવડો થયો અને તે કુંવરને જેટલું

ખવરાવે તેટલું સર્પ ઉદરમાં રહીને ખાય. એટલે કુંવરના શરીરે રુધિર ચડે નહીં. પછી ઘણાક ડાક્ટરો તથા વૈદને બોલાવ્યા, પણ તેને કોઈ દવા લાગુ પડે નહીં. પછી રાજાએ દીવાનને કહ્યું જે, “આને મુસાફરી કરવા માટે ક્યાંક લઈ જવો. કેમ કે, પાણી બદલો કરવાથી શરીરમાં શક્તિ આવશે.” (પછી દીવાન કુંવરને લઈ બહાર ચાલ્યાં)

પછી ચાલતાં ચાલતાં એક અરણ્યમાં એક મોટું જળાશય આવ્યું. ત્યાં પડાવ નાંખીને મુકામ કર્યો. પછી ત્યાં સૌ ખાઈ પીને દિવસે સૂતા હતા. તે વખતે રાજાનો કુંવર ભરનિદ્રામાં હતો. તેથી ઉદરનો સર્પ હતો તે બહાર નીકળીને સરોવરની ઠંડી હવા લેતો હતો. તે વખતે ત્યાં સર્પનો એક મોટો રાફડો હતો, તેમાંથી એક મોટો સર્પ નીકળીને તે પણ ઠંડી હવા લેતો હતો. પછી રાફડાનો સર્પ બોલ્યો જે, “તું રાજાના પેટમાં રહીને દૂધ, ચોખા ને સાકર જમે છે, પણ જો કોઈક ઈલમી મળશે તો ઝેરકોચલાં(કડવી ઔષધિ) છાશમાં લઢીને પાશે તો તારા મકોડે મકોડા તૂટી જાશે.” ત્યારે ઉદરના સર્પે કહ્યું જે, “તને જો કોઈ ઈલમી મળશે તો તેલ ઊનું કરીને તારા રાફડામાં રેડશે એટલે તું મરી જઈશ અને તારી માયા છે તે કોઈક લઈ જાશે.”

તે વખતે દીવાન સૂતો સૂતો જાગતો હતો. તેણે બેઉ સર્પના શબ્દ સાંભળીને વિચાર કર્યો જે, ‘આ પણ ઠીક થયું.’ પછી પોતાના ચાકરને જગાડીને ગામમાંથી ઝેરકોચલાં મંગાવીને છાશમાં લઢીને રાજાના કુંવરને પાયાં. એટલે સર્પ ઉદરમાં હતો તેના મકોડે મકોડા તૂટી ગયા અને કુંવરને રેચ લાગ્યો તેથી તે સાજો થયો. અને પછી અરધો મણ તેલ ઊનું કરીને સર્પના રાફડામાં રેડ્યું, એટલે રાફડાનો સર્પ પણ મરી ગયો. અને પછી તેમાં દ્રવ્ય હતું તે કાઢી લીધું. માટે એકબીજાના મર્મછેદન વચનથી એકબીજાનું મૃત્યુ થાય છે અને ત્રીજો જણ ફાવે છે. ॥૧૨૩૯॥

૧૨૪૦. કથાકાર ભૂદેવ ને મણિધર સર્પ : મન છૂટાં પડી જાય પછી ભેળા થવાનો શો અર્થ ?

એક વિદ્વાન બ્રાહ્મણ હતો, પણ ઘરની સ્થિતિ બહુ દુર્બળ હતી. તેથી પોતે વિચાર કર્યો જે, 'હું અરણ્યમાં ક્યાંક જઈને શંકરનું દેવાલય હોય, ત્યાં જઈને ભાગવતની પારાયણ કરું.' પછી તે બ્રાહ્મણ એક મોટા અરણ્યમાં ગયો અને ત્યાં શંકરનું એક મોટું પુરાતની દેવાલય દીઠું. ત્યાં જઈને કથાનો પ્રારંભ કર્યો, પણ અરણ્યમાં કોઈ મનુષ્યમાત્ર નહીં. તેટલામાં ઘડીક કથા વાંચી, ત્યાં મોટો પુરાતની મણીધર નાગ રહેતો હતો, તે બ્રાહ્મણ પાસે આવીને કથા સાંભળવા બેઠો હતો.

બ્રાહ્મણે સાંજે કથાની સમાપ્તિ કરી. ત્યારે તે નાગે સોનામહોર તેના પુસ્તક ઉપર મૂકી. તે જોઈ બ્રાહ્મણ બહુ રાજી થયો. એમ નિરંતર બ્રાહ્મણ કથા કરે અને તે સર્પ નિત્ય એક સોનામહોર આપે. એમ કરતાં કરતાં બ્રાહ્મણને કાંઈક કામ પ્રસંગ આવ્યો, તેથી પોતે પાંચ-સાત દિવસને માટે ગામતરે ગયો. તેથી તેણે પોતાના છોકરાને કહ્યું જે, "અમુક જગ્યાએ શંકરનું દેવાલય છે ત્યાં જઈને ભાગવતની કથા કરજે. અને ત્યાં એક સર્પ છે તે નિત્ય કથા સાંભળવા આવે છે અને તે કથાની સમાપ્તિને અંતે નિત્ય એક સોનામહોર મેલે છે."

તે સાંભળીને બ્રાહ્મણનો છોકરો ત્યાં (ગયો અને) પુસ્તક છોડીને જ્યાં મંગલાચરણ કરવા મંડ્યો, ત્યાં સર્પે પોતાના રાફડામાંથી આવીને જોયું ત્યાં તો બીજા બ્રાહ્મણને દેખ્યો. એટલે સર્પે વિચાર કર્યો જે, 'આ તો કોઈક બીજો બ્રાહ્મણ છે, પણ ચાલને મારે તો કથા સાંભળવી છે ને.' એમ જાણીને તે બ્રાહ્મણની પાસે જઈને બેઠો અને બ્રાહ્મણના છોકરે જાણ્યું જે, 'આ સર્પના મોઢામાં સોનામહોરું ભરી છે, માટે એકેક આપે છે. તે કરતાં લેને, તેને ઠામ કરું, એટલે બધી સોનામહોરું તરત મળે.' એમ જાણીને પોતાની પાસે એક ધોકો લઈને બેઠો.

પછી તે કથા જ્યારે થઈ રહી, ત્યારે સર્પે એક સોનામહોર તેના પુસ્તક ઉપર મૂકી. જ્યાં સર્પ સોનામહોર મૂકીને પાછો ફર્યો, ત્યાં બ્રાહ્મણે નાગની મણી ઉપર ધોકો માર્યો, એટલે મણી ભાંગી ગયો. અને નાગને ક્રોધ થયો તે બ્રાહ્મણને કરડ્યો, એટલે તે બ્રાહ્મણનો છોકરો મરી ગયો. અને પુસ્તક હતું તે વાયરે કરીને ઊડી ગયું ને પાનાં ચારેકોર વિંખાઈ ગયાં. પછી પેલો બ્રાહ્મણ ગામથી ઘેર આવ્યો અને પોતાની ઘરવાળીને પૂછ્યું જે, "છોકરો કેમ નથી ? ઘેર આવ્યો નથી કે શું ?" બાઈ કહે, "તે તો કથા કરવા ગયો છે, તે આવ્યો જ નથી."

પછી તે બ્રાહ્મણ કથા કરવાના સ્થળે ગયો અને જોયું, તો પોતાનો દીકરો મૃત્યુને પામેલો અને પુસ્તકનાં પાનાં ચારેકોર વાયરાથી ઊડી ગયાં હતાં. પછી તે ભેળાં કરીને બ્રાહ્મણ કથા કરવા સારુ બેઠો. તે વખતે સર્પે પોતાના રાફડામાંથી બહાર નીસરીને જોયું, ત્યાં તો પેલા બ્રાહ્મણને જોયો એટલે સર્પ શ્લોક બોલ્યો જે,

मणिभंगं महाकष्टं पुत्रहानि तथैवच ।
भिन्ने चित्ते कुतः प्रीति व्यासपुस्तक वैष्टियम् ।।

સર્પ બોલ્યો જે, "હે બ્રાહ્મણ ! તું જ્યારે મને ભાળીશ, ત્યારે તને તારો પુત્ર સાંભરશે. ને હું જ્યારે તને ભાળીશ ત્યારે મને મારો મણી સાંભરશે. માટે હે વ્યાસ ! પુસ્તક બાંધીને ઘેર ચાલ્યો જા. કેમ કે, તારું ને મારું ચિત્ત હવે ભિન્નપણાને પામી ગયું છે." માટે નોખા મત પડ્યા પછી ભેગા થવા બહુ કઠણ છે. ॥૧૨૪૦॥

૧૨૪૧. ઉંદરડીમાંથી બનેલી ઋષિકન્યા અંતે ઉંદરને પરણી

એક ઋષિના આશ્રમમાં ઉંદરડી રહેતી હતી. તેથી ઋષિએ તેને સોળ વરસની સ્ત્રી(કન્યા) બનાવી દીધી. પછી ઋષિએ વિચાર કર્યો જે, 'મારે આ કન્યાને મોટામાં મોટા દેવ હોય તેને આપવી.' પછી

ઋષિએ પોતાના મંત્રના બળેથી સૂર્યનારાયણને પોતાની પાસે બોલાવ્યા. સૂર્યનારાયણે આવીને કહ્યું જે, "મને શા માટે બોલાવ્યો ?" ઋષિ કહે, "તમને મોટા જાણીને આ કન્યા દેવી છે." સૂર્ય કહે, "મારાથી મોટા વાદળાં છે, તે મને પણ ઢાંકી દે છે." પછી ઋષિએ વાદળાંને બોલાવ્યાં. વાદળાં કહે, "અમને શા માટે બોલાવ્યા ?" ઋષિ કહે, "તમને મોટા જાણીને આ કન્યા દેવી છે." ત્યારે વાદળાં કહે, "અમારાથી મોટા વાયુદેવ છે, તે અમને પણ વીંખી નાંખે છે."

પછી ઋષિએ મંત્રના બળથી વાયુદેવને બોલાવ્યા. વાયુદેવે આવીને કહ્યું કે, "મને શા માટે બોલાવ્યોયાં ?" ઋષિ કહે, "તમને મોટા જાણીને આ કન્યા દેવી છે." ત્યારે વાયુદેવ કહે, "મારાથી મોટા પર્વત છે. તે અમારાથી ઉડાડ્યા ઊડે તેવા નથી." પછી પર્વતને બોલાવ્યા. તેમણે આવીને ઉપર પ્રમાણે કહ્યું ને ઋષિએ પણ જવાબ તેવી જ રીતે આપ્યો. ત્યારે પર્વત કહે, "અમારાથી મોટા ઉંદરડા છે, કે તે, અમારામાં મોટાં મોટાં ભોણ પાડે છે. માટે મોટા જાણીને કન્યા દેવી હોય તો તે ઉંદરને આપો." કન્યા પણ આ બધાયને જોઈને સંકોચ પામતી હતી અને જ્યારે ઉંદરડા આવ્યા, ત્યારે રાજી થઈ. અને ઉંદરડી થઈને ઉંદરડા પાછળ દોડી ગઈ. માટે કર્મની રેખા છે તે બળવાન છે. ત્યાં શ્લોક છે જે - "***सूर्य भर्ताह मिच्छति परजन्यं पवनं गिरि।***

मूषके मूषकी प्राप्ति कर्मरेखा बलीयसि॥" ॥૧૨૪૧॥

૧૨૪૨. ભાગ્ય-વિધાતાની આગળ માણસનું જોર ન ચાલે

એક શહેરમાં એક વિદ્વાન બ્રાહ્મણ જોતિષનો ભણેલો હતો. અને તે શહેરમાં એક નગરશેઠને ઘેર પુત્રનો જન્મ થયો. પછી તેના જન્માક્ષર કરાવવા સારુ બ્રાહ્મણને તેડવા માટે ગાડી મોકલી હતી. તે ગાડીમાં બેસીને જોશીમહારાજ જાય છે. તેવામાં વિધાતા(પ્રારબ્ધ લખનાર દેવી)

સામી મળી અને બ્રાહ્મણે પૂછ્યું જે, "તું કોણ છો ?" તેણે કહ્યું જે, "હું વિધાતા છું." પંડિતજીએ કહ્યું જે, "તું ક્યાં ગઈ હતી ?" વિધાતા કહે જે, "હું શેઠને ત્યાં પુત્રનો જન્મ થયો, તેના લેખ લખવા ગઈ હતી."

પંડિતજી કહે કે, "બોલ મા, ત્યાં તો હું જન્માક્ષર લેવા જાઉં છું." ત્યારે વિધાતાએ કહ્યું જે, "જો હું તેના જન્માક્ષર લઈને આવું છું." બ્રાહ્મણે કહ્યું જે, "મારા નસીબમાં શું છે ? તે તું કહે." પછી વિધાતા બોલી જે, "તારા નસીબમાં અમુક શહેરમાં જેઠો મોચી છે. તેની દીકરી ગોમતી છે. તેની વેરે તારાં લગ્ન થશે." પંડિતે વિચાર કર્યો જે, 'હું ખરો હોઉં તો તેના લેખ ખોટા કરી આપું.' પછી તે શેઠના ઘેર જઈને છોકરાના જન્માક્ષર લીધા. પછી તેના વિધાતાએ કહ્યા હતા તેવા જ તેના જન્માક્ષર આવ્યા. ॥૧૨૪૨॥

૧૨૪૩. વિધાતાના લેખ બળવાન છે : બ્રાહ્મણ અને મોચીની દીકરીનો વિવાહ થયો

પછી પંડિત પોતાના ઘેર ગયો. પછી પોતાના મનમાં વિચાર કર્યો જે, 'રખે ને મારે પણ મોચીની દીકરી સાથે સંબંધ થાય નહીં !' પછી પોતાના માતા-પિતાને કહ્યું જે, "મારે કાશીની યાત્રા કરવા સારુ જવું છે." પછી પોતે એકલો જ યાત્રા કરવા નિમિત્તે ઘેરથી ચાલી નીકળ્યો. તે ચાલતાં ચાલતાં તે શહેરમાં ગયો અને શહેરમાં પૂછતો પૂછતો તે મોચીને ઘેર ગયો. મોચીએ આદર-સત્કાર કરીને ખાટલો નાંખી દઈને બેસાર્યો. મોચીએ કહ્યું જે, "મહારાજ, કેવા બ્રાહ્મણ છો ?" બ્રાહ્મણ કહે, "હું મોચીગોર છું અને કાશીએ યાત્રા કરવા માટે જાઉં છું." ત્યારે મોચીએ કહ્યું જે, "રસોઈ કરવી હોય તો સીધું આપું." પંડિતજી કહે, "હું તો એક જ વખત જમું છું, માટે સવારમાં વાત."

પછી રાત્રીએ સૌ એકઠાં મળીને વાતચીત કરવા લાગ્યાં. ત્યારે પંડિતજી બોલ્યા જે, "અમારી કોર કન્યાદાન દેવું, તેનો અમુક ઠરાવ

કરેલ છે." ત્યારે મોચી બોલ્યા જે, "અમારી ગોમતી નામે દીકરી છે તે કુંવારી છે. અને તેને કોઈ સારે ઠેકાણે સંબંધ કરવો છે." પંડિતજીના મનમાં વિચાર થયો જે, 'વિધાતાએ જે વાત કરી હતી તે મળતી આવે છે ખરી; પણ જો હું ખરો હોઉં તો આ કન્યાનો નાશ કરું.'

પછી સવારે પોતે સ્નાન કરવાને માટે ચાલ્યો. ત્યારે મોચીને કહ્યું જે, "મારે કુંવારી કન્યા હોય તેનું પાણી કામ આવશે." પછી મોચીએ કહ્યું જે, "આ મારી દીકરી ગોમતી છે, તેને સાથે બેડું લઈને તેડી જાઓ." પછી મોચીએ તેની દીકરીને કહ્યું જે, "જા બાપ, પાણીનું બેડું ભરી આવ્ય." અને ચોમાસાનો વખત હતો તેથી નદીમાં પાણી ભરપૂર આવ્યું હતું. પછી પંડિતજી પોતે તથા તે કન્યા, એ બન્ને સાથે નદીએ ગયાં. પંડિતજીએ કહ્યું જે, "આગળ ચાલ્ય, આંહી પાણી સારું નથી." એમ કહીને ચાલતાં ચાલતાં ગામથી ઘણેક દૂર ગયાં.

હવે નદીમાં પાણી બે કાંઠામાં ચાલ્યું જતું હતું. પંડિતજીની મતિ પણ બગડી હતી જે, બાઈનો નાશ કરવો છે. પછી બાઈ જ્યાં પાણીનું બેડું ભરવા નદીમાં ઊતરી, તે વખતે પંડિતજીએ બાઈને સાથળમાં છરી મારીને નદીમાં નાંખી દીધી. તેથી બાઈ નદીમાં તણાતી તણાતી વહી ગઈ. પંડિતજી પણ બારોબાર રસ્તે પડ્યા અને પોતાના ઘેર ગયા. પછી તે બાઈ તણાતી તણાતી દશ-વીસ ગાઉ નીકળી. ત્યાં એક ઋષિ નદી કાંઠે સંધ્યા કરતા હતા. બાઈ જેવી પાણીમાં પડી તેવું જ એક લાકડું હાથમાં આવી ગયું હતું. તેને વળગી રહેવાથી તે જીવતી રહી હતી. ઋષિ સંધ્યા કરે છે તેવામાં તે કન્યા ઋષિની પાસે જઈને ઊભી રહી.

ઋષિએ પૂછ્યું જે, "બાઈ, તું કોણ છો ? અને કેવી જ્ઞાતી છો ?" બાઈની અવસ્થા દસ-બાર વરસની હતી. તેથી વિચાર કર્યો જે, 'હું મારી જ્ઞાતિનું નામ કહીશ, તો કોઈ ધડો(સરભરા;ગણના) કરશે નહીં.' તેથી બાઈએ કહ્યું જે, "હું જાણતી નથી." તે સાંભળીને ઋષિ તેના

આશ્રમમાં તે બાઈને લઈ ગયા અને ઋષિપત્નીને કહ્યું જે, "આપણે કાંઈ સંતાન નથી, તો ગંગાજીએ આપણને કન્યા આપી. માટે આનું નામ ગંગા પાડીએ.

અને પંડિતજીએ સાથળમાં જે છરી મારી હતી, તે બે-ત્રણ દિવસ પાણીમાં રહેવાથી ઘા રુઝાઈ ગયો હતો. તે પછી ઋષિએ ને ઋષિપત્નીએ વિચાર કર્યો જે, 'આ કન્યાને કોઈક વિદ્વાન બ્રાહ્મણ હોય તેને આપવી.' પછી બન્ને દંપતી તથા કન્યાને સાથે લઈને, તે જે શહેરમાં પંડિતજી રહેતા હતા તે જ શહેરમાં અને તે જ પંડિતજીના ઘેર આવ્યા. તે બ્રાહ્મણે ઋષિનો સારો સત્કાર કર્યો અને આવ્યાનું કારણ પૂછ્યું. તો ઋષિએ કહ્યું જે, "આ મારે કન્યા છે અને તમારું ઘર બહુ જ પ્રસિદ્ધ છે અને તમારો પુત્ર બહુ જ વિદ્વાન છે. માટે તેની સાથે કન્યા પરણાવવી છે." બ્રાહ્મણ તે સાંભળી બહુ રાજી થયો. અને શુભ મુહરત જોઈને ઋષિએ કન્યાદાન આપ્યું. પછી ઋષિએ પોતાની પુત્રીને સતીના ધર્મ બધા કહી સંભળાવ્યા અને પછી ઋષિ તથા ઋષિપત્ની પોતાના આશ્રમમાં પાછાં ગયાં. ॥૧૨૪૩॥

૧૨૪૪. જ્ઞાતિના-લોહીના સંસ્કાર ઢાંક્યા રહેતા નથી

પછી પંડિતજી પોતાની સ્ત્રી સાથે રહીને વ્યવહાર ચલાવવા લાગ્યા. અને થોડાંક વરસ થયાં, એટલામાં પંડિતજીને એક-બે પુત્ર પણ થઈ ગયા. બાઈ તો જાણતી હતી જે, મને છરી મારી નદીમાં નાંખી દઈને ચાલ્યા ગયા હતા, તે જ આ પંડિત છે; પણ પંડિતજીના મનમાં એમ હતું જે, એ તો નાશ થઈ ગઈ છે અને આ તો ઋષિની પુત્રી છે. પછી છોકરાં બાલ્યાવસ્થામાં બાળકો સાથે રમવા લાગ્યાં. ત્યારે એકબીજાને બોલાવીને કહે જે, "લાવ...લાવ વિંગડો(મોચીનું એક સાધન) લાવ." ત્યારે બીજો કહે, "લાવ રાંપી, લાવ ખરપડી, લાવ કાળબુથ.(એક ઓજાર)" એવા શબ્દ બોલવા લાગ્યા. તેવામાં

એક વિદ્વાન બ્રાહ્મણ નાહીને ચાલ્યો આવતો હતો. તેણે તે બાળકોના શબ્દ સાંભળીને વિચાર કર્યો જે, 'આવો વિદ્વાન પંડિત બ્રાહ્મણ છે અને તેના છોકરાઓ મોચીના છોકરાઓ જેવા શબ્દ બોલે છે ! તે આ શું બોલે છે ?'

પછી એક દિવસ તે પંડિતજી તે ગંગાજીને કાંઠે, તે વિદ્વાન બ્રાહ્મણના ભેગા થયા. ત્યાં બ્રાહ્મણોએ કહ્યું જે, "તમારાં ને અમારાં છોકરાં ભેગાં બાલક્રીડા કરે છે. તેમાં તમારાં છોકરાંઓ મોચીનાં છોકરાંઓ બોલે, તેવું બોલે છે, તે શું ?" પંડિતજી સાંભળીને મનમાં ઝાંખા પડી ગયા. પછી ઘેર આવીને બાઈને કહ્યું જે, "રંડી, છોકરાંઓને રેઢાં મૂકે છે કે શું ? અને મોચીનાં છોકરાં બોલે, તેવું શું બોલે છે ?" બાઈ કહે, "તમે મને નથી ઓળખતા ? તમે મને પાણીમાં નાંખી દીધી હતી તે હું, જેઠા મોચીની દીકરી !" પંડિતજી કહે, "તને તો મેં છરી મારી હતી." બાઈએ સાથળ ઉઘાડો કરીને છરીનો કાપ દેખાડ્યો. પછી પંડિતજી પોતાના મનમાં સમજી ગયા અને જાણ્યું જે, 'ભાવી છે તે બળવાન છે. કેમ કે, ગમે તેમ હોય પણ તેવો યોગ મેળવી આપે. ॥૧૨૪૪॥

૧૨૪૫. રાવણકન્યા અશ્વપાળ સાથે પરણી : ભાગ્ય બળવાન છે

એક દિવસ લંકામાં બ્રહ્મા પધાર્યા હતા. અને રાવણે બ્રહ્માનો આદર-સત્કાર કરીને સિંહાસન ઉપર બેસાડ્યા. તે વખતે બ્રહ્માની સ્તુતિ કરીને રાવણે પૂછ્યું જે, "મહારાજ, આ મારી પદારથ નામની દીકરી છે, તેનો પતિ કોણ થાશે ?" બ્રહ્માએ વિચાર કરીને કહ્યું જે, "તારા ઘોડાનો ઠાણિયો(અશ્વપાળ) જે હુનારથિયો છે, તે તેનો પતિ થશે." રાવણે કહ્યું જે, "હું દશ માથાવાળો રાવણ અને મારી દીકરીનો પતિ ઘોડાનો ઠાણિયો થાય ? માટે હું જો ખરો હોઉં, તો તમારા લેખ ખોટા કરું." પછી બ્રહ્મા બોલ્યા જે, "મારા લેખ કદી ખોટા થાય નહીં." રાવણ કહે, "મારે તો ખોટા કરવા."

પછી બ્રહ્મા તો સત્યલોકમાં ગયા અને રાવણે એક ચિઠ્ઠી લખીને હુનારથિયાને આપી અને કહ્યું જે, "આ ચિઠ્ઠીને યમપુરીમાં ધર્મરાજાને આપી આવ." પછી હુનારથિયો ચિઠ્ઠી લઈને જ્યાં આગળ જાય છે ત્યાં એક શહેરમાં રાત રહ્યો. ત્યાં બ્રહ્મરાક્ષસ મળ્યો. તેણે કહ્યું જે, "તું ક્યાં જાય છે ?" હુનારથિયે કહ્યું જે, "હું ધર્મરાજા પાસે જાઉં છું." ત્યારે કહે, "મારો સંદેશો લેતો જા જે, મારી મુક્તિ ક્યારે થાશે ?" આગળ ચાલતાં એક પ્રેત મળ્યો. તેણે કહ્યું જે, "મારો સંદેશો લઈ જા જે, મારી ગતિ ક્યારે થશે ?" આગળ ચાલતાં સમુદ્રને કાંઠે ગયો. ત્યાં એક મોટો મગરમચ્છ મળ્યો. ત્યારે તેણે કહ્યું, "ક્યાં તારે જવું છે ?" હુનારથિયે કહ્યું જે, "મારે ધર્મરાજા પાસે જવું છે." મગર કહે, "મારો સંદેશો લેતો જા તો, હું તને સમુદ્રની પાર ઉતારું."

પછી તેણે પોતાની પીઠ ઉપર બેસારીને પેલી પાર ઉતાર્યો અને મગરે કહ્યું જે, "તું ધર્મને કહેજે જે, ઓલ્યા મગરને પેટ પીડનો(ચૂંકનો) રોગ છે, તે ક્યારે મટશે ?" પછી યમપુરીમાં જઈને ધર્મને રાવણની ચિઠ્ઠી આપી. ચિઠ્ઠી વાંચીને ધર્મરાજા બહુ રાજી થયા અને કેટલીક પહેરામણી હુનારથિયાને આપી. પછી ચાલતી વખતે હુનારથિયે કહ્યું જે, "મહારાજ, આ મગરમચ્છ છે તેને પેટ પીડનો રોગ છે, તે શેણે મટે ?" ધર્મરાજાએ કહ્યું જે, "પૂર્વે તે બહુ વિદ્વાન હશે, પણ તેણે કોઈને વિદ્યાદાન આપ્યું નથી; તે પાપે પીડાય છે. અને જો તે કોઈને વિદ્યાદાન આપે તો તેનો રોગ મટે." વળી પૂછ્યું જે, "ઓલ્યો બ્રહ્મરાક્ષસ છે, તેની શી રીતે ગતિ થાય ?" ધર્મરાજા કહે કે, "તેણે કન્યાવિક્રય બહુ જ કર્યા છે, તેથી તે પાપે બ્રહ્મરાક્ષસ થયો છે; માટે તેને એક કન્યા છે તેનું જો દાન કરે તો તેની મુક્તિ થાય."

પછી ત્રણેના સંદેશા લઈ પ્રથમ મગર પાસે આવ્યો. જેવી રીતે ધર્મરાજાએ કહ્યું તેવી રીતે કહ્યું. પછી મગરે પોતાની જેટલી વિદ્યા હતી

તે બધી હુનારથિયાને શીખવી. ત્યાંથી તે પ્રેત પાસે આવ્યો. તેનો સંદેશો જેવી રીતે ધર્મરાજાએ કહ્યો તેવી રીતે કીધું. તે સાંભળીને પોતા પાસે જેટલું દ્રવ્ય હતું તેટલું બધું હુનારથિયાને આપ્યું; તેથી તેની મુક્તિ થઈ. આગળ ચાલતાં બ્રહ્મરાક્ષસ પાસે આવ્યો. ત્યારે તેણે પૂછ્યું જે, "શું સમાચાર લાવ્યો ?" ત્યારે તેણે કીધું, "તું તારી દીકરીનું દાન કરે તો મુક્તિ થાય." પછી બ્રહ્મરાક્ષસે પોતાની દીકરી હુનારથિયાને આપી.

હુનારથિયો જે વખતે ધર્મરાજા પાસેથી નીકળ્યો, તે વખતે ધર્મે કેટલાંક વાહન (દેવતાઈ) તથા ભારે ભારે સોનેરી તંબુ તથા પાલ તથા રાવટીઓ વિગેરે રાવણને ભેટ આપવા સારુ મોકલી હતી. હુનારથિયો કન્યા પામ્યો, દ્રવ્ય પામ્યો તથા વિદ્યા પામ્યો. અને જે વખત લંકાને પાદર આવ્યો, તે વખતે દેશાંતરોના રાજા (રાવણની દીકરીના) સ્વયંવર વખતે પડાવ નાંખીને લંકાને પાદર પડ્યા હતા. તેવામાં હુનારથિયો સૌની વચ્ચે તે સાહેબી સાથે વચ્ચે પડાવ નાંખીને રહ્યો. તેની બધી દેવતાઈ સામગ્રી જોઈને બધા રાજાનાં મન ઢીલાં પડી ગયાં જે, 'આ કયા દેશનો રાજા છે ? કેમ કે, આની આગળ આપણી સાહેબી કશા હિસાબમાં નથી.'

પછી સવારમાં જ રાવણ સૌ રાજાની તપાસ કરવા નીકળ્યો. તે જોતાં જ હુનારથિયાની સાહેબી તથા રૂપ-રંગ જોઈને પોતાના મનમાં એમ થયું જે, મારે કન્યા તો આને જ આપવી. પછી રાવણે તે કન્યા હુનારથિયાને આપી અને પોતાના જમાઈને પોતાના ઘેર રાખ્યો. પછી થોડા દિવસ ગયા બાદ બ્રહ્મા રાવણને ત્યાં પધાર્યા. પછી રાવણે બ્રહ્માને કહ્યું જે, "કાં મહારાજ ? તમારા લેખ ખોટા કરી નાંખ્યા કે નહીં ?" બ્રહ્મા કહે, "મારા લેખ કોઈ દિવસ ખોટા થાય નહીં." ત્યારે રાવણ કહે, "ક્યાં હુનારથિયો ? એ તો ક્યાંઈ મરી ગયો." પછી બ્રહ્માએ કહ્યું જે, "આને પૂછી તો જો કે, આ કોણ છે ?" ત્યારે રાવણે તેને

પૂછ્યું જે, “તું કોણ છો ?” ત્યારે તેણે કહ્યું જે, “હું હુનારથિયો, તે તમારો ચાકર.” પછી રાવણને ઘણો ક્રોધ ઉત્પન્ન થયો, પણ શું કરે ? માટે જે વાત બનવાની હોય તે અવશ્ય બને છે. ॥૧૨૪૫॥

૧૨૪૬. સંગ તેવો રંગ, હંસના સંગે વાઘ અહિંસક થયો ને શિયાળના સંગે બ્રાહ્મણની હત્યા કરી

બે હંસ હતા. તે માનસરોવરથી ઊડ્યા અને એક મોટું જળાશય હશે ત્યાં તેની પાળ ઉપર મોટો વડ હતો, તે ઉપર આવીને નિવાસ કર્યો; પણ વડની નીચે વાઘનો વાસ હતો, તેથી ચારેકોર દુર્ગંધ આવે. હંસે વિચાર કર્યો જે, ‘જળાશય સારું છે અને છાયા પણ સારી છે; પણ આ વાઘને જો ધીમેધીમે સમજાવીએ, તો આપણને રહેવાનું સુખ આવે.’ પછી વાઘ જ્યારે વડ નીચે બેસે ત્યારે બન્ને હંસ બોલે જે, “તમો તો પશુમાત્રના રાજા કહેવાઓ, માટે સર્વે તમારી પ્રજા કહેવાય. જેમ પુત્રની રક્ષા કરો છો તેમ સર્વ પ્રાણીમાત્રની રક્ષા કરવી જોઈએ, પણ તમારે આહાર કરવો હોય તો પોતાને જોઈએ તેટલી જ હિંસા કરવી.” એમ ઘણાક દિવસ ઉપદેશ કરતાં તે વાઘ પોતાને જોઈએ તેટલી જ હિંસા કરે, પણ વધારે હિંસા કરે નહીં.

પછી હંસે જાણ્યું જે, આટલો તો નિયમમાં આવ્યો. પછી હંસે વાઘને કહ્યું જે, “ઘાસ ખાઈને પોતાના દેહનો નિર્વાહ થઈ શકે.” એમ ઘણાક દિવસ ઉપદેશ કરતાં વાઘના મનમાં એમ થયું જે, ‘અહીંયાં આપણે પાપ કરીએ છીએ તેનું ફળ પરલોકમાં ભોગવવું પડશે. માટે ઘાસ ખાઈને રહેવાય તો ઠીક.’ એમ વાઘને ધીમે ધીમે હિંસા કરતો અટકાવ્યો. અને તે કોઈ જીવ-પ્રાણીમાત્રની હિંસા કરે નહીં, ને તેનો ત્રાસ રહ્યો નહીં. પછી હંસે વાઘને કહ્યું જે, “તમને એક ગુરુ કરી દઈએ.”

પછી નજીકમાં એક ગામ હતું, ત્યાં બન્ને હંસ ગયા. ત્યાં જઈને ત્યાં કોઈક બ્રાહ્મણ હશે તેને મળ્યા. તેને કહ્યું જે, “મહારાજ, અમારી

સાથે ચાલો, તમને એક શિષ્ય સોંપવો છે." બ્રાહ્મણ હંસની સાથે તેને સ્થાનકે ગયો. આગળથી હંસે વાઘને સમજાવ્યો જે, "આ બ્રાહ્મણ આવે છે તે તમારો ગુરુ છે. તમે ગુરુ તરીકે માનજો અને તમને ઉપદેશ કરે ત્યારે દક્ષિણા પણ આપજો."

પછી જ્યાં નજીક આવ્યો ત્યાં વાઘ આળસ મરડીને બેઠો થયો, એટલે બ્રાહ્મણના મનમાં ત્રાસ ઉત્પન્ન થયો. ત્યારે હંસે કહ્યું જે, "મહારાજ, બીશો નહીં અને અમારી સાથે ચાલો." પછી બ્રાહ્મણને ભાળીને વાઘ પગે લાગ્યો અને તેની પાંચ પ્રદક્ષિણા ફર્યો અને તેના પગની રજ લઈને માથે ચડાવી. પછી વાઘે કેટલાક રાજાઓની હિંસા કરેલી, તેના દાગીના લાવીને બ્રાહ્મણને અર્પણ કર્યા. બ્રાહ્મણ દક્ષિણા લઈને ચાલતો થયો. હંસે કહ્યું જે, "મહારાજ, તમારે વરસ દહાડે આવીને આ વાઘને ઉપદેશ કરી જવો અને તે પોતાની શ્રદ્ધા પ્રમાણે તમને દક્ષિણા આપશે."

પછી બ્રાહ્મણ પોતાના ઘેર ગયો અને થોડા દિવસ હંસ ત્યાં રહીને પાછા ચાલ્યા ગયા. વાઘ તો જેટલું પોતાને જોઈએ તેટલો ઘાસનો ખોરાક ખાઈને સૂઈ રહેતો. પછી કાગડા તથા સમળીઓ તથા શિયાળિયાં વિગેરે જાનવરોએ ભેગાં થઈને વિચાર કર્યો જે, 'આ વાઘ જેવું જાનવર ઘાસ ખાય છે તે શું ? માટે તેનો તપાસ આપણે કરવો.' પછી સૌ મળીને વાઘને કહેવા લાગ્યા જે, "તમે તો પશુ-પક્ષીના રાજા કહેવાઓ છો અને તમારી પાછળ તો અમારા જેવા હજારોનો નિર્વાહ થાય. માટે તમે ઘાસ ખાઓ છો તે બહુ જ ખોટું કહેવાય." એમ વારે વારે કેટલીક વખત તેવા શબ્દો કહેવા લાગ્યા. તેથી તે વાઘ પ્રથમ હિંસા કરતો તેથી બમણી હિંસા કરવા લાગ્યો.

એમ કરતાં પેલો બ્રાહ્મણ એક દિવસ વાઘને ઉપદેશ કરવા આવ્યો. પછી તે બ્રાહ્મણને ભાળીને તે વાઘ આળસ મરડીને બેઠો થયો અને

બ્રાહ્મણની સામો જઈને પગે લાગ્યો અને પાંચ પ્રદક્ષિણા પણ ફર્યો અને તેના પગની રજ લઈને માથે ચડાવી. પછી શિયાળિયાં વિગેરે બોલ્યા જે, "આ કોણ છે ?" ત્યારે વાઘે કહ્યું જે, "આ મારો ગુરુ છે." ત્યારે શિયાળિયાં બોલ્યા જે, "પાંચ આંટા ફર્યો તથા તેની આગળ આળોટ્યો વળી ધૂળ લઈને માથે ચડાવી, એ તમે શું કર્યું ?"

વાઘ કહે, "એ મારો ગુરુ છે. તેના પગની રજ માથે ચડાવીએ તો પવિત્ર થઈએ." ત્યારે શિયાળિયાં વિગેરે બોલ્યા જે, "રજ માથે ચડાવવાથી પવિત્ર થવાતું હોય તો આખા ને આખા ગળી જાઈએ, તો કેવા પવિત્ર થઈએ ?" પછી બ્રાહ્મણને થાપ મારીને મારી નાંખીને ખાઈ ગયો. ત્યારે શિયાળિયાં વિગેરેને શાંતિ થઈ. માટે હંસ જેવા જો સત્પુરુષ મળ્યા તો પાપ કરતાં અટકાવ્યો, ને શિયાળિયાં વિગેરે જેવા અસત્પુરુષ મળ્યા તો પાપનો વધારો કર્યો. માટે હંમેશાં સત્પુરુષનો સંગ કરવો. ॥૧૨૪૬॥

૧૨૪૭. મૈંને બડ બોયા હૈ - બાવાજી વડના વૃક્ષમાં બંધાણા

એક બાવો હશે તે વગડામાં ત્રણ ગાઉને તરભેટે(દૂર) રહેતો હતો અને ત્યાં એક વડ વાવ્યો હતો. પછી ત્યાં વનમાં ફરતાં ફરતાં મહારાજ પધાર્યા હતા. પછી મહારાજે બાવાને પૂછ્યું જે, "બાવાજી, અહીંથી ગામ કેટલેક દૂર છે ?" બાવાજી કહે, "મહારાજ, તીન તીન કોસ દૂર છે." મહારાજ કહે, "ત્યાં ગામમાં રહો તો ?" બાવાજી કહે, "મેરે બેટે ! મૈંને બડ બોયા હે, તીનકું છોડકે જા નાહીં સકતા." માટે જીવ એવો બદ્ધ છે કે, વૃક્ષમાં પણ બંધાઈ જાય છે. ॥૧૨૪૭॥

૧૨૪૮. બાવાજી બોરમાં ઈયળ થયા, તે મરી ત્યારે નગારાં વાગ્યાં

એક બાવો હતો. તે નિરંતર પોતાના શિષ્યોને કહેતો જે, "હું જ્યારે મરીશ ત્યારે દેવનાં નગારાં વાગશે. માટે તમે સૌ ધ્યાન રાખજો."

પછી તે બાવાનું ભવિષ્ય થયું ત્યારે તેનો જીવ બોરમાં પેશી ગયો. પછી તેને અગ્નિસંસ્કાર કરીને આવ્યા. ત્યારે તેના શિષ્યે કહ્યું જે, "આપણા ગુરુ કહેતા હતા કે, હું જ્યારે મરીશ ત્યારે દેવનાં નગારાં વાગશે. માટે તે તો કાંઈ વાગ્યાં નહીં. અને આપણા ગુરુ તો કોઈ દિવસ મિથ્યા બોલે તેવા નહોતા."

પછી એક દિવસ તેનો શિષ્ય બોરડી નીચે ખાટલો ઢાળીને સૂતો. તેવામાં તેની દૃષ્ટિએ એક મોટું પાકેલું બોર નજરે પડ્યું. પછી બાવે તે બોરને નીચું પાડીને સુધાર્યું, એટલે તેમાંથી એક મોટી ઈયળ નીકળી અને ત્યાં હેઠી પડી, ત્યાં તો તરફડીને મરી ગઈ. તે વખતે દેવનાં નગારાં વાગવા લાગ્યાં. ત્યારે શિષ્યોએ જાણ્યું જે, 'હવે આપણા ગુરુ સ્વર્ગલોકમાં સિધાવ્યા.' માટે આ જીવ તો બોરમાં પણ બંધાઈ જાય તેવો છે. ॥૧૨૪૮॥

૧૨૪૯. ગીંગાના ભાઈબંધ ભમરાએ ગીંગાના નાકમાંથી ગોળીઓ કાઢી ત્યારે ફૂલની સુગંધ આવી

ગીંગાને ને ભમરાને ભાઈબંધાઈ થઈ. પછી ભમરે ગીંગાને કહ્યું જે, "આજ તો મારા બગીચામાં ચાલ, તને લઈ જાઉં." ગીંગો કહે કે, "તારો બગીચો મારા જેવો છે ?" ભમરો કહે, "મર મૂરખ ! તમારા જેવો તે હોય ? મારા બગીચામાં ગુલાબ, મોગરા, જાઈ, જુઈ વિગેરે કેવાં સુંગધીમાન પુષ્પ છે !" પછી ભમરો ગીંગાને સાથે તેડી ગયો, પણ ગીંગો પોતાના નાકમાં વિષ્ટાની ગોળીઓ લેતો ગયેલો. તેથી બિલકુલ તેને પુષ્પમાં સુગંધ આવતી નહોતી. પછી ભમરે પૂછ્યું, "કેમ ભાઈ ? કેવી સુગંધ છે ?" ગીંગો કહે, "મારા જેવી છે."

પછી ભમરાએ પાસે એક સરોવર હતું, તેમાં લઈ જઈને ખૂબ નવરાવ્યો અને સારી પેઠે નાક છીંકાવ્યું. પછી મોગરાનાં પુષ્પ ઉપર લઈ જઈને બેસાડ્યો. ત્યારે તેને સુગંધ સારો લાગ્યો. તેથી ગીંગો બોલ્યો

જે, "ભાઈ, તારા બગીચાનો સુગંધ તો સારો છે." તેમ આ જીવને સત્પુરુષ ઉપદેશ કરે છે, પણ જીવ વિષયરૂપી ગોળીઓનો ત્યાગ કરતા નથી. અને જ્યારે તેને ખરેખરા સત્પુરુષ મળે અને તેના વિકાર ટળી જાય ત્યારે તેને સંત જે કહે તે વાત ગળે ઊતરી જાય છે. ॥૧૨૪૯॥

૧૨૫૦. સુરદાસે ગોલો, કારભારી અને રાજાને ભાષા પરથી ઓળખ્યા

એક રાજાનું લશ્કર ચાલ્યું જતું હતું. ત્યાં રસ્તામાં એક સુરદાસ બેઠા હતા. તે સૌની આગળ રસ્તે રાજાના ગોલા નીસર્યા. તેણે સુરદાસને કહ્યું જે, "એ આંધળા ! આ મારગ ક્યાં જશે ?" પછી કારભારી નીકળ્યા, તેણે પૂછ્યું જે, "સુરદાસ ! આ મારગ ક્યાં જશે ?" પછી રાજાની સવારી નીકળી, તેણે પૂછ્યું જે, "હે સુરદાસજી ! આ મારગ ક્યાં જશે ?" ત્યારે સુરદાસ બોલ્યા જે, "આગળ ગોલા ચાલ્યા જાય છે, તેની પછી કારભારી ચાલ્યા જાય છે અને સૌની પાછળ રાજા જાય છે." ત્યારે રાજાએ પૂછ્યું જે, "બાવાજી, શી રીતે તમે જાણ્યું ?" ત્યારે સુરદાસ બોલ્યા જે, "તે સૌની બોલી ઉપરથી મેં જાણ્યું છે." માટે માણસની પરીક્ષા વચન ઉપરથી થાય છે. ॥૧૨૫૦॥

૧૨૫૧. કથીવદરના લાખાભાઈ આહીરને સ્વામીએ સત્-અસત્ ઓળખાવી સત્સંગ કરાવ્યો

ગામ કથીવદરનો લાખાભાઈ કરીને આયર હતા. મેં(અક્ષરાનંદસ્વામીએ) તેને પૂછ્યું જે, "લાખાભાઈ, કોઈ ગુરુ કર્યા ગુરુ ?" લાખાભાઈ કહે, "હા, આ ડુંગરામાં ભડકણદાસ બાવો રહે છે તેને ગુરુ કર્યા છે; પણ જરા ચાલ્યે કડવા તો છે. તે શું કે, બહાર ચલ્લા(વ્યભિચારી) છે." પછી તેને મેં વાતો કરીને સત્સંગી કર્યા. કેમ કે, જેનું નામ ભડકણદાસ હોય તે શું સુધારે ?" ॥૧૨૫૧॥

૧૨૫૨. પશુતુલ્ય જીવન જીવતા અસંસ્કારી વ્યક્તિનું દૃષ્ટાંત

ગામ લીલિયાનો કણબી હતો. તે ચોમાસાના વખતમાં એક વખત સીમમાં રહી ગયો હતો. પછી વરસાદ બહુ થયો, તેથી તેનાં બધાંય લૂગડાં પલળી ગયાં અને ચાલી શકાય તેવું ન રહ્યું. તેથી ચોરણો કાઢીને પોતાને માથે નાંખ્યો. પછી તે ચોરણાના પાણીના રેલા તેના મોઢામાં ઊતર્યા ને પાણી ખારું અને દુર્ગંધવાળું લાગ્યું. પછી તે ગામમાં આવ્યો, ત્યારે ચોરે બેઠેલા માણસોએ પૂછ્યું જે, "વગડામાં મેહ કેવો મેહ ?" ભાભો કહે જે, "ત્યાં તો દુર્ગંધવાળું નરક વરસે છે." ત્યારે લોકોએ કહ્યું જે, "ભાભા, આ ચોરણો તમારા માથા ઉપર છે તે હેઠો ઉતારો." પછી જ્યાં ચોરણો માથેથી હેઠો ઉતાર્યો ત્યારે ભાભો બોલ્યો જે, "મેહ તો અમૃત જેવો છે !" માટે કેટલાક માણસ એવા હોય છે જે, કોઈ દિવસે નહાવા ધોવામાં સમજે જ નહીં, પણ દિશા જંગલ જઈને જળ પણ લ્યે નહીં. જાયા(જન્મ્યા) તે દી નાયા અને જાશું તે દી નાશું, એવા પણ પશુસમાન માણસો હોય છે. ત્યાં સાખી છે જે,

ખર ઘડંતા નર ઘડ્યો, ભૂલ્યો શિંગ ને પૂંછ;
તુલસી હરિકી ભક્તિ વિના, ધિક્ દાઢી ધિક્ મૂછ. ॥૧૨૫૨॥

૧૨૫૩. ઉચ્ચ કોટીમાં મનુષ્યજન્મ છતાં પશુતુલ્ય અસંસ્કારી જીવન

ભાલદેશમાં એક કઠિયારો હશે. તે કળશિયે જવા બેઠો. પણ પાણી લેવાનું કાંઈ સાધન નહીં, તેથી તેણે એક ચીભડાનો વેલો ભાળ્યો. પછી એક નાનું કોઠિંબું તોડીને પૂંઠ્ય લૂવા માંડ્યો, ત્યાં આગળ ખસી જાય એટલે કોઠિંબું પાછળ ખસી ગયું. અને જ્યાં પાછળથી લૂવા મંડ્યો ત્યાં આગળથી ખસી જાય. પછી તેને રીસ ચડી જે અઠેથી અઠે અને અઠેથી કઠે, એમ કરીને પૂંઠ્ય લૂયેલું ચીભડું ખાઈ ગયો.

કેટલાક માણસો સવારમાં નાનો કળશિયો લઈને દિશાએ જાય છે. પછી પાણી લીધેલો હાથ ભીનો હોય તેણે પોતાની મૂછો હાથે

ફેરવી પાંશરી કરે. કેમ કે, મનુષ્યધર્મની ખબર જ નથી. માટે સાધુ પાસેથી પ્રથમ મનુષ્યધર્મ શીખવો. આ વાત અતિશયોક્તિ નથી. કારણ, સૌરાષ્ટ્રની ભૂમિમાં ગામથી દોઢ દોઢ ગાઉ ખેતર છેટે હોય. ઉનાળામાં પાણી તો હોય જ નહીં. ત્યાં આચારથી અજ્ઞાન મનુષ્યો પાણી દિશાએ જઈને લઈ જ શકે નહીં. એવા ખેડૂતો જળ લીધા સિવાય કપડાં બદલ્યા સિવાય બ-બે ચાર-ચાર મહિના કાઢી નાંખે છે.

તેને માટે ખરેખરી અનુભવસિદ્ધ બનેલી વાત છે કે, ભાલ પ્રદેશના છેડા ઉપર એક રાજ્યકર્તાએ પોતાના ખેડૂતને ઉપદેશ આપવા નિમિત્તે કહ્યું જે, "ભાઈઓ, જેણે છ મહિના દિશાએ જઈને જળ લીધું ન હોય તેને મારા પાટનગરની પટલાઈ આપી ધોતિયું બંધાવું." ત્યાં એક બેલડિયા સાખનો કણબી બોલ્યો જે, "બાપુ, ચાર મહિને આજ જ આપના હુકમથી ગામમાં આવ્યો ને બીજા બે માસ ખુશીથી જળ લીધા વિના કાઢી નાંખીશ !" આમ કહેતાં સૌ હસી પડ્યા. ને દરબારશ્રીએ તેને ખૂબ ઉપદેશ આપ્યો જે, "મૂરખ ! મનુષ્ય જેવો ઊંચ કોટીનો જન્મ મળ્યો તેમાં પશુના ધર્મ પાળનાર કેવો મૂરખ ગણાય ?" એમ ખૂબ સમજાવી કચેરી બરખાસ્ત કરાવી. ॥૧૨૫૩॥

૧૨૫૪. વનવાસમાં પાણી લેવા ગયેલા ચાર પાંડવોને સરોવરના ધણીએ પ્રશ્નો પૂછ્યા, તેના જવાબ કોઈને ન આવડ્યા

એક વખત પાંડવો વનમાં ગયા હતા. ત્યાં પાંચે ભાઈ તરસ્યા બહુ જ થયા. પછી ધર્મે નકુળને પાણી લેવા મોકલ્યો. તે સમે એક મોટું સરોવર હતું ત્યાં ગયા. અને જ્યાં પાણી લેવા ગયા ત્યાં સરોવરના ધણીએ કહ્યું જે, "આ ઘોડો ફેરવી આવીને પછી પાણી પી." નકુળ ઘોડેસ્વાર થયો એટલે ઘોડો આકાશ મારગે ઊડ્યો અને પૂર્વ દિશામાં ગયો. ત્યાં એક ગાય વિયાણી હતી. તે વાછડીને તે ગાય ધાવતી હતી. તે જોઈને નકુળને બહુ આશ્ચર્ય થયું જે, 'વાછડી ગાયને ધાવે, પણ ગાય

વાછડીને ધાવે છે તે શું છે ?' પછી તે ઘોડો પાછો ફર્યો ને સરોવરને કાંઠે આવ્યો. પછી નકુળને પૂછ્યું જે, "તેં શું જોયું ?" નકુળે બધી વાત કરી. ત્યારે તેને કહ્યું જે, "તેનો ઉત્તર કર." નકુળ કહે, "મને આવડે નહીં." ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "આંહીં બેસ."

પછી તેને વાર લાગી જાણીને ધર્મે સહદેવને મોકલ્યા. સહદેવ આવ્યા. પછી તેને કહ્યું જે, "આ ઘોડો ફેરવી આવ્યા પછી પાણી પી." પછી સહદેવ ઘોડા ઉપર સ્વાર થયા. એટલે ઘોડો આકાશ માર્ગે ઊડ્યો તે પશ્ચિમ દિશામાં ગયો. ત્યાં સહદેવે એવું જોયું કે, નાના પાણા મોટા પાણા સાથે ધડોધડ ભટકાય. તે જોઈ સહદેવને આશ્ચર્ય થયું જે, આ શું ? પછી ઘોડો પાછો સરોવરને કાંઠે આવ્યો. ત્યારે સરોવરના ધણીએ પૂછ્યું, "તેં શું જોયું ?" સહદેવ કહે, "મોટા પાણા સાથે નાના પાણા અથડાતા હતા, તે જોયું." ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "તેનો ઉત્તર કર." સહદેવ કહે, "તેનો ઉત્તર મને આવડે નહીં." ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "આંહીં બેસ."

પછી તેને આવતાં વાર લાગી જાણીને ધર્મે અર્જુનને મોકલ્યા. અર્જુન સરોવરમાં પાણી પીવા લાગ્યો. તે વખતે કહ્યું જે, "આ ઘોડો ફેરવીને આવીને પછી પાણી પીઓ." પછી અર્જુન ઘોડે સ્વાર થઈને ઉત્તર દિશામાં ગયા. ત્યાં એક મોટા પર્વત ઉપર હંસ બેઠા બેઠા કાગડાની સ્તુતિ કરે. તે જોઈ અર્જુનના મનમાં એમ થયું જે, કાગડાની હંસ સ્તુતિ કરે છે તે શું ? પછી ઘોડા સાથે પોતે આશ્રમમાં આવ્યા અને અર્જુનને પૂછ્યું, "તેં શું જોયું ?" ત્યારે અર્જુને કહ્યું જે, "હંસ કાગડાની સ્તુતિ કરતા હતા તે મેં જોયું." ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "તેનો ઉત્તર કર." ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "તેનો ઉત્તર મને આવડે નહીં." ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "અહીં બેસો."

તેમને આવતા વાર થઈ એટલે ધર્મે ભીમને મોકલ્યા. તેમણે આવીને તે સરોવરમાં પાણી પીવા માંડ્યું ત્યારે કહ્યું જે, "આ ઘોડી

ફેરવી આવીને પાણી પીઓ." પછી ભીમ ઘોડે સ્વાર થયા એટલે ઘોડો દક્ષિણ દિશામાં ગયો. ત્યાં ગામને પાદર કૂવા ઉપર બાઈયો પાણી ભરતી હતી. તે એક ઘડે કરીને ચાર ઘડા ભર્યા અને ચાર ઘડે એક ઘડો ભરાણો નહીં. તે જોઈને ભીમના મનમાં આશ્ચર્ય થયું જે, એક ઘડે કરીને ચાર ઘડા ભરાણા અને ચાર ઘડે એક ઘડો ભરાણો નહીં, એ શું ? પછી ઘોડો પાછો ફેરવી તે આશ્રમમાં આવ્યો. પછી ભીમને પૂછ્યું, "તેં શું જોયું ?" ભીમે બધી વાત કરી, ત્યારે તેણે કહ્યું, "આનો ઉત્તર કર." પણ ભીમને આવડ્યો નહીં. ॥૧૨૫૪॥

૧૨૫૫. વાછડી ને ગાય ધાવે તેનો ઉત્તર યુધિષ્ઠિરે આપ્યો

પછી ચારે ભાઈયોને આવતાં વાર લાગી, તે જાણી ધર્મ ત્યાં ગયા. પછી ધર્મે તે દેવને પૂછ્યું જે, "તેં મારા ભાઈઓને કેમ બેસાર્યા છે ?" પછી તે દેવ બોલ્યા જે, "તમારા ભાઈઓને પ્રશ્નના ઉત્તર આવડ્યા નહીં તેથી બેસાર્યા છે." ત્યારે તે વખતે ધર્મે નકુળને પૂછ્યું, "તેં શું જોયું ?" નકુળ કહે, "ગાય વિયાણી, ને તે ગાય વાછડીને ધાવતી હતી." ધર્મે કહ્યું જે, "ભાઈ, હવે કળિયુગ આવશે તે દીકરીના પૈસે બાપ હશે તે પરણશે. એ ગાય વાછડીને ધાવી કહેવાય." ॥૧૨૫૫॥

૧૨૫૬. નાના પાણા મોટા પાણા સાથે અથડાય તેનો ઉત્તર આપ્યો

પછી સહદેવને પૂછ્યું, "તેં શું જોયું ?" સહદેવ કહે, "નાના પાણા મોટા પાણા સાથે અથડાતા હતા." ધર્મે કહ્યું, "હવે કળિયુગ આવશે ને દીકરો હશે તે પોતાના બાપને ન કહેવાનાં કઠોર વચન કહીને સંતાપશે. એ નાના પાણા મોટા પાણા સાથે અથડાણા કહેવાય." ॥૧૨૫૬॥

૧૨૫૭. હંસ કાગડાની સ્તુતિ કરે તેનો ઉત્તર યુધિષ્ઠિરે આપ્યો

અર્જુનને કહ્યું, "તેં શું જોયું ?" અર્જુન કહે, "હંસ કાગડાની સ્તુતિ કરતા હતા." ધર્મે કહ્યું, "હવે કળિયુગ આવશે ત્યારે બ્રાહ્મણ

ઉત્તમ વર્ણ હશે તે નીચ વર્ણની સ્તુતિ કરશે અને તેની સેવા-ચાકરી કરશે. તે હંસે કાગડાની સ્તુતિ કરી કહેવાય." ॥૧૨૫૭॥

૧૨૫૮. એક ઘડે ચાર ભરાણા પણ ચાર ઘડે એક ન ભરાણો

પછી ભીમને પૂછ્યું, "તેં શું જોયું ?" ભીમે કહ્યું, "એક ગામને પાદર એક બાઈ કૂવામાંથી પાણી ભરતી હતી. તે એક ઘડે કરીને ચાર ઘડા ભર્યા, પણ ચાર ઘડે કરીને એક ઘડો ભરાણો નહીં." પછી ધર્મે કહ્યું જે, "હવે કળિયુગ આવ્યો, તે એક પુરુષને ચાર દીકરા હશે અને તે ચારેને પરણાવશે. અને ડોસો જ્યારે ઘરડો થશે ત્યારે તેના ચારે દીકરા તેના ડોસાને ખાવા માટે વારા કરશે. કેમ કે, એક પુરુષે ચારેનું પોષણ કર્યું, પણ ચારથી ડોસાનું ભરણપોષણ થાતું નથી." એ વિગેરે ઉત્તર સાંભળીને તે દેવ રાજી થયા. અને પછી પાંચે ભાઈઓ પાણી પીને પોતપોતાના રસ્તે ચાલતા થયા. ॥૧૨૫૮॥

૧૨૫૯. મન લુલિયા પોઠિયા જેવું છે

એક વણઝારો હતો. તેની સાથે એકસો પોઠિયા હતા. તેમાં નવાણું પોઠિયા રાત્રીએ થાકેલા હતા તેથી બેસી ગયા. પણ એક લુલિયું ત્રણ ટંગિયું પોઠિયું હતું તે બેસે નહીં. પછી વણઝારે પોતાના ચાકરોને હુકમ કરેલો જે, "ખબરદાર, જો કોઈ પોઠિયું આમાંથી આઘુંપાછું જાશે તો તમારો પગાર કાપી લઈશ." પછી નવાણું પોઠિયા તો બેસી ગયા પણ લુલિયું ત્રણ ટાંગિયું પોઠિયું બેસે નહીં. તેથી સૌ નોકરોએ ભેગા થઈને વિચાર કર્યો જે, 'આ લુલિયું ત્રણ ટાંગિયું પોઠિયું છે તે ઠીંગતું ઠીંગતું ક્યાંક જતું રહેશે તો આપણો પગાર કાપી લેશે. માટે આપણે સૌ મળીને તેને હેઠું પાડીને બેસારી દઈએ અને પછી આપણે સૌ સૂઈ જઈએ.'

પછી ત્રણ પગે ઝાલીને જ્યાં નીચું પાડ્યું ત્યાં તેનો ધબકારો લાગ્યો એટલે નવાણું પોઠિયા બેઠા હતા તે ઊભા થઈ ગયા. હવે એ

નવાણું પોઠિયા ક્યારે બેસે અને તેને સૂવાનો વખત મળે ! એ તો દૃષ્ટાંત છે પણ તેનો સિદ્ધાંત એ છે જે, સર્વે ઇન્દ્રિયો શાંતિ પામે છે પણ એક મન છે તે લુલિયા પોઠિયા જેવું છે. તેને જો શાંત પમાડે તો સુખેથી પ્રભુ ભજાય અને જો તે મન નિયમમાં ન હોય તો બધી ઇન્દ્રિયો ચંચળ થઈ જાય. ॥૧૨૫૯॥

૧૨૬૦. સુખી થવાનો ઉપાય : સાંખ્ય વિચારનો મહિમા

એક મોટું શહેર હશે. ત્યાં મોટી મોટી રૂની મીલો હશે. ત્યાં કેટલીક ગામની બાઈયો છાણાં વિણવા ગઈ હતી. તેમાં એક બાઈ હશે તેને એમ થયું જે, આ રૂના ઢગલા છે તે ક્યારે પીંજશે ? અને ક્યારે કાંતશે ? એમ મનમાં સંકલ્પ કરીને બોલવા લાગી જે, "કબ પીંજેગા ? કબ કાંતેગા ? કબ વણેગા ? અધધધધ..." એમ બોલતાં બોલતાં ચિત્તભ્રમ થઈ ગયું; એમ અહોનિશ તે જ શબ્દ બોલ્યા કરે. પછી તેના દીકરાઓએ કેટલાક વૈદ તથા ડૉકટરોને બોલાવ્યા, પણ કોઈ કારી ફાવી નહીં. અને ડોશી તો તે જ શબ્દ બોલ્યા કરે.

પછી કોઈ અનુભવી માણસ મળ્યો. તેણે ડોશીના બોલ ઉપરથી જાણ્યું જે, ડોશીએ ક્યાંક રૂના ઢગલા દીઠા છે, તેથી ડોશીને આમ થયું છે. પછી તેણે ડોશીને એક ઘરમાં પૂરીને કહ્યું જે, "ડોશીમા, તે ઢગલામાં આગ્ય લાગી તે બધું બળી ગયું." તે સાંભળી ડોશી બોલી જે, "હેં ?" તો કહે, "હેં શું ? બધું બળીને ખાખ થઈ ગયું." તે સાંભળી ડોશીનું ચિત્ત ઠેકાણે આવી ગયું. તેમ સાંખ્યવિચાર શીખવે ત્યારે જ તેનું ચિત્ત ઠેકાણે આવે. ॥૧૨૬૦॥

૧૨૬૧. ખેતા અને ભીમાએ અંધારે બાજરો દળ્યો તે વાત

ખેતો ને ભીમો કચ્છી બે ભાઈ ગઢપુરમાં રહેતા હતા. તે દીવો ઓલવીને રાત્રે દળવા બેઠા ને ઘંટી ફેરવતા જાય, પણ ઘંટીમાં બિલકુલ

બાજરો નાંખે નહીં. બાજરો પોતાના મોઢામાં નાંખતા જાય પણ ઘંટી ફેરવતા જાય. ખેતો જાણે જે ભીમો ઘંટીમાં બાજરો ઓરતો હશે ને ભીમો જાણે જે ખેતો ઘંટીમાં બાજરો ઓરતો હશે. કારણ, અંધારે ભળાય નહીં ને ઘંટી તો બન્ને બાળ બ્રહ્મચારી જોરથી ખાલી ધમધમાવ્યે ગયા ને બાજરો મોઢામાં ઓરતા ગયા. એટલે બાજરો ખલાસ થતાં સુંડલીમાં હાથ ઘસાણા, એટલે બજારો દળાઈ રહ્યો; એમ ધારી બન્ને ભાઈએ ઘંટી બંધ રાખી. ને ખેતો બોલ્યો જે, “ભીમા, તું પાણી ભરી આવ્ય ને હું લોટ ઉઘરાવીને દેવતા કરું તે રોટલા કરીએ.”

ભીમો બોલ્યો, “અલ્યા ખેતા, મેં તો બધો બાજરો મારા મોઢામાં ઓર્યો છે. ઘંટીમાં કાંઈ ઓર્યું નથી.” ત્યારે ખેતો બોલ્યો, “ભીમા, મેં પણ તારી પેઠે જ કર્યું છે.” તે નાહક ઘંટીના પડ ફેરવ્યાં ને તે કાચો બાજરો ખાધેલો પચી ગયો ને ભૂખ્યા નરાલવા થઈ ગયા. તેમ આ જીવ આ રત્ન ચિંતામણિ સમાન મનુષ્યજન્મ રાત્રી-દિવસરૂપી ઘંટીના પડમાં પરમાત્માનું ભજન કર્યા સિવાય કેવળ નાશવંત દેહ તથા નાશવંત સગાંસંબંધીના ભરણપોષણમાં અધર્મે ચાલી જિંદગી નકામી ગુમાવી લખચોરાશીને પામે છે. ॥૧૨૬૧॥

૧૨૬૨. ભગવાનની દયા અને જીવની અવળાઈ

પરમેશ્વરે તો આપણને દયા કરીને આ જીવાત્માનું મોટે ઘેર સગપણ કર્યું. એટલે કે, ભરતખંડમાં સત્સંગના મધ્યમાં મનુષ્યના જન્મમાં સગપણ કર્યું; પણ બૈરાંનાં ગીત પેઠે થયું જે,

મોટાં મોટાં ઘર જોઈ અમે ફલાણી બા પરણાવ્યાં...
જાણ્યો તો સોનાનો ને નીકળ્યો પીતળનો,
જાણ્યો તો લાખનો ને નીકળ્યો કાખનો,
જાણ્યો તો હજારનો ને નીકળ્યો બજારનો,

આ પ્રમાણે પરમાત્માની દયાનો પાર નથી, અને જીવની અવળાઈનો પાર નથી. ।।૧૨૬૨।।

૧૨૬૩. કઠણ વચન કહું છું રે : સત્પુરુષનાં હિતકારી વચન

કઠણ વચન કહું છું રે કડવા ક્રાંકચ્ય રૂપ,
દરદીને ગોળી દઉં છું રે સુખ થાવા અનુપ.
ખરે મને જે ખાવશે રે આવું જે ઔષધ,
જીરણ રોગ તેનો જાવશે રે સુખી થાયે સદ્ય.

માટે સત્પુરુષો તો ભગવાન ભજવા માટે સત્ય, શૌચ, તપ, દયા, એ ચાર ધર્મના પગ રોપવા પૂરો પ્રયાસ કરે છે; પણ માયાથી અવરાયેલ જીવને અવળું જ પડે છે. ।।૧૨૬૩।।

૧૨૬૪. જગત-ભગતમાં રહેલા ભેદ

હંમેશાં જગતને ને ભક્તને વૈર છે :

જગતડાં કહે છે રે ભગતડાં ભૂંડા છે,
પણ ભગતડાંના રે મૂળ અતિ ઊંડાં છે.
જગતડાં કહે છે રે ભગતડાં કાલાં છે,
પણ ભગતડાં રે પ્રભુજીને બહુ વહાલાં છે.
જગતડાં કહે છે રે ભગતડાં પાજી છે,
પણ ભગતડાં ઉપર રે પ્રભુજી રાજી છે;
જગતડાં કહે છે રે ભગતડાં ડિંગા(ખોટા-ઢોંગી) છે,
પણ ભગતડાં રે પ્રભુજીને ત્યાં મોંઘાં છે. ।।૧૨૬૪।।

૧૨૬૫. કળથીના શાકનું રમૂજી દૃષ્ટાંત

કોઈક ગામમાં એક ગરીબ ખેડું હશે. તેને શાકભાજીની ઘણી જ તંગાશ હતી. તેથી તેની સ્ત્રી કોઈક હેતવાળી સ્ત્રી હશે તેને ઘેર જઈને બે-ત્રણ માણાં(એક માણું=ચાર કિલો) કળથી લઈ આવી. અને તેનું

નિરંતર શાક કરીને તેના પતિ સારુ ખેતરમાં ભાત લઈ જતી હતી. જુવાર માતાના રોટલા અને કળથીયાનું શાક ખાઈને તે ખેડુ પોતાનાં મનમાં આનંદ પામતો જે, 'મારી સ્ત્રી મારે માટે હંમેશાં લાપશી કરીને લાવે છે,' એવો નિરંતર વિચાર કર્યા કરતો.

પછી તો એક દિવસ સ્ત્રી ભાત લઈને ખેતર ગઈ, ને તે કણબી સાંતી છોડીને ભાત ખાવા બેઠો. ત્યારે તેણે કળથીનું રાતુંચોળ શાક જોઈને કહ્યું જે, "રાંડ, આમ નિરંતર લાપશી કરીને લાવીશ તો આપણું ઘર કેમ પોંચશે ?" ત્યારે બાઈ કહે કે, "ક્યાં છે લાપશી ?" પેલો ખેડુ કહે, "આ શું છે ? જોને આજ તો હું કડવું કરીને(પરાણે) ખાઉં છું, પણ હવેથી જો લાવી તો તારી વાત છે !" પછી બાઈ કહે, "લાપશી ક્યાં છે ? આ તો કળથીનું શાક છે !" તે સાંભળીને કણબી પોતાના મનમાં સમજીને બેસી રહ્યો અને ભાત ખાઈને તે કામે વળગ્યો. એમ કેટલાક એવાય જાડ્યતાવાળા છે. ॥૧૨૬૫॥

૧૨૬૬. સંસાર-વ્યવહારમાં ડૂબેલા ખેડૂતે થાળી ભરીને સેવ ખાધી પણ ખબર નથી શું ખાધું ?

અને કોઈક ગામમાં એક ખેડુ દિવસ બધો ખેતી કરીને સાંજે ઘેર આવ્યો. તે દિવસે તેની સ્ત્રીને વિચાર થયો જે, 'લાવ્યને આજ તો સેવ કરું.' પછી બાઈએ સેવ રાંધી, ને તેની થાળી ભરીને તેના પતિ આગળ મેલી. આ તો દિવસ બધાનો ભૂખ્યો હતો, તેથી આખી સેવની ભરેલી થાળી લુસલુસ ખાઈ ગયો. અને બાઈ કાંઈક કામ પ્રસંગે બહાર ગયેલી. પછી તે કણબી વાળુ કરીને બહાર નીસર્યો, ત્યારે તેની સ્ત્રીએ પૂછ્યું જે, "કાં ? આજ ઠીક પડ્યું ના ?" ત્યારે કણબી કહે, "એમાં ઠીક શું પડવુંતું ? નિત્ય ધાન ખાઉં છું તેમ આજ પણ ધાન ખાધું !" બાઈ કહે જે, "આજ ધાન ક્યાં હતું ? આજ તો સેવ રાંધી હતી !" ખેડુ કહે કે, "મર રાંડ ! મને વહેલું કહેવું હતું ના ! નીકર ઠીક કરીને

ખાત તો ખરો !" જોને થાળી ભરીને સેવ ખાઈ ગયો, તોપણ ગળ્યું છે કે ખારું છે કે મીઠું છે તેની ખબર પડી નહીં; એવો આ જીવને સંસારનો વેગ લાગ્યો છે. ॥૧૨૬૬॥

૧૨૬૭. બસ આટલી સેવે થઈ રહેશે, મેમાનગતિમાં વિવેક રાખવો

બે ભાઈબંધ હતા. તે પરગામ જઈને કોઈને ઘેર મેમાન થયા. પછી તે ઘરધણી બાઈએ સેવ રાંધી અને રાત્રે તે બે જણા જમવા બેઠા. અને બાઈ એક તાંસમાં સેવ ભરીને પીરસવા આવી, એટલે તે સેવ એકના ભાણામાં લપશી પડી. ત્યારે તે બોલ્યો જે, "બસ, હવે આપણે તો નહીં જોઈએ." પછી બાઈ રસોડામાં જઈને વિચાર કરવા લાગી કે, 'બીજા પરોણાને મારે શું આપવું ?' ત્યારે પડખે બેઠેલો માણસ કાંઈક વિવેકી હતો, એટલે તેણે બાઈને કહ્યું જે, "બા, મારે સેવની બાધા છે, માટે ઘરમાં જે હોય તે લાવો."

ત્યારે સેવવાળો બોલ્યો જે, "હેં ભાઈ ! તારે કયે દિવસની બાધા છે ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "હું જ્યારથી તારી સાથે ચાલ્યો ત્યારથી મેં બાધા લીધી છે જે, મારે સેવ ન ખાવી !" એમ કહીને તેણે સમાધાન કર્યું. માટે જ્યાં મેમાન-પરોણા થાવું, ત્યાં ખાવાપીવામાં તથા બોલવા ચાલવામાં ઘણોક વિવેક રાખવો જોઈએ. ॥૧૨૬૭॥

૧૨૬૮. જમવા જઈએ ત્યારના વિવેકાવિવેકનું દૃષ્ટાંત

એક બ્રાહ્મણ હતો. તે પોતાનાં સગાંવહાલાંને ત્યાં મેમાન થયો હશે. પછી તે ઘરધણીએ તેના માટે ચૂરમાના આઠ લાડુ કરાવ્યા. પછી તેને જમવા માટે બોલાવ્યો. પછી બ્રાહ્મણ નાઈ-ધોઈને વિષ્ણુને જમાડવા બેઠો. ત્યારે તે ઘરધણી બાઈએ તેના છોકરાને કહ્યું જે, "આવો, તમે મેમાન ભેળા જમી લ્યો." ત્યારે બ્રાહ્મણ કહે કે, "છોકરાને શા માટે બોલાવો છો ?" બાઈ કહે, "તમારા ભેગા જમવા માટે." બ્રાહ્મણ

કહે, "લાડવા તો આ છે એ જ કે બીજા છે ?" ત્યારે બાઈ કહે, "તેટલા છે." ત્યારે બ્રાહ્મણ કહે કે, "બે તો મને પીરસશો, બે લાડુ તમે તાણ્ય કરીને દેશો અને બે ઠાકોરજીની પ્રસાદીના અને બે લાડુ હું માગીને લઈશ ! માટે છોકરાને ખવરાવા હોય તો ખવરાવો." પછી છોકરાંઓને બાઈએ ના પાડી જે, "તમે પાછળથી જમવા આવજો." માટે વિવેક હોય તો ફેર કોઈ જમવાનું કહે, નિકર ફેર કોઈ જમવા બોલાવે નહીં. ॥૧૨૬૮॥

૧૨૬૯. બ્રાહ્મણે ખસખસ આપીને લાડવા કરાવ્યા

એક બ્રાહ્મણ કોઈકને ત્યાં મેમાન થયો હશે. પછી તેણે પોતાના ખડિયામાંથી નાનીનાની ચીંથરિયું કાઢવા માંડી. પછી ઘરધણીએ જાણ્યું જે, 'મહારાજ ખડિયામાંથી કાંઈક ઘી-સાકર કાઢે છે, તે આપણે લાડુ કરીને જમાડીએ.' એમ કરતાં કરતાં બ્રાહ્મણે દશ-વીસ ચીંથરિયો કાઢી. તેમાંથી એક ખસખસની ચીંથરી છોડીને તે ઘરધણીને આપી અને કહ્યું જે, "લ્યો, આમાં જે ઉપયોગ આવે તે કરો." ઘરધણી સમજી ગયો કે આ તો લાડવા ઉપર ચોપડાય, બીજે કામ આવે નહીં. પછી નહિ શ્રદ્ધાએ લાડવા કરવા પડ્યા. ॥૧૨૬૯॥

૧૨૭૦. વરસો પછી સંન્યાસીને વાસના પાછી ઘેર લઈ ગઈ

એક બ્રાહ્મણ સંન્યાસી થયો હતો. તે ઘણાંક વરસ સુધી કાશી ક્ષેત્રમાં નિવાસ કરીને રહ્યો. પછી પોતાના મનમાં સંસારની વાસના ઉત્પન્ન થઈ, તેથી જાણ્યું જે, 'ચાલને મરતાં જીવતાં એક વખત ઘરવાળી તથા છોકરાનાં મોઢાં તો જોઈ આવું !' પછી તે ચાલતાં ચાલતાં પોતાના ગામને પાદર તળાવને કાંઠે વડના વૃક્ષ નીચે દેરો નાંખીને બેઠો. તેવા સમામાં તેની સ્ત્રી તળાવે પાણી ભરવા આવી હતી. તેણે નિરીક્ષણ કરીને તે સંન્યાસી બાવાને જોયો, એટલે બાઈને માલુમ પડ્યું જે, 'આ તો મારા સ્વામીનાથ છે.' અને સંન્યાસીને પણ બાઈને જોઈને નક્કી

થયું જે, 'આ તો મારી સ્ત્રી જણાય છે.' પછી એકબીજાનાં નેણાંનો મેળાપ થયો પણ લોકલજ્જાથી વાત થઈ શકી નહીં. કેમ કે, નોખા પડ્યે બહુ જ વરસ થયેલ, પણ વાસનાએ સંયોગ મેળવી દીધો; તેથી બાઈએ ઘેર જઈને પોતાના છોકરાને કહ્યું જે, "તળાવને કાંઠે સંન્યાસી બાવો ઊતર્યા છે તેને આપણે ઘેર જમવાનું કહી આવ્ય."

એ સંન્યાસી બાવો તો વાટ જોઈને બેઠા હતા જે, કોઈક બોલાવા આવે તો ઘેર જાવું. પછી છોકરે કહ્યું જે, "મહારાજ, આજરોજ તમારે મારે ઘેર જમવા આવવાનું મારી માએ આમંત્રણ કર્યું છે." ત્યાં તો સંન્યાસી બાવો તે સાંભળીને તરત તે છોકરાની સાથે તેને ઘેર પધાર્યા. અને ત્યાં જઈને ખીલીએ ખડિયો ભરાવીને ચાકળો નાંખી દીધો તે ઉપર બેઠા. બાઈના ઘરની બહુ જ દુર્બળ સ્થિતિ હતી, તેથી મા-દીકરો ઘરમાં વાતચીત કરવા લાગ્યાં જે, "સંન્યાસી બાવા પધાર્યા છે, પણ તેમને શું જમાડશું ?" તે સંન્યાસીએ બહાર બેઠાં બેઠાં બધી વાત સાંભળી, ને છોકરાને ઘરમાંથી બહાર બોલાવ્યો.

પછી પોતાનો ખડિયો ખીલીએથી હેઠો ઉતારીને, માંહેથી ઘીની કુડલી કાઢી તથા સાકર કાઢી તથા રવાનો અને મેંદાનો લોટ તથા ઉત્તમ પ્રકારના ચોખા અને તુવેરદાળ તથા નાના પ્રકારના મસાલા વિગેરે તમામ ચીજો કાઢીને છોકરાને કહ્યું જે, "આ તારી માને આપ અને આપણ ત્રણે જણાં માટે રસોઈ કરો." પછી રસોઈ કરીને સંન્યાસી મહારાજને જમવા બેસાર્યા. ત્યારે બાઈએ હાથ જોડ્યા જે, "મહારાજ, જેનો ત્યાગ કરવાનો છે તે તો બધુંએ રાખો છો અને મારો શો વાંક છે તે તમે મારો એકનો જ ત્યાગ રાખો છો ?" પછી સંન્યાસી મહારાજ કહે કે, "ત્યારે તો લ્યો, આ રહ્યા !" એમ કહીને પોતાનાં ભગવાં વસ્ત્રનો ત્યાગ કરીને ઘેર રહ્યો. માટે વાસના એવી છે. ॥૧૨૭૦॥

૧૨૭૧. સંન્યાસીએ નાત-જાત પૂછ્યા વિના ભોજન કર્યું

એક બ્રાહ્મણ સંન્યાસી થયો હતો. તેણે કોઈક ગામને પાદર જઈને કહ્યું જે, "આ ગામમાં કોઈ બ્રાહ્મણ છે ?" ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, "આ ગામમાં બ્રાહ્મણનું એક ઘર છે." પછી સંન્યાસીએ તેને ઘેર જઈને કોપીન સૂકવી(આમંત્રણ વિના ભોજન માટે ધામાં નાંખવાં), એટલે બ્રાહ્મણીએ રસોઈ કરીને સંન્યાસી મહારાજને જમવા બેસાર્યા. અને જ્યારે અરધું જમી રહ્યા ત્યારે બ્રાહ્મણીએ હાથ જોડ્યા જે, "મહારાજ, હું છું બ્રાહ્મણી અને આ છોકરાનો બાપ મુસલમાન છે. તેનો આ છોકરો થયેલો છે. તે માટે તેને જનોઈ દઉં કે સુન્નત(મુસલમાની સંસ્કાર) કરાવીએ ?"

તે સાંભળી સંન્યાસી વિચારમાં પડ્યો જે, "તું તો છોકરાને ગમે તો જનોઈ દે અને ગમે તો સુન્નત કરાવ, પણ પહેલું મારુ કર મારુ ! જે, મેં તારા ઘરનું ખાધું એટલે હું મરું ત્યારે મને બાળે કે દાટે ?" માટે અજાણ્યાને ત્યાં જ્યારે જાવું ત્યારે ખરી ખાત્રી કરીને પછી તેને ત્યાં ઉતારો કરવો. "પહેલો ખર - *પાણી પીને પૂછે ઘર તે પણ ખર*, બીજો ખર - *લગ્ન કરીને જોવે વર તે પણ ખર*, ત્રીજો ખર - *જેઠ મહિને ઉખાળે ઘર તે પણ ખર.*" ॥૧૨૭૧॥

૧૨૭૨. સંન્યાસીને કઢીની વાસના બાઈએ છોડાવી

એક સંન્યાસી હતો. તે કોઈક બાઈ હશે તેને ત્યાં આઠ દિવસે અને દશ દિવસે કોપીન સૂકવે. અને બાઈ જ્યારે સંન્યાસી આવે ત્યારે સારી કઢી ને રોટલી બનાવીને સંન્યાસીને જમાડતી. પછી સંન્યાસી જ્યારે જમવા બેસે ત્યારે બાઈનાં વખાણ કરે જે, "અહો માઈ ! તેરી કાંઈ કઢી ! અહો માઈ તેરી કાંઈ કઢી !" એમ નિરંતર જ્યારે જ્યારે જમે ત્યારે કઢીનાં વખાણ કર્યા કરે. પછી બાઈએ જાણ્યું જે, સંન્યાસી કઢીમાં બંધાઈ ગયો છે, માટે તેને મારે ઘેર આવતો અળસાવી દઉં તો ઠીક.

પછી એક દિવસ તે બાઈએ પોતાની દીકરી સાથે સંકેત કર્યો જે, "સંન્યાસી જ્યારે જમવા આવે ત્યારે તું મને પૂછવા આવજે જે, મા મા, ગણપતિયો ઝાડે ફર્યો છે તે ઠીબડી ક્યાં મેલી છે ? એમ પૂછજે." પછી સંન્યાસી જ્યારે જમવા બેઠો, ત્યારે દીકરી તેની માને પૂછવા લાગી જે, "મા મા, મારો ભાઈ ઝાડે ફર્યો છે, તે ઠીબડી ક્યાં મૂકી છે ? ખોરડા ઉપર તો નથી." તે સાંભળી બાઈ બોલી જે, "બોલ મા, બોલ મા મૂરખી ! આજ કાંઈ બીજું હાથ આવ્યું નહીં તેથી તે ઠીબડીમાં સંન્યાસી સારુ કઢી કાઢી છે." તે સાંભળીને સંન્યાસી બકારીઉં ખાવા લાગ્યો અને બહુ જ ઉલટી થઈ. અને પછી તેને ઘેર આવતો છાંડી ગયો. માટે બંધન પામવામાં પણ આવાં દુ:ખ છે. ॥૧૨૭૨॥

૧૨૭૩. સંન્યાસીને દરજીએ રસોઈ કરી આપી

એક મુંડો(નીચ માણસ; મદારી જેવો ભીખારી) સંન્યાસી થયો હતો. તે કોઈક ગામમાં ગયો. તે ગામમાં એક દરજી બ્રાહ્મણ થયો હતો. તેને ઘેર જઈને ઉતારો કર્યો. તે દરજીએ મોચણ લાવીને ઘરમાં બેસારી હતી. તેને એક દીકરો થયો તે ચમારની દીકરીને લાવ્યો. પછી સાસુ-વહુ ઘરમાં વાતો કરવા લાગ્યાં જે, "બાઈજી, તમે રસોઈ કરો." ત્યારે બાઈજી કહે, "વહુભા, તમે રસોઈ કરો." ત્યારે સાસુ બોલ્યાં જે, "હું તો મોચણ છું, તે સંન્યાસી મહારાજ અભડાય." ત્યારે વહુ બોલી જે, "હું તો ચમાર છું." તે સાંભળીને સંન્યાસી બોલ્યો જે, "હું તો જાતનો મુંડો છું, માટે તમે ગમે તે રસોઈ કરો." ત્યારે દરજી બોલ્યો જે, "*ચમાર, મોચણ ને મુંડો, તેથી દરજી શે ભૂંડો* ? માટે લ્યો હું રસોઈ કરું." ॥૧૨૭૩॥

૧૨૭૪. નફટગર અતીત ઘણા વર્ષે પોતાના આશ્રમમાં આવ્યા

એક નફટગર કરીને અતીત બાવો હતો. તે પોતાના શિષ્યને પોતાનો ઠાકોરદ્વારો સોંપીને તીર્થયાત્રા કરવા ગયો હતો. નફટગર પણ હરદ્વાર જેવા તીર્થમાં જઈ ઘણાંક વરસ સુધી નિવાસ કરીને રહ્યો.

આહીંયાં કોગળિયાના રોગથી તેનો ચેલો મૃત્યુ પામ્યો. તેણે પોતાના ચેલાને ગાદીએ બેસાર્યો હતો. તે પણ ગાદી ઉપર થોડાં વરસ રહીને તે રોગથી મરણ પામ્યો હતો. તેવામાં નફટગરને વિચાર થયો જે, 'મારી જગ્યાની ખબર કાઢી આવું. કેમ કે, લાખ રૂપિયાની ઈસ્કામત(સ્થાવર જંગમ મિલકત) સોંપીને હું આવ્યો છું, તેની અત્યારે કેવીક સ્થિતિ છે ?' પછી ચાલતાં ચાલતાં ઘણેક દિવસે તે પોતાના ગામ, દિવસ અસ્ત પામવા વખતે પહોંચ્યો. તે વખતે જગ્યાનો દરવાજો બંધ કર્યો હતો અને રાત્રી પણ અંધારી હતી.

તે વખતે નફટગરે જગ્યાને દરવાજે ઊભા રહીને બૂમ પાડી જે, “દરવાજા ખોલો...” ત્યારે તે જગ્યાનો મહંત બોલ્યો જે, “અત્યારે કોણ છે ?” ત્યારે નફટગર બોલ્યો જે, “એ તો હું નફટગર, આ જગ્યાનો મહંત છું.” તે સાંભળી માંહેથી મહંત હતો તે બોલ્યો જે, “આ જગ્યાનો મહંત તો હું છું, તું કેવો ?” એમ કહીને પોતાના માણસો પાસે ધક્કા મારીને નફટગરને બહાર કાઢ્યો. પછી તે નફટગર બહાર એક ઓટલો હતો તે ઉપર રાતવાસો સૂઈ રહ્યો.

પછી સવાર થઈ એટલે ગામના કેટલાક લોક બહાર નીસર્યા. અને તેમાં જૂના વૃદ્ધ માણસો હશે તેણે નફટગરને ઓળખ્યો. તેમણે પૂછ્યું જે, “નફટગર તમે કેવા ?” પછી નફટગર બોલ્યો જે, “હું તો આટલાં વર્ષ હરદ્વારમાં નિવાસ કરીને રહ્યો હતો. ત્યાંથી આંહીંયાં આજ રાત્રે આવ્યો, એટલે મને ધક્કા મારીને જગ્યામાંથી બહાર કાઢી મૂક્યો.” પછી નફટગર એક સાખી બોલ્યો જે,

નફટ નફટકી ઝાંટમેં, ભયી ઝાંટ એક ઓર;
તુલસી આ સંસારમેં, નહીં નફટકી ઠોર.

પછી ગામના સૌ લોક મળીને નફટગરને જગ્યામાં લઈ ગયા અને નવા મહંતને ઓળખાણ પડાવી. ॥૧૨૭૪॥

૧૨૭૫. બ્રાહ્મણે પાણી લેવાનું કહ્યું તો પટેલ વાડામાં પાણી લેવા ગયા

એક કણબીએ બ્રાહ્મણ જમાડ્યા. તે બ્રાહ્મણ જમી રહ્યા પછી પટેલને બોલાવ્યા અને પોતાની સન્મુખ તેને બેસાર્યા અને અંતરવાસ(શ્રાદ્ધ સરાવતી વખતે ખભે નંખાતું વસ્ત્ર) પાઘડીનો છેડો નંખાવ્યો. પછી બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, "આચમનમ્ પ્રાણાયામ્યમ્" તે સાંભળીને પટેલ બ્રાહ્મણ સામો તાક્યો, ત્યારે બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, "લ્યો પટેલ પાણી." ત્યારે પટેલ બોલ્યો જે, "સબળ જાણ્યું દેવ ?" ત્યારે બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, "તમો જમાડો. ત્યારે અમે હાથ જોડ્યામાં નો જાણીએ ?" ત્યારે પટેલ કહે, "આકાશમાં ગ્રહણ કળો ત્યારે આ ના કળો ? માટે આજ તો પાણી નથી લીધું. લ્યો વાડામાં જઈને લઈ આવું." એમ કહીને ગોળામાંથી પાણીનો કળશિયો ભરીને વાડામાં જઈને પૂંઠ્ય પખાળી આવ્યો. સાખી -

કીધું કાંઈ ને સમજ્યા કશું, આંખ્યનું કાજળ લઈ કપાળે ઘસ્યું.

પાણીનું આચમન લેવાનું કહ્યું ને પૂંઠ્ય ધોઈ આવ્યો; એવો જીવ છે. ॥૧૨૭૫॥

૧૨૭૬. જે જેનું કામ તે તેની જ પાસે કરાવવું, નહિ તો કપડાં પહેર્યા વિના ભાત લઈને આવેલા ખેડૂત જેવું થાય

એક ખેડુ હતો. ખેતીનું કામ કરતો. તેને બે-ચાર નાનાં નાનાં છોકરાં હતાં, એટલે તેની સ્ત્રીને ભાત લઈ જવામાં કોઈક વખત વહેલું મોડું થઈ જતું. એટલે ખેડૂત તેને વખતોવખત પજવ્યા કરે જે, "રાંડ ! તું વખતસર ભાત લાવતી નથી." બાઈ કહે કે, "મારે નાનાં છોકરાં છે તેને સાચવવાં, વળી દૂઝણાં ઢોર દોવાં; માટે હું શી રીતે પરવારીને આવું ? અને પાણી ભરું, વાશીદું વાળું, ત્યારપછી રોટલા કરું ના ?"

એમ બાઈએ ઉત્તર આપ્યો. ત્યારે ખેડુએ કહ્યું જે, "દાડિયા લઈને આજ તું ખેતર જા અને હું જોઈએ દસ વાગે ભાત લાવું છું કે નહીં ?" બાઈ કહે, "હા, આજ તમે ઘેર રહો અને હું ખેતર જાઉં."

પછી તે બાઈ દાડિયા લઈને ખેતર ગઈ. અને ખેડુ વહેલો ઊઠીને જ્યાં રોટલા કરવા મંડ્યો ત્યાં એક છોકરું રોવા માંડ્યું જે, "આતા ! મારે ખાવું છે." એને રોટલાનો કટકો આપ્યો, ત્યાં બીજું છોકરું જાગીને બોલ્યું જે, "આતા, મારે ઝાડે ફરવા જવું છે." તેને જ્યાં તે ક્રિયા કરવા જાય, ત્યાં પોતે પહેરેલી પોતડી ઘડીએ ઘડીએ છૂટી જાય. પછી પોતે ખડકીનું કમાડ વાસીને પોતડી કાઢીને ખીલીએ મૂકી અને પછી બધી ક્રિયા કરવા માંડ્યો. કણબીને તો એક જ નિશ્ચય હતો જે દસ વાગે ભાત મારે ખેતર લઈને જવું.

પછી ઉતાવળમાં ને ઉતાવળમાં એક સુંડલામાં રોટલા ભર્યા અને એક તપેલામાં શાક ભર્યું. અને એક ફાળિયું ખંભે નાંખ્યું અને એક ફાળિયું માથે બાંધ્યું અને માથે શાકનું તપેલું મૂક્યું અને તે ઉપર રોટલાનો સુંડલો મૂકીને ગામને પછવાડે છીંડું હશે ત્યાંથી નીકળીને ખેતર ગયો. એટલે રસ્તામાં જે કોઈ માણસ મળે તે અવળું જોઈને ઊભું રહે. ત્યારે પટેલના મનમાં વિચાર થાય જે, 'હું કોઈ દિવસ બહાર નીસર્યો નથી તેથી બાઈ માણસો મારો મલાજો(મર્યાદા) રાખે છે.'

પછી તે જ્યાં ખેતર ગયો ત્યાં તો તેના ઘરના માણસે છેટેથી ભાળ્યો, એટલે જાણ્યું જે, "આ તો મારો રોયો આવ્યો નાગો !" એમ કહીને તે તેના સામી આવી અને કહ્યું જે, "આ શું આ ?" પટેલ બોલ્યો જે, "હેઠે શાક અને ઉપર રોટલા !" બાઈ કહે, "હેઠું ઉતારો હેઠું." જ્યાં વાંકો વળીને હેઠું મેલવા જાય ત્યાં તો પોતાને સ્મૃતિ આવી જે, હાય હાય ! હું તો નાગો છું ! ત્યાં તો પોતાનાં અંગ દૃષ્ટિએ પડ્યાં અને બાઈને મારવા દોડ્યો. અને કહ્યું જે, "રાંડ, હવે હું ગામમાં મોઢું

શું દેખાડીશ ?" પછી બાઈ બોલી જે, "નથી દેખાડવાનું તે તો બધું દેખાડ્યું ! અને મોઢાનો શું વાક છે ?" એમ જે જેની ક્રિયા હોય તે તેથી જ થાય. એમાં ઉતાવળા થાય તો આમ થાય ને સૌ હસે. ॥૧૨૭૬॥

૧૨૭૭. લોકોએ મારીને લાલદાસને લંગોટ પહેરાવી

ભાંભણ ગામમાં લાલદાસ કરીને એક બાવો હતો. તેનો ગુરુ ફક્કડ હતો અને લાલદાસે સંસાર કર્યો હતો. એટલે તેને સાત-આઠ છોકરાં થયાં હતાં; પણ તે કોપીન વાળે(બાંધે) નહીં. પછી તે લાલદાસની ઘરવાળી જ્યારે પાણી ભરવા જાય ત્યારે ગામનાં બૈરાં સૌ ઠપકો આપે જે, "તું તારા ધણીને કહેજે, કોપીન તો વાળે." પછી તે બાઈએ લાલદાસને કહ્યું જે, "તમે કોપીન વાળો." ત્યારે લાલદાસ બોલ્યો જે, "બોલ મા, બોલ મા રંડી ! હું મેરા ગુરુકા ધર્મ છોડીશ ?" બાઈ કહે કે, "તારો ગુરુ તો ફક્કડ હતો ને તારે તો સાત-આઠ છોકરાં થયાં છે ! અને તારે તો લાલદાસનું લંગર કહેવાય છે !" પછી તે બાવાને ગામના માણસે પરાણે મારીને કોપીન વળાવી. એમ ગુરુની પરંપરા જાણ્યા વિના ગુરુનો વાદ લે તો મૂરખ કહેવાય. ॥૧૨૭૭॥

૧૨૭૮. ગોપાળને બદલે ચોફાળ મંત્ર જપ્યો છતાં ભગવાન મળ્યા

એક કણબી હતો. તે ખેતી કરતો. તેને મહાત્મા સંત મળ્યા. તેણે કહ્યું જે, "ભગત, તમે ભજન કરો ભજન." પટેલ કહે, "હું શેનું ભજન કરું ?" સંત કહે કે, "સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ, એમ ભજન કરો." પટેલ કહે કે, "મને એ નામ તો આવડે નહીં." ત્યારે સંતે કહ્યું કે, "ગોપાળ...ગોપાળ, એવું ભજન કરો." પછી તે પટેલ ગોપાળ...ગોપાળ, એમ ભજન કરવા મંડ્યો. પછી તે એક દિવસ લઘુશંકા કરવા બેઠો, એટલે ગોપાળનું નામ ભૂલી ગયો. પછી તે વિચારમાં પડ્યો જે, 'મને સાધુ શીખવી ગયા તે શું ?' પછી સંભારતાં સંભારતાં તેને યાદ આવ્યું જે 'ચોફાળ.'

પછી તે 'ચોફાળ...ચોફાળ' એમ ભજન કરતો જાય અને ખેતરમાં સાંઠીઓ ખોદતો જાય. પછી ભગવાને લક્ષ્મીજીને કહ્યું જે, "મારાં સહસ્ર નામ છે પણ મારા ભક્તે મારું એક નવું નામ પાડ્યું છે !" લક્ષ્મીજી કહે કે, "ચાલો, મને દેખાડો." પછી ભગવાન તથા લક્ષ્મીજી બન્ને જણાં ગયાં ને ભગવાન એક મોટો ખાડો હતો તેમાં બેઠા. ને લક્ષ્મીજી તે કણબીની પાસે પૂછવા ગયાં અને પૂછ્યું જે, "તું કોણ છો ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "કણબી છું, તારે શું કામ છે ?" લક્ષ્મીજી કહે કે, "તું કોનું ભજન કરે છે ?" કણબી કહે કે, "તારા ધણીનું !" લક્ષ્મીજી કહે કે, "ક્યાં છે મારો ધણી ?" કણબી કહે કે, "એ ઓલ્યા ખાડામાં બેઠો !" એમ નિષ્કટપણે ભજન કરતો હતો તો ભગવાન સાક્ષાત્ મળ્યા. ॥૧૨૭૮॥

૧૨૭૯. ડોસો હરિ કે રામનામ બોલ્યો જ નહિ

એક કણબીનો ડોસો હતો તે મરવા સૂતો. પછી તેને છોકરે કહ્યું જે, "બાપા, રામ કહો રામ." ત્યારે ડોસો બોલ્યો જે, "ભા, તું કહે તું." પછી છોકરે રામપાતર લાવીને ડોસાને બતાવ્યું અને કહ્યું જે, "બાપા, આ શું છે ?" ડોસો કહે કે, "એ તો શકોરું !" પણ રામપાતર કહ્યું નહીં. કેમ કે, રામે તો તેનો બાપ માર્યો હશે. જો રામપાતર કહે તો રામનું નામ આવે. પછી છોકરે કહ્યું કે, "બાપા, આપણા ખેતરમાં કોળ્યાં હતાં તે શું ?" ડોસો કહે કે, "એ તો કાળપૂંછાં(કાળા પૂંછવાળાં હરણ) હતાં." પણ હરણિયાં કહ્યાં નહીં. એટલે જ, હરણિયાં કહે તો તેમાં હરિનું નામ આવે. માટે જેને આસુરીબુદ્ધિ છે તેને સવળું સૂઝે નહીં. ॥૧૨૭૯॥

૧૨૮૦. ડોસો નારાયણ બોલ્યો ત્યાં ભગવાન તેડવા આવ્યા

ગુજરાતના એક કણબીનો ડોસો મરવા સૂતો. પછી છોકરે વિચાર કર્યો જે, 'આપણા ડોસાએ આંબાને પાણી પાઈ પાઈને મોટા કર્યા છે,

માટે સારો આંબો દેવને અગર બ્રાહ્મણને આપીએ.’ પછી છોકરે કહ્યું જે, “બાપા, તમારે વાંસે એક આંબો લક્ષ્મીનારાયણ દેવને આપીશું.” ત્યારે ડોસો બોલ્યો જે, ‘નારાણ... નારાણ...’ એમ કહ્યું, એટલામાં ભગવાન તેડવા આવ્યા. ‘નારાણ’ એટલું બોલ્યામાં આટલું પુન્ય થયું, તો જાણીને સ્વામિનારાયણનું નામ લે, તેના પુન્યનો તો પાર જ નહીં. જેમ અજામિલ છોકરાના સ્નેહથી યમદૂતથી ભય પામીને બોલ્યો જે, “ધાયે નારણિયા..!” એટલું જ્યાં બોલ્યો, ત્યાં તો વૈકુંઠનાથના પાર્ષદ આવીને ઊભા રહ્યા ને યમદૂતથી મુકાવ્યો. અને ગુનકાને રા... એટલો શબ્દ થયો તેટલામાં વિમાન આવ્યાં. માટે અજાણે નામ લે તોપણ સુખને પામે, તો મહિમા જાણીને ભજન કરશે તેની વાત શી કરવી ? ॥૧૨૮૦॥

૧૨૮૧. ભીંગરાડનો કણબી મરવા પડ્યો હતો છતાં ‘સ્વામિનારાયણ’ ન બોલ્યો

ભીંગરાડ ગામમાં એક કણબી માંદો થયો. ત્યાં ગામ નાના રાજકોટના હરિભક્ત તેને જોવા સારુ ગયા. પછી હરિભક્તે જઈને કહ્યું જે, “પટેલ, જે સ્વામિનારાયણ...” પટેલ બોલ્યા જે, “નાકામેળ થયો કે નહીં ?” હરિભક્ત કહે કે, “પટેલ, સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ કરો.” વળી પટેલ બોલ્યા જે, “નાકામેળ થયો કે નહીં ?” એમ બોલતાં બોલતાં તેનો જીવ નીકળી ગયો, પણ નારાયણ નામ લીધું નહીં. ॥૧૨૮૧॥

૧૨૮૨. ખુંટવડાના પીતાંબરને મરચાંના વેપારનો અભિનિવેશ

ગામ ખુંટવડામાં પીતાંબર કરીને વાણિયો હતો. તેણે મરચાંનો વેપાર કર્યો. પછી મરચાંમાં ખોટ જાય એવું હતું. પછી તે માંદો થયો, ત્યાં કોઠારી ભક્તિવલ્લભદાસજી તેને જોવા સારુ ગયા. અને કહ્યું જે, “પીતાંબર શેઠ, જે સ્વામિનારાયણ.” શેઠ બોલ્યા જે, “આવો

આવો, સાત આનામાં બે આના ઓછા હોય તો હોય !" કોઠારી કહે, "સ્વામિનારાયણ...સ્વામિનારાયણ કરો." શેઠ કહે કે, "બે આના સારુ શીદને પાછા જાઓ છો ? હાથો ઠોકતા જાઓ ને !" પછી સંત મંદિરમાં આવ્યા અને તે દેહ મેલી ગયો; એવો જીવને મિથ્યા અભિનિવેશ થાય છે. ॥૧૨૮૨॥

૧૨૮૩. ખુંટવડામાં બાવાનો વેશ જોઈ કૂતરું ભસ્યું

ખુંટવડા ગામમાં અમારું મંડળ ફરવા ગયું હતું. અને ગામમાં હરિજનને ઘેર રસોઈ કરી જમીને ચાલ્યા આવતા હતા ને પાછળ કૂતરાં ભસતાં હતાં. પછી એક બ્રહ્મચારીએ પાછું વળી જોયું, એટલે દુકાનમાંથી વેપારી શેઠિયા બોલ્યા જે, "મહારાજ, એ કૂતરું તમને નથી ભસતું." ત્યારે મેં કહ્યું જે, "કોણ જાણે કૂતરાં ભસામણો વેશ હોય તો ?" ત્યારે શેઠ બોલ્યો જે, "તમે તો સ્વામિનારાયણના બ્રહ્મચારી છો, તે ન ભસે. એ તો આ બાવો બેઠો બેઠો છરી ઘસે છે તેને ભસે છે. કેમ કે, તેનો વેશ શ્વાન ભસે તેવો છે." ॥૧૨૮૩॥

૧૨૮૪. ભરવાડનો કૂતરો સંતોને ન કરડ્યો, બાવાજીને કરડ્યો

ગામ માઢિયામાં અમારું મંડળ ફરવા ગયું હતું. ત્યાં ભરવાડના ફળિયામાં થઈને નાવા જવાનો રસ્તો હતો. ભરવાડે સાવજિયો કૂતરો પાળ્યો હતો. પછી ભરવાડે કહ્યું જે, "મહારાજ, આજ અહીંથી નીકળ્યા તે ભલે, પણ આ કૂતરો બહુ કરડકણો છે; તે જાળવીને ચાલજો." એટલે મેં કહ્યું જે, "અમે તો સ્વામિનારાયણના બ્રહ્મચારી છીએ, તે અમને બોલશે નહીં." પછી પંદરેક દિવસ ત્યાં રહ્યા અને તે જ રસ્તેથી નાવા જતા, પણ તે કૂતરો બિલકુલ સામું જુવે નહીં. અને પછી તે ગામમાં દૂધરેજના બાવા આવ્યા. તે પણ તે જ રસ્તે થઈને ચાલ્યા.

ત્યારે ગોકળી બોલ્યો જે, "મહારાજ, આંહીંથી ચાલો છો પણ કૂતરો બહુ કરડકણો છે." બાવા બોલ્યા જે, "સ્વામિનારાયણના સાધુ

કેમ ચાલતા ? તે અમે પણ ચાલશું, અમે પણ સાધુ છીએ ને !” એમ કહીને જ્યાં ફળી સોંસરા થઈને જરાક આઘેરા ગયા, ત્યાં તો કૂતરો પાછળથી દોડ્યો; ને એક બાવાની ડોકે વળગ્યો. ત્યારે બાવો રાડ્ય પાડીને હેઠો પડી ગયો. પછી ભરવાડ બોલ્યો જે, “વાય કૂતરા વાય.! તું પણ સાધુને ઓળખતો દેખાય છે ! જે આ ભગવાનના અને આ જગતના સાધુ !” માટે ખરા સાધુ તો સ્વામિનારાયણના. ॥૧૨૮૪॥

૧૨૮૫.બ્રાહ્મણ કહે, આ કૂતરાથી રસોઈ ન અભડાય, એમ કહીને જમી ગયા

એક બ્રાહ્મણ હતો. તેણે એક બાઈને ઘેર રસોઈ કરી હતી. ત્યાં રસોઈ તૈયાર કરીને બ્રાહ્મણે તે બાઈને કહ્યું જે, “તમે સરત(તકેદારી) રાખો તો હું લઘુશંકા કરી આવું.” પછી બ્રાહ્મણ જ્યાં લઘુશંકા કરવા ગયો, ત્યાં તો કૂતરો આવીને રસોડા સોંસરો નીકળી ગયો. બાઈએ ઘણું હાડ્ય હાડ્ય કર્યું, પણ કૂતરે તેનું ગણકાર્યું નહીં. પછી બ્રાહ્મણ જ્યારે લઘુશંકા કરીને આવ્યો, ત્યારે ડોશીએ કહ્યું જે, “મહારાજ ! તમે લઘુશંકા કરવા ગયા અને કૂતરો તમારા પાક સોંસરો થઈને ચાલ્યો ગયો, તે તમારી રસોઈ અભડાણી.” બ્રાહ્મણ કહે, “એ કૂતરાને મને દેખાડો.” પછી બાઈ તે કૂતરાને તુતુ કરીને બોલાવી લાવી. તે કૂતરાને ગળે પાટી બાંધી હતી. પછી બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, “આ તો ભટૂરિયો કૂતરો.” પછી બ્રાહ્મણ સાખી બોલ્યો જે,

ભટુરિયો કૂતરો ને ગળે જામશાહી પાટી;
અન્નદેવ તો અભડાય નહીં, છાસ નાખી દિયો ખાટી.

એમ કહીને છાશનો લોટો ઢોળી નાંખ્યો અને લાડવા, દાળ, ભાત, શાક પોતે ટટકાવી ગયો. ॥૧૨૮૫॥

૧૨૮૬. બરવાળાનો વાણિયો 'અવેજ વળ્યો' એમ કરતાં મર્યો

ઘેલાશાના બરવાળામાં એક વાણિયો માંદો હતો. પછી તેને મરવા વખત થઈ ત્યારે તે બોલવા મંડ્યો જે, "બાપ વેલશી ! બરવાળાનો અવેજ(સાટું-બદલો) વળ્યો ?" ત્યારે તેનો જવાબ આપ્યો કે, "હા, કાકા હા વળ્યો." એમ કરતો કરતો દેહ મેલી ગયો. ॥૧૨૮૬॥

૧૨૮૭. મેંથાણનો વણિકપુત્ર 'જાન જોડો' એમ લવારો કરતો મર્યો

ગામ મેથાણમાં વાણિયાની જાન જોડવી હતી. પછી સૌ જાનૈયાને જમવા બેસાર્યા અને બડકમદાર(પહેરેગીર-સૈનિક) બધા દારૂ લેવા માટે આવ્યા. ત્યારે તે સમે વર નવરો બેઠો હતો. તેણે કહ્યું જે, "લાવો હું તમને દારૂ આપું અને તમે બંદૂકોના અવાજ કરો." પછી તે વર દારૂનું માટલું લઈને તેમાંથી દારૂ આપવા બેઠો. તેમાં એક બડકમદારની બંદૂકની જામગરી સળગેલી હતી. તે દારૂના માટલામાં પડી, એટલે દારૂ સળગ્યો. તેથી વર અગ્નિથી નવારાઈ ગયો અને બધોય દારૂ વર ઉપર પડ્યો, તેથી વર સળગી ગયો અને ભડથું થઈ ગયો.

પછી વાણિયાઓએ પાણીનાં માટલાં બે-ચાર ઉપર રેડ્યાં, એટલે તેના શરીરની બધી ખોલ ઊતરી ગઈ. પછી ડાક્ટરે આવીને મલમ ચોપડ્યો. અને પછી ચાળેલી રાખમાં ભાર્યો અને વરને એવું લવાન (લવારી) થયું જે, "કાકા, જાન જોડો ને ! કાકા, જાન જોડો ને !" ત્યારે તેનો કાકો કહે, "હા ભા ! જાન તૈયાર થાય છે." એમ કરતાં કરતાં તે વર મૃત્યુને પામ્યો. ॥૧૨૮૭॥

૧૨૮૮. ફટાણામાં નામ ન આવતાં કાકા જાન પહેલાં ઘેર જતા રહ્યા

ગામ મેથાણનો કણબી પોતાના ભત્રીજાની જાનમાં ગયો હતો. પછી સૌ લોક ગાણાં ગાય. તેમાં બીજાનાં નામ લઈને ગાય, પણ ફટાણાં ગાવામાં વરના કાકાનું કોઈએ નામ લીધું નહીં. તેથી તેને રીસ ચડી,

તેથી ઘેર આવતો રહ્યો. પછી સૌએ તેને પૂછ્યું જે, "તમો જાન મોર્ય ઘેર કેમ આવ્યા ?" ત્યારે તેણે કહ્યું, "ત્યાં શું રહેવું ! ધૂડ્ય ? જે હું વરનો કાકો અને ફટાણામાં મારું નામ જ લીધું નહીં ! તેથી મારે ત્યાં રહેવાનું કામ શું ?" એમ જીવને આ સંસારની અસદ્‌વાસનામાં કેટલી બધી પ્રીતિ છે ! ॥૧૨૮૮॥

૧૨૮૯.પત્નીએ કૂવામાં ધક્કો માર્યો તોપણ ધણીએ સહન કર્યું : બહુ બોલ્યામાં માલ નહિ

એક ખેડુ હતો. તેના ઘરનું માણસ બહુ વસમું હતું. તેને એવો વિચાર જે, 'મારા ધણીને મારી નાંખીને પછી મારે બીજાનું ઘર માંડવું.' પછી એક દિવસ તેણે તેના ધણીને કહ્યું જે, "આજ તો હું તમારી સાથે ખેતર આવીશ." તેથી બન્ને જણાં સાથે ખેતર ગયાં. ત્યારે કણબીએ કહ્યું જે, "આ કૂવામાંથી તું પાણી ભરી આવ્ય." ત્યારે બાઈ બોલી જે, "મને સીમના કૂવાનું પાણી ભરતાં ન આવડે, માટે ચાલો આપણે બન્ને જણાં જઈએ."

પછી સ્ત્રી-પુરુષ બન્ને પાણી ભરવા કૂવે ગયાં. તે પુરુષ જ્યાં કૂવાના કાંઠા ઉપર પાણી સીંચવા મંડ્યો, ત્યાં સ્ત્રીએ પાછળથી ધક્કો મારીને કૂવામાં નાંખ્યો અને ઉપરથી બે-ચાર પાણા પણ પડતા મેલ્યા. પછી તે બાઈ ઘેર જતી રહી. અને તે કણબીને કૂવામાં ઝાડનું એક મૂળ હાથમાં આવ્યું હતું, તે ઝાલીને કૂવાના ભેડા(કૂવાની અંદર ઊભા રહી શકાય તેવો ખડકનો ભાગ,પેઢલી) ઉપર ઊભો રહેલો. તે વખતે ત્યાં એક ભરવાડ બકરાં પાવા સારુ આવ્યો. તેણે ભરવાડને કહ્યું, "ઓ બીજલા...! મને કૂવામાંથી કાઢ્ય ને !" ત્યારે ભરવાડ કહે કે, "પટેલ, તમે કૂવામાં શાથી પડી ગયા ?" પટેલ કહે કે, "હું પાણી ભરવા આવ્યો હતો તે લપસી પડ્યો." પછી બે-ત્રણ જણે થઈને તેને

કૂવામાંથી બહાર કાઢ્યો. અને સાંજે ઘેર ગયો. ત્યાં તે બાઈના મનમાં એમ થયું જે, 'પીટ્યો આ તો જીવતો રહ્યો !' પછી બાઈએ વાળું કરાવ્યું અને કણબીએ બાઈને કહ્યું જે, "શરીરે જરા વાગ્યું છે, તે લાવ્યને હળદર ભરીએ." પછી હળદર ભરીને સારી પેઠે શેક કર્યો, પણ પટેલ પોતાના મોઢામાંથી બોલ્યો નહીં જે, 'રાંડ ! તેં મને કૂવામાં શા માટે નાંખ્યો ?' અને તે સંબંધી કાંઈ પણ વાતચીત કરી નહીં. પછી બાઈએ જાણ્યું જે, 'બીજે જઈશ તો આવો ધણી મળશે નહીં. જોને, મેં કૂવામાં નાંખી દીધો, તોપણ કાંઈ બોલે છે ? માટે આ ઘરમાં જ પડ્યું રહેવું એ ઉત્તમ છે.'

પછી કાળે કરીને તેને એક છોકરો થયો અને છોકરાનાં લગ્ન કર્યાં. અને છોકરાની ઘરવાળી જ્યારે પટેલને પગે લાગવા ગઈ, ત્યારે પટેલ બોલ્યો જે, "બાપ દીકરા ! હું તો તમને બીજું કાંઈ નથી કહેતો, પણ બહુ બોલ્યામાં માલ નહીં." એમ કરતાં બીજી વખત આણું વળીને આવીને પગે લાગવા ગઈ. તે વખતે પણ ભાભે તે જ શિખામણ દીધી. ત્યારે વહુને રીસ ચડી, ને કહેવરાવ્યું જે, "ભાભાને કહો જે, ઓલ્યે ફેરે પગે લાગવા ગઈ ત્યારે ભાભે કહ્યું જે, બહુ બોલ્યામાં માલ નહીં અને આ ફેરે પણ તેમ જ કીધું છે, તો હું શું બોલી ?"

ત્યારે પટેલ કહે, "તમારી સાસુ ગામ ગયાં છે તે તમને વાત કરું છું." ત્યારે વહુ કહે કે, "કહો." પછી પટેલ કહે કે, "તમારી સાસુ છે તેણે મને કૂવામાં નાંખી દીધો હતો. અને તેને બીજું ઘર માંડવું હતું, પણ જો હું ન બોલ્યો, તો દીકરો થયો અને તમે વહુ ઘેર આવ્યાં." વહુએ કહ્યું જે, "એવું હતું ત્યારે મને વાત કરવી હતી ના ?" પટેલ કહે, "આ મેં તમને વાત કરી, પણ તમે તમારી સાસુને વાત કરશો નહીં." વહુ કહે, "હું તે હવે વાત કરું !"

પછી એક દિવસ એ સાસુ-વહુ બન્ને જણાંને સામાસામી બોલાચાલી થઈ. ત્યારે વહુ બોલી જે, "રાખ્યને રાંડ ! બહુ ચોખી શું થાય છે ? મારા સસરાને કૂવામાં નાંખી દઈને બીજે ઘર માંડવા જતી હતી તે તું ના ?" પછી તે સાંભળીને સાસુને રીસ ચડી, તે કૂવે જઈને પડી ને મરી ગઈ. પછી તેને બાળીને ઘેર આવ્યા ને બીજે દિવસે તેના દીકરાની ઘરવાળીને પૂછ્યું, "વહુ ભા ! તમે તમારી બાઈજીને કાંઈ કહ્યું હતું ?" વહુ કહે, "હા, તમે જે વાત કહી હતી તે કહીતી, બીજું કાંઈ નથી કહ્યું." ॥૧૨૮૯॥

૧૨૯૦. વહુએ સાસુથી કંટાળીને ખેતરપાળને બલિ ચડાવવાની માનતા કરી, પણ પોતાની માની બલિ ચડી

એક ખેડુ હતો. તેની ઘરવાળીને અને તેની સાસુને, એ બંનેને અણબનાવ હતો. તેનું કારણ કે, છોકરાના સાસરાપક્ષના જ્યારે આવે ત્યારે છોકરાની મા બહુ જ કચવાયા કરતી. પછી વહુએ વિચાર કર્યો જે, 'આ રાંડનું સાલ ઘરમાંથી જાય તો હું સુખેથી મારી મા, મારી બહેન વિગેરે આવે છે, તેને ખવરાવું, પીવરાવું ને મજા કરું, પણ આ રાંડ શે મરે ?' એમ કરતાં કરતાં પટેલ પંદરેક દિવસને ગામતરે ગયો. અને તેની ઘરવાળીએ ખેતરપાળની માનતા કરી જે, "હે ખેતરપાળ ! મારા ગોવિંદાને જો તાવ ઊતરી જાય તો મારી બાઈજીને તમને ચડાવીશ." એવી માનતા કરી.

પછી પટેલ ગામમાંથી ઘેર આવ્યો અને રાતે વાળુ કરવા બેઠો. ત્યારે સમાચાર પૂછ્યા જે, "સૌ સુખી છે ના ?" પટલાણી કહે, "હા, સુખી તો છીએ, પણ ગોવિંદાને બહુ તાવ આવતો હતો તેથી મેં એક માનતા કરી છે, તે તમારાથી નહીં થાય." પટેલ કહે કે, "એવી શી માનતા કરી છે તે ન થાય ?" પટલાણી કહે, "તમને કહેવાય તેવી નથી." પટેલ કહે કે, "કહે તો ખરી, જો થાશે તો કરશું." પટલાણી

બોલ્યાં જે, “ગોવિંદાને બહુ તાવ આવ્યો હતો અને ભોંય લીધો હતો. પછી મેં ખેતરપાળની માનતા કરી જે, જો મારો ગોવિંદો આમાંથી બેઠો થાય તો હે ખેતરપાળ ! મારી સાસુને તમને ચડાવશું. તે માનતા કરી, કે તરત જેમ દીવામાં દીવેલ પૂરે એમ તરત ગોવિંદો બેઠો થયો અને મા મા કહેવા લાગ્યો.”

પટેલ કહે કે, “અરે રાંડ ! એવી માનતા શું કરી ?” પટલાણી કહે કે, “ત્યારે (શું ગોવિંદો) ખેતરપાળને ભળાવું !” ત્યારે પટેલ બોલ્યા જે, “તેં કર્યું તે ઠીક, પણ આપણે જો એકલા જાશું તો મારી માને ભીતિ ને ભ્રાંતિ પડશે, માટે બ્રાહ્મણને મોકલીને તારી મા અને તારી બહેન વિગેરેને બોલાવ, એટલે આપણે સૌ નવાં લૂગડાં પહેરીને સાથે જવાય.” પછી બ્રાહ્મણને મોકલીને તેના પિયેરથી બધાંને બોલાવ્યાં અને વાડામાં લઈ જઈને (પટલાણીએ) તેની માને વાત કરી જે, “મેં આવી રીતે માનતા કરી છે.” ડોશી કહે, “ઠીક કર્યું, ટાઢે પાણીએ ખસ જાશે. જ્યારે આવીએ ત્યારે કાળું મોઢું કરે છે.”

પછી સૌ નવાં લૂગડાં પહેરીને તૈયાર થયાં અને સવામાણું લાપશીનો લોટ પણ સાથે લીધો. પછી સૌને ગાડામાં બેસાર્યાં અને ઘરધણીએ ખડના ભારામાં એક તરવાર બાંધી લીધી. પછી ગામને સીમાડે ખેતરપાળનું સ્થાનક હતું ત્યાં પહોંચ્યા. પછી ઘરધણીએ તેનાં ઘરનાં મનુષ્યને કહ્યું જે, “તારી મા અને મારી માને ખેતરપાળ પાસે પગે લાગવા મેલ અને હું ત્યાં તરવાર લઈને બેસું છું.” પછી વહુએ કહ્યું જે, “મા તું અને મારી સાસુ એ બન્ને પહેલાં ખેતરપાળને પગે લાગી આવો અને ગોવિંદને માગી લ્યો જે, ‘હે ખેતરપાળ ! મારા ગોવિંદાને ગાંડ્યે(પુંઠ્યે) લૂઈને નાંખી દેજો.”

પછી બન્ને વેવાણો હાથના આંકડા ભીડીને ખેતરપાળ પાસે ગઈ અને પાછળ ગાણાં ગાવાં લાગી જે, “બાઈજી ચડ્યાં ખેતરપાળને, સૌ

જુવોને લોકો, બાઈજી ચડ્યાં ખેતરપાળને.” એમ ગાણાં ગાતાં હતાં અને છોકરાના બાપે ધુધકારી મારીને તેની સાસુનું ગળું તરવારે કરીને કાપી નાખ્યું. પછી તે પટેલ બોલ્યો જે, “પાછું વાળી જોને કે બાઈજી તારી કે મારી ? મને તો તોરમાં ખબર રહી નથી.” પછી જ્યાં જુવે ત્યાં તો બઈની માને મારી નાંખેલી. પછી બઈ બોલી જે, “હાય હાય મારા પીટ્યા ! આ શું કર્યું ?” પટેલ કહે જે, “બોલીશ મા, બાઈજી ચડવવાં હતાં ના ? કાંતો તારી બાઈજીને, કાંતો મારી બાઈજીને; તે આ તો મારી બાઈજીને ચડાવ્યાં, તેમાં શું બગડી ગયું ?” ॥૧૨૯૦॥

૧૨૯૧. અધિકાર ગયે જીવ-પ્રાણીમાત્ર બેભાન જેવાં થઈ જાય છે ‘તમારા સસરા ગયા પછી કાંઈ ભાન રહેતું નથી’

એક પટેલ હતો. તેને ચાર દીકરા હતા અને ઘરમાં પટલાણીનું બહુ જ ચલણ હતું. એમ કરતાં કરતાં પટેલ દેહ મેલી ગયો, પણ પટલાણી તો પોતાનાં પહેલાના રિવાજ પ્રમાણે ઘરનો તમામ કબજો પોતાના હાથમાં રાખતી. અને ચારે દીકરાની વહુઓ તેનાથી કંટાળીને ક્લેશ બહુ કર્યા કરતી. પછી મોટે દીકરે કહ્યું જે, “મા ! હવે તમે ઘરનો વહેવાર પડ્યો મેલો અને આ એક લોટની સૂંડલી ભરી આપીએ અને આ થાંભલીએ એક ચાકળો નાંખી આપીએ, તે બેઠાં બેઠાં જે લોટિયા ચપટિયા આવે તેને લોટ આપો. અને નવરાં હો ત્યારે માળા ફેરવવી, એમ કરો; તો ઘરમાંથી ક્લેશ મટી જાય.”

પછી ડોશીએ ઘણાક દિવસ તે પ્રમાણે કામ કર્યું અને દીકરાની વહુઓ પણ છાશ સિવાય દૂધ કોઈ દિવસ આપતી નહીં. પછી એક દિવસ મોટા દીકરાની વહુને કાંઈક કામ પ્રસંગ આવ્યો. તેથી તેણે ડોશીમાને કહ્યું જે, “બાઈજી, આજ ભેંશ દોઈ દેશો ?” ડોશી કહે કે, “કહો તો ભેંશ દોઈ આપું, કહો તો છાશ કરો છો ત્યારે માખણની ગોળી સાચવવા બેસું.” પછી ડોશીને બોઘરણું આપ્યું, તે લઈને ભેંશ

દોવા ગયાં. પછી ડોશીએ ભેંશ દોતાં દોતાં વિચાર કર્યો જે, 'હું દોહીને બોઘરણું આપું એટલીવાર છે, મને તો છાશ આપશે.' એમ જાણીને એક શેડ્ય બોઘરણામાં નાંખવા મંડી ને એક પોતાના મોઢામાં નાંખવા મંડી. તેથી આશરે બશેરેક દૂધ ઓછું થયું.

તે જોઈ દીકરાની વહુએ વિચાર કર્યો જે, 'આજ દૂધ ઓછું નીકળ્યું તે ભેંશે હાથ ઓળખ્યો હશે !? પણ હશે, કાલે વાત.' પછી બીજે દિવસે મોટા દીકરાની વહુએ કહ્યું જે, "બાઈજી, ભેંશ દોહી દ્યો." બાઈજી ભેંશ દોવા ગયાં. પછી ચારે દીકરાની વહુ છાનીમાની ઓથ્યે ઊભી રહીને જોવા લાગી. એટલે બાઈજીએ પ્રથમની પેઠે ભેંશ દોવા માંડી જે, એક શેડ્ય બોઘરણામાં ને એક શેડ્ય પોતાના મોઢામાં ! એમ ભેંસ દોવી શરૂ કરી.

ત્યારે વહુઓ બોલી જે, "બાઈજી, આ શું કરો છો ? એક શેડ્ય મોઢામાં અને એક શેડ્ય બોઘરણામાં ?" બાઈજી કહે કે, "હું તો તમારા સાસરા મરી ગયા પછી બેભાન થઈ ગઈ છું. તે કોણ જાણે બોઘરણામાં શેડ્ય જાય છે ? કે કોણ જાણે મોઢામાં શેડ્ય જાય છે ?" એમ મનુષ્યનો અધિકાર ગયા પછી સર્વ જીવ-પ્રાણીમાત્ર બેભાન જેવાં થઈ જાય છે. પણ જો તેને જ્ઞાની ગુરુ મળે તો સારી સ્થિતિમાં રાખે, નિકર દુઃખીયો થાય. ॥૧૨૯૧॥

૧૨૯૨. ખેડૂતને ઘરવાળીએ વછડક શાક ખવરાવ્યું

એક ખેડુ હશે. તે ખેતી કરવા વગડામાં ગયેલો. અને તેની ઘરવાળીને ઘરમાં ચીભડાનું શાક કરવું હતું. તે ચૂલે પાટિયામાં વઘાર મેલ્યો, પણ દાતરડું હાથ આવે નહીં. પછી મોઢે મોઢે ચીભડાંનાં બટકાં કરીને શાક વઘાર્યું અને તેનું ભાત લઈને ખેતર ગઈ. ત્યારે તેના ધણીએ પૂછ્યું જે, "કેમ આજ મોટા ફોડવાનું શાક કર્યું છે ?" ત્યારે બાઈ બોલી જે, "વઘાર ચૂલે મેલ્યો હતો ને દારતડું હાથ ન આવ્યું,

તેથી વછડક(મોઢેથી સુધારેલ) શાક કર્યું છે." એમ સત્સંગમાં ન હોય તો આચાર-વિચારની ખબર ન પડે અને વછડક શાક કરીને ખવરાવે. ॥૧૨૯૨॥

૧૨૯૩. વઘારની લાલચમાં ધૂપેલ તેલમાં રોટલો ચોળીને ખાધો

એક ખેડુ હતો. તે અવસ્થા થવાથી વૃદ્ધ થયેલો, પણ તેના દીકરાની ઘરવાળી તેને ખાધ્યે-પીધ્યે સાચવે નહીં. ડોસો પણ તેનાથી ઘણોક કંટાળી ગયેલો જે, 'ક્યારેક જો રેઢું ઘર મળે તો ખૂબ પેટ ભરીને ખાઉં. રાંડ કોઈ દિવસ રોટલામાં શાકનો વઘાર તો આપતી નથી.' પછી એક દિવસ દીકરાની વહુએ કહ્યું જે, "ભાભા, હું ખેતર ભાત આપવા જાઉં છું, તે તમે છોકરાને હીંચોળો અને ઘરની ખબર રાખજો." પછી બાઈ ખેતર ભાત આપવા ગઈ. ત્યારે ડોસે પછવાડેથી ઘર ઉઘાડીને રોટલો મૂકવાનો કોઠો હશે તેમાં હાથ ઘાલ્યો, એટલે તેમાં બાઈએ માથે નાંખવા માટે પાકું તેલ પાડીને વાટકો ભરીને મૂકેલો, તે જોતાં જોતાં ડોસાને હાથ આવ્યો.

પછી ડોસે વાટકાને બહાર કાઢીને વિચાર કર્યો જે, 'રાંડ કોઈ દિવસ શાકનો વઘાર તો આપતી જ નથી. અને જોને, પોતાના સારુ કેવો આ વઘારનો વાટકો ભરીને મેલ્યો છે ! આજ તો ખરો લાગ આવ્યો છે, તે રોટલો ચોળીને ખાઈ જાઉં.' પછી તે તેલના વાટકામાં આખો રોટલો ચોળીને ખાઈ ગયો.

પછી સાંજે વહુ ભાત આપીને ઘેર આવ્યાં અને માથે નાંખવા સારુ પાકું તેલ મૂક્યું હતું તે ગોતવા માંડ્યું, પણ જડ્યું નહીં. તેથી ભાભાને પૂછ્યું જે, "ભાભા, આ કોઠલામાં ધૂપેલ(સુગંધી પદાર્થોવાળું પકવેલું) તેલનો વાટકો ભર્યો હતો, તે ભાળ્યો ?" ત્યારે ભાભો કહે, "હા, તેલ હશે કાં કે ? એ તો શાકનો વઘાર હતો, તે બંદો તેમાં આખો રોટલો ચોળીને ખાઈ ગયો !" એવી જીવની જાડ્યતા છે જે, આ તેલ છે કે ઘી છે તેનીય ભાન ન પડે. ॥૧૨૯૩॥

૧૨૯૪. બડઘલીની ભાજીની લાલચમાં પોદળો ખાધો

એક ખેડુ પોતાને ખેતર ખેતી કરવા ગયેલો અને તેની ઘરવાળી તેના સારુ ભાત લઈને ચાલી. તે વખતે તેને એક મહિના દિવસની વાછડી હશે તેણે મળ કર્યો. તે તેણે ટોપલામાં લઈ લીધો અને ટોપલામાં ભાતનો રોટલો મેલ્યો. પછી ખેતર ભાત લઈને ગઈ. તે વખતે કણબી ઘઉંનું પાણી વાળતો હતો. તેથી બાઈએ કહ્યું જે, "આ ટોપલામાં ભાત છે તે તમે ખાઓ, ત્યાં સુધી હું પાણી વાળું." પછી બાઈ પાણી વાળવા મંડી અને પટેલ રોટલો ખાવા બેઠા. અને હાથમાં રોટલો લીધો અને ટોપલીમાં વાછડાનો પોદળો દીઠો.

તે જોઈ પટેલ બોલ્યો જે, "ઓય રાંડ ! આજ તો ઘણે દહાડે બડઘલીની ભાજી કરીને લાવી છે !" એમ કહીને રોટલાના બટકા ઉપર ચડાવીને મોઢામાં મેલ્યું, એટલે મોળું લાગ્યું. પછી પોતાના મનમાં બોલ્યો જે, "રાંડે ઘણે દહાડે ભાજી કરી, પણ મીઠું નાખવું ભૂલી ગઈ છે." એમ કહેતાં કહેતાં આખો રોટલો અને વાછડીનું છાણ બધું ખાઈ ગયો. પછી પાણી પીને તેની ઘરવાળી પાસે જઈને ઠપકો દેવા લાગ્યો જે, "રાંડ ! ઘણે દહાડે બડઘલીની ભાજી કરી અને તેમાં મીઠું નાંખવું પણ ભૂલી ગઈ ?"

બાઈ કહે કે, "ક્યાં ભાજી હતી ?" પટેલ કહે, "ટોપલામાં નીચે રોટલા હેઠે હતી ને ?" બાઈ કહે, "એ તો વાછડીનો પોદળો હતો. તે હું પાદર આવીને નાંખી દેતાં ભૂલી ગઈ હતી." પટેલ કહે, "એ તો હું રોટલા સાથે ખાઈ ગયો અને જે થયું તે થયું." એમ કહીને પોતાના મનમાં સમજી રહ્યો. આ જીવને આવી જાડ્યતા છે. ॥૧૨૯૪॥

૧૨૯૫. ક્રોધે કરીને પત્ની માથે કઢીનો ઊકળતો પાટિયો ફોડ્યો

એક કણબી હરિભક્ત હતો. તેણે પોતાની સ્ત્રીને કહ્યું જે, "મારે મંદિર જાવું છે, તે જો વાળુ તૈયાર હોય તો લાવ્ય. વાળુ કરતો જાઉં

તો ઠીક." બાઈ કહે કે, "કઢી કરી છે, ઊભરો આવ્યો છે અને ઘડીક બેસો તો બીજો ઊભરો આવે, એટલે તમને વાળુ કરવા બેસારું." તે સાંભળીને પટેલને રીસ ચડી જે, "અરરર, ક્યારેય રાંડે હા તો પાડી જ નહીં." એમ કહીને કઢીનો પાટિયો પોતાના લૂગડે ઝાલીને બાઈના માથામાં ફોડ્યો અને બાઈ દાઝીને મૃત્યુને પામી. અને પછી પોતે પોતાના બે દીકરા લઈને સાધુ થયા. માટે ક્રોધ કરવો તો તેનું પરિણામ તપાસીને કરવો જે, આમાંથી શું પરિણામ આવશે ? ॥૧૨૯૫॥

૧૨૯૬. સ્વાર્થવશ સંસાર : પતિને મૃત્યુ પામેલો જાણી પત્નીએ દહીં ખાધું ને કુલેર તૈયાર કરી રાખી

એક માણસ હતો. તે સંત પાસે બેસવા ગયો. સંતનો સ્વભાવ એવો છે કે, સંસારનો નિષેધ કરીને તેને ખોટો કરી દેખાડે ને સગાંસંબંધીને પણ ખોટાં છે, એમ સમજાવે. પછી તે માણસે કહ્યું જે, "મહારાજ ! તમે કહો છો તે સત્ય છે, પણ મારા ઘરના માણસને મારી સાથે એવો સ્નેહ છે કે, મને જમાડ્યા વિના જમે નહીં. પાણી પાયા વિના પોતે પાણી પણ પીવે નહીં અને ખરેખરી પતિવ્રતા છે." પછી સંતે કહ્યું જે, "ભાઈ, તારે તેની પરીક્ષા કરવી હોય તો તું ઘરના ઉંમરામાં જઈને આંખ્યો ચડાવી જા અને મોંઢે ફીણ લાવી દે. પછી તું તમાશો જોજે !"

પછી તે માણસ સંધ્યા વખતે ઘેર જઈને ઘરના ઉંમરા વચ્ચે ફંદ કરીને લાંબો થઈને સૂતો અને મોઢામાં ફીણ ફહ ફહ કરતાં ચાલ્યાં જવા લાગ્યાં. તે જોઈને બાઈ તેની પાસે આવીને જોવા લાગી જે, અચાનક આ શું થઈ ગયું ? પછી બાઈએ વિચાર કર્યો જે, 'હું મરણપોક પાડીશ તો ભૂખી રહીશ. માટે લેને દહીં ને ધાન ખાઈ લઉં, અને પછી મરણપોક પાડું.' પછી બાઈએ કોઠો ઉઘાડીને દહીંનું ગોરસ કાઢીને સારી પેઠે દહીં ને ધાન ખાધું. અને ઘઉંના લોટમાં ઘી, ગોળ નાંખીને કુલેરના મોટા મોટા લાડવા કર્યા અને તેની માટલી ભરીને કોઠલામાં

મેલી. પછી બાઈએ વિચાર કર્યો જે, 'જો હું દિવસે ખાઈશ તો માણસ કહેશે જે, રાંડને ધરસકો(ધ્રાસકો-ડર) કે શોક નથી. માટે તેર દિવસ સુધી અંધારે અંધારે ખાઈ લેશું.'

પછી આ બધી હકીકત તેનો ધણી પડ્યો પડ્યો જોઈ રહ્યો હતો. પછી તે બાઈએ આવીને પોતાના પતિનું માથું પોતાના ખોળામાં મેલ્યું અને બોલી જે, સાખી -

સ્વર્ગે મટામટ ચાલિયા, કાંઈક કેતડા જાઓજી.

ત્યારે પેલો માણસ બોલ્યો જે,

દહીં ફદાફદ મારિયાં અને હવે કોઠલામાં છે તે ખાઓજી.

પછી તે બાઈ ઘણું જ શરમાઈ ગઈ અને તે પુરુષના મનમાં એમ થયું જે, 'સંત કહે છે તેવો જ આ સંસાર તો કેવળ સ્વાર્થની જ બાજી છે.' એમ સમજીને પોતે પોતાની મેળે વૈરાગ્યનો વેશ લઈ કુટુંબનો ત્યાગ કરીને ચાલી નીકળ્યો. ॥૧૨૯૬॥

૧૨૯૭. માનેલી પતિવ્રતાએ પતિની મરણપોક પહેલાં જારનો ઠૂમરો ખાધો ને સોનાના રેખવાળો દાંત પાડવા બેઠી

એક ગરાસિયા હતા, તે સંત પાસે બેસવા ગયા. તેને સંતે સંસારના નિષેધની વાતો કરી સંસારનું અસારપણું કહી દેખાડ્યું. અને માતા-પિતા તથા સ્ત્રી-છોકરાંઓ સ્વાર્થી છે એમ કેટલાક શબ્દ કહ્યા; પણ તે વાત તેને ગળે ઊતરી નહીં. અને છેવટ જતાં તેણે કહ્યું જે, "મહારાજ ! મારા ઘરનું મનુષ્ય તો ખરેખરું પતિવ્રતા છે. તે જો હું દેહ મેલું તો તે પોતાનો દેહ રાખે નહીં એવી છે." પછી સંતે કહ્યું જે, "આજ તું જઈને તેની પરીક્ષા લે."

પછી તે ઘેર જઈને ઊંધમૂંધ(બેભાન) થઈને પડ્યો અને મોઢામાં ફીણ પણ આવી ગયાં. તે દિવસે તેણે જારનો ઠૂમરો રાંધ્યો હતો.

પછી બાઈએ જ્યાં આવીને જોયું ત્યાં તો પોતાનો પતિ મૃત્યુ પામેલો માલુમ પડ્યો. અને વિચાર કર્યો જે, 'આને કાંઈક ચોઘડિયું ફરી ગયું છે, અને આજ જુવારનો ઠૂમરો રાંધ્યો છે તે લેને હું ખાઈ લઉં; પછી મરણપોક પાડું !' પછી બાઈ ઠૂમરો ને દહીં ખૂબ ખાઈને ધણી પાસે આવી અને વિચાર કર્યો જે, 'આને મોઢામાં દાંતમાં સોનાની રેખું છે તે લેને કાઢી લઉં !' એમ જાણીને પાશેરનો એક પાણો હાથમાં લઈને પોતાના પતિનું મોઢું પહોળું કરીને દાંત પાડવા માંડી. ત્યાં તો તે પુરુષ સાખી બોલ્યો જે, -

સકળવંતી નાર તને સત ચડ્યું અપાર,
તું દહીં ને ઠુમરો જાર્ય પણ મારા જીવતાં દાંત કાં પાડ્ય ?

તે સાંભળી તે બાઈ ઘણી જ લજવાઈ ગઈ. અને પુરુષને પછી નક્કી થયું જે, સંતે કહ્યું છે તે વાત ખરી છે; એમ જાણીને પોતે કુટુંબનો ત્યાગ કરીને સંસાર છોડીને વૈરાગ્ય લઈને ચાલી નીકળ્યો. ॥૧૨૯૭॥

૧૨૯૮. અણહક્નું ખાવાથી વાછરડો થયો

એક ગામમાં એક સાધુ હતા. તે વાડીએ નાવા ગયા હતા અને તેને એવો નિયમ હતો જે, ભીને લૂગડે પાંચ માળા ફેરવવી. પછી તે નાઈ રહ્યા ત્યારે તેની માળા ઉતારે પડી રહેલી. તેથી તેણે કોશિયાને કહ્યું જે, "ભાઈ, મારે ઉતારે હું માળા ભૂલી ગયો છું તે લાવી દેને." કોશિયો કહે કે, "એવો નિયમવાળો છો તો હારે લાવવી હતી ને ! શા માટે ભૂલી ગયો ?" પછી તેણે ઘઉંની વાડીયુંમાંથી બે ડૂંડીયું લઈને તેમાંથી એકસો ને આઠ દાણા કાઢ્યા અને તેની માળા કરીને પાંચ માળા ફેરવી. અને પાંચ દાણા વધ્યા હશે તે પોતાના મોઢામાં નાંખ્યા.

પછી તે મરી ગયો, ત્યારે તે કણબીના ઘરનો વાછડો થયો. પછી તે વાછડો મહિના પંદર દિવસનો થયો. અને પટલાણીને એક વખત

વાડીએ ભાત આપવા જવું હતું. તેથી પોતાની હેતવાળી બાઈ હશે તેને બોલાવીને કહ્યું જે, "આ મારા વાછડાને ખડ નીરજે અને પાણી પાજે. કારણ કે, મારે ભાતનું મોડું થયું છે." પછી તે બાઈ વાછડાને જ્યારે પાણી પાવા ગઈ એટલે ઓસરીમાં તલનો મોટો ઢગલો ભાળ્યો. તેથી તેમાં તે બાઈનું મન લોભાણું. પછી તે વાછડાને પાણી પાઈને તથા ખડ નીરીને તલનો ટોપલો ભરવા લાગી. એટલે વાછડો બોલ્યો જે, "મા..." પછી વળી બાઈએ ફેર વાછડાને ખડ નીર્યું અને પાણી પાયું અને તલનો ટોપલો ભરીને જ્યાં ચાલી. ત્યાં તો વાછડો તોડાવીને આડો ફર્યો અને ઊભો રહ્યો, ને એમ બોલ્યો જે, "રાંડ અભાગણી ! સાંભળ, મેં આને પૂછ્યા વિના તેના ઘઉંના પાંચ દાણા ખાધા છે, તેથી હું તેના ઘરનો વાછડો થયો છું. તેથી તેની વાડીના બે પાણ(ખેતરના પાકને પાણી પાવું તે) પાઈશ ત્યારે મારો છૂટકો થાશે અને તું તો આ તલનો ટોપલો ભરીને ચાલી, તે તારી શી દશા થાશે ?"

પછી બાઈ તલનો ટોપલો પાછો મૂકીને પોતાને ઘેર ગઈ. અને સાંજે પટલાણી ઘેર આવ્યાં, ત્યારે તેની આગળ પછવાડેથી બનેલી બધી વાત કહી જે, "તલનો ઢગલો ભાળીને મારું મન લોભાણું હતું, પણ આ તમારો વાછડો તોડાવીને આડો ફરીને એમ બોલ્યો જે, 'મેં એને પૂછ્યા વિના તેના પાંચ ઘઉંના દાણા ખાધા છે, તે બે વાડીના પીત(ખેતરમાં પાણી પાઈને ઉછેરેલો પાક) પાઈશ, ત્યારે મારો છૂટકો થાશે." પછી સાંજે પટેલ ઘેર આવ્યા ત્યારે પટલાણીએ વાત કરી જે, "આ વાછડો તો આપણે કોઈક દેણિયાત આવ્યો છે. માટે બ્રાહ્મણને બોલાવીને તેનો છૂટકો થાય તેમ કરો." પછી પટેલે સવારમાં બ્રાહ્મણને બોલાવ્યો અને વેદવિધિથી તેનું જે માગણું હતું તે કૃષ્ણાર્પણ કરાવ્યું. એટલે વાછડો ઊભો હતો તે ધબ લઈને પડી ગયો અને દેહ ત્યાગ કરીને પરલોકમાં ગયો. ॥૧૨૯૮॥

૧૨૯૯.સંતે ઝાડનું થડ પકડીને છોડાવોની બૂમો પાડતાં વ્યવહાર છોડીએ તો જ છૂટે, તે વાત કહી

એક મહાત્મા સંત હતા. તે રસ્તામાં ચાલ્યા જતા હતા. ત્યાં ચાર ખેડુ ખેતીનું કામ કરતા હતા અને સાથે તેનો બાપ પણ કોદાળી લઈને ખેતરમાંથી જાળાં ખોદી કાઢતો. પછી બપોરે સાંતી છોડીને સૌ રોટલા જમવા બેઠા અને સંતરામ ઉપદેશ કરવા લાગ્યા અને આ જગતનું મિથ્યાપણું જણાવવા લાગ્યા. તે સાંભળી ડોસો બોલ્યો જે, "મહારાજ ! તમારે અહીંયાં કાંઈ લાંબીટૂંકી વાત કરવી નહીં અને મારા છોકરા ખોટી થાય છે." એમ કહીને ડોસે સંતને કહ્યું જે, "મહારાજ, અહીંથી ચાલવા માંડો." તોપણ સંતે કેટલીક જ્ઞાન ને ઉપદેશની વાતો કરી. પણ ડોસે તો છોકરાને સાંતી જોડાવીને ઉદ્યમે વળગાડ્યા.

ત્યાં તો એક કુંભાર રસ્તેથી આવી ચડ્યો અને સાધુની વાત સાંભળીને તેને વૈરાગ્યની ચટકી લાગી. અને તેણે કહ્યું જે, "મહારાજ ! કણબીનાં છોકરાનાં છોકરાં ભલે ન આવે, પણ હું ઘેર જઈને આ ગધેડી ને ખોલકો(ગધેડાનું બચ્ચું) ને લૂગડું મેલી આવું અને તરત તમારી સાથે આવીશ." કુંભાર ઘેર જવા માટે રસ્તે પડ્યો અને કણબી સૌ ખેતીનું કામ કરવા લાગ્યા. તે વખતે મહાત્મા ઊઠીને એક બાવળિયાનું ઝાડ હતું તેને બાથ લઈને બૂમ પાડવા લાગ્યો જે, "ધોડો...ધોડો..! મને બાવળિયે ઝાલી રાખ્યો છે..!"

તે સાંભળીને ચારે ખેડુ તથા તેનો ડોસો, એ પાંચેય દોડ્યા આવ્યા અને મહાત્માના હાથ બાવળિયેથી છૂટા કર્યા. પછી કણબી બોલ્યો જે, "મહારાજ ! તમને ક્યાં બાવળિયે ઝાલ્યા હતા ? તમે બાવળિયાને ઝાલ્યો હતો." તે સાંભળીને સંત બોલ્યા જે, "તમને ક્યાં વહેવારે ઝાલી રાખ્યા છે ? તમે વહેવારને વળગી રહ્યા છો ! હું જેમ આ બાવળિયાથી છૂટો પડ્યો, તેમ તમે વહેવારથી છૂટા પડો તો પડાય." એમ કહીને

મહાત્મા તો ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યા. ।।૧૨૯૯।।

૧૩૦૦. સંસારની આસક્તિ : કુંભારના ગૃહત્યાગનું વર્ણન

અને કુંભાર ત્યાંથી ઘેર ગયો અને ઘરવાળીને કહ્યું જે, "ઝટ કર, મને રોટલો દે, મારે ઘરમાં રહેવું નથી. સંસાર કરવો હરામ છે !" ઘરવાળી કહે, "પીટ્યા ! કહે તો ખરો શી ઉતાવળ છે ?" કુંભાર કહે કે, "મારે સંસારમાં રહેવું નથી અને સાધુ થઈને ચાલ્યા જવું છે." કુંભારણ કહે, "ભલે ઘોળ્યો જા ! લે આ રોટલો." કુંભાર ઝોળીમાં રોટલો લઈને પોતાની ખડકી બહાર નીસર્યો. ત્યાં પોતાને વિચાર થયો જે, 'હું તો જઈશ અને ગધેડીનો ખોલકો નાનો છે અને ઘરવાળી તો કામમાં રોકાશે અને ખોલકો કોઈકના ખેતરમાં પડશે તો એને ત્યાં કોઈક મારશે તો મરી જાશે. માટે લાવ્યને સાથે લેતો જાઉં !'

પછી ઘેર (પાછો) આવ્યો. ત્યારે તેની ઘરવાળી બોલી જે, "કેમ પાછા આવ્યા ?" કુંભાર કહે કે, "ખોલકો નાનો છે, તે તારાથી સચવાસે નહીં; માટે લાવ્ય હું સાથે લેતો જાઉં." કુંભારણ કહે, "આ રહ્યો, લેતો જાને પીટ્યા." પછી તે કુંભાર ખોલકો લઈને ગામને ઝાંપે ગયો. અને ગામને પાદર જતા ગામનો કોઈક મોટો પટેલ હશે તેણે પોતાની કડબની મોટી ગંજી ઉખાળેલી, તેનો કૂચાનો મોટો ઢગલો ભાળ્યો. તે જોઈને તેના મનમાં એમ થયું જે, 'રાંડ ઘરમાં ને ઘરમાં બેસી રહેશે અને આ બે નીંભાડા પકવાય તેટલો કૂચો પડ્યો છે, તે બીજા કુંભાર લઈ જાશે; માટે લેને ઘેર કહી આવું.'

વળી ખોલકો દોરીને ઝાંપેથી ઘેર આવ્યો. ત્યારે કુંભારણ બોલી જે, "કેમ પાછા ઘેર આવ્યા ?" કુંભાર બોલ્યો જે, "તને કહેવા આવ્યો છું જે, પટેલે ગંજી ઉખેળી છે તેનો બે નીંભાડા પકવાય તેટલો કૂચો પડ્યો છે; માટે તે તું લેવા જાજે." કુંભારણ કહે, "મર પીટ્યા ! ખોલકા સારુ પાછો આવ્યો, કૂચા સારુ પાછો આવ્યો; માટે ઘેર જ મર." પછી

તે ઘેર જ રહ્યો. તેમ આ જીવ તુચ્છ વિષયમાં બંધાઈને પ્રભુ ભજવાનું ભૂલી જાય અને પોતાના મોક્ષનું સાધન બગાડે છે. ॥૧૩૦૦॥

૧૩૦૧.પત્ની સાથે કજિયો થતાં સાધુ થવા ગયો ને ગધેડી દોરીને પાછો આવ્યો

એક કુંભાર હતો. તેની સ્ત્રી સાથે તેને ઘરમાં કજિયો થયો. પછી તે રિસાઈને ચાલી નીકળ્યો. તે ગામને પાદર ગયો, પણ કોઈ પાછો વાળવા ન આવ્યું. પછી ગામને પાદર તેનાં ગધેડાં ચરતાં હતાં. તેમાં એક ધોળી ગધેડી હતી. તેની ડોકમાં ફાળિયું નાંખીને તેને દોરીને ઘેર આવ્યો અને ફળિયા વચ્ચે ગધેડીને ઊભી રાખી, ને પોતાની સ્ત્રી પ્રત્યે બોલ્યો જે, “રાંડ, જોને જેટલો આ ધોળીને ખપ છે તેટલો તારે ખપ છે ? તે જો મને પાદરથી પાછો ઢરડીને અહીં લાવી.” માટે ક્લેશથી રિસાવું તો કુંભારના જેવું કરવું નહીં. પછી તો અઠે દ્વારકા કરવું. ॥૧૩૦૧॥

૧૩૦૨. કુંભારે માસ્તરને ગધેડો ભણાવવા આપ્યો

એક કુંભાર હતો. તેને દીકરો ન હતો. પછી તેણે પોતાની ગધેડીના ખોલકાનું નામ મોતિયો પાડ્યું હતું. અને તે કુંભાર નિરંતર નિશાળના માસ્તરનું પાણી ભરવા જતો. અને માસ્તરના નિશાળિયા કેટલાક ઠોઠ હતા. તેને (માસ્તર) પોતે રીસ ચડાવીને કહેતો જે, “અરર, ફલાણા ગામમાં છોકરાં ગધેડાં જેવાં હતાં, તે મેં માણસ જેવા કર્યાં અને આ તો ગધેડાં જેવાં ને ગધેડાં જેવાં રહ્યાં !” એમ નિરંતર છોકરાઓને કહેતો. તે સાંભળીને કુંભારના મનમાં એમ થયું જે, ‘માસ્તર મારા મોતિયાને ભણાવે તો હું નિશાળે લાવું. માટે લેને હું માસ્તરને પૂછી જોઉં.’

પછી માસ્તરને કહ્યું જે, “માસ્તર, મારા મોતિયાને તમે ભણાવશો ?” માસ્તર કહે, “હા, લાવ્યને ભણાવીશ.” માસ્તર જાણે કે, છોકરાનું નામ મોતિયો હશે. પછી માસ્તરે કહ્યું જે, “છોકરાને ઈકોતરી(એકથી

સો સુધીનો આંક) બોલવા મોકલું ?" કુંભાર કહે, "એમાં હું કાંઈ સમજું નહીં. તમે કહો તેમ કરીને લાવું." માસ્તર કહે, "કપાળમાં કંકુનો ચાંદલો કરજે અને હાથમાં એક નાળિયેર આપજે." પછી કુંભારે ખોલકાના કપાળમાં એક કંકુનો ચાંદલો કર્યો ને એક ગળણામાં નાળિયેર બાંધીને ખોલકાની ડોકમાં બાંધ્યું અને દોરીને નિશાળે લાવ્યો. અને નિશાળને બારણે ઊભો રહીને બોલ્યો જે, "માસ્તર, માસ્તર ! આ મારા મોતિયાને ક્યાં બાંધુ ?" માસ્તરે બહાર આવીને જોયું, ત્યાં તો ખોલકો દીઠો. માસ્તરે જાણ્યું જે, કુંભારે માળે મારી મસ્કરી કરી.

માસ્તરે કહ્યું જે, "બાંધ આ થાંભલીએ !" કુંભાર કહે, "હું ક્યારે આવું ?" માસ્તર કહે કે, "છ મહિને આવજે, અને જો છ મહિના મોર આવ્યો તો આ હંગલો(જીદ?) કરીને તારી સાથે ચાલી નીકળશે અને ભણતરે કાચો રહેશે; માટે છ મહિના મોર ડોકાઈશ નહીં અને છ મહિના પછી આવીશ તો ડીફા જેવો(જાડો-પુષ્ટ માણસ) થઈને કોરટમાં લખવા બેસી જશે."

પછી માસ્તરે કોઈકને બોલાવીને કહ્યું જે, "આને બે-ચાર ગાઉ જઈને મેલી આવ્ય." પછી તે માણસ ખોલકાને બે-ચાર ગાઉ દૂર મેલી આવ્યો. ખોલકો તો બીચારો વગડામાં રઝળી રઝળીને મરણ પામ્યો. કુંભાર ઘેર જઈને હંમેશાં ગેરુના ચાંદલા કરવા લાગ્યો જે, ત્રીસ ચાંદલા થાય ત્યારે એક મહિનો થાય. એમ કરતાં છ મહિના ઉપર પાંચ-દસ દિવસ થઈ ગયા. પછી કુંભારે નિશાળે જઈને માસ્તરને કહ્યું જે, "માસ્તર, મારો મોતિયો ક્યાં ?" માસ્તર કહે કે, "મેર મૂરખા ! છ મહિના ઉપર દસ દિવસ થઈ ગયા. માટે તે તો ડીફા જેવો થઈને કોરટમાં લખવા બેસી ગયો છે."

પછી કુંભાર માસ્તરને કહેવા લાગ્યો જે, "મેં તો તમને માણસ કરવા સોંપ્યો હતો કે કોરટમાં મોકલવા સોંપ્યો હતો ?" માસ્તર કહે,

"એ રહ્યો કોરટમાં જો જાને !" કુંભાર કહે, "હું શી રીતે ઓળખું ?" માસ્તર કહે, "તું એને કાંઈ આપતો ?" કુંભાર કહે, "હા, નાનો હતો ત્યારે મઠ આપતો." માસ્તર કહે કે, "હાથમાં મોરી(દોરડાનો ગાળિયો) લઈને અને મઠનું ગૂંજું ભરીને કોરટમાં જા. અને ઓથ્યે ઊભો રહીને ગૂંજાને થપાટું મારજે એટલે મઠનો હેવાયો હશે તો તરત તારી પાસે આવશે." પછી કુંભાર તે માસ્તરના કહેવા પ્રમાણે મઠનું ગૂંજું ભરીને અને હાથમાં મોરી લઈને કોરટમાં ગયો. દિવસનો એક વાગ્યો હતો એટલે સૌ રોટલા જમવા ગયા હતા. અને એક કારકુન કાન ઉપર કલમ ચડાવીને ઓસરીમાં આંટા મારતો હતો.

પછી કુંભાર ત્યાં કોરટમાં વંડીની ઓથે જઈને ઊભો રહ્યો અને હાથે કરીને ગૂંજું ખખડાવીને તે દોતિયા(અરજી લખનાર)ને બોલાવ્યો. દોતિયે જાણ્યું જે, 'કુંભારનું ગધેડું કોઈકના ખેતરમાં પડ્યું હશે, તેટલા માટે તે આંહીંયાં આવેલ હશે. અને તે ગધેડાને ડબામાં પૂરેલું હશે. માટે એક ચિઠ્ઠી લખી આપું અને પાણ પાયલું(રૂ.નો ચોથો ભાગ-પાવલી) લઈ લઉં.' એમ ધારી કુંભાર પાસે ધીરે ધીરે લપાતો લપાતો આવ્યો. તેથી કુંભારે જાણ્યું જે, 'આ જ મારો મોતિયો !" અને દોતિયો નજીક આવીને બોલ્યો જે, "કેમ છે પાંચિયા..?" એમ જ્યાં કહ્યું, ત્યાં તો કુંભારે પોતાના હાથમાં મોરી(દોરડી) હતી તે દોતિયાની ડોકમાં નાંખી અને બાવડે ઝાલીને પોતાની આગળ કર્યો.

તે શોર-બકોર સાંભળીને સૌ લોક ભેગાં થઈ ગયાં અને અરસપરસ એકબીજાને પૂછવા લાગ્યા જે, "અલ્યા, આ શું છે ?" કુંભાર કહે કે, "આ મારો મોતિયો ! મઠનો હેવાયો." સૌ કહેવા લાગ્યાં જે, "તારો મોતિયો હોય નહીં. આ તો ફલાણાનો દીકરો છે." કુંભાર કહે, "ના, એ નાનો હતો ત્યારે હું તેને મઠ ખવરાવતો હતો. તે મઠનો હેવાયો છે તે મઠ દેખાડ્યા એટલે તરત દોડ્યો આવ્યો." એ તો દૃષ્ટાંત પણ

એનું સિદ્ધાંત એ છે જે, જગતના જીવ પંચવિષયના હેવાયા છે, તે લાજ ખૂવે, આબરૂ ખૂવે, દંડ ભરે, તોપણ તે મારગે ચાલ્યા વિના રહે નહીં. માટે અવળા સ્વભાવનો ત્યાગ કરીને સત મારગે ચાલવું. ॥૧૩૦૨॥

૧૩૦૩. રોડાજીનો ખરખરો, ગાડરિયા પ્રવાહનું દૃષ્ટાંત

એક કુંભારને દીકરો નહોતો. પછી તેણે ગધેડાના ખોલકાનું નામ રોડાજી પાડ્યું હતું. પછી તે ખોલકો કોઈકના ખેતરમાં મોલ ખાવા ગયો હશે, તેથી ખેડુએ ગોફણમાં ઘાલીને પથરનો ઘા કર્યો. તે વાગવાથી મૃત્યુ પામ્યો. પછી બે-ચાર દિવસ થયા એટલે કુંભારે તેના સુંવાળા(દાઢી-મૂછ) ઉતાર્યા. અને કુંભાર નિત્ય અમલદારનું પાણી ભરવા દરબારી ઉતારામાં જતો હતો. તેણે મૂછો મુંડાવેલી જોઈ અમલદારે પૂછ્યું જે, "જેરામા ! કેમ મૂછો મુંડાવી ?" જેરામે કહ્યું જે, "સાહેબ, રોડાજી પડ્યા." અમલદારે જાણ્યું જે, 'રોડાજી કોઈક મોટો રાજાનો માનીતો માણસ હશે, તેથી કુંભારે મુંડાવ્યું છે. તો આપણે પણ મુંડાવવું જોઈએ.' એમ જાણીને તેણે અને તમામ અમલદારોએ મૂછો મુંડાવી. તે વાતની ગામના પટેલને ખબર પડી એટલે પટેલે પણ મૂછો મુંડાવી. અને પટેલની પાછળ બીજા દસ-વીસ માણસોએ રોડાજીનું સુંવાળું ઉતરાવ્યું.

પછી સૌએ મળીને વિચાર કર્યો જે, 'આપણે સૌ મળીને રાજદરબારમાં રોડાજીનો ખરખરો કરવા માટે જઈએ.' પછી પચીસ-પચાસ મનુષ્ય ભેળું થઈને જ્યાં પોતાનો રાજદરબાર હતો ત્યાં હજૂર પાસે ખરખરે ગયા. અને દરબાર પાસે બેસીને અમલદાર, મહાજન અને ગામના માણસો ખરખરો કરીને દિલગીરી કરવા લાગ્યા. અને કહ્યું જે, "સાહેબ, રોડાજી બહુ સારા હતા. બહુ બુદ્ધિશાળી હતા. અમારે સૌને પૂછવાનું ઠેકાણું હતું." વિગેરે ઘણાક દિલગીરી ભરેલા શબ્દો કહ્યા.

તે સાંભળીને દરબાર બોલ્યા જે, "રોડાજી કોણ ?" પછી અમલદારે પટેલ સામું જોયું અને પટેલે કુંભાર સામું જોયું અને કુંભારને પૂછ્યું

જે, "જેરામા ! રોડાજી કોણ ?" જેરામો કહે, "સાહેબ ! મારે દીકરો નહોતો અને મારી ગધેડીને ખોલકો હતો, તેનું નામ મેં રોડાજી પાડ્યું હતું; તે મરી ગયો." તે સાંભળીને સૌ ઘણા શરમાઈ ગયા. તેમ આ જગત આંધળી ભીંત જેવું છે. તે જેમ ગાડર એક ખાડામાં ઊતરે તો બધાય તેની પાછળ ચાલ્યા કરે, તેમ નહીં કરતા વિવેકી પુરુષોએ વિચાર કરીને ક્રિયા કરવી અને ખરી વાતનો તપાસ કરીને તે પ્રમાણે વરતવું. ॥૧૩૦૩॥

૧૩૦૪. ભરવાડે લગ્ન વધાવવા કંકુના બદલે સિંદૂર માંગ્યું

એક ભરવાડ એક ગામમાં રહેતો હતો. તેને ઘેર તેના છોકરાનાં લગ્ન લઈને બ્રાહ્મણ આવ્યો. પછી તેણે પોતાના ભત્રીજાને સાદ કરીને બોલાવ્યો જે, "એ...વાહા હે..સીંધોર લાવ્ય સીંધોર !" ત્યારે તે વાહો બોલ્યો જે, "કાકા, સીંધોરને શું કરવો છે ?" ત્યારે તેણે કહ્યું જે, "આ બ્રાહ્મણ લગ્ન લઈને આવ્યો છે, માટે લગ્ન વધાવવું છે." ત્યારે તેનો ભત્રીજો બોલ્યો જે, "કાકા, સીંધોર ન જોઈએ, એ તો કંકુ જોઈએ કંકુ !" ત્યારે ભરવાડ બોલ્યો જે, "કંકુ તો તારી કાકીનું નામ છે, તે મારાથી કેમ બોલાય ?" એમ કહી પોતે કંકુનું નામ તો લીધું, પણ પોતાના જાણવામાં આવ્યું નહીં. ॥૧૩૦૪॥

૧૩૦૫. આલા ભરવાડ અને તેની પત્નીનો સંવાદ

એક ગામમાં આલો કરીને ભરવાડ રહેતો હતો. તેને બધું ગામ આલોભાઈ કરીને બોલાવતું. પછી તે એક દિવસ બકરાં દોવા બેઠો. ત્યારે તેની ઘરવાળીએ આવીને કહ્યું જે, "આ લિયો બોકડો, આ લિયો બોધરણું !" તે સાંભળીને તે ભરવાડ બોલ્યો જે, "રાંડ અભાગણી ! આખું ગામ મને 'આલોભાઈ આલોભાઈ' કહે છે અને તું મને આલિયો આલિયો કહે છે ? માટે ખબરદાર ! ક્યારેય પણ મને આલાભાઈ કહ્યા વગર બોલાવ્યો છે, તો તારી વાત છે ! માટે

જ્યારે મને બોલાવ ત્યારે મને આલોભાઈ કહીને બોલાવજે !" ભરવાડ જાતની આવી જાડીબુદ્ધિ છે, તે પોતાની ઘરવાળીને પણ ભાઈ કહીને બોલાવવાની ફરજ પાડી. ॥૧૩૦૫॥

૧૩૦૬. જાતિ અભિમાન : જોધા ભરવાડે ઝોકમાંથી બકરીઓ શોધી

શ્રીજીમહારાજ વડતાલથી ગઢપુર પધારતા હતા અને ભેગા કાઠીના સ્વાર પણ હતા અને રસ્તામાં એક ભરવાડ બકરાં ચારતો હતો. પછી મહારાજની સાથે જોધો ભરવાડ હતો. અને મહારાજે પેલા ભરવાડને કહ્યું જે, "અમારે વછેરાને દૂધ પાવા સારુ બે-ચાર બકરીઓ વેચાતી લેવી છે." ત્યારે ભરવાડ કહે, "હા મહારાજ ! તમારે જોઈએ તેવી ગોતી આપું." પછી મહારાજે જોધા ભરવાડને કહ્યું જે, "જા, આમાંથી ચાર સારામાં સારી બકરીઓ ગોતી લાવ." પછી જોધો ઘોડેથી હેઠો ઊતરીને બકરાના ટોળામાં ગયો અને ચાર સારામાં સારી બકરીઓ ગોતીને બહાર લાવ્યો.

તે જોઈને બકરાનો ધણી ભરવાડ બોલ્યો જે, "મહારાજ ! સોનાની મૂઠવાળી તરવારવાળો અને ઊજળાં લૂગડાં પહેર્યાં છે, પણ તે અમારી નાતનો જણાય છે ! કેમ કે, અમારી નાત વિના આવું ડહાપણ હોય નહીં." મહારાજ કહે, "તમારી નાતમાં બહુ ડહાપણ હોય ?" ભરવાડ કહે, "હા મહારાજ ! સો નાગર ભેગા કરો પણ તેમાં અમારા જેવું ડહાપણ નહીં." મહારાજ કહે કે, "જુઓને, પોતાની જાતિની કેવું અભિમાન છે ?" ॥૧૩૦૬॥

૧૩૦૭. ભરવાડની બોલી, જાન તો મહાણે પહોંચી

એક ભરવાડે પોતાના દીકરાની જાન જોડી, પણ તેની ઘરવાળી ઘરકામમાંથી પરવારી નહોતી અને જાન પાદર જઈને ઊભી રહી. ત્યારે બાઈનો પતિ બોલ્યો જે, "એ...ઘરમાં શું ફાંદા ફુદી કરે છે ? વર

તો મહાણે પોગ્યો મહાણે !" એમ કહીને પોતાની ઘરવાળીને બોલાવી લીધી. ॥૧૩૦૭॥

૧૩૦૮. મુળો ભરવાડ હાથે ચોરીએ ચડી ગયો

મુળો કરીને એક ભરવાડ હતો. તેનાં લગ્ન કર્યા હતાં. પછી તેની જાન તેના સસરાને ગામ ગઈ. અને જ્યારે ચૉરીએ ચડવું હતું ત્યારે ગોરે કહ્યું જે, "મુળો ક્યાં ગયો મુળો ? ચૉરીએ ચડાવવો છે." મુળો જાણે જે, 'ગોર ચડાવશે તેના કરતાં હું મારે હાથે જ ચડું ને ?' એમ જાણીને ચૉરીના છોડવા ઝાલીને જ્યાં ચડવા જાય, ત્યાં તો ચૉરીના છોડનાં માટીનાં વાસણ ભાંગીને હેઠાં પડે. એમ મુળો ચારેય છોડવાનાં વાસણ ભાંગીને માંડવા ઉપર ચડીને અધર જઈને બેઠો. પછી ગોરે બૂમ પાડી જે, "મુળો ક્યાં ગયો મુળો ? ચૉરીએ ચડાવવો છે." મુળો કહે, "આ બંદો ઊંચો ચડીને બેઠો ! હું તો મારી ઝોકમાં વડલો છે ત્યાં ચડી જાઉં છું, તો વળી મને બીજો કોણ ચૉરીએ ચડાવશે ?" એવા ડાહ્યા હતા. તોપણ ભાગવતમાં તેનાં નામ લખાઈ ગયાં અને શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનની મન, કર્મ, વચને સેવા કરીને રાજી કર્યા. ॥૧૩૦૮॥

૧૩૦૯. બાવાને લગ્નના કોડ ને ફૂલેકે ચડી મૃત્યુ પામ્યો

એક ગામમાં એક બાવો ચારણના નેહમાં રહેતો હતો અને ચારણના વિવાહ બહુ જ ચાલ્યા. પછી બાવાને પણ વિચાર થયો જે, 'આપણે પણ વિવાહ કર્યો હોય તો ઠીક.' પછી બાવે ચારણોને વાત કરી જે, "તમારા સૌના વિવાહ થયા અને મારા નહીં ?" ચારણ કહે, "બહુ સારું, તમને ફુલેકે ચડાવીએ ને વિવાહ કરીએ." પછી બાવાજીને સારાં લૂગડાં પહેરાવ્યાં અને એક પાડા ઉપર બેસાર્યો. અને બાવાના બે પગ સામસામા પાડાના પેટ સાથે બાંધી દીધા. પછી એક બીજો પાડો જેની સાથે આ પાડાને વેર હતું તેને આ પાડાની પાછળ કર્યો. તે બાવાનો પાડો આગળ અને બીજો પાડો પાછળ, એમ દોડતાં

દોડતાં બાવો ખસીને પાડાના ચાર પગ વચ્ચે આવી ગયો અને પગમાં અથડાવા લાગ્યો. અને ચારણ્યો બાવાની પાછળ ગીત ગાવા લાગી જે-

એક છે ને બીજી થાશે બાવલિયો કેંગાં જાશે,
નવા નવલી થાશે બાવલિયો કેંગાં જાશે;
જોયા જેવી થાશે બાવલિયો કેંગાં જાશે.

એમ ગાણાં ગાવા લાગી અને બાવો પાડાના પગ વચ્ચે અથડાઈ અથડાઈને મરી ગયો. એમ અસદ્‌વાસના છે તે અપમૃત્યુ કરાવે એવી છે, પણ જીવ ત્યાગ કરી શકે નહીં. ॥૧૩૦૯॥

૧૩૧૦. બાવો સ્વપ્નમાં પરણ્યો, તોપણ જીવતો કૂવામાં પડ્યો

એક ગામમાં બાવો રહેતો હતો અને તે ગામમાં લોકોના ઘણા જ વિવાહ થયા હતા. પછી બાવાના મનમાં એમ થયું જે, 'આપણે પણ ઘર કર્યું હોય તો સારું.' એમ સંકલ્પ વિકલ્પ કરતાં રાત્રીએ ગામને પાદર આવીને એક મોટી વાવના મતવાલા(વાવના કાંઠાનો ઓટો) ઉપર સૂતો. ત્યાં બાવાને રાત્રિમાં સ્વપ્નું આવ્યું જે, 'જાણે મારાં લગ્ન થયાં અને તેને દીકરો આવ્યો અને તે છોકરો જાણે પડખામાં સૂતો છે. તે જાણે જરા ભીંસણમાં આવ્યો એટલે રોવા લાગ્યો. પછી બાવે કહ્યું જે, બચ્ચા ! રો મા.' એમ કહીને બાવો જ્યાં ખસવા જાય ત્યાં તો અંધારી રાતમાં ધબ દઈને તે વાવમાં પડી ગયો. અને કોઈક જાળું હાથમાં આવ્યું, તેને ઝાલીને આખી રાત બેસી રહ્યો.

પછી સવારે કોસ લઈને કોસિયા આવ્યા. પછી બાવે બૂમ પાડીને કહ્યું જે, "બાબુ ! મને કૂવામાંથી કાઢો." કોસિયા કહે કે, "ખરાબદાસ ! તું આ કૂવામાં ક્યાંથી પડ્યો ?" બાવો કહે કે, "મને બહાર કાઢો તો હું પછી કહું." પછી કોસમાં બેસારીને બાવાને બહાર કાઢ્યો. પછી બાવે ચોરે જઈને વાત કરી જે, "બાબુ ! કોઈ વિવાહ મહાલશો(માણવું) નહીં, વિવાહ તો બહુત દુ:ખ દે." કેમ કે, સાખી-

સ્વપ્નનકી સુંદરી દિયા કૂવામેં ડાલ;
જીનકું પ્રત્યક્ષ મિલી ઉનકા ક્યા હવાલ.

આ જીવને સ્વપ્નસૃષ્ટિ પણ દુઃખ કરે છે. જેમ બાવાને સ્વપ્નસૃષ્ટિ થઈ તો કૂવામાં પડવું પડ્યું. ॥૧૩૧૦॥

૧૩૧૧. શેખચલ્લીના વિચારો, જાગ્રતનું સ્વપ્નું

એક માણસ મધનો ઘડો ભરીને વેચવા સારુ જતો હતો અને તેની મજૂરીના બે આના કરેલા. પછી રસ્તે ચાલતાં વિચાર કરતો જાય જે, 'બે આના આવશે તેની બે બકરીઓ લેશું અને તેનો વસ્તાર થાશે તે વેચીને ભેંશ લેશું, અને ભેંશ વેચીને બે બીબીયું કરીશું !! એમાં એક માનીતી અને એક અણમાનીતી. તે હું જ્યારે ડાયરામાં બેઠો હઈશ ત્યારે માનીતીનો દીકરો આવશે, ત્યારે કહેશે જે, 'બાપુ ! ચલો જમવા.' ત્યારે હું કહીશ જે, 'ચલો ભા ચલો.' અને અણમાનીતીનો બોલાવવા આવશે અને તે જ્યારે કહેશે જે, 'બાપુ, ચલો રોટલા જમવા.' ત્યારે હું કહીશ કે, 'હત તેરી હું !' એમ કહીને જ્યાં પગની પાટુ નાંખવા ગયો તે ચાલતાં ચાલતાં પગમાં ઠેસ આવી. તે મધનો ઘડો માથેથી પડીને ફૂટી ગયો.

ત્યારે મધનો ધણી બોલ્યો જે, "અલ્યા મૂર્ખ ! તેં મારો મધનો ઘડો ફોડી નાંખ્યો ?" ત્યારે મુલ્લા બોલ્યો જે, "તારો તો ઘડો ભાંગ્યો, પણ મારું તો આખું ઘર ભાંગી ગયું !" એમ જીવને મનમાં અનેક તુરંગ(વિચારો) થાય છે. તે ઘડીકમાં જગત સૃજાવે અને ઘડીકમાં નાશ પમાડે. કેમ કે, જેમ મધનો ઘડો ફૂટી ગયો તેમ આ ઘડારૂપે દેહ છે તે એક દિવસ નાશ થવાનો જ છે. ॥૧૩૧૧॥

૧૩૧૨. મિયાંની દાઢી સળગી તે બીબીએ દીવો સળગાવી લીધો

એક મિયાં હતો. તેણે એંશી વરસ સુધી નોકરી કરી. અને તેને બે બીબીઓ હતી, તેનું તે ભરણપોષણ કરતો હતો. પછી તેને પેન્શન

મળ્યું એટલે ઘેર બેઠાં બેઠાં પોતાનો નિર્વાહ ચલાવતો. અને તેને પાંચ છ છોકરાં પણ હતાં. પછી એક દિવસ ચોમાસાની રાત્રીએ મિયાં સૂતાં સૂતાં હુક્કો પીતા હતા. ને તે મિયાંજીએ પોતાની દાઢી વધારીને મોટી કરી હતી. તે સૂતાં સૂતાં ઊંઘનું ઝોલું આવ્યું એટલે હોકાની ચલમ ઊડીને મિયાંની દાઢી ઉપર પડી. તેથી અગ્નિના જોરથી દાઢી એકદમ સળગવા લાગી. ત્યારે મિયાં બોલ્યો જે, "દોડો બીબીજી, દોડો બીબીજી ! દાઢી લાગી."

બીબીજીએ પણ તરત વાટ ને કોડિયું લઈને દાઢીને અડાડ્યું. મિયાં બોલ્યો જે, "અરે રાંડ, દાઢી ઓલવ !" બીબી કહે કે, "હું દીવો કરી લઉં. અંધારામાં હું દેવતા લેવા ક્યાં જાઉં ? માટે તમારી દાઢીથી દીવો સળગાવી લઉં, અને પછી જોઉં જે, કેટલી દાઢી દાઝી ને કેટલી રહી ? તેને પછી ઓલવું." તેમ સંબંધી પણ અંત વખતે આવીને રોવા કકળવા માંડે અને સગાંસંબંધી બોલે જે, "અમને ઓળખો છો ? અમે કોનાં બાન ?(સંબંધી) " એવા શબ્દ બોલીને જીવને વાસનામય કરી નાંખી ભગવાન ભૂલાડે છે; પણ મરનાર માણસ એમ ન જાણે કે, હું અંધારી રાતનો જે ઠેકાણે જાતાં બીતો હતો તે ઠેકાણે આ બધાય મને એકલો મૂકીને ચાલ્યા આવશે. અને આને તો ઘેર અનાજની કોઠિયું ભરી છે ને કહે છે જે, 'અમારી શી ગતિ થાશે ?' માટે દેહે કરીને તો પુણ્યદાન કરવાં, ધર્મનિયમ પાળવા, તીર્થ-વ્રત કરવાં; કેમ કે, તે જ સાથે આવવાનું છે અને બાકી બીજી તો સૌ સ્વાર્થની બાજી છે. ॥૧૩૧૨॥

૧૩૧૩. પત્ની કહે હું રંડાણી બ્રાહ્મણ કહે મારી બૂમે બૂમ સંધાણી

એક બ્રાહ્મણ હતો. તે રાતે ગાય દોવરાવવા માટે ગાયનો કાન ઝાલીને ઊભો હતો અને તેની ઘરવાળી ગાય દોવા બેઠી હતી. તે વખતે ગામમાં કોઈક ઠેકાણે અગ્નિ થયો હશે, તે બહુ શોરબકોર થયો અને લોકો બહુ જ બૂમો પાડવા લાગ્યા. તે સાંભળીને તે બ્રાહ્મણે ગાયનો

કાન મૂકી દઈને બે કાનમાં આંગળીઓ ઘાલીને બૂમ પાડી. તે ભેળી ગાય ભડકી ને ગાયે પાટુ મારી, તે બાઈના હાથમાં બલોયાં હતાં તે ભાંગી ગયાં. પછી બાઈ બોલી જે, "પીટ્યા, હું રંડાણી !" બ્રાહ્મણ કહે, "તું તો રંડાણી, પણ બૂમેબૂમ તો સંધાણી..!" તેમ આ સંસારમાં બૂમેબૂમ સાંધે તેવું છે, પણ સત્ય-અસત્ય કોઈ જોતું નથી. ॥૧૩૧૩॥

૧૩૧૪. રાંગડીના ગુણ મારી છાતી જાણે છે

એક બ્રાહ્મણને દૂઝણી ગાય હતી, પણ જ્યારે દોવા બેસે ત્યારે પાટુ મારે, એટલે દોવાનું વાસણ ફૂટી જાય અને પાટુ દોનાર માણસની છાતીમાં વાગે. પછી બ્રાહ્મણે વિચાર કર્યો જે, 'આ ગાયને વેચી હોય તો સારું.' પછી તે વેચવાને માટે પરગામ ગયો. પછી ગામને ચોરે ગાયને લઈને જ્યાં બેઠો હતો ત્યાં કોઈક ગાયનું ઘરાક આવ્યું. તેણે પૂછ્યું જે, "મહારાજ, ગાયને વેચવી છે ?" ત્યારે કહે, "હા." "દૂધ કેટલું કાઢે છે ?" બ્રાહ્મણ કહે, "સવારે દોણું અને સાંજેય દોણું."

લેનાર ધણી કહે, "માખણે કેવીક છે ?" બ્રાહ્મણે આગળ એક પથ્થર પડ્યો હતો તે સામી આંગળી કરીને કહ્યું જે, "દેખ લે પથરા." લેનાર કહે કે, "રાંગડીના ગુણ કેવાક છે ?" બ્રાહ્મણ કહે, "રાંગડીના ગુણ તો મારી છાતી જાણે છે." કેમ કે, જ્યારે દોવા બેસે ત્યારે છાતીમાં પાટુ મારતી. એમ બ્રાહ્મણે તો સમશાએ બધુંય સમજાવ્યો પણ લેનાર ધણી સમજ્યો નહીં. ॥૧૩૧૪॥

૧૩૧૫. લોભે કરી અધમ દાન લીધું તો ઊંટ થવું પડ્યું

એક રાજા હતો. તે સૂર્યનું ગ્રહણ થયું તે વખતે હાથીનું દાન લેવાને માટે તેણે બ્રાહ્મણોને ભેળા કર્યા. તે વખતે એક બ્રાહ્મણ આવીને રાજા પાસે ઊભો. અને તેણે જ્યાં લાંબા હાથ કર્યા તે વખતે તેની સ્ત્રીએ ના પાડી જે, "આ હાથીનું દાન લેવું રહેવા દે." તોપણ તે દાન બ્રાહ્મણે

જોરાવરીથી લીધું. પછી તે મૃત્યુને પામ્યો. ત્યારપછી ઊંટ થયો અને માથે સોળ મણનો ભાર ઉપાડતો. તે વખતે ઊંટ બરડવા(બૂમો પાડવા) માંડ્યો. તે સમે તેની સ્ત્રી સામી ઊભી હતી. તે સાખી બોલી જે, -

મત કરગર હે કરલિયા, ભાર ભર્યો પંથ દૂર;
તું લેહંતો ને હું વારતી, રાહુ ગળંતે સૂર.

તેમ અધમ દાન લેવાથી પણ જીવની અધોગતિ થાય છે. માટે લોભે કરીને કોઈનું દાન લેવું નહીં. ॥૧૩૧૫॥

૧૩૧૬. રાજા રાજી થયા ત્યારે પગરખાં માગ્યાં

અને ભાવનગરમાં તખ્તસિંહજી મહારાજ બેઠા હતા. ત્યાં એક બ્રાહ્મણ જઈને ઊભો રહ્યો. પછી દરબાર બહુ જ રાજી થયા અને બ્રાહ્મણને કહ્યું જે, "માગો મહારાજ, જે માગો તે આપું." બ્રાહ્મણ કહે, "દઈ શકશો ?" પડખે મનુષ્યો બેઠા હતા, તેમણે કહ્યું જે, "તખ્તસિંહજી દરબાર જેવા મહારાજ રાજી થયા અને આવું શું બોલે છે ? માટે તારે જે માગવું હોય તે માગ્ય." પછી બ્રાહ્મણ બોલ્યો જે, "મારા પગમાં જોડા નથી તે આપો." પછી પાસે બેઠેલા મનુષ્યે બે રૂપિયા ઉડાડી મૂક્યા. જ્યારે રાજા રાજી થાય તો કોદરા માગે એવો જીવ છે. તેમ ભગવાન રાજી થાય તો વિષય માગે એવો જીવ છે. ॥૧૩૧૬॥

૧૩૧૭. ખેડૂતે પાણી ન પાયું છતાં રાજાએ પોતાના સંકલ્પને સત્ય કરવા ગામ બક્ષિસ આપ્યું

એક રાજા હતા. તે વનમાં ગયા હતા. પછી તેને તરસ બહુ લાગી. પછી તેણે ચારેકોર આસપાસ જોયું, ત્યાં તો એક ખેડું સાંઠિયું ખોદતો હતો તે તરફ પોતાની દષ્ટિ પડી. અને પોતાને તરસ બહુ જ લાગેલી. પછી તેણે ચારેકોર આસપાસ જોયું. તે ખેડુને જોઈને વિચાર કર્યો જે, 'ઓલ્યો માણસ જો મને પાણી પાય તો મારે તેને એક ગામ

આપવું.' એમ ધારીને એકદમ ઘોડાને મારી મેલ્યો અને તે ખેડુ પાસે ગયો. ખેડુએ પણ વિચાર કર્યો જે, 'ઓલ્યો ઘોડાવાળો દોડ્યો આવે છે તેને મારે પાણી પાવું નથી અને જો જોરાવરીથી પીશે તો છેલ્લી બાકી ઘડો ફોડી નાંખું, પણ તેને મારે પાણી પાવું નથી.'

પછી રાજાએ કહ્યું જે, "ભાઈ, મને તરસ બહુ લાગી છે. માટે મને પાણી પા." ખેડુએ કહ્યું કે, "મારે તને પાણી પાવું નથી." રાજાને તરસ બહુ લાગી હતી, તેથી તેણે ના પાડવાથી બળાત્કારે પાણીનો ઘડો પોતાને હાથે લીધો; તે ભેળો ખેડુએ કોદાળી મારીને ઘડો ફોડી નાખ્યો. પછી રાજા તો એકદમ ઘોડો દોડાવી મૂકી, પોતાના દરબાર ભેગો થઈ ગયો. અને ઠંડુ પાણી પીને પોતે પોતાની રાજગાદી ઉપર બેઠો. તે વખતે પોતાને વિચાર થયો જે, 'ઓહો મારું લોક ! તેણે પણ પોતાનો સંકલ્પ સિદ્ધ કર્યો જે, મારે રાજાને પાણી નથી પાવું, અને છેલ્લી બાકી ઘડો ફોડી નાંખ્યો. માટે હું તો રાજા છું, તે મારો સંકલ્પ મિથ્યા કેમ થાય ? માટે તેને ગામ દેવાનો મેં સંકલ્પ કર્યો છે તે ગામ આપવું ને નો આપું તો મારો સંકલ્પ મિથ્યા થાય.'

પછી તે કણબીને સ્વાર મોકલીને કચેરીમાં બોલાવ્યો. કણબી રાજાને જોઈને થરથર ધ્રૂજવા લાગ્યો. પછી રાજાએ કહ્યું જે, "તે તારો સંકલ્પ સિદ્ધ કરીને પણ મને પાણી ન પાયું." ત્યારે કણબી કહે કે, "સાહેબ, મેં તમને ઓળખ્યા નહોતા." ત્યારે રાજા કહે, "મેં સંકલ્પ કર્યો છે તે મારે તને ગામ આપવું." પછી તે કણબીને રાજાએ એક ગામ આપ્યું ને કહ્યું જે, "નિરંતર તારે કચેરીમાં બેસવા આવવું." પછી જ્યારે અરસપરસ વાતું નીકળે તેમાં કોઈકે પૂછ્યું જે, "તમે રાજાનું શું કામ કર્યું તે તમને ગામ બક્ષીસ આપ્યું ?" ત્યારે કોઈકે કહ્યું જે, "અમારા બાપદાદાએ રાજાને અરથે માથાં આપેલાં છે, તે બદલ ગરાસ મળેલો છે." અને જ્યારે પટેલને ગામ મળવાનું પૂછે ત્યારે પટેલ નીચું

જોઈને ભોંય ખોતરવા મંડે. તેનું કારણ જે, તેના ઉપર તો રાજાની કેવળ પ્રસન્નતા જ થઈતી, પણ કાંઈ સત્કાર્ય કરેલું નહીં.

તેમ શ્રીજીમહારાજનો એવો સંકલ્પ છે જે, 'એક વખતે તો સૌને ધામમાં લઈ જવા' એવું પોતાનું બિરુદ છે. માટે જો અહીંયાં ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ભક્તિ વિગેરે સિદ્ધ કર્યા હશે અને શુદ્ધ ઉપાસના કરી હશે, ને આજ્ઞા પાળી હશે તો તો ભગવાન હસીને અક્ષરધામરૂપી મોજ આપશે. અને નહીં તો પછી પટેલની પેઠે નીચું જોઈને બેસી રહેવું પડશે. સાખી-

'અણિયાળી આંખલડી સૌ કોઈ આંજે, આંજ્યા આંજ્યામાં વેરો;
જ્યાં લગી પિયુડો હસીને ન બોલાવે, ત્યાં સુધી આભૂષણ સર્વે ડેરો.'

જેમ સીતાજીને વસ્ત્ર-આભૂષણ પહેરાવીને વિભિષણ લાવ્યા હતા, પણ રામચંદ્રજીએ સામું જોયું નહીં. તેમ આ લોકમાં ગમે તેવો ડોળ કરીએ તોપણ તે નકામો છે. ॥૧૩૧૭॥

૧૩૧૮. જમતાં ઊભો થઈને મૂળા લેવા ગયો ને મૃત્યુ પામ્યો

ધોલેરામાં એક વાણિયો ઘેર કહેતો ગયેલ જે, "મારા સારુ મૂળાની કચુંબર કરજો." એમ કહીને તે દુકાને ગયો. પછી બધી રસોઈ તૈયાર કરી, પણ મૂળાની કચુંબર કરવી ભૂલી ગયેલ. વાણિયો બપોરે જ્યારે દુકાનેથી ઘેર આવ્યો, ત્યારે લૂગડાં ઉતારીને જમવા બેઠો. ત્યાં તો કચુંબર પોતાની નજરે ચડી નહીં. વાણિયો કહે, "મેં કહ્યું હતું અને મૂળાની કચુંબર કેમ કરી નથી ?" એમ કહીને પોતે રીસમાં ને રીસમાં એકદમ ઊઠીને, માથે ફાળિયું વીંટીને, બજારમાં મૂળા લેવા માટે ગયો. અને બે પૈસાના મૂળા લઈને ગાંઠે બાંધીને જ્યાં ચાલ્યો, ત્યાં તો બજારમાં આવતાં પોતાનું પહેરવાનું ધોતિયું પગમાં ભરાણું તેથી પડી ગયો ને મૃત્યુ પામ્યો, ને મૂળા ગાંઠે બાંધ્યા રહ્યા. સાખી-

'માનવ જાણે મેં કરું, કરતલ બીજા કોઈ;
આરંભ્યા અમથા રહે, ને હરિ કરી સો હોય.'

એમ ધાર્યું તો એક ભગવાનનું જ થાય, પણ જીવનું ધાર્યું થાય નહીં. ॥૧૩૧૮॥

૧૩૧૯. સેવ ચૂલે ને ગોળ ગાંઠે, મરકીના ડરથી વિના મોતે મર્યો

એક વાણિયાને ઘેર સેવ રાંધી હતી. પછી પોતે બપોરે ઘેર જમવા ગયો. પછી સેવમાં ગોળ નાંખવા માટે દુકાને લેવા ગયો ને દુકાનનું બારણું વાસતી વખતે પોતાનાં લૂગડાંનો છેડો કમાડમાં ભરાઈ રહ્યો. તે વખતે ગામમાં મરકીનો રોગ ચાલતો હતો, તેથી વાણિયાના મનમાં ભીતિ લાગી જે, 'મારું લૂગડું મરકીએ ઝાલ્યું છે.' એમ જાણીને ભયને માર્યે બોલવા લાગ્યો જે, "મરકી મા મેલો ને ! મરકી મા મેલો ને !" એમ બે-ચાર વખત બોલીને બીક લાગી, તે ત્યાં ને ત્યાં મૃત્યુને પામ્યો અને સેવ ચૂલે રહી ને ગોળ ગાંઠ્યે રહ્યો ને મૃત્યુ અચાનક થયું. માટે કાંઈ નિર્ધાર નથી. ॥૧૩૧૯॥

૧૩૨૦. ગોળ પડ્યો રહ્યો ને વેપારી મૃત્યુ પામ્યો

બોટાદમાં ગીલો કરીને એક વાણિયો હતો. તે શેત્રુજી કાંઠેથી ગોળ વેચવાને માટે લાવ્યો હતો. અને તે ગોળનાં ગાડાં ગઢપૂર મંદિરને પછવાડેના વંડામાં છોડ્યાં હતાં. અને ગાડા ઉપર પોતે રાતે સૂતેલો હતો. પછી રાતમાં અચાનક તેનું મૃત્યુ થયું. અને તે ગોળ બીજા ધણીએ વેચ્યો, પણ પોતે પૂછવા ન રહ્યો જે, 'ગોળનો શું ભાવ આવ્યો ?' એમ ધાર્યું ભગવાનનું થાય ને જીવને મોહનો પાર નહીં. ॥૧૩૨૦॥

૧૩૨૧. કાપડના વેપારીએ સ્વપ્નામાં ઓઢવાની ચાદર ફાડી નાંખી

એક વાણિયો કાપડનો વેપાર કરતો હતો. તે નિરંતરનો અભિનિવેશ બહુ જ હતો, તેથી પોતાને રાતમાં સ્વપ્નું આવ્યું જે, 'જાણે ઘરાક આવ્યું છે અને તે પાછું જાય છે. માટે તેને દુકાનેથી પાછું જવા ન દેવું.' એમ ધારીને સ્વપ્નામાં બેઠો થઈને બોલ્યો જે, "સાડા પાંચ

તો સાડા પાંચ, પણ ઘરાક પાછું જાય તે મને ન ગોઠે.” એમ ધારીને પોતાનો ઓઢવાનો ચોફાળ હતો તેના ઊભા બે લીરા કરી નાંખ્યા. પછી જાગૃત થયો ત્યારે શુદ્ધ આવી જે, ‘આ તો મારો ઓઢવાનો ચોફાળ મેં ફાડ્યો.’ પછી સવારે દરજીને ત્યાં જઈને ચોફાળને ખીલાવવો(સંધાવવો) પડ્યો. એમ જેવો વહેવાર સંબંધી અભિનિવેશ છે તેવો પ્રભુ સંબંધી અભિનિવેશ રાખવો. ॥૧૩૨૧॥

૧૩૨૨. એંશી વર્ષે બ્રહ્મચર્યની ના : વણિક અને ગોરજીના નિયમ

એક ગામમાં તેજપાલશા કરીને વાણિયો હતો અને તે જૈન મતનો હતો. તેને મંદવાડ થયો એટલે ગોરજી તેને જોવા માટે ગયા. ને તેજપાલશાને ગોરજીએ કહ્યું જે, “તેજપાલશા, શિયળવ્રત રાખજો !” તેજપાલશા કહે, “લીલવણીની અગડ(બાધા).” ગોરજીએ ફરી કહ્યું જે, “શિયળવ્રત રાખજો !” તેજપાલશા કહે કે, “દહીંની અગડ.” ગોરજી કહે, “અરે તેજપાલશા ! હું તો શિયળવ્રત કહું છું.” તેજપાલશા કહે કે, “મારે માખણની અગડ.” પણ એંશી વર્ષની ઉંમરે પણ શિયળવ્રતની હા કહી નહીં. માટે શિયળવ્રત છે તે જ મનુષ્યને આભૂષણરૂપ છે. પછી ગોરજીએ નિયમ લીધું જે, “મારે સાવજે ચડ્યાની આખડી(બાધા,માનતા); મારે આભે અડવાની આખડી; મારે કોશનું દાતણ કરવાની આખડી !” એવાં એવાં તે ગોરજીએ કેટલાંક નિયમ લીધાં. કેમ કે, તે બધી અસંભવિત વાત છે. માટે સંભવિત હોય તે પ્રમાણે બોલે તો શોભે. ॥૧૩૨૨॥

૧૩૨૩. લાખા વણઝારાનું યમદૂતના હાથે મૃત્યુ જોઈ શેઠ ભક્તિ પરાયણ થયા

એક શહેરમાં એક મોટો શેઠ હશે, તેને ત્યાં એક ગોરજી રહેતો હતો. તે ગોરજી મૃત્યુને પામ્યો, એટલે તેનાં તમામ લૂગડાં વિગેરે બાંધી રાખ્યાં હતાં. એમ કરતાં કરતાં દુકાળ વરસ આવ્યું ને શેઠિયાનું બધું

કુટુંબ મૃત્યુને શરણે થયું અને પોતે એક જીવતો રહ્યો. ત્યારે પોતાના મનમાં વિચાર થયો જે, 'આપણે તો ગોરજીનો વેશ લઈને કોઈ શેઠને ત્યાં રહીએ.' પછી તે ગોરજીનો વેશ લઈને બીજે ગામ કોઈક શેઠિયાને ત્યાં રહ્યો. અને તેણે ક્યારેય આ દેહે કરીને પરમેશ્વરનું નામ લીધેલું નહીં. પછી તે મૃત્યુ પામીને યમલોકમાં ગયો. પછી ધર્મરાજાએ વિચાર કર્યો જે, 'આ મહાનિર્દય છે. માટે તેને યમદૂતનું સ્વરૂપ ધારણ કરાવું.' પછી તેને ધર્મરાજાએ યમદૂત કર્યો.

પછી એક સમે પોતે પ્રથમ જે ગામ રહેતો તે ગામને પાદર લાખા વણઝારે પોઠિયા લાવીને પડાવ નાંખ્યો હતો. અને ત્યાં લાખા વણઝારાંનું મૃત્યુ દિવસના નવ વાગ્યે હતું. તેથી ધર્મરાજાએ તેને આજ્ઞા કરી જે, "તમે બે જણા તેને લેવા જાઓ." પછી બે જમ તેને લેવા માટે આવ્યા. તે વખતે પેલો શેઠ(ગોરજીનો વેશ લઈ જેને ઘેર રહ્યો હતો તે) જંગલ જવાને માટે આવ્યો હતો. ત્યારે જમના મનમાં એમ થયું જે, 'આનું મેં હરામનું ખાધું છે, અને કાંઈ ઈશ્વર સ્મરણ કર્યું નથી, તેથી હું યમની યોનીને પામ્યો છું. માટે શેઠને હું ચેતાવું એટલે તે ઈશ્વરભજન કરે.' પછી તે પ્રથમ તે યમ ગોરજીનું સ્વરૂપ ધારણ કરીને તે શેઠ જયારે કળશિયે જઈને ઊઠ્યા ત્યારે તેને સન્મુખ જઈને ઊભો રહ્યો. તેને ભાળીને શેઠને ઘણો ત્રાસ ઉત્પન્ન થયો ને બોલ્યો જે, "વોય વોય બાપલિયા !"

ત્યારે ગોરજી(યમદૂત) બોલ્યો જે, "શેઠ, બીશો નહીં. હું તો તમને ચેતવવાને આવ્યો છું." પછી વાણિયાને કાંઈક ધીરજ આવી. ગોરજીએ કહ્યું કે, "મેં તમારું અનીતિનું ખાધું અને કાંઈ ઈશ્વરસ્મરણ કર્યું નહીં, તેથી હું યમદૂત થયો છું." ત્યારે શેઠે કહ્યું જે, "મને શી ખબર પડે ?" ગોરજી કહે જે, "આજ નવ વાગે લાખા વણઝારાનું મૃત્યુ થવાનું છે. તેને અમે તેડવા માટે બે જણા આવ્યા છીએ. જો, બીજો

જમ પેલો બેઠો...” શેઠને જ્યાં આંગળીની નિશાની કરીને બતાવ્યો ત્યાં તો શેઠની નજર તે ભણી ગઈ અને શેઠને ઘણો જ ત્રાસ ઉત્પન્ન થયો.

પછી તે ગોરજી તે જમ પાસે ગયો અને જમે માથે હાથ મેલ્યો એટલે મહા મદોન્મત્ત મોટો સાંઢ થઈને પોઠિયાને માથા મારી મારીને પાડી નાંખવા મંડ્યો. તે જોઈ લાખા વણઝારે પોતાના નોકરોને કહ્યું જે, “જાઓ, તે સાંઢનું ખડગે કરીને માથું કાપી નાંખો, સાલાનું !” પછી સૌ ચાકરો તે હુકમ સાંભળી, ઉઘાડી તરવારો લઈ સાંઢ સામા દોડ્યા; પણ તેની પાસે જવાની કોઈની હિંમત ચાલે નહીં. કેમ કે, સૌને મરવાની બીક લાગે. પછી લાખો વણઝારો એકદમ બોલ્યો જે, “મારો પગાર તમે ખાઈ બગાડ્યો.” એમ કહી પોતે ક્રોધાવેશ થઈને હાથમાં ઉઘાડી તરવાર લઈને એકદમ પોતાના ઢોલિયા ઉપરથી બેઠો થઈ, ઊભો થઈને તે સાંઢ સામો દોડ્યો. શેઠ પણ ઊભા ઊભા બધી હકીકત જોયા કરે છે. ઘેર શેઠાણી પણ રસોઈ તૈયાર કરીને શેઠની રાહ જોઈને બેઠાં છે જે, ‘હજી શેઠ કેમ ઘેર આવ્યા નહીં ? ક્યાં ગયાં ? શું થયું ?’ એમ સંકલ્પ-વિકલ્પ કરે છે અને ગુમાસ્તાને ચારેકોર દોડાવી મૂક્યા જે, “શેઠ ક્યાં છે ? બોલાવી લાવો, રસોઈ ઠરી જાય છે.”

હવે લાખો વણઝારો જ્યાં સાંઢની નજીક ગયો, ત્યાં તો સાંઢે સામી હડી કાઢીને લાખા વણઝારાની છાતીમાં શિંગડું માર્યું ને ચક્કર ચક્કર ફેરવીને ઉડાડી મૂક્યો અને એના જીવને લઈને યમદૂત બન્ને ચાલી નીસર્યા. શેઠે આ બધું જોયું ને ભયને લીધે પોતાનાં બધાં વસ્ત્ર પરસેવાથી પલળી ગયાં. પછી શેઠ ઘેર ગયો અને શેઠાણી કહેવા લાગ્યાં જે, “અત્યાર સુધી ક્યાં રોકાઈ રહ્યા હતા ? રસોઈ બધી ઠરી ગઈ.” શેઠ કહે, “કાંઈ નહીં, મને એક વખત નાઈ લેવા દે, પછી તને વાત કરું.” પછી નાઈને જમીને બધી વાત કરી. પછી લાલજી રાખીને જીવનપર્યંત શેઠે તથા શેઠાણીએ સેવા કરી. ॥૧૩૨૩॥

૧૩૨૪. સર્પ, ગુમાસ્તો, પતિ, સસરા આટલાને મારી પોતે મરી : સ્ત્રીમાં કેટલું સાહસ હોય તેનું બેનમૂન દૃષ્ટાંત

લોકમાં કહેવત છે કે, 'જેના કુળમાં ઊંદરડી મારે, તે માણસ પણ મારે.' એક શેઠ પોતાની હવેલીને ત્રીજે માળે સૂતા હતા અને સવારે ત્યાંથી જ્યાં ઊતરવા જાય, ત્યાં તો દાદરે મોટો સર્પ ફેણ ઊંચી કરીને બેઠેલો. તે જોઈને શેઠે બૂમ પાડીને કહ્યું, "દાદર ઉપર મોટો સર્પ છે." તે સાંભળીને સૌ લોક તેને ઝાલવાને માટે ભેગાં થયાં હતાં. તેવામાં એક પોતાની નજીકમાં બીજો શેઠ રહેતો હતો, તેની દસ-બાર વર્ષની દીકરી હતી. તે પણ તે વખતે જોવા સારુ આવી હતી. તે સર્પને ઝાલવાની કોઈની હિંમત ચાલે નહીં. કેમ કે, દાદર ઉપર રહ્યો રહ્યો ફૂંફાડા મારતો હતો. તેથી સૌ ડરીને છેટે ઊભા રહ્યા. તેવામાં પેલા શેઠની દીકરી ફળીમાં લૂગડાં ધોવાનો ધોકો પડ્યો હતો તે લઈને એકદમ દોડી અને દાદરા પાસે જઈને ધોકાનો ઘા કર્યો, તે પગથિયાની ધાર અને ધોકો એ બે વચ્ચે સર્પ આવ્યો, તેથી તેના બે કટકા થઈને સર્પ નીચે પડ્યો.

તે જોઈને સૌ લોક આશ્ચર્ય પામ્યાં જે, 'નાની વયની બાળકીએ બહુ મોટું કામ કર્યું !' પછી શેઠ નીચે ઊતર્યા અને નાઈ-ધોઈને જ્યારે જમવા બેઠા, ત્યારે શેઠાણી બોલ્યાં જે, "આપણે આપણો દીકરો માણેકચંદ છે તેનો સંબંધ શેઠની દીકરી સાથે કરવો છે. કેમ કે, જેમ તમારી રક્ષા કરી તેમ જ આપણા દીકરાની પણ રક્ષા કરે. અને તે દીકરી ન હોત તો અત્યારે મારે રંડાપણ આવત. માટે આપણા દીકરાનું સગપણ તેની સાથે કર્યા પછી હું ખાઈશ." શેઠ કહે, "બોલ મા રાંડ, જેવા સર્પના હાલ તેવા જ તારા દીકરાના હાલ જાણજે." શેઠાણીએ તો બહુ જ સ્ત્રીહઠ લીધી અને અનશનવ્રત(હંમેશા અન્નપાણીનો ત્યાગ કરવાનું વ્રત,મરણપર્યંત ઉપવાસ) લઈને બેઠી.

પછી શેઠે પોતાની અરુચિ છતાં તેની સ્ત્રીના કહેવાથી તે શેઠની દીકરી સાથે પોતાના દીકરાનો સંબંધ કર્યો. પછી લગ્ન કર્યાં અને દીકરો પણ બરાબર ઉંમરલાયક થયો. એટલે પોતે બે-ચાર નોકરો લઈ પરદેશમાં રળવા માટે ગયો. અને ત્યાંથી ઘણુંક દ્રવ્ય લઈને એક ગુમાસ્તાને કેટલુંક દ્રવ્ય તથા કેટલુંક નવીન કાપડ આપીને દેશમાં મોકલ્યો. તે ગુમાસ્તો જે વખતે પોતાને ગામ આવ્યો, તે વખતે શેઠ અને શેઠાણી બન્ને કાંઈક દસ-પંદર દિવસને ગામતરે પરગામ ગયાં હતાં. ગુમાસ્તે ઘેર આવીને શેઠાણીને(વહુને) પૂછ્યું જે, "શેઠ ક્યાં ગયા છે ?" શેઠાણી બોલી જે, "મારી સાસુ અને સસરો બન્ને દસ-પંદર દિવસને ગામતરે ગયાં છે."

પછી શેઠાણીએ કહ્યું જે, "કાકા, શેઠ ત્યાં ખુશીમાં છે ?" ગુમાસ્તે કહ્યું જે, "શેઠ ત્યાં ખુશી-મજામાં છે ને ઘણું દ્રવ્ય કમાણા છે અને આ દ્રવ્ય અને કેટલુંક કાપડ અહીંયાં ઘેર મોકલવા માટે મને મોકલ્યો છે."

પચીશ-પચાસ હજારનો માલ જોઈને બાઈના મનમાં એમ થયું જે, 'આ ગુમાસ્તાને ઠેકાણે પાડ્યો હોય તો આ બધો માલ મારા બાપને ઘેર રહે.' એમ ધારીને શેઠાણી બોલ્યા જે, "નંદલાલ કાકા, તમે રોટલા જમીને અહીંયાં બેસવા માટે આવજો." ગુમાસ્તો રોટલા જમીને શેઠને ઘેર ગયો અને બેંગી(સીવેલી નાની પોટલી) છોડીને તેમાંથી નવીનવી જાતનું કાપડ શેઠાણીને બતાવ્યું. તેમાંથી એક રૂમાલ સરી પડ્યો. તે સરીને પટારા નીચે ગયો. તેની બેમાંથી એકે જણાને ખબર રહી નહીં.

પછી રાત્રે તે શેઠાણીએ ગુમાસ્તાને વાળુ કરવા બોલાવ્યો અને કાંઈ વાળુમાં ઝેર આપ્યું. તેથી ગુમાસ્તો રાતમાં મરણને શરણ થઈ ગયો હતો. શેઠાણીએ રાતમાં છાના માણસો બોલાવીને કોઈ ન જાણે તેમ એક જગ્યાએ ખાડો ગળાવીને દાટી દીધો. અને જેટલું દ્રવ્ય તથા કાપડ હતું તે પોતાના પિતાને ત્યાં મોકલી દીધું. શેઠ પણ બે-ચાર દિવસ થયા એટલે બંને જણાં ઘેર આવ્યાં. મહિનો-પંદર દિવસ થયા

એટલે શેઠનો દીકરો પણ પરદેશથી ઘેર આવ્યો અને ગામને પાદર જઈ સામૈયું કરી સત્કાર કર્યો. અને ત્યાં બેઠક કરીને ગામના અમલદારો તથા શેઠિયાવર્ગ વિગેરે મળીને ત્યાં સૌને સાકરનાં પાણી પાયાં ને રાજી કર્યા. તમામ માણસો શેઠની નજરે થયા અને સલામ ભરી, પણ પોતે મોકલેલ ગુમાસ્તો નજરે પડ્યો નહીં. તેથી પોતાના મનમાં વહેમ પેઠો કે, નક્કી ગુમાસ્તો બધું લઈને ક્યાંક જતો રહ્યો.

પછી સામૈયું કરીને ઘેર લાવ્યા અને છોકરે તેના બાપને પૂછ્યું જે, "બાપા, મેં નંદલાલ ગુમાસ્તાને પચાશ હજાર રૂપિયાનો માલ લઈને મોકલ્યો હતો, તે કેમ દેખાતો નથી ?" શેઠ કહે, "આંહીં તો કોઈ આવ્યું નથી. ગમે ત્યાં ચાલ્યો ગયો હશે." શેઠે અને છોકરે જાણ્યું જે, 'બનવાનું હતું અને તેના નશીબનું હશે તે લઈ ગયો.' પછી એક દિવસ પોતે જમીને પાન ખાવાને માટે પટારા ઉપર રકાબી હશે અને તેમાં સૂડી વિગેરે હશે, તે લેવા સારુ જ્યાં ગયો, ત્યાં સૂડી પટારા નીચે પડી ગઈ. એટલે તે વાંકો વળીને જ્યાં સૂડી લેવા ગયો, ત્યાં તો પેલો રૂમાલ પડી ગયેલો તે જોવામાં આવ્યો. તે જોઈને શેઠે તેની સ્ત્રીને કહ્યું જે, "આ રૂમાલ મારો મોકલેલો છે. માટે તે માણસ અહીંયાં આવેલો હોવો જોઈએ !"

પછી બાઈના મનમાં એમ થયું જે, 'આ પીટ્યો નક્કી મારા બાપનું ઘર જપ્ત કરાવશે. માટે આને પણ મારી નાંખ્યો હોય તો ઠીક.' એમ ધારી રાત્રે ત્રીજે માળ બન્ને જણાં રહેતાં હતાં, ત્યાં એક છરી લઈને સૂતી. અને પછવાડેની બારીએ દેખાવ કરવા સારુ એક મોટો દોર બાંધ્યો અને ગળું દાબીને છરીથી તેનો કંઠ કાપી નાંખ્યો. અને પછી બૂમ પાડી જે, "દોડો, ચોર આવ્યો..ચોર આવ્યો..." એમ બૂમો સાંભળીને માણસો ભેળા થઈ ગયાં. તે સાંભળી શેઠ બોલ્યો જે,

"રાંડ, લે આ તારા છોકરાને પણ રાંડે મારી નાંખ્યો." શેઠ જ્યાં ઉપર જઈને જુએ ત્યાં તો પોતાનો દીકરો મૃત્યુ પામેલો દીઠો.

પછી શેઠ પોતાના મનમાં ધીરજ રાખીને બોલ્યો જે, "હું ખરો હોઉં, તો આ રાંડને છોકરા ભેગી બાળું." બાઈએ જાણ્યું જે, 'મને પણ જીવતી રહેવા દેશે નહીં. માટે મારે સતી થાવું.' પછી બાઈએ કહ્યું જે, "હું પતિવ્રતા છું, તે મારે પતિની પાછળ સતી થાવું છે." પછી શેઠે જાણ્યું જે, 'આને મારે મારવી હતી તેના કરતાં એની મેળે મરે તો ઘોળી જાય.' બાઈએ પોતાના કપડાની બે બાંયુંમાં દારૂ ભરી લીધો અને દિવાસળીનું બાકસ પણ સાથે લીધું. અને માથે ચૂંદડી ઓઢીને તે ઉપર મોડિયો મેલ્યો અને કોરા પાણીનો ઘડો માથે મેલીને "જય અંબે, જય અંબે" કરતી તે ચાલી નીસરી.

આગળ પોતાના પતિની ઠાઠડી અને પાછળ તે બાઈ ચાલી. જ્યાં તેને અગ્નિસંસ્કાર કરવો હતો ત્યાં ફરતી કાંટાની ગંજીઓ નંખાવી હતી. જ્યારે શેઠની ચિતા ખડકી ત્યારે બાઈ પોતાના પતિનું મસ્તક ખોળામાં લઈને બેઠી અને સૌને બહાર ખસેડી મેલ્યા. પછી પોતા પાસે દારૂ હતો તે ચિતાને ફરતો ચારેકોર વેરી નાંખ્યો. બાઈએ કહ્યું જે, "મારા સસરાને મારી પાસે મોકલો, મારે એક વાત કહેવી છે." સસરો પણ લોભી અને હૈયાનો ભોળો, તેથી જાણ્યું જે, લાવ્યને જાઉં. દ્રવ્ય આગળ પાછળ મૂક્યું હશે તો તે બતાવશે.

પછી શેઠે જઈને જ્યાં કાન ધર્યો ત્યાં તો બાઈએ શેઠનું મસ્તક બગલમાં લઈ ભીંસીને દિવાસળીનું બાકસ તૈયાર હતું, તે સળગાવીને ઘા કર્યો. એટલે ચિતાની ચારેકોરે અગ્નિ પ્રદિપ્ત થયો અને તે વખતે કેટલાક ઢોલ, નગારાં વગાડતાં હતાં. પછી શેઠ પણ તે બન્ને ભેળા સ્વર્ગમાં સિધાવ્યા. એમ "જેના કુળમાં ઊંદરડી મારે, તેના કુળમાં માણસ પણ મારે" માટે સ્ત્રી જાતીનો પણ કોઈએ વિશ્વાસ કરવો નહીં. ॥૧૩૨૪॥

૧૩૨૫. બાંધી મુઠ્ઠી લાખની, વાણિયે વેશ્યાની સહાયથી કાગડો સવા લાખમાં વેચ્યો : સ્ત્રીનો પોઝીટીવ-નેગેટીવ પ્રસંગ

"બાંધી મુઠ્ઠી લાખની" તે ઉપર એક વાણિયાની વાત. એક ગામમાં એક ગરીબ વાણિયો હશે. તેની સ્ત્રીને કોઈક ગામમાં નગરશેઠ હશે તેની સાથે સ્નેહ થયેલ. આ વાણિયો બીચારો જાતે બહુ જ ગરીબ હતો અને તેના ઘરનું માણસ બહુ જ દુષ્ટ આચરણવાળું હતું. પછી એક દિવસ કાગડો ઝાલીને તેના ધણીને કહ્યું જે, "આ લે, આ કાગડો લઈને જા. તેના જે લાખ રૂપિયા આપે તેને તું આપજે અને પછી ઘેર આવજે." એમ કહીને તે કાગડાને બાઈએ પાંજરામાં પૂરી વાણિયાને આપ્યો.

તે લઈને વાણિયો તો ફરતો ફરતો એક દિવસ એક મોટું શહેર હશે, તેને પાદર નદીને કાંઠે ઉદાસ થઈને બેઠો હતો. ત્યાં કોઈ વેશ્યા પાણી ભરવા માટે આવી. તેણે વાણિયાને ઉદાસ જોઈને પૂછ્યું જે, "ભાઈ, તું ક્યાં રહે છે ?" વાણિયો કહે કે, "બહેન ! રહું છું તો અમુક ગામ, પણ મારી ઘરવાળીએ આ કાગડો વેચવાને માટે મને મોકલ્યો છે. અને કહ્યું છે જે, "લાખ રૂપિયા આપે તેને આપજે." વેશ્યાએ જાણ્યું જે, 'આ વાણિયાની સ્ત્રી નક્કી વ્યભિચારીણી હશે, તેથી તેને કાગડો વેચવા માટે મોકલ્યો છે.' પછી તે વાણિયાને પોતાને ઘેર લઈ ગઈ અને કોઈકને ત્યાં વાણિયાને વાળુ કરાવ્યું અને તે કાગડાને પાંજરું ઉઘાડીને ઉડાડી મૂક્યો. ગાડું ભાડે કરીને તે વાણિયો તથા વેશ્યા બન્ને જણાં પોતાના ઘર તરફ ચાલ્યાં.

રસ્તે જતાં બાઈએ વાણિયાને શીખવેલ જે, "તને તારી ઘરવાળી પૂછે જે આ કોણ છે ? ત્યારે તારે કહેવું જે, મારી નાની બહેન છે. તે મારાં લગ્ન થયાં મોર તેને સાસરે ગઈ હતી. તેને આજ ઘણાં વર્ષ થયાં એટલે હું તેડતો આવ્યો છું; એમ તું તારી બાયડીને ઉત્તર આપજે." ચાલતાં ચાલતાં રાતના નવ-દશ વાગે પોતાને ઘેર પહોંચ્યાં. તે વખતે

પેલો નગરશેઠનો દીકરો પણ તે ઘરમાં હતો. પછી વેશ્યા તથા વાણિયો બન્ને જણાં ગાડેથી ઊતરીને જ્યાં એકદમ પોતાના ઘરમાં પેસવા જાય, ત્યાં બાઈએ ઘર વાસી દઈને તે શેઠના છોકરાને પટારામાં સંતાડી દીધો. તે સરત(નજર) બહારથી વેશ્યાએ રાખી હતી જે, વાણિયણે શેઠના છોકરાને પટારામાં ઘાલ્યો છે.

પછી શેઠાણીએ કમાડ ઉઘાડ્યું અને બાઈને દીઠી, એટલે શેઠાણીએ પોતાના પતિને પૂછ્યું જે, "આ કોણ છે ?" વાણિયો કહે, "એ તો મારી બહેન છે અને મારાં લગ્ન થયાં મોર તે પોતાના સાસરે ગઈ હતી. માટે હું મળવા તેને લાવ્યો છું." પછી વેશ્યા તરત પટારા ઉપર જઈને બેઠી. શેઠાણીએ બન્ને સારુ વાળુ ઠારીને કહ્યું જે, "વાળુ કરવા સારુ હેઠા આવો." બાઈ કહે, "હું નાની હતી ત્યારે આ પટારા ઉપર બેસીને વાળુ કરતી." એમ કહીને પટારા પર બેસીને તેણે વાળુ કર્યું. બાઈએ ખાટલો પાથરીને બોલાવ્યા કે, "બહેન, આ ખાટલા પર સૂવા માટે નીચે આવો." બાઈ કહે, "હું નાની હતી તે દિવસે આ પટારા ઉપર જ સૂતી હતી; તેથી હું પટારા ઉપર સૂઈશ."

પછી રાત્રીએ પેલા વાણિયાને વેશ્યાએ કહ્યું જે, "મારે ઘેર હથવાર(એક જણને જ દોવા દેવા ટેવાયેલી) ભેંસ છે. માટે આ ગાડા સાથે હું સવારમાં જઈશ અને આ પટારો મને પહેરામણીમાં આપ્ય." પછી વાણિયે કહ્યું જે, "બહુ સારું બહેન, એ પટારો તમે લઈ જાઓ." પ્રથમ રસ્તે આવતાં વેશ્યાએ વાણિયાને કહેલ જે, "તારા ઘરમાં કાંઈ છે ?" ત્યારે વાણિયે કહેલ જે, "હા એક પટારો છે." વેશ્યા કહે, "હું જ્યારે ત્યાંથી ચાલું ત્યારે મને હાથઘરણામાં આપજે." એમ પ્રથમથી જ સંકેત કરી રાખ્યો હતો.

પછી શેઠાણી વહેલી ઊઠીને એકદમ પેલા નગરશેઠને ઘેર ગઈ અને તેને કહ્યું જે, "તમારા દીકરાને મેં પટારામાં સંતાડ્યો છે, તેને

વાણિયા સાથે જે બાઈ આવી છે, તે પટારો લઈ જાય છે.” તે સાંભળીને શેઠ આકુળ-વ્યાકુળ થઈ ગયો અને પોતાનો મોટો મુનીમ હશે, તેને બોલાવીને કહ્યું કે, “જા, આને ઘેર પટારો છે, તેની કિંમત એ બાઈ જેટલી માગે તેટલી આપી, એ પટારો આપણે ઘેર લાવો.” પછી શેઠના ગુમાસ્તે આવીને તે બાઈને કહ્યું જે, “આ પટારાને તમે પરદેશમાં ક્યાં લઈ જશો ? અને તેને બદલે તમે કહો તેટલા પૈસા તમને આપીએ.” બાઈ કહે, “આ તો મારા બાપનું નામ લહેણું છે, તે હું નહીં આપું.”

ગુમાસ્તો કહે કે, “બાઈ, એક હજાર રૂપિયા લ્યો, પણ પટારો જોઈએ.” બાઈ કહે કે, “એક હજાર તો શું ? પણ દસ હજાર કહે તોપણ પટારો નહીં આપું.” ગુમાસ્તે કહ્યું જે, “દશ હજાર રૂપિયા લ્યો પણ પટારો અમારે જોઈએ.” વેશ્યા કહે કે, “પચાસ હજાર રૂપિયા આપ તોપણ હું પટારો નહીં આપું.” એમ ગુમાસ્તો ચડતાં ચડતાં પચાસ હજાર સુધી ચડ્યો, પણ વેશ્યા હા પાડે નહીં.

પછી ગુમાસ્તે શેઠને જઈને કહ્યું જે, “પચાસ હજાર રૂપિયા સુધી પણ તે બાઈ આપતી નથી.” શેઠને એ એક જ દીકરો હતો. ઘરમાં કરોડો રૂપિયાની સંપત્તિ હતી. તેથી શેઠે ગુમાસ્તાને કહ્યું જે, “પચાસ હજાર શું એક લાખ રૂપિયા માગે તો આપો.” વેશ્યાએ માણસોને બોલાવીને પટારો ગાડા ઉપર ચડાવરાવ્યો. શેઠના દીકરાને પણ પટારામાં લઘુ અને ઝાડો બન્ને થઈ ગયેલાં. અને પટારો જ્યાં ગાડા ઉપર ચડાવરાવ્યો ત્યાં તો શેઠના માણસો આવીને તાણમતાણ કરવા લાગ્યા અને લાખ રૂપિયાની કિંમતે ગયો. તોપણ વેશ્યાએ હા પાડી નહીં.

પછી શેઠે કહ્યું જે, “સવા લાખ રૂપિયા આપો, પણ પટારો ઝટ અહીંયાં લાવો.” પછી સવા લાખ રૂપિયા આપીને પટારો શેઠને ઘેર લઈ ગયા. વેશ્યાએ કહ્યું જે, “મારે શેઠની મહોબત પહોંચે છે, તેથી પટારો આપું છું; નહીંતર મારા બાપનું નામ રાખવા ખાતર પટારો મારે

ઘેર લઈ જવો હતો." પછી એક લાખ રૂપિયા વેશ્યાએ કાગડાવાળા વાણિયાને આપ્યા. અને પચીસ હજાર રૂપિયા પોતે લઈને પોતાને ઘેર ચાલી ગઈ. અને વાણિયાને કહેતી ગઈ કે, "આ રાંડને તારા ઘરમાંથી કાઢી મેલજે અને તું બીજું ઘર કરજે." શેઠે પણ તે પટારો ઉઘડાવીને છોકરાને પટારામાંથી બહાર કઢાવ્યો. શેઠનો દીકરો પણ સમજી ગયો જે, હવે તે રસ્તે ન જવું ને કોઈ દિવસ આવું કામ હવે કરવું નહીં. સાખી-

તુલસી સો નર ચતુર હે, રામચરન લેલીન;
પરમન પરધન હરનકું, વેશ્યા બહોત પ્રવીણ. ॥૧૩૨૫॥

૧૩૨૬. 'પાપનો બાપ લોભ' : વેશ્યાએ બ્રાહ્મણને ભણાવ્યો

એક બ્રાહ્મણ હતો. તે કાશીએ બાર વરસ સુધી ભણીને ઘેર આવ્યો. આવતાં આવતાં રસ્તામાં કોઈ શહેરને પાદર નદીને કાંઠે આવીને બેઠો હતો. બ્રાહ્મણે વિચાર કર્યો જે, 'આપણે અજાણ્યા ગામમાં કોઈને ઘેર ક્યાં ઊતરશું ?' તે સમે કોઈ વેશ્યા પાણી ભરવા માટે આવી હતી. તેણે બ્રાહ્મણને પૂછ્યું જે, "મહારાજ, ક્યાંથી આવો છો ?" બ્રાહ્મણ કહે કે, "બહેન, હું બાર વરસ થયા કાશીએ ભણવા ગયો હતો. તે હવે ઘેર જાઉં છું, પણ હું અજાણ્યો છું, તેથી કાંઈ ઊતરવાનું સાધન નથી." વેશ્યા કહે કે, "ચાલો, મારે ઘેર."

વેશ્યા પોતાને ઘેર બ્રાહ્મણને લઈ જઈને એક ગાય બાંધ્યાની ઓરડી હશે, તેમાં ઉતારો આપ્યો. કેમ કે, "ગૌશાળા મલેચ્છ મંદિરે"(પવિત્ર વસ્તુ પાપીના ઘેર?) પછી વેશ્યાએ બ્રાહ્મણને પૂછ્યું જે, "મહારાજ, તમે શું શું ભણ્યા છો ?" બ્રાહ્મણ કહે કે, "બહેન, હું તો ચૌદ પ્રકારની વિદ્યા ભણ્યો છું." ત્યારે વેશ્યા કહે કે, "પાપનો બાપ ભણ્યા છો ?" બ્રાહ્મણ કહે કે, "ના, તે હું ભણ્યો નથી." વેશ્યા કહે કે, "ફેર ભણવા જાઓ." પછી બાઈએ ગામમાંથી પાકું સીધું મંગાવી આપીને રસોઈ કરાવી. રસોઈ તૈયાર થઈ એટલે બ્રાહ્મણ પાસે એક ચોખી થાળી

પુરાવીને ગાયના ખીલા પાસે મુકાવી. પછી બાઈએ ખડકીની સાંકળ વાસીને બ્રાહ્મણને કહ્યું જે, "મહારાજ, મારો દીકરો માંદો હતો, તે મેં એક માનતા રાખી છે જે, મારે હાથે કરીને એક પવિત્ર બ્રાહ્મણને જમાડવો અને ત્યારપછી મારાથી ઘી-ગોળ ખવાય; એવી બાધા રાખી છે." તે સાંભળી બ્રાહ્મણ કહે કે, "તમારા હાથનું મારાથી શે ખવાય ? હું અભડાઉં ના ?" વેશ્યાએ પચીશ રૂપિયાની થોકડી મેલી. બ્રાહ્મણ કહે, "ના, ના." વેશ્યા કહે કે, "પચાસ રૂપિયા લો, પણ મારી બાધા છૂટે ના." બ્રાહ્મણ કહે કે, "તમે કોઈકને કહી દ્યો." પછી વેશ્યાએ પચાશ રૂપિયા મેલ્યા. તોય બ્રાહ્મણ ડગમગાટ કરવા મંડ્યો. વેશ્યા કહે, "સો રૂપિયા લો, પણ મારે હાથે કરીને બ્રાહ્મણ જમાડવો છે."

પછી રૂપિયા જોઈને બ્રાહ્મણની વૃત્તિ ચલાયમાન થઈ. ને વેશ્યાને કહ્યું જે, "તમે કોઈને વાત કરશો નહીં." વેશ્યા કહે કે, "મારી બાધા છૂટે ને હું કોઈને વાત કરું ?" પછી બ્રાહ્મણ કહે, "ઠીક ત્યારે લ્યો." પછી વેશ્યા બ્રાહ્મણ સન્મુખ બેસીને હાથમાં કોળિયો લઈને બ્રાહ્મણના મોઢામાં મેલવા ગઈ. અને બ્રાહ્મણે જ્યાં મોઢું ફાડ્યું એટલે વેશ્યાએ બ્રાહ્મણના મોઢા ઉપર ઠોંટ મારી, અને કહ્યું જે, "પીટ્યા, સો રૂપિયા સારુ બ્રાહ્મણનો દેહ વટલાવવા તૈયાર થયો..? આનું નામ "પાપનો બાપ તે લોભ." કેમ કે, લોભે કરીને માણસો સ્વજનનો ત્યાગ કરે છે. લોભે કરીને કેટલાક માણસો વટલાઈ જાય છે. પછી વેશ્યાએ કહ્યું જે, "જા, ફેર નાઈને બીજું અબોટિયું પહેરીને છેટે થાળી પીરસીને મૂકી છે, તે જમી લે." ॥૧૩૨૬॥

૧૩૨૭. ધનના લોભમાં બાવાજીએ એક આંખ ફોડી, વેશ્યાએ બ્રાહ્મણના પૈસા અપાવ્યા

એક બ્રાહ્મણ હતો. તે વાણિયાની દુકાને રૂપિયા મેલવા ગયો હતો. બ્રાહ્મણે ટેલ નાંખી નાંખીને બે હજાર રૂપિયા ભેગા કર્યા હતા.

અને બ્રાહ્મણને વિચાર થયો જે, 'આ વાણિયાની દુકાને બે હજાર રૂપિયા મૂકીને પછી ટેલ નાંખવા જાઉં.' જે વખતે બ્રાહ્મણ શેઠની દુકાને રૂપિયા આપવા સારુ ગયો હતો તે વખતે તે ગામનો બાવો તે શેઠની દુકાને ઘી લેવા આવ્યો હતો. બાવો ઘી લઈને એકદમ પોતાને ઘેર ગયો અને વાસણમાં પાશેર ઘી લઈને પાછો શેઠની દુકાને આવ્યો. અને શેઠને કહ્યું જે, "શેઠ, એ શેઠ, આ લ્યો તમારું પાશેર ઘી વધારે આવ્યું છે, તે મારે ન ખપે." બ્રાહ્મણે જાણ્યું જે, 'આવો ધર્મવાળો બાવો છે તેને ત્યાં હું મારા રૂપિયા મેલું તો ઠીક. કેમ કે, જોને પાશેર ઘી ભૂલમાં વધારે આવ્યું, તે લઈને તુરત જ પાછું આપવા આવ્યો.'

પછી રૂપિયાની ફાંટ ભરીને તે બ્રાહ્મણ તે બાવાની જગ્યામાં ગયો. બ્રાહ્મણે બાવાને કહ્યું જે, "બાવાજી ! મારે પરદેશમાં રળવા જવું છે, તો મારા બે હજાર રૂપિયા તમારે ત્યાં થાપણ તરીકે રાખશો ?" બાવો કહે કે, "ઊભા રહો, હું મારા ગુરુને પૂછી જોઉં." પછી બાવે પોતાના ગુરુને પૂછ્યું કે, "ગુરુજી, આ બ્રાહ્મણ બે હજાર રૂપિયા આપણે ત્યાં અનામત મૂકવા લાવ્યો છે, તે રાખું ?" ગુરુજી મહા ઠગ હતા. તે કહે કે, "તારે પચાવવાની સત્તા હોય તો રાખ્ય."

પછી બાવે કહ્યું જે, "મહારાજ, આ ભઠ્ઠીમાં નાંખો." પછી બ્રાહ્મણે તે રૂપિયા ચેતન ભઠ્ઠીમાં નાંખ્યા. અને તે બ્રાહ્મણ પરદેશમાં ટેલ નાંખવા માટે ગયો. બાવે રૂપિયા પચાવવાને માટે પોતાની જગ્યામાં ફેરફાર કર્યો અને પોતાની એક આંખ ફોડી કાણો થયો. પછી થોડાંક વરસ થયાં એટલે તે બ્રાહ્મણ રળીને તે શહેરમાં આવ્યો. ત્યાં તો બાવાની જગ્યામાં ફેરફાર જણાયો ને બાવો પણ એક આંખે કાણો થયેલો દીઠો. પછી બ્રાહ્મણે કહ્યું જે, "બાવાજી, મને મારા રૂપિયા આપો, તે લઈને મારે ઘેર હવે જવું છે." બાવે એકદમ ભ્રકુટિ ચડાવીને કહ્યું કે, "તું કોણ છો ? રૂપિયા કેવા ?" તેમ કહી બ્રાહ્મણને ધક્કો મારી જગ્યામાંથી

બહાર કાઢ્યો. અને કહ્યું કે, "તું કેવો ? હું કેવો ? રૂપિયા કેવા ?" એમ તિરસ્કાર કરીને કાઢી મૂક્યો.

પછી તે બ્રાહ્મણ ગામને પાદર જઈને નદીને કાંઠે ઉદાસ થઈને બેઠો હતો. તે વખતે એક વેશ્યા પાણી ભરવા આવી હતી. તેણે પૂછ્યું જે, "કેમ મહારાજ ઉદાસ થઈને બેઠા છો ?" તેથી બ્રાહ્મણે પોતાની બધી હકીકત કહી સંભળાવી. વેશ્યા કહે, "હું ત્યાં બાવાને ઘેર જાઉં છું ને તું પણ ઘડીક રહીને ત્યાં આવજે." પછી વેશ્યા દશ હજારના દાગીના લઈને બાવાને ઘેર ગઈ અને બાવાજીને કહ્યું જે, "બાવાજી, મારો દીકરો ઘણાં વરસ થયાં પરદેશ ગયો છે. તેના કાંઈ સમાચાર નથી. માટે મારે તેનો તપાસ કરવા પરદેશમાં જવું છે. માટે મારા આ દસ હજાર રૂપિયાના દાગીના છે તે તમો રાખો. ને જો હું જીવતી રહીશ ને આવીશ તો મારા, નીકર તમારે રહ્યા !" એમ કહીને લૂગડું પાથરી દાગીના બધા ગણવા માંડી. અને ઘેર પોતાની દીકરીને કહેતી આવેલી જે, "તું બે ઘડી રહીને બાવાની જગ્યામાં આવજે ને આવીને મને એમ કહેજે જે, 'મા મા ! ગણપત બેટા ઘરસે આયા." ને પેલો બ્રાહ્મણ પણ બાવા પાસે તે વખતે આવીને ઊભો રહ્યો ને બાવાજીને કહ્યું જે, "બાવાજી, મારા બે હજાર રૂપિયા આપો ને, મારે દેશમાં જાવું છે."

તે સાંભળીને બાવાજીએ તેને તુરત બે હજાર રૂપિયા ગણી આપ્યા. તેનું કારણ જે, જો હું બ્રાહ્મણના રૂપિયા નહિ આપું તો દશ હજારના દાગીના મારા હાથમાંથી જશે; એમ જાણીને તરત તે બ્રાહ્મણને રૂપિયા આપી દીધા, એટલે બ્રાહ્મણ રૂપિયાની ફાંટ ભરીને ત્યાં જ ઊભો છે. તેવામાં તે વેશ્યાની દીકરી આવીને બોલી જે, "મા મા, ગણપત બેટા ઘરસે આયા." તે સાંભળીને વેશ્યાએ તમામ દાગીના ભેળા કરીને ઇસ્કોતરામાં(સામાન-પૈસા રાખવાની નાની પેટીમાં) નાંખીને તાળું દીધું.

ને બાવાના ચોકમાં નાચવા મંડી, ને બોલી જે, "ગણપત બેટા ઘેરસું આયા, ગણપત બેટા ઘેરસું આયા."

તે ભેળો બ્રાહ્મણ પણ નાચવા માંડ્યો, તે ભેળો કાણિયો બાવો પણ નાચવા ને કૂદવા મંડ્યો. તે જોઈને તેનો ગુરુ બોલ્યો જે, "તું શા માટે નાચે છે ? કેમ કે, બ્રાહ્મણને તો ગયું ધન મળ્યું ને વેશ્યાનો દીકરો ઘેર આવ્યો; પણ તારે શો લાભ છે જે, તું ભેળો નાચવા મંડ્યો ?" તે સાંભળી કાણિયો બાવો બોલ્યો જે, સાખી -

'થોડો મિલકર બહોતકું ધાયા, એક આંખ્યકા નુકશાન આયા;
એવા શા અધિકા પાયા, કે તેં ભેળા નાચ નચાયા.'

એમ તેના ગુરુએ પછવાડેનું વચન સંભળાવ્યું. ॥૧૩૨૭॥

૧૩૨૮. 'હરિ ઈચ્છા' પ્રભુ ભજવામાં આળસ ન કરવી

એક ઋષિ હતા. તે કોઈક ગામને પાદર ઊતર્યા હતા. ત્યાં કોઈ મનુષ્યે જઈને કહ્યું જે, "મહારાજ, મારે ઘેર જમવા પધારો." ત્યારે ઋષિ બોલ્યા જે, "હરિઈચ્છા." પછી એકો લાવી તેમાં બેસારીને ઘેર તેડી ગયા. પછી બ્રાહ્મણે કહ્યું જે, "મહારાજ, એકેથી હેઠા ઊતરો." ઋષિ કહે, "હરિઈચ્છા." પછી હેઠા ઉતારીને પાટલો નાંખીને તે ઉપર નાવા બેસાર્યા. અને પાસે ત્રાંબાકુંડી જળની ભરીને મૂકી. પછી બ્રાહ્મણે કહ્યું જે, "મહારાજ, સ્નાન કરો." ત્યારે ઋષિ બોલ્યા જે, "હરિઈચ્છા." પછી અબોટિયું પહેરાવીને પાટલા ઉપર બેસાર્યા અને આગળ પકવાનની થાળી પીરસીને મૂકી. ત્યારે બ્રાહ્મણે કહ્યું જે, "જમો મહારાજ !" ત્યારે ઋષિ બોલ્યા જે, "હરિઈચ્છા." ત્યારે કોળિયો વાળીને ઋષિના મોઢામાં મેલ્યો. પછી બ્રાહ્મણ કહે, "જમો મહારાજ !" ત્યારે ઋષિ બોલ્યા જે, "હરિઈચ્છા." બ્રાહ્મણ કહે, "હવે શું તારું કપાળ હરિઈચ્છા ? મારાથી જેટલું બન્યું તેટલું મેં કર્યું અને હવે ગળે ઉતારવું, તે તમારું કામ છે." તેમ આ જીવને અમૂલ્ય મનુષ્યદેહ આવ્યો અને સર્વે અંગે સાજાં તાજાં

રાખ્યાં; પણ સંત કહેશે જે, ભાઈઓ ! પ્રભુ ભજજો. ત્યારે કહેશે જે, પ્રભુ ભજાવે તો ભજીએ. માટે હવે કાંઈ પ્રભુનો વાંક નથી. ॥૧૩૨૮॥

૧૩૨૯. ભગવાન ભજવામાં સૌને પરસેવો વળે છે

એક મોટો નગર શેઠ હશે, તે જમવા બેઠો. પછી તેને જમતાં જમતાં પરસેવો વળ્યો. ત્યારે શેઠાણી બોલ્યાં જે, "શેઠ, કેમ પરસેવો વળે છે ?" શેઠ કહે, "રોટલી તોડવી ને મોઢામાં મેલવી ને દાળનો સબડકો, શાકનો કોળિયો લેવો, વળી અથાણું લેવું ને ખાવું, આટલો બધો દાખડો કરું તે પરસેવો ન વળે ?" પછી શેઠાણીએ બીજે દિવસે શીરો કર્યો, જે શેઠને જમતાં જમતાં દાખડો ન પડે; તેટલા માટે બનાવ્યો. પછી બીજે દિવસે શેઠ જમવા બેઠા, તોપણ પરસેવો વળવા લાગ્યો. ત્યારે શેઠાણી બોલ્યાં જે, "શેઠ, આજ શીરો જમતાં પરસેવો કેમ વળ્યો ?" ત્યારે શેઠ કહે, "ગળે કોણ ઉતારે ? તારો બાપ ?" તેમ આ જીવને બધુંય સારું લાગે, પણ પ્રભુ ભજવાનું કહે ત્યારે પરસેવો વળે. ॥૧૩૨૯॥

૧૩૩૦. જમુના મોચણને પરાણે સતી કરી, તેમ સંત પરાણે પ્રભુ ભજાવે છે

હળવદ ગામમાં એક મોચી મરી ગયો. પછી તેની સ્ત્રી(જમુના) એ વિચાર કર્યો જે, 'મારે સતી થાવું છે.' પછી પોતાના પતિની પાછળ સતી થવા માટે નીસરી. પછી માથે ચૂંદડી ઓઢીને ઉપર મોડિયો મેલ્યો, ને પાણીનો કોરો ઘડો ભરીને 'જય અંબે, જય અંબે' કરતી ચાલી. ને જ્યાં અગ્નિસંસ્કાર કરવા ગયા તે ઠેકાણે તળાવ હશે, તે અગ્નિને જોઈને તે તળાવના સાહ્યમાં(કાંઈક ઓથે) પેસી ગઈ. પછી સૌ અગ્નિસંસ્કાર કરીને ચાલતા થયા, ત્યારે જમુના મોચણ બોલી જે, "ફલાણાભાઈ, મારું લૂગડું ઓઢવાનું દેજો." તે સાંભળીને સૌ જોવા લાગ્યા જે, 'આ તો રાંડ બળી નથી.' પછી તે એક લૂગડાભેર નાસીને પોતાના ઘરમાં

પેસી ગઈ. પછી ત્યાંથી ઝાલીને સ્મશાનમાં લાવ્યા ને માથામાં લોઢાનો ગજ નાંખીને બાળી દીધી. તેમ આ જીવને સંત પરાણે પ્રભુને માર્ગે ચલાવે છે, પણ વખત આવ્યે આડોઅવળો થઈ જાય છે. પછી સંત સમજાવીને સદ્‌માર્ગે ચલાવે છે. ॥૧૩૩૦॥

૧૩૩૧. કોળી સ્ત્રી સતી થવા ચાલી ને ઝાંપેથી પાછી વળી

એક ગામમાં એક કોળી હશે તે મરી ગયો. પછી તેની સ્ત્રી સતી થવાને માટે માથે પાણીનો ઘડો ભરી લઈને ચાલી. પછી ગામને ઝાંપે જ્યાં નાળિયેર ફોડવાને માટે શબને હેઠું ઉતાર્યું, ત્યાંથી તે બાઈ પાછી વળી. ત્યારે સૌ કહેવા લાગ્યા જે, “કેમ પાછી વળી ?” ત્યારે તે બાઈ બોલી જે, “તમારી એકવીશ પેઢી સુધી તપાસી જુઓ, કોઈ ઝાંપા સુધી આવેલું છે ? અને હું તો ઝાંપા સુધી આવી એટલી સારી ને ?” માટે જે વેષ લેવો તે બરાબર ભજવવો, નહીં તો વેષ લેવો નહીં. પેલી મોચણને જેમ પરાણે બાળી તેવું થાય. ॥૧૩૩૧॥

૧૩૩૨. બે મિત્રો મુંબઈ ગયા, જેવો સંગ-વાતાવરણ એવા સંસ્કાર

બે ભાઈબંધ હતા. તે મુંબઈ ગયા હતા. તેમાં એક તો ત્યાં વેપારી લાઈનમાં ચડી ગયો અને બીજો તો ભાડભૂંજામાં(ધાણી-ચણા શેકવાનો ધંધો કરનાર) રહ્યો. તે રાત ને દિવસ ચૂલામાં બળતણ નાંખ્યા કરે. પછી થોડાક દિવસ થયા બાદ બન્ને જણે વિચાર કર્યો જે, ‘ચાલો, હવે દેશમાં જઈએ.’ પછી બન્ને જણા દેશમાં આવ્યા, એટલે સૌ લોકો તેમને મળવા આવ્યા. અને પૂછ્યું જે, “મુંબઈ કેવી ?” ત્યારે વેપારી લાઈનવાળો બોલ્યો જે, “મુંબઈ તો દેવલોક જેવી છે.” અને ભાડભૂંજામાં હતો તે એમ બોલ્યો જે, “મુંબઈમાં તો નરા ભાડભૂંજા રહે છે.” તેમ જેણે ભગવાનનો મહિમા જાણ્યો નથી તથા સંતનો મહિમા પણ જાણ્યો નથી તેને તો ભાડભૂંજા મળ્યા જેવું છે. ॥૧૩૩૨॥

૧૩૩૩. દેવકાના વોરાનો માલ લૂંટાણો, લૂંટાયા પહેલાં ચેતવું

દેવકા ગામનો વોરો હશે, તે મહુવા માલ લેવા માટે ગયો. પછી બે ગાડાં માલનાં ભરીને દિવસ આથમ્યે મહુવાથી ચાલ્યો. ત્યારે સૌએ કહ્યું જે, "વોરાજી, આગળ બિકાળુ(બીક લાગે તેવી જગ્યા) છે. માટે સવારે જાઓ તો ઠીક." વોરો કહે, "હું કોકને લૂટું એવો છું." પછી રસ્તે આવતાં ચોર મળ્યા અને વોરાને મારીને માલ લઈ ગયા. ત્યારે વોરો બોલ્યો જે, "માલ ભલે લઈ ગયા, પણ ભરતીયું(બીલ,વાઉચર) મારા ગજવામાં છે ને; માટે શા ભાવે વેચશો ?" ચોર બોલ્યા જે, "દીકરા, ખોટ તે તારે છે કે અમારે ? અમારે તો જે ભાવે વેચવો હશે તે ભાવે વેચશું." તેમ આવરદા ચાલી જશે અને માલ લૂંટાવા માંડ્યો. શું ? જે, આંખે સૂઝે નહીં, કાને સંભળાય નહીં, પગે ચલાય નહીં, શરીર થરથર ધ્રૂજ્યા કરે, પેટમાં અનાજ પચે નહીં, તે માલ લૂંટાણો જાણવો. માટે આગળથી ચેતવું, પછી પાછળથી પસ્તાવું પડે નહીં. ॥૧૩૩૩॥

॥ સમાપ્ત ॥

પ.પૂ.સદ્.શ્રીજ્ઞાનજીવનદાસજીસ્વામી(કુંડળધામ)ની પ્રેરણાથી કરવામાં આવેલ પ્રકાશન

ગુજરાતી પુસ્તક....

૧. વચનામૃત *(Small, Medium, Big size)*
૨. હરિલીલામૃત ભાગ : ૧ થી ૪
૩. શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧ થી ૧૨
૪. ભક્તચિંતામણિ
૫. નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય
૬. ગોપાળાનંદસ્વામીની વાતો
૭. ગુણાતીતાનંદસ્વામીની વાતો
૮. મોનજીભગતની વાતો
૯. મહારાજની લીલા
૧૦. શ્રીજીની લીલા
૧૧. જ્ઞાનદીપ ભાગ : ૧ થી ૫
૧૨. કીર્તનમાળા ભાગ : ૧, ૨
૧૩. કીર્તનસરોવર *(નંદસંતો રચિત)*
૧૪. કીર્તન દીપાવલી ભાગ-૧
૧૫. શિક્ષાપત્રી
૧૬. હરિસ્મૃતિ
૧૭. હરિરસામૃત
૧૮. નિત્યનિયમ
૧૯. શાંતિપાઠ
૨૦. સંત આખ્યાન
૨૧. ભક્ત આખ્યાન
૨૨. શ્રીવિધાત્રાનંદસ્વામીના ગ્રંથો
૨૩. સદ્.શ્રીઅદ્ભુતાનંદસ્વામીની મૂળવાતો
૨૪. સદ્.શ્રીપ્રેમાનંદસ્વામીના ગ્રંથો
૨૫. સદ્.શ્રીનિત્યાનંદસ્વામીના ગ્રંથો
૨૬. સદ્.શ્રીનિર્ગુણદાસસ્વામીની વાતો
૨૭. સદ્.શ્રીશુકાનંદસ્વામી કૃત ગ્રંથાદિ
૨૮. સદ્.શ્રીભૂમાનંદસ્વામી કૃત શ્રીહરિલીલામૃતગ્રંથ
૨૯. સદ્.બ્ર.શ્રીઅક્ષરાનંદસ્વામીની વાતો
૩૦. પ.ભ.શ્રીરામજી શેઠ કૃત લીલાચરિત્રની વાતો
૩૧. પ.ભ.શા.શ્રીલક્ષ્મીરામ કૃત લીલાચિંતામણિ
૩૨. શ્રીહરિકૃષ્ણલીલામૃત સાગર
૩૩. શ્રીજીમહારાજનાં ચરિત્રો
૩૪. શ્રીપુરુષોત્તમલીલા
૩૫. હરિચરિત્ર ચિંતામણિ (પદ્યાત્મક)
૩૬. શ્રીસ્વા. વિચરણ લીલામૃત
૩૭. શ્રીસ્વા. ચરિત્ર ચિંતામણિ
૩૮. સાગર સાર ભાગ : ૧ થી ૪

हिन्दी किताबें

१. श्रीहरिचरित्रामृतसागर मूलमात्र भाग : १ से १२
२. श्रीहरिकृष्णनारायणचरित्रामृत एवं स्वरूपभक्ति निर्णय *(गुजराती अनुवाद के साथ)*

संस्कृत प्रकाशन

सद्.श्रीगोपालानंदस्वामीविरचितम्
श्रीमद्भगवद्गीताभाष्यम्

શ્રીસ્વામિનારાયણ મંદિર કુંડળધામ તથા કારેલીબાગ-વડોદરા દ્વારા ચાલતી

વિવિધ કલ્યાણકારી સેવા-પ્રવૃત્તિ

પ.પૂ.સદ્.શ્રીજ્ઞાનજીવનદાસજીસ્વામી હાલમાં મૂળ વડતાલ દેશના શ્રીસ્વા. મંદિર, કુંડળધામ તથા કારેલીબાગ-વડોદરામાં રહે છે. તેઓ શ્રીસ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના એક શ્રેષ્ઠતમ વક્તા છે. તેમને કુલ ૧૦૦ ત્યાગી શિષ્યોનું પવિત્ર સંતમંડળ છે. તેમને શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાનનું ભજન કરવું અને મુમુક્ષુજનોને ભજન કરાવવાનું જ મુખ્ય અંગ છે. તદુપરાંત શ્રીસ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના સર્વાંગી વિકાસ અર્થે નીચે મુજબની વિવિધ પ્રકારની કલ્યાણકારી સેવા-પ્રવૃત્તિ ચલાવી રહ્યા છે.

આધ્યાત્મિક આયોજનો...

સર્વોપરી શ્રીહરિ મુમુક્ષુઓને મુક્ત બનાવી અક્ષરધામમાં લઈ જવા માટે જ આ પૃથ્વી ઉપર પધાર્યા હતા. એ મૂળ હેતુને ધ્યાનમાં રાખી પૂ.સ્વામીજી અનેકવિધ આધ્યાત્મિક આયોજનો કરે છે. જેનો લાભ લઈ આજ સુધીમાં લાખો લોકો સત્સંગનું મહાસુખ માણતા થયા છે અને માયાના દુઃખરૂપી દાવાનળથી બચી શક્યા છે.

સત્સંગ શિબિરો : છેલ્લા ચોવીસેક વર્ષથી દિવાળીની રજામાં અનેક ભક્તો આ શિબિરના માધ્યમે સામાન્ય નિયમ-ધર્મથી લઈ અક્ષરમુક્ત બનવા સુધીના પ્રેક્ટિકલ અનુભવ મેળવી રહ્યા છે. આ શિબિર મુમુક્ષુઓને માટે એક અનુપમ અવસર છે.

કથા-પારાયણો તથા ઉત્સવ-સમૈયા : ઉપરોક્ત બંને મંદિરોમાં તથા અન્યત્ર અવાર-નવાર સત્સંગિજીવન વગેરે સદ્‌ગ્રંથોની કથા-પારાયણો તથા હિંડોળા ઉત્સવ, રંગોત્સવ, જળઝીલણી ઉત્સવ આદિક નાના-મોટા વિવિધ પ્રકારના ઉત્સવોના આયોજનો કરવામાં આવે છે. પૂ.સ્વામીજીએ આજ સુધીમાં શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન, ભક્તચિંતામણિ, નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય, શ્રીઘનશ્યામલીલામૃતસાગર, શ્રીહરિલીલામૃત, શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર જેવા સંપ્રદાયના પ્રાયઃ ગ્રંથોની સંગીત સાથે અદ્‌ભુત કથાઓ કરી છે. તેમજ સંપ્રદાયના આદર્શરૂપ સંતો-ભક્તોનાં આખ્યાનોની સંશોધનાત્મક કથા કરી છે. વળી, દરરોજ સવાર-સાંજ થતી કથા-વાર્તાનું લાઈવ પ્રસારણ www.swaminarayanbhagwan.com દ્વારા કરવામાં આવે છે. તેમજ ઘેર બેઠા જ પોતાના પ્રદેશમાં આવતી ચેનલોના માધ્યમે પણ અનેક મુમુક્ષુ જીવોને સત્સંગનું પોષણ મળી રહ્યું છે.

સત્સંગ વિચરણ : સદ્.શ્રીજ્ઞાનજીવનદાસજીસ્વામીની સાધુતા તથા સારધાર ઉપદેશવાણી દ્વારા ૧૦૦ ઉપરાંત ત્યાગીઓ સંપ્રદાયની સેવામાં શ્રીહરિના ચરણે

સમર્પિત થયા છે. આ સંતો-પાર્ષદો ગામડે-ગામડે તથા દેશ-વિદેશમાં જઈ હજારો હરિભક્તોને ઘેર બેઠા સત્સંગનું પોષણ આપે છે. શ્રીહરિની સર્વોપરી ઉપાસના તથા આજ્ઞાને દૃઢ કરાવે છે.

વિવિધ પ્રકાશનો : પૂ.સ્વામીજીએ આજ સુધીમાં કરેલી તમામ કથાઓની CD, VCD, DVD, MP3, MP5 શ્રીસ્વામિનારાયણ મંદિર, કુંડળધામ તથા કારેલીબાગ-વડોદરા દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવી છે. વળી, પૂ.સ્વામીજીની પ્રેરણાથી આજની બાળ-યુવા પેઢીને અત્યંત ઉપયોગી થાય એવી અનેક પ્રેરણાદાયી ટેલીફિલ્મો અને 3D એનિમેશનનું પણ પ્રકાશન કરવામાં આવ્યું છે. આ પ્રકાશનોનો લાભ લઈને સુખ-શાંતિ તથા પ્રભુપ્રાપ્તિ ઈચ્છતા હજારો મુમુક્ષુઓ ભગવાનને પામવાનું બળ પામી રહ્યા છે.

આ ઉપરાંત પૂ.સ્વામીશ્રી દ્વારા શ્રીહરિ સમકાલીન નંદસંતો દ્વારા હસ્તલિખિત અપ્રસિદ્ધ એવા અનેક સદ્‌ગ્રંથો પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યા છે. વળી અન્ય સદ્‌ગ્રંથો તથા "સત્સંગ સેવક" નામનું મેગેઝીન પણ પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે. વળી, મનમોહક બાલુડા શ્રીઘનશ્યામ મહારાજ, વર્ણીજી અને રાજાધિરાજની મૂર્તિ પણ બહાર પાડવામાં આવી છે. જેને ઘરમાં વસાવીને અનેક પરિવારો પ્રેમ અને સંસ્કારથી સમૃદ્ધ બન્યા છે. પૂ.સ્વામીશ્રીની પ્રેરણાથી ભક્તજનોના વિશેષ લાભાર્થે આ તમામ સાહિત્ય ઉપરોક્ત બન્ને મંદિરો દ્વારા અત્યંત સસ્તા દરે પ્રાપ્ત થઈ રહ્યું છે.

બાળ-યુવા સંસ્કાર પ્રવૃત્તિ...

આજના ફેશન-વ્યસનના વિષમ વાતાવરણમાં બાળકો તથા યુવકો ધર્મમય અને સંસ્કારમય રહે તેની તાતી જરૂર છે. તે માટે પૂ.સ્વામીશ્રીની પ્રેરણાથી દેશભરમાં ૪૫૦ ઉપરાંત બાળ-યુવા મંડળો ચાલી રહ્યા છે. જેમાં બાળ-યુવા પેઢીને વિકૃતિથી બચવા અને સંસ્કૃતિને વળગી રહેવા માટેની કેળવણી અપાઈ રહી છે. વળી, તેમના માટે દર વર્ષે બે વખત બાળ-યુવા શિબિરોનાં આયોજનો કરવામાં આવે છે.

સાંપ્રદાયિક તથા સામાજિક સેવા...

પૂ.સ્વામીજીની પ્રેરણાથી આજ સુધીમાં ૧૪ જેટલાં નૂતન મંદિરોનું નિર્માણ થયું છે તથા અનેક મંદિરોમાં મૂર્તિ, સિંહાસન કે આર્થિક યોગદાન આપવામાં આવે છે. તદુપરાંત રક્તદાન કેમ્પ, જળસંચય માટે ચેકડેમ નિર્માણ, ગરીબોને આર્થિક કે અન્ન-વસ્ત્ર સહાય, દુષ્કાળ તથા ભૂકંપ જેવી આપત્તિમાં કેટલકેમ્પ, ફૂડપેકેટ વિતરણ અને પુનર્વસન જેવી વિવિધ સેવાઓ કરવામાં આવે છે.

INDEX

સંતોની જુની ધર્મશાળા-ગઢપુરધામ

પ્રકાશક :

શ્રીસ્વામિનારાયણ મંદિર, કુંડળધામ
તથા કારેલીબાગ-વડોદરા

www.swaminarayanbhagwan.com
Email : karelibaug@gmail.com

ISBN 978-93-83456-63-5